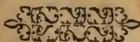

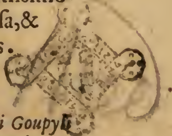
M

PAVLI AEGINETAE MEDICI OPERA,

A IOANNE GVINTERIO Andernaco Medico exercitatiſsimo ſummique iudicij conuerſa, & illuſtrata commentarijs.

Adiectæ ſunt Annotationes Iacobi Goupyli Medici Pariſienſis, in aliquot ſingulorum Librorum Capita.

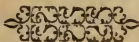
VENETIIS,

Apud Hieronymum Scotum.

M D LXVII.

AD HONORATISS. VIRVM IO. BELLAIVM CARDINALEM ET EPISCOPVM PARISIENSEM,

IO. GVINTERII ANDERNACI Medici in Paulum Aeginetam præfatio.

VAM olim Pauli Aeginetæ interpretationem latinam tibi dicaui, uir honorate, & omni dignitate princeps, eam rurſus maiore nunc cura, & fide ad uetuſta exemplaria, ipſiusq; artis rationem exactam, recognitamq;, ac breuibus quibuſdam commentarijs, illuſtratam offero: non dubitans, quin illam eo ſis animo excepturus, quo olim ueluti rudimēta, & prima operum noſtrorum exercitia ſolebas. Hoc autem nomine potiſſimum offero: ut egregijs tuis in me beneficijs, literata quædam remuneratione, ac debita beneuolentiæ memoria gratiam reponam. Tu ſiquidem iuuentutis noſtræ ſtudijs ad optimas quaſq; artes celebrandas, recolendasq; fauere nunquam deſtitiſti: per te labores noſtri, qualeſcunq; in Græcis medicinæ autoribus ſuſcepti, clariſſimo Francorum Regi Franciſco innotuerunt. Vnde mihi non uulgaria præmia,

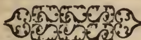
& data sunt, & proposita, siue ad opes, siue ad gratiam. Ergo quicquid à me unquam exactius eruditiusq; proue nerit, id omne iure tibi optimo debere me libenter agnoscam. Cui enim potius aliquis otij sui fructum acceptum referre poterit, quàm Mecœnati suo, & patrono, eiq; eru ditione, prudentia, & pietate excellentissimo? sub cuius etiam nominis celebritate & patrocinio tutior à maleuolis, & uitiligatoribus esse possit. Nam hodie ita comparatum est, ut statim ubi quis ingenij sui fœturas magno partas sudore in puplicum ediderit, nonnulli malefe-riati homines, acutius atque acrius uitia quàm recta uideant: autori potius, quàm codicum deprauationi ascribentes, quanquam nullius hactenus fuerit philosophiæ, aut medicinæ interpres, quem non sæpius aberrasse demonstrare possem. Nullus autem labor in disciplinis ueteribus instaurandis, magis quidem negotij, & molestiæ plenius, minus autē autori gloriosius suscipi queat, quam qui in autoribus conuertendis insumitur. Id quod ego annis iam sat multis experior, dum communibus hominum studijs & publicæ utilitati prodesse cogito. Cum enim olim Lutetiæ medicinam publicè docerem, non paucos obiter Græcorum libros scholæ nostræ quasi latinitate donaui, ac in hoc præsertim excudendos permisi: primum ut amicis aliquot gratificarer, deinde ut haberē ex ueteribus medicis, quos studiosis prælegerem. Eos tamen libros ex tempore sic potius quàm cura translatos, interim per interualla reuisere, ac recognoscere decreuerā, manus aliquando otiū, & meliorum codicū exemplaria nactus, sine quibus nihil posse quemlibet ingeniosum puto. Inter cæteros Paulum quoq; Aeginetam, excellentē medicinæ scriptorem, annis mille desideratum, primus in

tegrum

tegrum latinũ facere ſum aggreſſus, ea ſanè cauſa & ratione, ut poſt ampla illa Galeni theoremata compendioſum aliquẽ authorem ſcholæ noſtræ haberent, ex quo medendi rationẽ, quam practicẽ uocant, fideliter condiſcerent. Paulus ſiquidem omnes recentiores à Galeno citra controuerſiã compendio, ordine, artificio, perſpicuitate, & doctrina ſuperat. Adde quod multa erudite tractet, alijs aut intacta, aut etiã incognita. Quid de parte chirurgica dicam? quam ita feliciter & dilucidè perſequitur, ut Auicẽna ille Arabicæ familię princeps non pauca in ſuum librum mutuare ſit dignatus. Porrò quod ad partes meas attinet, in hiſce ſeptem Pauli libris plurimum laboris mihi ſubeundũ fuit, tum exemplariũ uitio, quamuis tria contigerint diuerſa, tum quòd in Chirurgica uel inſtrumentorũ nomine difficillima, nulli fere Latini autores habeantur, quos tutò queas imitari. Quippe is ſemper mihi in uertendis Græcorũ monumentis fuit animus, ut præter fidem, purè omnia Latinè & planè quoad eius fieri potuit, exprimerem. Quanquam hodie multos agreſtes hircoſosq; philoſophos, ſi dijs placet, uidere liceat, quos impolita, & rudia magis delectant. Ex horũ numero nonnulli grauiores diſciplinas exponere aggreſſi, uocabulis ſordidis, & à politiore humanitate alienis fœdarunt, contaminaruntq;. Vnde fit, ut qui paulò humanius educati, inſtitutiq; ſint, non reformident illas adeò ſed fugiant, oderint, & deſpiciant: cum magis referret egregias mentes, præclaraq; ingenia, ſermonis uenuſtate, & elegantia, ad ſeueriores illas, ut ita dicã, matronas allicere. Quod an nos in hoc opere præſtitimus, aliorum eſto iudicium, certe ſedulò conati ſumus. Vale uir clariſſime apud Mediomatrices.

INDEX EORVM QVAE HOC OPERE CONTINETVR.

alimon

amithaenis

C

columella

D

Emplast.

G

que

mandragora

mustelę

Oculorum

Flemma

P

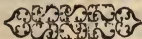
sedi

torpedo

FINIS INDICIS.

PAVLI AEGINETAE PERIODE VTI IN SVVM DE RE MEDICA OPVS,

PRAEFATIO.

Pauli laborem nosce me, qui plurimas
Inuisit orbis terras, Aegina satus.

ON EQVIDEM opus hoc quasi ueteres aliqua arti necessaria prætermiserint,componere sum aggressus,sed totam ut disciplinam in compendium redigerẽ. E contrario enim illi rectè quidem omnia & integrè elaborauerunt: recentiores autem præterquam quòd illos ne legere quidem curant, etiam loquacitatis adhuc coarguunt.Qua ratione impulsus uolumen istud elucubraui, quod illis sanè qui ipsum,ut uerisimile est habere uelint, eorum quæ legerunt cõmentarius,mihi uerò exercitii loco erit. Absurdum nanq; fuerit rhetoras quidem compendiosis uti libellis iudicialibus, & ad circunferendum accommodis,in quibus legum capita continentur,ut dum usus postulat,in promptu habeant,nos uerò, nullam eorum habere rationem. quum illis non pauco tantũ, sed iam longo etiam tempore, legibus inspiciundis immorari,ac differre iudicium liceat,nobis neutiquam, aut certe rarò ea facultas concedatur. Etenim necessitas in quibusdam morbis frequenter nullam ferens dilationem,subitam concretatiónem opemq; postulat.ob quod rectè Hippocrates occasionem

dixit

dixit præcipitem. Illos præterea in solis ferè urbibus rerum utilitas incitat, & ubi libri nequaquam desiderantur: medicis autem non tantum in urbibus, aut agris, aut etiam locis deser tis, uerum iam quoq; per mare frequenter in ipsis nauibus subita morborum necessitas ingruit, in quibus dilatio mortem, aut omnino extremnm adfert discrimen. Quoniam igitur uniuersas medendi rationes, aut particularem omnem materiam memoria tenere uel difficillimè, uel nequaquam aliquis possit, compendium hoc ex ueteribus collegi. Nulla enim de meo inserui, nisi paucula quædam in artis operibus mihi & uisa & comperta. Nam in pluribus egregiis authoribus, magisque in Oribasio uersatus, qui & ipse librum totum, quo uniuersam de tuenda ualetudine rationem comprehendit, aliunde collegit utpote Galeno posterior, adeoq; recentior adhuc, optima quę que ex ipsis se legi, nullum quatenus licuit, ex morbis prætergressus. Etenim Oribasii ipsius uolumen, à septuaginta libris quos continet Hebdomæcontabiblon appellatum, quod totã in se artis materiam complectitur, non omnes, quod grandius sit comparare sibi possunt. In huius autem Epitome ad Eustatium scripta, præterquam quod pleriq; morbi non attingantur, etiam imperfectam reliquorum præceptionem uideas, partim causarum, partim signorum, nonnunqnam & curatio integra desideratur, ceu alia in memoriam uenerint.

Præsens autem commentarius notas, causas, & curationem omnium morborum continet, similarium, instrumentorum, & eorum quæ ad unitatis diuortium pertinent: idque non summatim, sed quatenus licet amplè & diffuse. Ante hæc autem omnem uictus rationem quæ sanitati tuendæ facit, exposuimus. Postremum autem librum de simplicibus compositisque medicamentis conscripsimus.

Quid singuli septem totius operis libri, nam totidem habentur, contineant.

PRimus omnem sanitatis tuendæ rationem tradit, item quomodo morbi peculiares ætatibus, anni temporibus, temperaturis, aliisq; nonnullis, caueantnr, emendenturq;. Præterea ciborum omnium uires & usus habet, ut in capitibus comprehensum est.

Secundus

Secundus febreis uniuersas enumerat, ita ut præponantur ipsis, quæ eò conferunt, exempli gratia, notæ ex recrementis, diebus decretoriis, & id genus aliæ. Subiunguntur autem casus qui febribus superueniunt.

Tertius affectus declarat, qui singulis corporis partibus obueniunt sicut à summo capite ad imos pedes, adeoque ungueis descendat.

Quartus agit de exterioribus, & ueluti in aperto contractis uitijs, quorum non certæ sedes assignari possunt, sed plureis particulas infestāt. In quo & de tineis & dracũculis trāctatur.

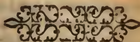
Quintus de animalibus ictu, morsuve uenenum relinquentibus differit, ubi & de rabiosi canis morsu, & metu aquæ adhæc de non rabidi canis morsu hominisque agitur. Inibi de uenenis eorumque remediis disputatur.

Sextus chirurgicam omnem exponit, tum quę carnis uitia curat, ubi & teli extrahendi ratio comprehenditur, tum quæ ossium fracturas, luxationesq; artuum complectitur.

Septimus omniũ medicamentorũ uireis continet, primum quidem simplicium, deinde & compositorum, eorumque potius quæ in sex aliorum librorum discursu commemini, præsertim maiorum & nominatarum compositionum. Scio enim illic non omneis diffusè explicari, ne disciplina, tædium afferat: tum, ut quærens aliquis unam, aut etiam plureis nobileis confecturas, facilè inueniat. In fine adduntur nonnulla ad medicamentorum compositiones utilia. Item de alternantibus inuicem remediis agitur, ut totus liber in disciplinā de ponderibus & mensuris desinat. Incipiemus itaque primum uolumen.

Primus totius operis hic liber est, in quo omnia sanitatis tuendæ præcepta tradidimus, quemadmodum iam in præfatione dictum est. dicenturque iterum capita, ubi tantum hoc prælibauerimus, quòd in primo, & secundo uolumine plurima ex Oribasio mutuati sumus. Non enim peculiarem uolumus constituere opiniouem, sed ex omnibus utilitatem indipisci. In reliquis quinque libris paucissima tantum ex illius commentariis huc transtuli.

PAVLI AEGINETAE
IIBER PRIMVS,
IOANNE GVINTERIO *Andernaco Medico Interprete.*

Quę grauidis ſuperueniant,& quę uictus ratio eis conducat. Cap. I.

VANDOQVIDEM inter ea quæ grauidis ſuperueniunt,hæc potiſsimũ infeſtare ſolent, ſtomachi exundatio, continuæ uomitiones, ſputa crebra, oris uentriculi roſio,& cibi faſtidium: non alienum fuit remedia quibus ab eis uindicentur, præſcribere. Pro ſunt itaque ob ambulationes, cibi nõ nimium dulces,uina fulua, odora,maxime quinquennia,& moderata potio. Hæc.n.omnia ne mulier ſtomachi exundationem experiatur uomatq́; impediunt. At medicamẽti nomine,uincit polygoniũ herbam aqua elixam bibere. item anethum & ponticam radicem,quæ indigeti uocabulo rha nuncupatur,hæc tum ante,tum poſt cibum licet aſſumere Extrinſecus præcordia adiuuari debent cataplaſmate ex œnanthe balauſtio, † cytiſi ſmyrinijq́; coma, & fœniculi ſemine,ſiue per ſe,ſiue quomodocunq; uoles miſcere,cum pal mulis & uino ueteri. Aduerſus ſtomachi roſiones confert, calidam aquam bibere, quiete in ambulare. præcordia contegere lana molli. At eas quæ cibum faſtidiunt,uarijs & ad uoluptatem quæſitis cibis amyloq́; ſicco ſolicitabis. magis autem hoc

obtuleris ijs quæ terram edere concupiscunt, ut in malacia, quod uicium Græcis Citta dicitur, accidere consueuit. id tertio à conceptu mense potissimum contrahitur. Nam tunc id quod in utero est, quicquid ratione alimenti ad ipsum fertur, tanquã imbecillius, nequit cõsumere, unde fit, ut quũ uaria ex eo recrementa in stomacho grauidæ redundẽt, uaria & naturę aliena appetat, exempli gratia, carbones extinctos, cretam Cimoliã, aliaq; complura. Hanc.n.ob causam appellationẽ huiusmodi affectus accepit, uel à picæ auis uarietate, uel ꝙ eadẽ subinde hoc malo corripiatur. Iam labor, & longior peregrinatio etiam stomachum ad cibos excitat Quę uerò mulier citra labores agere consueuit, ea si uterũ gerat, haud cómode repentinas subibit motiones. Verùm acria quandoq; gustare, præsertimq; sinapi cibũ fastidienti non fuerit alienum. Cæterũ eximios pedũ tumores quos œdemata Græci dicũt, anthyllis quæ in aceto maduerit, foliaq; brassicæ in latũ super deligata discutiunt. Item Cimolia creta ex aceto illita, similiter alumen cũ aceto proficit. Rectè etiã pedes malorũ medicorũ, quæ Citria alias dicuntur, in aqua decoctorum iure lauantur.

† Hic locus sic legit̃ in ueteribus libris manuscriptis, ἔξωθεν δὲ οἰνάνθῃ, καὶ βαλαυστίῳ, καὶ κυτίνῳ, καὶ σμυρνίου κόμῃ, καὶ μαράθρου σπέρματι, κοινῇ τε καὶ ὡς ἂν μίσγειν ἐθέλῃς μετὰ φοινίκων καὶ οἴνου παλαιοῦ καταπλάσεις, &c. Quæ lectio magis probatur quòd cytinus accõmodatior sit huic medicamento, q̃ cytisus.

De Nutrire. *Cap. II.*

DELIGI nutrix debet, nulli morbo obnoxia, ætate nec uetula nimium, nec adolescens, ita ut iunior quinque & uiginti annos compleuerit, grandior quinque & triginta non excedat: pectore sit amplo, mammis magnis, papillis neque conuenientibus neque auersis: reliquo corpore nec admodum obeso, nec nimium gracili Præterea magnũ est infanti commodũ, si nutrix non multo antè pepererit, maiusque, si masculum Vitanda ei sunt, admodum siccantia, salsa, acria, acerba, acida, amara, & ualidè calefacientia. Item odores tum fœdi, tum suaues præter modum, condimenta, aliaque acria nocent. Ad hæc uenere nutrix abstineat, manus, humerosq; molendo texendoque exerceat: puerum ulnis gestet, treis iam menses quatuor've natum.

De

De lacte Nutricis. Cap. II.

LAVDATISSIMVM lac eſt, moderatũ ſpiſſitudine, copia, colore, odore, & guſtu. Cõmendatur & quod in unguem pollicis inſtillatum, eo inclinato ad lucem, neque ſubitò neque tarde uidetur defluere. Iam uerò in hunc modum probari poteſt: infuſio lacti in uas uitreum coaguli exiguum admiſcetur, digitisq; agitatur. in quo poſtquàm concreuerit, inſpicietur, num caſei portio minor quàm ſeruũ fuerit. hoc enim lac inutile eſt, contrarium huic, concoctu contumax: probatiſsimum quod utraque habet mediocria.

Quomodo lac uitiatum corrigatur. Cap. IIII.

LAC uitiatum hoc modo corrigi debet, ſi craſsius fuerit, pituita uomitu elicietur, qui optime oxymelite epoto citatur: laboribus etiam cibum præcedentibus eadem extenuabitur. Tunc nimirum in cibo conducunt, origanum hyſſopum, ſatureia, ſcandix & thymus, item raphani momentum, uetusq; ſalſamentũ cum oxymelite. At ſi acrius tenuiuſque lac euaſerit, multis quidem tunc laboribus nutricem leuare, ſorbitionibus autem & carnibus ſuillis, ſapæq; & uini dulcis potu, reficere conuenit. Si lac fuerit imminutum, ſorbitionibus & pleniori modo ſuſtentanda eſt, uinum dulce potui dabitur: pectus & mamillas perfricare oportet. Iiſdem cucurbitula quoque defixa abundè præſtitit. Medicamenta uerò etſi lacti generando proficere quidem aliquid ſciam, non tamen frequenter ipſis uti præceperim, ut quæ uiolentius conſumant. eſt autem fœniculi radix, & ſemen, ptiſanæ incocta: item cytiſi folia ex uino nigro aut ptiſana: melanthium in paſſo & anethum, paſtinacæ radix atq; ſemen, quæ calida prius irroratis admouenda ſunt. Omni uerò lacte uitioſo, ſiue craſſum, ſiue acre fuerit & fœtidum, prius emulcto, puer mamillis admouendus eſt. Lac autẽ acre nunquam ieiuno adhiberi debet, fœtorem eius uinũ odoratum & cibi dulces emendare poſſunt. Porrò de caſeato lacte tertio uolumine in capite de mamillis tractabimus.

Educatio pueri. Cap. V.

PRimum infans recens natus melle nutriri debet: mox lacte, idq; bis die, aut plurimum ter, cum autem promptè & alacrirer puer aſſumit, ac ſpes eſt eum poſſe quod obla-

ſum eſt concoquere, tũc iã & cibus ſolidior rectè datur qui nõ ipſum repleat. At ſi fortè imprudentibus nobis puer repletus fuerit, ſomniculoſior aũt ſtatim & torpidus magis euadat, uenter intumeſcat, infleturq́;, & urinæ aquoſiores reddantur, quæ repletionis notæ ſunt, nihil exhibere oportet, donec cibos prius ingeſtos conſumpſerit. Abundè autem fuerit, duobus annis lacte puerum enutrire, inde ad cibos ſolidiores tranſgredi.

De puſtulis puero obortis quæ Exanthemata dicuntur. *Cap. VI.*

PVſtulis quæ ꝙ puero per cutẽ ueluti efflorеſcunt, Græci ἐξανθήματα nominant, primũ ſanè nullũ faceſſere negotium oportet, ubi uerò probè ad ſumma eruperint, tunc iam curare tentabimus, balneis, quibus inijciatur myrtum aut lentiſcum, aut roſa. deinde roſaceo aut lentiſcino utendum: ceratoq́; cum ceruſſa, ad hæc nitro abſtergere lenius expedit nam ualentiora non ſuſtinebit. Optimum uerò eſt nutricem dulciori uictu uti. Laudatur autem maximè ſi puer etiam ipſe neq; pleniore, neque nimis tenui cibo alatur. At ſi uenter ipſius nõ reſpondeat, tunc mel cibo infuſum ſimul coquerere oportet: ſi ne ſic quidem deſcenderit, terebinthinæ inſtar ciceris inijcies. Humectata aluo, milium potiſsimum offerre conducit.

De tuſsi & grauedine pueri. *Cap. VII.*

QVod ſi quandoq; tuſſicula aut grauedo puerũ affligat, melitiſmi dicti adhiberi debent Conuenit igitur puero liberaliore aqua calida loto caput ipſius melle copioſo calido illinere; deinde digito linguam leniter premere: multum enim hoc pacto pituitæ uomitu egeret.

De gingiuarum pruritu. *Cap. VIII.*

PRuriẽtibus gingiuis fomẽto utẽdũ eſt, & liberali unctione ex oleo diſcoctor in quo ceræ momentũ eliquarũ ſit.

† In margine alterius exemplaris manuſcripti hæc uerba leguntur, ὀδαξησμὸς ἐστὶ περίασσῃ τὶς σάρξ τοῖς οὔλοις ἐπὶ φυομένῃ οἰκία ὀδοῦσι. Ideſt, Odaxeſmus eſt ſuperuacanea quædam caro adnata gingiuis ſimilis dentibus.

De dentium ortu. *Cap. IX.*

DEntiunt ſeptimo quidem menſe pueri experiuntur autem tunc inflammationes gingiuarum, maxillarum, & tendinum, aliquando etiam conuulſiones Tunc igitur

tur puero nihil dudũ, quod mãdi postulet. digito aũt in lauacro gingiuæ continenter contrectari, & gallinaceo adipe uel leporis cerebello emolliri debent. Vbi iam dentes prodierint, ceruix, caput, & maxillæ delicatis lanis puris contegentur, oleoque dulci & calido fouebuntur. idemq; meatibus auditorijs instillabitur. Cæterum plenius infantem tunc alere, & calida lauare oportet: & si alui profluuium experiatur, tentabimus eam epithematis quæ præcipuè sistunt, contrahere, inspergendo lanæ cuminum, aut anethum, aut apium.

Salutare est etiam semen rosarum admiscere, & summatim † calidè desiccare. At si uenter nihil reddit, melle in glandis figuram coacto inferius leniter irritabitur, aut nepita detrita cum melle illinetur. Porrò conuulsionibus puerorum optimè uidetur auxiliari heliotropium in aqua elixum, si puer in hac lauetur. confert & irino aut cyprino, & sycionio perungere, & uniuersum calefacere. Cum autẽ exortis dentibus digitos mordet uulneratq;, bene faciet radicem iridis derasam, nec admodum siccam, ore continere. Hoc remedium ulceribus quoque opitulatur: butyrumq; cum melle illitum adiuuat. Gingiuarũ autem pruritus, ueteris salsamenti caro lenit.

† In ueteri codice hoc loco duplex est scriptura: prior enim καὶ ὅλως θερμαίνειν καὶ ξηραίνειν Posterior καὶ θερμῶ ξηραίνειν, calido desiccare.

De oris ulceribus quę Aphthæ dicuntur. Cap. X.

OBoritur puero etiam ulcus quod aphtha uocatur, nũc subalbidum, nunc subrubrum, alias crustæ modo nigresces, quod omnium periculosissimũ & lethale est. Remedio erit, iris cum melle, & sicca inspirata Item rosarum folia contusa, earumq; flos, crocum, myrrhæ exiguum, galla, lachryma thuris & cortex eiusdẽ, & simul & priuatim singula melle tincta: adhæc mulsa, & mali punici dulcis succus ꝓficit.

Ad femorum intertrigines. Cap. XI.

FEmorum intertrigines myrtus arida iuncus angulosus, & rosæ inspersa iuuant.

Ad aures humentes. Cap. XII.

AVrium humiditates lana ex alumine imposita, aut mulsum, aut uinum uetus instillatum, aut crocum ex uino detritum, desiccant.

De Syriasi. Cap. XIII.

SYriasis,est inflammatio partium circa cerebrū eiusq; mē- branas: concauum in ea fit sinciput, concaui itidem cum pallore oculi,accedit & corporis totius siccitas Succurrit huic malo uitellus oui sincipiti cum rosaceo, fomenti modo impositus: sic tamen,ut continuè renouetur.

Aliud ad Syriasim.

† Oportet eidem loco imponere folia herbæ quam Græci heliotropion,latini solarem nuncupant, cucurbitæ ramenta, cucumeris,quem peponem dicunt, cutem carni adiacentem, aut hortensis solani succum cum rosaceo

† In ueteri codice hic locus sic legitur, κατὰ τȣ̃ βρέγματος ἐπιτιθέναι χρὴ ἡλιοτροπίȣ καὶ ῥȣ̃ καλȣμένȣ sed legendum suspicamur ut est apud Aetiū ἡλιοτροπίȣ σκορπιούρȣ καλȣμένȣ, Id est,heliotropij quod scorpiuron uel scorpioeides dicitur,

Ratio uictus infantium,atq; reliquarum deinceps ætatum,ad usq; declinantes. Cap. XIIII.

POsteaquàm lacte nutriri infantes desierint, liberiore eis modo & suo ingenio hilariter uiuere permittemus: exercitia autem & alimenta leuiora. Ab anno sexto & septimo,tum pueri,tum puellæ, literatoribus blandis humanisque tradentur,tales enim cum animi remissione & gratia docent. Animi autem relaxatio ad probam corporis educationē plurimum adfert momenti. Duodecimum annū egressi, ad grammaticos iam & geometras mittendi sunt,corpusq; eorū exercere oportet. A quartodecimo usq; ad primum & uigesimum, mathematicis disciplinis & sapientiæ studio incumbent: exercitijs pluribus propter corporis robur credentur,ut & animo & corpore laborantes,à libidinis impetu coerceantur: his etiā uinum circuncidendum est. Aetate florentibus educatio absoluta tum animi,tum corporis congruit, eoq; exercitijs omnibus,præsertim quibus quisq; assueuit,utendum cibo pleniore & ualenti Declinantibus autem remissa competit & animi & corporis educatio Exercitia enim qualiacūq; fuerint pro horum ratione imminuere oportet: alimento detrahendum, ut quorum habitus iam frigescere incipiat.

De frictione præparatoria, quæ parasceuasticè dicitur. *Cap. XV.*

ANte exercitationẽ corpus mediocriter calefacere oportet frictione linteis adhibita, deinde nudis manib⁹ oleo intinctis perfricare, usq; dum bene incalescat emolliaturq;, colore uiuido rubescat, & in tumorem attollatur.

De exercitatione. *Cap. XVI.*

EXercitatio motus est uehemens: uehemẽtiæ autem finis est, respiratio crebra. Id uerò cõmodi præstat, quòd parteis instrumentarias morbis non opportunas efficit, & functionibus obeundis ualidas: præterea ut alimenta fortius attrahant, promptius immutent, & liberalius reficiantur, caloris beneficio quem illa excitauit. adde ꝙ meatus expurget, recrementa, propter ualidam spiritus motionẽ, expellat. Quoniam igitur alimentorum per corpus membratim digestionem adiuuat, † non debet crudi incoctiq;, siue cibi, siue humoris copia, in uentre, aut uasis cõtineri. periculum enim est, ne priusquam probè fuerint concocti, in uniuersas animantis particulas distrahantur. Vnde manifestò liquet exercitationẽ cibum præcedere oportere. Notæ autem quæ opportunitatem laboris subeundi ostendant, ex urinarum colore petuntur: etenim aquosa nondum coctum humorem qui ex uentre distributus est, significat: rufa autem & biliosa, iampridẽ elaboratum esse notat: mediocriter pallida, concoctionem modo factã indicat. Tunc igitur ad exercitia ueniendum est depositis prius recrementis: tũ quæ in uesica, tũ quæ in aluo cõtinẽtur.

† Veterum librorum alter habet hanc scripturam δεῖ μήτε πλῆθος ὠμῶν καὶ ἀπέπτων, μήτε σιτίων, μήτε περιττωμάτων, μήτε χυμῶν, &c. Id est non debet crudorum & incoctorum neque ciborum, neq; excremẽtorum, neq; humorum copia, &c. Quam lectionem meliorem esse facilè quiuis ex secundo libro περὶ ὑγιεινῶν intelligere potest.

De exercitationem generibus. *Cap. XVII.*

OMnis exercitationis commune est, ꝙ animali ex ipso caloris augmentum excitat. Singulæ autem exercitationes proprium habẽt officium, ualida sanè, hoc est, uiolenta musculis & neruis robur præstaret, cuius generis est

quum quis fodit,& maximo onere ſublato, aut eodem loco manet,aut paululum procedit : item accliuis ambulatio huius quoq; generis exiſtit : præterea per funem manibus apprehenſum ſcandere,aliaq; plurima conſimilia. Celeris autẽ exercitatio citra robur uiolentiamq; peragitur : id genus ſunt,curſus umbratilis,armorum meditatio,aut quũ duo ſummis manibus concertant,tum quæ per corycum & paruam pilam fit exercitatio. Compoſita autem ex ualida & celeri, quãdo quas ualidas diximus ijs omnibus ut uehementibus uti licet,motus modo celeritatem adijcias. Præterea per alias exercitationes lumbi magis quàm brachia cruráue laborant : per alias ſpina tota,aut thorax tantũ,aut pulmo.Exerceri uerò oportet quouſq; corpus in tumorem attollatur & rubeſcat, motus promptè æquabiliter & continuè ædat . Inter hæc autem ſudorem cum calido uapore mixtum cernes. Pauſandum uerò ab exercitatione tunc primum eſt,quum aliquod horum fuerit immutatum,nempe ſi contactior corporis moles uidebitur,ilico deſiſtendum eſt: ſimiliter quũ coloris gratia deperit,ceſſare oportet. Quinetiam quum motus remittere quippiã cernitur,protinus deſinere conueniet. Itidẽ ſi in ſudore ulla qualitatis eius, aut quãtitatis mutatio accidat : quum enim is aut minor,aut frigidior factus intelligitur,tũc deſiſtendũ ſcias.oleo mox corpori ſuperfuſo,apotherapia uti deinceps oportebit, inde frictionẽ apotherapeuticã adhibere,ut pędotribę factitare ſolẽt.

De generibus frictionum. *Cap. XVIII.*

INter frictiones,dura ligare corpus poteſt : mollis,ſoluere: quapropter quæ ſupra modum reſoluta ſunt, duriter perfricare oportet : quæ autem aſtricta,molliter . At ſi mediocri quis corpore præditus ſit,neq; molliter, neq; duriter fricandũ id eſſe conſtat,ſed quatenus licet uterq; exceſſus uitari debet. Siquidem multa & dura frictio,corporis molẽ deprimit : modica uerò & mollis,è cõtrario implet Porro tres quantitatis frictionũ differentias,ſi tribus quæ à qualitate ducuntur, iunxeris,nouẽ coniugationes effeceris,ut ſubiectũ eſt. Etenim una iuxta quantitatem,nempe multa,ſi tribus quæ à qualitate ſumuntur,duræ dico,molli,& mediocri,adiungatur,treis ſecũdũ duritiem differẽtias efficit : modica rurſus ſi eiſdem tribus ad-

datur,

datur, treis alias procreat. At mediocris qualitate eisdẽ tribus iuncta, alias treis progignit, ut in formula subiecta uidere licet.

QVANTITAS		QVALITAS
Multa	&	Dura
Multa		Mollis
Multa		Mediocris
Pauca	&	Dura
Pauca		Mollis
Pauca		Mediocris
Mediocris	&	Dura
Mediocris		Mollis
Mediocris		Mediocris

De uocis exercitatione. *Cap. XIX.*

INter uocis exercitationes suauis lenisq; modulatio nihil ad sanitatẽ tuendã proficit: grauioris autẽ uocis sonus utilis habetur, eoq; exercere eum oportet. Ita enim aer copiosissimus inspiratu in corpus attractus, thoracẽ, uentrẽ, & meatus totius corporis diducit, dilatat, aperitq;. Quapropter ipsa lectione humiditates quæ redundant, excernit. fortius igitur legentibus, magis & per sudores: lenius autem, per latentem totius corporis perspiratum. Accidit enim propter extenuationẽ multa recrementa, nempe sputa, mucos & pituitam, per screatum excerni cõsumiq;. Ijs uerò qui propter frigiditatem excalfieri desiderant, quodnã aliud præsentius remedium esse poterit, quàm functio quæ respiratione peragitur? Consiliũ igitur est, hos frequẽter legere, ut toto corpore relaxato, fusaq; carne, arteriã & alios spiritus trãsitus studiosè rarefacientes, per grauiores uocis actiones modulẽtur. Vti autẽ oportet uocis officio neq; temere, neq; inconsideratè: sed quũ nec uitiosis corruptisq; humoribus repleti sunt, neq; magnæ & euidẽtes stomachi cruditates apparẽt, ad uocis exercitationẽ accedẽdũ est, ne corrupti uapores per corpus largius distribuanẽ.

De lassitudinibus ob exercitationem. *Cap. XX.*

VLcerosa lassitudo ab excrementorum tenuium simul & acrium copia contrahitur. Tensoria nullum quidem excrementũ, cuius ratio aliqua sit habenda, in corpore cõtineri indicat, sed in musculis neruis quæ affectus qdã

quo

quo tendi uidentur, residet. Ea uerò quæ inflãmationis speciẽ præ se fert, in qua nimirum ceu contusas, aut inflammatione obsessas parteis sentimus, tũc solet incidere, quum musculi im pendio excalfacti, aliquid ex circũfusis sibi recrementis attraxerunt. Est & alia quædã præter has quarta affectio, quæ oritur, quum musculi supra quàm par est, siccantur, ita ut uestibus exutis squalens corpus contractumq; appareat, atq; ad motus pigrum. Remedium ulcerosæ lassitudinis est, si quæ redundãt, euapores frictione multa mollíq; cum oleo copiosiore, quod omnis astrictionis sit expers. Altera lassitudo in qua tẽsio sentitur, hoc pro curatione desiderat, ut relaxetur. sanè relaxatur quod distentum est, pauca & molli frictione, eaq; ex oleo dulciatq; egelido : item intermissione omnino, quiete, balneis tẽperatis atq; in calida, mora longiori : adeò si bis térue ipsum laues, plus profeceris. Tertiæ lassitudinis inflammatoriæ curationis consilium, ad tria dirigitur, nempe superuacanei euacuationem, extenti remissionem & inflammationis refrigerium : itaq; & oleum copiosum tepidumq;, & frictiones mollissimæ, & lenta in temperatis aquis mora, eiusmodi lassitudines persanant. pari modo & multa quies, unctiones assiduæ. Quarta affectio nihil sanè à priori consuetudine immutari po stulat, nisi calidiorem aquam quæ sensim contrahat: altero die, apotherapiæ exercitationem. protinus autem in lauacra frigidi solij exiliant, † omnes autem qui lassitudinibus laborant, cibo boni succi refici debent.

† Vetus codex hanc scripturam habet, εὐθὺς δ' ἐκβάντες οἱ κεκοπωμένοι δέονται τροφῆς. Id est simul atq; balneo excesserint oleo indigent. Quam lectionem Copus sequitur, sed scriptura quã Oroscius restituit εὐχύμου δ' ἅπαντες οἱ κεκοπωμένοι δέονται τροφῆς. melior est.

De cute astricta. *Cap. XXI.*

ASTRICTIO, quam Græci stegnosin uocant, accidit, aut obstructis, aut densatis meatibus. obstructio quidem ex copiosis crassisq; humoris crudis concoctionemq; non expertis, oritur: densatio autem, ab ijs quæ refrigerant, aut astringunt, aut deficcant. Ac deprehenditur sanè iam dictus affectus, statim ubi se exuerint, ex colore albo, & cutis tum duritie, tum densitate: tum ꝗ in ipsa exercitatione

citatione uix incalescant. Succurrit huic affectioni calefactio, quæ ualentiore exercitio, balneisq́; calidioribus petenda est. Mora uerò in frigido solio diuturna non fit. imò nec ipsa aqua nimium sit frigida. Vbi uesteis sunt induturi, ungentur aliquo quod mediocriter calfaciat oleo, dulci ac tenui. Cutis autem densitatem abundè etiam sanat oleum anethinum, præsertim si uiride fuerit anethum, oleumq́; ex populo nigra confectum.

De spontaneis lassitudinibus. Cap. XXII.

QVONIAM ulcerosa lassitudo ex acrium recrementorum uitio contrahitur, siquidem paucus omnino uitiosus humor fuerit, apotherapiæ exercitatio sufficerit: si copiosior, & altius in corpore redundarit, eiusmodi malo obnoxijs, nec exercitationem, nec ullum omnino motum iniungemus, sed quiete. somnoq́; recreatos abstinere cibo totũ diẽ cogemus, deinde uesperi pinguiter unctis, temperatoq́; balneo lauatis, cibũ boni succi & sorbilem modicum dabimus, non tamen à uino eos arcentes. hoc enim semicrudos humores, si aliquid aliud, cõcoquit. Si ergo his peractis symptoma conquieuerit, ad consueta munia paulatim reducendi sunt: sin in posterum etiã diem remaneat, de ualenciore iam remedio considerandũ est. Si enim uires constent, duorum alterum, aut sanguis mittendus est, aut purgatio exhibenda, sed ita ut discernamus, utrum magis expediat. Quòd si uires inualidæ sint, sanguinem dimittere haud quaquam oportet, sed deiectionem mediocrem tentare. At si crudi humores omnino fuerint, neq; sanguinis detractio, neq; purgatio, neq; exercitium ex usu est, imò ne mouere quidem in totum, aut lauare expedit. Tales igitur in quiete omni seruandi sunt, cibis, potionibusq́;, & medicamentis, quæ extenuent, incidantq́; sine manifesto calore, reficiendi. Pro cibo igitur oxymel, modi cum ptisanæ, nonnunquam, & mulsæ exhibebitur. Quoniam uerò præcordia eiusmodi omnibus turgida, inflataq́; sunt, ac facilè quicquid assumpserint in flatus conuertitur, satius fuerit cum cibo piperis aliquid offerre. Vtilius autem erit, & medicamento quod diospolites dicitur, uti: item diatrion pepereon, simplici: utilissimumq́; ipsis est oxymel. Potui sumẽt apomel, præsertim ubi coacuit, uinaq́; leuiter acescentia. cibi erũt qui siue calore attenuent, cuiusmodi est capparis si ex oxymelite,

aut

aut oxelæo assumatur. Porrò tensionis lassitudo quæ sine exercitijs oboritur, copiam innuit solidas corporis parteis distendentem. Constat autem omnibus, optimum esse præsidium quum sanguinis copia subest, aut uenam incidere, aut malleolos scarificatu sauciare. Quæ uerò inflammationem repræsentat lassitudo spontanea, ea ne paucis quidem horis, nedũ duobus, tribusúe diebus eodem tenore consistit, sed protinus febrẽ accendit uehementissimam, nisi sanguinis detractione malo prius occureris. Præstiterit autem, si fieri queat, bis eodem die sanguinem detrahere: ac primum quidem ita mittere conuenit, ne animi defectu homo periclitetur: secundo autem, ne defectio quidem ipsa formidari debet. At qui sic affecti sanguinem non dimiserint, hi ut periculum euadant seruenturque, bonæ fortunæ beneficio opus habent.

Victus senum ratio. Cap. XXIII.

SEnectus quum sicca, frigidaq; existat, per calefacientia, humectantiaq; corrigi debet. Frictio itaq; adhibenda est, citra lassitudinem: imbecilliores ter die cibo refici debent: ad tertiam quidem horam, panis exiguo cum melle attico: septima uerò hora ubi frictionum, exercitationesq; ipsis congruas, & balneum fuerint experti, primùm sanè quæ aluũ emolliunt, assument, deinde pisces, aut auiculas, hinc in cœna ea quæ optimi succi sunt, & ægrè corrumpuntur. Non prohibeo item uinis ex melle præparatis uti præcipuè quibus de calculo in renibus creato, aut etiam podagra suspitio est, quãdo petroselinũ uino rectè inijcitur. At si quãdo pituita in uentriculo contracta, necessitas est aliqua quæ eam incidant, deligere, protinus ad humectantem uictus rationem, digrediendũ est: ac fici maturæ ante alium cibum ipsis exhibẽtur: per hyemem uerò caricæ, si nullum in dextra præcordiorũ parte symptoma accidere sentiant. At quia serosa pituitosaq; in senili corpore excrementa colligũtur, urinam quotidie promouere consilium est, & aluum subducere, præsertim oleo quod ante cibum absorbeant. Clarum uerò est, omnia olera ante cibũ ex oleo, garoq; sumi oportere: item oliuas muria seruatas, quas halmadas dicunt, & damascena. Quòd si uenter magis astrictus nihil deiecerit, & mercurialis herba, & cnicũ abundè sunt. benefacit etiam resina terebinthina, interim unius auellanæ

næ,interim duarum triúmve magnitudine sumptâ. Iam oleũ quibus aluus contracta est, per clysterẽ utilißimè infunditur.

De rugoso corpore. *Cap.* *XXIIII.*

ERugat corpus erui farina,uiti albæ mista.

Aliud smegma quo continue corpus abstergitur.

FICI pingues simul cum bryonia contusæ,farina erui,combusta sepiæ testa cum mellis momento affuso.

Quomodo corpus suauiter oleat. *Cap.* *XXV.*

VT corpus bene oleat, eidem unctioni cupressi comam aridam contusam admisceto,aut piceæ cortice. Meminisse uerò debes, ut manè postquam corpus uestimentis menierint,pauxillum casiæ aut sabinæ herbæ degustent.

Quomodo habitus recalescat. *Cap.* *XXVI.*

QVandoquidẽ uerò habitui senũ succurrere oportet,utatur dũ lauat,puluere calefacienti,aquæ indito qui constat,nepita,sampsucho,hyssopo,baccis lauri,rore marino,lapide pyrite,sale,fæce combusta,nitro,pumice,pro cuiusq; ratione: item sinapis,herbæ pedicularíæ, & cocci gnidij momẽto.à balneo,acopo quod calefaciat utatur,uinũ fuluũ uetus potet,sumatque propoma ex mulso pipere, ruta, & consimilibus

Quomodo color malus emendetur. *Cap.XXVII.*

COrpus declaratũ pallidúmve uita læta & cibus gratus emendat, miscetur autẽ huic radicula,porrum,& uiride cicer. Iam mali punici dulcis succus sorbitionis modo sumptus,bonũ colorẽ efficit.Proficit ẽt oleũ cui bryoniæ radix diutius fit incocta.idẽ & corporis cutem intendit, erugatq;. Ijs autem,qui corpori nitorem conciliant miscere cõuenit pastillos,qui fiunt ex cuiusdã abstergentis farina, bulbo, narcisso, & bryoniæ radice.bene colorant,si copia datur,tũ radix,tum semen amaræ amygdalæ in aqua elixa, qua pro lauacro utitur.

Ad liuores. *Cap.* *XXVIII.*

LIuescere senum corpora prohibemus, si cutẽ ipsorũ crassam,& iniurijs haud facilè opportunam, habitumque calidiorem reddiderimus. Vt autem celerius id assequamur,sale in balneis,super partem quæ nigruerit uti conueniet eandemque fomentis per spongias decocto raphani aut absinthij immersas, adiuuare.

Quomodo dentes ab iniuria asserantur. Cap. XXIX.

DEntes ab interitu uindicabis, si primum caueas ne cibi quos ingesseris corruptionem experiantur, adhæc ne continuè uomas, deinde escas dentibus incommodas, nempe ficus aridas, mel coctum quòd durum nimis sit, palmulas uix fragiles, adhæc omnia glutinosa, quæq; adeò frangi contumacia sunt, ut denteis commoueant. insuper uitare oportet, quæ denteis stupefaciunt, perfrigida cuncta & putrida Conducit itidem secundum cibum denteis purgare.

Quomodo grauis auditus corrigatur. Cap. XXX.

AD grauem auditum corrigẽdum, uincit primum meatus per quos audiendi facultas est, sordibus expurgare: per interualla autem linteum dropaci intinctũ ipsis demittere, atq; prius expressum retrahere. summe enim meatus purgat, & simul auditum auribus reddit. Deinde aliquo erui instar inserto, meatum ad diem obturbabis: postea ipso exempto quotidie oleo amygdalino, aut nardino, aut chamæmelino, aut pingui anserino, cum exiguo fellis bubuli perunges. Rursus diebus aliquot interpositis, sinapi, & ficis contritis factum penicillum ad horas duas imponis, inde hoc exempto infundis oleum, quod in asphodeli radice excauata efferbuerit.

De oculorum caligine. Cap. XXXI.

NE caligine oculi corripiantur, quũ in aquam frigidã te mergis, illos diu in eadem apertos esse cõueniet. hinc enim robur uisui adijcitur, Lectione uerò nõ te fatigabis, uino crasso & dulci abstinebis. similiter cibis qui in superiore uẽtre diu remorantur, cõcoctu difficiles, & qui humores lentos, crassósq; generant: itẽ cauebis erucã, porrũ, & omnia quorum acrimonia sursum effertur. Vitare etiã oportet supinum incubitum diuturnũ, frigus uentos cõtra oculos flantes, fumũ, & puluerem. Iam uerò aquã oculis instillare quotidie ad mensem totum, iuuat. quæ in hunc modũ præparatur, fœniculum uiride fictili uasi extrinsecus picato, cum aqua cœlesti demittitur, deinde exempto fœniculo quod reliquum est repones.

De repletione. Cap. XXXII.

PLurimum noxæ ciborum repletio conciliat, quamuis. n. probè quippiam uentriculus concoquat, uenæ tamen nimium repletæ, laborant, distenduntur, rumpuntur, obstruuntur,

ſtruuntur, flatu implentur, & ualde grauantur. deterrimum au tem habetur in morbis,uenas eſſe repletas. at uentris repletio ſi urget,interim uomitu quod redundat,interim per aluum ex cernitur:in totum inualidior hæc,ea eſt quæ uenis accidit,non tamen & ipſa admitti debet, ſed ſi quis impendio plura aſſumpſerit, ſtatim eum uomere oportet. periculum etenim eſt,ne obita concoctione uenæ repleantur: magiſque ſi intemperantius cibis continuè aſſumptis,nullam deinde uacuationem ex periatur, uomitu, igitur ſollicitari debet prius quàm cibi corrumpantur. At ſi aliquid eum impediat, aluus ſoluta frequenter ſuccurrit. ſin minus illa fluxerit, certè diutius dormire & potui aquam calidam frequenter ſumere,conſiliũ eſt. Vbi iam abundè concoxerit, præſertim aluo largiter fuſa, lauacris fomentiſque adiuuare, ſalſamenti parum ac potionem dilutam exhibere oportet. At ſi neq; deſcenderit aluus, neq; celeriter obita eſt concoctio, ſed corpus uniuerſum graue,ad motus pigrũ,& ſommolentum fuerit,mens præter rationem quodãmo do torpeſcat, uenarum repletionem eſſe cognoſcas. Qui uerò præter hæc laſsitudine premuntur, eos conquieſcere dum uen triculus ingeſta concoquat, deinde laboribus inanire expedit.

De ebrietate. *Cap. XXXIII.*

EBrietatem uomitus repentè obortus diſcutit:item aquã & mulſam liberalius ſuperbibere uincit, atque ſic uomere, uſque dum plurima reiecerint,ac ſtomachi uellicatus obtundatur. à uomitu ſolium ingreſsi copioſè unguentur, reliquo tempore conquieſcent,& accuratè & cooperti diutiſſimè dormient,quouſque temulentia diſcutiatur.

Quibus cibi corrumpuntur. *Cap. XXXIIII.*

CIbis in uentre uiciatis,ſi quæ corrupta ſunt deijciuntur maximum ad ſanitatem eſt compendium:ſin minus, ijs quæ leniter ſubducunt aluus irritanda eſt. Huiuſmodi autem malo affectis uomitus ante cibum, uini dulcis potu excitatus, conducit. Nullum prætereà cibum uel nidoroſum, uel graueolentem,uel in totum corruptioni opportunum aſſumere ipſos conſuluerim,ſed ea quæ boni ſucci ſunt deligere. Iam per interualla temporis mediocria alium ſubducere, ex ijs quæ mediocriter purgant,ita affectis confert.

De

De Venere. Cap. XXXV.

Veneris hæc sunt commoda, repletos inanit, corpus agile præstat, in augmentum promouet, & uirile magis efficit. Quantum uerò ad animum spectat, impeditam intelligentiæ uim dissoluit, iratos mitigat, eoque melancholicis coitus, si quid aliud, remedium est accommodatissimum: item alio modo insanientibus integritatem sensuum restituit. Iam ex pituitâ morbis uenus est utilissima: cæterum alij etiã cibum respuentes, eius cupiditatem hinc recuperarunt: alij continuis per somnum ueneris imaginibus liberati sunt. Porrò natura ueneri idonea est calida, & humida, ut quæ reliquis salacior sit. Minimè uerò coitum excitat uictus qui siccat refrigeratque, ætas senilis, tempus autumnale. Quapropter uictus ratio humida calidaque adhiberi debet, mediocritas, & laborũ, & ciborum. Quemadmodum uerò moderati labores, ita etiã concubitus ipse mediocris conuenit. Nam & ad opus incitat, & facilitatem quandam consuetudini præbet. Requirit autem libido, si quid aliud, alimenti exuberantiam, eoque cibi potissimum ualentis materiæ utiles sunt: ex piscibus autem polypodes. ut qui alioquin etiam ad uenerem incitare credantur. his adduntur, molli cute præditi: ex oleribus autem, orminum, erysimum, eruca, & rapum, quæ in medicamentorum uicem dantur: ex leguminibus prosunt, faba, cicer, ochri, & dolichi, & pisæ, quæ præterquam quòd largiter corpus alunt, flatibus etiam replent. Ruta igitur quia flatus discutit aboletque, ideo etiam ueneris ardorem obtundit. magnificè autem probo uuas, ut quæ humectent, † & spiritu sanguinem repleant, qui in uenerem proritat. Quum igitur concubiturus es, nimiam satietatem, cruditatem, lassitudinem, cauebis: item ne uomitus, aut purgatio præcesserit. similiter repentinum alui profluuium: inueteratum enim fluorem uenus desiccat. At uehementis coeundi cupiditates non laudo, sed potius resistere eis consulo, præsertim ij quos morbus aliquis infestat. Saluberrimum igitur post exercitationem, balneum, moderatumque cibum, uenerem exercere ita enim uiribus conducit, & frigus obortum minus efficitur. Tempus autem concumbendi opportunum est, secundum cibum, ut suprà dixi, antequàm somnus inuadat, lassitudo siquidem ex coitu contracta, obdormienti statim remittitur. Id uerò tempus etiam liberis procre-

procreandis accommodum eſt, tum alijs de cauſis, tum quòd mulier conſopita, genituram facilius retinet,

† Hic locus ſic legitur in antiquis codicibus, καὶ πνεύματος ἐμπιπλᾶσι τὸ σῶμα, ὃ δὴ ἐξορμᾷ πρὸς ἀφροδίσια. Ideſt, corpus flatu implent, qui ad libidinem excitat. Qui ſenſus ſimplicior eſt.

Ad eos qui uenerẽ exercere nequeunt. Cap. XXXVI.

NAturalia cõtinuè pingui ungentur, cui adiectum ſit narciſſi radicis momentum, aut cocci gnidij, aut pyrethri, aut herbæ pediculariæ, aut ſeminis urticæ, aut uiticis. Præbibere autem ante venerẽ oportet piper, aut ſatyrion aut erucam, aut cnicum, aut ſimul omnia. eſſe confert ante cibum bulbos toſtos, rubentes ac exiguos, cum ſale & oleo, aut ſcillæ marcidæ modicum: item compoſitis aduerſus hoc uitiũ inſcriptis remedijs utendũ eſt: item ſubinde laſciua legere competit.

De ijs qui immodice coierint. Cap. XXXVII.

QVoniam ex immoderata uenere corpus ratius, frigidius, ſiccius, & imbecillius euadit, ratio eſt admouere nimirũ quæ dẽſent, calefaciant, humectẽt, cõfirmentque. Qui igitur immodico cõcubitu exhauſti ſunt, ueſtimẽtis calidis operti cõquieſcẽt, ſõnoq; ſatis indulgebũt, donec corporis cõtentio ſubſidat, & illi ab imbecillitate ſeſe recollegerint.

Si ſemen genitale redundet. Cap. XXXVIII.

NOnnulli ſemine copioſo & calido collecto, in uenerem proruunt: quod cũ in coitu egeſſerint, corpus inualidum & ſtomachum reſolutum obtinent, extenuantur ſiccanturq; ob quã cauſam ſi rurſus à cõcubitu abſtinuerint, capite grauantur, & anxij fiunt, deinde ſtatim ueneris inſomnia experti eodẽ modo afficiunt. Nihil igitur his quod ſemini augendo efficax eſt, ſed potius & cibi & medicamẽta quæ id corrumpãt, offerri debẽt, & balneo lũbos oleo roſaceo, melino, & omphacino perungere oportet. Satius aũt eſt oleũ cera addita, ne defluat, craſſius efficere, miſcereq; ſuccũ aliquẽ refrigerantẽ, nempe ſemperuiui, ſolani, cotyledonis & pſillij: ac horũ quidem per æſtatẽ, reliquis autẽ anni tẽporibus, tum aliorum, tum lactucæ ſuccũ: item lini ſemẽ quod aqua fuerit incoctum. nam hoc quoque refrigerantem ſuccum exhibet. Ad hæc la-

mina plumbea lumbis subiecta, ueneris insomnia cohibet. Iam herbæ refrigerante ui præditæ si cum ruta substernātur, & teneris uiticis surculis, idem præstant. Præterea semen uiticis & rutæ in cibo sumptum. Cauendum uerò est, ne lumbis uehementer refrigeratis, tenes offendantur.

Si perfrictio nocuit. Cap. XXXIX.

QVI frigori nimio patuerūt, locis calidioribus decumbent: cyprino aut irino peruncti. postea ubi modicè incaluerint, piper, myrrhā cū uino dulci odorato & ueteri assumēt, aut liquorē cyreniacū cū uino uel aceto, aut pyrethrū castoriúmve ex aceto: cibo aūt calidiore recreandi sunt.

Si insolatus adussit. Cap. XL.

SI qui uerò exusti in sole sunt, his locis aeri expositis decūbendum est, perfundendaq; frigida, facies, manus, & crura: si siti conficiuntur, frigidam aquam qui assuerunt, bibent. atque hæc paulatim, & non una uice ac subitò facere expedit. cibum assument modicum, qui facilè in membra distribuatur, humidiorem potius quàm † solidiorem.

† Vetus scriptura hoc loco habet, σκληροτέραν, id est, duriorē, ἀντὶ τοῦ παχυτέρου καὶ στερεωτέρου, quibus nominibus medici cibum solidiorem significant. uix unquam inuenitur σιτωδέστερον in hac significatione.

De pituita in superiore uētriculo redūdāte. Ca. XLI.

‡ QVòd si in aliquem interdum incidas fastidientē, qui quidem cibos ualentis materiæ auersetur, & si assumere cōpellas nausea afficiatur, sola uerò acria appetat, & ijs quide oblectetur, sed uentris inflationem experiatur, nauseetq; ac paululū ructibus solis leuetur, interim uerò & ipsi cibi quos assumpsit, præsertim in acorē conuersi, uitientur, omnino intelligendū tibi uenit summā curationis existere, ut pituitā à uentriculo abstergas. Ego quandoq; ita affectū noui, qui raphanis ex oxymelite sumptis, incredibili cassioris pituitæ copia uomitu egesta, integræ statim sanitati restitutus sit.

‡ Hic locus sic descriptus est in ueteribus libris. εἴ τινι περιτετύχηκάς ποτε τὰς μὲν τῆς τροφίμων σιτίων προσφορὰς ἀποστρεφομένῳ, ἀποσίτῳ αἰεὶ μένοντι. Id est, Quod si aliquem incideris, qui cibos ualentis materiæ auersetur, atque non alatur. ἀπόσιτος enim uidetur positum ἀντὶ τοῦ ἀτρόπου.

Quomodo

Quomodo facile quis uomat. Cap. XLII.

QVoniam ualidè uomentibus multa solent absurda superuenire, cõmodum fuerit quomodo quis facilè uomat, exponere. Etenim uomitus pituitam inanit, caput leuat, & ne qui auidius nonnunquàm cibũ ingesserint cruditate laborent, item ne qui uinum liberalius sumpserint, offendantur, prohibet. At quæ offerentur, neq; acerba, neq; sicca erunt, sed partim dulciora humidioraq;, partim acriora. Cõmendatur ad hæc raphanus, eruca, salsamentum uetus, origanum uiride, cepæ momentum & porri. Promouet uomitus etiam ex leguminibus ptisana cui mellis aliquid additum sit, ferculum ex fabis fresis confectum, magisq; carnes ipsarum. ue rùm non solum cremores ipsarum, sed ipsas quoque integras deglutire oportet, eoque uomiturus non diu mandendis ipsis immorabitur, omnia uerò per coctionẽ mollia flaccidaq; erũt. Iam constat, uina dulciora deligi oportere, ut quæ in stomacho magis supernatent, atq; eam potionem tepidiorem assumi. Cõfert etiã amygdalas melli intinctas comedere, ac placentas gustare: item peponis & cucumeris semen maceratũ detritumq; cum melle assumere, radicemq; cucumeris contritã ex melle. At qui ualentioribus uti uolunt, narcissi bulbo aquæ incocto, uinũ temperant. Mouet autem uomitiones iritium quoque unguentum, si digitis eo perunctis, irrites. Porrò uomentis interest, ne cesset uel intermittat, usque dum omnia eiecerit: à uomitu os colluat, faciemque posca aut aqua abstergat. id nanque dentibus conducit, & caput releuat.

Quæ sanis aluum subducant, & quæ urinam moueant. Cap. XLIII.

VEterum nonnullis satis esse ad secundam ualetudinem tuendam uisum est, si aluus quotidie & urina pro ingestorum tum cibi, tum potus copia, sine uitio & abunde responderet. ac quum uacuatio iuxta assumptorum proportionem accidebat, commendabant: sin minus, promouebant, urinam quidem scandice, apio, asparago, petroselino, aniso, nepita, origano, absinthio, graminis carduique radice, cytiso, adiantho, omnibus in aqua elixis, quorum

decoctum cum uino potui exhibebant. hæc enim per urinam sanguinem repurgant, unde non parum utilitatis percipitur. Aluum adiuuabant terebinthina: ex qua oliuæ magnitudinẽ dormituris deglutiendã offerebant. At quum magis subducere e am cogitamus, rheu momentũ admiscebimus. Accõmoda ta deiectioni sunt, oua sorbilia: ex oleribus, beta, malua, itẽ cochlearũ ius, atq; hæc fortè abundè erunt. Efficacior est herba mercurialis, in aqua cum sale elixa comestaque, eiusq; decoctũ potuit datum similiter folia sambuci. idem præstat polypodij radix duarũ drachmarum pondere, salsamẽto inspersa, aut etiã in ptisana sorpta, adhæc serum lactis cum sale aut melle, ad treis heminas quatuórve assumptum: ueteris quoq; gallinacei ius, tum per se, tum cum cnici drachmis duabus. nonnunquam & aloe trium cicerum instar secundũ cœnam rectè assumitur. Præstantissimum uerò est epithymũ in uino post mediocrem cœnam potum: qui uehementius uacuare desideret, manè epithymi drachmam ex oxymelite, uerno tempore ebibat.

De clysteribus. *Cap. XLIIII.*

IN quibus uenter ægrè descendit, & stomachus imbecillis medicamenta ad subducendum efficacia non sustinet, clysteribus utendum est, quum pituita quidem in intestino residet, ijs quæ fiunt decocto caricarum, betæ, nitri, syluestris cucumeris radicis, melle, oleo chamæmelino, aut anethino: quum siccitas magis urget, ijs quæ constant, althæa, fœnu græco, chamæmelis, oleo, mellis exiguo interim etiam oleum per se dimidiæ heminæ mensura iniectum, abunde proficit. non tamen continuè id faciendum est, ne natura his irritata, spontaneæ excretionis obliuiscatur.

De glandibus. *Cap. XLV.*

VTimur etiam glandibus subinde stercoris excernendi gratia, & in quibus id quod per clysterem inditum est, non egeritur. Finguntur autem glandes ex sale tosto, melle, & nitro: item thymus discocto melli additur. Fiunt etiam ex resina terebinthina, & nitro: interdum & cocco gnidio modico. Sed quia uellicatus mouet, parteis ipsas oleo delinere conuenit præterea pyrethrum aut piper admiscetur, conuenitque resolutionem expertis, & ijs qui ex perfrictione inflationes contraxerunt. Insuper centaurium pici & ce-

ræ commiſcetur,ac naturalium relaxationibus aptum eſt præſidium.Infantibus autem etiam ſalis grumus ano imponitur. Fit quoq; glans ex ficu cum nitro.

De ijs quæ per os & nares caput euacuant quæq; eiſdem partibus delinuntur. Cap. XLVI.

HVmores in capite reſidentes per ſputa uacuamus,quod ſi modicè facere uoluerimus, piper cum maſtiche temperabimus: ſi largius uacuare libet,pyrethrum aut herbam pedicularíam mandi præcipiemus. item anemonæ omnis radix manſa pituitam prouocat, capparisq; radicis cortex. Itaq; huiuſmodi remedia ſeroſum excrementum uacuãt, craſſam uerò lentamq; pituitam, ſinapi cum oxymelite gargarizatum,aut ſapa in qua origanum,aut hyſſopum ſit incoctum. Ego autem ſapam cum ſinapi,& oxymelite miſceo.At ſi cerebrum muco purgari deſiderat,acribus remedijs, quorum nonnulla etiam ſternutamenta mouent, euocabimus. Itaque anagallidis utriuſq; & anemonæ cuiuſuis,& betæ, ſuccus per nareis purgat: item cucumeris ſylueſtris foliorum ſuccus naribus ipſe & per ſe & cum betarum decocto ſuccóue infunditur.ſternutamentum uerò crudis humoribus qui in thorace, pulmone,& capite continentur,non expedit.Quod autem ori illinetur tale eſt: ſapo cum betæ ſucco palati regionibus & columellæ delitus bene facit,idem etiam per nareis purgat, melanthio uerò quod facilè paratur,ad narium illitionem ſubinde uſus ſum,interim aceto acri pridie macerans,deinde poſtridie cum aceto rurſus læuigans infundensq; naribus. Nonnunquam oleo ueteri idem melanthium detritum,ſimiliter illeui. Sic igitur & Archigenes eo in narium obſtructione uſus eſt, priori autem,ex aceto,Crito in morbo regio uti ſolebat.

Quæ menſeis ducunt. Cap. XLVII.

QVęcunq; urinæ ciendæ ſunt, eadem omnia menſeis ducunt, nempe braſſicæ radicis decoctum potum, perſicæ radix,ruta,chryſanthemon,dictamnũ,& erucæ ſemen: item quæ ori uuluæ ſubiiciuntur,menſeis commouent,ut ruta cum melle trita,aut porri ſuccus, aut allium tritũ ſubiectũ,aut myrrha cum uino læuigata, aut leporis coagulũ.

Quæ sudorem mouent. *Cap.* XVLIII.

SVdorem eliciunt chamæmelum aridum tritumq;,oleo inspersum,si summæ cuti ualidè infricetur: seseli, pyrethrũ, cachry,anysum,similiter oleo inspersa. item nitrum tostum non nimis tenue, cum oleo efficax est: adhæc salis flos oleo temperatus, & liquor cyrenaicus aqua dilutus corpori infricatus epotusq; ciceris magnitudine: Pari modo nepita & pota cum mulsa,& extrinsecus cum oleo infricata proficit.

De aere. *Cap.* XLIX.

LAudatissimus aer est,qui exactè purus: is autem nimirum erit qui non ex stagnorum, aut paludum uapore turbidus exurgit,neq; ex profundo quodam specu pestilentem aurã exhalante prouenit: ita qui ex cloaca quadam magnã ciuitatẽ expurgante turbidus exit, uitiosus est. Quinetiam nebulosus similiter sanitati nõ facit,quemadmodũ item qui in cauo loco altis undiq; mõtibus inclusus, nullã aurã recipit. Hoc igitur modo uitiosus aer omni ex ęquo ætati nocet, omniq; temperaturæ: sicut optimus prodest. At qualitate uarians aer colore dico,frigiditate,siccitate,& humiditate, nũ similiter uniuersos afficit. Etenim temperatis corporibus aer temperatus utilis: intemperatis,qui contrariam temperiem habuerit confert.

De aquis. *Cap.* L.

AQuarum præterea & uirtutes & uitia cognita habere expedit, ut quę ex multiplici ipsarum usu magis ferè quâm omnia alia ad quamlibet uictus rationem requirantur. Ea igitur optima aqua censenda est,quæ nullã aut gustu,aut odore qualitatem repræsentat,sed protinus bibẽdi suauis est, & uisu pura limpidaq;, quum uerò etiam à præcordiis statim descendit,melior alia quærenda non est. Nam quæ in præcordiis residet diutius,uentrẽ ferit,inflat,grauatq;, uitiosa censebitur, huiusmodi aqua neq; citò calefit, neq; refrigerat, sed quæ in ipsa relixantur,tardissimè peiusq; decoquũtur. Præstat itaq; talem aquam experimento discernere. Qui uerò notis quoq; eam uolet agnoscere,iis quæ dicentur attendat,quæ enim ad septentrionem spectat: à sole auersa, tardè permeat, ægræ concoctionis lentè calescit & refrigeratur: quæ autem ad orientem erumpit,ac per meatum quendam, aut terrã colatur

latur puram,eademq; citissimè calefit, iterumq; refrigeratur protinus,hanc optimā esse existimandū est. Probatur itē quæ æstate frigidior,hyeme calidior est.Nõuullii & pondere aquā examinant,leuē præstare credentes,hoc igitur si aliis à me cō memoratis accedit,commendatur,uerùm sola hæc bonæ aquę nota non sufficit: At imbrium aqua auctore Hippocrate leuissima est dulcissima,limpidissima, tenuissimaq; eò ꝙ sol leuissimum & tenuissimū attrahat, ac id nō ex alia aqua solum, uerùm ex mari quoq; & corporibus: quapropter etiam omniū prōptissimè cōputrescit,ut quæ diuersis ex qualitatibus sit cōflata. Nemo autem aquā putrefactioni opportunā deterrimā esse existimet,nā mutationis facilitas uirtuti potius, quam uitio tribuitur.Quæ igitur aqua optimæ notas habet, si prōptè etiam putrescar,ea cēsebitur saluberrima, & si quū mutari incipit,occasionē raucedinis,tussiculæ,& grauitatis uocis iis qui biberunt præbeat. Ac inter imbriū aquas. æstiua quę tonitru decidit,præstantior est,quàm quæ nimbis demissa est. Ex glacie & niuibus aqua,insaluberrima est.Nam ea congelascente, tota pars tenuior exprimitur. Porrò palustrem fœdiq; odoris & absurdas recipientem qualitates,rectè decoques,atq;ita meliorem redditam potui dabis uino temperatam: si adstringit, dulciori: aliam uerò acerbiori.Nonnullas percolare expedit, nempe limosas salsas,& bitumen referentes. At frigidæ nimiū à cibo assumi debent,non tamen subito,ac una uice. Non desunt qui cibos & potiones aduersus aquarum uitia inuenerint: ac alii cicerum decoctiones præbibunt,uel eadem quoq; edūt: alii caucalidem similiter cum pisciculo quodam elixam, item fœniculum reliqui betam & cucurbitam sale conspersam cū uino dilutiore pręsumunt.

De lauacris. *Cap. LI.*

FRigidam lauationem ita quidem laudo, ut non iis qui nullo uictus delectu agunt, ex usu esse dicam, uerùm solis illis qui accurate uiuunt, & laboribus, & cibis sicut expedit, utentes. Porrò multis qui amplius interdum refrigerari desiderant, abundè est natare per æstatem, si iuuenes sint, carnosi & frictionibus ante excalfacti. Sint autem qui aquam ingredientur,neque uenere, neque alio quodammodo lassi, neque cruditatem sentiant, neque uomitu,

aut aluo inaniti, neq; uigilijs defetigati. Periculosum enim si quis ita affectus frigidæ lauacro utatur. Calidum uerò balneū & optimum & tutissimum est: lassitudinem soluit. humorum repletionem per halitum digerit: item excalfacit, mitigat, emollit, flatus ubicunq; decubuerint diffundit, somnum conciliat, carne replet. Est autem aptissimum omnibus, & uiro & mulieri, & puero & seni, & priuato.

De balineis naturalibus. *Cap. LII.*

NAturalium balneorum alia nitrum, alia salem, alia alumen, alia sulfur, alia bitumen, alia æs, alia ferrum repræsentant: nonnulla composita ex his omnibus reperiūtur. Itaq; aquarum naturalium uis est quæ deficcet & calefaciat ampliter, ac humidis frigidisq; affectibus maximè conducit. Iam uerò quæ nitrum, & salem obtinent, capiti, thoraci fluxione tentato, stomacho humentiori, aquæ inter cutem, tumoribus laxis, œdemata Græci uocant, qui ex morbis proueniunt, & pituitosis sunt accommodatæ. Aluminatæ sanguinis reiectioni, stomacho uomitioni opportuno, immoderatis mulierum purgationibus, continuisq; abortibus, utiles existunt. Sulfuratæ neruos emolliunt, calefaciuntq;, & dolores mitigant, stomachum uerò eneruant euertuntq;. Bituminatæ caput replent. instrumenta sensibus distribuendis dicata, offendunt: calefaciunt autem continuè, & temporis processu emolliunt. Quæ æris naturam occupant, ori, tonsillis, uuæ, & oculis præcipuè conferunt. Ferri uirtutem sortitæ, stomacho & lieni sunt utiles. Oportet autem in aquam sine tumultu, & lentè descendere, quo uirtus corpori relaxato accedens immergatur.

Quæ uictus ratio quolibet anni tempore sit utilis. *Cap. LIII.*

NOn alienum est, pro singulis quoq; anni temporibus uictum instituere. Ac hyeme quidem pluribus uti laboribus, plus esse conuenit præsertim diebus aquiloniis. Nam austrinis laborare quidem similiter, sed minus cibi & potus assumere oportet. Summatim humido tēpore corpus omnino siccum reddere, quemadmodum in frigido, calidius: carnes calidas comedere & olera, plus uini bibere oportet. Verè autem ineunte, alius uomitu, alius per aluum euacuari debet, alius

alius ſanguinis demiſſione, prout cuiuſq; conſuetudo & uolũtas fuerit. Per æſtatem à laboribus conquieſcendum, ciboque demendum eſt, qui rectè frigidioris erit naturæ: potione largiore utendum, ac omnia fieri debent, quæ ad refrigerationem humiditatemq; conferunt. At in autumno, quoniam prorſus inæqualis inordinatusq; eſt, & omnigenos morbos inuehit, magna uictus habenda ſollicitudo eſt: frigus uitare, concubitu & frigidæ potu prorſus abſtinere expedit. itẽ frigidus auroræ aer, meridianusq; ardor rectè cauebitur, poma affatim aſſumere noxium eſt, ut quæ non copia tantum obſint, uerumetiam uitioſos procreent humores, & inflationes. Etenim præſtantiſſima ipſorum, nempe ficus & uuæ, flatus pariunt corrumpuntq; cibos, niſi ante alios præſumantur: ita uerò neq; inflant, neque corrumpunt. Vbi aer frigidior euadit, corpus pro frigoris ratione calefacere, omniaq; peragere oportet, ceu hyeme aduẽtante. Nihil mali autem fuerit poſt æquinoctium uacuationẽ ex commemoratorum aliquo tentare, ne aliquid ſuperfluum in corpore retentum, hyeme faceſſat negotium.

Victus eorum qui in laboribus uitam agunt. Cap. LIIII.

SI quis in laboribus uitam tranſigit, cõſiderandũ eſt, priũſne is exerceri conſueuerit, an nullo exercitio ſe credens, mediocriter † eiuſmodi conſuetudinem ferat, ita ut non morbo implicetur, continuè, facili præditus perſpiratu meatuum, eiuſmodi enim corporis naturam ad aliã conſuetudinẽ traducere non oportet, imò nec eos qui ex longiore temporis interuallo ægrotant. At ſi aſſiduè quis morbo conflictari uidetur, in humorum quidẽ redundantia πληθωρίαν græci appellant, eò per totam ſalubrem uictus rationem, conſiliũ diriges, ut humorũ mediocris ſit † copia: in eorũ uerò prauitate κακοχυμία græcis dicitur, ut optimos efficias. Qui igitur humorum redundantia laborant, in balneum deduci, deinde frictionem adhibere, & paululum dimoueri prius debent. Qui uerò eiuſmodi facere antea ſunt aggreſſi, ijs hæc eadem paululum augere, cibo autem detrahere, eumq; imbecillis materiæ ingerere conſulemus. At qui prauos humores colligũt, non uno conſilio tractantur, quoniam neque una uitioſi humoris ſpecies

cies eſt. Nonnulli ſiquidem frigidiorem magiſq; pituitoſam colligunt alij calidiorem bilioſioremque, quemadmodum alij melancholicam magis accumulant. Quapropter ſinguli, cibo potuq; abſtinebunt, quæ collectam ipſis humorum colluuiem ſolent generare. In omnibus autem his commune eſt præſidium, alui ſubductio.

† Vetus ſcriptura eſt ῥᾳδίως, id eſt, facilè: non μετρίως.

‡ Ante hoc uerbum in manu ſcripto eſt uox ἀεὶ, id eſt, ſemper, quæ omiſſa uidetur à librarijs.

Proficiſcentium uictus ratio. Cap. LV.

Facillimè quis profectionem inibit, ſi inunctus ſit, & nõ fortiter incedat. Præterea ad proficiſcendi facilitatem conducit per æſtatem faſcia mollis digitos ſex, aut ſeptẽ lata, quinq; autem cubitos nõ minus oblonga, lumbos ad ilia uſq; cõplexa. Item baculus ad iter utilis habetur. Etenim per decliuia præmiſſus, corpus quod præceps ruit ceu cõto cuidam innixũ retinet, quum aſcendendũ eſt, ipſi innitentes facilius in accliuia corpus promouemus. Porrò cum in itinere ceſſamus, unctio & pauxillum cibi cuiuſdã æſtiui, potioq; modica eo tẽpore conuenit: à prandio antè quàm iter arripiamus, conquieſcendũ eſt. Si verò neceſſitas abeundi fuerit & ſitis urgeat, tenuis polenta ex aqua cũ ſalis momẽto bibetur: æſtus ardorq; ſolis caueri debet, cui nec corpus nudũ exponere ſed cõtectũ eſſe oportet, ne ex itinere ſicceſcant indureſcat. Hac.n. ratione & minus laſſatur, & nullũ ex prædictis affectibus ſimiliter percipit. Hyeme quũ frigus urit, antequã itineri te accingas uentre ſubducto, & unctione adhibita hyemaleis cibos copioſè aſſumes, potionẽ modicã. Cæterũ faſcia longiore nõ ſolũ lumbos, ſed ſpinã quoq; & pectus rectè inuolues. Requieſcenti autem, ſi interea uehemẽs frigus urat, neq; ungi, neq; cibum potumúe aſſumere præſtat, neq; alio quodã modo refici debes, ſi inibi manſurus es. At ſi ſecundum longas profectiones, alioſq; ualidos labores, etſi laſſitudinem quis non ſentiat, non aliter quàm laſſi curabit. minus enim ſic periculis erit opportunus.

Nauigantium uictus. Cap. LVI.

Vomitionibus quibus nauigantes premuntur, primum oborientibus nec facilè, nec utiliter ſuccurrimus: ut quæ omnino magna ex parte præſidio eſſe ſoleãt. A uomitu

autem

autem cibi non copiosi, nec quilibet offerri debent, sed aut lenticula uti sicca, decoctaq; cui pulegij modicum sit adiectũ, aut panem ex uino aquoso, & odoro maceratum ingerere oportet: potione uti modica, eaq; uel ex uino prorsus aquoso, uel aceto mulso. Lenticulam incoqui dum emollescat, conueniet: mox in tenuem puluerem redigere, inde siccare, postea in uas fictile condere. At si diutius crebriusq; uomitus urgeat, cibo magis subtrahendum est, eademq; potione modica utendum, uel aceto mulso cum aqua, in quo thymum aut pulegium cõmaduerit: item aqua cum polentæ polline aut uino odorato, eoq; aquoso cum illius polline similiter, recreatio tentabitur. Ad graueis autem nauium odores, aut mala cotonea naribus admouentur, aut thymus, aut pulegiũ. Mare nequaquam aspiciendum est, usq; dũ in nauibus uersari assuescas. Aquis porrò cura adhibenda est, ne turbidæ, fœdi odoris, ac salsæ existant.

Quomodo extenuetur corpus. *Cap. LVII.*

QVum immodicè corpus plenum est, extenuare ad atque imminuere oportet. Quia ergo calidior tẽperatura & siccior gracile corpus reddere demõstrata est, crassis eam, si mediocres reddere uoluerimus inducemus. Didicisti aũt citas exercitationes, uictũ extenuantem, similiaq; medicamenta, & animi curas, temperamẽtum siccius & calidius, eoq; corpus gracilius efficere. Quæ igitur uictus ratio extenuet, nulli nõ cognita est: medicamẽta uerò uehemẽtiora hæc sunt, rutæ semen, præsertim syluestris, cum ipsis corymbis, aristolochia rotũda, tenue centauriũ, gentiana, polium, quæque ad urinam ciendam ualentiora sunt, uti petroselinum: singula nãq; hæc, & per se, & cum aliis omnia, humores abundè extenuant, inaniuntq; corpus. Quinetiam sales ex crematis uiperis largiter extenuare solent: ipsaq; adeò theriace. digerit autem, extenuatque oleum cui radix syluatici cucumeris, hibisci, gentianæ, panacis, & aristolochiæ sit incocta, si illinatur: sic polium & centaurium. At cibus non statim à balneo dari debet, sed prius somnus est indicendus. Præstaret etiam aquam balnei ex iis esse quæ digerant, si quidem sponte sua scaturientem habeamus, qualis est Mitylenæ: sin minus, salis florem aquæ marinæ commiscebimus. Vino utemur

mur tenui & albo. Cæterum frictio ficca linteis crassioribus durisq; adhibita, idem abundè efficit. Adhæc oportet cibi minus quàm pro exercitiorum ratione ipsos assumere: iuuat etiam obæsos insolatus. præbibere autem non debent, sed epulas semel tantum die sumere, magis expedit. item corpus nitro & sale asperiore infricare. In balneis copiosum nitrum extenuat, modicum uerò probam corporis nutritionem excitat. Postremò extenuat & medicamentum, quod recipit piperis & petroselini duas portiones, assari & anisi dimidiam. Hoc & urinæ & aluo promouendæ efficax est.

Quomodo tenues impleantur. Cap. LVIII.

QVum extenuatos implere uolumus, uinum quidem crassum. cibus autem crassi succi, exercitatio modica, frictio mediocris, & ut summatim dicam omnia prædictis contraria expediunt. Commodum est iisdem & pice diebus tribus quatuorúe interpositis. oblini. Si ieiunus aliquis lauetur, ante balneum linteis corpus donec rubescat, infricare debet, deinde frictione dura nõ tamẽ multa cutẽ cogere, quo densa duraq; euadat. Expedit igitur ijs qui pallido sunt colore præditi, nec alimentum sentiũt, iram animiq; motus excitare.

De partium attenuatarum curatione. Cap. LIX.

EXtenuantur plerunq; partes nonnullæ, uel diuturna ipsarum quiete, uel deligaturæ modo quo confracta fasciãtur. Itaq; uirtus partis extenuatæ firmari, sanguisque ad eã elici debet copiosus, frictione moderata, aptoq; motu, & calẽtis aquæ mediocri superfusione. Hæc sanè tantisper faciẽda sunt, dũ rubescẽs corpus attollatur, cessandũ uerò prius quàm collabat. Iam & picationẽ prædictis membris, adhibere cõgruit. Quũ autem frigidiorem partẽ senseris, linteis ipsam confricare, ac calefacienti quodã medicamine oportet. Vsus sum aliquãdo & thapsia, nũc cum melle, nũc cũ cerato illinẽs.

Optimi temperamenti notæ. Cap. LX.

TEmperatissimus homo est, cuius corporis cõpositio omnium extremorũ exactè mediũ occupat, nẽpe gracilitatis, crassitiei, mollitudinis, duritiæ, caloris, frigiditatis, humiditatis, & siccitatis, in uniuersum naturę ac animi functiones hẽt inculpatas: medius quoq; est glabri & hirsuti, nigri & albi: pilos in pueritia rufos magis q̃ nigros hẽt: in uigore, ẽ ꝯrio.

Interpe-

Intemperatorum corporum notæ. Cap. LXI.

CORpora moderato calidiora citius dentient, increſcētque ſimiliter: tangentibus autem calidiora, munusque pinguia apparent: colore ſunt rubido, pilis nigris, mediocriter hiſpidis, & latis uenis. At ſi quis ſimul & pinguis, & craſſus latiores uenas habeat, is ob conſuetudinem, non natura pinguis euaſit. Frigidioris temperaturæ nota eſt, ſi ad tactum frigidius apparet corpus, glabrumque ſit & pingue, color unà cum capillis rufus, ſi multa ineſt frigiditas, liuens quodammodo & plumbes, uenæ anguſtiores: ſi gracilis eſt eo temperamento præditus, neque neceſſariò talis, ſed ex conſuetudine factus eſt. Sicca autem temperies durior eſt, græciliórque temperata, atque hirſuta, durities igitur à ſicca temperie omnino ſeparari nequit, gracilitas autem non modo naturaleis temperaturas, ſed etiam ex longa conſuetudine acquiſitas comitatur. Indicium ſiccitatis eſt, ſi corpus ægrè mouetur, ſiccum, & ſqualidum à ſiccantibus euadat. Humida temperies, cætera quidem temperatæ ſimilis eſt, ſed mollior, corpulentiorq́; , ac ab hac ſeparari nequit, mollities, quemadmodum, & craſſitudo non inſitum modo temperamentum, comitatur, ſed etiam ex longa quadam conſuetudine conſtituitur. peculiare uerò humiditatis ſignum eſt, corpus maximè hirſutum, facilis pilorum capitis prouentus, iíque nigri ſunt, & per iuuentutem copioſi: proceſſu temporis caluitium ſequitur, uenæ latæ ſunt, ſicuti & arteriæ grandes, ſimulque uehementiſſimè pulſant. prætereà totum corpus ualidum, articulatum, maſculoſum, pinguedinis expers apparet, cutis dura, & nigrior. Frigidum humidamque temperaturam teſtatur thorax anguſtus, ſicut etiam totum corpus glabrum, cutis tenera & alba, capilli, ſubrufi, præſertim in iuuentute, hac præditi in ſenio non caluefcunt, uerùm ſtatim timidi, puſillanimes, pigri, uenis latentibus, craſſi pinguesque & femoribus, & muſculis indiſtincti, inarticulati, bleſique fiunt. At ſi humiditas frigiditasque magis fuerit adaucta, color unà cum pilis rufas uidetur: ſi plurimum increuerit, liueſcit. Porrò calidum ac humidum temperamentum mollius carnoſiusque, optima temperie exiſtit: auctum ampliſſimè, putridis affectibus opportunum eſt. Quum autem paulo quidem humidius, multo autē calidius fuerit, eo donati

mollio

molliores paulò, corpulentioresque temperatis existunt, non paulò uerò hispidiores, imò etiam ad tactum calidiores apparent, nigri ipsis pili existunt, & caro pinguitudinis expers. Quod si paulò quidem fuerit calidius, multo autem humidius, mollis his caro, multaq; existit, & color ex rubro, & albo commistus, tangentibusq; paulò calidiores apparent. At si frigiditas pariter cum siccitate ex æquo augescit, corpus erit durum gracile, album, non musculosum nec articulatum, pilisque uacuum, tangentibus frigidum deprehenditur: pinguedo tamen, graciles licet eiusmodi existant, per carnem dispersa est, color autem & capilli frigiditati proportione respondent. Quod ad animi mores pertinet, pusillanimes, timidos & tristes eiusmodi tẽperamentũ efficit. Ac, ut semel expediã, in cõiugatis temperaturis semper euincentis qualitatis notæ superare solent.

De capitis formatione. Cap. LXII.

EXiguum sanè caput prauã cerebri structuram propriè notat: magnum uerò non necessariò bonam testatur. Si nanque tale insitę uirtutis, materiam probam, multamque efformantis robore factum est, bonũ est indicium: sin ex solius materiæ copia, non item. Verùm distinguere ea conuenit figura, & ijs quæ ex illo processerint. Figura quidem, si concinna, aptaque fuerit, hæc enim semper bona est constructio, ijs autem quæ ex illo procedũt, si optimè sit disposita, & si neruosum genus ipsi integrum, bene habitum, ualens, sique oculi acriter cernant. In acutum fastigiata capita, deficientem in fronte, uel occipite habent eminentiam, aut magis quàm decens est, auctam. Plerunque igitur, ut magnam, ita has quoque deprauatas comperiemus fit tamen, sed rarò ut nonnullę ex his bonæ proueniant, cum formas scilicet uis, non inualida fuerit.

Temperaturæ cerebri notæ. Cap. LXIII.

CErebrum temperatum moderatas habet, & animi functiones, & excrementa, minimeque ab omnibus exteris offendetur. Talium pili capitis in infantia subrufi, pueritia subflaui apparent: ubi ad adoleuerint flauescunt, medij quodammodo inter crispos exactæ ac simplices nec tamen facilè caluescunt. Si uerò calidius temperato extiterit, omnia quæ circa caput existunt, & calidiora, & rubicundiora apparent, oculorum uenæ sensibiliter apparent, capilli his in lu-

cem æditis protinus in capite oriuntur. Ijs autem qui multò sunt calidiores, nigri, ualidi, & crispi: qui non multò, ijs flaui primum, deinde nigri proueniunt, procedente ætate caluescunt, interim his recrementa sunt exigua, & inculpata fruuntur ualetudine: capite uerò à calefacientibus cibis, potu, odoribus, & foris accedentibus implentur grauanturque, modicus somnus in huiusmodi temperaturis sufficit, neque is profundus ad modum. Frigidius autem quàm conuenit cerebrum fatentur, excrementa copiosiora per meatus ei peculiareis manantia, capilli recti, rufi, firmi, & facilè à frigidioribus causis læduntur, destillationibus, & grauedinibus continuè infestantur, oculorum uenæ latent, somno maximè premuntur. Siccioris cerebri nota est, si nihil excrementi emanat, sensuum acrimonia, uigliæ, capilli sunt robustissimi, statim ab ortu, ac ijs crispi magis, uerùm ex facili caluent. Humidioris autem, capilli simplices planique, & nequaquam caluitium experiuntur, sensus turbulenti, excrementorum copia, somnus multus & profundus. Calido, & sicco cerebro præditi, recrementis carent, exactos sensus obtinent, uigilantissimi sunt, facilè caluent, primum uerò capilli celerrimè ipsis proueniunt, & optimè habiti, plenissimique, nigri, calidi ad tactum capitis, rubrique usque ad uigorem apparent. At si calori humiditas accesserit, ità ut utraque paululum excedant mediocritatem, colorati calidique sunt, uenæ oculorum grandes, excrementa pleniora, mediocriter concocta, capilli recti, subflaui, caluitium haud facilè experiuntur, uerùm capita ipsorum calefacientibus, humectantibusque implentur, grauanturque. Vbi uerò humiditas, caliditasq; accreuerit, caput morbidum euadit, facileq; ex calidis & humectantibus noxam contrahit. eiusmodi temperamento præditi, uigilare diu nequeunt, dormientes autem imaginibus, per insomnia torquentur, oculi carigant, non exactos sensus obtinent. Frigida uerò simul & sicca temperamenta cerebri, frigidum decolorqne caput efficiunt, oculorum uenæ non extant, à frigidis causis promptè offenduntur eoque inæquali ualetudine fruuntur, sensibus per adolescentiam exactis inculpatisque, processu temporis subitò contabescunt; summatim circa omnes capitis partes cito consenescunt, capilli à natali die uix erumpunt, exorti non aluntur, rufescuntque humidum frigidumque temperamentum cerebri,

reddit

reddit ſoporoſos, ſomnolentos, ſenſibus uitioſos excrementitios, frigori opportunos, capita habentes quæ facilè repleantur, deſtillationi, grauedini obnxios, non tamen hi caluitum experiuntur.

Ventriculi temperaturæ notæ. *Cap LXIIII.*

VEntriculi natura ſiccioris indiciū eſt, ſi confeſtim eo donati ſitiant, & modico ſint contenti potu, largiore grauentur, fluctationes experiantur, uel id quod redundat in uentriculo ſupernatet, cibiſque delectentur ſiccioribus. Humidiorem notant, ſi nulla ſitis urget, & largior humor non moleſtat, cibiq; placent humidiores. Calidior natura uētriculi melius ſanè concoquit, q̃ appetat, & dura potius, quæque difficulter poſſint immutari, calidis cibis, & potionibus oblectatur, neque à frigidis quicquā incommodi percipit, ſi modicè utatur. Frigidior, appetendo quidē ualet, concoquendo minus, præſertim ſi contumacia frigidaq; alimenta aſſumpſerit, quæ facilè in eo aceſcunt, frigidis quidē gaudet, ſed immoderatius aſſumptis promptè offenditur. At intemperies ex morbo contractæ, hac ratione ab inſitis differunt, quòd contraria ſibi, non ſimilia appetant. Si igitur uenter probè concoctionem obit, temperatus: ſi non concoquit, intemperatus eſt. Item ſi nidoroſos ædat ructus, immodicum etiam feruorē igneū fatetur: ſi acidos, contrarium. Rurſus ſi rebelles concoctioni cibos propè concoquat, immodicum: ſi pices concoquat, illos minus imbecillem. quod num ex humore quodam aliunde influente accidat, conſiderare oportet. Etenim pituitoſi, acidum: bilioſi nidroſum, graueolens, aliaſq; extraneas qualitates ructant. Communiter autem utriſq; nauſea ſuperuenit. uerùm ſi uitioſi humores in concauo uentriculi ſpatio ſupernatent, uomitu reijciuntur. qui autem corpore uentriculi contenti, tunicis eius adhæreſcunt, fruſtra eū ob inanem ad uomitū nauſeam conturbant.

Pulmonis notæ. *Cap. LXV.*

NOn modo uentriculus ſitim uel adfert, uel arcet, ac frigidæ calidæq; potionis appetentiam facit, ſed etiā quæ in thorace continentur uiſcera, cor, pulmo, & iecur. Verùm qui ob horum caliditatem ſitiunt, largius inſpirant, expirantque longius, item ſentiunt in thorace ardorem: non ſicuti qui in uentriculo ſubter præcordia illum experiuntur.

† Quinetiam ſi biberint, non ſtatim ſit ire deſinunt, ac frigida potio magis quàm calida admodum ſitim ipſorum reſtinguit: frigidus autem aer inſpiratus refocillat, quum nihil uentriculi uitio ſitibundos ſoletur. Hac ratione qui è contrario affecti ſunt, à frigido inſpiratu ſenſibilem moleſtiã percipiunt, quòd maximum pulmonum frigiditatis indicium eſt, adeoq; pituitã ſcreatu & cũ tuſsi reijciunt. Sicci autem pulmones excrementis carent, & pituita, quemadmodũ humidi excremẽticij ſunt, & obſcuram raucamq; uocem efficiunt: ac recrementa ipſis interueniunt, ubi aut uehementius, aut acutius loqui ſtuduerint.

† Hæc uerba ita leguntur in uetuſto codice. καὶ μὲν δὴ καὶ πίνοντες, οὐκ, αὐτίκα παύονται, καὶ τὸ ψυχρὸν ὀλίγον ποτὸν ἵστησιν αὐτῶν μᾶλλον τὸ δίψος, ἤπερ τὸ πολὺ θερμόν. Id eſt. Quinetiam ſi bibant non ſtatim ſitire deſinunt, ac frigidæ paucę potio magis quàm multæ calidæ ſitim ipſorum reſtinguit. Qui ſenſus huic loco magis conuenire uidetur.

Cordis notæ. *Cap. LXVI.*

Cordis calidioris notæ ſunt, reſpiratio magna, pulſus nelox & creber, itidem audacia, inſanaq; ferocitas: thorax ipſis hirſutus, præſertim pectora exiſtunt, ac præcordiorum regio his uicina: magna uerò ex parte totum quoque corpus calidum, niſi iecur ualide renitatur. Quinetiam thoracis latitudo calorem notat, niſi & hic cerebrum ualde reſiſtat. Porro cor frigidius, pulſus habet mediocribus minores, ac qui tale habent, ‡ timidi natura ſunt & puſillanimes, negligentes pectore glabro. Cor ſiccius pulſus ędit duros, iram excitat nõ procliuem, ſed feram & quæ non facile queat placari, magna uerò ex parte, uniuerſum corpus reddit aridius, niſi iecur repugnet. Humidius cor teſtantur, pulſus molles, mores ad irẽ proni, ſed quæ facilè pacari poſſit, ac totũ corpus humidius, niſi iecur reſiſtat. Calidum & ſiccũ cor oſtendunt pulſus duri, magni ueloces, & crebri, item reſpiratio magna citata & frequens. hoc donati corde, maximè hirſutum pectus, nec non præcordia obtinent, impigri tractandis negotiis, furibundi, temerarii, moribus tyrannicis: etenim ad iram procliues, quæ non facilè conquieſcat. Si autem humiditas cum calore ſuperauerit, tales minus hirſuti ſunt, quàm commemorati, prompti autem functionibus obeundis, neque tamen fero animo, ſed ad iram

prono duntaxat existunt, pulsus in eis magni, molles, citati & crebri. Humidioris frigidiorisq; pulsus quidem molles, mores autem pusillanimes, timidi, & pigri: talium pectora pilis uacāt, ac nequaquam iram retinent diu, quemadmodum neq; ad eandem procliues sunt. Frigidum & siccum cor pulsus duriores & exiguos efficit. huiusmodi corde donati minimè omnium iræ sunt obnoxij, sed ubi semel eam conceperint, diu retinent: pectora ipsorum omnium maximè pilis uacant.

† Auctor earum annotationum in Paul. Aeginetam quas Cratander formis expressit anno 1543. & Oroscius locū hūc peruerterunt. Ita enim legendum putant, ἄτολμοι καὶ ἀμελῆται cùm ex fide exemplaris uetustissimi artis paruo Galeni (ex qua totus hic locus desumptis est) quod Aldus sequutus est, legendum sit μελλῆται. μελλητὴς. n. significat ὑπερθετικὸν, id est, cunctatorem. Et μέλλησις uel μελλησμὸς, id est cunctatio propria eorum est, qui cor frigidum habent ut scribit Gal. lib. 2. περὶ κρᾶσεων. Quod autem Oroscius ex Oribasio legendū putat καὶ ἄτολμοί εἰσι καὶ ληθαργοὶ καὶ ἀμελῆται, æquè magnum uitium in ea scriptura. Nam pro ληθαργοὶ omnino legendum est ἀργοὶ, id est, pigri (Nam ληθαργὸς affectus est cerebri potius quàm signū, quo cognoscas cordis frigidā intemperiē) pro ἀμελῆται uerò legendum est μελλῆται, ut iam ostendemus. Ferè. n. fit ut curiosi hi διορθωταὶ, παραδιορθωταὶ inueniantur.

Iocinoris temperaturæ notæ. Cap. LXVII.

Iecoris calidi notæ, uenarum latitudo, flauæ bilis copia, per ætatis autē uigorem, etiam atræ, sanguis calidior, eoque totum etiā corpus existit, nisi cor obstiterit, præcordia & uenter pilis obsita sunt. Frigidioris indiciū, uenæ angustæ, pituita copiosior, sanguis, totusq; corporis habitus frigidior, nisi à corde incalescat: præcordia & uenter pilis uacant. Siccius iecur testatur, sanguis crassior minusq; redundās, uenæ duriores, ac uniuersa corporis habitudo aridior Humidioris notę sunt, sanguis copiosus & humidus, uenæ molliores: sic etiam totum corpus, nisi cor restiterit. Calidi simul & sicci indicia sunt, præcordia maximè hirsuta, sanguis crassior simul & paucior, amara bilis copiosissima, ac in ætatis uigore, atra, uenarum latitudo duritiesque: pari modo & totum corpus calidum siccumque.

Siquidem calor à corde procedens, frigiditatem à iocinore prouenientem potest euincere, quemadmodum & frigiditas caliditatem, siccitatem uerò non potest cor humidius ad contrarium perducere. Constat autem quòd si in idẽ utriusq; principij temperamenta concurrerint, totum omnino corpus, illorum ratione affici. At humidum simul & calidum iecur, minus q̃ calidam & siccum præcordia efficit hirsuta, plurimum uerò sanguinis, uenas grandes, habitum humidum & calidum, nisi cor obsistat. Quod si utraque qualitas longius à naturæ modo recesserit, morbis qui ex putredine uitioóq; humorum habent originem, corripiuntur: idq; magis, si plurimum humiditas, parum calor increuerit, ac humoribus uitiosi fiunt. Cæterum humidius frigidusq; glabra habet præcordia, sanguinem magis pituitosum, nec non uenas angustas, totumq; corpus similiter afficit, nisi cor ad contrarium deducat. Frigidum simul & siccum iecur corpus efficit, modico sanguine, uenisque angustis, & frigidius, præcordia glabra, nisi & hic cor superauerit.

Testiculorum temperaturæ notę. *Cap. LXVIII.*

Calida testiculorũ temperatura, ad libidinem procliuis est, fœcunda, & masculos procreat, parteis genitaleis celeriter hispidas efficit, ac uicinas etiam attingit. Frigida contrà. Humida, copioso ac humecto semine abundat. Sicca pauci & crassi seminis efficax est. Calida & sicca temperies mediocriter crassum semen progignit, estq; fœcundissima, ac celerrimè ad libidinem iam inde ab initio animal incitat. Tales itaq; testiculi hispida statim genitalia, eorumq; uicinam efficiunt, sursum, usque ad umbilici regionẽ: infra, usq; ad media femora. ac eiusmodi temperamentũ abundè uenerẽ commouet, sed celerrimè satiatur, & si cõpellas, offenditur. Porro si humiditas calori fuerit coniuncta, hispidos quidem minus tales reddit. copioso autem semine magis abundant, nõ tamẽ magis q̃ alij appetunt, minus autẽ frequentiori concubitu læduntur: si autẽ utraq; & humidũ & calidum impense creuerint, non sine noxa à uenere abstinent. At humidi frigidique temperamento testiculi, uicinas parteis glabras reddunt, ac tarde concumbere incipiunt. neque ad actionem excitantur, † aquosum, tenue, & inualidum semen, ac fœmine efficax proijciunt.

Siccum frigidumq; temperamentum,alia quidem similia prędicto,crassius autem semen & planè exiguum progignit.

† Scriptura uetus huius loci est,ὑδατώδες δὲ καὶ λεπτὸν αὐτοῖς τὸ σπέρμα καὶ ἄγονον ἐστὶ καὶ θηλύγονον, Semen ipsorum est aquosum,tenueq; ac infœcundum.quem locum ita legendum esse facilè ex arte parua Gal.atq; adeò ex re ipsa intelligi potest. Sed id erratum Oroscius prius emendauit.

Quæ prætermissa sunt. *Cap.* LXIX.

Singulæ corporis nostri partes peculiarem quãdam & temperaturam & uim sortitæ sunt: omnium uerò notas hoc loco exponere necessarium nõ esse duco, quum infinitæ propemodum sint. & nos compendium scribere proposuerimus. Porrò de iis egimus,quæ potissimum totum corpus consortii quadam lege afficiunt,de reliquis eadem ratione & uia considerare præcipimus,temperamenta ipsorum tũ ab excremẽtis, tum ex reliquis functionibus,tum iis quæ superueniunt dignoscentes. Tempestiuum igitur est,ut oratione conuersa, doceamus quomodo totius corporis intemperies corrigi debeat.

Quomodo calida intemperies corrigatur. *Cap.* LXX.

Qvum itaq; in calida intemperie bilis superet,si per inferiora descẽdit, notũ est omnibus,nullũ oportere negotium facessere:si ad superiorẽ uentriculum tendit, uomitu euacuare,qui post exercitationem ante cibum factam aquæ potu cietur. Vtilius autẽ exercitiũ ipsis est, quod non uelox ac ualidum est,sed remissius tenusq;. Nonnulli uehementer calidi nequaquam exercitationem requirũt, uerùm obambulatio balneumq; ipsis sufficit. iidem lauacris quoq; secundũ cibum oblectantur. Quibus adiuncta est siccitas, hi ratione uictus humectante indigent,ex cibis humectis,balneis, & exercitiorũ ualentium & multorum abstinentia.Quare per æstatem citius lauare,& à cibo rursus debent frigida hos potius iuuat. Venus autem siccis temperamentis maximè est inimica:cauẽda ipsis lassitudo,insolatus,sollicitudo, & uigiliæ. Humidæ & & calidæ natura intemperies in pueritia morbis patent rheumaticis,pletoricisq;, & præterea ijs qui putredini feruntur accepti. Itaque pluribus egent exercitiis,exacta in uentre concoctione

coctione excretioneq; per urinas. quapropter si etiã ante cibum bis térue lauent,utanturq; aquis natura calidis,magnum sentiunt præsidium Porrò defluxionibus prospiciendum est, lauacris,multa exercitatione etiam ante cibum, urinę, aluiq; excretionibus Nihil autem prohibet, etiam apophlegmatismis nonnunquam uti,& purgationlbus,cibis boni succi, & uino quod urinam moueat,

Quomodo frigida intemperies emendetur. Cap. LXXI.

INter frigidas intẽperies, tres numerantur differentiæ, ex quibus sicca est deterrima quod enim processu tẽporis senescentibus obuenit,id statim ab initio hos affligit Itaq; humectare eos & calefacere oportet,quod cõmodè fiet exercitijs mediocribus,cibo humido & calido,uini calidioris potu, somno pleniore,cura tamẽ adhibita, ut quæ in corpore recrementa quotidie procreantur,oĩa euacuẽtur.Cæterũ uenus oẽs sicciores,& præsertim qui præterea frigidi sunt, offendit: solis autẽ calidis humidisq; tuta Porrò uitiosa quoq; frigida tẽperamẽta sunt quæ humiditatẽ habẽt cõiunctã, & hæc potissimũ rheumaticis corripiuntur morbis,prodest ipsis balneo abstinere,largius exerceri,uictus tenuior,unctiones mediocriter calidæ Qui aũt frigidiores natura sunt mediocriter uerò sicci humidiq; tẽperamento,horũ calor suscitari firmariq; debet,ac in humiditatis siccitatisq; totius uict⁹ specie,media deligi debet.

Quomodo sicca intemperies in uentriculo, ueluti exemplo, deinde & aliæ corrigantur. Cap. LXXII.

INtemperies sicca,alia est, ubi solida similariũ partiũ substãtia reddita est siccior,quæ nihil in medicina spei habet, alia cũ substãtia,quæ ex humore cõcreto cõstat, est colliquata: tertia præter has cũ propria humiditas unde partes nutriũtur omnino est absumpta: quæ cõtinetur in oĩbus animalis partibus,roris modo eis inspersa, hanc igitur particulis sine nutrimento inserere,nulla ratione queas, ideoq; difficillima est omniũ eiusmodi affectuũ curatio. At quæ in exilibus arterijs uenisq; cõsistit siccitas,curationẽ recipit,si singulas similarium partiũ,propria humiditate,humectantis alimenti auxilio re-

pleas. Balneum igitur temperatum conuenit, in quo diutius uersari hominem expedit: inde statim lac exhibere asininum, quod recens mulctum fuerit, & pauxillum mellis tepidi adiectum habeat: postea conquiescere ad secundam usq; lauationem permittes, tum modicè fricabis simul & pinguiter, utiq; si lac quod sumpsit, iam omnino confecit, id quod tum ex ructu tum uentris mole licet conijcere. modicum uerò temporis inter primam & secũdam lauationem, interuallum erit, ut quatuor, aut quinq; æquinoctialium horarum spatium intersit, scilicet si tertio adhuc lauare paras: sin aliter, plurium. Quinetiam post unamquanq; lauationem, hominem, priusquam se uestiat, oleo perungemus: ac si quidem lacte oblectatur, post secundam quoq; lauationem id exhibebis: sin aliter, ptisanam diligenter incoctam, aut chondrum ptisanæ modo præparatum. hinc ubi rursus conquierit, ad tertiam reducendus est lauationem, aut ilico ad cœnam. Sit autem panis præparatus illi purus, & qui curiosè in furno sit coctus. obsonium quoque ex saxatilibus piscibus, aut ex albo iure asellus, & ut paucis alimenti summam complectar, concoctu sit facilè, nutriens, minimeq; glutinosum & excrementitium. potus, uinum aquosum & album, purum, & quod minimam, si diluitur, aquæ mistionem sustinet, oligophoron Græci nominant, modicæ astrictionis particeps: atq; hæc maximæ siccitatis curatio est. Modica uerò non tam exacto uictu indiget, & pleniorem cibum admittit. Proponatur autem & nunc siccitas priori similis, copuleturq; ei frigiditas mediocris: in qua ad calefacientium materiam transeundum est: ac commemoratis modo adijciemus: in lactis quidem usu, mel copiosius: uinum autem minus aquosum priore dabimus. Quinetiam esculenta omnia calidiora, idq; non naturalibus modo ipsorum temperamẽtis, uerùm recentibus etiam qualitatibus, exhiberi debent. Nardino præterea unguento ungendus assidue uenter est, aut mastichino. At uerò si cum siccitatis intemperie multa sit frigiditas, primum ipsam difficillimam & uix emendabilem cẽseto: eisdem uerò utere, & melle per se discocto despumatoq;, uinũ autem eliges antiquius. Optimum sanè medicamentum talibus est, quo picatores assiduè utuntur. & illinere eo uentrem cõueniet, ac post auellere etiamnum calidum. Cæterum iuuat eos probè carnosus puellus una sic accubans, ut semper abdo-

men

men contingat. Iam uerò multæ siccitati moderata caliditas iuncta esto. In eiusmodi sanè intemperie primum curationis modum seruabimus, ita ut mel prorsus nō degustetur, uinum uerò exhibeatur quod minimè sit uetustum. Porrò cibos tepidos, lactis modo offeremus, & uentriculū oleo tum crudo tum melino perungemus. Verùm hos uehementer admodū refrigerare periculosum est, quandoquidē hæc affectio, febris quodammodo naturam, ubi calor superarit, imitatur. Fingamus itaq; rursus calidam intemperiem præpollere, huic autem adiunctam esse humiditatem talem, frigidæ aquæ potu curabimus, huc optimè facit usus ciborum astringentium, sed qui citra calorem sint austeri. Quum humida sola intemperies est, siccantes cibi, ita ut non calefaciant, aut refrigerent ualidè, auxiliantur adhæc consuetæ potionis penuria Si cum frigiditate humida urget intemperies, optima remedia sunt, oīa acria. misceri autem his debent etiam quæ sine manifesto frigore astringunt. optima simul his est exigua potio, eaq; uini ualidè calfacientis. Hoc igitur modo intemperies qualitatum curantur. Quoniam uerò sæpe in ipso uentriculi sinu contentus humor, interim autem in ipsas uentriculi tunicas absorptus, intēperiem procreat, non alienum est de his differere. Prior itaque affectio si semel radices egerit, purgatione per uomitum facilè conquiescit, si autem rursus ex alia quapiam alijsúe particulis confluxerit, exactam requirit dignotionem, curatio uerò statim subsequetur. Etenim uniuersam eam parti affectæ oportet accommodare, cura adhibita, ijs quæ recipiunt, ne facilè quę confluunt, admittant. Fiet autem hoc astringentibus & ijs quæ totum corpus ad bonam habitudinem perducunt: At uitiosos in uentriculi tunica humores mediocriter purgātibus educemus, cuiusmodi est aloë & ex ea confectum medicamentum amarum quod hiera picra dicitur. Verùm quibus lenta simul pituita uentriculo impacta est, ijs prius exhibenda sunt quæcunque hanc dissecent. deinde purgatio tentanda. Quòd ad uomitum sunt idonei, ex sumpta radicula uomant. Sin nec lentus humor sit nec crassus, utiq; abundè est à ptisanæ cremore uomuisse, item à mulsa. proficit & absynthii succū in mulsa bibere, reliquarum uerò partium intemperies haud absimiliter curare oportet, ita ut humoribus idoneos effluxus inuenias. Nam si particula sensibilem, efflu-

xum non habeat,redundantem in ea uel saniem uel humores, quemadmodum si id quod continetur, spiritus sit flatulentus, euaporatu discutere ac uacuare conuenit.

De alimentorum facultatibus. Cap. LXXIII.

QVum de alimentorũ facultatibus sermo, pars sit operis quod de sanitate tuenda præcipit, proximum est ut iam dictis eum subnectamus, ubi prius quàm particulatim ipsa persequamur, paucula quædã prælibauerimus. Quippe alimentorũ uireis, si quid aliud, perceptas habere conuenit. Quæ igitur attenuandi uirtutem obtinent, meatus aperiunt, uiscosa adhærescentia abstergunt, crassa incidunt extenuantq;. Quod si diutius ea in cibo adhibeas, serosa biliosaq; contrahes recrementa, ac si uberius ingeras, sanguis atra bile uitiosus redditur. Quare cõtinuus ipsorũ usus præsertim biliosis temperamento uitari debet, conueniunt enim solis ijs, qui pituitam, humoremq; crudũ, lentum, & crassum collegerunt. Porrò quæ incrassandi uiribus cõstant, ualent is admodũ materiæ sunt, & si in uentriculo ac iocinore decenter fuerint concocta, boni succi sanguinem producunt, sed lienem & iecur obstruunt. Ex his alia sunt crassi duntaxat succi, ut lenticula: alia uiscosa, sicuti maluæ quibusdam utraq; contingunt, nẽpe ut & crassi sint succi, & glutinosa, ut testaceo tegmine prædita. Itaq; uictus extenuans ad sanitatẽ tuendam tutior quam qui incrassat, existit. Quũ uerò imbecillis sit materia nõ robur nec uireis corporibus suppeditat, ac oportet nonnũquam ualentis materiæ cibum, quũ inedia quædã pressit, mediocriter exhibere. præsertim uerò citra periculũ assumunt, qui se exercent, & quantũlibet dormiunt, omnes autẽ quibus ante cibũ exercitari nõ licet, crassi succi alimẽta euitabunt. Imò neq; in otio degentes eiusmodi cibos assument. Porrò quemadmodũ summum otiũ maximè ualetudini tuendæ obest, ita mediocris motus summũ adfert præsidiũ. Cæterũ cibi inter eos qui incrassant & attenuãt, medii, omniũ sunt laudatissimi, ut qui mediocrẽ substantia sanguinẽ procreent. Talis itaq; cibus corporibus nostris cõgruit: qui autẽ uitiosos humores gignit, noxius est, eoq; semper caueri debet. Iam & uaria ciborũ genera assumere, cautio est, præsertim si ex diuersis constent facultatibus.

-sta enim concoctionem non,ut par est,sortiuntur.

De oleribus. *Cap. LXXIIII.*

Actuca manifesto & refrigerat & humectat,eoq; somnũ accersit.ut autem inter olera ualenter nutrit, ita boni succi sanguinis efficax est Intibum frigidi humidiq; tẽ-amenti,sed minus quàm lactuca existit. Malua refrigerat dẽ,sed non euidenter, magis autẽ humectat: unde etiam um subducit,idq; propter genuinam eius uiscositatẽ. Beta bsterſoria uentrẽ subducit,eoq; stomachũ largius comesta dit,iecoris lienisq; meatus aperit.Brassica bis cocta si eda-,aluũ cohibet: semel autem nõ tamen uehementer cocta, oleo & garo,uel sale comesta,magis subducit, quemadmo-m succus ipsius etiã lenticulæ efficacius purgat. Hac magis huc marina brassica aluũ emollit: manifesto salsa,& subama : idẽ præstat halimon,amphoris autẽ salsæ qualitatis parti-ps,aluum subducit,magis quàm brassica stomacho condu-,ceu astrictionis modicæ compos: lac & semen producit. itum & atriplex humida quidem & uentrem soluunt, sed pa m alimenti præstant.Omnia spinosa ut scolymos, attracty-,eiusq; generis alia stomacho præter cinaram conducunt, uæ cùm dura euaserit,improbũ succũ procreat, quapropter otimum est,incoctam cum oleo,garo,& coriandro assumere: pium,hipposelinum,sion,& smyrnium,omnia urinæ ciendę nt,sed smyrnium aromaticum spirat,magis acre, urinæ du-ndæ proficit,& mulieribus menseis cõmouet: apia suauiora nt,ideoq; stomacho magis amica.Eruca calida est,& seminis fficax,ob quod libidinem & capitis dolorem,quã cephalæam icunt,excitat. Nasturcium,ocimum,& sinapi, calida quidem & acria,sed maximè nasturciũ: concocta uerò difficilia, stoma ho inimica,& uitiosi succi. Vrtica extenuat, uentrem subdu-it,modicè alit. Gingidion simile est scandici, astringentis & non parum amaræ qualitatis particeps.præterea stomacho cõ gruit,ut etiam cibum fastidientibus cũ aceto assumptum,profi ciat: parum uerò alimenti corpori ministrat. Porrò syluestria dicta olera maximè uitiosos gignunt humores. Capparis cibi cupiditatem proritat,iecocis lienisq; meatus aperit, pituitam subducit. Vtendum uerò ea est ante cibum alium, ex oxy-melite aut oxelæo.

De

De asparagis. Cap. LXXV.

BLiti, lactucæ, atriplicis, maluæ & betæ, planta quidē humida est, asparagus autem siccus. Contra, raporum, sinapis, radiculæ, nastorcii, pyrethri, brassicę omniúmque aliorum quæ calida sunt planta quidem sicca, asparagus autē humidus est. At à spinosis stirpibus palustris & hortensis, asparagi, item qui à bryonia decerpuntur, stomacho quidem utiles sunt, & urinam citant, sed inualidè alunt. At si probè coquantur, magis quàm ij qui ex oleribus sumuntur nutriunt. Consimili modo & chamędaphnes asparagus agit.

De ijs quæ radices esculentas habent. Cap. LXXVI.

NApus & rapa si bis coquātur, nihilo minus quàm reliquæ stirpes alūt, cōtinuè aūt assumpta, crassum succum procreant. Bulbi astringunt, abstergūt, cibi cupiditatē mouēt, stomachū cōfirmant, & uiscosos pectore humores eliciunt: bis incocti ualētius quidē nutriunt, sed nihil emolliunt, amara ipsorū qualitate sic abolita, prætetea semē genitale augent, libidinemq; excitāt, si largius utare. itē inflationes & tormina, pariūt. Quod si ex aceto cū garo & oleo edātur, suauissimi sunt, flatus nō generāt, ualēter alunt, cōcoctu faciles. Pastinacæ uerò, dauci & cari radices quidē minus q̃ rapa nutriunt, calidæ autē aromaticæq; manifestè sunt, & urinā cient: Si uerò immoderatius utatur aliquis uitiosos humores gignunt & ægrè cōcoquūtur cōi radicum ratione. Nōnulli syluestrē pastinacā daucū nominār, efficaciore ad urinā ciendā uirtute præditū. Radicula quæ græcis raphanis dr̄ extenuādi calefaciēdiq; uireis obtinet. sumitur rectè ante cibū ex aceto & garo, alui ducendæ gratia: secundū cibum, nequaquam Cepa, alliū, porrum, & ampeloprasum acri uirtute donata, corpus calefaciūt, extenuāt, & crassos in eo humores incidunt, bis cocta, parum alunt: cruda, oīno nihil. Atqui alliū magis meatus reserat, humoresq; discutit. Sunt aūt porris cicciora ampeloprasa, utpote syluestria. In totum oīa cruda olera, si edātur, peiores quàm cocta succos procreant, ac plus humoris excrementitii continēt. Verùm quæ cōdita, uel muria uel oxalme reponuntur, stomacho prosunt & appetētiā excitāt, crudos humores incidūt, sed ægrè cōcoquuntur: & si abutare, uitiosos succos gignunt.

De tuberibus & fungis. Cap. LXXVII.

TVber humorem de se reddit qualitatis expertẽ, sed frigidiorem & crassi succi. Fungi uerò frigidi pituitosi & mali succi sunt: in his ipsis minus nocẽtes boleti sunt, qualitatis expertes, si probè coquantur. Qui uero ammanitæ dicuntur, secundũ ab his ordinẽ obtinẽt: aliis fungis abstinendum, pleriq; siquidẽ ipsorum lethales: Ac ipsi boleti nisi exactius decocti edãtur, periculi occasionem frequenter præbent.

De frumentaceis. Cap. LXXVIII.

EX iis quæ frumentacea nominantur, chondrus egregie nutrit, & glutinosos parit humores, uerùm elotus, prauus habetur, quoniã promptè crassescẽs, cõcoctionis expers permanet. probatur magis cremor chondri, si totus probe ptisanæ modo fuerit decoctus. Alica in cæteris chõdro quidem respõdet: sed aluũ magis astringit. Triticũ, elixum sanè, cõcoctu difficile est, & inflationes creat: ubi uerò concoctionem expertum est, alimentum præbet ualentissimũ. In panem autem coactum minus inflat, minusq́, ægrè concoquitur, utpote fermẽti & salis particeps. Inter panes firmissimus est siligineus, deinde ex simila, tertius à quo cribro nihil excussum est, Græci syncomiston quasi dicas cõfusaneũ appellãt. Sordidus panis minus quidem nutrit, sed magis per aluum deiicitur. Amylum parũ alimenti prẹstat, quemadmodũ & panis elotus. Hordeũ frigidæ facultatis est & abstersoriæ ptisanæ modo incoctum, humectat; torrefactũ, quemadmodũ in polentis fit, desiccat. Polenta per æstatem ante balneum cum aqua pota, siti medetur. Panis ordeaceus fragilior est, & parum nutrit. Maza difficilius concoquitur flatusq; magis quàm panis ordeaceus gignit: melle autẽ adiecto aluũ citat. Auena & calida est, & im beillis materiæ. Milium & panicum refrigerant, siccant, paullum nutriunt, & aluũ cohibẽt. Omnino aũt milium panico est præstantius. Oryza uix concoquitur, parũ nutrit, & uentrẽ continet. Porrò ptisana in hunc modũ coquitur: uni eius parti aquæ quindecim & olei momentum adiiciuntur, ubi ebulierit acetum quoq; addes. quum iam exactè cocta fuerit, sal tenuis superiniicitur, in quibusdã porrum & anethum ei miscẽt. Cæterum auena chondrusq; in ptisanæ modum decoquũtur.

De leguminibus. *Cap.* LXXIX.

EX leguminibus lenticula uitiosum succum,& melãcholicum perducit,imò etiam,præsertim bis cocta,aluũ cohibet.decoctũ uero ipsius cum oleo & garo potum aluũ proritat.at quia inflationes mouet,satureia,uel pulegiũ admiscendum est.Fabæ leues sunt,inflant & abstergunt. Aegyptia autẽ faba humidior nostra est,& excrementicia. Pisum laxum quidẽ,non tamen adeò flatuosum est.Cicer inflat,abstergit,genitale semen auget,libidinẽ incitat,& calculos confringit: frictum,minus quidem inflat,sed ægrè concoquitur.Lupinũ concoctioni rebelle,haud facilè per aluũ trãsmittitur,crudi humoris efficax. Fœnugræcum si ante cibũ sumatur,calefacit,& aluũ mouet.Ochron & phaselũ macerata donec etiam radices succreuerint,ex garo ante cibũ sumpta,aluum subducunt,ac plus quàm fœnugræcũ alimẽti exhibẽt. At phaselũ & dolichon integra cũ siliquis uiridia comesta,excremẽtitia magis reddũtur.

De temporarijs fructibus. *Cap.* LXXX.

CVcurbita refrigerat humectatq;, & uentrem subducit, sed parum alit.Pepon totus uitiosi succi est,frigidus,humidus,& uomitioni dicatus: non coctus, bilem generat.semen eius urinam citat & calculos in renibus confringit, ac in totum,abstergit uehementer.Melopepon omnia quæ de pepone dicta sunt,inualidius efficit. Cucumer minus pepone frigidus,humidusq; est,sed acrius cit urinam, difficilis cõcoctu & uitiosi succi,etiam si concoctus fuerit.Summatim omnia poma refrigerant humectantq;, imbecilliter alunt, & uitiosum humorem progignunt.

De arborum fructibus. *Cap.* LXXXI.

FIcus & uuæ inter omnia poma principatum obtinent, ut quæ minus uitiosos humores generent,& magis nutriant.Inter hæc ipsa ficus probioris succi sunt, ualentiorisq; materiæ aluo,& urinæ ducendæ,renibus purgãdis, idoneæ,præsertim admodũ maturæ.Idem præstant caricę, quanquam inflationes & sanguinem non probum pariant: eoque frequentius usurpatæ, pediculos procreant. Vuæ, si non descendunt,non quidem concoquuntur, uerùm etiam crudum humorem generant: sin autem deijciantur, moderatiores sunt. Vuæ passæ alijs calidiores sunt, stomacho gratiores, ualent

alentius alunt,sed minus subducunt aluum. Mora quæ aliàs
ycamina Græcè appellantur,impensè humectant, mediocri-
er refrigerant,ac ante alios cibos præsumpta, uentrẽ soluunt,
on admodum ingrata stomacho,sed exigui alimenti. Ex cera
is, dulciora quidem aluum subducunt, uerùm stomacho ini-
nica: quibus inest astrictio minus quidem stomachum lædũt,
ed non uentrem citant. Atque hæc ratio tum in uuis & mo-
is, tum in aliis compluribus seruatur: In uniuersum, astrin-
gentia si prius ante alium cibum aut eduntur, aut bibuntur,
luum comprimunt. quibus autem ob imbecillitatem uenter
on respondet, ij molliendi uirtute prædita, nempe olera aut
isces, aut id genus aliud præsument: deinde astringentia,quę
um ipsum firmant,deorsum propellunt,& ad excretionem in
itant. Pini nucleus, qui & strobilus dicitur,boni quidem suc-
i est crassique, & ad nutriendum ualens, non tamen ex facili
oncoquitur. Persica praui succi, acidique sunt, & facilè cor-
umpuntur. eoque primum exluberi debent, quod protinus
eiiciantur,nullamque in uentriculo diutius immorata, corru
tionem sentiant, præcocia, duracina & armenia, persicis præ
tant,neque enim acescunt,neque similiter corrumpuntur, ac
unt etiam gustu gratiora. Malorum, dulcia sanè aliis calidio-
a sunt,& facilè in corpus distribuuntur, præcipuè uel assa, uel
lixa: acida, magis refrigerant, & humores uentriculo im-
pactos incidunt: austera stomachum firmant, & uentrem re-
primunt, atque his magis cotonea. Idem præstant pira gran-
dia maturaque, præterea etiam ualentius nutriunt. Mala pu-
nica frigefaciunt, & parum alimenti præbent. Mespila sorba-
que uehementius astringunt,eoque aluo fusæ accommodan-
tur. Palmulæ, nisi admodum sint pingues, stomacho prosunt,
uentrem retinent,crassos, glutinososq; humores gignunt,capi
ti faciunt dolores. Ex oliuis, druppæ stomacho aduersantur,
crassi humoris efficaces: muria conditæ, & colymbades, si an-
te cibum sumantur,appetentiam faciunt,& aluum subducunt,
ac magis quæ ex aceto & oxymelite præparantur. Inter nu-
ces, iuglans, auellana minus nutrit, stomacho gratior. Nux
uiridis humidior est, & uentrem citat: arida, si ubi in aqua
commaduerit membrana ipsius interior adimatur, consimi-
lem uiridi potestatẽ obtinent Amygdala incidendi extenuan-
dique uiribus pollent, ideoq; uiscera & thoracem expurgant,
idque

idque efficacius amara. Similiter & pistacia, uerùm iecur efficacius obstructione liberant. Damascena ante cibum sumpta & cruda,& in mulsa elixa uentrē soluunt. Syrica ægrè coquūtur,stamacho noxia,modicique alimenti. Siliquæ ægre conficiuntur,aluum cohibent,& humores creant uitiosos. Sycomora manifestò & frigefaciunt & humectant. Citrei mali pars exterior acris & concoctioni rebellis est:caro ualenter alit,& ipsa ad concoquendum contumax: interior pars siue acida, siue aquosa fuerit,abundè refrigerat Glandes non minus quā frumentacea alunt,sed concoctu difficiles,crassi succi,& tardè permeant. Castaneæ omni ex parte his præcellunt.

De animalibus, & primo de uolatilibus. *Cap.* LXXXII.

ANimalia quæ uolatu nituntur, minus quidem quàm quæ pedibus fidunt,& præcipuè quàm sues, alunt, sed promptius concoquuntur, magisq; perdix, attagena, pullus columbinus, gallina & phasianus. At turdi, merulæ, & exigui passeres,inter quos sunt etiam à turribus ubi nidificant pyrgitæ appellati,durius alimentum pręstant,atque his magis adhuc,turtur,palumbus,& anas:sed multo durius,concoctu difficilius,magisque fibrosum pauo exhibet. Anserum uerò & struthiocameli caro excrementicia, ægrius quàm omnia commemorata concoquitur,si alæ excipiantur,quæ non minus quàm aliarū auium probi succi existunt. Porrò gruum caro fibrosum durumq; præbet alimentū. In totum iuniora ueteribus humidiora sunt,promptius concoctioni parent,ualentiorem cibum præstant, atque per aluum facilè descendunt. Similiter elixa ab assis,& in sartagine frixis differunt. Iam quæ in siccis locis & montosis proueniunt, citius concoquuntur, minusque exmenticia sunt,quàm quæ in paludibus nutriuntur.

De ouis. *Cap.* LXXXIII.

OVa gallinarum,phasianorumq; omnibus præstant. Anserum & struthiocamelorū praua habentur. Ex omnibus autē recentia ueteribus multo sunt præstantiora, ac tremula plus alimenti habent: sorbilia magis descendunt, ac fauciū asperitates læuigant Reliqua omnia ad concoquendū rebellia, tardè transeunt,& succum gignunt crassiorem, præter ea quæ pnicta dicuntur, hæc autē fiunt si cruda immergantur

in

aquam calidam cum garo,uino,& oleo,& in uase mediocri coagulentur. Huiusmodi enim coqui facilia & boni succi bentur. Omnia uerò quæ sartagine frigũtur deteriora sunt.

De pedestribus animalibus. Cap. LXXXIIII.

Nter animalium quæ pedibus fidunt, carnes, suilla maius quàm alij cibi alimentum præbet, eò quòd gustu & odore familiaritatem cum humanis corporibus sortita est, ut non lli qui imprudenter humanas carnes gustarunt, cognouent. Alimentum uerò quod ex illis contrahitur,uiscosum est, non facilè in memoria potest distrahi. Ouilla excrementi prauique succi est. Caprilla acris est malumq; succum effi. Deterrima hircina,siue succi bonitatē, siue concoctionem spicias. Bubula melancholicum humorem facit. Leporina assi succi est, sed minus quam ouilla & bubula. Ceruina du- est,& concoctioni rebellis. In totũ, iuniora uetustis humiora,molliorаq;, & ad concoctionē faciliora sunt. Hoc modo iam castrata non castratis,bene habita macris præstant.

e partibus animalium & sanguine. Cap. LXXXV.

SVmmæ corporis particulæ neruosæ sunt,citra pinguedinem,& excarnes, eoq; glutinosæ, exigui alimenti, ac ad aluum mouendã efficaces, si excipias quæ uolatu nitunur, ob nimiã siccitatem. Rostra & aures cartilaginosæ, & ad oncoctionē sunt pertinaces Lingua,est fungosa laxáve,exan uis: parũ alimēti habet. Glandulæ suaues sunt,& friabiles, sed ammarũ,præcipuè scropharũ, quum lacte scatent, dulciores abentur,hæ autē non minus quàm carnes alunt. Renes & teiculi gustu insuaues & concoqui difficiles. At saginatorũ galnaceorum testiculi & suaues sunt, & probum corpori alimen um præstant:quemadmodum taurorum,hircorum,& arietum oncoctioni resistunt,& uitiosos creant humores. Cerebrum itu itosum,crassi,uitiosiq; succi,lentè transit, concoctioni aderſatur,stomachum lædit,& nauseam excitat:si autem probè coquatur,plurimum exhibet alimenti. Medulla pinguis,& ceebro suauior est, in cæteris ei respondet. Pinguedo & adeps auci alimenti sunt, & stomacho nocent. Cor & iecur crassi ucci,ægrè concoquuntur,& lentè transeunt. At suillum iecur alijs

aliis præſtat. Lien cum uitioſi ſucci eſt, tum melancholicum hu morem efficit. Pulmo facilius quidẽ, utpote fungoſus, concoquitur, ſed leuiorẽ cibum præbet, pituitæ generandæ efficax. Ventriculus, uulua, inteſtinaq;, dura, concoctioni aduerſantur, pituitæ efficacia. Summatim fera animalia ſiccius, ꝗ domeſtica alimentũ exhibent, minusq; excrementiciũ. Sanguis quilibet, uix concoquitur, præſertim craſſus, & melancholicus, qualis ni mirũ eſt bubulus. Leporinus ut pote ſuauiſſimus cõmendatur. Ac multi ipſum cum iecore ſolent incoquere, quidam uero, & cum aliis uiſceribus. nonnulli & iuuenis porci ſanguinẽ edũt. Caprillũ uerò nonnullos comediſſe, etiam Homerus teſtatur.

De lacte. Cap. LXXXVI.

LAc coctum probè nutrit, gingiuis autem & dentibus nocet. quapropter ubi aſſumptum eſt, primum mulſa, deinde uino aſtringenti os colluere oportet. Item caput tentat, præcordia, uentremq́ue inflat, calculos in renibus gignit. Ac humidius, minus quidem alimenti præbet, ſed magis aluum proritat: craſſius autem è contrario, magis alit minus deſcendit. At caprillum lac, mediocre conſiſtentia eſt, ſicut ouillum, craſſius: & quod ſtatim à partu redditur tenuius eſt, procedente tempore craſſius, deteriusq́ue efficitur.

De lactis potione. Cap. LXXXVII.

QVi lac potare uoluerit, ab aliis abſtinere cibis debet, donec concoctũ fuerit, & inferius deſcenderit. Satius itaq; eſt manè recens mulctũ bibere, ac poſt id nihil aſſumere, nec non labores nimios deuitare, ut quod laborantibus neceſſario aceſcat, ſed lentè obambulare ſatius eſt, & interea uigiles conquieſcere: hoc.n. pacto quamprimum per aluum deſcendit. Vbi deiectum fuerit, aliud bibendũ eſt: ac ſi hoc quoque deſcendat, aliud. Initio itaq; purgat utiliter, non quidem copioſum ex reliqua corporis mole, ſed quæ in uentre cõtinentur: mox, uenas ingreditur, ac optimè nutrit, atq; non amplius deiicitur. Porrò in bilioſis fluxionibus, & quum ſyntexes, hoc eſt colliquamenta corporis ad uentrẽ concurrunt, coctum lac exhiberi debet. Coquetur autẽ primum lentè paulatimq́ue ut pars deſcendat, pars conſumatur, deinde magis, ac magis incoquetur, cura adhibita, ne aduratur, aut in caſeum coaleſcat. quod optimè fiet, ſi leniter ipſum coquamus, & agitando id

uod recesserit undiq; abradamus. Agitabitur autem ferula le & tenui:& si quid oris ollæ inferuescat, hoc quoque spongia imere oportet, id.n.subinde etiã reliquũ lac corrumpit. Eo itur modo quo dixi,lac coquẽdum est, usq; dum æquabiliter assius dulciusq; crudo euaserit. Quod in eo tenue est & sero ru;calculis marinis ignitis in id demissis, ebibit cõsumiturq;. tq; hoc alui fluxionibus,presertim biliosis est accõmodatum.

De lacte scissili. *Cap. LXXXVIII.*

SErosa lactis portio à caseo discernitur, si uehementius ad ignem largiorem citra fumum excoquatur, deinde colo, aut panniculo exactè traijciatur. Porrò miscetur sero mel s momentum,aut oxymelitis, aliorúmve, daturq; subducen- uentris gratia, ætate quidem florentibus ad duos sextarios: nioribus,non minus sextarios. Quod uerò marinis calculis nitis aut ferro candenti demisso lac incrassatum est, intesti- orum torminibus & alui profluuijs recte exhibetur.

De caseo. *Cap. LXXXIX.*

OMnis casus acris est,sitim facit,ægre concoquitur,uitiosos succos, calculosque generat. Laudatior est recens, laxus,mollis,suauis, & modici salis particeps: qui secus abet, pessimus est.

De piscibus. *Cap. XC.*

OMnes pisces frigidioris, humidiorisque temperamenti esse,nulli non constat. Omnium uerò optimi sunt. saxatiles,ad concoquendum prompti,boniq̃ue succi, mo ice humectant,ubi non duram carnem occupauerint. Verùm x non saxatilibus, pelagij, multum ab ij uariant, qui in limo utriuntur,uel in fluui ostio, sed omnium deterrimi qui uel in tagnis uel mari stagnante uiuunt. Particulatim uerò capito,si pelagius fuerit, mediocriter suauis est, minus concoctioni re- bellis,& boni succi,sanguinem uerò gignit tenuiorem imbecil lioremq;. similia & lupus præstat. Mullus qui & ipse pelagius est,alijs piscibus durior est, fragilis, concoctu facilis, ualidæ ad alendum materiæ,suauis & pinguedinis expers.

De testaceis. *Cap. XCI.*

GEneratim pisces qui testa conteguntur, Græci uocant ostracoderma,salsum crudumq̃ue humorem producunt.

Ex his ostrea mollissimam carnem obtinent & facilius descen dunt Chamæ uerò, purpuræ, ungues, spôdyli, buccina, cochleę, atque huiusmodi alia dura. Ac quæ molli testa integuntur, malacostrata grecis nominantur, nempe gammari, paguri, cancri, locustę, & squillæ, concoctioni repugnant, sed alimentum præbent & uentrem comprimunt, si in aqua dulci sæpius decoquantur. Omnibus uerò crustatis inest succus, aluo subducendæ utilis, eoque etiam terrestribus cochleis. Ac quum hæc duram carnem, concoctu difficilem, ualentis materiæ & succis uitiosam sortiantur, nonnulli ius ipsorum cum oleo & garo conditum, ad aluum subducendam adhibent. Echini modice frigefaciunt; exigui alimenti, & urinæ ciendæ efficaces.

De mollibus, quæ malatia dicuntur. Cap. XCII.

MOlles cute pisces, utpote polypi, & sepiæ, loligines, dura carne & concoqui difficiles sunt, præcipue polypi, salsum humorem modicum obtinent: concocti autem non parum alimenti corpori exhibent.

De cartilagineis. Cap. XCIII.

CArtilagineorum, quę selache Gręci dicunt, torpedines, pastinacæ, mollem suauemq; carnem occupant, quæ celeriter descendit, facile côcoquitur, & probe alit. Raiæ, leuiraiæ, squatinæ, atq; eius generis reliqua, duriora sunt, concoctioni renitũtur, & ualẽtius nutriũt In summa, quibus dura caro est, & ægre concoquuntur, & plenius alunt: ubi uerò concocta fuerint, copiosum solidumq; alimentum præbent.

De cetaceis. Cap. XCIIII.

CEtacea, utpote balneæ, uituli marini, libellæ, delphini, & præ grãdes thynni, durã, côcoctu difficilẽ & crassi succi carnẽ habent. Sale côdita eiusmodi moderatiora efficiuntur, iã qui ex alijs piscibus humidiores habẽtur & magis excrementicij, ad conditurã magis sunt accômodi. Talis autẽ in condituris est differentia, qualis & piscium, unde conficiuntur.

De uini uiribus. Cap. XCV.

QVi sanitatis tuẽdæ curã susceperit, eũ quoq; uini facultates cognitas, habere expedit. In uniuersum itaq; uinum omne nutrit, uerum rubens & crassum, magis:

oni autem ſucci non eſt efficax. Item dulce & ipſum quidem
ipenſe nutrit, ſed ſtomacho nocet. Auſterũ ſtomacho quidẽ
ꝺicum eſt, uerũ ægrè in corpus diſtribuitur, leuiusq; alit: hoc
tẽ minus, album. Præſtantiſſimũ eſt colore fuluum. Porro
uſtius nouo magis & calefacit & deſiccat. hę igitur uini ſunt
cultates ueluti ſummatim expoſitæ. Cæterum uinum calo-
m genuinum refocillat, unde concoctio melior, & ſanguis
obus euadit, cibum per omnia corporis membra, ut quod fa-
e penetret, deducit. Quamobrem ex morbo emaciatos re
ıt, corpusq; ipſorum auget. Etenim cibi cupiditatem facit,
uitam extenuat, bile per urinam educit, & bonũ colorẽ con
iat, animo læticiam, uoluptatemq; parit, & robur adijcit. Ha
m itaq; commoditatũ moderata uini potio, immoderata ue
contrariorũ occaſionem præbet, eoq; temulenti, animo tur
ntur deſipiunt, & graui ſomno quæ cataphora dicitur pre-
untur qua de cauſa immodica uini potio diligenter uitan-
eſt, quanquàm longiore tẽporis ſpacio interpoſito liberali-
r bibere conducat. ita namq; urina largius & ſudores promo
ntur. Vincit autem mox uomere, aſſumpta prius mulſa. quò
palulum quidem ab eo noxæ percipiatur Qui igitur pota-
ni indulgebit, alio cibo non admodum repleri debet, ſed in-
r potandum braſſicam elixã eſſe, & bellaria, præſertim amyg
la aſſumere, ut quæ capitis dolores leuent, & uomentibus ni
l adferant moleſtiæ. Præſtaret autem abſinthij dilutum an-
potionem bibere, ut quod omnium maximè crapulæ diſcu-
ndæ ſit efficax. At ſi quis roſionem à uino ſentiat, frigidam
bet: inſequenti die, abſinthij rurſus dilutum, obambulatio-
itidem, frictionibus, balneo, & exiguo cibo reficietur,

De melle & mulſa. *Cap. XCVI.*

MEL coctum ualentius nutrit, quàm ſubducat aluum:
non coctum, è contrario, ac frigidis humidisq; tempe-
raturis conducit: calidis, in bilem uertitur. Mulſa ue-
non admodum bilioſis utilis eſt, ut quæ in bilem degeneret.
aq; in eiuſmodi naturis dilutior mulſa recte dabitur: ijs qui
ſcera habent affectibus opportuna, incõmoda eſt. Cæterum
c modo præparari mulſa debet. Octupla aquæ portio melli
miſcetur, incoquiturque donec ſpumare deſinat. ſpumam
rò continenter ab ea tollere, ſimul atque orta eſt oportet.

De somno. *Cap. XCVII.*

POstea quàm omnia quæ ad uictus rationem spectant, sumus executi, superest ut de somno, eo quòd omnium postremus magna ex parte initiatur, dißeramus. Itaq; somnus uirium animalium (ut ita dicam) requies est, utili humiditate cerebrum madefaciente proueniens. Qui si recte ineatur, multa præstat commoda, cibum elaborat, humores excoquit, dolorem lenit, lassitudinem solatur, intenta laxat, animi uerò ægritudines obliterat, rationem uitiatam corrigit. Porrò tempus somni optimum est à cibo. sed diurnus haud omnibus est idoneus. Tempus enim quo obdormiscunt ad absolutam ciborum concoctionem non sufficit. interrupta enim ante horam suam concoctione, à meridie resurgentes, subinde acidos ructus ædunt, & flatibus replentur. Nonnulli uerò fluctuatione uentris infestantur, nisi uel ex consuetudine, uel sufficienti somno usi, eiusmodi mala effugiant. Cæterum optimus somnus est nocturnus, quoniam nox naturali humiditate, silentioq́ue animum in somnum deducens, absolutam molitur concoctionem. Item post somnum nocturnum plurima parte ad excretionem recrementorũ instigamur. Terminus autem somni esse debet perfecta cibornm concoctio, quæ tum ructibus, tum uentris contractione deprehenditur, secundum quam uigilantia non inutilis, ut quæ recrementorum ex concoctione deiectionem moliatur.

De uigilijs. *Cap. XCVIII.*

VIgilias quæ laborãtes iam affligunt, ex dolore, aut febri, aut acutiore quodam casu oboriẽtes, secundo libro de febribus persequemur. quæ autẽ sanos infestant, hoc loco nobis exponendæ sunt. Si igitur aliquis ob mœrorẽ, aut curã, aut quandã animi ægritudinem uigilauerit, primũ id quod molestat, quatenus licet protinus amputabimus, deinde suauium sonorum auditu mens à sollicitudinibus abducẽda est, id quod nonnulli leni aquæ murmure machinantur. qui.n.sic permulcentur somno facilè capiuntur. Præterea balneis præsertimq; uespertinis quum bene concoxerint utentur, ciboq́ue humectanti utpote lactuca & id genus alijs. nonnunquam nigri papaueris folia uiridia obsonijs admiscebunt. Piscibus ad concoctionẽ promptis, uino largiore tenui & nõ uetusto recreari debent.

t. Dormituri rofaceo caput perungent, aut oleo in quo pa-
eris capita, aut mandragora fint incocta. item anethinum
uetus fomnũ accerfit. Noui autem qui poſt laſſitudinem
ete fubitò fuccedente, fomno caperetur. Adhæc uenus mo
ita idipfum præftat. Alii caput aut pedes refrigerantes, fa-
fomno corripiuntur. At fi ex cibi copia uitióue ftomacho
iato uigilauerint (nam hoc etiam accidere nouimus) quē-
odum rurfus alii præter confuetudinem inedia preſſi, aut
dico cibo fumpto, uigiliis funt infeftari, cōfiderare id, ac cau
fuccidere, oportet.

De fopore uehementi quæ cataphora græcis appellatur. Cap. XCIX.

T fi è contrario alti uehementesq; fomni, quæ catapho
ra dicitur, urgeant, ab affiduis lauacris & refrigerāte un-
ctione abftinebimus, medicamentis pituitam per os eli
ntibus utemur, atq; in totum ad calidiorem uictus rationē,
iorem imbecillioremq; ipfos traducemus, quandoquidem
ufmodi affectio à frigidiore, ut plurimum & humidiore ma
ia cerebrum imbuente, accidit.

Dioclis Epiftola ad ualetudinem tuendam confcripta. Cap. C.

DIOCLES ANTIGONO REGI.

Q Voniam tibi omnium regū literatiſſimo eſſe conti-
git, & multum iam ætate prouecto, oīs philofophiæ
difciplinarumq; mathematicarū peritia excellere,
iftimaui eā philofophiæ partē quæ ualetudinis tuendæ præ-
pta tradit, haud alienā à regia maieftate fore: eoq; tibi per-
ipfi, unde morbi hominibus oriātur, & quibus fignis præce-
entibus, quomodoq; ipfis fuccurrere cōueniat. Quēadmodū
nim in cœlo nunquam tempeftas ingruit, quam non indicia
uædā præcedant, quibus nautæ cæteriq; probe periti homi-
es certiores reddātur, ita humanā naturā nullus inuadit mor
us, quem nō fignū aliquod denuntiarit. Tu itaq; fi ijs quæ à
obis dicentur, animum attendas, exactā illorū cognitionem
dipifceris. Hominis corpus in quatuor parteis diducimus, ca
ut fcilicet, thoracē, uentrē & ueficam. Igitur ubi caput mor-
o cōflictaturū eft, hæ plurimi notæ folent præcedere, uertigo

capitis dolor, ſuperciliorum grauitas: aures ſonant, tempora ſaliunt, oculi mane illachrymãt, caligantq́;, nares oppletæ odorem nõ ſentiunt, dentiũ gingiuæ attolluntur. Quũ ergo ex his aliquod accidit, caput purgari oportet, nullo quidẽ medicamẽto, ſed uel hyſſopi uel origani ſummitatibus tritis, quæ in ollula cum muſto, aut ſapæ heminæ dimidio deferbuerint, atq; hoc abſorbens ieiunus os colluet, & gargarizando humores ex alto deducet, eaq́; capitis affectuum curatione, nulla leuior eſt alia. Optimè facit etiam ſi ſinapi, mulſa calida dilutũ, ieiunus abſorbens gargarizet, pituitamq́; ex capite eliciat. Cæterum caput operimentis prius calefacere oportet, quo pituita liquefacta, prõptè effluxioni pareat. Siquis hæc ſigna neglexerit, huiuſmodi ægritudines ſolet experiri, lippitudinem, glaucomata, aurium uomicas ac eruptiones, in ceruice ſtrumas, cerebri cariem quem σφακελὸν græci uocant, grauedinem, anginam nyctilopa, teredines, uuam, capillorum defluxus, capitis ulcera, & dentium dolorem. Quum autem à thorace morbus naſcetur, totũ corpus incipit ſudare, thoraxq́;, lingua fit craſſior, ſputum ſalſum, aut amarum, aut bilioſum exiſtit, dolor coſtas, aut ſcapulas ſine occaſione inuadit, oſcitatio frequẽs, uigiliæ, ſuffocatio, ſitis ex ſomno, animus triſtior: pectus frigidum, brachia & manus tremiſcunt. Succurrendum eſt prudenter hoc modo, uomitus quàmoptime fieri poteſt, poſt cœnam ſine repletione, ſineq́; medicamento citari debet: utiles ſunt & uomitiones ante cibum, quas Græci ſyrmaiſmos appellãt. Oportet autem eum qui ſic uomet, radiculas tenueis præſumere, naſturtium, erucam, ſinapi, & portulacã, mox aqua tepida ſuperbibita, uomere At ſi huiuſmodi indicia contemnantur, hi morbi ſolent obuenire, pleuritis, peripneumonia, melancholia, febres acutæ, phrenitis, lethargus, febris ardens cum ſingultu: Quod ſi à uentre morbus orietur, hæc erunt ſigna, uẽter prius cruciatur, turbaturq́;, cibus & potio amara uidentur, genua grauantur: lumbi nequeũt: flecti, totumq́; corpus etiam ſine occaſione laborat, crura torpent, febriculæ exiguæ affligunt. His itaq; cognitis, uentrem prius emollire oportet, non medicamentis, ſed uictu. Tutius enim eſt uti ijs quibus nullus error committi poteſt, utpote betis mulſæ incoctis, allijs elixis, maluis, lapatho, mercuriali herba, & ex melle confectionibus. Omnia ſiquidem aluo ſubducendæ ſunt. Si quod è ſignis intendatur,

tur,cnici ſuccum omnibus decoctis admiſcere oportet, ut quæ ſuauiora & ſine periculo ſint. Iam & læuis braſſica in aqua largiore cocta,eiuſq; ſuccus ad heminas quatuor potus cum melle & ſale,utilis eſt: uel ciceris,aut erui decocti aquam eodem modo ieiunus utiliter bibet. Qui nullam eiuſmodi ſignorum rationem habent,ij his morbis tentari ſolent, alui profluuio, inteſtinorum tormin bus,eorumq; læuitate,ilio, coxendice,febre tertiana,podagra,apopplexia,hæmorrhoidibus,morbo articulari. A ueſica qui naſcuntur morbi,hæc dabunt ſigna:pleni ex cibo modico eſſe uidentur,inflationes uentris urgent, ructus,pallor totius corporis,ſomni graues, urina liuida & uix erumpens,naturalia tument. Quum itaq; huiuſmodi notæ apparuerint,odoratis urinam cientibus tutiſſimè occurrere malo oportet. Itaque fœniculi apiiq; radices, uino albo odorato madefacito,atq; huius diluti cyathos duos,mane ieiuno ſingulis diebus propinabis cum aqua dauci,ſmyrnii, helenij,quodcunq; horum habuerit,nam omnia proficiunt: adhæc aqua ciceris macerati cum uino idem efficit. Qui hæc ſigna negligũt, hos morbos expectent,aquam intercutem, lienem magnum, iecoris dolores,calculos, renum cruciatus urinæ ſtillicidiũ & uentris tumorem. In omnibus huiuſmodi indiciis infantes ſanè leuiori,adultos,acriore curatione tractabimus. Cæterum anni ſolſtitia in quibus hæc ſolent ingruere ſilentio prætermittenda non ſunt,ſed quæ in ſingulis alimenta conueniant, paucis exequemur,auſpicati ab hyemali.

Solſtitium hyemale.

SOlſtitium itaq; hyemale uſq; ad uernum æquinoctium auget in hominibus deſtillationes humiditateſq; ac ꝓpterea calidioribus uti cibis,parciore potu,ſed meraciore, atq; ex origano bibere oportet,necnon ueneri indulgere. Numerantur dies ad æquinoctium, nonaginta.

Aequinoctium uernum.

HOc tempore pituita in hominibus creſcit, & dulcis ſanies ſanguinis,uſq; ad uergiliarum ortum,eoq; tunc maximè ſuccoſa acriaq; aſſumi debent,corpus exerceri,& uenus. Sunt autem ad uſq; uergiliarum ortum dies ſex & quadraginta.

Vergiliarum exortus.

HOc tempore bilis amara augetur,amaraq́; ſanies, uſq; ad æſtiuum ſolſtitium,dulcia omnia tunc quæ aluū moueāt, conueniunt,uenus quàm parciſſimè exercenda, hinc ad ſolſtitium æſtiuum dies quinq; & quadraginta exiſtunt.

Solstitium æſtiuum.

HOc anni tempus atram bilem ad uſq; æquinoctium autūnale promouet,quapropter aqua frigida atq; odoratis omnibus utendum eſt: uenus pernicioſa: aut innocentius ſaltem quæ de ea præſcripſimus adhibeto. Porrò ſunt ad æquinoctiū autumnale,dies tres & nonaginta.

Aequinoctium autumnale.

HAec anni pars pituitæ copiam generat,tenuesq́; defluxiones,donec uergiliæ occidant. Conuenit igitur tunc humores ex capite elicere,atq; acerrima,maximeq́; ſuccoſa aſſumere,uomitum rariſſimè citare, exerceri, atq; concubitū uitare. Numerantur ad uergiliarum occaſum dies ſex & quadraginta.

Vergiliarum occaſus.

HOc tempore pituita ad uſq; ſolſtitium hyemale in hominibus redundat,quam ob rem acerbiſſima quæq́;, uinum ſuauiſſimum,aſſumere oportet, pinguibusq; uti & exercitari. Sūt autem ad ſolſtitium hyemale dies quinq; & quadraginta.

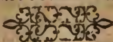
FINIS LIBRI PRIMI IOANNE GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

PAVLI AEGINETAE LIBER SECVNDVS, DE FEBRIBVS.

IOANNE GVINTERIO Andernaco Medico Interprete.

CAPVT I.

Absolutis de ualetudine tuenda præceptis, exequi aggrediemur, quomodo eos, qui morbis iam cōflictātur, restituamus, à similaribus utpote simplicioribus morbis exorsi, quales nimirum sunt, quos febriles appellant. Rursus igitur nos Oribasij cōpendio, quod ex Galeni sanè potissimū, & aliorum præterea complurium cōmentariis est excerptū, utentes paucula quoq; ab illis omissa adiungemus.

Quot & quæ principalia in morbis potissimum febrilibus perquirenda. Cap. II.

Primū quidē perquirere cōuenit, morbus salutémne promittat, an mortē minetur & si polliceatur salutē, utrū acutus sit, an lōgus. Hæc sanè in aliis quoq; magnis affectibus cōmodè quæruntur. Tertiū quoq;, nūquid una uice crisim expertus, quod febrib[9] potissimū peculiare est, an particulatim soluetur.

Ex Galeni commentarijs, quale morbi principium dicamus. Cap. III.

Neq; enim capitis dolores & febris idē existunt, quēadmodum neq; uigilia, & cibi fastidiū totiusq; corporis grauitas, aut sensus lassitudinis: uerùm unūquodq; harum

rum licet à febri sit diuersum, ipsam tamen denunciat. porrò febris inuadens, præsertim acuta, neq; nos potest, neq; imperitum aliquem latere. Sed finge, si placet, etiam latere, miraculum tamen iudicauerim, si hora amplius ægrum subter fugerit. Quamobrem illud tempus morbi esse principiũ dicemus, quo manifestò febricitare incipientes decumbant.

Vnde cognoscendum, morbusúe sit sanabilis, an perniciosus. Cap. IIII.

LEthales notæ sunt, facies cadauerosa, nares acutæ, oculi cõcaui, reliquaq; ab Hippocrate cõmemorata: si hęc neq; ex uigilia, neq; euacuatione, neq; inedia acciderint. Itẽ in ꝓpinquo mors est, si ægri lumẽ refugiũt & illachrymant, nõ ex quadã à foris accidẽte causa, neq; tñ oculis peculiari uitio obnoxiis. Adhæc si alter ex his minor appareat, quęque in ijs alba esse debẽt, rubescãt, aut liueãt, aut nigricẽt. Aut si pituita ipsis inhærescat, perq; somnũ alba oculorũ appareãt palpebris extrorsum nõ cõmissis, nisi ea larga uacuatio expresserit, aut ex cõsuetudine ipsis hoc acciderit. Iã illa mortis sunt indicia, dẽtibus stridere, aut desipere, aut in ueste floccos legere, aut festucas carpere. Attendẽdumq;, est ad in cubitũ: nã si ęger supinus cubat, & ueluti resolutus, uel si etiã deorsum à lecto ad pedes delabat̃, extremã imbecillitatẽ fatetur. Multo adhuc peius est, frigidũ spiritum ex naribus, & ore elidere: itẽ pulsus languidus creberq;, & deficiẽs: item si æger ad animi deliquium sudore digeratur, perniciem præsagit. Si igitur omnia, quæ retulimus indicia, aut plura ex his appareant, aut etiã pauciora, sed ualida, nullumq; salutis argumentũ affulserit, periculum mortis ineuitabile signat. Cõtra spirandi facilitas, pulsus uegetior, mẽs, sibi cõstãs, bene erga cibũ oblatum affici, adhæc facies iacentisq; habitus, sani similis, bona indicia sunt, & salutaria. In uniuersum quæ à naturali habitu maximè abhorrẽt, pestifera sunt. quæ uerò ipsi respondent, salutaria. Ceterũ præsagia ex urinis, deiectione, & sputo, paulo post exequemur.

†De signis longæ ualetudinis. Cap. V.

QVatuor notis morbi dignoscũtur: ipsorũ motu, ægrotantis habitu, pulsu, febriũ specie. Motu quidẽ in eum modum: si quatuor particularis accessionis tempora, ocyus & breuissimo spatio inuaserint, peracutus erit affectus,

cuius extremus terminus eſt. Septimana,magna uerò ex parte quarto die criſim experitur. At ſi lõgius quidẽ quã hic affli xerit,ſed duodecim horarũ ſpaciũ nõ excedat, acutus prędicitᷓ qui intra quartũdecimũ diem potiſſimũ iudicatᷓ, ſi uerò in plures horas prorogetur,ut initiũ dũtaxat,& incremẽtũ longiore tũ diei,tũ noctis tẽpore abſoluat, talis morbus longus exiſtit. at ſi particulares acceſſiones morbus nõ habeat,ſed inde ab initio ad uſq; finẽ cõtinuet, tanquã una ſit acceſſio,ueluti in continuis,etiã hunc nimirũ acutis adſcribes. Aegrotantis habitu hoc pacto deprehẽdũtur.Si quidẽ facies,& totũ corpus reliquũ collabatᷓ,acutũ morbũ præſagire eſt. Si prorſus nihil emacreſcit,lõgus erit.quippe copia materiæ lõgiore ſpatio cõcoquendæ ſignatᷓ.Ex arteriarũ motu ita diuineris. Magnus pulſus,uehemẽs,citatus,creber,acutũ morbũ indicabit,ꝑrius,longum.A febriũ ſpecie hunc in modũ,quatenus calidæ & urẽtes,acutum ſignant morbũ,mitiores autẽ & ueluti deliteſcentes,diuturnũ.

†Hic titulus ſic legitur in uetuſto Cod. πῶς ἐξανγινόσκωμεν ὀξὺ καὶ χρόνιον νόσημα,id eſt,de ſignis acuti & lõgi morbi.Qui quidem titulus huic capiti maximè conuenit.

Quomodo præſciemus, an morbus iudicium ſubiturus ſoluendusúe ſit. Cap. VI.

HOc quoq; præſcire licet ex ijs quæ modo ſunt nobis dicta,nempe ex febrium ſpecie,& tempore. Forſan autem totum ex febrium ſpecie.Siquidem calidæ,& perurentes,breui finiuntur.& excretionibus ſolui ſolẽt.Mitiores, leuioresq; prorogantur diutius,& in abſceſſus magna ex parte erumpũt Hinc liquido conſtat,non ſolum quãdo morbus ſoluetur,ſed etiam quo pacto,acuti enim potius per excreta iudicantur: quemadmodum rurſus longiores,per abſceſſus.

De diebus decretorijs. Cap. VII.

DIerum decretoriorum alii de ægris frequenter, cum fide,ſalubriter,perfectè, manifeſto, & inſigniter iudicant, alii contrario his modo. Tertius decimus medium quendam inter utrunque dierum genus ordinem habere monſtratus eſt Ac ſunt ex ipſis,qui uel exiguum naturæ impetum nactim de morbo poſſunt decernere: quemadmodum ſeptimus,& quartus decimus: pleriq; uerò,niſi in uehemẽtibus naturæ motibus,morbos neutiquã poſſunt per criſim ſoluere.

Verùm

Verùm nec uniuersi boni,simili inter se modo boni sunt: nec oẽs mali,pari rõne sunt mali.item nec certo ordine bonitatẽ malignitatémue obtinent. Qui igitur primi sunt ordinis,nẽpe bonorũ numero cõprehensi,hunc in modũ se habent. Præstantissimi oĩum sunt,septimus, & quartusdecimus: mox nonus, undecimus,& uigesimus: deinde decimusseptimus, & quintus. hos sequitur quartus,post hũc tertius, & decimusoctauus. His cõtrarij,ad secundũ ordinem referũtur: pessimus,quiq; cũ periculo,nec clarè de morbis iudicat, ac ueluti ex aduerso septimo diei opponitur,sextus est.Huic cõsimiles,octauus, & decimus: secundũ quos duodecimus,sextusdecimus,& decimusnonus habẽtur.Medius horum est,& tertiusdecimus,nec ita repudiandus,sicut ordini secundo ascripti: nec tã feliciter morbum potest soluere,quàm qui ad primã classem pertinẽt. Atq; hoc dignitatis ordine Galenus est usus.Numerorũ uerò ordine boni sunt,tertius,quartus,quintus, undecimus, quartusdecimus, decimusoctauus,uigesimus: mali autem sextus,octauus,decimus,duodecimus,sextusdecimus,decimusnonus.inter hos medius consistit,tertiusdecimus:Porrò ex his decretoriis nõnulli quoq; aliorum sunt indices,quos Hippocrates appellauit speculatorios,eò ꝙ iudicia alio die decretorio futura prænunciẽt contemplandaq; exhibeant: exempli gratia,quartus,iudicium septimo die futurũ præmonstrat: dum uidelicet sudores quosdam,aut madores,aut eiusmodi particulares uacuationes molitur,aut significationes prius nõ factas, aut concoctionis notas repræsentat.Iam uerò Galenus etiam sexti, licet nõ boni, quartum esse iudicem asserit. Vndecimus quartidecimi index est,septimusdecimus autem,uigesimi. Itaq; ad quartũdecimũ usq; diem ualentissima de morbis fiunt iudicia proximè succedunt, qui usque ad uigesimum habentur. Qui post hunc ad usque quadragesimum porriguntur, paulatim uehementiã remittunt. Primæ dignitatis sunt,uigesimusseptimus,trigesimusquartus,& quadragesimus. Hos sequuntur, uigesimusquartus,trigesimusprimus,trigesimusseptimus. Qui uerò dies reliqui à uigesimo adusque quadragesimum intercedunt, omnes iudicii sunt expertes. Sicut qui post quadragesimum habentur, omnes prorsus elanguescunt, concoctione potius & abscessu,quàm crisi morbũ finientes. Atque alios quidẽ à quadragesimo die Hippocrates omnino negligere uideẽ, sexagesimi

uerò,

uerò,octuagesimi,centesimi,& centesimi uigesimi rationem habet. Ab his deinde alios morbos septem mẽsibus, alios septem annis, alios,ut uerisimile est, duobus & tribus annorum septenarijs iudicari tradit.

Decretoria indicia in morborum principio esse praua. Cap. VIII.

CONcoctionis signa nunquam sinistrè apparent. quippe omnis concoctio, naturæ uincentis opus est,eoq; semper securitatem pollicetur. Decretoria uerò signa aliquando incommodè apparent, propterea quòd crisis ipsa ambigat,nunc bona,nunc mala contingens, uti prius in capite de iudicatorijs diebus est comprehensum. Neque igitur per initia,neq; in augmento ipsa commodè apparent,sed ubi morbus inclinauerit,quo tempore natura morbo ualentior est.

Quemadmodum futurum iudicium prænoscendum sit. Cap. IX.

SI accessiones urgeant, præueniantq; tempus consuetũ, & multo fiant uehementiores, ac tertio quoq; die significationem sui præbeant, tum cõcoctionis signa in urinis, aut deiectionibus,aut sputis cernantur,sine mora plane morbus iudicabitur. Sin accessiones lentè moueantur,eademq; hora inuadant,ac quotidie affligant,longiore tẽporis spatio interposito morbi solutione expectabis. Itẽ ijs qui ob rigores uehementer febricitãt, fieri nõ põt,ut morbus ante soluat, q̃ illi fuerint leniti. si.n.rigor nihil remittat, haud quaquam morbus ad statum peruenerit, multoq; minus inclinatio ipsius speranda est.

Quomodo instans morborum iudicium agnoscatur. Cap. X.

ANte quamlibet iudicationem ægrotus grauiter excruciatur. Atque si interdiu illa continget, noctu affligitur: si per noctem futura est,interdiu exagitatur. Ac superueniunt symptomata,utpote capitis dolor, quẽ prius non sensit,prætereà collum simul dolet, præcordia sursum conuelluntur, spirandi quædam difficultas repentina oritur, aliaque grauia accidentia,quæ superiori tempore non percibiebantur, apparent. Atque his obuenientibus, si pulsus non concidant, sed sublimius a ttollãtur, uehementioresq; fiant, adhæc si dies

decretorius indicetur, isq; potissimum ex illorum ordine, qui probè decernunt, non iudicium modo futurum, uerum salutiferum quoq; expectato. Neq; de terrere in his te debet, si ægrũ delirantem, exilientémve conspicias. Etenim & hæ succorum ad superiora tendentium notæ sunt: sicut è diuerso inferiora pe tentium, aliæ, puta imi uentris rosio, circa umbilicum tormina lumborum dolor, uentris murmuratio. Est cum alia quoque in dicia consimilia deprehenduntur. Adhæc si per hæmorrhoidas uacuari laborans consueuit, etiam huius uacuationis circuitus unà incidit, repetitq;. Pari modo in menstruis, si mulier est quę laborat, † non absurdum fuerit per talem uacuationem morbi fieri iudiciũ. Iam sudores tum ex corporis madore qui præ cessit, ut uerisimile est, & præsertim in die contẽplatorio erum pentes, tum ex meatuum adapertione prænoscendi sunt. Ac quæ per superna uacuationes futuræ sint, ex his maximè intelligas licet. Nam præter ea quæ iam nobis sunt exposita, etiam ægrotantis facies intuenda est. Item si qua partium ipsius palpalpitet, aut uenæ in temporibus pulsent, aut gena, aut nasus, aut oculus rubicundior appareat, maior spes uacuationis per superiora futuræ subest. Quòd si etiam sine uoluntate illachymenur, aut splendores oculis obduci imaginentur, ac naribus ue luti scabendi studio manus admoueant: tunc quidem non amplius morari, sed iam adesse fluorẽ sanguinis uidebis. Vbi enim semel ac iterum scaberint, erumpit. Rosio uero stomachi, & la bri inferioris tremor, trisim per uomitiones futuram subinde nuntiarunt. Atque de his abundè est. Accedit ipsis, ægrotantis ætas & natura, quæ spem nostram confirment. præterea anni tempus, & præsens aeris status. Nam si æger adolescens est, aut alioquin naturæ calidæ, aut sanguinis copiosi compos, multo magis sperandum est. Quod si etiam antea, uel æger, uel sanus, ut supra dictum est, uacuationem sanguinis expertus fuerit, hoc uel solùm ad profundendi sanguinis spem exhibẽdam satis est Iam uerò si anni tempus æstas est, aut si non æstas, cer tè calidus aerís status, ac sæpè illo tempore per sanguinis profluuium crisim sustinuerunt, corpusque sanguine redundet, quod πληθωρικὸν nominant, & consuetarum excretionum sit retentio, hæc quoque spem tibi auxerint. Similis porro, & in reliquis uacuationibus ratio habenda est. At si horum nihil ap paruerit, sed æger in aliquo decretoriorum, qui post uigesimum

mum maximè ſunt, dierum grauiter morbum ferat, idque cum conſiſtit, ac dolores quidam in articulos aliquos decumbant, aut iuxta aures, aliaſ've particulas hęreāt, aut dolores quidem minimè infeſtent, uerum ſudores, particulares continuè ex particula quadam erumpant, per abſceſſum criſim excipere oportet. Ac in illa potiſſimum particula abſceſſus ſe promet, quamcunque uel ſudores, uel dolores, uel tumores exerceant.

† Hæc ita leguntur οὐδὲν ἄτοπον διὰ τῆς τοιαύτης κενώσεως προσδοκᾶν γίνεσθαι τὴν κρίσιν. i. non abſurdū fuerit per talem uacuationem expectare morbi ſolutionem: ſed hæc leuia ſunt.

Quemadmodum optimum iudicium peractum agnoſcamus. Cap. XI.

SI uacuatio competens poſt concoctionem accidat, & febris criſim experunti ſoluatur; ægerque alijs liberetur accidentibus, & coloratior euaſerit pro uacuationis ratione, pulſumq́; uegetiorem acceperit, ac tum inſurgendo, tum ſeſe erigendo fortior ſit redditus, quodque omnium ſecuriſſimum eſt, ſi ad morbum ferendum facilitas ſubſecuta ſit, ea ſanè laudatiſſima iudicatio habetur. Quòd ſi horum aliquo deficit, tantum ab optima abeſt, quantum id ualeat, quo deficit.

De pulſibus ex Galeni commentarijs. Cap. XII.

PVlſus motus eſt, quo cor & arteriæ attolluntur, ſubmittunturq́ue. Vſus ipſius duplex eſt. Et enim eleuatione Græci Διαστολὴν appellant, qua arteria ueluti explicatur quodammodo, ac pateſcit, frigidus aer ingreditur, uitale robur euentilans recreanſq́; ex quo etiam animalis ſpiritus habet originem. Submiſſione, συστολὴ Græcis uocatur, qua arteriæ extrema ad medium ſui conſidunt, conuicentq́:, fuliginoſa recrementa expelluntur. Cæterum hæ arteriæ, oblonga ſunt uaſa, uenarum modo concaua, ſed duplici tunica muniuntur, tum prędicti motus gratia, tum quòd ſanguinē, ſpiritumq́; continent. Originem trahūt ex corde, ſed per totum corpus membratim diſtribuuntur. Omnes igitur, & eodem pulſandi modo inter ſe, & cum corde conueniunt. Quamobrem ex una ipſarum, omnium rationem queas colligere, nō item omnium ex æquo motum percipere. Sed earum quæ ex carnes corporis

partes

partes perreptant, promptios. quæ carnosis subsunt, obscurius. Porrò ijs quæ per brachiale excurrunt omissis, nullam, aut congruentius, aut usu commodius attigeris. Primùm pulsuum genus ex motus tẽpore sumitur, ut quod eleuatione arteriarũ, atq; submissione examinetur. Differentiæ ipsius sunt, citatus pulsus, tardus, & mediocris: quoniam omne quod motui est accommodatum, aut celeriter, aut lentè, aut mediocriter pro temporis ratione mouetur. Citatus est, qui exiguo tempore multum spatij motu emetitur. Tardus, qui longo tẽpore, paruum interuallum perficit. Mediocris, qui medium quendam motum inter citatum & tardum, peragit. Alterum genus diastoles quantitate constat. Quoniam enim quodlibet corpus tria sortitur interualla, longum, latũ, profundum, arteria autẽ corpus etiam est: ipsam quoq; tribus constare interuallis, necessum est. Verùm in naturali animantis habitu, mediocriter ipsam undequaque eleuari reperies. Contrà, cum animal præter naturam habuerit, nonnunquam in aliqua horum distantia deficit, aliquando excedit. In quo statu, meminisse conuenit, qualis pulsus naturalis fuerit. si latitudine maior inueniatur, latum uocabis. si longitudine, longum, si profunditate, sublimem. Liquet autem contrarios quoque ipsis, & naturali minores, ad eum esse modum appellandos, arctum, breuem, & humilem. at inter eos qui omni distantia æqualiter in statum naturæ contrarium uertuntur, quicunque hac ratione imminutus est, paruus: quicunque auctus, magnus nominatur. Tertium genus pulsuum, ad uirtutis robur exigitur. Differentiæ ipsius tres sunt, uehemens, languidus, & mediocris. Vehemens quidem est, qui tangentis manum ualide percutit. Languidus, qui inualide, & imbecilliter. Mediocris, horum medio consistit, quem nonnulli naturalem esse putauerunt. Nam ira & exercitijs uehementiorem fieri pulsum asserunt, qui à naturæ habitu recedit, quorum dictis Galenus uenit obuiam, non constantem inquiens, sed promptè mutari eum pulsum, qui ex causis non naturalibus uehementior euadit. Pulsus igitur uehementior, qui non expeditè mutatur, is nimirum naturalis, & moderatus fuerit. Quartum genus, instrumenti constitutione constat. dico autem arteriæ corporis statu. differentiæ huius quoque tres sunt. Vel enim instrumentum durius est, quàm natura exigit, ac pulsus uocatur durus. Vel mollius,

lius, ac nominatur mollis. Vel mediocriter habet, ac moderatus inde nuncupatur. Quintum genus, ex quantitate humoris infusi arteriæ pendet. Hæc habet discrimina. Plenus est, uacuus, & mediocris: quoniam totum uas, aut plenum est, aut uacuum, aut mediocriter repletum. Plenus itaque est pulsus, ut Archigenes definit, qui arteriam pleniorem repræsentat, & occursum eius humiditate plenum, uacuus qui aeris modo arteriam excitat, ut digitorum impressione loci inanitas occurrat. Hæc igitur quinque pulsuum genera, uno arteriæ motu constant. quoniam uerò caloris, qui in corde habetur qualitas, ex arteria quodammodo magis euidenter apparet, dignati sunt quidam etiam hoc pulsuum genus Sextum commemoratis an numerare. Ad reliqua uerò genera, tum quæ ex uno, tum quæ ex multis pulsibus sumuntur, pertinet quod quietis tempore constat, & quod rhythmo & quod æqualitate, & inæqualitate, insuper quod ordine & inordinatione constituitur. Quod itaque quietis tempus spectat, Septimum à primo numeratum diuiditur in frequentem, & rarum, & moderatum. Nam cum arteria duplici agitetur motu, qui ex contrarijs constat particulis, necesse est ut duplex quies cum ipso coincidat. Altera quæ post eleuationem, ante submissionem est: altera quæ secũdum submissionẽ, eleuationem præcedit, quæ etiam quies plerisque imperceptibilis esse uidetur, ut inter duos motus quies aliqua media existat. Cui itaq; longum quietis tempus est, is rarus dicitur: cui breue, creber: cui mediũ, moderatus. Octauum genus pulsuũ ad rhythmũ pertinet. Est autẽ rhythmus summatim quidem dispositio, aut temporis ad tempus proportio. In pulsu autem, secundum nonnullorum sententiam sanè, tempo poris motus, ad quietis tempus, ut eleuationis, & submissionis, ad aliquam quietem interpositam. Secundum aliorũ uerò opinionem temporis motus, & quietis, ad motus quietisque tempus, aut motus ad motũ, nempe eleuationis ad sumissionem, aut quietis ad quietem, puta interioris ad exteriorem proportio. Differẽtiæ rhythmi principes sunt duæ, pulsus boni rhythmi, & nullius rhythmi. Porrò uocatur pulsus nullius rhythmi, num qui nullum rhythmum obtinet, id. n. fieri non potest, sed malo rhythmo præditus, quemadmodum nullam habere uocem nullam ceruicem, eum dicimus qui malam ceruicem malamque uocem sortitus est. Cæterum pulsus cui nullus rhyth-

mus adest,triplex differentia existit. Alius siquidem est pararhythmus,mediocrem boni rhythmi peruersionem obtinens. Alius heterorhythmus,id est, alterius rhythmi, qui longius à bono recessit.Alius ecrhythmus, qui omnino bonitatẽ rhythmi corrumpit Veluti cum puer significatur, peculiaris quidẽ puerili ætati secundum rhythmũ pulsus eurhythmus appellatur:qui ad uigentẽ ætatem pertinet, heterorhythmus: qui nihil huius seruat,ecrhythmus dicitur. Nonum pulsuum genus est,quod in omnibus prædictis inuenitur æqualitate & inæqualitate cõstans,quod uel in uno pulsu spectatur, uel in pluribus id quod à collectione plurium,systematicum quoque uocant, de quo prius tanquàm manifestiore dicendum erit. Aequalis itaque pulsus est,qui consequentia par est siue magnitudine, siue robore,aut uelocitate, aut reliquorum aliquo, aut etiam omnibus. Inæqualis,qui consequentia impar est. Si enim subsequentes uniuersi pares magnitudine qualicunque inciderint eiusmodi pulsus æqualis uocatur. At si primus, secundus, & tertius pares fuerint,quartus autem impar: talis nimirum magnitudine inæqualis dicitur Huius generis sunt, & deficiens, & coincidens. Non solum enim post unũ aut etiam plures magnos unus minor apparet,sed nonnunquã totus quoq; motus omnino aboletur,& pulsus deficiẽs appellatur,sicut alter huic contrarius coindicens,cum expectata quiete in medio tanquã superuacaneus aliquis pulsus inciderit. Sin autem secundus primo paulo minor factus sit,tertius secundo,& quartus tertio pari modo,idque deinceps longius, illiusmodi pulsus myurizontas & myuros nuncupant, nomẽ à figuris, quæ in mucronem desinunt transferentes. Qui quidem perpetuo, ex ipsis imminuuntur,ac nunquam decrescere cessant, in absolutam motus defectionem finiunt, ac uocamus ipsos myuros deficientes. Qui uerò cessant,duplici continentur differentia. Nonnulli siquidem ipsorum in qua primum desierant paruitate,hanc perpetuò conseruant. Quidam uerò augescunt rursus, uel in parem priori magnitudinem redeuntes,uel ad minorẽ,uel ad maiorem,ij myuri recurrentes dicuntur. Iã uerò & in unius pulsus inæqualitate myuri pulsus fiunt, de quibus suo loco paulo post tractabitur. Huiusmodi sanè quædã est pulsuum inæqualitas,quæ systematica appellatur:Atq; uno in pulsu depræhenditur,uel in una arteriæ particula,uel in diuersis accidit. quem admodum

admodum in motu, exempli gratia, in una quidem particula arteriæ inæqualitas dicitur, cum aliter inceperit, ac aliter desierit moueri circa unum digitum arteria, incipiens quidem citatior, desinens autem tardior, uel è contrario. Atq; hoc triplici modo accidit, uel motus continue manet, uel intercidit, uel repetit, & ueluti bis percutit. Si igitur manens continuus & non intercisus, à celeritate ad tarditatem transierit, aut è contrario, impar citatus græcè ἀνισοταχύς eiusmodi pulsus, & est, & dicitur Quòd si quiescat, & quiete interpollata postmodum uelocior appareat, Caprizans appellatur, ex capra animãte sumpta translatione, quæ saliendo sublimis in aere consistit, & secundũ quendam motũ inopinatum priore citationẽ molitur. Porro si ab eleuatione recurrerit, & ante submissionem absolutam, secundo manum tangẽtis serierit, dicrotus huiusmodi pulsus appellatur simile quippiam in incudibus fieri cernas licet, quippe mallei, simulatq; semel manu in ipsas incusseris, reciprocãtur, incudum renixu, & secundũ rursus, uel etiam tertiũ feriunt. At qui non solũ inæqualitas quæ uno ictu in eademq; arteriæ particula accidit in motus tẽpore, potest fieri, uerũ & illa quæ uirtutis robore cõstat: nõ autẽ ea, quæ distantiarũ quantitate comprehenditur. Nullo n modo idem pulsus eadẽ in particula magnus & paruus queat effici: neq; in alio genere, sed in diuersis purticulis. porrò in uarijs arteriæ particulis unoq; in pulsũ duplex fit inæqualitas nunc quidẽ cum motus manet continuus, & arteria iuxta quosdam digitos citius mouetur, iuxta quosdã uerò tardius nunc aũt cũ motus quoq; interciditur, ut nonnulli quidem digiti motũ apprehẽdant, nõnulli uerò nõ Ac iuxta eleuationis quantitatẽ in pluribus quidem particulis inæqualitas manifesta est Ex quo genere sunt myuri uno in ictu inclinantes, quos Græci uocant ἐπινενευκότας, & περινενευκότας. Si nanq; interna digiti parte magnus occurrit pulsus: & curuàtus inde iuxta rationẽ minuitur, ut in exteriore quæ ad ægrotãtis pollicẽ spectat arteriç parte, minimus idem appareat, myurus uocatur ad muris caudç similitudinẽ, uel meiurus ꝙ caudç modo imminuatur. At si iuxta medios digitos magnus occurrat, curuatusq; utrobiq; minuat, minor apparens, hũc Archigenes νενευκότα quasi dicas latinè inclinãtẽ, & περινενευκότα appellauit, manifesto significare uolẽs eleuationis breuitatẽ, cũ extremorũ utrorũq; ueluti inclinatione. Nõ.n. ut abscisis uniuersim

ac subito, utrinq; partibus, sed ueluti inflexis in arctum contractus est, utpote myurus, hoc est imminutus magnitudine utrisque in partibus. Ac cum secundum magnitudinem inæqualitas, id quod maturius est, aut tardius, assumpserit, tum undosi, tum uermiculantes, pulsus oriuntur. quòd si id quod in situ est, acceperint, conuulsorij & turbulenti, ut uocant, constituuntur. exordiendum igitur est ab undosis, in quibus non simul apparet in tali inæqualitate arteria omnis eleuari, sed pars illius alia primũ, mox alia, dein alia, postremo quarta, ut motus continuus maneat in modum undarum sese eleuantium. ac nõnulli undam in rectum tendentem obtinent. quidam in latus inclinantem, & alij in breui longitudinis distantia, altitudinem magnam habent, alii contra, aliquid latitudinem, aliqui angustiã. Similiter etiam celeritate & robore inæquales sunt. Vndosus totus in paruitatem cessans, uermiculans appellatur, uermis gressui assimilatus. Quemadmodũ uerò undosum pulsum minorem factũ uermiculans excipit, ita uermiculantẽ formicans ubi motibus multis abolitis in unum eundemq; per quam exiguum desierit. Vocatus hic quoq; est à formicæ animantis similitudine, tum ob paruitatem, tum ob motus speciẽ. Est.n. formicans admodum exiguus, ut quo minor alius non extat. Pari modo languidissimus omniũ creberrimus non tamen citatus, ut Archigenes existimauit. Huic confinis est Hecticus. quemadmodum enim febris, sic etiam pulsus Hecticus est, qui nullam magnam mutationem subit, sed perpetuo consimilis manet, trahitq; ut ab initio incepit, & nunquam soluitur, toto habitu in morbũ cõuerso. Porrò conuulsorij pulsus utrinq; ab extremis sursum retrahi, tendi, & conuelli uidentur, ceu chordæ cuiusdã tensæ sensum præbeant: at in turbulentis nihil tale reperitur. Sed maior in his eleuatio est, ut arteriæ particulæ quædam sursum ferantur, uno eodemque tempore, ac motum ipsarum spiculis rectissime assimulaueris: quæ ualidius emissa, celeriter feruntur uibrata. Serratus pulsus est cum alia pars arteriæ elata, alia minus, ob duritiẽ nimirũ ipsius esse uidetur. Cæterũ pulsus hic ẽt turbulẽti quippiã possidet, ac citatus quidẽ est, creberq;, nõ semper aũt magnus. Decimũ genus pulsuũ ex inæqualitate profectũ cõmemoratis succedit, quod ordine, & in ordinatione cõstat. Nam ordinatus & inordinatus inæqualis in circuituũ paritatẽ: & prorsus imparitatem diuiso, ex utraq; sectione

ctione originē trahunt. Ex circuituū paritate ordinatus: ex soluta uerò imparitate inordinatus. etenim pulsus æqualis omnino est etiā ordinatus, siquidē subsequentia parem ipsum icebamus: inæqualis autē non oīno inordinatus est Si nanq; aritatē corrūpat, circuitū uerò seruet aliquē, ut in eleuatio- is quātitate, uerbi gratia, si duo magni, & unus paruus sit: de- nde rursus duo magni, & unus paruus, atq; sic deinceps, uoca- itur inæqualis quidē, sed ordinatus. At si præterquā quod pa ritatem corrūpat, ne ordinē quidē aliquē inæqualitatis cōser- uet, cū inæqualis tū inordinatus talis est: similiter in aliis quo- que generibus se habet Inordinatorū quidē, alii sunt ex toto inordinati, ne uel exiguū quendam circuitū cōseruantes, alii uerò secūdū circuitus ordinati. Quatenus. n. cōtinuam ordina tionē nō habēt, inordinati uocabūtur: quatenus aūt diu circui tum quendā tuentur, secundū circuitus, ordinati uocari queāt. Exempli gratia, si contingat duos magnos fieri, duos item par- uos, deinde tres magnos, & tres exiguos: quatuor magnos, & pares exiguos, & rursus tanquam reflectentes duos magnos, & duos exiguos: tres magnos & totidem exiguos: & deinceps similiter. scire uerò conuenit, inter alios quidē contrarios sin- gulos, quēdam esse medium Aequalis autē & inęqualis mediū nullum, neq; ordinati, neq; inordinati: nisi uoles secūdum cir cuitus ordinatum medium dicere ordinati & inordinati. Cæte rum aliorum omnium medii, secundum naturam sunt, pręter- quam uehementis & languidi, ut à nobis ostensum est. Inter hos autem æqualis solus secundū naturā est, reliqui præter na turam, inæqualis ordinatus & inordinatus. Hæc pulsuum ge- nera uniuersa sunt, & generales ipsorum differentiæ. Nonnulli uerò his etiā alia duo annumerarunt. Primum à situ arteriæ su mitur, quatenus sursum, deorsum, dextrorsum, sinistrosum de- ducta esse uideatur. Alterū quo maturius, aut tardius: ex quo- rum numero undosos turbulētosq; pulsus esse diximus, ac nos compendii gratia simplices solum differentias prodidimus, ex dictis autem si coniungamus has. facile erit etiā cōpositas inue nire. † Porrò opportunum erit deinceps, causas quoq; pulsibus conuenientes exponere, quas comitatur etiam præsagiū ab ip sis desumptum, ac initium à magnitudine capiemus, quoniam hæc aliis est manifestior. Magnus igitur pulsus redditur, uel propter usum urgētē, qui calor est in corde exuperās, externæ

appetens refrigerationis,& ueluti euentilationis, aut propter corporis gracilitatem,ut posterius ostendetur. Porrò augescit calor, ut ex causis naturalibus,utpote ætate florida, aut puerili,aut simpliciter calida,anni tempore,regione,& temperamento calidiore Aut causis non naturalibus, ueluti aëre qui nos ambit calidiore,balneis calidis,exercitiis, cibis uino,medicamentis calfacientibus.Aut causis naturæ contrariis,puta intemperie calida,aut humorũ putredine,aut ira, aut similibus. Discernes uniuscuiusq; pulsum hoc discrimine, quod causæ naturales magnitudinem ipsius faciunt stabilem, & quæ difficulter mutari queat.Reliquæ uerò,ex facili mutabilem, ut etiam manu adhuc admota frequenter,aut certè paulopost subsidat. Iã uerò pulsibus,qui sane ob balineas calentes magni sunt, mollities quoq; accedit,quemadmodum iis,qui ob calidam & præsertim cum siccitate intemperiem magni existunt, durities. Exercitatis uerò mediocriter,aut perfricatis,nec duri,nec molles sunt,medio statu præditi Pectoris autem regio, multo calidior est,quod iam & iratis accidit Ex cibo autem magnis, aut uini usu,aut ira,præter magnitudinem etiam uehemẽtia inest. Qui uerò occultare iram student,aut aliud quid præter medici permissionem factum,uerbi gratia medicamen calidum sumptum,eundem medicum simulatq; manum attingat, interrogantem celare uolentes, iis præter magnitudinem manifesta quoq; oboritur inæqualitas.Ad hæc ægrotantis mores & consuetudo non mediocriter ad pulsus dignotionem faciunt. Cõsuetudo quidem,si medicaminum appetens sit si & rudis mores,si opinionis eximendæ peritus & calidus sit. Ex humorum putredine magnus,ad magnitudinem adhuc submissionẽ magis citatam habet. Verum ad magnum pulsum efficiendũ, non solum usus abundè est,sed etiam uirtutis ministerium desideratur,instrumentiq; commoderatio inter siccitatẽ & mollitiẽ. Aucto igitur cordis calore propter quãlibet causam ex cõmemoratis,primum quidẽ magnus pulsus efficitur: ubi uerò magnitudo usui nõ sufficerit,statim etiã celeritas ipsi accidit. At si ne sic quidem satis fuerit,mox freq̃uẽtiam assumit,parui autem,tardi & rari pulsus,itidem à contrariis fiunt. Sed quãdocunq; à magno citato & crebro ad contrarios fit mutatio, usu nimirũ postulante,non amplius id quod in pulsu primum factum est,id etiã primum cessat,uerũ quod postea acquisiuit, id

primum

primum abijcit, statim quidem rarus euadés, deinde tardus, postea quoq; exiguus. Sin autem tarditas prauitasq; accreuerint, è contrario raritas in crebritudinem trãsmutatur, ut per eam utcunq; usui fiat abundè. Hæ igitur magnitudinis, celeritatis, frequentiæ, & contrariorum ipsis pulsuum causæ habentur. Ac iungetur ipsis eã quoq; pulsus immutatio, quæ una solum distantia constat. Itaq; latitudo sola augetur, dum humiditas potissimum, uel secundum naturam, uel etiã ab exterioribus causis redundat, quemadmodum sublimitatis pulsus ob instrumenti mollitiem uirtute ad hoc opitulante, longitudo à siccitate, & carnium circumpositarum emaciatu palam efficitur, reliquis distantijs collapsis. Non enim arteria longior, quàm postulat natura fieri potest, ac propriè magis pulsum huiusmodi gracilem appellaueris, quemadmodum ipsi contrarium secundum latitudinem solam, & profunditatem adauctum, amplũ. Contrariis autem horum affectibus pulsus nonnunquam incidit, & in aliquã, aut aliquibus distantijs prohibetur, humilis, aut arctus, aut breuis apparens, cũ talis non sit, sed ob pinguedinis cuiusdam, aut carnium, aut mẽbranarum oppositarum crassitiem apparens. interim, etiã totus paruus uidetur, cum re uera paruus non sit, & languidus similiter Quid opus est uerbis: sæpe absoluta pulsus defectio quibusdã esse putatur in omnibus arterijs, cum uerè non sit, & maximè ijs qui negligentius ipsum tangunt, sed cum motus ob carnium copiam delitescit, re uera obscurus existent, non enim extrema pulsus defectio homini potest accidere, quoad uita fruatur, quemadmodum igitur rursus in locis ex carnibus, etiam parui pulsas, magni esse uidentur. Corpore itaque uehementer emaciato, arteria spinam perreptans, sæpe tangentibus abdomen, motum repræsentat, ac nonnulli etiam ex his, quæ prius in artubus nõ erãt, conspicuæ Quamobrem omnibus causis diligenter attendendum censeo, ne dignorio ipsorum nos lateat. Pulsus autem uehemens uirtutis robore efficitur, si nulla ex causis reliquis renitatur, utpote usus dissolutus, aut instrumenti durities. Languidus autem pulsus, imbecillæ uirtutis & solius soboles est, aliud licet nullum adfuerit. Si quidem uehemens omnibus causis ad sui generationem indiget, languidum etiam sola imbecillitas efficit. Qui igitur per initia uehemens est, ætates anni tẽpora, regiones, & tẽperamenta moderata comitatur,

languidus immoderata. Porrò qui à languore in uehementiã incidit,uirtute uindicata ab imbecillitate prius occupante efficitur. Vindicatur uero,aut ex his quæ in ipso corpore continẽtur,ueluti humorum concoctione, uel excretione uel ira: aut a exterioribus,nempe uino,cibo,exercitijs,ac alijs quæ intẽperiem corrigũt. Vires dissoluunt, inedia,uigiliæ,uacuationes immodicæ,tristitia,curæ & dolores,maximè animæ defectionem inferentes,ac omnia quæ intemperiem faciunt. Quidam uero ex rudibus ac in exercitatis,durum pulsum uehemẽtem esse putauerunt,quod discrimen exercitatum,tum ratione, tũ tactu,nunquam latuerit Nam uehemens magna ex parte cũ magnitudine in sublimitatem attollitur, tactum ualidè percutiens : durus magnitudinem non recipit propter arteriæ contumaciam : fit igitur durus, ob instrumenti duritiem, quã refrigeratio immodica,aut siccitas,aut tensio ab inflammatione profecta,aut conuulsio generat. Statim uero duritiem etiam paruitas,& celeritas nonnunquam, & frequentia magnitudinis loco propter usum sequitur. Mollis pulsus, arteriæ humiditatis comes est,quam humidiorem reddunt ex iis quæ secũdum naturam sunt,humectiores cibi,balnea frequentia, somnus multus, uictus copiosior & animi oblectatio, ex his quæ præter naturam sunt,sopores, lethargi, aquæ subter cutem, & reliqua pituitæ uitia. Plenus pulsus, aut humorum copiã, aut ciborum,aut uini potionis abundantiam indicat, quemadmodum uacuus cõtraria,aut enim inediam,aut uacuationem. Vbi calidius arteriæ corpus occurrit, multam in corde caliditatẽ, reliquo corpore refrigescente, aut conuulsoriam quampiam arteriarum uiolento motu incalescentium, dispositionem fatetur Archigenes uerò tradit arteriæ locum propriè in catochis calidiorem deprehendi,quemadmodum in iis,qui conuulsionem cum graui animi in somnum delatione quam cataphoram appellant. At rhythmus,de quo disputatum est, si par sit motu & quiete,probam totius corporis temperiem præ se fert,quantum ad se pertinet,uel non magnam à bona declinationem,sicut in ætate puerili, & corporibus alioquin tẽperatis. Ac si longius quietis tempus fuerit eo quo motus peragitur,calorem præpollere notat,quemadmodum in ætate florẽtibus & his proximis,ueluti igitur in corporibus senilibus æqualiter frigidis,diuturnius motionis tempus est quam quietis.

Notare

Notare autem oportet rhythmi inæqualitatem mensurã esse eius quæ celeritate & frequentia consistit. hanc autem ueluti materiæ rationem ad rhythmum obtinere. Iam uerò deficientes, coincidentesq; pulsus fiunt, uiribus oppressis, & ueluti aggrauatis, sed coincidentes minorem offensam, deficientes maiorem significant, ac in uniuersum uirtus oppressa grauataque pulsus mutat ad inæqualitatem inordinationemq;, tum aliam quamlibet, tum eam quæ uehementia & magnitudine cõstat. Ac ex myuris pulsibus genere duplicibus demonstratis (uel enim in systematica, ut uocãt, inæqualitate, uel in ea quæ uno fit ictu, deprehenduntur) deficientes quidem extremam uirtutis internitionem notant, repetentes autem recurrentesq; , & ipsi quidem imbecillem, sed repugnantem adhuc resistentemque, & tenuentem indicant, in uno autem ictu myuri & inclinantes, quos ἐπινενευκότας uel περινενευκότας appellamus, maximè ijs fiunt, qui paulatim contabuerunt, inflammationibus non solutis, præterea plurimis quomodocunq; tabescentibus, dum partes quæ circa arterias habentur, emarcescunt. Porrò inæqualiter citati & caprizantes, febriles potissimum calores comitantur: uerum si pulsus eleuationis principia dissoluens, extremum ipsius acceleret, & submissionis initium, putredinẽ exuperantem notat, natura fuliginosis recrementis excernendis incũbente. Sin autem è contrario submissionis initium dissoluerit, ac eleuationem uero magis instet, calorem præpollere scias, qui refrigerationẽ desideret. Comitatur hæc in febri etiam crebritudo plurima ex parte, interdum magnitudo quoq;, nisi uirtutem instrumenti duritia impediat. Cum autẽ hec in arteria intenditur, & uirtus nõ fit inualida, pulsus fit qui à bis feriendo dicrotus appellatur. Porrò undosus humidiores potissimũ affectus sequitur, atq; his magis aquæ subtercutem genus, quod Anasarca uocant, itẽ lethargos, & peripneumoniam. At cum uirtus dissolui inceperit, sed paululum adhuc resistat, undosus in uermiculantem decidit, ubi extremè collapsa fuerit, etiam hunc formicans excipit. Hecticus aũt propriè contabescentes & alioqui emarcescentes sequitur. Cõuulsorius fit, quũ neruorũ origo inflammatoria quadam affectione cõflictatur, sicut in phreneticis, & acuta epilepsia correptis, quando etiã moriuntur, adhuc calẽtes, qui hoc uitio sunt occupati, cõtrario his modo quos syncope inuadit, illi nanq; uehementer

menter etiam frigidi, adhuc uiuût. Turbulentus autem pulsus efficitur, cû usus magnã eleuationem requirit, ac uitale robur eam potest creare, solum uero arteriæ corpus præ duritie, in magnam attolli diastolen, ut in magnis inflammationibus, obstructionibusq; diuturnis, impotens refragatur. Pulsus serratus in totum index est inflammationis, & præsertim partium quarundam neruosarum: quinetiam pleuritidi peculiaris est: remittens quidem, leni & ex facili concoquendæ: intensus autem difficili, & concoctu peruicaci: quæ cum imbecilla quidẽ uirtute, subitò in periculû præcipitat: cum ualida autem longo tempore concoquetur. Vel enim in uomicam transijt subinde, uel marcida tabes ipsam excepit. Iam uerò sciendum uenit, inordinationem comitari inæqualitates. rarò siquidem inuenire est inæqualem pulsum, ordinatum. Minores offensæ, inæquales pulsus & ordinatos: maiores, inæquales & inordinatos procreant. Hæc igitur simplices pulsuum causæ sunt & præsagia. Ex his etiam compositas, ut in sermone de differentijs ipsorum dicebamus, haud negotiosum est inuenire.

†Rectior est hæc scriptura quæ in uetusto codice est. ἑξῆς δ᾽ ἂν εἴη λέγειν καὶ τὰ αἴτια τὰ τρέποντα τοὺς σφυγμούς. Porrò opportunum erit deinceps causas pulsum immutantes exponere facilè enim fuit librario scribere πρέποντα pro τρέποντα.

De deiectionibus. Cap. XIII.

Aluus optima est: mollis, cohærens, & eodem tempore quo in secunda ualetudine assueuit, reddita. Talis nimirum est quæ leuiter rufa est, simul & côuenienter spissa, nô nimis fœtida: quæ talis non est, mala censetur. Quæ igitur colore similis cibo ingesto cernitur, & tenuis, & nô exuccata & celeriter descendẽs, cruda est. At mere rufa, initio quidem biliosiorẽ morbû indicabit. sin autem in declinatione talis excernatur, corpus probe expurgari denuntiat, uiridis æruginosæ bilis nota est, nigra, uel atræ bilis, uel sanguinis cuiusdam indidẽ adusti, liuida, refrigescere quodammodo, & emori non parû interiora significat oleosa pinguisq;, corporis pinguitudinem consumi innuit: quemadmodum rursus uiscosa, pingui cum sit deterior, animantis particularum consumptionem præ se fert. Nimis fœtida haud exiguam fatetur putrefactionem. Porro in omnibus hisce, si aluus qualitate cibo assum

pto non

pto non respondeat eodem iam modo affectio quoq; conside rabitur. Omniũ deterrima & pestifera, erit nigra, liuida, oleosa, celeriter transiens.

De urinarum notis. Cap. XIIII.

QVemadmodum in deiectionibus, ita in urinis quoq; regula sanorũ usi, dè ægrotis indicia sumemus. Vrina igitur pręstãtissima est, quæ sanis simillima. Talis nimirum est subrufa simul & subflaua. nimirũ uero hæc & crassitiem moderatã habet. At cũ triplex turbidarũ urinarũ sit differentia, (uel enim redditæ tales, paulopost subsidunt, uel consimiles perpetuo manẽt: uel puræ excernũtur deinde uero turbantur) praua quidem existit tertia ordine dicta, moderata be nignaq; prima: medio utriusq; cõsistit secunda: summè cruda est, exactè aquosa, ueluti desperatæ concoctionis uenosi generis accidens. Quando autem celeriter descẽderit, diabetes, ut Græci appellãt, efficitur. Verum hæc sanè inter urinas crudas deterrima est, succedit autẽ ipsi, tenuis admodũ & aquæ modo exalbida. Huic uicina est alia urina, quæ multis in morbis apparet, tenuis admodũ, & albæ propinqua. Subpallida uerò hãc sequitur: quæ pallida quidẽ modo erit, & subrufa, cõcoquitur autem tam quantũ ad colorẽ ipsius attinet. Tantũ uerò crassitie ipsam ab aquosa recessisse oportet, si probè concoqui debeat, quantũ etiã colore, sin aũt hec secundũ naturã adamussim seruato, subsidens album, leue, æquale, & copiosum reddit, exactæ nimirum concoctionis nota fuerit: largius autem crudũ, humorem, expurgari signat. Iam uerò si urina crassa modicè fuerit, habeatq; subsidens aliquod, non cruda, iam ex toto erit. Si.n. subsidentia parti farinæ crassiori, aut laminis similia, aut furfuri, aut nigra, aut liuida, aut uiridia, aut fœdi odoris, habeat, præterquàm ꝙ quæuis huiusmodi in cruditate est, etiam mortis periculum aliàs ostendit. Porrò boni coloris urinæ quæq; simul, uel subsidentia alba, leuia, & ęqualia reprę sentent, uel nebulas quasdam similes, uel suspensa, omnium urinarũ sunt laudatissimæ, & præcipuæ, quarum subsidens, tale extiterit. Deinde commendatur urina cuius suspensa huiusmodi cernuntur. Tertium bonitatis locum habet, cuius nebulæ tales apparent. Ac, ut uno uerbo expediam, quæ urinis probè innatant, quanto inferius subsiderunt, tanto magis laudantur.

De sputi notis. Cap. XV.

SPutum subflauum, subrufum, leuiter spumans, & tenue, solam cruditatē, malū uero nullum insignius denuntiat. At syncere flauum, rufum, spumosum, uiride, glutinosum, rotundum, atq; his adhuc magis nigrū, prauū est. si enim præter sanguinē, quisquis alius humor syncerus est, prauam ostendit affectionem, caloris flammei sobolem. Cruenta igitur sputa mediocria sunt: flauæ, aut nigræ bilis, difficilia. Cæterum quomodo ipsa ædantur, inspicere simul expedit. Nam si promptè excreentur, liquido constat talia quidem esse salubria. contraria uero periculum testari absolutam itaq; concoctionem fatetur sputū leue, album, æquale: & substantia neq; liquidum, neque ualdè crassum. Summæ uero cruditatis nota est, si nihil prorsus expuitur. At si expuatur quidem, sed tenue, languidæ concoctionis argumentum est, Sin autem Syncere rufum ꝓdierit, aut flauum, nihil boni pollicetur. Si liuidum, aut æruginosum, aut atrum, summam pernitiem portendit.

De febribus diarijs dignoscendis curandisque. Cap. XVI.

DIarias febres, urinarum in primo die concoctio, calorisq; suauitas seu propriæ ipsarū & inseparabiles notæ testātur. Verū à prima febris solutione, certiorē habiturus es earū cognitionē. Quippe arteriarū in hac motus ei q̄ in secūda ualetudine fuit, ex toto respōdet, cū nulla ex aliis febribus in naturalē statū reuertatur. iam uerò ꝙ facilè morbū fert æger, maximū & id indicium est. Opportuni sunt id genus febribus, in quorū corpore quod defluit, halituosum nō est, sed mordax & acre, fumi instar Hi autē sunt calidi & sicci tēperamēto: breuiter, biliosi, quos πικρόχολους Græci uocant, q̄ igitē ob lassitudinē febricitarūt, pinguiter simul ac molliter fricādi sunt, in balneumq; ducēdi. Quibus siccitas febrē intulit, fricādi hi quidē minus, sed lauādi sunt liberalius. Quos curæ mœrores, uigiliæ & ira exercuerūt: lauare quidē nō subinde oportet, uerū oleo copiosiore tepido, cui minimè astringēs uis insit, tū paululū fricare, tum ex cōsuetudine lauare conuenit. Ab insolatu usti, protinus ab initio refrigerationem desiderant, tum crebriorem lauationem minimè, uerò aut oleum largum, aut crebram frictionem. Sint autem quæ refrigerent & rosaceū &

omphacinum

mphacinum sine sale confecta:eadem uero sincipiti uehemen
er refrigerata super fundere oportet, & ubi febris inclinaue-
t,in balneum æger ducendus est.Si quis ex frigoris iniuria fe-
rim concepit, etiam is in remissione lauandus est. At si cum
raucedine, & destillatione febriat, priusquam hæ concoquan-
ır,lauationi non committetur. Porrò qui ex æstu Solis febri-
tant,ij,etiam cum hæc adsunt, lauandi sunt:qui autē ex frigo
,ijs quoque caput mediocriter calefacientibus perfundendū
t,cuiusmodi irinum est, & nardinum unguentum. Verum in
uibus meatuum constipatio febrem excitat, his conuenit ex
qua dulci,& temperata lauatio, tum frictio, quæ rarefaciat,&
xercitationes modicę,uictusque bonis procreandis succis ido
eus. At cui propter inediam, febris contracta fuerit, ei opus
t statim,ubi prima accessio remiserit, in balneum perduci,&
pente oleo largissime perfundi, tum molli manu perfricari,
utissime in calidi solij aqua immorari. Simulatque exierit,ac
se recollegerit, denuò balneum ingredi, postea aquam cali-
m potare, mox ptisanæ cremorem,deinde lactucam assume-
, & aliquid piscium eorum qui molli sunt carne, ex albo iu
. Omnium uerò communis esto uictus species, quæ & boni
succi,& concoctu facilis, & quæ nusquam exiguis cutis mea
bus inhæreat. Vinum propinetur & aspectu, & uiribus aquo
m. Oportet autem in primæ febrium accessionis insultu
onnunquàm aliquos horum nutrire, in quibus corporis in-
mperies ad calidius,sicciusq; transiens,febres accendit. Qui
o bubonem hoc est inguinum inflammationem febrim con-
eperunt, ne medicum quidem interrogant quid sit facien-
um,sed ulceri, quod bubonis occasio fuit,prospiciētes lauant,
bi accessio declinauerit Cæterum à uino ipsi sunt arcedi, do-
ec inflammationes inguinum fuerint, solutæ, & tenuiore ui-
u enutriendi.

De putridarum febrium agnitione. *Cap. XVII.*

PVtridæ febres dignoscuntur eo quòd nulla ipsas exte-
rior causa pręcedat: item quòd à rigore incipiant, neque
insolatu,neque uehementi frigore prægresso. id quoque
eculiare est febrium putridarum indicium, sicut & pulsuum
epressio. Nominant sic, cum incipiente accessione per exi-
uos quidem ipsos & inæquales obtinent: hoc enim singula-
ter huiusmodi febrium est proprium. maxima autem pu-
trida

tridarum febrium nota eſt etiam qualitas caloris, qui fuligino ſus adeo exiſtit,ut manum erodat. Similiter ad ipſas propriè ſpectat etiam urinarum cruditas,& obſcura concoctio. Magnũ uerò & notabile concoctionis indicium, in primis urinis nunquàm eiuſmodi febres repræſentant.

Curatio febrium putridarum. *Cap. XVIII.*

SI uires ſint ualidæ ei qui ex putredine febricitat, ſanguinẽ dimittes protinus,modo cruditas in uentre non exiſtat.At ſi uires imbecillæ,aut ætas prohibeat,ſanguinem non detrahes: cuius uacuatione,putrida per urinas, aluum, & ſudores expurgare conuenit. Sin autem ſponte ſua nonnunqnam impetum ad os uentriculi capeſſant,etiam per uomitum: alioqui non oportet ea præter naturam irritare: cæterum deligi materiæ debent,quæ ſine calefaciendo ſiccandoq; ualenter, prædictas uacuationes moliri poſſunt,ueluti ptiſanæ cremor, aqua mulſa,oxymeli,& apomeli,apijq; radix in aqua potabili incocta.Cum aluus nihil deijcit, ex aqua mulſa cum oleo clyſtere ducenda eſt.uerum totum corpus rarefacere prius non expedit quàm uacuatum fuerit: ubi uacuaueris, rarefacias utiq; licet, medicamento tepido calore prædito, quale eſt, quod ex chamæmelo conficitur. in hoc tempore uinum aquoſum potui datum , uniuerſas promouet uacuationes: eiuſdem facultatis eſt temperatum dulcis aquæ lauacrũ. Quòd ſi uerò febris magnitudo obſtiterit,neq; uino utendum, neq; lauacro, neq; unctionibus rarefaciendi uirtute præditis, ſed aqua frigida his in febribus commodè bibitur,niſi quid & hanc prohibeat. Ergo ſi quidem & uires robuſtæ omnes fuerint, & febris ardentiſſima, & concoctionis ſigna planè euidentia, frigidam cum fiducia exhibebis Præterea ſi bona corporis habitudine ſit æger, tum ſtatus cœli calidus ac ſiccus, etiam ſi in frigidam natationem hunc dimittas,haud quaquam lædetur: ſin autẽ mediocris exiſtat febris,& uires inualidæ ſed cum notis concoctionis, ijs qui ita habent balneum prodeſt, & uini potio. Tum uerò ex unctionibus eæ quæ rarefaciunt.

De tertianarum agnitione. *Cap. XIX.*

TErtiana febris cum ſit flauæ bilis cõmotæ ſoboles,protinus ab initio rigorem,haud exiguum infert. hoc diſcrimine à quartanæ rigore uariat, quòd pungere uideatur,

& cutem

cutem conuulnerare. In quartanis autem, accessionis insul- us uehementem perfrictionem habet. Quotidianas uerò ne- uaquàm rigor præcedit: sed solùm perfrigescunt. Cæterum ertiana etiam exactum pulsuum ordinem obtinet. siti uerò ue ementi in statu affligit, & hominé perurit, ac paulò post con stit, calorque æquabiliter per omnes corporis partes diffundi ur. Et si manum inijcis, primo quidem contactu, calor copio us & acris occurrit, ueluti cum uapore quodam erumpens, d paulò post à manu remanente uincitur. Vbi potione æger erit recreatus, statim copia uaporis calidi per cutem emer- t, sudorum nuntia. Bilis uomitio superuenit, aut aluus solui- r, perque urinam biliosa redduntur Præterea ad integrita- m tertiana definit, ubi accessionis tempus, horarum non plu- im duodecim expedierit. Febrem igitur quæ intra duode- n horas terminatur, exactam tertianam nominamus: quæ rò diuturniorem accessionem habuerit, illam simplici uoca lo tertianam nuncupamus. quæcunque autem longissimè oductam accessionem seruauerit, exiguum uero interual- m, hanc rursus extensam tertianam dicimus.

Curatio tertianæ. *Cap. XX.*

EXquisitam tertianam, ut quam flauabilis procreet, hu- mectare oportet ac refrigerare. & sanè quod in uentri- culũ confluit, uomitionibus, & inferius elicere. Itẽ per nas, & sudores deducere idipsum conuenit. Aluus itaq; mol us clysteriis euocatur. urina potionibus, in quibus apium, & ethũ maduerunt, & si concoctionis signa deprehenderis, ma a iam confidẽtia etiã absynthiũ dabis. Balnea uero ex aqua ida potulenta conueniunt: quibus neq; nitrum, neq; sal, ne- e sinapi adiici, sed ægrum oleo quam maximè calido perfu- n in solium descendere oportet. At qui balneis admodum udent, eos etiã si bis die laueris, haud peccabis. Vbi uerò con ctionis notas perceperis, tũc, uel si sæpius laueris, nihil offen s. Porrò uinũ priusqnam morbus concoquatur, ex toto cir- ncidendũ est, simul atq; uero cõcoqui inceperit, tenue, aquo n, modicum, primo die exhibendum. Cibi humectantes, refri rantesq; utiliter assumuntur. A melle abstinendum, sinapi, sis & acribus omnibus uinis autẽ admodum uutustis, & na- a calidis Cęterum nihil miri est, si in hominibus primi exer s, inediamque, expertis, nunc autem ordine conuerso otio-

lis

sis ciboq; usis pleniore, bilis maxima ex parte mixta pituitæ reperiatur. Cuius rei gratia complures tertianæ, aut citra rigorem fiunt: aut perexiguus ipsis oboritur, unde etiam animaduersionem propriam desiderant Neq; enim balneum, neq; cibus aliquis liberalior tertianis spurijs ante concoctionem conuenit: quoniam ne panis quidem micæ, oua, & consimilia.

Curatio tertianæ nothæ. Cap. XXI.

Lauare in tertianis spuriis per initia salubre non est, sed quando iam concoctionis notæ apparent, neque cibum quotidie exhibere, sed alternis diebus abundè est. Quies autem, & præcordiorum fotus ipsis conducit, tum sorbitiones concoctu faciles, & clysteres aluo inditi non admodum molles. Atq; si sanguinem detrahere opus est, neque hoc omittere oportet. Tota uerò uictus ratio erit, non quæ refrigeret in totũ, humecterq;, uerum etiam modus aliquis qui magis incidat, ac calefaciat, adhibeatur. Maximè uerò conduxerit ipsis ptisanæ cremor pipere iniecto. uel hyssopum quoq; nonnunquam uel origanum, uel spica nardi, aquæ mulsæ admista, incoctaq; potui exhiberi, & alia quæ urinæ ciendæ sunt, præterquàm ea, quæ nehementer calefaciunt, exiceantq; Potissimum uerò absynthium, post septimum diem porrigi debet. Iam & oxymel epotum, multis fuit auxilio. ad hæc nonnulla ex his quæ moliter uentrem subducunt. Porrò uomitus secundum cibum, iis quibus hæc febris in uetustatem incidit, utilissimus est.

Quartanarum cognitio. Cap. XXII.

Quartana inuadit multa cum perfrictione, ut quæ ex frigido humore, atra bile originem trahat. Calorem uerò feruoremque febrilem tertianæ modo non obtinet, imò nec bilis u omitus eam comitatur. Adhæc si urinæ tenues, albæ, & aquosæ fuerint, quartana erit febris. Eximia uerò ipsius nota est, pulsus exiguus, & rarus, Cæterum in autumno potissimum incipit, erraticis superueniens febribus, ac nonnunquam in forma eius potissimum subsistit quæ quarto die reuertitur aliquando etiam plurium dierum interuallo, iuxta quosdam circuitus accessionem habet.

Curatio quartanarum. Cap. XXIII.

Quartana laboranses leniter tractandi sunt, neque medicamenro ullo forti sollicitandi, neque uacuatione, nisi

nisi forte sanguis uehementer exuperare uideatur, cum ue
n dissecare conuenit. Victus eis offertur optimus, qui non
let,& uenter his quibus uti consueuit,emolliri debet. Quòd
æc nihil proficiant,clysteribus per initia quidem mollibus,
nde uerò acribus utendum est. A suilla carne prohibeantur
ri,atq; ab omnibus cibis qui glutinosi, ad exitum tardi sunt,
a qui refrigerant corpus, siccantq;. Vinum utile est tenue,
um & modice calidum. Item salsa & sinapi ex usu sunt,tum
dies aliquot assumptum medicamētum diatrion pipereon,
st, quod triplici constat pipere, uel quod diospoliticon ap-
ant. Iam & piper solum recte ex aqua quotidie sumitur. In
bi statu uictus ægro tenuissimus præcipietur, statim uerò
m ut diu conquiescat, iniungendū est, tum uisceribus pro-
iendum per ea quæ emolliunt,relaxantq;. Insecutis diebus
licamenta conferunt,quæ urinam cient. atq; si concoctio-
notæ apparuerint, cum fiducia tunc quoq, ijs uti expedit,
atros humores uacuant,idq; non semel duntaxat, uerùm
m sæpius. Porrò secundum ualidam purgationem, & me-
mentum quod uiperis constat, exhibetur, & alia quæ ad
modi febres commendantur, inter quæ est & nobis fami-
,omniū probatissimū, quod succum cyreniacum recipit.

Quotidianæ agnitio. *Cap. XXIIII.*

QVotidiana haud quaquam cū rigore primo statim die
inuadi sed procedēte tempore perfrictio magis quàm
rigor oritur. Aegre uerò incalescit, & diuturnum ha-
ncrementum: imò neq; adurit ægros,neq; multū,& crebro
re compellit,neq; efflare,uel frigidam bibere. pituitosi au-
uomitus hic accidunt, & quæ per aluum uacuantur, frigi-
a,crudiora,aquosiora cernuntur: totum corpus crudis hu-
bus redundat: sudores minimè primis diebus erumpunt,
ad integritatem uenitur, cutis ægrotantibus albicat, uri-
el tenues sunt & exalbidæ, uel crassæ,turbidæ & rubræ.

Curatio quotidianæ. *Cap. XXV.*

QVotidianam curantes, oxymelite primis diebus uti-
mur, cum ijs quæ urinā probe eliciunt, ac uniuersa
uictus species inciforia esto,circa statum uerò uentri
habēda est rō,præsertim ipsius orificij,deinde ægris iubēdū
à radicula & cibis assumptis uomāt. Itidē utantur ijs quę

pituitam subducunt, idque tamdiu quàm febris cessauerit.

De hepialo febri & rigore qui ægrè potest excalefieri. Cap. XXVI.

SI uitrea pituita, quæ omnium aliarũ frigidissima est, nondum putrefacta toto in corpore exundauerit, rigorem quĩ ægrè excalfieri potest, sine febri excitat. In febribus enim quæ humoris uitio accenduntur, putrefactio maximè febrilem calorem suscitat. At si tota hæc pituita putruerit, quod tamen rarò fit, ob immensam frigiditatem quotidianæ febris causa redditur. Quando uerò non tota æqualiter, sed ex dimidio ipsius putrida fuerit, aut aliquæ ipsius partes, nonnullæ uerò non putruerint. Hepialum febrẽ hanc facit: in qua simul & rigent, & febricitant. Particulæ quidem humoris eius necdum putredinem expertæ, omnibus uenis, uel etiam reliquo corpori communicatæ & sparsæ, rigorem creant: putrefactæ uerò febrem accendunt. † Dicta est autem Hepialos per translationem à sale: dico autem mari, quod tranquillum quidem apparet, in principio autem difficile turbulentumque erat. Vel ab Hepios, quod est molliter & aleænin, quod signat calefacere, quasi dicas, quoniam blande & leniter calefacit. Atque hæc febris cum ex quotidianarum genere existat, utpote ex pituita nascens, illarum curationi subijcitur speciali, nisi quòd tanto commemorata quotidiana calidioribus magisq; incidentibus præsidijs indiget, quanto etiam pituita frigidior illa existat. Hepiali uerò rigor multo magis calefacientia requirit. Itaque medicamentum ex triplici confectum pipere, ex calaminthe prǽterea, & quod liquore cyrenaico constat, his sunt accommoda. Item ex castoreo, similibusque præparata remedia conueniunt. Latius autem diffusiusque explicatam curationem horum reperies in capite quadragesimoquinto de rigore & perfrictione. Insuper Lypyriæ & Tiphodes, quæq; præter commemoratas febres dicuntur cum sint ex relatarum numero, etiam curationes, tum in illis expositas, tum exponendas postulant.

† Locus hic multò rectius in libris manuscriptis quàm impressis, quos interpretes sequuntur, exaratus est. Sic enim legitur in antiquis cod. λέγεται δὲ ἠπίαλος ἡ ἀπὸ μεταφορᾶς τῆς ἁλὸς, λέγω δὲ θαλάσσης, ἠπίας μὲν φαινομένης, χαλεπῆς δὲ κατὰ τὰς ταραχὰς αὐτῆς ὑπαρχούσης, non κατὰ τὰς ἀρχᾶς. quibus uerbis

rbis significatur mare esse molestum & difficile cùm turbuatum est & agitatur.

De febribus continentibus. *Cap. XXVII.*

Ontinentes finitimæ sunt singulis intermittentibus: tertianæ quidem exactę ardens,quę causos dicitur:quotidianæ,ea quæ singulis diebus accessionem habet,non tem ad integritatem desinit. Sic etiã quartanæ,ea quæ quar die accedit. Exactus nanque causos:cum omnes alias exqui e tertianæ notas seruet,hoc solo discrimine uariat,quòd nõ m rigore inuadat,neque ad integritatem ueniat. Qui singu diebus accessionem obtinet causos, omnes similiter exactis otidianis notas præse fert.quòd autem ad integritatem non uenit,hac re à quotidiana specie consimili differt: ea ratio- & quæ quarto quoque die accessionem habet, uerùm ad in ritatem non cessat, finitima est quartanæ. Continens itaq; ris est,quæ non ante ad integritatem terminatur, quàm ex fuerit soluta. Quum autem ne declinatio quidem acci- quæ sensibus queat percipi, hæc quoque ex ardentium ge- e habetur,sed acumine ab ipsis uariat.

Agnitio febrium continuarum: quas synochos græci uocant,& curatio. *Cap. XXVIII.*

Ontinuarum febrium,synochos græci appellant,origo ex sanguine est, nunc efferuescente, nunc putrefacto propter obstructionem. Qua propter accessio ipsis ad- e finem una est. Indicia uerò sunt, pulsus maximi uehe- tes, citati, crebri, æquabiles, non mordaces. Vrinæ non tum adeò à sanis recedunt. Curatio est,sanguinis quousq; iat anima, dimissio. Qui si non fuerit detractus, febrici- es in summum ueniunt discrimen. At si quid per uenæ se- nem uacuare prohibuerit,alijs uti remedijs oportet, quæ tus recludunt,copiam materiæ uacuant,& febrium feruo- leniunt. Cum autem euidentes humorum concoctionis s in ipsis uideris, neque in principe particula inflamma- uædam, aut tumor œdematis speciem repræsentans, aut us fuerit, neque particula aliqua adeò frigida, ut in hanc procumbat, cum fiducia frigidam propinato: maximè si eius potioni assueuerit.

Ardentium agnitio. Cap. XXIX.

ARdentibus hæc ſuperueniunt, arida lingua, aſpera & nigra, uentris roſio, deiectiones pallidæ, ſitis uehemẽs, uigiliæ nonnunquam etiam delirium.

Ardentium curatio. Cap. XXX.

HOrum alterutrum fieri neceſſarium eſt. ſi perfectè morbus ſolui debet: aut bilioſos excerni humores, aut eoſdem extingui. Excernuntur itaq; per ſudores, uomitiones, & imum uentrem. Extinguũtur aũt frigidæ potu: quo nos urentes febres, cauſos appellãt, ex toto curamus. Suſtinere eos qui his cruciantur, non aqua ſola conuenit: neq; mulſa duntaxat, uerum aquoſa mulſa exhibita. Nã qui huiuſmodi morbis conflictantur, ſola potione ſuſtentandi ſunt. Porrò balneum illis ſolum uſui eſt, qui citra tumorem inflãmatorium, aut eryſipelatium, ardenti febre laborant. Quod ſi uerò concoctionis notæ percipiantur, multo magis ipſis conducet. Qui ex ſalſo humore, febrim ardentem conceperunt, his eſt inutile. Verum iiſdem ptiſanæ etiam cremorem cibi loco offerre conuenit.

Febrium quibus ex affectu eryſipelaceo origo eſt, curatio & agnitio. Cap. XXXI.

FEbres quæ ex Eryſipelaceo uiſcerũ affectu procreantur, his notis agnoſces. interna feruẽt immodice, dolor urget uehemens, præterea ſitis excruciat, & ardor immoderatus. Sũmatim ex indicijs accerrimæ bilis cum pauco ſanguine putreſcentis deprehẽdes. Hunc in modũ curabitur. A balneo in totũ abſtinere decet. Aqua frigida per morbi ſtatũ uehementi, hoc eſt frigidiſſima utendũ eſt: per initia nõ itẽ. Extrinſecus uero refrigerantia imponẽtur: & ſi nihil hæc promouerint, etiã intro eadẽ ſumere ægri cogentur. Maximè ipſis conueniũt lactucæ, & quæ parẽ his facultatẽ obtinent à foris & ipſe lactucæ ſuccus idoneus eſt, adeoq; intybi & ſemperuiui, & reliqua refrigerandi uirtute prædita. ſed præſtãtiſſimo parte plurima utimur. Nam liquorem refrigerantis alicuius expreſſum pilæ cũ portulaca inijcimus, deinde cõtuſa exprimimus. cum uſus exigit, modico polentæ mixto hæc in aqua frigida merſa, refrigeramus. Linteum uerò duplicatum in ea intinctũ extrinſecus aut ubi calor ſentitur, præcordijs obtendimus, nõn diu adhęrere ſinentes, uerùm aliud frigidum eius loco applicantes. Iã uerò

& oleum omphacinum medicamini nonnunquã miſcemus.

Hecticarum febrium agnitio. Cap. XXXII.

HEctica febris non in humoribus,& ſpiritu ſolũ, ſed iam partibus etiam ſolidis conſiſtit.Hæc abſq; dolore conſi ſtit,& qui ea detinentur,nequaquàm febricitare ſe exi nant: neq; enim calorem percipiunt,cũ uniuerſæ ipſis par- ılæ æqualiter ſint excalfactæ. Duplex hecticarum febrium cies eſt,prima ardentibus magna ex parte ſuperuenit quæ rogantur adeo ut tempore corporis ipſius cordis madorẽ ũmant,uel etiam multo adhuc permanente. Quæ uero ma te etiamnum humiditate fiunt cordis corpus occupantes, e potiſſimũ accenduntur.Vnam ſanè ipſius generationem didimus.Reliqua uero eſt cũ ſtatim ab initio inuadit, pri- n originẽ diarijs ſimilem,ex mœrore, ita laſſitudine maio na cum exuſtione in ſole,ſortita.Hæc igitur non difficul- cedit remediis.Quæ uerò ex ipſis in marcorem qui Græ- licitur μαρασμός deuenit,omnem reſpuit curationem. At- hæc ſanè cognitu eſt facillima: oculi ſiquidem præter mo concaui eam teſtantur,& lemæ ipſis inhæreſcentes aridæ, diſpoſitio quædã ſqualida,uiuidi ipſorũ coloris flos emar- ,frons ſicca eſt & intenta Quinetiam conniuent plurimũ, occupati, quemadmodum dormiturientes. uerũ affectio, nus non eſt, ſed uigilandi impotentia: tempora collapſa & quid.n. aliud præter oſſa & cutẽ ſolam habent? Nam ſi ıdatis ipſis uentrem inſpexeris,neq; inteſtinũ, neq; uiſcus m ſupereſſe tibi uidebitur: præcordia ſurſum conuellun- & cutis ipſis extrema reſiccata eſt,pulſus gracilis,creber & ıs.Caliditas autem primo occurſu lãguida,paulopoſt acris odens erumpit.quouſq; igitur humiditatis aliquid reliquũ ıectica ſolum febris dicitur. Cum uero periclitatᷓ, ne nihil lius humoris ſuperſit,abſolutus iam marcor conſtituitur.

Hecticarum febrium curatio. Cap. XXXIII.

HEctica febre laborantes,ſtatim ab initio nutriri deſide- rant,humorum rodentium gratia. Maximum uero re- medium huius eſt,uictus humectans. Conuenit igitur n maxima ptiſanæ cremoris halicæq; ſorbitionibus, & pa ræterea adiecto ægrũ nutritũ,moderato frigidæ potu cu- ſi neq; inflammatio quædã,neq; humorũ putrefactio ſub-

 eſt,atſi

est, atsi magnam inde offensam fore coniecturaueris, frigida abstinere oportet, extrinsecus autem impositis, quæ refrigerant auxiliis, uti. Balnea uerò hoc morbo obnoxiis, quolibet tempore sunt idonea.

De semitertianis. Cap. XXXIIII.

QVandoquidem tertiana cũ rigore, quotidiana uerò citra illũ inuadit: quæ ambarũ mistura cõstat, horrorẽ inducit, qui minor quidẽ res est rigore, maior autem perfrictione Quapropter cũ horror ęquali ab utrisq; extremis interuallo, mediũ amborũ rigoris nimirũ & frigoris occupet, quod cõtemperatis inuicẽ extremis accidit, non abs re nomen huiusmodi febri semitertianæ indiderunt. Porrò duplici modo generatur uel enim duæ accessiones in idẽ tempus concurrũt, uel statim ab initio ambæ inuicẽ iunguntur. Qñ igitur tertiana præpollet, magis horrifica febris efficitur, & rigoris ẽt nonnihil per accessionem assumit. Protinus aũt talis calidior est & ardentior, tum uomitionẽ quandã bilis, aut deiectionem, aut madorẽ adfert. Quando altera pituitosa superat, perfrictiones quidẽ summa exercẽt, pauci verò horrores: neq; tñ sitis, neq; ardor in his affligit. Cum pares magnitudine sunt tertiana intermittens, & quotidiana continua, insultus quidem accessionis cũ horrore accidit. At cum ex pituita proueniẽs febris precelluerit, depressiones pulsuum fiunt, & horr ores. Si uerò calidior præualeat, subito ac una uice incalescunt. Talis sanè est exacta semitertiana, ex æquiualente duarum febrium, puta tertianæ intermittentis & quotidianæ continuæ tẽperatura proficiscens Non exquisita uerò uel bilem largiorem, uel pituitam causatur, quæ iam magis etiam curationi renititur, cum modicus humor à copiosioris dominio artisq; auxilio expedite uinci possit. Si enim pituita sit superior, præsidijs maximẽ utemur quæ in quotidiana exposuimus: sin autem flauabilis, ijs quæ in tertiana comprehẽsa sunt: In totum ei quod urget incumbentes, sed ita, ne alterum prorsus negligamus.

De morbis publicè grassantibus. Cap. XXXV.

PVblicè grassantes cõmunesq; morbos nominãt, qui multis simul obueniunt, quorum ut generatio, sic etiã causa cõis est. Cibiq; igitur cões praui, illiusmodi morbos communes pariunt: item aquæ uitiatæ potio, exercitia immoderata,

ata,labores quibus quisq; assueuerat omissi,inedia,repletio, lq; dum fames grassatur, aut fœcundus annonæ prouentus t. Item regionum naturæ, cões subinde morbos intulerunt, uæ nonnunquã palustres sunt, aliquando barathrum habent cinum,quod uaporem exitiosum prauumq; exhalet. Hæc uidẽ nõ continuè accidere consueuerunt.†aer uerò nos amens,tẽperamenta corporũ cõmutat, uel calidior impendio, l frigidior,uel humidior euadens, siquidẽ in alias causas neue oẽs simul incidimus,neq; eis toto die immoramur.aer au m qm̃ omnibus circũfusus est,& per inspiratũ attrahitur, ut imalium corpora, pro tẽperamenti ipsius immutationibus nul afficiat,necesse est. Qui igitur hæc intelligit, non solum orbos ex unoquoq; aeris statu futuros præsagiet, sed etiam fiant prohibebit, cõtrarium immoderatis circunflui aeris nperaturis uictũ accommodãs. Itaq; corpora morbo alicui propria intemperie uicina,hæc à simili circũdãtis nos aeris eramento deprehenduntur. Quæ cõtrariã cœlo temperiẽ tinent,præterquàm ꝙ nullam offensam experiuntur, etiam liora fiunt,dũ repugnans aeris immoderatio temperamenti moderationẽ punit,ac qui hoc nouit, secundam ualetudinẽ bitur,contraria corporibus inducens,nunc refrigerãtia sci t,nunc calida: aqua quidem superinfusa refrigerans,itidem o,ciborum inedia,& potu largiore: calefaciens autẽ, opeento,laboribus,cibo liberaliore,& interdum parciore. Præta lignorum aceruatim constructorum incendio haud mecriter aerem ad calidũ & siccum mutaueris, si tũc humidus it,quo modo Acronem agrigentinum fractitasse ferunt.

†In antiquo codice hac aliquanto explanatiora sunt in eo n hæc uerba ita legũtur. ὁ δὲ περιέχων ἡμᾶς ἀὴρ, τρέπει τὰς σεις, ἤτοι θερμότερος ἀμέτρως, ἢ ψυχρότερος, ἢ ξηρότερος, ἢ ότερος γινόμενος: Id est, Aer qui nos circunstat uel calidior, frigidior,uel siccior uel humidior temperamẽta immutat. am huius loci ueram esse scripturam uel ex ijs quæ de ea re scribi Aetius intelligi potest.

De pestilentia ex commentarijs Rufi.

Cap. XXXVI.

Pestilentiæ grauissima omnia superueniunt: nihilque in hac sicut in aliis morbis singulis occultatum. Etenim

delirium accidit,& bilis uomitio, præcordiorum intentiones, labores,sudores largi,extrema algent,alui profluuia urgēt biliosa,tenuia,& flatulenta,urinæ cernuntur aquosæ,tenues, biliosæ,nigræ,mala habent subsidentia, suspensa pessima, nares destillāt,pectus ardet,lingua torrida est,siticulosa, remissa,torquent uigiliæ,conuulsiones uiolentæ, aliaq́; multa praua.†At si quis pestem uenturam prænoscet,ex malignorum anni temporum,& uitæ studiorum ad sanitatem haud conducentiū animaduersione,aliorumq́; animalium præcedente interitu, his apud se consideratis, & illud præterea perpēdito cuiusmodi sit præsens anni tempus,qualisq́; uniuersus annus. Inde si quidē qualis uictus ratio esse debeat, optimè deprehendes: utpote cum anni tempus,si quidem rectè ortum est, ex sicco humidū nunc euaserit necessum est uictus ratione desiccare, ut humor superfluus absumatur.item uentris quoque habenda est ratio. Quibus superior uentriculus pituitam continet, uomitionibus sollicitare: quibus autem sanguis inundauerit,secare uenā oportet. Iam per urinas purgatio,aliæq́;, & totius, corporis, proficiunt. Quod si etiam æger ardore æstuet,& flamma usq́; ad pectus pertineat,haud abs te fuerit refrigeria pectori applicare,& potionem frigidam offerre,idq́; non paulatim,nam magis hoc pacto incendit,uerum una uice ac semel, ut flammam extinguat In quibus autem ardor interiora occupat, summa uero inalgescunt,cutis in superficie frigida percipitur,præcordia contrahuntur, uenter colliquata,partim supra,partim inferius transmittit, uigiliæ urgent,mens desipit,lingua est aspera,hi calefacientia requirunt remedia, ut calor per totum corpus distrahatur,†ac si alio quopiam modo ab internis foras poterit elici. Iam uero & hæc potio utiliter præsumitur. Aloës partes duæ guttæ ammoniaci partes duæ,myrrhæ pars una. Hæc in uino odorato contrita instar dimidiæ fabæ exhibentur.nimirum quotidie. Haud noui, inquit Rufus,qui hoc potu pestem non superauerit. Hæc quidem Rufus memoriæ prodidit. Galenus autem tradit ad pestilentiales putredines bolum armeniacum salubriter potari. Simili felicitate etiam Theriacem ex uiperis magnam prodesse. Etenim in pestilentia quæ Romam inter necino morbi genere depopulata est,omnes quos nullum ex his medicamentis adiuuit,interiisse sciptum reliquit.

†Simplicior

†Simplicior & meo quidē iudicio huius loci ſenſus uerior
eſt in exemplaribus manu ſcriptis. Sic enim ea habent, σύνειδοι
ἄν τις μέλλοντα ἥξειν τὸν λοιμὸν προσέχων ταῖς τεώραις, &c.
id eſt, coniiciet, autem quiſpiam futuram peſtilentiam, ſi at-
tentè conſideret temporum &c.

‡Quod eſt in impreſſis κάθωθεν, in manu ſcriptis magis ex-
planatum eſt, ἐκ τοῦ βάθους, id eſt, ex profundo.

De ijs qui ex redundantia crudorum humorum ſyncope periclitantur. Cap. XXXVII.

NOnnulli, febricitare incipiunt, ubi magnam crudorum humorum copiam ore uentriculi ſimul offenſo, congeſſerunt. His & præcordia inflātur, & os uentriculi ua tiore mole, quā pro naturæ modo cernitur: adhæc color ipſis ab albidius, aquoſiusq́;, magis eſt, mutatus. quibuſdam ad nigrius. Nulli taliū ſanguis mitti ſine maximo diſpendio ſolet, etſi uacuationem deſiderent. Verum nec ſanguinis dimiſſionem, nec purgationem ſuſtinent, utpote quos etiam ſine his ſyncope ſubito adoriatur. Ratio igitur medēdi talibus eſt, quā frictione molimur. Incipere uero per initia ſtatim morbi oportet, ac primum à ſuperiore crurum parte deorſum, idq́; linteis nō admodū mollibus, ſed modicè aſperis. Deinde tota brachia ab humeris uſq;, & ſuperiore parte deorſum ſimili modo ſunt fricanda. Vbi uero artus omnes abundè calidi uidentur: & metus eſt, ne quis ex ampla frictione laſſitudinis ſenſus ſuperueniat, oleo relaxante uteris, ab aſtringētibus autem abſtinebis. Per hyemem uero etiam digerētium uſus erit, quod genus eſt ſicionium, & chamæmelinum. Cum iam artus plurimum perfricueris, poſtea oleum detergetur, inde ad ſpinam dorſi tranſitus eſt: hæcq; tota perfricabitur ſimiliter, ab hac rurſus ad crura te conferes: & hinc ad brachia exinde rurſus ad ſpinam. ita toto die facies. Porrò mulſa, in qua coctum hyſſopum fuit, his eſt aptiſſima, cauendumq́;, ne uel cibum, uel ſorbitionem, uel aquam exhibeas, uel omnino liberaliter bibere ſinas, niſi mulſam tribus primis diebus duntaxat, tuis ipſe manibus, quas dicti partes ordine perfricans. Sin autem robore mediocri ſit, & aluus ſua ſponte commodè non deijciat, cum fiducia aliquid ab inferioribus partibus infundes. Quod ſi maior iuſto recrementorum impetus ad aluum citetur: principio quidem per-

coquere

coquere mulſam amplius oportebit: minus enim ea ſubducit. At ſi plenius ſuperuacua deſcendant, ne ſic quidē ſiſtēda, aluus ſed exhibendus pro aqua mulſa ptiſanæ cremor eſt. Si uero fluere pergāt, chondri ſorbitione nutries. Si ex pulſu uires col lapſas ob imbecillitatē didicerimus, panem ex uino diluto exhibere conueniet: utiq; ſi nec uenter nec iecur inflammatione laboret quando ſi hac infeſtentur iam corpore crudis ſuccis referto, nulla planè medicina periculo ſubtrahit. Sin autē quandoq; craſſi abundè humores deprehendātur, oxymeli pro mulſa continuè exhibebitur. Ergo ſi æſtas ſit, & æger calidi tēperamenti frigidæq; potioni aſſuetus, frigidum huic oxymeli dabis. ſin hyems ſit, calidum omnibus. Sanè balneum his eſt aduerſiſſimū. Porrò ijs quos ſyncope iam premit, ſi partes modo commemoratæ inflammatione uacent, panis exhibebitur modicus, isq; ex uino quod celerem in corpus digeſtionē adiuuet, ſtatimq; ad frictionem ueniundum eſt, quæ pro tradito quoq; iam modo adminiſtrabitur, uerum quibus ex flaua bili, quæ os uentriculi, infeſtet, ſyncope incidit, is frigida offerenda potio eſt uinum tamen tenue, fuluum & uetus.

De his qui ob prætenues humores ſyncope opprimuntur. Cap. XXXVIII.

QVi tenuium humorum uitio ſyncope premuntur, diuerſam à ſupradictis curandi rationem deſiderant, ut quos dignoſcendi notæ illis contrariæ teſtentur. Nutrire hos oportet paulatim & continuè. Porrò ad exitium ſpectare exiſtimandi ſunt, ſi uel iecur ipſorum, uel uētriculum inflammatio obſedit, uiribus iam languentibus. In eiuſmodi affectibus emortua illa ſpecies in facie celeriter apparet. Sanè nutrire eſt neceſſe: ſicut etiam corporis ſumma denſare, non ſecus quàm priorum rarefacere, & frigidum ipſis aerem accerſire. Vngendi ſunt præterea aſtrictorijs unguentis. tum cibi ijs dandi, qui non admodum promptè diffluant, non aqua mulſa, non ptiſanæ cremor, ſed panis & ſorbitio ex chondro, & fructus auſteri, qui non facilè corrumpantur, tum ipſi per ſe, tum uero & cum pane. Vinum ijs aquoſum neceſſarium inter initia eſt, ſumptum poſt cibum.

De

De reliquis occasionibus, quibus syncope succedunt. *Cap.* XXXIX.

Reliquæ occasiones, quæ syncopas concitant, quatuor sunt numero: dolor uehemens, uigiliæ, immodica inanitio, ac in ijs qui aliena loquuntur, aliquando motus. Sed & quintam, si placet, addas, nempe principiorum intemperiem. Celerrimè igitur cor affectum in perniciem præcipitatur, mox cerebrum, deinde breui iecur.

De dolore. *Cap.* XL.

Itaque dolor stupidus ex frigida oritur affectione. Pulsatilis autem dolor magnæ inflammationi peculiaris est. Sin autē tanquā à palo impacto, aut ueluti a terebro forari pu es, crassi intestini species doloris est. Punctorius autem, circa nēbranas cōstituitur. Pertundens uehemētissimis nō hetero-ranijs solū, sed cephalæis quoq; accidit. Est autē pertundens lolor, cum à parte primario affecta, ceu à radice subito in ui-inas perfertur. Porrò distendentes utrinq;, neruorum dolores unt, cum & laborāt, & ad utraq; extrema tēdūtur. minimè ue-ò in latitudinē porrectos nerui dolores percipiūt. at tensiuos, tupefacientesq; dolores mēbrana quidē sub cute porrecta in-ucit, quæ uerò inter carnē hærescit, tanquā diuellētes crucia-us excitat. multæ si quidē existunt inæqualiterq; inhærescūt, : ipsam carnē amplectūtur. Mēbranarū uero quæ ossibus cir-ūdantur, profundi sunt, ipsorumq; ossium tanquā dolentium naginē repræsentant. Quando igitur nulla extrinsecus dolo-s occasio fieri apparet, precedēs uictus ratio uenit inspiciēda, ierit ne præter cōsuetudinē otiosa, aut cibis homo usus sit lar ioribus, ijsq; ex ualēti materia, uel solita excretio sit retenta. Iā si ex aliquod, uel oīa quoq; appareāt, doloris causa est re-letio: ac quā citissimè homo uacuari debet. Sic.n. licebit tibi aaxima cū securitate ijs uti remediis, quæ fluxiones dolenti-us particulis incūbentes repellāt. Si igitur sanguinis sit copia, uod distēdit, ueluti in inflāmatione oriri solet, protinus si ui-es patiūtur, sanguis dimittēdus est, per magnā uenā patienti articulę propinquā. Vbi autē uitiosus humor dūtaxat affligit, urgandus est. Si utraq; coeant, ambabus utere uacuationibus, nguine prius emisso. Quod si his peractis dolor etiam re-anet, constat profecto in ægrotante particula impactū esse,

quod

quod afficit. Patet uerò curationem ipsam per digerẽtia quoque medicamenta esse moliendam. Pari ratione,& qui ex flatuoso spiritu dolores contrahuntur, curabimus: auxiliãtes simul in his potius tum extenuantibus cibis, tum per sedẽ iniectionibus, item cataplasmatis irrorationibus atq; fomẽtis ambiens ipsum corpus rarefacientes. Sin moles grauando, contundendóue dolorem excitet, moli eidem est medendum. Sin rodens humor est qui affligit, aduersissima huic sunt quæ extenuant,& calefaciunt. Anethum oleo incoctum, dolorem lenit,& somniferum est: & uiride sicco magis.

Ad syntexes, hoc est corporis colliquamenta. *Cap. XLI.*

QVum per uentrem aliquid non ex esculentis, poculentisq́; uerum ex ipsius corporis substantia excernitur, humore in aluum ipsam cõfluente: qui quidem flauæ bili continuè per uomitum,& infra erumpenti cõsimilis est, odoris autem fœditate ab ipsa differt, tum ꝙ deiectus rufus magis,& crassitie glutinosus, interim uerò oleosus appareat, tunc nimirum caro pinguis & recens coacta ab ardenti febre resoluitur,& eliquescit. Malo inueterante, nõnihil etiam ex ipsis solidis partibus absumitur. In hac perniciosissima febri frigidæ potio utilis est, quæ ex fonte frigidissima petitur. Huiusmodi quoq; esse conuenit cataplasmata,& epithemata, quæ refrigerent, thoraci,& præcordiis impposita. Item cibi refrigerantes, rectè offeruntur.

De uigiliis in febribus. *Cap. XLII.*

AT uero eorum, qui immodicis torquentur uigiliis, crura & brachia uincire.† quo tẽpore somnũ captare solẽt, iubemus,& excitari. nonnunquam palpebras aperire, si conniueant cõpellimus, donec abundè fatigentur. Inde subitò uincula soluimus, lucernamq́; tollimus, & altã esse quietẽ iniungimus. si nihilominus uigiliæ pertinaciter urgẽt, ubi accessio remiserit, frõs nigri papaueris capitũ decocto illuitur, naribusq́; offerẽ papaueris albi cortex torrefactus detritusq́;,& mãdragoræ radicis leuigatæ tantundem cum uino,& rosaceo malagmatis forma fronti applicetur, serpilloq; cum meliloto in passo decocto. Hoc etiã in accessionibus est utẽdũ, uel trita papaueris capita excipiẽtes pane cũ rosaceo, uel eiusdẽ cerato illinimus.

inimus. Cibus quodammodo fit magis accuratus. Adijciatur autem sorbitionibus capitum papaueris albi seminis cochlearium trium instar. † oleribus commisceatur papaueris nigri, si quidem folia fuerint uirida, quantum tribus digitis potest comprehendi: sin minus, tria quatuor' ve papaueris capita sicca, simul incocta deligantur. Si ne sic quidem somnus accesserit, papaueris lachryma, aut succo mandragoræ circumlinetur. Iam inctus ex papaueris capitibus compositus, & præsertim ex sapa, mensura cochlearij, uel unius, uel dimidij potus, somnum frequenter accersiuit. In quibus autem caput non facilè humoribus repletur, & uigiliæ infestant, utere in declinationibus etiam tali suffitu. folij amomi, costi, arnabo singulorum uncia. Carpobalsami drachma, styracis, amomi, ammoniaci, bdellii Scythici, mandragoræ radicis, lachrymę papaueris, singulorum drachmis quatuor. Ex lignis cupressi accensis suffito.

† Hæc uerba sic leguntur in uteri codice, ὑπερβαλλόντων δὲ ἀγρυπνέντων, σκέλη καὶ χεῖρας δεσμεῖν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ καθ' ὃν ἐπὶ τῶν ὕπνον εἰώθασι τρέπεσθαι κελεύομεν καὶ ἐγρηγορέναι διδόναι τε πολλάκις μῦσαι ἀναγκάζομεν τὰ βλέφαρα, id est, eorum uerò qui multis uigilijs torquentur, crura & brachia iubemus, quo tempore somnum capere solent, ligari, & excitari, palpebrasque sæpe aperire & claudere cogimus donec, &c. Qui sensus magis concinnus est.

† Id sic legit in antiq. lib. τοῖς δὲ λαχάνοις συνεκζείσθω μήκωνος μελαίνης, simul coquatur & ferueat cũ oleribus pauperis nigri.

Curatio soporis noxij, qui cataphora Græcis dicitur. Cap. XLIII.

FRons posca lactis modo tepenti abstergitur, & summa ualide ligamentis excipiuntur. naribus admouentur quæ inciſoriam facultatem obtinent. In remissionibus etiam cucurbitulæ ualenter dorso, & spinæ defiguntur. Si uero morbus his non cedit remediis, etiam quæ sternutaměta excitant obiiciuntur. Ciborum materia fit sit, quæ incidat, diuidatq;, ueluti in præceptis de sanitate tuenda est comprehensum.

Curatio doloris capitis in febribus. Cap. XLIIII.

SI capitis dolor in febribus affligit, post conuenientem febrium uacuationẽ in accessionum declinationibus, caput inungi debet, primum communi oleo crudo, uel rosaceo,

moniacum,& ſimilia. cataplaſmatis autem, apii ſemen, fœnugræcum, altheæ, chamæmelorum flos, & ut uno uerbo expediam, compoſitam habeant facultatem, tum relaxantem ſubtilium partium, amaramq́ue, tum aſtringentem.

† Hic locus integer eſt in ueteri exémplari: ſic enim deſcriptus eſt, οἷον κολοκύνθης τε τὸν χυλὸν, καὶ θριδακίνης, καὶ τῆς ἀνδράχνης, καὶ τοῦ στρύχνου, καὶ τῆς σέρεος, καὶ τοῦ ὄμφακος, οὗτος μὲν γε οὐ ψύχει μόνον, ἀλλὰ καὶ στύφει, ideſt, ut ſuccus cucurbitę, lactucæ, portulacæ, ſolani, ſereos, & uuæ immaturæ. Hic enim non ſolùm refrigerat, ſed etiam adſtringit.

De immodica perfrictione in febribus, & rigore. Cap. XLVI.

Rigori, qui criſis ratione obuenit, remediis occurrere nō oportet: nec concertationem naturæ diſſoluere. Quod ex ſudore frigus prouenit, promptè remittitur, ac nihil adfert moleſtię. In ſolo autem rigore, aut perfrictione (ex frigidiore uero, copioſaq́; maxime pituita naſcitur) primum quidem artus plurimis in locis conſtringendi ſunt, mox oleo delinendi chamæmelino, aut cyprino, aut irino. Sin autem maiore auxilio tibi opus ſit, etiā piper oleo admiſcebis, uel cachry, uel adarcen, uel caſtoreum. molliterq́; totum corpus infricabis. Porrò ne facilè oleoſum iſtud præſidium defluat, haud fuerit abſurdum & ceræ momentum colliquefacere. At ſi per hęc rigor non poſſit excalfieri, ualentioribus quoque ex his factis ſcopis, necnon dropacibus, & ſinapiſmis uti conſilium eſt, aliaque fomenta ritè admoliri. Item acriora ex iis quæ admouentur naribus, commodè faciunt, calaminthe, pulegium, & hyſſopum. Potui dabitur ante acceſſionem mulſa, in qua piper, & ira ſit incocta, adhæc liquoris cyrenaici cocto melle formati inſtar milii duabus horis ante acceſſionem præſtabimus. Similiter & liquoris ſilphi. Adhæc quod in quartanis ex liquore cyrenaico componitur, multis fuit auxilio. Iam uerò in oleum largius, quod incaluerit nonnulli deſcendentes, rigores ercinaciſſimos abſterſerunt, ut Archigenes memoriæ prodit. Galenus autem ante acceſſionem, cutem abrotano incandam præcipit, uel calamintha arida, uel cunile tum foliis, tum floribus, uel coſto, uel pyrethro. utroque horum cum oleo

Scriptura quæ in ueteri exemplari multò melior & ſynce eſt Sic enim habet. ἐνδ᾽ ἐ τοῖς ὕπνοις κιμωλία ὕδατι διαλυ-νπιαινόμενα ῥάκη ὑποβάλλεται μεταφρένῳ, καὶ θώρακι. t, panni pinguefacti cimolia diſſoluta aqua ſubiiciuntur & thoraci. librarius enim indoctus ex ῥάκη, fecit δρᾶ καὶ. Concinnior ſenſus eſt in ueteri codice. ita enim in eo ſcri ſt. καὶ θάλψει τῶν ἄκρων καὶ ἀποψύξει διὰ ῥακιδίων ἀραιῶν ς θεραπεύειν, id eſt, leuiter curare oportet extremorum atione fotuque ac exiccatione per pannos raros.

e tuſſi in febribus. Cap. XLVIII.

TVſſi in febribus, præſertim cum rigore obuenientibus, occurrere conuenit. Nam tuſſis intentione, febris quæ inclinabat uires reſumit, ac redintegratur. Aduerſus hāc ulæ medicamenti ex melle cocto coactoque, hypoglottia ocant, offeruntur. Linguæ autem ſuppoſita, unde nomen nt, eliqueſcunt: & quod ſpirandi impedit facilitatem, di-unt: tempus ipſarum eſt in acceſſionum ſtatu, & ſpatio paulum acceſſionem præcedit. datur etiam hydromeli ctum. Quibus autem de neruoſo genere metus non eſt, oris proceſſu exhibebis cum fiducia & oxymeli. ſin minus pi decoctum, quod etiam rigentibus auxiliatur. Itē caſto-cum febris ardens non eſt, neruoſo quoq; generi cōfert. c linctus ex piceæ fructu, nucleis pineis, iride, ſemine, li-nygdalis amaris, & urticæ ſemine plurima uero ex parte quoq; hæc ſimul adiungentur. Ac reſina quoque terebin-in ouo exhibetur. Extrinſecus aūt thoraci, & locis arte-icinis, lana ſulfure imbuta imponatur, ac pingue, oleúmve eum eſto, uel irinum, uel anethinum. Præterea deligatu lida in longum porrecta, tuſſim exactè cohibet: dico au-er medias partes extremasq;. Non ratione caret, & uua ſtri quæ ſtaphis agria dicitur, tuſſis gratia uti, ſimul cum ſtica, aut cum maſtiche manſa. ſumma debent infricari, ulceri, & ligaturis intercipi. deinde rurſus ſoluenda eſt in arium retractio. At ſi propter febris acrimoniam tuſſis itatur, utendum eſt gargarizationibus ex aqua tepida, on frigida ſubinde profuit, & ex poſca, & palmularum de-, uel roſarum, uel dulcis radiculæ. Viſceribus autem, uel cordi ipſi inijciuntur quæ modice refrigerant.

De sternutamento. Cap. XLIX.

STernutamenta febribus sæpe incidentia, molestant. Etenim caput replent, & uirtutem arguunt. Nonnullis sanguinem quoq; eliciunt,& alia huiusmodi inferunt incommoda. Quare aduersus ipsa remedijs pugnandum est. Cohibet itaque sternutamentum irruens, nasi, frontis & oculorum perfricatio,item oscitatio,studiosa palati,frictio, ructus, ilium intentio,capitis in altum eleuatio,inclinatioque ad latus, summarum partium mollis contrectatio,maxillæ musculorũ perunctio,calentis olei in aures infusio, puluinum calidum mento subiectum. Caueri debet repentina ex somno excitatio,fumus,puluis,acrior odoratus piperis,castorei,sinapis. Mentæ autem malorum,& polentæ odor conducit. obtundit enim sternutamenti elisum: Idem spongiæ ex mari uacuæ efficiunt.Vbi uerò cupiditas sternutandi oborta fuerit: non autem sternutamentum erumpat,labij quies accõmodetur, & continue acriorum odorum experientia,& mentis remissio.

De cibi fastidio. Cap. L.

QVibus uitiosi humores fastidium procrearint,iis illa & esculenta & proculenta dare conuenit,quæ huiusmodi succos uel abstergẽdo per uomitiones, seu per aluum excernere soleant,uel attẽperando, meliores reddant, quorum materiam libro superiore, qui totius operis optimus est,cõprehendimus. At si ob uirtutis imbecillitatem, cibum respuánt,quoniã omnis facultas ex particularum intemperie infirmatur: conuenit in temperamenti speciem, contrarijs medicari. Plura de fastidio, in stomachi uitijs libro tertio pertractabimus. In febricitantibus autẽ,statim per initia cibi cupiditas,ijs quæ odorem mouent, recuperanda est. Potissimum uerò polenta in aquã mersa, uel posca, uel diluta uini potione. Aut cuiusdã odorati pomi,& astringentis decocto, item perunctione odore grata, & moderata totius corporis frictione, ac blanda contrectatione tum faciei collutione,aquæ sorbitione modicæ.Iam stomachus digito immisso turbatus,ad cibum assumendũ quodammodo conuertitur, præsertim, ubi biliosum quid aut acidum sursum eiecerit. Secundũ primos dies, † cataplasmatis quoq; à foris stomachus ad cibum sollicitetur, ex palmulis,malis cotoneis,œnanthæ,absinthio & aloe cõfectis.

bi autem præparentur plures simplicesque,& frumentacei: alterius quoq; generis uarietatem quandam habeant non nẽ ab ijs multum recedant,qui in febribus dãtur, in quibus poma conueniunt,quæ non ex facili acescunt,neq; nimium cia sunt,sed matura,neque ad satietatem exhibenda,uerum um quod ad aliorum ciborũ cupiditatem excitandam suffi-. Præsto autem sint ægris dum alentur familiarissimi, qui n corripere eos, tum inhortari queant. Porrò febribus so-s,si in uitium recreatione perduret fastidium, etiam sisarũ n oxymelite coctum,lactuca,oliuæ halmades, capparis,sal-ientum,bulbi,& quicquid ad bonitatem stomachi facit,ac-nmodetur.Necnon & illud ipsum in memoriam reducatur bus cibis per sanitatem maximè usi sint. itẽ ambulationes, ationes,uociferationes,dropacismi, frictiones & exercitia ibeantur. Præterea absinthii succi potio, uel aloes, acetiq; tis instar mystri absorbtum,in id uehementer efficax est.

Simplicior scriptura est, καὶ καταπλάσμασιν ἔξωθεν ὁ στό ος ἰαρεύέσθω, id est, cataplasmatis à foris stomachus cure-. Nam quod est in exemplari typis expresso ἐπιστρεφέσθω nino deprauatum est.

grandi fame. quæ græcis bulimos dicitur. Cap. LI.

I uerò in grandem famem,quam bulimon appellant Græci (dico autẽ cum minus quàm par est, cibos corpora sentiunt) fastidium deuenerit,hisce reficiemus,tum aliis, quæ bus admouentur,tum suillis carnibus assis,& hædinis. In ma omnibus,quæ nidorosum odorem repræsentant: sæuiane febrium præterita,extremæ partes deligari. ipsiq; exci debent,maxillas pungendo,& crines, uel auriculas uellilo,recollectis autẽ, panis ex diluta uini potione, uel aliud ppiam distribui facile exhibetur.

De canino appetitu. Cap. LII.

ET si hoc symptoma febribus non adeo superueniat, sed nonnunquàm secundum ipsas,attamen gratia cognationis,quam cum fastidio habet, nil fuerit mali, etiam de nodico appetitu, quum ambo naturæ modum excedant, ionem instituere. Quoniam igitur à pituita potissimum

g 2 acida

acida constituitur affectus, iis utendum est, quæ hanc incidant, abstergeantque. Talia autem sunt maximè, dulcia, salsa, † & alioquin derergentia calida. Vinum igitur ipsis recte datur copiosum, ex eorum numero, quæ impense calefaciunt, cuiusmodi habentur colore fulua aut rubra, astrictionis expertia. Verùm dulciora potius propinantur, etiam non sitientibus. At cum ad prandium uenerint, primùm ipsis pinguia, mox alia omnia ex oleo largiore præparata, quibus nihil austerum, aut astringens sit adiectum, offerentur. Hæc etenim, licet aduersus ipsam causam manifeste non pugnent, attamen impotentem ad cibos animi impetum dissoluunt. Inedia uerò spissitudinem pituitæ stomacho inhærentis absumit, minuitque. Iam salsamenta ipsis commodè exhibentur, ab his uina commemorata liberaliter assumpta prosunt: quod ubi longiori tempore fecerint, caninus appetitus finitur.

† Codex manu scriptus habet, καὶ ἄλλως τμητικὰ θερμαίνοντα. id est, & alioquin incidentia calida. qui sensus huic loco conuenit, quanquam σμηκτικὰ etiam rectè legi potest.

De siti. Cap. LIII

SItim admodum longam fieri existimabis, ex siccitate, aut caliditate particularum, per quas humor ex ore in uentrem defertur, & siccitatis quidē remediū est somnus, caliditatis autem uigiliæ. Nonnulli uerò sitibundi ex uino, ciborumq; caliditate fiunt, quibus medetur frigida potio. Prauas autem potiones appetunt, quemadmodum & cibos, præpollenti in eis humorum uitio respondentes. Cæterum siti pressos inextinguibili quandoq; uidimus, ex quorū numero etiam mortem oppetierunt, tum qui uiperas dipsadas deuorarant, tū qui uino ueteri sese inebriarant. adhæc qui in nauigio ob aquæ potabilis defectum, marinam bibere ausi fuerunt. Verùm sitim in febribus placare solet, aspersio ex oleo frigidissimo, uel rosaceo cum impetu salientis modo super caput deturbata. Optime facit ad sitim nigræ lactucæ semen commanducatū. item glycyriza appellata. adhæc cucumeris semen in ore retentum. Datur etiam ad sitim hoc catapotiū cucumeris domestici drachmæ octo, tragacanthi drachmæ quatuor: tragacanthum soluitur ouorū crudorum recentium albumine. & cum fuerit dissolutum contritumq;, cucumeris semini prius leuigato adiungitur.

Poſtquàm emollieris,pilulæ formantur,in umbraq; ſiccan ex his una ſub lingua tenenda exhibetur: humor paulatim ıa ſolutus deglutitur.Iam dilutum malorum cydoniorũ, pirorum,uel meſpilorum,uel pampinorum uitis, uel mali ꝛāti ſuccus ſorbitioni datur.

De lingua ſcabritie. Cap. LIIII.

IVmectanda eſt linguæ ſcabrities, lini ſeminis decocto ægris ut in ore teneanr dato: melius autẽ facit myxion cum lini ſemine incocta,ac digito in hunc ſuccum deſo lingua infricata,aqua puriore abluitur, uel ſpõgia undiq; abſtergitur,deinde roſaceo illinitur.iam ipſum roſaceũ le cõtemperatum, in id ualde efficax eſt.& portulacæ ſucin ore retentus.item rhu obſoniorum mulſæ admiſtm beacit.inſuper Damaſcena,& myſclii (hoc autem eſt myxa) ore retenta & linguæ circundata. His adde etiam lactucæ liculum. Archigenes autem tradit etiam ſalem indicum, ɔre quidem & ſubſtantia communi ſimilem, guſtu autem leum,lenticulæ inſtar,uel plurimum ad fabæ magnitudinẽ oratum,uehementer poſſe humectare. Cæterum in latus ımbere prodeſt,nam ſupinus cubitus exiccat.item os conꝛre.hiátus enim mádorem abſumit. Sternutamenta porro ꝛrſita,linguas quouis alio plenius humectant.

De nauſea. Cap. LV.

CVm ſine cibo aſſumpto nauſeabundus æger efficitur, cuiuis licet,arbitror,ratiocinari prauos humores uen triculum infeſtare. Nonnulli uerò turbantur,ſed nihil mũt,humore ipſis tunicis imbibito. Pituitoſos itaq; ſuccos coquere oportet,ſeruãdo ægrũ in quiete,inedia, & ſomno. uiores autẽ uomitus eiicit, qui nõnunquã ex ptiſanæ cre re,uel mulſa excitatur.glutinoſi humores & craſſi,attenuã leſiderãt,quod genus eſt oxymel, & ſimilia. Humiditate ẽ praua in tunicis abſorpta, picra ex aloe utilis eſt, uerum ꝛ aſtringũt,haud mediocrẽ noxã cõciliant,queẽadmodũ rurcum humiditas multa citra malitiã ineſt, aſtringentia quiı quã utiliſſima ſunt: medicamentũ uerò ex aloe in marem perducit. Cũ uerò frigiditas humori adeſt. aſtringentimiſceri etiam debẽt calefaciẽtia. Nota eſt frigidi affectus, ɔd neq; ſitim,neq; ardorem eo detenti experiantur.

†Hic locus ſic legitur in ueteri, ὅταν χωρὶς τε̃ προσενεχθῆναι τὶ ἐμετικὸν ναυτιώδης ὁ κάμνων γίνηται, id eſt, cum æger ſine aſſumptione eorum, quæ uomitum mouent, nauſeabundus fuerit. Quæ ſcriptura clarior eſt.

De bilis uomitione. Cap. LVI.

Bilem uomentibus cataplaſma applicandum ex eſt palmulis, malicorio, galla, uino incoctis, uel poſca, pane ſimul contrito. Item acacia, hypocyſtis, balauſtium & rhu cataplaſmati adiungantur. Præter hæc cucurbitula admota magnificè auxiliatur, cum largiore flamma. Cibum uero frequenter paulatim dabimus. † In his autem qui atram bilem uomunt, & inflationes ſtomachi experiũtur, ſpongias aceto quã acerrimo calente madidas imponito, uel hederæ folia uino incocta applicato

†Vetus codex hanc ſcripruram habet, ἐπὶ δὲ τῶν χολὴν μέλαιναν ἐμούντων καὶ φυσωμένων τὸν ϛόμαχον καὶ τὰ ἔντερα καὶ τὴν κοιλίαν. i. in his autem qui atrã bilẽ uomũt, & inflationes ſtomachi, inteſtinorum & uentris experiuntur ſpongias, &c.

De ſingultibus. Cap. LVII.

Singultus oritur uel ex repletione, uel inanitione, uel ſuccis acrioribus ſtomachũ erodentibus, quibus per uomitionẽ redditis, ceſſat. Pleriq; uero medicamentũ diatrion pepereon aſſumentes, ſi ſtatim uinũ ſuperbiberint, ſingultiunt. ꝙ aũt nõnulli etiã cibo intus corrupto ſingultu infeſtentur, cuilibet notũ eſt, iam nõ pauci rigore correpti, ſingultiunt. Vomitũ itaq; ijs qui ex repletione, aut roſione ſtomachi ſingultu cruciantur mederi abundè comperimus, calida uero, ijs qui ob perfrictionẽ. At quum ab humorũ repletione ſingultus originem habuerit, uiolenta indiget euacuatione, quam ſternutamentum præſtat, ob inanitionẽ uero creatos ſingultus ſternutatio nõ finit, datur autem ſingultientibus ruta cum uino, uel nitrum in mulſa, uel ſeſili, uel daucum, uel cyminũ, uel gingiber, uel calamintha, uel nardus gallica. Hæc ſanè ſingultus ex ciborũ corruptione, aut frigore, aut repletione cõtracti, auxilia ſunt. qui autẽ ex frigidorum uiſcoſorumq; humorum copia ſingultum experiũtur, caſtoreũ tribus obolis potui ſument ex poſca, idem cuti impoſitũ una cum oleo ueteri ſicyonio adiuuat.

nſuper acetum ſcillites, uel oxymeli potum conuenit.deniue ſpiritus retentio,præſens eſt remedium.

De aluo in febribus aſtricta, & cita. *Cap. LVIII.*

QVæ creſcentem aluum proritant,libro priore quantum res exegerit comprehendimus. quoniam uero eadem quoq; liquida febribus incidit, in præſentiarum mentionem ipſius facere oportet. Multi enim non febris ratione, ſed ob hoc ſolum accidens in perniciem præcipitati ſunt. Principio igitur excipiemus quæ egeruntur,nullo remedio occurrentes ut quæ à corruptione & cruditate emanent. Sin autem uacuatio modum excedat,cohibenda aluus eſt, & ſi quidē acriora efferuntur boni ſucci eſſe, & alioquin craſſioris cōuenit,quæ aſſumuntur.huiuſmodi exiſtunt ex chondro, & ptiſana ſorbitiones.balnea his poſt morbi concoctionem ſunt idonea. Cum uerò pituitoſiore & fluida erumpunt,contra ſicciores calidioresq; cibi erunt,quatenus febres permittāt. Huius generis habentur,quæ ex cōdimentis calidis conſiunt. Balneis hi prohibendi ſi nihil aliud cōpulerit. Porrò ubi cōcoctrix facultas infirmatur,aſtringentibus tū cibis,tū remediis utendū eſt: cibis ſanè,in quibus maximè malum granatum, aut mala cydonea,aut pira,aut meſpila ſint iniecta,uel etiam hiſi pſis, & uino tenui odorato aſtringente: remedijs autē cataplaſmatis, nimirū ex polenta,palmulis,abſinthio,roſis,myrtis, & cōſimili materia. Cæterum conſiderandū uenit, quibus potiſſimū particulis cataplaſmata debeāt imponi.dico autem ſtomacho, aut imo uentri: nonnūquam & circa lumbos applicamus. Cruentas autē excretiones reprimunt ex thure cōfecta, deſiccantq;, uel ſubtilior portio polentæ cū thure, uel manna uino macerata,uel poſca. Porrò acriorē humiditatem etiā iniectione per aluum,edulcare cōpetit,nunc ipſa aqua, nunc ptiſanæ cremore,uel chondri,uel oryzæ,uel tragi, idq; nō ſemel uerū ſæpius. Poſtea uerò adiungentur etiam roſæ ſiccæ,uel myrti.nonnunquam & gallæ,& ouum ſimul cum roſaceo uinoq; tenui aſtringenti, uel roſarum decocto inditum uel ſedi quoq; ſubiectum excernenti cupiditates retundit. Cum frequens deſidendi eſt appetius. Agathium ſedi accommodatum ex calidis ſpiſſamentis immitatur.

De sanguinis distillatione, & eiusdem ex naribus profluuio. Cap. LIX.

QVoniam sanguinis distillatio totius corporis, aut capitis redundantiam innuit, per contusionem, uel densitatem eueniens: largior autem excretio habilis est laxare & minuere copiam, ratioq; est inde ipsam moliri, unde natura proclinauerit, his ego consideratis ausus sum in quartanarum distillationibus thyphe, ut mos est, narium uasa conuulnerare: oportet autem non exiguo fluore contentum esse, sed pro uiribus detrahere. Spontanea uerò in febribus per nares sanguinis profluuia, si in crisi fiant, excipere cõuenit. sin autem sanguis immodicè erumpat, sistere conandum est. Primũ itaq; extremæ partes ualidè deligabuntur, æger sublimi capite figurabitur. Videtur etiam præputij deligatura sanguinis peculiariter ex naribus profluuia cohibere, æger non expurget narium foramina, neq; locum irritet, uerùm sanguinẽ concrescere sinat. nasus spongia, quæ in posca maduerit, refrigescat, ac obturamen ex panniculo naribus profluentibus demittatur, medicamento quodam ex eis quæ sanguinem comprimunt, inuncto: horum materiam, & reliquam curationem inter remedia unicuiq; loco affecto conuenientia libro subsequẽti uerbosius persequemur.

Si anima deficiat. Cap. LX.

QVi ex cholera, alui profluuio, aliisq; multis, & uniuersim factis uacuationibus, resoluuntur, ijs aqua frigida aspergitur, & nares cõprehenduntur, os uentriculi infricatur, uomitus præcipitur, stomachus turbaт, uel digitis immissis, uel pinnis. præterea pluribus uinculis ualidè deligari debent. Cũ per imas particulas uacuationes fiunt, brachia: cum per superiores, crura. Cæterum sanguinem fundentibus prospicienda est & figura sine dolore sursum uergens, & cucurbitula desigetur, quæ ad particulas retrahat situ contrarias uacuationem experiũtibus. Curat etiam uinum aqua temperatum resolutiones ex subitis uacuationibus ortas, nisi uiscerum inflammatio, aut uehemens capitis dolor, aut mentem turbans aliquis affectus, aut febris ardens, in cruro morbo prohibeat: in his siquidem magnã uinum adfert incommoda. Et si æstus fuerit, calidiq; temperamenti æger, ac frigidæ assueuerit, frigidum uinum

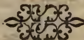
uinum exhibebitur.ſin contraria euenerint, calidum. At ſi ex ſudoris copia anima deficiunt,cutis denſanda eſt,quemadmodum à nobis prius eſt dictum. Tum ut frigidus aeris perflatus accedat,proſpiciendum eſt. Porrò in uentriculum defluxionibus nihil horum conuenit,præterquã ipſi uentriculo ſtomachoq; corroborantia admouere, & affectos in balneum ducere. Hoc ſiquidem illiuſmodi fluoribus eſt accommodatiſſimum,uerum ſanguinis profluuia,& ſudores uehementer proritat. Qui ob plenitudinem animo deſtituuntur, uino ciboque abſtinebunt.item balneis,ſi febricitent. Potio autem mulſæ datur,in qua uel thymus,uel origanum, uel pulegium uel hyſſopum ſit incoctum. Propitium uero iis eſt & oxymeli. At ſi propter humores uitioſos in ſtomacho contentos anima defecerit,iubendi ſunt uomere ab hydrelæo, digitis aut pinnis in os demiſſis. Sin autem uomere nequeant, oleum quam laudatiſſimum ipſis propinabitur. hoc enim & aluo ex inferioribus partibus infuſum,ſubinde uacuat. Iam uero abſinthium ipſis auxiliatur. Porrò ſi propter ſtomachi imbecillitatem diſſoluantur,iis uti expedit quæ firmando ipſi ſunt: ueluti antea in capite de eodem comprehenſum eſt, ſummaque perfricare oportet. Exuſti in ſole ad balneum ducuntur: qui perfrixerunt,medicamen diatrion pipereon, ipſumq; piper aſſumant. Qui uero ob caliditatem largiorem,æſtumúe, aut lentã in balneo moram animo deficiunt, curantur frigida aſperſa, & ſi ad uentum conuertas,ſtomachi frictione,uini cibiq; uſu. Sin autem propter inflammationis magnitudinem,aut febris malignitatem in acceſſionibus animus deliquerit perfrigeſcantq;, artus fricare ualenter iubeto calefacere & deligare Adhæc uigilias inediamq; præcipito. Ea uerò & ante acceſſionem facіunda ſunt. Quibus ob ſiccitatem anima deficit, duabus tribusúe horis ante acceſſionem,cibus offeretur,uel chondri cremor,uel panis ex aqua ſimul cum mali grauati nucleis,aut malis,aut piris. Si antem magni periculi metus ſit, etiam uinum dabitur.item iis qui ſubito animam perdunt, his remediis ſuccurrendum eſt, ac ubique cauſam conſiderare conuenit, propter quam animæ defectus accidat, atque contra hanc pugnandum eſt. Nonnunquam uero & ſymptomatis maior habenda eſt ſollicitudo, nempe cum periculum,uel etiam mortem minatur.

Quomodo

Quomodo ulcus circa os ſacrum proueniens curetur. Cap. LX.

ET hic affectus, febribus potiſſimum lentis.ex diuturno decubitu ſuperuenit. Cum itaq; ſacri oſſis regio incipit rubeſcere, circulum ex lana iuſtæ magnitudinis, parti ſubijciemus, poſtea roſaceum, uel myrteum ceratum, quod argenti ſpumam, aut ceruſam habeat ſuperaccommodabimus. Inflammatione autem oborta, cataplaſma ex pane cum ſolano, uel polygonio, uel plantagine, uel tenera braſſica applicatur. Si ulcus ſerpat, lenticula cum malicorio in ſtar cataplaſmatis inducitur.

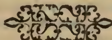
FINIS LIBRI SECVNDI IOANNE GVINTERIO ANDERNACO MEDICO INTERPRETE.

PAVLI AEGINETAE LIBER TERTIVS,

IOANNE GVINTERIO *Andernaco Medico Interprete.*

DE PILORVM AFFECTIBVS.

De alopecia,& ophiasi,& caluitio. Cap. I.

VEMADMODVM stirpiũ nonnullæ succi defectu inarescentes contabescunt: nõnullæ uero alienis à natura sua humoribus infectæ emarcent, haud dissimili ratione idipsum quoq; pilis usu uenit. Etenim Caluitiũ, humidi penuria fieri cõsueuit: prauitatẽ aũt,uitioq; succi, Alopecia,& Ophiasis, figura tãtũ inter se differẽtes. Qm̃ in Ophiasi, partẽ oblesam, serpentis modo glabrã, ostendit: alopecia, ꝙ uulpes cõtinuè infestet, sic appellata est. Itaq; coniecturã de humore, qui superat, ex cutis colore facientes, uacuationẽ medicamẽto purgante prius moliemur: deinde loco uitiato auxilia inducemus. Si igitur color ad nigrius, albidiusue mutatus fuerit, Antidoto Hiera quod pituitæ educẽdæ, humoriq; melãcholico est, utemur: sin ad pallidius, catapotia ex aloë exhibebimus: singulorũ aũt ipsorũ descriptionẽ in lib. de medicamentis cõpositis inuenies. Vbi corpus iam totũ inanieris, medicamẽti quod pituitã per os extrahit, apophlegmatismon Græci uocãt, usus erit, ex aceto, sinapi,& melle: isq; nõ semel,

uerum

uerum crebrior. Satius autem fuerit, si etiam in aceto origanũ uel pulegium, uel thymus, uel hyssopũ cõmaduerit. Cæterum in aliis quoq; capitis affectibus eadem utemur curandi ratione: primum humorem, qui præpollet euacuantes, uel purgatione, uel etiam sanguinis emissione, si eius subest redundantia, dein ad præsidia quæ parti extrinsecus iniiciuntur, transgredi conuenit.

De alopecia.

CVtis nitro confricata, linteoq; aspero, lanáue potius detersa, & iterum defricata, adeò ut ruborem contraxerit, uerbenaca in Sole ex aceto detrita, illinit. Aut alcyonio primæ asperitatis combusto, reductoq; in puluerem cũ oleo ex lucerna inungitur. Aut arũdinis radix, aut amygdalæ amaræ cortex torridus, oleo, uel adipe ursina exceptus inducitur. Hæc itaq; sunt mitiora medicamina, uerum ex euphorbio, thapsia, & adarce, oleo leuigata laurino, uel pice liquida, uehemẽtiorẽ uim repræsentant. ALIVD. Erinaceorũ marinorũ testa ignẽ experta cũ adipe ursino excepta, loco prius nitro exterso illinit. ALIVD. Piperis, stercoris ouilli sicci, erysimi, æarucæ seminis singulorũ drachmæ quatuor, ueratri albi drachmæ treis, murium stercoris drachma. Excipiuntur felle taurino, aut hircino, aut suillo.

Aliud experientia probatum ad alopeciam.

MAndragoræ, radicis, mali terræ, ari radicis, ceræ, picis liquidæ singulorum unciæ octo, axungiæ porci subrumis, nerii herbæ medullæ modicũ. Axungiam, & neriũ incoquito, donec herba intabescat: deinde exẽptam proiicito: & reliqua axungiæ adiungito, incoquitoq;, mox ceram, & picem liquidam. Vtitur in sole audacius. Vbi iam ulcera ad cicatricẽ uenerint, caput uulpeculæ urito, & alcyoniũ, anchusæq; nigræ folia omnia contrita super inunctioni inducito, ut capiti pili succrescãt. ALIVD. Muris capitis combusti pars una, testarum marinarũ tantundem, cum axungia porcina. omnia in fictili coctis utitor inspergens etiam ex ipsis siccis aliquid.

Medicamentum ex thapsia ad omnes inueteratos affectus.

EVphorbii, thapsiæ, baccarum lauri singulorum uncia, sulfuris ignem non experti semuncia, ueratri tantundem, ceræ unciæ sex, laurini, uel ricinini, aut ueteris olei

quod

quod satis est. In ualidioribus etiam uti uincit nasturtij uncia, alcyonij combusti uncia: iisq; nō solùm ad Alopecias, uerum etiam ad omnē diuturnam perfrictionem. Summatim in Alopecijs cutis prius nitro est extergenda, infricandaq;, & frequenter pili nouacula radendi. Si quidem plerisque noui ex sola infricatione, frequentique rasura pilos prouenisse.

Quomodo caluitium abigatur, & pili crescunt. Ex Critonis commentationibus.

LEPORUM uentriculi quinque arefacti diligenter olla fictili friguntur. His adijcito, myrtorum, myrti summitatū, acaciæ fructus, acaciæ succi, rubi canini, æqualem modū, adianthi uncias tres. Hæc omnia accuratè reficcata in pollinem coguntur, & subtili cribro incernuntur: deinde adipis ursini libris quatuor, & phocæ totidem admistis denuò tunduntur. Excepta pixide plumbea reseruantur. Cum usus postulat, quolibet oleo aromatis imbuto diluuntur.

Quæ pilos conseruent.

POLYTRICHI hærbæ pars una, ladani partes duæ, uino myrteoq; oleo exceptæ in usum adhibētur. ALIUD. Anemonæ flos tritus cum oleo inungitur: idem uerò, & nigrefacit. ALIUD. Verbenacam rectam unà cum radicibus torrefactā, tusamque tenui cribro incernito, mixtam oleo ut sordium habeat spissitudinem æreo uase reponito. Cum liquefeceris, utitor inuicem olei similiter.

Aqua pilos augens, eosdemque denigrans.

AQUAE pluuialis sextarij sex, rhus alexandrini sextarij tres, polytrichi unciæ quatuor, herbæ sabinæ tātundem, ladani uncia, myrti uncia, cucurbitæ aridæ tantundem. Sinito ad dies uiginti uitreo uase cōmadescere, bis mouens quotidie rudicula tedacea. † In sequenti tempore in aquam pilos singulos tingens, utitor quotidie. Item semen altheæ in balneo illitum pilos conseruat, augetq;. pari modo oleum inunctum, in quo semen ipsum althæ decoctum est, uel simul impositum.

† Vera scriptura est in antiquo cod. τῇ δὲ ἐπιούσῃ καταβάπτων εἰς τὸ ὕδωρ τὸν κτένα χρῶ καὶ οὕτω ποίει καθ' ἑκάστην ἡμέραν, id est, in sequenti die pectinem in aquam intingens utere, atque ita fac quotidie.

Quæ

Quæ medicamenta pilos extenuent.

FIcus foliorũ, uitis agreſtis albæ corticis, pumicis, teſtarũ buccinorum, terræ cimoliæ ſingulorum mina. Omnibus in nouam, crudamq; ollã coniectis, lutoq; oblitis, in camino coquito, tertioq;, adiiciens aphronitri minæ ſemiſſem, gallas immaturas numero triginta. In pũluerẽ redacta excipito, ac utitor. ALIVD. Aphronitri minæ ſeptẽ, pumicis toſti minę quatuor aluminis fiſſi, iridis ſiccæ, myrti ſyluestris nigræ, gũmi, bryoniæ radicis ſingulorũ drachmæ quatuor, lupinorũ crudorũ in pollinem detritorum, congii pars quarta: Vtere abſque pingui.

Ad fluentes pilos.

ALoe ex uino nigro auſtero illinitur, uel purpuræ tegmina ex oleo cocta, uel myrrha, & ladanum cum uino, myrteoq;, uel caprillum ſtercus in teſta combuſtnm ex oleo leuigatur ac cuti prius raſæ inungitur.

Quomodo pili criſpi fiant, & tincturis inficiantur, ex Cleopatræ libris, quos de capillis criſpis faciendis prodidit. Cap. II.

CApite prius deterſo, ſpondyli radix cũ mero pilis inungitur. ALIVD. Nux pinea recens ad cinerẽ uſq; comburitur, iniectaq; pilæ teritur, myrteum unguentum ſuperinfunditur, donec mellis fiat ſpiſſitudo. Atq; ſic pili raſo capite abſterſoq; delinuntur. ALIVD. Myrti, & betæ pari menſura cum oleo pilos abſtergens utitor. ALIVD. Gallæ uiginti numero, adianthi unciæ duæ ex aqua marina in mellis craſſitiem coactæ inducuntur, ſed pilo urina prius deterſo, uel lixiuio, & aqua calente abluto, oblinetur medicamentũ ad biduũ, per quod ubi ipſum retinuerit, tertio die ablui debet, piliq; reſiccati myrteo inungi. Id tenerũ criſpumq; & nigrum efficit capillum. At ſi prius caput nouacula raſeris, criſpior euadet.

Quæ canos arcent, & eoſdem denigrant.

OLei, quod immaturæ oliuæ fuderunt ſextarii tres, ſpicæ nardi drachma, unguis odorati drachmæ quatuor, iunci rotundi floris tantundem: incoquuntur cum oleo. ſeorſim habebitur. Acaciæ ſucci uncia una, uino ſoluta leuigataq; diligenter. Vbi uero tertia pars olei fuerit relicta, hanc per colato, & acaciæ mixtã in fidelia excipito, ac utitor quotidie pilos inungens. ALIVD. Nucum uiridium corticis uncias tres, ilicis ra

dicis tantundem, uini nigri ſextarios tres, ad tertias decoqui to, ac ubi id quod reliquum eſt, expreſſeris cum olei myrtei ſextario iterum ſubiges, uſus eius quotidianus.

Aqua pilos denigrans.

GAllæ ſextarius unus, rhus coriarii ſextarii duo, myrtinigræ totidem, cyperi foliorum æqualis menſura, cinaræ manipulus, papaueris nigrorum in floribus capitulorum tãtundem, aquæ lacuſtris ſextarii duodecim. Omnia multis ante diebus macerata, ad tertias decoquuntur. Deinde illinuntur, abſterſis, ſiccatisq; crinibus. Ac cimoliæ terræ acetabulum cum uiua calce pari menſura inungitur. Hæc autem ſucco betæ elixæ ſoluta illinuntur. Deinde betæ folia tegminis gratia ſuper accommodantur. ac ubi ſatis adhæſerint, in balneo abluuntur.

Vt ruffi capilli tingantur, & flaueſcant.

MYrrhæ pars una cum ſalis floris altera, accuratè teritur: ubi ſordium facta eſt craſſities, caput prius deterſum medicamento inungitur. finiturq; per noctem, & diem, poſtea tunc ablui præcipies. ALIVD. Lupinos crudos cum aqua illinito. ALIVD. Argenteæ ſpumæ drachmam, terrę creticæ drachmas quatuor, calcis uiuæ drachmã. Ex aqua mellis craſſitiẽ faciẽs inũgito, & betæ foliis adiectis ad duos, treſve dies abluito.

Vt pili nigri flaueſcant.

FLoces uini in balnei ſordes mittuntur, & ſpiſſitudine cerati facta ſub ſomnũ illinuntur, & mane pili flaueſcunt. ALIVD. Cyperi folia ſucco herbæ lanariæ fruticis madeſcunt. Et diluto uteris.

Quæ capillum red dunt colore aureum.

ALuminis, ſandarachæ, ſingulorum drachmæ ſex, croci drachmæ duæ, thapſi qua tinctores utuntur, Romani uocant herbam rubiam, drachmæ octo, è cinere lixiuii quo pilearij utuntur ſextarii quatuor. Lixiuium cum thapſo contuſa incoquito. ubi dimidia portio relicta fuerit, humorem exprimito quo alumen, ſandaracham, & crocum dilues. Deinde uaſe uitreo condes. Vbi uſus uenerit, pilos prius abſterſos illinito. poſtquàm uerò combiberint, ablues decocto fœnugræci, hordei, & cumini, aquæ prius tepidæ ſuperfuſæ, quod ſufficit, ad hæc ſaponis quantnm ſatis eſt adiicies. ALIVD. Floces uini uſtæ unà cum oleo balanino, pilis oblinuntur.

nuntur. ALIVD. Sapone gallico cum aqua in singulis balneis pili absterguntur.

Aliud ualde generosum.

RHVS rubri sextarius, gallarum libra una, Selydri unciæ duæ, herbę aurū colore imitantis (quam Romani rubiam uocant) unciæ duæ, polytrychi fasciculi duo, absynthij unus, lupinorum quibus cortex sit detractus cyathi duo, aquæ sextarij septem. Omnia in uitreum uas coniecta, dies nouē finito com madescere: quotidie bis rudicula agitans cum usus exigit, auferes quod satis est. & hoc spongiam madefaciens, pilos confricato, humectosq; combibere sinito. ubi siccati fuerint, sapone calida aqua soluto, abluuntur.

Quæ pilos albos faciunt.

VERBASCI candidi flos combustus aceto mergitur, & in saponem miscetur. ALIVD. Verbasci seminis, aluminis, raphanorū corticis singulorum drachma. Contundito, & glutini quod ex tergoribus boum confit, ταυροκόλλην Græci uocant, drachmas quatuor misceto.

De capitis affectibus cutem infestantibus, porrigine, quæ pityriasis dicitur. Cap. III.

POrrigo, quæ pityriasis Græcè dicitur, est, cum tenues, & furfuraceæ squamulæ ex capitis, uel etiā reliqui corporis superficie citra exulcerationem resoluuntur. Id aūt euenit uitioso corporis humore, salsaue pituita, aut bilioso, & melancholico sanguine caput subeunte. Itaq; corpore toto (ut dictum est) euacuato, subscriptis remediis utemur. Cimoliam aqua prius maceratā betæ succo miscebis illinesq;, & tantisper ita permittes, donec inaruerit. Deinde postquàm ablueris, thus ex uino oleoque detritum perunges: die in sequenti staphida agriam, hoc herbam pedicularia ex oleo inunges. ALIVD. Nitri, fecis concrematæ, myrobalanorum, singulorum libra, herbæ pediculariæ libra una semis uino dilutis caput abstergitur. sin autem reliquum corpus pruritu uexetur, siccis. Ad humidiorem uero pityriasim, muria, uel lupinorem decocto caput abluendum est. hoc enim subinde sum expertus.

Ad psydracia & exanthemata capitis.

PSYDRACIA exigua capitis tubercula sunt, pustulis similia, quæ summam cutem excedunt. Exanthemata uero

cutis

cutis sunt exulcerationes, subrubicundæ, & asperæ. Vtrunque uitium præsidijs infra positis exteritur. Argenteæ spumæ, cerussæ singulorum drachmæ quatuor, aluminis drachmæ duæ, rutæ foliorum uiridium totidem. ex aceto myrteoq́, oleo leuigata cuti illinuntur. ALIVD. Ruta & alumen cum melle trita, capiti prius raso inunguntur. Sin autem cutis à capite abscedit, oleæ folia elixa cum melle cataplasmatis modo inducuntur. ALIVD. Argenti spumæ, cerussæ singulorum drachmæ duodecim, sulfuris uiui drachmæ octo, cerato myrteo excipiuntur.

Ad hulcuscula capitis densa rubraque.

HAec papillis sunt similia, ex quibus sanies eliquatur. Capite prius nouacula raso, & aqua nitroque absterso, sulfure uiuo ex hominis urina contrito utitor. Vel cretam sutoriam μελαντηρίαν uocant Græci, cum aceto inungito.

De manantibus capitis ulceribus, quæ acores græce dicuntur, & fauis.

INter capitis uitia, quæ in cute oboriūtur, unum est quod appellatur Græcis Achor, à nostris manantia ulcera, tenuissimis cutem foraminibus perforans: per quę glutinosa fertur sanies. Simile ipsi malū specie est, quod à faui similitudine κηρίον à Græcis nominatur, quod magis amplis foraminibus constat, quibus humor crassitudinem mellis referens sicut in apium fauis, continetur. Origo est ex nitrosa salsaque pituita. uictus igitur ratio ex cibis boni succi constare: omnia acria & salsa uitari debent: pręsertim si inflammationem affectus resipiat. postquàm corpus superfluo decenter erit leuatum, derasis capillis caput fouendnm bis ter've die, aut etiam sæpius, aqua calida, in qua myrtus sit decocta, uel rubus, uel lenticula, uel amari lupini, uel asparagi radix. Quum uerò plus saniei emanat, salicis folia cum aqua, uel lenticula, instar cataplasmatis applicantur. terra autem cimolia uel cretica, uel samia, uel pompholix, uel spodium, uel argenti spuma, uel cadmia, uel charta combusta, uel etiam medicamentum ex charta Xerion, omnia ex aceto inducuntur. Smegmate uerò hoc utendum est, sulfure uiuo, & perdicij herbæ, saponisque æquali pondere. Composita hæc sunt, argenti spumæ drachmæ duodecim, rutæ foliorum drachmæ octo, herbæ pedicularię quam staphida agriam Græci uocant, drachmæ quatuor, chalchanthi drachmæ duæ. Aceto

myrteoq; in fordium fpiffitudinẽ coacta illinuntur. ALIVD. Sandicis drachmæ quatuor, myrrhæ drachmæ quatuor, fulphuris ignẽ non experti pondo drachmę duæ, pollinis thuris drachmæ quatuor, ex oleo ueteri inunguntur.

Aliud ad achoras.

AD achoras recrementũ argenti, uel molibdenam contritã oblineto. ALIVD. Ad achoras & humidas fcabies, rhododaphnæ, rofarum uncię quatuor, fulfuris uiui unciæ quatuor, picis liquidæ, & picis aridæ utriufq; uncię tres, cerę felibra, olei myrtei quantũ opus eft. in pueris autẽ, lacte foluta illinuntur.

De ficis.

FIcus, nominant eruptiones, ulcerofas, rotundas, fubduras, rubentes, quas dolor etiam comitatur. Fit uerò hoc malũ plurima ex parte in capite, nafcitur tamen & in reliquo corpore. Probatur maximè contra hos alumẽ fiffile, æris flos toftus, & glutinum pari menfura cum fquamæ æris duplo. Teruntur ex aceto illinunturque. Præftans etiam remedium eft menarum capita, combufta, elixiquè bulbi, & cinis aceto mixtus.

Aduerfus capitis & menti ficofa exanthemata, xyraphium.

MIfyos drachma una femis, chalcitidis drachmæ duæ femis, fquamæ æris drachma, aluminis fiffi. drachma. Bene loto, hoc medicamen aridum impofitum dimittitur. Die in fequenti rurfus pars lauatur, fpongiaque deterfæ idem applicatur. Decidit enim ramentum craffiffimum. Et fi diebus fubfecutis idem fiat, fine cicatrice breui confanefcit. Cæterùm medicamen hoc non mediocriter adhæret.

Ad capitis pediculos.

LVpinorum in aqua coctorum diluto, caput detergeri iubeto: uel herba pedicularia, uel fandaracha, uel utraq; contrita ex oleo ueteri, feu aceto illinitur, uel piperis momentũ, ne exulceret cũ oleo, aut hederæ fucco cũ melle, † aut minio fynopico cum aceto, aut cedrino liquore, aut pice liquida cum alumine, aut baccarum lauri expreffo, aut oleo raphanino. Ego pediculariam ex aceto oleoque tritam inunxi, ac femper quod uolui, fum affecutus.

† Græcus codex manu fcriptus ἢ σινάπι, id eft, uel finapi cum aceto, quæ fcriptura uerior eft.

De

De capitis dolore, quem græci κεφαλαλγίαν uocant. Cap. IIII.

CApitis dolor qui græcis dicitur κεφαλαλγία, symptoma est grauissimũ, ac nunc ex sola intẽperata qualitate oritur, nunc ex nimia humorũ copia. Interim ex utraque causa: interim uero ex primaria causa, nẽpe solis æstu extrinsecus, frigore, ebrietate, aut ictu. Vehemẽtissimi igitur capitis dolores ex efficiẽtibus qualitatibus nascũtur, & potissimũ ex calida: qui uerò ob siccitatẽ cõtrahuntur, nõ æquè uehemẽtes existunt. Humida qualitas sui ipsius respectu, nullũ plane dolorẽ cõciliat, nisi caliditati, aut frigori, aut humorũ copiæ adiuncta. Itaq; de eo capitis dolore qui cũ febri est eo loco explicatum est, quo febriũ curatio exposita est nũc de cæteris dicẽdum est.

De capitis dolore ex insolatu contracto.

QVi ex insolatu capite dolẽt, eorũ cutis tactu calida est, & primo statim manus iniectu aridior apparet: oculos habẽt rubẽtes, frigidis asperginibus, & inunctionibus oblectantur, sentiuntq; ab ipsis præsidiũ. Cæterũ curatio his conueniet, etiã ea, quã dolori in febribus pręscripsimus. Si dolor perseuerat, infrascriptis utẽdũ est cataplasmatis. prodest frõti & tpibus inductus panis ex posca, & rosaceo. Interdũ cũ amygdalis, uel rosis, siccis, aut teneris, uel cũ mentha cui pulegiũ sit adiectum, uel panis cũ persici folijs facit ẽt ocymũ ex aceto & rosaceo tritũ, uel hederæ corymbi in aceto elixi. Iã farinã triticeã cũ roceo leuigatã, uel serpilli ex aqua decocto miscere cõuenit, uel cardamomũ torridũ leuigatumq; ex aceto & rosaceo: uel fermentũ cũ rosaceo, uel iridẽ aridã cũ aceto. Sed mutentur continue singula: nam si diutius adhæreant, inefficacia redduntur.

Pastilli ad capitis dolorem ex intemperie calida.

CRoci drachmæ quinque, chalchanti drachmæ decem, aluminis drachmæ sedecim, myrrhæ drachmæ septem, omphacij drachmę tres, chalcitidis drachmæ tres, gummi drachmæ tres. Vini austeri quod sufficit. Ex posca sumuntur. Sin etiam uigiliæ infestent, aliquid ex somniferis applicatur.

De ijs quibus caput ex frigida intemperie indolescit.

† AT si frigus nocuit, cõtraria ijs qui ex solis æstu dolẽt, affectos signa testãtur. Etenim facies ipsorũ non cõcidit,

ſed colorē decoremq́; amiſit. Item frigidis nec gaudent,nec iuantur. Verum horū agnitionē tum uictus ratio, tum reliqua concurrētia firmabunt. Inunctiones igitur adhibendæ ex oleo rutaceo,laurino,uel irino,uel nardino,uel etiam opobalſamo, præſertim ſi recrementa fuerint craſſiora uiſcoſaq́;. Frons autem cū hoc liquore,tum ijs medicamentis debet illini, quæ ex pipere,& euphorbio præparantur. Vinū ſubtilius propinandū: corporis motione & balneis uti calidis præcipiendum,interim à radicula uomitu. In quibus autē qualitas citra humorū copiā diutius perſiſtat,hoc utendū eſt medicamine. Piperis albi drachmæ duæ, crocomagmatis drachmæ duæ, euphorbij recentis drachmæ octo S,ſtercoris columbini drachma una S,aceti acerrimí quantū ſatis eſt. Illinitur pars laborans,ſed prius infricata.

† Locus hic ſic legitur in ueteri græco exemplari. τοῖς ἐπὶ ἐγκαύσει κεφαλαλγοῦσιν ὑπεναντίως ἔχει τάτε σημεῖα, καὶ ἡ θεράπεια τῶν ἐπὶ ψύξει. ideſt,ſigna & curatio eorum,quibus caput ex frigore dolet,ſunt contraria ſignis & curationi eorum, quibus caput ab æſtu dolet.

Si bilioſus humor dolorem inuexerit.

NOtæ horum perſimiles ijs,quos ob ſolis æſtum dolor affligit. Sed maior ipſis roſio accedit, & faciei pallor. interim etiā os ina mareſcit. Porrò affectus hic ætatibus potius uigentibus,& tēperaturis calidioribus,uitę ſollicitę,& bilem flauā coaceruantibus ſolet accidere. Quamobrē balneū temperatū his, in unctiones,aquæ potus,& uniuerſa uictus ratio humidior, bonique ſucci adhiberi debet Bilioſus humor abſynthij diluto, uacuabitur: uel aloe,aut ipſa Picra, antidoto per ſe, aut cum modica ſcāmonia,aut catapotijs quæ ex aloe conſtant. Inungenda frons,aut crocodi paſtillo,aut trigono, aut quodā ſimili.

Si caput conſortij lege indoleſcat.

SI caput conſortij lege cū toto corpore afficiatur, cura adhibenda,ut contra intemperiem,& ſuperantem materiam pugnemus. & ſi copia quidem premit & maximè in uenis,ſanguis mittendus eſt: ſin autem magis qualitas urgeat, purganti utendum medicamine. Quod ſi particula laborante aliqua ſimul condoleſcat,ueluti iocinore,aut uentriculo,aut ſtomacho, his ſuccurrendum eſt. Vbi calida afficit intēperies, panis ex aquoſo uino

so uino exhibetur,uel etiam ex chondro sorbitiũculæ. Extrinsecus uincit superfundere,quæ modicè refrigerent,uiresq́; confirment,sicut à me prius cõprehensum est. At si glutinosi,crassiq́; humores in stomacho infarcti, capitis dolorem concitent, hos quoq; amoliemur potu oxymelitis,tum simplicis,tum Iuliani. Insuper medicamentis ex hyssopo & origano, & his adhuc calidioribus magisq; incidentibus. Iam uomitus à radicula utilis,superfusiones calidiores,& cataplasmata.

De capitis dolore ex uino.

SI uinum adhuc incoctũ in stomacho fluctuet,tepentis aquæ potu uomere dolentem iubebis. Quòd si etiam post concoctionem caput indoleat,refrigerantibus, repellentibusq́; utemur,quale est rosaceum priuatim sumptum,& cum aceto, uel hederæ succo,uel brassicæ. Quin & ipsa brassicæ folia in aquã calidam demersa, & capiti circundata ligataque, naturaliter ebrietatem arcent. eiusdem decoctæ eius in id efficax est. Item lenticula hos adiuuat,potissimumq́; uẽtriculo humidiore prę ditos. Adhæc alica, malicorium, & mala ipsa,piraq́;, tum aquæ potio, utiliter assumuntur.

De capitis dolore ex ictu.

QVi ex ictu capitis dolorem conceperunt, iis, nisi summa omnino cute percussi sint, sanguis statim emittendus est,& conueniẽtes aspergines capiti sunt adhibẽdæ. Oleoque dulci irrigandum ipsum sanisq́; contegendum. Vino ciboq́; pleniori,præsertim si febris adest,ægros coercere expedit: Et tota curatio ceu ad neruosarum partium inflammationem & præcipuè membranarum cerebri quas meningas appellãt, adaptabitur. Si uerò & uulnus factum fuerit, huic quoque decenter medebimur.

Malagma ad capitis dolorem.

CEræ drachmæ septem,amygdalini olei unciæ tres,terebinthinæ drachmæ octo,æruginis rasæ,cimoliæ,chalcitidis singulorum drachmæ quatuor, pumicis drachmæ tres, æris usti, squamæ stomomatis singulorum drachmæ duæ. Si uidetur paulo esse durus,amygdalino emolliendum.

De cephalæa, & hemicrania.

VTerq; hic affectus,stabilis ac permanens capitis dolor est, qui strepitu,clamoribus,claritate lucis uini potu,& implẽ-

tibus caput odoribus excandeſcit ex acuiturq́;. Ac alijs totum feriri caput in hoc dolore, alijs alteram ipſius partem dūtaxat excruciari uidetur, quos etiam hemicranicos nominant. Quibus ſanè intra caluariam malū conſiſtit, ijs dolor ad oculorum radices porrigitur: quibus extra eſt, circa ipſam caluariam indoleſcunt. Quapropter dolores cum grauitate moleſti, plenitudinem teſtantur cum eroſione infeſtantes, uel humorum, uel uaporum acrimoniam: qui cum pulſibus obueniunt, inflammationem: qui cum tentione, ſi quidem grauitas & pulſus nō adſit, ſpiritus tenuis, & flatulenti redundantiā innuit, ſi cū pulſu, membranoſæ partis inflammationem: cū grauitate uero, copiam intra membranas cōtineri. At ſi putridus etiā humor, calidior euaſerit, & cum febri ſimul capite dolitant: febriunt autem omnino, & quibus inflammatio dolorē parit. Quū igitur corpus totum ſuccis æquabiliter omnibus redundat, quod plethoricum dicitur: uenā ſecare ſi uires patiantur, & acrioribus, uti clyſteriis conuenit. Inde ſi adhuc ſanguis uidetur exuberare, etiam uena nariū adaperta, quantum ſatis eſſe uidetur, detrahes. Mox hiera, quam exacueris, intenderisq́; exhibēda, deinde pituitæ eductionibus, apophlegmatiſmos uocant, utendū eſt, tum ijs quæ per nares uacuant, ἔῤῥινα græcis dicuntur. Eiuſmodi eſt elaterij ſuccus cum lacte infuſus, uel etiam aridum elateriū inſpiratum, ſuccusq́; cyclamini & porri. Hæc quæ ſequuntur, ſunt compoſita. Medicamentū quod naribus inditur ad ueteres cephalæas lippitudines & morbos comitiales, melanchij drachmæ octo, ſalis ammoniaci drachmæ quatuor, elaterij drachmæ quatuor. Tūſa, oleo ſycionio, uel irino, uel cyprino excepta, ut cerati fiat ſpiſſitudo, narib. demittunt.

Medicamentum quod pituitam extrahit, naribus inſpiratum.

CYclamini ſicci drachmæ octo, nitri rubri drachmæ quatuor. Sin autem in uicem nitri elaterium indideris, magis proficiet. Tritum accurate calamo ſcriptorio naribus inſpirabitur. Porrò epithemata quoq; capiti admoueto, & inunctiones: ubi morbus in netuſtatem magis inciderit.

Epithema ad cephalæam.

VNguenti irini, peucedani, caſtorei ſingulorū drachma, baccarum lauri drachmæ duæ, rutæ ſummitatum drachmæ quatuor.

quatuor. Excipitur cerato rosaceo, rasoq; capiti, toti ipsi imponitur. Mulier quædam in hemicranicis hoc etiam quod sequitur epithemate usa, mirandũ in modũ inclaruit. Radicẽ cucumis sylvestris uiridem minutim cõcisam, absinthiumq; cum hydrelæo incoquebat: dum intabescerent. Ac hydrelæo calente mediocriter partem affectã irrorabat. radicẽ uero & absinthium, in puluerẽ contrita oblinebat. Atq; hoc solo medicamine, hemicranicos, id est, altera capitis parte dolentes, & cum febre, & sine ipsa, curaui. At si malum maximè increuerit, ut dolorem ferre nequeant, utitor medicamentis etiam quæ lenire possunt, & noxia euocare, quale est quod sequitur.

Vnguentum ad cephalæam.

Liquoris peucedani drachmæ sedecim, lachrymę papaueris, anisi, alterci quod hyoscyamũ græci uocãt, croci, myrrhæ, scãmoniæ singulorũ drachmæ duæ. Aceto excepta in pastillos coguntur. Cum usus postulat, ex aceto uel posca illinũtur iis, quibus humores crassi, uel spiritus flatulentus dolorẽ fecit. Iã dropax & sinapismus ijsdẽ benefacit: & pastillus ex tapsia. Iã qui ex atramento scriptorio fit mirificè eidẽ causæ medetur, quo post hæc utendum est sicut in opere de compositis docebitur. Quin & istud mirabilem in modum ad hemicranicos ex crasso glutinosoq; humore dolescentes efficax est. Euphorbij portio una cum pari castorei modo aqua excepta auriculę demittitur qua parte indolescit, inde balneũ adeundũ, ubi paululum immorati ipsum assũment, & cõsueto more lauabunt. Sic quidem expertum est, uerum non alienum absui dumq; fuerit, & oleo ipsa excepta, in aurem instillare. Item quod medicamẽ ad coxendices inscribitur, etiam longo capitis dolore laborantes, & hemicranicos ex toto persanat.

Ad hemicraniam ueterem.

Alliorũ drachmæ quatuor, ceræ drachmæ duæ, axũgiæ ueteris drachmæ duæ, cãtharidũ drachmæ duæ. Vesperi illitum finito p noctẽ adhærere. Mane rupta papula, malagmate, quia liquidũ est, παρυγρὸν appellãt, ei medeberis. ALIVD. Baccarũ lauri qbus cortex sit ablatus, drach. duæ, rutæ foliorũ, drach. duæ, sinapios, drachma. Aqua dilutũ oblinito. At iis q frigori patuerũt, utilissimũ est infra scriptũ medicamentũ ut plerũq; semel ante balneas illitũ, confestim affectui medeatur, & ægrotãtes

omnino sani post lauacrum euadant. Olei sabini pondo, ceræ quadrans, euphorbii uncia. Hoc dimidiæ frontis parti nempe qua temporum musculus habetur, delini debet. Qui uero frigoris iniuriam non senserunt, ijs gallæ, & crocomagmatis parẽ portionem cum uino detritam iniugito. Sed qui ex calidis uaporibus, uel succis capite dolitant, ijs medicamẽta quæ euphorbio constant, non applicabis.

Apophlegmatismus, id est, medicamentum quod saliuam mouet contro cephalæam.

SInapeos contriti & in succũ redacti ex aceto & melle drachmæ quatuordecim, herbæ pediculariæ drachmæ quatuor, pyrethri tantundem. Tusa, cribrataq; misceto, & in sole gargarizato. Porrò si ob biliosum humorem, aut quandam intemperiem orta Cephalæa diutius prorogetur, eorũ usu ueniet quæ in sermone de dolore capitis cõprehensa sunt. Si ne sic quidem dolor finitur, neq; cucurbitulis, neq; hirudinibus adhibitis, sed suspicio sit humores per arterias in caput esse distributos, non absurdum fuerit & arteriam post aures incidere. Porrò humidioribus, etiam balineæ naturales rectè adhibentur.

De phrenitide. *Cap. VI.*

PHrenitis, membranarum cerebri, quas meningas græci appellant, inflammatio est, nunc quidẽ ipso quoq; cerebro simul eam experiunte, nunc autem calore præter naturam in eo consistente. Causa morbi est, uel sanguis superãs, uel biliosus humor: nonnunquã & flaua bilis perusta, adeo ut in nigrã degenerauerit, quando etiã grauissima phrenitis nascitur. Aliquando cerebrũ septi transuersi cõsortio dolens, ex neruis qui in ipsum sparguntur uitiũ cõcipit. At quæ mentis alienatio in ardentissimarum febrium statibus accidit, quæq; ex stomachi consensu exoritur, phrenitis non est, sed hoc solũ, puta delirium. Comitantur propriè phreniticos uigiliæ quidem plurima parte: interdum uero & somnus turbulentus accedit, ut consurgant, exiliant, & furibunde uociferentur. Quibus sanguineus humor morbum fecit, ij cum risu insaniunt: quibus flaua bilis ferociter, quemadmodum quibus atra uitiũ contraxit, tam immaniter sæuiunt ut coerceri nequeant, omnium quæ dicunt, faciuntúe, obliuiscuntur. Oculos habent sanguineo colore tetricos, ac perfricant: interim aridos, interim

lachrymãtes, uel lemis, hoc est crassiore pituita oppletos. Lingua est aspera, & sanguis è naribus destillat: floccos festucasq; colligunt, febri per totum morbi decursum acuta conficiuntur: sed quæ in alto maligna delitescat. Pulsus ædunt exiguos, languidos, & quadantenus etiam duros. Respirationẽ magnã & raram, cum cerebrum primariò afficitur. At si phrenitis septi transuersi, quod græci phrænas uocant, consortio concitetur, & respiratio inæqualis est, & præcordia sursum conuelluntur, & multo calore ardent: sicut iis qui ex cerebri uitio insaniunt, facies incalescit, & subcruenta est, uenæ repletæ. Quod si humor pituitosus sit temperatus bilioso, uti causam, ita appellationem quoq; compositam habet. Nam uigilans coma, nominant, in uniuersum quidem cũ biliosus superauerit, quippe tales ægri uigiles phrenitide laborant: cum uero pituitosus præpollet, contra in grauiorem ueluti somnum quem coma uocant græci, deferuntur. Atq; hoc malum antiquiores Galeno medici, Cathocon uocauerunt.

Curatio phrenitidis.

QVod si uires ægri patiantur, sanguis protinus è cubito mitti debet, & copiosior. At si desipiens brachium non porrigat, aut si porrigat, metus sit secundũ uacuationem, sanguinis profluuij, dum manũ æger subinde ob mẽtis turbationẽ iactitet, recta in fronte uena diuisa, una uice quod satis est auferemus: itẽ clysteriis utemur, ex hydrelæo, uel rosaceo cum ptisanæ cremore. Si uigiliæ urgent, rosaceũ, uel oxyrhodinum in caput dandũ est. Aliquãdo calida ipsum aqua prius superfundendũ: & medicamentũ quod ex papaueris capitibus uocatur diacodyon exhibebitur, nisi uirtus imbecilla prohibeat. Et alia quæ ad somnum conciliandũ superius scripta sunt, huc transferemus. Decumbat æger in loco, tum lumine, tum tẽperie moderato: & uariis quibusdã picturis libero, ut quæ tales deterreant. Quò amici quidã gratissimi ingredientur, & commodũ incident, qui nũc blande ægrotum alloquantur, nunc acerbius corripiant. Cibus primum esto aqua mulsa, deinde ptisanæ cremor, & sorbitiones ex chondro cum quadam dulci potione, ut apomelite, uel hydrorosato, uel rhodomelo, uel dulci hydromelo. Nam uinosum hydromelum, quod in paruis uasculis ex Cibyra apportatur, repudiandum, ut quod grauiores uino no-

xas in talibus excitet,& maximè in capitis affectibus,idq; ante concoctionem. Panis quoq; aqua lotus rectè exhibetur, intubi,lactucæ clixæ. Si multus feruor conficiat, etiam cruda hæc dantur. Item cucumeris medulla,peponis,duracini, & similiũ. Aquæ frigidæ potu coercendi sunt,potissimum si septum trãsuersum consortii lege malo dedisse originem deprehenderimus. Quod si urina ipsis,ut consentaneum est,delirij uitio cohibeatur,† fota adhibito calente hydrelæo & inferiorem uentris ab umbilico regionem,ἦτρον græci uocant, & uesicam superfundemus,deinde digitis manus, loco innixis ad reddendũ urinam incitabimus. Reliquum corpus ipsis decumbentibus calido oleo perungi debet. Etenim in quiete,quoad eius fieri licet,seruari debent,ita ut siquidem prædiuites aliqui fuerint, per famulos contineantur: sin minus, uinculis constringãtur. Nam inordinata motio uires conuellit. Iam uero alia etiam de causa pedes,prius foti,deligaturis constringi, manuq; contrectari debent,nempe quò humores deorsum reuellantur. Porrò si longior affectus,& contumax fuerit,ab iis quæ soporem accersunt, καρωτικὰ græci appellant,abstinendum:ea uerò quæ digerendi facultatem obtinent, capitis perfusionibus miscenda,scilicet mentæ succus, uel serpilli uel calaminthæ, uel turbæ. Tum iis quoq; utendum quæ naribus inseruntur. A septimo die si uiscera sentiant inflammationem,cataplasmatis ex lini semine,& hordeacea farina cum hydrelæo leniemus. Deinde cucurbitulas leues,aut cum scarificatione,tum his ipsis,tum occipitio,& spinæ accommodabimus. Si corpus squalidum perustumq; esse coniectura ueris,febrisq; adsit, etiam balneis utendum aquæ potabilis,& unctione liberaliore. Vinum tenue & aquosum,quod ὀλιγοφόρον appellant,uiribus recolligendis propinabimus,nullam inde mentis turbationem,ut est uerisimile,futuram suspicantes. Aut enim nulla fit cum morbus declinat, aut certè si fit, ex facili subsidet. Processu autem declinationis, gestatione corporis uti expedit,& congrua uirium recreatione. Sed ita phrenitici se se recolligent, ut ebrietatem, ciborum corruptiones, & in primis solis æstum caueant...

† Hæc sic leguntur in antiquo codice, ποιήσαντες ἀλέαν καταντλήσωμεν θερμῷ ὕδατι καὶ ὑδρελαίῳ id est, fota adhibita calente aqua,aut hydrelæo.

De

De inflammatione cerebri. Cap. VII.

CErebrum inflammatione laborans, sæpe ita intumescit, ut capitis suturæ distendantur. Dolor comitatur maximus, & diuturnus, multus angor, rubor ĩ facie multus cum tumore molli: oculi fiunt emissicii, caput inturgescit. Qui hoc malo impliciti sunt, sanguinẽ ex cubito mittere, item ex naribus, & uasis linguæ subd tis debẽt. Porrò utitor & aspersionibus quæ per inflammationes capiti adhibentur, & cataplasmatis, quæ humectare, & maturare sunt idonea.

De erysipelate cerebri. Cap. VIII.

ACcidit quoq; erysipelas cerebro, quo laborans hæc patitur: capite dolet uniuerso, adeò ut flammis id uri putet. facies frigida est, & subpallida, os siccescit. Quare sic affecto sanguis detrahendus est, & potissimum ex uenis sub lingua sitis. Refrigerantia conueniunt: quibus in aliis quoque erysipelatis utimur.

De lethargo. Cap. IX.

LEthargus itidem, cum ratiocinatricis animæ noxa sic aliqua, locum eundem quem phrenitis, nempe cerebrum, occupat: materia uerò mali, contraria est. Nã ex pituita humidiore, frigidioresq; cerebrum madefaciente, contrahitur. Lethargicos comitatur febris lenta, non impensè acris erodensq;, cũ alto sopore, quæ cataphora Græcis dicitur. Pulsus his magni, rariq; sunt, & undosi, respiratio nimis rara & imbecillis. somno perpetuo præmũtur, à quo ægrè possunt excitari, & quocunq; modo interpellentur, uix respondent: obliuiosi, mente capti, oscitant crebrò, & hiante, ore nõnunquam persistunt, tanquã claudere id obliti. Deijciunt per aluũ cõplures quidem, liquidiora: nõnullis autẽ contra uẽter inarescit. Vrinã reddunt iumentorum lotio similem. Quidã ex eis tremiscunt, & undiquaq; desudãt. Huic affectui respondet Caros quasi dicas ueternosus sopor ex eadẽ materiæ proficiscens: sed hoc discrimine uariat. Febris Carum præcedit, eaq; uehementior: Lethargum subsequitur. item quòd Carus etiam alia comitetur symptomata. siquidem frequenter febrium accessionibus superuenit comitialibus, cerebri compressionibus, modo esse quidem in fracturis, modo autem membranæ custode, quẽ μηνιγγοφύλακα Græci uocant, priorem cerebri uẽtriculũ premente.

premente. Lethargus autem peculiarem quandam cõstitutionem obtinet: superuenit comitialibus.

Curatio lethargi.

VIres si permittunt, etiam hic uena secari debet: sin minus, clysteriis acribus aluũ ducemus. Aeger decumbet in domo spatiosa, mediocriter lucida. Caput eius oleo perfundi oportet, cui etiam castoreum sit adiectum. Nonnulli in uicem olei, oxyrhodino cũ castoreo utuntur: robur hinc capiti caloremque simul accersentes: reliquũ uero corpus delinẽtes, & præcipuè extrema, olei ueteri: cũ nitro tosto, uel pyrethro, uel pipere, uel cocco gnidio extergũt. Licet & cerato quod his & castoreo simul cõstet, uti. Porrò naribus admouentur odorãda thymũ ex aceto cõtritũ, aut origanũ, aut pulegiũ. Os ungi conuenit, & palati cœlũ detrito sinapi, cũ mellis momẽto. Conantq; oportet pituitã indidẽ affixã digitis eiicere. Si admittant etiã apophlegmatismi usus erit ex oxymelite cũ hyssopo, aut pulegio, aut orygano, aut ipso quoq; sinapi. Potui exhibebit aliquid ex iis uuæ citò trãseũt præsertim diaspolites cochlearii, mẽsura cũ posca. iis aũt qui in uetustatẽ inciderũt, & tremuli sunt, castorei quoq; scrupulos duos, trẽsue dabimus. Si humoris inest copia, nihilq; aliud prohibeat, scãmoniæ scrupulũ, castoreo tẽperatũ exhibebimus. At si his affectus nõ discutit, caput radẽdũ fouẽdumq; est sale, milio, & similibus per sacculos adhibitis: Adhæc sinapismis uti in capite prodest, tũ iis quæ per sternutamẽra euocãt. Postea cucurbitulas occipitio agglutinare partim leues cũ multa flãma partim cũ scarificatione. Præterea ad naturæ excretiones frequẽter sollicitare oportebit tũ iniectionibus, tũ iis quæ urinã mouẽt. Inferiorẽ uẽtris ab umbilico regionẽ oleo rutaceo, aut sycionio cui sit adiectũ castorei paululũ aspergere fouereq;. Iã uerò ut deglutiãt crebrius admonebimus, cũ calida aqua dulciũ potionũ, aliquam præsertim apomeli ex angusti oris uasculis, βομβύλια græci uocãt, instillãtes. Quòd si mediã infestet regionẽ q̃dã inflãmatio, hinc itidẽ medebimur suffusionib. & cataplasmatis Naribus sinapi aceto tritũ, uel castoreũ ustũ admouere profuerit. Alimẽtũ esto cremor ptisanæ, uel auenæ, uel alicæ cũ oxymelite, uel salibus uel pulegio, nũc quotidie nũc uno die ĩterposito. A cibo uinciri debet: summa cedere multũ oportet, cruraq; pũgere, nõnunq̃

pilos

pilos et in ipsis uehementius euellere cōniti,quò excitent. Iā femorū & crurū rubores excitari, φοινίκμυς Græci uocāt,subinde prósunt, Cæterum ubi morbus inclinare inceperit, gesta tionibus statim congruis utendū, & ad balneū reducendi sunt. Victus qui uires recolligat,recreetq; decenter adhibendus.

De catocho, aut uigili comate. *Cap. X.*

HVius morbi causam, ubi de phrenitide sermo est habitus sumus complexi.notæ,ut summatim dicam, communes quodammodo sunt phrenitidis,& lethargi. Sed pro materia abundante uariant,peculiares autem hæ. Detinetur ęger supinus,extensusq;,interim facies subtumescit, & modice lethargicorum modo liuet:interim rubore tincta est, & superior gena sursum conuelli uidetur, ac excedere, ut ne conniuere quidem æger queat:respiratio nulla apparet, sed quasi emortuus decumbit.pulsus est exiguus,languidus, & creberrimus. Vrina & aluus cohibetur, aut certè modice redditur. ac qui sanè mediocriter habent, liquorem aliquem infusum deglutiunt:qui uerò malo uicti sunt,ad nares regurgitant Itaque affectus qui pituita bilem superante constituuntur à lethargicis discernimus,eo quòd neque facies tumescit,neq; liuida est, sicut lethargicis: præterquàm quòd paulatim etiam leuiter desudant. In iis autem periculum maius est, quibus peruigilium adest continens,urinæ non respondent,difficultas spirandi intenditur,sudores erumpunt,item quibus ad nares potus resorbetur. At si mulier hoc laborare uitio cœperit, ab ea quæ uulnæ strangulatu correpta est,hac nota discernes,quòd naturaliter iacere uideatur, & inclamantes percipiat,excitetur,rursusque somno graui sopiatur. Est ubi dicunt catochon diuersum à uigili comare,quod simplicem non mixtam habet causam,nimirum frigidiorē siccioremq; materiā, quę posteriore cerebri uentriculo obstructo malum hoc excitarit. Ob quā etiā æger, si corripitur subitò in illa permanet figura, qua correptus est, stans scilicet,uel sedens,clausis oculis,aut respiciens.Quam ob causam antiquiores Græci hoc pressos morbo, catochos, uel catochomenos,quasi dicas occupatos, detentosq; nominauerunt: recētiores affectū catochen,& catalepsin,ueluti detentionem,& deprehensionem Curatio prædictis quidem est,sed pro symptumatum ratione quæ superueniunt,euariat.

Curatio

Curatio catochi.

HVic quoque malo sanguinis missione succurritur, præsertim quibus facies rubescit, modo uires suadeant: aut clysteres inijciendi partim qui pituitam pollentem eliciant, partim qui bilem abundantem leniant: pari modo aliorum quoq; præsidiorum usus erit. Similiter ægros nutrire cōfert, interim diebus singulis, interim uno interposito. Porrò affectus admodum periculosus est, si ex quodam alimenti, aut potus errato acciderit, qui statim ad uomitum cogendi sunt, ac parciore uictu continendi, aluus irritari, ac uiscera respersionibus ex cumino, aut ruta foueri debent Qui ex ebrietate uitium conceperunt, crapula dissoluta, humidiore cibo tractandi sunt, qualis est ptisanæ cremor. Præterea caput inunctionibus accommodis per æstatem frigidis, per hyemē tepidis obducetur. Si crapula neutiquam fuerit soluta, neque ad sobrietatem reditus est, desperatæ ualetudinis ægrum longe fugere oportet.

De memoriæ iactura, & ratiocinationis, item de caro hoc est, ueternoso sopore, et fatuitate. Cap. XI.

MEmoriæ iactura partim per se, partim etiam cum aliqua ratiocinationis offensa accidit: quemadmodum, & mentis seu ratiocinādi facultatis noxa priuatim prius accidit. deinde memoriæ iactura insequitur. Verùm cum utraque pars malè fuerit affecta, fatuitas seu stultitia, quæ Græcis morosis appellatur, oboritur, causam habent communem efficientem, nempe intemperiem. Quòd si humida solum fuerit, memoriæ & ratiocinationis uitium creabit, torpores graues, animi sopores, cataphoras Græci uocant, longos, altosque somnos. Si uero humori frigiditas etiam accesserit, caros & lethargos: eodemque modo si sola quidem fuerit siccitas, uigilias tantum inducit: sin autem calor accesserit siccitas, deliria, & phrenitidas mouebit. Porrò intemperies hæ nonnunquam obueniunt humoribus, nonnunquam cerebri uentriculis, uel ipsius uasis: uel utique in humiditate insparsæ, uel in ipsomet cerebri corpore, uel etiam temporum musculis tali modo uitiatis. At si quando humores cum ipsis fuerint mixti, similem quoq; morbum inferent: uerum simplex, an composita sit intemperies, efficiens, ex specie excrementorum condisces. Quòd enim

memoriæ,

memoriæ,& ratiocinationis iactura, frigiditati ſoboles exiſtat, compertum habemus:ea uero humiditati ne, an ſiccitati iuncta ſit,ex recrementis, ægri habitu temperatura, uictus ratione,anni tempore,& loco deprehendemus.

Curatio.

SI frigida male habuerit intemperies,calefacere, ſi humiditati iuncta ſit,etiam exiccare oportet. rurſus ſi mixta cum ſiccitate,humectare ſimul,& calefacere. Pari modo etiam in calida intemperie refrigerare conuenit ſi ſiccitas acceſſerit, pariter humectare.ſi humiditas,refrigerare ſimul & ſiccare. In quibus autem ſanguineum hnmorem deprehendis abundantem, uenam aperire, uel clyſterijs acribus uti conſilium eſt. deinde etiam hiera exhiberi debet,& apophlegmatiſmis uti cõuenit. Item inunctiones capiti ſunt inducendæ ex oleo, cui adiecta ſint quæ refrigerant, exiccantque, roſę dico, myrti, lentiſcus, aliaque ſimilia:necnon toti corpori proſpiciendum eſt. Quòd ſi ex æſtu,& laſſitudine orta fuerit intemperies,caput oxyrhodino perfundendum,tum reliqua curandi ratione frigida, humectaq; uti conuenit:cum in alijs tum in cibo & potu. Quòd ſi caros fatuitati,uel obliuioni accedat,huic etiam proſpiciendum eſt, ut in lethargicis prius comprehendimus, ubi & ipſorum diſcrimen explicitum eſt.

De uertiginibus. *Cap. XII.*

VErtiginum affectus naſcitur cum frigidus, glutinoſuſque humor cerebrum occupat: unde leui occaſione protinus etiam concidunt, ueluti quando aliqua circumagi extrinſecus aſpexerint,ut rotas,uertices've, aut quando etiam ipſi circumaguntur. Interim uero etiam calfacti capite,cum humores in eo contenti,uel ſpiritus quoque commouentur: interim prioribus cerebri uentriculis, dum caluaria confracta perforatur preſſis, in quibus etiam uehementes oboriuntur cruciatus. præcedit autem in eis,quibus caput primario afficiatur,uehemẽs in eo dolor ueternoſus ſapor qui κάρος Græcis dicitur,& aurium ſonitus & quidam ſanè olfactu læduntur, quidam uerò guſtu at quibus ex conſenſu uentriculi oris uertigines accidunt & ſtomachi roſio, quam cardiogmon Græci appellant, & nauſeæ ſimul comitantur.

Curatio.

Curatio.

VErtiginosos in accessione quidem medicamentis quæ odore mouent idoneis,excitare cõuenit.Item frictionibus uti, & id genus alijs. Vbi morbus remiserit, eius amoliendi gratia sanguis primũ mittendus est:deinde purgatio ex hiera præstanda. Interposito tẽpore acri clystere ex centaurei. uel cucurbitæ syluestris decocto utendum est. Secundũ huiusmodi uacuationes caput ipsum cucurbitulis ad occipitium cũ scarificatione lancinari debet, mox apophlegmatismi,id est, medicamenta quæ saliuã per os eliciant adhiberi, & sternutamenta moueri, At quos capitis calor,auriumque sonitus male hẽt, ceu uaporibus calidiorib. per arterias sursum elatis,etiã arteriæ sectio retro aures ijs adhibẽda est:ut in parte chirurgica sumus dicturi.

De morbo comitiali. Cap. XIII.

MOrbus comitialis, cum totius corporis sit conuulsio, cum principis animæ functionum noxa, partim sanè in ipso cerebro, partim uero in uniuersis huius uentriculis causam habet constitutam: ea modo est humor pituitosus,modo melãcholicus, prętereà etiam ore uentriculi affecto consortii lege oboritur. quemadmodũ in colicis quoque sicuti cùm de illis agemus exequemur,uel certè aliis quoq; partibus contagionẽ impartientibus nascitur, cùm aura quædam frigidior ad cerebrum ascendit,aliàs à crure, aliàs à manus digitis. Insuper uisus est quandoq; prouenire etiam in quadam muliere ab utero quo tempore esset grauida:à partu autem cessauit. Occupat hoc morbi genus maximè pueros, eosq; adhuc paruulos. deinde uero adolescentes, & iuuenes, minime senes & decrepitos. Præcedit igitur comitiales inuitus corporis, animique status,:tristitia, eorũ quæ perceperant obliuio, turbulentæ insomniorum imagines capitis dolor,eiusq; repletio continua ob iracundiam maximè,& pallor faciei, & inordinatus linguæ motus: nonnulli ipsam quoque commordent. Quibus autem à stomacho uitium oritur, etiam palpitatio ipsius præcedit, turbatio, & erosio: Iam ex inedia seu cibo tardius assumpto, irritantur. Vbi uero symptoma iam institerit, ægri derepente concidunt, conuelluntúrque: interdum etiam exclamant uoce nihil signficante at eximia, peculiarisque admodũ nota ipsorum existit, oris spuma: cum alia communiter aliis quoq;

mor-

morbis eueniant. Non desunt quibus etiam urina & stercus præter uoluntatem excernitur. nonnullis & genitura. In quibus igitur acutissimus est affectus, statim iugulat, & accessionum cõtinuatione, & symptomatis, uehementia. In pluribus autem longus esse solet:eoq; si non in pubertate, uel menstruis purgationibus, uel per cõceptum solutus fuerit, aut si post hoc tempus contractus fuerit, sæpe usq; ad mortis diem prorogatur, nisi congruam medici curationem consequatur. Coarguūt comitiales suffimenta, bitumen, uel lapis gagates, uel cornu caprillum, iecur hircinum comestum. & iecoris tosti odor.

Curatio.

SI infans adhuc fuerit qui ægrotat:nihil moliendum est.nam ætate ad biliosiorem, sicciorem'q; statum trãseunte, & uictu moderatiore adhibito, sua sponte plerunque morbus finitur. Conuenit autem uictus etiam solum tum infantium, tum nutricum ratione habere. Qui uerò post annos pueriles in morbum hunc prolabuntur, eorum partes conuulsæ ac distractæ pingui oleorum aspergine foueri, uinciri & in rectum dirigi debent. Deinde ore distento digitus demitti, aut penna oleo irino uncta, pituitæ auferendæ gratia. Quin & medicamẽtis quæ naribus adhibentur sensum mouere conuenit, ut peucedano, cyrenaico liquore, bitumine, pice cedrina. Post accessiones si nihil prohibet, sanguis utiq; è cubito mittendus est. At si nihil remittat accessio, summæ partes sinapismo delinendæ sunt: cucurbitula autem præcordijs defigetur. Quod si nec his morbus comprimitur, minimum in medicina spei superest. nihilo se eius tamen medicus animo confidente castoreum necessitate adactus, & liquorem cyreniacum cum melle & aceto ori infundet. in anum centaurei decoctum, uel cucurbitæ syluestris dabit. ubi ad se redierint ex morbo comitiali uiribus ante recreatis purgatione ex hiera uacuandi sunt hæc sanè est recentis & acuti morbi comitialis curatio. Deinceps quomodo inueterato succurratur, tradem us. Itaq; ægrotos aquæ potu continere diu expedit. aggredientes autem curationem, si nihl obest, sanguinem dimittere. Interpositis quatuor aut quinq; diebus corpusculum reficere, & sic purgante medicamẽto euacuare, præsertim ueratro nigro, uel cucurbita syluestri, uel certe scammonia. Porrò ueratrum sine medulla tunsum cribratum'q;

aquæ mulsæ cyathis quinque, uel sex inspargere oportet, aut melle discocto cum piperis momento excipere. Cucurbitam uerò syluestrem, semine eiecto, sed quæ medullã reseruet, passo implebis, sinesq; totam noctẽ commadescere: mane passum auferetur potuiq; dabitur. Vel etiam medicamento ex ueratro albo purgationem molieris: quod hæc recipit: baccarum lauri purgaturum, piperis albi, alypiados, euphorbij, ueratri albi singulorum drachmas octo. Hoc totũ datur cum passo quod in cucurbita syluestri pernoctarit, probe uacuat per uomitum. Vbi uerò sat purgati sunt, ægri balneo credentur Tertio die in præcordijs & dorso cute scalpello incisa cucurbitulæ affigendæ sunt. deinde complusculis diebus interpositis corpusculum reficiendum est, & Hiera diacolocynthidos assumi debet, postea capiti & occipitio cucurbitula agglutinari. Sequenti die panis coctus in mulsa, tritus autem cum amaris amygdalis, uel serpyllo, uel menta, uel calamintha, uel ruta superdandus: atq; id per triduum continuabitur. ab hoc, caput radendum est, & peucedani liquore, ex aceto diluto, in quo spondylion sit coctum perungendum: rursus interposito spacio corpusculum reficitur: & antidoti diacolocynthidos oboli nouem ex aqua mulsa exhibentur: & interpositis diebus iterũ tres ex antidoto offerre conuenit. Inde medicamentis uti quæ sternutamenta citant. post quinq; decémve dies castoreum ex mulsa præbetur: tempore rursus interposito in aluum dabitur centaurei decoctum & cucurbitæ syluestris: abhoc iterum hiera offeretur mox utendum ijs quæ sal uam per os & nares educant, deinde sinapismus capiti inducitur. iam etiam acrium ciborum esus conuenit, cũ opportunitas est, adhibitus. Auxiliatur his etiã oxymel scilliticum quotidie potum, & mel, in quo scilla intabuerit, instar cochlearij assumptum. Victus autem ratio est quæ incidat, extenuetq;. Capparis igitur frequenter esus, & salsamentum prodest. Fugere oportet carnes, legumina, uinum copiosius, uenerẽ liberaliorem, balnea, sinapi, & potum statim à balneo, præsertim uini meraci. Exercitia prosunt & frictiones, sed capiti post reliquas omnes corporis partes adhibitæ.

De ijs qui stomachi uitio comitiali morbo corripiuntur.

SI stomachus primariò affectus, morbum inuexerit, sollicitudo habenda est, ut ex facili æger concoquat. Panis igitur

accurate

accurate elaboratus ex nino téperato quod leuiter aſtringat, albumq́; colore ſit ad horam tertiam aſſumi debet medicamen tum uerò ex aloe bis,ter've ſingulis annis dare his expedit. Vi di autem quandoq; puellum (inquit Galenus)neutiquam hoc tentatum morbo poſteaquàm radicem glycyſidis(dicit autem pæoniam magnam recentemq́;) ex collo ſuſpenſam geſtaret. Inſuper agaricum opitulatur comitialibus,idem præſtat ſeſil i, ſpondylij fructus , radixq́; ariſtolochia rotunda ex aqua pota, non parum huc fuit,& continua crurum ſcarificatio.

De ijs qui à particula quadam morbum concipiunt.

INuaſuro quidem ſymptomate, ubi particulam cõmunicare morbum,ſenſerint,ſiue ea fuerit manus,ſiue pes, fune excipi ualenter debet quæ ſuperpoſita eſt. Cum autẽ remittit.recrea re corpus oportet, adurens quoddam medicamentum particu læ inducentes,cuiuſmodi eſt lepidium, & diacantharidos dicta ſimiliaq́;. Ad hæc oxymel Iulianum comitiales uehementer adiuuat,particulatim materiã emolliens.Poſt omnia cõmemo rata & Theriace,& naturales balineæ locũ obtinẽt. per totum autem uitæ curriculum,cauenda maxime cruditas, cibus ante concoctionẽ obitam,iſq́; craſſi ſucci,tarda cibi aſſumpto, cor- poris exagitatio,uinũ largius & potus à balneo,ſicut cõprehẽ- ſum eſt,maximè,meracus, præterea ualde uetuſta, craſſaq́; ui- na,tũ acria ex his quę odore mouẽt,& caput replẽt,ĩcõueniẽs ẽ ſublimi cõſpectus,in balneo mora,& capitis ex ſole exuſtio.

De melancholia. Cap. XIIII.

MElancholia mentis quædam alienatio eſt ſine febri, ex melancholico maxime humore naſcens, qui mentẽ oc cupauerit:alias cerebro ipſo per ſe ægrotante, aliàs to- tius corporis conſenſu immutato. Tertia uerò melancholiæ ſpecies eſt,quam flatulentam & à præcordijs hypochondriacã appellant,ob inflammata circa ſtomachum præcordia proue- niens.quæ modo aurã quandam maligniorẽ, modo ſubſtantiæ humoris partẽ ad cerebrũ ſurſum tranſmittãt. Cõmunia om- nium ſigna ſunt,metus,triſtitia,homines auerſantur,alij ſe ce- dunt animalia quædam bruta eſſe, & uoces ipſorum imitantur: alij uaſa fictilia, metuuntq́; ne rumpantur. adhæc mortem hi expetunt, illi eandem expaueſcunt, nonnulli ſemper rident, nonnulli plorant. Alij uerò putant à maiore quadã ui ſe inua-

di,& uaticinantur futura, non aliter quàm uates & diuinaculi quos græci ἐνθεαστικούς proprie nominant. Peculiares autem notæ eorum sunt, qui ex totius corporis consensu melancholia laborant, gracilis corporis habitus, niger, hirsutus, & ex toto melancholicus, uel natura, uel etiam ex acquisito per sollicitudines quasdam, aut uigilias, aut prauorum ciborum esus, aut hæmorrhoidum, aut menstruorum suppressionem. At qui ex præcordijs melancholici existunt, eos testantur cruditates, acidi ructus, ardor, & ipsorum grauitas, tum quòd præcordia sursum conuellantur: interim etiam inflammatione conflictentur. Adhæc quòd incipientibus, deinde maioribus effectis melancholica comitentur symptomata. quodque hæc leuentur, concoctione, uel alui excretione, uel multis flatibus, uel uomitu, uel ructu. Cum autem nullum ex his, aut certe pauca eueniunt, melancholica quæ apparent signa cerebrum primario affici in totum succi contagione melancholici fatentur. Porrò si quando flauæ bilis supra modum exustæ in nigram fiat mutatio, insaniam, dictam græce manian inferet, ob quam ferarũ modo efferuntur insani, ut etiam eos qui imprudentius ipsis occurrunt, manu uiolenter tractent.

Curatio melancholiæ.

QVi igitur ex primario cerebri affectu melãcholici sunt, crebris balneis, uictu boni succi & humido curãtur unà cum decẽti animi delectatione, sine alio præsidio, cũ certe humor qui molestat nondum ob temporis longitudinem excerni cõtumax est, quãdo etiam ualentiora magisq; uaria tentare oportet remedia. Itaque purgentur per initia epithymo, aut aloe Nam uel pauxillum ex his sumptũ quotidie maxime iuuat, & leuiter aluum subducit ubi uerò purgati fuerint, uti dictum est, absynthium propinabitur: nunc quidem herba ipsa in aqua macerata coctaq; duorũ cyathorũ instar, nunc autem eius succi drachma semissis, cum aqua continue liquefacta. Aceti quam acerrimi modicum sorbitioni datur somnum inituro. Iam multa obsonia in id intincta, esse conuenit. præstantius autem fuerit aceto mixtam esse scillam, polium, & tenuem aristolochiã. At cum morbo quidẽ incipienti ex totius corporis affectus cõsortio, ut suprà dictum est, incidis, corpus autẽ, uiribus constat, à sanguinis missione incipiẽdũ est: post hanc, uiri-

bus

bus recollectis, inferius purgare conuenit medicamento ex cucurbita syluestri, tũ eo quod cõstat nigro ueratro, ac si hæmorrhoidibus, aut mensibus suppressis malũ fuerit concitatũ, illas adaperiemus, hos proritabimus. Laudantur etiã facultates, tũ quæ urinæ ciendæ sunt, tũ quæ per sudores purgãt. Sin autem præcordiorũ offensioni morbus debetur, & horũ habenda erit [illegible]licitudo: ac fouebũtur ipsa decocto rutæ, anethi, absynthii, pulegij, agni seminis, & fructus lauri perfundẽdo. Hæc etenim dolores quoq; leniũt & flatus discutiũt, oleo incocta, & sic affectæ parti applicata. Cæterũ præter hæc insint, cataplasmatis etiã ea quæ flatibus discutiẽdis faciunt. nẽpe apiũ, uel anisum, uel cuminũ. Nil mali fuerit, si indatur cataplasmati & cyperus, & iris, & libanotis quam rosmarinum uocant. Cum & hæc admoues longũ tẽpore per diẽ & pasto & ieiuno adhærere sines. Vbi ademeris, aliud quoddã operimẽtũ super accommodato, lanam scilicet latiorẽ Cucurbitulis ad flatus digerendos leuibus utitor: ad dolores uero inflammationesq; cũ scarificatione. Porrò adhibita curationi diligentia, nec sinapi obliuiscere, sed acribus smegmatis, & dropacibus super dorsum, uentremque uti conuenit. Quibus uitiũ inueterauerit præsentissimum est remediũ etiã citato per ueratrũ albũ uomitu purgatio. Victus oĩbus melancholicis conferet probi succi, & mediocriter humectãs. Vitãda sunt, caro bubula ceruina, lenticula brassicæ cochleæ, uina crassa, & nigra: breuiter, quæ atrã bilẽ generant.

Curatio insaniæ.

INsanientes cõsimilẽ melancholicis curationem recipiunt. Propriã uero habẽt, ut caput ipsorũ tum rosaceo tum oxyrhodino perfundatur. Itẽ ex antidoto picra purgabimus, uerũ sanguine prius misso: nec non hirudinibus in capite utemur. Vnicè ipsos iuuat hippomarathri radix, semenq; eius ex aqua potum. Insuper Brioniæ radicis drachma ex aqua quotidie assumpta. Sin autem delirantes purgantium medicamentorum potionẽ renuãt, misceri debẽt ea nesciẽtibus ipsis, cibis nempe buccellis uel ficubus pinguibus, uel palmulis, interdum uero potionibus adiicienda sunt. †Ante omnia uero aut in lecto uinciendi, ne & sibi, & iis quibus incidunt mali quippiam inferãt: aut gestandi grabato intra lecticam quandam insaniẽtibus peculiarem γλωσσόκομον græci uocant, ex alto pensili.

†Plura leguntur in nostro codice, ita enim habet, πρὸ δ᾽ἔγε πάντων κρατέσθωσαν ὑπό τινῶν παίδων, ἢ σκιδισμέσθωσαν, &c. id est, ante omnia contineantur à seruis aliquot.

De incubone, qui ephialtes græcè dicitur. Cap. XV.

EPhialten, qui latinis incubo est, aliqui à uiro dictũ asserunt, uel inde ꝙ hoc malo correpti ceu insilientẽ aliquem se imaginentur Themison autẽ decimo epistolarũ uolumine, à suffocando forte, Pnigalionem appellauit, Cõstituitur id uitij ex crapula, & cõtinua stomachi cruditate. Comitatur eo detẽtos difficilis motus, torpidus in somno sensus, suffocationis imaginatio, & ueluti quodã super incidente, oppressio, ita ut exclamare nequeãt hoc detẽti, aut uocẽ edãt nihil significantẽ. Nõnulli uerò etiã audire sæpe eum qui super ipsos inciderit, ac uenerẽ exigere imaginãtur, sed cõtractis eos digitis fugere. Cura itaq; habenda est mali per initia, nã si diutius prorogetur, continuè per noctem incidens, magnũ aliquẽ morbum nunciat, ut apoplexiã, insaniam. & morbũ comitialẽ, cum in caput huius uitii causa ferri cœperit. Quæ enim comitiales interdiu, eadem ephialtici dormientes noctu patiuntur. Itaq; cõmodũ est sanguinis detractione & purgationibus uniuersum ægri corpus uacuare. Maximè his opitulatur, nigri ueratri drachma, cui scammoniæ oboli tres sint adiecti, & nonnulla ex odoratis, anisum, daucũ, petroselinũ. Iam hiera diacolocynthidos, strenue auxiliatur: est aũt ea quæ ad Rufum authorem refertur. Victus porrò sit tenuis, nõ qui inflationes pariat. Succurrit ipsis & pæoniæ semen. Dandaq; continuè sunt potui ex aqua grana eius nigra quindecim contrita.

De lycaone, uel lycanthropia. Cap. XVI.

QVi lycanthropia detinentur, noctu domo ægressi, lupos in oĩbus imitãtur, & donec dies illucescat, circa defunctorũ monumẽta plerunq; uagãtur. Hæ comites ipsorũ notæ sunt, facies pallida, oculi ad uidẽdũ imbecilles & sicci, lingua aridissima, nulla in ore saliua, sitis immodica, tibiæ ꝙ frequẽter impingãt exulceratæ, adeo ut sanari nequeãt. Tales quidã sunt notæ: speciẽ uerò melãcholia lycanthropiã esse existimare cõuenit, curãdumq; in accessionis tẽpore, sanguinis ex uena ad animi usq; defectũ detractione: item, cibis,

probi

probi ſucci, æger, & balneis dulcis aquæ ſuſtinēdus eſt. Deinde lactis ſero per triduū uſus, etiam hiera diacolocynthidos, bis térue purgabitur à purgationibus, Theriacē quoq; ex uiperis aſſumet, ac alia reliqua in melancholico affectu cōmemorata. Inuadenti iam morbo, aſperginibus ſomnū accerſere cōuenit, in id efficacibus, ubi ſomnus acceſſerit, nares opio illinuntur.

De amantibus. *Cap. XVII.*

AMores cerebri affectibus annumerare cū ſint quædā curæ, haud fuerit abſurdū. Cura uero affectus eſt animi, ratiocinatione in motu laborioſo occupata. Hæ ſequaces amantiū ſunt notæ. Oculi cōcaui nō illachrymant, ſed tanquā, uoluptate pleni apparēt, cōtinens palpebrarū motus, & cū reliquæ corporis partes nō collabantur ſoli hi amātibus cōcidunt. Pulſus ipſorū propriè nullus eſt, ut quidā opinati ſunt uerum, qualis eorū deprehenditur, qui crura cōficiūtur. Cum uero id quod amatur in mentē ipſis uel auditu, uel uiſu, & præſertim repente uenerit, tūc pulſuum animo turbato cōtingit immutari neq; naturalē æqualitatē, neq; ordinē retinere. Hos igitur & triſtes, & uigiliis torſos nōnulli qui diſpoſitionē ignorarēt, balnei abſtinentia, ſolitudine & tenui uictu conſumpſerunt, in quibus ſapiētiores cū amantem deprehendunt, ad balnea, cōputationem, geſtationem, ludos, fabulasq; animum abducunt. nonnullis merum incutere conuenit. Nam qui amori ſemper indulgent, iis difficulter abigi poteſt affectio. Quidam igitur obiurgandi ſunt, pro ratione uitæ quam ſinguli delegerint. In uniuerſum mens ad alias curas abducenda eſt.

De apoplexia & hemiplagia, uel paralyſi. *Cap. XVIII.*

QVando commune quidem neruorum principiū affectum eſt, eoque omnes corporis particulæ motum ſimul & ſenſum amiſerunt, apoplexia morbus appellatur ita ut pariter principis animæ functiones ſint obleſæ. Sin autem in altera capitis parte obſtructio fuerit oborta, hemiplagia & paralyſis nominatur. Si uero unam quandam particulam talis noxa occupauerit, illius affectio particulæ dicitur.. Quippe Hippocrates memoriæ prodit, apoplecton hoc eſt reſolutum ipſi crus euaſerat. Seruatur itaque in apoplectis modica quædam reſpiratio, quæ ſi permultum à

naturali functione recesserit, maximam esse affectionem puta bis si paululum, exiguam. Deterrima uerò est respiratio, cum intermittitur, uel etiam ubi magna cũ uiolentia trahitur. Origo uitij est ex frigidiore pituita, quæ principalissimos cerebri uentriculos uniuersæ & subito repleat. Sin autẽ spinalis medullæ principium quandoq; totum huic cõflictatur malo, omnes faciei subiectæ partes resoluuntur, ipsa manẽte incolumi, eo ꝙ sensum motumq; partes quæ ibidem habẽtur à cerebro excipiant Si dimidia ipsius regio infestatur illarum partiũ resolutio quæ dicitur paraplagia constituitur. Si odoratus uitiatus fuerit, uel ad priores cerebri uẽtriculos intẽperiẽ expertos, uel ad meatus ossiũ quæ à percolando ethmoide dicũtur, obstructos, talis referetur affectio. Itaq; iacẽt apoplecti, uoce intermortua, sensus motusq; expertes, citra febrẽ. Præcedit hoc mali, capitis subitus, acutusq; dolor, uenarũ circa guttur extantium, sphagitidas Græci uocant, toruli eleuantur, tenebræ oculi offunduntur: itemq; splendores eisdẽ oboriuntur, & extremarum partiũ sine ratione algores, totius corporis palpitatio, difficilis motus, & dentium inter dormiendum stridores, urina ueluti æruginosa, atra, modica, & farinæ crassiori similia subsidentia quædam refert. Accidit autem hic affectus circa ætatẽ senilem tẽperaturis pituitosioribus, uictuq; tali usis. At si iuuenes, & per æstatem infestet, magnam necessitatem fatetur.

Curatio.

APoplexiæ morbus, nequaquã, aut raro curatur, ut qui mortem minetur præcipitẽ. Si uero etiã discussa fuerit, plurimũ cum partis cuiusdam corporis resolutione discedit. Qui igitur quoquo modo curationẽ recipiunt, iis statim sanguis ex uena detrahẽdus est, & sicubi remissionẽ quandã habuerint, detrahẽre cõueniet eadẽ die, aut sequenti, aluũ autẽ acri clystere ex muria & melle cõtemperatis ducere. Dein oleo copiosiore sulfurato totũ corpus perungere, caputq; chamæmelino, uel anethino oleo, in quo spondiliũ decoctũ sit uel calamintha: mulsaq; instillatur, & ea quæ odore mouẽt, naribus admouentur, uti opopanax, uel sagapenum, & galbanũ, uel castoreũ. Oportet autẽ & ori per uim aperto digitũ, uel pinnam oleo madefactã inserere, ut ea quæ ipsi inhærescunt, eiiciantur. Cæterum sedes etiam iis quæ flatus educunt, perungenda est: mulsa uel

oxymel

oxymel potioni dabitur Quinetiã apophlegmatiſmis ex thymo, uel origano cũ aceto decoctis utemur. Vbi morbus ſe remiſerit, cibus mollis, diſtribui facilis & ſucculentus aſſumetur. Si uox nondum redit, & uires permittunt, cucurbitulæ occipitio cum ſcarificatione deligentur ſi fieri poſſit etiam præcordiis. deinde geſtabuntur ægri curru, aut lectica, aut lecto penſili. aſſumi etiam debent crebrius quæ ſternutamenta excitãt, & apophlegmatiſmi. Vbi quatuordecim dies morbus exceſſit, ad reliquas geſtationes ducentur. Cæterum ſermonis etiam ſollicitudo habenda eſt. uetus apomeli cum micis panis, uel alica dabitur: mox pauxillum ex hiera. Poſt uigeſimum primũ diem balneo ægroti credentur. † Vinum tenerũ calente aqua temperatum potui exhibebitur: ac reliquo tempore uires balneis & unctionibus reficiendæ ſunt: degent autem ægri in locis ſi fieri poteſt, mari uicinis.

† Melius hic locus deſcriptus eſt in ueteri καὶ οἶνον παλαιὸν δώσομεν πιεῖν, id eſt uinum uetus &c. quanquam hæc admodũ leuia ſunt cum nemo tam ſtupidus ſit qui οἶνον ἁπαλὸν nunquam dici non ſentiat.

Curatio reſolutionis, quæ pareſis dicitur.

AT ſi principis animæ functionibus liberis, omniũ particularũ aut quarundã remiſſio acciderit, etiã hic qui moleſtat humor, qualiſcunq; ille fuerit, euacuari debet. Mox hiera, cui caſtorei quoq; pars ſit adiecta, dabitur: per initia drachma ſemiſſis, cũ tantillo mellis, & aqua calente ſoluta, uel per ſe, piperis quoq; dimidio ſcrupuli addito. Quatuor deinde diebus interpoſitis integra drachma aſſumetur, dehinc una & ſemiſſis, poſtea duæ, atq; tres. Rurſus totidẽ diebus ĩterpoſitis quatuor drachmæ, ſi ægri uires ſuſtinent, offerentur, mellis adiecto cochleario. Particulis autẽ, medicamẽta quædã diſcutiẽtia, & ea quæ citẽ poſſunt cruentare, imponũtur: addendo ſimul caſtoreum, aut piper, aut pyrethrũ, aut cachry, aut euphorbiũ. Prodeſt etiã eis oleũ rutaceũ, uel ſycioniũ, uel uetus ſuperfundere. Cibi cõueniunt frumẽtacei, ſorbiles, uel alioqui ad cõcoctionẽ expediti: nec recremẽticei. Cucurbitulæ remiſſis partibus agglutinãtur, ſi multæ fuerint, diſtinctim, ſi paucæ, uni: poſt cucurbitulas delinũtur medicamẽta ex pice, uel reſina, uel manna. optimè autẽ facit cũ artemiſia ſimul incocta calamintha, &

cunyla,

cunyla,& nitrum ex aqua modica, quæ inter coquendum absumatur. Aluus iterum subducatur ex aloe,uel polypodio,uel scammonia,uel ex pulte diacolocynthidos.unctioni uerò accōmodata λιπάσματα græci à pinguitudine appellant, huiusmodi habentur uetus oleum,in quo scilla quadraginta diebus sub sole intabuerit.Si huius copia nō est, duas scillæ uncias in oleo coquito,illinitoq;,uel cachry similiter præparatū, miscenda uero & ceræ uncia,ne illita diffluant At si galbani, castorii, euphorbii,adarce,& nitri singulorum unciam semissem acceperit,multo erit medicacius.appositu etiam cōuenit ranunculus herba incocta oleo,in quo per insolatum intabescat. Potiones erunt castorei circiter drachma: opopanacis succus fabæ instar, deglutitus.Mirificè facit etiā sagapenon ad erui magnitudinē, ex mulsa;& castoreū cū opopanace. itē liquoris cyrenaici milij instar.Auxiliatur & antidotum ex triplici pipere,quod dyatrion pipereon dicitur græcis.Vtemur etiam acopis calefaciētibus,& apophlegmatismis.Post diē quartumdecimū solidioribus uti cibis expedit,& auxilio multum proficiēte, in balneū deducere.A trigesimo dropacem adferre cōuenit,& balineis cōmittere: reliquo tēpore sinapi cataplasmatis modo obducere,in quibus & motus & sensus periit: attēdentes ne ideo quod nō sentiūt magis q̄ par est urātur. In iis aūt qui sensus cōpotes sunt,cutis ruborē dūtaxat oportet excitare post tumorē factū ad lauacrum mittere,& mollibus ceratis medicari. Vomitus à cœna cōueniet,& is qui radiculis assumptis cietur: item gestationes,sella,aut lectica,aut uehiculo: postea ducētur ad balnea naturalia. Victus siccior utilis est,potio modica,& frictio.cibos igitur siccos esse debent,sitim quantam possunt sustinentes.

De iis qui laxatione, aut distentione resoluti sunt.

QVoniam resolutæ partes uel conuelluntur, uel laxantur: idq; uel à repletione,uel inanitione, attendēdum rursus est,partim etiam sanguinem detrahi debere,partim nō. Deinde in relaxatis quidē mēbris adstringentia,iis quæ laxant, miscere,& frictionē intensam moliri cōuenit. In cōtrariis, laxantibus dūtaxat utendū.frictione simul molli adhibita: oleo in relaxatis nitri paulū & fęculę cōtritū adiiciat. fotus eiūt ex aqua uehementer calida,& potissimū marina, in qua decoctæ sint lauri,uel uiticis germina,uel samsucus, uel aliquid huiusmodi.

modi. Si aūt æstas fuerit ēt natationes in mari: rubores autē in cute excitati his maximè cōferunt. Itaq; cedantur ēt particulæ ferulis, uel urticæ ramis. Quod si perseueret resolutio, carnem, quæ intra articulos resoluta ēst, attractam ferris oportet candentibus exiguis tenuibusq; transmissis adurere. Cōtractis aūt membris dropacem continuè superiicere commodum est.

De resolutione quæ unamquanque particulam obsedit.

QVę à nerui diuisione oritur particularum resolutio, insanabilis est: quæ uero ab intēperie, uel humore quodam cōtrahitur, cōe quidem ex remediis cōmemoratis præsidium recipit. sunt aūt peculiaria quædā singulis ipsorū dicata, quæ subiungemus. In iis igiť qui canū more cōuelluntur, æqualiter in oppositū capistro appellato deduces. Profuerit etiā sanguinis detractio, ex uasis linguæ subiectis: itē cucurbitulæ priori uertebræ defixæ, tū apophlegmatismi & per nariū clysterem facta purgatio. Sciendum itaq; est nō eam maxillā quæ peruersa esse apparet, sed oppositā resolutione infestari. Gutture autē resoluto, cucurbitulas mēto agglutinabis, perungesq; medicamentis ex castoreo, sagapeno, & liquore partico. auxiliatur ēt gargarizatio ex acribus. Vbi lingua resoluta fuerit, uenæ ipsius incidēdæ sunt, cucurbitulæ mēto admouendæ & apophlegmatismis ex sinapi utēdum est, & linguæ exercitiis. Si uocis instrumēta resoluta sunt, thoraci præsidia adhibēda sunt, spiritus retentione, & uociferatu utēdum. In superciliis aūt palpebrarum inunctiones similiter prosunt, iam & sutura proficit. Vesica uero resoluta siue urina impediať, siue præter uoluntatem excernať, inferiori uentris ab umbelico regioni, & ei quæ scrotum & anū intercedit medicamenta applicanda sunt: sedi aūt immittendū est oleū rutaceū, uel sycioniū cū butyro, castoreo, galbano, uel opopanace, uel liquore silphii: uesicæ porrò hęc per colem trāsmissa ualde profecerūt, uel sola etiā suffecerūt: ex centaureo autem, & colocynthide cum sycionio clysteres etiam intestinis utiles sunt, benefaciunt & medicamina urina cientia potui data, & castoreum consimiliter. In primis iis, qui nihil urinæ reddunt, per rectos siphones, quos catheteras dicunt, in uesicam medicamina infundentur. Præterea laxantibus insidebunt, & eisdem cataplasmatis forma oblinentur.

Qui

Qui præter uoluntatem urinam excernunt, corroborantibus auxiliis astringendi sunt, cibis siccis, potione frigida utentur: ubi se recolligunt, summæ cutis ad ruborem usq; exasperatione, & lauacris sponte prouenientibus frigidis utentur. Eos aūt qui resolutionem experti sunt ob spinæ uulnus, aut casum, aut uertebræ luxationem, superuenientibus, quę mortem fatētur, symptomatis, nulla medicina periculo subtrahit. Quòd si coles resolutus fuerit, iis quæ in uesica dixi, utendum: in eisdem partibus & lumbis: item quæ intendendi uim habent, usurpabimus. nō cōuenit autem lac, caseus, & reliqua bellaria, lactucæ, aliaq; olera. Longanone uerò soluto, in quo nōnunquàm citra uoluntatē stercus erumpit, nonnunquàm cohibetur iisdem uti par est: interim hæc ab inferioribus partibus clystere demitti: aliàs astringentia, ut cupressi decoctum, lentisci, rubi: laxātia, ut adipem suillum, & anserinum, uitulinumq;, & oleū: interdum rodentia, qualis est muria, uel cucurbitæ syluestris, uel similium decoctum. Neq; enim quicquam sic motum promouet, ueluti uaria agitatio. At si frigus prehenderit, etiam ex euphorbio acopon oleo dilutum per inferiora inditur. Artus autem resolutionem experti, cum communi curatione flectātur, perfricentur, extendanturq;, in modum prædictum. Nam in frictione spei plurimum consistit.

De resolutione ob colicum dolorem contracta.

NOstra ætate colicus quidam dolor incruduit: ex quo præsertim superstites futuros consummata artuum motus priuatio comitabatur: tactus sensu, ut uidebatur, incolumi seruato, ceu Critica quadam ex alto oborta transmutatione, unde motus plerisq; spatio temporis sponte rediit. Qui uero difficiliores curatu extitere, etiam simplicioribus ex prædictis inunctionibus leuati sunt. præcipuè autem efficacia sunt experti, acopon ex populo nigra confectum: item quod abiete cōstat. Sed quæ roborandi uim obtinent, ac modicè refrigerant, multis præclarè opitulata sunt.

De conuulsionibus. Cap. XIX.

POstquàm de resolutione tractauerimus, proximum est, ut de cōuulsionibus agamus quoniam neruorum uterque affectus est: quare etiam de tremoribus dehinc dicetur. Cū igitur statim ab initio, uel nō multo post morbi prin-

cipia exorientes conuulsiones longius prorogantur, ex repletione ducunt originem. Vbi uerò sudores largos, aut uomitũ, aut deiectione, aut sanguinis profluuia, aut uigilias, & aut famem, aut motus tum multos, tum uhementes subsequuntur, inanitioni feruntur acceptæ. Et cum ex sanis alicui repentina superuenit conuulsio, ob repletionem cum fieri necesse est. At si uniuersum corpus, neruiq; ex febribus perardentibus inaruerint, ac deinde ob siccitatem conuellantur, maximum sanè hoc malum est, & propemodum insanabile. Primum itaque partes quæ contrahuntur, ualenter uinciendæ sunt, & inordinatis resistendum motibus, oleo perfricare oportet rutaceo, aut sycionio, aut ueteri, aut quodam ex hoc genere: tum aquã mulsam potui præbere. Eos autem qui ex inanitione conuelluntur, oleo, uel hydrelæo calido fouere competit, si nihil prohibet etiam ad lauacrum deducere, tempetatoq; solio uti, cum oleo & frictione leuissima. Nutriendi sunt sorbitionibus ex chondro & alica, unioque tenui & quod facilè distribui pòssit, aquoso, nisi febris adfuerit: tunc enim ptisanæ cremor utilis erit, somnumque accersemus. Iam uerò ex plenitudine, aut inflammatione, contractas conuulsiones curabis, si copiam euacues, inflammationem uerò proprijs ipsi præsidijs discutias. fit etiam conuulsio, cum uomentes uehementius turbantur. Succurrit autem conuulsis acanthij radix, spinæ albæ, & ægyptiæ semen epotum, nonnulli centaurei tenuis succum potui exhibent, cum repletio conuulsionem parit. Atqui non modo potui dato castoreum, sed etiam à fortis cuti unà cum sycionio illinito. Si uero malum hoc modo non finiatur, cucurbitulas cũ scarificatione admouere prodest: si crura contrahantur, coxis, & postremæ uertebræ: si manus conuellantur, etiam dorso, & primæ ipsius uertebræ, tum ei quæ humeros superiacet. In uniuersum corpore ab affectu immuni, si labrum, aut palpebra, aut lingua contrahuntur, graue symptoma existimandum est, quòd maxima inuehat pericula, licet exiguæ partes affectæ uideantur. In his itaque sanguinis ex occipitio, & primis uertebris detractio rectè adhibebitur.

De tetano eiusque differentijs. Cap. XX.

TEtanus, cum & ipse conuulsio quædam sit, procreatur musculis corporis, & præsertim spinæ, à frigido humo-

re

re intus & foris infixo ceu congelatis: ideoq; hoc malo occupati, flectere sese nequeunt. Verum cũ particulę corporis in anteriora tenduntur, affectus nominatur emprosthotonos: cum in posteriora, opisthotonos: cum in alterutram partẽ æquali robore intenduntur, tetanus appellatur. Pelops hæc uitia tẽsionem uocat, & contensionẽ musculorum ceruicis, neruorumq;, per quos caput inclinat, tenuit & circumuoluitur. At si circa posteriores ceruicis musculos malum consistat, opisthotonos ex accidente: si circa priores, emprosthotonos: si utrinque, tetanus nuncupatur. Causam tribuit musculis repletis spiritu, & aere crasso, nebulosoq;: quem impense frigidum, & concretum, eoq; ad motum contumacem affirmat, unde etiã sicca potius quàm humida fomenta malo prehensis conuenire. Hæ quidem tetani differentiæ sunt. Curatio autem in his cum communis quædam sit, non euariat. Optimum itaque præsidium ipsis est febris, quæ per initia non fuerit, superueniens. Notæ horũ sunt, angusta respiratio, pulsus rarus & exiguus, nonnunquam & risus ipsis sardonius oboritur, rubet facies, oculi magis intumescunt, adhæc aut non urinam reddunt, aut aquæ similem, aut cruentam, cum bullis quibusdam: item aluus succescit, uigiliæ magis urgent, crebroq; à conuulsionibus periculum est, ne lecto ægri excidant, quinetiam singultire incipiunt: indolentq;, alii capite, alii clauiculis, & lumbis, quidã ipsorum subtremuli quoque euadunt. Porrò facit affectũ (quamuis raro) lassitudo, humi dormitio, põderis eleuatio, casus, uulnus, ardor, ictus, & alia quæ eandẽ neruis offensam inferre possunt. Curatur, quo modo conuulsiones ob inanitionem generatæ, solent.

Curatio tetanorum.

QVibus ceruix recta intenditur, initio sanguis detrahendus est, partes lanis oleo madidis sycionio, castoreoque cum ueteri contegendæ, aut uesicam quoque latam calido oleo repletam, tendinibus superimponere oportet, & cucurbitulas admouere, cum lancinatu. leues enim noxam quoque inferunt, item ceruicibus nonnunquam cucurbitulæ desigẽtur, & utrique spinæ parti, adhæc pectori, quà est musculosius, & præcordiis: interim uesicæ regioni, & renum. Porrò liberaliter sanguinem auferre conuenit, modo non uniuersim id fiat. sed particulatim & per uices. Sudores lanis oleo maden-

tibus abstergere, ne imprudentes refrigescant. Quodsi tetanus in uetustatem inciderit, in oleum bis quotidie descendere confert, non tamen diutius immorari: quippe in oleum descensus, maximè uires conuellit. Potus erit hydromeli spissius ad dimidias decoctum. Qui robusti sunt, panacis liquoris drachmam bibent. sin minus, tres obolos, uel minimum, obolum. At si quis ipsum ceu stomacho inimicum habeat suspectum, ammoniacum quoque exhibeatur, uel liquoris cyrenaici instar erui discocto melli circumlitum deuoretur, & laserpicii radicis duo cochlearia, tribus mulsæ cyathis inspersa, uel ipsius decoctum exhibentur, uel myrrhæ drachma ex mulsa, hyssopique decocto: sed omnium securissimum expeditissimumque est duo, tria've castorei cochlearia, partita ipsius quantitate, & per uices data. Non enim offendet etiamsi secundum cibum ex eo quid exhibeas Potus uerò ipse præter alia tum paulatim, tum modicè assumetur. Nam dum ægre potionem transmittunt, in nares ipsam propellunt, unde uehementer turbati, ad conuulsionem prouocantur. Sedes oleo rutaceo cum opopanace perungi debet, quod ab inferioribus quoque partibus iniicietur. frigidæ superfusionem, cum sit (quemadmodum ait Hippocrates) maximè temeraria, † eoque posteris, credo, uituperata, & nos damnamus, deuitamusque. Vnguentum hoc conuenit, nardi sextarius, ceræ unciæ duæ, folii, amomi, styracis, mastiches singulorum uncia: castorei, adaracæ, euphorbii, piperis singulorum uncia: spicæ nardi, opobalsami, singulorum tantundem.

† Hæc ita scripta sunt ueteri codi: τὴν δὲ τοῦ ψυχροῦ κατάχυσιν, ὡς ἱπποκράτης φησὶν τολμηροτάτην οὖσαν καὶ διὰ τοῦτο τοῖς μεταγενεστέροις οἶμαι, παραλειφθεῖσαν, frigidæ autem affusionem (quemadmodum Hippocrates ait) quum maximè temeraria sit, & ob id à posteris prætermissa utamus.

Potio opisthotonicis accommoda.

PAnacis radicis, piperis albi, costi, myrrhæ, papaueris lachrymæ, singulorum pares portiones, exhibentur cicerculæ modo somnum capturis: benefacit etiam orthopnæicis. Porrò uictus erit tenuis, qui expeditè distribuatur, & recrementis omnino uacet.

De

De tremoribus. *Cap. XXI.*

TRemoris origo in uniuersum quidem ex neruorum imbecillitate est, quod ætas senilis palam testatur: priuatim uero plures causæ ipsum efficiunt: nempe frigida intemperies, frigidæ potio, & præsertim in febribus intempestiue assumpta: frigidi, glutinosique humoris redundantia, & uini usus liberalior. Qui igitur ex erroribus cōmissis manifesto tremunt, à noxijs abstineant. At si perseuerat etiam in febribus tremor, primum corpus totum oleo sabino perfundatur: ubi autem accessiones remittunt, ueteri, aut sycionio: summa uero corporis membra lanis mollibus prius tamen præuncta contegantur. Deinde cucurbitulæ à priori uertebra usque ad spinam, lumbosque agglutinentur, sic ut particulæ prius cū præcordijs cruda hordei farina ὠμηλύσιν Græci uocant, delinantur. Iam hæ quoque partes lanis ex ueteri, aut sycionio oleo respersi operiantur. Quòd si febres inueterauerint, die uno interposito in oleum, aut hydrelæum tremuli descendant, utanturque frictionibus mollibus. Si longius prorogatur dispositio frigoris suspicione, mulsa, castoreumq; potui dabitur, & calidis locis gestari debent. Cibus diductu facilis offeretur, primum sorbilis, mox uolatilium, & piscium, qui molli carne sunt præditi: febribus solutis lauandum est, sed uitari debet frigidum solium, uiniq; potio. Porrò si crassorum, uiscosorumque succorum copia fuerit, uti conuenit iis quæ incidunt, extenuantq;, uerbi gratia, rutæ ramusculo, spondylii, quantum tribus digitis comprehendi possit, castorei, & nitri singulorū obolis duobus: Datur quotidie cochleare unum cum oxymelite ad tres usque dies ieiuno, uel panacis, & piperis grana quinque ex mulsæ cyatho. Simplicia præsumpta trementes adiuuant, castoreum, leporis cerebrum comestum, althææ radicis decoctum, damassonij foliorum drachmæ quatuor in mulsa, eupatorium ex aqua. Superante autem frigore etiam zosymi unguine, item acopis ad resolutionem conscriptis, unctionibusque & cutis ad ruborem usque exasperatione, phænigmon Græci uocant, utemur: præterea exertitijs, perfricationibusq;. uero qui ex uini potu tremunt, uinum circuncidendum est, quoad in totum morbo fuerint liberati.

Ocularia, & primum de dolore ex Galeni com mentarijs. *Cap.* *XXII.*

CVm in oculis uehementiores oboriuntur dolores, cõsi derato, quanã ex affectione corporis dolore ipsis in inflammationibus accidat. Vel.n.dum ab influentiũ acri monia uehementius eroduntur, uel quia tunicæ succis repletæ tenduntur, uel quòd crassis succia, aut spiritibus flatulentis quodãmodo intenduntur, graues in ipsis dolores oboriuntur. Rosiones igitur purgantibus curare præsidij, noxium humorẽ uacuãdo par est. item cãdido oui liquore in oculos infuso. Vbi uero concocta iam fuerit inflammatio, corpusq; superfluis uacuum balnea ipsis aptissima sunt. Ex repletione autẽ contractas inflãmationes sanguinis detractione, alui ductione, & partim inferiorum frictione persanare conuenit. Intensiones autem, toto prius corpore uacuo: item humoribus qui sursum tendũt, ad inferiora reuulsis, deinde loco iniectis remedijs, quæ discutiendi facultatem habeant. fomenta itaq; adhibenda ipsis sunt, & fœnugræci decoctum infundendum. In quibus autem sanguis crassus oculorum uenulas intendit, sic tamen ut corpus totum plethoricam affectionem non præ se ferat, uini usus est, quod possit excalfacere, uacuare, & meatus aperire.

De perturbatione, & lippitudine quam proprie ophthalmiam græci uocant.

PErturbatio humiditas oculi est, & calor cum rubore naturæ alieno, non ex corpore, sed ab externa causa aliqua proueniens, ut à sole, fumo, puluere, oleo: quare etiam occasione ipsius separata, promptissime soluitur. In genere huius perturbationis, lippitudo est: uerum non extrinsecus tantum, sed ex interiore etiam causa cæca ingruit, perque tres quatuórve, aut quinq; dies plerunq; durat. facillimè discutitur, si obseruentur oĩa quæ foris accidẽtia turbare lumẽ possint, itẽ parciore cibo, aquę potu, aut inambulatione, & aluo ex facili respondente.

De inflammatione.

CVm inflammatio ipsos oculos occupauerit, post totius corporis uacuationem, perungendi sunt ijs quæ impetus humorum possunt repellere, & irritationem lenire, quale est, quod ad Neilum authorem refertur, diarodon, uel etiam Me-

diacum, Nardinumq́;. Vbi membrana adnata inflãmatione tentatur, medicamẽtis utemur, quæ græci ab uno die monemera uocant, cum oui cãdido infusis. Die insecuto nisi inflammatio crescat, nardino delinentur: fotu ex meliloti decocto uti conuenit. ubi uerò crassus humor est, qui lippitudinẽ facit, medicamẽta accommodantur, quæ neq; infarciendi uim habent, emplastica græci uocant, neq; humores incrassent, sed quæ diffundere, humectare, & excernere idonea sint, quale est Chiacũ. At si humores in capite fuerint impacti, cucurbitulã occipiti admouere oportet, uel scarificare, nel hyrudines fronti qua oculus dolet, adhibere, panemq́; purum aqua maceratum cũ modico rosaceo, aut polentis incoctis capitũ papaueris decocto, similiter cum rosaceo, superdare. efficaciore autem utendũ est cataplasmate, ex croco, melilotis, palmularũ carnibus, teneris coriandri folijs ouorum luteis tostis micis panis in sapã intinctis, rosacei momento, & papaueris capitum contritorũ decocto. Interdum semen quoq; ipsius ad leniendũ dolorem miscetur. Si magna doloris necessitas est, etiam opij paupillũ adijcitur: ubi dolor abest, stupefacientia græci ναρκωτικὰ appellant uitari debent. Quòd si mediocri inflãmatio infestet, aloen per se, uel aqua uel oui albo dissolutã illinito. ut autẽ expeditius sit auxilium, croci drachmas sex, aloes drachmas sedecim, gũmi drachmas nouẽ coniecta in unũ aqua pluuiali excipito, fingitoq́; collyria. † Iã quæ uocantur diacrocu lippitudinũ initiis sunt idonea: in quibus uerò tumor œdematodes hoc est mollis cedensq́ue & exalbidus habetur: tũ circa palpebras, tũ membranã adnatam sine tunicarũ offensa, benefaciunt etiã liquida collyria (Græci hygrocollyria uocant) & ex croco, & atramento sutorio & melle præparata. hoc autem est laudatissimum.

† Aliter hæc leguntur in antiquo exemplari, καὶ τὰ διάκροκα δὲ προσαγορευόμενα πρὸς ταραχὰς ὀφθαλμῶν εἰσὶν ἐπιτήδεια, id est, quæ diacroca appellantur oculorum conturbationibus sunt accommodata.

Liquidum collyrium quod dolorem leuet anodynon appellatum.

CRetæ sutoriȩ, mellis attici, succi fœnigræci singulorum pares portiones incoquito, donec mellis spissitudinem habeant. deinde specillo duos angulos attingito.

Ad defluxionis impetum, qui epiphora græcis dicitur.

AD fluxionum impetus, per initia quidem conuenit inedia, aquæ potus,& multo magis ueneris abstinētia: Aluus sub duci,facies posca aquosa collui debet.præsertim si feruens fuerit fluxio,sin minus,atramento sutorio cum melle frons & pal pebræ delinantur. Nonnulli atramentū sutorio aqua dissolutū ad collutionem exhibent. Porrò qui defluxu citra inflāmatio nem uexantur,uel etiā cum inflammatione quidem, sed ita ut supra os caluariæ affectus consistat, agglutinamentis utendum est in frōte: simplicibus sanè,uiridibus uitis folijs, uel rubi succo,uel portulacæ,uel cotoniorū cum polēta tenui, uel galla le ui cum uino,& polentæ polline,uel cicuta,uel psyllio cū aqua, uel solano,uel cochleis cū testis suis in puluerē redactis, à tem pore ad alterū tempus illitis: In uniuersum iis quæ astringunt, refrigerantq;.Compositis autē his:pollen frumētaceus,& myr tha ;uel thus cū oui aquato illinatᷓ,uel samia terra cū myrrha; & manna similiter ut oui albor inungetur. In frigidioribus au tem humorū cursibus sulfuris uiui,bituminis, picis, colophoniæ singulorum drachmæ duæ.item Musæ pastillus, & Aster,similiaq; probe repellunt. Iam uerò Theriace uino astringente dissoluta,frontiq; illita frigidos humorum influxu,sistit. quinetiam eadem pota uehementer his succurrit. Ipsi uerò oculo, lana,aut panniculus tenuis,oui albo madens imponitur; item caseus recens similiter oculo applicatus, acres maxime influxus cohibet.tum collyria à reprimendo dicta staltica, si illinan tur,instillenturq; ex oui aquato idem efficiunt. At si in imo, & sub osse hærescens humor longiore spatio duret post generales corporis uacuationes, medicamentorū usus est quæ per nares atq; os pituitam eliciunt, errhina & apophlegmatismos ap pellāt:caput radetur,& rubor in cutæ excitabitur. Porrò in his etiā curandi rationes,quas in capite manu administramus assumunt,nempe Angiologiam arteriotomiā, hypospatismum,& periscyphismū,ut græci appellant: & in uertice usq; ad os adustionem Iam cucurbitulæ occipitio incisa cute admotæ,impe tum fluoris possunt reuellere.Fluxiones extra caluariā notāt, uasa in fronte & tēporibus distēta, & capitis ueluti uinculū, tū quod ex agglutimētis sicca præsidio sunt. Si hæc definit,& fluo ris impetus prorogetur, & sternutamēta nonnunquā moleste elidantur, humorem sub caluariā teneri, censendum est.

De chemosi.

CHemosin appellant, cũ utraq; palpebræ ex uehemẽti inflãmatione inuersæ fuerint, ut uix oculi ab ipsis cõtegãtur, & albũ oculi nigro sublimius euaserit, rubrumq; ẽt magna ex parte nigrũ occupet. Curat̃ uenæ sectione, medicamin purgãte, collyrio diarodõ albo, & qđ à cinereo colore uocat̃ σποδιακὸν, cũ lacte, uel oui aquato. Eodẽ uerò palpebras, tẽpora & frõtẽ illinere oportet, tũ fomentis & cataplasmatis lenib. uti cũ autẽ remittit inflammatio, acriorib. quale est etiã uiride diarodon.

De hyposphagmatis, & emphysematis.

HYposphagma uenarum adnatæ membranæ ruptura dicitur, ex ictu potissimum eueniens. Instillatur itaque ipsis sanguis palumbi, uel columbæ, uel calido lacte muliebri thuris paululum conterens, uel muria, & præsertim ex sale cappadocico: fotu utitor ex hyssopi decocto. Porrò tumor mollis, œdema uocant, oculis ex ictu obortus, fomentis ex posca continuis, & spongia ex eadem superdata discutitur. Recte huic specularium combustum, & stercus columbæ æquis portionibus, uino aut aceto contrita illinunt. Iam caseus recens uel raphani cortex, uel uua passa sine acinis, singulatim ex posca, uel mulsa applaucantur. Eadem faciunt ad Emphysemata.

Ad emphysemata pruriginosa, & psorophthalmias.

EMphysema palpebræ tumor est, œdemati similis: psorophtalmia autem pruriginosa eiusdẽ scabies, ex salso & nitroso humore contracta. Conuenit ipsos fouere, posca, leniculæ decocto & rosarum. Hygrocollyriũ autem hoc æris drachmæ sex, misyos tosti, myrrhæ singulorum drachmæ tres drachma una semis piperis drachma uini Chij & passi cretici singulorum cyathus unus, & dimidius: incoquuntur quoad mellis spissitudinem habuerint. Hæc est Erasistrati compositio, quæ panchrysos uocatur: facit etiam ad anginam, ulcera oris, pudendorumq;, & aurium dolores. Inungant & oleo palpebras, somnum inituri. Ab acidis, salsis, & acribus abstineant.

De sclerophthalmia, & xerophthalmia.

SCLEROPHTALMIA, durities oculi, & difficilis motus est cum labore, ruboreque citra humiditatem. fouere igitur ipsos crebro, spongijs aqua calida imbutis ex usu est.

est. Item ouum palpebris in lecto imponitur, cum rosaceo: uel adeps anserimus. Frigida & quæ indurant uitanda: caput uelandum, ungendumq́;, aluus ducenda. Xerophthalmia, quasi dicas arida lippitudo, pruriginosa oculorum est siue fluore dispositio. Curatur balneis, inunctionibus, & uictu probi succi: utrisque uerò cõmuniter conueniunt medicamenta acria, ut uel lachrymas prouocent, per quæ & durities emollietur, & siccitas humectabitur. Talis est Erasistrati quoq; panchrysos, & quod dicitur Dicenteton. item cui nomen est Stratiotico.

De ectropijs.

HIc affectus palpebræ inuersio est, aut propter cicatricem, aut excrescentiam carnis nascens. In quibus igitur excrescentia inueterauerit, æruginem rasam torrefactam conterito & admoueto, †uel plumbo usto cum sulfure uiuo, & loto utitor, uel utrisq; paribus & ærugine & plumbo. Nam ex cicatrice proficiscens Ectropion, si in totum curare studueris, id manu faciendum est.

†Verior lectio est in antiq. ἢ πελίβδῳ κεκαυμένῳ χρῶ μετὰ θείυ ἀπύρυ καὶ πεπέρεως, id est, plumbo usto utere, cum sulphure ignem non experto & pipere.

De ægilope, & anchilope.

AEgilops abscessus est, qui inter maiorẽ oculi angulum, & nares fit: qui ruptus, si negligatur, usq; ad os in fistulã dehiscit. priusquàm uero abscessus in ulcus erũpat, Anchilops uocatur. probe igitur faciũt glaucium & crocus una cũ perditij herbæ succo imposita, crebro aũt uariare oportet, & neq; in uomicæ eruptionem degenerabit. ALIVD. Halica cocta in aceto & probe trita, nõ solum incipientes, sed etiam in uomicã mutatos persanat, rumpitq́;, & usq; ad os penetrat. Hoc usus non solum ægilopas, sed etiam anchilopas curabit. ALIVD. Ruta satiua una cum lixiuio, quod ex cinere & calce confectum est, contrita, coctaq́;, & imposita pulchrè admodum ægilopas emẽdat, & adusque os permeat, initio erodens, postea non ita: ac mirum est, ꝙ ne cicatricem quidem indecoram hoc præsidiũ relinquat. ALIVD. Cochleas cum testis suis tritas imponito. interdum aloe, uel myrrha admista. Præsidium hoc antequam ægilops in pus degenerauerit, & postea cum ruptus fuerit abscessus, cum desiccat ALIVD. Cum manus opera ægilopa &

anchilopa aduris,hoc utere cataplaſmate,lenticulas decoquito,& cum melle utitor ubi cruſta exciderit,uuam paſſam excipiens liquida terebinthina,utitor in modum emplaſtri. Hoc enim & purgat,& carne replet,& cicatricem inducit.

De trachomate.

TRachoma internæ palpebrarum regionis aſperitudo eſt: harum intenſio,ut ueluti inciſuras habeat,σύκωσις à fici ſimilitudine græcis appellatur. Cum inueterauerit uitium, callosq́; contraxerit,tyloſis uocatur. Collyriis igitur utēdum eſt tum eo quod ex uino,tum quod ex duobus conſtat lapidibus, ipſoq́; hæmatite lapide,ex aqua loto ſubiectis palpebræ abſtergentur: Hermatioq́; cum Cygnarii modico. Adhæc diacrocu collyrium pariter pſorophthalmiis citra exulcerationem efficax eſt palpebræ inuerſæ illitū. At ſi durior callus, his non ceſſerit remediis,palpebra inuerſa pumice raditur,aut ſepiæ teſta, aut foliis fici,aut etiam inſtrumento, quod à palpebrarum raſura blepharoxiſton græci appellant.

De chalazijs.

CHalazion,otioſi humoris in palpebra colluuies eſt in qua ammoniacum aceto detritum ſimul cum galbano inungitur,facit etiam terebenthina pariter cum cerato excepta.

De crithe tuberculo.

CRithe,paruulum abſceſſus tuberculū,oblongum,palpebræ cilio obueniens. Id cera alba foueri oportet: muſcæ capite abiecto reliquo corpore infricari,uel hordei diluto perfundi.

Ad palpebrarum pediculos.

EXpurgatis prius pediculis,marina tepida palpebras colluere oportet Deinde medicamento ſubſcripto cilium attingere: aluminis ſciſſi partibus duabus, herbæ pediculariæ parte una,tritis utitor.

De madaroſi,uel milphoſi.

HIc affectus palpebræ pilorum defluuium eſt. Ad quod cura prius uniuerſi corporis habita,ſmegmatis utere,quibus ab honeſtandis palpebris nomen eſt calliblephara. Terræ ampelitidis,croci gallicæ,ladani,ſingulorum pari portione contrita utitor. ALIVD Stimeos toſti lotiq́; drachma,plumbi cōbuſti & eloti drachmis quatuor,croci totidē nardi indicæ drachmis tribus,in

bus,in puluerem redactis utitor. ALIVD. Palmarum ossium cõbustorum tribus drachmis,nardi gallicæ drachmis duabus: leuigatis utere.hoc etiam scabiosis oculis medetur. ALIVD.Neapolitæ ad palpebrarum defluuia, μαδαρώσεις appellant,longosque palpebrarum affectus. Stimeos, cadmiæ, chalcitidis, misyos xenici singulorum pares portiones. crassiuscule contundito,& melle respersa torreto: leuigatis utitor.

De ptillosi.

PTillosis,palpebrarum crassities est,callosa, rubicunda quibus accidit sæpe pilorum etiam defluuium. Præter prædicta igitur etiam hoc summe facit,Muscerdæ cõbustæ, & melle contritæ, inunguntur.

Ad superciliorum defluuia quæ madarosis dicitur.

PLumbum digitis oleo, uel adipe anserino unctis detritũ illinitur. ALIVD Hocẽt subnigros reddit: nuces auellanæ exustæ simul cũ adipe caprillo, uel ursino infricantur. ALIVD. Hoc efficax est ẽt barbæ alopeciis. Alterci drachmæ duæ,muscerdæ drachma,polytrichi drachma irini unguenti cochlearia quatuor Tritis perbelle unguentum admiscetur. fotuq; prius adhibito illinitur.quod,si rasa pars ante fuerit, magis proficit.

De palpebrarum pilis oculum irritantibus τριχίασιν appellant.

PIlis qui oculũ pungunt prius euulsis,locus statim sanguine ranæ per se inungitur,uel cum cinere chamæleontis albi, uel sanguis cimicum,uel fumariæ quæ in hordeo nascitur succus,cum gummi,uel tellinarum salsarum cinis cum cedria,uel loti cinis,uel alumen liquidum quod phorimon appelant,uel muscæ caninæ sanguis admodum in id efficax est.

Pilorum glutinans medicamentum.

COnglutinant pilos infractos bitumen,mastiche,colophonia,gummi,cochleæ par glutinosa.

De encanthide & rhyade.

ENcanthis naturalis in maiore angulo carũculæ excrescẽtia est.Rhyas aũt huius imminutio.Enchãtidas igiť quę aduersus ectropia dicta sunt,similibusq; urẽdi nel exedẽdi facultate præditis,hæc σηπτικὰ illa καυστικὰ græci noïant, absumes, sed nõ totas,ne eius loco Rhyas sub nascať, uetũ ad naturalẽ usq;

 magnitu-

magnitudinē. Rhyadas, carnosa parte in totū, uel rudi manus opera, uel medicamentis absumpta, insanabiles existimato. Quòd si pars ipsarum imminuta fuerit, iis quæ mediocriter astringunt, carnemq́; creantibus reficitur: qualia sunt medicamenta ex croco, glaucio & aloe confecta. itē collyria diacrocu inscripta, necnon altercum prodest in uino coctum, impositū-que, & aluminis ex uino pauxillon.

De ulceribus.

VLcerum in oculis genus quidem unū est, differentiæ uero speciales diuersæ. etenim in cornea membrana quæ græcis ceratoides appellatur, ulcus cauum, angustum, & purum, à fossula botryon græcis dicitur: quod aūt latius botryo est, sed minus altum, cæloma nuncupatur. Argemon in pupillæ circulo nascens, ambientia cōprehendit, ut etiā in exteriore pupillæ parte rubicundū, in interiore candidū appareat. Epicauma ulcus est sordidum, & crusta obductum, quo repurgato humores oculi sæpe effluunt. Iam uero aliæ plures ulcerum sunt differentiæ, de quibus dicemus cōmunius. Si igitur ulcus simul cū inflāmatione obortū fuerit, curationē ex iis quæ inflāmationem lenire possunt, & concoquere, moliemur, nō neglectis iis quæ ad ulcus propriè pertinēt. Talia uerò sunt collyria, libanium. cygnus, & pelaria uocata, item aster & similia: insuper quæ ex amylo, terra samia quæ ἄστηρ dicitur & cerusa constāt: omnibus autem magis leniendo dolori esse Ilamonem nouimus, uerum diu ei insistendum non est, eo quod admodum stupefaciat. Laudatissimū uero & quod diazematon a decoctione dicitur, ut quod stupefaciendi uim non habeat. At si cum fluxione ulcus infestarit, collyrium aliquod illi admiscebimus, quale est diahydras, & Chiacum, præterea Cygnus fuluus & quæ repellendi sine rosione facultatem obtinent. Sin autē ulcera sordida fuerint, mulsa mediocriter aquata, & fœnugræci decocto utemur per se, & cum aliis ad id dicatis collyriis.† Si acriora sint albis, seberiano & fœnugræci diluto: si non acria, diasmirnes, & nardinis. Purgata uerò ulcera medicamentum Cleo probe potest cicatrice obducere, eamq́; præterea concolorem reddere.

†Exemplar græcum typis expressum ita habet δριμυτέρων τῶν ἑλκῶν, id est, si acriora sint ulcera &c.

De

De oculi procidentia quæ πρόπτωσις dicitur.

PRopositis tuniculæ quæ græcis ab uuæ acino ῥαγοειδὴς dicitur, procidentia est, quæ erosa ruptáue cornea tunicula accidit. Ea cum nondũ creuit ꝙ muscæ capiti similis sit, myocephalon nominatur. Cum uero amplius & eo usq; succreuerit, ut acinum uuæ repræsentet, staphiloma, quasi uuatio dicitur: ubi plurima facta est accessio, ut palpebras transiliat, melon, hoc est malũ. Si uero obcalluerit, elos, id est, clauus tunc dicitur. Si igitur ad myocephalon ferè oculi procidentia degenerauerit, repellentibus cõstringentibusq; ipsum medicinis utendum est: Chio nimirum, Phæo, Nardino, & Theodotio: item eo quod dia thallias, & quod diaceratos uocatur. iam uero spõgiam leniter ipsis posca, aut uino adstringente, aut rosarũ decocto imbutã, super dare cõmodũ est, aut splenium. Principarum uero obtinet ad procidentias omniaq; ulcera, medicamentum cui nomen est Olympiacum, uel Olympus, cum succo oliuæ, uel polygonii, nel polij. Eadem hæc etiam clauis conueniunt & staphilomatis. priusquam inalbescãt. Vbi uero alborem, aut callum contraxerint, bullus remediis locus est.

De oculis pululentis.

ALiquando membrana à cornu dicta ceraitodes, purulenta efficitur, nunc altius nũc in superficie, ita ut pus habeat unguis figurã, quæ causa est ut hoc etiã malũ unguis oculi nominetur. Huc ergo spectat curationis ratio ut uel pus discutiať, medicamẽtis mediocriter in id efficacibus quale est aqua mulsa, & fœnugræci succus, ex eoq; collyria, similiter libanium, & quæ ex thure cõfiũt, dia libanu inscripta, uel rũpatur uomica, & uehemẽtioribus repurgetur, quod genus sunt diasmirnes, & hygidion. At si pus in oculis citra exulceratiõnẽ coierit, etiã hoc liquido collyrio utendum est. Atramenti sutorii, croci singulorum drachmis octo, myrrhæ drachmis quatuor, mellis libra. Cæterũ phlyctæna cũ sit ceratoidis mẽbranæ excrescentia, ex humore quodã tunicas ipsius excoriante, purulentorum curationi subiicitur. Hygra, hoc est liquidũ medicamentum ad suppurantes oculos quos hypopios uocãt: Baßi croci, aloes, myrrhæ singulæ unciæ, uini quadrans, mellis optimi selibra. Crocus ex uino modico teritur, deinde alo & myrrha. Vbi crassitudinẽ acceperint, mel add tur. Vnita in uitreo uase reponuntur

uti licet

uti licet bis quotidie, aut si necessitas urgeat, ter. Quando quidem oculum simul purgat, & carnem cicatricemq; inducit.

De cicatricibus & albuginibus.

QVę per summa oculorum cicatrices fiunt, aliqui hoc nomine solo cicatrices dicunt, alij uerò nubeculas. Altius aūt delitescentes, albugines, medicamentis abstersorijs, extergentibusq; discutiuntur. Nebulas igitur anemonæ succus abstergit, & minoris centaurij succus cum melle. Vetustiores autem cedria extenuat: & æs solum aqua tritū modo collyrii, ad hæc quæ detergent collyria: quale est quod cornu ceruino cōstat, dia ceratos elaphiu dictū: item Rhinarium, Hecatombe similiaq;. Albugines uero nitrum cū oleo ueteri detritum diligenter, & inunctū probè, extergit. Item sepiæ testa cōbusta, cū melle leuigata. Inter collyria hoc bene, & leniter abstergit. Collyrium. Mamiræ, guttæ ammoniaci, myrrhæ trogdytidis, crocodilorum fimi, singulorum æqualia pondera, in collyrium coactis utitor, uel crocodili terrestris fimū ex aqua leuigatum illinito, in collyria redigens. Rectè autem sal cappadocum aqua soluitur, quo collyria albuginibus exterendis dicata dissoluens instillabis.

Quomodo cicatrices tingantur.

GAllæ, acaciæ, singulorum drachmæ quatuor, atramenti sutorii drachmæ duæ illinentur. Collyrium autē hoc proficit, floris mali punici, cytinorum, atramēti sutorij, acaciæ, gummi, singulorum drachmæ quatuor, stimmios, gallæ, singulorum drachmæ duæ. Aqua teruntur: si flos mali granati desideretur, interius membranosum quod grana intercedit, misceto.

De ungui oculorum, quod pterigion græcis uocatur.

VNguis quod pterygion græci uocant, neruosa membranæ adnatæ excrescentia est, quæ ab angulo quidem oritur, sed adusq; oculi coronā peruenit, ubi uerò supramodū fuerit adaucta, pupillā obtegit. Magni igitur & inueterati ungues solā manū expostulant. Recentiores uero & magnitudine mediocres, præsidijs eliduntur abstergentibus, qualia aspretudini idonea sunt, & albuginibus. inter simplicia igitur æs combustum, uel atramentum sutorium simul cū porcino felle pulchrè faciunt. Efficacius autem hoc est quod sequitur: atramenti sutorii pars una, gummi pars semissis: uino leuigata illinūtur, uel

etiam

etiam collyria formantur, nonnulli uero caprinum fel melle mistum inungunt.

Ad ungues oculorum, suppurationum, & hebetudinem. Oribasij.

LApidis magnetis, æruginis rasæ, minii sinopici, suffiminis ammoniaci singulorum drachmæ quatuor, croci drachmæ duæ, mell s attici cochlearij dimidium. Idem ualet aduersus albugines.

De carbunculo & carcinomate.

CArcinoma tunicæ ceratoidis affectus est: cui dolor adsit, distentio, rubor tunicarũ, cruciatus punctorius ad usq; tẽpora magisq; si moueantur, cibi torquet fastidiũ, acribus irritantur, & excandescunt. Hoc malo nulla medicina subtrahit. Nihilominus dolor leniri lactis potione debet, item cibis frumentatijs & alioquin probi succi, omni acrimonia liberis. Collyria lenia infundantur, ut spodiacum, seberianum & consimilia. Cæterũ bonæ totius, corporis tẽperaturæ prospiciendũ est. Carbunculus autem, & ipse malignũ ac contumax ulcus est, crustatium aliàs bulbo, aliàs palpebræ, quemadmodum reliquis pariter corporis particulis accidit. Itaq; in bulbi carbunculis per initia quidem clystere primum, mox lacte discocto, mediocriter purgare conuenit. deinde spongia foto erui farinam, uel triticeam ex aquæ mulsæ decocto obducere instar cataplasmatis, nõnunquam & iridem detritam applicare, & lacte oculum eluere. Si ulcera serpendo depascant, lenticula cum melle, uel malis cydoniis incoctis forma cataplasmatis obducuntur. Si latius depascendo penetrent, foliis oleę decoctis, uel malicorio in uino cocto leuigatoq; ex melle. At si cessent proserpere, crustaq; medicamento quod subiũgetur, imposito, exciderit, & ulcera sint pura, lutea ouorum tosta, leuigataq; cum croco & melle cataplasmatis modo inducentur, quousq; ad cicatricem perueniant. Medicamentum autem est hoc, spodii drachmæ quatuor, myrrhæ nõ nimis torrefactæ drachmæ treis totidemq; oboli. Detritis in uino amineo quousq; inaruerint, passum creticum uetus miscetur. Vbi leuigata sunt inuicem, liquida, pixide fictili excipiuntur, subiunguntur que. Ad palpebrarum uero carbunculos malum granatum acidum, totũ frustatim concisum aceto incoquito. Vbi intabuerit probè, in læ-

uoremq; detritum, illinito in lintheolum ac utitor, bis térue quotidie immutans, noctu semel.

†Hic locus integrior est in nostris exemplaribus, in quibus ita descriptus est. προνοεῖσθαι δὲ καὶ τῆς τοῦ ὅλου σώματος εὐκρασίας πραΰνει δὲ τὰς ὀδύνας τῶν καρκίνων ἀφέψημα φακοῦ ἐγχυματιζόμενον ἢ χυλὸς πολυγόνου ἢ ἀρνογλώσσου, ἢ ἀνδράχνης, ἢ δὲ ἀνθράκωσις, id est, bonæ totius corporis temperaturæ perspiciendum est. Carcinomatis autem dolores lenit decoctum lentis impositum, uel succus polygoni, uel plantaginis, uel portulacæ. Quam ueram esse scripturã ex Aëtio facilè intelligi pốt.

De mydriasi.

CVm pupilla colore quidem nihil magis euariat, sed multo est quàm naturalis status exigit latior. interim ex toto uisum impedit, interim permultũ, & oĩa quæ conspiciũtur ab ipsis minora quàm sint uidẽtur esse, Mydriasis quidẽ affectus est, causa aũt ipsis humor quidã excremẽtitius, itaq; curationẽ ipsius sanguinis emissione à cubito, uel purgatione tentabimus: sin minus, uenas in angulis oculorũ diuidere oportet, deinde cucurbitulam occipitio admouere, & marina frontem, & oculos perfundere. si marina desideretur, muria, uel posca. Medicamentis aũt ijs utendum est, quæ etiam ad pustulas conducunt.

De phthisi & atrophia.

PHthisis affectus est, quo pupilla fit angustior, obscurior, rigosiorq;. Res lumini obiectæ, in his maiores apparẽt. causa uero est dẽsatio, quæ siccitati potius fertur accepta. Sed phthisis ab atrophia hoc dignoscitur discrimine, ꝙ illa angustiorem pupillam, hæc totum oculum minorẽ, humilioremq; reddat. Mederi his cõuenit exercitio, & studiosa capitis, faciei, & oculorum fricatione: Adhæc aquæ in faciem superfusione & unguine quodam calfaciẽte in caput dato, oculos autem medicamento, quod rarefaciat, & acriore oblinito, quale est infrascriptum. Ammoniaci drachma, crocomagmatis drachmæ quatuor, croci drachmæ duæ, æruginis drachma. Tritis in aqua, formatisq; utitor.

De nocturna cæcitudine quæ nyctalops dicitur.

NOcturna cæcitudo, quĩ Græcis Nyctalops dicitur, uitium est quo per diem homo cernit, Sole dein occiduo obscurius, noctu omnino nihil. Curari debet sanguine ex cubito, & oculorum

& oculorum angulis uacuato, mox purgatione, uel per clysterem inanitione adhibita. Deinde apophlegmatismi indicentur, aut sternutamenta prouocare oportet. Ante cibum hyssopus potui, uel ruta dabitur Si his remedijs morbus non cedit iterum purgationem moliemur ex scammonia, & castoreo: oculi uero melle despumato illinentur, claudenturq;, premendo liquamenta, contiuendoq;. Alumilis combusti partes duæ, salis fossitij pars una. Trita cum melle sublinuntur. ALIVD. Iecur hircinum assatur, aquosa inter assandum sanies inde emanans collectaq; inungitur. Quin & ipsum iecur comedēdum exhibetur, coctique uapor oculis excipi apertis præcipitur.

De glaucomate, & suffusione quod hypochyma dicitur ex commentarijs Ruffi.

GLaucoma, & hypochima ueteres unum quoddam mali genus esse existimarunt. Posteriores autem glaucomata quidem humoris, qui ob similitudinem crystali κρυσταλλοειδὴς appellatur, uitia, præ humiditate in glaucium colorem transeuntis iudicarunt. Hypochymata humorum affusionem, qui inter tunicam ceratoidem, & crystalloidem concrescunt. Verū omnia glaucomata curationem non recipiunt: hypochymata autem curantur, sed non omnia, proinde suffusione tentatis succurremus, antequàm malum radices egerit, consistatq; sanguinis ex cubito detractione, & purgatione. item iniectionibus acrioribus, ueluti ex centaurij, aut cucumeris amaræ decocto petitis, & alui solutione crebriore, cucurbitulisque occipitio cute incisa admotis. Cæterum aquæ potus toto uictus curriculo competit, cibisque uti qui extenuant Proderit autem temporis spatio, & apophlegmatismis diebus aliquot uti. Quibus uerò ceu culices, oculis obuersari perperam uidentur, ex quadam humorum prauitate, uel biliosioribus uaporibus sursum distributis, medicamentum dialoes amarum exhibetur subinde uel inde sumetur purgatio. In oculis autem medicaminibus utendum est, primum simplicibus, puta melle, cum oleo, & feniculi succo. postea etiam compositis, quale est hoc. Sagapeni drachmæ duæ, liquoris cyrenaci, ueratri albi singulorum drachmæ sex. Alij addunt in mellis heminis octo. Nos autem tradit Oribasius, subscripto utemur, caucalidis succi, chamedryos, sanguinariæ singulorum æquis portionibus contritis

Benefaciunt item collyria, & quod ſucco feniculi conſtat, & Protheus,& Thalaſſerus,& diaopobalſamu, & quæ ex his quæ parantur,præſidio eſſe ſolent. Inſuper feniculi decoctum per initia ſuperfuſum adiuuat. item ex ſuccis confectum, opobalſamo,melle,oleo ueteri,& ſimilibus.

De glaucomate & ſuffuſione, ex commentarijs Demoſthenis.

FLoris æris oboli quinque, myrrhæ drachmæ tres, nardi indicæ drachma, lapidis hæmatididis drachma: aphronitri drachma, ſalis floris drachmæ duę, opobalſami drachmę nouem. melle attico excepta offeruntur.

De obſcuritate, & hebetudine.

OBſcuritas,quam amauroſim Græci uocant, eſt totius cernendi uiſus plerunq; abſq; manifeſto oculi affectu impedimentum. Hebetudo (quæ amblyopia Græcorum lingua uocatur) obſcuritas uiſus eſt,ab occulta quadã cauſa proueniens. Curatio communis ſanè eſt ei quam in ſuffuſius diximus Priuata uero eſt,ab angulis ſanguinem mittere, hirudines admouere temporibus,inferiores partes perfricare. Procedente tempore etiam ijs quæ ſternutamenta prouocant,utendũ eſt, tum uomitu ante cibum, & inunctionibus, primum ex mellis, & olei æqua portione,deinde compoſito quod ſubiungitur. Croci obolis duobus,fellis hyenæ drachma, piperis communis granis octoginta quinque feniculi ſucci drachmis ſexdecim,guttæ ammoniaci drachma. Contritis ad læuorem aridis ex ſucco, mellis cochlearia quatuor adijciũtur Præparata excipito ærea pyxide & utitor. priuſquam uerò illinantur oculi, in marinam calidam demerſi fouebuntur.

De ſtrabiſmo.

INfantes ab origine ſtrabones curantur larua faciei circũpoſita,ut in rectũ uideant. Nam ſtrabiſmus cõuulſiora muſculorum qui bulbũ mouent,diſpoſitio eſt, & lucerna è regione poſita,& non à latere elucẽte. Præterea cũ ad nares cõueniũt oculis floccos rubros agglutinare uincit angulis qui circa tempora habẽtur:ut uiſu ad hos incõniuenter directo,oculos emẽdẽt.

De oculorum expreſſione qui ἐκπιεσμὸσ appellatur.

EXprimuntur oculi nonnunquam,ut exerti perſeuerent. quibus ſanè ſtrangulatus,mali cauſa eſt,ex cubito uenam incidere

dere oportet:ſin alio modo id acciderit,medicamento purgare ueratro nigro,uel ſcammonia. Ex doloribus autem cõtractas oculorum expreſſiones,quæ frequenter ſanè etiã ex partu accidunt,uteri purgationes ſoluunt: unde has promouere conuenit.in uiris autem poſt ſanguinis. detractioné. ſi non remiſerit uitium,cucurbitulam occipitio defigere commodũ eſt. Lanam melle imbutam imponere,aut panni floccos cũ aqua, ſuperq́; duplicatum linteum illigare leniter. His prodeſt & marina frigida fronti ſuperfuſa,item ſereos,& polygoni ſuccus cum meconio illitus,tum alia quæ reprimere poſſunt, & contrahere.

De confuſione.

CONfuſiones ex ictu,curamus ſanguinis detractione à cubito,totum oculum ſanguine, potiſſimum quidem palumbi recens occiſi, ſin minus,etiam colombæ replemus: deinde lanam mollem in ouum cum uino,roſaceoque contuſum demerſam imponimus, illigamusq́ue: ſequenti die idem facimus, & tertio fomenta exhibemus,lac inſtillamus,applicamusq́ue idonea,deinde ſublinimus medicamentis quæ ad ueteres affectiones inſcribuntur: quale eſt Chiacum.

De myopiaſi.

MYopię dicuntur Græce, luſcioſi noſtris, qui prima natali die propinqua ſanè uident, remota uero non item. Inſanabilis eſt huiuſmodi diſpoſitio ut quæ ab imbecillitate ſpiritus uiſorij proueniat. Cõtrario his modo ſenes afficiuntur. Cum enim propinqua non uideant,procul diſſita aſſequuntur.

Auricularia & primum de auriũ dolore. Cap. XXIII.

AVrium dolorem ex frigiditate contractum, ubi ex anni tempore,præcedente uictu, uel ægrotantis quoque percunctatione: an ob exteriorem cauſam acciderit, didicerimus, inde quòd dolor alte citra grauitatem, uel diſtentionem, uel ardorem fixus ſit, calefacientibus curabitur præſidiis, nempe oleo rutaceo, calido uel nardino, uel laurino, calido,uel amaracino, uel phuliato, uel ſpicato, uel communi, cum euphorbio, uel piperi, uel caſtoreo, uel commageno, dicto unguine,uel liquore balſani in meatum auditorium inſtillato. Iam uero oleum in quo allium decoctum ſit, uel cepa, inſtillatum auxiliatur. At ex calida conceptum intempe-

rie dolorem, in quo feruoris cuiusdam sine grauitate seu tensione sensus est, contraria medicantur oui albumen subactum in aurem demissum, quemadmodum oculis adhibemus, lac muliebre cum quodam collyrio, quod dolorem lenit, uel succo perditij herbæ, cum modico rosaceo: ipsumque rosaceum, uel oxyrhodiuum, uel succus solani, uel coriandri, uel hastulæ regiæ, uel oleum in quo lumbrici, uel aselli qui sub aquaris stabulantur, incocti, uel oleum amygdalinum per se, uel buccina uiua numero tria, in eo decocta naturaliter proficiunt. Quòd si glutinosi, crassique succi dolores fecerint, capitis, ipsiusque auris grauitas, & præcedentis uictus ratio testatur. sola uero citra grauitatem distentio ipsius auris spiritum flatulentum, cui exitus non patescit, indicat. Itaque in ambobus uitiis uetere medicamentis, quę aperiunt, inciduntq;, cuiusmodi est aphronitrum cum aceto, & melle. Item fel ouillum cum oleo communi, uel amygdalino: prætereà porri & cepæ succus tepidus cum melle, aut origanum tritum, cum melle & lacte muliebri instillatur. Ad uehementiores aurium perfrictiones fel caprillum cum succo porri inditur. Verum in iis quos multus dolor, longusque urget: & grauis simul auditus existit, hæc quoque usurpari debent, cuiusmodi dracunculi succus est, ari, brioniæ, & similia. priuatim uero qui ob flatuosum indolescunt spiritum, cucurbita ex aqua calida fotu prius facto, circa aurem fixa strenuè auxiliatur At si grauitas, distensio, simulque calor, & dolor pulsatilis, aut etiam febricula oboritur, inflammatione aurem laborare censeto. Atque ante omnia hic sanguis emittendus est, † deinde fotu frequenti utendum ex oleo dulci calente per specillum lana inuolutum, meatui uero adeps anserinus, uulpinus ve, aut medicamen basilicum cum rosaceo, uel cyprino, uel irino debet instillari: extrinsecus ea quæ dolorem lenire, & concoquere possunt, cataplasmatis modo superaccommodare. Si dolor uiolentus est, iis utere, quæ leuiter sensum stupefaciunt: non enim mediocre periculum est, quòd cerebrum neruo per quem facultas audiendi erogatur inflammato. uicinum fit. Probè igitur hoc dolorem lenit, opii pars una, castorei partes duæ, cum lacte muliebri, uel oui albumine, aut uino dulci tepido instillantur Iam pastillus Crocodes, Aster, Philonis antidotum frequenter his pro fuerunt. uerum conuenit crebro fouen-

tem

tem aut oleo communi, aut ex quodam calido fomento lanã, hoc ipso imbutam in aurem conijcere, sed ita ut partes inflammatione tentatæ quàm fieri potest minime attingantur. At si dolor in uetustatem incidit, ac in pus degeneraturus est, medicamento utitor, quod ex lini seminis succo conficitur, una cũ rosaceo, aut chamæmelino solutum, instillatis. Cum autem aqua medicata, meatu recepta auditorio dolorem parit, si quidem copiosa fuerit, ore, uel etiam arundine ipsam exugere ratio est. Sin autem pauca specillo auricularia lana inuoluto extergens, oleum quoddam instillabis quod sit partium tenuiũ, aut rosaceũ, aut oui album, aut lac muliebre. Calida uerò omnia mediocriter esse conuenit, quæ auribus adhibentur.

† Hic locus magis expressus in ueteri exemplari, in quo ita est descriptus. δεῖ δὲ συχνῶς πυριῶντα, ἢ τῷ κοινῷ ἐλαίῳ, ἤ τινι τῶν θερμῶν μύρων χρῆσθαι, ἢ καὶ ἔριον ἐν αὐτοῖς τούτοις βαβρεγμένον ἐπιτιθέναι τῇ ἀκοῇ, id est, oportet autem assiduè fouere & oleo communi, uel aliquo medicamento uti, atque eo madefactam lanam auri imponere.

Ad ulcera quæ simul cum inflammatione affligunt.

LIcium & meconium æquali portione trita cum melle inijciuntur.

Ad dolores maximos, pus & grauem auditum.

AMygdalinum quibus corticem detraxeris & aphronitri singulorum drachmæ tres, opij drachmę tres, thuris drachmę tres, croci drachmæ quatuor, galbani drachmæ duæ, myrrhæ drachma Aceto læuigata instillantur. si dolor quidem exercet, rosaceo diluta: sin autem pus profluit, mulso, uel oxymelite: si grauiter audiunt, aceto recentia ulcera glauciũ solutũ aceto, persanat: itẽ ex eo collyria, tũ quæ appellãtur diarodon, diacrocu, & diasmirnes quemadmodũ rursus suppurantes citra dolorem ferri recrementum cum aceto diutius læuigatum.

Ad sordium duritiem.

NItro aceto diluto cum aqua auris illuitur, cumq; sordes detersæ sunt nitrum aceto solutum cum rosaceo instillatur.

Aliud ad sordes.

CArdamomi & nitri exiguum, cum ficis pinguibus sinę granis exceptum, & in collyrij formam redactum, auriculæ committitur. Tertio quoque die educitur. Copiosas enim

ſordes extrahit,& abunde leuat. Proficit hoc etiam aduerſus carnis excreſcentias, longos dolores, exulcerationes, recipit aloes,thuris,myrrhæ,ſingulorū drachmam, myſeos drachmas quatuor ex aceto in paſtillos digeruntur, cū uſus requirit aceto & roſaceo ſoluta inſtillantur, Item Andronis paſtillus & Heræ, & muſæ.

Ad diuturna ulcera.

CEdria melli admiſta illinitur. ALIVD. Myſi uſtum & in puluerē redactū inſpiratur. Per clyſterē uerò auricularium eluuntur aures poſca, uel oxymelite, uel mulſo, uel decocto quorundam repellentiū (uerbi cauſa) lenticulæ, uel roſarum.

Ad aures cruorem fundentes.

LEntiſci decocto auris illuitur, polygonij uerò ſucca cum pauciſſimo aceto inſtillatur, uel lycium, uel amurca, uel acacia, uel porri ſuccus.

Si caro excreuerit.

NItro ex aqua calida,ſimul cum ſquama æris, & ſandaracha pari modo auriculam illinito. Vbi cruſtam acceperint,melle repurgato.

Aduerſus aurium uermes.

ABſynthij decocto,uel centaurij,uel porri eluuntur: capparis autem foliorum uiridium,aut fructus ſuccus inſtillatur, uel cedrinus liquor, uel urina humana uetus, uel album ueratrum cum melle,uel calaminthæ ſuccus, uel ſcammonia cum aceto,uel ſuccus abſynthij: oleum uerò meatui inditum uſque ad ſuperiora,exire ipſos compellit:potius autem eſt oxelæum. Eodem ad ea quæ auribus incidunt animalcula utitor.

Ad calculos & ſimilia quæ in aurem inciderunt extrahenda.

SPecillum auriculariū lana inuolutum in reſinam, aut gummi, aut aliud quoddā glutinans medicamentum intingendum,idq; in aurem inijcioendum, ac quod in ea eſt protrahendum. Si hoc modo nihil efficitur,oleum calidum continue inſtillato. At ſi ne ſic quidē exciderit, aut comprehenſum fuerit: alijs quoque utitor modis: ut in parte chirurgica docebimus.

Ad ſonitum aurium intra ſeipſas.

SI in febribus,aut harum criſibus ſonitus auriū euenerit: nullum

lum ei negotiũ facessere oportes, quippe statim magna ex parte finiuntur. Sin aũt post morbum perseuerauerit, absynthij decocto ubi aures foueris acetũ, rosaceumq; infundi debet, uel raphani succus cũ rosaceo, aut ueratri nigri cũ aceto. Ad ueteres aũt sonitus, qui ex crassis glutinosisq; humoribus creãtur, inde uerò illos cognosces qđ nõ subito, sed paulatim increscunt, na scũturq;, aceto, nitro, & melle aurẽ illinito. ALIVD. Veratri albi drachmæ duæ, castorei totidẽ, croci drachmæ tres, nitri drachmæ sedecim. ex aceto contrita, in pastillos digerito ac utitor.

Ad ueteres sonitus, & tinnitus.

EVphorbium cum cyprino oleo leuigatum, calefactumqne usurpato, in quibus autem ob multam sentiẽdi facultatem uapores, & flatus sursum distribui percipiuntur, castoreum, & & cicutæ semen tritum cum aceto instillatur.

Ad grauem auditum, & surditatem.

QVæ ab origine quidem, uel etiam post natalem diẽ, sed longissimæ, & absolutæ surditates constituuntur, nullo remedio illidi possũnt. Quæ uerò nõ absolutæ quidem, sed diuturnæ tamẽ, & ipsæ curationẽ non recipiũt, aut certe difficillimam. Quæ ob biliosum humorẽ sursum uergẽtem nascuntur, uacuationibus per medicamenta bilẽ ducentia ex facili abolentur quidã etiam sua sponte affectu liberantut, bile inferius descendente. At ex crudis crassisq; humoribns prognatas surditates, uel grauem auditum, uenæ incisione curato, aut omnino purgatione, ex Hiera, tum apophlegmatismis & errhinis item balneis sua sponte scaturientibus, uel ex aqua marina. Porrò in meatum ubi facultas audiẽdi est, conuenit instillare, quę ad sonitus tradita sunt. Priuatim uerò hæc: urinam & fel caprillũ, aut seorsim fel, aut rutæ succum cum melle, aut castoreũ, cum oleo anethino: & hyssopum medicamentum cum nardino unguine, uel caprillum fel cum galbano: uel quod recipit castorei drachmas duas, nitri, ueratri albi singulorum drachmam.

Ad contusionem aurium quæ θλάσισ dicitur.

HIppocrates quidem nihil ipsis adhibendum præcipit. Cum uerò sæpe ab ægrotis cogamur, utendum est his. Myrrhæ, aloes, thuris, acaciæ, pari singulorum modo: ex aceto inunguntur aut panis calidi pars interior cum melle in

pila contusa obducitur: aut hoc: bituminis, thuris, aloes, cochlearum carnis, bulborum polentæ per modus, ex aceto leuigata imponuntur. Quòd si inflammatio oborta est, sesamum leue factum applicatur, uel chondrus, cum aceto coctus, laxiora autem esto cataplasmata, & citra deligaturam aut leuiter deligentur. & lana oleo imbuta auris aufractui demittatur.

De parotidibus.

PArotis glandularum iuxta ipsas aures affectus est, materia morbi illic eructante, alias à capite humoribus uidelicet in eo impactis; aliàs à reliquo corpore in febribus critico modo proueniens. Si igitur, alte adhuc delitescens parotis in tumorem non attollitur, natura debet adiutari præsidijs, quæ coactas sordes extrahant, uel etiam cucurbitula agglutinata, uel crebro fotuum usu. Nam si in altum recurrat colluuies, periculum haud mediocre subsecuturum est. Sin autem inflammatione tentata in tumorem fastigatur, è contrario iis quæ leniunt, & concoquunt, utemur cataplasmatis, quale est ex farina hordeacea, & aut triticea, aut semine lini cum mulsa, aut fœnugræci, aut altheæ, aut chamæmelorum coctionem expertorum iure incoctum. item quod ex rumice, & axungia insulsa constat. at si exuperare sanguis tibi uideatur, prius ipsum uenæ sectione uacuabis: modo uires permittant. Tumore autem non discusso, medicamentis utere quæ puri mouẽdo sunt, nempe farina tricea cum pinguium ficorum decoctũ, uel oleo, tum medicamento quod ex polline, & quod ex fermento confectũ est. Vbi iam abscessus, ad suppurationem spectarit, nel cute ferro discissa pus excernetur, uel acri medicamento rumpetur, cuiusmodi existit smidion appellatum, & diascorodon, hoc est ex aliis præparatum. Cæterum mitiores parotidas etiam fotus ex muria discutit, item medicamentum diaperanu. Hoc sane etiam pus iam maturatum discutit, præter quod dolori lenien do sit efficacissimum. Ad inueteratas parotidas buccinorum, aut purpurarum combustarum cinerem cum melle, uel axungia imponemus, aut ficus marina incoctas, uel marrubium cum sale. Induratas autem iam emollit & medicamen Mnasei, & Ariobarsianos. optimum etiam quod ex succo lini seminis præparatur. ante hæc autem obducere ammoniacum conuenit, mista cum cataplasmatis pice liquida, uel seuo taurino,

no,uel bdellio,uel ſtyrace, uel medulla ceruina.

De narium & olfactus uitijs. Cap. XXIIII.

OLfaciendi facultate oblæſa, ſi uox ſeruetur incolumis, ad priores cerebri uentriculos morbus refertur: qui aut ex intemperie ſola noxam cõceperunt, aut etiam ex humorum copia. Sin autem uox quoq; mali contagium ſenſerit laborioſior quodammodo reddita propter oſſa quæ à colatu ethmoide græcè uocantur, obſtructa, affectũ rurſus malis quibuſdam ſuccis contractum eſſe cenſeto. Itaq; cerebri intemperies, ubi ex notis ſæpius à me dictis deprehenſa fuerit, contrariis curatur remediis. humores autem apophlegmatiſinis euacuare oportet: maximè uerò utitor medicamẽtis quæ per nares ualidè educunt, & quæ odore mouent tenuis ſubſtantiæ, quemadmodum in defluxionibus quas κατάῤῥους græci uocant, adhibeto. Cum autẽ totius corporis humorũ copiæ ſuſpicio ſubeſt, hæc prius, aut ſanguinis dimiſſione, aut purgatione ex Hiera uacuatur. Ita quoq; in polypode, & ozæna faciundũ eſt, deinde loco ẽt affecto inducuntur remedia. quin & Theriace pota ſæpe magno fuit præſidio. Cæterũ polypus, tumor præter naturã in naribus oritur, ſubſtantia reſpondens polypodis carunculæ: eiuſdem uerò naturæ eſt & ſarcoma. Ozena uerò ulcus eſt, putridum ex humorum acrium illuie creatum.

Ad polypodas & Sarcomata.

SQuamæ æris drachmæ octo, atramẽti ſutorii drachmæ duę, ſandarachæ drachmæ quatuor, ueratri nigri drachmæ duæ: naribus inſpirantur. In uſu hoc eſt laudatiſſimũ, nam tredecim diebus, inſignè affert præſidiũ. benefacit & atramentũ ſutorium cum aceto. ALIVD. Malicorij drachmæ duodecim, atramenti ſutorii drachmæ decẽ: chalcitidis drachmæ octo, fellis taurini, amomi, myrrhæ, calaminthæ, marrubii, ſingulorũ drachmæ quatuor, croci drachmæ duæ, ueratri albi drachmæ quatuor. ſicco utitor. ALIVD. Diphrygi trito nares, linamentoq; ex ellychnijs contorto attinguntur, dilatanturq;.

Ad ozænas.

MIſyos, chalcitidis, myrrhæ, ſingulorum drachmæ ſeptem, atramenti ſutorii drachmæ ſex, aluminis ſciſſilis, gallæ, ſquamæ æris, ſingulorum drachmæ quatuor, aluminis rotundi drachmæ duæ, thuris drachma una, aceti ſextarius. totum in

uaſe æreo coquitur. Vbi ad mellis ſpiſſitudinem uenerit, ex car ptis linamentis utitor. ALIVD. Aeruginem & æris ſquamam pari portione aridum medicamentum facito.

Ad fœdum narium odorem.

MYrrhæ, acaciæ, amomi ſingulorum drachma. melle cocto excepta ſummo narium inter ſepto iubeto agglutinari. ALIVD. Amomi, myrrhæ, roſarū ſiccarum partes æquales, nardino unguento exceptas illinito. Item benefacit aduerſus fęditatem odoris, & malagma hedychroë cum uino admotum.

Ad narium ulcera.

CEruſæ libra, argenti ſpumæ quadrans, recrementi plumbi tantūdem, uel plumbi combuſti. omnia uerò lota eſto, excipianturq; uino, myrteoq; oleo.

Ad ulcera quæ uocantur glycea.

ARgenti ſpumæ drach. quatuor, rutæ nouellæ totidē, aluminis ſciſſilis drach. duæ. Myrteo oleo acetoq; excipiuntur.

Quæ ſternutamenta citent.

VEratrum albū, uel caſtoreum, uel piper, uel ſtruthium, uel ſimul omnia: non autem oportet inſpirare, ſed pinna, uel digito penitiſſimè, in naſum demittere. ubi ſternutamentū frequentius eſt, medicamento ſedari debet. Infunditur nardinū, uel roſaceum, uel glycelæum. Iam quæ odore mouent, ſternutamenta ſedant, aniſum, ocimi ſtipulæ contuſæ: ſed ante hæc omnia caput deſiccandum eſt, ſmegmatis ex nitro & pumice factis, uel etiam aſclepio uocato utendum, & Coſtantini ſapone, & ſale cappadocico, ſimilibusq;.

Ad ſanguinis eruptionem è naribus.

SAnguinis è naribus profluuium, quod febribus ſuperuenit, ſecūdo uolumine inter illas ſum executus. De eo aūt quod alia quacūq; de cauſa accidit nulloq; ſiſti pōt remedio, in præſentia tractabimus. Chalcitidē cōtritā linamēto ex ellychnijs cōtorto, aqua imbuto, uel eo quod à genitalis humani forma priapiſcon appellāt exceptā, nariū foraminibus demittes. Vel teſtā oui exuſtā admiſcebis, & dimidiatā gallæ partē, uel lycio indico attinges. Vel fimi aſinini cinerem inſpirabis. Vel eius expreſſi ſuccū inſtillato, uel molaris lapidis aceto extincti, uapor naribus attrahatur. Vel hoc quoq; medicamento obſtruēti

utitor,

utitor, Mannæ, thuris, partē unā, aloes partem dimidiam. Candido oui liquore excipito: ac utitor, per linamentum ex ellychniis contortū, extrinsecus leporis pilis unctioni impositis. Vel funiculū lucernarū in nares conijcito. Vel cucurbitulā leuem directè, quà sanguis profluit præcordiis magnā affigito. præcordiis autē magnā, & perseueranter admoueto. Vel aures ualidè obstruātur, frons spōgiis ex aqua frigida foueat. Vel cucurbitula occipitio agglutinetur: cum sanguinis detractione: interim etiā uenā incidere, si nihil prohibet, & summas partes uinculis excipere. præsertim brachia, & femora, sicut in uenæ sectione fieri solet Eadem motu cōcuti iubeto, manu uerò fricatione, pedes autē obambulatione. Nam uenis indidem sanguine repletis, nariū uasa deplentur. Item spongia in poscam frigidā demersa, naribusq; profluentibus à foris strictim admota: id quod requiritur, subinde perficit: melius autē proficit longo ex linamentis intortis penicillo naribus prius subiecto.

Ad faciei uitia.

Quomodo facies à rugis asseratur. Cap. XXV.

THuris drachmæ quatuor, fuci quod φῦχος dicitur græcis, drachmæ tres, argenti spumæ, piperis, singulorū drachmæ octo, omnia ex ichthyocollæ contusę diluto soluuntur, in pastillos redactis utitor. ALIVD Eburnei scobis drachmæ octo, thuris masculi, ichthyocollæ pares portiones. Vtitor, quemadmodum est prædictum.

Ad faciei nigritias.

IRidis, uel ptisanæ fresæ singulorum sesquisextarius, salis ammoniaci, cornus ceruini combusti, thymiamatis ammoniaci, singulorū unciæ duæ. Aqua dissoluta in pastillos coguntur, ac iterum aqua trita ante balneū illinuntur. ALIVD. Ptisanæ, erui, thuris, iridis illyricæ, aphronitri singulorum chœnices duo, costi, amygdalorum amarorum singulorum drachmæ uiginti. Ouorum albumine. lacteq; asinino subigito, ac utitor ueluti prædiximus. Benefacit etiam pastillus Peponatos.

Ad ephelidem & lenticulas.

TErræ cimoliæ torrefactæ, semicōgius, aphronitri tosti, drachmæ octo, erui farinæ elixatæ drachmæ quatuor, fellis taurini, eburnei scobis singulorū drachmæ octo. Leuigatis faciēs defricat. ALIVD. Fęcis drachmæ decē, erui farinæ drachmæ

decem,lomēti drachmæ decē ueratri albi drach.quinq;, aphro nitri drachmæ decē,alcyonij drachmæ decē, tritis abstergito.

Ad suggillata.

PEr initia decocto fœnugræci postea & meliloti oculi foues, Nilei collyriū diarodon aqua solutū illinito: deinde diasmirnes.Et si nihil profecerit,id quod diasandicos inscribit, cōbustū,perungito,uel hyssopum cū aqua applicato.Vel hyssopo in panniculum illigato & calida aqua resperfa foueto: uel acri muria item raphani corticē cum melle detritū impones. hoc etiam ueteribus efficax est. Porrò ad uetusta faciei suggillata, & liuores tordili partes duas, terræ Samiæ partem unam cum melle admoueto,cura adhibita ne exulceretur.

Aliud detersorium.

HYssopi,thapsiæ,casiæ singulorum drachmas duas,ceræ tantundem,terebinthinæ drachmam inijcito, cauens ne exulcerationem excites,eoq; frequenter tolles.

De uaris.

EXigui sunt & duri in facie tumores. Oxymelite illinito,uel argēti spumā cū terebinthina,aut olei cādidi momēto tritā infricādo perūges:uel alumē fissile cū terebinthina,uel amygdala amara aceto macerata infricanē.In callū uero cōcretos uaros,saponis gallici drach.quatuor,thuris, thimiamatis ammoniaci singulis drach. aq̄ dissolutis perūgito,& post horā eluito.

Ad uaros,pilos,& aspredinem faciei.

CEræ drachmæ decem,terebinthinæ,drachma, uisci drachmæ duæ.Liquato una oleum superinfundens atq; hoc medicamento faciem abstergito, tollit enim radicitus. ALIVD. Pa pauer detritum,uel pulegium cum sale,acetoq; applicato.

Ceratum thaidis quo facies rubescat.

CRoci,erythrodani radicis,fuci,thuris,myrrhę sing.drachmę duæ Adipe uitulino,oleoq; mastichino excipiūtur: deinde illinūtur.Interposito tēpore,spongia ex calēte aqua facies abstergitur.Cæterū faciei remedia,ēt reliquo corpori cōueniūt.

De oris affectibus, & primum de dentium dolore. Cap. XXVI.

DEntium dolorem siue gingiuarum inflāmatione, interim in proprio ipsorum corpore,interim in neruo,qui ad ipsos pertinet,

pertinet, oriri contingit. quapropter ualentissimorum in hoc medicaminum usus est. Atq; inde plurima ipsorum quàm acerrimo aceto præparantur. At gingiuis propter inflammationẽ dolentibus, præsentissimum est remedium, oleum lentiscinũ, calore temperatum, si in ore retineatur, esto autem id recens. nam uetus tanto recenti deterius, quanto calidius. Communis autem ratio etiam hic seruetur, ut humor qui in toto corpore superat, prius euacuetur.

Ad dentium inflammationem.

OS colluatur aceto, in quo decocta sit galla, uel halicacabĩ radix, alterci semen, foliáue, uel pulegiũ, uel solani succus, uel capparis radix, uel myrti folia, uel poliũ, uel cucumis syluestris radix, uel rutæ folia cũ oxymelite, uel cornu ceruinum, uel acetum scillites, uel pyrethrũ, cũ hyssopo. At erosionem experto denti, styracem cũ opio imponito: uel sulfur uinum cũ lycio: uel alterci seminis uaporem excipiat per infundibulum. Item Philonis antidotum denti circumlitum, dolorem sedat. Quod si defluxione laborẽt dentes, myrti, lentisci, & gallæ decocto colluentur, uel rhus syriaci, balaustij, uel malicorij. applicantur aũt salis partes duæ, aluminis usti, & aceto extincti tritiq; pars una: deinde uino perluuntur. porrò gingiuis cruẽtis alumen tenue inspergitur, uel aloe cum uino eluuntur: uel rubi radice uino decocta: uel rhu syriaco. cruentis autẽ & defluxione tentatis gingiuis crudum salsamentum in olla comburito, quoad in carbones redigatur. puluere attingito. At mobiles stabilit aloe inspersa, uel rhus syriacus, uel alumẽ scissile, uel galla, uel rubi radix per se, aut cum uino incocta.

Aliud ad dentes.

NVcis uiridis corticẽ terito, eiusq; ius, cũ habes, in id conijcito myrrham uerã, & alumen scissile, ubi omnia in unitatem coegeris, in usu infundito, ac in gingiuas qua parte dens indolet, demittito & persanabis. ALIVD. Allium, piper, herbam pedicularium quæ staphis agria dicitur, detrita, in linamento in globulos coges quos circa dentes uersans humorem in capite contentum elicies, dentemq; sanabis. ALIVD. Ad dentes mobiles, & gingiuas fluxione pressas omniaq; oris ulcera depascentia Chalcitidis tostæ drachmæ duodecim, cadmiæ drachmæ octo. utitor sicco, aut cum aceto, sine dolore dentes tollit, fa-

rina

rina cum liquore tithymalli imponitur, & super hederæ foliū accōmodatur, ac per horā finitur, sua.n.spōte dens conteretur. Dentiū smegma, quod & parulidibus benefacit. Aluminis latercularij triēs, salis ammoniaci tantundē, myrrhæ, costi, pyrethri, singulorum drachmæ quatuor, piperis grana octoginta.

Ad parulidas.

SVlfuris uiui, piperis, aluminis scissi, æquales protiones. Ac parulis inflammatio quædam est in aliqua gingiuarum parte suscitata, quæ nisi discussa fuerit, in suppuratione cōuertitur, & cum suppurauerit, scapello incisa, linamentis insertis distendetur. Epulis autē carnis excrescentia est, quæ ab inflammatione contracta ad intimos molares dentes pertinet: nonnunquam cum febri & dolore. Quoniā igitur reprimi debet, utendū est, ærugine rasa priuatim: uel cum pari galla, uel fori combusto, uel alumine quolibet cremato, uel galla per se uel squama æris cum aceto diebus sat multis leuigata desiccataq;.

Smegma dentium.

ARistolochiæ radix cōbusta, cerui cornu combustum cū mastiches momento, sal candidus melle respersus & fici foliis inuolutus exustusq; donec in carbones mutētur. ALIVD. Buccinā sale respersa, ustaq;, cochleæ terrestres cum melle combustæ, lanæ succidæ crematæ cum modico sale. Singulis ipsorum grati odoris gratia misceatur iunci rotūdi flos, uel nardi spicæ, uel folium malabatri, uel iuncus odoratus angulosus, uel iris.

Dentium candorem concilians, & oris suauitatem faciens gingiuasque reprimens.

PVmicis, salis tosti, iridis singulorum drachmæ quatuor, iunci odorati angulosi drachmæ quinq;, spicæ nardi drachma, piperis drachmæ sex. Tritis utitor.

Ad stuporem dentium.

STupori benefacit portulaca commāducata, uel oleum quod immaturæ oliuæ fuderunt infricatum, uel amurca in æreo uase cum oleo cocta, donec mellis spissitudinem habeat, atque uetusta si perungatur, magnum affert momentum.

Ad dentes attritos.

DEntibus attritis, baccarum lauri, aluminis scissi, aristolochiæ

chiæ ſarmentorum quæ clematicis dicitur, ſingulorum pares portiones iniiciuntur.

Ad gingiuas corroſas.

ROſarum floris drachmis octo, gallarũ drachmis quatuor, myrrhæ drachmis duabus, ſi gingiuę eroſę, & humiditatis uitio flaccidæ, colluantur, ſaneſcunt. Idẽ præſtat lac aſininum, oliuæ foliorum decoctũ, acetum ſcillites: arida uerò admota, ærugo ferri, cytini. Tumidas exceſcẽtesq; gingiuas portulacæ ſuccus in ore retentus, muria ex colymbadibus oliuis, calidũ, calidum, uel lentiſcinum, uel mel:num amurcaq; diſcutit: ſicca autem, ærugo ferri, uel a r s, ariſtolochię radix, arnogloſſi ſemen, dyphryges, atramentum ſutorium toſtum, cytini.

Ad diſrupta labra.

AMurca cocta illinantur: uel hoc prodeſt adeps anſerinus cum melle, terebinthina æquali portione, roſarum floris, hyſſopi, roſacei, ſingulorum momentum.

Aduerſus linguæ morbum qui batrachus appellatur.

BAtrachus tumor eſt, ad inflammationis ſimilitud:nem, ſub lingua erumpens, maximè in pueris: itaq; locus miſyos, æruginis raſæ, pari põdere ſicco perfricatur. Mento autẽ adhiberi debet medicamentũ. Anthera, uel ſphærion, uel ex ouis parygrum. In adultis remedium eſt uenas ſub lingua diuidere. ALIVD. Valet etiã ad oris ulcera, quas Græci aphthas uocant, æruginis raſę, gallę, chalcitidis ſingulorũ ęquale pondus cum paſſo. os etiam his colluitur. ALIVD. Erui farina cũ melle prius abſterſis, delinitur, galla lęuis cum melle, uel roſarum flores ſimiliter. Vel oliuę foliorum decocto colluant.

Ad tonſillorum inflammationem.

SI in febri tonſillę, & columella inflammationem ſenſerint, gargarizare cõuenit decocto furfurũ, aut roſarum, aut palmarum, aut myxę, aut lenticulę. Cum uerò inflammatio remittit, conſiſtitue, mel ipſis adijciendũ eſt, quod per initia facere nõ oportet, nec in augmento, ne acrimonia fluxionẽ quandam cõcitent. Vbi in ſuppurationẽ conuerſa eruperit, gargarizandum eſt, ex mulſa uel lenticulę decocto, uel roſarum: idq; faciendũ eſt, donec in totum ſoluatur: aut ſtomatica collutio ad gargarizandum etiam exhibebitur. At ſi peſtifera tonſillis

ulcera

ulcera oboriantur, utendũ quidem & præſcriptis, ſed priuatim exhiberi debet medicamẽ diamoron, ex aqua calida, uel aqua mulſa, quæ roſarũ inſperſum florẽ obtineat, uel coſtũ, uel -hus ſicca, uel decocta, uel glauci foliorum aridorum decoctũ quod amarum eſt. optimè autẽ facit, ſi ſuccũ, ut ad collyria utimur, in mulſa diſſoluis. ipſius autẽ fruticis ſicci, ſi inſpiretur, uſus eſt laudatiſſimus, aut ſi digito admoueatur cura uero habenda eſt ne prorſus attingatur, aut certè leniter admodũ. Profuit & paſtillus Andronius. Poſt hæc acria irritantiaúe gargarizatur ex medicamento, quod ex dulci radicula quæ glycyrize dicitur, conſtat: aut eo quod croco, uino ſcybelite, terra chia, & myrra cõponitur. deinde amylo, & tragacanto. Vbi iam cõſtiterit ulcerum depaſtio, gargarizandum medicamento ex lacte & ſamia terra confecto. ALIVD. Ad tonſillas quæ poſt inflãmationem induruerunt, ἀντιάδας græci nominant. Ex malo punico dulci cum cortice tuſo ſuccus exprimitur, & eius partes ſex, mellis uni miſtæ coquuntur, donec eis mellis ſpiſſitudo ſit & perunguntur. ALIVD. Gallæ omphacitidis unciæ duæ; aluminis ſciſſilis uncia, ſalis ammoniaci toſti tantundem. Puluere attingito. ALIVD Gallæ drachmę octo, miſyos drachmę duę, ſalis toſti drachmę quinq; utitor puluere. eſt autem Antias, tonſillarum tumor, ſchirrum pręferens.

De uua.

VVa ſi inflammationem experitur, gargarizandum ex iiſdem, quæ tonſillæ inflammatæ poſtulant, & mediocriter aſtringentibus, qualis eſt mali punici ſuccus per cochlear, uel inſtrumentum, quod ab uua attollenda ſtaphileparton appellant, ſubiectus, tum per ſe, tum cum melle affatim cocto. uel dulcis radix, mali punici ſucco miſta. proficit etiam ſuccus dulcis radicis cum melle illitus. iam hæmatites lapis uuam reprimit, & phrygius combuſtus, & ageratus, item ex lapide phrygio medicamen ad pudenda inſcriptum. His adduntur terra ſamia, erethrias, ſinopis, lemnia, & omphacium, per ſe & cum horum aliquo. Item ſpinæ ęgyptia ſuccus & alumen ſciſſile roſæ uero, & ſemen, & folia lenius operantur, adhuc lenius gummi, tragacantha, ſarcocolla, amylum: quibus utendum dum magis una prematur ab aſtringentibus conſtricta. ubi æqualiter craſſa fuerit ipſa, quod uitium

uitium iam uuam Latini, κιόνα Græci propriè dicunt, gargarizationibus fidendum etiam ijs quæ ex myrrha,& croco,& iunco anguloso fiunt. Contusiones autem cauendæ sunt, ob quod pinna potius perungere conuenit. compositum uero hoc utile est, rhus syriaci drachmæ octo, croci drachmæ quatuor, costi drachmæ octo, rosarum seminis drachmæ quatuor. Præterea gingiuis benefacit, linum ex purpura marina, quod uiperæ collo circundatum ipsam strangulauerit, deinde circumadigatur tonsillis, & colli uitijs, mirabili quodam modo opitulatur, ut Galenus author est.

Ad sanguinis ex ore profluuium.

PORri folia contusa imponuntur, uel spongia recens in picē crudam mersa comburitur, in pu'uerem coacta utitor, ac ualde utile est remedium, & collutiones oris ex rosis siccis, aut uiridibus Ad hæc decoctum frigidum, uel pampinorum uitis, uel lentisci foliorum, uel rutæ, uel malorum cotoniorum, uel rosarum, uel uuæ acinorum, uel lenticularum.

De anguina, eiusque speciebus: ubi etiam de strangulatis: uel alio modo suffocatis agitur. Cap. XXVII.

INterioribus faucium, pharynga Græci uocant, musculis inflammatis angina accidit, quæ synanche Græcis dicitur: exterioribus, parasynanche. Eodem modo & in superiore gutturis parte, λάρυγγα Græci nominant, habet: cuius si interiores musculi inflammatione conflictentur, cynanchem: si exteriores, paracynanchem efficiunt. Hæc autem comitantur omnes. recta ceruice spiratio, dolor cum difficultate spirandi, nonnullis etiam febricula oritur, faciei rubor, ceruicisq;: & tumor in quibusdam os ęgri apertum habent, & deuorare nequeunt. Cynanchicos uero strangulatus quoque interdum secutus est. Pueris raro talis affectus oboritur, cum scilicet ceruicis uertebræ affectæ loco suo excidunt. Verum illis ceu curationē non recipientibus, ac deploratis, manum admoliri non oportet. Reliquis autem sanguis protinus è cubito mittendus est, sed non subitò ac semel, uerum pluribus interpositis uicibus euacuabitur. quippe cumulata, semelq; facta uacuatione, anima ipsis deficiente, suffocationis periculum superuenit, dum materia in affectam partem collectim prorumpit. Si per hæc non leuantur, eas quoque uenas incidere conuenit, quæ sub lingua sunt,

ſunt,uel ipſa quoq; lingua ſcarificanda,ſi propenſior foras cum tumore appareat. Aluus acriore clyſtere ſubduci debet, pedes aqua calida foueri, extremæ partes ualide deligari, collum lanis ſuccidis, uel etiam oleo imbutis contegi, crudaq́ue farina ordeacea, quæ Græcis ὠμὴ λύσις dicitur modo cataplaſmatis obduci. gargarizandum uerò per initia ex eis quæ in tonſillarum inflammatione dicta ſunt, uel ſimplici diamoron, † cum rhus decocto. Potius autem eſt diamoron, quod ſyluestribus moris conficitur Deinde & compoſito diamoron,uel eo quod diacaryen à nucibus uocetur perungantur. Cum autem morbus uiger, conſiſtitq́ue, & nitri momentum admiſcendum eſt, aut etiam ſulfuris uiui, niſi acrimonia quædam prohibeat. item ſtercus caninum aridum contuſum,& cum melle perunctum, præſtantiſſimum & remedium: idq́ue album maixme, item ſylueſtrium hirundinum cinis ſimiliter efficax eſt. Si malum longius prorogatur, etiam perunctione diabeſaſa, utemur, nunc uires ipſius remittentes, aliorum miſtura, nunc iterum intendentes. Cucurbitula quoque,uel hirudo ſub mento,& circa ceruicem admoueri debet. utendumq́ue gargariſmatis ex iride, hyſſopo, melanthio, abrotano, dulci radice, ficis pinguibus in mulſa decoctis, uel rutæ ſucco cum lacte, uel ſinapi cum oxymelite. Sin autem ex his quædam acrimonia percipiatur, oleum ipſis quàm optimum calens exhibetur, aut roſaceum per ſe,aut cum cremore ptiſanæ, aut fœnugræci gargarizandum. Cibus ſit triduo aqua mulſa,inde ptiſanæ cremor cum dulci quadam potione, deinde & ouorum lutea per liquida,ac ſorbitionibus utendū ex chondro,ubi deuorare melius cœperint,& cibis qui ægri uiribus reſpondeant. Cū morbus cœperit inclinare, ægri deambulationibus & balneo credentur:pars affecta cerato ex oleo rutaceo operietur,reliquaq́ue uiriū recolligendarum ratio,ut par eſt,adhibebitur. Porrò ex ſtrangulatis,quibus ſpuma iam circa os emanat, manus admoueri non debet:ſi Hippocratis cōſilio acquieſcimus. Alij uerò uitæ reſtituuntur,aceti infuſione & piperis, uel urticæ ſeminis in aceto triti acerrimi. Verum quia ægre magnoq; negotio aſſumunt,compellere eos ratio eſt. Diſcuſſis autē colli ruboribus,ſtatim ſurſum reſpiciunt, & ad ſe redeunt. ſimilitudo in his qui naufragium paſſi ſunt. Summatim in omnibus qui ſuffocantur. Nam ita horum calor recreatur, refocillaturq́ue.

† In

† In nostro codice est σὺν ἀφεψήματι ῥοιᾶς, id est, cum decocto mali punici.

De grauedine, destillatione, raucitate, & tussi. Cap. XXVIII.

COmmunis est hisce uitijs, excrementitij humoris ex capite in subiectas partes descensus: si in nares decumbit κόρυζα Græcis, grauedo Latinis appellatur: si in fauces, & palatum, simplici uocabulo καταῤῥος, nobis destillatio. si in guttur, & asperam arteriam defluxerit, ut etiam membranam interiorem quæ hanc integit, exasperauerit, rauca uox efficitur, uocaturque malum Græce βρόγχος & ἀρθηρίακον Latinis raucitas. In quibus non solùm ex capite, sed etiam uehementi clamoris conatu, & spiritus inspiratu frigidi asperitas contrahitur inflammatoria. Si morbus perseueret, fluxioq; in pectus, pulmonesque defertur, tussis oboritur ipsis maligna, ac contumax. Iam & propter intemperiem subinde tussis accidit, interim ob calidam, ut in febribus: interim ob frigidam, ut aquilonijs diebus, eaque magis sicca est. Iam uero aliis quoq; morbis tussis nonnunquam symptoma efficitur: uerbi gratia, pleuriticis, iecorariis, phthisicis, pulmonariis: Galenus itaque in diuturna tussi grandines quasdam ex pectore educi memoriæ mandauit. Alexander autem calculum quendam grauem, qualis in meatibus urinariis nascitur, post longam tussim expulsum: ac inde illam quoque cessasse prodidit. Porrò nos in sanguinis reiectione calculos excerni uidimus, quemadmodum cum illuc peruentum erit, exactius commemorabimus. Qui igitur ex æstu grauedinem, uel destillationem concipiunt, his caloris sensus oboritur circa partes affectas, acris, tenuisque humor destillat, tum per nares, tum per os, faciesque rubescit, & nasus. Qui ex frigore, iis caput undique & frons distenditur: meatusque ossium quæ à colo ethmoide uocant, clauduntur, ne uox deorsum per nares transmeet: si uerò longius malum trahatur, tussis quoque affligit, pituita educitur, nunc cruda & liquida, nunc uiridis. Quibusdam & febris superuenit; quæ ob æstum laborantes nihil iuuat: frigore pressis, etiam concoctionem efficit.

Curatio destillationis, & grauedinis.

VBi calida præpollet intemperies: iis pugnandum est præsid.is

ſidijs, quæ dolori capitis ex tali cauſa contracto conueniunt. balneo utendum eſt, caput aqua copioſiore calida perfundendum. Cibi uero his proderunt ad ſorbitionem aptati, oua ſorbilia, amylum, liba dulciaria, quę itria dicuntur, ſeſama, necnon amygdala item nux pinea, & quæ ex lacte fiunt bellaria: uina dulcia, non uetera. medicamentum diacodion linctu aſſumptum, & quæ his congruunt compoſita auxilia. Quòd ſi frigida intemperies afficiat, & morbus contumax ſit, modico utendum cibo eſt, caput calefacientibus, tenuiq; ſubſtantia præditis nardino, rutaceoq; debet perungi. Irinum uerò non ſolùm illinitur, ſed etiam naribus inſtillatur: intus nares thure, & myrrha cum oleo perunguntur, præſertim ſi perfrictio grauedinem crearit. Alios naribus odoranda adhibita iuuarunt, ut lacineæ panniculorum combuſtę, uel melanthium, uel cuminum uſtū illigatumq; in panniculo. Iam cyphi ſilenaicum, id eſt lunare olfaciant, frontique illinatur, cui ſimul unum ex emplaſtris, quæ inflammationem arcent, agglutinabitur. Exempli gratia Iceſium, uel Oxera, uel Barbarus, uel Athens. Ad ſtillationem uero ex frigore ortam, & cyphi potus utilis eſt. Thorax autem balſami liquore illinetur idemque per lanas ſuccidas cum ſtyrace, & irino, uel anethino circunfouebitur. Cibis calidioribus, & ad concoctionem promptis uti commodum eſt, ubi iam materia concoquitur medicamen quod pituitā per os educat, idoneum erit, tum capitis ſmegmata, nempe Conſtantini ſapo, atque eius generis conſimilia.

Raucitatis curatio.

RAucitaui quā arteriacum & branchum appellauimus, competent quidē ſuperius comprehenſa, uerum priuatim ubi arteria, & caput eius quod larinx dicitur inflā matoriam quandam affectionē experiuntur, emplaſticis, id eſt, obſtruendi meatus facultate præditis per initia utemur, donec inflammatio remiſſior enaſerit: talia uero ſunt quæ ex paſſo cretenſi, tragacantha, gummi & amylo cōſtant. Item pinguium palmularum decoctum. & dulcis radicis cum ſapa, donec mellis ſpiſſitudinem conquirat. Item compoſitionem quas quòd ſub lingua teneantur, ὑπογλωττίδας appellant uſus eſt. Ante omnia uinū hoc tempore circuncidendum: poſtquam inflammatio moderatior fuerit reddita, uinum dulce aſſumetur, tum confecta ex melle, lacte,

lacte, cũ amylo, uel pane filigineo. Adhæt sorbitiones ex amygdalis, butyrumq; utile. At si humor in particulas se receperit: transeundum est ad ea quæ ualentius abstergũt, cuiusmodi est ferculum ex faba fresa paratum, & quæ ex melle præparantur. His adde brassicam & porra probe cocta. medicamenta uero calidiora & ad tussim accommodata prosunt, quæ constant sapa ex ficis pinguibus confecta, thuræ, iride, terebinthina, styrace, galbano, pipere, cinamomo, casia & his similibus.

De tussi.

TVssis quoq; eadem ratione curanda. hoc solum inspicitur num aliarum particularum consensu fiat ut gurgulionis distillantis, uel capitis, an alijs morbis coincidat. His ubi quàm fieri potest optime erit prospectum, quemadmodũ à me cõprehensum est, diceturq; in posterum, tussis curationem moliere. Compositorũ uero præsidiorum enumeratio hic subiecta est.

Catapotia ad distillationem in fauces & tussim.

STyracis, myrrhæ, opij, galbani singulorum pares portiones. passo excipiũtur, uel priuatim in pila contunduntur, & ad magnitudinem erui terna, quaterna´ve aut quina, noctu dormituro dantur: passumq; superbibitur. Hæc ad acrem tenuemque fluxionem ualent. ALIVD. Alterci seminis drachmæ duodecim, nucleorum pineorum drachmæ sex, croci drachmæ duæ. sapa, uel passo in usu excipiuntur.

Eclegma.

MEllis uncia, butyri semũcia, simul incocta exhibẽtur: itẽ ex hyssopo, ficubus, nucleis pineis, & iride decoctũ sorbetur.

Catapotia ad ueterem tussim accommodata.

STyracis drachmæ sex, myrrhæ drachmæ duæ semis, terebinthinæ, galbani, opopanacis, iridis singulorum drachmæ duæ, piperis albi, nitri, seminis alterci, lachrymæ papaueris, singulorum drachma, sine ullo liquore in pila tusa in catapotia rediguntur: utitor ut prædictum est.

Ad asperedinem gutturis, tussim & sputũ cruentum.

AMygdala amara, quibus cortex sit detractus uigintiquinque, seminis lini torrefacti drachmæ quatuor, tragacanthæ drachmæ duæ, pini nuclei triginta, oui in adipe cocti luteum. Tragacanthum, aqua maceratur. Totum uero passo excipitur:

si uerò & sonus uocis fuerit oblæsus, mel miscetur in passi uicē & præsertim in quibus educi ex gutture aliquid oportet.

Arteriace quæ quod sub lingua teneatur hypoglossis appellata, facit ad obcisionem uocis, raucitatē. item ad eos qui ægre reijciunt, anaphoricos græci nominant.

TRagacanthæ drachmæ sex, gūmi tantundē, myrrhæ drachma, thuris drachma una semis, piperis albi grana uiginti; croci drachma una, dulcis radicis succi drachmæ sex, palmularū triū caro, passi cretici, quantū sufficit. Atq; succus tragacanthæ solus ipse sub lingua loco dulcis radicis succi retētus. Eiusdem decoctū spissitudinem habeat quadruplum inditur.

Arteriace ad abscissum uocis sonum conuenit, & eos qui uocis exercitio utuntur.

POrra sex coquito, usq; ad tertias, atq; ipsa proijcito, iuri ipsorum succū alicæ admisceto, mel & ouorū prius decoctorū lutea tria simul incoquito, circumagitās anethi ramusculo.

Compositio ad tussim, græce bechicon appellatur.

PVulegij sextans, nucleorum pineorum, cnici seminis, lini seminis singulorum uncia, piperis cocti triens, melle cocto excipiuntur. ALIVD. Hyssopi pulegij, piperis singulorum uncia, petroselini semuncia.

Medicamentum tussim ueterem concoquens.

MEllis drachmę sedecim, terebinthinæ drachmę duę, galbani drachmæ quatuordecim. Vbi simul fuerint incocta, orbiculi fingūtur, circa fabę magnitudinis, nucis ve auellanæ atq; ex his delingitur. ALIVD. Aridam tussim curant tum arteriaca medicamenta, tum aquæ nonnunquam feruentis sorbitio nam dū propter pituitæ crassitiem non excreant, reijciuntque, humectantibus aliquantulum iuuantur, cæterum conuenit ipsis etiam hyssopi, iridis, & pinei nuclei decoctum.

Pastillus à fumo dictus capnistos ad tussim continuam.

STyracis, piperis, mastiches, petroselini, singulorum unciam, sandarachæ scrupulos sex, baccas lauri duas. Melle excepta in carbones proijcito fumumque excitato, ut tussiens hunc

per

per infundibilum aspiret. conuenit & qualemcunque perfri-ctionem expertis.

De orthopnæa, & suspirio, & spirandi difficultate. Cap. XXIX.

QVi febris expertes, crebro ueluti à citatiore cursu respirant, ab accidenti quod superuenit nostris suspiriosi, Græcis ἀσθματικοὶ appellant, ijdemque hinc quod omnem figuram totius thoracis rectam seruent, strãgulari metuentes, orthopnœici dicuntur. creatur hoc mali cum fistulosæ pulmonum cartilagines crassis, glutinosisque humoribus fuerint infarctæ spirandi autem difficultas commune est symptoma, quod & his, & alijs compluribus affectibus superuenit. In curandis suspiriosis huc omnis cura dirigenda est, ut per extenuantia, abstergentiaq; medicamina, glutinosus humor, & crassus absumatur. Acetum igitur ipsis conueniet scillites & oxymelitis ex ipso præparati potio, ipsaq; scilla tosta læuigataque cum melle. Ex antidotis hiera, & purgatio continua ex ualidissimis medicamentis petita, à radicula uomitus, aristolochia rotunda, pota, cẽtaurii magni radix, spondylii semẽ, radixq;, calaminthæ semẽ hyssopus, iris, melanthiũ: asellotũ qui sub aquariis uasis agũt sextarius in uas fictile coniectus, carbonibus subditis frigitur. Vbi candorẽ acquisierint, teruntur, & melle cocto excepta mystri mensura ante cibũ secundumq; ipsum dantur. Quòd si necessitas urgeat, etiã uena ante hæc omnia incidetur, & quantum uires patiuntur sanguinis detrahetur: aluus clysteriis sollicitatur, Thorax à foris, sicubus & lolij farina obducẽdus est, cui adiecta sit resina, cera & mel. Inspergatur autẽ ipsi iris & manna. Nõ inutilis est & farina ordei cruda, cum resina, cera, iride, & manna, unguẽtis aũt utẽdũ calidioribus, irino, anethino, rutaceo. Sed quod subscribitur medicamẽtũ, huic uitio proprie dicatum est, pumicis pars una, fæculæ, quæ est uini fæx, combusta, partes quatuor, auripigmenti pars una, iunci rotundi floris partes duæ, alcyonii pars una, aphronitri partes duę. Contusa incernuntur, unguentisq; excepta, thoraci infricantur. Malagmatis utendũ est quæ serosas superfluasq; sanguinis humiditates, græci ἰχῶρας nominant, possunt extrahere.

Potio suspiriosis apta.

POLII, abrotani, castorei, chamæpyteos, guttæ ammo-

niaci,singulorum par modus.Melle subacta exhibentur. ALITER. Nonnulli dederunt, aphronitri cochlearium cum tribus mulsæ cyathis ALIVD. Aphronitri drachmę nouem, piperis drachma, silphij drachma semis.Cochleariū ex aqua datur ALIVD. Castorei,suffiminis ammoniaci, singulorū drachmæ sex,piperis grana uiginti,passo excipiuntur. Instar fabæ cū mulsa exhibetur. ALIVD Sinapi drachma,nitri spumæ tres oboli,elaterij semiobolus. Totum in pastillos octo digeritur. Bini duobus diebus offeruntur, nam sine molestia supra purgant. His qui præfocantur,aphronitri drachmæ tres, cum tribus hydromelitis cyathis assumētur,ac cum cardamomo nonnunquam,subito auxiliatur.benefacit etiam coxendicibus.

De peripneumonia. *Cap. XXX.*

PEripneumonia pulmonis est inflammatio, quæ plurimū ex ualentibus in eam partē distillationis, aut angina,aut suspirio, aut pleuritide alijs've morbis contrahitur: Aliquando etiam ipsa inflammatio affectus origo est. Hæc subsequitur spiritus difficultas,febris acuta & ardens grauitas distensioque pectoris tumor & magna repletio faciem occupat,materia sursum ignis instar impetum faciente.Malæ itaque in his rubent,oculi intumescunt, supercilia deorsum nutant, tunicā oculi ceratoides,ob cornus imaginem dicta, in pinguedinē languescit. Cum uera signa ad æstum flagrantiorem declinare uidentur,pulmonis inflammatio Erysipelatis naturam resipiens, subesse existimabitur In ijs igitur qui ex alijs morbis huc decidunt,sanguinis detractio uitanda est,maxime si diu hoc in statu fuerint,uel si per initia sanguinem dimiserint.Verum aluus in morbi remissione clystere ducenda est,si ægre respōdet, aut cucurbitulæ,ubi nihil obstat,pectori, & lateribus admouendæ sunt,eæque pręgrādes,& multæ,cute incisa Sin autē peripneumoniæ affectus statim ab initio inuaserit, sanguinem mittere, suffragātibus qui huc requiruntur, numeris,ex usu est: sin minus,cucurbitulus certè defigere: quibus tantū elicietur sanguinis,quantum uires patiuntur. Quod ad cibū uero attinet,danda est sorbitio ex ptisanæ cremore & chondri cum melle, uel ex amaris amygdalis cum similagine,aut chondro, dulci quadam potione admista,hydromalo,uel apomelite, uel hydrorosato. Rectè sumitur & recens butyrum,cochleāribus circa tribus,

bus. Propinatur autem ipsis ficuum cũ hyssopo decoctum, uel iridis in mulsa coctæ, uel leuigatæ instar duũ cochleariũ mulsæ insperforũ: Hoc itidẽ, ab inferioribus partibus expurgat. At uirtutis tuẽdæ gratia, crebrius potui assumetur, mulsa per se & cũ nucleis pineis, ac cucurbitulæ uniuerso thoraci laboribusq; agglutinabuntur. Ceratum uerò cyprinum quod contineat iridem inspersam, imponetur, uel ceratum ex rutaceo oleo, & iride sicca, uel epithema ex cera, resina medulla ceruina, butyro, œsypo medicamento, iride sicca, & nardina unguento.

De cruentis sputis. *Cap. XXXI.*

CRuentum sputum si disrupta uasorum commercia excitarint, multum sanguinis euacuabitur. Et quidẽ modo manifesta ex causa, ut alto delapsu, clamore, & cõsimilibus, modo ex occulta, ueluti plenitudine, aut frigore immodico, nam id uenis rumpendis esse habile scribit Hippocr. Si uerò exesa parte aliqua sputũ cruentũ æditur, nõ confertim, sed paulatim sanguis reiicitur, sic ut acres quidam prauiq; cibi, uel inedia, uel acris ex capite destillatio præcesserit. At si ex adapertione, ἀναστόμωσιν appellant, nullũ quidẽ ex prædictis, præterquam plenitudo interdũ præcedit, sed uictus humidior, calidiorq;, balnei immoderati usus, calidi nimis loci inhabitatio morbũ facere uidebitur, & neq; inflammationes, neq; febres, neq; dolores experientur: sicut in iis euenit qui exeso uasorum corpore, διάβρωσιν appellãt, sanguinẽ reiiciunt: Imo contra leuius faciliusque agent (ut uerisimile est) euacuati. Quòd si hæmorrhoides, aut mulierum menstrua nõ respõderint, ẽt particulis, erũpens sanguis subtrahet. Idẽ uerò hic pariter iis qui ex uase plenitudinis causa rupto uacuãtur, satis ad ualetudinem proderit, nisi ex ulcere, aut immodica uacuatione noxam senserint. Quæ uerò exesis uasorũ tunicis sanguinis fit euacuatio: nunquam commodè cadit, facitq; ualetudini. Quòd si per uomitum excreetur, clarum est eũ ex stomachi, aut uentriculi regionibus procedere. In quibus & per annum infra descendens nonnunquam uacuatur. Si cũ tussi, ab instrumentis respirationi dicatis prodit. Iam uero spumans & subalbidus fit ex ĩterualloq; reiicitur, ut dolor absit, & pressio, ex pulmone ferri nótum est. In quibus temporis spatio, febris sequẽt continẽs, præsertim iis quibus ex erosione profluit,

& non nihil ex pulmonis substantia, aut arteriæ asperæ circulus qui βρόγχιον dicitur, aut uena egeratur. Notus certe quidam mihi est ex iis qui sanguinē è pulmone reiiciunt tēporis processu maxima cū tussi, & sanguinis copia, calculos quatuor, aut quinq; expuisse asperos tribulorum modo, ad magnitudinem siliquarum trium, aut quatuor, ac deinde dolore leuatus est. paulo post tabe cōsumptus interiit. Porrò si pituitosa cum tussi leuiore, uel screatu quoq; ædātur, eaq; spumosa leuiaque, ex aspera arteria prodire scito. Si uero ater sanguis & in grumū concretus fuerit doloremq; in loco testetur, ex thorace educi significat, per pulmonē arteriamúe translatus. Qui uero screatu, ex faucibus per palatū educit. Cæterū si quādo à capite destillet, cū irritatione quadā, & tussi æditur, ut qui ad asperæ arteriæ caput defluat: iterumq; sursum feratur, hæc acris plurima ex parte distillatio, uel capitis dolor, uel grauitas præcedit. Accidit aūt nōnunquā per palatum sanguinem uacuari. & propter hirudinē deuoratam, & alicui indidem particulæ adhærescentem. Verum de hac in lib. de uenenis pertractabitur.

Curatio ob distillationes humoris acris.

QVibus destillatio cruentū sputū cōcitauit, uena protinus debet incidi, nisi uehementer acris humor destillauerit, ac pro uirium modo sanguis detrahi. Extrema deligari, oleoq; ueteri calido, uel sycionio præter caput perfricari. cibus adhiberi frumētaceus cui succus alicuius austeri adiectus sit, ut mali granati, pirorū, malorū, uel illa eadē simul incoquat. dormituro ex pastillo diaelectru dat tertio die mellis cocti momē tum delingitur. Quod si morbus longior hac uicerit, capiti raso medicamentū, quod ex fimo syluestriū colūbarū cōstat, imponis, & post tres horas medicamēto deposito, balneo ægrum cōmittis, sic ut caput nequaquā inungat. Deinde ubi sorbitionibus alueris, somnū capturo. Theriace antidotū datur, iterūq; die insequēti, ubi dederis, similiter totum corpus, præter caput perfricato. huic aūt ceratū ex thapsia, aut aliud quoddā iniicietur. & rursus utendū sorbitionibus. Quod si malū in ætatē incidit. cucurbitula occipitio defigenda est. At si acris admodum fuerit distillatio, sanguinis detractio caueri debet: alimentis autem & præsidiis iis tū quæ supra, ubi de distillatione egimus cōprehensa sunt, tum quæ mox dicentur, utendū. Qui ob frigoris

goris iniurias sanguinē expuūt,thorax illis fouēdus est remediis,quæ calfaciūt ipsum simul & desiccant, quod præstat medicamentū diadyopeperion,i.quod duplici pipere cōstat, una cū pastillo diaelectru,hoc est ex succino exhibitum. At qui ex respiratoriis sanguinē reiiciūt diruptis ortis uenarū,aūt patefactis,uenā iis secare cōuenit,nisi sanguinis copia prorūpat. oēs aūt quos hoc uitii premit locis aeri expositis decūbēt,lecto immobili,figura sublimi,cauētes ne uehemēter respirēt loquanturq;,imponēda aūt extrinsecus supra partes affectas, spongia ex tepente posca. A septimo die lana succida cum rosaceo,uel myrteo,uel lentiscino,cui interim acetū interim uinū austerū sit additū: si copiosè effert,farinæ pollinē, & mannā thuris cū aceto superaccōmodamus,uel alumen,uel acaciā, uel malicorium,uel gallā cū aceto,uel palmulas cū polētis, & malis cydoniis in uino austero decoctas.post hæc aūt & emplastrū diaiteō hoc est ex salicibus iniiciendū,præsertim ubi moderatior sanguis fertur. Per os autem hæc sumpta proficiunt portulaca cōmanducata benefacit efficacior autem succus ipsius epotus, balaustiū,rubi fructus & flos, quercus mēbrana cortici subiecta,& quæ glandis putamini subest tunica,maximè uero cocta ipsa utūtur: fagi aūt & ilicis mēbranæ præstātiores sunt, terra samia quæ aster dicitur,ad oēm sanguinis reiectionē. Itē lemnia sphragis,lapis hæmatites in tenuissimū pollinē detritus cū succo mali punici, uel polygonii,pondus aūt lapidis erit scrupulus unus.Cōposita medicamenta hæc prosunt,pastillus diaelectru,diacoralliu,& qui ex spina ægyptia conficitur, itē puluis confectus ex terra samia quæ ἀστὴρ dicitur,lemnia sphragide,corallio,simphyto,amylo,omnibus pari modo.

Cum signis exesi uase reiscitur.

IN his autem qui corrosis partibus expuūnt sanguinem, idque potissimum, ut destillatio præcesserit & opii partē semissem adiicimus. Insuper medicamentum his facit, quod samii asteris,agerati lapidis, lemniæ sphragidis, æquas portiones capit: duobus cochleariis potum ex duobus plantaginis succi cyathis. ALIVD. Lemniæ sphragidis drachmas sedecim, samiæ terræ, quæ aster dicitur drachmas octodecim, amyli drachmas octo. sarcocollæ drachmas quatuor gummi drachmas duas,pulueris cochleare unum cum decocti palmu-

larum cyathis duobus. Superbibant autem etiam poscam frigidam, uel palmularum, uel malorũ, uel pirorũ, uel pampinorum uitis, uel eiusmodi cuiusdã decoctũ. nutrientur uero, si uires quidẽ requirant, ad secundã tertiamúe horam, sin minus circiter quartã. Panis sit lotus ex aqua frigida, uel alica, uel chondrus † cũ quodã succo refrigerãte, puta mali granati, uel myrti, uel omphacomelitis, uel oua sorbilia, uel aliquod ex lacte bellariũ, cũ quodã astringente. Inter olera, seris, cichorium, plãtago, cum oleo immaturo, acetoq; incocta. Ex fructibus mala, pira, mespila, malum granatum, corni fructus potus erit si febri careãt, uinũ aquosum, modicũ: si febris adest, ex prædictis quędam potio, uel hydromalum cibariticũ. Porrò qui uomunt sanguinẽ, iisdẽ sustentandi sunt, sola hac cura adhibita, ne crebro cibũ sumant: quippe ex facili curantur: quandoquidẽ auxilia etiã quæ bibuntur particulis ipsis sanguinẽ fundentibus palã appropinquant. At sanguine in uentriculo grumi instar cõcreto, coagulũ potandum est maximè leporinũ, aut lixiuium ex fici cinere, cũ aqua, uel thymũ, uel satureia cũ aceto, uel etiam ex lacte scissili uacuari debent, aut ex aloe. Rursus qui per palatum screatu sanguinẽ reiiciunt, gargarizabunt ex astringentibus, frontiq; & capiti admouẽda sunt quæ ex naribus sanguinem fundentibus accommodantur. Hæc eorum qui sanguinem expuũt curatio est, quã summa obire cura conuenit propter imminens ex immodica uacuatione periculũ: si quidem copiosè uacuatus sanguis quemadmodũ in his qui iugulantur, mortẽ infert præsentaneã, si affectus remanet, in tabẽ transire minatur. postquam igitur omnia, ut postulat ratio, peracta fuerint, & sanguinis fluor substiterit, uires ipsis recolligendæ sunt, roborq; adhibendum, ac recentium porculorum perunculi, ac cerebella huc faciunt: corpus perfricari debet. uitari autẽ, balnei frequens usus, & uini potio, ira & uenus.

†Scriptura quæ est in ueteri codice est multo uerior, μετά τινος τῶν στυφόντων χυλῶν οἷον ῥοιᾶς ἢ μύρτων, &c. id est, cum aliquo succo adstringente.

De purulentis & tabe quæ phthisis dicitur. Cap. XXXII.

PVris illuuies quod ἔμπυημα græcis dicitur, in uacuis thoracis regionibus, uel membrana quæ costas succingit, colligitur.

colligitur.interim propter ſanguinis eductionem, ulcere ad cicatricem non perducto,quod etiã tabes ſtatim comitatur ſi ex pulmone fiat reiectio:Interim ex inflammatione ſuborta:quę deinde in abſceſſum conuerſa,ruptaq; fuerit, quemadmodũ & in laterũ doloribus,quam pleuritidẽ uocant,nonnunquã accidit: uel propter confluxum ex capite manantem. notæ igitur empyematis adhuc cõſiſtentis erunt, grauitas thoracis, tuſſis ualida,ſiccaq; cum dolore,aliquando etiam cũ humiditate, ob quã releuari quoq; uidentur,febriculæ per initia affligunt, languidæ,inordinatæ,& ad iudicandum difficiles. poſtquam uero abſceſſus ad uomicam inclinauerit, uehemẽtius cum quodam horrore febricitant,ac in ſermonis proprietate conturbãtur, ſpiritu moleſtati. Rupto abſceſſu,pus educitur, nunc purum, nunc fæculentum,& nonnunquam ſurſum abſceſſus erumpit: quando etiam periculoſior eſt: nonnunquam infra. Ac ea quę inferius tendunt,partim in uentrem & inteſtinum tranſſumũtur,partim in ueſicam traductione per uaſa quædam adminiſtrata.ſemper autem febri hectica laborant, quoad ſurſum omnia fuerint educta. In quibus,niſi ſumma adhibeatur diligẽtia, protinus purulẽta illa collectio in tabem quam phthiſin græci uocant tranſit,pulmone exulcerationem ſuſtinente. In qua iam phthiſi confirmata,genæ liueſcunt,deſudationes in frõte, ac ceruice fiunt,carnes colliquantur, ungues curuantur, pingueſq; & exalbidi uel pallidi apparent. Malo iam uincente, uenter turbatur,præcordia ſurſum conuelluntur,ſitis ipſos magis conficit,cibique faſtidium urget, & id quod ſurſum uergit, uehementer fœdi odoris eſt.

Curatio.

PRimum igitur puris collecti concoctio adiuuanda eſt fomentis per ſpongias,& cataplaſmatis, ex hordei farinis cũ ficis pinguibus incoctis,reſina modica,columbarũ fimo, nitro, & hibiſco. Rupturam uomicæ promouet etiam ſani lateris incubitus.mulſæ autem ſorbitio interpoſito tempore, & ptiſanæ cremoris cum melle. Valentiores,bibant decoctum quoque hyſſopi,& thimi cum melle. opitulatur etiam rupturæ, & ſalſamentorum eſus,& catapotia hieræ diacolotynthidos dormituro data. At ubi pus excerni cœperit,iterum dabitur hyſſopi,iridis,& dulcis radicis decoctorũ in mulſa potio, uel dulcis radi-

cis radiculá cum ſiſamo detrita. Item pollen, mulſa & oleo incoctus ſuperaccõmodatur. Quod ſi ulcus ægrè poſſit ſurſum repugnari, cõpoſitis utendũ eſt, puta medicamento dia praſſiu, hoc eſt ex marrubio, ſimplici & cõpoſito. item, dia orobon, id eſt, eo quod eruis cõſtat, necnon dodecatheo & phyloxeno appellatis. Verũ in tabem quæ phthiſis dicitur prolapſis, porra capitata, quæ in chondri & ptiſanæ ſorbitionibus contabuerint, exhibentur: quæ ſimul per ſe bis cocta offeruntur. Potus autẽ aqua cœleſtis erit, atq; mulſa inde confecta. Extrinſecus applicantur per initia quidem remiſſionũ, cataplaſma ex ſemine lini & polline ex decocto fœnugræci, uel maluæ, olei mellis & foliorũ altheæ. temporis aũt proceſſu, ad cerata ex butyro, cyprino, laurino, & iride tranſitus eſt. quin & emplaſtri Mnaſei uſus conducit. Verum ſi thorax fluxione infeſtetur, medicamẽtum diaiteon, hoc eſt, ex ſalicibus confectum rectè imponitur. atq; ſuperius in purulentis ſimplicia dicta, nonnullaq; compoſita ipſis propinantur. Tuſſi uero grauiter affligente, thymum, hyſſopum cũ ſucco radiculæ dulcis melle decocto excepta, formataq;, ſub lingua tenenda dantur. Cæterum cõueniet ipſis & antidotum Mythridatis, diebus intercedentibus: ſic quod uiperis conſtat. Optimum uero auxilium eſt, & boli armeni potio. item Eſdræ Antidotum, nihilo prædictis minus proficit.

De laterali dolore, quæ pleuritis dicitur. Cap. XXXIII.

Pleuritis, qui nobis lateralis dolor appellatur, propriè inflammatio eſt mẽbranæ, quæ coſtas ſuccingit: Huic ſimul accedit ſpirandi difficultas, tuſſis, febris continua, dolor uſq; ad iugulum & præcordia pertinens. Sed pleuriticus morbus à iocinoris inflãmatione, in qua ẽt omnia modo cõprehenſa apparent, his notis diſcernetur, quod pleuriticis dolor punctorius adſit, tuſſis aliàs ſicca, cum & crudus morbus ſignificatur, aliàs cũ ſputo, quod humoris qui morbum facit index eſt. Rubrũ ſiquidẽ & ſubcruentũ æditur, cum ſanguis ſuperat. Flauum uero & ſubpallidũ, cũ flaua bilis: quemadmodũ rurſus album, & leuiter ſpumoſum, cum pituita. Ob melancholicũ uero ſuccum: nigrius pulſumq; durum & ſerræ modo inæqualẽ obtinent. Iocinoris autem inflammationi, neq; punctorius dolor, neq; pulſus adeo durus ſuperuenit, uerum tuſſis perpetuo

ficca & quæ nihil emolitur, male habet: facies pallidior appa-
ret. At quibus pleuritides ex musculorum exteriorum inflam
matione creantur, quę propriè pleuritides non sunt, iis cum eò
ꝙ sint sine tussi, sine sputo, ac sine pulsus duritie, ad manus ta-
ctum locus affectus indolescit: atq; si tumor purulentus non
fuerit discussus, extrinsecus incidi postulat, cum pleuritis quæ
inflammationi membranæ costas integentis fertur accepta, eo
non feratur. Illa nanq;, nisi uel extra, uel intus, expurgetur, pu
rulenta colluuies empyema Græci uocant, multo citius in pe-
ripneumoniam degenerat.

Curatio.

ITaq; si dolor ad iugulum usq; peruenit, remedium est san-
guis dimissus sin autem ad præcordia descendat, purgatio.
Recentiores autem omnibus uenam incidunt, ueriti, ut opi-
nor, turbationem, quã purgatio solet accersire. Quod si uires
nõ patiantur, neutrũ facere oportet· clysteribus acribus uten
dum: & si quidem dolor fuerit mediocris, aqua mulsa, & pti-
sanæ, uel chondri cremor propinari post illos debet. Vbi mor-
bus inclinauerit, porrum cremoribus rectè inijcitur, uel cala-
mintha, uel pulegium, & urticæ semen, cum melle delingitur.
Porrò uehementes dolores à corporis uacuatione leniẽdi sunt
lana calente, aut sulfurata imposita, aut etiam fomentis ex mi-
lio, aut furfure per sacculos adhibitis, aut ex aqua calida, aut
oleo in uesicula. Lanasq; succidas imponere utile est cũ oleo
& uino ex marina præparato Vel sal iniicere, uel cataplasma
diaspermon, id est, quod seminibus constat ex decocto chamæ-
meli, altheæ, uel ficorum pinguium, iridis, absynthii, mellis mo
dico cũ oleo nardino. Quarto die cibi erunt sorbitiones cum
mellis momẽto à septimo autem linctus ex amygdalis. & ur-
ticæ semine, ex melle simul contritis dabitur, uel eclegma
quod ex butyro, & melle coctum est, utendumq; medicamen-
to ex melle cocto, quod quia sub lingua tenetur, Græci uocãt
hypoglottida. Epithemata conuenient cum quod à graui odo
re dysodes nuncupant, tum diasampsuchu, id est quod constat
amaraco. Itẽ emplastrũ peganera dictum, locis dolẽtibus utili-
ter accõmodatur. Præterea ad curationẽ bulbi cũ axũgia cocti
frequẽter fuerũt abunde. Aluo iniici debet ab inferioribus par
tibus butyrũ & terebĩthina. At efficacius eclegma est ex fructu

 piceæ,

piceæ, amygdalis amaris, lini semine, nucleo pineo, & amylo, æquali portione cum melle. Quos torquent uigiliæ medicamen diacodyon delingere conueniet. Ex antidotis, & Athanasia, & alijs ad hoc compositis utemur. Post quartumdecimum diem, si malum remanet, cucurbitulæ ipsis admoueri, tenuiorq; seruari uictus debet Deinde morbo inclinãte balneo æger credetur, frigus uitabit, solidiore utetur cibo. At si inflammatio membranæ costas integentis non discussa, in pus transire uideatur, supra commemoratis utendum.

Ad laterum dolores sine febri.

LAterum doloribus sine febri, bdellium medetur, & costus, brassicæ caulium combustarum cineri adipiq; mixta. Nam id medicamenti affatim discutit.

De cordis affectibus. *Cap. XXXIIII.*

COrdis affectus si quidem primario accidit, omni destitutus medicorum auxilio, in præsentaneam mortem præcipitat: nempe cũ inflammationem, erysipelata, & intẽperies ualidas in acutissimis febribus ipsum experitur, uel sanguinis profluuiũ ex sinistri potissimum uentriculi uulnere At si consortii lege afficiatur, cerebro, iocinore, ore uentriculi laborante, tum si ob tristitiam, metumq;, & alias plerasq; causas, syncopen appellatam, quæ subitus est uiriũ collapsus sustinebit, quæq; indicatur, animæ defectu, pulsuum paruitate, extremorum perfrictionibus, & sudore circunfluo. Quæ inquam sincope, si ualida est, medicinæ locus non est. Si uires adhuc tantillum constant, aliquando ad sanitatem recursus est. Itidẽ ualentes cordis palpitationes sæpe ex sanguinis in eo concepti copia, aut feruore contrahuntur. Idem uero cor si incaluerit, magnam crebramq; ædit respirationem. si perfrixerit, paruam & raram, quomodo autem cardiacæ syncopæ possint emẽdari, secundo uolumine, inter ea quæ febribus superueniunt, sumus executi. Tantum uero hic adijciendum est, si symptoma euincit, postquàm extrema perfricata fuerint, inunctaq; & post puluerem ex pauimento iniectum aliaq; uirium recreationi apta, particulis sudore difflatis iniicere emplastri modo conuenit myrtum detritam, uel cimoliam cretam, uel succinum, uel malicorium cum manna, uel terram samiam cum gummi. Extremis autem frigentibus adusque inguina & alas sinapi

uel pyrethrum, uel adarce imponitur. Cibus erit panis ex aqua aut uino frigido temperato, suum peruculi, articuli, rostra, alæ, omniaq; frigida. Capiti frontiq; omphacinum, aut astringens aliquod cum gummi, uel rosarum decocto imponetur. Præcordijs & stomacho cataplasma admouebitur ex palmulis, rosis, œnanthe, acacia, hypocystide & alumine.

De palpitatione cordis.

NOui (Galenus inquit) qui annis singulis uerno tempore, cordis palpitatione affligeretur. Aduersus quam uenæ sectionem trienniũ expertus commodã, quarto anno sanguinẽ prius misit quàm symptomate corriperetur, atque ita securus fuit, eóq; modo multis subsequentibus annis factitauit, & conuenienti uictus ratione usus est attamen & hic ante senectutẽ, fato functus est, quemadmodum alii quoque omnes, nonnulli in febribus acutis subita syncope oppressi similiter interierut alii ipsorum etiam citra syncopen, ueluti apoplexia tentati repente diem obierunt. Complures ita affectorum ætatem egerunt, minorẽ annis quinquaginta, maiorem uerò quadraginta.

De mammillarum affectibus. *Cap. XXXV.*

LAc à partu sæpe casei modo coactum mãmillis inflammationes parit. Vtendum igitur per initia est hisce rebus. spongia mollis posca tepente imbuta, expressáq; loco appositè superaccommodatur illigaturq;: uel palmulæ cũ pane ex posca in lęuorẽ contritæ, uel ouo toto utendũ est cum rosaceo, & cerati momẽto, uel alumen, psylllumq; cum coriandro, uel portulaca applicato Vel lapis pyrites tritus cũ cerato impositus illigetur. At distentione oborta, uel lacte in grumos concreto, panis ex hydrelæo, aut mulso instar cataplasmatis iniicitur. Aut panis cum perdicii herba uiridi simul cũ cerato, bis quotidie, aut lomentũ cum hydromelite, uel sapa applicatur. Quòd si vero pondus ferre nõ poterint, superfusione utendum est ex dulci oleo calẽte, per lanas delicatiores Fotus autẽ adhibendi ex uapore calidæ aquæ, uel decocto fœnugræci, uel altheæ, uel apii seminis. Delinere uero mãmillas conuenit polline farinaceo cum seminis lini, aut fœnugræco cum hydromelite, aut sesamo quod cum melle aut butyro sit leuigatum. Cæterum ne lac exugatur cauendum est, nam maior per lactationem materies illuc citabitur. Inclinante autem inflãmatione,

cerata hæc recte induces, betam oleo incocte quo ad intabuerit, ipsam quidē proiicito, oleo autem ceræ modicum iungito, ac utitor. ALIVD. Ouorum crudorum lutea decē, cerato misceetur, qui unciæ duæ & semis ceræ, rosacei unciæ quatuor sint adiectæ. Postquam radicula agitaueris, muriæ quantum recipere potest indito, & rursus ubi permoueris, utitor. Porrò ad mā-millarū durities, facit & medicamentū ex melle: tū omnia medicamēta molliendi facultāte donata. Cū uero in abscessū uertitur, iis utendū est, quæ in parotidibus cōprehensā, sunt item illis, quæ, ubi de abscessibus tractandum eris, enumerabimus.

Archigenis de erosione māmillarum cum malignitate.

VInti Adriani boni sextarii uiginti, rhus quo coriarii, utuntur libra, cupressi pilularum tantundem, gallæ omphacinæ nigræ selibra, casiæ tantundem. Contusa uino diebus decem commadescant, deinde coquuntur agitata cupressi rudicula, donec dimidia ferè pars fuerit absumpta. atq; tunc herbæ proiiciuntur, succus coquitur dum mellis spissitudo fiat, deinde uitreo uase reconditur. In ulceribus depascentibus mero utitor. Sin autem crassius fuerit medicamen, uino liquari debet: ut applicetur māmillis depastis, auribus suppuratis, gingiuis ex humiditate putridis, intestinorum torminibus. Idem uero dolores etiam lenit, lacte dilutum. Aliæ mammarum exulcerationes communem reliquis ulceribus curationem recipient.

Quomodo māmillæ conseruentur.

CVminum cum aqua tritum māmillis obduducitur, deinde spōgia extrinsecus imposita, ex posca pectus cinctura stringito, à tribus diebus cumino deposito, māmillis florem bulborum cum melle superaccommodato. Et deligatum rursus triduum finito, idque ter mense facito. ALIVD. Cicuta in pollinem detrita, ad nouem dies imponitur: spongiaque extrinsecus, sicut comprehensum est: pauculis diebus interpositis idem facito: Quin & Naxiæ cotis detrimentum, uirginum mammillas conseruat tueturque.

Ad fœdum axillarum odorem, sudationesque.

ALuminis liquidi partes duæ, myrrhæ pars una. Vino dissolutis utitor. ALIVD Plumbaginem combustam, uinoque odorato extinctam, ex uino terito, myrrhæ momentum iniiciens quoad sordium fiat spissitudo, ac utitor. ALIVD.

Argenti

Argenti spumæ drachmæ sedecim, myrrhæ drachmæ duę, amomi drachma. uino excipiantur. ALIVD. Aluminis liquidi drachmæ octo, amomi, myrrhæ, spicæ nardi, singulorum drachmæ quatuor. uino leuigatis utitor.

De stomachi, præcordiorum & uentriculi affectibus. Cap. XXXVII.

DE cibi fastidio quod febribus superuenit, grandi fame, quam Græci bulimon uocant, canino appetitu, stomachi imbecillitate, animi defectu, insuper siti, singultu, nausea, & syncope, libro superiore, ubi de febribus tractatū est, abunde disseruimus. quare de eisdē rursum dicere opportunum non est. At inflammationes oris uentriculi & iocinoris, astringentia misceri desiderant. Nā si sola relaxatoria medendi ratione curationem tentes, uitæ periculum intuleris. Ob quam causam, siue oleū fuerit quod superfunditur, siue cataplasma, recte adiicitur astringēs aliquod, uerbi causa, absynthiū, uel nardinū unguentum, uel melinum, uel & malū cotoneū incoctum. Ceratum uero eius notæ est quo subinde utimur, ceræ cādidæ uncia, per æstatem drachmis septē, aloes, mastichæ, singulis drachmis, olei omphacini, uel melini, & nardini quantum ad spissitudinem in usu satis est. Sin maiorem requirat astrictionem, ubi tam fuerit imbecillis, ut ne cibis quidem sit retinendis, admisceatur etiam omphacii drachma, aut absynthii succi æqualis mensura, & tertio ad hæc hypocistidis, œnanthæ, & rhus succi. Augendus autem cerati modus, qui aliorum medicaminum numero proportione respondeat. Quòd si inueterascit inflammatio, indurescitque, uaria iam magis applicare oportet. tum ea quæ ex aromatis nonnihil, & emollientibus, discutientibusque continent, cuiusmodi est quod ex meliloto præparatur. philagrianum, & quod ab odore grato εὐώδης dicitur, & uiridis iaspidis torques à collo suspensus, ut stomachum contingat magno est præsidio. In calida autem stomachi intemperie & ardore cum eius resolutione, uel animæ defectu, uel quodam cibi fastidio, ex quacunque tandem occasione, prçterquam febri, aqua frigida cū uuę acerbę succo propinatur, uel malorū cotoniorū decoctū, uel pampini uitis, uel semen cucumis leuigatū cum frigida. Verū stomacho uesicam aqua frigida repletā, uel

cucumeris ramenta imponito. Catapotia quę siti restinguēdæ sunt, danda, ut supra de siti à nobis dictū est. Porrò medicamen quod stomachum ex humiditate superflua imbecillem, refrigeret confirmetq;, istud est. Rosarum uiridiū foliorum drachmæ sex, dulcis radiculæ succi drachmæ quinq;. uino dulci excipiuntur, & ut sub lingua teneri possint, formantur. Cæterum in quibus crassior pituita calefieri incidiq; desiderat, hoc medicamētum proficit, & fœniculi radicis corticis unciæ duæ, aceti sextarius unus & dimidius, aloes quadrans, mellis libræ quatuor. Radices cum aceto coctæ exprimuntur, abiiciunturq; Mel autem inditum ad spissitudinem usq; coquitur, & tunc aloe trita inspergitur. Tria huius cochlearia cum aqua sumuntur. quidam uero sine aloe ipsum pręparant. iam uero medicamentū diacalaminthes his idoneum est. Quibus autē cibus acescit, coriandri seminis drachma, polentæ modo inspersa cōmode bibitur, uel mastichæ cochlear, uel lactucæ albæ seminis cochlearia duo. Compositum autē hoc est, piperis drachma, anethi drachmæ tres, cumini drachmæ quatuor. trita cochleari uno noctu sub somnum ex uino temperato præbentur. Porrò in quibus atra bile uitiosus est stomachus & inflatione laborat spongiæ in accessionibus oleo acerrimo imbutæ applicentur. Deinde si malum remanserit, alumen cum ære læui, melle exceptum admouetur, sereos succus bibitur, uel menta potui inspergitur. Si flatibus turget stomachus, & distenditur, calaminthes decocto mediocris mellis piperisq;, mensura mixta exhibetur. Ad stomachi peruersiones conueniunt mali granati acidi nucleorum succi partes tres, mentæ succi pars una. Vbi coxeris quoad in unitatem coierint, ante cibum, mystrum unum dato.

Ad stomachi saliuam.

Aceto scillite, aut sale conditarum oliuarum iure, aut summitatis oleæ decocto os colluatur, aut etiam minimum ex ipso deuoratur. Inter omnia præsentissimum est, aloe aqua diluta. Ad eos autem qui cibum non continent, quos ueteres proprie stomachicos nominant, fœnugræci farina melli mixta, & maluæ semen tritum aridum applicatur. certum uero ex cera, irini olei fæce & castoreo,

De cibi fastidio quod Græci ἀνορεξίαν uocant.

Fastidium, quod anorexia dicitur est, cum stomachus

chus aut intemperie uiciosus, aut humorum redundantia pressus cibos auersatur. Calidam intemperiem testantur, sitis, nidorosi, oletosique ructus, si cibus quodammodo præter uoluntatem sit assumptus. item si frigidiora potius & elaboratu per uicacia, hac retenti queant concoquere. Frigidam contraria indicant. neque enim in hac ægri sitiunt, neq; frigida sustinent, & acida nonnunquam eructant. Qui humorum uitio cibum respuunt, partim ob tenuitatem, ac rosionem illorum ita laborantes, uentriculi demorsu torquentur, nauseaque magis & siti conficiuntur Quibus autem humores computruerint, interdum ij etiam febricitant At quos crassi uiscosique succi male habent, ij plane nec rosionem uentriculi, nec sitim experiuntur. communiter autem omnibus superuenit nausea. porrò si in uentriculi sinum humores se receperint, etiam hos ipsos euomunt. si uero, infarcti uel etiam imbibiti tunicis adhærescunt, nausea solum, non uomitu præmuntur, præterquam cũ cibos assumpserit. Qui igitur ex calida intemperie fastidio laborant, refrigerante uictu curantur, præcipue qui ex aceto assumitur. Panis ergo posca imbutus esui, ipsaque posca potui datur. Item ozigala, & quam Romani melcam appellant, quod ex lacte quoddam est opsonium, intybi & portulaca, interim etiam aqua frigida, omniaq; mediocriter secundum eius quæ subest intemperiei contrarietatem. Nam immoderatus horũ usus, non modo non iuuat, sed etiam sæpe insanabilem morbum efficit. Frigida intemperie laborantes, contrarijs medicari conuenit, uino ueteri & condito, hydrogaro, item anisi, rutæ & petroselini decocto iam pipere ex aqua calida communi, uel etiã ipso medicamine, quod inscribitur diatrion pipereon, uel cui nomen est diacalaminthes. Dabis etiam nonnihil theriacæ ex uiperis confectæ, quæ nec ipsa, fastidio ob humorum copiam laborantibus inidonea est. insuper allia his & alimenti & medicaminis nomine conueniunt. Sin autem humorum abundantia fastidium excitarit, tenues, mordacesq;, aut uomitu, aut per aluum euacuabis. facilem itaque uomitum reddit aqua temperata, uel mulsa dilutissima præbibita Satius fuerit, si ante hæc humectantia exhibeas alimenta, ueluti ptisanæ cremorem, uel ouorum lutea. Cæterum quomodo ex facili uomas, priori libro est expositum. At si difficilius æger uomat, præstat materiam ad aluum elicere copiosiore temperatoque

alimento his prius humectatis. Purgans uero medicamentum esto, uel picra ex aloe, uel ex malis cotonijs præparatum, cui adiectum sit aliquid scammoniæ, uel quod constat rhodomelite. Si uero citra scammoniam aloes potius copia ipsos euacuare liceat, melius feceris, eò quòd illa stomachum offendat. Quibus crassi humores uiscosiq; fastidij authores sunt medeberis extenuando ipsos incidendoque tum oxymelite, tum iis quæ ex hoc & muria componuntur, ut cappari, oliuis, sinapi & similibus. Non inepta sunt his, & quæ ex frigida intemperie fastidientibus consuluimus, maximè post uacuationem, quæ nimirum fiet oxymelite Iuliano. Extrinsecus utendum quæ calfacere stomachum & corroborare queant, inunctionibus & malagmatis, qualia sunt potissimum quod dicitur diaomphacos, & Marciatum aliaque consueta unguina: insuper epithemata, Baiium & Euodes huiusq; notæ reliqua: his addentur exercitia & frictiones potissimum. Ad eos qui frigidi humidiq; humoris, uel talis intemperiei uitio difficulter concoquunt, cibumque respuunt, ea quæ ex malis cotonijs consiunt, pertinent. Dico autem quod uocant meloplacuntion, item quod ex malorum cotoneorum succo præparatur, tum quod ex carne eorum constat. præterea dia citriu, idest ex cytrio confectum. Malagmata uero, Marciatum & quod ex acerbæ uuæ succo componitur. item Baion, Polyarchion, atque his finitima. Sin ulcus fuerit in stomacho, aut uentre, omnibus acribus & cibis & potionibus abstinere oportet, uti uero medicamentis quæ leniunt, puta sorbitionibus ex oleo, tũ ijs quæ ex amylo, terra samia, lemnia spargide & lacte, uel melle paucissimo conficiuntur, ut etiam purgent citra rosionem. Epithema facies ex palmulis cotoneis, & polenta. Ceratum ex melino, uel rosaceo cum ammoniaco & thure. Ad hæc Nelei epithema conducit, & emplastra ex salicibus, & Icesion. Notæ ulceris sunt uomitus sanguinis, uel puris, uel etiam ramentorum.

AD solutum imbecillemq; stomachum, & ob hoc cibum non concoquentem, ualet hoc, Aloes, masuche, mastyches, styracis singuli sextantes, absynthij triens, œnanthe quadrans, gleucini selibra, melini quadrans, uini quod satis est. Nonnulli etiã cypheos & rosarũ singulos sextãtes miscent. Hæc in leuorẽ redacta, purpura, uel lana, excipiũtur, ac stomacho imponuntur. Quidã ceræ selibrã adiungentes, epithema ipsum faciunt.

Ad ileosas stomachi affectiones, hoc est uehementes & conuulsorios dolores.

OPtime facit pastillus Amazonum: inuenies autem huius scripturam, tum aliorum ad stomachũ compositorũ materiam ad calcem libri de medicamẽtis compositis explicatam.

De flatu uentriculi. *Cap. XXXVIII.*

FLatu in uentriculo generantur, humoribus, uel cibis, exigua caliditate in uapores dissolutis. nam frigiditas hoc nomine quòd extenuare ac dissoluere nõ sit idonea, nullos flatus procreat. Vehemens caliditas cum non tantum extenuet, sed etiam discutiat, flatus generationem impedit. minor uero caliditas diffundit quidẽ & transmutat alimentũ, uerũ minus quàm opus sit: unde flatus excitantur: quare calidis eos medicamentis extenuare conuenit, cumini semine, & apij, & spondylij, & dauci, in oleo decocto. Vbi uerò adfectioni adest frigiditas, ruta, bacca lauri, nigella, & feniculum oleo incoquuntur, misceturq; bitumen & oleum laurinum: At si inflãmatio dolores comitetur, in uicem calefacientium laxantibus uteris, acetũ decoquens, cui gallinæ anserisq; adipem adijcias. iam uero polij fasciculus, uel calaminthæ decoctũ cui mellis pauxillum cum piperis drachma sit iunctum, flatibus infestatis auxiliatur. Hæc itaq;, dum uehemens dolor inciderit, adhibenda consulo, dum mediocris, etiam fomenta ex milio sufficiunt. Cæterum cucurbita bonæ magnitudinis umbilicum undique comprehendens toto symptomate frequenter subito liberat, castoreumq; ipsis prodest, tum ex posca potum, tum extrinsecus cum oleo sicyonio appositum, uel si cum tormine intestinorũ flatus incidant, medetur. Itẽ talus suis cõbustus, potusq; tormina & flatus tollit. Idẽ facit aristolochia rotunda. Iam uerò aduersus dolores flatuosos ex uẽtris obstructione, uel crassitie, uel perfrictione obortos, uinum meracius, à cibo sumptum proficit. Vbi somnus accesserit, etiam ex toto leuat affectos,

De cholera. *Cap. XXXIX.*

CHolera est immodica uentris perturbatio suprà infraq; ex continua ciborũ cruditate proueniens quæ inquam cruditas nonnunquam ex magna alimentorum prauitate, interim ex uitiosorum humorum superfluo contrahitur. Si igitur nauseabundus æger est, & turbatur, cibis etiamnum

crudis in uentriculo manentibus, aqua tepida propinari debet, deinde uomere oportet, digito, uel pinna ori indita: item alui ductione adiuuandus est. Vbi uerò hęc exinanita est, conquiescere, & præcordia oleo dulci cum uini modico, uel masti chino, uel etiā nardino si hyems fuerit fouere conueniet, somnumque permittere. Vbi iā exacta apparuerit concoctio, balneis & probi succi cibo utendum est. At si inanitio fiat immodica, sufficient quidem initio uel ea quæ secundo libro de uentris perturbatione comprehensa sunt. Sin autem perseueret euacuationis impetus, uenter concidat, pulsus minor creberque euadat, cataplasma adhibendum ex palmulis cum œnanthe & acacia, item hypocistidis & malicorij succo. Adhæc offerendus est ad sorbendum aquæ mediocriter frigidæ cyathus. Præstiterit rosarum, uel œnanthe, uel rhus, uel uitis capreolorum decoctum, uel mali granati acido dulcis succus, cui mentæ pauxillum sit inspersum. Porrò si excrementa fuerint acriora, uexetque ardor, & sitis, cucurbitæ semen cum aquæ cyathis tribus, tum intybi, & portulacæ in posca coctæ alimenti nomine exhibeantur. Verum si fluxio sisti nequeat, uinum quoddā austerum, potui dandum est, si febris absit, palmatianum, uel aminæum, uel spathites, uel omphacomelites. Sin absit, rhoetes, uel myrtinum, uel cibyriticum hydromalum & potui, & cum mica, uel halica, uel chondro. At si respuant cibum frumentaceum horarios seu fugaces fructus mandent, mespila scilicet, uel pira, uel mala cydonia, uel punica: quod carnosum est & durum expuant. Si ne his quidem auxiliis cibum retinent, extrinsecus contra uentriculum ipsum, cucurbita leuis quam maxima admouenda est. Dum autem ipsa adhæret cibo aliquo ex prædictis ali debent. Ad conuulsorias autem contractiones calida linimenta, oleo, imbuta, musculis circumponere oportet, tum cerata liquida, quibus adiectum sit aliquid castorei & sicyonij Ante hæc artus aqua calida superfundendi. At si uigiliæ torquent, somnus, iis quæ aduersus illas prodidimus, conciliabitur. Si uires autem non prohibent, etiam medicamentum diacodion ipsis propinabitur: ubi morbus inclinauerit, ad balneum deducuntur, cibus ad refectionē, pulli gallinacei erūt, colūbæ, uel suū petunculi, similiáve. Alui profluuiū διάῤῥοια græcis uocatur: quod ciborū corruptela est, plerunq; sua sponte cessat, ægris non citius alimentum sentientibus q̃.
absoluta

absoluta facta fuerit concoctio,& corruptorum euacuatio: sin autem remaneat,iis quæ in cholera dicta sunt,utendum.

De leuitate intestinorum quæ lienteria dicitur & cœliaco affectu. *Cap. X L.*

CVm lienteriæ duplex sit species,una sanè ex superficiaria intestinorũ exulceratione: secundũ quosdam uerò etiam ex cicatrice, quam dysenteria magna ex parte, uel aliæ fluxiones excitant: altera ex facultatis cibum in uentre continentis imbecillitate, secundam opinor differentiam cum cœliaca dicta affectione cõmisceri confundiq;. Etenim in hac cũ uenter præ imbecillitate nequeat cibos & concoquere & distribuere,læuia, cruda & per liquida redduntur, † aluo in omnibus fluida. Verum in lientericis celeriter,quæ assumpta sunt,egeruntur,tamq; intensa est cruditas, ut alimenti assumpti genus apertè cognoscatur,atq; hac nota potissimum à cœliacis discernuntur. Itaq; semen lini cũ palmulis ipsis obducit. Summè autẽ facit lentiscus,rubus oxymelite incoctus: cũ adest inflatio cuminũ miscebitur,anethumq;,& ruta: augescente uerò profluuio adiungemus mala cotonea,alumen liquidum, acaciam,hypocistidem,gallam,uel quædã, uel omnia. Cerata ex oleo myrteo cum uino quodã astringẽte. Epithemata calidiora qui..ẽ ex baccis lauri,& quod ex seminibus cõstat. Astringunt aũt magis diaœnanthes,& diagigarton,i.ex acinis malorum punicorũ: Itẽ quod ad Antyllũ authorẽ refertur, & Erythrij mirificũ: si uerò morbus in uetustatẽ incidat, etiã uentri rectè applicatur & ceratũ ex sinapi, ipsumq; sinapi. Potiones cõueniunt,simplices quidẽ,plantaginis, uel rumicis, uel mali granati cortices,uel sorba arida, uel immatura, uel omphaciũ siccum,ex uua aminæa,tribus obolis potum. Qui febricarent cũ uini austeri cyathis sex: febricitantes autẽ cũ aqua pluuiali sumunt. Porrò aluus arida gallinarũ potui inspersa, stomachũ minus attingit, tũ ea quæ urinã citant,exempli gratia,apium, adianthum,similiaq; epota deriuationẽ moliuntur. Cõposita uerò sunt polyide sphragis,pastillus ex succino, item ex spina ægyptia cõfectus,insuper clidiũ appellatus,& diaspermaton. Item hoc est præstantissimũ quod sequitur, rumicis syluestris seminis sescuncia,plãtaginis seminis uncia.ʒ hypocistidis succi drachmæ sex,gummi uel acaciæ drachmæ tres. Excipiuntur

cotoneorum ad tertias decoctorum liquore. ALIVD. Cumini, piperis, rhus. syriaci, balaustij singulorum sescuncia, malicorii uncia, laseris sescuncia: aut eius pulueris drachma potui inspergitur, aut oxymelite macerata dantur mane & uesperi. ALIVD Myrti nigræ cochleare, eiusq; dimidium, anisi, rosarum siccarum, œnanthes singulorum cochlearis dimidium, palmulas uiginti, in pastillos cogito, & drachmam unam cum aqua, aut diluta uini potione porrigito. iã Theriace ex piperis optimum his est præsidium. Cibus autem, si acris & biliosa sit deiectio, ex chondro, oriza, halica, & similibus erit: quibus cum astringens aliquod decoquetur. pirum, malum cotonium, mespilum, & id genus alia, item lac decoctum probe his proderit. Potus erit, aut uinum aquosum, tenue, aut dulcis quædam potio. Sin autẽ pituitosiora excernunt, contrarius ipsis cibus exhibetur, nonnulla stomacho grata admiscentur, anisum, cuminum, uel apii semen: Adhæc lenticula bis cocta plerunq; ipsis profuit, cum aceto modico, uel oxymelite commanducata. Præterea brassicæ & ipsæ bis coctionẽ expertæ: præstat autem secundum ipsorum coctionem in posca fieri. Vinum assumetur uetustius calidusq;.

† Rectior est scriptura ueteris codicis ῥευματιζομένης ἐπίπαν τῆς γαστρός, i. uentre omnino fluxionem abundè accipiẽte.

‡ Veteres libri hoc loco hanc scripturam habent. ὑποκυστίδος χυλῦ 3.6 κόμμεος ἢ ἀκακίας ἴσον, id est, hypocystidis succi drachmæ sex, gummi uel acaciæ par modus.

De tenesmo. *Cap. XLI.*

TEnesmus interdum dysenteriam præcedit: sæpe uerò & ipse solus paulatim generatus, desinit. Est autem affectus hic, implacabilis desidendi cupiditas, qua nihil præter modica cruenta, uel mucosa, egeritur, quæ totius prope mali causa est: factaq; in loganone inflammatio œdematodes hoc est mollis & cedens hærentis illic stercoris opinionem, & deiiciendi ea desiderium mouet. Galenus memoriæ prodit etiam calculum quendam in tenesmi affectione per anum fuisse excretum. Subinde uerò obstructionem stercoris in tenui intestino coacti, tenesmus secutus est, qui astringentibus quidem obturantibusq; remediis magis increuerit: clysteribus autẽ acrioribus, nempe mulsa cum sale, uel medicamine quod emolliat,

per os assumpto, ut damasceno, uel pinguibus siccis, rore marino sero lactis stercore excreto, confestim finitus est. Quod si igitur citra talem causam, tenesmus obortus sit, conuenit inflammationem, cruda ordei farina calida & fotu ex uino, oleo myrteo, uel rosaceo, uel omphacino lumbis & inferiori uētris ab umbilico regiōni adhibito lenire ad ea uero quę longanoni mucosa impacta sunt, mulsa indita aluo abstergendo muriaq; sæpe demissa auxilii fuit abundè. Sufficiunt autem salis drachmæ sex in aquæ calentis hemina Porrò dolores intentionesq; leniuntur insessu fœnugræci, uel maluę, uel seminis lini. Alii autem frequenter hunc quoq; insessum felicem sunt experti, rutæ, myrti, cytini, lauri, cupressi. æqua singulorum uiridiū portio in aqua coquitur: est autem Marcellium. Vbi altè affligit inflammatio, irritationesq;, inijci debent ab inferioribus partibus cremores frumentacei cum quodam astringēte decocto. oleum uero dulce inditum retentumq; dolorem soluit. Cum autem crebra desidendi est cupiditas, etiam Agatidem spissamē tis calidis sedi apponent, aut furfures calidas in fascia, aut spongiam, aut aliquid huiusmodi.

De torminibus quæ dysenteria dicitur. Cap. XLII.

CVm intestina intus exulcerantur, latini tormina, græci dysenteriam appellant, quæ nunc ex tenesmi mutatione, uel quadam ex prædictis alui turbatione prouenit, nunc per se incipit, in qua excernuntur primum biliosa, uaria. deinde leuiter subcruēta, postremo saniei similia cuiusmodi à mortuorū cadaueribus solēt ꝓfluere. At quæ à bile nigra orit̄, exitialis est, ut quæ cancrū cū exulceratione testet̄. Si igitur ab exulceratione, cruēta stercori cōmista deiici cū dolore & torsionibus cernantur, ulcus tenuia intestina obsidere nota est, ꝙ per os potissimū remedia desideret. Sin aūt syncerum stercus descendat. crassa, quod enematibus magis cedit. Porrò cum multū sanguinis seorsim excernitur: affectū cruentā dysenteria appellant: quanquàm interim sanguis etiā nigrior, quam naturaliter esse debet, & splendescens deiiciatur, cum scilicet iecur alimentum distributum non probe conficit. Iam uero cū retentrix ipsius facultas, uel alteratrix imbecillis est, sæpe eiusmodi descendūt ut recēs in eis caro lota esse uideat̄. Atq; hāc iecorariā uocāt dysenteriā, de qua in iocinoris affectu agemus

Itaq; utendum est communiter ijs quæ in cœliacis & aliis præter naturam excretionibus comprehensa sunt. Priuatim conueniunt, lemnia sphragia, quæ etiam depascētem modo dysenteriam persanat, & pota & in aluum data, si intestinum mulsa prius fuerit abstersum. Deinde muria & lactucæ succus potus. conuenit dysentericis ipsaq; lactuca in posca cocta e sui donea est, item plantago, rubi tum fructus, tum folia, & althεæ radicis decoctū, hippuris ex aqua, uel uino bibita, eiusq; succus ꝓdest. Mori succus immaturus exiccatus, atq; hoc magis batina mora similiter reficcata. siccant etiam uentris fluorem oua ex aceto cocta comestaq; Satius fuerit, si cōmista quibusdam ex iis quæ ad dysenteriam faciunt, frixaq; e sui exhibeas Vtilissimum his est omphacium, rhus rubrum, eiusq; succus, malicorium, galla, acini uuæ, mespila, myrra, corni, cochlearum integro tostarum cinis. Compositum hoc bene facit, cochlearum cineris partes quatuor, gallæ partes duas, piperis partem unā in puluerem redacta obsoniis inspergito, uel ex aqua, uel ex uino albo aquoso potui dato. Generose iuuat dysentericos quos nondum alcus putre occupauerit, & canum ossa uorantium stercus aridum, cum lacte caseato, ex lapillis marinis iniectis potatum. composita uero ex ægyptia spina pastillus, itē Philippi, tum qui ex cornu ceruino constat, adhæc qui ex seminibus conficitur, quiq; ad Trigonem refertur. Iam catapotia ex macere admiranda. maximè autem commendatur & hoc: opii, croci, lycii indici, acaciæ, rhus, thuris, gallæ hypocistidis, malicorij, myrrhæ, aloes, æquales singulorum portiones, nempe tres obuli ex aqua propinantur. ALIVD. Rhus drachmæ octo, gallæ, malicorij, singulorum drachmæ quatuor cochleare unum ex uino datur. ALIVD. Rhus drachmæ octo, gallæ, acaciæ, gummi, singulorum drachmæ quæ opij drachma. Exhibetur drachma ex uino temperato Hoc autem eclegma ipsis conueniet. Myrtorum nigrorum, rhus syriaci singuli sextarii, palmularum thebaicarum duæ libræ, malorum cotoneorum carnium libra, mala granata acida cum ipsis corticibus decem, uini astringentis sextarij duodecim, ad tertias decoquuntur. Percolatis libræ sex mellis inijciuntur, & ad spissitudinē iam incocta linctu exbibero. Notum uerò est cataplasmata quoq; ex astringentibus componenda, quorum materiam explicatam habes. Porrò aluo indita, dysentericis propter

tenesmos

tenesmos infestantes,ex usu fuerint,cremor orizæ, uel chondri,uel huiusmodi alter.us cum adipe caprillo,uel hircino , cũ ea quæ capite de tenesmo diximus. Si autem sanguis profluit, ex inferioribus partibus infundere oportet succum polygoni, uel plantaginis cum acacia, uel hypocistide, uel id genus aliquo. Sin urgeat fluxus,etiam quod sanguinẽ cohibeat quoddã i nijciendum est,ut cinis lanæ succidæ,uel spongiæ inanis, pice liquida,uel sanguine bulbulo imbutæ uel alumine liquido,cõbustæ,uel asinini stercoris succo. Huic & Andronis pastillus præstant est remedium. tum qui Musæ ascribitur, ac persimiles. Insuper subiecta collyria multo sunt in id efficacissima, in quibus potissimum etiam dolores circa deiectionem fiũt? Vbi uero ulcera intestina depascantur quæ tum fœdo ex cerementorum odore,tum putredine, tum quod non statim per initia fiat,sed temporis interuallo, agnoscimus,enematibus quæ crustam inducunt utemur. cuiusmodi sunt pastilli nomine Faustiani, item diachartu,id est ex chartha inscriptus,ac Bitynius, Theoniusq; : Præterea qui ex suberibus constat, ex lenticulę decocto,uel cuiusdam astringentis,iniecti. Atq; hoc enema est ex ijs quæ admodum expertus sum, glandis caliculi combusti (Est autem calyculus concauum illud unde querna glans prodijt,quo coriarij utuntur) Auripigmenti consolidæ, rhus syriaci,æquales partes his cõtusis,duo cochlearia excipito cremore orizæ & succo anchusæ quæ folium habet spinale , amplum nigrumque,quod chœrospileton appellant Item ouorũ candidi liquoris similiter ad uncias duas ternasúe immittito. Epithemata uero in cœliacis enumerata sunt. Item uentris inunctiones quæ astrictoria ac siccante constant materia, glutinatorio quodam adhibito,gummi, thuræ, taurocolla, polline;in similibus cataplasmatis locum habeant. † Alimentum his erit per initia.pulticula ex ouo & lacte. deinde sorbitiones frumentaceæ per se, & cum lacte, item lac mediocriter coctum maximè commendatur. Holerum usus non est necessarius quidem,attamen gustandas exhibebis serim coctam, intybum,plantaginem,brassicam b s coctam, poma quæ ὀπώρα dicuntur astringentia,carnibus ipsorum reiectis, uel aliis quæ asperare intestina possunt. Verum si multa sit caloris intemperies,etiam intybus cruda esui danda est, & aqua potioni frigida. Alia uero potabilis aqua cœlestis esto: si uero labo-

rauerit stomachus, uinum quoq; propinandum est. Postêa ex aucupio ficciora & concoctioni morigera sumantur: balineis dulcibus utentur, à quibus si fluxionem experiantur, spongiam magnam, uel panis siliginei micas uino ascalonite, uel quodã astringente calido imbutas, toti uentri imponere oportet, cõtra quem cum deligaueris, sic lauare iubeto.

†Hoc loco uetus cod. habet, τροφὴ δὲ τούτοις ὠὰ τὴν ἀρχὴν ἔστω, id est, alimentum per initia his sint oua. Sed uulgatẽ scripturam bonã esse ex Aëtio quiuis intelligere potest, apud quẽ uox ὠόγαλα est, quam interpres oua lacti mixta reddidit.

De morbo intestini pleuioris, quem græci colicon appellant. Cap. XLIII.

Colon, cum pars sit intestini crassi, à dextra ilium regione procedẽs, ad finisteriorem cincturæ modo pertinet. Huic dolores grauissimi plures ob causas suboriuntur. uel enim ex crasso pituitosóq; humore intra tunicas ipsius recepto, uel ex spiritu crasso, & flatulento qui non habet exitũ, uel propter inflammationẽ, intestini, uel ob acres mordacesq; humores. Qui ergo ex humore crasso, ac pituitoso dolorem cõcipiunt. hi per totum abdomen in alto excruciantur, præsertim sensu, qua parte colon situm est, ceu terebra pertundatur. Hos torsiones quoq; affligunt, ructus, nausea, uomitio cuiuslibet humoris, potissimum pituitæ. Aluus grauiter impedita nihil reddit, ac ne spirituum quidem transmittit. Stercus autem quandoq; excretum, bouino simile uidetur, leue & flatus plenum. Præcedens horum causa est magna ex parte, continuus ciborum frigidiorum, crassiq; succi, usus, repletio, cruditas, otiũ & his finitima. Qui autem ex spiritu flatulento indolescunt, ijs tensionis magis sensus obuenit: qui autem ex inflammatione, ij feruorem internum percipiunt, & febris non ignaua, urinæ retentio simul & stercoris pulsus in uẽtre molestat, sitis, ardor, nausea, bilis potius uomitiones quæ nihil leuant malum, summatim inter colicas affectiones hæc est grauissima, quæ in Ileum transitionem minatur. at quibus acres rodentesq; succi dolorẽ mouent, sicut etiam qui ob inflammationẽ dolent, hos ardor sitis & uigilia torquet, † febricitant aũt oĩno uel minus quam illi, urina redditur aeris, & biliosa per aluum descendũt.

Sæpe

Sæpe alui deiectio maiorẽ excitat cruciatũ, grauiusq; irritant calidiores cibi potusq; assumpti: Itaq; doloribus quos frigidi & glutinosi ac crassi humores contraxerũt, medebimur sic ut nõ uehementer calfaciamus, quippe huiusmodi humores iis quæ nimis excalfaciunt, præsidiis fundantur, ac in spiritalem potius substantiam rediguntur Quapropter & incidi, & cõcoqui medicamentis debent, quæ non inficent, sed extenuent desiccentque, nec per morbi initia ualde calefaciãt. Prius itaq; aluo stercore leuata, cõgrui clysteres ex oleo iniiciuntur in quo decoctum sit cuminum, uel ruta cũ adipe anserino, uel gallinæ, aut cucumis syluestris radicum decocto, & myrrhæ drachma, melle & oleo, aut ex myrrha, melle, & oleo sicyoneo. Iam uero commune oleum iniectum, sæpe uitream simul pituitam expulit, ac dolorem subito finiuit. At si ob doloris uehementiam etiam enema retinuerint, glans aluo demittenda est, ex melle, cumino, nitro, rutæ semine sicco, brassicæ caule probe polito & muria madefacto, uel cinere brassicæ melle conspersо, uel cucurbita syluestri trita cum melle, nitro & cumino. Glandes autem digitorum sex erunt, ut strictiorem ani musculum quem σφιγκτῆρα uocant, exuperent, sedemq; ungere oportet, ciclamini succo cum melle, & nitro, uel centaureo cum melle, & nitro. Si dolor non remittitur enema præter commemorata sit. Resinæ terebinthinæ uncia, uel opopanacis drachma, uel galbani drachmæ quatuor, bituminis tantundem, cum nitri drachma, & aquæ uncia, olei rutacei unciæ quinque, aut amplius. fotus autem partibus indolentibus superaccommodandi sunt ex cumino, uel anethino, uel sicyonio oleo. Cataplasma admouendum, trispermum appellatum, cum cumino, baccis lauri, apii semine. Epithemata uero conuenient, diaspermaton, diadaphnidon, adde diameliloton, & Poliarchion. Insessus autem utilis ex decocto fœnugræci, altheæ, chamæmeli, artemisiæ, anethi, lauri, & similium. Item in oleum calidum, aut hydrelæum descendere alienum non est, potui offertur absynthium, & cuminum æqua portione, uel panax cum aqua, uel castorei, anisi, piperis, singulæ drachmæ cum oxymelite. Quòd si dolor non conquierit, propinatur ipsis medicamentum diatrion pipereon, uel theriaca. Iam sinapismo, & dropace in remissione doloris utẽdum est, ac balneis naturalibus: à bal-

neis

neis autem aquæ potabilis abstineant, nisi doloris circunstantia compellat. Vbi iam prædictorum aliquo medicamento facta prius fuerit euacuatio, iubebis ut lauent, incalescantq; laconico intra ignitos parietes inspergendo nitrosa quædã smegmata. Cum dolor est uehemens, mediocriter lenientibus uti conuenit, qualis est pastillus ex castoreo, tum a'uo ab inferioribus partibus inditus, tum potus, similiaq; his medicamina. Nam quæ ualenter stuporem inducunt, uitare oportet. quippe paulisper quidem leniunt, sed longiorem affectionem reddũt, dum materiam incrassant. meatusq; intestini condensant. Porrò ubi iam pituita fuerit extenuata, purgabitur hiera amarescente, uel his catapotijs: Aloes, euphorbij, cocci gnidii. scammoniæ æquali singulorum modo. dantur duobus scrupulis. Victus utilis erit calidior sicciorq;. per initia morbi, à cibo abstinebitur. deinde acria assumẽtur. Porrò igitur ipsis exhiberi cocta cum condyto debent, apium, asparagus palustris, cruda allia, & maximè ijs qui talibus non offenduntur, ipsumq; uero condytum bibant panem uero cum ipso assumant. Insecutis diebus etiam reliqua boni succi alimenta concoctuq; facilia dabuntur, sic ut repletio cruditasq; uitetur. At si flatulentus spiritus doloris author fuerit, secundum clysteres qui flatus discutiant, potionesq;, etiam cucurbitæ quàm maximæ cũ flamma ac leues toti abdomini defixæ, frequenter abundè auxilii præstiterunt. Porrò cum inflammatio intestinum exercet, uena in cubito aperienda est sin urinæ difficultas distorqueat, et ex talo sanguis detrahi debet, & prædicta admoueri præsidia, * præterquàm quæ acria sunt & ualenter purgant: utendum uerò iis quæ magis leniunt, enematis, cataplasmatis & superfusionibus, in oleumq; descendendum, ac cucurbitulas ipsis defigemus, ceratum abdomini applicabimus quod habeat ceræ quincuncem, olei chamæmelini uncias duas, rosacei tantundem, lementi semunciam, uitella ouorum quinq;. Hæc succo lini seminis soluuntur. Victus tenuis ac febricitantium proprius ipsis conuenit, quousq; inflammatio discutiatur. Atqui si propter acreis rodentesq; succos dolitant, oleum ipsis ab inferioribus partibus inijcietur, in quo fœnugræcũ decoctum sit, uel althea cum tenera adipe recenti anseris, uel gallinæ uel etiam cremore ptisanæ cum rosaceo, uel succo quoq; lini seminis. Propinandumq; ipsis Antidotum picra dia alces, & balneis uten-

utendum ex dulci aqua, cibo sorbili ex chondro, uel ptisana, piscibus saxatilibus. In summa uniuersus uictus humidior erit, & frigidior. Abstinendum acribus omnibus, cum cibis, tum medicamentis, fotuque ex asperginibus, & cataplasmatis, uini potione & potissimum ueteris. Cum autem dolor præpollet, etiam iis utendum est quæ sensum obstupefaciunt. nam offendunt minus aliis huiusmodi affectiones medicamenta quæ tenues, mordacesq; humores incrassant, & mediocriter refrigerant. Puto autem colicam affectionem, quæ etiamnum regnat ex huiusmodi prouenisse humoribus, quæ ab Italiæ quidem regionibus incepit, in aliis autem multis Romanorum Reipublicę locis pestiferæ cuiusdam suis modo sit grassata: ex qua plerique in morbum comitialem, alii in artuum resolutionem sensu incolumi, nonnulli in utraque sunt prolapsi: ac eorum, qui in comitialem morbum inciderunt: plures interiere. Ex illis uero qui in resolutionem, plures euaserunt, tanquam in crisi, causa aliorsum ex loco quem infestauerat, conuersa. Sic igitur laborantes, medicus quidam in Italia curauit uictus quadam ratione infideli refrigerante & maxime temeraria. lactucas enim non coctas refrigeratasque ipsis porrigebat, intybumq; similiter supra satietatem comedendum. Item uuas, mala, pisces dura carne præditos, omniaq; crustacea quæ uocant Græce ὀστρακόδερμα, pedes bubulos, bulbs & similia, nō solum facultate, sed & tactu frigida. uinum raro præbebat, cum autē dabat frigida miscebat, ipsamq; frigidam uel etiam poscam frigidam exhibebat, ab omni alio calido, & medio cibo abstinēs. Atque plurimos sic præter omnium opinionem persanauit, imò nonnullos qui iam in morbum comitialem, uel resolutionem prolapsi erant, propemodum sanitati restituit.

† Veteris Cod. hæc est scriptura, πυρέττουσι δὲ οὐδὲν ἧττον, ἢ ἐκεῖνοι ἧττον. Sed uulgarem lectionem, uel eam quam habet codex Orosc.i πυρέττουσι ὁμοίως, meliorē esse ex Alexan. Tral. intelligere licet, qui scribit, eorum qui colico dolore laborāt, οὐκ ὀλίγους πυρέττειν διατελεῖν τοὺς πλείους id est plurimos non esse sine febre.

‡ Totus hic locus sic legitur in antiquis libris. τῶν δὲ δὲ ὕδατος ποτίμου λύρων ἀπεχέσθωσαν, πλὴν εἰ μὴ διὰ τὴν περίτασιν τῆς ὀδύνης ἀναγκάζοιντο, ὁπηνίκα δὴ πράως ἐνιέντας αὐτοὺς τινὶ τῶν εἰρημένων. φαρμάκων λύειν καὶ πυριᾶσθαι κελεύειν ἐν τοῖς διαπύροις

πύρσις τίποις, id est, à balneis aquæ potabilis abstineant nisi doloris intensio compellat, ubi iam prædictorum aliquo medicamento facta leuiter fuerit euacuatio, iubebis ut lauent, incalescantque laconico in locis ignitis.

* Hoc scriptura est in ueteri codice πλὴν τῶν δριμέων καὶ τῶν θερμαινόντων ἰσχυρῶς, id est, præterquàm quæ acria sunt & multum calfaciunt. Quæ sciptura rectior est.

De tenuioris intestini morbo, qui ileos dicitur: Cap. XLIIII.

ILeos cum affectus sit maxime acutus, & dolorificus, symptoma quoddam habet periculo grauior. Qui.n. hoc malo sunt oppressi, miserabili morte pereunt, ad uitæ finem, stercus per os reddentes. Contrahitur id uitij cruditatibus, & obstructo recrementorum itinere, iis nimirum retentis, quæ iam corruptionem experta sunt: ex letalibus medicamentis, cunq; in scrotum prolabuntur intestina, & cum inflammationẽ sentiunt, colica affectione plerunq; præcedente, causamq; adferente. Pueros itaq; superfusionibus, cataplasmatis, enematis, glandibus & fomentis, sicut in capite de colicis comprehensum est, curare oportet. Adolescentibus autem & ætate floridis indubitato sanguinem detrahere: sin minus, uincit multas ac leues cucurbitulas toti abdomini admouere: Loco autem dolenti, etiam cute incisa: item perfricare & deligare artus, & tunc efficacioribus clysteriis & iniectionibus uti. Ad hęc in oleum calidum descendere, antidota purgationesq; assumere, breuiter omnia adhibere conuenit, quæ ad colicos scripta sunt, præter eos qui ex acribus, rodentibusque succis indolescunt. Mirifice autem ipsis facit etiam si uomuerint, anethũ coct um, porumque, à potu panis in calidam demersi frustula statim esse, dum incalescunt. Ad eos autem qui cibos non retinent, rhus & cuminum in eadem trita potui dato in senis oxymelitis cyathis. Qui ex medicamento in ileon inciderunt, ut uomant compellendi aquæ calidæ potu. Noxiorum autem medicamentorum nota, quinto libro habes expressas. Deinde oleum calens propinari debet, uel iura pinguia ut denuo uomant. Diebus aliquot interpositis, theriace potui detur. At si obstructio perseueret, lacte scisso cum scammoniæ, uel aloes, uel cuiusdam purgantis momento, aluũ inanire confert. Si ex intestini prolapsu

in ſcrotũ affectus processerit figuratis statim ipsis sublimibus in inguina cõpelletur delapsum inteſtinum, fasciaq; deligabitur.

De renum & uesicæ affectibus, & primum de calculo. Cap. XLV.

MOrborum cognatio, ordinẽ diſciplinæ tranſgredi nos compellit. nam cõmunis eſt Colicis, & lapidem in rene habentibus aluus initio aſtricta, uehemens dolor, faſtidiũ, cruditas, & tormina: Propria uero, colici habent omnia hæc magis intenſa, nephritici minus. At colicis quidẽ in dexteriore potius ileũ parte dolor excruciat, & uſq; ad ſtomachum, iecur, & lienem peruenit, aluus omnino cohibetur, adeo ut ne ſpiritus, quidẽ infra trãſmittatur. Cum uerò neceſſitas ſtercus expellit, flatulentũ bouili modo eſt. Interim etiam uitrea pituita excernitur, urina copioſior pituitoſaq; redditur. uerũ nephritici grauẽ in ipſis renibus infixum dolorẽ impacti pali inſtar ſentiunt, eiuſdemq; lateris ac è directo ſubiectus teſticulus indolet, femur eiuſdẽ partis directe obſtupeſcit, excernitq; etiã ſponte quidem raro, omnino autem clyſteriis aluus citata, flatus, ſtercuſqu e bilioſius egerit. urinæ paucæ, & arenoſæ magis prodeum: meatus per quem urina diſtillat, aſtringitur. hæc indicia calcul os in renibus eſſe fatentur, quæ adultis potius oboriuntur. in ueſica autẽ pueris magis calculus ſolet concreſcere: notæ harum ſunt cruda & ſubalbida urina cui ſubſideat arenoſum. Pruriunt laborantes crebro, & contractant pudẽda, intenduntq;, & continue ad urinã reddendam urgeutur, ac ſtillicidio uexantur. Materiam igitur calculis creandis ſuppeditat craſſus, terreuſq; humor. Effectrix ipſorum cauſa eſt ignea renum, aut ueſicæ caliditas. At in renibus quidem medicamentis uti conuenit, quæ calculos cõfringunt diſſecantq;, non autem manifeſto calefaciunt. Talia habentur baſilicorum aſparagorũ radices rubiq;, nitrum combuſtum, graminis radix, adianthũ, bdellium, lauri, rad cis cortex, altheæ ſemen, cicer nigrum arietinum ſpongiarum calculi, acetum ſcillites, phu, meon, aſaron, carpeſion, ſaxifraga. ſion uerò, & eſu, & potu prodeſt, cardui, radix, eryſimon, & prionitis. balneis autem crebro utantur, & poſt lauacrum ſtatim quædam ex prædictis bibant. Cæterum ſuperfuſiones, cataplaſmata, fotus, inſeſſus, relaxantia. & quæ leniunt, ex colicis huc transferre conuenit.

Compoſitæ

Compositæ potiones sunt, rutę syluestris, maluæ syluestris, apii radices incoquuntur uino, & liquor inde expressus temperatusq; aqua, duobus cochlearius porrigitur. Hoc inspergi potest. Balsami fructus, lapidis spongiarum, pulegii sicci, maluæ syluestris seminis singulorũ pares portiones. ubi contusa fuerint, † cochleare inde cum uini temperati cochleariis duobus exhibetur. Item sanguis hircinus inarefactus, cicadæ siccæ sine pennis pedibusque, lapis iudaicus, qui tecolithos dicitur, ex mulso in calido balnei solio offertur. tum medicamenta composita, quæ ex ipsis præparantur. Insuper, Fusca nephritice, & ad hoc composita, condita. His accedit laudatissimum remedium troglodytes: est autem passerculus omnium auium minima, ea sola excepta, quæ Regulus appellatur. Hoc enim solo paulo maior est, eique similis colore inter cinerium & uiride, tenui rostro, in muris maxime & sepibus degens. Hic inquam totus sale conditus crudusque frequenter commanducatus, calculos iam creatos per urinam expellit, in postetumque generari prohibet. Combusti integri cum pennis cinis uniuersus per se & cum pipere, phyllique momento ex mero & melle potius, idest potest efficare. Ad dolorum uero acumen & uigilias bona sunt remedia Sotira, & Philonis med cameh. iam sanguinis missio adhibita dolorem sæpe leuauit, celeriter calculum emolita. Tuetur à calculis, ne fiant, primum sane cibus boni succi, & moderatus, dein exercitia, rarusque leguminum omnis generis, frumentaceorumque usus, item casei abstinentia, lactis, & quæ ex ipso præparantur, obsoniorum, uini nigri, carnium copiæ, & omnium summatim crassi succi, ac nimis calidorum acriumque, hydrogarorum dico, & conditorum & similium. Hæc enim si obseruentur, non solum lapides nondum creatos prohibent concrescere, sed etiam iam factos, confringere, uel excernere idonea sunt, bibant autem oxymeli cum quodam simpliciore urinam citante, ueluti adiantho, apio, graminis decocto. A balneo ieiunus ante uinum aquam temperatam potet. ac in medio prandij frigidam superbibat, si nihil prohibet. ⊥ Vbi praui humoris copiam persentiscunt, sanguine detracto, aut purgatione uacuentur. Omnium uero præsentissimum est ad calculos arcendos secundum balneum, aquam temperatam prius bibere, quàm uinum, aut aliud alimentum assumas: ac uesicæ calculos in

pueris,

pueris,ualentioribus emoliere præsidijs, delectu ex supra com prehensis habito. Quòd si impendio excreuerint, aut ceruici uesicæ impegerint, iniectione recti syphonis, catheterismum uocant,per quassatum utendum, aut etiam calculi incisio adhi benda,ut in parte chirurgica dicetur.

De inflammatione.

AT si inflammatio renes,aut uesicam exerceat,quam hæ no tæ testantur,loci affecti ardor,dolorq;,cum grauitate, febri cula,mentis alienatio, uomitio bilis syncerae, urinæ reddendæ impotentia,& præsertim ubi uesica inflammationem experi tur: sanguis statim detrahendus est, utendũq; superfusionibus, quibus leniendi potestas est, & cataplasmatis ex ruta, anetho, fœnugræco,altheæ radicæ, clysteriisq; mollibus, & iniectioni bus ex oleo,papauere,adipe anserino. In uesicæ affectu etiam, opii semiobolum cũ myrrha,croco,& oleo, in aluum demitti, mulsaq; potui sumi debet,ab iis abstineri quæ ualde urinam ci tant,ac multa potio uitãda,nisi acris biliosusq; humor superet, tunc n potui quoq; liberaliori indulgendũ est, ac una uice cu mulatim,qui ex aliquo citra rosionẽ,urinã mouente,sumetur. Seminis lini partes duæ,amyli pars una,cochleare ex aqua da tur,item cucumeris & peponis semen.Cum ardorem igneũ re nes sentiũt,linamẽta ex uino & oleo rosaceo, uel aqua & oleo rosaceo,uel melino super accõmudantur,aut ceratum ex cera & rosaceo chamæmelinoq; uel melino & luteis ouorũ confe ctum cum aceti paululo, uel polygoni succo imponatur. Po stea etiam emplastrum quod à succis diachylon dicitur, cum chamæmelino adhibeatur. calida aũt nimiũ uitanda, ne puris generationẽ suscitẽt,itẽ quæ impendio refrigerant. quippe ab his renes facile in scirrũ indurescũt. Ad hæc balneis.cũ inflãma tio instat,abstinendũ:uictus qui in febribus dari solet, & ab in flãmatione arcenda nomen aphlegmanton sortitur utilis est.

† Hic locus sic descriptus est in ueteribus codicib. δίδου κοχλεάριον μετ' οἴνου κεκραμένου κυάθων. β,id est,cum uini tempe rati duobus cyathis.

‡ Locus hic integrior est in uetustis codicibus πλήθους δὲ καὶ κακοχυμίας συναισθανόμενοι διὰ φλεβοτομίας ἢ καθάρσεως κενούσθωσαν, id est, si sentiant plethoram & cacochymiam san guine detracto aut purgatione uacuentur.

De abſceſſu & exulceratione partium per quas urina deſcendit, græci uocant.

DOlores circa ilia oborti,horror inæqualis, & febris inordinata,abſceſſum in renibus fatentur. In ueſica autem præter cōmemorata, loci cruciatus teſtatur. Cæterum affectus renum,hac nota deprehenditur ſi homo in ſanum recumbens latus,in oppoſito percipiat dolorē ceu è ſublimi rene ſuſpenſo. In quibus utendum eſt inceſſu ex hydrelæo, item cataplaſmatis ex polline,oleo & reſina,uel erui farina, cum melle,uel cardamomo,uel columbę ſtercore,cū ficis pinguibus. Pus autem per urinas confarctim excretum, abſceſſum eſſe ruptū, & ulcus in particula oſtendit. Quoniam uerò etiam ſine abſceſſu, inſtrumenta per quæ urina fertur exulcerationi patent,uaſe,aut rupto,aut exeſo ex materia acri uel lapide per radente, diſtinguenda eſt renum exulceratio,ab ea quæ ueſicam exercet, uel meatus quos οὐρητῆρας uocant, hoc pacto, Renibus quidē exulceratis in lumbis dolor exercet cum grauitate & ſine impedimento urina redditur,cui pus mixtū reperitur, carnoſis particulis innatantibus. Veſica autē exulcerationem experta,tortum uehemens in pectine imoq; uentre mouet, urinæ difficultas urget,pus ubi reddita urina eſt,ſubſidet, ſquamulæ fœdi odoris,uel laminis ſimiles in ſunt furfuracea autem ſubſidentia ueſicam ſcabie laborare notāt,ſi uerò meatus urinarij ſint exulcerari,etiam puris mixtura medio quodam modo habet,& pilis ſimilia potius in lotio feruntur,dolorque mediam inter renem & ueſicam,regionem occupat. Si autem pus aut ſanguis excernatur, idq; citra urinā, nullius particulæ ex prædictis,ſed pudendorum exulceratio ſignificatur Itaq; cum uaſa urinæ dicata exulcerationem ſentiunt,aqua mulſa bibitur, aut fœnugræci decoctum cum melle, aut cucumeris ſemen cum paſſo. Pus reddentibus per urinam,bolus armenus datur, aut ferularum combuſtarum cinis,quantum tribus digitis comprehendi poteſt, ex paſſo, item lactis potio uehementer his auxiliatur. Compoſita autem hęc,ſeminis lini,ſeminis cucumeris, tragacanthæ,ſingulorum drachmæ duæ:paſtilli finguntur. ALIVD. Nuces pineæ numero uiginti, cucumeris domeſtici ſeminis grana quadraginta,amyli drachma. Excipiuntur heminis duabus decocti nardi apij ſeminis. Archigenes in epiſtola ad Ar-

ticum

ticum iubet, cum urinæ difficultas urget, papaueris albi torridi ſeminis detriti drachmam unam capi, quæ decocto iunci rotundi, aut calami, aut dulcis radicis inſpergatur. Dolores autẽ ex ulceribus contractos hoc lenit: cucumeris domeſtici purgati ſeminis grana numero triginta, nuces pineæ duodecim. amygdala amara corticibus exuta triginta quinq;, croci quantum ad colorem ſatis eſt Ieiunus quotidie aſſumet cum lacte, aut paſſo. Mitius erit ſi pro nucibus pineis maluæ ſeminis ęqualem modum inijcias. Elidere autem poteſt (inquit) ueſicæ exulcerationes etiam cyphi & antidota inde confecta. Ego uero in uetuſtioribus hoc uſus, nunquam aliud magis uarium deſideraui: chamædryos, chamæpyteos ſingulorum drachmæ uiginti quatuor, aſari, piperis albi ſingulorum drachmæ ſeptem, cinnamomi drachma: optime detriti cochlearia duo ex paſſo creticu, porrigo, ſi febris adſit, ex aquæ cyathis tribus, ubi uerò mordax eſt exulceratio, etiam amyli duobus cochlearijs & cucumeris ſeminis granis quindecim adiectis, uoti compos euaſi. Hæc quidem ex Archigenis ſcriptis ſunt. Item medicamenta, diaphyſalidon, id eſt ex halicacabo, & antidotum ex ſylueſtris maluæ ſemine, necnon ex tragematis confectum benefacit. Regioni inter ſcrotum, & anum, nec non inferiori uentri cerata imponuntur ex œſypo lota, butyro adipe anſerino, ſtyrace. In ueſicam autem infunditur clyſterio mulſa aquoſiſſima, uel lac cum paululo mellis, uel cum cucumeris ſemine, uel candidus oui liquor cum pompholyge, uel dictorum medicaminum aliquo. Si ulcus paſcendo ſerpit, paſtillus ex carta inijciendus eſt, aut Bithinius: & cataplaſma ex palmulis & uuis paſſis cum galla, acacia, hypociſtide, & alumine debet imponi.

De ſanguinis renum profluuio.

Renes infirmi lotium ſubinde retinere nequeunt, ſed patentiores redditi ſanguinis nonnihil ex uena laxant, aliaſque craſſicies remittunt. Sæpe renes etiam iuxta circuitum quemadmodum hæmorrhoides, ſanguinis profluuio laborant. Inaniti uerò ſubleuantur, in quibus nihil ſubito tentãdum eſt, ſi ſanguinis curſus ſiſtatur. At ſi fluxus eius perſeueret, uena in cubito aperitur, ac medicamentis quæ ad ſanguinis ſputum, aliasq; ſanguinis eruptiones inſcribuntur, in renibus ac ueſica ſanguinem fundenti, utendũ eſt. Maximè uerò dari debet ſymphyti

radix,& tragacanthum uino maceratum. Ad hæc polygoni & plantaginis ſuccus,cum poſca,aut amygdala amara cum paſſo. Vel hoc, aluminis ſciſſi drachma tragacanthi drachmæ duæ, gummi oboli quinque: ex paſſo aſſumetur: item cataplaſma ex ordei farina cruda cum poſca & roſaceo, aut ex palmulis & pane ſiligineo cum acacia,uel hypociſtide, in uino aſtringenti, uel poſca decoctis obducitur. Cum ueſica ſanguinem fundit, etiam cucurbitulas in illis & coxendicibus defigemus. Cæterum particula quæ ſanguinem fundit, hiſce notis agnoſcitur, loci dolore,& quòd ſanguis urinæ miſcetur,aut è contrario, ue luti in pure comprehenſum eſt Concretus in ueſica ſanguinis inde adeo deprehenditur, quòd poſt illum urina ſubitò cohibeatur,& fibræ quædam ſanguineæ (ut uериſimile eſt) aut humiditates cruentæ emanent. Datur autem potui artemiſiæ decoctum, heliochryſiq́; , uel cunilæ, uel raphani ſemen, uel liquor laſeris, uel cyrenaicus, uel apij ſuccus, ſingula in aceto temperata:aut leporis coagulum,aut hinnuli,aut hœdi in oxy melite,aut lixiuium cum oleo: ſpongiaq́; à foris ex muria, uel lixiuio calido accommodatur. Quod ſi uitium his non abigitur,ſecatur locus inter anum & penem, quemadmodum in cal culoſis: ablatiſque grumis commode curantur.

De renum duritia.

QVæ durities in renibus contrahuntur, nullũ ſane dolorem mouent,ſed uidentur renes ipſi tanquã ab alijs ſuſpendi,coxæ ſtupent crura impotentia uacillant,urina modica egeritur: Totus deniq; habitus duricie renũ laborantiũ ijs potiſſimũ qui aqua ſubter cutẽ laborãt,ſimilis eſt. Hi ergo emollientur ceratis, malagmatis, frictionibus & fomentis. Ad hæc quæ urinam cient,aſſumuntur, aluuſq; ſubduci clyſtere debet.

De diabete.

CVm poculẽta,ſtatim qualia aſſumpta ſunt per urinã tranſmittuntur,diabetes uitium appellatur. Qui igitur eo ſunt occupati,immodica ſiti cõficiuntur,unde quoq; dipſacon græci affectũ nominant:qui ex retentricis ſane renũ facultatis impotentia contrahitur,attractricis autẽ maiore robore, ut totũ corpus ob immodicum calorem exhauriat exugatque. Itaque aduerſus hunc pugnantes, cibum pleniorem, quiq́ue difficulter confici queat,nec liquidus ſit,offeremur, ueluti alicam cum roſa

rosato,uel rhodomalo,uel hydromalo, uel uino non uetusto, uel aliàs quodam calido. Ex oleribus autem intybum,serim,lactucas. inter pisces erunt saxatiles,suum petunculi, uuluæ,pira,mala,punica mala,& frigida potio. Item polygoni succus, heleniumq; rectè ipsis propinatur ex uino nigro,palmularumque & myrti dilutum,præcordiis & renibus obducitur polenta ex aceto & rosaceo,folia uitis cotyledonis, parietariæ, portulacæ. sudores excitandi, uomitusque à potu frigido, omnibus quæ urinam mouent,abstinendum. At sanguinem per initia mittere non fuerit alienum.

De stillicidio urinæ & eius difficultate.

CVm neq; inflammatio,neq; calculus,neq; aliud quippiam ex prædictis infestat,urina aũt acris est,totusq; habitus,uel etiã reliqua signa,bilem testantur,ex hac uel urinæ difficultas, uel stillicidium contrahitur. Quare ex usu sunt quæ hanc inalterant contẽperantq;,ptisanæ cremor,pisces, balnea, uictusq; idoneus: acria uitanda sunt,uinũ,exercitia,ita & tarda comestio. Quod si urinæ tenuitas, alborq; & reliqua signa frigidam fateantur intemperiem,cõueniet uinum calidum, cõdita,tum quæ urinã cient & medicamina & cibi, adhæc insessus calidiores. At si præter alborẽ,etiã crassities in urina appareat, pituitosus humor cẽsendus est,qui ceruicem uesicæ obstruxerit ubi utendũ est oxymelite,tum iis quæ constant ex hyssopo, pulegio,uel thymio,uel silphio,aquæ mulsæ incoctis, item superfusionibus calidioribus. siue aũt humor crassus, siue calculus, siue grumus,uel eius generis aliquid obstruẽs,urinæ transitum impediat,siphonẽ rectũ catheterẽ appellaui, indere ex usu est, nisi particulæ inflãmatio prohibeat. Porrò in febribus urinæ difficultati medemus, superfuso rutaceo,uel anethino, uel ueteri oleo. Si aluus astricta est,iniicietur ab inferiori parte decoctum fœnugræci,uel maluæ, uincitq; insidere ægrotãtes supra cõprehensos in hydrelæum,uel aliquod dictarũ specierum decoctum cum oleo. Ceratum hoc magnifice proficit, syluestris maluæ radices in sicyonio cum aqua modica decoctæ donec inarescant,ipsæ quidem proiiciũtur,succus autem oleo miscetur,rutæ quarta pars,ceræ & castorii quantum sufficit.

De uesica resoluta.

VEsicæ resolutionem nunc urinæ difficultas, nunc sponta-

nea ipſius emiſſio comitatur, ut in ipſo capite de reſolutione ſuprà expoſitum eſt.

De urinæ incontinentia.

MVſculus,qui ceruicem ueſicæ ambit, relaxatus, hoc mali generat.Quare pueris etiam maxima ex parte ſolet acci dere.Communiter itaq; roborantibus potiſſimum uti conuenit,ut œnelæo calido & ſimilibus: abſtinendum iis quæ ualidè refrigerant: calidis fouendi potius ęgri, quatenus fieri poteſt.Etenim frigiditas ueluti reſolutionem repręſentat, naturaliter autem hæc opitulantur. Galli guttur combuſtum ieiuno bibendum in aqua tepida præbetur,uel leucanthemi flores ſimiliter,uel leporis teſticulus deraſus in uinum odoratum,cō tra hæc uitia bibitur.†uel calamintha myrrhaq; ante cœnam propinetur,uel rutæ ſylueſtris ſemen torrefactum per triduum potui exhibeatur. Cæterum pudenda eius qui hoc detinetur uitio,cimolia cum ſucco herbæ perdicii perunguntur.

†Huius loci hæc eſt lectio ī ueteri, ἢ καλαμίνθην ἢ σμύρναν δὸς πιεῖν,i.uel calamintha myrrhaq; in uino ante cęnā detur.

De iocinoris affectibus. Cap. XLVI.

IEcur pluribus uitiis oppottunum eſt.nam imbecillitate,inflammatione,eryſipelate,ſcirro,abſceſſu,ulceribus,& obſtructionibus corripitur. Primum de imbecillitate ipſius dicendum eſt,à qua propriè iocinoroſos nominare ægro tantes con ſueuerunt. Si ergo aluus in ſuccum quidem conuerſa uerum liquidiora deiiciat alimento minus probe, aut neutiquam in iecur diſtributo,ſic tamen ut uenter à noxa ſit immunis,attractricem uiſceris facultatē infirmari ſuſpicio eſt. Si uerò in eis recens caro lota eſſe uideatur,alteratricem,tum eam quæ ſanguini creando eſt dicata.At ſi ex calida intēperie ſit, imbecille,recrementum alui tēporis ſpatio fœculentius apparet, ualdeq; fętidum,bilis inſigniter colorata craſſaq; deſcendit. Iam uerò etiā quando iecoris ſubſtantia cū ea colliquatur, & totū corpus cōſumitur & febris urget,cibiq; faſtidiū,& bilioſus uomitus.Cū aūt frigida affligit intēperies,neq; frequens,neq; copioſa aluus eſt: quippe affectus lōgius prorogat, & certis diebus uēter cumulatius deiiciet,ſed minus fœtida ceu ſanguinis

craſſi

crassi fæcem, ut propè atra bilis uideatur. Item plures & uarii deiectionum colores, frigidam notant intemperiem, in qua febris languida apparet, facies non collabitur, maior ciborum appetentia inest, Harum intemperierum alterutri si accedat siccitas, recrementa erunt ficciora & pauciora, magisq; ægri sitient: si uero humida, liquidiora & copiosiora, tum sitis minus excruciat. At si inflammatio iecur infestat. omnibus quidē ex æquo dextra parte sub præcordiis dolor est: idemq; ad iugulum supra, ad usque costas spurias infra peruenit. Huic dolori accedit febris acuta, tussis sicca, sitis, cibi fastidium, spiritus difficultas, lingua primo rubra apparet, mox nigra: bilis euomitur, & aluus non respondet. Quum autem similia in pleuriticis signa existant, quo modo hos ab illis discernas, capite de pleuritide comperhensum est. Si uero Erysipelate iecur conflictetur, flammeus ardor gliscit, uruntur q; ægri, & marcor sequitur, qui μαρασμὸς græcis dicitur. Priuatim uero cum caua quidem iecoris inflammationem experiuntur, nausea adest, uomitus, cibi fastidium, & flammeus ardor intenditur, anima deficit, & sæpe membra perfrigescunt, ut aqua subter cutem transfundi inde incipiat. Rursus si gibbam ipsius regionem inflammatio exerceat, præter alia superius cōmemorata, tumor quoq; manifestius in superficie oculis & tactui conspicuus est. hæc quidē ualidam grandemq; inflammationem testantur. sin obscura quædam fuerit, iubebimus ęgro, magnam ædat respirationem. Et si dextra parte præcordia dolere dicat, moderata iecoris inflammatio censebitur. Quod si oblongus inflammationis tumor, qua parte musculi incumbunt, appareat, sed ita ut nullum ex prædictis adsit, illos ipsos eadem inflammatione occupari noscemus. Grauitas autem cū distentione, & doloris, dextra præcordiorū parte sensus, nullo subStante tumore, nulla febri urgente, uenarū signatur obstructio, qua uenæ portas & cō caua iocinoris perreptantes iis quæ per gybba ipsius excurrūt, committuntur. Itaque si in abscessum degenerat: inflammatio, dolor & distentio ipsis increscit, rigores sine ratione accedunt, dolentesq; iocinore, in sinistrum magis latus decumbere nequeunt, rupto autem abscessu, uel per urinas, uel per aluū cumulata puris subluuies prorumpit. At si tumor in scirrhosam affectionem deciderit, dolores quidem remittunt, sed tumor cū duritie est conspicuus, quæ ambiunt partes extenuant

& tempore procedente difficulter poterunt discerni. Quippe aqua inter cutem protinus comitatur,& tota præcordia humiditate conteguntur. Itaq; aduersus calidam iecoris intemperiem,refrigerantibus,tum is quæ uiscus mediocriter confirment,uti consilium est.id autem præstat seris & cichoriū,interim crudum,interim coctum cum coriandro assumptum, item decoctum ipsius,epotum,& succus non solum,uerum & puluis ipsius mulsæ insparsus & calidis,& frigidis iocinoris uitiis opitulatur Adhæc intybum troximum & sonchus eiusdē sunt generis.Benefacit etiam mali medici succi cyathus in aquā mulsam demissus,similiterq; filicis succus . At si cum obstructione mediocris affligat intemperies, ea ex uino quodam tenui, & quod urinæ mouendæ est,porriguntur. Catapotium uero quod recipiet radicis cichorii drachmas quatuor, chamæpyteos radicis drachmas quatuor trita cum melle cocto dantur ad nucis auellanæ magnitudinem, quibus aquam calidam superbibere conuenit,iam ex opio & semine alterci confecta propinātur, ipsumq; Philonis antidotum. In quibus calor intenditur,etiā rosaceum primi meriti ipsis,uel melinum potui datur. Esui, ptisanæ cremor,uel chondri cum hydrorosato, similiter panis ex aqua,cum quadam id genus dulci potione. Et summatim cibi erunt,qui mediocriter refrigerant, non obstruunt: uinum omnino circunciditur,nisi alteram ob causam, nempe stomachi imbecillitatem, hoc requirant, tum enim ex tenuibus & ijs quæ græci ὀλιγοφόρον uocant,aquosum aliquod exhibetur: Ac Erysipelas quoq; in eum modum curabitur. Porrò in frigida intemperie contrariis pugnandum est. Panis igitur rectè cum uino assumitur, item brassica bis térue incocta,castaneasq; esse confert & uuas passas tum ex gallinis quod satis est: uinumq; bibant: sed prius ipsis eupatorium, uel asarum, uel medicamentum diapepereon propinari debet. Iam ex iis quæ prius ad cœliacos & dysentericos inscripta sunt, idonea deligi debent: cyphoides autem appellatæ compositiones, ad calidas intemperies neutiquam conueniunt. nisi modica quędam caliditas cum humiditate copiosiore oborta fuerit. ad frigidas autem optima sunt remedia, magisq; si cum humiditate, aut iecoris obstructione euenerint. Si uerò obstructio ex crassia gl utinosisq; cōtracta humoribus fuerit, corruda & præsertim huius semen datur, item lauri radicis cortex. eupatoriumq;

riumq; ex oxymelite,uel lupinorum amarorum decocto cum ruta & pipere. Ad hæc farina lupinorum pota,& capparis radicis partes duæ,costi pars una cum uino : & medicamentum diabacanu ad obstructiones quas crassi uiscosiq; humores excitarunt salutariter sumitur: præterea iris & pistaciorum fructus cortexq;,marrubium insuper & amygdalæ amaræ, & ex ipsis pastilli,dracunculi,ariq; radix,agaricum,acetum scillites, oxymel,iecur lupi,aridum tritum & cochleario datum,omnibus iecoris affectibus ex uino dulci succurrit, item antidotum Theodoretum efficacissimum est remedium iecori obstructo, scirrho indurato diuq; inflammato. Item colicis & ictericis, similiter etiam picra ex oxymelite. Cibi his dandi sunt calidiores & qui aperiundi facultatem habent,nẽpe porra ex oxymelite,syluestris asparagus,& capparis,reliquaq; obsonia ex cõdimento alquo calefaciente,quodq; meatus referat,incocta. Vinum tenue ac uetus utile.uitanda sunt alimenta crassi succi,balnea crebra,eaq; potissimum à cibo. Si morbus in uetustatem incidit,etiam uenæ sectio purgatioq; adhibenda, si nihil prohibet. Cum autem iecur inflammationem experitur, sanguis ex cubito dextro intrepidè mittendus est, & copiosus si uires sufficient Extrinsecus farina hordeacea & fœnugræci, & semine lini cum palmulis, uel malis cotoniis, meliloti flore,absynthio,chamæmelino obducetur. Illud autem in summa præcipiendum est, ut astringentia emollientibus semper admisceantur. Epithemata uero iniici debent, tum quod ad Nileum authorem refertur, tum quod à grato odore euodes dicitur: item Philagrianum & Apollophanis, necnon ex melilotis confectum.deniq; quod coptum appellatur.. Porrò ad maximas inflammationes hoc ualde experientia comprobatum est,absynthii comæ,nardi gallicæ,asari,croci, singulorum uncia,iridis,myrrhæ, styracis, bdellii, ammoniaci suffiminis quod thymiama appellant, singulorum unciæ duæ, medullæ uitulinæ unciæ quatuor, cerati lentiscini libræ quatuor. Adhæc oxymel ipsis dandum est,simpliciaq; auxilia, nempe, asarum,nardus gallica,uel indica,iuncusq; odoratus rotundus,petroselinum. Aluus irritanda est,urticæ, uel mercurialis, coctorum esu. In declinatione morbi epithymum & polypodium ex mulsa porriguntur,aliusq; inaniri postulat per clysterem,initio quidem ex aqua mulsa cum sale,uel nitro, facta autem

tem inclinatione, miſcetur hyſſopum uel origanum, uel cnicum, uel centaureũ & cucurbita ſylueſtris. Summatim uero caua iecoris pars per aluũ : gibba per urinas expurgatur. Alimentum his dabitur, cremor ptiſanæ, in quo apiũ decoctũ ſit. At inflammationis quæ Eryſipelatis naturã referat, curationem ſuperius ſumus executi. Abſceſſu aũt facto, ruptura adiuuanda cataplaſmate triſpermo, cũ reſina, manna pice, radicibus altheę, columbæ fimo, caprillo ſtercore, præbibitur aũt ius decoctorũ ad tertias polij & fumariæ quæ in ordeo naſcitur, item decoctum thlaſpis uel cichorij, & chamædryos radicis bibant: uomicaq́; abſceſſus facta, mulſa conuenit, & quæ in renibus exulceratis cõmemorata ſunt. Extrinſecus imponitur medicamentum Mnaſei, reliquaq́; emollientia Item Iceſion, uel quod ſalicibus conſtat. Si uero iecur ſcirrho induratum fuerit, parum in medicina ſpei eſt, affectu in aquam ſubter cutem tranſeunte. Attamen emollientibus admiſcenda ſunt, ammoniacum, bdellium, medullæ, adipes, & quæ his ſimilẽ potentiã obtinent. Potiones expediunt, quæ anguſtias uiſceris recludunt abſtergunt q́;. Huiuſmodi ſunt quæ urinam citant, & calculos cõfringunt. Adhæc quæ nuper ad iecoris obſtructionem dicta nobis ſunt: alimento nimirum decenter adhibito.

De malo corporis habitu, qui Cachexia dicitur. *Cap. XLVII.*

PRincipia hydropicorũ affectuũ uocare noſtri malũ corporis habitũ, Græci καχεξίαν conſuerunt. Auxiliũ eſt, niſi aliquid impedit, in ſanguinis detractione, quæ particulatim ac per uices adhibita ad tertiũ quartumúe diem producitur. Sed uacuandi ſunt potiſſimũ, qui hæmorrhoidibus, aut mẽſtruis nõ reſpõdentibus in morbũ inciderunt, quemadmodum iis qui copia uitioſorũ humorum laborãt, uacuatio ſanguinis per uenã uitãda eſt: purgãdi aũt ſunt ex hiera, dia colocynthidos uictus erit tenuis, & deficcãs. Aquarũ naturaliũ uſus adhibebitur, primũ aluminoſarũ, nitroſarũq́; magis, mox ſulfuroſarũ: pluribus diebus iterpoſitis aliud balneũ accõmodabit, uarioq́; exercitationis generi credẽtur ægrotãtes, maximè aũt ei quod per medicos aliptas, i. reunctores adminiſtratur. poſtea ueratrũ aſſumẽt mirificè quoq; iuuat ipſos & abſynthij potio, & cottabiſmi. & dropaces. Si affectus in hydropẽ deciderit, aquæ ſubter cu-

ter cutem curationi ſubiicietur, quemadmodum exponemus.

De aqua inter cutem. Cap. XLVIII.

CVm iecur uehementer perfrixerit, interim ſanè primario, aut inflammatione, aut ſcirrho, aut alio implicitū uitio, interim lege conſortij quod cum aliis partibus habet ſanguinis elaboratio non ſuccedit, ac uitiū aquæ intercutis quod hydrops græcè dicit, inde cōtrahitur, in quo nōnunquam ſpiritus copia cū humidi momento intra mēbranā, quæ peritonæos appellatur, & inteſtina colligitur, ut abdomē percuſſum tympani modo crepitū elidat: qua ratione ēt tympanias nūcupatur, qui ſtomachi, alui, & coli inflationibus, febribusq; longis ſuperuenit. nōnunquā uero ex duritie peritonæi, aut uuluæ in mulieribus, aut ex ſcirrho generatur. Aliquando contra humorum abundantia cum pauciſſimo ſpiritu, in eiſdē regionibus collecta tanquam in utre quodā conſeruatur, unde malum, aſcites nominatur hydrops, & ipſe ex cauſis quas comprehendimus, contractus. Plurima uero ex parte, ex duritia & ſcirrho lienis, & iocinoris longisq; inteſtinorum profluuiis, in quibus fit ut uenter quidem intumeſcat, reliquum autem corpus quod alimentum non ſentiat, cōſumatur. Nonnunquam etiam in tota corporis mole frigidior pituitoſiorq; ſanguis cōtinetur, qualis partim à iecore deſcendit, partim ex tota carne corporis ueluti in aquam reſoluta emanat, adeo ut corpus albido, & pituitæ colore emortui inſtar appareat, uocaturque hydrops leucophlegmatias hypoſarcidios, uel anaſarca. Quem lentæ febres, malus ſtomachi habitus, hæmorrhoides diu ſuppreſſæ fluxus muliebris, ſpiritus difficultas, uigiliæ ſine ratione oborientes, cauſæq; his conſimiles mouerunt. Curatio igitur communis ab euacuatione incipit. Verum aſcites & tympanias appellatus medicamenta requirit, quæ aquam educāt. Cui autem anaſarca nomen eſt, ſanguinis detractione ſuccurrimus, maximè ſi affectus origo ex hęmorrhoidibus, aut menſtruis ſuppreſſis extitit, niſi prius cū malo habitu premebantur ſanguinem emiſerint. Et hic igitur ut in iis qui malā corporis habitudinē ſortiti ſunt, per uices tentāda eſt uacuatio. Deinde ſtercus bouis gregarii aridum exactè tritū, coctumq; in poſca, uel oxymelite, ſulfurisq; pars quarta ſuperinſperſa, toti uētris capacitati iniiciatur, uel ſtercora caprilla in pueri urina ad ſordium

dium spissitudinem macerata, applicato, per uentrem summè ipsos purgat. Item cataplasmatis utendum ex fermento, ficis pinguibus, calce, nitro, iride, cardamomo, sulfure uiuo, ammoniaco, baccis lauri, uua taminia, columbarum ruralium fimo, uel omnibus, uel quibusdam ex his cum oxymelite. Post quæ ephithema spongium appellatum ex caprillo stercore mirificè humiditatem uacuat, tum per latẽtes meatus, tũ per aluũ. Insequentibus diebus emplastra persiccantia imponuntur, tũ dia iteon, id est, quod ex salicibus est, tum quod icesium dicitur, uel quod Cureo ascribitur, uel diadaphnidon quod ex baccis lauri factum est, uel polyarchium, uel epithema diaspermaton ex seminibus præparatum. Atq; hoc indubiè mirificos præstat effectus, quod sequitur. quippe humores ex alto eripit: lapidis pyritis, sulfuris uiui, guttæ ammoniaci, singulorum drachmæ duodecim. cumini drachmæ sedecim, nitri drachmæ duodecim. Excipiuntur cera modica, & terebinthina, pellique illita, toti uerò ab imponuntur. Ius radicis sambuci decoctæ in uino potui datur, uel cucumer syluestris uino austero maceratus per triduum, cyatho uno propinatur. Accessio autem fit quotidie usq; ad cyathos tres: Hoc quod subiungitur, uaria constat mistura: balsami, nardi, casiæ, cumini, dulcis radiculæ, hyperici, iunci rotundi, asari, dauci, amomi, myrrhæ petroselini, calami aromatici, piperis, seselis, spondilij pares portiones, faciunt autem bene etiam singula per se, & omnia quæ urinæ ciendæ sunt similem facultatem obtinent. Cæterum scilla tosta, cũ melle trita & linctus modo exhibita, sine grauitate urinam mouet: coqui autem possit etiam in aqua, iis qui bibere uelint. Iam hoc quod sequitur præcipuè bonum est: interioris scillæ libræ duæ, in uini austeri sextariis tribus adusque tertias incocta porrigito ex uino quotidie, orsus à mystro usq; ad unciam. Istud urinam optimè prouocat, quod recipit aluminis liquidi circa fabæ magnitudinem: ubi aqua dissolueris, linteoq; percolaueris, ad tres dies propinato, uel uno interposito. Conuenit etiam his pitra ex oxymelite Adhæc Theodoretus, & ex amaris amygdalis pastillus. Plura uero aquam educũt, sed hæc usus comprobauit, gnidia grana quadraginta, aut quinquaginta, uel lathyrides uiginti, aut triginta, uel euphorbii siliquæ quinque, aut septem, uel squamæ æris drachmæ duæ, aut [illegible] cũ micis panis exceptæ, ac in orbiculos digestæ, uel sambuci

buci radicis corticis ſuccus epotus cum condito,uel chamelææ foliorum,æris combuſti, aniſi ſingulorum par modus datur in aqua,per initia quidem drachma una, diebus aliquot interpoſitis etiam duæ,& plures. Atque inſequentia, mirifica ſunt catapotia:aloes,euphorbij,cocci gnidij,ſingulorum uncia,rhei ſemuncia,excipiuntur ſucco braſſicæ, finguntúrque catapotia, dantur ſiliquæ ſeptem,aut nouem. Antidotum ex gariophilo, aquam mirabiliter elicit,iam uinum quod aquæ educendæ eſt, dare tentabimus. Eſt autem hoc præſtantiſſimum ſcillæ unciæ tres,ſeminis apii,capparis radicis corticis, piperis, ſingulorum drachmæ quatuor, cocci gnidij decorticati drachma, phylli drachma,malabathri galbuli duo,uini optimi heminæ duodecim, mellis crudi libræ ſex. Contuſa cibatáque uino perfunduntur, ſcilla ſimul leuigatur,dantur cyathi tres: poſt humoris euacuationem,etiam theriaca utendum eſt, & ſtercoris bubuli cochlear ex uino porum quotidie ſtrenuè auxiliatur. item clyſteres adhibendi acres, niſi uenter ſua ſponte humeſcat: tunc enim exiccare ipſum magis conuenit. Porrò in mulieribus quas aqua ſubter cutem male habet,etiam peſſus hic utilis eſt. Aniſi,cardamomi,cumini,nitri,ariſtolochiæ, fœnugræci, pulegii, ficuum interioris pares portiones ſuſino excepta mulieribus ſubiiciuntur. Secundum hæc aquis naturalibus, uti continenter expedit:ad hæc in arena contecti deſudent: aliis autem lauacris abſtinebunt.Quòd ſi uero interim lauent etiam,utentur in lauacro nitro,ſale,ſinapi, calce, & perſimilibus inſperſis. Hæc ſanè uel citra lauationem utilia ſunt, aridáque cum oleo uentri adfricata. At ſi id uitium eſt,cui anſarca nomen eſt, reliquas partes exerceri,quatenus licet,oportet & ſiccas ad ſolem perfricari. Reliqua uictus ratio ſiccior aſſumetur. Cibus itaque erit ſalſamentum, ſinapi, & allia:ex auibus ſyluestres,& ſiccæ magis Inter olera aſparagus,biſacutum,porrum,ſinapi,caucalis,reliquáque ſyluestria. Obſoniis miſcebitur ſal theriacus, uel iamblicus:uinum uetus,tenue, ad urinam mouendam efficax ebibitur. Sin autem facultas datur,ex marina confectum: omnis potio liberalis uitanda eſt,aquæ in totum.Quod ſi cum febri aqua ſubter cutem inuadat,calidioribus,acrioribúſque cibis & auxiliis abſtinendum, mixtim uero his utendum, ita ut ei quòd magis urget, occurramus: ſi uero id morbi genus eſt quo uenter ſonitum ædit, Tympanias uocatur, purgantia, &

quæ

quæ uniuerſum corpus emaciant colliquantq́; releganda ſunt item ex iјs quæ urinam mouent efficaciora. Illis autem quæ extenuare & diſcutere ſpiritus poſſunt, tum intrinſecus, tum à foris utendum eſt. aut cucurbitulæ leues crebro toti uentri ſuffigentur. Sin id uitij male habet, in quo ueluti in utrē aqua contrahitur aſcites uocatur, niſi prædictis ceſſerit remedijs, ad perforationem ueniendum eſt quæ παρακέντησις dicitur, quod nulli alij aquæ ſubter cutem generi conuenit.

De Liene. Cap. XLIX.

CVm lien melancholicum humorem, qui ueluti limus ſanguinis exiſtat, à iocinore trahere ſoleat, ſi quidem facultas attractrix infirma fuerit, meatus'ue obſtructus per quem prius trahebatur, niger icterus conſtituitur, ſanguine impuro per totum corpus diſperſo. At ſi lienem grauitas, & diſtentio, uel etiam dolor exerceat, obſtructio indicatur: ſi nihil horū euenerit, attrahendi potentiæ imbecillitas. Quinetiam ſi atræ bilis uomitus ſine febre aliáue malignitate oboritur, retentricem lienis uim laborare indicium eſt. Expultricis imbecillitas cibum faſtidium efferet, dum non amplius melancholicum excrementum, ab liene ad uentriculi oſtium defertur, appetentiamq́ue excitat ſed in ipſo liene obſtruitur, primum ſanè inflammatio huius, cuius notæ ſunt, feruor, dolor, & diſtentio, excitatur. quæ paulopòſt in ſchirrum degenerat, ſic ut feruor quidem doloŕq; finierit, tumor autem & duritia maneat, Hoc preſſis uitio, os fœtet, gingiuæ exeduntur, ulcera in cruribus cicatricem non recipiunt, ob quæ ſimul affecto iocinore, cutem ſubeuntes aquæ colliguntur, ſicut comprehenſum eſt. Itaque intemperies ipſis eandem cum iocinore curationē poſtulat. ſi adeſt inflammatio, ſanguis à cubito ſiniſteriore, uel ab extrema manu dimittendus eſt, eo quòd reuulſio longioribus interuallis fieri debeat, uel etiam propter naturalem quandam cognationem: deinde cataplaſma inducendum ex quæ citra euidentem calorem extenuant, admixtis quibuſdam etiam nunc aſtringentibus: uidetur autem hanc facultatem habere ſuaptè natura, qui uocatur flos ſalis. Porrò eſt & hoc cataplaſma mirificum, fœnugræci triens, farinæ hordeaciæ, naſturcij, ſingulorum uncia, ſicuum pinguium libra, uerbenacæ herbæ aridæ uncia,

dæ uncia,ficus,aceto quam acerrimo macerantur. Deinde cum alijs prius contusis incoquuntur,postea iterum coquuntur. Vel stercus caprillum cum cruda ordei farina coctum ex posca inducitur: adhibeto,si placet,& salis florem, fouēdo autem prius cyprino cum aceti momento,malagmatis utitor, primum simplicioribus,quale est hoc. Ceræ sesquilibra,centaurij libra, nitri triens,terebinthinæ, seminis uiticis, capparis radicis corticis,singulorum quincunx. Coctis quæ liquari possunt,arida inspargu̅tur. iam quod ad Nileum autorem refertur præstantissimum est. Verum ubi inflammatio in scirrum degenerat,ualentioribus uti conuenit, ut etiam cutis summa exulceratur, quale est quod ex fimo caprillo constat,& citrinum. huc accedunt Macherionis, Curei, item ex baccis lauri confectum, & ex salicibus. Quod subsequetur,etiam ipse expertus sum,auri pigmenti unciæ duæ, sandarachæ unciæ duæ, ceræ libra, terebintinæ libra,picis aridæ tantundem, galbani uncia, opopanacis uncia,capparis radicis corticis,glandis unguentariæ,singulorum unciȩ quatuor,lachrimæ ammoniaci scrupula sex, nardini, uel cyprini unciæ quinque. Ammoniacum etiam cum aceto applicatum, lieni sæpe profuit, item potum scrupulis tribus quaternisvȩ cum uno castorei, si priusquam in lauacrū descendant, ficum siccatum comederint,sputoque eam reddiderint, uel ammoniaci pars una, castorii tantundem: datur drachma. hæc etiam ad induratos scirrho, proficiunt, quemadmodum capparis quoque cortex ex aceto contritus, applicatusque. Idem bibitus aceto,uel oxymelite,crassos,glutinososque humores uacuat,interim sanguinem. Iam salicis cortex, consimiliter inungitur, & cinis ex officia fabrili cum cruda ordei farina ex oxymelite inductus. Item centaurei succus à foris impositis, epotusque, & lupinorum amarorum decoctum cum ruta & pipere potu assumptum, nec non farina ipsorum obducta,& aqua in qua candens ferrum subinde extinctum est,febricitantibus per se data cyathis tribus. febri carentibus autem cum uino & aceti cyatho uno, uel rumicis syluestris radicis cum scilla tres oboli, uel chamædryos, uel serpilli acetabulum totum cum oxymelite, uel anagallidis, quæ cœruleum florem obtinet,duo oboli, cum posca bibuntur, uel acetum scillites,uel oxymel. Cōposita autē hæc, panacis radicis, guttæ ammoniaci, capparis radicis corticis, herbæ lanariæ,

scillæ

genere, cui nomen anasarca, in pituitosam humiditatem, est mutatio. Verum talis arquatus dignoscitur hac nota, quòd nõ subito, ac una uice, sed paulatim procreetur, sic ut nullum ex commemoratis adsit. Iam uerò noxii medicamenti potus, & uirus extrinsecus à uenenato animali illatum, regium morbũ parit. Itaque calidę iecoris intemperiei, & inflammationis uiriumque imbecillitatis, curationem suprà sumus persecuti, ubi de ipso agebatur, quam etiam integram huc transferre oportet ne eadem mihi sint repetenda. At si meatus conceptaculi fęllis utrique sint obstructi, uel alter duntaxat, uenam, in cubito dextro ipsis diuidi consilium est. Nonnulli uero, tum his, tum illis qui ex iecore inflammato, arquatum contraxerunt, uenam propter minimum dextræ manus digitum, incidunt. Cataplasmatis quæ inflammationem arcent utendum est, & purgatione ex hiera, nec non clysteres idonei sunt, potui rectè datur arquaticis, ius apij, uel adianthi, uel rumicis, uel serpilli decoctorum ad tertias, uel absynthium potioni inspergitur. Præclare faciunt raphani succi cyathi duo, cum uini cyatho uno poti. Et cichorei succi cyathi bini, uel terni per se aut cũ uino poti. Sed qui iecoris inflammationi arquatum fuerunt acceptum, mulsum bibent, uel decoctum tenuis aristolochiæ, uel hyperici, uel adianthi, uel herbæ lanariæ, uel erythrodani similiter, uel cornus ceruini scobis drachma, cum uino, uel pastinaci syluestris decoctum in uino, ut tertia pars supersit, uel sulphuris uiui drachma in ouis sorbetur. Hæc etiam propter obstructionem arquato laborantibus ualde auxiliantur, seminis autem attriplicis scrupuli octo, cum chrysattico, aut alio passo in solii ingressu poti, uacuationem magnam præstant. Rectè etiam picra datur, & sicca, & ex oxymelite, & Theodoretus. Iam ex amaris amygdalis pastillus datur, & cinamomi quantum tribus digitis comprehendi potest, in mulsi cyatho uno, uel aqua temperata, uel myrrhæ ad fabæ magnitudinem cum piperis granis quinque, tantundemque cinamomi. Qui uero ex calida solidarum partium intemperie in arquatum inciderunt, molli frictione, exercitiis moderatis, unctione & balneis tractandi sunt, cibo humido & mediocriter, refrigerante, cremore ptisanæ, intybo, seri, cichoreo, piscibusque, uino tenui aquoso. Qui ex lethali potione, aut ex uirulentorũ animaliũ morsibus in hunc affectũ sunt prolapsi, de iis quinto uolumine

tractabitur. Porrò si bilis in oculos faciemq́; se receperit, elaterij instar erui cũ lacte muliebri naribus in balneo instillato, & statim in soliũ descendãt, cauentes ne caput immergatur. Post balneũ uictu, recreatis, rursus medicamentũ errhinon in sole, naribus infundito. Bene facit etiã cyclamini succus, porri, & nigellæ. Acetũ uero accerrimũ naribus attrahat in solio desidẽs, cõtineatq́; & pressis naribus paulisper, & mirifice uacuabitur.

De umbilico prominente. Cap. LI.

CAusam umbilici prominentis, & quomodo id uitij manu curetur, in parte chirurgica docebimus. Quoniam uerò nonnulli etiã medicamẽtis in naturalẽ statũ redierunt, ipsa hoc loco dicemus. Aluminis scissilis drachmæ quinque, flocium uini drachmæ octo, rosacei decem, gallæ immaturæ drachmæ duæ. Vino diluta, & in mellis spissitudinem redacta loco affecto inducuntur. Extrinsecus spongia posca madens superinijcitur, & fasciola deligatur. ALIVD. Fabæ fresæ, corticũ gallæ, balaustij pares portiones, coquuntur in aqua: ubi dissoluta fuerint, tritaque diligenter, spongia, ut prædictum est, imponuntur. ALIVD. Plumbi scobis drachmæ sedecim, cicutæ, mannę, cerussæ, hypocistidis succi, singulorum drachma, uino dissolutis in modum prædictum utitor.

Quomodo impuberes imberbesque diu maneant, & particulæ naturales testesque conseruentur, ibidem etiam psilothra numerantur. Cap. LII.

CImoliæ cretæ, & cerussæ æquales partes, alterci succo excipiuntur ut sordium spissitudo fiat, deinde oleo lentiscino quantum sufficit adiecto contundito, ac utitor. ALIVD Cicutæ succum, solani, alterci, lupini foliorum tenerrimorum, psillij æqualem modũ. ubi contriueris, utitor, sed locum prius abstergito abluitoq́;. Oportet autem pridie quàm usurpare uelis, aquam bibere. Medicamentum pilis abolendis dicatum, psilotrum appellatum. Asellorum domesticorũ, qui tacti conduplicant sese in orbem, pilulæ rotũdissimæ similem, græci κατοικιδίους ὀνίσκους uocant, drachmæ duæ, sandarachæ drachmæ quatuor, calcis drachmæ octo, aceti ueteris cyathus. Lixiuiæ è ficu tantundẽ: coquito in fictili, ac in balneo utitor. ALIVD. Calcis uiuæ partibus duabus, auripigmenti totidẽ,

terræ cimoliæ parte una,in aqua coctis quemadmodum explicitum est utitor. ALIVD. Simplex odorisque expers: calcis uiuæ utriusq; sextarium, sandarachæ unciam. Coquito ut dictum est,& utitor. Porrò quæ pilus adimant,in ocularijs exposita sunt.

De ramicum generibus. *Cap. LIII.*

CVm intestina peritonæo rupto deuoluuntur, operosa nimium est curatio, cum uerò ob raritatem illius descendunt,facilior sanandi ratio est: ac huic malo pueri potius, utpote humidioris naturæ, sunt opportuni, multique adeo citra manus operam medicaminibus impositis, & conuenienti deligatura persanati sunt. Vtendum uerò est remediis infra comprehensis,ubi hoc solum addiderimus, affectus solo loco differre. Quando nanque intestinum etiam num suprà in inguinibus iacet, nostri inguinis ramicẽ græci,βουβωνοκήλην uocant. Cum in scrotum iam infrà delapsum est intestinorũ ramex,græce ἐντεροκήλη dicitur.Malicorij igitur drachmæ, decẽ gallæ immaturæ drachmæ quinque, in uini austeri cyathis tribus incoctæ,& leuigatę imponantur, intestino prius confricato,& aqua frigida superfusa:decimo die soluuntur, sed ita,ut æger in lecto maneat diebus triginta, bibatque cupressi decoctum cum uino,uel eius globulorum tres obolos,ex diluta uini potione. hoc medicamentum auxiliatur pueris.

Aliud glutinatorium.

SYmphyti radicis,marrubii succi, amygdalarum amararum, gummi,pares portiones. ALIVD. Terebinthinæ sescuncia, ceræ,thuris, myrrhæ, ichthyocollæ, cochlearum cũ suis testis, singulorũ uncia, ichthyocolla in aceto diebus tribus ante maceratur. ALIVD Cupressi,galbulorũ uncia, gallæ tantundẽ, melicorii semũcia,taurocollæ unciæ tres,mãnæ thuris,semuncia,symphyti tantundem,cochlearum cum testis uncia.Galbuli & malicorium uino astringenti diu incoquuntur. Et cum reliquis leuigatis excepta, in usum accommodato. ALIVD. Aloes,malicorii,thuris,hypocistidis succi, glutini fabrilis,picis, bituminis,singulorũ sescuncia, uini dulcis qđ sufficit. ALIVD. Magis uarium,facit etiã adultis cum morbus uetustatẽ nondũ senserit:chrysocollæ,taurocollæ, sarcocollę,ichthyocollæ,lapidis Gagatis, lapidis hęmatitis rhus, syriaci, & coriarii, acaciæ

singulorum sescuncia, lapidis pyritis ignem non experti, magnetis cœrulei coloris, aluminis scissi, mannæ thuris, singulorum uncia, picis brutiæ unciæ quinq;, cochlearum cum testis uncia, argenti recrementi quod helcysma dicitur, unciæ quatuor, gallæ, squamæ stomomatis, æris singulorũ uncia, bituminis unciæ sex, Myrsinati quod satis est. Vino astringente arida excipiuntur, Medicamento tam spisso ut digitos non coinquinet, utitor. Quod si iacere non sustineant, triangula ipsos fascia crassiore, quæq; intestina possit constringere, tuto deligabis A cibis inflantibus abstinendũ, uino copiosiore, crebris balneis, ualido motu, nempe cursu, saltu, clamore, & id genus aliis.

Ad aquosum ramicem qui hydrocele dicitur, ut humor collectus euacuetur.

PIperis grana centũ, lauri baccæ octoginta, nitri drachmæ uiginti, cerę drachmæ quadraginta, olei heminæ dimidio exceptis utitor. ALIVD. præstantissimum. Lapidis asii floris drachmæ sex, uuæ passæ acinis uacuæ drachmæ duæ. cumini ęthiopici drachmæ octo, nitri rubri tantundem. Trita imponito, fouens uesperi & mane: quidam uero adiiciunt etiam sulfuris drachmas octo. ALIVD Calcem uiua balnei sordibus exceptam cum cerato impones, & paululum nitri calci miscebis. ALIVD. Radicis brassicæ crematæ cinis adipe suillo ueteri liquefacto exceptus inducitur: per triduum soluitur. † Ne autẽ humoris magna fiat colluuies, hoc utere malagmate, Ceræ libris duabus & semisse, picis triente, guttæ ammoniaci triente, aluminis liquidi sescuncia. Proficit etiam medicamentum diæ giron hoc est ex populo nigra & reliqua extrahentia.

† Antiquus codex, πρὸς δὲ τὸ μὴ πάλιν συλλογὴν ὑγροῦ γενέσθαι, Ne autem rursus humor colligatur.

De inflammatione testiculi scrotique & aliis ipsorum affectibus. Cap. LIIII.

SCroti inflammatio hisce agnoscetur notis. locus primo contactu indolescit, feruor, duritiesq; intensa apparent. Testiculo autem inflammationem sentiente non ex leui tactu dolẽt affecti, sed innixis ualidius digitis rubor & durities ipsius per summa minor extare uidetur: impressis autem digitis durities in alto occurrit, & febris nonnunquam oritur. Itaque testiculorum inflammationibus propriè cõuenit sanguis

ex

ex talo dimissus: cōiter aūt oībus cataplasmata & cerata. Im poni igit debēt ex lomēto diluta uini mixtione cocto cū uuis passis pinguibus acinorū expertibus cumini, uel hastulæ regiæ radix incocta, cōtritaq; miscet tenuissimæ parti polētæ æquali: uice cataplasmatis adhibet uel lini semē ex diluto uino, uel fœnugræcū ex mulsa, uel lilij radix ex mulsa, aut recentibus uini floribus cū polētæ polline. Vel senecion. & coriandrū uiride cū uuis passis quibus acini sunt exēpti. Sin multus infestat ardor, folijs alterci cū triticea farina, aut cicerū obducūtur, uel arundinis folijs, uel cucurbita cruda. Si uetustior est morbus cū duritie, cucumeris syluestris radix in mulsa cocta, leuigataq; cum lolij farina admouetur. Itē hoc efficax est auxiliū, uuarū passarum quibus acini sint exēpti, unciæ quinq;, cicerū subferuefactorū sescūcia, cumini uncia, sulfuris unciæ nouē, nitri uncia, resinæ unciæ tres & semissis cōtrita oīa cū melle in cataplasmatis formā digerēs, utitor. cerata aūt hæc sunt, olei cyathus, colophoniæ unciæ sex plūbaginis, cumini, uuarū passarū, lomenti singulorū triens, ceræ sextans. Plumbago cū oleo adusq; aliquantulam spissitudinem incoquitur. deinde cera resinaq; inditur. Sublata ab igne semifrigida, uuis passis cōtritis, farinisq; superfundito. ALIVD Olei anethini & rosacei, ceræ, resinæ piceæ, singulorū quincunx, cumini unciæ duæ & semissis, stercoris asinini sescuncia cuminū teritur cum stercore asinino, ceratumq; refrigeratū miscetur unaq; leuigatur, deinde in panniculum illitū admouetur, lana superaccōmodata. olei omphacini, uel butyri, uel resinæ æquali modo utitor. Quòd si à sudoribus ulcerata scroto excitētur, gallā detritam, uel alumen inspargito, pingui aut hircino felli & perungito. Porrò ad testes aphtæ ulcere pressos terram cimoliam cum aqua prius illitam, sinito siccescere, calidaq; aqua abstergito, myrtum siccam, & smyrnij paulum in puluerem redactum applicato. Si caro in testiculis excreuerit, cinis sarmentaceus nitro & aqua maceratus curat inductus. Pruritu scrotum irritante, nitrum, pediculania, Græci staphidagriam appellant, alumen liquidum, aceto contritum, rosaceoque, illinitur in balneo Vbi laueris, candidus oui liquor cum melle parti inungetur.

De seminis profluuio & ueneris insomnijs. Cap. LV.

SEminis profluuium quod græcè γονόῤῥοια appellatur, est inuita, ac præter uoluntatem excretio, quæ continuè na-

turalibus nō intensis, ex retentricis naturæ facultatis imbecillitate prouenit: in qua ex usu est cōquiescere, lumbos pubemque hapso ex uino & melino uel œnanthino cōtegentes: mox cataplasmatis obducere ex palmulis, malis cotoneis, œnante, acacia hypocistide, rhu, & similibus. Insidere oportet lentisci, rubi, & id genus aliorū in uino decoctionibus, uel etiam aquis cibisq; uti siccātibus: post prima morbi tēpora ad exercitatoriam rationē deducere, qua totū corpus, partesq; affectæ confirmentur. Cæterū quō seminis paretur fœcunditas, libro primo, ubi de sanitate tuēda agitur, abundè tractauimus. Vbi etiā illorum qui uenerē exercere nequeunt, scripta est curatio, itē quæ ad ueneris insomnia proficiant. porrò iuuabit genituræ profluuio laborātes, & lectus frigidior, & dextri lateris, uel sinistri incubitus, itē medicamēta frigida lumbis substrata, qualia sunt coriādrū, cicuta, cerussa, portulaca: omnia uero ex aceto.

De satyriasi. Cap. LVI.

SAtyriasis est naturalium palpitatio, quæ cuidā seminis uasculorum inflammatoriæ affectioni cum intentione superuenit. Hæc palpitatio nisi finiatur, in seminariorū uasorum resolutionē, aut conuulsionē delabi consueuit, ac qui conuulsi fuerint celeriter intereunt. obeuntes autē uentrē inflantur, & frigidū sudorem emittunt, ac mulieribus quoq;, sed raro hoc mali accidit. sanguinē igitur protinus dimittere conuenit, uictu uti tenui, & abstemio, eumq; assumere quotidie, ualenter nunquā, sed paulatim. Laudatissimum igitur est remedium, beta, malua, & mercurialis momentū, & ius esculentum cochlearū: nil mali fuerit etiam ex simplicibus clysterē ab inferiore parte inīcere. Quæ uerò urinā mouent, medicinæ cauendæ sunt, lumbis refrigerantia quoq; admouere oportet, ut solani succum, aut portulacæ, aut alterci, aut cicutæ. Necesse uero est, colem, & inter anum, scrotumq; locum refrigerantium, quibus leniendi uis inest, aliquo demulcere, nempe argēti spuma cimolia creta, cerussa, aceto dilutis, aut aqua, aut uino dulci, aut sapa sepino cubitu cōquiescere nociuum est. Rursus confert bibere nimpheæ radicē, iridē, & adiantum. Rutæ uero succi potus profuerit, & seminis profluuio laboranti, & cui naturalia sunt arrecta. Cibus datur frumentaceus modicus, sitis inducitur. At si prorogatur uitium, cucurbitulæ cute ferro incisa defigēde sunt. Si plenitudo adsit ēt hirudinibus uacuare,

cuare,& uentrē cruda ordei farina ob linere, alienum non est.

De priapismo. Cap. LVII.

PRiapismus est firmū genitalis incrementū, quod in lōgū latumq; intumescit, citra ueneris appetentiā flatulentus nimirū est spiritus qui particulā in tumorē attollit, ex humoribus crassis,& uiscosis modici caloris opera procreatus. Notū uero est cuiliber, particulas nō esse calfaciēdas, sed leniter refrigerādas cerato rosaceo, cū aqua cōtuso, itē chamæmelino cerato in genitali & lūbis imposito, uictus & medicamēta exhibent, quæ extenuare citra manifestū calorē possunt. Applicabuntur et quæ naturali modo operātur, experimētis ac usu probatā. Nymphea igit potui dabit, uiticis semē: rutæq; uiridis obsonijs mixtū. Sed p initia id nō assumi debet, ut quod uehementer calefaciat: uerū post aliorū extenuātiū usum. Si uacuatione uti libeat p uomitū id facies. Nā per aluū factæ, uicinas particulas sæpe fluxioni oportunas efficiūt. Exercitiū fricatióque flatib. discutiēdis rectè adhibētur. Nulli pdictorū uenus pdest, nisi quibus ex huius abstinētia semē abūdare coniicimus.

De particulis inefficacibus. Cap. LVIII.

QVi hoc uitio laborant, non ruunt in uenerem eoq; pusillanimes fiunt. Causa horū est, particularū resolutio, uel seminis inopia. Cū igitur ea quæ semini generando sunt, libro primo inter præcepta salubria exposuerim, tum quæ simplici uirtute ad uenerē incitant, nunc ualentiora adijcere oportet. Cōmuniter igitur medicamētis quæ à lassitudinibus reficiēdis, acopa dicūtur, ad resolutionē inscriptis, hic quoq; utendū est. Priuatim stellio cōcrematus, in pulueremq; redactus cū oleo magno dextri pedis digito, illinitur, & uenus exercetur: ubi cessare uoles, digitus abluatur. Iā medicamentū ex stellionibus uaria constans mistura efficax est. Potui uerò dantur quæ incitant, quale hoc primū est, piperis, baccarum pini, petroselini, ceruini genitalis ramenti, terebinthinæ pares portiones, melle excipiuntur. ALIVD. Cicerum crudorū, baccarum pini, singulorum unciæ duæ, seminis erucæ, piperis, singulorum uncia, mellis datur quod drachmas duas impleat cū uino. Item satyriace dicta ex multis composita congruet, atq; id genus alia. Inspicere præterea oportet reliquas morbi causas, & conuenientem ipsis correctionem accommodare.

Pudendorum & ani remedia. Cap. LIX.

NAturalium aniq; ulcera circa inflammationem oborta, medicamentis indigent, quæ uehementer reficcāt: cuiusmodi sunt ex charta cōbusta, anethū ustum aridum, cucurbita cōcremata. At siccis recētibusq; ulceribus, etiā aloe præsens est remedium, si arida in puluerē redacta applicetur. Porrò omniū leuissimū est, & nihilominus efficax pōpholyx. At si humidiora euenerint ulcera, piceæ cortex per se lapis hæmatites. an etiā altè descenderint, manna prædictis miscebitur. Si pascendo serpant, lenticula cum malicoriis inducetur, utendumq; est Coraco ex phymelite appellato, & bithyno, adhæc, eo quod ex charta usta cōponitur. Rimas autē naturaliū sedisq;, Græci uocant rhagadas, iuuat resina fricta, cum rosaceo cōtrita, ut sordiū fiat spissitudo, adiecto etiā luteo oui, opioq;, uel hederæ foliorū cōbustorū cinis cū rosaceo in plumbea pila tritus admouetur. Iā pastillus ex œnelæo, & lapis phrygius admodum probata sunt remedia ad rimas, tū sordida circa ani orbē ulcera, præsertim quæ elidi nequeunt. ALIVD simplex quod ēt acrimoniā obtundit. Cadmiæ combustæ, elotæq; unciæ duæ, rosarū ungue ex foliis desecto, unciæ sex. puluis inspergitur parti uino prius absterſæ. Ad condylomata uerò faciunt chalcitidis, œsypi, medullæ ceruinæ, rubi foliorū æquales portiones cū cerato, idē præstāt pastilli ex œnæleo. Quod si in cole intra genitalis foramē ulcus delituerit, pus, uel sanguis citra urinā redditus fatebitur. Curatur primū aquosa mulsa collutum, mox lacte, postea collyrio Asteri lacti mixto, aut pastillo Leuco, aut is qui uocatur dialotarion in plumbea pila subactus demittitur, uel etiam penna tincta perlinitur, inde tenue linamentum tortile unctum imponitur. Præstantissimum uero est etiam quod capit gallæ, pompholygis, amyli, & aloes pares modos, rosaceo, & plantaginis succo leuigatos.

Ad naturalium dolores.

BVtyri, resinæ, paribus portionibus pulchrè liquatis obducito, uel ex seminis linis succo, æquum myrrhæ & resinæ frictæ pondus leuigatum imponito.

Ad intumescentia pudenda.

VItis foliorum tenerorum triginta numero, cerussæ drachmæ quatuor trita applicantur. Cæterum fotu ex aqua marina

rina frigida coles utitor & quiete,penemq́; deligato. Carnosas naturalium excrescentias,quas Graeci thymos uocant, compescit,nec sinit rursus augescere cinis palmitum cum aceto cataplasmatis modo illitus,item salicis corticis combusti cinis. In uniuersum & thymus,& myrmecia,& uerruca pensilis quae dicitur acrochordon per medicamenta ualenter exulcerantia eliduntur: ijs autem quae exedunt,emoriuntur. Propriè contra haec uitia proficit,elaterium cum sale impositum, grossi cũ aceto,nitro & farina. Liquor fici illitus, smaridis caput salsum crematum in cinerem, aerugo cum sulfure uino cómbusta, tithymalli liquor illitus, ocymi folia cum atramento sutorio, uel heliotropii maioris semen cum uino cataplasmatis modo applicatum.

Ad ani inflammationem.

CErusae unciae quatuor,pompolygis uncia, uel cadmiae tenerae,thuris,singulorum uncia: sereos succi hemina diluuntur,succus autem paulatim affunditur,donec absumatur. Deinde ceratum ex uncijs duabus cerae, & rosacei libra confectũ: ubi deraseris miscetur,ualideq́; emollitur. Demittitur autem instrumento quod à pure trahendo πυ̃ελκον Graeci nominãt, & superdeligatur, facit autem & ad ani fissa cum inflammationem sentiunt,item aduersus sedis exulcerationes, cum ardore,aut rosione infestantes.

Ad sedis erysipelata.

MEdicamenti,quod ab herbarum succis diachylon appellatur,libra,rosacei quantum satis est,panis puri libra, croci uncia,opij uncia.crocus & opiũ passo macerantur,panis aqua. Deinde leuigatis ipsis,medicamen diachylon, & rosaceum admiscetur,emolliturq́;:Vtile est etiam ad podagras calidissimas ALIVD. Arcet etiam ani inflammationem cerussa cum uino rosaceoq́; in pila plumbea,& cochleari plumbeo trita inunctaq́;, uel cerussam & oui candidum rosaceumq́; in eadem pila leuigata,dum sordium spissitudinem habeant, perungito.

Hedricum ad ani dolores.

ALterci folia tenera,portulacae folia tenera, micas panis in uino tinctas,ouorum tostorum lutea pari pondere,rosacei quod satis est,ubi locum rosarum & meliloti decocto foueris, cataplasma imponito.

Hedricum optimum ad ani inflammationes, eiusdemque excrescentias.

CErussæ,spumæ argenti,suffiminis ammoniaci,bdellij, singulorum scrupula sex,terebinthinæ uncia,ceræ semuncia. Arida succo solani,alterci,uel portulacæ conteruntur. Quæ liquātur,ubi illis adiuncta fuerint,excipito. Et emolitis rosaceo,utitor. Iam medicamē phicotyche.& dia molibdenes ad hæc diatotarion. Præterea pastillus dia halicabu & dia rodon ad ani inflammationes genitaliumq; laudata sunt remedia.

Ad excrescentias ani.

EXcrescentijs si inflammatio adest, utēdum generatim iam commemoratas,& propriè hoc pastillo, cerussæ quadrans, pompholygis uncia,argenti spumæ sextans,mastichæ scrupula sex,alterci succo excipiuntur. Si careant inflammatione, cupressi galbulorum combustorum cinis loco dolenti, uino prius absterso inspargitur,uel cucurbitæ aridæ corticis combusti,uel palmularum nucleorum cinis similiter, uel testarū ouorum,& fœniculi cinis,uel succi mali punici foliorum, æqualis modus. Vino albo detersa pars diebus septem eluitur. callosa autem tubercula calce & auripigmento cum aceto acri trito, rectè etiam in sole perungis.

De hæmorrhoidibus.

ORis uenarum,quæ quod sanguinem fundere solita sint græcis αἱμοῤῥοΐδες appellant, iustò largius inanitis, habitum in aquam subter cutem resolui contingit,& affectos,infeliciter contabescere: periculum uero est, etiam ne largum sanguinis profluuium accidat, quemadmodum ne idem in totum supprimatur: unde laboriosa est curatio. Quare cum plures sint hęmorrhoides,unā purgationis gratia relinquere oportet. Quædam uero superius existunt,non apparentes,eoq; difficilem curationem recipiunt Cæce autem nihil quidem excernunt,sed dolorem mouent acriorem,hę itaq; succo cyclamini illito adaperiuntur. Contra eas uero quæ immodicè fundunt sanguinem, spinæ ægyptiæ,foliorum sambuci, artemisiæ, singulorum unciæ quinque, sideritidis unciæ quatuor,coquuntur in aquæ heminis octo ad dimidias,inde herbæ proiiciuntur. aquæ uero miscetur puluis hic cretæ sutoriæ,aluminis rotundi, singu-

lorum

lorum drachmæ octo, argenti spumæ drachmæ quatuor, gallæ drachmæ tres, misyos drachmæ duæ, sereos tantundem. ubi pulverem decocto solueris, septies quotidie irrorato. insecuto die pari modo aliã confectionem mensura æqualem superfundito: sic tertio. Et si reliquiæ aliquæ remaneant, quarto die acu compunges: si sentiat æger, aut cruor emanet, decoctum similiter facit, pulueris uero partem dimidiam miscebis. Cum foueris, puluere attingito, ut exactè adurantur panis ob inflammationem instar cataplasmatis inducetur. ALIVD Panis purus in garum primæ notæ tinctus, ustusq; in nouo fictili, & pertritus applicatur, ano prius uino abluta. Facit etiam ad excrescẽtias. ALIVD. Sereos drachmæ duæ, chalcitidis drachma, misyos tantundem, atramenti sutorij quod chalcantum dicitur drachmæ tres, aluminis scissi drachmæ nouem, æris combusti drachma, cretæ sutoriæ drachma sicco utitor. Cibi erunt ijs qui supramodum inaniuntur, pauci sanguinis efficaces, & minimè recrementitij, quiq; siccant, & astringunt, cuiusmodi est chondrus ex posca lotus: oryza & alica. Ex oleribus conueniunt intybus, cichoreũ, portulaca: inter uina, quæ astringunt. In hæmorrhoidibus autem obcœcatis, his contrarius uictus proderit: potissimum uero loliginum, sepiarum, multipedarum, torpedinis, selachiorumq; esus probè conueniet. hæc enim sanguinem cõmouent, item quæ mensibus ciendis sunt, hisce congruunt.

Ad procidentem anum.

ERucæ fructus, gallarum cerussæ, acaciæ, hypocistidis succi, piceæ corticis, thuris, myrrhæ mineæ, paria pondera. Sicca admoueto, ano uino prius austero detersa. ALIVD. Recrementi plumbi, rhus syriaci, singulorum drachmæ octo, rosarũ floris drachmæ quatuor, myrrhæ mineæ drachmæ duæ. Vtitor sicut priore. ALIVD. Piceæ corticis, mannæ, spumæ argenti, singulorum drachmæ octo, cupressi orbiculorum siccorum, plumbaginis singulorum drachmæ duæ, utitor quemadmodum præceptum est. itẽ urina ipsius ægri calens adhuc superfusa adiuuat.

De uteri affectibus & primum de mensium purgatione. Cap. LX:

MVlierum plurimis menses quartodecimo anno fluere incipiunt, paucis uero ante tertiumdecimũ, aut duodecimum,

decimum,plerisq; autem post quartumdecimum erumpunt. Tẽpus cuiq; purgationi præfinitum nõ est,ordinatumq;, multis ad duos trésue dies, haud paucis usq; ad quintum profluit, aliis etiam adusq; septimũ: raro ad duodecimũ purgatæ sunt. Porrò desinunt menstrua aliis anno quinquagesimo, paucis autem usq; ad sexagesimum durant. Nonnullis à triginta quinq; annis,præsertim obesis,menses cessare incipiunt morata igitur purgatione,lauandum est circa statum menstruale tempus,ac præsumetur potui,aut sesamũ,aut capitatum porrum cum pipere,& ruta simul incocta. Potio autem ex passo cretico erit, cuius heminæ mensura pota ambulationibus menstrua dimoueantur, Cibus sit,lolligines,sepiæ,polypodes, & quæ eiusdem sunt generis: quippe sanguinem propriè commouent.

De mensium suppressione.

SVpprimitur menstrualis purgatio, interim toto corpore male affecto,nonnunquam uero locis peculiari uitio confli ctantibus ex frigiditate insita,aut ictu, aut intemperie ab origene,seu acquisita malignitate magna uero parte ex abortu: uel principaliore quadam parte primario affecta, nempe iocinore, aut uentriculo, aut thorace, aut id genus aliqua,longo morbo uitiata. At suppressio complures affectus, & longos solet procreare. Cum igitur propter aliquod interaneorum affectum primarium purgatio circunciditur, aut moratur, ex usu maximè fuerit, id quod primariò afficitur curare,inde uteri habere rationem. Notæ uero quibus hæc deprehenduntur, in superioribus sunt expositæ. Cum uerò nihil illorum adfuerit,constat palam primario affectu uterum occupari. Itaq; si ætas non prohibet,aut habitus,aut aliud quippiam,uenã oportet incidere,idq; non ante statum mensium tempus: sed ubi iam præterierit, decem dies superadijciantur. Detrahetur autem sanguinis, neque plus duabus libris & dimidia, neq; minus una, si quidem uenam diuiserimus. Sin autem non,hiera diacolocynthidos purgari debent, duarum drachmarum pondere, in sex mulsæ cyathis. Si febris adsit, hiera quidem uti non expedit, uerum sanguinem mittere in primis febriculæ diebus est opportunum. A purgatione reficiendæ sunt mulieres diebus pauculis: in sequentibus autẽ,exercẽdæ obambulationibus,inferiorum frictionibus,& balneo. Cibi congruunt

distribui faciles,& liquidi,olera,dulcia omnia, pisces saxatiles, ex auibus teneriores,lactis potio,ex melle confectiones,μελιτ τώματα uocant,uinum tenue,album,non adeo uetustum.carnes inidoneæ his sunt,& legumina, præter ptisanam. Vbi statum mensium tempus propinquum est,dantur ex marinis selachia,& malachia,ut dictum est,item ostracoderma, hoc est testaceam cutem sortita, capitata porra, cum ruta & pipere cocta,eorumque ius potui datur: infernæ partes uinculis, tribus quatuórve diebus constringuntur. Cum instat tempus purgationis,tollitur deligatura,myrrhæ obolus bibitur, aut fabæ instar,uel castorium ex passo,aut mulsa,uel decoctum artemisiæ, aut saluiæ post balneum ex passo, & absynthii. Absynthites autem uinum per totius curationis decursum potatur. Vbi accesserit iam menstruale tempus,si nihil, aut nulla mentione digitum fuerit excretum,ex talo sanguis detrahendus est. Post septimum, aut octauum diem,purgatione ex hiera utendum est, secundum quartum diem,dropax inferiori uentris regioni lumbis & feminibus applicetur,atque aquæ potu triduum usa sinapi cum æqua panis macerati portione adusque æquinoctium admoueat,deinde lauet, insecuto mense ficus siccatæ inuicem panis misceantur decocto fœnugræci, maluæ, pulegij, rutæ, & artemisiæ. In sinum uero demittetur, susinum, aut amaracinum, pessusque inseratur ennepharmacus, aut libanius. Est autem pessus lana concerpta, & in rotundam, digiti humani formam redacta qua medicamenta cõtineantur. Hæc igitur curatio plerisque ad purgationem abunde fuit. sin autem uehementioribus indiguerit medicamentis, hæc sunt, iris illyrica cum uino pota,iunci angulosi,ariq; radix, cassia, iunci rotundi flos,& nardus,helenii radicis decoctum,myrrhæ ad fabæ Græce magnitudinem cum passo ex dimidio mulsæ cyatho pota,atque dictamni decocti cyathi duo, item ammoniacum, & sagapenum. Quæ minus stomachi uitiis sunt opportunæ, etiam opopanacis paululum in globulos redactum percocto melli intinctum, assument. Iam uerò consueta nobis semina menses mouere possunt, sed minus: fœniculum, cuminum, apium, daucum creticum,seseli,ami,sison, cicer, fructus cedri, ac omnia quæ urinam prouocant. Commode etiam sinui mulierium imponuntur myrrha,absynthii,aut lupinorum decocto trita,aut rutæ succo leuigata, bdelliumq; similiter, styrax,

syluestris oleæ gummi,aut rutæ ſucci itidem, aut longa ariſtolochia,in collyrii formam concinnata. Perſimiliter etiã magni centaurei radix,aut ueratri, aut liquor ſcammoniæ, & cucurbitæ ſyluestris medulla per ſe, & artemiſia applicata cum ruta, inſuper & galbanum ſuffumigatum. Eadem uero & fœtus ſolent educere.

De immoderata purgatione uteri & ſanguinis profluuio. Cap. LXII.

IMmodicę purgationes mulieribus oboriũtur,interim menſibus adauctis confarctimq; ac concitatius erumpentibus; interim ob legitimum partum quę plerunq; etiam ſponte ſua ceſſant: Crebro autem obortus cauſa,uehementi laborant profluuio,ut ſubinde periculum accedat. Imprimis igitur extremi artus ab alis & inguinibus, uinculis excipiuntur. Poſca non frigida potui datur,muliebria ex eadem fouentur, & iniiciuntur locis multæ lanæ,ex uino,oleo, uel roſaceo,uel melino,uel myrteo expreſſæ. Cibus dabitur chondrus lotus ex poſca:uel oryza,uel alica:uino autem abſtinebitur, & hydromalum auſterum,aut omphacomeli,aut huiuſmodi quippiam ipſis exhiberi debet. Balauſtium in poſca propinari, uel hypociſtidis,uel acaciæ ſuccus,uel lycium,uel ſamius aſter, uel ſuccus immaturæ uuę ſiccus,uel rheon, uel lenticulæ ex Italico fictili combuſtæ cinis:aut ſeſamum editur in poſca maceratũ, quoad molle delicatumq; euaſerit: inſinuati uero peſſi per naturalia, ſanguinis fluoerm ſiſtunt,hypociſtidis ſuccus, aut acacię cum manna in aceto contritæ. Mirificè auxiliatur ſpongia in uino, aut liquida pice demerſa, peſſarii modo adhibita, uel combuſtę ipſius cinis cum aceto, uel poſca eodem modo inſinuatus. Similiter etiam ſuberis in Italico fictili concremati cinis. A foris autem impoſita iuuant aſtringentia epithemata, & cataplaſmata ex palmulis, & cotoneis: quę malicoria receperint, aut fageam glandem,aut rubi ſurculos,aut lentiſci folia,balauſtium,acaciam,hypociſtidem,gallæ modicum, alumen Maximè uero hoc,taurocolla madeſcit poſca,quouſque ſoluatur.deinde in linteolum ualidum illinitur, lumbiſque agglutinatur. Efficacia ad hoc ſunt,& glutinantia emplaſtra, ueluti Armonia,Iceſios,Athene,Meline,Indica,& ſimilia. Peſſulis quoque ad ſanguinis profluuium uti oportet. Gallæ interius leuigatũ, & thuris

& thuris lachryma aqua diluta naturalibus inseritur, uel cytini, uel mala punica dulcia similiter, uel polygonũ tritum. Composito autem, aluminis scissi, gallarum interioris, acaciæ succi, mannæ, singulorum unciæ quatuor, ouorum tostorum lutea quatuor: arida leuigantur succo plantaginis, miscenturq́ꝫ. Cũ usus exigit, excipiuntur in pessum ex lana, & in rosaceum intinguntur, insinuantq́ꝫ naturalibus. Iam cucurbitulæ leues magnæ frequenter subter mãmillas affixæ abundè retrahunt. Insessus autem profluuio sanguinis laborantibus cõuenit, ex marino iunco, Græci uocant oxyschœnum, capitibus myrti, rosis, rhamni folijs, rutæ surculis, æquali pondere in aqua coctis insidere iubeto. ALIVD. Mali punici dulcis radicis corticis, myrti, cupressi corticis singulorũ tres partes, gallæ pars una, aquæ quod satis est. Infundito autem per uterinum clysterem succũ plantaginis, aut sereos, aut polygoni, aut solani, aut perdicij herbæ, aut psyllij, aut hypocistidis, aut acaciæ, eaq́ꝫ lana aut digito, aut specillo, aut pinna in longitudinem figurata, adusque orificium imponatur. Insuper pastillus Andronis per uterinũ clysterem infusus cum quodam ex succis commemoratis, aut uino astringente efficax est remedium.

De fluore muliebri. *Cap. LXIII.*

Vluæ fluor, totius corporis quod expurgatur est distillatio: Talẽ uerò speciem id quod euacuatur, repræsentat, qualem etiam humor in corpore superans obtinet. aliud rubrũ, ueluti sanguinis sanies, aliud candidum, pituitæ soboles est, pallidum aliud, quod bilem testatur, aliud uero aquosum, at si sanguis purus, sicut in uenarum sectione, efferatur, attendendũ est accuratè, ne quædam in uulua erosio sit excitata. his notis fluor deprehenditur, loci continuè madent humoribus, colore uariãtibus, laborans decolor est, cibum non sentit, eumq́ꝫ fastidit, in obambulatione difficulter, spirat, oculos habet præetumidos, nunc cũ dolore, nũc citra illũ, aut cũ exulceratione, aut sine illa, aut inflammata, aut sordida, aut pura. Toti igitur corpori auxiliãtur quæ citra manifestũ calorẽ exiccant, cũ affectus sit humidus, frictio totius corporis, & unctio ex melle abunde cocto, medicamina dantur urinam cientia, utpote aqua, cui asarum & apium sit incoctum: uacuatur etiã totum corpus per aluum: præterea portulaca commanducata, succusque

cusque ipsius potus præsidio est. Item balaustium, rubi fructus & flos, quercus liber qui cortici ligni subiacet, & tunica glandis putamini subiecta. Equisetum maximè sistit rubrum fluorem, potum ex aqua, aut uino. Vel hypocistis, lentisci fructus torrefactus, cum uino sumptus, samius aster, lemnia sphragis, coagulum leporis, aut hœdi, aut ouis, aut uituli, aut cerui, uinacea trita, myrti, uua immatura sicca, piceæ correx. & quæ ad uuluam sanguinis profluuio laborantem dicta sunt, non admodum efficacia. Vbi uero cum labore fertur, per siphonem uteri, clysterem've alicę succum, aut tragi, aut oryzæ demittes cũ aliquo medicamentorum quæ dolorem sopiunt, ἀνώδυνα Græci uocant: & in accessionibus quidem lenire oportet: cum autem remittit, circuitum enim nonnunquam habet, habitum corporis mutare noxium humorem euocando expedit uariis gestationibus, obambulationibus, uociferatu, inunctionibus, cucurbitulis, dropacibus ad partes superpositas uinculorum iniectionibus, frictionibus, psilothris, smegmatis, sinapismis, uomitibus à radicula uictus ratione uiribus recolligendis dicata, balneis, uino, uario ciborum genere.

De inflammatione uteri, & declinatione. Cap. LXIIII.

INflammatio uuluæ, pluribus ex causis oboritur. nempe ex ictu, mensium retentione, frigore, & inflatione: adeoque ex abortu, & ob sinistram partus æditionem. Comes inflammationis uuluæ est febris acuta, dolor capitis, tẽdinis basis oculorũ, brachialis, digitorũ, & colli deorsum retractio, declinatio ad opposita stomachi ex consortio dolor, oris uuluę conniuentia, pulsus exigui, crebriq;. Et si languida fuerit inflammatio, haud ualido ipsius uteri dolore torquentur. Sin uehemens, & ipse totus pulsatilẽ cruciatum percipit, undiquaq; inflammatione obsessus. si pars ipsius illã sentit, in ea magis dolor intenditur. nam si posteriora ipsius solum laborent inflammatione, dolor lumbos inuadit, stercus longanone cõpresso, retinetur. si priora, dolor inferiorem ab umbelico uentris regionem occupat, & stillicidiũ, aut urinæ difficultas uesica pressa excitatur, lateribus inflammationem expertis inguina tenduntur. & crura grauantur. Extrema ad fundum uteri parte inflammata, in umbilico dolor potissimum cum tumore infestat. Cum uero os uuluæ inflammatio affligit, in abdomine dolor est, digitoque

toque immisso os occurrit durum rigidumque. Itaq; in curatione primum usui uenit fotus ex uino & oleo, uel uino & oleo rosaceo super infernam uentris regionem & lumbos per hapsum ex lana puriore citra deligaturam adhibitus. Cibo astinetur triduum, secundum quod sanguis ex cubito mittendus est, si nihil prohibet. alendæ sunt chondro ex aqua, mulsa, uel pane, uel ouo sorbili, uno die interposito. Post quintũ, cataplasma superaccommodatur, polline farinaceo, semine lini, fœnugræco, ex mulsa, in qua papauerũ capita decocta, reiiciantur, & oleo. at si inflammatio erysipelatis naturã sortita excandescat, meliloto in passo cocto tritoq; ouorum tostorũ lutea adiicito cum rosaceo, uel melino, uel crocino, & cataplasmatis modo adhibeto aut palmulas uino temperato feruefactas, cũ polentarum polline, & quoddã ex enumeratis unguentis leuigato, applicatoq; in morbi declaratione ceratũ nardinum, aut cyprinum iniiciendũ est. Per totum uero morbi decursum, etiam insessus utiles sunt ex decocto fœnugræci uel seminis lini, maluæ, artemisiæ, & oleo. In iis aũt quæ non sustinent calorem, ex aqua calida rosaceo super fuso, pessos autẽ in usionesq; adhibere cõuenit ex œsypo, butyro, medulla ceruina, adipe anserino unguento susino, & cera chyrrenica. in quibus autem calorẽ ferunt, etiã pessus qui ab aureo colore chrysus nuncupatur, ipsis conueniet, itẽ enneapharmacus, rursus in quibus non tolerãt, ex ouo rosaceo, adipe anserino, uel gallinaceo adaptabitꝰ. Porro ad inflammationes magis furibundas emplastro dia chylon quod est ex herbarũ succis in uase fictili cũ rosaceo liquefacto. miscetur succus plantaginis, uel sereos, uel cichorii, uel intybi Aut hoc utere, adipis anserini, uel suilli recentis drac. quatuor cerati rosacei, uel susini sextantes, ouorũ tostorũ luteorũ unc. croci drach. myrrhæ tribus obolis, opii obolis duobus, uel loco opii, papauerum capitũ decocto, si dolor multus excruciat, lachrymæ papaueris instar lenticulæ cũ lacte muliebri, & succo fœnugræci in pesso subiciendũ exhibeto. At si inflãmatio cũ duritia infestat, tetrapharmacũ rosaceo solutũ, applicatur, uel infunditur. Si a naturali sede uulua declinauerit, ꝑ accessiones similẽ inflãmationibus curationẽ recipiet. ubi uero remittitur dolor, & declinat, leuioribus utẽdũ. Quod si malũ inuerateuerit, noxia ex alto euocãtibus utendũ, quæ metasycritica dicunt. Extrinsecus autẽ duritiæ oborta, malagmatis pugnandũ,

nempe dia melilotu,hoc est ex sertula campana confecto,item Mnasæi,cesi,melinæ Serapionis,aut pyrinæ, uictus aut per initia tenuis adhibetur. Vbi paulū declinauerit malū,ægrotantes ad balneū ducentur,uarioq; magis cibo & pleniore nurriendi.

De uulue abſceſſu. *Cap. LXV.*

INflammatione in abſceſſum tranſeunte,dictæ quidem notæ inteſiores erunt. Præterea uero inordinatæ febriū cum horrore acceſſiones obueninut primis quidem temporibus intenſæ,cum doloribus ad ultimum,ubi ſuppurauerit,aliquantulum remittūt. Poſtquā uero erumpit uomica,dolores acriores ſubinde uiſi ſunt ceu lancinantes & punctus modo incidere,febriculæ uehementius infeſtant. Atq; urina nonnunquā retinetur,nonnunquā ſtercus,impedimento ab affecta uteri parte facto. Alias tumor in pube eminet, & ueluti exundationis ſenſus cum abſceſſus maior fuerit. At quod in expoſitis locis eſt,etiam inſtrumeuto ad perſpiciendum iniecto, aut digitorū tactu deprehenditur præterquā quod dolores ob neruoſam oris uuluæ membranam acriores urgeant, ſicut infundo ſinuq; minus doloris percipitur,& digitis quidem tumor non occurrit,os autem gracilius oſtenditur Suppuratio itaq; celerius ad iuuāda eſt cataplaſmatis ex fœnugræco,ſemine lini farina hordeacea,ut frnmentacea, cui ficus coctæ adiiciantur interim & ſtercus columbinum. Inſeſſibus etiam ad inflāmationem aptis frequentius utendum. Item peſſulis ex terebinthina, myrrha, œſype,butyro conuenit. Abſceſſus autē rupto, ſi ad ueſicam pus eualerit,lactis & cucumeris ſeminis potu utendum eſt, ſin ad longanonem ruptus ſit,lenticulæ & malicorii decoctum indetur aluo. At ſi in ſinum pudēdi eruperit, mundum quidē a pure,roſaceum infundetur,aut cādidum oleum,aut tetrapharmacum regale,aut butyrum recens.ſin autem offeratur ſanies tenuis,fœtida,ceu ab ulceribus depaſcētibus, magis aſtringēs erit enema ex myrto,palmulis, & lenticula. Si uero humoribus etiam ex cretis,inflammatio diuexet,perſiſtere iu cataplaſmatis,& inſeſſibus,ratio eſt. Cœterum ſi in uuluæ oſtiolo abſceſſus ſit obortus,neque rumpatur,partibus,quæ puri incumbunt,extenuatis,ad puris excretionem,quæ manu adminiſtratur

tur, diuertere consiliũ est, ut in chirurgica pertractabimus.

De uteri exulceratione. Cap. LXVI.

Exulceratur subinde unlua ex infelici partu, aut fœtus extractione, aut eius corruptela, uel ex medicamentis acribus uel fluore, uel abscessibus diruptis, si igitur prompta in conspectum uenerit exulceratio, instrumento locis inspiciundis idoneo deprehenditur. sin alte desederit, ex iis quæ excernuntur. Humor enim diuersus excernitur, ex inflammato quidem ulcere, paucus, cruentus, aut fœculentus cũ magno dolore, ex sordido autem copiosior, & sanes cum minore cruciatn, depascente, fœtidus niger cum doloribus uehementioribus, aliisq; inflammationis signis, iam quæ laxant medicamina irritant, oontraria leuant. Cum purum ulcus est, humor paucus, ęqualis, odoris expers, crassus candidus, cum sentiendi facilitate habetur. Si inflammationem experitur ulcus, iis quæ ad illam scripta sunt, utendum est. Sordidum, ptisanæ cremore cum melle illuendum est, aut terra pharmacum iniiciendum cum susino, uel mulsa, in qua fœnugræcum sit decoctum, aut malua, aut furfures, aut lenticula cui cortex sit detractus. Porro quo magis expurgetur, etiam marrubium, aut eruum, uel melli adiuncta erui farina uel iris, uel alumen rotundum, uel aliquid simile inspergatur. Hæc ipsa etiam extrinsecus, ex mulsa macerata, instar cataplasmatis illinuntur. Peculiarius prodest hoc medicamentum. Crocus primæ notæ leuigatur cum lecte muliebri, deinde exceptus cerato rosaceo, cum adipe anserino inungitur linteolo, uerum quod infra ponitur, isto quoque efficacius dolores discutit. Capita papaueris in passo temperato madescunt diebus tribus, deinde incoquatur, donec intabescant, postea feruntur una cum rosæ foliorum drachmis quinque, croci drachmis tribus, iure capitũ papaueris admisto, inde ceræ cum rosaceo liquatæ drachmæ duæ ipsis superfunduntur, ac in pessulo subiiciuntur rosaceo perunctis. Salutare est etiam medicamen ex ouis, croco, rosaceo, adipe anserino, cerui medulla præparatum. Item Aegyptia citra æruginem mirifice ad exulcerationes conducit † ubi autem pascendo serpunt ulcera cum inflammatione quidem obducitur panis tepida maceratus, ex hydromelite, oleo, althæa fœ-

nugræco, palmulis pinguibus. Iniicitur autem plantaginis ſuccus, ſolani, polygoni, & ſereos primum per ſe, mox cum uino auſtero aut aceto. At citra inflammationem, ſi urgeat depaſtio ualentiora iniicientur, ueluti decoctum malicorii, roſatum, ſummitatis oleæ, cupreſſi, malorum cotoneorum, rubi, myrti, lentiſci, rhammi, rhus, coriarii ex uino aſtringente, poſtea uero aluminis, acaciæ, lycii, hypociſtidis, ex eiſdem uero decoctis parabitur etiam inſeſſus. Si nihil proficitur non alienum fuerit medicamen ex charta cum poſca primum demittere, deinde cum aceto, aut Antheram, aut chalcitidem, aut atramentum ſutorium, ex eiſdem liquoribus, & quæ dyſentericis congruunt, cibus dandus boni ſucci, modicus Purgato ulcere, ægrotans balneorum ciborumque uarietate ſollicitari, uinoque refici debet, quo caro ſtatim procreetur. Peſſi loco ſubiicietur medicamentum diamoron, hoc eſt ex moris, remiſſum cadmia, uel ladano uel plumbagine. A foris autem emplaſtrum, quod cicatrici ducendæ eſt, abdomini coxiſq; imponitur. Quẽadmodum enim cataplaſmatum, ita etiam emplaſtrorum facultas per latentes meatus traducetur.

† Hic locus ſic legitur in antiquis codicibus. νεμῆς δὲ οὔσης σὺν φλεγμονῇ μὲν καταπλαστέον ἄρτῳ καθαρῷ πεφυραμένῳ δι' ὑδρομέλιτος, ubi autem eſt nomẽ cum inflammatione inducere cataplaſma oportet ex pane puro ſubacto ex hydromelite.

De cancro *Cap. LXVII.*

CAncrorum uuluæ alii cum exulceratione, alii citra ulcus inuadunt ubi igitur exulceratio non eſt, tumor in uuluæ oſtiolo reperitur durus, inęqualis, prætumidus, colore fæculentus, ſubru ber, interim ſubliuidus, ac uehemens dolor exercet inguina, abdomen, imum uentrem, & lumbos ad manus contactum, uariamque medicinam excandeſcunt. Exulcerato autem cancro, præter dolores, duritiem, tumoremque, ulcera eroſa ac inæqualia conſpiciuntur, plurima ex parte, ſordida, labris prætumidis, albicantia, turpem humorum colluuiem concretam habentia. Quæ uero puta dicentur, fæculenta, liuida, ſubrubra, & cruenta apparent, ſanies inde manat continuo tenuis, aquoſa, nigra, aut ruffa, grauiter olens. Interdum uero ſanguis defertur, aliæque notæ in uulua inflammata expoſitæ. Itaque affectus nulla medicina ſanatur. Quemadmodum

modum etiam Hippocrates pronunciauit, lenire tamen est in sessibus ex fœnugræco,malua,ac cataplasmatis similibus. Insigniter autem leniunt,solanturque in accessionibus malua,aut althæa in mulsa intabescens,& rosacei paululo leuigata, & applicata. Ad hæc cataplasma ex ficis siccatis melilotis,ruta,thure,buniade herba diligenter cum oleo contusa.Item quod constat palmulis in passo coctis,cui adiecta sint ouorum lutea,pollentaque,uel ex papauere cum coriandro,aut polygonio, aut seri. Hæc in doloribus usui sunt, Postea ceratum iniciatur ex rosaceo,aut mirteo, aut œnanthino, aut melino, cum palmulis in paslo coctis, proprie uero conuenit præparatum ex amurca in uase æneo collecta,quæ torrefacta leuigatur, & rosaceo,cerato,adusque emplastri spissitudinem excipitur, hæc quidem extrinsecus conferunt,intus autem oleum quoque lenit,ubi fuerint exulcerati,item lac muliebre infusum.Pars modo succus plantaginis tepidus. Sin cruentum fit, succus polygoni cum thuris modico dolorem sopit.Ad hæc pessuli ex croco,muliebri lacte,lachryma papaueris,& œsypo. Omnibus autem efficacius est etiam ad sedis affectus medicamentum quod recipit, Argenti spumæ Italicæ lotæ selibram, thuris masculi, œsypi, adipis suilli recentis, butyri recentis, ceræ thyrrenicæ, singulornm sextantem, rosacei trientem. Argenti spuma ex sereos succo trita,liquatis inicitur. Cibus dabitnr qni facilè in corporis membra queat d stribui,bonięq; succi, pinum paucissimum,aquosum,acrium esus,& alimenti copia uitanda est, ut quibus cibi prompte corrumpantur.

De scirrho & duritie. *Cap. LXVIII.*

SCirrhum contrahit uulua,alias repente,ut nulla causa euidens præcesserit plerunque uero eundem inflammatio mouet,quæ nec soluta nec in abscessum mutata fuerit At scirrhorum,genere comprehendetur etiam durities,quam

Græci uocant, circa uuluæ ceruicem potissimum obueniens,tumorem quidem pari modo repræsentans, sed minus actui renitentem & cum mediocri dolore. Comitatur autem hos quoque uteri in opposita declinatio † & tumor qui ratione depressionis ut uehementer remittitur,cum grauitate, motuque difficili,non crurum modo,sed totius etiam corporis, ac quæ obeundis actionibus pigritia. sequitur non probe curatas,

malus corporis habitus,aquam inter cutem repreſentans. Per initia igitur ſanguis educi, aut purgatio ex hiera Archigenis, aſſumi debet. Deinde cataplaſmata ex caricis,œſypo,nitro,abſynthio,& cucurbitulas cute ferramento inciſa admouere conſilium eſt. Malagmata uero hæc, Polyarchion, & diaſpermaton hoc eſt ex ſeminibus confectum,& quod baccis lauri conſtat. Inſeſſus ex caricarum decocto,artemiſiæ,pulegij,althææ, peſſulos ex terebinthina,galbano,myrrha,iride,œſypo,dropace,aquas naturales ſulfuroſas,bituminoſasq; uſurpare commodum fuerit,ſi uires conſtant, etiam helleboriſmus conuenit.

†Vetus liber. ὄγκος πρὸς λόγον τοῦ πλήθεως ἰσχυρῶς ἀντίτυπος, ideſt,tumor ratione plenitudinis uehementer reſiſtens.

Peſſulus emolliens.

CEræ ponticæ,nardini unguenti,ſingulorum quadrans, irini, gleucini,cyprini ſingulorũ unciæ duæ,adipis urſini anſeriniq́ue, botyri,œſypi,medullæ ceruinæ, terebinthinæ,ſingulorum uncia. ALIVD. Polii drachmæ duę, myrrhæ drachmæ quatuor cum uino Mendeſio tritum irinoq́ue imbtum ſubiicitur. ALIVD. Ceræ thyrrenicæ,adipis uitulini,terebinthinæ, medullæ ceruinæ,mellis attici,olei ueteris pares modos. Medicamentũ noxia euocans quod Græci dicunt meta ſyncreticon,& ad inflationes,uuæ paſſæ candidæ ſine a ſinis,unciæ tres, rutæ uiridis foliorum unciæ duæ, aquæ marinæ ſeſcuncia, cymini drachmæ quatuor, mellis quod ſufficit. Inunctum uero peſſulũ cyprino oleo immergito,& ſuabiicito. Præterea Chryſis ab auro ſic dictus peſſulus Libaniusq; , & Enneapharmacus affectui ſunt utiles uerum Titianus his magis accommodatur.

De mola. *Cap.* LXIX.

MOla quoque induratus eſt tumor, interim in uuluæ oſtiolo,interim etiam per totam ipſam prominet,tactu lapidis duriciem refert, ita ut ea & quæ ſuperiacet deorſum trahantur, corpus emacietur,color prauus appareat cibi faſtidium urgeat,menſes ſupprimantur Mamillæ inturgeſcant,ut in quibuſdam per initia, de fœtu concepto ſit ſuſpicio. Inſecuto autem tempore diſcernuntur, nonnullæ uero aquæ inter cutem præbent opinionẽ,ſed hoc intercedit diſcri

minis

minis,quod tumor durus sit,nec sonus fiat cum digiti iniiciun tur,quemadmodũ in morbo hydropico. Cum autem intenditur,in aquam subter cutem reuerta degenerat. Nonnunquam etiam insanabilis magna ex parte affectus redditur, quibusdã & sanguis erumpit. Itaque decumbere in domuncula angustiore minus luci exposita,modice frigida cubili immobili,omnibus ex æquo confert,sed ita ut pedes habeant clariores quietosque. Nam motum quamlibet fluxionem concitat. Ac tumores duritiasque iis remediis quę in scirrhis & duritiis, uuluæ dicta sunt,persanabimus. Porro hydropicas suffusiones,illis quæ in capite de aqua intercute comprehensa nobis sunt sanguinisque eruptionem, ut etiam fluorem muliebrem curabimus. Cęterum sunt qui molam carnem asserant informem, ipsis uuluæ tunicis adhærescentem, fœtus modo in lucem ędi. Atque hæc morbi species uictus ratione laxante tractabitur, quo citius excutiatur.

De inflatione uuluæ. *Cap. LXX.*

INflatur uulua ex frigore,uel corruptione fœtus, uel ex ægro partu ostiolo conniuente,uel sanguine in grumum intus coacto. Alias spiritibus in concauo ipsius spatio conceptis,alias in raritatibus uuluæ corporis, quas tumor pubis & imi uentris comitatur cum duricie & dolore punctorio,qui ad septum transuersum usque & stomchum inguinaque pertingit,ac sonitus digitorum impulsu timpani modo redditur. Auxiliatur ergo primum sanguis demissus, si nihil obstat, mox in accessionibus inedia, fomentaque ex oleo rutaceo adhibentur,insessus ex rutæ pulegii, artemisiæ, cassiæ decocto, similibusque,cataplasmata ex semine apii,cumini,anisi,ameos,farina lolii. Adhæc cucurbitulę,tum leues,tum cute incisa affixæ. At si diutius uitium se prorogauerit, purgatio ex hiera picra utilis est,dropaces sinapismi,& aquæ naturales. Obstetrix autem prius digito peruncto inserto grumum incumbentem si contingat,auferet,leniter ipsum dissipans, rursusque admouebit cataplasma,ex ficu,nitro,& absynthio. At epithemata mollentia erunt, Polyarchion,dia spermaton quod est ex seminibus,& diadaphnidon, ex baccis lauri præparatum. Præterea pessi ex ruta, melle, & nitro. Maxime uero hic conducet,

ficuum pinguium contusarũ drachma, cumini drachmæ duæ, aphronitri drachma at acrimoniæ causa, in lac prius immergãtur. Iam emollientes pessuli sunt huic uitio accommodati.

De uuluæ strangulatu *Cap. LXXI.*

STrangulatus uuluæ ad superiora recursus est, quæ principalissimas partes in doloris consortium perducit, utpote arterias quas uocant carotidas, cor, cerebrique membranas. Comitatur affectas, cum accessio propinqua est, torpor mentis, pigritia, crurum imbecillitas, pallida facies, aspectus oleosus. Cum iam instat strangulatus, grauis sopos premit, quæ cataphora dicitur, mens desipit, sensuum instrumenta deprehenduntur, impediunturque, uox obmutescit, crura contrahuntur. deinde maxilla rubere incipiunt, faciesque repletur. Cum remittet, humiditas quædam ad tactum ex locis mulieribus præcedit, uentrisq; strepitus, ac aliquod ex interaneis proprogreditur, ipsaque uulua paulatim laxatur, atque sic mens ipsis, & sensus redit. Cæterum morbus iuxta circuitum mouetur, sicuti comitialis, idque nimirũ uulua repleta, aut seminali, aut alia materia, qua intus cõputruerit, ac multæ rursus a morbo sese recolligunt, nonnullæ uero in ipsis accessionibus pereunt subito, quibus pulsus quidem crebriores, & inordinate intercidunt, deinde etiam in totum abolentur. Modicus uero humor superficiem irrorat, respiratio primum languida est, mox in totum abscinditur. Porro uitium hoc hyeme & per autumnum magis infestat iuuenculas ad uenerem procliues, steriles & potissimum si ex medicina sumpta fuerint infœcundæ, item alias perfrictiones expertas. In accessionibus igitur summa deligare, conuenit, crura tota, corpusque totum perfricare, ut animo destitutæ sese recipiant, item quæ fœdioris sunt odoris, naribus oportet admouere. Exempli gratia linamentum ex lucerna extinctam, castorium, picem liquidam, cedriam, lanas & lacinia combustas. Quidam uero & matulam naribus admouerunt cum urina ueteri, uel deiectione cucurbitulas adglutinare uincit inguinibus & imo uentri cum multa flamma, & leues & cute incisa. Quod si longius accessio se produxerit, etiã quę flatibus educendis sunt, proficiunt, ut quæ colica dicuntur, ano subiecta nempe cuminum, nitrum tum melle. Item

stercus

ftercus clyftere fubducere profuerit,ne illorum appofitu fedes prematur. In uuluam uero unguenta odoratiffima infufa, ipfam folent detrahere,ficut amaracinum, malabathrinum,ac fi napi,partim naribus offeratur, partim applicetur pedibus. De inde inclamabit aliquis ipfas uoce afperiufcula, excitabitque, & ea admouebit,quæ per fternutamenta euocant, ex caftorio, ftuthio,& pipere. ubi acceffio conquierit,uomitnm cogere,ci bum nullum aut paucum præbere oportet. A feptimo die,pur gatio ex hiera diacolocynthidos dabitur,poft triduum cucurbi tulæ defigentur lumbis & illis. Mox caftorei potione utemur, nunc artemifiæ decocto, nunc ex mulfa, in quibufdam enim hoc uel folum ad integram morbi curationem abunde fuit. In feffus porro & peffus molientes his adiungentur. Atque hæc ad acceffiones profiiunt, uerum ut totum corpus reficias, a fanguinis dimiffione aufpicatus,ad purgationē ex hiera tranfgrederis. Inde picran ex aloe factam exhibes drachmæ ponde re cum tribus aquæ mulfæ cyathis,diebus continuatis, uel interpofitis menfurà duarum drachmarnm, cum fenis aquæ mul fæ cyathis. Iam dropacifmos,cucurbitulas, & finapifmos utili ter applicas, nec non acopa ex euphorbio. Poftea exercitiis uti, frictione & uocis exercitio prodeft, denique & aquis naturalibus.

De uuluæ procidentia. Cap. LXXII.

VVlua procidit raro quidem, fed multis occafionibus, uel enim ab alto delapfa,& in coxas firmata,membranis,quæ interaneum id continent,ruptis, aut extractio ne fecundarum fimul ipfam extrahentium, ut quæ eidem adhærefcant quemadmodum in partu difficili, uel indiligentius imperitiusq; extracto fœtu, uel ex uulnere,uel aliqua animi perturbatione,fcilicet nunciato filiorum interitu, aut hoftium infultu,aut periculofa nauigatione, aut eiufmodi quædam caufa. Vt cum tota corporis mole foluta, uulua fimul fit deuoluta uel ob refolutionem, imbecillitatemque particularum, ut in declinantibus ætate potiffimum accidit. Procidit autem iuxta os ipfius. Quidam uero & totam uuluam prolabi memoriæ produnt,quod a uero longe abeft. Qua enim ratione furfum rēdacta queat affirmari? Conuenit igitur fœci bus clyftere prius euacuatis,urinaq; excreta, quo uulua undiquaque

quaque sit libera, laborantem figurare supinam, ut coxas habeat sublimiores, poplitesque flexos cruribus diuaricatis. Deinde hapsum capere ex lana, figura & crassitudine sinu muliebri proportionem, tenuique linteo circũdare, & in succum acaciæ, uel hypocistidis uino dilutum demergere, tum uuluæ inserere, & citra uiolentiam totum quod procidit sursum agere, quoad tota moles in sinu factus subsederit. inferna ab umbilico regio spongia in posca expressa extrinsecus contegẽda est. Mulier iacebit extensis adaptatisque inuicem cruribus, ut alterum alteri incumbat. Inde cucurbitulæ agglutinabuntur cũ flamma copiosiore umbilico & utrisque aliis, naribus odorata admouebuntur olfactanda. Tertio die lana sinui iniecta, mulier insideat in uino nigro austero modice tepido, uel in decocto myrti lentisci & malicorii. His probe peractis, lana ingesta tollitur. Altera inuicem prioris eodem humecta medicamento inseritur. Cataplasmata a foris imo uentri superiniiciuntur ex palmulis, polenta, uel lenticula & malicorio cum oxymelite, ac tribus diebus interpositis rursus hæc fient, quoad perfecte curationem absolueris. At si processu temporis id quod prolapsum est, putredinem fuerit expertum, idipsum auferetur, nullius metu pericula. Etenim uulua uniuersim ablata ubi computruerit, mulierem superuixisse commemorant.

De muliebrium locorum clausura, quam phimon appellant. *Cap. LXXIII.*

Loci muliebres circa ipsorũ os clauduntur, uel ex præcedente exulceratione, uel in schirrum durata inflammatione. Curabuntur insessibus qui emolliant, ex hydrelæo & fenugræci decocto, consimilibusque cataplasmatis & pessulis. Porro si malum inueterauerit, suffimentis uaporibusque iis qui ex aromatibus confiunt utẽdum erit. Iam uero soluit etiam hoc uitii cum nihil aliud sit quam uuluæ ostioli astrictio, pessulus ex œsypo, nitro, resina, & terebinthina.

Vt sterilis mulier concipiat. *Cap. LXXIIII.*

Communiter itaque ambobus congruit, & uiro & mulieri uniuersum corpus conseruare probe temperatum laboris, cibi, balnei & reliquorum omnium mediocritate,

tate,& quod inter ea maximum eſt,cùrare ne habitu ſint obeſiore. Neque enim pingues liberis procreandis ſunt idonei, eo quod genitalibus mutuoſe contingere haud poſſint commode,tum quod momentũ ſeminis emittant. Neq; tamen nimis extenuati,liberis operã dare feliciter queunt, lauabunt autem ipſos omnia calefacientia & leniter inflantia,uinum itaque calidum modice ſumptũ. Et ex oleribus,eruca, hominũ, eryſimum & cõſimilia,ruta uero & calamintha omnino uitanda ſunt. At ſi humorum quodam uitio fœmina non concipiat, hos expurgare,aut proba uictus ratione emẽdare expedit.Proprie uero mulieribus conueniet, curam locorũ genitaliũ quã fieri poteſt maximam habere,& menſes ſine ullo impedimento emanare. Cum igitur propinqua eſt purgatio, cibi potusq; quam maxime licet,mediocritatem,curæ habebunt, & ex iis quæ purgationi irritandæ ſunt, aliquid aſſument, cuiuſmodi ſunt odorata olera & acria,utpote ſcandix,erithmon, fœnicu lum,apiũ,ſmyrniũ.Porro uuluę intemperiem corrigere oportet,frigidiores itaq; notat menſtruorum retentio,uictus frigidior,& craſſi ſucci,ſtupidum quid in uentris parte inferna lumbis,& cruribus oboriens. Quæ uero penitus refrixerunt,ne uenerem quidẽ appetunt.Quare conuenit cũ aliis remediis,tum fomentis omnibus & iis quæ conſtat ſuffit bus,calorẽ reuocare. Nec abs re fuerit,caſtoreum bibere,& ex ſeminibus odoratis,cuminum,aniſum pulegij comam iuniperi fructum,pipere ſingulis adiectio,at fomenta ipſarum uuluarũ,partim uapores erunt qui inferius per ſellam aſſumentur, partim aqua calida ad collutionẽ iniecta,in qua decocta ſit ſaluia,artemiſia, ruta, iuncus odoratus anguloſis,pulegiũ,acorum,ſeminaq; odorifera, hæc ſingulatim etiã inferiori uentris regioni ab umbilico applicantur. Præſidio eſt,& polyarchi epithema.Item inferioris uentris coxarumq; fricationes nihilominus condicunt. Inſuper in peſſis ſubiiciuntur ex myrrha,ruta, galbano & caſtoreo,ubi prius aqua mulſa,aut marina uuluã foueris.proficit ẽt ad hæc peſſulus gone appellatus.Calidiores locos fateẽ corpus totũ calidiꝰ,mẽſes pauci & laborioſi,genitaliaq; mulieris exulcerãtes,corrigũẽ modice humectis & frigidis,cuiuſmodi sũt olera qdẽ lactucæ,maluę, blitũ,cucurbita, cucumis,pepõ,triplex, portulaca,aliiq; cibi cõſimiles,ueſicæ abdomini & lũbis frigida applicanẽ cataplaſmata,ſucciq; illinũtur. At humiditatis uitio fœcunditatem

fœcunditatẽ fruſtari indicat in coitu, uulua humeſcẽs, tenuius & copioſum menſtruum. His uictus utilis eſt ſiccior, labores, ſuperiorũ perfricationes, uomitus, cibi ſicci & mediocres. Pro fuerit & uuluam acerbis medicaminibus cõtinere, quale eſt len tiſci decoctũ, myrtorũ roſarũ, rhus, item mali granati floris, ru bi ramuſculorũ teneriorũ, & gallæ. Sicciorẽ uero uterũ contra riis curare oportet, balineis dico, inunctione, & alimẽto humido, oleroſoq́; , mediocri uino & nõ nimis ueteri. Quod ſi a craſ ſioribus ſucci cõcipere impediãtur, ſiquidẽ rodens aliqui fuerit mulierẽ probe purgare cõuenit medicamẽto quod cuilibet hu mori propriũ eſt, maxime autem picra ex aloe, mox ſero lactis aluum ducere, & uictũ probiorẽ deligere. Pituitoſos autem hu mores laboribus uacuare, ſudoribus, & uomitu, uel per inferio ra. Cæterũ ex medicamẽtis epithymũ quoq; euphorbiũ, piper, dauci ſemen, petroſelini ſemen, omnia cõtrita drachmarũ dua rum pondere potui recte dantur. Hoc & uentrẽ probe ducit, ac uuluã calefacit, quemadmodũ ſæpe iam menſes eruperunt etiã iis quæ purgationẽ nõ ſunt expertæ, Poſtquã uero uterũ emen datum eſſe cõſtiterit, menſtruis bene reſpondentibus, tunc ue nus eſt inennda, purgatione deſinente. Iam uero q̃m ſpiritus ſimiliter in uulua incluſi cõceptionẽ impediũt, notas ipſorum ex capite de uuluæ inflatione ſumemus. Medemur aũt parcio re primũ uictus, mox cuminũ, anethũ, apii ſemen, rutæ, aniſi & pleraq; aromata præſtamus, partim potãda ſubiiciẽda Conniuentes locos aperiemus iniectis clyſteriis odoriferis, fomentiſq́ue ex malua, ſemine lini, & fœnugræco, & oleo. Nonnunquã etiam melle, ualidioribusq́; , artemiſia, cunila, calamintha, pulegio, & anthemide Præter hæc cõuenit uti terebinthina, nitro, cucumere agreſti, elaterio, caſia, picis ſero. quibus autẽ os hiat, uictus, fomenta, medicamina ſicciora aſtringentiaq́; , grana mali punici, leotiſcus, rubi radices, myrta, & quæ humidiori uuluę congrua ſunt adaptantur. Peruerſiones autem fomen tis inſtaurare ac dirigere oportet, item iis quæ molliunt, inſertis. uenus aũt a tergo exercita, ad concipiẽdũ uidetur cõducere.

De uuluæ ſciſſuris, condylomatis, & hæmorrhoidibus. Cap. LXXV.

IN uuluæ oſtio rimæ, quas Græci rhagadas uocãt, ex enixu uiolento fiunt. Primum ſane latent cũ recentes adhuc ex partu

partu ſunt dolores,poſtea uero paulatim percipiũtur,alias manus tactu alias in coitu. quæ & propter affricationẽ cruorẽ reddunt,deprehenduntur autem ſinu adaperto. etenim diruptiones ſciſſuræq́; in oſtioli circuitu oculis patent. In quibus manuum operationem rodentiaq́; medicamina uitantes,ſimplicioribus inſeſſibus,peſſulisq́; utemur,prodeſt etiam tetrapharmacum dilutum. At ſi callum contaxerit,medicamento quod charta conſtat,ex roſaceo utendum. Sin autẽ ipſius uim non tulerint,iridem illicã terebinthina exceptam imponito.ulceribus iam cicatrice obductis,conueniet ex cadmia præparatum, aut aliquod ex iis quæ ſedi conſecrata ſunt, ueluti quod dia lythargyru,hoc eſt argẽti ſpuma inſcribitur. Cum uero ſciſſuras ueteres in condylomata degenerare cõtigerit,ſimilibus excindi, atque cicatricẽ duci debent. Cæterũ hæmorrhoides uuluæ os,& ceruicẽ infeſtant,quæ in partibus inſtrumento ad perſpiciendã uuluã accommodato exploratis,deprehendentur, inde quod excreſcentia in acceſſionibus appareat dolorifica, cruẽta & ſubrubra. At ubi remiſerint,fluxio citatur citra dolorẽ ſubliuida & fœculenta. In his igitur cum morbus remittit, uolſella modo fieri queat,præhenſas amputare oportet,ſin minus, certe medicamentis ipſas deſtringere, partim attingentes ſicco malicorio cum galla aut huiuſmodi aliquo,partim iis quæ in uulua ſanguinem fundente expoſita ſunt utentes, † quæ etiã profluuiis,& hæmorrhoidibus conducent, eo potiſſimum diſtinctis,quod uulua continuo cruore manet per remiſſionem non ſolum in menſtrualis purgationis tempore.

† In antiquo lib. hæc eſt ſcriptum, ἃ καὶ ταῖς δι' ἀῤῥωστίαν αἱμοῤῥαγούσαις, ideſt quæ ob imbecillitatem ſanguinem fundentibus, &c.

De partu difficili. *Cap. LXXVI.*

Difficilis partus accidit,aut uitio pariẽtis, aut fœtus,aut ſecundarum aut foris aduenientium. parturientis quidem,ſi craſſa obeſaq́; ſit,aut uulua tota exigua, aut dolorum imperita,aut timidiuſcula, aut inflammationem in locis genitalibus aliave particula experta,aut alio quodam modo laborans,aut natura imbecillis ut fœtum nequeat propellere,aut ſi ante tempus pariat. At fœtus uitio, ſi uel inuiſitate magnitudinis exiſtat,uel exiguus & modicę grauitatis,uel ma-

gni

gni capitis,uel monstruosus,ut,biceps, uel mortuus, uel uiuus quidem sed imbecillis,ut foras non possit procedere,uel si plures fœtus,sint. Nam Herophilus, quinq; ædidisse mulierē,memoriæ prodidit. Vel si figurā naturæ contrariam obtineat. Naturalis siquidem figura est fœtui,prima quidem,qua manus femoribus porrectæ sunt, & caput nusquā inclinans ad os uuluæ recta dirigitur. Proxima huic,ubi in pedes conuersus est. Aliæ omnes præter has a natura abhorrent. Ob secundas,quod uelamentum intus est,partus redditur difficilis, si aut non auellatur ob crassitiem,aut priusquā ouus est propter subtilitatē abrumpatur,humore siquidē euacuato,infans præ siccitate ęgre deuoluitur. Ab externis difficultas oritur, aut frigore, quod uuluam densauerit,aut calore immodico,qui uires dissoluerit, aut ex quodam fortuito accidente. Si igitur ex astrictione,aut ueluti fœtu adfirmata pariendi oriatur difficultas, laxatione prius opitulandū,infundendo largiter oleū dulce, & calidū, cū decocto,fœnugræci,aut maluæ,aut seminis lini,aut etiam oua quod leniendi facultate prædita sint. Deinde & pubem cum abdomine & lumbis cataplasmate obducere, quod semine lini constat,aut aqua mulsa,aut hydrelæo, insessibusque similibus prodest. Insuper laxationes balineis moliri,nisi febris,aut alia quædam occasio impedierit,mouereq; parientē sella in aere calido mediocriter, Nonnulli etiam cōquassationes ualidas, sternutamentisq; ciendis idonea adhibuerunt. Timidæ,mentis robur admouendum,imperita dolorum docebitur,ut ualidissime spiritum comprimat,& ad inguina depellat. Animo deficiens iis quæ deliquio abigendo sunt, naribus admotis recreabitur. Alleuiata mediocriter, cibo modico refocillabitur. Obesam mulierē in lectulo resupinā figurare oportet,ut ad femina genua succlinet,inflectatq;,quo uulua ad abdomen tendens, e directo ostioli habeatur,quod ceratis, aut pinguitudine delinire digito oportet,& sensim aperire. Atque si morbus aliquis particulas male habeat,etiam huic prospicere. Ad hæc stercus detentum molli clystere emoliri, & secundas clausas diuidere, aut digitis, aut feramento quod πολυκόπτον uocant, in ipsis occultato sinistra manu præcedēte,ac humorem quendā oleosum in uuluæ spatium interius clysterio indere. Verum ubi fœtus præter naturā figuratus fuerit,naturalē reddere figuram decet,partim pellendo,partim adducendo,partim flectendo,partim

tim in rectum agendo Et si quidem manum pedemve præmiserit, non attrahere membro prehensum oportet magis enim affirmatur, uel luxatur, uel etiam abrumpitur, uerũ digitis humero infantis, uel coxæ affixis rursus in conuenientem locum id quod præmissum est, diducere. Porro si cũ firma adhæsione, totius infantis indecora fuerit figura, sursum prius ipsum ab uteriore sublimẽdetrudere cõsilium est. deinde præhẽsum rursus ad os dirigere. Postremo si plures uno infantes deferantur iterum a superiore, infernaq; parte referes. sic ut omnia sensim & citra contusionem fiant, oleo locis perunctis. Tempus quo in sellam collocabitur parturiens est, cum uuluæ os dehiscens digito occurrit, & quod præruptum est, procumbit. Verũ si non procedat, quod infans mortuus sit, aut alia de causa, ad extractionẽ quã Græci ἐμβρυοτλκίαν appellant ueniendum est.

De coxarum morbis *Cap. LXVII.*

COxarum dolor ab articulari morbo nihil differt nisi quod ipsius causa, nempe crassus pituitosusque humor in sola coxarum compage, articuloque concretus insideat. Dolor ipsis gibba in natibus regione inguinibusque ad genua usque, in plurimis autem ad summum usque pedem pertinet. Per initia igitur ægro nobis oblato, fæcibus clystere euacuatis, uena in cubito secanda, cum sanguinis detractione, si autem uetustas uitium occupauerit, ex talo partis affectæ im minutionem sanguinis moliemur. In accessionibus fotu hoc utendum, Cyprini cyathis octo, aceti cyathis quatuor, nitri cyathis duobus, cachryos cyatho uno. Succidis lanis calida admouentur. Deinde applicabitur ipsis farina lupinorum amarorum cum oxymelite, aut farina lolii cum resina, cucumeris syluestris radice, nitro, calamintha, cachry, baccis lauri. Iam calamintha sola utiliter ex oxymelite, aut aqua mulsa admouetur. Emplastro uero hoc quod leniendi facultatem obtinet, utendum est. Cerędrachmæ cẽtum, terebinthinæ drachmæ uiginti quinque, ęruginis drachmæ sex, myrrhæ, galbani, iridis, singulorum drachmæ sex, cedriæ drachmæ quinque. Propinabitur ipsis liquoris cyrenaici quantum eruus implet, aut castorij drachma cum opopanacis tribus obolis. Porrò radicis capparis cortex potui datus, & cataplasmatis admistus est remedio. Cum autem dolor multus excruciat, etiam

etiam medicamenta a dolore leniendo ἀνώδυνα dicta locū habent,utpote quod ad Philonem refertur,& quod duplici pipere constat. Hoc autē enema inferetur,mellis cyathus unus & semis,olei tantundē,aquæ cyathi duo,nitri drachmæ octo, terebinthinæque drachmæ quatuor.His calidis iniectis,anus debet foueri,ut longiori tempore ea retineantur,mucosa uacuat,nō nunquam & sanguinem,quando etiam magis opitulatur. At si malū perseueret,quod ratū est, iterū frequentius eo utendum est,in uicē aquæ,centaurii decoctū admiscendo. Sanguinē uero trahit & thlapsis semen per inferiora inditū,succus elaterii, & medicamentū ex ipso factū,uel quod ipsius radicibus cōstat. Item oleum sicyoniū,salsorū pisciū muria, & oliuarū colymbadum probe per anum ingeretur.Cucurbitulæ coxendici multa cu flāma,cute prius incisa defigendæ,interim quoq; hirundines·Quod si his malū non finitur,ad purgationē eundū est,aut ex hiera,aut colocynthidos partis internæ ꝓbe cōtritę drachma offertur in aquæ mulsæ cyathis duob⁹, aut paulo amplius aut minus,pro laborantis uirtute, & alui facilitate dabitur. In aqua uero mulsa ruta decoquatur.Puls etiam ex cucurbita syluestri confecta recte hos expurgat: In quibusdā uero & uomitus a radiculis citatus per initia profuit. Cū morbus se remiserit,dropaces ipsis applicantur,acopaq; ex euphorbio sunt utilia præsertim quod a uarietate uocatur pœcilon,item balineæ naturales his accōmodæ.Si desiderant,in aliis lauabūt balneis cōmemoratisq; utēdū est acopis,& cōpositis nitris,medicamēto Asclepio,& eo qđ ex euphorbio,adarce,nigro ueratro,castoreo,pyretro,pipere,pedicularia, quā staphda agriā uocā, simili pōdere confit.Scđm balineas inspergētur picis aridę unc. tres, sulfuris ignē nō experti unc.duæ,cuti adhuc calidæ,quæ charta etiā contegēt.At si ne hæc quidē ꝓfecerint,uel reliquis morbi remanētibus,cōgruū erit & sinapi cū caricis,uel ēt per se illitū. In totū uero hos restituit sanitati,iberidis herbę usus quā lepidon quoq;,alii agrio cardamō hoc est,syluestre nasturciū appellāt. Quæ uerò apud nos fruticosa nascit̄ similib⁹ lautii foliis & multo amplioribus,respōdere, multa experimēta testāt̄,nō solū in coxarū,sed in aliis quoq; diuturnis affectibus, ꝑ ęstatē uero lōge sūt efficaciora. Atq; si folia tūc nō ꝓduxerit,corexipsius radicis contūdit̄ cū adipe suillo,ut emplastri spēm repræsentet inde linteolo dēsiori illitū locis maxime dolētib⁹ imponit̄,nēpe toti

pe toti in natibus gibbo & femoribus, finesq; tam diu quoad cuticula superior nigrescat, aut ex toto liueat. Postea ipsum au feres, lotoq; ægrotanti ceratũ impones, opopanacis drachmas quatuor, quæ aceti cyathis duobus dissoluuntur, excipiunturque cerato cyprino: Quòd si taliũ adiuuentium usus abominen tur, emplastris uti refectorijs oportet, è quorum numero hoc quoq; est, ceræ, resinæ pityine singulorum drachmæ duodecim, terebinthinæ, columbarum syluestrium stercoris, fæculæ uini combustæ recẽtis, singulorũ drachmæ sex, galbani, sesquidrach ma. Atq; ex reficientibus est quod leæna appellatur. utilia uerò sunt quæ ex lixiuio & nitro præparantur. Iam nonnulli ijs usi sunt potionibus quæ ad annum continuantur, in quorũ grege habetur medicamentum diatessarõn uocatũ: chamædryos pondo, gentianę deunx, aristolochiæ rotundę deunx, rutæ seminis sicci sextarius. hæc tusa creataque dantur quotidie cochlearij mensura ieiuno & probè concoctione obita, ex duobus aquæ frigidæ cyathis ad annũ, donec morbus finiatur. Eadem promittit medicamentum dia hepta, id est ex septẽ confectum, & quod ad Proclum authorẽ refertur. Exercitia absoluũtur, inambulatione, cõtinuis, flexionibus, saltatu, & cursu. Cibus mediocriter tenuis & concoctu facilis, conuenit porrò si malum nulli ex commemoratis cedit, aliàs in suppurationem conuertitur, aliàs neruis qui artus conuinciunt, laxatis, membrum luxatur. Quare cũ uitiũ longius se prorogat, articum tribus quatuorve locis urere oportet, ut in chirurgica dicetur, ac complusculi diebus ulcera adaperta, sine cicatrice seruare.

De podagra & articularijs morbis. Cap. LXXVIII.

NOn sola particularum corporis imbecillitas, podagricos articulariosq; cruciatus excitat, quoniam accessiones, sine ullo temporis interuallo urgerent, quatenus infirmitas imbecillibus articulis semper incumbit. item ne humor quidẽ solus hos dolores creat, quandoquidẽ non solis uitium articulis insidet: sed utrunq; , & humor à natura alienus, & particularũ imbecillitas morbũ adfert articularium. quoties enim altrix particularũ facultas, imbecillior, ciborum grauatur copia, ex qua cruditates enascuntur, humor superans, in quodcunq; articulamentum, quod antea imbecillius euaserit, se confert, & artubus sese insinuans, colligantes neruos disten-

dit,dolorem excitat:neq; enim neruos,per quos motus dispen satur arbitrarius, affectu primario inflammatio infestat, quoniam oporteret etiam medios internodiorum locos ipsam occupare,utpote tibias medias aut fæmora aut cubitos, aut brachia. attamen afficiuntur ijdem nerui lege consortij, quod cũ articulis ineunt. Quousque igitur & solus humor pedum articulamenta molestat, podagra uitium nuncupatur. Vbi uerò causa in omnes corporis articulos compulsa fuerit, ἀρθρῖτιν Græci,nos articularios morbos appellare consueuimus. Quo uitij nomine,uertebras, humeros & maxillas cõprehendimus, omnemque articulum,quicunque morbo implicatur. Nonnulli uerò aures,dentes,guttur, & nonnunquam iecur, lienemq; articularijs doloribus conflictari pronunciant. A quibus nisi de subito uitium in artus sese recipiat eructetque, periculum breui tempore laborantes occupauerit. Sed humor superans qui iuncturis sese inserit, nunc biliosus est, nunc sanguineus, alias atra bile uitiosus,plerunq; etiam pituitosus,crudusq;, copia alimenti,aut cruditate,aut otio congestus,uerùm uetustate in articulis crassescit,& glutinosior euadit: sic ut in duritiem contumacissimam,quam Latini tophum, Græci poron appellant,occallescat. Interim uerò diuersa humorum colluuie,uitium contrahitur, ob quod ægrè dignosci, & difficulter medicamentis elidi potest,uel etiam penè nullo remedio sanescit. Cæterum hoc mali frequenter antecedit improbus labor, uehemens ambulatio,equitatus creber, usus ueneris intempestiuus,insueta frigidæ potio,frigidorumq;, uel multorum noxiorum've ciborum esus, multus uini usus. Iam aliqui prolapsu, uel deturbatione,uel propulsu, uel distorsione, uel id genus alijs,prima morbi fundamenta iecerunt, † materia quidem præcedente in corpore, quæ antea conquiescebat, nunc autem à causa primaria est commota. Mœrores autem, curæ, peruigilia,& reliqui animi affectus,non modò mouent, sed ipsi quoque noxios succos,siue primario, siue ex accidenti procrearũt. Variæ igitur,ut à me dictum est,affectus causæ habentur. Sed deprehendi tamen facilè humorum noxam inferentium discrimina possunt,tum suis coloribus,tum ijs quæ superueniunt de notata. Siquidem biliosa defluxio præter colorem pallidum & rubidum, caloris sensum doloremq; acriorem efficit & protinus in cutem sine magno tumore erumpit, incandescitque

calidis

calidis impositis,sicut è contrario ijs quæ refrigerant remittitur. Hoc sanè cum aliis omnibus magna ex parte, tum maximè ijs qui à bilioso humore originem habent euenire consueuit. Subinde febris in ipso accessionum statu accedit, quando & sitis conficit. Pari modo in melancholicis, color partis nigrior reddetur in pituitosis,exalbidus & aquæ subter cutem similis apparebit,ubi dolor altius delitescit, & tardius in tumorem sese attollit, quemadmodum si sanguineus humor redundet, cruentus color emergit. Verùm ut singula exactius dinoscas, superior uictus ratio reliquaq; consulenda tibi ueniunt.

† Rectior est hæc scriptura ueteris codicis προσηνηγμένης μὲν ἐν τῷ σώματι καὶ τέος ἠρεμούσης τῆς ὕλης,id est, materia antè coaceruata in corpore, &c.

Curatio biliosæ defluxionis articulis conceptæ.

INitium curationis si flaua bilis articulos exerceat,magisq; ipsius qualitas,uacuatione noxii humoris tentabitur per medicamenta purgantia. quale est maximè quod ex rhodomelite temperatur,tum quod malis cotoniis constat, item antidotū ex hiera picra, & aloe catapotia. Per accessiones uerò à foris utendum rosaceo cū oui luteo,& uini momento,particulā sensim infricando,herbæ autem admouentur quæ refrigerant, ut solanū,portulaca,altercū,semperuiuum,palustris lenticula,seris,papauer,polygonium,rosarum folia,& consimilia: Et nunc per se illinuntur,nunc cum micis panis posca imbutis adhibentur,uel hordeacea farina cum rosaceo instar cataplasmatis superaccōmodatur. At in Erysipelacea inflāmatione articulorū manifestò lenietur cucurbitæ recentis cortice imposito,aut peponis,aut cucumeris carne,& per se,& cū pane. Item perdicii foliis & hederæ cum pane uel tenuiore parte polentæ.Ad hæc psylliū farinæ hordiaceæ incoctū,ardētes inflāmationes mirandū in modū solatur.simili modo & rosaceū ceratū cū quibusdā refrigerantibus succis illitū, & quod ex fabarū lomēto cōponitur.habet aūt hoc pacto:ceræ unciæ quinq;,chamemælini,rosacei,singulorū unciæ duæ &.S.fabacei lomēti semuncia, ouorū lutea quinq;. ALIVD. cataplasma uirentes maluæ coctæ teruntur,psyllū priuatim in uiscū redactū,admiscet: † deinde ouorū luteis admixtis,oleoq; chamemælino applicant. Si uerò tantus urgeat dolor,ut laborās par esse ferendo nequeat, medica-

mēto ex croco,glaucio & opio uti conueniet,quę in posca tri táve sublinentur,uel cū micis forma cataplasmatis obducūtur. Galenus autem, huius meminit, lachrymæ papaueris drachmas quatuor,croci drachmam cum bulo lacte,uel caprillo trita,uel panis micam inijcito, & emolliens rosaceo excipito, ac utitor cataplasmate,aut opium crocumque pariter trita in lacte,cerato rosaceo excipito: Contulerit etiam eadem parte in accessionibus ceratum ex turpena pisce confectum, item oleū ex eodem expressum. Persimilis est hoc efficaciæ, micarum panis aqua,uel posca maceratarum & semperuiui, uel portulacæ,uel solani uel palmularum carnis & papaueris capitum seminis, pari portione, ouorum tostorum luteorum & rosacei quod sufficit, accommodato in cataplasmate. Verum his quæ membris torporem inducunt narcotica Græci uocant, diutius non erit insistendum,quàm ut doloris uehementiam solum lenierint,siquidem largior ipsorum usus,sic insertum constringit humorem,ut in tophaceam duritiem quos græci πώρους appellant occalescat,ac diuturnas motus difficultates pariat. Ab eorum igitur usu quæ dolorem arcent uel medicamento è succis herbarum facto,diachylon uocant, ex chamæmelino resoluto utendum erit, uel eo quod dialtheas appellant, uel huius generis alio. Posteaquàm uerò partem affectam quæ refrixerit recalfeceris, roboranda erit palmulato medicamine quod diaphænicinen dicunt,cum oxyrhodino,uel uino & rosaceo soluto. At si emplastra detrectent grauenturque, acaciæ succum ex posca, uel lycium adiecto croco & glaucio, & succo perditii ex posca, delinere conuenit. Victus autem ratio refrigerans humidaque erit, ut hordei cremor, ex chondro sorbitiones: ex oleribus,malua, lactuca, intybus: auium cohortalium maximè pulli,piscium saxatiles, erinacius pectines & eius notæ reliqui. Vitanda omnia calfacientia, & quæ pallidam, aut flauam bilem generant,uinum uetus, fuluum, & nigellum, & cibi repletio. balineis utendum aqua potulenta factis, si nihil prohibet, etiam cum defluxiones ipsæ infestant, & cum absunt quantum ad causam pertinet Temperandum ab iracundia, inedia, acrium esu, temulentia, immodico labore, & ueneris usu.

† Vetus codex, εἶτα προσμίξας ὠῶν τὰ λευκά, id est, deinde albo ouorum admixto, quæ lectio huic loco magis conuenit,

Curatio

Curatio si sanguis artus infestet.

IN quibus sanguineus humor redūdat, protinus sanguis mitti debet: ac non in his solum, sed etiam in pituitosioribus, aut melancholicis. Siquidem in his quoq; succus uenis plurima parte continetur, qui copia sua potius quàm qualitate offendit, statim igitur cum quis morbum experiri primum cęperit, sanguinis missio erit tentanda: nam quos iam fluxio frequenter infestarit, ij plus inde noxæ, quàm auxilii sentiunt. pręsertim quibus corpus est natura frigidius, aut etiā imbecillius. Post sanguinem detractum, nisi solus ille superauerit, momento temporis interposito, etiam purgationem ex hiera antidoto moliemur, aut Iuliani oxymelite, quippe hæc magna commoditate purgant: qui uerò ab huiusmodi medicamentis uacuantibus abhorrent, catapotia quæ sequuntur deuorabunt: aloes, colocynthidis, id est, cucurbitæ syluestris, ueratri nigri, scammoniæ, singulorum unciam, euphorbii, nitri, singulorum semunciam, succi brassicæ, quod ad ea capienda satis sit: Dātur singulis pro uirium ratione: melius proficiet, si cotoniorum succo excipiantur. Aliud catapotiū quod & in accessionibus, & remissionibus exhibetur podagricis, qualiscunq; etiam humor articulos affligat. Recipit aloes selibrā, agarici, croci, singulorū semunciam, costi, spicæ nardi, iunci odorati rotundi, floris, opobalsami, casiæ, singulorum unciam, scammoniæ sextantē, epithymi quadrantē cum semisse. Modus mediocris instar duorū scrupulorū, summus quaterni scrupuli. Iam uerò ex armeniaco lapide catapotia, mirificè purgant, ac propriè articulariis doloribus cōgruunt, tū inter fluxionū principia, tum in decremēto, tum in remissionibus, sed quoniā nōnulli scammoniam ceu stomacho noxiam fugiunt, dabūtur ipsis præsertim cùm pituitosa subluuies torquet, hæc catapotia, colocynthidis medullæ, ueratri nigri, bdellii, gummi, aloes, singulorum uncia, nitri alexandrini, euphorbii, singulorū semuncia, dantur quaternis scrupulis. Ego in uicem gummi epithymum adiiciebam. Sunt qui in omnibus articulariorum uiciorū accessionibus, purgatione ex hermodactylis ipsis aluum sollicitauerint, sed attendendū est, quoniam hermodactylus stomacho facessit negotium: anxietatem & cibi fastidium mouet. Quapropter in his uti cōsilium est, qui obeundarum actionum necessitatē habēt. etenim

breui post duos plurimum dies defluxionem ex toto finiunt, sic ut consuetis munijs obeundis sint idonei. Notus mihi est qui non hermodactyli substantiam, neq; aliquod ex ea compositum medicamentum, sed herbæ ipsius decoctum cum aliquo consueto medicamine, utpote aniso, uel apio decoquens ipsum, potui exhibuerit, ac mirum est quàm resoluta sæpe aluo defluxionem sedaret: uerùm quia, ut nuper retuli, stomacho inimicum est, ijs postea quæ stomachum confirmant uiresque eius recolligunt, mediocri calfactione os uentriculi corrigere oportet, iis autem quæ ex hermodactylis fiunt, multo laudatius esse medicamentum Alexander prodidit, quod ex coronopodio temperaretur, quod & eandem uacuationem præstet, & dolores sopiat præterquàm quòd stomacho noxam non inferat. Cæterum loco inducentur cataplasmatis modo in pituitosis, si mediocris dolor afficiat, uiridis brassica, apium, cunyla, uerbenaca recta, sin acris dolor affligat, farinæ fœnugræci parteis treis, pollinis loliacei, farinæ cicerum, singulorum partem unam. ex aqua mulsa, aut uino tenui cum modico cyprino, uel nardino conuenit applicare, maximè per hyemem, item cinis crematæ radicis brassicæ, eiusq; caulicorum cum axungia inductus, multis fuit præsidio. Sed sopiendis doloribus recens adhibenda axungia, discutiendo autem humori uetus salsa auxiliatur: bubulum etiam stercus cum hordeacea farina in aqua mulsa coctam prodest: uel per se recens & liquidum, uel cum foliis brassicæ. Similiter caprillus fimus per se, uel cum hordeacea farina coctus in posca. Quoniam uerò nonnulli ex iis quæ contraria esse uidētur remedium ferunt (etenim diuersorum humorum mistura dignotionem postulat) commemoranda iam harum materia est promiscua, Itaque iuuat syluestris atriplex & satiua cum pane applicata, aut uerbasci folia cum bulbis & pane trita, uel cum polenta, uel cataplasma ex hordeacea farina cruda. At in quibus obscura morbi est origo, hæc semel experiri abundè fuerit, modò ad consimilia transgrediundum est: modò contrariis pugnandum. Neque tamen eisdem diutius immorari consilium est, si nullum ex eis solatium perceperint. Hæc quotidie in artis operibus fieri uidemus, ut idem medicamentum uni articulo profuerit, alteri in eodem ægrotante similiter inflammato non modò non opituletur eodem tem-

pore,

pore, sed aliquando (quod maximè est mirum) offenderit. Quippe unus idemq; sæpe articulus, ex eodem remedio nunc iuuabitur, paulo post eiusdem appositu, inflammationem concipiet. Nunquam igitur aliquis cum glutinosus crassusq; humor superat, calidioribus leuabitur auxiliis. Verùm cum acris aut feruida humoris qualitas præcellit, tum refrigerantibus solatium inflammationis paratur. Nec miraculum est si materies natura frigidior inflammationis tempore, & feruore æstuet & incandescat, ut bilis, si ita contingat, admissionem omittam. Porrò tophos in artubus impedit coalescere lupinorum farina cum oxymelite, uel posca, uel laserpitio, aut brioniæ radice cum pane. Iam hoc quod sequitur citra noxam mitigat, & mediocriter discutit, lycii, ammoniaci, thymiamatis, singulæ unciæ cum uino ueterrimo & oleo omphacino, tritæ coquuntur, & è lomento fabarum, quod sufficit, adiicitur, coctæ mediocriter modo cataplasmatis applicātur. Post inflammationis statum, tumore relicto applicandi bulbi per se, uel cum polline polentæ, ad ruborem usque, hoc enim modo efficacem usum exhibent. Quòd si nihil hisce cataplasmatis leniuntur, fotibus & superfusionibus erit certandum, maximè si tumor extrema occupet, chamæmeli & meliloti, aut centaurei decoctis. Nonnullis etiam cappari decoctum abundè fuit auxilii, hoc tamen quod infra scribitur, omnibus præstat efficacia. Thymus, origanum, satureia, & calamintha, in aceto quàm acerrimo cocta: eiusdem aceti imbre affectæ partes, non semel, aut iterum, sed frequenter in die fouentur cum fiducia. Hoc præsidio permulti pristinam ualetudinem recuperarunt, quibus non pituita solum, sed flaua etiam bilis fuit infesta. Non desunt qui & subsequens medicamentum salutare sint experti, illicis glandes in farinam redigunt ac diu coquunt, hoc decocto extremos artus per fluxionũ initia longo tempore aspergunt. At quæ interius partes habentur, spongiis fouent & per hæc materiæ impetum repellunt. Idem & bile uitiosis artubus conuenit, quemadmodum ex calida aqua sine aliquo decocto superfusio. Porrò doloribus qui intenso frigore, aut humoribus inter articulorum ossa impactis contrahuntur, ualens hoc est remedium Olei ueteris sesquilibra, nitri alexandrini, resinæ terebinthinæ singulorũ libra, euphorbii uncia, iris sextās, fœnugræci farinæ sextarius unus & dimidius.

his autem ea quoq; quæ aduersos coxendicum cruciatus scripta sunt, pulchrè nimirum opitulantur. multi siquidem aduersus huiuscemodi perfrictiones cum morbus declinauerit, sinapi cum siccatis ficis usi sunt, tum aliis quæ extrinsecus ruborē excitant. Alii uerò medicamētum ex cinthardibus admouēt, uerum hæc in posterum officiunt, nisi aliquo etiam moliente utantur, ut, diastrutheon & pyxide, & basilio, aut diaclates, aut dia ægiru, aut bromio, aut lysiponio, aut ualentioribus acopis, in quibus etiam nerui consensus, potissimum & infarctus humorum eue niūt. At ex mulæ lotio, in morbo statu præsertim, & in frigidis defluxionibus fouere commodum est. Pariter cōuenit etiam ex utroq; ueratro pastillus cum mollis & fungosus tumor articulos implicat, & fomentum ex sale torrido, aut etiam aliter è marina calida per spongias artus perfudisse uincit. item emplastra ex sale præparata, uel ex lixiuia, & nitro, hisq; consimilia cataplasmata, post uigorē morbi auxilio sunt, uictus ratio siccior minimeq; excrementitia competit, item inedia, uel parciores cibi. frequentibus balneis abstinendum. At si lauent, nitro alijsq; pulueribus utentur detersoriis. Vbi dolor declinauerit, exercitiis se credent: & frictionibus maximè articulorum, in naturales balineas descendēt, aut ēt arena cōtecti incalescēt. Vomitus à radicula cibisq; assumptis mouebitur. Qui ad hoc se cōmodè habent, etiā ueratro nigro uacuētur per uomitum, uel etiam per aluum inferiorem purgētur.

Quomodo sanguine infestati artus curentur.

QVi ex sanguine dolorem articularium conceperunt, post sanguinis initio morbi detractionem, remedia cōmemorata loco dolenti sunt inducenda, si biliosior quidem acriorque sanguis redundet, eisdem quæ in flaua bile diximus, certandum, si frigidior, pituitosiorq;, aut melācholicus humor coaluerit, † iis quæ post illa subdidimus præter nimis acria, curationem tentabimus. at si uitium in uetustatem incidit, his quoq; locus erit. iam hoc cataplasma in principio proficiet. Malicoria, & rhus cū polenta ex uino detrita obducuntur. ALIVD. Brassicæ folia cocta accuratè conteruntur, aceti floces cum duobus coctorum ouorum luteis, & rosacei momento, adiiciūtur, leuigataq; simul loco iniiciuntur subinde ea mutādo. Cibi

assumentur

assumentur qui extenuant & parum nutriunt: carne igitur & leguminibus & uino copiosiore nigro abstinendum, si autem fieri possit, etiam ex toto uinum circuncidendum. Plurimos siquidem noui, qui prorsus abstemii omnes sanitatem consecuti sint. Alii siquidem per morbi initia omnino liberati sunt. alii in posterum rarius & minori dolore accessiones perceperunt. Quapropter nisi contrarium hinc accidat, aut futurum inde aliquid metuant, perpetuò uitam agent abstemiam. † At qui per imbecillitatem, aut perfrictionem aliquid subsecuturũ opinentur, ad biennium usq; abstemii, inde ad pristinam cõsuetudinem reuersi, modicum dilutumq; continẽter bibẽt. Oportet autem abstemios in uicem uini decocto anisi, aut alicuius consimilis seminis uti: fructibus pomaceis reliquisq; refrigeratoriis abstinere, tum ueneris usu. Qui uerò per medicamenta, quæ per annum bibuntur, morbum prorsus tollere uoluerunt, multis sanè quibus pituitosus & excrementitius humor articulis incubuerit, opitulati sunt. uerùm qui calidioribus siccioribusq; constarent naturis, hos in subitam mortem præcipitarunt, quòd materia ad intestinum, aut renes, aut costas, aut pulmonem, aut principem quandam partem se contulerit. Satius itaq; est biliosiore præditis habitu, aut copioso sanguine refertis, uini usu interdicere: quod nullus ex eius abstinentia, in commemorata uitæ pericula inciderit: frigidiores autem & recrementis pleni, ex uiperis theriaca uti debent, hyeme frequentius, cõcoctione bene obita, per æstatem rarius, uel enim morbo liberabit, uel certè leuiorem reddet, nulli ex prædictis particulis officiens: quoniam uerò nonnulli nos etiam commemoratis uti antidotis cogunt, non te lateat id quod ex damasonio constat & quod ad Agapetum, refertur, item quod atacton & octoidon dicitur, & quod Proclo inscribitur, item quod ex scordio, aut corallio componi solitum est, alia pleraque non mediocriter proficere, omnium uerò securissimum est longoq; usu probatissimum, diacorallii, siquidem concretas iam in tophum duritias discutit. horum omnium uires & modum usus, & quid in his caueri debeat uolumine, quod compositis medicaminibus dicatum est, reperies similiter aduersus articularios dolores, medicaminum quæ psilothra uocant mi sturam usumq; in eodem habitu, népe pituitosiore. Alii uerò qui à toto se morbo uindicare uolunt, integras uulpes oleo

incoquunt,

incoquunt,quo articulariis morbis medentur. Nõ desunt qui uiuas lebetibus magnis iniiciunt,alii tantum emortuas. Pari modo etiam hyenas percoquunt, oleum hinc conficientes, quod discutiendi uim habeat.deinde eo balnei solia complēt: in quæ postquam descenderunt,immorari ibidem diutius præcipiunt,unde sæpe factum, ut non modò artuum tumores, sed etiam uniuersum corpus euacuaretur.

†Vetus liber, τοῖς ἐπ' ἐκείναν,i.iis quæ in illis dicta sunt.
‡Veteres libri habent hoc loco ὅσοι δὲ δι' ἀσθένειαν ἢ κατάψυξιν ὑποπτύσσοντές τι φαίνοιντο, ac qui per imbecillitatem, aut perfrictionem expuere aliquid uidentur.

De tophis,quos græci poros uocant.

QVoniam & tophi subinde in articulis creantur modo ob humoris qui ad eos decubuit crassitiem, terrestrémque duritiam,modo propter immoderatos discutientium resiccantiumq; medicinarum usus,siue earum mistura quæ emolliendi uirtute pollent,sciendum uenit ea esse conuenientiora,quæ mollientem simul & discutientem naturam sortiūtur. itaq; emolliunt adipes uetusti,medullæ, ammoniacum, bdellium,oleum bene uetustum & styrax. Discutiunt autem & resiccant,nitrum,sal,lixiuium,adarce,euphorbium, & consimilia uerùm ad concretos in articulis tophos propriè facit uetustissimus accerrimusq; caseus cum suillæ carnis præpinguis ac ueteris decocto contritus & superimpositus siquidem sua spōte topho dehiscēte quotidie humor qui intus coierat, eructatur. Valet etiam medicamentum diapernes, usu probatum, quod duplici modo præparatur.item quæ dia stactes dicuntur. iam hoc peculiariter facit quod recipit spumæ nitri, resinæ terebinthinæ,lixiuii quod calcem adiectam habet,propolis, singulorū triens,ceræ bes,colophoniæ libra,olei sescuncia: mixtis utitor,tum in tophis,tum in abscessibus: iam quod ex cynabari temperatur,mirificum est ad tophaceos tumores, aliáque complura: sed ægrè paratur. Quod uerò dia leptocaryon dicitur,præterquam quod probatum, etiam facilè cōquiritur, non solum ualentioribus,sed teneris quoq; corporibus accōmodatum,si assumat medicamenti ex melle, uel ex anemone.

confecti partes duas ad illius partem unam: quæ si desiderentur, et eius quod cerusa constat, subinde æqualis modus ipsi misceatur. ALIVD. Ad tophos, sandaracham contritam querneo uisco excipito, & utitor. ALIVD. Proficit etiam ad fistulas, & ægilopas, olei sextarius, spumæ argenti unciæ octo & semis, auripigmenti uncia. Argenti spuma, oleumq; tantisper incoquitur dum manus non inquinet, postea tritum auripigmentum aspergitur, & priusquam ustionem senserit medicamentum ab igne tollito, ac utitor. Ex asii lapidis flore confecta, ubi morbus intermiserit imponuntur, quæ ad omnium articulorum nodos concretos accommodata toto morbo liberare, nõnulli ueterum testatum nobis reliquerunt. Et ex salis flore præparatum medicamẽ si in morbi declinatione similiter imponatur, tumorum reliquias discutere experimenta fidem fecerunt.

Quomodo quis à podagra se tueatur asseratque.

POdagram quæ iam constiterit, articulariumúe dolorem, sine prædicta medendi ratione aboleri longè difficillimum est. At eam quæ nondum creata est præcauere, facilius, si quis cibis demat, & eis utatur quæ promptè in membra digerũtur, excrementisq; uacant. item uino moderatiore & exercitationibus satis se committant. Quod ad præsidii partem attinet, sal minutim in oleo tritus & articulis affrictus, omnes qui se ab hoc uitio uindicare uolunt, magnificè iuuat, nisi præter modum sicca intemperie sint præditi, eoq; illitu, & mane, & uesperi per totum uitæ curriculum, & ubi inflammationes inclinauerint, utendum est.

Ad portiones qui tum pedum plantas tum calces infestant. Cap. LXXIX.

PErniones ulcera sunt, quæ ex frigore hyberno in digitis manuũ pedumq; cõtrahũtur, Græci chimethla nũcupãt. Itaq; tepidã aquã marinã superfundere oportet, uel betę decoctũ, uel lenticulæ, uel erui, uel hastulæ regiæ radicis. A superfusione, lẽticulæ coctæ uinoq; detritæ admouẽtur, uel ficus ex oleo leuigata imponitur, uel alumẽ & farina pari modo, in uino pertrita applicantur, aut floces uini subandæ, aut bulbus recẽs uino tritus adglutinat̃, aut allia in oleo fricta, proiectaq;; & cera oleo mediocri liquefacta imponit̃, aut malicoriũ incoctũ uino, & in tenuẽ redactũ puluerẽ, cerato rosaceo exceptũ inducito

inducito, prius locum decocto lupinorũ irrorans, aut mannã, sulphurq; ignem non expertum, cum melle cocto imponitur, at alterci succus continenter illitus, ab inflammatione & doloribus uindicat.

Marcellium ad perniones.

RApæ satiuæ radice excauata, conijcitur in capacitatem ipsius ceræ sextans, o'ei lentiscini quantum sufficit: cocta in duplice uase ex marina aqua, aut muria, aut lupinorum decocto, hoc quidem superfundito, ceratum uero in rapa liquefactũ frigidum imponito. At in exulceratis pernionibus, thuris, aluminis scissi, minii, resinæ terebinthinæ singulorum par modus: adipe suillo diluta inducuntur. Verum si inflammatio exulceratos perniones malè habeat, medicamento utendum hexapharmaco quod recipit olei uncias nouem, taurini adipis & fellis, singulorum libram, argenti spumæ uncias sex, colophoniæ, uncias quatuor, mellis uncias sex.

Ad digitorum rimas totorumq; pedum quæ rhagades dicuntur.

PIce liquida delinuntur, aut cancro fluuiatili, aut marino super carbones cremato, testa abraditur, & cum oleo trita ut mellis spissitudo fit, absterfis prius scissuris instillatur. Proficit etiã scillæ medulla oleo feruefacta, item cũ terebinthina leuigata, necnõ cornu caprillum ustum, exceptumq; adipe caprillo, sed callos circumpurgare oportet, & sic medicamentis uti.

Ad scißuras calcaneorum & plani pedum, anthera.

CAlcis uiuidæ drachmæ decem, cerusæ drachmæ uiginti, ceræ tantundem, aut triginta, porcinæ pinguedinis recentis unciæ septem, colophoniæ unciæ nouẽ, succi lini seminis cyathus, olei dulcis unciæ quadraginta: teneram plantam efficit ut aliud nullum. ALIVD. Adipis caprilli, ceræ, olei singulorum pari mensura utitor. ALIVD. Malicorium aceto incoctum diebus quinq; applicatur, deinde loco undiquaq; purgato calx una cum oleo, aut sordibus imponitur. ALIVD. Scilla cocta oleo, ipsa quidem fricta proijcitur, oleo uerò in quo tamen terebinthina liquefacta sit utitor.

Ad attritus calcanei ex longo decubitu.

CEræ, olei, argenti spumæ, mellis, pares modi, proficiunt in omni

in omni exulceratione, plantæ pedũ, calcanei, supernæ patris, & internæ digitorum, magisq; si ulcus ungui sit propinquum.

Ad sordida plantæ ulcera emmoton, facit etiam genitali exlucerato.

AMurcæ cyathus, aceti cyathus, cocta uase æreo donec mel leam spissitudinem habeant, & trita separatim, prosunt. Item squamæ æris drachmas duas, mannæ tantundem, lanarũ succidarum mollium, quantum manu comprehendi potest, in uolutarum tedæ, ustarumq; cinerem totum excipito, & utitor, in uulneribus quidem uino diluens. in naturalibus autem & pe dum plantis passo. ALIVD. Amurcæ, mellis dispumati, paria pondera, hoc etiam cicatrices tollit.

Ad intertrigines, ex calceamentis.

PVlmo agninus, suillus & caprillus benefacit, uerum coria ex ueteribus calceamentis combusta, si inflãmatio urget, nihil quidem adferunt præsidii, sed illa finita, multum: uel cepa cum gallinæ adipe copiosior adiicitur, uel galla combusta inspergitur, uel acacia aceto diluta illinitur.

Ad clauos callosque. Cap. LXXX.

CLauis prius undiquaq; purgatis, inducitur medicamen tum quoddam ex edentibus, quæ septica Græci uocãt, aut ærugo rasilis, aut sandaracha, aut syringiacus puluis aut collyrium syringiacũ loco gummi, ammoniaco exceptũ. Est autem clauus teres figura callus, candidus, clauorum capiti similis, qui in omnibus corporis partibus, sed pedum plan tis, digitisq; præcipuè nascitur. Tollitur autem longiori tem pore, etiam si quis excedentem claui partem continuè abradat scalpello, aut pumice affricet, similiter etiam callos. Proficit lupinorum crudorum concrematorum cinis cum melle, aut misy, liquida pice exceptum, melanthion cum urina pueri uenerem non experti, uel oui luteum, fabarum lomento cum aceto incoctum. At hoc subinde expertum est, cantharidum, atramenti sutorii, castorei, par modus singulorum, excipitur tẽ rebinthina, ut emplastri fiat spissitudo, clauoq; prius circuncis so, imponitur. ALIVD. Feculæ, calcis uiuæ, uisci, singulorum pares portiones, cum stillaticia lixiua, uel urina pueri uenerem non experti.

Ad unguinũ uitia, et primũ de reduuijs. Cap. LXXXI.

REduuiæ, Græci paronychiam appellãt, abſceſſũ eſt quĩ ad radices unguium coit, cum parua adhuc eſt, & prima habet rudimenta, galla cum melle eã reprimit, & confirmari prohibet, uel Muſæ paſtillus, uel Heræ, ex aqua. At ubi caro iam præter naturam excreuerit, eò curatio dirigenda eſt, ut per rodentia medicamenta abſumatur, rumpaturq́;, ualet autem ad reduuias, tum aurium ſordes, tum lycium ſuppuratas autem reduuias, acu adacta humorem emittere, ſpongiamq́ue aqua imbutã imponere oportet, uel lenticulam applicare ex aqua tritam, aut palmulatũ cum uino, uel roſas uirides, uel ſiccas, aqua maceratas tritasq́;, uel polentã cum aqua: efficax eſt reduuis etiã lupinorum farina melle, uel mulſo macerata. Exulceratis reduuijs opitulatur hoc medicamentum. Aeruginis, argenti ſpumæ ſingulorum drachmæ quatuor, ſarcocollæ tantundem, ſuper linamentum ex uino & ſpongia imponitur. Conuenit autem carnem undiquaque ab ungue diducere.

De pterygijs.

PTerygion carnis incrementum eſt, aliquam unguis partem operiens, ex reduuia, aut alia huiuſmodi cauſa proueniens, aduerſus quam auripigmentum & manna pari pondere inſpargitur, ſuper autẽ, linamentum ex uino & ſpongia imponitur. ALIVD Chalcitidis ſquamæ, malicorij æquales partes. Excipiuntur fico toſta & melle, parte affecta, lupinorum decocto prius aſperſa. Quod autem ſiccum eſt in ungue circuncidito.

Ad digitorum pterygia putrida, item ad pudendorum ulcera.

LAchrimæ thuris drachma, ſquamę drachma, æruginis raſæ drachmæ quatuor, mellis cyathus, teruntur in ſole donec ſubflaueſcant. Et loco uino prius irrorato per ſplenium inducuntur.

Medicamentũ quod ſubito pterygia deſiccat perſanatq́;.

SOryos combuſti drachmæ duæ, thuris tantundem, æruginis raſæ drachma cum melle contrita, ipſi pterygio inducuntur. Valet etiam ad reliqua maligna horum locorum ulcera, & nigritias & putredines. ALIVD. Squama æris, palmularum carne excepta, aut ficorum utitor. ALIVD. Columbæ ſtercus polentæ polline ex paſſo coctum pertritumq́; calens imponitur,

tur, item squama per se inspersa, pterygia desiccat. Oportet autem crebro, angulum unguis pterygion pungentem, ne increscat, scalpello superimmisso, adimere.

Ad ungues contusos.

MYrti, & mali punici folijs teneris ungues obducito.

Ad cruentos ungues.

FArina pice mista imponitur.

Vt ungues qui laborauerunt abscedant.

SVlfur tritum adipe suillo exceptum inijcitur.

Vt scabri ungues abscedant.

VIsci quercini, sandarachæ, fœnugręci singulorum pondo sextans, cantharidum, thapsię singulorũ uncia, aceti quod satis est. ALIVD. Propolis atticæ, ceræ, bituminis, singulorum drachmæ duæ, sulfuris ignem non experti drachma, oleo non inquinet, in usu cal efactũ unguibus applicatur. ALIVD. Picis liquidæ, ceræ, colophoniæ, terebinthinæ, guttæ ammoniaci, sulfuris uiui, aphronitri pares portiones, ne manus inquinent. ALIVD. quod separat scabros ungues sine exulceratione. Bituminis, auripigmenti, sandarachæ, sulfuris uiui singulorum drachmas quatuor, resina excipito, & utitor, dissolues per dies septenos. ALIVD. Erui farina, felle ouillo, uel urina ouilla imbuta utitor, uel calce uiua cum oleo, uel chia cum opobalsamo, uel uisco, atramentum sutorium, suffurq; uinum quod satis est, exceptum, pelli illitum superinducito, uel herba pedicularia, cum aceto trita utitor, uel resinæ terebinthinæ drachma, sandarachæ duplicata portio simul radici unguis imponitur, diligentiq́ue fascia illigatur. Cum autem unguis exciderit, ceratum myrteum cui medicamenti ex resina paululum adiectum sit, superaccommodatur.

FINIS LIBRI TERTII IOANNE GVINTERIO ANDERNACO MEDICO INTERPRETE.

PAVLI AEGINETAE LIBER QVARTVS,

IOANNE GVINTERIO Andernaco Medico Interprete.

De elephantia. Cap. I.

ECTE mea ſententia † Cappadox Aetius memoriæ prodidit, auxiliorũ uim morbis fortiorem eſſe oportere, eoq; elephantiam nunquam curari, ut qua nulla potentior medicina reperiatur. Si enim cancer ueluti elephantiaſis quędam uni obortus particulæ inter morbos inſanabiles uel ab ipſo Hippocrate relatus eſt, quanto magis elephantia, ſeu totius corporis cancer aliquis, ab omni abhorrebit remedio. Cùm.n. atra bilis, ex qua huic affectui origo eſt, duplici modo generetur, (uel.n. ex melancholico ſanguine, fæculentioremq;, & ueluti eius limo: uel bile flaua, utriſq; nimiũ uſtis, naſcitur) ſubrubicundam quidẽ elephantiaſim mitiorem quodammodo, ut autẽ uerius dixeris, minus malignam, prima ipſius differentia procreat, reliquam uero, & maligniorẽ in qua totum corpus fœdatur ulceribus, & extrema decidunt, altera flauæ bilis ſupra naturæ modũ aduſtæ ſoboles, producit. Quapropter morbo iam uictis manus admouenda nõ eſt. At ſi recens adhuc malũ eſt, ut nihil ex ſummis deciderit, nulla autẽ infeſtarit exulceratio, neq; tamen eminentiæ tuberoſæ plurimum exurgant, ſola autẽ facies aſpectu ingratior, deformiorq; ſit quodãmodo, eaq; non admodũ indecora appareat, curationem experiemur. Nonnulli ſiquidem haud pauci, ſola capitis aduſtione

aduſtionē multos qui hoc inceperāt uitio corripi, ne uincerentur,inhibuerūt. Protinus ergo interinitia ſanguis mitti debet, & magis uere,in quo potiſſimum hæc lues,& naſcitur,& intenditur paucis diebus interpoſitis,nouem decémve,pulte diacolocynthidos ipſos purgabimus,non ſemel, uerū ſubinde, ex ratione uirium quantitatē medicaminis adaucturi. Item ex hiera purgatio his eſt idonea. Ruſus interpoſitis circiter decem diebus,lactis fiſſilis ſerum dabitur,neq; minus tribus heminis, neq; amplius quinq; Inſequenti tempore nō fiſſo, aut recens multo lacte nutrientur. Ob quæ ſi morbus remittat,eodem utr cibo debent:ſi remanet,lacte abſtinebunt:acribus autem aſſum ptis uomitus cietur,à radicula,aut cibis. Proficit & ex albo ueratro poſt hæc purgatio:bis quidē,ſi fieri poteſt,uere,ſemel per autumnum adhibita. Malo uictis neq; ſanguis mitti,neq; ueratrum exhiberi debet,cum materia neq; ex cute in altum deriuari,neq; hinc etiamnum minui poſſit ſed ea quidē ad uentrem,& inteſtina deducenda eſt. Medicamenti autē noxia euocantibus utendū,metaſyncritica dicunt, & ſummam cutē deſiccare,& aſtringere oportet. Leues igitur cucurbitulę uentriculi ori & præcordijs agglutinabuntur, eadem membra etiā dropace delinentur. Modico temporis proceſſu rurſus ad ſuperiora reuertendum eſt, à purgatione quam præſtat hiera,incipiendo,prætermiſſa ſanguinis detractione,ut quę plus noxę,quàm præſidij eſſet allatura. Atq; hoc circuitu ad ternas uices quaternas ve per annum uti expedit, uere potiſſimū & autumno. potare his prodeſt aceti cyathum, cū cedrini liquoris cyatho, & braſſicæ crudæ ſucci cyathis duobus. miſſa dantur manè & ueſperi. Vel ſyderitidis herbæ folia torrida denarij pondere in uini cyatho,uel cornu ceruini drachma,& ſcillitici aceti quantum cyathus implet, quotidie poſt matutinā obambulationē potui exhibetur. reliqua uerò pro ratione tēporis his offeruntur,uel ſcillæ lotæ drachmæ quinq; in mulſa,uel melle eclegmatis modo:uel liquoris cyrenaici ad erui magnitudinem,melle & butyro ſubacti, uel eboris ramenti drachma ſemiſſis cum uini cyathis duobus, uel cumini æthiopici drachmæ tres cum melle,inſtar eclegmatis. His amplius iuuat theriacorum paſtillorum drachma in uini primæ notæ cyatho leuigata epotaque. Similiter etiam ſcilliticorum paſtillorum drachma bibitur. Et calaminthæ ſuccum ceum efficaciſſimū potu auxilium

commendāt. incipiendū dicunt à cyathis ternis adusq; senos. Cæterū omnibus his efficacior est theriace ex uiperis, tum potui data, tum extrinsecus illita. Cū autem uiperarū copia datur, nihil æque proficit, ac uiperarū carnes comestæ, albo iure ex copiosiore aqua, sale, porro, & anetho decoctæ, usq; dum spinæ dissoluantur, sed capitibus ipsorū caudisq; digitos quatuor prius amputatis, interaneisq; ipsorum ablatis & cute. Item theriaci sales eadem per se promittunt, cum obsoniis assumpti. Tali enim ipsorū usu accidit, nonnunquàm squamas, † uel ceu uulpis pellem quandam ex cute elephanticorum decidere.

† Aldinum exemplar habet καππαδόκην ἀρεταῖον, Cappadocem Aretæum. quę lectio rectior mihi uidetur.

‡ Vetus codex, συμβαίνει ποτὲ λεπίδας ἢ οἷόν τινα λοπὴν, quo loco legendum arbitror, ἢ οἷόν τινα λοπὸν: est autem λοπὸς τοῦ κρομμύου λέπυρον, id est, cepæ tunica, ut sit sensus, ueluti cepæ tunicam & tenuem illam pellem.

Victus ratio talis erit.

A Somno manu molliter permulceatur, aluoque deiecta gestetur, uocem exerceat: deinde perfricetur & uario exercitationum genere utatur, nunc saltu, nunc magis, alteribus, & folle. Postea sudore, quē illinc cōtraxit, absterso delinetur adipę ursina, aut uulpina, aut hircina, aut auis alicuius, aut butyro recenti. pauxillo temporis interposito in lauacro perungetur succo fœnugræci, aut ptisanę cremore, aut ammoniaci momēto, quod aceto subegeris. A balneo detersus perungetur oleo lentiscino aut œnanthino, aut myrteo. Vinoq; modico cum alumine, uel ammoniaco, ut sordium sit spissitudo. Rursus teneris panuiculis abtersus dimidia hora conquiescat. Inde potu aquæ ad uomitū sollecitetur, digitis in os, aut pinnis demissis, post uomitū detur potui uinum absinthites, aut origanites. Cibus erit panis hordeaceus, uel maza ex polentis. Inter olera, beta, lactuca, raphanus, porra, brassica aquis binis edulcata, & capparis. Ex marinis ostrea sumuntur, pelorides, erinacei, pectines, tellinæ simul cum betis incoctæ: salsamentum uetus ceu in medicamenti uicem adhibetur. Vino autem per totum morbi curriculum & uenere similiter abstinendum. At cū uires ex purgationibus lacessitæ recreantur, pauxillum duntaxat uini

uini tenuis & aquosi assumitur, quando & acria circuncidi debent, exceptis condimentis. Recteq; ipsis datur ptisana, oua, chondrus elotus, lac, mel cum pane, malua, rumex & sisarum: piscis molli præditus carne: Ex ijs quæ uolatu fidunt, probis do nata succis: Inter fructus, ficus, uua, & uuæ passæ: ex dulciarijs mellitis conferunt, quæ pini nucleis, aut amygdalis frictis, & cnico, constant, ijs qui bis quotidie cibum capere solent: graue autē his est molestumq;, semel duntaxat eum assumere. Interiorum cura habita, smegmatis in balneo utendū ex decocto betæ, aut fœnugreci cum aphronitra, aut sapone, aut myrobolano: interim & psilothris. Abstergit itidem portulaca cū aceto detrita, tenue semperuiuum, rumicis radices aceto incoctæ, alumen cū sale. Item sandarachę par modus ex uino, & oleo lentisci. Huc spectat medicamentū, ad utiliginis speciem quæ alphos dicitur, accōmodū, ex alcyonio, nitro, myrto, sulfure, fici agrestis folijs ficeis, cum aceto tritū, illitumq;. idem præstat quod ex sepiæ testa concremata fit pumice, nitro, terra cimolia extorrefacta, gummi, galla omphacitide pari pondere siccū inspersum, aut ex aceto infricatum. Hoc autem mirabiles habet effectus: rumicis radicum fasciculus qui manu comprehendi possit, nitri drachmæ quadraginta, thuris uigintiquinq;, sulfuris tantundem, ex aceto Aegyptio illinitur. Similiter hoc efficax est, quod recipit auripigmenti drachmas decem, sulfuris ignem non experti drachmas octo, costi drachmas duodecim, calcis uiuæ drachmas quatuor, ceræ totidem, baccarū lauri aridarum drachmas duodecim. Hæc macerantur populi albæ foliorum succo, aut crasso decocto. Vbi mellis spissitudo est facta, illinuntur, ALIVD. Radicū rumicis fasciculi duo, aceto incoquuntur, & in pilam coniecti conteruntur læuiganturq;. Deinde alcyonii libra, aphronitri unciæ octo, sulfuris ignē non experti libra, cochleæ testarum combustarum triens, ꝑ chamæleontis cū radice triens. Omnia simul læuigantur, donec sordium fiat crassitudo. Deinde illinuntur per ęstatem in sole frequenter, hyeme in balneo usq; ad desudationē. Item Aesculapij aridum smegma pulchrè his conueniet, ac omnia quæ communiter dicentur smegmata, imo etiam ea quæ alphis dicata sunt propriè huc pertinent queadmodū & quæ nunc aduersus illa prodidimus. At tumidas eminentias si inflammatione tentur, aut exulcerata sint, delinētur lycio indico, uel glaucio,

uel aloe, uel Andronij pastillo, aut polyidæ sphragide. Cataplasma ipsis aptabitur ex chondro cum succo polygonij, uel plantaginis, uel parietaria trita. Insuper melissæ herbæ uiridis folia cum axungia tunsa, applicataque mirabiliter proficiunt. Etenim rubor in partibus excitatur, sed ex facili remittitur pane applicato, aut cerato ex amygdalino atque color naturalis redit. Exulceratis rectè accommodantur emplastra, tum ex diphryge præparatum, tum ex uino melinum. Adde Coracion, quòdq; constat ex oxymelite, & pastillum Andronij, pompholigem, & cadmiam. indicium uerò est totum morbum mitescere. si prima ulcera cicatricem recipiant. Ad spirandi uerò difficultatem eorum qui elephantia laborant, aselli sub aquarijs degentes, quinque, aut sex, ex aquæ mulsæ cyathis tribus potantur. Iam uerò quædam ex ijs quæ ad ægrè spirantes inscribuntur, ipsis quoque communiter competunt. Aquarum naturalium usus adhiberi debet, ceu maximè necessarius, præsertim aluminosarum, ferrumque resipientium. & si fieri potest, frigidarum. Conferunt ipsis si etiam bibantur, nec non marinæ arenæ usus. Eandem habent efficaciam omnia quæ sudationes mouent. Quoniam uerò affectus hic, non minus ac pestilentia contagiosus est, quàm longissimè ab urbibus remoti ægri, in locis mediterraneis, frigidis & ubi sit hominum si fieri possit, infrequentia habitabunt, inde uerò ad confinia migrabunt, † tum ipsorum causa, tum illorum potius qui, ut uerò simile est, ipsis incident. Quippe & aere fruentur commodiore, & alios hac lue non inficient.

† Vetus liber habet, χαμαιλέοντος μέλανος τῆς ῥίζης, id est, chamæleontis nigri radicis unciæ tres.

‡ Hic locus sic legitur in ueteribus libris. διά τε αὐτοὺς καὶ τοὺς ὡς οἰκὸς ἐντυγχανομένους συχνότερον, id est, tum ipsorum causa, tũ illorũ potius qui (ut uero simile est) frequẽtius incidẽt.

De lepra, & scabie, quæ psora dicitur. Cap. II.

Vterque affectus, cutis aspritudo est cum pruritu, in qua corpus absumitur colliquaturque; originem ex melancholico humore trahens: sed lepra altam cutem orbiculatim depascitur & pisciũ modo squamulas ex se remittit. Scabies uerò summa infestat potius uariè figurata, furfuraceaque remittit: in quibus sanguinis dimissio adhibenda est, si corpus

pus magis plethoricum uideatur. sin minus, purgatio certè ex ijs quæ atræ bili uacuandæ sunt. Extrinsecus autem utere communiter utroq; ueratro, calcemq; habe elotam & siccam: in ipso autem usu, aqua diluens ad sordium spissitudinem illinito. ALIVD. Saluiæ, oleæ æthiopicæ lachrymæ, singulorum drachmę octo, capparis radicis corticis, gummi, singulorum drachmæ quindecim. Inunguntur ex aceto ad solem, propriè uerò lepras disijciunt anemone applicatæ, item uitis albæ radix. Cõposita uerò hæc, lolij farinæ chœnix, cardamomi albi drachmę quatuor, nitri spumæ drachma, atramẽti sutorii drachmæ octo hastulæ regiæ radicis mediæ drachmæ quatuor. Aceto pertrita, & in cerati spissitudinem coacta illinuntur, parti prius nitro detersæ: ubi solueris (solues autem tertia die) & frigida aqua elueris, rursus inungentur. ALIVD Hastulæ regiæ radicis succi unciæ sex, sulfuris ignem non experti, mannæ, singulorum drachmæ decem, nitri drachmæ octo, aceto subacta illinuntur. Ad scabiẽ peculiariter facit, ex simplicibus herba pedicularia, staphis agria dicitur, lupini amari, cardamomum cum aceto, lilii radix cum melle, resina terebinthina, sulfur, cicer, caprillũ stercus Inter composita, misy & chalcitis pari modo ex uino humidiores scabies delinuntur ALIVD. Rhododaphnæ tenera folia in olei sextario simul incoquito, donec arescant. Ac ubi proieceris, oleo adiunge ceræ dealbatæ uncias tres, postquàm soluta refrigerataq; fuerint, sulfuris uiui unciam inspergito. ad solem, uel in balneo perungito. nonnulli simul cum rhododaphnæ etiam scillam coquunt. ALIVD. Medicamenti διὰ χυλῶν, hoc est ex succis herbarum confecti unciæ duæ, ceræ tantundẽ rosacei uncia argenti spumæ unciæ tres, cerusæ totidem, liquidæ picis unciæ sex, stercoris argenti unciæ duæ, sirici tantundẽ, aceti quod siccis læuigandis sufficit. ALIVD. Cerusæ semuncia, amyli tantundem, plumbi uncia, lotariorum rubrorum uel anchusæ, unciæ duæ, ceræ unciæ sex. rosacei unciæ nouem. Anchusa probè cum rosaceo coquitur, deinde reliqua adiiciuntur. ALIVD. Oua decem, uel quot ad usum opus est, aceto quamacerrimo macerantur, quousq; putamen ipsorum tenerescat, lutea in eodem aceto coquuntur, læuiganturq; rosaceo, & reliquo aceto etiam argenti spumæ modicum ad sordium spissitud nẽ coactum illitur. ALIVD. Ouorum quæ in aceto commaduerint, lutea tria, rosacei unciæ sex, sulfuris uiui unciæ

 tres,

tres, leuigatis prius cum aceto luteis & sulfure, ceratũ adijcito. Argenti spuma uerò oxyrodino detrita, ut emplastri crassitudo fiat, acriores scabies exterit. Iam uerò ex lapatho smegmata, & ex iis quæ elephanticis faciũt, plura communiter tum ad lepras, tum ad psoras conueniunt.

De impetiginibus. Cap. III.

IMpetigines ex serosis tenuibus, acribusq́; humoribus, crassioribus aliis mistis contrahuntur, celerrimè in scabiem, & lepram transeuntes, quapropter remedia ualidè siccãtia requirunt. Corpore igitur toto, si opus fuerit, euacuato, simplicia quidem ipsis cõferent, cicer, ueratrum, erinaceus saxatilis, pix cerato, resinæq́; mista, crocodili terrestris stercus, atq; sturnorum, cum oryzam solam ederint. Pleriq; hoc solo impetigines mentum infestantes, aliámue particulam, aboleuerunt. Tritici multum capitur, incudiq́; ignitæ cuipiam imponitur, & quicquid inde humoris defluit, calens adhuc impetiginibus illinitur. Puerorum impetigines, hominis saliua continuè defricantur. His opitulantur pruni gummi illitum. In uetustatem incidentibus uiticis folia cũ aceto detrita applicantur, uel capparis folia similiter. Composita uerò hæc sulfur cũ thuris lachryma, aut cum ammoniaco, subactum aceto illinitur.

Pastillus ad impetigines.

GLutinis fabrilis drachmæ quatuor, thuris drachmæ tres, aceti cyathi dimidium, aceto soluta illinuntur. ALIVD. Chalcitidis, gummi, singulorum drachmæ octo, sulfuris ignem non experti, misyos, singulorũ drachmæ sex, squamæ æris, acaciæ, singulorum drachmæ duæ, aceto delinuntur. ALIVD Sulfuris uiui, nitri spumæ, singulorũ drachmæ quatuor, cachryos grana sexaginta, læuigantur ex aceto. Sola uerò pars uitiata inungitur, sed ita, ut quæ integra est, non coinquinetur: exarefacta, aqua frigida eluitur ALIVD. Veratri albi drachmæ octo, farinæ lupini, buccinorum cõbustorum, nitri, singulorum chœnix. Arido medicamine defricent. Porrò impetigines, quas ἀγρίους, id est, feras appellant, mediocriter siccantibus remedijs nõ discutiuntur, acrioribus autem irritantur. Adhibere igitur oportet medicamenta abundè quidem efficacia, sed quæ nõ ualenter erodunt, qua'e est istud, Glaucii, thuris, alcyonii, bituminis,

sulfuris,

ſulfuris,gummi,ſingulorum uncia,aceto inungitur. ALIVD. Picem aphricanam cũ aceto coctã liquatamq; illinito. ALIVD ad impetigines & pruritum. Atramenti ſutorii,ſulfuris uiui,nitri,thuris pari modo,in impetiginibus quidem, aceto adiecto, in pruritu autem,uino utitor. ALIVD. Leichenicon, ab impetiginibus curandis nuncupatum. Guttæ amoniaci,erui farinæ, lupini farinæ æquales portiones aceto illinuntur.

De Pruritu. Cap. IIII.

PRuritus qui ſenibus accidit, ex toto nunquam conſaneſcit,uerum lenitur infra poſitis remediis.in reliquis ætatibus,ſi ex prauo humore contrahitur, qui nimirum bilioſus,aut pituitoſus putris uel etiam ſalſus eſt, per ipſius uacuationem tollitur. Porrò cognoſcitur ab ætate,temperamento,uictus ratione,anni tempore,regione, & reliquis his conſimilibus. Si igitur in uenis ſimul cum ſangnine redundare uideatur,à ſanguinis dimiſſione auſpicandum eſt. Sin autem qualitate magis peccet,congruis eo medicamentis uacuato, ad externam curationem diuertemur. Lauandum itaq; prorſus ieiuno eſt,nonnunquam & modico cibo ſumpto,iterum lauandum: quippe uitium uix inhumeſcit, detergitur autem fœnugræci decocto,aut betarum, aut furfurum, aut maluæ agreſtis, & ſatiuæ,aut ptiſanæ Præter hæc, farinæ etiam fabaceæ, uel lupini,uel myrobalani, uel ſinegmatis ex pepone præparati, quod πεπόνατον appellant, ſi inueterauerit, lauatio ſimiliter quidem cõuenit. fotus autem ex ſaluiæ decocto,myricæ,mercurialis,origani,pulegii,baccarum lauri,cucumis ſylueſtris radicis,capparis,lixiuio,& oxalme. Deinde reſpergunt arido nitro, uel cũ fœcula aceti,uel quod recipit nitri ſpumæ ſextariũ, thuris,ſulfuris uiui ſingulorũ librã,cimoliæ libram ſemiſſem. Vel hoc, Aphronitri,ſulfuris uiui,alcyonii combuſti, pari modo.ſiccis utitor,uel cũ quodam ex ſuprà dictis decocto. Si antè placet,etiam ueratrum ſiccum inſpergito, ſine pingui addito. Illinitur autem cum oxelæo herba pedicularia contrita, uel ſulfur, uel ſandaracha, uel omnia, uel ſinapi cum myrobalani expreſſo, & oxelæo, uel utere cochleis combuſtis leuigatiſq; melle,uel rumicis radicibus,uel ſinegmatis inde cõfectis, ut in capite de elephantia comprehẽſum eſt, aut quibuſdã ad ſcabiẽ efficacibus. Si autẽ exulceratio partes excreuerit, parygro, uel

diapompholygos appellato medicamine utendum, uel ceræ uncia liquefacta in cyprini cyatho, cui sulfuris adiecta sit uncia. ALIVD ad pruritus. Nucum agnarum raucidarum uncia, sulfuris tantundem, apij succo leuigatis utitor in balneo, membra affatim defricans. Hoc solum multis tum scabiosis, tum alio pruritu retentis, abundè fuit. Item apium per se uiride tusum infricatumq; in balneo uehementer auxiliatur. Similis effectus est perdicion, & acerna resina cum rosaceo soluta, illitaq;. ALIVD. Oryzæ puræ & nimius candidæ, unciæ tres, tusæ cretæq; aceto quàm acerrimo læuigantur, donec sordium fiat spissitudo, adijciaturq; priuatim sulfuris uiui detriti uncia. mixtis perbellè in balneo utitor, diutius defricās. At in iis qui superfluitatibus magis redundant, pari potione illorum temperata, præstantius remedium reddetur.

De Leuca. *Cap. V.*

LEuce, cutis quædam ad albidius mutatio est, quæ uiscosa, glutinosaq; pituita contrahitur. Quoniam uerò non quælibet leuce curationem recipit, notas ipsius tales habeto. Acu per summa leucem pungito, sed cute non penitius: & siquidē sanguis emanauerit, sanabilis est: sin lactea humiditas, desperata est. Vel panniculo laneo asperiore infricata cutis, si quidem rubicundior euaserit, medicinæ locus est: sin idem color remanet, non consanescit. Et quæ plura corporis loca obsidet, leuce, difficilius tollitur, quàm quæ pauca deturparit, item uetustior, quàm recens minus in medicina spei habere cēsenda est. Nonnulli igitur adustionem quæ ferramento candente administratur, in leuca probarunt, sed ita, ut hæc uel sola ualetudini sufficeret. Alii uerò dolorem inde cicatricemq; secuturam ueriti, ut quæ non minus ac leuce indecora sit, medicamentis crustam inducentibus, qualia & cicatricem aiunt concolorem efficere, usi sunt. Alii, & horum inefficaciam repudiantes, tincturis uti maluerunt, imposturæ potius quàm auxilii rationē habentes, quæ sanè omnium maximè uitari debent, ꝙ affectus celeriter renascatur. Itaq; subiectis uti medicinis consiliū est, ad arcæ seminis roris marini, sulfuris uiui, singulorum paria pō dera, tusa & in cerniculo priuatim creta, deinde simul cum aceto in puluerem sat multis diebus detrita, in sole illinuntur, nō cumulatè, ne cutis exulceretur. Procedente autem tempore

†ueratri & gallæ similiter momentum adiicitur. ALIVD. Fici nigræ surculis, aceto maceratis, contritisq; misceto, aphronitri, sulfuris ignem non experti, myricæ fructus, parem singulorum modum, ubi nitro cutem defricaueris, perungito: solique exponito, animum attendens ne exulceretur. Archigenes autem fici foliis, calcis uiuæ eo quod satis est mixto, similiter usus est, uel infricatas (inquit) leucas, albo ueratro, donec sudore diffluentes reliquo corpori concolores fiant, illinito synopide, uel mediade, uel acu transfixa punctas quoad cruor emanet, illinito synopide, cum aceto, uel prius abstersis, ut est cõprehensum, perungito, fici liquore recenti, & folio eiusdem affatim infricato.

†In ueteri lib. hæc est scriptura, λευκῷ ἐλλεβόρῳ, ueratri albi.

De alpho albo, & nigro. Cap. VI.

Alphi cognato leucis modo generantur, sed illæ quidem altius cutẽ mutant ut pilos quoq; sibi similes procreẽt. Alphi aũt summam cutem infestant, quanquam & ipsi cum uetustatem sentiunt, penitius recedunt: ut etiam albos pilos producant, idq; humoris qui subest ratione. Etenim ex pituitoso humore albi ducunt originem, nigri autem ex melancholico, utrisq; igitur commune prodest auxilium, elota calx aqua soluta, aut dracũculi radix, cũ aceto applicata, simili modo utrunq; ueratrum eisdem efficax est, item lupinorum amarorum decoctio superfusa, eorumq; farina, ex aceto, uel oxymelite inducta, iam capparis radicis cortex cum aceto, liliją; radix cũ melle, cæpa ex aceto in sole illita, crocodili terrestris fimus idem præstat, pari efficacia & sturni excrementũ, cum oryzam duntaxat ederit, sepiæq; testa cõcremata. Compositum uerò hoc præstans est, Alcyonii, nitri, singulorum sextans, ueratri albi, sulfuris uiui, singulorum uncia. Nonnulli uero & floces uini combustas adiiciunt. ALIVD. Sulfuris ignẽ non experti, nitri spumæ, singulorum drachmæ quatuor, seminis roris marini grana septem, teruntur cum aceto. solum uerò alphum perungito, sed ita ut integram partem nõ attingas. siccatum medicamen aqua frigida eluitur. ALIVD. Farinæ lupini, buccinorum, & nitri singulorum chœnix, ueratri albi, drachmæ octo. Arido pars defricatur. ALIVD. Erui farinæ libræ duæ, erucæ seminis, amygdalarum amararum, cucumis sylvestris

uestris radicis,singulorum libra: mulso simul leuigata delinun tur,& hora interposita per spongiam abluũtur. facit etiam ad ephelidas,uaros, & cutis sordes.

Ad Alphos albos experta.

SVlfuris ignem nõ experti,sextarij duo,calcis uiuæ candidæ, unciç quatuor,albumina ouorũ quinq;,olei nardini,& aceti momentũ.sulfur primũ in puluerẽ cogitur, mox oleũ nardinũ ei superinfunditur,rursusq; leuigatur,deinde acetũ instillatur, & iterũ teritur,calcẽ uero priuatim lotã semel,bis,térue,sulfuri adijcimus,una cũ ouorũ aquato, & denuò cõterimus. collectus humor effunditur.pauxillũ uerò relinquẽtes,ut unguentũ queat illini,in hũc modũ utimur. ALIVD probatũ. Sulfure uiuo,fici foliis aridis,aphronitro,alcyonio, terra cimolia,myrto, ex aceto utitor. ALIVD Archigenis. Fici foliorum quæ in umbra exaruetur,sulfuris,aluminis singulorum æqua portio cum aceto inungitur,aut foliorum fici drachmæ quatuor,nitri drachmæ duæ,alcyonii combusti tantundem, aceto in balneis illinuntur.Priuatim nigros exterit efficaciter sandaracha, cum sulfuris dimidio,sed cute nitro prius defricata, in sole perungitur.albos uerò tollit atramenti sutorii,æruginis, æqualis modus,nitri duplicatus,sine pingui infricatur, illiniturq;, uel cachryos,sulfuris uiui adarcæ æquæ portiones, ex aceto pertritę infricatur,illinunturq;,cum inaruerint abluito, locum perfricans. Idem facit & leucis.

Ad Stigmata, ex commentarijs Archigenis. Cap. VII.

STigmata curabis,si quod matulæ adhærescit, cũ aceto quã acerrimo illinas, uel calcis uiuæ partem uuam, nitri tosti fului dimidiam,cum aqua in sole illinit. At ubi exulcerationem fuerint experta,cicatricẽ tanquã ulceri inducito.Crito uerò iubet confricatæ nitro prius cuti terebinthinam illini resinã,linamentisq; ligatã sex diebus relinqui, septima deinde solui,& acu pungi stigmata,& sanguinẽ qui flueret spõgia detergi,interiectoq; breui tẽporis spatio,tenui sale confricare locum.Tũ imponi,ad dies quinq; medicamentum quod recipit, thuris,nitri, calcis uiuæ, cæræ singulorum drachmas quatuor, mellis octo.Quum.n à parte medicamentũ deposueris, nigrũ in eo offendes ALIVD unguẽtũ.Piperis drach.duæ, rutæ drachmæ qua-

mæ quatuor, sandarachæ drach quatuor, auripigmenti drachma mellis quod satis est, cuti prius nitro infricatæ illinitur, itē aliis prori cōsimiliter peractis, per triduum soluitur, & nigritie absterſa, rurſus inungit. Exterit.n (inquit) diebus uiginti, tam integrè, ut nec exulcerationē, nec cicatricē relinquat. ALIVD. quod Criticon dicitur. Thuris drachmæ quatuor, nitri drachmæ duæ, atramenti sutorii drachmæ quatuor, ceræ drachmæ sex, piperis drachmæ tres, calcis drachmæ tres, thapsiæ totidē, auripigmēti drachma una & semis, sandarachæ drachmæ tres, mellis quod sufficit, utere quemadmodū superiore Oribaſius tradit ranunculū applicatum, uel capparis folia stigmata extere re. At si altius fixa non discutiantur, modicam uero cutem attingant, crusta ferramento frigido excitata tolluntur.

De exanthematis. Cap. VIII.

EXanthemata generātur, ex crassis in cute impactis humoribus, magisq; adhuc in superiore pellicula cū densa est. In quibus igitur, si ēt in alto humorū copia subſtiterit, primū purgatio tentāda est. Nā si hoc neglecto, prius discutere aggrediaris, obstrues ipsos potius q̄ per cutē euacuabis. Sin aūt nullæ in alto deliteāt humorū colluuies, p cutē uacuare oportet, nec procul attrahere, si aluo, aut uomitu uacuationem moliri uelis, sed humorum qui cuti impacti sunt, curationē medicamētis experiere, quæ exurūt, calfaciūtq;, maximè quū lata sunt exanthemata, siquidē ex frigido admodū, crassoq; humore, talia sunt procreata. Lauri igitur tenerorū foliorum, rutæ & mannæ, æqualē singulorū portionē detritā, & lachrymā thuris oleo subactā delinito, uel betā tenerā incoctā, tritāque inducito, aut ceræ drachmas octo, sulfuris tantundem, salis drachmas sex. Arida in pollinē coacta, & olei cyatho dimidio superfusa, oīa simul incoquito, factoq; emplastro utitor. Sed co ctioni sedulò assistendū est, uehementer bonū remediū existit.

Ad epinyctidas. Cap. IX.

EPinyctides ulcuscula sunt, sua sponte erumpentia, pustularum specie, & subrubra, quibus diruptis, cruenta sanies defluit, per diemq; non magnopere excruciant: per noctem uero, graui magis quàm pro ratione ulceris, dolore torquent. Itaq; liquor laseris aqua solutus imponitur. nam citra rosionem deficcat, aut cicuta in liquorem detrita inducitur, aut

brassica

brassica cruda cum aqua, aut apium cum polenta trita applicatur, aut alterci folia, cum melle pertrita admouentur, aut solanum per se, & cum coriandro uiridi, aut oliuæ foliis utitor cum aqua coctis: aut uuas acinis exemptis, leues, splenio illitas imponito, uel adianthū ex melle tritū. Vitari debet acriū, acidorum, & salsorum esus, fomenta, balneum & insolatus.

De pustulis, quæ Græcè phlyctænæ dicuntur. Cap. X.

PVstulæ quæ non sua sponte rumpuntur, sed graui dolore excruciant, acuta perforari acu debent, ut humoris colluuies habeat emissarinm. Deinde humore leuiter expresso cutis præposita finitur, donec impleatur. At si uulnus cōtineat, denuo pustula perforanda est similiter & exprimenda, tum cutis astricta, seruanda quandiu id quod sub ea exulceratum est, ad cicatricem peruenerit. Priusquā igitur pustulæ aperiantur, cocta lenticula cum aqua leuigata inducitur, uel mali granati uirgulta, cinere calido tepefacta imponuntur, & loci atinguntur. Quod si ruptę fuerint, & ulcus excitatum, adeps suillus liquefactus & argenti spumæ detritæ mistus, in linteumq́ue illitus admouetur, uel lilij radix in aqua cocta tritaq́; cum cerato imponitur.

Ad epinyctidas, & phlyctænas.

ARgenti spuma & sulfur ignem non expertū pari portione cum aceto applicantur, item myrtus in læuorem redacta, sordium illitione cum oleo & uino, benefacit, tum his, tum calidis eruptionibus, & papulis feruentibus, gliscentibus capitis ulceribus, furunculis incipientibus & adustis medicamentum, & quod molybdena, & quod ouis præparatur.

Ad ambusta. Cap. XI.

AMbusta medicamentis indigent quæ modicè abstergāt, non euidenter calefaciant, aut refrigerent: Itaque terra chia, cimolia, cretica, omnisq́; leuis terra illita cum aceto nō admodū acri, uel aqua, præclarè facit, prohibetq́; pustulas excitari. itē oui albumen crudū statim impositū, lana molli exceptū. etenim refrigerat leuiter & citra rosionē desiccat. idē efficit ramentū scriptoriū illitum, uel lachryma thuris aqua diluta, uel lenticula cocta tritaq́; uel eruus applicatur. At ex aqua calētę ustiones priusquā pustulæ oriātur, oliuarū salsarū

aqua

aqua cõtinuè superfunduntur, ipsæque oliuæ salsæ cnm polenta contritæ inducuntur, aut alumen scissile, pertritum cũ aceto illinitur, aut fel taurinum cum aqua copiosiore liquatum inungitur, aut lixiuium superfunditur, garo, aut muria fauetur, aut bulbi liliorum, aut hyacinthi, aut narcissi cum rosaceo triti, & in sordium spissitudinẽ coacti delinuntur. Marcellus autẽ hoc compositũ tradit. Panniculi melle imbuti & hordei farina inuoluti, cõbustiq; cineris mittuntur drachmæ octo, cerusæ drachmæ quatuor, butyri drachmæ octo, ceræ, seui caprilli, rosacei, singulorum drachmæ sedecim. At pustulis iam excitatis, rhus cum polenta tritum aceto applicatur, aut calcem uiuam cerato mixtam, illitamq; linteolo imponitur, iam quod spherion dicitur medicamentum, ambustis utile est, partes exulceratæ porris cõtritis obducuntur, aut portulaca contrita cum polentis, aut columbæ fimi linteolo inuoluti combustiq;, & oleo diluti cinere utitor: Mirificè proficit pini aut piceæ cortex, aut adianthum aridum, læuigatumq;: aut myrti, folia combusta, pertritaq; insparguntur. efficax autem unumquodq; horũ est, & si cum cerato componitur, item quod rubræ anchusæ radicis siccæ, & in læuorem contusæ trientem recipit, ceræ albæ dodrantem, rosacei uncias duodeuiginti, iam quod cerusa constat cum modica cerui medulla, laudatum est remedium.

Ad eos qui flagris cæsi sunt. Cap. XII.

Cerusæ argenti spumæ æqualis portio, ceræ quadrupla cum susino, aut rosaceo, emplastri modo inducitur, primo die priuatim susino solo utitor, uel croci drachma, tragacanthi tantundem, ouum integrum, sine putamine, unita cæsis imponuntur, item pellis ouis recens excoriatæ calens adhuc circũdata, quolibet efficacius die uno, & nocte persanat.

Quo modo pili adustis renascantur. Cap. XIII.

Pili ambustis nascuntur, si fici folia in fictili tosta, cum cerato in emplastri modum imponas, aut caricæ drachmis octo, sampsuci drachma, tritis cum oleo donec cerati fiat spissitudo, utitor, uel detrimenti lapidis drachmas centũ, ęris squamæ drachmas decem cum aqua subactas in pastillos cogito, in usu partem unam cerati partibus octo diluito.

Ad abrasa, quæ aposyrmata Græci dicunt. Ca. XIIII.

ABrasa & superficiẽ infestantia ulcera, primũ aut uino, aut aceto, aut muria aceto mixta quæ oxalmæ dicitur astringes. Deinde medicamẽtis, ad cicatricẽ ducẽdam utere, tum liparis, tũ ex albis emplastris trypheris. Sũmè autẽ facit qđ cerusæ partẽ unã recipit, ammoniaci dimidiã, myrtei quod satis est. Ammoniaco ex aqua in læuorem trito cerusa miscetur, myrteumque superfunditur: utitor lapata. Vel lapidis detrimento, squamam æris admisceto, & myrteo in lęuorem coactis utitor, aut cimolia, & argenti spuma, ex uino, recininoque & myrteo tritis utitor.

Ad abrasa, intertrigines, inueterata ulcera, senilem teneramque cutem.

ARgenti spumæ chrysitidis drachmę quinquaginta, ceræ drachmæ uiginti, resinæ siccæ ex picea drachmæ duodecim olei sesquicyathus. Argenti spumæ oleo incoctæ reliqua adiiciuntur: rudicula agitatis, uel etiam in pila emollitis utitor, sed cutem abrasam ab ulceribus non oportet amputare, sed medicamentum ei inducere: sic enim glutinabitur, uel nigrescens, At ulceri, quod eroditur, sordidumq́; est, si carne nudum hiat, uix cicatrix obducitur. Cæterum abrasa tuetur ab inflammatione, rhu rubrum, si illinatur læuigatum, cum melle, aut lentisci coma cremata, & cum melle imposita.

Ad abrasa, flagris cæsa, & articulorum contusiones medicamẽtum, quod dolorem leuet anodynon appellatũ.

ARgenti spumæ, cerusæ, singulorũ unciæ decem, ceræ unciæ sex, olei puri, aut rosacei sesquilibra, amyli unciæ duæ. Ad eadem ualet Pelarion quoq; ex helcysmate, id est, recremento argenti paratur, item medicamentum quod ouis constet.

De formica & uerruca. Cap. XV.

VTrunque uitium, cutis excrescentia est exigua, callosa, & plerunq; figura teres: sed formica, quę Gręcè myrmecion dicitur, latiore basi, † similem si quis non trectet mordẽtis formicę sensum inducit. Verruca autem, quæ Græcis uocatur acrochordon, angustiore, ut chordæ summo assimilata, pẽdere uideatur. Hos igitur tumores, elateriũ cum sale infricatum tollit, thuris lachryma cũ aceto, grossi cũ aceto, farina, & nitro,

& nitro, liquor fici illitus similiter facit: tithymalli, smaridis caput salsum concrematū, ærugo cū sulfure ignem non experto combusta, ocymi folia cū atramēto sutorio, sarmentorū adhuc uiridium ustorum quod distillat, fimus ouillus cum aceto, hircinum fel illitum, heliotropii magni semen, cum uino applicatum, ruta cum nitro & pipere, nitrum cum urina pueri uenerem non experti, stercus bouis gregarii in aceto.

† Huius loci duplex est scriptura, una in uulgatis codicibus, καὶ πρὸς τὰς ἀποψήξεις ὁμοίαν αἴσθησιν, id est, si quis deradat sensum mordentis formicæ similem inducit: altera est, πρὸς τὰς ἀποσφίγξεις, id est, si quis constringat.

De Ganglio. *Cap. XVI.*

GAnglium neruorum concretio est, ex ictu, aut lassitudine oboriens, in pluribus quidē corporis partibus, præcipuè uerò motui dicatis, nēpe manu summa, & pedibus. Quo in uitio Archigenes calcē uuā unà cum adipe anserino, & terebinthina, imponendā censet. Doles uero medicamento, quod lapidē achatē recipit, utitur. At Oribasius, eo quod subsequitur, cerusæ, resinæ, è pinu, olei ueteris, singulorum uncia, ammoniaci suffiminis, galbani, singulorum tantundē, ceræ unciæ quatuor, aut pilā plumbeam (inquit) crassiorē uertebræ modo ganglio ampliorem imponito, deligatoq;: pondere siquidē longiori temporis spatio ipsum dissoluit, atq; hoc nos utimur.

De inflammatione. *Cap. XVII.*

OMnes ex æquo tumores calidos, quibus dolor, feruorque adest, nostri inflammationes, Græci phlegmonas appellare cōsueuerunt. Verū pro diuersa quæ ipsos facit, materia, hi quoq; euariant. Cū enim sanguis probus, & crassitie mediocris, in particulam aliquam subito confluxerit, ac propter copiam impactus inhæserit, inflammatio propriè appellata nascitur. Cū uero flaua bilis in parte aliqua substiterit, herpetē: ubi & sanguis, & bilis flaua simul incubuerint, erysipelas excitatur. At cum sanguis, qui influit, calidus impense, & crassus fuerit, carbunculos mouere solet. Itaq; ab inflammatione quæ peculiariter phlegmone dicitur, & multis semper accidit, incipiendum esse iudico. Tumor rubens, dolorificus tangenti renitens, & calidus ex sanguine, ut à me dictum, est probo originem trahit: qui, sanguinem dico, nunc ex toto fertur

tur corpore,nunc in aliquam particulam copiosius incumbit, sic ut à uasis nequeat contineri,exciditque aliquid roris modo in ampla partium quæ intercedunt, spatia. Sæpe uero uirium hoc uulneribus, fracturis, ulceribus, alijsque pluribus externis causis superuenit. Cùm itaque inflammatio repentè euestigio particulam quampiam sine manifesta causa præcedente obsederit,totum uerò corpus,parti contagium transmittat, uniuersum quidem id,sanguinis dimissione,uacuari oportet.;quod autem inflammationem experitur,superfundere ac obducere medicamentis,quæ non calefaciant,humectentq́;, sed illuuiem humoris repellere sint idonea. At quod iam in affectam partem se receperit,euacuatur. Itaque illinitur cataplasma quod constat semperuiuo,mali punici corticibus, uino incoctis, rhu & polenta. hoc & similibus cùm dolor uehemens nō urget utendum est. Vbi uero particula fluxionem cum dolore ampliore senserit, ne sic quidem calens aqua oleum've adhiberi debet, aut ex farinis cataplasmata, ut quæ fluxionum uitiis omnia sint inimica,doloris tamen uehementia leniri eo quod cōstat passo, rosaceo,ceraq́; modica, & lanis sordidis quæ œsypi multum contineant. Per æstatem quidem frigida, hyeme tepida excipiuntur,applicanturque, sed ita ut superiores quoque affectis partibus loci,spongia uino austero imbuta,aut posca frigida comprehendantur. cæterum miscentur cum cataplasmatis utiliter etiam herbæ. Parietaria igitur ad omnem inflammationem accommoda est,tum per initia,tum in augmento,con similiter glaucium, atriplex, malua, lactuca, cucurbita, calidis illitæ,benefaciunt & tribuli utrique inflammationibus ex influxu concitatis. brassica uero durescentibus ualet. At ubi immutatio his oboritur, nec pus subsidet, curationem tentabis emplastro, quod ex chalcitide conficitur,aut quodam persimili fluxionibus dicato, lanam uerò putam uino austero imbutam extrinsecus medicamento superaccommodabis. Atque hac ratione inflammationibus ex humoris defluxu contractis medeberis. Eas autem quæ occasioni cuidam feruntur acceptæ,si calefacias,humectesque,non offenderis, ac si usus quandoque postulauerit, scarificare ipsas,conueniens erit. At si ob defluxionem ortas inflammationes scarificatione diuiseris, præsertim per initia, malum quoddam haud mediocre ægrotanti accerses.

De

QVòd si fieri non posse tibi uideatur, ut suppurationem impedias, panem hydrelæo incoctum delines, aut farinam hordeaceam consimili præparatam modo. particulã iure radicis altheæ incoctæ fouebis. At si tumor ad suppurationem contumax est, aut ęgrè discutitur, cataplasmate ex ficis siccatis utere: oportet autem ficus dulces pinguesque incoctas aqua eliquescere, ac ius ipsarũ in tenuis mellis speciem cogi, farinamque hordeaceam adijci, & si quidem tumor discutitur minus autem ac conuenit, cũ ficis siccatis incoques hyssopum, oryganumúe: si uoles magis intendere, salẽ decocto inijcies, diligenter animum aduertens, ne siccando nimium pars in scirrhum occalescat. Tale si quando uideris, cucumis syluestris radicem, aut altheæ, aut bryoniæ aqua simul decoques, ualentior autem & discutiendo promptior, dracunculi radix est, ipsumq; medicamentum, quod dracunculo constat, ualidè huiusmodi uitia disijcit. Nonnunquam igitur solum hunc, decoques, nonnunquam & ficus siccatas admiscebis, farinamque simul cum adipe. Iam anethinum oleum crudos humores, incoctosque tumores, & concoquit, & discutit. Item pix duros ac crudos tumores uniuersos cataplasmatis indita concoquit, magisque liquida. MEDICAMENTVM compositũ † quod abscessus iam coctos expellit. ut subinde pus in splenio reperiatur. nondum uerò coctos in totum discutit. Lapidis pyritis drachmæ duodecim, ammoniaci triti tantundem, lomenti drachmæ sex, exceptum pice, liquida, pellique illitum imponitur. Splenium uerò non prius aufertur quàm sua sponte deciderit sed medicamentum non multo antè præparari debet, ut quod confestim siccescat. In his autem si tumor non dissipatus fuerit, & pus sub eo delitescat, parte scalpello diuisa, idipsum uacuabitur, cura deinceps adhibita ne oleum, aut aqua admoueatur, uerùm si uulnus abluere interim oportet, aqua mulsa, posca, uino & mulso utendum est. Si uerò inflammatione conflictetur, ex lenticula cataplasma inducitur. ubi inflammatio abest, alio quodam emplastro medicamento in huiusmodi sectionibus utemur quinetiam eò quòd constat chalcitide. Cæterum super ipsis inijcitur spongia lanaúe uino austero imbuta, uulneri autem nullum pingue medicamentum accom-

modatur, quale est tetrapharmacum. nam uehementer postulat successore.

† Hic locus est expressus in ueteribus lib. τὰ μὲν ἤδη πεπεμμένα τῶν ἀποσθημάτων ἀπόνως ἐξήτης δύνατον, id est, quod abscessus iam coctos nullo negotio expellit.

Quæ abscessus rumpant.

QVoniam nonnulli abscessus ferramento diuidi non sustinent, tentanda sunt & medicamenta, quæ ab extrahendo dicta sunt epispastica: narcisci radix in pollinē detrita, ex mulsa cū irino cocta applicatur, uel tenera arundinis radix, minutim detrita cum melle. quòd si dura fuerit, mulsæ prius incoquetur: uel aristolochiam cū melle applicato, rumpit autem picis aridæ & propolis creticæ par modus, cicatricemq; inducit.

Dyonisia ad abscessus mirabilis, item ad mammas & inguina, epispastice, quæ per latētes meatus discutit.

OLei ueteris, aquæ singulorum libra, hydrelæum incoquitur paulatim. mox, aphronitri unciæ sex adijciuntur, misyos unciа una uel duæ, incoquuntur donec manus non inquinent. Deinde miscentur mannæ thuris, ceræ, terebinthinæ, singulorum unciæ sex.

Ad neruicos abscessus.

CEræ, colophoniæ, butyri singulorum libra, picis arieæ, mellis, singulorum libræ duæ, unciæ sex, æruginis unciæ tres, uisci quod satis est. ALIVD. epispasticum. Suffiminis ammoniaci selibra, ceræ, terebinthinæ, singulorum triens, sulphuris uiui quadrans: nitri quadrans. Similion autem medicamen appellatum, & quod porris constat, ualidè tumores iam mutatos rumpit. Quod lini seminis succum recipit, per cōmodè discutit, mutat, rumpitq;. At mitioribus abscessibus medicamenta congruent etiā ad parotidas inscripta. Atq; hæc de abscessu, qui ab inflammatione emanat. Galenus autē memoriæ tradidit abscessum nulla præcedente inflammatione constitui, quæ ex probo sanguine habet originem. Statim siquidem ab initio (inquit) humor aliquis aliàs specie alius, in parte quadā collectus, uicina illi corpora excoriat tēpore, & à subiectis dirimit. Sanè inueniūtur in huiusmodi abscessibus cùm scalpello sunt diuisi, omnigenæ, tum humorū, tum solidorum quorundā cor-

porum

porum species. Etenim stercori, urinæ, grumo, humori mel referenti, mucosq; : ad hæc ossibus, unguibus & pilis, consimilia corpora reperiuntur, imò & animalcula subinde inuenta omnibus propè quæ ex putredine subnascuntur simillima. Præterea in abscessibus potissimum inueteratis, qui humorum ex loco in locum decubitu prouenerint, colligi tradit, quæ lapides, arenas, testas, ligna, carbones, lutum, sordes, amurcam & fæcem repræsentent. Quare absolutior exteriorum maximè corporis abscessum significatio compendiosè tradenda est, tum eorũ qui medicamentis discuti non possunt. Abscessus itaq; est carnium seu partium carnosorum, nempe musculorum, uenarũ, arteriarum corruptio, mutatioq;. In genere abscessuum nonnulli tunica comprehenduntur, ut atheromata, stratomata, meliceride. Alij sine tunica constituuntur, quæ generis uocabulum usurpant, unde sermo hic noster procedit. Porrò abscessuum generationem plurima parte inflammatio præcedit, de qua disceptatum est. Interim protinus ab initio, quemadmodum nuper dicebamus enascuntur. Comites abscessuum sunt, igneus loci feruor, tumor eminens, ruberq; magis ac antea, durusq; cum dolore punctorio, pulsu & grauitate, ut aliquid ex particula suspensum esse uideatur. Quòd si uerò locus in signis exciterit, febris accedit & rigor inordinatus. noctu potissimum dolor fatigat, & febricula. Est cũ inguinis inflammatio, proximis in glandulis excitetur. Vbi uerò abscessus in totũ fuerit absolutus, magna parte decrescit, punctus obueniunt pruriginosi, & leuiter stupidi, tumor in mucronem acutũ magis fastigiatur, tactu lenis, cedensq;, superficies in uertice auellitur. Dico autẽ hæc de his qui foras rũpuntur Si igitur uel medicamẽtis, uel suã spõte rupti fuerint emmoto medicamine, curationem tẽtabis, parte iam purè uacuata: sin aliter accidat, aperire ipsum in eũ modũ oportet, quẽ in chirurgica explicabimus.

De Gangræna, & Sphacello. *Cap. XIX.*

CVm inflammatio, neq; discutitur, neq; in pus mutatur, sæpæ in gangrænam, & siderationem, quæ Græcis dicitur sphacelios, incidit, de quibus iam sermonem instituimus. Gangrænas, enim appellant, cũ membrũ aliquod ob inflammationis, qua cõflictatur, magnitudinẽ emoritur: neq; iam confirmatas sic dicunt, sed quæ etiamnũ fiunt. Eius mali-

uis est,ut nisi celerrimè succurras,facilè affecta pars,quatenus uicina comprehendit,mortis habitum repræsentet,& hominē iugulet. Vbi uerò membra sic uitiata in totum sensu fuerint destituta, affectum non amplius gangrænam, sed iam sphacelum nuncupant. Quin & ossibus hoc mali accidit, cum caro ipsis circundata,praua scatens sanie,ipsa hac imbuerit,ac putredine consumpserit. Cum itaq; membrum ex toto, uita, sensu motuq; priuatum est, confestim præcidi oportet quàm proximè sanæ parti. Gangrænā uerò curamus, sanguine ex parte uitiata affatim emisso, uel enim uena incisa sanguis corruptus, cum uena amplior in ipso membro appareat, detrahendus,uel cute totius corporis diuisa,multis altisq; plagis. ubi uerò sanguinem emanare permiserimus, medicamentum aliquod putridis consecratum induci debet, quale est,farina erui,aut lolij aut lomentum, ex oxymelite. Quod si ualentius imponere cogites,salē adijcito,aut pastillū Andronis,aut eius generis aliquem. Faciunt ad gangrænas,& uetustæ nuces: cortex autem ipsas expurgat: item liquor tithymalli tempestiuè & mediocriter adhibitus. Opitulatur ipsis & lupinorū amarorum decocti ius superfusum. Nonnulli uerò ubi putridam partem præciderint,quo securius mali radicē euellant, candens ferramentum adigunt. in quibus sale cū porro utendū est. Vt autē crustæ citius decidant,cataplasma deinde accommodatur ex pane, uel hordeacea farina,uel triticea ex hydrelæo incocta. Itē medicamenti cephalici puluis ex melle,tetrapharmacū,& Macedonicum ut appellāt,utiliter imponitur. Iam panis cū apio tritus, aut ocymo,sic iris uel panax, uel aristolochia, uel acorū cum melle, uel thus, crustas probè separat. Idē præstat Macherionis medicamentum,& Isis linamento illita ex melle. In teneris autem corporibus abundè est etiam erui farina ex melle.

Ex Oribasii commentarijs ad Gangrænas.

Aeruginis rasæ,minij,aluminis scissilis,singulorum par modus, aqua detritus gangrænis illinitur, scalpello undique exasperatis. Item lolij farina cum raphano & sale, nonnunquam etiam aceto. uua passa acinis uacuata, cum cortice ex sale & oxymelite. Ad hæc nucum iuglandium medulla, myrti folia uino incocta,tritaque ex melle: raphanus cum aceto, crustas etiam ad ossa usque rumpit.

De

De Herpete. Cap. XX.

CVm bilis flaua nullo miſta humori excreta in particulam quampiam decumbit, malum herpes nuncupatur. Si quidem ſubſtantia craſſior ſit, acriorq́;, totam cutem adusq; carnem ſubiectam exulcerat, uocaturq́; herpes exedẽs. Si uerò tenuior & minus acris calidaq́ue, puſtulas exiguas, per ſummam cutem milio ſimiles excitat, ob quam ſimilitudinẽ, herpes miliaris dicitur. At Oribaſio authore, pituita cum flaua bile miſta, miliarẽ herpetem creat. Corpore igitur toto medicamine quod ducendæ bili eſt, euacuato, loco affecto refrigerãtia ſiccantiaq́; inducuntur, principio capreoli uitis, rubi, & plantaginis applicantur. poſtea uerò, lẽticula his miſcetur, interim & mel & polenta. Item cataplaſma, quod ad inflammationes ex confluxu inſcriptũ eſt exempto ſemper uiuo. Verũ exulcerata paſtillis inunguntur, paſſo, aut uino tenui & auſtero non ueteri, aut poſca aquoſa ſolutis inducitur & glaucium, eiq́; conſimilia ex aqua. Cum autem nihil proficit acetum admiſcetur. †ſucco autẽ plantaginis, aut ſolani, aut uino diluta magnificè auxiliantur: aut lini ſemen torridũ oleo uinoq́; incoctum, inq́; læuorem redactum imponitur: aut terra cimolia, ſolani ſubacta ſucco perungitur, & argẽti ſpumæ unciæ quatuor, porri ſucci cyathi dimidiũ, betæ ſucci tantundẽ, læuigata illinuntur: at inueteratis iam hmõi ulceribus, Muſæ paſtillus & Andronius efficax eſt. ALIVD ad herpetem puſtuloſum. Recrementũ plumbi ex uino auſtero læuigatũ illinitur, ſuperiniiciuntur betæ folia uino incocta, uel ceræ triens, myrtei unciæ ſex, ſtercoris plũbi triens, uino diluta illinũtur: at ubi id quod ſerpit repreſſum fuerit, cerato ex recremẽto utitor, aut lente cocta cum melle partem obducito. Ad herpetem uerò qui ſub cute affligit, retrimentum plumbi, rutæ læuigatæ ſucco excipitur, aut ceratum myrteum in uicem rutæ ALIVD Lanæ ueteris illotæ, circa tedam combuſtæ drachmæ duodecim & ſemiſſis, ceræ drachmæ uigintiquinq;, recrementi plumbi uncia una. S. ſeui caprilli curati lotiq́; ex aqua drachmæ uigintiquinq;, myrtei unciæ quinque. ALIVD ad herpetas acutè depaſcentes, corii mali punici dulcis drachmæ ſex, argenti ſpumæ tantundem, lanæ illotæ circa tedam combuſtæ drachmæ tres, ceræ drachmæ duodecim, ceruſæ drachmę octo, thuris, aluminis ſciſſi, ſingulorum drachma, uino aut myrteo excipiuntur.

†Hic locus sic legitur in ueteribus καὶ χυλῷ δὲ ἀρνογλώσσου ἢ στρύχνου δεῖς, καὶ ἑψήσας οἴνῳ μεγάλως ὀνήσεις, id est, & succo plantaginis aut solani, & ubi ex uino coxeris multum iuuabis.

De erysipelate. Cap. XXI.

GAlenus tumorē ex feruente & tenui sanguine conflatū priuatim quidē & propriè erysipelas, appellauit: cū uerò ex ambobus, sanguine & bile constat. utiq; ab eo qđ in mistura superat nomen uitio indidit. Etenim ubi sanguis excellebat, inflāmationē erysipelaceā, ubi bilis flaua præpollet, erysipelas inflammatoriū dixit. Verùm cōmunius tumorē ex sanguine & bile calidioribus factis conflātū. Erysipelas appellauit. Vtro autem modo dicas, nihil adeò ad præsidiorum usum interest. id uerò scire oportet erysipelata quæ capiti potissimū oboriūtur, plus facessere negotii, adeoq; esse periculosa, ut nisi efficax cōsequantur auxilium, interim quoq; affectos strangulent. Quod simul ac fuerit deprehensum, protinus ab initio uena in cubito præsertim humeraria debet incidi. sin autem hæc non appareat, eā quæ se conspectui objicit. At si quid sanguinis dimissionē impediat, purgatione utendū ex medicamento quod bili ducēdæ est. Hac sanè & in aliarū partiū erysipelatis uti, uel clysterijs efficacioribus oportet, tū ipsis illinere quæ influentē materiā refrigerātium uirtute repellunt, collectam uerò, calefacientiū mediocriter & humectantiū discutiāt priusquā particula liueat, aut nigrescat, adhibita semper cura ut perliquida inungantur, ita ut frequētius immutētur, primis per spongias molles ablotis, siquidē multus particulæ feruor celeriter in uaporē erūpens, hæc deficcat. Cæterum requirūt erysipelata per initia, ut dixi, quæ refrigerent cū humiditate, nō astringant: quale est semper uiuum, portulaca, psyllion, lenticula palustris, seris, cucurbita, solanum, altercū, lactuca, glaucium, item apiū, & rhamni folia per se uel cū pane inducta, itē ceratum ex aqua admodū frigida. His miscetur ēt opii aliquid, lachrymæ papaueris, cicutæ & mandragoræ. Iam cōposita medicamenta inducūtur, fietq; ceratū, cera dealbata rosacei quadruplo admixto ex oleo omphacino sine sale confecto: his in pila emollitis, aquæ frigidæ superfunditur, quantū potest recipi. Si uerò aceti tenuis & pellucidi momentū temperes, præ-

stantius

ſtantius medicamentũ habiturus es. Item polenta cum herba quadam frigidiore ex iis quas enumerauimus affatim membrum refrigerat. Idẽ efficiũt palmulæ pingues cũ horũ aliquo mixtæ. Ad hæc pars ẽt delinetur ceruſa, uel terra cimolia, aut figulari cũ ſolano, aut argenti ſpuma cũ roſaceo, aut chalcitide cũ oleo paſſoq;, aut ceruſa cũ aceto & lycio, uel acacia cum aceto. Cũ feruor remittit utendũ ſimplicibus quidem, ſulfure uiuo & menta cũ oxyrhodino, aut ruta cũ abſinthio, aceto & oleo, aut argẽti ſpuma cũ porri & betæ ſucco, cõpoſitis aũt, priuatim in capite hoc paſtillo. Argẽti ſpuma, ceruſa, croco, ſulfure ignẽ nõ experto, opioq; cũ paſſo Cõiter aũt omnibus, minio ſinopico, chalcitide, miſy toſto, erugine raſa, atramẽto ſutorio, alumine ſciſſili pari pondere ex aceto utitor. ALIVD. Sulfuris uiui, ceruſæ, opii, acaciæ paribus ſingulorũ portionibus ex aceto. Cataplaſma ad eryſipelata, herpetas, abſceſſus, parotidas & ambuſta. Altheæ nouellæ foliorũ tenerorũ libra cocta in hydrelæo perbellè teruntur. adiectoq; roſacei triẽte, argenti ſpumæ, ceruſæ ſingulorũ uncijs duabus & ſemiſſe, iterũ læuigãtur cũ ſucco coriandri, aut ſemperuiui, aut ſolani deinde micis panis adiunctis ut emplaſtri formã induat, illinitur. Hoc aũt emplaſtro utitor quod recipit recinini pondo, myrtei pondo, unguẽti quincuncẽ, argenti ſpumæ trientẽ, æruginis raſæ ſextantẽ. Aerugo & argenti ſpuma aceto læuigãtur. Ceratũ ad eryſipelata & ambuſta. Ceræ albæ triens, roſacei quadrans, oua ſex, perdicij herbæ triens. Vbi uero inflammatio mẽbri conquieuerit, aut uetuſtatẽ experiatur, cataplaſma illi, priuſquã liueat, ex cruda farina ordei eſt imponendũ. Quòd ſi liuor iam occuparit, cute ſcarificatu inciſa, cataplaſma induci, locusq; perfundi ex aqua calida dulci debet, ſed & marina & muria interim conducet, quinetiã ipſi cataplaſmati talis aqua, uel acetum, uel muria cum aceto miſceatur. Deinde cõmemoratis medicamẽtis compoſitis cura adhibita uti licet. Nam ſi inflammatio remaneat, aut in pus, aut in putredinem conuertitur.

De phymate, bubone & phygethlo.
Cap. XXII.

AVtore Galeno, bubo, phyma, & phygethlon, glandularum affectus ſunt: bubo quidem inflammatio, †phyma

autem glandulæ inflammatio ad suppurationẽ spectãs. Aliorum uero quorundã sententia cõiter omnes, qui à natura abhorrent, ceu abscessorii tumores quãcunq; corporis partẽ obsideant, phymata appellantur. Siquidem Hippocrates in hunc modum scribit. Quibus phymata urinarium meatum exercẽt, hi abscessu in uomicã erumpente liberantur. At bubones qui prolapsu, aut aliis ulceribus, aut doloribus cõtrahuntur, periculo uacant: febribus aũt superuenientes, qui plurima parte ex pestilẽtiali lue solent incidere, deterrimi sunt siue femora, siue alas, aut ceruicem inuaserint. Verũ priores initio, quẽadmodũ inflammatio, quælibet, auxiliis repelluntur, quæ refrigerant astringuntq;, uel spongiis ex posca impositis, uel lanis oleo crudo uinoq; imbutis, uel rosaceo, uel melino, uel lentiscino, uel myrtheo, deinde iis quæ digerunt utendum. At si corpus uniuersum succis æquabiliter redundet, prius ipsum uacuari conuenit. ubi iam inanitum est, ulceris in quo id prouenerit, cura haberi debet, sicuti in capite de ulceribus explicabitur. Glandula si inflammatione tentetur, lanis oleo quodã laxante, irriguis, rectè lenitur, totumq; ipsis membrũ inuoluitur. Cum tumor ad suppurationem spectauerit, non promptè diuidere, sed medicamẽtis quæ cerati speciẽ referunt, discutere nitemur, cuiusmodi potissimũ est ex perano confectũ. Item quod ab herbis dicitur botanicon, si per hæc non discutitur rumpere adgrediemur, aliorũ abscessuum modo, similiterq; illis mederi. In iis autem qui ob febres aut omnino humorum abundantiã procreãtur, caueri debent repellẽtia, ne materies penitius detrusa cursum repetat, sed ab iis quæ discutiũt, statim curationẽ incipere consilium est. Si autem nihil prohibet, nempe aut ætas aut uirtus, sanguis prius è cubito dimittetur. deinde loco fomenta inducentur ex decocto chamæmeli aut anethi, aut eius generis alicuius. Reliqua medicamentorum sylua, maximè ex iis quæ tertio uolumine ad parotidas dicta sunt, transferenda est. Item ex illis quæ nuper contra inflammationes prodidimus, quemadmodum etiam phygethli curatio, tum hinc tum ex remediis erysipelati accommodatis petetur. After atticus herba quam & bubonion, quasi dicas inguinariam, ea ipsa de causa uocant, non solum illitus, sed etiam contactus, bubonibus auxiliari creditur. Phymata autem priuatim discutit adianthum si illinatur, atriplex, parietaria, altheæ radix uino incocta, ammoniacũ
cum

cum melle emollitum inductumq;,uiscus cum resina,ceratoque.Rumpit autem abscessum propolis,lupini amari ex aceto illiti,cucumis syluestris radix,terebinthina excepta,capparis radix similiter,nitrum cum fermento,aut ficis.

†In antiq.codicibus quædam leguntur quę in uulgatis exeplaribus desunt.Phygethlon enim ita describitur,φύγεθλον δὲ τὸ φλεγμονῶδες ἐρυσίπελας, ἢ ἐρυσιπελατῶδης φλεγμονὴ τοῦ ἀδένος i.Phygethlon autem est erysipelas phlegmonodes, uel erysipelatodes phlegmone glandulæ.

De furunculo,qui dothien appellatur.
Cap. XXIII.

FVrunculus,tumor est abscessum præ se ferens,qui ex crassis humoribus in carnosis plerunq; partibus concipitur,mitis quidem,cum in sola cute coijt: peruicax autem,malignusq; ubi subtet actis radicibus in superficiem erūpit.Dissipat autem furunculum, triticum mansum & impositum: mastichæ ægyptia, uuæ passæ quibus acini sint exempti cum sale tritæ,ac admotę hunc aut disijciunt aut rumpunt,uel siccæ fici hydromelite incoctæ imponuntur, uel resina ficis mista inducitur,uel ipsæ ficus siccatæ cum fuerint pingues dissectæ,uel fermentum cum nitro,uel lini semen cum melle, uel alterci folia,trita cum butyro. Composita uero hæc proficiūt, quod ex fermento,quod polline farinaceo constat,& quod priuatim à furunculo græcè dicitur dothienicon,fomenta autem adhibentur ex spongiis mollibus continuè calenti aquæ intinctis,deinde sic medicamenta iniiciuntur.

De terebintho. Cap. XXIIII.

ORibasius terebinthum sanè phymatis speciem esse affirmat,in cuius extima parte pustula nigra incumbit: hac rupta id quod subiacet abraso simile apparet. ubi scalpello diuiseris,pus inuenitur.Dioscorides autem Alexandræus literis mandauit terebinthos cutis esse excrescentias, rotundas,nigrouirides,terebinthi fructum referentes, atque has aliis phymatum tumoribus similiter curari censet: auxilia ex supra comprehensis huc transferenda.

De carbunculo. Cap. XXV.

CVm sanguis magis melancholicus effectus inferuescēsque aliqua se parte receperit, carbunculus fieri solet,

quod ulcus est crustaceum plerunq; à pustula ambustis consimili, interim uerò & sine hac incipiens. Cæterum inter initia, quibus hoc malum instat, in particula omnino pruritum sentiunt, deinde pustula, nunc una, nunc plures tenues exoriũtur, miliorum quorundam instar: quibus perruptis, similiter crustaceum ulcus prouenit, quale ferramenta candentia excitant, modò crusta ipsa cinereum colorem, modò nigrum præferẽte, sicut inferiori carni cõtinua adhærescat, & quodam modo affixa sit depascaturq;. Reliqua autem caro circumposita, feruidam refert inflammationem, quam Græci phlogosim appellant, & colore nigrescit, splendetq; bituminis & picis modo. talis autẽ est bilis exactè atra. Verùm carbunculi, qui carnem inuaserint, confestim circũscribuntur: qui mẽbranas, neruosq; occupant, diutius remanent, luemq; subiectis corporibus impartiunt, ut etiã inflammationes quæ erysipelatis naturã resipiant, in ipsis excitentur, plerisq; itidem in suppurationem cõuersi sunt, multis febres simul accedunt. Iam uerò carbunculi ex causis populatum grassantibus excitantur. Curatio ipsorũ, nisi admodum fuerint exigui, à uacuatione sanguinis è uena ad animæ defectionẽ usq; dimissi, tentanda est: mox scarificatus rectè accommodatur, plagis ob succi crassitiem altioribus: particulæ laboranti inducuntur, quæ modicè reprimunt dissipantq;, tale est cataplasma, quod ex plantagine & cocta lente cõstat, quod recipit panis furnacei micam. Est autẽ panis, nec omnino à furfure purus, nec nimium eius habens, super ipsum uerò ulcus ualens aliquod medicamentum imponitur, cuiusmodi est Andronis, Pasionis, & Polyidæ, diluiq; id uino aliquo dulci, ad sordium spissitudinẽ debebit. Item massalioticum aridum, uel & ipsum similiter dilutum. Item radix dracunculi, uel aristolochiæ, uel liquor silphij, uel cirenaici, singula ex aceto probè delinentur. At quæ erysipelatis naturam referunt, supra comprehensis ad id uitii remediis perungentur. Quæ uerò partes consortii lege affici putantur, succidis lanis ex œnelæo madefaciendæ sunt. Vbi iam ardor acquieuerit, carbunculis iniiciuntur cerata cephalica, diluta, illitaq; in linteolis. generosissimum est quod herbis, tum illud quod nitro constat, item arida ulceribus depascentibus dicata, per se, & cum rosaceo. Cum autem durities remanet, utemur melino Serapionis, operam adhibentes, ut quàm celerrimè carbunculi suppurent.

Quod

Quod quidem fiet, si die bis noctu semel tum cataplasmata tũ medicamenta mutes. At quò radicitus carbunculos diuellas, dirimasq; ab adiacentium commercio, malum punicum acidũ, minutatim concisum in aceto coques: ubi intabuerit, in læuorem deteres, linteoq; illitum induces: cum successit, aceto humectabis Item nucis auellanæ ueteris uel etiam non ueteris medulla carbunculos maturat rumpitq;. Hoc præstant & cupressi folia, tum germina, nouelli & molles galbuli cum polenta, uua acinis uacua, ficus siccatæ uino incoctæ, papaueris ceratidis flores, liquor silphij, cum ruta & mellis momento, pix liquida cum uuis passis, & suilio adipe.

Ad carbunculos uehementer efficax.

ARgenti spumæ libra, olei ueteris libra & semissis, auripigmenti uncia. Oleo cum argenti spuma dum manus nō inquinet incocto, sublatoque ab igne, auripigmentum adiicitur, rursusq; medicamentũ coquitur donec nigrescat, tritis in pila utitor in linamenta filatim carpta illitis.

Ad gangrænas, ulcera uetera; chironia, strumas, podagram: priuatim uerò ad carbunculos, præsertim eos qui palpebras infestant.

OPij, acaciæ, misyos tosti, squamæ æris, singulorũ drachmæ duæ, atramenti sutorij drachma, alterci seminis drachma, tritis ex aqua utitor, probè facit & tetrapharmacũ quod quintam thuris partem contineat. Aduersus naturalium carbunculos, chalcitidis, atramenti sutorij, singulorum drachmis octo, aphronitri drachmis duabus. ex aqua tritis utitor. Valet stercus quoq; ouillum, torridum cum melle. In Alexandria Serapiade quæ orchis & triorchis dicitur uiridi, cum micis panis, cataplasmatis modo utuntur ad carbunculos, omniaq; crustosa. Vbi uerò crusta exciderit, communis ulceris modo curabis.

De cancro. Cap. XXVI.

CAncer in qualibet corporis parte oriri consueuit, siquidem in oculis, & uulua, quemadmodum in ipsorum capitibus expositũ est, aliisq; pluribus particulis, sed præcipuè in fęminarũ mammis accidit, quoniã natura fungosę & inanes. crassissimam atrę bilis, unde hoc uitiũ cõtrahit, materiã

promptè

promptè poſſunt excipere.ex eo.n.humore cũ referbuit, cācri proueniũt,atq; ſi acrior illa fuerit,cũ exulceratione. Quapropter colore magis q̃ inflāmatione nigricāt, ſed ita ut tantam caliditatē nō experiātur.Venæ aũt quæ circa ſunt intumeſcũt, intēdunturq;,cancri animātis pedũ modo,unde & appellationem hanc uitiũ eſt ſortitum. Nonnulli uerò inde ſic nuncuparunt,ꝙ difficillimè ab his partibus quas obſederit, euellatur, quemadmodũ cancer aquaticus animās. Hoc malũ planè propter ſucci craſſitiē nō conſaneſcit,utpote quod nec repelli,nec diſcuti queat,nec totius corporis purgatione cedat, uel quod etiam mitiora negligat remedia, uehementioribus autē irritetur,excandeſcatq; Prima ſanè cancri initia prohibere,ne augeſcant,licet ſi melācholicus humor prius uacuetur,quàm in affecta particula radices ſubter egerit, impactusq; ſit, uacuatio quidem primum tentāda eſt,ſanguinis dimiſſione,ſi nihil prohibet,mox purgatione,per initia quidē ex ſimplicioribus petita,quale eſt epithymon,quatuor drachmis,& S.in ſero lactis, aut mulſa exhibitum. Deinde ex hiera,quæ nigrum ueratrum recipit. Loco autem dolenti inductum ſubſequens remedium, ſine dolore facit exulceratis: ſolani ſuccus linteo molli duplici in eum tincto imponitur. Extrinſecus autem lana molliuſcula,& ipſa ſucco imbuta circundatur,cura adhibita, ne hæc ſicceſcant ſecco,cōtinentius ſuperfuſo. Iam uti diutius poteris in cāncris exulceratis medicamento quod pōpholyge cōſtat. Nec inepta ſũt,q̃ tertio uolumine de uuluæ cācris ꝓdidimus.

Ad carcinode,malignaq; tum ad ſedis tuberoſa ulcera, item ad naturalium uel teſticulorum,uel mammarum inflammationes.

IN plumbea pila piſtillo plumbeo lemniam ſphragidem ex poſca,& mulſa,uel lacte conterito,ut nigreſcat: uel roſaceo, uel immaturo oleo,ſuccóue ſemper uiui,uel cotyledonis, uel lactucæ,uel pſyllii, uel uuæ acerbæ tritam ſimiliter inungito: Crebrior uictus ægro dabitur,ptiſanæ cremor, lactisq; ſerum, ex oleribus malua,atriplex,bletum,cucurbita, piſcium ſaxatiles,omnis generis aues præterquam paluſtres.

Archigenis ad carcinode,& maligna ulcera.

CAncrorum fluuiatilium crematorum, & cadmiæ par modus in pollinem coactus inſpergitur, aut cancrorum cinis unà cum

unà cum cerato inducitur, item erysimi semen detritum cum melle accommodatur.

De molli & laxo tumore, qui œdema Græcis dicitur. Cap. XXXVII.

CVm de tumoribus qui succis calidioribus contrahuntur, disputatũ sit, iterũ de cõtrarijs agemus, ab eo quod Græcis œdema dicitur, exorsi. Quemadmodum.n. ex biliosa fluxione, erysipelas, ita ex pituitosa, œdema laxus quidam atq; indolens tumor excitatur. Equidẽ scimus aliter quoque œdemata prouenire, nempe in pedibus, in aquæ subter cutem affectibus, habitu corporis contabescẽte, qui phthoe Græcè dicitur, & malo, qui cachexia. Atq; in illis quidẽ tumor hic affectus qui hominem premit accidens est, nullã seorsum, curationem propriã postulans. Satis.n.est, si quidem curatione egebit ipsa tum crura perfricare oleo cum sale, aut etiam oxyrodino sal habente. At si ex pituitoso humore iu particulam influente œdema constitit, abundè quandoq; est spongia posca imbuta, cum ligamento leuiter stringente imposita, quæ ab inferiori parte incipiens, suprà finiat. Esto autem spongia, modò conductura sit, recens, si huius copia non est, eam, cuius erit facultas, detergebis, expurgabisq; nitro, magisq; aphronitro, & lixiuio. Quòd si per hæc tumor non subsideat, paululũ aluminis inijcies, commodum autẽ est tenerrimũ ellychnion, posca madens impositum: bonũ est, & glaucium. Quòd si in uetustatẽ œdema inciderit, parti oleo prius inunctæ spongia ex lixiuio imponitur, eiusq; uiolentiore cõstrictione curatur. discutit autem, ac comprimit tumores laxos cedentesq; quælibet terra illita, magisq; Aegyptia, tum isatis domestica.

De inflatione. Cap. XXXVIII.

INflatio ex flatuoso spiritu nunc sub cute, nunc sub membranis, quæ ossibus circundantur, & musculis, collecto, enascitur. Porrò is colligitur aliquando in uentre & intestinis, itemque in medio horum spatio & membranæ, quæ peritonæos dicitur, ut in aquæ subter cutem genere, cui nomen est tympanias. Differt quoque hæc ab œdemate, quòd pressa digitis, fossulam nõ repræsentet, & sonitum tympani modo ædat, Membrorum autem densitas, tum spiritus simul crassities efficit, ut idem spiritus non dissipetur. Vnde curandi ratio huic di-

rigenda

rigenda est, ut membra rarefacias, crassioremq; spiritum extenues, quod medicamenta tenuissima & potestate calida præstant: atq; in uentre quidem & uisceribus oleum tenuis quod rutam habet incoctam, aut aliquod ex calidis seminibus, qualia sunt, cumini, apij. Interim uero & cucurbita iustæ magnitudinis citra cutis incisionem umbilico bis, ter' ve defixa, inflationem discussit. Masculis autem ex contusione, quemadmodum propulsu inflatis particulas calidis nimium, & acribus excandescere contingit. Quare per initia medicamenta quæ magis leniant adhibenda. Vbi facta est inclinatio, ea quæ discutiant, Vtendum igitur sapa, cum olei momento, ac ex lanis succidis calida excipiantur, uel etiam ceratum ex œsypo admiscetur, cura adhibita ut caliditas permaneat, frigus enim non conducit. Vbi iam æger lenitus, sopitusque est, acetum admiscetur, & nitrum, aut aphronitrum, deinde & lixium. Postremo emplastris utendum quę discutiendi uim habet, quo inflatio subsidat, quale est quod sequitur. Sordes balneorũ subferuefactæ percolantur primum, ut puræ euadant, & rursus lebeti inijciuntur, tritaq; calx restincta farinæ modo etiam inspergitur, dum luti fiat spissitudo, ac utitor. Hoc efficacius est medicamentum ex sycomoro compositum.

De intortis & contusis. Cap. XXIX.

ARticulis intortis, contusisque faciũt lanæ succidæ, aut spongia oxelæo imbuta impositaq;, itẽ bulborũ elixorum pars tenerior cum melle, uiticisq; folia, sal nitrũ tostũ, læuigata cũ cerato inducuntur. Iã superfusio aquę dulcis. aut marinæ calentis utiliter adhibetur. Vbi uero inflãmatio, & dolores cõquierint, intortæ partes etiã rectè perfricantur.

De carne contusa, & sanguinis subter cutem coitu quod Græce ecchymoma dicitur. Cap. XXX.

CArne à graui quodam corpore, quod extrinsecus super inciderit contusa, uenisq; exiguis indidem diuortium expertis. sanguis profunditur per subsultum, quod Græci κατὰ διαπήδησιν appellant, unde sub cute collectus, chymoma dictum efficit. Cute inquam, non diuisa, tanquam tumor tactu mollis & cedens, comitatur, liuidus, & magna ex parte indolens. Eò igitur animum tendimus ut sanguinem qui continetur dissipemus, idque confestim priusquam nigrerit.

rit. Per initia ſanè nonnihil ex aſtringentibus, iis quæ diſcutiunt, admiſcere oportet, eò quòd tunicæ uenularum contuſæ denſationem requirant: inde etiã ſolis diſcutientibus ſine aſtrictione utemur, ac ſcarificatis initio ecchymomatis, ita ſubſequentem curationem accommodabimus. Ad inueterata autẽ ecchymomata, raphanus applicatus prodeſt. Quippe diſcutit ea ubi erodere inceperit, aut raphani ſuccus, cum micis panis inductus. Cæterum ecchymomatis ſpecies ſunt, ſuggillata, & liuores ex ictu, hypoſphagmata dicuntur. Item ſanguinis inter ungues concurſus ex percuſſu proueniens, de quibus priuatim tertio uolumine dictum eſt. Verum de unguium uitiis, in parte chirurgica diſſeremus.

De ruptis & auulſis. Cap. XXXI.

RVptio cum ecchymomate prorſus accidit: curatur autẽ medicamentis mediocriter calefaciẽtibus, quale eſt ex nigris populis acopon, aliaq; huic cõſimilia. At altioribus rupturis magis acria, magisq́; incidẽtia accõmodantur. Talibus ſanè & cucurbitulæ uſus proficit. Ergo ſi euocatũ celeriter per halitũ ecchymoma totum eſt, facilè dehiſcens ipſa caro coaleſcat. Sin longiore ſpatio ſordes copioſa ſuccreuerit, ruptum deinceps coire nõ poteſt, ſed tantũ propè ipſius labra admouentur. quo fit ut leui momento ea facilè ſeparentur, & medius inter ipſa locus ſuperuacuo humore repleatur, nihilq́; aliud, quàm aſſiduè noui quodãmodo ecchimoma creetur, primo perſimile, niſi quod citius quàm illud diſſipetur, utpote ex tenui magis ſanie nunc cõſtans, cũ per initia è ſanguine ecchymoma eſſet. Conuulſum autẽ fibris quibuſdã laceſſitis diſtractisq́; leniri tantũ deſiderat, quoad dolor ſopiatur, quippe conglutinari nequeunt. Itaq; Ariſtolochia rotunda ruptis conuulſique, ſi quid aliud, idonea eſt: ſimiliter centaurei maioris radix eiuſque ſuccus, rheum, coſtus, bdelliũ cum oxymelite pota.

De ſcirrhus. Cap. XXXII.

EXactus quidem ſcirrhus, tumor eſt præter naturam ſenſus expers, & durus: non exactus autem uix ſenſilis eſt. ac qui ſenſu uacat ſanari non poteſt. qui ægrè ſentitur, uix ſaneſcit, ſi quidem humor unde huiuſmodi uitium contrahitur glutinoſus craſſuſque eſt, qui particulis quæ ſcirrho obducuntur impactus ſolui contumaciter repugnat. Eſt cum

ſtatim

ſtatim ab initio conſtituitur,augeturq́;, plerunq; uero à medi cis qui eryſipelata & inflammationes uehementer refrigeraue rint,aſtrinxerintq́;,originem ſortitur. Quòd ſi quis ea quæ ua lenter diſcutiunt medicamenta, partibus ſcirrho obductis admoueat,huic paucis primis diebus,manifeſtò ſcirrhus decreuiſſe uidebitur. Cæterum quod de affectu reſtat,id reddit inſana bile. ſiquidem toto quod in eo ſubtiliſſimum erat diſſipato, quod reliquum eſt deſiccatum, ceu lapidoſa concretio relinquetur. Quapropter conuenit diſcuſſorium aliquod medicamentum,& emolliens habere,quod non ualidè calefaciat atque deſiccet. Huius autem generis ſunt medullæ omnes,magisq́; ceruina, & uitulina. Ex adipibus commendatur, leonina,pardalis,urſina,deinde taurina. Inter aues anſerina, & gallinacea & phaſianica,ſicciorq́; caprilla,& hircina. Ad hæc ammoniacum ſuffimen,bdellium maximè ſcythicum, ſty rax qui humentior eſt & pinguis: ac Aegiptiaca maſtiche. In aliis ſanè particulis ſcirrhum expertis his ſeorſum utendum eſt, tum iis quæ inde componuntur. uerum in tendonibus & ligamentis, lapis ignis candens, aceto acerrimo extinguitur, & ſiquidem haberi poteſt,pyrites: ſin eius copia non eſt, molaris, in quo pars affecta commoueri debet,ut uaporem aſcendentem recipiat, atq; inde rurſus medicamen quod emolliat imponitur; oleo tamen tenui non aqua quotidie ab initio per totum morbi curriculum pars affecta perfunditur: interim oleo in quo althęæ radix ac ſylueſtris cucumeris ſit incocta A balneo autem in totum ægri abſtinebunt,uel certe frequēti, ſed poſteaquàm ſcirrhus emollitus fuerit, ammoniacum pinguiſſimum aceto quàm acerrimo maceratum, particulæ ſat multis diebus inungitur. Deinde rurſus emollienti medicamine utendum, quod receperit galbanum,& opopanacem, eaque pinguiſſima eiuſmodi uero ſunt potiſſimum, ex petaſone confectum, & quod ad Amythaonem refertur,& ſtrumus dicata medicamenta.

De ſtrumis. *Cap.* XXXIII.

STrumæ glandulæ ſunt ſcirrho induratę, quæ in ceruice, alis & inguinibus maximè naſcuntur. Curatio earum, cum illa quam in ſcirrhis tradidimus cōmunis eſt. Priuatim uero lupinorū amarorū farina ex oxymelite cocta applicatur,ea quoque phymatis p oficit: uel bouilū ſtercus aceto inco-

incoctum inducito, id etiam tumores scirrosos omnes dissipat probè autem discutit strumas calx uiua melle, uel gymnasiorũ sordibus excepta, uel oleo, uel adipe suillo: aut calcis nitrique par modus, nasturtij, & fœnugræci quadruplum cũ melle, malagmatis modo imposita duritias dissipant, in pus conuersas rumpit loliacea farina cum fimo columbæ & semine lini uino incocta, grossi syluestres, & satiui, aut nasturtium album detritum cum pice liquida malagmatis forma applicatur, aut cucumeris syluestris radicis siccæ, lauri foliorum siccorum cõcrematorum cinis cum terebinthina inducitur, aut pediculariæ herbæ, & nitri æquale pondus, erucæ duplum cum resina inijcitur, aut stercus caprillum bouillumve aceto incoctum, aut erui farina in urina pueri uenerem non experti macerata exceptaq́; pice, cera, & oleo liquefactis, aut anguem mortuum in ollam coniectum gypsoq́; oblitam in fornacem mittito, concremati cinerem æquali fœnugræci pondere misceto, melle excepto utitor, item quod aspidibus constat medicamentum, mirificæ uirtutis est, tum quod ex struthio conficitur, tum quod cucumeri syluestri, tum quod cedrio liquore confit: strumas ad suppurationem perducit, aut diffundit hoc, myrrhæ drachmæ decẽ, ammoniaci thymiamatis drachmæ septẽ, uisci quercini drachmæ octo, galbani drachmæ quatuor, propolis drachma, in pila contunduntur. Ad strumas mammarum duritiasque proficit subscriptum medicamentum, uisci elaborati, resinę siccæ, ceræ, singulorum pondo, galbani quadrans.

Ad strumas exulceratas, & sine ulcere.

CEræ, resinæ pityinæ, adipis suilli insulsi, marrubij, æruginis rasæ, singulorum selibra.

Medicamentum ad strumas, quod dicitur cheradicum.

OLei ueteris pondo dua, ceræ pondo, colophoniæ triens, nitri, tantundẽ, alia duodecim membranis detractis in oleo per triduum macerantur. deinde cocta cum fricta fuerit, proijciuntur, eliquatis oleo postquam ab igne amoueris, nitrum tenuissimum inspergitur: rumpit etiam abscessus. ALIVD. Cineris è ficu unciæ duæ, aluminis scissi uncia, aphronitri tantundem, picis liquidæ unciæ septem.

Exedens cheradicum.

ALuminis scissilis, sandarachę, singulorum drachmæ qua-

tuor, squamæ ęris drachma, auripigmenti tantundem, arido strumas conspergito, at si cancri naturam induerint, rosaceo maceratis bis de utitor.

De stratomate, atheromate, & meliceride. *Cap.* XXXIIII.

CVm hæc quoq; inter abscessus, quemadmodũ in illis dicebamus, habeantur, singula propriam appellationem à similitudine rerũ quę in tumoribus cõtinentur, sortita sunt. Alij siquidẽ ipsorũ ueluti pingue quiddã seu adeps sub est, alii melli simile quippiã, alij quasi tenuis pulticula. Consilium igitur curationis est cõmune, ut quod tunica illa contineat, discutiatur, aut medicamẽtis totũ exedatur, aut sectione auferatur. Quidã.n. ex iis tumoribus triplici hac ratione curantur, ij nimirũ qui liquidiorẽ humorẽ continent, qualis est meliceris: aliqui duplici tantum ut atheroma, quod & sectione aufertur, & medicamentis exeditur, stratoma uerò nec discuti, nec exedi potest, sed manu duntaxat curatur. Quomodo autem unumquodq; horũ agnoscas, in parte chirurgica edocebere. At medicaminũ, quæ dissipãdi uim habẽt, materiã, ubi actũ est de strumis, reperies. Priuatim uerò meliceridas hoc dissipat uuæ passæ acinis exemptis octo, squamæ drachmæ tres, parte fomentis prius lenita imponitur. ALIVD. Ladani, bdellii, galbani, ammoniac: thymiamatis, propolis, terebinthinæ, singulorum æqualis portio in pila contonditur: facit etiã strumis, parotidibus, furunculis, phymatis. Ad Archigenes contra meliceridas cõmendat aphronitrũ & ueratri partẽ duplam, cũ cerato duriore impositã, exedentibus autem in cute circũdata, uti non licet. Hac igitur prius meliceridas, atheromata, uel etiam strumas medicamentis adurentibus detegere oportet, simplicius illorũ est quod recipit calcẽ uiuam, saponem & lixiuiũ, Varium autẽ magis, quòdq; reconditũ seruari potest, capit calcis uiuæ drachmas quatuor, fæculæ quæ est fex uini combusta, nitri liquidi tosti singulorum drachmas duas, minij drachma, lixiuio teruntur: ubi mellis liquidioris crassitudo facta est, ter feruefacito, ut mediocrem spissitudinem habeat, pixide plumbea reponito, lixiuiã super distillans ne subitò exarescat. ualet quoque ad uerrucas, myrmecias, pterygia, clauos, callos, cicatrices supercrescentes, fæcula bimestri non ue:ustiore cutem delinito: ubi

to:ubi arescere inceperit,spongia elotā rursum perungito : ubi nigruerit denuò ablues medicamentis crustam inducentibus : postquam autem crusta deciderit,exedentia adhibentur. Medicamentum exedens ualidè citra rosionem,squamæ æris drachmæ quatuor, sandarachæ drachmæ duæ, ueratri nigri tantundem,cum rosaceo utitor. ALIVD. Squamæ,sandarachæ,urticæ seminis torrefacti pari mensura cū rosaceo utitor. ALIVD. Erynaceorum combustorum,sepiæ testæ,auripigmenti ęquale pondus ex rosaceo : quæ ambiunt partes orbiculatim omnes prius delinito cerusa cum oleo. Item efficax est compositio ex calcis uiuæ partibus duabus, chalcitis parte una, auripigmenti parte una.

De fauis. Cap. XXXV.

FAuus qui Græcis cerion dicitur,tumor est,qui in cute foramina habet,per quæ humor crassitudinem mellis referens excernitur:rectè igitur ipsi imponūtur uuæ passæ cū ruta,aut fici folia mollissima cū melle, aut nasturtium cū lini semine ex melle,aut cucumis domestici radix cum melle, aut sulfur uinū cū cerato, uel terebinthina Cæterū uariam magis fauorum curationē moliere,si quæ tertio uolumine de manantibus capitis ulceribus dicta sunt,in hunc locum transferas.

De simplici ulcere. Cap. XXXVI.

QVoniam simplex ulcus cōtinui solū est diuisio, si quis partes diductas fascia orbiculatim circundata cōmittat,utiq; citra aliquam aliam molitionem coalescēt. Cum uerò alterum ulceris os in obliquū spectauerit, inde deligaturam tentare & in contrariū ducere oportet : cum utraq; illius labra eò uergant, à duobus principijs incipiendum est, & ora sic adducenda. Nam cùm nihil intra oras inciderit, nempe pilus aut arena,aut oleum,aut sordes,aut id genus aliud,omnino ulcus concrescet. quod si magnum sit, adeò ut diductæ partes in totum prædicta deligatura committi nequeant, suturis ipsæ prius adducentur,deinde sic deligatæ,glutinatoriis, ut uocant,præsidiis utemur,quę collectam humorum subluuiem desiccare & consumere queant:aliam,ne influat,prohibere.

Quæ ulcera glutinare possint. Cap. XXXVII.

QVercus folia applicata ulceribus glutinādis sunt. Itē salicis,brassicæ, oleaginis fruticis quæ chamælæa di-

citur & fructus & folia & cortex, succusq; austerioris plantaginis papyrus, posca aut uino imbuta & in orbẽ circundata. Recentia ulcera glutinant pini & piceæ folia, cortexq; recens ligamenti modo circundatus cũ aqua aut posca, aut uino caseus recens læuigatus: extrinsecus imponuntur, folia rumicis aut uitis aut betæ, aut lactucæ. At ex acido lacte caseus qui oxygalactinus dicitur, uulnera quoq; ampliora committit pira syluestria quæ achrades dicuntur, fluxionem reprimunt. equisetum si applicetur, etiamsi nerui fuerint præcisi, isatis satiua in duris corporibus ulcera etiam si musculorum capita affligant, idem præstat, cupressi folia, germinaq; & nouelli galbuli mollesq; etiã duris corporibus proficiunt, sed miscẽdus est pollen farinæ, qui à pariete propinquo molæ assumitur, myrrha cũ aqua illita, uel lachryma thuris, terræq; lumbrici etiam neruorũ præcisiones glutinant, pentaphylli folia cũ melle, allia cõbusta applicata. Inueteratis ulceribus anagallis prodest cũ cerato. hordeũ combustũ, & cerusa cũ myrtei cerati triplicato pondere. Ad capitis ulcera ualet, myrrham aridã inspergere non madefactã, quippe celeriter contrahit, uel aloen aridã, uel aristolochiam tritam & melli ex uino incoctam dum mediocris fuerit spissitudo, in linteum illinens applicato. Composita autẽ ad glutinandum sunt Barbara, Chryse, Nicolai. item dia iteon quod salicibus, diadictamni quod dictamno constat, atq; alia his consimilia quæ magnis potissimum uulneribus glutinandis sunt.

Si dolor & inflammatio ulcera exerceat. Cap. XXXVIII.

SI dolor & inflammatio uulnera obsideat, usus est medicamentorum quæ desiccant, atque inflammationem arcẽt. Ex liquidis igitur laudatissimum est uinum, deinde posca. Si uerò etiam cum sordibus inflammatio infestet, mulsa aquosa conuenit. Ex ijs autem medicamentis quæ siccandi potestate prædita sunt, communiter quidem conferent, inflammationibus dicata, si oleosa acriaque excipias: priuatim hoc proficit, malum punicum dulce uino incoctum tritumque applicatur, mirabile nimiũ & multiplici usu commendatum est remedium, facit enim tum ad capitis, tum naturalium ulcera, tum ea quæ toto corpore excruciant, oculorumque inflammationes. At si erysipelas, aut eiusmodi quippiam ulceri accesserit,

rit,ijs utendum præsidiis,quæ aduersus illa inscripta sunt.

Si maturari, & ad suppurationem perduci nequeant. Cap. XXXIX.

Recentia quidem ulcera, & quę inflāmatione adhuc occupentur,nō suppurantia,cōcoquit maturatq; ex simplicibus,aqua temperata superfusa, farina triticea, uel chondrus,uel panis,uel glutinū librariū,cū terebinthina obducta,item cera,crocus,lachryma thuris, uix,rosaceū,adeps suillus,uitulinusq;. Inter cōposita uerò tetrapharmacū quod linteolis illinitur,rosaceo subactum. Vetera aūt & callosa maturant,simplicia quidem uua passa domestica, styrax, galbanum, myrrha,ladanum,pix,resina,butyrum,mastiche, ægyptiaca, & œsypum. Composita uerò ex recinino, dictum aceron,i.absq; cera,quod ad Galenum authorē refertur, si linteolis illinitur, oleo ueteri aut recinino solutum. item quod à duplici colore dichromon dicitur,pari modo & basilicum,similiaq;.

De cauis ulceribus. Cap. XL.

Cauum ulcus carnē quæ perijt restitui postulat.cuius generādæ materies sanguis moderatus est,& probus.Huius igitur mediocritatē ex alimēto sufficienti cōciliabimus,tēperiē uerò probam ex bonis ciborū succis, & proba particulæ in quo ulcus est tēperatura.At in recremento quod euacuatur,tenue quidē,humidū ulcus reddit: crassum uerò,sordes, circum ipsum coalescentes, eoq; medica mētis æger quæ modicè siccāt purgantq;.Eiusmodi sunt lachryma thuris,hordeacea farina,eruorumq;,fabarū lomentum,iris,aristolochia, cadmia,panax,& pompholyx. Quòd si nihil medicamentum ad creandā carnē inductū proficit,ad aliud sic digrediendū est. At si pluscculū sordis sit,humidiusq; ulcus,sciendū uenit medicamētum intra modum desiccasse,intendendumq; esse ipsum mellis mixtura: sin purū & absq; humore cernitur,ultra, ac conuenit desiccauit, ac oleo pleniore dilutū ceratum inducere oportet. Accidit nōnunquā carnē à medicamento ualētiore colliquari, ut sordidū humidumq; ulcus appareat, quemadmodum ab ijs quæ minus ac par est,desiccant Verū hoc ulcus dum consumitur,cauū magis euadet,labris prætumidum,rubens præterea & inflammationis particeps sæpe uerò æger manifestā erosionē percipit. Alterū illud quod à parū siccantibus remediis hume-

scit,nihil horũ succidaneum habet. Putrilago igitur lignorum & potissimum eorum quæ moderata astringendi abstergendique uirtute donata sunt,quemadmodum & ulmus, purgāt ulcera,puraq; iam facta carne replent, uel anemonæ appositæ, item piceæ cortex derasus, tritusq; cũ cerato & linteolis illitus cauis ulceribus auxiliatur,& præsertim recentibus, ut quæ carne destituta reficiat,repleatq;.Cõposita uerò, ubi pura quidem sunt ulcera,accommodantur, quod ostreis constat, quod Manathoni adscribitur ex uini fæcula,& quod ex aloe conficitur,quod Melitera appellatur aridum,& quod amyli, mannæ, thuris,alicæ,erui,pares portiones recipit.similiter quod è thure confit,& aphroditarium. Sin autem sordibus magis scateāt, cephalica appellata arida conueniunt,& quæ linteis illinũtur, ut Trophos dictum, Isis Athene, ex atractilide præparatum, Italicumq;,& quæ experientia comprobauit.

Quæ sordida ulcera purgent. Cap. XLI.

SOrdida ulcera siue caua,siue plana fuerint, probè purgat aristolochia cum melle,terebinthina cum pari rosaceo & melle,uel loco rosacei butyro,iris illyrica ex melle, oliuę colymbades applicatæ. Ad ea uerò quę neruosis obueniunt,terebinthina cũ butyro liquefacta: sordidis nimiũ & depascētibus benefacit marrubiũ cum melle.hoc etiã crustas deiicit. Cõposita aũt remedia hæc sunt,amurcæ coctæ, mellis despumati, aluminis phorimi,hoc est liquidi,paria pondera ALIVD. Serapiadis herbæ,quæ & triorchis dicitur,siccæ, iridis illyricæ,marrubij sicci,aristolochiæ, singulorum drachmæ octo,erui farinæ drachmæ decē,arido utitor & cũ melle. Insuper ad sordida ulcera facit tum Aegyptia,tum ex sale cerata liquefacta, tũ Indice,tum Athene, tum uiridia diluta. Ad hæc, quod pumice constet, & ex eruo,sicca,pastillusq; melanchlorus, hoc est, nigro uiridis,similiter etiam Criogenes appellatus.

Ad ulcerum uermes. Cap. XLII.

AD uermes qui in ulceribus procreantur arcendos,primum quidem est,ut humiditatem putredinemq; eorũ opificem tollas. Cæterum necant uermes communiter quidem omnia quæ ad aurium uermes inscripta sunt. Ad eos autem qui ulcera infestant,Archigenes commendat cerussam,pollumque,pari modo cum pice liquida illitum.

Quomodo

Quomodo caro ulceribus supercrescens exedatur. Cap. XLIII.

SVpercrescens ulceribus caro medicamentis quæ ualenter exiccãt tollitur,cuiusmodi est diphryges insperſum squama æris,omniaq; testacea cõbusta, & erinacei cõcremati utriq; cũ toto corpore.Verũ hæc modicè purgant,& supercrescentia cõtinent. Asiæ uero petræ flos,ualidior est, hoc magis sori,chrysocolla,chalcitis,misy: cõbusta minus rodunt: item æris flos: similiter ærugo oĩbus est ualentior, sales aũt cõcremati,humentes,& flaccidas carnes cõsumunt, sic ẽt linamenta carpta è panniculo,muria acriori imbuta & resicata,quæ si im ponãtur,mediocres carniũ supercrescentias exedunt. Aerugo, cum æris squama interea refertur quæ ualidè excrescẽtia sup primunt.Cõposita Rhodia (ut dicitur) arida, psaron, ad hæc, xanthon,sine morsu retinẽt.At maximas carniũ excrescẽtias, adusq; penitiora crustis obducũt,pastilli Faustiani, triti insperſiq;,& medicamẽtũ, quod à solis æstu heliocaes dicitur, aridũ. Adde his quod recipit calcis uiuæ,squamæ æris,& mannæ thuris,pares modos.Idem ea quæ nimium excreuerunt, fungisq; respondent,cum melle,purgat: cum cerato,carne replet.

Arida compositio ad carnem compescendam.

ARgenti spumæ,chalcitidis,æruginis,plumbaginis, singulorum æqualis portio. ALIVD uehementer reprimens citra rosionem,ualet quoq; ad pascentia ulcera,& præsertim gingiuarum uitia,quas epulidas uocant,necnon ad dentium candorem.Calcis uiuæ pondo,auripigmenti selibra,hoc auripigmentum siccũ,inquã,ex aqua detritũ calci uiuæ, cadmiæ modo lotæ adiicitur: in puluerẽ radactis siccis utitor, ex pastillis autẽ, tum qui Pantolmius dicitur,tum qui ad polypũ inscripti sunt, pulchrè coercent,sic emplastra uiridia & præcipuè id quod ex sale Cappadocico præparatur,similiter, & isis summè carnem supercrescentem in ulceribus continet.

De ulceribus serpentibus, & putridis, & phagedæna. Cap. XLIIII.

SVperfusiones utiles sunt ulceribus depastis,putridisq;, ex aceto,posca,aut uino astringente,aut aqua frigida, aut marina, aut decocto lenticulæ, malicorij, balaustij,lentisci,

myrti,ſpinæ ægyptiæ,aut aliquo ex ijs quæ aſtringunt, & ſiccant.Cataplaſma his ipſis exhibetur ex farina erui,alumine liquido, panis ſiliginei mica, gobio ueteri, aut alio ſalſamento ueteri carnis illotæ,terebinthina liquida pari pondere detritũ, uel ariſtolochia,uel recininorũ foliorũ ſuccus æqualis, æruginis pars dimidia,ex aqua ut mellis ſit ſpiſſitudo illinitur: ſi cruſta nõ deciderit,elaterii parẽ modũ ærugini admiſceto putridis efficax eſt fori ſi tritũ inſpergatˉ.Et ſup linamẽta carpta arida,uel ariſtolochia rotũda,uel gallæ,æquo põdere cũ oleo illinuntur,uel cucumis ſylueſtris radix,uel braſſicæ,uel betæ, uel cucumeris folia,illigata calidis cineribus recõdũtur. Vbi uerò emollita fuerint,cũ ſale trita imponũtur,ualẽterq; repurgant: uel oleæ ſummitates in uino decoctæ cũ melle inducũtur: uel chalcitis applicatˉ, uel apii ſemẽ cõtritũ, uel lini ſemẽ læuigatum,cũ atramẽto ſutorio inducitˉ,uel thymũ,uua paſſa, & ficus incoctæ applicãtur,aut fici folia in læuorẽ trita cũ melle, aut nitrũ,cuminũ & farina ex melle,aut cucumeris ſylueſtis radix aut ſcilla cocta ex melle,aut ſoreos drachmæ duodecim, chalcitidis drachmæ decẽ,miſyos drachmæ quatuor, cum dimidia aceti acerrimi hemina,læuigãtur donec areſcant:exceptis uteris,ſpecillũ intingens,ac ulceri circũadigens,ſuperq; duplex linteolum ex œnelæo imponis: ſin inflammatione ſint occupata,altercum cum polenta. aut braſſicam cum melle obducito.

Ad putredines quamlibet partem occupantes, & ulcera quæ depaſcunt.

CAlcis uiuæ,chalcitidis,ſingulorũ drach.duæ, auripigmenti drachma: hoc quoq; ad digitorũ pterygia & phagedænas efficax eſt.Itẽ naturaliũ carbũculis cũ melle utiliter adhibetˉ. In reliquis uitiis arido utitor,ſũ ꝑ ſpleniũ ex reſina inducito.

Ad omnia quæ depaſcunt ulcera, quæque os infeſtant, item ad ſanguinis profluuium, & carnem excreſcentem,aridum,compeſcens,longè utiliſſimum.

CHalcitidis,miſyos,utriuſq; crudi,drachmæ uiginti,ſquamæ ferri drachmæ ſex,gallæ omphacitidis drachmæ octo:

Ad ſerpentia ulcera & putredines.

SAlis drachmæ duodecim, aluminis qualiſcunq; combuſti drachma,ſquammæ,pumicis combuſti,ſingulorum par modus:

dus: ualet & ærugo rasa cum misyj combusto, pice liquida excepta, squamaq; ferri cum oleo.

Ad ulcera pudendorum depascentia.

HAec & meleterion dictum nomis proficiẽt. Item dia oxymyrsines, hoc est ex acuta myrto, item ex charta medicamen aridum omnibus nomis efficax est. Accedit huc coracion ex oxymelite, pastillus Andronis, & qui huic respondent. Eadẽ uero hæc medicamenta phagedænis quoq; congruunt, nam & ipsa ulcera sunt quæ depascunt. exeduntq;.

Ad flaccida humiditate ulcera fœtidaque.

LEmnia sphragis ex aceto, uel oxymelite, uel posca, uel uino subacta, ad luti spissitudinẽ illita benefacit, aut cupressi folia, germina & galbuli teneri, aut cucurbitæ aridæ concrematæ cinis, aut platani corticis cõbusti, aut anethi cremati similiter, aut lanarum sordidarum ustarum, aut plantago, aut isatis per se, uel cum polenta, uel peucedani radix arida.

Quomodo cicatrix ulceri inducenda sit. Cap. XLV.

SI carnẽ ulcerum quæ cicatrice indigẽt, siccemus, astringamusq; adeo, ut nõ modo id qđ præter naturæ modũ superfluum est, discutiamus, sed ẽt illud qđ naturale est, attingamus, superficiẽ ulceris cuti similẽ reddemus. Ad hoc autẽ sunt idonea, galla acerba, & mali punici cortices modicè siccantes. Quæ uero præter astrictionẽ sine morsu exicãt, ea quoq; cicatricẽ inducũt, ueluti myrrha, argẽti spuma, ostreaq; cõcremata. Nã hæc quoq; si inspergãtur, arida, sæpe cicatricẽ inducũt: pini cortex cũ cerato myrteo, hederæ flos cũ cerato, lilij radix cum rosaceo, resina ex pinu arida, pumex tostus, squama æris pari portione, siccis utitor, idem ẽt reprimit, uel pumici trito, mannæ thuris & diphrygis singulorũ miscens paululũ, utitor, uel argenti spumæ partẽ unã, diphrygis dimidiã cũ cerato instar splenij impones. Vetera aũt ad cicatricẽ ducit uiscus, cũ lachryma thuris, ærugo cũ diphryge æquali, ceratoq; myrteo: uel cẽtaureũ minus recẽs applicatũ. At humidiora cyperi radice obducito: sedis aũt naturaliumq; ulcera, præsertim si inflãmationem experiãtur, aloe persanat læuigata, arida, uel ex aqua aut squama æris, aut chrysocolla in sole cũ cera emollita inducitur.

Aridum ad cicatricem inducendam.

OStreorum drachmæ duodecim, pollinis thuris drachmæ sex,

sex,cadmiæ drachmæ quatuor: facit & Nomis. ALIVD. Aristolochiæ,drachmæ sex,pini corticis drachmæ sex, pollinis thuris tantundem,pumicis,colophoniæ, iridis, singulorum drachmæ quatuor. ALIVD. Cornus ceruini combusti drachmæ quatuor,pini corticis unciæ sex,cerusæ unciæ quatuor,æruginis rasæ unciæ nouem, cadmiæ drachmæ octodecim. ALIVD. Cytinorum,atramenti sutorii,singulorum drachmæ sedecim, squamæ æris,aluminis scissi singulorũ drach.octo, gallæ drachma. ALIVD. Cerusæ, argenti spumæ, singulorũ drachmæ octo,recrementi plumbi,gallæ,myrrhæ aridæ singulorũ, drach.quatuor.

Ad cicatricem inducendam.

ALuminis scissilis uncia, trita in aquæ sextario maceratur: ubi solueris,aqua linamenta ambuis,& siccatis uteris.

Emplastrum ad cicatricem inducendam ex simplicioribus.

CEræ drachmæ quadraginta,argẽti spumæ drachmæ triginta quinq;,diphrygis drachmæ octo, myrtei heminæ dimidium: efficax est his quoq; Palmulatu, quod phœnicine dicit, item ex cadmia,tum myrsinatũ,& consimilia. Ad ea uero quæ cicatricem uix recipiunt,ceræ myrtei singulorũ drachmæ sex, cadmiæ drachmæ sex,plumbi,thuris, singulorũ drachmæ duæ, aluminis scissilis,æris combusti singulorum drachma,æruginis rasæ drachmæ duæ: die interposito soluitur.

Diu inueteratis & ægrè ad cicatricem uenientibus.

CAdmiæ,chrysocollæ,aluminis scissilis, singulorũ drachmæ octo,æruginis,squamæ æris,singulorũ drachma, resinæ pityinæ drachmæ quadraginta, ceræ drachmę centum, myrtei quod satis est. ALIVD. Ceræ resinę pityinę, singulorum unciæ sex, cadmię tantundem, chalcitidis crudæ unciæ tres, myrtei quantũ satis est: uino læuigatur cadmia cũ chalcitide, quando caniculæ sidus oritur: latiore utere splenio,quod platysma dicitur: super id linamentũ carptũ & spongiã ex uino inducito. ALIVD. Aeris combusti,aluminis scissilis, singulorũ unciæ duæ, salis ammoniaci drachmæ duę,cæræ uncię sex,colophonię tantundem,myrtei uncię duę,arida in sole diebus uiginti ex aceto læuigantur,ubi mellis facta fuerit spissitudo, cera eliquata refrigerataq; emolliendo miscetur. Valet etiam ad hæc medicamentum ex pumice,item Isis,& id genus alia.

De

De maleficis ulceribus dolosisq;, cacoethe Grȩci uocant, aliàs chironia & telephia. *Cap. XLVI.*

INueterata & quæ uix cicatricē recipiunt ulcera, alii chironia appellarunt, ceu Chironiæ medicinæ peritissimo indigentia: alij telephia, ꝙ in tali ulcere Telephus consenuerit. Inspiciendum igitur uenit, num & totum corpus uitioso redundans succo huiusmodi fluorem ulceri transmittat, ac qui superat humor, cōuenientibus uacuari debet remediis. Si uerò uarix cruribus ulcere infestatis illum impertiat, etiam hic auferri debet, sicut in parte chirurgica explicabitur: aut uenæ sectione ipsos uacuabimus, abundè sanguinis detrahentes. deinde loco inducemus auxilia quæ sine morsu reficiendi uim habent, simplicia igitur ex pumice, diphryge, squama, ærugine, calce mediocriter lota: alumen scissile tritum inspergitur: hyssopi drachmæ quatuor, uuæ passæ tantundem, nitri drachmæ duæ, loco prius melle illito applicantur: squamæ ȩris drachmȩ decem, aluminis drachmȩ duȩ, cum cerȩ drachmis decem emollitis in sole, imponuntur.

Composita hæc sunt, emplastrum ad chironia.

CErusȩ unciȩ octo, aluminis scissilis unciȩ duȩ, squamȩ ȩris drachmȩ duȩ, salis ammoniaci, thuris, ȩruginis rasȩ, malicorii, singulorum unciȩ duȩ, calcis uiuȩ uncia, cerȩ libra, myrtei lidra una & semis, arida uino teruntur. hoc medicamenti protinus ab initio callum excindit, & reconditum seruatur, postremo autem in usu emollitum myrteo, cicatricem inducit. ALIVD. Argenti spumȩ libra, olei librȩ duȩ, chamæleontis nigri, radicis aristolochiȩ, gallæ omphacitidis, singulorum uncia, galbani, guttæ ammoniaci, lachrymæ thuris, singulorum unciæ duæ, prȩparato radicibus uiridium arundinum agitans. Archigenis ad chironia, tum malefica ulcera quȩ tibias mammasq; obsident, item strumas & parotidas. Adipis bouilli librȩ tres, terebinthinæ quincunx, pollinis thuris septunx, terræ sardæ dictæ, qua scriptores utuntur quincunx, his quæ liquari possunt in arida coniectis unitisq; utitor. ALIVD. Archigenis, ceræ triens, olei omphacini, pollinis thuris, uel eius lachrymæ, diphrygis, squamæ singulorum drachmæ quatuor, arida cū aceto læuigas, ubi mellis spissitudo facta, cerato misces, & uteris diluto quod linteolis possit illini. ALIVD ad mulierum dolosa ulcera,

ulcera,& aliorum qui tenera carne præditi sunt,Ceræ tyrrhenicæ drachmæ octo,adipis taurini,terebinthinæ, plumbi combusti,lotiq; singulorum drachma: utitor per linamenta ex rosaceo uel myrteo diluens.

Ad cicatrices nigricantes. Cap. XLVII.

CIcatrices nigras tollit oleũ in quo bryoniæ radix candidæ & nigræ incocta sit,dum succum reddat,impositum: calamintha ex uino cocta,argenti spuma cũ rosaceo albo lota: ex impetiginibus cicatrices,tũ alias,& cõcolores efficit asini adeps illitus: ærucæ semẽ ex felle caprillo,bubulo,& ouillo,perunctũ cũ argenti spuma, ouillus talus combustus,ex uino austero tritus,gutta ammoniaci cũ suillo felle illita.Cõposita uero,argẽti spumæ,mẽtæ, lachrymæ thuris,pares portiones cũ melle. ALIVD. Nitri,suffiminis ammoniaci, sulfuris uiui,myrrhæ,paria pondera, ex aceto albo, aut uino, aut aqua,minutim detrita modicè illinũtur, ne exulcerationẽ excitent. ALIVD. Cimoliæ cretæ, columbarum fimi, saponis, thuris,æquales modi ex aceto. SMEGMA ad cicatrices nigras, Cimoliæ cretæ drachmæ octo, aphronitri drachmę quinque, ueratri albi drachmæ quinque, glandis unguentariæ expressi drachmę quatuor: in balneo cicatrices abstergito.

De sinibus. Cap. XLVIII.

CVm adiacens ulceribus cutis,diutius subiectis corporibus non coalescit glutinaturq́,nostri sinũ, Græci colpon nominãt.Si igitur ad superiorẽ partẽ porrectus sit, facilè sanies per os emanat,atq; ideo prõptè cõglutinatur. Si inferius ipse spectet,sanies uicinã aliquã partẽ intus erodit,ac nisi emissarium quoddã collectionis scalpello prius feceris, nihil promouebis,neq; carne ipsum replendo,neq; conglutinando. Quòd si artus aliquos nẽpe cubitũ, aut femur sinus occupet, poterit utiq; decliuis figuratus citra diuisionẽ ex aduerso factã coalescere. Etenim in cubito cum ore flexuræ ipsius ulcinæ sunt, summam manum elatius protendens, sinum ad effluxum conuertis. At in femore si propter genu sinus desinat, decliui figura posito, iuxta poplitem mollem puluinum subiicis, quò inguina genu humiliora sint. Si igitur sinus carne impleri non desideret, statim fistula quadam recto peruia foramine cui uesica illigata sit, ad saniem quidem quæ sinui inhæret

inhæret abstergendam aquosa mulsa potabili, elui debet: uerum ut coalescat,uino aut mulso: deinde ad glutinans medicamentum transeundum. Sin cauus sinus carnem requirat, primum medicamenti, quòd charta constat, aridi paululum cum multo rosaceo inseri cōuenit.deinde carpto linamento os obturari. Inde emplastrum Isis aut Machærionis,aut simile quoddam unà cum rosaceo cerato liquidiore solutum inijcitur. Vbi uero carne mediocriter sinus fuerit repletus, conglutinans quoddam medicamentum impones,quemadmodum & recens cruentum uulnus curabas. Huius autem generis sunt, Barbara, Dichroma,& scirrha, id est, fulua appellata. Maximè uerò omnium quod ex recinino, & metallicis sine cera præpatatur fuluum Galeni emplastrum conueniet. Post medicamentum, spongia recens ex mulso,aut uino circumponitur,& quàm fieri potest mollissimè, deligatura à sinus fundo incipiens in ipsius os desinet,linteolum uerò circumductus fundum sinus sine dolore constringat, paulatim uero soluatur usque ad sinus oras,emplastro extrinsecus sinui circundato, sed ita iuxta oras descisso,ut sanies queat excerni: quod fiet paruo quodam alio emplastro superimposito ex eodem medicamento ob effluxum laxo: sines id adusque solutionem,qua tertio quoque die facta idipsum auferes mutabisque: quod toti sinui circundatum est relinquens. Nota uerò erit an sinus ima coaluerint,si sanies probè emanet pauca,& concocta, aut si nequaquam effluat: insuper eodem in sinu si neque dolor aliquis sensibilis, neque tumor,sed tota ragio contracta, sicca, & doloris expers appareat. At si pus etiam maturum in ore modicum conspicias,multo magis de sinu conglutinando sperandum est. At si primo alterô've die sanies quædam tenuis è sinu excernatur, nihil adeò de glutinatione despera, quippe medicamenti uirtus humorem tenuem † ex subiectis partibus frequenter extundit, unde partes siccæ mediocriter factæ coeunt, & glutinantur. Tertio uerò die, aut quarto ab initio si cruda per os sanies eualerit,scito sinum non coiisse, eodemque medicamento non insiste, nam cum propter humiditatem quampiam, ut ueri simile est, à parte decidat, non alienum fuerit etiam mutare.

† Antiquus codex habet, ἐκ τῶν ὑπερκειμένων, id est, ex superpositis partibus.

De

De sinibus laceris detritisque.

VBi abscessus tardè sectus fuerit, uel medici imperitia, uel eius qui curatur timore,& cutis sinui obducta tenuis,diruptaque, quod Græci ab attritis uestium laciniis rhacodes dicunt:nec fieri potest,ut prędictis collutionibus adimatur,glutinante utendum medicamine,temperatura liquido,uiribus autem sicco. tale est palmulatum dictum ex chalcitide, ueteri dilutum oleo,ut neque admodum sit durũ, neque manus intinctas inquinare desierit, deinde uino mediocriter uetusto maceratum, postea orbiculatim cum decenti deligatura impositum. Conuenit autem laceræ ut comprehensum est, cuti,potissimum mel, quoad emplastris spissitudinem habet coctum impositumque: Præstiterit autem post illitionem lacero in sinu factam,myrrham in pollinem coactam, cribro suspenso ei inspergere,uel aloen,uel thus, uel simul omnia. Expertus autem sum,tenue centaurium in hunc usum mirabile esse medimentum. succedit huic symphytum, deinde iridis illyricæ radix,postremo erui farina. Nonnnquam uero inter coquẽdum ea melli insperguntur, cum cacabus ab igne tolletur. Melius autem fuerit,si lebete iam à flamma amoto hæc fiant, deinde diligenter agitemus:ubi medicamentum tepidum euaserit, sinui imponatur,illigeturq; sicut expositum est.

De fistula. *Cap. XLIX.*

FIstula sinus est callosus, qui magna parte ex abscessibus nascens, ab arundinearum fistularum tralatione appellatur. Si itaque in os desinat, curari sine manu haud potest, nisi temporis spatio,squama ultro uel os deciderit. Si uero in os non finiat,medicamẽtis quæ callos elidunt & conglutinant persanabitur. Itaq; callos excidunt hæc quæ subiungam:Spondylii radix circumrasa impositaq; fistularũ callos eximit, item ueratrum nigrum duobus tribus ve diebus insertum idem præstat. Ad hæc amurca cocta & in collutionẽ adhibita. Iam sory crudum uel concrematum cum uini diluti momento ad collutionem iniectum:item sory & drocomagma cum hydromelite,uel elaterium terebinthina exceptum in penicilla cogito, imponitoq;, uel laserpitii radicis succum infundito. Id quod sequitur callos consumit: æruginis drachma duodecim, ammoniaci drachmæ duæ,excepte aceto in longum inducuntur.

Collyrium

Collyrium quo fistulis exterendis utor.

GVttæ ammoniaci, atramenti sutorii, æruginis, misyos, chalcitidis, gũmi pari modo excipiuntur aceto. ALIVD. ex his quæ Heliodori chirurgica scribuntur. Cadmię, misyos, atramenti sutorii, ęris combusti, gummi, singulorũ drach. quatuor, chalcitidis crudæ drachmæ tres, excipiuntur pueri ueneris non experti urina & finguntur collyria, ex quibus uno fistulę imposito, panis mica aqua madens extrinsecus superaccommodatur, mutaturque sæpius donec inflammatio conquierit & crusta exciderit. ALIVD quod in Alexandria accepi, Anchusæ radicum, misyos tosti, chalcitidis, æruginis, aluminis scissi, atramenti sutorii, aloes, singulæ unciæ, cantharides quinque, aceto trita in collyria coguntur. ALIVD. Atramenti sutorii drachmæ duæ, chalcitidis, æruginis, singulæ drachmæ, excipito ammoniaco & utitor. Cum autem callus fuerit extricatus, ærugine cocta cũ mulsa purissima octupla in collyrii formam redacta, repurgatur. Vbi uero callum eliseris, iis quæ carnem procreant uti opportunum est.

Collyrium ad carnem generandam.

ALoes, myrrhæ, ammoniaci, ouorũ putaminũ combustorum cineris, æquale põdus, aqua detritis omnibus collyria formantur, imponunturq;. ALIVD. Myrrhæ, aloes, & thuris, malicorii, æqualis modus aqua excipitur, quidã uerò taurino felle, carnes etiã oleo quod immaturis uuis expressum est eluuntur. Notus mihi est, qui cedrino liquore fistulas collueret, ac mirũ quanta res felicitate successerit. Postquã uero carnes produxeris, glutinatorio utendũ medicamine, quomodo in aliis sinibus præcipitur. At cũ fistula arctior, longaq; fuerit, Galenus ait, neq; callũ adhuc, sed sordiciẽ tantũmodo contraxerit, primum lixiuiã demisi, deinde eandem tantisper inibi permittẽs dũ sordes excidisse sperassem, medicamentũ applicaui. Est autem id quod recinino oleo constet superius cõmemoratum.

De ulceribus diruptis. *Cap. L.*

NOnnulla ulcerũ cicatrice obducta, frequẽter haud magno temporis interuallo, iterũ inflãmatione tẽtantur rũpunturq;: siquidẽ esse quodã affecto, interdũ caro circundata ex facili cicatricẽ recipit, ac sana ex toto esse uidetur: uerum cursu humoris ualido paulatim ex osse in alto contabe

scente

ſcente, tum inflāmatio, tū pus oboritur, quod cicatricē deradit. Curatio igitur eiuſmodi ulcerum tantam requirit ſiccitatem, ut os affectum decidat. Huius autem ſinus concauos promptè replebunt papaueris ſylueſtris ficiq; folia cū polentæ ſubtiliore parte læuigata, atq; ex uino applicabis, uel alterci ſemen & atramentum ſutorium pari pondere contrita imponentur, uel peucedani radix de ſubito ſquamas oſſium ſeparat.

De articulorum ulceribus. *Cap. LI.*

CVm articuli carnoſis partibus ſicciores exiſtant, exulcerati ſicciora medicamenta requirunt. Probe igitur facit paſtillus Polyidæ ex uino ſubactus donec ſordium fiat ſpiſſitudo. Item quæ ſimiliter huic deſiccant medicamina. Item marina, muriaque frequenter irroratos, melius affici conſpeximus. Quare in articulis ijs utendum eſt quæ maiori etiam ſiccandi uirtute pollent.

Quæ ſpicula, aculeos, ſpinas, & conſimilia educunt. *Cap. LII.*

ACuleos, arundines, inſuper ſpicula & ſpinas extrahit utrunque anagallidis genus, ariſtolochia rotunda, ammoniacum cum melle, alterci ſemen læuigatū inſpergitur, arundinis radix contuſa melliq; miſta in linteolum largnm illinitur, impoſita de ſubito educit.

Si ex uena, arteriave, & naribus ſanguis profluat. *Cap. LIII.*

PArticulis ſanguinē fundentibus, figura ei quā in finibus expoſui contraria, rectè adhibebitur, nempe quæ ſurſum uergat, neq; id tamen immodicè, nā periculum eſt, ne dolore oborto, uas rurſus ſanguinē profundat: cū nihil æquè ſanguinis profluuiū excitet, inflammationesq; augeat, ac dolor. Cum itaq; ſanguis erumpit, ſtatim digitum ori ulceris uaſculi inijcito, innitens leniter premensq; citra dolorem, nam ſimul & ſanguinē continebis, & grumū uulneri induces. Quinetiam ſi altiùs deliteas uas quod ſanguinem emittit, diligentius perdiſces, & ſitum ipſius, & magnitudinē, item uena ſit, an arteria: deinde ſi exiguū uas exiſtat, aliquo ex his quę ſanguinem reprimunt utendum eſt. Optima uero eius generis ſunt, quæ obſtruendi uim obtinent, unde Græcis emplaſtica dicuntur, ex reſina fricta, farinæ triticeæ polline, gypſo compoſita, ſimiliaq;

oui

oui candido macerata, & cũ leporinis pilis imposita: at si amplum uas existat, hamo ipsum attollere conaberis, & mediocriter circumages, sanguine represso: siquidem uena extiterit sine funiculo sanguinẽ his ipsis medicaminibus sistere tentabis: sin arteria, alterum è duobus facies, aut funiculo circumposito, aut toto uase præciso sanguinem coercebis. Est, cũ magnis quoq; uenis funiculos circumdare cogimur, quemadmodũ nonnunquam easdem totas transuersim nimirum amputare, in cuius rei necessitatem uenitur, in uenis quæ à penitioribus rectè sursum feruntur, præsertim per actũ quoddã spatiũ, aut principes particulas, sic.n utraq; pars utrobiq; & reflectitur: & uulnus à uicinis corporibus premitur contegiturq;: tutius autem fuerit utrumq; facere, funem quidẽ radici uasis circundare, quod autẽ inde procedit abscindere. his sic peractis, uulneri celerrimè carnem inducere, priusquam funiculus à uase decidat, si.n. subitò carnẽ contraxerit, & locus alibi inanis reperiatur, id quod græcè uocatur aneurysma sequitur. Dignosces autẽ num uena an arteria sanguinem profundat inde, quòd huius flauior tenuiorque sanguis existat, & cũ pulsu uacuetur, † illius autẽ nigrior, & sine pulsu. Subsequens igitur est omniũ optimũ quæ nouimus ad carnem inducendã medicamentorũ, quo etiã ad cerebri membranarũ hæmorrhagias uti securissimũ est, itẽ ad colli uulnera, ipsarũq; uenarum iugulariũ quas sphagitidas Græci uocant, etenim & harũ sanguinẽ citra uinculũ cohibet, Recipit autẽ thuris lachrymæ pinguissimæ partem unam, aloes in mollioribus quidem corporibus partẽ dimidiatã, in durioribus æqualem, ac in uicẽ lachrymæ thuris, tenuissimæ eiusdẽ partis tantundem, cũ oui albo subigitur, dũ mellis fiat spissitudo. deinde leporis pilo mollissimo excipitur, mox uasi ipsi, tum ulceri uniuerso copiosissimè imponitur. Deligandum uerò extrinsecus est fascia ex tenui linteo, cuius fasciæ primi quatuor aut quinq; amplexus super ipsum uas quòd profluit, inicientur: hinc ad radicẽ ipsius distribuentur, postea ubi tertio solueris die si tutò adhuc medicamentum ulceri adhæreat, aliud rursus orbiculatim circundabis ac ueluti contegens iterum, deligabis quemadmodũ prius. at si sponte sua primũ reiecerit linamentum, uasis radicẽ digito leniter comprimens, ne uidelicet quippiam confluat, hoc quidẽ sensim auferes, alterum uero impones, atq; hoc modo quoad carne obducatur uas, curabis, ita ut

resinæ frictæ, gypsi, combusti, singulorũ drachmæ octo. ALIVD crustas inducens sanguinemq́ue reprimens. Chalcitidis, æris combusti, atramenti sutorii, misyos tosti paria pondera, item Rhodia dicta, & Xanthe probè sanguinem cohibent.

† Hic locus sic rectius legitur in vet. τῆς δὲ φλεβὸς μελάντερον τε καὶ παχύτερον, &c. uenæ autem nigrior & crassior sine pulsu.

‡ Rectior est scriptura in ueteribus lib ὀνωνὶς ξηρὰ ἢ ὑγρὰ. id est, Ononis sicca uel humida. Quid autem sit Ononis, Dioscorides & Galenus docent.

De neruis conuulneratis. Cap. LIIII.

NEruis uulneratis aut punctis, ex sentiendi quod obtinent, acumine, inflammatio & dolor immodicus accidit. Quare & febres & conuulsiones his oboriuntur, quibusdam & delirium ob commercium quod nerui cum cerebro obtinent. Interim uerò in aliis quoq; ambientibus particulam uulneratam locis inflammationes, & abscessus ex ipso neruo uulnerato ob cohærentiam solet accidere. Ratio igitur est, cutis uulnus apertum inglutinatumq́; relinquere, quò per id sanies effluat At si punctus in conspectum non ueniant, etiam duabus lineis sibi continuis incidere preterea oportet. Remedio autem est, si corpus plethoricum sit & magna urit inflammatio, primum à sanguinis demissione auspicari: si uerò uitiosis repletum sit humoribus, etiam purgatione utendum est. Medicamenta uerò uulneri applicentur quæ dolorem leniãt, & effluxum saniei patefaciant, non facta præsertim diuisione. Itaque aqua calida, quanquam reliquis inflammationibus sit accommodatissima, uulneratis tamen neruis est inimica, ac præstiterit eos oleo subtili, quod astrictionis sit expers, ad sensum calido irrorare, neque enim frigida neque tepida admodum tutò adhibetur. Verùm ex medicamentis idonea est terebinthina resina, per se quidem, in pueris & mulieribus & ijs qui molli sunt carne, cum euphorbio autem emollita, in duris corporibus: & si nonnunquam duriora contigerint, cum oleo quodam subtiliore. Cataplasmata uerò in neruis, qui inflammatione tentantur & putresiunt, adhibebis hordeaceam farinam, aut fabaceam, aut eruinam,

in lixiuio, cum oxymelite coctum. Si putredine careant puncturæ neruorũ, rectè cerato uteris, quod recipit ceræ quadrantem, euphorbij unciam, aut columbini fimi in duriusculis corporibus, olei sextantem, interdum etiam terebinthinæ unciã: ut autem emplastri figuram induat medicamentum, unciæ uni euphorbij, sex uncias singulorum sequentium, ceræ, resinę frictæ, olei, picis liquidæ inijcies. At si in uicem resinæ propolim pinguissimam indideris, multo id reddes præstantius: atq; hoc ad neruos punctos laudatum est remedium: idem & à rabioso cane morsis efficax est. Aceti sextarius, picis pinguis libra, opopanacis quadrans: opopanax aceto solutus magis læuigatur, pix liquefacta mixtaque coquitur: medicamẽtum compunctis neruis idoneum est, ut quod os puncturæ non sinat coniuere, quemadmodum nec in his qui à rabido cane morsi sunt, ulcus in cicatricem coalescere: sed efficax solis duris corporibus sin-autem in pueris, aut molli carne præditis, punctura affectis, uti cogites, licet ipsum ex digerente quodam amaracino, aut obobalsamo, aut oleo ueteri liquefacere. Conuenit etiam medicamentum basilicum quod nitrum recipit, aut calcem uiuam, aut euphorbium, aut sulfur uiuum, aut syluestris columbę fimum, aut opopanacem, aut sagapenum, aut liquorem cyrenaicum, aut castoreum, ac in medicamenti libram, dictorum alicuius uncia debet inijci. Facit autem bene neruorum uulneribus & præsertim puncturis: quin & in agro ubi nullius copia datur propolim recentem pinguemque uulneri poteris inducere, aut fermentum maximè uetustum, per se aut cum propoli minutum, uel cum liquore tithymalli: cataplasmatis utendum ex oxymelite factis, aut lixiuio cum lomento fabarum, aut eruorum farina, aut cicerum, aut lupinorum amarorum, aut hordeacea, aut subtiliore polenta, idque non solum dum inflammatione tentati sunt, sed iam inde ab initio protinus. Cæterum quæ relaxant cataplasma in neruorum uulneribus semper uitare oportet. At si neruus non punctim, sed planè cesim uulneratus fuerit, cute etiam quæ interueniebat diuisa, ut nudus appareat rectus, non transuersim dissectus, commemoratis ex euphorbio & tam acribus nullis utere, quippe nudus cum sit neruus, uehementem ipsorum uim ferre nequit. Quare calcem quæ sæpius æstiuo tempore lota sit, & oleo liberaliore intincta, assumes. Proficiunt hic & quæ ex

ex pompholyge confecta sunt, item quod melle constat, rosaceo largiore liquefactum. Sed ea adhibenda cura est, ne quid ex ijs uulnus contingat, quandoquidem neruus ipse & sensilis maximè est, & temperamento suo frigidus, & principum corporis partium primati continuus, imò ne oleo quidem eiusmodi ulcus irrorare conuenit, hinc enim sordidum redditur. Abluenda igitur à uulnere sanies est molli lana specillo subunctorio circumuoluta. Quòd si omnia ex animi sententia processerint, et uino dulci madefacere citra periculum licebit, sed in robustioribus Polyidæ pastillo in linamentum illito cum sapa calida uti postquam neruum denudatum contexeris, linamenta extrinsecus circunducere oportet ex medicamento quod angugis uulneribus faciat, nempe eo quod euphorbio præparatur, aut fimo columbarum: sed ita ut etiam sanas partes ampliter comprehendat Quum uerò transuersum nerui uulnus est, maior conuulsionis metus impendet, ac quæ ad curationem uulneris spectant. hic quoq; sunt eadem, quanquam nonnulli in uulnere adhuc recenti suturis usi sunt, ac medicamento aliquo conglutinatorio: uerum suturas non summæ nimium cuti, sed altius moliri conuenit, ne quæ in imo sunt inconglutinata dehiscant: rursus cura adhibenda est, ne ab acu neruus compungatur Cæterum in summa sciendum erit, in neruorum uulneribus medicamentum natura calidius quod puncturis medetur, diuisionem nerui non posse curare, ut qui rosionem ipsorū feruoremq; sustinere nequeat: neq; quod diuisionibus medetur, puncturis conuenire: non enim uirtus ipsius altè quū angusta est cutis diuisio, penetrat. Victus itaq; adhibebit tenuior, lectus mollis, oleumq; calidum alis, capiti & ceruici superfunditur, at si in crure neruus uulneratus sit, inguinibus, inferioribus uentris partibus, & locis uicinis: balneo in totum donec inflammatio inclinauerit, abstinendum est, quum aquæ contactus nequaquam, ut dixi, ipsis conueniat. Quoniam uerò nonnulli citra id manere consuetudinis gratia non sustinent, siquidem læsa particula in manu fuerit, conādum est quatenus fieri potest, ipsam aqua seu calida, seu multo magis frigida nō madefacere. Si pes uulnus acceperit, quoniam fieri nequit ut nō madescat, ubi lauacrum ingressuri sunt, emplasticum aliquod medicamentum uulneratę parti superaccommodabis, iterum extrinsecus linteolos multiplicatos plures oleo imbutos iniicies,

iterum fasciam ex linteo à foris deligabis, deinde rursus in ipso balneo fasciam oleo prius superfundes, cum æger in solium descendet: ubi lauerit, omnia quæ imposita sunt abiicies, ac prædicta totius curationis ratione uteris. Contusi uerò nerui ubi simul cum his cutis contusa exulcerataq; fuerit, cataplasma ex fabarum lomento & oxymelite postulant, nonnunquā adiicitur erui farina & iris. At si dolor contusioni adest, picem liquidam admisce: sin autem citra cutis contusionem euenerit, magis discutient adhibebitur, nempe oleum calens, anethinum dico, super fusum continuè, aut rutaceum, aut irinum, aut amaracinum. Quòd si totus neruus præcisus sit, periculū quidem nullum sequetur, uerum particula debilis manebit. Curatio autem eius communis est cum ea quæ aliis ulceribus accommodatur, hæc quidem ex simplicioribus remediis in neruis conuulneratis curatio abundè est. quidam uerò compositis uti consueuerunt, cuiusmodi sunt, ex metallicis confecta, Barbara appellata, Cissinum, ex senecione præparatum, melanchloron, Indice, Harmonia, & Athene, quorum & compositionem, & utendi modum septimo libro reperies. Sed quia nonnulli præpotentium etiam sumptuosis ad neruorum uulnera remediis uti uolunt, Galenus literis prodidit, ad puncturas neruorum, hæc, cinamomi, dictamni, fœniculi, singulorum uncia, amaraci sextans, ceræ bes, opobalsami dextans, terebinthinæ uncia. ALIVD. Liquoris cyrenaici uncia, ceræ quadrans, opobalsami libra. Ad denudatos neruos hoc ualet. Ceræ unguentariæ quadrans, unguenti spicati, aut foliati, aut nardini libra, pompholygis, spicæ nardi, amomi, phylli, singulorum uncia, atq; hæc suprà spem respondere Galenus pronuntiauit.

De articulorum contractione seu ligatione, quæ ancylosis dicitur. Cap. LV.

ARticulos ex humidioribus infarctis, ac neruea quadam tensione contractos, detentosq;, ancylas, & ancyloses appellare cōsueuerunt. In quibus remedio opus erit quod emolliat relaxetq;. Communiora igitur his remedia conueniunt, quæ in particulis scirrho induratis, ac adeò quæ in resolutis commemorata sunt, propria uerò magis, irroratio ex hydrelæo, in quo decoctum sit lini semen, fœnugræcum, althea, laurus, cucumeris agrestis radix, ipsumq; oleum sicyonium. Vbi

his artus irrorati fuerint, accómodãtur primum acopa simpliciora, cuiusmodi ex nigra populo, ex abiete, Bromiũ, quod ad Basileum refertur, Pyxis, deinde Aristophaneũ, & quod Afanito attribuitur. Validissima, Lisoponium appellatũ, & Pœcilũ: emplastra, quod Amythaoni adscribitur & Anicetum. Laudatissimum uerò quod recipit bdellij, adipis uitulini, suffiminis ammoniaci, iris illyricæ singulorũ drachmas sedecim, opopanacis, galbani cachryos, styracis, thuris singulorum drachmas octo, piperis grana centum sexaginta, ceræ libram semissem, resinæ terebinthinæ tantundem, irini sedimenti quod satis est, & uini quantum sufficit: tunditur hoc medicamentũ Est & acopon non inefficax dissolutum irino, aut cyprino, aut laurino. Inter acopa uero & emplastra, medicamentũ medium est diapternes uariis confectum misturis Verùm acoporũ usus molli adhibebitur & continua frictione, ita ut simul affectum articulum experiare, an flecti possit, & extendi.

De articulis relaxatis. Cap. LVI.

Laxantur subinde articuli ob longos febrium morbos, colicos & resolutorios, præsertim ubi calidior ipsos humidiorq; intẽperies occupauerit: atq; motus inde impeditur. Succurrit his acaciæ succus aqua dilutus & parti superfusus: aut rubi, aut myrti, aut lẽtisci, uel ulmi radicũ corticis decoctũ cõgruet, aut malicoriũ applicatũ, aut myrti folia, cũ cerato myrteo imposita. Nã colligãtes nerui firmari desiderant facultate quæ astringat desiccetq;. huiusmodi igitͤ medicamenta articulis imponi debẽt, cuiusmodi ex salicibus est & oxyra, & palmulatũ quod uinum astringens, aut acetum assumpserit. Multi uero eiusmodi impotentiam à frigore fieri putãtes, deinde calidioribus usi præsidiis, maiorem noxam intulerunt.

De lumbricis. Cap. LVII.

Tres sunt uniuersæ lumbricorum differentiæ: prima teretum secundum crassitiem, altera latorum, tertia eorum quos ascaridas nuncupant. Origo omnium generum est ex cruda, crassa, pituitosaque materia & putredini accommoda, qualis in pueris alijsq; uoracibus colligitur: non autem ex calida, acri, aut melancholica substantia. Hæ siquidem alimenti naturam egressæ, lumbricis procreandis ineptæ redduntur econtrario autem, biliosa potissimum recrementa

etiam hos perimunt. At si quando flaua bilis una cum lumbricis infra, aut etiam uomitu eruperit, ipsos qu dē intestina obsidere, humorem uero biliosum uentriculi os aut aliam quampiam particulam occupare scito. Cuiusq; igitur ipsorum differentiæ speciem, generationem, locum, notas, curationemque exequemur, à rotundis exorsi.

De rotundo lumbricis.

TEretes igitur lumbrici speciem habēt omnibus perspicuā, ꝙ sanè aliis frequentiores sint in gracilibus plerunq; intestinis consistunt, & superiorem uentriculum subeunt, ideoq; frequenter per os reiiciuntur. quibusdam & è naribus redditi sunt: atq; hoc genus infantibus peculiare & plurima parte cū febricula: sed per febrium initia orti, substantiam ex subiecta corruptione retinent: in statu, ex malitia morbi: in declinatione, toto ad melius mutato. Etenim Hippocrates memoriæ mandauit bonum esse indicium teretes lumbricos prodire cū morbus ad iudicationem tendit, qui subito etiam intereunt. Sequitur autem eos qui rotundos lumbricos continent, rosio intestinorum & uentris, tusses exiguæ cum siccitate irritātes: nonnullos comitatur singultus quoq;, & somnus cum palpitatione, iiq; sine ratione expergiscuntur, nonnulli & cum clamore expergefiunt, & iterum sopiūtur pulsus inæquales & febres augescunt inordinatè, quæ cum extremorum perfrictione, tertiam, interim quartam, die uel nocte accessionem sine ratione habent. Infantes autem etiam mandent lingua inaniter exerta, & dentibus strident, oculis conniuent, uoluntq; conquiescere, excitantibus ipsos indignantur, †oculi apparent, genæq; rubescunt, ac rursus liuent: atq; hæc paulatim & ex interuallo. Quibusdā nauseæ & rosionis causæ stomacho peculiares creantur, atq; ægri cibum respuunt, compulsi autem ad cibum nauseabundi uix quod assumitur deglutiunt, uel etiam assumptum reuomunt, plerisq; uero aluus descendit corruptos cibos egerēs, & tympani modo inflatur. Reliquum corpus sine ratione contabescit, neq; esurie, neq; euacuatione modica subotta, At qui nō in omnibus omnia quæ iam commemorauimus signa inquirere oportet. sed nonnulla ex eo quod præpollet in erim & plurima. Hæc autem eueniunt, dum animalia per intestina serpunt toduntq;, febris autem calor uapores sursum,

cerebro

cerebro transmittit prauos, ex putrida in uentriculo collecta humiditate exhalantes, in quibus amborum partim similiter curam habere conuenit & febris & lumbricorum, partim de febre parum solliciti, lumbricos de corpore eximere cõnitemur. Multi siquidem nulla lumbricorum cura habita, exesi ab ipsis sunt, & conuulsi interierunt. Alii produnt se lumbricos uidisse, qui ex inguinibus ægri eruperint. Cæterũ occisos hos omnes prius educes: occides autem, amaris potissimũ usus remediis. Cum igitur febris & lumbricorum communis sit curatio, conuenient auxilia simpliciora: potui igitur dabitur chamæmelorum decoctum uel myxariorum, ut appellant, uel ipsa myxaria decocta esui dantur: item sereos succus, aut coriandri semen cum aqua calida uel cum posca, uel myosotidus herbæ decoctum, uel cornus ceruini ramentum, uel minium synopicum tenuissimum, ac olei immaturi amarissimi paulatim cochlearia duo absorbeanr, qua enim amarum est, lumbricos occidit: quà lubricum, detrahens ipsos cum stercore reddit. At si inflammationem distentionemq; uiscera experiantur, cataplamate urendum est, quod lini semine, farina loleacea, absinthio & bryoniæ radice constat, ex hydromelite uel etiam humido fotu ex oleo chamæmelino, uino, absinthii semine, & aloe, præcordiis accommodato. Vbi uero non uehementer febres molestant, miscenda est myxariis mentha & exhibenda est. Cum ad integritatem uentũ est, efficaciora quoq; usurpantur, quale est decoctum seriphii uel calaminthæ, uel filicis, uel cardamomi semen, uel mali punici acidi radicis ius ad tertias redactũ, uel fricti cumini, uel nitri fului, singulorũ scrupula tria, uel sandonicum uel abrotanum, uel etiam ambo simul, cum melle in catapocia coacta, uel lupinorum amarorum scrupuli terni uel brassicæ, uel erucæ semen læuigatum, uel absinthinum, quod etiam solum frequenter abundè fuit. Dantur autem & terna lotæ aloes scrupulæ quod remedium est laudatissimum: in ualidioribus illota quoq; aloe utimur quia uerò ifantes aloën cochleari non admittũt, supinis fasciola ipsis detentis, ore adaperto per clysterium quoddam ualido munitum canali, inuitis aloes quàm penitissimè transmissam iniicimus. Atque hæc mirifica medendi ratio in pueris est, qui difficulter possunt tractari: quibus etiam cibos subinde sorbiles, quemadmodum iis qui cibum auersantur, infundimus. Cæterũ & cyphi & masuaphium

phium rectè dabitur,item cornu ceruinum combuſtum cũ pipere & melle uel oxymelite,reliquaq; ex oxymelite ipſis dare conabimur: præſtiterit autem ſi acetum ſcillinum fuerit, præſertim ætate prouectioribus,aut ſinapicũ oleo & aceto ad cochlearis magnitudinem. At qui lumbricis, cum alui profluuio infeſtantur,præbibent plantaginis ſuccum , ipſamq; plantaginem aridam aſſument,ex ꝗquo enim utriq; , & fluori & lumbricis efficax eſt . Cataplaſma his accommodabitur ex farina ordei cruda,filici,abſinthio,farina lupini, ſandonico & abrotano. Iam uero & malicorium acacia,galla,uel balauſtium admiſcebitur. Quoniam uero nonnulli ſubinde amaras potiones ceu ingratas reſpuunt,ex iis quæ modò comprehenſa ſunt,dabuntur non manifeſtò amara. His accedent inſuper chamæpitys,marrubium,helenium,baccæ lauri, acacia , thymus , pulegium,carpeſium,iuncus odoratus anguloſus,polypodium,iris, cnicon,erythrodanon, ſpina ægyptia cum pipere , ſingula ſex ſcrupulorum inſtar: item decoctum menthæ,mori radicis ſuccus decoctumúe,petroſelinum reliquaq; odorata ſemina , extrinſecus autem inducitur aloe cum melino & uino.hoc & appetentiam excitat,quæ uix maguo negotio recipitur.miſcetur autem ſæpius aloe abſinthium : aut felle taurino, cum amaris quibuſdam prædictis umbilicum impleto : aut oleum ex rhododaphne factum ſæpe delinetur, aut liquor cedrinus & ſolus cum cerato,toti uentri imponitur, aut pix arida trita inſpergitur,uel mentha,uel melanthium cum roſaceo,uel etiam ſeriphij decoctum ipſis admiſcebitur,uel fraxini perſicæ folia in pollinē detrita applicamus. Vtendũ uerò eſt & medulla cerui, unguinis modo,in umbilico,inferiore uentre & lumbi: cerotũque adiũgetur,ſi res poſtulet.hoc, Aloes,abſinthij,farinæ lupini,ſeripii,melãthij,ſingulorũ ſcrupula ſex,ceræ uncia & ſemiſſis,chamæmelini quod ſatis eſt,felle taurino arida læuigantur. Porrò ab inferioribus partibus mulſam iniicere ſæpius expedit,quo lumbrici mellis dulcedine illecti deorſum deſcendant: ſi autem putrefacti in alto corporis non excernantur, ſed potius uapores ſurſum mittant,educendi ſunt,aut aloes, aut medicamenti amari ex ea confecti potione,quandoquidem etiam in aliis mediocris alui uacuatio,non expers eſt præſidii .

†Integra huius loci ſcriptura eſt in antiq.codice ὀφθαλμοὶ κοῖλοι φαίνονται,oculi caui apparent.

De latis

De latis lumbricis.

LAtus lumbricus mutatio est (ut ita dicam) adnatæ in interiori intestino membranæ in materiã animalis modo mobliem, quæ sæpe tota redditur longitudine incredibili, uel pars ipsius excernitur: dissolutus uero, non coalescit: & nunc in iis etiam qui febri carent, abuudat: nunc febricitantibus accidit, ex longo morbo continuas stomachi rosiones inferens, ac impotentem ciborum appetentiam. Nam quod animatum euasit, in intestinis obiectum rapit alimentum, ut alio statim opus sit, & nisi assumpserit, intestina rodantur, His occupatos comitatur corporis gracilitas & pulsus inæqualitas, cùm inæqualitate: at quod certissimum est indicium, cum recrementis nonnulla semini cucurbitæ simili a excernuntur. Curatio concordat, potio enim ex acribus petita, & alliorum esus, tum filicis, uel centaurei decoctum, & potum & ab inferioribus partibus inditum, uel calaminthæ uel dictamni, uel pulegii: dabitur autem in aluum & muria. Præbibere uero hoc medicamentum quod sequitur, neq; ijs qui aliis lumbricis infestantur, inutile est, si febre potissimum uacuerint. Nitri rubri, piperis, cardamomi pares portiones: dantur terni scrupuli cum uino aut aqua calente. ALIVD eclegma. Piperis, baccarum lauri purarum, cumini Aethiopici, mastiches, pares modi, mellis quod satis est: datur cochleare unum mane, & dormituro. At si efficacius id fieri desideres, nitri quoq; rubri parẽ portionẽ adiicies. ALIVD. helenij, suffiminis ammoniaci, piperis in alio filicis, singulorũ drachmæ quinq;, cum oxymelite calido: tempore interposito dabiẽ euphorbii drachma, uel duæ prouectioribus potui. ALIVD Filicis acetabulum, nitri drachmæ duæ, datur uinum cochleare aquæ euacuatione prius facta: satius aũt erit si etiam scammonii momentum assumat. ALIVD. Mali punici acidi radicũ corticis in summo decorticati drachmæ quatuor, piperis tantundem, cardamomi drachmæ sex, marrubii drachmæ duæ, melle dantur, porro prius assumpto. Verũ ut ex toto affectus discutiatur, theriacem quoq; exhibebis, si ualida febris non prohibet.

De ascaridibus. Cap. LVIII.

AScarides, ut modò etiam diximus, specie lumbricorum cõtinent, uermibus similes quæ in extremo lõganone & mu-

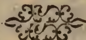
& musculi anum stringentis σφίγτηρ Græcis dicitur, initio reperiuntur, uehementem locorum horum pruritum excitãtes: generant speciem hanc praua alimenta, perfrictio, & ciborum corruptio. Vacuari igitur debent in infantibus, glandibus ex melle, cum salis momẽto, uel nitri: in prouectioribus, acri muria, aut decocto centaurei, cum nitro & melle, aut cucurbitæ syluestris, aut absinthij, aut chamæleontis, aut anchusæ, aut cnici, aut hyssopi, aut pulegij, aut calaminthæ, aut lupinorum: secundum clysteres sublinetur longanon, simplicibus quidem, acacia, aut hypocystide cũ nitro, aut rhu syriaco cum alumine liquido: at quibus aluus astricta est, lemnia sphragide, cum uino: compositis autem Andronis pastillo, similibusq́;. Cedrinus autem liquor ipsis iniicietur per clysterem multis peruiũ foraminibus, quales ab utero metrenchytæ appellantur: aut carnem salsam commodè impositam deligamus, quamdiu sustineri possit, eamq́; frequenter mutare oportet. Cæterum cõmuniter omnes quos lumbrici male habent, pellichneumonis iuuant, suffiri. Cibi præscribentur ipsis probi succi, & qui facilè in membra digeruntur, nec lumbricorum effectricem causam adaugent, nec uires superari permittunt, propter quas & uinũ aquosum exhibebimus: frequentius autẽ nutrire ipsos ob hoc ipsum oportet, ne alimenti expertes lumbrici rosiones pariãt. dabitur autem cibus, tum præcipuè quum potissimum nutriti magis fuerint. At si alui profluuium fuerit, sciendum est lumbricos magis abundare, cibo non distributo, ac iam sorbiles ægris cibi dantur, admixtis quibusdam etiam astringentibus, uerbi gratia, pyris, aut malo cotonio, aut malis punicis, præcipuè acidis, à foris autem uentri remedia continentia inducuntur, de quibus suprà dictum est.

De dracunculis. *Cap. LIX.*

IN India & superioribus Aegypto locis dracunculi generãtur, ceu animalia quædam lumbricos imitãtia, in partibus musculosis, puta brachio, femore, tibia: in pueris etiam latera sub cute perreptant & palam mouentur, deinde cum diu extremum aliquod dracunculi remanserit locus suppurat, & cute ipsius adaperta, initium ipsius progreditur: cum trahitur, dolores mouet, præcipuè abruptus. Quapropter nonnulli dicunt plumbeam molam ex dracunculo suspendendam ne uniuersim,

uersim, sed particulatim molis pondere decidat. Alij uerò hos damnant quòd nihilo magis pondere molis plumbeæ dracunculus abrompatur, & dolores uarios concitet. iubent partem in aquam dimitti calidam, quò dracunculus tepefactus foras prorepat, deinde digitis ipsum membratim extrahere. At Soranus neque animal prorsus, sed neruosi cuiusdam substantiam esse putat, quòd opinionem motus solum præbeat, siue autem hoc sit, siue quod prius dictum est, Sorano & Leonidæ, alijsq; uisum est, calida superfusione & cataplasmatis concoquentibus in his uti ex mulsa, farina triticea, aut hordeacea. Est cum emplastri usum eiusdem potentiæ probant. Conuenit autem & quod ex baccis lauri & quod ex melle constat: emortui siquidem horum usu dracunculi, nimirum quod continetur corpusculum excidit. Suppuratione autem facta, nisi exiderit, cutis diuidenda est: ubi denudaueris, quod continetur auferes, & cutem linamento penetrabis, ac deinceps eam curandi rationem adhibebis quæ puri sit maturando.

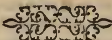
FINIS LIBRI QVARTI IOANNE GVINTERIO ANDERNACO MEDICO INTERPRETE.

PAVLI AEGINETAE LIBER QVINTVS,

IOANNE GVINTERIO Andernaco Medico Interprete.

Quomodo quis ab omnibus communiter uirulentis beſtijs ſe tueatur. Cap. I.

E VIRVLENTIS beſtijs præcipientes, ab ijs quæ in omnibus huiuſmodi cõmuniter proficiũt, ex ordiemur, ita, ut quomodo quis ab illarũ iniuria ſe tueatur, prius expediamus. Si igitur aliquis neceſſitate quapiã coactus, loco feris frequenti obdormiat, ubi potiſſimũ ſalamandræ aut phalangia, aut ſerpẽtes aliqui abundẽt, horũ cauas latebras allio in aqua detrito, aut aliqua ex herbis quas exponemus, obturare conuenit Suffitus autẽ rectè excitantur ex cornu ceruino, caprarum ungulis pilisve, lapide gagate, bitumine, bdellio, galbano, cupreſſi aut cedri raſura, melanthio, peucedano, uiticis folijs, nepita, ſagapeno, caſtorio, cachryos radice, cunila, aut ex reliquis grauiter olentibus aliquo. Culces autem propriè perſequitur ſuffitus ex atramenti ſutorij, melanthij ſylueſtris, ſeminis cumini, paribus modis, item fimus bubulus eoſdem fugat. Ad hæc etiam ignes incendere crebriores uincit, fugiunt enim magna parte feræ eorũ ſplendorẽ. Cæterum totũ ſubſternere ex haſtula regia, nepita, uitice, pulegio, polio, cunila bubula, abrotano, expedit. At ſi toto huiuſmodi toto uti non

non datur, † stratis saltē imponenda sunt. Iam uero animum adhibere oportet ijs quæ coquuntur, aquæ & uinorū cadis, ut exactè sint operculati. Focus autē non sub arboribus quibusdam excitabitur, præsertim pinu aut picea. in his n. salamandræ, & crucæ lethales crebræ uersantur, quæ ab ignis tempore calefactæ, decidunt in obsonia aut alia uasa, si nō fuerint operta. Qui uero tutiores esse uolunt, iis conuenit etiam ceratum corpori oblinere liquidius, ex cera, rosaceo, galbano modico, scobe ceruini cornus exigua, uel etiam æthiopico cumino: peculiariter autem malue folia cum oleo detrita si illinantur, ab apum & uesparum morsu præseruant.

† Hæc ita leguntur in antiquo libro, περὶξ γῦν τῆς στρώμνης αὐτὰ τιθέναι, id est, circum lectū saltē ipsa ponere oportet.

Communis omnium qui à uirulento quopiam morsi uel icti sunt curatio. *Cap. II.*

QVòd si feriri aliquē aut morderi à uenenato animali contigerit, homo adhibēdus est qui uulnus exugat. nō tamen eum ieiunū esse oportet: uerū etiā uino os colluisse, & oleū in eo continere. Deinde particulæ cōmorsæ, si admittit, cucurbitulā cū multa flāma adhibere oportet, sicut uicinæ etiā partes scarificentur. Nā uirus unà cū sanguine, & spiritu rursus ita extrahitur. Itē exulcerata adurere ac crusta obducere, adeoq; præcidere cōueniet, si fera quæ momordit, lethalis fuerit, quales aspis, cerastes, uipera, similesq; aliæ sunt quēadmodū Galenus memoriæ prodit, uinitorem quendam à uipera morsum ubi ferā cognosceret, falce læsum digitū statim abscidisse, atq; in totū periculo liberatū. At si uenenum per corpus fuerit dispersum, sanguis statim demittendus est, prçcipuè si is qui percussus est, plethoricus existat exhibere cum cibis edendum piper aut allium conducit: potui, uinum ualidum: recentibus uaporibus, & conuenienti naturæ caliditate, corporis temperamentum replere, deinde iis oblinere, quæ cōmorsam partem possunt calefacere, & uellicare. Imponetur itaq; cinis brassicæ aut fici aceto mistus, aut lixiuia, aut garum, & cæpe cum polenta aut pane: item porra abunde cum sale, aut pix liquida cum sale, calida: aut cedrus, aut fimus caprillus. Conuenit autē ipsis acetū calidum quoq; superfundere, in quo nepita sit

incocta: aut acetum & aquam marinā aut acetum cum muria. Cæterum locis effectis gallinæ,& magis galli gallinacei,aliave animantia per medium diffecta, calida imponi debent. Nam uirus transſumunt euocantq;, & dolores mitigant. Emplastra quoque utiliter applicā tur,tum hoc quod ſale,tum illud quod cachry & adarce conſtant: in totum,quæ acrioris ſunt potentiæ. Omnes uero communiter & morſi,& icti à quocunq; tandem uirulento animali, præterquam ſi interiora omnino offenſa non ſint,potabunt ſerin,aut ericen, aut aſtragalon herbā cum aceto,aut bitumen,aut paliurū ſimiliter, aut ueteris rhu decoctum,aut muſtelę inueteratæ drachmæ duæ ex uino ſumptæ,præſenti ſunt remedio,uel marinæ teſtudinis ſanguis, aut caſtorei drachma cum diluta uini potione,aut roris marini tātundem,aut ſicyoniæ radicis aut porri ſuccus,aut chamæpitys, aut ſmyrnium,aut cinamomum,aut ariſtolochia,aut uiticis ſemen,aut cupreſſi pilulę,aut ſeſeli,aut piper,aut trifolij ſemen, aut baccæ lauri, aut cancer fluuiatilis toſtus aut elixus: item compoſita hæc Theriace utilis eſt.

Theriace aduerſus uirulenta & lethalia uenena, uiperæ morſus, & ſcorpionis ictus.

BRyoniæ, opopanacis, iridis illyricæ, roris marini radicis, zingiberis,ſingulorū drachmæ quatuor,ariſtolochiæ drachmæ quinque, lachrymæ thuris,rutæ ſylueſtris,ſingulorū drachmæ tres,farinæ erui drachmæ duo: finguntur paſtilli uino,danturque ſinguli qui treis obolos pendeant,ex eodem uino. Cæterum purgatio omnibus conueniet,deſudationes, & theriacę ea uiperis aſſumpta.

De rabioſi canis morſu, & metu aquæ, quæ hydro phobia dicitur. Cap. III.

EXordium ſermonis à rabioſi canis morſu capere, quàm ab alijs muluimus,quod animal & fœcundū prouentu,& contubernale homini exiſtat,rabieq; ſæpius corripiatur, & ægrè caueri poſſit,ac periculū ab eo ſit ineuitabile,niſi multis aliquis & conuenientibus uſus fuerit præſidijs. Rabiunt canes plerunq; in æſtu uehementiore: autem Lycus memoriæ mandat,interim etiam per frigora maxima:rabidi autem & potum & cibum auerſantur, ſiti premuntur, neq; tamen bibunt: anhelant præterea non parum,aures inclinant,ſaliuam & co-

piosam & spumantem ædunt,& muti in totũ sunt, & ueluti insani,ut ne domesticos quidem agnoscant: insiliunt itaq; sine latru omnibus pariter & bestijs,& hominibus, mordentque . ubi momorderint,statim quidem nihil molestię adferunt, præterquàm ex uulnere doloré:postea uerò aquæ metum, hydrophobiam Græci appellant,faciunt,qui cũ conuulsione,totius corporis rubore,prę sertim faciei sudore,& anxietate accidit,aquã fugiunt,& dum uident,& dum admouentur: nonnulli etiã omnem humoré:alij canum ritu delatrant,& obuiũ quemq; dentibus appetunt,morsuq; suo in alios eandẽ affectionẽ transferunt. Porrò accidentiũ, aliorũ quidem causa manifesta est, occupatis.s ueneno partibus uniuersis: metum uerò aquæ nonnulli ex immodica fieri siccitate dixerunt, quasi humida ipsorum substãtia in contrarium penitus habitũ mutata.uerum Rufus talem melancholiæ speciẽ ipsis oboriri pronunciauit,ueneno humorem illum imitato: quemadmodũ alios melancholicos nouimus alia timere, quæ causa superuenit etiã ijs qui dicunt canis qui momorderit imaginẽ in aquis opinari se uidere. At ex ijs qui hoc uitio sunt occupati,nullum, præterquàm unum aut alterũ,superuixisse,ex historia didicimus, eosq; non à rabioso cane morsos, sed ab homine quodã morso uitiũ adeptos. At ante affectus huius occupationẽ multi etiã quos canis momordit, seruati sunt hinc igitur curatio auspicanda est. Quoniam uerò subinde,eo quod tunc aquæ metus non inuadat, (magna.n. ex parte circa quadragesimũ ferè à morsu diẽ solet ingruere,quibusdã & post sex menseis,proditũ est nonnullis post septem quoq; obuenisse) nonnulli canem qui momorderat non rabire arbitrati sunt, properarunt uulneri cicatricẽ inducere:unde ipsi causam huic affectioni dederunt, hac autẽ probatione usus deprehendes,morsu rabiosi ne canis fuerit, an non. Iuglandibus nucibus concisis uulnus diligenter obstruitur,sequenti die ablatæ, gallinaceo, aut gallinæ in cibo apponentur:ac primum sanè non attingent,fame autem urgente si edant,rem considerato. Nã canis qui momordit si nõ fuerit rabiosus,uiuent:si rabidus,sequẽti die peribunt,atq; tunc ad uulneris dilatationẽ properandũ est, iterumq; post paucos dies eadẽ probationẽ tendũ, & si non perierint gallinacei,tunc ulcus ad cicatricẽ perduces, nullũ ueritus periculum. Hanc itaq probationem Oribasius tradit. Quòd si ex cõmemoratis indi-

cijs accuratè canem rabire cognouerimus, statim iis medicamentis quæ aperiundi uim habent, utemur. Primum igitur ex aperientibus est, quod pice, aceto q; acerrimo, & opopanace cōstat, in capite de neruorū uulneribus explicatū: at si qui morsum accepit, delicatiorē cutem habeat dilui ipsum irino debet aut balsamo, aut eiusmodi aliquo: uel ulcera prius fomētis ad iura, allio obduces. hoc quod sequitur etiam crustam facit.

Aridum ad crustam in canis rabiosi morsu excitādam.

SAlis fossitij drachmæ octo, chalcitidis drachmæ sedecim, scillæ tantundem, rutæ uiridis drachmæ quatuor, æruginis rasæ totidem, marrubij seminis drachma. utitor primū arido ut crustam inducat, deinde cum rosaceo, ut crustæ excidant. Cæterum partes affectæ ad dies quadraginta duos, ut minimum, sine cicatrice seruentur.

Cataplasmata quod oras uulneris latas in rabidi canis morsu seruat.

CEpæ cum sale & ruta inducuntur, aut laserpitiū cū sale, aut salsamentū uetus, aut cinis sarmentaceus cum oleo, aut allia, aut sambuci folia, aut mentha, aut apiastrū, singulatim, aut cū sale: aut iuglandes nuces, cū allio, sale & melle, aut cinis fici, cerato exceptus, uulnus autem aqua, abluetur, in qua decocto sit chamæmelum, & syluestris lapathi radix. Nonnulli & ferro candenti ulcus adurunt. Cæterū potui assument cōmorsi, simplicia quidē, lycium, absinthiū, liquorē silphij, chamædrin, scordiū & poliū: composita autē hęc, cancrorū fluuiatiliū, sarmētorum uitis albæ, in cyprio uase, aut æreo cōbustorū, cochlearia duo, gentianæ radicis læuigatæ cochlear unū, cum uini meri ueteris cyathis duobus, ad dies quatuor potui dato, aliqui uerò & perdicis sanguinis duo cochlearia addunt. Capies autem cancros dū lina increscit, priusquàm sol exoriatur. iis autē qui eodem die non biberunt, duplicē portionē exhibeto, interim & triplicem. Iam theriaca ex uiperis rectè datur. Purgare expedit medicamēto ex cucurbita syluestri, ita ut quotidie, id exhibeas, cum decocto elelisphaci, aut sideritidis heracliæ, quam & dialyson appellant: nonnulli uerò & iecur canis qui momordit edendum dederūt. Cæterū uictus ratio talis adhibenda est, quæ simul ueneni uireis haberet extinguatq;, simul & descensum ad interiora prohibeat: quæ duo præstara potest, uini dulcioris

uetusti

uetusti & meraci,lactisq; potio.idem efficiunt allia, porri & cepæ in cibo sumpta. At si per initia ob impedimentum aliquod non præsumpta quæ retulimus remedia fuerint,carnis præscisio uel cucurbitulæ uel ustio non adhibenda est, ut quum iam uenenum penitius secesserit: medicamentis autem quę euocent, Gręci metasyncretica uocant, uti consilium est, aquæ metu uidelicet non oborto. purgatio ex hiera & scissili lacte petetur. item sudoris euocatio, dropacismus & sinapismus, toto corpore particulatim adhibebitur. omnium tamen efficacissima deprehensa est purgatio quæ fit per ueratrum.

Ad morsus canis non rabiosi. Cap. IIII.

CAnis non rabiosi morsus,quum & ipsi uirulentæ cuiusdam substantiæ sint participes,statim aceto irrorans,lata manu morsum ferito. insuper nitrum cum aceto tritum ex alto in patrem fundito, deinde spongiā recentem aceto, aut ipso nitroso aceto madidam imponito, triduo idipsum superfundens,tandem enim consanescet:uel erui farinam oleo maceratam imponito:aut spongiam recentem, aut lanam succidam aceto & oleo imbutam accommodato,aut rubi folia cū aceto tunsa inducito,aut cepam tritam cum melle, ut origani comæ,salis,cepæ,pares singulorum modos cum melle:uel marrubium nigrum,quod & balloten dicunt, cum sale ad feruidos autem iam morsus,erui farina melle macerata admouetur.peculiariter enim his efficax est: inflammatione conflictantes, argenti spuma trita ex aqua oblinito.

De uespis & apibus. Cap. V.

APium ictu dolor sentitur. locus rubescit, propinquæ partes tument increscuntq;, aculeus, in uulnere relinquitur. In uespis autem similia quidē, sed intensiora omnia sunt, nec aculeus relinquitur. Remedio sunt aduersus utraq; lutum,& bubulus fimus,illita: & lac ficulneum,aut læuigata mori arboris folia,aut maluæ:aut farina ordeacea ex aceto imponitur.quinetiā mutia aut marina aqua fouere cōducit.

De phalangijs. Cap. VI.

PHalangiorū morsu, locus ipse quidem rubescit,& ueluti punctus per ambitū apparet, non autem tumet neq; incalescit, sed leniter rubidus frigore & pruritu uexatur.

Comites notæ percussorum sunt perfrictio, tremor, corporis grauitas, sudor frigidus, dolor ualidus, pallor, cõtinua urinæ ex cernendæ incitatio: quibusdã & urinæ difficultas, colis intensio, oculi hument: inguina & poplites intenduntur rigentq; cõuulsorio modo, ualida stomachi rosio urget, lingua sermonem manifestò non explicat, uomitus aquæ uel aranearum textis similium erumpit. sunt etiã quibus per urinas, & aluum eadẽ descendũt demissi igitur in aquã calidã dolore liberantur, ac rursus ualidè indolent. Auxilio est, si extrinsecus cinerẽ ficulneũ cum sale læui ex uino maceratum, imponas: aut radicem sylue stris punicæ tritam, aut aristolochiam, cum farina ordeacea aceto madefactam. Iam & ulcera funere marina aqua calidiore, aut apiastri decocto, conducit, eiusdemq; folia imponere, ad hæc balneum frequentius utile est, atq; his potionibus medicis uti: uti abrotani semine, anetho, aristolochia, agresti cicere, cumino æthiopico, cedri baccis læuigatis, platani cortice, trifolii herbæ feminæ, myrticæ semine, singulorum drachmis duabus cum uini cyatho & uiridium cupressi foliorum aut pilularum decocto, uino temperato. Ferunt nonnulli & cancrorum fluuiatilium succum cum lacte & apij semine datum, periculo subtrahere.

De araneæ ictu. Cap. VII.

EST quoddã etiam aranearum genus quod percussu ualidos dolores circa media præcordia excitet, item ruborem, & urinæ difficultatem, nonnunquã & suffocationẽ. Leuantur autẽ ictu hisce remediis: cumini syluestris thebaici, aut uiticis seminis, aut albæ populi foliorum poto, uel alijs folis assumptis & uino meraciore superbibito iuuantur.

De scorpionis ictu. Cap. VIII.

A Scorpione ictis locus quàm primum inflammari incipit, duratur, rubet, & cum dolore circumtenditur, nũc feruor, nunc frigus uicissim inuadit, acceditque dolor qui itidem modo decrescit, modo intenditur, comitatur ipsos sudor, horroris sensus, tremor, extremorum perfrictio, inguina his attolluntur, particula intenditur, sæpe etiam flatus cum sonitu per sedem erumpunt, pili rigent, cutis fit discolor, dolorque tota cute affligit, ceu acus spiculo excitatus. His auxiliantur protinus, lac ficulneum instillatum uulneribus,

neribus, ipſæq; ſcorpio qui percuſſit minutim contritus, uulneriq; impoſitus, ſibi remedium eſt. poſt hæc eſt ſal tritus cũ lini ſemine ſalutariter imponitur, itẽ altheæ herbæ ſemen: ſuccurrit & ſulfur uiuũ reſina terebinthina exceptũ: ſimiliter ẽt galbanum ſplenii modo dilatatũ impoſitumq;, nepitaq; læuigata & applicata, & ordeacea farina in uino parata & in rutæ decocto exhibita. auxiliatur his ẽt trifolii herbæ ſemen læuigatum iniectumq;. Ad hæc, potiones hæ cõueniunt: ariſtolochiæ drachmæ duæ, præſertim corticis cum uino, gentiana tuſa, pulegiumq; abundè decoctũ, item baccæ lauri numero decem læuigatæ, nepita cũ poſca largiter incocta, cyperis cũ uino, ruta ſimiliter, lac ficulneum & laſerpitiũ, ſi adſit, ſi deſideretur, parthico liquore utendũ erit. benefacit ẽt trifolij ocimiq; ſemen epotũ. Idem præſtat argenti ſpuma ſubito ictui præter opinionem impoſita omniũ aũt horum uicem præſtat balnei continuus cum multo ſudore uſus, uini potio plenius diluta. Porrò compoſita hæc potari debent: ſulfuris uiui fabæ Aegyptiæ inſtar cum piperis granis octo, in dimidia uini hemina: uel liquor laſerpitii cum cancro detrito in uino: aut melanthii, cumini æthiopici, uiticis ſeminis, pares portiones cum uino.

Ad ſcorpionum periculoſorum & phalangiorum ictus.

FEcis drachmæ ſedecim, pyrethri drachmæ quatuor, rutæ ſyl ueſtris ſeminis drachmæ tres, caſtorii, erucæ ſeminis, ſingulorum drachmæ duæ: excipiuntur ſanguine hirudinis marinæ. dantur quaterni oboli cum uini meraci uel aceti cyathis tribus. ALIVD. Pyrethri, ariſtolochiæ, ſinguli trientes, piperis drachmæ duæ, liquoris laſerpitii drachma: exhibetur ad fabæ Aegyptiæ magnitudinem.

De ſcolopendra terreſtri & marina. Cap. IX.

AT ſi ſcolopendra momordit, communiter quidem locus affectus in orbem liueſcit attolliturq;, aliquando feci ſimilis, rarius autem ruber apparet, exulceraturq; ſtatim ab ipſo morſu adeò ut uix magno labore curari queat. præter hæc etiam toto corpore pruriginis ſenſus percipitur peculialiter autem iis qui à marina ſcolopendra imperiti ſunt, aquoſus pellucidusq; tumor interim efficitur: à terreſtri, rubens. Plagæ igitẽ imponi debet ſal bene tritus uel ruta læuigata, aut cinis

aceto maceratus, aut scilla. Fouendus locus est muria cũ aceto. Arigenes aũt oleo calido liberaliore fieri id iubet & prædicta sic imponi. Potui dabitur aristolochia cum uino, aut serpillum, aut calamintha, aut syluestris ruta, aut trifolium aut succus radicis hastulæ regiæ dimidiæ hemiuæ mensura cum uino.

Ad stellionis transmarini morsum. Cap. X.

SEsamo trito cataplasmatis modò obducito.

De fele. Cap. XI.

QVi à fele mordentur, ualidè quidem dolent, & locum affectum liuidum habent, sed statim cepæ & allia ictui applicata, auxiliantur. insuper eorundem esus, uino meraco superassumpto, remedio est.

De mure araneo. Cap. XII.

VBi uerò mus araneus nocuit, sequuntur dolores pulsatiles, & in singulis détiũ eius animalis ictibus, tubores: pustula insurgit sanioso humore plena, propinquæ partes oẽs liuent: cute pustulæ dirupta, albũ ulcus apparet. nã ad mẽbranas neruosas deraditur. ad hæc, excidunt ẽt partes exesę depastione oborta, his quæ serpunt simili: præter ea ẽt intestinorũ tormina comitãtur, urinæ difficultas, & frigidi madoris undiq; eruptio. Auxiliatur ipsis galbani spleniũ per se impositum, uel tritũ cũ aceto, uel ordeacea farina, cũ oxymelite applicata, ipséq; mus araneus qui momordit dissectus admotusq́ue sibi est remedio. aduersatur ẽt pyrethrũ illitum, uel mali punici dulcis corium incoctũ, uel malua syluestris, uel allia contrita, uel sinapi læuigatũ cũ aceto: itẽ ex calida muria fotus conducit, deinde ordeũ ustũ ex aceto applicatũ. Potui propinabitur abrotanũ ex uino coctũ. aut sisymbriũ, aut serpillum, aut eruca, aut galbanum, aut elelisphacum, aut teneræ cupressi pilulæ cũ oxymelite, aut pyrethrũ cum uino, aut chamæleontis radix, aut hœdi agniúe coagulũ, aut gentianæ radix, aut uerbenaca, quæ etiam imponitur cataplasmatis modo: ipsumq; murem qui momorderit, exactè detritum cum uino bibunt. Efficax hoc etiã quod sequitur: myrrhæ drachmæ sex, aristolochiæ corticis drachmæ quatuor. porrò ad muris aranei & scolopendræ morsum. sal cum liquida pice rectè applicatur, aut cedria cum melle, aut allium cum fici foliis & cumino, aut calaminthæ folia, uel ordeum etiam cum aceto.

De uipera tum mare tum fœmina. Cap. XIII.

IN uiperæ tũ maris tũ fœminæ morsu similiumue animalium uirus iaculantium,dolor loci statim ab initio sequit̃, mox totius corporis: apparent ẽt in morsu duo foramina paruo inuicẽ spatio discreta,fluitq; ex his sanguis humorq; saniosus,deinde oleosus, postremò ẽt æruginosus, quẽ nonnulli uitus uiperarũ esse dicunt, præter hæc tumores iuxta morsum subrubri liuidiq; assurgũt,corporis color perit: uertigines oculorum,stomachi resolutio,& animę defectus oboritur,quibusdam ẽt uomitiones biliosæ,urinæ angustia: insuper pustulæ in cõmorsa parte erũpunt,ueluti in ambustis: itẽ depastio ipsam inuadit,ad uiciniã procedens,gingiuæ his cruentantur,accedit etiam tremor,sopor,& frigidi sudores. minori aũt cum periculo liberari, quos uipera mas, quàm quos fœmina momordit, uidentur: ex his ipsis minus periclitantur qui cibum præsumpserunt. In curatione autem præstantissimum remedium est, allii esus, & uini meraci potio,adeò, ut si aliquis uti sustineat, nullum præterea remedium desideret. edũtur etiam utiliter & porra & cepæ & salsamẽtum quàm acerrimum. Sunt qui & ranas in cibo elixas dederunt. benefaciunt & hæc quæ sequuntur cum uino singulatim pota: testudinis marinæ sanguis resiccatus cum cumino syluestri,coagulũ leporis,aut hinuli tribus obolis,ceruini genitalis sicci,anchusa tenui folia tota,hãc autẽ nonnulli ẽt collo suspendunt, porri succus dimidiæ hemi næ mensura ex mulsa,apiastri foliorum succus, syluestris ruta, gallinarum cerebrum,panacis radix cum uino incocta, agarici drachma,iuniperi baccæ,hastulæ regiæ radix,pistacia trita,uiticis semen,mustelæ inueteratæ siccatæq; drachmæ duæ: echini radix succusq;,cancri fluuiatiles aut per se,cumq; herba pedicularia,sale & polio: aristolochiæ radix cum myrrha, gentiana, baccis lauri, æquali modo melle excepta, atq; hoc quod subiungam mirificè efficax est.

Oribasii ad uiperarum morsus.

ANisi acetabulum, piperis, drachmæ quatuor, aristolochiæ corticis, opij, castorij, myrrhæ,singulorum drachma: passo læuigata in pastillos instar fabæ Græcæ cogito, & pro uiribus cuiusque exhibeto, cum ternis diluti uini cyathis. ALIVD, ex Lyci commentariis medicamentũ uiperæ morsibus

præſentaneum, Myrrhæ caſtorij,piperis,ſandarachæ,ſingulorũ drachma,anethi ſeminis acetabulũ : læuigata ex paſſo dantur. ALIVD. Ex Archigenis commentarijs. Cancros uiginti cũ farinæ triticeæ quod ſatis eſt, in pila diligenter contundito, admixtaq; nepita & ſalis momento,paſtillos fingito & ſiccato: in uſu,cum lacte applicato,unumq; cum mulſa potato. At ſi fluuiatiles cancros deſideres, marinis utitor. extrinſecus autẽ plagæ inductus caprarum fimus ex uino ſtrenuè auxiliatur: aut lauri folia cum oleo incocta,aut baccæ lauri,aut nepita, ericæ, ruta,apium,abrotanum,galbanum in ſplenio adhibitum, origanum uiride læuigatum,gallinacei pulli diſſecti,† & protinus calidi impoſiti: farina erui cum uino macerata crebro emplaſtri forma illita,raphani cortex læuigatus, ſcilla cocta, farina hordeacea ex oxymelite,cucumeris ſylueſtris folia cũ tenuiſſimo farinæ ordeaceæ polline,ſex uini ſimiliter cũ farinæ polline,ruta cum ſale & melle,furfures in aceto coctæ, cinis cũ aceto,cedrinus liquor cum ſale,pix liquida cum ſale. Foueri debent trifolii decocto aut pulegii,aut muria aceto adiecto Quũ autem ſubcruentæ puſtulæ euaſerint, ipſas ſcarificabis, ita ne excories.deinde multa aqua foueto, lenticulam coctam cum melle obducito,dum conſaneſcant At ex uiperis antidotum propriè his & potum & plagæ impoſitum efficax eſt.

†Melior eſt uetus cod. ἐπιτιθέμενοι θερμοὶ καὶ συχνῶς ἐπαλλαττόμενοι, id eſt,calidi impoſiti & frequenter permutati.

De amphisbæna & ſcytale. Cap. XIIII.

CONſimilia ex horum morſibus eueniunt, eademq; ipſis auxiliãtur,quare peculiarem aliquam deſcriptionem ſortita non ſunt.

De dryino.Galeni hæc præfatio. Cap. XV.

DRyinus in quercuum radicibus uitam agens, tam maleſica parataq; ad nocendum ui eſt,ut calcatus ſolum, pedes hominis cute nudos relinquat: totiſq; cruribus tumorem laxum quẽ œdema uocant, copioſum excitet. Ad hæc quod multo magis eſt mirabile,ferunt omnes eorum pariter manus excoriari qui curationem uitii adminiſtrauerint, & ſi quis ulciſcendi ſtudio interemerit,dicunt hunc prauè admodum olere,illoq; ſuo fœtore omnium aliorum odorũ ſenſum auferre. Ictis ab hoc animali tumor circa locum uitiatum

cum

cum rubore excitatur, pustulæ in circuitu assurgunt. aliquãdo aquosa sanies emanat, stomachi erosio uexat, & torsiones. Cõgruit ipsis aristolochia uino pota. item trifolium herba, radixque hastulæ regiæ consimiliter assumpta. prodest cuiuscunque quercus fructus lænigatus, & epotus. Itidem ilicis radices tusæ, & loco admotæ auxiliantur.

De hæmorrhoo, & prestere seu dipsade. Cap. XVI.

QVi hæmorrhoi ictum sensere, ualidos experiuntur cruciatus, admodum exigua angustaq; reddũtur corpora ex dolore continuo, multus ex plaga sanguis erũpit: & si cicatrix toto corpore inducta fuerit, rũpitur, funditq; sanguinẽ, cruẽta excernũtur recrementa, sanguis qui defluit in grumum concretus est: tussi ex pulmone sanguinem reiiciũt, quẽ euomentes ẽt sine remedio intereunt A dipsade percussos ardor intolerabilis urget, sitis tanta excruciat, ut nec extingui, nec intermitti possit, copiesè potũ ægri hauriũt, eadẽ tamẽ siti cõficiunt, tanquã nihil planè hausissent, similesq; toto habitu sunt ijs, qui antea potus nihil hauserint. unde propter cõtinuã potus assumptionẽ præstet ab urendo, dipsas à sitiendo serpens appellatur Multi aũt ueterum ab hæmorrhoo & dipsade commorsos ceu desperatæ salutis & conclamatos esse putauerunt. Porrò si specialia aduersus feram præsidia desideremus, communia tẽtare oportet, ac protinus scarificationem ustionemq; adhibere: & si liceat partem uitiatam præcidere. deinceps aũt acria cataplasma imponi debent. utilia sunt omnis ciborum acrium esus, præsertim quæ ex salsamẽtis petuntur, uini meraci potio, & lauacrum hæc autem continuè, & exiguis temporum interuallis subinde adhibenda, priusquam morbi corripuerint. nam ubi illi semel emerserint, nulla medicorum ope iuuantur. Cæterum remedia, quæ loco inducũtur. contra morsus inscripta reperimus, dipsadis quidem, portulacæ folia contrita ex aceto, polentam, rubi folia cum melle lænigata, plantaginem, hyssopum, allium album, porrum, rutam, urticam, hæmorrhoi præter iam dicta etiam hæc benefaciunt, uitis folia cocta cum melle læuigata. per os autem hæmorrhoi ipsius crematum potui datur, aut allium cum irino oleo: esui dantur etiam uuæ passæ.

De natrice quam Græci hydron dicunt. Cap. XVII.

NAtricis morsu ulcus factũ dilatatur, & liuescens augetur, sanies ex eo nigra copiosa, & fœdi odoris, qualis ex depascẽte ulcere, excernitur. Curatio mali, tẽporis processu, & uix procedit. imponetur itaq; morsibus origanũ læue, ex aquã maceratũ. confert & cinis quercus, oleo tẽperatus: uel ordeacea farina cũ melle deliquato bibitur, itẽ aristolochia drachmis duabus diluta uini potione, uel in poscæ duobus cyathis: deinde marrubij succus aut decoctũ cũ uino, aut nasturtium syluestre, aut semen hastulæ regiæ seu flos, aut fœniculi semen cum uino: item recens fauus cum aceto comeditur:

De Cenchro. Cap. XVIII.

QVòd si cenchrus nocuit, morsus eius uiperæ similis est, putredo comitatur & carnes intumefactæ prius, ut in aqua inter cutẽ, defluunt, lethargo ueternoq; premuntur. Testatus Herasistratus est, iecur ipsis, uesicam, & colon affici: resectis siquidẽ ipsis, partes quodammodo corruptæ inueniuntur. His igitur lactucæ semen cum lini semine applicatum auxiliatur. succurrit & satureia trita, ruta syluestris, serpillum cũ hastula regia læuigatum. potui uero datæ protinus, centaurij radicis drachmæ duæ cum ternis uini cyathis: aut aristolochiæ radix similiter, nasturtium itidem & gentiana, potu conducunt.

De Ceraste & Aspide. Cap. XIX.

TRia aspidis genera Galenus prodit, primum eius quam chersæam quasi terrestrẽ uocant, mox eam quæ chelidonia dicta est, tertiã ptyada appellarunt, quæ omniũ est perniciosissima. siquidẽ erecto collo, extensoq; pro distantia loci, ad quẽ dirigit, uenenũ in hominẽ iaculatur. hanc memoriæ tradit, reginã Cleopatram, quũ Antonio deuicto Augustus eã capere uellet, sinistræ mammę admouisse, morsamq; ab ea interijsse, ut quæ longè celerrimam mortẽ inferat. Porrò cerastis, morsu locus cum duritie & pustulis intumescit, emanat ex uulnere sanies, modò nigra, modò subpallida & porraceo colore: totũ corpus uaricum modo attollitur, genitale arrigitur, mens alienatur, oculi obscurescunt: postremò, conuulsione ut in tetano pereunt. Verùm aspidis morsus acus puncturæ similis, om-

lis,omnino exiguus sine tumore apparet, sanguis non copiosus, sed exiguus & niger destillat, subita oculorum hebetudo inuadit,dolor corporis multiplex admodũ, sed mitis, nec sine uoluptate comitatur. Quapropter rectè Nicander cecinit.

Et uir perit absque dolore.

MVtatur color & uirescit, stomachi rosio exigua infestat, frons continuè reuellit,palpebræ sine sensu ueluti in somno cõmouentur,atq; inter hæc mors prehendit,ne tertia quidem diei parte dilata. His itaq; utrisq; mẽbri affecti mutilatio mox à morsu facta,succurrit: eoq; sine mora,si fieri potest, præcidendum est,& in his & propinquis partibus omnem carnem circum secare statim,& radicitus usq; ad os excindere oportet. deinde reliquiæ ferro candenti exiccandæ sunt.etenim horum uirus,sicut & basilisci,taurino sanguine similiter,celerrimè sanguine sitr,celerrimè sanguinem in arteris & spiritũ coagulat.

De basilisco. *Cap.* XX.

HAec bestia rarò quidem hominũ oculis occurrit. Erasistratus autem hæc inquit quum basiliscus momorderit,plaga sub aureo colore tingitur. conducunt ipsi, inquit,castorij drachmæ tres potæ.similiter etiam papaueris liquor.Nos autem hæc experti non sumus.

De pastinaca marina,& muræna. *Cap.* XXI.

IN marinis nempe pastinaca & muræna, agnitio manifesta est,pisces enim hi ab omnibus cognoscuntur. Auxiliãtur ipsorũ morsibus lactis ficulnei guttæ quatuor aut paulò plures,cùm ramusculis, serpilli tribus aut quatuor, & quæ ad uiperas commemorata sunt.

De dracone marino. *Cap.* XXII.

MArini draconis ictum plumbo infricato, aut serpillo trito obducito,aut lente elixa,aut sulfure cum aceto, aut dracone ipso euiscerato.foueri locus urina humana debet,absinthium cum diluta uini potione bibi: aut elelisphacus,aut surculi ficulnei,in dulci uino dilutum,aut piscis ipsius cerebrum.

De scorpione marino. *Cap.* XXIII.

SCorpij marini ictum sanat mullus piscis dissectus impositusq;,sulfur uiuum cum aceto infricatum, baccæ lauri tres tritæ potæque.

Quomodo

Quomodo testudinis marinæ sanguis præparetur. Cap. XXIIII.

TEstudinis marinæ sanguis in hunc modũ præparatus, reponitur. In ligneo aut fictili uase resupinata testudine, caput ipsius celeriter amputato. cõcretũ autem sanguinem in multas partes arundine diuidito, impositoq; operculi instar uasi cribro: siccatum excipiens utitor aduersus uiperarum morsus, ut prædictum est, drachmis duabus cum uno aceti cyatho. sequenti drachmis quatuor, cum duobus cyathis: tertio die, drachmis octo cum tribus aceti cyathis.

De crocodili morso. Cap. XXV.

AD crocodili morsus nitrum cum melle tritum usque dũ ulcus repurgetur, imponito: deinde repleto melle, butyro, medulla ceruina, adipe anserino. Galenus autem tradit se cognouisse qui à crocodilis commorsi, adipe ipsorum imposita uulneribus, exactè fuerint adiuti.

De hominis morsu. Cap. XXVI.

NOn extra institutũ fuerit, cum uirulẽtis bestiis, ẽt hominis morsus conscribere. siquidẽ maligniores multo aliis ulceribus apparent, præsertim si ieiunus momorderit, prius leguminibus usus, & præsertim lenticula. Cõmuniter itaq; quæ in aliis uirulẽtis cõmemorata sunt, ẽt in his extrinsecus per initia morsibus applicare cõueniet, prẹter ea quẹ nimiũ acria, adurẽtiaq; sunt. peculiariter autem oleo morsum prius illitũ, fœniculi radice cũ melle obducito, aut lomento cũ posca & oxyrhodino, frequẽter immutans. Emplastro aũt hoc utere, quod recipit squamæ æris, galbani, æruginis singulorum unciã, ceræ libram, plumbaginis libras duas, olei sextarium: plũbago cum oleo prius incocta assumet æruginem, & squamam: ubi coierint, quæ liquari possunt adduntur. Finita autẽ inflammatione, communis ulceris modo etiam hæc curabis.

De uenenis. Cap. XXVII.

QVum de uirulẽtis bestiis succinctè tradiderimus, proximũ fuerit, ut de uenenis sermonẽ aggrediamur, simplicia quidẽ referẽtes eorumq; notas & remedia, tum cõia, tũ specialia: cõposita aũt ex studio omittemus, etenim nõnulli uariorũ medicamentorũ lethaliũ cõpositiones exposuerunt, quæ nocere magis, q̃ iuuare legẽtes possunt, neq; n exacta horum

cta horum indicia in his qui assumpserunt,inueniuntur,ut etiã congruum ipsis remedium queas adaptare. Quum igitur hæc uaria ex superante in ipsis ui appareant, id etiam aliquis rectè quod exhibetur,uarium adaptans,nonnunquam ex æquo, non nunquam ut excellat,medebitur. Incipiemus itaq; & hic rursus à præcautione.

De uenenorum præcautione. *Cap. XXVIII.*

DE uenenosis medicamentis disciplinæ ea pars quę præ cauere illa,& declinare præcipit,longè difficillima est. propterea quòd ij qui huiusmodi insidias homini clàm machinantur,tanto id astu faciunt, ut uel peritissimus quisque decipi possit. siquidem amaritudines uenenorum dulci aliquo admixto,obtundunt, grauemq; odorẽ odoramẽtis additis operiunt. interim ceu ad sanitatẽ, salutisq; gratia in morbis hæc propinare crediti,quod genus est absinthium, abrotanum,opopanax,castorium,uenena ipsis admiscent,tum in cibis,puta solidioribus, uel obsoniorum uarietate adumbrantes, ipsa offerunt, unde cui in suspitione huius doli uita fuerit, uitare eum oportet condita elaborataq; cibaria,omneisq; in gustu qualitates intensiores,exempli gratia, dulcis, acidas, & salsas, potissimum uero aquæ quod satis est præsumere oportet, restincto enim hac appetitu,postea qualitates aliæ à stomacho non apprehenduntur. ueruntamen alia quædam ratio asserendi hominem ab iniuriis uenenorum est,est efficacior. Conuenit.n. quum suspicio mali medicamẽti accepta fuerit, præcomedisse aliquid quod obtundere uenena possit, & inefficacia reddere: cuiusmodi sunt caricæ cũ nucibus iuglandibus, ruta, salis grumo,& quæ mala medica dicuntur: item naporum semen drachmæ pondere cum uino,aut nepitæ folia,aut terram quam lemniam sphragidem uocant,aut rutæ folia uiginti: nullamq; nocebit uenenum. Iam uerò antidota cum uino quotidie fabæ Aegyptiæ instar assumpta,tutò admodũ præseruant, quale est quod terrestri crocodilo constat,dia scincu dicitur,& quod à uariorum animalium sanguine dia hæmaton uocatur,& Mithridatium,hoc aliquando etiã ipse rex Mithridates usus est, quotidie præsumens,ut à lethali medicamento se uinuicaret, præseruaretq;. Quum igitur à Romanis captus,bis lèthali medicamento epotꝯ,mori non posset,gladio sibiipsi uitam ademit.

Quoniam

Quoniam uerò etiã citra insidias propter necessitatẽ aliquan do locis desertis nociuis uersantes forte sub arboribus,ut picea aut pinu cibum assumunt,diligenter attendendũ est, ne ex his aut superioribus locis mortifera labantur animalia, & uasa, tũ quibus hauritur uinum,tum quibus aqua,tum quibus obsonia incoquuntur,exactè operculentur,quemadmodum in uirulentorum animalium pręcautione expositum est.

Communis uenenorum quomodocunque assumptorum curatio. Cap. XXIX.

AT si nonnulli lethale uenenũ sponte sua, ut mortem sibi consciscant, assumpserint, qualia multa in hominũ uita solent accidere,aut etiam aliquorũ insidiis, siquidem nobis constet quod ueneni genus potatũ sit, protinus ad conueniẽs ei remediũ discendemus, ut in horũ enumeratione dicetur: at si medicamen exhibitũ tunc nobis fuerit incertum incognitumq́;, conuenit statim ad ea quæ cõmuniter ad quæcunq; uenena sumpta congruunt,diuertere. Nam indicia quæ comitantur si expectes, nihil planè in medicina spei est, ęgris propter moram iam deploratis, desperatisq́;. Actutum igitur nulla mora interposita, oleo calenti per se, aut etiam cũ aqua exhibito,uomere cogendi sunt. Si eius copia non est,butyrũ cũ aqua calida ingeri debet: aut maluæ,lini' ve seminis, aut tragi frugis,aut fœnugræci,aut urticæ seminis decoctũ. Non enim solum uomitionibus euacuabunt,sed aluum quoq; subducent, & uenenorum malignitati aduersabuntur, acrimonias ipsorum habetantia,præsertimq́; oleum,quod manifesto inde licet cognoscere. Si nanq; cutis exulcerandæ studio,cantharide aut calce uiua,aut eiusmodi quodã acri utaris, corpus oleo prius oblitum,non exulcerabitur.imo neq; corpus astringere potueris oleo pręunctum. Præterea uomitus non modò quod nociuũ euacuat,utilis est, sed interim haustum uenenũ odore,concretis grumis,aut colore prodit. odore siquidem & amaritudine, cicutam:colore,cerussam,uel gypsum: concretria grumis, lac aut recentẽ sanguinẽ:halitus grauitate: uirus qualitate & odore,leporem marinum, & rubetam ranam ostendit, ut per hæc ad accommodata singulis remedia uia non sit difficilis. Admiscebitur autem oleo maluæ,decoctũ, aut anserinus adeps, aut ius ex carnibus pinguibus,uel gallinarum:aut ex lignorum ci-

nere

nere facta lixiuia. Facit etiam huc nitrum detritum cum hydromelite potum, uinum copiosum & uetus: & quæ adipe aut butyro constant. Verum ijs quæ in uentriculo hærent, per uomitum ablatis: quod intestinis illapsum est, clystere acriore euacuabimus. Post hæc lac potui dabimus. nam ab hoc quod afficit, & uenenosum est, facilè immutabitur. Iam uero medicamenta omnibus communiter conuenientia offeruntur, quale est, minium lemniū, abrotanum, agaricū, erysimum, eryngii radix, pastinacæ erraticæ semen, uel nepitæ, nardum gallicum, castorium, medulla uiridis ferulæ, nerii, quod rhododendeon est aut rododaphne flores, marrubii succus, laserpitium aut liquor ipsius, sagapenum, opopanax, peucedani liquor & radix, aristolochia longa, rutæ syluestris semen, folia cestri, quæ betonica dicitur. danturq; singula drachmæ pondere cum uino. Efficax in id est, polii herbæ decoctum & picis liquidæ linctus generosissimè etiam opitulantur antidota superius comprehensa, magisq; ex uiperis theriaca. non autem easdem uireis habent, si post medicamenta lethalia, assumantur, quas præsumpta. quæ enim ipsorum quantitas præsumpta ad affectum cauendum est sufficiens, hæc si quadruplo auctior, aut quintuplo post præstetur, adiuuat: idque non semel die, sed bis etiam. sic enim & Galeno illi admirando uisum est.

Enumeratio simplicium uenenorum. *Cap. XXX.*

INter uenena, animalia quidē sunt uitæ noxia hęc, cantharis, bupreстis, salamandra, piceę eruca, lepus marinus, rana rubeta, & mutescens palustris rana, hirudines deuoratę: ex seminibus, altercū, coriandrū, psilliū, cicuta, melanthium: ex liquoribus, meconiū, opocarpasum, thapsię succus, elateriū, mandragora: ex radicibus chamelæon aconitum, thapsia, ixia, ueratrum, agaricū nigrum, ephemeron, quod nonnulli colchicum dicunt, quòd in colchide nascatur: ex ramosis & oleribus, smilax, quàm nonnulli rhymium uocant, Romani taxum, solanum furiosum, quod etiam dorycnion appellant, sardoe herba; quæ species est ranunculi, papauer corniculare, pharicum, toxicū, ruta syluestris, fungi: ab animalibus autem, sanguis tauri recens, lac cui coagulum fit admixtum, mel quod ad heracliā nascitur: metallica, gypsus, cerussa, calx, auripigmentū sandaracha, argenti spuma, adarce, plumbum, & quod uocatur argentum

argentum uiuum: ex iis quę domestica & in quotidiano uitæ usū sunt, uinum copiosum raptim à balneo potum, aut passum aut frigida aqua similiter.

De cantharide. *Cap. XXXI.*

QVi cantharidē assumpserunt, eos notæ grauissimæ comitantur. ferè n à stomacho usq; ad uesicam cuncta illis morderi sentiuntur, gustum similē pici aut cedrino liquori habent, dextra præcordiorum parte inflammationē expetiuntur, urinam difficulter, sæpe etiam sanguinē per eam reddunt: item per aluū ipsis excernuntur, qualia in torminibus intestinorum egeri solent, præterea animo linquuntur angunturq;, & uertiginibus laborant: tandem uero mente alienantur. Succurrit ipsis uomitus ex hydrelæo petitus, & lactis potio, terræ cimoliæ drachmæ quatuor cum mulsa, nuclei pinei, cucumeris semen. Adiuuat bene & ius pingue ex bubula factum, aut anserinum, aut ouillum: carnesq; gallinaceorum, aut agninæ, aut ouillæ, aut porcellorū, omnesq; flaccescentes coctura longiore, & pingues cum lini semine elixæ: uinum itidem dulce, & copiosum, thuris corticis drachmæ quatuor. Post cibum iniicietur per clysterem cremor oryzæ aut chondri, aut tragi, aut ptisanæ, aut maluæ, aut lini seminis, aut altheæ, aut fœnugræci. interim etiam mulsa cum nitro intestino absterso, conuenit hæc rursus inserere. postea uerò inflammatione occupata medicamentis ex lini semine & ordeo lenire. per initia enim offendunt, deinde & lauacris aquæ dulcis utendum est, item unguentum irinum rosaceumq; potui dabitur.

De buprestí. *Cap. XXXI.*

BVpræsti potione absorpto, in gustu nitroso simile quippiam percipitur, dolor stomachi uentrisq; uehemens comitatur, eademque partes in speciem hydropici intumescunt, extima totius corporis cutis intenditur, urinaq; cohibetur. Prosunt ipsis quęcunque aduersus cantharides opitulantur. priuatim autem conducunt, post euacuationes & uomitu, & clystere factas, ficus aridæ, item earum decoctū ex uino. Vbi uero periculum iam de suo acumine remiserit, declinaq;, Thebaicarum palmularum cibo, aut earundem tritarum in mulso aut lactis potu, iuuantur, pyrorum etiamnum omne genus esse, & lac muliebre bibere, conuenit.

De Salamandra. *Cap. XXXIII.*

QVibus Salamandra data est, eis lingua inflammatur, mens impeditur, tremor cum torpore quodã & resolutione urget, partes quædam corporporis in orbem liuoribus uariantur, ut subinde permanente ueneno, putrefactæ defluant. Ad quæ omnia faciemus quæ in cantharidibus dicta sunt propriè autem resinam è picea, aut pinu, uel galbanũ cum melle offeremus, aut nucleos pineos cum decocto chamæpityos, aut urticæ folia cũ lilijs in oleo decocta, testudinis marinæ uel terrestris oua elixa, ranunculorum ius esculentum, in cocta simul ipsi eryngii radice.

De pinorum erucis. *Cap. XXXIIII.*

PInorum eruca pota, statim sequitur oris palatiq; dolor, ualida linguæ inflãmatio, stomachi, intestinorumq; cruciatus, quæ cum pruritu circumtendi sentiantur: feruor itidem toto corpore affligit, & stomachi fastidium urget. Succurri debet nõ aliter quàm iis qui cantharidas biberunt priuatim aũt in ipsis loco simplicis olei melinum adhibebimus.

De marino lepore. *Cap. XXXV.*

LEporis marini potum, gustus sequitur piscibus urosis nõ absimilis, tempore procedente aluus indolet, urina supprimitur: si quando autẽ eruperit, purpurei coloris cernitur. præterea qui illum assumpserunt, auersantur oderuntq; pisceis omneis: sudor fœtidus erumpit, biliosusq; uomitus, nonnunquam sanguine mixtus superuenit. Adiutari autẽ debent hoc malo circumuenti, lacte asinino aut passo continuè exhibito, aut maluæ radicis & foliorum decocto, aut cyclamini radice trita ex uino, aut ueratri nigri, aut scammoniæ liquoris drachma ex mulsa, anserique sanguine recenti adhuc calido. item cancros fluuiaieis solos, si sustinent, offerre oportet. Nota autem salutis est, quum piscem quoq; possunt comedere.

De rana rubeta & palustri. *Cap. XXXVI.*

RAna rubeta, aut palustris hausta, corporis tumorem inducit, palloremq; intensum, buxo similem, ægrè spiritus trahitur, os fœtet, singultus infestat, aliquando etiã semen sine uoluntate prorumpit. facilè autem post uomitum reficiuntur, multa meraci uini potione assumpta, arundinis radicis drachmis duabus, aut cyperi totidem. Cæterum cogendi

ſunt obambulare celeriter & currere, ob torporem qui ex hoc malo contrahitur, adhæc quotidie lauare.

De hirudinibus. *Cap. XXXVII.*

HIrudines deuoratas, cum aqua & adhærefcenteis faucibus, inde adeò dignoſces, quòd uentriculi os ueluti exuctione uellicatur mordeturq; atq; hæc etiã nota eſt hirudinis deuoratæ, nonnunquam & ſanguinem floridũ, hoc eſt uiuum excreant, hirudinibus gutturi affixis, quas muriæ ſorbitio expellit, aut betæ folia cum aceto, aut niuis glebula cũ poſca epota. gargarizandum quoq; nitrum cum aqua, & atramentum ſutorium cum aceto. At ſi gutturi adhæſerint, in calidam aquam deſcendent, item lupinorum farinam aſſument, frigida in ore retenta eximentur quippe frigidæ aquæ appetentiores ad eam feſtinant proſiliuntq;. Nonnulli cimices iis quibus ſanguiſuga deuorata erat, exhibuerunt ego autem (inquit Galenus) alliis in his utens, cimicibus nunquam opus habui.

De chamæleonte. *Cap. XXXVIII.*

CHamæleonte nigro aſſumpto, ualida ſuperuenit uẽtris erolio, dolor, cum totius corporis peruerſione tremor, mox conuulſio incidit. item uomitiones pituitoſæ & ſpumantes, quibuſdam etiam ſingultus aduenit, uox nihil ſonat, facies diſtorquetur. His autem conuenit cremor tritici pinguis, calidus epotus, item dulce uinum aquoſum calidum, uomitus, lactis potio, mollis clyſter, fomentaq; ex cataplaſmatis. ad eum uerò qui ſuffocationem parit liuoremq;, abſinthium bibitur, aut nitrum cum oxymelite, uel radiculæ: fotusq; præcordiorum congruet.

De alterco. *Cap. XXXIX.*

SI altercum aliquis, aut ebibit, aut comedit, mente abalienatur ebrii modo: facilem tamen curationem recipit, mulſa liberalius pota, & lacte, præcipuè aſinino: ſin minus, caprillo, aut uaccino: ſiccumq; ſiccarum decocto, benefaciunt ipſi & nuclei pinei, & cucumeris ſemen cum paſſo aſſumptum, præterea uinum ſalſum cum recenti adipe ſuillo & paſſo: urticæ ſemen ſimiliter, uel nitrum cum aqua conducit: inſuper cichorium, ſinapi, naſturtium, raphanus, cepæ, & allia, ſingula cum uino, ſumpta. Cæterum conquieſcere cogendus qui altercum hauſit, ut id ſicuti qui uinum biberunt, concoquat.

De

De coriandro. Cap. XL.

COriandrum latere propter odorē nō poteſt: potū uerò raucitatē facit & mentē mouet, conſimiliter temulentis. Loquuntur itaq; qui id ſumpſerunt turpia, totius corporis ipſorū odor coriandrū indicat. Adiuuantur, ubi id oleo aut irino unguēto, ut ſuprà monſtratū eſt, eduxerint, uino meraciore cū abſinthio, & ꝑ ſe poto: ouisq; uacuatis in ſeſe detritis, cū muria ſorptis: ad hęc muria ipſa bibitur, & ius ſalſum & gallinaceū & anſerinū: poſtremo paſſum cum lixiuia ſumitur.

De pſyllio. Cap. XLI.

PSyllij potu totum corpus refrigeſcit torpetq; cum reſolutione & triſtitia, ut animum deſpondeant. Præſidio ſunt omnia quæ contra coriandri potum commendantur.

De cicuta. Cap. XLII.

CIcutam potam caligo uertiginesq; inſequuntur, ut nec minimum uidere liceat. item ſingultus, mentis alienatio & artuum perfrictio comitatur: ultimoque conuulſi qui eam ſumpſerunt, præfocantur, ceſſante à motu omni in arteriis ſpiritu. Per initia igitur, quemadmodū & in alijs, uomitu eam eliciemus. deinde hac euacuatione uſi, quod in inteſtina delapſum eſt, excernemus: ac tunc, ad uini meraci potionem ueluti præſentiſſimum remedium tranſibimus, per interualla eam exhibentes. in quibus interuallis lac uaccinum, aut aſininum, aut abſinthiū cum pipere & uino, item caſtoriū, rutamq; & mentam cum uino exhibebimus, prętera cardamomi, aut ſtyracis drachmā, aut piper cum urticæ ſemine ex uino, aut tenera lauri folia: ſimiliterque laſerpitiū, aut eius liquorem cum oleo & paſſo. Item paſſum per ſe potum, præclare opitulatur.

De papaueris liquore. Cap. XLIII.

PApaueris liquorē, epotum, ſubſequitur ueternus cum perfrictione & prurítu adeò uehemēti, ut ſubinde ueneno increduſcente tanta oboriatur prurigo, ut qui id biberunt, ab ea excitentur, adhæc totò corpore ueneni odor ſentitur. Saluti eſt poſt uomitiones oleo factas, acri uti clyſtere. item oxymel cum ſale potum proficit: aut cum calido roſaceo, mel: præterea merum copioſius, cum abſinthio & cinnamomo: necnon

acetum calidum per se: insuper nitrũ cum aqua: origanum cum lixiuio, rutæ semen cum pipere, ipsumq; piper cum castorio & oxymelite, uel satureiæ, aut organi decocto, uino addito. Cæterum excitare ægros oportet iis quæ naribus admouentur, & in aquam calidam deducere, fomentisq; propter accedentem pruritum adiuuare: à lauacro, pingui iure, cum uino aut passo, uti. Iam medulla cum oleo pota ipsis opitulatur.

De carpesiæ liquore. *Cap. XLIIII.*

CArpesię liquor potus, soporem & strangulatum præcipitem inducit. Eodem remedio, quo & cicutæ, auxiliamur.

De mandragora. *Cap. XLV.*

ACcidit mandragoræ potu quàm primũ sopor, uiriũ resolutio ualidus ueternus, ut nihil à morbo qui lethargus dicitur differat. quibus antequàm horum aliquod eueniat, uomitus cõducit: post hunc, aqua mulsa, nitrum, & absinthiũ cum passo, aut uino dulciore sumpta, caput rosaceo foueri & aceto debet, corpus excitar, cõmoueriq;: adhibenda itidem quæ odoratu excitant, piper, sinapi, castoriũ, ruta cũ aceto trita, pix liquida, lucernarũ funiculi cõbusti extinctiq;. Quod si ægrè excitentur, etiã quæ sternutamenta mouent, adducenda, alijsq; communibus remedijs in his quoq; utendum est.

De aconito. *Cap. XLVI.*

AConitum statim quum potum est, in lingua cum astrictione quadam dulescit: inde uertigines, præsertim in exurgendo, & oculorũ humiditates inducit, thoracis, grauitatẽ & præcordiorũ, ita ut multi flatus erumpant. In quo uitio uomitu uenenum educi debet, & aluus clystere subduci. Potiones contra aconitũ hæ proficiunt, origani, rutę aut marrubij cum uino, aut absinthii, aut erucæ, aut abrotani, aut chamęlææ, aut chamępityos Prodest ipsis & opobalsami drachma cum uino item coagulũ hœdi, aut leporis aut hinuli cũ aceto, adhæc ferri recremẽtũ aut uinum in quo ipsum ferrum, aut aurum, aut argentũ sit restinctum. insuper lixiuiũ cum uino, & gallinacei elixa cernium ve pinguiũ ius cum uino assumptum. Cæterum chamæpitys quæ peculiariter aduersus aconitũ conducit, in Heraclia Ponti, ubi & aconitum nascitur, holocleros appellatur, Athenis, didionia: in Eubœa, sideritis.

De

Deixia. Cap. XLVII.

IXia quæ & ulophonos dicitur, odorem habet & guſtũ quũ ſumitur ocimi, linguæ inflãmationẽ ualidã inducit, mẽtem abalienat, atque omneis naturaleis excretiones ſupprimit, ſtrepitus tumultuſq; alui elidit cum animæ defectu, nec quicquam tamẽ eijcitur. Adiuuãtur læſi ab ea, poſtquàm uomitionibus fuerit educta maior ueneni portio, aut aluus ſoluta, abſinthij diluto cum uino pleniore aut aceto aut oxymelite poto: item rutæ ſyluestris ſemine, uel laſerpitij radice, ſimiliter tragorigani decocto cum prædictorũ aliquo, aut lacte, aut reſina terebinthina, aut nardo, aut caſtorio, aut Laſerpitio, ſingulis oboli pondere. Proſunt cum uino etiã nucis iuglãdis nuclei læuigati, reſina, caſtorio, & ruta additis, ſingulis drachmæ pondere. Proficiunt itidem chamæleæ drachmæ duæ, aut thapſiæ ſucci totidẽ cum aqua mulſa. utiliter & acetũ calidum bibitur.

De ephemero. Cap. XLVIII.

EPhemeron, quod nõnulli Colchicon eo ꝙ in Colchide naſcatur, uocant, aut bulbum agreſtem, epotũ protinus, totũ corpus prurire facit, uelut urtica & ſcilla tactum irritatumq; : interiora erodit, ſtomachũ urit cum ponderoſa grauitate. Inualeſcente aũt malo, cruenta ſtrigmentis miſta per aluum egeruntur. Succurrendum, ut ſalamandræ, uomitionibus & clyſterijs: ſed antequàm uireis ſibi aſciſcat uenenũ, dari debet foliorum quercus, aut glandium, aut malicorij, aut ſerpilli decoctũ cum lacte bibendum: aut poligonii ſuccus aut ſurculorum uitis, aut rubi, aut tenerarũ ferularum medulla, aut myrtorum cum uino item ipſorum myrtorũ in læuorem detritorum, maceratorumq; in aqua, dilutũ potum auxiliatur: benefacit itidem caſtanearum interior tunicula, ſi cum aliquo è ſuccis quos prædiximus, aſſũmatur: origanum quoque cum lixiuia potum, in idem efficax eſt. Adeò uerò exactum præſidium eſt lac uaccinum calidum potum, & ſimul in ore contentum, ut hoc præſente nullum aliud deſideretur.

De ſmilace. Cap. XLIX.

SMilax, quæ à quibuſdam thymion, à Romanis taxus nominatur, pota perfrictionem totius corporis & ſtrangulatum, mortemq; maximè præcipitẽ inducit: quibus omnia auxiliantur, quæ & cicutæ epotæ.

De solano furioso, quod dorycnion à nonnullis dicitur. Cap. L.

DOrycnium potum, quod aliqui solanũ furiosum appellant, gustum quidem ceu lactis repræsentat, singultus crebros facit, linguæ humiditatem, & cumulatam sanguinis eductionem: per aluum mucosa feruntur simillima torminosis. Auxilio sunt, antequam horum aliquod fuerit secutum, quæ in ephemero dicta sunt, uomitus dico & clyster, & quæcunq; potum uenenum possunt excernere. Propriè autem ipsi succurrit aqua mulsa aut lac asininum caprillumúe, & dulce uinum tepidum cum anisi modico potum: item amygdalæ, & elixa gallinarum pectora, idem præstant conchylia cruda pariter & tosta, in cibo, adhæc locustæ marinæ & gammari, & ius ex ipsis esculentum potui assumptum.

De sardonia. Cap. L I.

QVæ sardonia herba nuncupatur, ranũculi species est, pota autem uel comesta mentem abalienat, cõuulsiones adfert cum labrorũ contractione, ut risus imaginem præbeat, à quo affectu etiam risus sardonius non laudabili dicterio inter homines iactatur. Cui uitio priuatim post uomitionem conducit aqua mulsa liberalius exhibita, lactisq; potio. itẽ corporis totius respersio inunctioq;, ex medicamentis quæ calefaciunt perita uincit item in hydrelæum calidum descendere, deinde corpus inungere & ualenter infricare. summatim, ut in conuulsione tota curatio administranda est.

De papauere corniculato. Cap. L I I.

PApauer quod corniculatum appellatur, esum potumúe eadem quæ papaueris liquor inducens pericula, ijsdem quoq; curatur remediis.

De pharico. Cap. L I I I.

PHaricum dictũ toto gustu nardium syluestrem repræsentat: potum uerò resolutionẽ cum furore & conuulsione excitat. Aduersus quod, ubi uomitu fuerit eductum, absinthium cũ uino propinatur: item cinamomũ, aut myrrha, aut nardũ Cilicium, quod nõnulli isatin uocauerunt, aut spicæ nardi drachmæ duæ, myrrhæ oboli duo cũ passo misti: aut iris crociq; flos ex uino Caput ipsorum derasum farina ordeacea cũ ruta trita, & aceto cataplasmatis modo obducere conuenit.

De

De toxico. Cap. LIIII.

TOxicum inde nomen uidetur accepisse, ꝙ barbari sagittas, quas toxeumata uocant, eo illinant. ubi potum est sequitur labrorum & linguæ inflammatio, mētis furor, qui coerceri non possit, uariis obnoxius imaginibus. eoq; difficilem curationem recipit: rarò etiam nōnulli qui id biberunt uitæ restituūtur. Oportet igitur continere ipsos uinculis & cogere, & ui adigere, ut uinū dulce cum rosaceo bibant, reddantque per uomitum. Item raptum semen cū uino potum peculiariter ipsis confert, & quinq; folij radix, hircinus caprillusúe sanguis potui datus ad hæc, quercus cortex aut fagi, aut ilicis cum lacte læuigatus potusq; proficit. Idem faciunt mala cotonea manducata, uel trita cum pulegio, ex aqua pota: prætera amomum, & balsami cum uino semē Qui uero mali huius periculum euaserint, diu in lecto decumbunt, & quum surrexerint, attoniti ac stupentes reliquum uitæ tempus transigunt.

De fungis. Cap. LV.

FVngorum alij genere, alij copia offendunt, integri sum pti strangulatus laqueis simileis inducunt. his statim cō muni præsidio resistendum est, & qui eos hauserūt, oleo ad uomitum cogendi. Mirificè his proficit lixiuium ex sarmentis, aut ex pirastri surculorum cinere cum posca, sale uel nitro, potum: item pira ipsa syluestria aut folia simul incocta, uim strangulandi quæ fungis inest, tollunt, eademq; in cibo conferunt. ad hæc oua gallinarū elixa & in posca pota, aristolochiæ drachma aut absinthij, cū uino, insuper mel delinctū potumq; cum aqua Prodest apiastrum cū nitro, panacis radix & semē cū uino, floces uini cōbustæ, cum aqua, aut atramentum sutorium cum aceto, raphanus itidem aut sinapi, aut nasturtium in cibo sumptum. Quoniam uero nonnulli fungi à uenenatis corrosi non modò strangulant, sed etiam intestina exulcerant, dari debet absinthium copiosum & ficuum decoctū, origaniq;. ad hæc ex aqua mulsa, uomitus confert, in calidam descendere, & crudam farinam ordeaceam præcordiis admouere.

De sanguine taurino. Cap. LVI.

SAnguis tauri recens occisi potus, spiritus difficultatem & strangulatum procreat, dum tōsillarum & gutturis meatus cum ualida conuulsione obstruit. Iam lingua ijs qui

ſanguinem hauſerunt rubens inuenitur, dentes tincti, & ueſtigia cruoris concreti inter ipſorum commiſſuras. In hoc malo uomitus uitari debet, grumi enim attractu ad ſublime relati, magis gulæ inculcantur. Exhibentur ergo quæ ſanguinem coeuntem ſoluere, & aluum ſubducere poſſunt, ut groſſi liquore ſuo pleni cum poſca & nitro huc facit etiam omne coagulum cum aceto, & laſerpitij radix cum ſuo liquore. ſimiliter etiam braſſicæ ſemen, lixiuiumq; ex cinere ficulneo: item cunilæ folia cum pipere, rubiq; ſuccus cum aceto Iam uerò aluus rectè ſubducetur. Solent iis qui ſeruantur inferius recrementa fœdi odoris egeri: ſtomachus & uenter ordeacea farina cum aqua mulſa obduci debent.

De lacte intus congelato. Cap. LVII.

LAc potum quod ſubito ac confarctim fit intus congelatum, multam ſtrangulationem parit, eo ꝙ in grumos coit gelaturque. Auxiliatur huic malo, antidoti modo, coagulum, ſi cum aceto frequenter bibere compellas eũ qui lac hauſit. item conferunt nepitæ folia arida, aut ſuccus ipſius ſimiliter, aut laſerpitii radix liquórue cum poſca: idem præſtat thymus cum uino, & è cinere lixiuia. ſalſum uerò nihil offerri debet, nam hinc lac magis coit ac in caſeum tranſit. nec uomitus in hoc malo conducit, nam in grumos concretum, dum ad ſtomachum aſſurgit, ſtrangulat.

De melle quod in Heraclia naſcitur. Cap. LVIII.

MEl quod in Heraclia Põti prouenit, aut eſum, aut bibitũ, eadẽ pericula ꝗ aconitũ, infert. quare & eadẽ utriq; cõueniunt remedia. Facillimè aũt curãtur qui id hauſerunt, cõtinuo hydromelitis potu, cui rutæ folia ſint admiſta.

De gypſo. Cap. LIX.

GYpſum potum ſtrangulatum parit, in lapidem coaleſcens: unde trãsferre oportet huc præſidia quæ aduerſus fungos cõueniunt datur ẽt in hoc malo maluæ decoctum loco olei. pingue ſiquidem quum ſit, & lubricas uomitiones procreet, corpora deradi non ſinit: quod lapideſcens gypſus facit. Porrò cõducit & oleum in mulſa, & ficuum decoctum, lixiuiaq; è ficulneo, aut è ſarmentorũ cinere facta cũ uino copioſiore, item origanum, aut thymus cum lixiuia acetóue. Clyſter ex paſſo & maluæ decocto in anum dabitur.

De

De cerußa. Cap. LX.

CErussa propter colorem facilè deprehenditur, quoniã sponte sumpta palatũ & linguam,dentiumq; commissuras albefacit.præterea singultũ,tussim,linguæ siccitatem,extremorũ perfrictionem,cũ menthis ab alienatione,& difficili corporis motu,inducit.His prodest aquã mulsam, aut ficuum,aut maluæ decoctũ propinare. itẽ lac calidũ, uel sesamum cum uino tritum,aut lixiuium è uitium sarmentis: aut oleum amaricinum,siue irinũ, uel persicorum ossa cum ordeĩ decocto: uel lachryma thuris,uel prunorum gummi, aut ulmĩ humor qui in folliculis ipsius seruatur,cum aqua tepida. Iam uomitus continuè cietur. Proficiet etiam succus thapsiæ, uel liquoris scammoniæ terni oboli cum aqua mulsa poti.

De calce,sandaracha,& auripigmento. Cap. LXI.

CAlx,sandaracha & auripigmentum pota,uentris & intestinorum torsiones cum uehementi rosione faciunt. quare omnia quæ temperare & soluere ea possint, adhiberi debent,item quæ uomitiones facileis & aluum lubricam efficiant,qualis est hibisci & maluæ succus,decoctumq; lini seminis,aut tragi,aut oryzæ: lac præterea copiosum, aqua mulsa,iura pinguia,boniq; succi.

De argenti spuma. Cap. LXII.

SPuma argẽti pota,quã Græci lythargyron dicũt, grauitatẽ stomachi,uẽtris, & intestinorũ, cũ torsionibus ualidis infert: nõnunquã & intestina põdere uulnerat disrũpitq;, urinã impedit: corpus eorũ qui eã biberũt,intumescit,& coloris plũbei fiũt,& deformitatẽ acquirũt.Adiuuãtur, fetũdũ uomitiones,agrestis hominis semine cũ uino: myrrhæ drachmis octo,absinthii,hyssopi aut apii semine: aut pipere, aut ligustri flore cum uino: palumbium fimo arido cum nardo & uino.

De plumbo. Cap. LXIII.

PLumbi scobs aut lotura pota,similia inuehit argenti spumæ pericula: eademq; requirit præsidia.

De argento uiuo. Cap. LXIIII.

ET argentum uiuum potum,eadem quæ spuma argẽti infert,atq; eisdem remediis qui id assumpserunt, adiuuantur.

uantur adhæc prodesse ipsis uidetur lac copiosè datum. cæterum & hi uomitionibus sollicitabuntur.

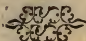
De ueratro albo, thapsia, elaterio, agarico nigro, ruta syluestri, nigella, & pappis. Cap. LXV.

HAbenda cura est & eorum quæ iuuandi gratia exhibentur, sæpe uero non minora aliis pericula adferunt. cuiusmodi sunt superius commemorata, nempe ueratrũ album, thapsia, elaterium, agaricum nigrum, hæc enim strangulatus excitant, aut magis quàm opus est, purgant: in quibus strangulationes, ut in fungis & similibus comprehensum est, curabuntur: nimias purgationes, iis quæ excretiones cohibent, sistimus. Iam uero quæ paululum nocere uidentur, interim tamen pericula inferunt, negligi non debent: cuius generis est syluestris ruta, melanthium, recentes pappi, flores autem sunt spinæ quæ cactos dicitur, in quibus solus uomitus adhibitus laborantes sanitati restituit.

De familiaribus ac domesticis, nempe uino & aqua frigida. Cap. LXVI.

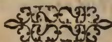
AQua frigida subito ac cumulatim pota, uinumq; meracius copiosum, dulce, præsertim à balneo, aut cursu, ualidisq; exercitiis strangulatus & dolores concitat. in quibus sanguinis dimissio protinus adhibita & inanitio, imminẽs periculum dissoluit.

FINIS LIBRI QVINTI IOANNE GVINTERIO ANDERNACO MEDICO INTERPRETE.

PAVLI AEGINETAE LIBER SEXTVS,

IOANNE GVINTERIO Andernaco Medico Interprete.

Proemium Chirurgicæ. Cap. I.

VONIAM chirurgica in partes duas diducta est, ut una sit quæ carnis uitia tractet, altera quæ ossium, tam in rupturis quàm luxationibus comprehēdat, ab ea quæ carni seruit in præsentia exordiemur, consueto & hic usi cōpendio. Rursus igitur à superioribus auspicantes quomodo caput, præsertimq; eius uertex urat̄, exponemus.

Quomodo caput aduratur in lippientibus, ęgre spirantibus, & elephanticis. Cap. II.

CVm humor oculis influit supernè, cumq; difficilis urget spiratio, quæ humiditatis excremētitiæ copia è capite inferius in thoracē trāsmissa, & particulas indidem cōtinuo suo cursu offendēte cōtrahit, caput per mediū hoc modo urunt. Vertex ad cutē prius tondetur cutis adusq; os ferramentis candētibus, nuclei modo rotundis aduritur. quod, ubi crusta deciderit, raditur. Nōnulli uero ubi id ipsum os adduxerint, faciūt ut squama inde recedat exigua, quò facilè humores illinc perspiratu dissipētur euacuēturq;, seruato diu ulcere, deinde sic ipsum ad cicatricē perducūt. At in elephantiasi curāda, quinq; nōnulli crustas in capite excitant, unam in priori parte supra

uantur adhæc prodesse ipsis uidetur lac copiosè datum. cæterum & hi uomitionibus sollicitabuntur.

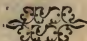
De ueratro albo, thapsia, elaterio, agarico nigro, ruta syluestri, nigella, & pappis. Cap. LXV.

HAbenda cura est & eorum quæ iuuandi gratia exhibentur, sæpe uero non minora aliis pericula adferunt. cuiusmodi sunt superius commemorata, nempe ueratrũ album, thapsia, elaterium, agaricum nigrum, hæc enim strangulatus excitant, aut magis quàm opus est, purgant: in quibus strangulationes, ut in fungis & similibus comprehensum est, curabuntur: nimias purgationes, iis quæ excretiones cohibent, sistimus. Iam uero quæ paululum nocere uidentur, interim tamen pericula inferunt, negligi non debent: cuius generis est syluestris ruta, melanthium, recentes pappi, flores autem sunt spinæ quæ cactos dicitur, in quibus solus uomitus adhibitus laborantes sanitati restituit.

De familiaribus ac domesticis, nempe uino & aqua frigida. Cap. LXVI.

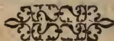
AQua frigida subito ac cumulatim pota, uinumq; meracius copiosum, dulce, præsertim à balneo, aut cursu, ualidisq; exercitiis strangulatus & dolores concitat. in quibus sanguinis dimissio protinus adhibita & inanitio, imminẽs periculum dissoluit.

FINIS LIBRI QVINTI IOANNE GVINTERIO ANDERNACO MEDICO INTERPRETE.

PAVLI AEGINETAE I IBER SEXTVS,

IOANNE GVINTERIO *Andernaco Medico Interprete*.

Proęmium Chirurgicæ. Cap. I.

VONIAM chirurgica in partes duas diducta est, ut una sit quæ carnis uitia tractet, altera quæ ossium, tam in rupturis quàm luxationibus comprehēdat, ab ea quæ carni seruit in præsentia exordiemur, consueto & hic usi cōpendio. Rursus igitur à superioribus auspicantes quomodo caput, præsertimq; eius uertex utaē, exponemus.

Quomodo caput aduratur in lippientibus, ęgre spirantibus, & elephanticis. Cap. II.

CVm humor oculis influit supernè, cumq; difficilis urget spiratio, quæ humiditatis excremētitiæ copia è capite inferius in thoracē trāsmissa, & particulas indidem cōtinuo suo cursu offendēte cōtrahiē, caput per mediū hoc modo urunt. Vertex ad cutē prius tondetur cutis adusq; os ferramentis candētibus, nuclei modo rotundis aduritur. quod, ubi crusta deciderit, raditur. Nōnulli uero ubi id ipsum os addusserint, faciūt ut squama inde recedat exigua, quò facilè humores illinc perspiratu dissipētur euacuētur q;, seruato diu ulcere, deinde sic ipsum ad cicatricē perducūt. At in elephantiasi curāda, quinq; nōnulli crustas in capite excitant, unam in priori parte supra

ſupra ſincipur,alterã hac inferiorem,paulo ſuperius quàm frõs habetur,ubi ferè pili deſinunt:ac aliã in occipitio,quod Græci opiſthocranion uocant,reliquas duas iuxta oſſa à ſquamis dicta lepidoide quæ ſuperius aures conglutinant: unam ex his, parte dextra,alreram ſiniſtra: atq; ita pruribus ſquammis detractis,& copiam,& craſſitiem humorum euaporatu ex alto capitis deriuantes,lumina offendi prohibent. Iam lieni quoq; aliud ferramentum adigunt,ut primo melancbolici recremẽti opifici per cruſtam in cute excitatam medeantur,

Cum humor capitis cutem inflat,eoq; intumeſcit & prementi digito cedin hydrocephalon dicitur. C. III.

SI humor natura aqueus capitis cutẽ ſubit, uiriũ propriè hydrocephalon appellatur: accidit aũt pueris quàmprimùm in lucẽ æduntur,capite ab obſtetricibus parũ dextrè preſſo,aut ex cauſa latente, aut ex uaſis unius, pluriumúe ruptura & ſanguine qui emanat in ocioſam inutilemq; muta to ſubſtantiã,aut materia ob meatuũ raritatẽ reſudante,ac inter cutẽ & mẽbranã quæ caluariã integit, pericranion Græci uocant,erũpente: uel.n. inter hanc,& cutem humor conſiſtit, uel inter pericranion & os,uel inter os & cerebri mẽbranas. Cum itaq; cuti & mẽbranæ caluariã integenti, humor interiacet,tumor ſequitur,tactu mollis,concolor,indolens, turgidus, puluino ſublimi,& paucis particulis ſubiectus: digitis premen tibus facilè cedit, & rurſus aſſurgit. Quibus pericranion & os intercedit humor,reliqua ſanè reſpondent, ſed tumor durior multò eſt & lentè cedit, ut qui ẽt pluribus corporibus ſubſit, dolorq; magis urget. Si inter cerebri mẽbranam & os humor ſe receperit,tumor quidẽ erit,ſed qui prementi nõ cedat, neq; tactu ſit mollis,tamẽ uiolẽter preſſus cedat,ſiquidẽ os infantiũ recens adhuc cõpactũ facilè cedit,præſertim cũ ſuturis rarefactis humori trãſitus foras pateat: cognoſcitur ex facili inde ꝙ humor cũ illũ cõſtringere uolumus,ex aduerſo repreſſus in altum effugiat. Dolor his acrior obuenit, caput totũ in diuerſa agitur,frõs ipſis foras producta eſt, oculis cernũt incõniuentibus, & crebrius illachrymant. His igitur ceu deſperatæ ſalutis nõ eſt manus adhibẽda,& ſi maximè nonnulli chirurgicorum terebra perforatum os exemerint,ut in capitis fracturis dicetur. At ſi intra cutem & mẽbranulam quæ ſub cute caluariam cingit,

cingit,humor fit collectus, tumore quidem exiguo subſtante, una linea per medium tranſuerſa caput incidendum : ſi membranulæ caluariam inuolenti & oſſi colluuies interueniat magisq; caput inturgeſcat, duabus utemur lineis per medium ſe mutuo ſecantibus:ſi magis adhuc ſit turgidum etiam,tribus,ad ſimilitudinem H literæ. Vbi manu humorem exemeris,inſertis linamentis commodè partem deligabimus,& uſque ad tertium diem œnelæo perfundemus, inde ſolutam medicamento in linteolum illito perſanabimus. Quòd ſi longiore ſpatio os carnem non recipiat,leuiter ipſum rademus.

Quomodo arteriæ diuidantur,arteriotomia dicitur. Cap. IIII.

IN longis oculorũ defluxionibus, tum uertiginoſo affectu, arterias poſt aures incidere conſueuimus. Radenda igitur poſterior capitis pars,& digitis notanda eſt. Nam arteriæ ſitus ex loci pulſu facilè deprehenditur. deinde ipſam linea ſcriptorio prius atramento ducta,duos digitos longa,uſq; ad os diuidere oportet. Quòd ſi in conſpectum ita non uenit,incidendum circiter triũ digitorũ interuallum, atq; tunc manus inijcienda,ſic ut arteriæ tranſuerſim diſſecentur, quouſq; & pulſatilis ſanguinis fluor apparuerit,& inſtrumentũ os propius accedat. Vbi ſat fluxerit ſanguinis membranula, quæ caluariã ſub cute ambit,diuiſa,ne extenſione inflammationem contrahat, roſaq; oſſe penicillum ex panniculo uulneribus debet inſinuari,& medicamento quod linteolis illinitur adhiberi, quòd ſi remaneat etiam hoc os lene,ſimiliter id ſcalpello rademus.

Quomodo uaſa diuidantur, quæ angiologia dicitur, eorumque aduſtio ſit adminiſtranda. Cap. V.

IN hemicranicis,& in iis,quorũ oculos aut longus, aut etiã acutus dolor ex calida, acriq; fluxione infeſtat adeò ut in temporum quoq; muſculis calor,laxuſque tumor, œdema uocant Græci,excitetur, omnes medici uaſorum diuiſionem probarunt. Deraſis igitur primum in temporibus pilis, digitis uaſa notabimus,ſic ut fomenta præceſſerint, aut etiam ceruix ligata ſit:ubi iam uaſa oculis ſeſe obiecerint, atramento notabuntur,& cutis ex lateribus,tum ſiniſtræ manus noſtræ digitis tum miniſtri lenabitur,ipſumq; uas ſuperficiaria linea incidemus,deinde ubi totum penetrauerimus hamulis eleuatum & à

sanguis effluxerit, excusis grumis, tria linamenta tortilia singu lis incisuris inseremus, panniculumq; implicitum aqua maden tem superiniectum deligabimus. Postridie œnelæo non solum ulceribus respersis, sed etiam temporum musculis, auribusque propter inflammationem, tertio die cum solueris, superfusione diu utendum, & basilico rosaceo soluto, linamentis insertis curationem quæ restat, absoluemus.

Quid agendum in sincipite secando, Perscyphisum appellant Græci. Cap. VII.

IN quibus multa, & in alto uasa fluorē copiosum oculis trāsmittunt, tribus lineis trāsuersus coronæ modo sinciput seca tur, quæ ratio periscyphismus Græcè uocatur. Hoc morbo laborantiū comites notæ sunt tales. Primùm oculi alimētum nō sentiūt, exigui, & ad uisum impotētes, sunt anguli erosi, pal pebræ exulceratæ, & pili ipsorū deflui, lachrymę tenues admo dū & acres cū calore deferuntur. Dolor in alto capitis acutus & uehemēs urget, sternutamentū cōtinuū. Itaq; deraso capite, transuersam lineā sine musculorū in tēporibus, motus offensa, ut dictū est incidemus, quæ à sinisteriore temporum parte inci piens in alteram desinat, habeatq; terminos, ubi motus nullus est, paulo superius q̃ frons habetur, ducta: sic ut futura capiti ꝑ uerticē tendēs ad aures, Græcis dicitur στεφανιαῖα, uitetur. Leo nides per mediā frontē lineam deducit. Cæterū osse detecto, penicillis, aut linamētis pluribus inuicē separabimus, extrema diuisionis deligabimus, & uino oleoq; mixtis ut prius dictū est, aspergemus. A solutione cū inflāmatio iā declinauerit, os radetur, quoad caro suppullare incipiat, rationemq; carnis produ cendæ accōmodabimus medicamentis aridis in id efficacibus utentes, quale est, quod recipit farinæ triticeæ partes duas, colophoniæ resinæ partē unā. Item quale est Cephalicum appel latum. Item quod ex pumice ad carnem creandum cōficitur. Nam cutis crassiuscula cicatrice densata, & occlusa uasorum ora per initia pituitæ impetum in oculos deferri prohibent.

De superioris palpebræ sutura, alijsque modis. Cap. VIII

GRæci appellant διστιχίασιν, cum naturali pilorum palpe bræ ordini, alij præter naturam pili succrescunt: Quod uitium ex fluida affectione contrahitur quando humor qui

quin influit,copiosus quidẽ, sed rosionis & acrimoniæ expers fuerit. Nam acrior, aut salsus magis, aut alio quodam modo rodens, spatio temporis etiam naturales palpebræ pilos corrumpit. Interim igitur in hac affectione,sutura utimur: interim in phalangosi cum cilium introspectat pilorum acie simul cum eo inuersa,interdum etiam in palpebris relaxatis,quando naturales pili bulbum compũgunt. Aeger itaque in sedili collocabitur,uel aduersus,uel à sinistra, superiorque palpebra inuertetur:siquidem longos habeat pilos,illos ipsos indice & magno sinistræ manus digito apprehendemus: sin admodum breueis,acus filum ducens per medium cilium in exteriorem partem transmittetur,deinde per filum sinistra manu sublata palpebra, dextra, cuspide specilli post filum in rugas plicasque coacta inuertetur, & subtus linea interius quàm pili pungentes habeantur per cilium ducetur, à maiori angulo usque ad minorem pertinens. filo autem post interiorem sectiohis lineam subiecto, pollice manus sinistræ exiguum quoddam linamentum implicitum obijcientes, supercilium attollemus, aliaque parua linamenta implicita summis angulis imponentes famulo posterius stanti iubebimus, ut palpebras per ea attollat, atque tunc lineam uero modo rectam, obeliæam Græci uocant,primum scalbello suturis aptato incidemus paulo superius quàm naturales pili existant, ab angulo ad angulum tendentem, altam ut sola possit cutis diuidi: post eam, lunatam adhibebimus, incipientes quidem unde & uero similis linea inceperit,in tantam uero sublimitatem tendentes, ut totam cutem quæ supetflua est circumscribamus, desinentesque similiter ubi & illa iam commemorata linea. Postea cum cutis duabus lineis circumscripta myrti similitudinem repræsentet, angulo qui ad dextram nostram spectet hamulo transfixo totam hanc cuticulam excoriabimus, deinde uibicibus spongia ter quaterve ablutis,oras uulneris contrahemus,à media auspicantes, acum uero per ipsam interiorem sectionem transmittentes:porrò filum ex lana esto. Cæterum quod eius superfluũ est ambutabimus,non prope suturas, sed ut circiter trium digitorũ longitudo otiosa pendeat, eamq; per frontem exporrectam,cum emplastro quodã conglutinante applicabimus,palpebræ autẽ pilos à suturis,cuspide acus liberabimus. Hic igitur agendi modus & communis & securus est. Nonnulli exco

riationem

riationem fugiunt, eoq; post ductum subtus lineam, uolsella palpebris continendis accommoda, hoc est, ad palpebræ ambitum apprehendendum figurata, id quod superest cutis, eleuatũ, scalpro amputant, ac suturas, ut comprehensum est, adiiciunt. At si in parte aliqua solũ palpebræ ex pilis oriatur punctura, illi etiam soli manum adhibere conuenit, deinde linamenta implicata posca madida imponemus, deligabimusque imbuentes ipsam partẽ posca aquosa usq; ad tertium diem, quo ligaturam soluemus, ac superflua fili parte abscissa oblinemus palpebras, uel croco, uel glaucio, uel aliquo collyrio, quod inflammationem arceat, ut, croceno diarodon. At si inflãmationem suturæ patiantur, etiã emplastrum aliquod lene ipsis superaccommodabimus, & ueluti lacte infuso oculum leniemus, laxiores autem redditas suturas amputãdo abstrahemus Notus mihi quidam est qui palpebra, ut dictũ est, excoriata suturis non uteretur, sed medicamento cicatricem inducente curationem absolueret. Nam uulnere ad cicatricẽ ueniente, palpebram ex parte attollens pilos extra inclinare coegit. Quemadmodũ igitur alius quispiam ne exeoriens quidem palpebrã neque externis duabus utens diuisionibus, sed inreriore solum adhibita, palpebræ rugas digitis uel hamo attollebat, item duabus arundinulis aut lamellis quibusdam palpebræ longitudinem æquantibus, latitudinem angusti scalpelli, quod uenis secandis adhibetur, superfluam totam cutẽ mediam prehensam cõstringebat, utriusq; ipsius terminos deuinciens. Atq; hac ratione, tota posterior cutis alimentum non sentiens, eoq; emoriẽs, intra decimum aut plurimum quintumdecimum diem cum arundinulis aut lamellis excidebat, ita ut nulla ferè cicatrix appareret.

Qomodo palpebræ medicamento urantur. Cap. IX.

VStionem palpebrarum ex urente medicamẽto factam, omnes, ut uno uerbo dicam, ueteres damnauerũt, tum propter medieamenti acrimoniam oculis insidiantem tum quòd ex immodica ustione affectus nascitur, quem Græci lagophthalmum appellant, in quo hiantibus palpebris qualicunq; de causa lumen offenditur. Quoniam uerò multi à pilis semper punctionem experiuntes, ne uocabulum quidem suturæ frequenter audire sustinentes detinent plerunq; nos etiã inuitos, tanquã aliis destituti præsidijs ustionem per medica-

mentum adhibemus. Compositio uerò medicamenti hæc recipit, calcis uiuæ partes duas, saponis gallici uel cōis, totidē. Quidam ēt aphronitri partes quatuor læuigatas lixiuio, aut saponario, aut alio, è ficu, aut quercu, aut urina pueri impubis excipientes mucrone scalpelli palpebræ inijciemus, tm̄ in myrtacei folij figurā, adurentes quantū etiam in descriptione cōprehenderimus. ubi iam primo medicamenti imposítu cutis fuerit adusta, eo spongia ablato rursus aliud iniiciemus, tam diu id cuti inhærere sinentes quousq; nigrescat. Sin id non assecuti fuerimus, etiā tertiò inducetur. Postquàm uerò cutis nigruerit, & reliquū iam crusta oborta medicamentum ablueris, & balneis & superfusionibus, quousq; crusta deciderit, utemur. Inde rasilibus linamentis & penicillis teneris, cicatricem moliemur.

Si oculus cute non obtegatur, lagophthalmum dicitur. Cap. X.

LAgophthalmon uocant cum superior palpebra sursum retracta est. Accidit aūt hoc uitij, aut naturaliter, aut ex cicatrice uulneris, eiusq; uel sua spōte facti, uel ex sutura, uel ustione, ut nuper dicebamus, parū dextrè administrata: in qua etiā solum mediocris emendatio fieri potest si palpebra crassitiē amplā habeat. cōuenit n. ipsa cicatrice diuisa, & oris per linamentū diductis, etiā deligatura prorsus usq; ad absolutam curationē uti, ita ut non nimiū sicca, sed relaxantia magis unguina adhibeantur: quale est fœnugræci succus superfusus & basilicum tetrapharmacū quod linteolis illinatur resolutum.

De inferioris palpebræ sutura & ustione per medicamenta. Cap. XI.

QVot pilorum affectibus superior palpebra opportuna est, tot etiā inferior. Etenim ultra naturæ suæ modum excrescēs, inuertitur, & phalangosim, & distichiā sustinet. Eodē igitur modo quo in superioris palpebræ sutura, utendum est, ordine inuerso: primū lunata incidi linea debet, ne sanguinis fluor opus impediat, deinde recta. Subtus uitanda est sectio, quoniam palpebra inferior pondere suo genuino prompte inuertitur. Cæterum reliqua curatio in superioris palpebræ sutura tractata, hic quoque conueniet, præter quàm quòd filorum excessus fronti sint agglutinandi. At si in hac etiam affectione manum extrimescens, ustionem potius è medicamento

mento deligas, hanc quoque iam traditam habes.

De ectropio. Cap. XII.

QVemadmodum superiori palpebræ uitiũ uocatũ lagophthalmon, ita inferiori ectoprion oboritur: uerum id intercedit discriminis, ꝙ hoc non è natura prouenit, sed nõnunquã ex relaxatione, quam medicamenta in id efficacia, inflammatione præcedente cõcitarint: nonnunquã ex sutura, aut inartificiosa ustione palpebra inuertitur. Acu igitur duo lina trahente carunculã transsuemus, à sinisteriore angulo ad dextrũ deducta. Deinde lino utrisque ipsius extremis admoto, carunculã per acum attollemus, atq; ita ipsam scalpello excindemus, auferentes simul cum ea & acum. Atq; si figurã palpebra receperit, & æqualiter sit conuersa, satis manu profectũ est. Sin autem postea quàm caro fuerit ablata, adhuc inuertatur, auersum scalpellũ quam partẽ Græci cyathiscũ nominãt, iuxta cuspidem palpebræ sectæ subiiciemus, ac in externa illius parte duas incisas lineas, à duobus factæ sectionis angulis, auspicantes, in acutiẽ quandã ducemus, easq; in unũ cogentes, particulã Græcorũ literæ Λ similem amputabimus, ut eius acuta pars infrà spectet oculum, latitudo suprà, cilium appellatum respiciat. Secundum hoc diductas oras acu ex lana filum ducente committemus, duabus suturis contenti. Quòd si uerò suturæ, aut ustioni fertur acceptũ ectropion, etiam sub inferioribus palpebræ pilis per ipsam primam cicatricẽ lineã simplicem incidemus, labrisq; diductis linamenta inseremus, ac aliis præsidijs, quæ in lagophthalmis comprehensa sunt, utemur, præterquàm fomentis, usq; dum sutura fuerit conglutinata.

De anabrochismo, & ustione ferramento adhibenda. Cap. XIII.

IN quibus haud multi palpebræ pili habentur, qui oculũ irritent, sed circiter unus, aut duo, aut plurimũ tres, inuicẽ propinqui, anabrochismũ græcè dictũ, probamus, isq; fit hunc in modũ. Per acus tenuissimæ auriculã capillus muliebris, aut simplicissimum byssinum linum transmittitur, duobus simul extremis commissis, ut quod inseritur duplicem habeat ansulã alterumq; huiusmodi filum, aut capillus ansulæ iniiciatur: traductaq; acu per cilium ubi pili enati apparent, pilũ, pilosve ansulæ impositos, auriscalpio detrahemus. Et siquidem palpebræ

pilus prehensus est, ansulam attrahimus. Sin uerò unus, aut plures exciderint, per iniectum principium rursus ansulā deorsum trahemus, iterumq; pilo, seu pilis in eām positis, attrahemus. At si unus duntaxat pilus gracilis oculū pungat, etiā alterum ex naturalibus palpebræ pilis simul euellemus, inunctum prius gūmi, aut alio quodā glutinante, deligabimusq; donec pilus coalescat. Nonnulli autē ustionem præponunt anabrochismo: palpebram inuertunt, extractoq; uulsella pilo pungente siue uno, siue duobus, uel etiā tribus, candens aut specillū, quod utroq; extremo in cuspidem abeat, aut auriscalpium, aut eiusmodi aliquod tenue instrumentū loco adigunt, unde pilus, pili ve sint euulsi. Sic enim cute densata, nullus, pilus enascitur.

De hydatide. *Cap. XIIII.*

HYdatis pinguis quædā est substantia, palpebræ cuti præter naturā substrata. In aliquibus autem, & præsertim pueris ceu natura humidioribus augescens, malorū superuenientiū causa redditur, dū oculū pondere suo grauat, eoq; fluxionē excitat, palpebræ igitur ipsis subter supercilia aquē inter eutem repręsentant, nec ut par est sursum possūnt attolli. Si uerò digitis ipsas deprimamus, inde digitos separemus, qđ medium intercedit, inflatur. Horis autē antelucanis potissimū de fluxione tentantur, neq; contra solis splendores cernere sustinent, sed tamē illachrymant, continuisque lippitudinibus infestantur. figurato igitur cōmodè ægroto, digitis duobus, indice & medio paululū distantibus palpebrā constringemus, collectionem quandā hydatidis ad mediū digitis interpositū molientes. Ministro autē posterius stanti caputq; ægrotantis firmiter continenti iubebimus per mediū supercilij palpebram modicè attollat, Nos sumpto in manus scalpello, ipsam per mediū linea transuersa diuidemus, non maiore quàm in sanguinis per uenas detractione fieri solet, alta uerò ut totā cutē diuidat, uel etiā hydatidē ipsam attingat, sed cura omnino debet adhiberi. pleriq; siquidem altius demisso scalpello, uel membranā quæ à cornus similitudine Ceratoides dicitur, uiolarunt, uel certè palpebræ musculos conuulnerarunt. Atq; si quidē protinus hydatis in conspectū uenerit, ipsam extrahemus: sin minus, iterum diuisionem leuiter moliemur. Vnde si apparuerit digitis cum linteolo molli apprehensam huc, illuc, nonnunquam etiā cir-

cumactam mouendo extrahemus. ubi ablata fuerit implicitũ panniculum posca madentem impositumq́; deligabimus. Sunt autem qui & læuigatum salem specilli capitulo diuisionibus inserant, ut si ex hydatide quippiam fuerit relictum, ipsam consumat: postquam solueris si desit inflammatio collyrijs quæ illini possint, aut lycio, aut glaucio, aut croco curationem expediemus. Sin inflammatio urgeat, cataplasmatis ad ea inscriptis, aliisq́; præsidiis medebimur.

De palpebris commissis. Cap. XV.

SVperior palpebra interim cum inferiori cilio coalescit, interim cũ membrana adnata, interim etiam cum ea quæ ob cornus similitudinẽ græcè ceratoides appellatur, ac morbus oculum tractatu difficilem efficit. Conuenit igitur uel auriscalpio, lato palpebræ spatio subiecto, uel ea per hamulũ eleuata coalitum scalpello ad pterygia excidenda idoneo dissoluere, cura adhibita ne cornea membrana uulneretur, atq; inde procidentiæ occasio fiat. Vbi incideris, succo in oculum infuso linamentis palpebras diducemus, ne rursus commissura fiat, lanaq́; ouo madente imposita post tertium diem extenuantibus & quæ cicatricem inducunt collyrijs utemur.

De chalazijs. Cap. XVI.

CHalazium otiosi humoris in palpebra concretio est: quæ si ab exteriore parte palpebræ coaceruetur, scalpello extrinsecus trãsuersa linea incidi debet: deinde auriscalpio, uel aliquo huiusmodi instrumẽto Chalazion auferemus. Quòd si magna est diuisio, aut dehiscit, suturis oras cõmittemus, ac emplastro utemur Si exigua est, omissis suturis, curationẽ absoluemus. Si ab interiori parte fuerit, ut per cartilaginem ipsa pelluceat, inuersa palpebra & trãsuersim intus diuisa, chalazion tolletur: quo facto, muriã uulneri infundemus.

De uerrucis & encanthide. Cap. XVII.

PAlpebrarum uerucis, & in maiore angulo encanthidibus appellatis uulsella prehensis, scalpelloq́; amputatis chalcitidem læuigatam imponemus,

De ungue oculorum, quod pterygion à Græcis uocatur. Cap. XVIII.

PTerygion neruosa membrana est: quæ ab oculi angulo maiore plurimum initium capiens, per minorẽ ad inte-

riora progreditur,officitq; oculo,quod motū ipsius, bulbi cōtractione impediat,& ꝙ progrediēs,totā pupillā cōtegat. Cū igitur facilius curationē recipiāt,quæ tenuia sunt, & albicant, hūc in modū admouēda manus est. Diductis palpebris, unguē hamulo modicè inflexo exceptū attollimus. A cū uerò,pilum equinū,aut linū ualidū ducentē,ac paululū inflexā per summa ad unguis dimidiū traijcimus. Et lino quidē unguē deligatum sublimē eleuamus,pilo aūt partē pupillæ proximā desecantes, usq; ad extremū excoriamus. Reliquam partē maiori angulo uicinā scalpello suturis dicato ex basi abscindimus,ita ut anguli carunculā relinquamus,ne ea ablata, humor postea semper descendat,rhyada Græci uocant. Aliqui lino unguē eleuatum ut diximus,scalpello in id accōmodato,totum illum excoriāt, cauentes ne à cornu dictam Ceratoidem tunicam attingant. Post manus administrationem momento salis in leuorem detriti loco iniecto,lanam ouo imbutam illigabimus. Ab huius solutione,muriam ipsis liberaliter instillabimus. Si inflammatio subsecuta fuerit,ad eam inscriptis auxiliis succurremus.

De staphylomate. Cap. XIX.

STaphyloma est tunicæ Ceratoidis,una cū rhagoidi,debilitatæ:aut uitio defluxionis,aut exulcerationis, eleuatio. Admouemus aūt huic uitio manū,non ut uisum abolitū restituamus (nā id fieri nequit) uerùm ut moderatū ægrotanti decorē cōciliemus. Itaq; acu ab inferiore parte sursùm per basim staphylomatis traiecta,deinde alterā acum duplex linū ducentē ab angulo qui ad manū spectat,ad alterum per basim staphylomatis trāsmittere oportet,manenteq; prima acu, duplici lino amputato,staphylomatis aliā partem sursum, aliam deorsum filis deuincire: atq; tunc acu detracta lanam oui liquore imbutā imponere. Post solutionem blandis infusionibus oculū lenire,donec fila simul cum staphylomate decidāt.

De oculis purulentis,qui hypopyi dicuntur. Cap. XX.

DE oculis purulētis Gal. uerba apponere abūdè est,quæ in eū modū habēt. Nostra ætate medicus quidā ocularius cognomēto Iustus, ēt cōcussione capitis plerosq; hypopyos persanauit. collocās.n.eos in sella rectos, ac capita ipsorū utrinq; à lateribus cōprehendens, mox quatiebat adeò ut pus ipsis descēdere palā uideremus. māsit aūt deorsum propter

pter grauitatē substātiæ,tametsi hypochymata nequaquā manerent nisi quis admodū diligēter ea infarxisset. Ac progressus iterū idē Galenus (inquit) frequenter autem multū simul puris uacuauimus tunica ea diuisa quæ cornus speciē refert,paulò supra locū quo uniuersæ inter se tunicæ cōmittuntur,nominant aūt locū,Græci nunc irim,nunc Stephanem hoc est coronam. Hoc quidē Galenus in commentario de morbis curādis prodidit.Cæterum post puris euacuationem,ulcus ex mulsa aut fœnugræci succo,melle addito infusionibus repurgantes, deinceps reliquam purgationem accommodabimus.

De suffusis. *Cap.* XXI.

SVffusio,ociosi humoris in cornea mēbrana iuxta pupillam cōcretio est.quæ uisum impedit,aūt certè ne clare oculus cernat,efficit, Accidit potissimū ex perfrictione ac imbecillitate spiritus uisorii,eoq; senes magis & lōgo morbo confectos inuadit.fit ēt ex uomitu uiolētius cōcitato & ex ictu,aliisque pluribus de causis.Verū de ijs suffusionibus quæ nondū radices egetūt,nullā manus administrationē requirētibus,tertio libro cōprehensum est.In hoc aūt eas quę iam cōfirmatæ sunt & ex toto cōcreuerunt,notis suis describemus. Oēs igitur suffusione laborātes lucē uidēt aut multā aut paucā, eoq; discrimine suffusiones ab hebetudine & glaucomate separamus, tū eo ꝙ hebetudinē & glaucoma experti lucē omnino nullā cernunt.Rursus igitur Galenus docebit te suffusionū & cōcretionem & differentiā,itē qūo his manu mederi cōueniet. Oculus suffusione tētatus cōcluditur,& palpebra magno digito ad oculum premitur,eiq; adducitur,simulq; hac illac exprimitur, deinde oculo aperto & mēte ei adhibita suffusionē conspicimus. In iis.n.quibus humor nondū coaluit,fusio quædā ex digiti impressione oboritt.ac primū latior apparet,rursus in suā & figuram & magnitudinem recurrit. At in cōfirmatis suffusionibus nulla immutatio nec latitudinis nec figuræ ex impressura obuenit.Quoniā uero cōe hoc est indicium & eorū in quibus modicè,& illorū in quibus suprà modū humor cōcreuit,colore ipsos discernemus.Nā si ferri aut marinæ aquæ aut plūbi colorē suffusio habeat,moderatè coaluit,& ad eductionē idonea redditur: si uerò gypso & grandini similis color suffusionis est,suprà quàm par est concreuit Sed quia hæc à Galeno didicimus,

phacomeli uocant, uel malicorio cum melle reliquisq; ſiccantibus præſidiis utemur. At ſi ægilops ſerpat ad angulum, ſummaq; inuadat, nequaquam tūc ſcalpello, quo aut pterygia, aut uenas ſecamus, media anguli parte ad abſceſſum reſoluta, carnes ex alto educemus, item mediocriter deſiccabimus. Vitri autem puluis tenuiſſimus ipſis inſparſus, mirabiliter deſiccat. Ad hæc aloe ſimiliter cum fuligine thuris. Reliquam uero Aegilopnm medicinam, tertio libro ſumus executi.

Si meatus auditorij non perforati ſint. Cap. XXIII.

HIc affectus à prima natali die contrahitū, mēbrana quadā auditoriū meatū obſtruente, nunc per ſumma, nunc in alto, poſtea accidit præcedente in audiendi meatu exulceratione. ſiquidē caro ſupernaſcens ipſum occludit. Itaq; ſi mēbrana auditū impediens altè inhæreſcit, difficilis erit adminiſtratio. Tentandū tamen eſt, tenui quodā inſtrumento ipſam incidere. ſi in ſummo fuerit, ſcalpro quod Græci ſcolopomacherion appellant, hāc diuiſam, ubi uſus exigat, ēt auferemus. At ſi caro ſupercreuerit, hanc pterygijs apto ſcalpello, aut ſpecillo polypis idoneo tollemus, deinde tortile linamentū ex uiliore panniculo, ſpatioſo meatus ſinui aptatū aqua imbuemus, inuolutumq; chalcitide læuigata, aut huiuſmodi quodam arido in meatum demittemus, ne rurſus caro enaſcatur. Si inflammatio male habeat, protinus id auferemus. Si fundat ſanguinem meatus, ſpongiam aqua frigida imbutam imponemus. aliisq; conuenientibus utemur remediis.

Ad ea quæ in meatum auditorium inciderunt extrahenda. Cap. XXIIII.

SOlet etiam in aurem incidere, non modò calculus, ſed ēt uitrum, faba, & ſiliquarum grana. uitrum itaq;, & calculus ſuam ſeruant magnitudinē: fabæ autē, & ſiliquarū grana, aliaq; id genus, naturali corporis madore inflata, maximos cruciatus mouent. Conuenit igitur uel auriculario ſpecillo, uel hamulo, uel uulſella hæc extrahere Aut uiolēta capitis cōcuſſione, aure ſuper circulū quendā impoſita. Iā uerò calamo hæc ſubinde extraximus, exurgentes ēt aquā auribus illapſam ſimiliter, cera calami ambitū, qui auri inijcitur, obſtruentes ne ſpiritui uſquā ſit exitus. Calculos, & eius generis corpuſcula, ieduximus ſpecillo lana inuoluto & in reſinā terebinthinam,

aut

aut aliud quoddam glutinans demiſſo, eoq; in meatum auditorium coniecto leniter. Sin iſta nihil proficiunt, medicaméto quod ſternutamentū prouocet, naribus indito, os & nares obturato. Si ne horū quidem nulli ceſſerit prius quā inflammatio, conuulſio, & omnino periculū fuerit ſubſecutum, manu, & ferramentis ipſa auferemus: figurabitur itaq; ęgrotus, ut auris auerſa ſit ad baſim ipſius poſt appellatā fibram, & lunata utemur diuiſione exigua, auerſaq; ſpecilli parte corpuſculū quod inſidet, eximemus. Hoc ablato uulnus ſuturis committemus, & medicaminibus ad cruenta inſcriptis utemur.

De polypo. Cap. XXV.

POlypus tumor eſt præter naturā in naribus oboriens, ex marini polypodis ſimilitudine nomen ſortitus, tum ꝙ illius carnē repræſentet, tum ꝙ ſuo cōplexu quemadmodum ille, captantes ulciſcitur, nares ipſorū cōprehendens, ita & uitium hoc laborantiū nares obſtruit, id efficiens ut & difficulter reſpirent, & ſermonē ægrè exprimant. Duri igitur polypi, tactui renitētes, liuidi, & maligni, ceu cancri naturā induentes, attingi non debent. Molliores autē, laxos, ſtupidos, neq; maleficos ſcalpello curare tentabimus. Figurato homine in ſedili aduerſus ſolis radios, & nariū meatu ſiniſtra manu explicato dilatatoq;, ſpatula ad id facta in myrtacei folii modum acuta orbiculatim polypū, aut carunculam dextra præcidemus, illic àcie ferramēti impoſita, ubi naribus coaluit: ſecundū hæc inſtrumento in oppoſitū cōuerſo, manubriolo ipſius, ſucciſam carunculam foras eximemus. Et ſi quidem purum naris meatū uiderimus effectum, ad curationem deſcendemus. Sin reliquiæ aliquæ polypi ſuperfuerint, alterius cultelli raſorii acie relictū corpus cum tenſione, agitatione, & raſura ualenti auferemus. Malignos & peruicaces polypos candentibus ferramentis adurere cōſiliū eſt. inde remedijs uſtioni dicatis uti. Poſtquam ferro ſatis effectum, ſpongia detergemus, ac poſcam, aut uinū in nares fundemus. Et ſi humor per palatum in fauces euaſerit, bene ſe habent munia ſcalpello obita: ſin minus permeet, nota eſt carunculam polypi oſſibus à colando ethmoidibus dictis inſidere, aut ſupremis nariū partibus, quam inſtrumenta non comprehenderit. Linum igitur mediocriter craſſum funiculi inſtar, ceu duorum triumúe digitorum longitudinis in nodos

constrictum, per specilli duplici cuspide præditi foramen trãsmittemus, alterumq; extremum specillo per nares sursum ad mearus colatorios inseretur: idem perpalatum, & os eiicientes utraq; manu extrahemus, tanquam caruunculas nodis desecantes Deinde funiculari linamento meatum diductum habẽtes post triduum pastillo musæ, & consimilibus, reliquias absumemus simul & locum exiccabimus. Postea uero pastillis cicatricem ducentibus utemur, plumbeos canaliculos naribus, si opus sit, per totam curationem accommodantes.

Curta in auribus, & labris quomodo sarciri possint: Græci uocant colobomata. Cap. XXVI.

CVrta igitur in auribus aut labris, colobomata Græci uocant, hac ratione curantur. Primùm cutis ab inferiori parte soluitur: mox oræ uulnerum contrahuntur, ac id quod in callum coaluit, aufertur. Dein suturæ illis iniici debent, & conglutinantia,

De epulidibus, & parulidibus. Cap. XXVII.

EPulis carnis tuberculũ est iuxta dentiũ aliquẽ in gingiuis oriens. Parulis exiguus abscessus est, gingiuas infestans. Epulidẽ itaq; uulsella, aut hamulo eleuatã præcidemus. Parulidi in orbem exectæ linamẽta inserimus. Vidi autẽ subinde scalpello, quo uenas secamus, ipsam dũtaxat pũctam, & pure uacuato consanuisse. post ferrum, uino collui præcipimus. In sequẽti die mulsa, tertio Antheron, puluerẽ uulneri inducimus usq; dũ curatio finiatur. At putredo gingiuis oborta si cõgruis medicamẽtis nõ curetur: cãdẽti ferro ipsã aduremus.

Quomodo dentes eximantur. Cap. XXVIII.

DEns qui eximetur usq; ad receptaculũ suum circumradi debet, inde forfice paulatim concussus, extrahitur. At si exesus est, id forawen tenui linamento primùm replendum est, ne constrictus sub forfice confringatur. Eo exẽpto, sale tenuissimo insparso relictas carunculas consumemus. Postea uino, aut posca os colluetur cum consanescat. Quoniã uero superflui nonnulli dentes enascuntur, eos qui receptaculo adnati coaluerunt, scalpris excindemus: qui non coaluerũt, forfice tollemus. Sin autem dens aliquis excreuerit, aut etiam confractus fuerit, nonnunquam limula, id quod excedit, superfluumq; in eo est, deteremus, adiectasq; ipsis, ut uerisimile est, squamas

ſquamas auerſo ſcalpello, aut raſorio, aut lima perpurgabim⁹.

De ligatione linguæ quod ancylion dicitur.
Cap. XXIX.

LIgatio linguæ quæ ancylogloſſon Græcis appellaẽ, aliàs naturaliter accidit, mẽbranis durioribus magisq; à prima origine minutis linguã continentibus, aliàs ex acquiſito ob cicatricem quampiam duriorem ſub ipſa ex ulcere contractam Qui igitur ex natura hoc uitii habent, eo ꝙ tardè ſermonẽ explicare incipiunt & uinculum ſub lingua iuſto magis appareat, exulceratione non præcedente, cognoſcuntur. Qui uero ex acquiſito, cicatricem manifeſto conſpicuam habent. Collocari igitur debet ægrotus in ſedili ea figura ut linguam ad palatũ ſuſpendeat, & nerueum illud uinculum tranſuerſa plaga incidetur. Quod ſi ex cicatrice aliqua ligatio prouenerit, ea hamulo transfixa callum ſurſum extrahemus, ac laterali facta diuiſione ligationẽ ſoluimus, cura adhibita ne particulas altè latentes incidamus. Nam ſanguinis profuſio quæ ſiſti nequeat, frequenter inde ſecuta eſt. Poſt hæc aqua frigida, aut poſca uulnus debet elui. deinde medicina utendum quæ relaxet & carnem inducat.

De tonſillis. Cap. XXX.

QVemadmodum glandulæ ſcirrho induratæ, ſtrumæ appellãtur, ita etiam tonſillæ inflammationem expertæ, & ſupra naturalem modum auctæ, & ueluti deſiccatæ, deuorationi ſpirationiq; negotium exhibentes, è regione utrinq; ſibi inuicem oppoſitæ, eodem partis uocabulo, tonſillæ, Græcè antiades uocantur. Quibus cum adeſt inflammatio, ſcalpellum admouere cautio eſt. ubi illa modicè conquierit, manum admoliemur, præſertim albis, contractis, anguſta baſi firmatis. Nam humiditatis flacceſcentes, rubicundæ, amplam baſim habentes, facillimè ſanguinem profundũt. Collocato igitur homine aduerſus Solis lumen. iubebimus ut ore hiet, miniſtro caput continente, alteroq; linguam ſpatha ad id facta quam Græci gloſſocatochon appellant, inferiori maxillæ apprimente, nos hamulo per tonſillam traiecto, etiam quantum licet ipſam attrahemus, ita ut non mẽbranas ſimul euellamus. Deinde totam ipſa ex baſi ambutabimus ſcalpro ligationi dicato, ἀγκυλότομον nuncupant.

pant. Sunt n. duo eiuſmodi inſtrumenta, aduerſos acie inflexus habentia. Poſtquam una fuerit ſuccíſa, ad alterã eodem modo uice conuerſa ueniendum eſt. Functione ſcalpello obita, æger ex aqua frigida, aut poſca gargarizabit. At ſi profluuiũ ſanguinis eueniat, etiã rubi & roſarum, & myrtiq; diluto egelidó utetur. Si uero copia ſanguinis prorumpat, plantaginis & ſymphyti ſucco: item electro, paſtillo & lemnia ſphragide poſca ſoluta os collui debet. Ceſſante autẽ profluuio, proximo die, roſarũ flore, croco & amylo cũ lacte perungentur ex aqua, uel oui liquore cãdido, uel hydroroſato. Si ſordes ulceribus increuerint etiam ex melle & collutiones, & illitus commodè adhibẽtur.

De uua. Cap. XXXI.

GVrgulio tanquam aliquod uocis plectrũ ſubinde deſtillationem à capite recipit: idemq; præter naturã auctus, ſi oblongior, tenuisq; fuerit, Columella nuncupatur: ſi uero craſſior ab ima parte, & rotunda, Vua dicitur. utrunq; autem nomen à ſimilitudine factum eſt. Si igitur uniuerſalibus, nempe & per ſanguinis dimiſſionẽ, & medicamento adhibitis uacuationibus non abigatur, neq; etiã remedijs loco admotis, quæ aſtringãt, repellantq;, etiam diſcutere poſſint, ceſſerit, ad ſcalpellũ ueniemus: ne cõtinuo irritatu, tuſſis, uigiliæ, interim etiam ſtrangulatus ſubſequatur. Quæ igitur cõtractæ ſunt rotundæ, non oblongæ, cruentæ, uel ſubnigræ, nõ attingi ſcalpello debent. Tenues autem, oblongæ, per ſumma graciles muris caudæ modo, remiſſæ, ſanguinolentæ non admodũ, ſed albicantes, eæ curandæ ſunt. hæ ſiquidẽ protinus inflammatione liberantur. Id autẽ ex uua præciditur, quod præter naturæ modum eminet. Etenim ſi ad finem illa præcidatur, extremam omnes thoracis regiones noxam percipiunt: & uox intermoritur. Itaque figuratu, ægrotatus in ſedili contra Solis lumen, iubeturque magnum hiare deinde uulſella, aut forfice quod ſuperuacuum eſt prehenſum, inferiorique parti adductũ ſcalpello uuis aut ſuturis accõmodato, præcidimus. inde quæ in uaſorum ſectione comprehenſa ſunt, agemus. Sepe uero, aut propter laborantis timorem, ſanguinis profluuij metum, medicamẽti ve ſiccitatem ferrum uitantes, adurente potius medicamẽto hanc abſumimus. Conuenit igitur medicamento adurente quod in palpebrarum uſtione dictũ eſt, aut eius generis alio, uuæ uſtæ ſinus implere, ac homini magnum hiare iuſſo lingua per famulum

mulum forfice constricta, instrumento adaperto tam uuę partem comprehendemus, quantam etiam sumus amputaturi. Cæterum spissitudinem medicamentum habebit neque liquidā, ne diffluens ab uua deerret, subiectas autem partes adurat ob quod ęgro interdicimus, ne per totum ustionis tempus deglutiat, neq; omnino duram, quò facilius uuę incidat, & si ex uno ipsius iniectu summa uuæ pars nigruerit, abundè est: sin minus, etiam bis utemur, ęgro per totum administrationis tempus inclinante ore, in terram, ut saliua eliquescens simul cum medicamenti particulis extra os euadat, siquidē hora una emoritur: excidit autem tertio, quatuorve die. Secundum ustionem lana molli aut stuppa indice digito inuoluto quæ gurgulioni circùm adhærescunt, extergemus, uel etiam aqua os collui iubebimus. At ceruicis regionem fomentis ex chamæmelino, tum in his, tum in illis quibus tonsillæ ademptę sunt ex consortij lege adiutabimus. Ad hæc gargarizationibus, & perunctionibus similiter utemur.

Quomodo spinæ gutturi eximantur. Cap. XXXII.

DEuorantur subinde inter edendum spinæ, aut piscium, aut aliorum quorundam, diuersis in partibus. Quæ igitur in conspectum ueniunt, uulsella, quam Græci propriè appellant acanthobolon, eximemus: quæ inferius ad ipsas fauces peruenerint, alio modo. Sunt qui dicant maiores moles esse deuorandas, ut, caulem lactucarum, aut buccellam panis. Alij uero spongiam puram mollemque exiguæ magnitudinis linio illigatam deglutire iubent, linoq; apprehenso retrahi, idque frequenter efficere ut spina impacta spongiæ educatur. Leonides autem iubet cataplasmatis uti, quę concoquāt, cuiusmodi ex cruda ordei farina conficiuntur, quò spina in pus redacta sua sponte excidat. At si eadem hora aut etiam ante uentriculi concoctionem in ægrotum inciderimus, eo quod infixum est nobis non conspicuo, uomere iubebimus digitis aut pinnis in os dimissis. Nonnunquam enim, id quod est infixum unà cum uomitu educetur.

Quomodo aspera arteria incidi debeat.
Cap. XXXIII.

CHirurgicorum præstantissimi hanc quoque administrationem literis prodiderint. Antyllus itaque hūc in mo-
dum

dum ſcribit, In ſynanchicis quidem, ut in ea parte dicetur quæ uictus rationem tradit Chirurgiam improbamus, cum inutilis ſit præciſio, in quibus omnes arteriæ & pulmo affectus eſt. In ore autem & mentio inflammationem experiuntibus, aut etiã tonſillis, aſperæ arteriæ os operientibus, incolumi ſanè ipſa arteria, ratio eſt ſectione uti, quò periculum ſtrangulatus euitetur: deinde cum infra arteriæ caput ſpatio trium ipſius quatuorve circulorum manum adegerimus, partem nonnullã ipſius arteriæ ſcalpello pertundemus, totam diuidere ſecurum non eſt, tum quòd hic locus excarnis ſit tum quòd uaſa procul à loco diuiſo ſint diſſita. Itaq; inclinato ægroti capite retrorſum, ut arteria reddatur conſpicua, tranſuerſam lineam incidemus, inter duos circulos ipſam ducentes, ne cartilago, ſed membrana cartilagines colligans, diſcindatur. At ſi meticuloſior aliquis inter agendum fuerit, hamulo prius cutem eleuatam diuidet: deinde ſic ipſi arteriæ incidens, uaſis, ſi fortè occurrant, præteritis, lineam ducat. Hæc quidem Antyllus dixit: Conijciens arteriam ſcalpello eſſe penetratam, inde quòd ſpiritus per eam cum murmure quodam erumpat, tum quòd uox interciſa ſit. ubi uero de ſtrangulatu metus amplius non eſt, oras uulneris renouabimus, mox ſuturis committemus, ita ut ſolam cutim citra cartilaginem ſuamus, utemurque medicamento quod cruentis facit. Sin minus conglutinetur, præſidio quod carnem inducat inſiſtemus. Simili uero curatione utendum etiam ſi quis nobis obtigerit qui mortis deſiderio iugulum ſibi inciderit.

De abſceſſu. *Cap. XXXIIII.*

QVòd abſceſſus carniũ, uel partiũ carnoſarũ corruptela mutatioq; ſit, quomodo generetur, quotq; eius ſunt differentiæ, quarto libro abundè tractatum eſt. Nunc aũt queadmodũ munu ſcalpelloq; ei medendũ ſit, exponemus, cũ omnino in pus tranſierit. Hoc aũt deprehẽdimus inde quòd dolores, febris, ſi præceſſerit, rubor, pulſus & reliqua inflammationis ſigna minora tunc appareant, ubi iam tumor in acutum faſtigiatus eſt, & pus digitis innixis occurrat, præſertim cùm ſumma occupat abſceſſus, tunc ad ſcalpellũ ueniendũ eſt. Si uero neque ad tactum occurrat, neq; faſtigietur, eo quòd in alto deliteſcat, alij mutationis notis attendentes, manum admoliemur. Sciendum uero eſt crudos interim ipſos priuſquam ex

toto

toto in pus mutati sint, incidi, si aut articulis, aut principibus particulis uicini sint, ne ligamentum, aut aliquod eis necessarium assidua putredine pariter contabescat. Porrò abscessus ano proximos crudos antequàm in totũ ematuruerint, dissecari Hippocrates præcipit, ueritus ne perforationem experiantur. Inciduntur ergo non omnes simili linea, sed naturali quidem, ut in fronte: & pilosis locis, ut in capite cura decoris quantum licet, habita. Recta uero linea artus secamus, ueluti in musculis, diligentiam adhibentes ne & neruos & arterias & principales particulas attingamus: interim in rectũ, interim transuersim abscessũ prout cuiusq; usus exigit, diuiso. In minoribus unam scalpello sectionem molimur, in magnis plures, iuxta amplitudinis rationẽ ubiq; ea quæ tenuiora sunt & effluxioni idonea, incidentes. Illos sanè abscessũ qui plurimum fastigiantur, crudi tenues, & emortui sunt, pręcidimus trianguli, aut mirtacei, folij, aut alterius anguli figura, cum circularis ad cicatricem recipiendam sit inidonea. Qui uero non in fastigiũ attolluntur, eos simplici duntaxat linea dissecamus. At ubi magnum sinũ inuenimus, si cutis superinecta carnosa sit, & queat conglutinari, diuisione loci ea duntaxat utemur, quæ humoris effluxui conueniat: Sin tenuis, admodumq; ex carnis, totam in longitudinem simpliciter dissecabimus, & post simplicẽ diuisionem si corpora utrinq; sita gracilia ualde & nõ carnosa uideantur, ipsa tollemus. Administrato iam scalpelli munere, spongia locus abstergi debet: si paruus, est abscessus, unaq; diuisio, simplex linamentum inseremus: Si magnus est & plures incisæ lineę, implicitum aliquod in longitudinem linamentũ, lemniscon Græci uocant, ipsis demittemus, ipsas similiter plagas linamentis replentes. Quòd si erumpat sanguis, aqua frigida, aut posca utendum. si ita non substiterit, chalcitidis pollinem inspergemus, eoq; frequenter ob flaccidam humore putredinẽ utemur. Splenia si hyems est, & partes sint neruosæ, œnelæo imbuta deligabimus: sin æstas, & partes carnosæ, aqua cũ oleo. aut ipso quoq; uino cum uino frigido tincta illigataq; sequenti die eisdẽ liquoribus superfundemus. Post tertium diem ubi soluerimus, spongiaq; detersérimus tetrapharmaco quod in linteola illinitur, utemur. Si inflammatione caret uomica, idẽ fomentum & medicamen linamẽtis illitum accõmodabimus. Si inflammatio adest: cataplasma, quod concoquendi uim habeat,

beat, inijciemus, superfusionibus antea usi ubi cessauerit inflammatio, medicina quæ pus maturet, & carnem inducat, medebimur. Cæterum unus, glutinantibus remedij, ut quarto uolumine de finibus comprehensum est, curabimus.

De strumis. Cap. XXXV.

STruma quæ græcè chœras dicitur, glandula est indurata, in ceruice, alis, & inguinibus potissimum enascens Nomen habet à chœradis petris, aut suibus, quòd numerosæ sobolis existant, aut quòd colla habeant glandulosa. Oriuntur autem strumæ in prori ceruicis parte, aut in altera, aut utrinq; una, aut duę, aut plures. Omnes autem suis membranis includuntur, quemadmodũ steatomata, atheromata, & melicerides. Quæ igitur indolent attactu, & medicementis impositis deteriores redduntur, malignæ sunt, quas etiam Carcinodas aliqui dixerunt, notumq; est omnibus ipsas curationi quæ manu fit, non cedere. Morigeræ autem ac blandæ tum tactui, tum congruo medicamentorum usui, hoc modo tractandæ sunt. Superficiariæ igitur, & in cutem erumpentes, simplici linea diuisæ, ab incumbentibus dissoluuntur: orarum cute hamulis distenta, membranis liberantur, ut in uasorum cõfectione, quam angiologiam uocauimus, expositum est, ac paulatim eximentur. Maiores autem strumas hamis transfixas suspendemus, & similiter excoriatę corporibus eas continentibus undiquaq; liberabuntur, animo adhibito ubiq;, ne arteriæ, quas carotidas uocant, & nerui recurrentes uiolenter. At si uas aliquod diuisum opus obscuret, funiculo id excipietur, uel per medium amputabitur, nisi magnũ fueeit: ubi in arctum strumæ basis uenerit, dextrè ipsa præcidetur: ac indice demisso tentabimus num & aliæ sint strumæ adiectæ quæ eodem modo auferentur. Quòd si magnum aliquod uas aut etiam plura subinde iuxta strumę fundum esse suspicemur, nõ ex basi ipsam excindere, sed funiculo excipere conuenit, quò particulatim citra periculũ sua sponte excidat. quo tempore medicamento in linteola illito, curatio tentabitur. Si uerò inde excindatur, oras committemus. omnino autem rectas diuisiones adhibere oportet. Atq; si nihil superuacuum habuerint, inde suturis iungemus. Sin ex strumæ tumore cutis redundet, parte ipsius myrti instar ablata, suturis utemur, & medicamen cruentis aptum inijciemus.

De steatomatis, atheromatis & meliceridibus. Cap. XXXVI.

HAec quoque in abscessuum genere comprehenduntur: sed hoc discrimine ab illis uariant, quòd abscessus propriè dicti inflãmationẽ doloremq; testentur, & acrem humorem, ac rodentem contineant, nulla peculiari membrana, aut tunica inclusi. Cæterum illa inter se quoque differunt, quòd humor in steatomate contentus, sicut appellatio ostẽdit, seuo sit persimilis. In atheromate, pulti frumentaceæ. In meliceride, humor mel repræsentet. Agnosces ipsa hunc in modũ. Steatoma aliis durius est, tactui renititur, & basim habet solidiorem. Meliceris laxi cuiusdam corporis modo subsidet, & tardè quidem funditur: cito autem rursus succrescit. Curantur hæc quemadmodum strumæ, incisione, excoriatu, suturis & reliqua curatione, id solum cauendo, ne membrana uulneretur, unde humor qui continebatur, profusus operationem impediat, & ne pars ipsius relinquatur, nam renascendi occasionem plerunq; in brachiali, talo & articulamẽtis motui dicatis exhibet, quemadmodũ etiam struma uel tota, uel portio ipsius relicta. quòd si huiusmodi quippiã fuerit deprehensum, satius est non suere, sed exedẽtibus medicaminibus reliquias absumere.

De aneurysmate. Cap. XXXVII.

ANeurysma tumor blandus tactu est, digitisq; cedit, ex sanguine & spiritu contractus. Galenus de eo hunc in modũ scribit. Arteriæ apertæ affectus, aneurysma uocatur. Fit autem eadẽ quoq; conuulnerata, quoties incumbẽs ei cutis cicatricẽ quidẽ contraxerit, maneat autẽ arteriæ uulnus, dum nec coaluerit, nec carne fuerit obstructa. Agnoscuntur huiusmodi affectus arterrũia pulsu, imò etiã prementibus nobis tumor omnis euanescit, substantia quę ipsum efficit, in arterias recurrente. Hæc quidẽ Galenus. Nos autẽ ipsa aneurysmata hoc modo inuicẽ discernimus. Quæ adaperta arteria fiunt, prolixiora apparent, & in alto constituuntur: digitisque impressis ceu strepitus quidã exauditur, cũ nullus sonus in iis quæ rupturæ feruntur accepta percipiatur: illa uerò rotunda magis sunt, & per summa occurrunt. Quæ igitur alas, inguina & ceruicẽ infestant, aliaq; loca, eximiæ magnitudinis aneurysmata, curare propter uasorũ amplitudinem non tentabimus.

Quæ

Quæ uerò summas partes, artus uel caput affligunt, hac ratione aggredi conuenit. Si quidem ex aneurysmate tumor obuenerit cutem linea recta in longũ incidemus, deinde hamis diductæ oræ sicut in ualorũ dissectione dictũ est, excoriabuntur, & scalpellis quibus membranæ auelluntur circumpurgata arteria nudabitur: acu traiecta duobus funiculis deligabitur, puncta prius arteria scalpello per mediũ: ubi cum ambienti membrana unita fuerit, curatione pus maturante utemur usq; dum funiculi exciderint. At si ex ruptura arteriæ creatũ sit aneurisma, totũ id quatenus fieri licet, cũ cute digitis apprehendendũ est, deinde acu duplex linum trahente, inferius eo quod exceptum est transsuendũ. Et post acus traiectum ansulam forfice præcidere oportet, atq; sic duobus fili, hic illic tumorem deligare, ueluti in staphysomate comprehẽsum est. At si metus sit ne fila circumuolantur, altera etiã transmittẽda est acus per totum quæ priorẽ premat similiter duo fila ducens: amputata ansula ex quatuor filis cõstata, ita tumorem ex lino deligabimus, uel tumore per mediũ adaperto post excretionẽ, cutem adimemus, eam quæ ligata est relinquentes, ac splenium ex uino & oleo imponentes, remedijs in linamenta illitis utemur.

De asperæ arteriæ tumore qui bronchocele dicitur. *Cap. XXXVIII.*

Grandis in ceruice, & rotundus tumor fit, nomen clatu- ram ab internis partibus sortitus. Duplex eius tumoris differentia est, alius n adipe tumet, alius partium illarũ dilatatione accidit. Atq; hunc notabimus ueluti & aneurysmata, desperatumq; fugiemus, nõ aliter ac uniuersa aneurysmata quæ periculosam habeãt administrationẽ: præcipuè uerò quæ circa ceruicẽ oriuntur, ob arteriarũ magnitudinem. Qui adipe inturgescit, ita ut steatomata curari debet, discretis, prætertisque uasis, eo nimirum modo quem in strumis exposuimus.

De ganglijs. *Cap. XXXIX.*

Ganglion, nerui est in nodum concretio, ex ictu, aut labore proficiscens, plerunq; uerò in manus iunctura, quà cũ brachio committitur, talo, & articulamentis absoluitur: quanquam in alijs quoq; partibus proueniat. Hæ comites sunt notæ, tumor, concolor, renitens, indolensque. At si uiolenter premas, stupidum sensum experitur, non in alto, sed ipsa sub cu

te radices agens:& ad latera quidē transferri potest:sin autē ui adigas:tum antè,tum post,nequaquā potest. Quæ igitur in cruribus aut brachiis aut summis partibus oriuntur,excindere tutum non est:periculum enim ne particula reddatur mutila. At quę caput aut frontē inuadunt, cutē scalpello diuisa curamus, & si quidē parua fuerint,uulsella cōprehensa ex basi præciduntur:si maiora,hamis transfixa excoriataq; tolluntur:oras suturis commissas, medicamento ad cruenta apto persanamus.

De uenæ sectione. *Cap. XL.*

ET si omnibus satis cōstet, quomodo uena incidi debeat, tamen ne parti chirurgicæ aliquid desit,& propter artificiosas ipsius distinctiones,omittendū non est. Primū itaque uenæ sectionis consiliū est,ut sanguis qui redundat,euacuetur. Copia uerò ipsius duplici modo capi demonstrata est,uno ad uires,uenæ licet plenæ nō appareāt:in quo statu, homo protinus imbecillis ac inualidus reddit: natura ceu ad graue aliqđ onus ferendū impotēte. Altero, uasa quæ id cōtinent,in alia loca pondus transfundere spectātur:& si uirtus haud cū molestia ipsum toleret:in quibus ruptis interdū uenarū cōmerciis, sanguinis sputū,aut aliæ fluxiones accidunt. Copię igitur,quæ ex uiribus ęstimatur,corporis grauitas, nota est. Venarum copia tum extensione,tum quòd illæ plenæ tument,agnoscitur.utraque autem, uacuationem necessariam indicat. Itaque primo quoq; die sanguinem usu id exigente demittes,sola in uentriculo ciborū concoctione, aut etiā perfecta in iocinore sanguinis elaboratione expectata. At si inter initia ob causam aliquā sanguinis detractio prætermissa fuerit, uel ultra septimanam cum mittere alienū non est,si necessitas postulet,& uires non dissuadeant. Cæterū qui uenā incisurus est,id habet inspiciendum,num multa stercoris retentio intestina urgeat. Quod si ita deprehensum est,molli clystere aluus antea uacuari debet: ne uenæ putridam aliquam excrementorum colluuiē ab intestinis attrahant. Ijs igitur qui ob morbi necessitatē, sanguinis detractionem requirunt,quouis tempore uenam incidemus,si particularium duntaxat in febribus accessionum uigorem seu statum excipiamus. At si continens febris extiterit, matutinū omnino tempus magis idoneū est. Qui uerò nullo morbo urgente, sed præcauēdi illius gratia sanguinis uacuationem po-

stulant,

ſtulant,his uero opportunũ eſt.Porrò in ætatibus uſq; ad quartumdecimum annum ſanguis mitti non debet,ſicut ẽt poſt ſexageſimum,niſi neceſſitas quædã ineuitabilis huc nos cõpellat.in ſumma,imbecillis uiribus præditi, hanc uacuationẽ uitabunt.Cæterũ in particulis recens inflãmatione tentatis, ex oppoſito inanitione in moliri conuenit: in uetuſtioribus, ex propinquo:ſiquidẽ ex multis corporis partibus ſanguinẽ mittemus: frequẽtius aũt ex interiori cubiti uena. Verùm id cõſiderandũ uenit,interiori & alariæ dictæ uenæ,per totũ,arteriã ſubijci: mediæ neruũ: ſuperior quæ & humeraria dicitur, periculi expers eſt.Ac in capitis morbis humerariã incidimus. In his qui infra ceruicẽ affligunt,alariã: media utriſq; conuenit. Faſcia igitur arcta partem aliquã circa brachij muſculos deligare oportet,& frictione manuũ alternante,repletã uenã uſui cõmodã tranſuerſim per totã ipſius latitudinẽ ſolam diuidere. Etenim maiores hac plagæ,ægrè cicatricẽ admittunt.arctæ nimium inflammationẽ experiuntur, præterquam ꝙ craſſioris ſucci tranſitũ impediant.In quibus autem & ſecundo & tertio die,interim uerò & quarto ſanguinẽ detrahẽdũ eſſe ſperamus, obliquius uena ſecari debet,quò manus inflexu dehiſcens non protinus cicatrice obducatur,ſic.n.uiſum eſt Antyllo.At quãtum euacuabitur,ex uiriũ robore,& morbi magnitudine metiemur.Si humoris copia ſubeſt,& materia efferueſcit, una uice uſq; dũ anima deficiat extrahemus, uirtute uidelicet robuſta,ſic aũt ut æger nõ ex humoris in uentriculũ confluxu deficiat: ob quod ẽt multi ante iuſtã uacuationẽ per initia ſtatim animo deſtituuntur: uerùm eius deliquiũ his uacuati humoris ratione obuenire oportet. Iam uerò ſi magnã uacuationẽ res poſtulet,uires aũt ſint inualidæ, diſtribuenda erit inanitio: ac primũ parcius detracto ſanguine denuo idem auferetur: ſi res exigat ẽt tertio. Cæterũ uacuare ſolemus corpus uniuerſum non modo in plethorica affectione, ueluti & Galenus tradit, ſed ẽt propter affectus magnitudinẽ,quanquã totũ corpus humoribus uideas cõmoderatũ,quemadmodũ in ſanguinis ex naribus,aut alia parte profluuio,quod nõ copia excitauerit: ac uacuare reuulſorio modo ex oppoſitis conuenit. Quinetiam in ualida inflammatione idem faciendũ eſt,ſicut in colicis & renibus calculoſis,lippitudine, & ijs quæ tã præcipiti modo urgent. Nã dolor & partis inflammatæ calor defluxioni præbent

occasionem, licet uniuersum corpus superfluitatibus careat. Quapropter parcius id tunc faciundũ est, uacuatione adhibita, quæ potissimũ laborantis ætati, & naturæ cõpetere uideatur: cõsideratio ẽt anni tempore, loco, & ægrotantis cõsuetudine. Porrò in quibus propè uenã quæ diuidetur magna quædã est inflammatio, quemadmodũ in pleuriticis & iocinorosis, optimum est expectare, dũ color sanguinis, & substantia mutetur. Diuersus aũt est in inflãmatione sanguis, à naturali: quoniam largius incalescens, siquidẽ prius erat crudior, rubicundior, magisq; flauus euadit: si aũt talis prius exstiterit, in nigrũ adustus mutatur. Nõ tamen ex toto mutationẽ ipsius expectare consilium est: sed ẽt ante illam nõnunquam cessare cõuenit, idque duplici de causa, aut ob uiriũ imbecillitatẽ, quas solui ex pulsuum tactu cognosces: sunt.n.ipsi inæquales uehementia, & magnitudine, uel ẽt languidi, & robur fluxionis inclinans imbecilles iam uires notat: ut propter inflammationis malignitatem: nonnunquã.n.nihil remittit, sed uehementer impacta. At si nihil horũ obstiterit, ægerq; floridæ ætatis sit, expectanda est sanguinis mutatio, magisq; si ambiens aer temperatus fuerit. Si uerò sanguis ante iustam uacuationẽ fuerit suppressus, id aũt accidit, aut propter timorẽ, & animi defectũ, aut sanguinis grumũ, aut uiolentã constrictionẽ, cõtra singula pugnabimus: Animã deficientem, odoratis naribus admotis refocillantes: cõstrictionẽ, uinculo remisso soluentes: in grumũ coactũ sanguinem, uel olei infusione, uel digitorũ fotu dissoluentes. Reliqua sanguinis dimittendi præparatio nulli non cognita est: uerum hæc in cubiti uenis fieri solent. At ex fronte sanguis detrahẽt in capitis doloribus ita: capite fomentis adiuto, fascia ceruicẽ uinciemus, digitis super guttur interpositis, ne suffocatu ægri intereant: repleta iam uena in fronte, acie scalpelli diuidetur. Eodẽ modo etiã circa guttur extantes uenæ sphagitides appellatæ, ob uetustam lippitudinem aduersa scalpelli parte scindentur, ita ut sanguis erũpat. Item uenas linguæ subditas, ueluti in anguis, transuersas incidimus, euitantes cõstrictionem. Nonnulli uero in maioribus oculorũ angulis uenas eminẽtes, sicut in longis capitis, uel oculorũ morbis similem in modum diuidunt. In quibus internas quoq; nariũ uenas uel mucrone scapelli cõtundentes, uel quibusdã asperis irritantes dirũpũt, item post aures sitas ob capitis affectus feriunt. Quæ uero poplitem

plitem perreptant,in renũ cruciatibus aperiũtur. Quæ extremas corporis partes intercurrunt,superiacentibus uinculo exceptis & manuũ frictione,& pedũ incessu repletæ diuidẽtur.in sinistra quidem manu, cum lien malè habet,uenam quæ inter paruũ & anularem digitũ porrigitur,præcipuè incidemus. cum iecur affligitur,in dextra. Nam extremarum partium inanitio è longinquo magis facta efficatiorem molitur reuulsionem: in pede,ueluti cum coxendicum dolores,aut uteri uitia urgent, eam quæ supra interiorem talum eminet,dissecabimus.

De cucurbitularum usu. *Cap. XLI.*

CVcurbitulis neq; per affectuum initia,neq; cũ corpora sunt plethorica,utemur: sed ijs prius euacuatis, cumq; nihil particulæ influit. Vsus eius est mouere aliquid, agitare,& foras extrahere. Leuis itaq; cucurbitula inflationes discutit,distillationes in stomachũ suspendit,sanguinem attrahit,& profluentem rursus sistit, obiectis partibus admota: & quod alte conditum est,in summa rursus educit in totum humores traducit,spiritus euacuat. At quæ cum scarificatu adhibetur,efficaciorem causis perspiratũ præbet,sensibiliter ex alto ea quæ nocent eliciens: quippe non modò sanguinem, sed alios quoq; humores uacuat,præsertim cum flamma ampliore adglutinata: uerũ si à carnosis particulis detractionem moliri statuimus,primùm cutis scalpello exasperanda, deinde cucurbitula imponenda est. Sin ex carnis magis pars fuerit, leuem prius cucurbitulam defigemus: ubi in tumorem particula eleuata sit,scarificatu adhibito, rursus ipsam accommodabimus: & si paululum uacuare cogitamus, una diuisio abundè est: sin amplius,plures adhibentur. Item si tenuiorem qui continetur sanguinẽ acceperimus,summa scarificari,si crassiorem, alta debent: quando etiam concretum ex ictu sanguinẽ educere animus est. Terminus autem moderatæ diuisionum altitudinis est,sola cutis crassitudo. Nonnulli instrumentum ad hoc excogitarunt tribus scalpellis æqualibus simul iunctis,ut unica iniectione tres fierent plagæ: uerùm hoc nos inutile putantes simplici scapello contenti sumus. Alii cucurbitulis usi sunt uitreis,ut sanguinis qui uacuatur mensura in extractione pellucescat: uerum æneæ cum maiorem sustineant flammam,multo sunt efficaciores uitreis,quæ facilè dirumpuntur. Quinetiã

quæ ex cornibus,ore ſugẽtes trahunt,minus quidem inaniũt: non autem ſiccant,quemadmodum quæ cum flamma ſi opus fuerit,adhibentur.Cæterum cum admoturi ſumus cucurbitulam,particulæ in rectum figuratæ ex latere hanc defigemus.Si enim iacentibus ipſis ſuper linamentũ ex lucerna, ſimul cum flamma inducamus,in cutem decidens illa,grauiter adurit,uſu hoc non poſtulante.Eſt cum cucurbitulæ magnitudo ſubiectę parti adæquabitur,eaq; de cauſa permultũ cucurbitulæ & paruitate & magnitudine differunt, quemadmodum etiam collo prolixiores & ſpatio inferiori latiores aliis efficacius extrahũt. Cauendum autem ne prope mãmillas cucurbitula applicetur. nam illapſæ cucurbitulis nõnunquã mammæ & inturgeſcẽtes uehementer haud facilè ipſas relinquunt,atq; tunc ſpõgias ex calida cucurbitulis circundare oportet, ſic enim remittuntur: ſin minus hoc modo fuerint laxatæ,perforari ipſas ratio eſt.

Quomodo alæ adurantur. Cap. XLII.

HVmeri articulato luxato in nonnullis caput frequẽter & continuè excidit, uel humiditatis ſuperantis uitio, uel quod cõtinuæ luxationi opportunus locus euaſerit,quando ad uſtionẽ deſcendere oportet. Proinde ægro,aut ſupino,aut in ſanum latus inclinato, interiorẽ alæ cutem quà potiſſimum articulus excidit,duobus ſiniſtrę manus digitis,uel hamulis tenuibus & oblongis eleuatã, candenti ferro adurere oportet,quouſq; ferramentum ex aduerſo inflexum uno impreſſu duas cruſtas excitarit,& ſi magnũ intercedens harũ ſpatium fuerit,mucrone ſcalpelli per ipſas traiecto aliam in medio cruſtã faciemus, adurentes uſq; dum ferramentum urens ſcalpello inciderit. Item alias duas Hippocrates iuxta utriuſque dictæ mediã fieri cõſulit,æquali illis ſpatio diſtantes quadrangulæ figuræ modo. Altius aũt cute non penetrabimus, ꝙ nerui,glandulæ,ac aliæ particulæ quæ inflammationẽ difficultatemq; functionum,excitare poſſint,ſubiecta ſint: curari uero aduſta debent porro cũ ſale trito & impoſito,tũ aliis præſidiis ad cruſtas inſcriptis,poſtea manu operandum cautè erit.

De adnatis digitis & ſexto digito. Cap. XLIII.

ADnaſcuntur digiti in manu nunc propè maiores digitos,nunc propè exiguos, raro aũt uiſi ſunt iuxta aliorum aliquem.Eorum uero qui adnaſcuntur,alii per to

tum

tum carnosi sunt, alii ossa in se continent, nonnunquam & ungues. Ossa habentium, hi ab articulo procedunt, cuius cōmissuram alteri digito cōmunicant, alii ex naturalium digitorū fissura oriuntur: atq; huiusmodi perpetuo sunt immobiles: reliqui mouentur nonnunquam. Carnosorum expedita est præcisio. nam scalpello quod superuacuum est in totum tollimus. Eorum qui ab articulo prodeunt, difficilior est tractatio illis qui à digitorum fissura originem traxerunt: primum caro orbiculatim usq; ad os excinditur, ipsumq; os excisum aut erasum, aufertur. Cæterum inter curandum radimus ipsa, & cicatrice obducimus quemadmodum etiam in ossium uulneribus declaratum est.

Quomodo purulentis adustio adhibenda.
Cap. XLIIII.

VStio efficacissimum purulentis præsidium inuentū est. Conuenit igitur ferro candenti crustas excitare: unā inter clauiculæ compagem cute sursum educta. duas autem exiguas iuxta mentū, sic ut ab arterijs quæ carotides appellantur, recedatur. Duas item sub māmillis ampliores inter tertiam quartamq; costam, alias duas inter quintam & sextā paulùm in posteriora spectantes: aliam, per medium pectus: rursus aliam supra os uentriculi, tres posterius: per medium dorsum unam, utroq; spinæ latere duas, quæ in dorso factā crustam excedant non admodū extantes. Alii, ut tradit etiā Leonides, ferro mucronato candenti per mediū costæ spatiū ubi abscessus est, adacto, usq; ad pus ustionē moliri sunt. Nonnulli etiam hos curare ausi sunt, transuersa linea inter quintam & sextam costam ducta, & cute paululum obliquè diuisa, deinde sic scalpello membrana quę costas succingit perforata, pus excreuerunt. Atq; hi cum illis qui ferro usq; ad imum adurunt, aut statim mortem inferunt, uitali spiritu confertim una cum pure euacuato, aut fistulas reddunt insanabiles.

De cancro. Cap. XLV.

CAncer, tumor est inæqualis, oris prætumidis, aspectu teter, liuidus, & indolens, interim sine ulcere, quē Hippocrates latentem nominauit: is si curetur, peior euadit: interim exulceratus: nam cum ex atra bile ducat originē, magna parte eroditur. Pluribus quidem corporis partibus accidit,

cidit,præcipuè fœminarum locis,& mammis,quæ uenas undiquaq; turgidas habent,quemadmodum cancer animal pedes, unde etiam nomen sortitus est. Quæ igitur per medicamenta curatio adhibetur,quarto uolumine abundè explicata est: eius autem cancri qui uuluam infestat,tertio. Quoniam uero partes putrefactæ,aut quæ (ut simpliciter dicam) naturæ modum excesserunt,ablationem sui postulant: cancris autē uuluæ manus opera nec potest, nec utile est admoueri: eorum qui exteriora infestant, præcipuè mammas curandi administrationē trademus. Quidam enim totam partem uitiatam ferramētis candentibus absumunt: alij totam mammam præcisam adurunt. Galenus solam administrationem quæ per sectionem fit, recipiens,hoc modo scribit. Si quando cancrum scalpello curare audebis, incepisse uacuationem à melancholici humoris purgatione oportebit,ubi iam totum quod uitiatum est exactè præcideris, sic ut nulla radix supersit, sanguinem effluere finito,nec celerius eum cohibebis,uerum etiam premēdo uicinas uenas, crassiorem ex ipsis sanguinem exprimes: deinde aliorum ulcerū modo curabis. Hæc quidē Galenus memoriæ prodidit Reliqua uero maligna putridaq; ulcera nempe phagedænas,gangrænas & cōsimilia eodem tractare modo debes.

De ijs quibus mammæ fœminarum modo inturgescunt. Cap. XLVI.

QVemadmodum fœminis,ita masculis quoq; pubertatis tempore,mamillæ modicè inflantur, sed plerisq; rursus subsidunt,in nōnullis sumpto initio crescunt pinguedine subnascente. Cùm itaq; indecora hæc corporis figura muliebris habitudinis notam repræsentet, digna est cui manus admoueatur. Lunata per imam mammillæ partem linea ducitur cute detracta: ademptaq; pinguedine, suturis cōmittetur. At si fortè mā milla partibus ipsius ob magnitudinē ad ima,ut in mulieribus, inclinauerit, lunatas duas plagas in extremis inuicem coeuntes inferemus,ut minor à maiore cōprehendatur. Cute quæ intercedit cum pinguedine adempta, similiter suturis utemur. At si aberrantes minus exciderimus, tunc eo quod superest rursus adempto, suturas iniiciemus, & medicamentum cruentis idoneum accommodabimus.

Quomodo

Quomodo iecur aduratur. *Cap. XLVII.*

SI dolor cum grauitate iis oboriatur quibus iecur uomica laborat, carnea ipsa substantia uitiata ostenditur. Si acutus dolor magis urgeat, puris in tunica collectio: adurere hoc modo oportet: ferrum candens mucrone tenui, paulò supra inguen qua iecur desinit, iniicitur, ut crustam unam excitet: Vbi uero totam cutem adusserit, & usq; ad tunicam penetrauerit, pus excernetur. Ab euacuatione phacomelite, hoc est, lenticula melle addito utemur, tum ijs quæ mulsa & speciebus ad carnem creandam componuntur: postea uero etiam cicatricem ducentibus.

Quomodo lien aduratur. *Cap. XLVIII.*

CVtis quæ lieni incumbit, hamo eleuata, oblongo ferro candenti per totũ ipsa aduretur, ut unico impressu duæ fiant crustæ idq; faciemus ter, quò omnes crustas numero sex habeas Marcellus autem tridente quam triænam Græci dicunt, aut tridenti simili ferramento utens, uno adactu crustas excitauit.

Quomodo stomachus aduratur.
Cap. XLIX.

IN longis stomachi defluxionibus, recẽtiores usi sunt adustione. Alii ferramentis candentibus mucronatis tres crustas moliuntur, unam iuxta cartilaginem quæ ab ensis figura Græcis uocatur xiphocides: alias duas inferius trianguli figura, altas ut cutem diuidant: Alii unam duntaxat adhibent, ampliorem supra ipsum os uentriculi. Sunt, qui ne ferro quidem urant, sed iscis appellatis: sunt autem hæ spongiosa quædam corpora in quercubus & corylis nascentia, barbaris magis usitata: permittunt autem uulnera sine cicatrice diu manere, imò etiam magis adhuc diuidũt, ut maiore per ipsa difflatu os uentriculi ab influxionibus immune permaneat.

Quomodo aqua hydropicis emittatur. *Cap. L.*

QVomodo aqua intercus contrahatur, quot sint ipsius differentiæ, quæ causa, quæ notæ, quodq; remedium, tertio uolumine sumus executi: ubi & demonstratũ est, illud solum aquæ inter cutem genus quo ueluti in utrum aqua

aqua colligitur, asciten dicunt, manus operam postulare. Atq; eam hoc loco explicabimus. Itaq; rectus homo statuitur, sin minus, in sedili collocatur: si ne hoc quidem fieri potest, attingi non debet, cum adeò sit inualidus. Stante recto homine ministris retro assistentibus, iubebimus ut tumorem ad pubem digitis premat, depellatq;. Nos aculeo, aut scalpello quo uena inciditur, si ex partibus iuxta intestina sitis originem cõtraxerit. directè sub umbilico tribus digitis interpositis imum abdomen usq; tenuem membranam quæ periton ęos uocatur, diuidemus. Sin autem primario iecoris affectui malum fertur acceptum, à sinisteriore umbilici parte dissecabimus. si à liene uitium trahit originem, in dextra non enim in illa parte sectionem moliemur, in quam decumbent. Ac cute quæ superiacet acie instrumenti excoriata, membranam quæ finit abdomen, peritonæos uocatur, diuidemus, quousque scalpellum ad uacuam usq; regionem penetrauerit. Deinde per foramen abdominis, & peritonæi, æneam fistulam scriptoriis calamis acie similem demittemus, & per hanc humor effundendus est pro cuiusque uitium ratione, quam ex pulsus tactu deprehendemus. Deinde exempta fistula, humor sisti debet, sistetur autem statim cum diuisio ipsa alternatim sit facta. At nos securitatis gratia linamentum tortile per solam abdominis diuisionem dimittimus, ægro recumbente recreatoque, per insequentem diem rursus momentum humoris quantum uirtus exigit fistula euacuabimus, atq; ita deinceps faciundũ est, quousq; minimum humoris supersit, ita tamen, ut ubique subitam cumulatamq; uacuationem uitemus, multis siquidem imperitè manum admoliti una cum humore uitali etiam spiritu uacuato subito hominem iugularunt: qui uero securius rem agunt, modico humore educto, ut uirtus magno leuaretur pondere, reliquum medicamentis aquam ducentibus arena, sole, siti, & cibis desiccantibus consumpserunt. Iam uero ustione super stomachum, iecur, lienem, imum uentrem & umbilicum usi sunt, quinque crustas adhibentes. Alii ferro tenui candenti: alii iscis nuncupatis, aut aliquo ex alia huiusmodi materia, & pleriq; hac curandi ratione magis consanuerunt, interim nullam in totum compunctionem (quam paracentesin uocant) experti.

De umbi-

De umbilico prominente. Cap. LI.

VMbilicus indecorè prominere solet, quod uitiū Græcè exomphalon dicitur, interim mēbrana quæ abdomen finit, peritonæum appellaui, illic dirupta, ac procidente, aut omento, aut intestino, interim colluuie otiosi humoris sub umbilico contracta, interim uero carne subnata, aliquando sanguine irrumpente, propter uenæ, aut arteriæ rupturam, ut in aneurysmatis, interdū non sanguine, uerùm spiritu solū irruente. Si igitur momentū prociderit, circa umbilicū tumor cōcolor, mollis tactu, indolens & inæqualis apparet. Si intestinum prolapsum est, præter compressis memorata, etiam inæqualis magis tumor est, & digitis impressis cedit, euanescitq;. nonnunquam strepitū elidens, balneis, & distentionibus magis increscit. At si humor collectus est, mollis similiter tumor apparet: pressus autem non cedit, neq; decrescit, neq; tamen augetur. Quòd si autem accedat superioribus signis, ut tumor sit liuidior, carneq; subnata durior, etiam tactui renitetur, & eadē in magnitudine manet. Si ex inflatione eminet, tumor mollis ad tactum subsequetur, qui digitorum impulsu sonum quendam reddit, & pressus aboletur. Hunc in modum curabitur: erecto homini iubemus ut spiritum contineat, quò in omnē partem distendatur: deinde omnem umbilici excrescentiā orbiculatim atramēto scriptorio notabimus, resupinatoq; homine scalpello tumorē, quà nota atramenti est exasperabimus: deinde medium hamo eleuatum, lino aut neruo quà exasperatio, est circum astringemus (hoc enim pacto continebitur ne deuoluatur) ansulam supra deligaturam ponentes, postea tumore quē constrinximus iuxta uerticem adaperto digitū indicem demittemus, tentabimusq; diligenter num intestini implexus, aut pars omenti simul fuerit constricta. Ac siquidē intestinum fuerit relictum laxata funiculi ansula, id introrsum pellemus: si uero omentum sit, eo retracto, quod superuacuū est amputabimus, uase quod (ut uerisimile est) coincidit, lino deligato: mox accipientes duas acus simplex linum ducentes, iuxta hiatū per incisionem cutis factam traiectamus, & ansulis linorū præcisis, quemadmodū in aneurysmate dictū est, ex quatuor initiis constrictionem moliemur. Vbi corpora lino deuincta computruerint exciderintq;, medicamentis in linteola illitis curatio ob-

solu etur,

ſoluetur,ſi cauam magis cicatricẽ fieri ſemper cupiamus. Hæc quidẽ ad momenti,aut inteſtini affectum pertinent. At ſi caro aut humor,aut ſanguis uitiũ crearit,tumoris medio circulatim præciſo.deinde eo quód incumbit extra peritonæũ,ſublato,cu rationem carni generandæ dicatã tentabimus. Porrò ſi umbilicus emineat,aut ex uaſorum dilatatione, aut ſpiritu intercluſo,attingi non debet, quemadmodum etiam aneuryſmata .

De peritonæo, hoc eſt, interiore abdominis membrana conuulnerata item de inteſtini,aut omenti procidentia.ubi etiam tractatur,quomodo uentris uulnera ſarciantur ex commentarijs Galeni. *Cap. LII.*

QVomodo peritonæi, hoc eſt, interioris abdominis mẽbranæ uulnera optimè queas manu curare, deinceps uenit conſiderandũ. Si igitur paruũ adeò uulnus extiterit ut inflatum iam quod procidit inteſtinum remittere non liceat: neceſſarium eſt,aut flatũ elicere,aut uulnus ampliare Satius autem fuerit meo iudicio quod prius dixi agere,ſi modo id conſequi poſſis At qua magis ratione id conſequare, quàm ſi cauſam unde inteſtinũ infletur,è medio ſuſtuleris? Quæ igitur ea eſt., nimirum,ambientis nos aeris refrigeratio:quare etiam remedium ex calore petetur. Itaq; ſpongia molli aqua calida madenti,mox expreſſa calefacere inteſtinum oportet. Præparetur autem interea uinum auſterũ calidum etenim hoc magis quàm aqua calefacit,ac robur inteſtino adijcit.At ſi per hæc inteſtini inflatio non ceſſerit,tanta peritonæi pars incidi debet, quanta id quod excidit, opus habet. Idonea uero ad eiuſmodi ſectionẽ habentur ſcalpella recta quæ Græci ſyringotoma uocant,id eſt,quæ ad fiſtulas incidendas ſunt accommodate. Figura autẽ laboranti appoſita fuerit,cum in inferiori parte uulnus factum eſt,ſi ſurſum uergat: cum in ſuperioribus, ſi deorſum, & ſi in dextris uulnus ſit,in contrariã partem corpus incumbet,ſi in ſiniſtris,in dextram,atq; hoc tum magnis, tum exiguis uulneribus commune eſt. Cæterũ cum inteſtina in proprium reponi locum debent,ex magno uulnere collapſa miniſtro dextro opus eſt:oportet n. ipſum, ubi manibus ſuis totum uulnus à foris apprehenderit, intro repellere, conſtringere ac exiguũ ſemper ſuenti denudare: quinetiam id quod conſutum eſt,mediocriter

diocriter comprimere, quoad totum exactè persuatur. Porrò quæ idonea suendi abdominis ratio existat, deinceps dicamus. Quoniam coire abdomen cum peritonæo conueniet, incipiendum quidem à cute est, atq; ab externo introrsus acus demittitur: ubi iam & cutem, & rectum musculum totum transierit, præterito quod ei adiacet peritonæo, per reliquam huius partem eam ab interno extrorsum, atq; inde per reliquum abdomen traiectabis: ubi hoc penitus pertransierit, rursus ab externo introrsum, idem abdomen perforandum est: mox ubi peritonæum quod illi quoq; adiacet prætereris, & ad oppositum perueneris, id quoq; ab interno extrorsum perpungi, unaq; cū eo totum ipsi cohærens abdomen debet. Deinde ab hoc rursus incipiendum, atq: id cum opposito peritonæo consuendum Ac rursus uicina etiam cute traiecta, iterum ab ea parte acus introrsum est inijcienda, consuendumq; id cum opposito peritonæo, inibi quoq; uicina cute transmissa: atq; hæc iterum iterumque facienda sunt, quoad totum uulnus similiter consuerimus. Interuallum uero suturarum quod ad compescenda ea quæ subsunt, pertinet, breuissimum esse postulat. Quod autem ad firmitatem requiritur, inter suturas cutis ne alibi rumpatur, utiliter breue non est. quare uitato utriusq; excessu, eligenda mediocritas est. Iam hoc quoq; omnium ulcerum commune quodammodo est, sicuti etiam ipsius quo suuntur, fili ratio. Quod enim durius est, cutem rumpet: quod mollius, confestim ipsum rumpitur. pari modo si proximè oras summas acū transegerit, quod reliquum est cutis, quoniam minimum est, dum uiolenter adducitur, rumpi cogitur. Sin plurimum ab iis recesseris, non parum cutis inglutinatum relinquetur. Hæc licet omnium sint ulcerum communia, maximè tamen seruanda in abdomine suendo arbitror. Porrò ipsum abdmen, aut quemadmodum est expositum; consuetur, huc diligentia adhibita, ut peritonæum abdomini coalescere possit: quod uix sperare audeas, cum neruosum existat: aut sicuti quidā factitant, qui quæ cognatæ naturæ sunt, ea committunt, utpote peritonæū peritonæo, abdomen abdomini. Id autem fiet in eum modum. A uicino nobis abdomine incipitur, atq; ab externo introrsum per id solum acus traiectatur. post præteritis utriusque peritonæi labris, ex obiecta parte à foris introrsum per utrunq; eius labrum acus reuocatur: dein hæc rursus reducitur, atq; ab interioribus

rioribus foras per aduersum abdomen transmittitur. Hic modus à communi, & ex prompto, quo nimirum uno adactu per quatuor labra acus traiicitur, id differt, quòd peritonæum totũ intra abdomen prorsus recondit. Cæterum medicamenta ad hæc idonea materiæ illius esse debent, cuius sunt ea quæ cruentis inijciuntur. Vt autem nulla pars principalior consortij lege doleat, lanam conuenit mollem oleo mediocriter calido imbutam toti, quod inter inguina & axillas est, circundare. Præstiterit autem si per clysterem intestinis aliud simile infundas. Si uero nonnihil in ipsis quoq; intestinis conuulneratum sit: quod iniicietur, uinum nigrum, austerũ & tepens erit, eóque magis si totum usque ad interiorem meatũ pertusum sit. Facilè igitur curationem recipiunt intestina crassa: secus habent tenuia: ieiunum uero omnibus insanabile est, tum propter uasorum magnitudinem multitudinemq́;, tum quòd tunica eius prætenuis neruosáq; existat. accedit huc quod etiam bilem synceram totam recipiat: adde quòd omnium maximè iecori uicinum habeatur. Ventriculi porrò imę partes carnosæ ulceratæ curati cum fiducia debent, siquidem fieri potest ut res bene succedat, non solum quòd hæ crassiores sint, sed etiã quòd sedes medicamentis quæ illas curabunt, adhibendis in eo loco est accommoda. At ulcerum quæ os & gulam infestant, solo transitu medicamenta attingunt: quæ autem orificium ipsius obsident, ij sensus quoq; in illo acutus sanationi aduersatur. Cùm autẽ peritonæo rupto omentum prolapsum aut liuescat aut nigruerit, fune exceptum antequã nigrescat, ne sanguis profundatur, præcidere conuenit id quod post uinculum habetur, atq; ut in extremo inferiori iam cõmemoratæ abdominis futuræ uinculi fines pendeant, curabimus, quo scilicet facilè eos cum ex uuluere suppurante eructentur, eximamus.

Ad tegendam glandem colis si nuda est. Cap. LIII.

IN quibus glans colis penuria cutis non contegitur, aliqui indecori gratia duplicem administrationis modũ excogitarunt, nunc in superiore colis initio cutem orbiculatim secantes, ut facto ipsius diuortio, inferior cutis attrahatur, donec glans occultetur: nunc subtus interiorem cutem à glandis radice scalpello excoriantes, inde inferiorem trahentes, mox linteo quodam molli ambiens præputium deligantes, ita ut lin-

teolum

teolum aliquod quà cuti excoriata eſt,interponatur, ne præpu tium cum glande coaleſcat. Hunc modum Antyllus magis re cipit,longiore ipſum oratione exponens. Nos autem ſumma tim dixiſſe contenti ſumus,quoniam raro inter artis opera hu iuſmodi adminiſtratio requiritur,tum quòd affectus nullã muniis obeundis difficultatem pariat, tum quòd neque tantum indecori afferat, ut hac magis inquiſitionem aliquam ex chirurgia deligas.

Quomodo glans penis contecta aperiri poſſit, uitium dicitur hypoſpadiæon. *Cap.* *LIIII.*

PLeriſq; glans ab origine non perforata eſt:uerùm ſub cane appellato quà glans ſuſpenſa eſt, foramen habetur:unde neque urinam facere anterius poſſunt, niſi particulam uerſus imam uentris regionem,admodum inclinent,neq; liberis dare operam,cum ſemen ipſorum in uterũ rectà non poſſit eiaculari. Omnium itaq; ſimpliciſſimus tutiſſimusq; curationis modus eſt qui fit per præciſionem. Itaq; reſupinato homine glans ſiniſtræ manus digitis ualidè attolletur: deinde ſcalpelli acie ipſa iuxta coronam præcidetur, plaga non obliqua, ſed ſculpturæ ſimili, ut per medium eminentia quędam glandem repræſentans appareat. Quoniam uerò ſępe ſanguis pro fundi ſolet,ſi fieri poteſt medicamentis ei retinendo dicatis ſiſtemus,ſin minus,tenuibus ferramentis aduremus.

De phymo. *Cap.* *LV.*

DVplex phymi cauſa eſt: aliquando enim ſic glandem præputium tegit ne nudari poſſit:aliquãdo retrorſum deducta reduci non poteſt. Hęc ſpecies propriè periphymoſis dicitur. Prior itaq; differentia, aut ex cicatrice quæ in præputio concreuerit,aut ex carnis incremẽto quæ illic coa luerit. Altera genitalium inflãmationibus fertur accepta,quoties abducta cuti retrorſum glans intumuerit, nec ultrà præpu tium receperit. Si igitur prima phymi cauſa fuerit,curationẽ hoc pacto tentabimus:figurato homine, ut par eſt,præputium in anteriorem partem attrahemus, demiſſisq; in ſummum ipſum hamulis tribus,quaternisve, miniſtris continendum exhibebimus,iubentes,ipſum quantum fieri poteſt, diducant aperiantq;: deinde ſi ex cicatrice exterior collectio fuerit creata, ſcalpello ab interiore parte præputium in tribus quatuorve lo

cis incidemus lineis directis & æquali inuicem spatio distantibus, idq; intrinsecus: est autem duplex in glande præputium: os igitur ipsius ab interiori parte diuidemus, sic.n. contractione quæ ex cicatrice coaluit, dissoluta, præputium superinducemus. At si caro ab interioribus adnata phymum produxerit, carne tota ferro scarificata, præputium abstrahemus: carnem inter lineas eminentem rademus, postea plumbeum canalem glandi uniuersæ circundabimus, inuoluta ipsi papyro sicca. Habeat autem canalis foramen undiq; æquale. sic enim huius circumpositu præputium adductum rursus coalescere prohibebitur, dum & à plumbo & papyro inuoluta distentium seruatur: intumescens enim ex deligatura magis adhuc cutem diducet. Hoc igitur faciundũ est, siue ob cicatricẽ, siue carnis excrescientiam phymo generato manũ adhibuerimus Sin autẽ periphymosis appellata creetur, uetustate temporis coalescit, & curationem non recipit, nisi quis eo modo uelit tractare quem ad tegendam glandem usurpamus Sinautem nondum coaluerit, uibicibus super ipsum rectis tribus, aut quatuor, aut etiam pluribus circulatim excitatis, oleo copiosiore tepido superfuso, extrorsum attrahemus.

Si præputium glandi adhærescit. Cap. LVI.

GLans & præputium inuicem committuntur exulceratione præcedente. Conuenit igitur subtus cute, quantũ licet, excoriata, acie scalpelli, aut spathula polypo accommodata, ea quæ resistunt dissoluere, id potissimum conantes, ut glandẽ purè à pręputio adhærescẽte discernamus: quod si non fuerit expeditum, glandis potius nõnihil ad præputium assumere, quàm econtrario: cum enim præputium tenue sit, facilè perforatur. Vbi commissurã dissolueris linteũ tenue aqua frigida madens, glandi & pręputio interponendum, ne rursus coalescant, uino astringente cicatricem ipsis obducemus.

De circuncisis. Cap. LVII.

NOn de ijs qui religioso gentium more circuncidũtur, nunc uerba faciemus: sed de ijs quibus affectu naturalium oborto, præputium nigrescit. Itaq; in ijs totum quod nigruerit, orbiculatim præcidi debet, deinde squama cũ melle utendũ, uel etiam malicorio, & eruo medicamenti instar quod linteolis illinitur. Si uerò sanguis quandoq; profluat, fer

ramentis

ramentis lunatis candētibus utendū, quæ utrisq; simul inijcian tur, & ipsi sanguinis profluuio, & uulneri depascenti. At si tota interim glans absumpta fuerit, exiguū è plumbo canaliculū im ponētes meatui, per ipsum ægroto urinā reddere iubebimus.

De thymis naturalium. *Cap. LVIII.*

THymi carnosa sunt tubercula, nunc in glande, nunc in præputio prouenientia. Ex his, alij maligni, alij nō sunt. Mitiores itaq; scalpelli acie deradere conuenit, & chalcitidem ipsis inspergere: in malignis, eo quod uitiatum est, exciso, adustione utendum. At si ex opposito aduersoq; sibi inuicem in præputio fiant htymi, hi, intra ipsum, illi, extra, nō oportet omnibus ipsis confestim manum admoliri, ne præputium structura tenue, imprudenter pertundamus. Sed primū interiores auferre consiliū est, ijsq; cicatrice obductis, tunc quoq; exteriores aggredi. Nonnulli uerò recentiorū forfice ipsos auellentes equino pilo deligatos, curare solent, quemadmodum alii refrigerato ferro candenti eosdem deurunt.

De catheterismo, & clystere uesicæ. *Cap. LIX.*

CVm urina non redditur, quòd iter ipsius obstructum sit aut concreto intus sanguine, aut calculo, aut alia quadam causa, catheterismo id quod superfluum est eximemus. Sumpto igitur cathetere, ætati & sexui conuenienti, probè ipsum dirigemus, quod hoc modo fiet: lana exigua lino deligata per mediū, linoq; ex acuto iunco per catheteris fistulam traducto lanam foramini adaptabimus, quod iuxta catheteris mucronē est, ac forfice præciso eo quod ex lana eminet, catheterē in oleū demittemus, ægro in subselliū collocato, & fomentis si nihil prohibet, irrorato: catheterē in rectū inferemus usq; ad colis basim: deinde naturalia ad umbilicum inclinabimus, etenim ab hac parte obliquus uesicæ meatus existit, deinde sic cathetera adigemus Quum uerò iuxta regionē inter scrotum, & anum, propè sedē fuerit, rursus genitalia imposito instrumento deflectemus, in naturalem reducentes figuram. nam à peritonæo uesicæ meatus sursum tendit, propellemusq; catheterē usq; dum uesicæ sinum penetrauerit: secundū hoc, linū catheteri iniectū retrahemus, quò urina simul cum lana attracta subsequatur, quemadmodū in syphonibus accidit: atque talis demittendi catheteris modus est. At quia subinde

exulcerata uesica collui desiderat, siquidē auricularij clysteres, id quod iniiciendū est possint trāsmittere, illis in prædictū modum utemur, in uesicā demissis: si fieri nequit, catheteri pelle, aut uesica bubula adaptata, eoq; indito, uesicam colluemus.

Quæ curatio calculosis adhibeatur. *Cap. LX.*

CVm alibi demonstratū sit qua ex causa calculi generentur, tum, quòd pueris in uesica magis: prouectioribus in renibus crescant, nunc rationē exponemus, qua excindi possint, ubi notas prius eorum qui uesica habentur, designauerimus. Vrina igitur aquosa est, quòd in eis subsidet, arenosum: pundendū cōtinuo uexatur pruritu, laxatur sine ratione, rursusq; arrigitur, crebro id contrectant irritati ægri, & maximè pueri cum calculus in ceruicē uesicę incidit, etiā repentè urina supprimitur. Porrò inter eos quibus calculus excinditur, pueri quidē usq; ad quatuordecim annos propter corporū mollitudinē, facilè curationē recipiunt: senes, quòd corpus ipsorū contumax sit, uix consanescūt: mediæ horū ætates etiā in hoc, medio quodā modo habēt ac rursus facilè sanantur qui maiores calculos habēt, quòd inflammationibus assuerunt: qui minores, difficulter sanantur, contrarias ob causas. Hæc cū ita se habeant, ad chirurgiam profecti, cōcussione utemur prius, interim per famulos, interim ipso ægroto ex alto quodā loco desilienti, quò calculus ad uesicæ ceruicē propellatu, deinde figurari æger debet, ceu rectus in sedili, manibus subter femora porrectis, quò in angustū uesica compellatur. Si igitur cōtingentibus nobis calculus in regionē scroti & ani intermediam procidat concussione exturbatus, inde ad sectionem conuertemur. Sin minus occurrat, indicē sinistræ manus digitū, si puer sit qui ægrotat, uel etiā mediū, si ætatis sit prouectioris, oleo perunctum, in anū demittemus, & supinis digitis perquirentes, calculumq; occurrentē paulatim traducētes, in uesicæ ceruicē coarctabimus & digito uno, pluribusq; propellētes ipsum in exteriora, impactū, ministro altero manibus uesicā premere iusso, alteri præcipiemus dextra manu testiculos sursum teneat, sinistra regionē inter scrotū & anū mediā extēdat in alterā partē, ab ea qua sectionē moliemur: ipsi assumpto scalpello ad calculos aptato, inter anū & testiculos, non per mediū locū inter scrotū & anum, sed in alterā partem iuxta sinisteriorē clunem
obliquam

obliquam super lapidē qui subijcitur incidēdis, ducemus lineā, quæ extrinsecus latū habeat spatiū, intus nō amplius, quàm ut calculus per id queat excidere. Interim siquidem digitis super anū innixis, aut digito una cū sectione sine euulsione calculus leniter exilit. sin minus exilierit, unco huic rei accōmodo iniecto eximemus. Calculo iam ablato, medicamētis sanguinem coercentibus ex fuligine thuris, aloe, symphito, uel ēt misy, & cōsimilibus sanguinis profusionē sistētes, lanas, aut linamenta implicita, uino & oleo madentia imponemus, & ligaminibus sex processuū ad calculos accōmodatis utemur. At si profluuij sanguinis metus, fit linamentū implicitū ex posca, aut rosaceo aqua admixta inijciendū est, & ægro decūbente crebrius locū perfundemus Postquā tertio die solueris, & hydrelæo copioso irroraueris, tetrapharmaco linteolis illinito utendū, ita ut frequētius ipsos soluas, curesq; propter urinæ acrimoniā. At si inflammatio quæpiā superuenerit, cataplasmatis & superfusionibus ad eā inscriptis adiuuabimus, ac in uesicā rosaceū, aut chamæmelinū, aut butyrū nisi aliqua nos inflāmatio impediat, demittemus similiter ēt si ulcus pascendo, aut alio quodā modo serpat, aut maleficū fuerit, singulis cōgruētia adaptabimus, cū ulcus inflāmatione caret, lauacrū adhibetur, inde emplastrum diachylon, tū lumbis tū imo uentri super accommodatur. Per totū uero curationis curriculū, femora inter se cōuenit deligare, & cū remediis requiescere. Sin exiguus calculus coli inciderit & per urinā reddi nequeat, præputium ualidè in anteriora attractū deligabimus iuxta glandis summitatē, itē posteriore parte pudēdi colē uinciemus, iuxta terminū ad uesicā spectantem cōstrictione adhibita: deinde infra colē diuidemus, super lapidē ipsum qui excidendis subijcitur, flexo aūt cole calculū eijciemus, solutisq; uinculis ulcus sanguine concreto uacuabimus. Posterius itaq; uinculum iniectum est, ne calculus retrorsum recurrat: anterius, ne post calculum exemptum præputij soluti cutis in oppositum recurrens diuisionem contegat.

De testiculorum partibus. Cap. LXI.

PArticularū quę circa testes habētur, finitiones cū ad ramicum incidendorū doctrinā cōferant prius describemus, q̄ ad illā ueniamus. Igitur testiculus substātia quædam est glandulosa, fragilis, ad genitricem seminis effecta. At nerui te-

 stium,

ſtium,quos Græci paraſtatas & cremaſteras ab eo appellãt, ꝙ ex illis genitales partes depēdēt,ſpinalis medullæ ex cerebri mēbrana propagines ſunt,cũ uenis arterioſis ad teſticulos pertinentes,per quos ſemen in naturalia permeat. Seminaria aũt uaſa, uenæ ſunt à caua uena in teſticulos ſinuoſis anfractibus pertingentes,unde teſticuli alimentũ capiunt. irē tunica erythroides naturæ neruoſæ,in gibba quidē parte, atq; anteriori, à teſticulo libera eſt: in cõcaua & poſteriore,ipſi adhæreſcit,ex peritonæo originē trahēs. Vocãt aũt partē hanc qua teſticulo adnata eſt,poſteriorē proſphyſin,quaſi dicas adnexũ Darti uero mēbranæ ſunt,quæ exteriorē teſticulũ cõglutinãt,iuxta tunicã erythroidē dictam ei adhærentes: quibus partibus & illa poſt teſticulos tunica adunitur. Hæc autē ipſa cutis exterior rugoſa teſtibus circundata,ſcrotum nobis Græcis oſcheon dr̃.

De aquoſo ramice,hydrocele dicitur. Cap. LXII.

HVmoris ocioſi in particulis ſcrotũ implicantibus colluuies,tumorē excitãs ſenſibilē,hoc nomē ſortita eſt. Itaque humor magna ex parte,in tunica erythroide appellata,teſticulũ ambiente,in partē anteriorē colligitur, qua potiſſimũ mēbrana illa à teſticulo ſeparat̃. Raro extra mēbranam hanc erythroidē uitiũ cõtrahitur. Subinde peculiari tunica humor cõprehenditur:uocantq; hoc malũ chirurgici in ſuperadnata ortũ. Quare ſi ob cauſam præcedentē,exēpli gratia, particularũ imbecillitatē uitiũ oboriatur,ſanguis alimēti ratione adductus,in aquoſam ſeroſamúe,& inutilē ſubſtantiam mutatur: ſi ex ictu,ſanguinea, aut fæculenta ſubſtãtia cõprehenditur. Cõis igitur nota eſt,tumor indolens,firmus, ac ſtabilis in ſcroto,quacunq; tandē occaſione nõ euaneſcens,ſed in iis qui modicũ cõtinent humorē,cedēs: in illis qui copioſum habẽt, nõ item. Ac quibus in erythroide tunica humor cõprehenſus eſt,tumor rotũdus paululũ, & oui modo lõgiuſculus apparet. His teſticulus in cõſpectũ nõ uenit,ut qui undiquaq; ſit implicitus. Sin aũt extra erythroidē mēbranã ſub dartis habeatur, propter paucitatē particularũ occurrit. At ſi humor in mēbrana ſuperadnata coierit propter cõtractionē ex omni parte, & ro tunditatē,tumor alterius teſticuli imaginē exhibet: & cum aquoſus humor extiterit,tumor cõcolor pellucet: cum autem fæculentus fuerit,aut ſanguineus,aut rubicũdus,aut liuidus apparet.

paret. At cũ in utraq; ſcroti parte hæ notæ apparuerint, duplicem ibi ramicẽ eſſe cognoſces. hoc modo ſcalpello curantur: deraſa pube & ſcroto, niſi puer fuerit, ægrũ ſuper ſedile reſupinabimus, podici panniculo multiplici ſubiecto, ſcroto aũt ſpõgia iuſtæ magnitudinis, ac ſedẽtes à ſiniſtra ægrotãtis, miniſtro qui ad dextrã ſedebit, iubebimus ut genitale in alterã partem protendat, & cutẽ ſcroti ad abdomen eleuet, nos ſcalpello ſcrotum à medio iuxta lõgitudinẽ uſq; ad pubẽ ferè recta linea incidemus, quæ uicina ſit lineæ ſcrotũ per mediũ ſecanti, diuidemusq; tũc tunicã etythroidem. Porrò ſi humor in adnata mẽbrana hæreat, quà uertex eiuſdẽ tunicæ eminet, illac diuiſionem moliemur. Hamulo aũt oræ uulneris diducẽtur, & cultro ad hydrocelicos aptato ſcalpelloq; dartos detegemus, crudata uero erythroidi, ſcalpello quo uenæ incidi ſolent, mediam ipſam diuidemus. per illas potiſſimũ partes, in quibus à teſticulo recedit. Humore iam toto, aut maiore ipſius portione in uaſe aliquo excreto, erythroidẽ membranam hamulis eximemus, quàm fieri licet tenuiſſimã ipſius partẽ. Inde uerò Antyllus ſuturis & medicina cruẽtis accõmodata utitur: recẽtiores ea, quæ ꝙ carnẽ inducat, ſarcotice appellatur. At ſi teſticulus putredinẽ expertus alióue modo uitiatus deprehendatur, uaſa cũ neruo, qui ab inguinibus dependet, cremaſtere dicto, fune excipiemus, ipſoq; cremaſtere præciſo, teſticulus eximetur. Itẽ in ijs qui duplici laborant ramice, ſimiliter bifariã curationẽ moliemur, utrinq; per ſcroti partes ad inguina lineas incidentes. mox ſpecilli mucrone per diuiſionẽ deorſum ad ſcroti extremum demiſſo, ipſoq; ſcrotũ attollentes, acuto ſcalpro lineam qua humoris eſt emiſſariũ, incidemus, ut & ſanguinem cõcretũ & pus per eam excernamus, ipſo uerò ſcalpelli mucrone linamentũ in longitudinẽ implicitũ ſuperiori diuiſioni inſeremus, & uibicibus per ſpongiã deterſis lanã oleo madentẽ per ſectionem infra ad teſticulũ, inſinuabimus, extrinſecus alias lanas uino & oleo imbutas ſcroto, imo uentri, inguinibus, regioni inter ſcrotũ & anũ & lumbis ſuperinijciebus, ac ubi linamentum triplex ſuper hæc implicitũ deligauerimus uinculo in ſex proceſſus expotrecto, congruiſq; faſciis, homo decũbet lanis ſcroto ſubiectis, ut cõquieſcat, pelleq; ſuper ipſas molli explicata, quo fomenta excipiantur. Superfundemus autem oleo calente, uſq; ad triduum. poſt hoc ubi ſolueris, tetrapharmaco lin-

teolis illito in uulnere, uteris, linamentum in longitudinē implicitum ex farinaceo polline superaccōmodans, extrinsecus fomenta rursus propter inflammationē usq; ad diē septimum inijcientur: inde medicamēto quod linteolo seruetur utemur. Vulnere expurgato, & carne iam mediocri obducta, deinceps etiā lauacris adhibitis linamentū in longitudinē implicitū auferri debet, & reliqua curationis parte subsequente, quēadmodum prius explicatū est, utemur. At si inflammatio quæpiā fuerit, aut sanguinis profluuiū, aut aliquid eiusmodi interea superuenerit, cōuenienter unicuiq; occurrere cōuenit, ne semel dicta iterū repetā. Si uero ustionē potius in aquoso ramice, sicut recentioribus uisum est, adhibeamus, omnia quæ ante chirurgiam, & post eā dicta sunt, exequemur, ipsum uero chirurgiæ opus sine ferro tantū & diuisione per humoris emissariū fieri debet. Decem itaq; aut duodecim ferramētis literā græcorum Γ imitātibus, & duobus gladiolis primū scrotū ferro Γ referēti per mediū aduremus, cultello aūt, aut cæco hamo membranas excoriantes ferramēto ensi simili, has ceu præcidentes, aduremus Nudata uero tunica erythroide, facilè aūt cum alba & tenuis existat, cognoscitur, acie ferramenti instar Γ literæ facti perurentes humorē excernemus, postea totam ipsam detectā hamulis attollentes, ferramento gladiolo simili auferemus.

De carnoso ramice & tophaceo. Cap. LXIII.

CAro in particulis quæ scrotū implicant alibi succrescēs carnosum ramicem producit. Nascitur aūt ea, ex causa latēte, testiculo fluxionem scirrhumq; experto, aut ex ictu, aut imperita post ramicis succisionē curatione: subsequitur aūt hos color ubiq; sui similis cū duritia. Si aūt tumor in scirrhū coaluerit, nullus nec color, nec sensus adest: si malignus sit, dolor urget punctorius. Itaq; manū admouētes ęgro, figurabimus ipsum, sicut & prius, diuidemusq; similiter, & siquidem ex generata carne, uitiū testiculi creatū sit, & darton membranā & erythroidē cōsimiliter discindemus, deinde testiculo eleuato, eoq; extra erythroidē exēpto, cremastere segregato à uasis, hęc quidē cōstringemus, illū uero nēpe cremasterem amputabimus: testiculū aūt qui cū adnata carne coaluerit, ceu alienum eijciemus. Sin hęc carnis generatio in tunica aliqua, aut, uase fiat, scroto diuiso subiectisq; carni membranis,
totum

totum quod in carnē cōcreuit auferemus, ꝙ si posterior com missura carne fuerit obducta, iis quæ ambiunt ipsam ademptis testiculū simul cū ea excipiemus: quippe fieri nequit, ut testiculus sine hac permaneat. Cæterum tophi & in testiculo & in membrana erythroide occalescūt, renixu multo, duritie, & inæqualitate à carnoso ramice & aquaso discreti. His igitur manum sicut etiam carnoso ramici admoliemur.

De uaricoso ramice & uentoso. *Cap. LXIIII.*

Vasa in scroto, aut dartis mēbranis, dilatata, uarices simplici uocabulo nomināt. Alia uero quæ testiculum nutriunt, si uaricū more dilatentur, uaricosum ramicem, Græci cirsocelen uitiū nuncupant. Notæ horū euidentes sunt, quippe pars affecta tumidior, obliqua modicè uuæ in modū, & testiculi relaxatio antea apparet, tū aliæ nonnullæ in agendo difficultates maximè in cursu, exercitio, & itinere. Hoc modo curamus: ubi cōmodè ægrum figuraueris, scrotum manu permulcetur, neruus cremaster in partē inferiorē repellitur. Facilè aūt is dinoscitur, ut qui tenuior uasis sit, solidior, renitésq; ceu potēs ualidusq;: æger quoq; ad depressionē ipsius indolet, & iuxta colē turbatur: uasa aūt digitis nostris & ministri excepta in scroto, ualideq; distenta, acie scalpelli obliqua adacta supra instrumentum quod uasis cedendis supponitur secabimus. deinde per hamulos ea quæ cuti subiacent eleuata excoriantur. uasis ut in capite de angiologia & aneurysmatis disputatū est, denudatis, acus duplex linū trahens transmittitur: ansáque lini abscisa, uasa & in prima ipsorū dilatatione & inferiori extremo fune deligabimus, & per mediū recta incisa linea, & sanguine qui coierat euacuato, medicina ipsos curabimus quę pus moueat, ut ēt funiculi cū uasis sua sponte excidant. Leonides autem præcipit, ꝙ si aliqua ex uasis testiculū nutrientibus dilatata fuerint, hoc modo esse faciendū: sin autē omnia, testiculum cū ipsis capi oportet, ne uasis alentibus destitutus contabescat. Porrò uentosus ramex, quū genere aneurysma existat, Leonidi quidē nō attingendus uidetur, propter periculū quod in uaricibus ab incessabili sanguinis profluuio accidit. Recentiores autē quum duplex ipsius sit generatio, alia ex quatuor uasis testiculum alentibus, alia ab arteriis darton membranam & scrotum intercurrentibus: hunc quidē ceu desperatæ salutis,

tis,repudiant: illum priorem ſcalpello curant, diſcernimus autem ipſos,quòd qui ab arteriis enaſcitur,facilè ad digitorũ constrictionem euaneſcat,qui à uenis teſticulum nutrientibus,aut neutiquam,aut cum multo metu. Cæterum curámus ipſos,ut in uaricoſis ramicibus comprehenſum eſt, ſingulas uenas fune excipientes deligantesque.

De inteſtinorum ramice. Cap. LXV.

INteſtinorum ramex,quem Græci enterocelen dicunt,eſt cum inteſtina ſunt in ſcrotum deuoluta: id quod fit aut peritonæo circa ilia dirupto, aut eodem extenſo. utraq; igitur,ruptura (dico) & extenſio ex uiolenta quadam occaſione præcedente proueniunt,nempe ictu,aut ſaltu,aut clamore. At qui laxationi fertur acceptus,propriè & propter reſolutionem & alias corporis imbecillitates.accidit. Notæ utriq; communes ſunt: conſpicuus in ſcroto tumor: item ꝙ in exercitiis,itinere,ſpiritus recentione,aliisq; occaſionibus, idẽ maior quàm prius euadat: cõpreſſus,tardè quidem recurrat, celeriter autẽ rurſus deuoluatur,ſupernè inteſtinũ reſupinatis in loco permaneat,donec exigantur. Stercus autem in ſcrotum receptũ periculum ſubinde ipſis intulit: dolent enim, nonnunquam etiã impreſſis digitis ſonitum elidunt. Peculiaria ramicis ad relaxationem relati indicia ſunt,ꝙ ob cauſas quaſlibet, nonnunquam inteſtinum deuoluatur, tumor æquabilis & profundus appareat,inteſtino quod deuolutum eſt, peritonæo conſtricto. Ex ruptura facti ramicis ſignum eſt propriũ,ꝙ una uice ac ſubito ab initio inteſtinnm deuoluatur, idq; ob cauſas uiolentas duntaxat: ꝙ tumor immenſæ magnitudinis, inæqualis,& per ſumma protinus in cute emineat,quoniam inteſtina extra peritonænm elabuntur. Si igitur rupto peritonæo omentũ duntaxat in ſcrotũ inciderit,uitium omenti ramex, Græcis epiplocele appellatur: ſi inteſtinum quoq; delabatur,omenti inteſtiniq; ramex, Græcè epiploenterocele dicitur: ſi uero & aqua in tunica erythroide apparuerit,cõpoſita ex tribus quoq; appellatio ſumitur. Cæterũ neq; hos,neq; ex ruptura inteſtinorum ramicẽ chirurgiæ ſubiicimus, ſolum uero ex relaxatione ramicẽ inteſtini manu curamus,hũc in modũ. homine reſupinato & cute iuxta inguina per miniſtrũ eleuata,trãſuerſam lineã incidimus,ut in angiologia explicitum eſt. Nonnulli uerò

non trãſuerſam,ſed rectã lineã ducũt,hamuloq; defixo diuiſionem explicant,quæ teſticulũ retractũ mẽſura adæquet, deinde rurſus tot hamulis per quartã cutẽ tranſmiſſis quot uulneris magnitudini ſufficiant,cæco hamo, aut cultro membranas & pinguedinẽ ſubtus excoriantes, ſcalpello præcidimus.detecto aũt undequaq; peritonæo,demiſſoq; indice digito ad poſteriorem ſcroti partẽ inter peritonæũ & dartũ membranã, poſteriorem cõnexũ ſoluemus,deinde dextra manu extremum implicantes ad interiora ſcroti,ſimulq; ſiniſtra peritonæũ retrahentes ad diuiſionẽ retrahemus teſticulũ una cũ membrana erythroide,ac miniſtro uni iubebimus teſticulũ eleuet, ipſi uerò poſteriorem adnexũ ex toto ſimul cũ membrana erythoide diſſoluentes,explorabimus digitis nũ inteſtini inuolutio quędam in tunica erythroide relicta ſit,& infra hanc ad aluũ propellemus,deinde acu bonæ magnitudinis linũ ducente duplex, decies implicitũ ad peritonæi terminum qui diuiſionẽ reſpicit per mediũ trãſuemus. †Succiſis aũt linis quatuor faciemus initia,atq;his per uinculũ rurſus implicatis, utrobiq; peritonæũ ualẽter deſtringemus,iterumq; initiis circunuolutis, aſtringemus quidẽ ſtrenuè,ut nullũ ex uaſis nutrientibus adhuc poſſit cedere ne inflãmatio inde cõcitetur, itẽ ſecũdum extrinſecus uinculum iniiciemus minus quàm duos digitos à priori diſtãs; Poſt hæc uincula digiti inſtar ex peritonæo relinquentes, totum ipſum orbiculatim pręcidemus, auferẽtes ſimul nimirum & teſticulum: rurſus diuiſione iuxta emiſſarium ſcroti adhibita,linamẽtum in longitudinẽ implicitum inijcitur, & fomẽtis oleo imbutis uinculiſq;,ut in aquoſo ramice iniectis, oĩa quæ reſtant,quẽadmodum illic expoſitum eſt,perficiemus.Nõnullos autem nõ imperitos chirurgos noui, qui membrana erythroide exciſa,ferramẽtis cãdentibus extremum ipſius adurerent ſanguinis profluuij metu,ut eſt ueriſimile. Hi autem ipſi poſt ſcalpelli adminiſtrationem ægros protinus in ſolio oblõgo ligneo,cui aqua ineſſet calida ad ſeptimum diẽ uſq; lauabant, quinquies per diem noctemq; id facientes, præſertim in pueris,& mirificè res proceſſit: nã citra inflammationem ipſi ſecabãt,& funiculi una cum corporibus protinus decidebant. Interea uero dum ægri lauabãt,prædictæ ſnperfuſiones inijciebantur.Alius quiſpiam præter cõmemorata etiam pipere trito cum oleo ceruicem ipſorum eodem tempore infricabat.

†Hic

†Hic locus ſic legiẽ in ueteri cod. κόψαντες δὲ τὴν διπλοῦν τέσσαρας ἀρχὰς ποιήσωμεν, και ταύτας κατὰ χιασμὸν ἀντεμπλέξαντες ἐξ ἀμφοτέρων, i. poſtquam ſciderimus duplicatum linum quatuor capita faciamus, & his decuſſatim implicatis ex utraq; parte peritonæum ualidè conſtringamus.

De inguinum ramice, bubonocele uocatur.
Cap. LXVI.

INteſtini ramicẽ ex relaxatione creatũ, inguinũ hernia præcedit: primũ. n. peritonæo nimis intẽſo, inteſtinũ laxatum tũc quidẽ in inguina abſcedit, facitq; ramicẽ, quẽ Græci bubonocelen dicũt. Hũc uetuſtiores in eũ modũ ſcalpello curãt, linea trãſuerſa per inguina intumeſcẽtia, tres digitos lõga inciditur Hinc mẽbranæ & pinguedo eximũtur, aduerſo aũt ſpecillo peritonæo per mediũ detecto qua faſtigiaẽ adigi debet, id n. inteſtina in altũ repellit. Itaq; peritonæũ intus reſtitutũ utrobiq; aduerſo ſpecillo, ſuturis inuicẽ cõmittemur, deinde ſpecillum extrahemus, neq; peritonæũ præcidẽtes, neq; teſticulum, neq; aliud quippiã retinẽtes, ſed præſidio cruentis idoneo per ſanãtes. Qm̃ uero recẽtiores uſtionẽ potius in inguinũ ramicibus probarũt, hãc quoq; non præter inſtitutũ trademus. Homo mediocriter moueatur, tuſſi uiolẽta, intẽtione, ſpirituq; retẽto. ubi tumor in inguinibus apparuerit, locũ qui uri debet, atramẽto ſcriptorio, aut collyrio, figura triãgula circunſcribemus, tranſuerſam lineam per inguina ſurſum ducẽtes, inijciemusq́; ſignũ per trianguli mediũ. poſtquã æger decubuerit, cãdens ferrũ per mediã notã imprimemus, primũ clauatum, inde per triãguli coſtas Græce Γ literæ figurã repreſentans, tertio laterculari, aut lenticulato totũ triangulũ adæquabimus, miniſtro per totã uſtionẽ ſaniẽ panniculo extergente: tã altè uero aduremus quouſq; pinguedinẽ pertingamus, idq́; in habitu corporis moderato, neq; n. in gracilibus ob ſiccitatẽ ferrũ altius admouendũ eſt, ne imprudentes peritonæũ aduramus, neque tamẽ in craſſioribus pinguioribusq́;, in quibus uel ante iuſtam uſtionẽ pinguedo apparet, ſed quantum uti conueniat artificioſa deprehendemus coniectura. Secundum uſtionem ſal una cum porro tritus cruſtæ inſinuabitur, & inguinatio in literæ χ ſimilitudinem ligamento utemur, per inſequẽtes dies remediis cruſtã adimũt, nẽpe phacomelite & ſimilib⁹ curabimus.

De scroto attenuato, laxoque attritorum panniculorum modo. Cap. LXVII.

LAxata scroti cute siue interioribus ipsius particulis uitiũ maximè indecorũ gignitur,quod Græci racosin appellãt.Leonides igitur resupinato homine, quod in ea superfluũ erat scalpello super aſſerẽ,aut durũ coriũ,quod incidendis subijcitur excidebat, orasq; uulneris suturis committebat. Antyllus autem tribus etiam quatuorve suturis superfluũ cutem prius punctam forfice acuta aut scalpello post suturas auferebat,suturisq; adunitam ut cruenta.

Quomodo fiant eunuchi. Cap. LXVIII.

CVm ars nostra huc tẽdat,ut corpora à statu qui præter naturã est in naturalẽ deducat,eunuchos faciẽdi ratio, quam Græci eunuchismũ dicunt, contraria promittit. uerum quia & inuiti subinde à præpotentibus quibusdã eunuchos facere cogimur, explicandus cõpendiosè modus est, quo illis satisfaciamus.duplex itaq; est,alter contusione, alter excisione perficitur, & prior quidẽ in hunc modũ. Pueri adhuc infantes.in aquæ calidæ soliũ collocantur:deinde ubi corpora eodem solio fuerint relaxata, digitis testiculi premuntur, usque dum aboleantur & euanescant, dissoluti non amplius ad tactum occurrant, Excisione hac ratione efficitur: Resupinatur in sedili qui eunuchus fieri debet, & scrotũ cũ testiculis sinistræ manus digitis premitur: quo facto duas lineas rectas unã per alterũ testiculũ scalpello incides:ubi exilierint testiculi cute detracta execabuntur, ita tenuissimũ solũ naturale uasorũ commercium relinquatur,atq; hic modus,eo qui per contusionem fit magis probatur. Nam qui contusionẽ testiculorum sunt experti,nonnunquam uenerem appetunt,parte aliqua ut uerisimile est testiculorum inter contundendum delitescente.

De hermaphroditis. Cap. LXIX.

HErmaphroditon uitium ex compositione Mercurijs, Veneris appellatum est, multũ utriq; sexui adferens indecori. Cùm.n.quator Leonide autore differentiæ existant,tres quidẽ in uiris,una in mulieribus constituitur. In uiris siquidẽ aliàs iuxta regionẽ inter scrotum,& anũ aliàs in medio scroto muliebris pudendi pilis obsiti forma apparet.Tertia uero ad hæc accedit in qua nonnulli ueluti ex pudẽdo quod in

ſcroto eſt urinã profũdũt. In mulieribus ſupra pudendũ iuxta pubẽ uirile freq̃uẽter genitale inuenitur tribus quibuſdã extantibus corporibus uno tanquã cole, duobus autẽ ueluti teſticulis. Tertia itaq; uirorũ deformitas qua urina per ſcrotũ excernitur, curationẽ non recipit, reliquæ tres curantur corporibus ſuperuacuis è medio ſublatis & ulcerum modo tractatis.

Quomodo nympha excidenda ſit, & cercoſis emendanda. Cap. LXX.

CAruncula in ſinu muliebris pudendi ſubſultans Græcorum lingua nymphe dicitur: quibuſdam immenſæ magnitudinis efficitur, & non decentis inuerecundiæ notam præſe fert. Quemadmodum uero nonnulli memoriæ produnt, ſunt quæ hanc partem arrigunt, uiris ſimiliter, & in uenerem ruunt. Quapropter reſupinata muliere uulſella nymphæ ſuperfluum prehenſum ſcalpello exindimus: diligentia adhibita ne altè ipſam penetremus: unde fluidus affectus, rhyada uocant, excitetur. Porrò cercoſim, cum ſit carnis ab uteri ore propago quæ muliebre pudendum repleat, interim foras caudæ modo procidat, nymphæ conſimiliter auferemus.

De muliebrium locorum thymis condylomatis & hæmorrhoidibus. Cap. LXXI.

THymus eminentia quædam eſt, nunc rubens, nũc alba, plurima parte ſine dolore, thymi corymbis ſimilis: condylomata uero, excreſcẽtiæ ſunt rugoſæ, quemadmodũ hæmorrhoides ijs quæ in ano ſunt reſpondẽtes, interim & ſanguinem profundunt. omnes itaq; eiuſmodi in mulieribus excreſcentias, quæ in conſpectũ ueniunt, inter detegendũ uulſella cõprehenſas, ferramenti quod ex dimidio ſpathã refert, acie excindemus, utemurq; galla læuigata, aut ſciſſo alumine. Nam è lino deligaturam in his maiores chirurgi non admittunt.

De non perforatis & phymo. Cap. LXXII.

GEnitales mulierum partes clauduntur, interim ex natura, interim ex acceſſorio, morbo quodã præcedẽte, aliàs in imo, aliàs in alis, ſæpe etiam in medio ſpatio, idque aut ſecundũ naturã aut ex obſtructione. Quod autẽ foramen interſepit intercluditq;, uel caro uel membrana eſt. Cæterum hoc mali graue fit impedimentũ, modo in coitu, modo in con

ceptu

ceptu uel puerperio, aliquãdo mẽsium purgatione, si quæ loca obstruit caro totum spatium occupauerit, in quibusdam.n.me dium foramine patescit. Causa igitur inuenta, uel ex promptu uel etiam demisso speculo, si quidẽ cõmissura solũ fuerit, hanc recta linea scalpello fistulis accommodato dissoluemus: sin au tem distentio; hamulis per mediũ corpus siue id membrana si- ue caro existat transfixis eleuatum, scalpello diuidemus, ac san guinis fluore medicamentis sine rosione siccantibus suppresso iis quæ cicatricem ducunt utemur, pessarium aliquo cicatricem inducente unctam subiicientes, in quibus potissimum non al- tè admodum administratio est adhibita, quod ea de causa fiet, ne particulæ rursus coalescant. Iam phymus in ostio uuluæ succrescens pari modo curatur.

De abscessu uuluæ. Cap. LXXIII.

VBi abscessus circa os uuluę prouenerit qui manu tra- ctari queat, non promptè ad sectionẽ properare consi- lium est, sed cum affectio fuerit absoluta, inflammatio plurima parte increuerit, corpora quæ humoribus incumbũt, attenuata, idq; propter uteri excellentiã. Inter agendum uero mulier in sella resupinabitur cruribus ad abdomen, & femina contractis, inuicẽ diuaricatis: cubiti ipsius sub poplitibus subii- ciuntur, & funiculis congruentibus ad ceruicẽ deligabũtur, me dicus autẽ ex dextra sedens tentabit speculo, quod dioptrã di cunt ætati accõmodato. conuenit autẽ specillo sinus muliebris altitudinẽ metiri, ne maiori speculi tridente, uterũ premi con tingat, & si amplior ille sinu reperiatur, linamẽta implicita alis imponuntur, ut super ipsa speculũ firmetur. Cæterum cõuenit speculi tridentem qui testulam habeat, in superiore parte intro demittere, & specillũ à medico cõtineri, testulã à ministro con uerti, ut laminis tridentis diductus sinus aperiatur. Iam uero si abscessus occurrens mollis & tenuis existat, qui digiti tactu sub sidet, iuxta uerticẽ diuidetur spathula, aut specillo: ori uuluæ pure uacuato, linamentũ in longitudinẽ implicitũ, lemniscon dicunt, tenerrimũ ex oleo rosaceo imponetur, uel potius ex- tra diuisionẽ sinui muliebri sine compulsu inseretur. Extra ue- ro summas oras & super pectinem lumbosq; lanæ succidæ aut puræ, oleo madẽtes accõmodabuntur. Tertio die insidebit mu lier in hydrelæũ calidũ, aut maluæ decoctũ: abstersis sudoribus linamentum

linamentum in longitudinē implicitū in fiſſuram tetrapharmaco per ſe,uel cum diſcocto melle inunctum leniter inſinuabis: erit autē ſolutum butyro aut roſaceo,exterior regio cataplaſmatis obducetur dum inflammatio ceſſauerit,& uulua abſceſſu purgata fuerit. Sin autem difficulter expurgetur, collui debet auriculario clyſtere ex iridis decocto, aut ariſtolochiæ aut melle. Cicatrix duci debet emplaſtro ex cadmia, ſoluto uino per linamentum madidum. At ſi intra os uuluæ abſceſſus fuerit. Attingi non debet.

Qua ratione partus ex utero excutiatur excidaturque. *Cap. LXXIIII.*

Quomodo ægrè parienti ſuccurratur tertio uolumine tradidimus:ſin autē eo nihil proficiatur, ad chirurgiā merito diuertimus, id primū notantes, mulier ſuperſtes ne futura ſit,an minus:& ſi quidem ſalus ſperatur tunc manum admoliemur: ſin contrà, attingi non debet. Quæ igitur perniciem ſui portendunt,inexpugnabili dormiendi neceſſitate ut in lethargo ſopiuntur,reſolutæ ſunt,& uix poſſunt excitari,ac ſi excitentur,imbecilliter reſpondentes, rurſus graui ſopore præmuntur. Nōnullæ conuulſionis modo contrahuntur, aut neruis cōmouentur,aut alimentū non ſentiunt,pulſus ualidè inturgeſcens deprehenditur, ſed languidus & imbecillis: quæ incolumes futuræ ſunt,nihil eiuſmodi patiūtur Oportet igitur reſupinam mulierē in lecto ſic collocare, ut figura ipſius magis ſit decliuis,crura ipſius elata mulieres utrinq; cōtineāt, aut quædā miniſtræ. Si uerò non adfuerint, mulieris thoracē uinculis quibuſdā lectulo adfirmabunt,ut ne corpus attrahentes ſequens,tractionis uim diſſoluat,ac alis uuluæ diductis, per miniſtrū † ſiniſtram manū contractam cum ualentibus digitis extenuatis,in oſtiolū inſeremus,idemq; pertētabimus, & oleo infuſo relaxabimus diſquirentes ubi uncū quo fœtus extrahetur,defigi conueniat. Idonei uerò loci ſunt quibus inijcietur, ſi in caput conuerſus infans deſcendit,oculi,occiput,os iuxta palatum,mentū,clauiculæ,& ſub coſtis ſitæ regiones, adhæc præcordia,quæ Græci hypocondria appellant:ſi in pedes conuertitur,oſſa ſuper pubem extantia,intercoſtalia, clauiculæ rurſus & deinde uncus dextra manu continebitur, flexu ipſius digitis occultato, ſiniſtra manu leniter inſeremus,& particulæ cuipiā

ex prædictis usq; ad uacua transmittemus. huic alter opponetur, quod attractio recta procedat, neq; alterã in partem inclinet, deinde æquabiliter trahetur non solũ recta, sed etiam in latera quemadmodum in dentibus eximendis fieri solet, & tensionem interea remittere iterũ non conuenit, postea uerò indicem digitũ unctum, aut etiam plures demissos inter os uuluæ & corpus impactũ, orbiculatim circumagere, ueluti excoriando: si autẽ iuxta rationẽ uncus subsequatur, in superiora transferre cõueniet, atq; sic agere dum perfecta fœtus sit extractio. Si autẽ manus obiecta fuerit, nec propter obstructionẽ queat conuerti, circumposito panniculo, ne reuoluatur, modicè attrahere oportet, ac prolapsam totam ab humero abscindere, idemq; facere etiam si duæ manus prociderint. similiter etiam pedes procidentes, corpore reliquo nõ subsequente, ab inguinibus amputari oportet: deinde reliquum corpus dirigere conandum. At si caput iusto maius obstructionẽ pariat, & hydrocephalon sit, id est, aquã in capite infans collegerit, spatula polypis dicata, aut scalpro, aut cultro quod scolopomechærion dicitur, inter digitos occultato, caluariã diuidemus ut uacuata concidat. ꝙ si naturaliter amplũ sit caput, similiter diuisam caluariã forfipe qua dentes aut ossa extrahuntur, cõprimemus. Si ossa emineant, hæc quoq; auferre ratio est. At si capite ad thoracem adacto, obstructio prouenerit, eodẽ instrumento clauicularum compages usq; ad interiora spatia diuidentur, ut humore uacuato thorax concidat & collabatur: quòd si non concidat, diuisas etiam clauiculas ipsas auferemus, tunc.n. collabetur. Porrò si imus uenter mortuo fœtu sit inflatus, aut aquam subter cutẽ collegerit, eadẽ ratione ac uia eum uacuare cũ ipsis interaneis aggrediemur. Cæterũ si in pedes deferuntur, fœtus declinati facile ad uteri os diriguntur: quòd si iuxta thoracem aut abdomen fuerit impactus, linamento ipsum attrahemus, eodemq; modo ea quæ ambiunt, diuidemus. At si reliquis ablatis caput ad superiora reuersum inhæserit firmius, sinistra manus demittetur in uterũ, & si os ipsius pateat, manũ in ima transferemus, ac caput inuestigatũ digitis ad os deuoluemus: deinde uncum unũ aut alterũ defigẽtes, propter orificij inflammationem non propellemus, sed infusionibus pinguibus copiosisq; utemur: itẽ insessibus, fomentis, & cataplasmatis, ut diducto ore auferatur, quemadmodum superius cõprehensum est.

Porrò latera fœtus,si quidem in rectū dirigūtur, prædictis utemur rationibus:sin minus, totū ipsum intus dissectū particulatim extimemus,cura adhibita, ne particula quæpiā ipsius nobis nesciis intus relinquatur. Postquā manu scalpelloq; administrationem obierimus, remedijs ad inflammationem inscriptis utendum est. quòd si profluuium sanguinis oboriatur, huius quoq; curationem accepisti.

†Huius loci multò uerior est scriptura in ueteri codice, τὴν εὐώνυμον χεῖρα συνηγμένην μετ' εὐρώστων δακτύλων λελιπασμένην, id est, dextram manum contractam cum fortibus digitis pingui aliquo inunctam,&c.

Si secundæ fuerint relictæ. Cap. LXXV.

FOetu excusso frequēter accidit,ut uelamentū illius in utero firmiter adhærescat,quod nostri secundas, Græci chorion,& deuterion appellant. Diducto igitur uuluæ ostio, secundæ quæ inibi relictæ sunt, & in partē aliquā orbiculatim conuersæ,facile educuntur. Manu siquidē sinistra calida,inunctaq; in fundum demissa,secundas sublabentes oportet eijcere. Si autē fundo uteri fuerint adnatæ,demissa similiter manu cōprehendentes tendemus,neq; in rectū,ne uulua procidat,neq; uiolēter admodū,sed leniter primum deducemus,huc illuc circumagentes, deinde paulo ualētius. hoc.n.pacto obsequuntur & à connexu dissoluuntur Quòd si uuluę os conniuere fuerit deprehensum, remediis ad hoc cōmemoratis utendum est. Si uires nō fuerint inualidæ,etiam iis quæ sternutamenta prouocant, & aromatum halitu ex fectili uapori conueniet: & si os uteri diductum sit,manu inserta,secundas ut dictū est extrahere conabimur. At sine sic quidem exemptæ fuerint,terrere nos non debet,secundum paucos.n.dies putrefactæ & in saniē resolutæ excidunt. Quia uerò grauitate odoris & caput opplent & stomachum peruertunt, suffitus conuenientes excitabuntur: ad eos autem cardamomum & ficus aridæ commendantur.

Quomodo coxendices adurantur. Cap. LXXVI.

QVemadmodum humerus,ita etiam coxa propter humiditatis copiam nonnullis excidens, ustionē postulat, quod Hippocrates his uerbis testatur. Quibus coxa ea diuturno ipsius cruciatu loco suo mouetur, crus contabescit & claudi fiunt,nisi ustionem experiantur. Conuenit igitur

tur tunc illum præsertim locum adurere, è quo articulus excidit: sic.n. humor redundãs desiccabitur, & locus cicatrice densatus nõn amplius os suspiciet, quare etiã penitius illic ustionem moliri conuenit. Recentiores autẽ tres crustas adhibent, unam retro urentes in acetabuli sinu, alterã supra genu extrinsecus, & tertiam supra exteriorem talum, quà est carnosior.

De fistulis & fauis. Cap. LXXVII.

CVm locus postulet de ani fistulis differere, nihil mali fuerit prius generatim de omnibus fistulis uerba facere. Itaq; fistula sinus est callo obductus, aliquatenus indolens, in pluribus nascens particulis, magna uerò parte ex abscessibus oritur parũ dextrè curatis. Callus autẽ continua quædam caro est, albida, madoris expers eoq; etiam doloris, neque uena, neq; neruo ad ipsum pertinente Interim sinus siccus, interim humidus est, nunc humor incontinenter fluit, nunc certis quibusdã temporibus remittit, ore ipsius oppleto iterumq; adaperto: Alias fistulæ in os desinunt, aliàs in neruum, aut aliã quampiam principẽ particulam, uel rectè intus tendentes, uel obliquè, item uel uno ore, uel pluribus peruiæ. Quæ igitur in grandes arterias aut neruos, aut tendines notatu dignos, aut membranã costas succingentẽ, aut aliquam principalẽ particulam deueniunt, uel neqnaquã, uel certe, cum artificiosaq; diligentia attingere debemus reliquis hunc in modũ manum admoliemur, primum tentabimus, si quidem rectè intus tendant, cultro excisorio: si oblique, specillo duplici cuspide, flexili. Huiusmodi autẽ sunt quæ ex stagno fiunt, itẽ ex ære tenuissima. In quibus autẽ duæ pluresve oræ habentur, notationi per specillum non obtemperantes, sinu per unum ipsius orificiũ adusto, ex clysteris in reliquas oras transitu deprehendemus, num una fistula sit pluribus oris dehiscens, in plures: ac ubi tentatũ est, siquidẽ per summa habeatur sinus, arctusq; sit, demisso specillo explicantes, scalpello figura cõmodiore callum tollemus, aut unguibus, aut acie scalpri deradentes: at si latitudinem habeat, corpora superflua, tolli debent: sin autẽ non summa occupauerit, sed penitius rectè tendat, eo quatenus licet in alto diuiso, orbiculatim totũ callum auferemus: quod si reliquiæ ipsius aliquæ remanserint, medicamento adurente eas consumemus, quod si amplus quũ sit medicamento non cedat, ferro can

dente crustas ei inducemus. Cæterũ si fistula in os terminatur, hoc idẽ quod integrum est, duntaxat rademus: ubi uero cariem aliamve quandã corruptionẽ experitur, quod uitiatũ est, totũ excisorijs, aciẽ inter sese oppositã habentibus tollemus, si opus sit, prius terebra perforatũ, siue ad perspiratũ duntaxat, siue ad medullam usq; fuerit uitiatum. At si os quoq; emineat, caulis modo porrectum, serra ipsum adimemus. Sumptis itaq; duobus loris, unius quidem medium ossi, eminenti subijciemus, ipsumq; per ministrũ attollemus: alterius autẽ quod crassius est, uel ex lana quoq; factum, similiter medium carni quæ ossi sub iacet adaptantes, initiaq; infrà prehendentes, per ipsum lorum carnem deorsum iubebimus detrahi, ne ipsa serræ dẽtibus perradatur, atq; hoc pacto nos excretionẽ molimur. Vbi uerò particula quæpiam princeps subiecta est, exempli gratia, membrana costas inuoluens aut spinalis medulla aut eiusmodi aliqua, inter excidendum aut serra concutiendũ os, lamina, quę quòd membranam cerebri custodit meningophilax græcè dicitur, subijciemus: non uitiato autẽ osse, totum orbiculatim carne nudum serra eodẽ modo deradetur Fieri nanq; haud potest, ut ossa circulatim implicita carne obducantur. Simili ratione si ossis terminus prope articulũ fuerit uitiatus, idam serra auferri debet. At si totum subinde os, nempe cubitus aut radius aut tibia aut eiusmodi aliquod contabuerit, totũ adimetur. Femoris autem caput, aut coxa, aut spinalis medullæ uertebra affecta, attingi non debet, periculi quod ex arterijs adiacẽtibus accidit euitandi gratia. Hoc igitur modo ac uia faciendũ est, in singulis ubiq; particularum uitiarum situ, uicinitate, & naturæ consortio inspecto, item morbi magnitudine, & laborantis uitium robore considerato. Cerion autẽ, hoc est fauæ quũ sinus sit fistulosus, mellea diffluens humiditate, eandem administrationem curationemque cum fistulis & aliis sinibus requirit.

De ani fistulis. *Cap.* *LXXVIII.*

ANi fistulæ latentes quidẽ notantur inde ꝙ ore nõ apparente dolor ipsis oboriatur, & purulenta humiditas per anum profundatur. Plurimis abscessus quoq; indicia præcesserunt: manifestæ autẽ cultro excisorio, aut seta porcina demissa noscuntur. Nam instrumentũ ad ima penetrat, & digito indice in sedem transmisso occurrit, fistula nimirum ad interiora

interiora perforata. At in ijs quæ perforatæ nō sunt, instrm digito, nō statim occurrit, sed obstat in medio corpus nō perforatū. Tortuosas aūt & labyrinthi modo flexuosas agnosces inde, q̄ instrm paululū procedat, pus aūt ad illarū portionē copiosum efferat. At quæ prope intestinū oriunt̄ fistulæ, agnitionem sui præbēt, q̄ nōnūquā & lumbrici & stercus per orificiū erumpat. In oībus aūt ferè callus aliquis in orificio prominet. Itaq; fistula īsanabilis est, quæ uesicæ ceruicē perforauerit, aut quæ ad femoris articulū sit, aut quæ ad ipsum lōganonē tēdat. Aegrè uerò cōsanescit, quæ orificio caret, tū quæ delitescit & in os terminat̄, multifariamq; fistla est: reliquæ in uniuersum facilē curant̄, administrātione hūc in modū adhibita: resupinato hoīe, ut cruribus sursum porrectis femora ad uētrem inclinet, quēadmodū fit in ijs quibus clyster in aluū mittit̄, si fistulæ extremū in summo occurrit, culter, aut auricularū specillum per orificiū demittit̄, subiectaq; cutis simplici linea excidit̄: si autē altè intra sedē fistulæ terminus finiat, demisso per orificiū cultello, siquidē perforatā ipsam inuenerimus, demisso iuxta oppositam affecto ano manū indice digito, eiusdē cultelli initiū adigentes, & deflectētes, ipsum foras reducemus, ac corpora quæ incūbunt cultello, simplici diuisione liberabimus. At si nōdū fistula perforata reperiat̄, in altū uero ani duntaxat terminet̄, & tentātibus nobis indici digito occurrat, corpus intercedens cū squamosum mēbraneumq; sit, uehemētius mucrone cultelli perforabimus, traductoq; per sedē cultro, rursus scalpello corpora quæ ei incūbunt dissoluemus, quēadmodū prius explicatū est. Si igit̄ terebræ, aut scalpelli ad fistulas accōmodati acie sinus fundū iuxta sedē perforauerimus, ipsum instrm per anum inserentes, illinc totū quod interiacet acie terebelli pertundemus, & post excisionem uulsella, aut forfice corpora diuisionē ambientia (calli aūt sunt) prehensa ex toto adimemus, musculum qui anū cōstringit, sphincter dr̄, ubiq; uitantes. Nōnulli siquidem rudius dū in alto sectionem molirent̄, ipsum cōuulnerarūt, atq; inde inuolūtaria stercoris excretio homini accidit. At si qui timi diusculi chirurgiā fugiant, Hippocratica uti debent è lino deligatura. Iubet siquidem Hippocrates, linū quintuplex crudū cultro foratro uel specillo p fistulā demittere, & lini principia cōiungi, ac quotidie cōstringi donec corpus totū quod duabus oris intercedit, dissectū, linū eructet. Si uetustate

malũ cõtraxerit, quum dissolues, ẽt psaro, aut eiusmodi quodã arido illito linum oportet pertrahere. Sunt qui foramini terebræ fistulis dicatæ insertũ linũ iuxta prædictã rõnem propellunt, quod meo iudicio nõ cõuenit. Dum.n. chirurgiã uitant, præter ꝙ hanc requirunt, ẽt curationem remorantur. de latentibus autem fistulis Leonides in hunc modum tradit. Cum autem alta pars stringentis anum musculi in fistulam dehiscit, quæ uel à sede incipiat, uel longius procedat, post notas iudicatas, disquiretur instrũ quod ad sedem diducendã sit aptatum. dico aũt exiguo per specillo quod Græci dioptrion appellant, anũ ut muliebrem sinum, distendi. At cũ fistulæ os clarè apparuerit, per ipsum specilli mucro demittetur, propelleturq; in imũ: lamina uero subiecta tota fistula super eã diuidet semispathula, aut spatha fistulis incidẽdis peculiari. Nos aũt cum in talem incidissemus affectũ, hoc administrationis modo uti non potuimus, ꝙ ductus fistulæ in cõspectum nõ ueniret. Nã inter anum & eius fibulã dextra parte sita erat, instrm uerò quod ei diducendæ erat impositũ, magis operationẽ adumbrabat: at per digitos distendentibus anũ nobis, rima quædã inter unam quandã ani rugã ceu fistulæ emissarium apparebat, etenim pus per ipsam emanabat, per eandẽ uero cultelli mucronẽ in fistulam demittebamus ceu manu ab ea ducti, deinde dextræ manus indice digito, ani fistulæ inserto, cũ inuenissemus quoddam inter digitum & instrm, tenue corpus, cumq; uiolentius cultellum digito adegissemus, fundum fistulæ sursum cõuersum perforauimus, ubi iam digito mucronem instrumenti foras traiectassemus, conspicuum nobis factum totum corpus quod inter fistulæ orificia habebatur, dico autem ea quæ initio ad humoris emissarium sita erant, & ea quæ nunc à nobis facta sunt scalpello præcidentes dissoluimus.

De hæmorrhoidibus. *Cap. LXXIX.*

CVm hæmorrhoidum notæ ex ipso quod uacuatur innotuerint, antequàm manum admoliamur, clystere utemur copiosissimo, simul intestini superuacua inanientes, simul & anum, ut prõptius interuertatur & extrema ipsius pars exeat, irritãtes. Resupinato igitur ægrotante aduersus lumen clarum, siquidẽ cõstrictione usi fuerimus, linũ quintuplex ferramẽto quo ora uenarum in ano extantia adurũtur,

uel quo

uel quo uuæ,labris hæmorrhoidum circumponentes unamquamq; hoc fune astringemus,una duntaxat relicta, qua sanguis superfluus emanet,quod etiã Hippocrates præcipit. Post astrictionẽ linamento implicito oleo madẽte,& ad sedem accommodato ligamine,usi,ægro quietẽ indicemus, oleo tepido, aut mulsa uentri medicãtes,deinde postea cataplasmate ex micis panis & croco utemur. Vbi hæmorrhoides exciderint uino cicatrix ducitur.Leonides aũt nõ è lino deligat, sed forcipe prehensas ampliter hæmorrhoidas scalpello excindit. A chirurgia,fuligine thuris utendum & amylo, chalcitide,uel eo medicamento quod usta spongia simul & pice cõstat,itẽ pastillo faustino ad absolutã adustionem. Alii uero instrumẽti quo uuæ uruntur,concauo,medicamine quod adurat repleto,quẽadmodum uuam, sic etiam hæmorrhoidas usserunt.

De condylomatis,tuberculis,& rimis. Cap.LXXX.

ANi condyloma loco solum ab eo quod muliebres locellos infestat,differt,rugosa & ipsa sedis excrescẽtia, aut inflãmatione,aut rima quæ dicitur rhagas præcedente.Per initia itaq;,tuberculum appellatur: cum occalescit autem,condyloma: quare conuenit,hæc quoq;, quemadmodum illa,uulsella apprehensa excindere,& medicamentis crustam ducentibus curationem absoluere.rimas autem à stercore potissimum indurescentes,& quia dum cicatrix generatur, occalescunt,inueterascuntq;,recentes,faciemus, uel unguibus uel scalpello radentes & cicatricem ut par est,inducemus.

De ano non perforato. Cap. LXXXI.

PVeris recens natis,anus ex natura nõ perforatus interim inuenitur,membrana uidelicet obstructus. hæc igitur si fieri põt,digitis ipsis dirumpetur: sin minus,acie scalpelli eam excidentes,uino curabimus.Q̃m uero & prouectis subinde ob ulcus non dextrè curatum anus committitur, conuenit hanc unitionem instrumento cõuenienti diruptam curare, fistula plumbea,aut obturamine quodã ano usq; dum in totum consanescat,cõmodè imposito,ne rursus coalescat. Porro obturamentũ medicamine quodã cicatricẽ ducẽte oblini debet.

Quomodo uarices excindantur. Cap. LXXXII.

VArix uenæ dilatatio est,aliquando in temporibus, aliquando in ima uentris parte sub umbilico,nonnunquã

etiam circa testiculos, sed maximè in cruribus. Hic igitur originem plurima parte ex materia melancholica trahit, eorum autem qui testiculis oboriuntur curationem per scalpellum iam in capite de uaricum ramice tradidimus, atq; his similiter crura infestantes aggrediemur, ab interiori femoris parte incipientes, ubi etiam origo ipsorum magna ex parte inuenitur. inferius enim, in plures distributi propagines difficilius tractantur Loto igitur humore, funiculum superiori femoris regioni circundamus. iubemusq; ut inambulet inde repletā uenam atramento scriptorio, aut collyrio notabimus iuxta uaricis situm trium digitorum, aut paulo ampliori spatio interposito, decumbente ægro cruribus extensis, alterum funiculum supra genu iniiciemus. Elata autem in tumorem uena, scalpellum adigimus, quà atramenti nota est tam altè, ut cutē duntaxat scalpellum penetret, ne uenam diuidamus. ubi oras uulneris hamulis diduxerimus & membranas cultro inflexo ad ramicem aquosum accommodo excoriauerimus, uena detecta & undiquaq; explicata femoris ligamenta soluemus, uase per cæcum hamum suspenso, acum duplex linum trahentem subijciemus, plexumq; lini amputabimus, & diuisa scalpello per medium uena, detrahemus sanguinis quantum usus postulat: deinde funiculo superiorem uasis partem constringentes, erectumq; crus eleuantes manuum expressu, sanguinem qui in crure est euacuabimus: deinde infrà rursus uas denuncientes, uel id uenæ quod inter uincula est, abscissum tollemus, aut manere id sinemus usq; dum sua sponte cum funibus excidat, & uulnere siccis linamentis oppleto, splenium uino & oleo madens, iniectum deligabimus, medicamentoq; ad pus faciundū apto quod linteolis illinatur persanabimus. Noui autem ueteres nonnullos, funibus non usos: alios inde uas denudatum ex cindere: alios altè ipsum eleuatum cum uiolentia extrahere abrumpētes. Verùm omnium tutissimus chirurgiæ modus est, quem supra diximus. Porrò uarices in imo uentris suboriētes consimiliter tractabimus item eos qui tempora infestant, quemadmodum in angiologia comprehensum est.

De dracunculo. *Cap. LXXXIII.*

DE dracunculo quomodo medicamentis potissimum emendetur, quarto libro peregimus.

De ex-

De extremarum partium præcisione, acroteriasmon appellant. *Cap.* LXXXIIII.

SVmmis partibus nonnunquam putredine cõsumptis, nẽpe manu aut pede, ut etiam ossa ipsa contabuerint, uel ex causa exterius adueniente, fracta, uel etiam ex interiore causa putredinem experta, & serrula præcidi postulent, ante hanc necesse est corpora ossibus circundata primum diuidere. Verum quia dum hoc primum fit, deinde longiore temporis spatio sertæ administratio peragitur, sanguinis profluuij metus subsequitur, rectè Leonides non omnia primum corpora præscindit, nisi ex toto putredine contabuerint, sed partẽ, ubi non plures neq; grandiores esse uenas aut arterias existimet principio celeriter usq; ad os resecat, deinde os protinus serra præscindet, panniculum lineum partibus sectis circumponẽs, ne serra per ipsa tracta dolores pariat. Atq; tunc reliqua parte excisa, ferramenta candentia uasis inijcito, & sanguinis fluore suppresso linamentis insertis & conuenienti deligatura adhibita, remedio utitor quod pus moueat.

De unguium pterigijs. *Cap.* LXXXV.

PTerygium in unguibus carnis incrementum est partem unguis operiens. Fit autem in pedis manusq; potissimũ pollicibus: in pedibus quidem, ex offensione plerunque: in manibus autem, ex neglecta reduuia, inflammata, & in pus mutata. Siquidem hoc, pus dico, spatio temporis unguis radicẽ exedit, ipsumq; corrumpit, subinde totum abolet, sæpe mediũ unguis admodum infestat. Iuxta unguis autem radicẽ ipsam, nonnullam ipsius partem putrefactam, aliquando totam radicem à rosione immunem relinquit: Est quum & os corrũpat, odor ædaẽ grauis, digitus per summa dilatetur magisq; liueat. his igitur manes debet admoueri, ita ut totam unguis partem relictam acie scalpelli resecemus auferamusq;, deinde exulceratam incisamq; partem ferramentis aduramus. Etenim pterygium genere depastio est, quæ nome Græcè dicitur, neque subsidet, nisi adustum, adeoq; si negligitur, digitum corrumpit. At si osse & ungui à uitio immunibus, exterior unguis angulus qui delitescit, & carnem ipsi agnatam pungit, & inflammationem excitat, conuenit pungentem unguis particulam tenui cultro aut eiusmodi quodam subiecto sublimen eleuatã,

acie

acie ſcalpelli adimere, & quod eminet medicamento cruſtis faciundis idoneo conſumere. Pleriq; hoc modo adminiſtrationis conſanuerunt. Si amplius fuerit uitiũ primùm ſcalpello circùm adimemus, mox remedium ex medicamẽtis petemus.

De ungue contuſo. Cap. LXXXVI.

QVoniam uero ſubinde ex ictu unguibus contuſis dolores ſubſequuntur, qui ad manus operationem nos pertrahant, ſatis eſt Galeni uerba hic appoſuiſſe, quę ſonant in hunc modum. Vnguibus contuſis præſens planè remedium ad dolorem auferendum ſangu nis detractionem experti ſumus, quum pulſus doloresq; uehementiſſimi oboriuntur. Cæterum linea obliqua, non recta in imum, ſupernè deorſum ſcalpello acuto debet incidi, ut ſanie excreta, ſecta hæc unguis particula ueluti operculum quoddam ſubiacẽtium efficiatur. At ſi in rectum ſupernè deorſum lineam duxeris carnis excreſcentia quam Græci ὑπερσάρκωτια uocant, diuerſum nimirum corpus à carne quæ ungui ſubijcitur per mediam diuiſionem ſuppullulante, gignitur, inde rurſus dolores prehendũt, quos in reduuiis nominauimus, carne quæ ſub ungue ſuccreuit, compreſſa. Quia igitur ex huiuſmodi ſectione dolorẽ protinus ægro adimi uidere licet, per dies inſequentes commodũ eſt, nobis ſubſectam unguis carnem leuiter attollentibus, unguis ſaniem excernere, ac rurſus ſubiectæ carni quemadmodũ dixi unguem operculi modo imponere: reliqua uero digiti totius medicina uti conuenit quæ leniat, diſcutiatq;.

De clauis, myrmecijs, & uerrucis. Cap. LXXXVII.

CLauus rotundus callus eſt, coloris candidi, clauorũ capitibus ſimilis: toto corpore, ſed pedũ ſolo digitiſq; præcipuè enaſcitur, dolor ſequitur, & inceſſus impedimentum. Itaq; circunſcarificatus uulſellaq; apprehenſus, ſcalpro acutæ aciei, aut quo uenæ ſcinduntur, radicitus eximetur. Nõnulli, ne rurſus ſuccreſcat, candenti ferro utuntur. Myrmecia uerò cutis tuberculum eſt exiguum, calloſum, rotundũ, & craſſum, ad baſim inſidens, & ad frigora ſenſum formicarum morſibus ſimilem excitat. Hæc quoq; totum corpus, præſertim aũt manus infeſtat, nonnulli igitur, inter quos & Galenus eſt, præcipiunt ſcarificata extrema parte, fiſtula pennæ durioris, quales ſunt ueterum gallorum, anſerum, & aquilarum, in imum

adacta,

adacta, ex basi myrmeciam auferre. Alij ærea, aut ferrea fistula, idem faciunt Recentioribus satis est, scarificatam uulsellaq; apprehensam, scalpro, clauorum modo excindere. At uerruca, quæ acrochordon græcè dicitur, exigua cutis eminētia est, doloris expers, callosa, rotunda, plurima parte basim habet angustam, ut suspensa esse uideatur. Nominata uero sic est, quòd chordæ nexui respondeat. Extendentes igitur, eminentiam excindimus: sin autem hoc non fiat, lino saltem, aut pilo deligabimus. Noui plerosq; & has & prædictas omneis excrescentias ferramento extincto, ut dicunt, consumpsisse.

De telis è corpore extrahendis. Cap. LXXXVIII.

CHirurgicæ partem telis extrahendis dicatam maximè necessariam esse poeta Homerus his uersibus innuit.

Vir medicus multis alijs præstantior, ut qui
Corpore tela trahens, medicamine uulnera curet.

Primum itaq; telorum differentiæ enumerari debent, differunt autem tela materia, figura, magnitudine, numero, habitu, uiribus. Materia quidē quatenus hastilia, aut lignea sint, aut arundinea. Ipsa uero tela aut ferrea sunt, aut ærea, aut stānea, aut plumbea, aut cornea, aut uitrea, aut ossea: aut arundinea, uel etiam eadem linea, tot enim dīię potissimum apud Aegyptios reperiuntur, figura autem, quatenus alia sunt rotunda, †alia ungulosa, nempe triāgula, alia sulcata quæ & gonchota dicuntur, alia trisulca, atq; alia cuspidata, alia cuspidibus carēt. ac cuspidatorum, hæc cuspides posteriora spectantes habent, ut dum extrahuntur cōtra defigantur, illa in anteriora, ut propulsata idem faciunt: quædam obuersas cuspides habent, fulminis instar, ut dum ipsa trahuntur propelluntur q;, in obiecta infigantur. Sunt quæ mota cardine cuspides habent, cōtractas, quæ dum in trahendo explicantur, telum extrahi prohibent. Magnitudine uariant tela, quatenus alia magna sunt, ut trium digitorum longitudinem expleant: alia parua, ut unum digitum æquent, quæ sanè & myiata apud Aegyptios uocantur, alia medium inter hæc locum occupant. Numero autem quatenus nonnulla simplicia sunt, nonnulla composita. tenuia siquidem ferramenta ipsis imponuntur, quæ in teli extractione in imo delitescunt. Habitu, quatenus alia ferrum acutum ligno habent insitum, alia cōcauum: ac quædam firmiter ligno infixa

infixa sunt, quædam negligentius, ut in extractione separata intus remaneant. Viribus differunt, quatenus ueneno quædā sunt oblita, quædam non. Atq; hæc sunt telorum discrimina. Nunc dicamus quō extrahantur in conuulneratis, & in bello, & extra bellum, sponte, & inuito, quacunq; occasione, ac qualibet ex materia confecta. Cæterum dupliciter tela in carne extrahuntur, tum euulsione, tum propulsatu. In quibus n. per summa telum impactū est, euulsione eximi debet. similiter ēt quæ altē inhærent, obiectæ uero partes si conuulnerentur, sanguinis profluuio, aut dolore ex consortij lege periclitātur. At propulsatu utimur in quibus altē telum infixum est, & partes obiectæ breue spatium cōtinent, neq; neruus, neq; os, neque eiusmodi aliquod diuisionem impedit: osse autem cōuulnerato euulsorium modum assumit. Si igitur telum conspicuū fuerit, inde extractionem moliemur: si occultatum est, conuenit autore Hippocrate, modò uulneratus possit, in ea figura constitutum notare, in qua ēt uulneratus est: si non possit, iacentis certè quatenus licet modo figurantes specillo tentabimus, & si quidem in carne fixum est telum, manibus extrahemus, aut eius hastili quod etiā atracton appellant, nisi exciderit, ligneumq; id potissimum fit: si excidat forcipe qua dentes radicesue, euelluntur, aut ferramento quod à telo extrahendo belulcum Græci uocant aut alio quopiam instrō accommodo, extractionem moliemur, nonnunquam etiam carnem prius incidentes, si uulnus instrm non recipiat. At si etiam in opposita telum processerit, nec illac ipsum possit extrahi quā infixum est, diuisis ijs quæ opposita sunt, per illa ipsum eximemus, uel euellentes ut dictum est, uel per eam partem in quā tetendit propellentes, uel si hastile exciderit, demisso instrumento propulsorio ita ut neruum, aut tendinem, aut arteriam, aut eiusmodi aliquod necessarium uitemus, protrudere oportet, turpe siquidē est, dum telum extrahimus, peius eo malum efficere. Et siquidē caudatū telum sit (hoc aūt specillo deprehendemus) fœmina propulsorii instrumēti demissa accōmodataq; telum propellemus: si cōcauitatem, marem. Telum uero exēptum si sculpturas quasdā habere, ceu aliorum tenuium ferramentorū quæ ipsis imposita esse possint, appareat, specillo rursus usi, si illa inueniamus, eadē rōne & uia auferemus: sin oppositas cuspides, ut uerisimile est, telum habēs nō exilierit, uicinus

ei locus

ei locus diſſecari debet,ſi nulla pars neceſſaria contigua ſit, detectumq; telũ eleuantes,modeſtè extrahemus. Nonnulli uero exigua arundine cuſpidibus ipſis circumpoſita ſic telum euellunt,ne carnes à cuſpide radantur.& ſi uulnus inflammatione uacauerit,ſuturis uſi cruentorum modo curabimus: ſi inflammationem experiatur,fomentis,cataplaſmatis,& conſimilibus medebimur. Porrò ſi uenenato telo quis ictus eſt, totam carnem quæ ueneno iam mutata eſt,ſi quidem fieri poteſt,præcidemus. Agnoſces autem eam quòd è ſana carne differat pallida enim,ſubliuida,& ueluti emortua apparet. Aiunt autẽ Dacos & Dalmatas cuſpidibus elenium & ninum dictum obline re,idq; ubi ſanguini uulneratorũ obuenerit,hominem occidere:comeſtum uero ipſis innocuum eſſe, & nihil mali,efficere. At ſi telum oſſi inhæſerit,rurſus inſtrumento experiemur,& ſi quidem caro impediat,hanc adimemus aut diducemus.ſi uero etiam altè in oſſe lapſum eſt,quod cognoſcimus ſi firmiter id infixum nulla ui cõmoueatur,exciſorio cultro oſſe quòd iuxta eſt exempto,aut etiã terebra prius perforato, ſi craſſum ſit, telum liberabimus. Porrò ſi in principem aliquam particulã telum defigitur,exempli gratia,cerebrum,aut cor, aut guttur, aut pulmonem,aut iecur,aut uentriculum,aut inteſtina,aut renes,aut uuluam,aut ueſicam,quum iam notæ lethales apparuerint,& euulſio præſertim multum cruciatum exanionemq; acceſſitura eſt, nihil tentabimus, ne præterquam quòd nihil ſumus profecturi,etiam conuitiandi occaſionem idiotis præbeamus. Si uero exitus fuerit obſcurus nec in conſpectum ueniat, præfati periculum,opus aggrediemur. Multi ſiquidem abſceſſu quoq; in aliqua uitæ neceſſaria parte oborto,præter opinionem conſanuerunt,quum & iecoris fibram,& omenti partem, peritonæique, & totam uuluam ſubinde ademptam fuiſſe,nec mortem inde ſubſequutam,memoriæ prodatur. Eſt quum gut tur de induſtria ſubinde in angilis diuidamus, ut in capite de ipſius inciſione dicebamus telum itaq; ſi in his relinquatur, in præſentaneam mortem præcipitat , præterquàm quòd artem etiam inhumanum oſtendat:ſi eximatur,fortè etiam ſalus ſubſequitur. Porrò principaliũ particularum uulneratarũ agnitio, non eſt difficilis,ut quæ ex accidentium proprietate,ex cremẽtis,& particularũ ſitu, inueniatur. Si enim cerebri membrana uulnus accepit,dolor capitis ualidus ſubſequitur, oculi feruẽt,

rubentq;

rubentq;,lingua agitatur,mens desipit. Si cerebrum percussum est,ægri concidunt,uox nihil sonat,facies peruertitur,bilis uomitus sequitur, sanguis per nareis erumpit, per autem humor albus pulticulæ similis emanat,sanies per uulnus exit. At si in uacuam thoracis regionem telũ defigatur, foramine spatioso permanente spiritus erumpit. Corde uulnerato iuxta mamillam sinisteriorẽ, telum apparet non penetrant, sed ceu alteri impactum,ac nonnunquã pulsatilem motũ ædit, sauguisq; niger effertur,si transitus pateat:extrema frigescunt, sudor emanat,animus deficit,& sine mora exitium subsequitur. Pulmone icto,si spatiosa laxitas est, sanguis ex plaga spumans uacuatur:quum non est;ore magis per uomitũ redditur, ceruicis uasa attoliuntur,lingua alium colorem assumit,multum spiritus attrahunt ægri,frigidi appetentes. In septo transuerso uulnerato,telum quidem iuxta spurias costas defixum apparet,inspiratio autem magna oritur,cum gemitu & dolore per totã humeri partium compagem. Quòd si abdomen uulnus acceperit, id ex recrementis innotescet, quum latum intus spatium existat,uel etiam telo exempto,uel hastili intus fracto, succus ex uentriculo euacuatur,ex intestinis stercus,interim & omentum,uel intestinum procidit. Vesica autem uulnerata,urina excernitur. Itaq; in cerebro eiusq; membranis ictis,caluaria perforata telum eximimus,quemadmodũ in capitis fracturis mox dicetur. in thorace autem, nisi telum subsequutum fuerit, per mediocrem intercostalium incisionem, uel etiam una excisa costa,lamina quæ membranam custodiat subiecta, euellemus. Similiter in uentre, uesica, cæterisq; in alto particulis, si quidẽ telum subsequatur,citra negotium eximemus: sin minus,rursus disione adhibita medicina utemur,quæ cruentis cõueniat. In uentre, si res postulet, etiam suendi eius ratio,quæ gastroraphia dicitur accommodabitur, quem in modũ comprehensum est. At si in grandiore quodam uase,exempli gratia, in iugularibus uenis quæ in imo latent, aut arteriis quas carotidas appellant, aut etiam magnis arteriis quæ alas uel inguina intercurrunt,telum dexfium,copiosius sanguinis profluuiũ propter exemptionẽ minetur,ratio est hæc funibus antea ex utraque parte constringere, deinde teli euulsionem moliri. At si particulæ plures confixæ fuerint,uerbi causa, brachio cum thorace coniuncto,uel cubito cum aliis corporis particulis, uel pe-

dibus

dibus inuicem, ſiquidem non per totas utraſq; partes telū penetrauerit aut haſta, apprehenſa hæc extrinſecus, ueluti etiam in una euellemus: ſin ambas penetrauerit, dimidia ligni parte ſerra reſecata, particulatim ſingula faciliori figura extrahimus. Quoniam uere & lapides ſubinde uel buccina, uel plumbum, uel ſimile quippiam ex funda mittitur, tum ui, tum quòd anguloſa ſunt defiguntur. Agnoſces igitur ea, quòd moles aſpera & inæqualis illabatur, item quòd non omnino in rectū tendit diuiſio, ſed amplior, & caro ueluti cōtuſa liuidaq; appareat, adhæo, quòd cum grauitate dolor affligat. Hæc igitur conuenit agitata inſtrumento quo quid attollimus, aut aduerſa ſcalpelli parte, aut uulnerario ſpecillo recipere. ſi autem fieri poteſt, etiam forfice extrahemus. Multis autem infixa tela integra intus inſederint, quæ uulneribus cicatrice obductis, deinde longiore temporis ſpatio partem eam abſceſſu occupante & dirupto exiliere.

† Hic locus ſic deſcriptus eſt in vet. Cod.] τὰ δὲ γωνιωτὰ καὶ τούτων τὰ μὲν διχλώχινα, τὰ δὲ γλωχινωτὰ καὶ λόγχωτα καλούμενα, τὰ δὲ τριγλώχινα, i. alia angulis habeutia, & horū quidē alia duos angulos habēt, alia uerò angulū habentia, quæ lonchota, id eſt, longa ut haſta, alia tres habent angulos &c.

De fracturis, & quot ipſarum ſint differentiæ.
Cap. LXXXIX.

PRoximū fuerit tradita carnis uitiorū manu ſcalpello've curandorū ratione, etiam de oſſiū fracturis, dico ſanè etiā luxationibus, ſermonem inſtituere, quoniā & ipſæ chirurgiæ generi ſubijciuntur & primū de fracturis agam, ijsq; prius quæ in capite fiunt, tum quòd inter carnis & oſſiū chirurgiam medium locum obtinent, tum quòd omnibus partibus caluaria præcellit. In uniuerſum igitur fractura oſſis eſt diuiſio, aut ruptura, aut præciſio, à uiolentia quadam extrinſecus accidēs. Cæterum plures fracturarū ſunt differentiæ, alia ſiquidem dicitur fieri raphanidon, hoc eſt, ad raphani ſpeciem, alia ſchidacidon, alia ες onycha, alia alphithidon, alia cata apothrauſin, id eſt, iuxta refrectionem. Raphanidon igitur ruptura oſſis eſt tranſuerſim per craſſitudinem facta, quæ etiā ſicyedon & caledon nonnullis appellatur, ex cucumerū & cauliū fractorū ſimilitudine. Schidacidon autem, quaſi aſſulæ modo, eſt oblonga

ossis fissura. εις onycha, quasi dicas in unguem, iuxta partẽ aliquam recta est fissura, in extremo lunata: quę etiam calamidon appellatur. Alphitidon, ad farinæ similitudinẽ dicta, est quũ os in multas tenueis partes finditur, quæ & ipsa caryedõ à quibusdam uocatur. Refractio aũt, quæ apothrausis dicitur uel etiam præcisio, est quũ pars ossis per summitatis rupturã aufertur, ut ablata superinnatet. Atq; tot fracturæ constant differentijs.

De fracturis capitis. Cap. XC.

FRactura in capite peculiariter caluariæ est diuisio, nunc simplex, nũc multifida, à ui quadam exteriore facta. Porrò differentiæ capitis fracturarũ hæ numerantur. Rhogme, id est fissio, Eccope, hoc est excisio, Ecpiesma, quod est effractio, Engisoma, id est corporum appropinquatio, Camarosis, hoc est testudinatio, in infantibus etiã Thlasis quod est contusio. Rhogme igitur caluarię per summa est diuisio, aut rima profundior, in qua nequaquam os uitiatũ foras emouetur Eccope caluariæ fissura est cũ ossis offensi ruptura. At si à reliquo osse pars offensa discesserit, aposceparnismon nonnulli uitiũ appellant. Ecpiesma in multas parteis caluariæ effractio est, in qua profundius ossa descenderint, & cerebri membranam contactu suo premant. Engisoma caluæ ictus est, in quo os uitiatũ ad interiorem cerebri membranã descenderit. Camarosis diuisio caluariæ est, in qua pars affecta camerę modo exaltata relinquitur, ut Galenus tradit, ac intro à sanis fracturæ partibus ossa magis recedunt, membranæq; innitũtur, quemadmodum in ecpiesmate sic enim ille existimat. Alii etiam trichismon, quasi dicas capillationem, his adnumerarunt. Est autẽ trichismus arctissima rhogme, sensum plerunq; fallens, eoq; latens: quæ quia non facilè se ostendit, mortis causam sæpe adferat. Thlasis caluariæ diuisio non est, eoq; nec fracturam rectè dixeris eiusmodi affectionẽ, uerùm est ossis caluæ in interiorẽ partem impulsio, aut inflexio, concauitatẽ integra caluæ continuitate tantũ efficiens, ut licet in plumbeis ex crudoq; corio confectis uasculis, si foris percutiantur illidanturve, cõspicari. Porrò contusionis huius duæ existunt differentiæ: uel enim calua per totam ipsius crassitiẽ contunditur, ut frequenter etiam cerebri mẽbrana abscessu occupetur: uel omnino à caluaria hæc per totum aut non per totũ premitur, sed iuxta exteriorẽ duntaxat

taxat superficiem usque ad laminam secundam deprimitur. Sunt qui his differentiis apechema, quasi dicas ab Echo responsionem, addiderint. Ea est, à contraria ictus parte facta caluariæ fractura. At falluntur hi, quoniam non fit in hominis calua quemadmodum in uitreis quibusdam uasculis fieri illi docent. illa siquidem uacua sunt, ideoq; id patiuntur: calua autē hominis undiq; plena & alioquin solida est, ac rhogme seu fissura caluariæ, quæ aliarum complurium capitis partiū ictarum lapsu, uel citra cutis continui solutionem generatur: quæq; postea abscessu in ea facto, eodemq; secto, apparuerit, in opposita ictus parte factā esse ipsius uidetur. atq; hoc uitiū quemadmodum prima dicta rhogme curatur. Si igitur fractura capitis facta fuerit, speciem ipsius ex corpore quod percussit, deprehendes, si acutum fuerit, aut graue, aut durum, aut uiolenter impactum. Item ex symptomatis quæ icto superueniunt, exempli gratia, uertiginibus, uoce amissa, aut subito collapsu, præsertim in engisomate, aut cōtusione, aut ecpiesmate, aut interiori camarosi cerebro cōpresso: item ex notis quæ à sensu capiuntur. S. n. ampla cutis fuerit diuisio, per ipsam promptè cognoscemus: sin autem diuisio non per totū ierit, aut angusta sit, fracturam tamen esse suspicemur, cutè diuisa, & oculis, & specillo demisso eam pernoscemus Si n. ex alijs quæpiam fracturis fuerit, inde manifestum euadet: at si rhogme solum angusta & pilosa sensum fugiens, medicamento aliquo nigro, liquido, uel etiā ipso atramento scriptorio infuso, os rademus, ipsa nanq; rhogme nigra ostenditur, conuenitq; rasuræ tam diu insistere, quousque signum rhogmes aboleatur. Si ad cerebri membranam usq; peruenerit fractura, non rademus, sed agnoscere conabimur utrum membrana ab osse recesserit, an affixa permaneat. Si enim ipsa manet, inflāmatio nulla uulnus infestat, ęger paulatim febri liberatur, & pus coctum apparet: si recesserit membrana, augentur dolores, & febris similiter, os alium sumit colorem, pus tenue & crudum effertur, & si medicus rem negligentius tractet, nec perforatione utatur, hoc grauiora oboriuntur symptomata, nempe bilis uomitus, conuulsio, mentis delirium, febris acuta, in quibus manum admoliri non oportet. Quòd si his absentibus membrana cerebri nō abscesserit, rhogme autem duntaxat fuerit, etiam solo rasorio curatur, uel si usque in altum penetret. Sin autem tantum usq; ad laminam se

cundam, quæ diploe dicitur, fractura peruenerit, eo usq; radendum est, uel etiam confractum os eximendum, quemadmodum docebitur. At si in tenuia frusta os fuerit comminutum, hæc quoq; diligenter instrumento idoneo auferentur, etiam si membrana non abscesserit. Ab initio autē quū uulneratū suscēperis, hieme quidē ante diē quartū decimū omnino os auferre tentato: æstate, ante septimū priusquàm cōmemorata oboriantur symptomata. Cæterum manum hoc modo admolieris.

Caluariæ fractæ curatio.

DEraso super uulnus capite, duas lineas iuxta rectos angulos mutuò se secanteis, quæ literæ X figuram accipiant, incidemus. harum autē alterā esse conuenit, quæ iam antea erat, deinde quatuor in uertice angulos excoriantes, ut totum os, quod perforabitur nudum exstat: si quidem sanguis fertur, linamentis ex posca obiectis cohibebimus: sin minus, siccis dein de implicito linamento ex uino & oleo iniecto, conuenienti uinculo utemur. sequenti die, nisi recentius aliquod symptoma prohibeat, perforare os uitiatum aggrediemur. Collocato igitur in sedili ægroto, aut recumbente prout uulneri conuenit, auribusq; ipsius lana obturatis, propter sonitum qui ex appulsu redditur, uinculum aliquod uulneris soluemus. linamentis omnibus exemptis, & spongia detersis sordibus, iubebimus ministris duobus, ut tenuibus fasciolis circumpositis, quatuor angulos corporum quæ fracturæ incumbunt, attollāt, & si quidem os fuerit imbecillum, aut natura, aut fracturæ uitio, id scalpris excisoriis acie inter se aduersis, auferemus, primum cauis excisorijs scalpris, quos Græci cyclıscos uocant, à latiore incipientes, mox angustioribus, deinde specilli modo angustis, malleolo sensim adactis, ad capitis concussionē utemur. Si autem ualidum os fuerit, prius eo terebellis quæ mergi non possint, quas ab argumento a baptismos dicunt, perforato, (eiusmodi uero sunt quæ paulo interius quàm culpis acuta est, eminentias habent, quæ ipsas ad cerebri membranam demergi prohibeant) per scalpra circuncisione usi, id quod uitiatū est, auferemus, non subito, sed particulatim, siquidem fieri potest, digitis: si non, forcipe, aut uulsella qua uel ossa uel pili apprehenduntur, aut eiusmodi quodam instrumento. Locus autē qui inter foramenta est, tantum spatium continebit, quantum maximi

mucronis

mucronis specilli longitudo, tam altè uerò descendet, ut interiorem ossis superficiē accedat, cura adhibita, ne membranā cerebri terebra attingat. Quare etiā terebram ossis crassitudini respondere conuenit, cōpluribus id genus ad hoc præparatis. At si fractura caluariæ usq; ad secundam laminā duntaxat peruenerit, ad hanc etiam usq; solum foranda est. Osse iam ablato, asperitudinem quæ ab excisione caluariæ prouenit, rasorio aut quodam scalpello excisorio adæquabimus, laminam quæ membranæ custos est, subijcientes, ac officulis quæ remanserant, ut uerisimile est, aut spiculis ingeniosè ablatis, linamenta inseremus, quē modum diamotosin appellant. Hæc ratio chirurgiæ communior simul & promptior est, & periculo uacat. Item modus qui per lenticulatum excisorium scalprū, fit mirū in modum Galeno commendatur, sine foratione, post insculptionem cycliscis scalpris factam, ipsum adhibenti. Scribit itaque hunc in modum. Si uerò unam semel partem nudaueris, ac scalprum qui in cuspide præfixam habet retusam leuemque lenticulæ speciē, aciem uerò per longitudinem erectam, submiseris, ubi latam partem lenticulæ super membranam defixeris, malleolo feries, diuidesq; sic caluariā. ita siquidem agentibus, omnia quæ requiruntur, euenient. Nam membrana, ne si dormitans quidē, agas, latæ tantum lenticulæ parti occurrens uiolari non potest. Quòd sicubi adhæreat caluariæ membrana, huius quoq; adhærentiam innoxiæ dirimit rotundum lenticulæ extremū, subsequitur autē præeuntem eam à tergo ipse scalper caluariam secans. Quare nec qui minore cum periculo, nec qui celerius perficiatur, forandi modum inuenias. At quæ administratio serris & mediolo, quē chœnicion siue chœnicida Græci uocant, peragitur, recentioribus, ceu noxia, improbata est, sed administrationem quam in rhogme exposuimus, probant. Idē uero modus ossium excindendorum conueniet in reliquis etiā caluariæ fracturis Quantū uero excidere conueniat. Galenus nos, docebit, hunc in modū manifestò scribens. Quod uehementer est confractū id totum auferri debet: si uero ab eo fragmenta quædā longius excurrant, quemadmodum aliquando cernitur accidere, hæc persequi ad extremū nō oportet, illud probè scientes, nullā inde noxā sequuturam, modò reliqua omnia ritè sint confecta. Post chirurgiam panniculo simplici lineo uulneri æquali, rosaceo madēti, cerebri mem-

branam operiemus, exiguamq; lanæ stuppā similiter rosaceo imbutē prædicto panniculo imponemus, deinde linamentum implicitū duplex in uino & oleo aut ipso rosaceo tinctū, toti uulneri circumponemus, diligentia adhibita ne cerebri membrana grauetur, postea latiore utemur ligamento, neque hoc astringentes, uerū ut linamenta solū retineat. Victus adhibebitur qui inflammationē arceat, & febribus peculiaris est, membrana cerebri crebrius interea rosaceo, superfusa. Post tertium diem, ubi uincula dissolueris, & sordes spongia deterseris, remedium induces quod crentis inijcitur, & inflammationē repellit superaccōmodans membranæ aliquod ex cephalicis dictis aridis, usq; dū carne oppleatur. Nonnunquā os radetur, si hoc res postulet, propter quasdā summitates extantes, aut etiam propter ipsius carnis productionem Reliqua medicamentorum materies, ut in uulneribus comprehendimus, admoueri debet.

De cerebri membranæ inflammatione.

QVoniam frequēter cerebri quoq; membrana post chirurgiā inflāmationem experitur, ut non solū caluariæ crassitudinē, sed etiā cutem ipsius excedat cū renixu, & ut naturalis ipsius motus pulsatilis impediatur, quæ potissimum & conuulsio aliaq; grauia symptomata uel ipsa mors subsequitur. Origo inflammationis aut ex acuti quadam ossis eminentia pungēte ducitur, aut ex linamētorū grauitate, aut perfrictione, aut multo esu, aut uini potione, aut alia quadā occasione latente. Si quidē ex manifesta occasione inflāmationē contraxerit mēbrana, ea protinus amputāda est: sin ex latēti, magis pugnare cōuenit, † ut pote sanguinis dimissione, si causa nō obstiterit, uictu qui inflāmationi cōgruat. Itē loco induci remedia debēt, calētis rosacei fotus & superfusio ex altheæ decocto, aut fœnugræci, seminis lini, chamæmelorum, similiumq; cataplasmata uerò ex cruda ordei farina, aut lini semine, cū prædicto decocto & gallinarū adipe, adhæc fomētū ex lana adhibebitur. Capiti & occipitio meatuiq; auditorio oleū aliquòd inflāmationem prohibēs instillabitur. Viscerū quoq; cura habēda est, cataplasmatis adhibitis, itē toti corpori prospicere, consilium est, in calidā id aquam ut par est, collocantes inungentesq;. Si perseuerat inflāmatio, & nihil aliud prohibet, medicamento quod bili ducendæ est, purgare ipsos Hippocrates præcipit.

† Rectior

†Rectior est scriptura ueteris libri, πλέον ἀγωνίζεσθαι προσήκει ἢ φλεβοτομίᾳ χρωμένους εἰ μηδὲν κωλύοι, ἢ ἀσιτίᾳ, ἢ τῇ πρὸς φλεγμονὴν ἁρμοζούσῃ διαίτῃ. Id est magis pugnare oportet, uel uenam secantes, si nihil prohibet, uel inedia, uel uictu inflammationi conuenienti.

Si membrana cerebri nigruerit.

CErebri membrana si quidem per summa ex medicamentis in id efficacibus nigruerit,† mel triplum rosaceo miscẽtes & per linamenta id applicãtes, curabimus, deinceps & reliqua admouẽtes. At si nigrities sua spõte prouenerit, idq; in imo potissimũ, cũ alijs grauibus indicijs, attingi tũc non debet, ut quæ natiuũ calorẽ emortuũ innuat. Noui quendã qui post annum quàm affectu cõflictaretur, caluaria perforata superuixerit, erat enim fractura in sincipite ex telo facta, emissariumq; habẽs per quod etiam membrana ab offensa immunis conseruata est.

†Græcus codex antiquus μέλιτι τριπλοῦν μίξαντες ῥοδίνου. Id est, melli triplum rosacei miscentes.

De naribus fractis contusisq;. *Cap. XCI.*

NArium pars ima, quũ sit cartilaginosa, frangi nõ solet, sed contundi, sima fieri & peruerti: superior quæ ossea est, nõnunquã frangitur. In his aũt deligaturã damnat Hippocrates, ut quæ magis resimas efficiat & distorqueat, præterquàm in his quæ ex ictu per medias nares emineant. in his enim cõuenientẽ fasciã, cũ medicamine imposito assumit, ut cõpressæ nares naturalẽ figurã recipiãt. Fractis igitur naribus, in ima quidẽ parte, indice aut paruo digito demisso in exteriora dirigẽtur: in interiore, ẽt scalpelli nucleo id faciundum est, primo statim die, aut nõ multo post. Quũ uero decimo die naris ossa cõtinentur, extrinsecus indice magnoq; digito hãc efformare cõgruit. Vt aũt figura quã fingis non cõcidat, duo obturamina tortilia ex panniculo inuoluta, naso impones, unum singulis nasi foraminibus, & si altera dũtaxat naris pars sit peruersa: eaq; sinere cõuenit, donec os aut cartilago contineat. Nõnulli fistulas ex anserũ pennis pãniculis replentes, naribus insinuarũt, quò figura custodiatur, & respiratio nõ impediatur, quod nõ necessariũ puto, quũ spiritus per os trahatur. At si inflammationẽ nares sentiant, medicamentũ aliquod quod eam arceat indemus, exẽpli gratia, ex succis inscriptum, aut quod

oxelæo conſtat, aut eiuſmodi aliquod,uel ex triticea ſimila & thuris fuligine ſeu gūmi una incoctis cataplaſma inijciemus, tum propter inflāmationē,tum ut nares cōtineātur. Quòd ſi in alterā partē nares diſtortæ,Hippocrates poſtquā commodè eas figuraueris,oblongā habenulā digitali latitudine iubet cir cundari,alterā ipſios extremū taurino glutine,aut gūmi illitū ſummæ nariū parti agglutinari,ex latere quò inclināt. ubi illa exaruerint,habenā transferre per aurē oppoſitā uerſus occipit. & fron: ē oportet,deinde ipſi ſub altero habenæ principio affirmabitur, ut nares in latera retractæ ad mediam dirigātur figuram,quod nō admodum recentioribus placuit. Porrò minutim confractis narium oſſibus, diuidere ipſas,aut ſuperiorē ipſarum partē cōuenit,ac frugmenta oſſiculorū uulſella auferemus,ſuturis diductas partes cōmittentes accommodantesq; ipſis remedium quod cruentis aptum eſt,& cōglutinat. Sin autem extra nares ulcus fuerit excitatum,linamentis in longitudinem implicitis curabimus. Sūt qui plumbeis canalibus, quas ſolenas Græci dicūt,uſq; dum cicatrix fuerit obducta uſi ſunt, ne caro ex ulceribus ſupercreſcat.

De maxilla confracta, & aure contuſa. Cap. XCII.

DE aure contuſa tertio libro tractatum eſt,tanquā huiuſmodi affectio ad fracturas non pertineat. Maxilla multas ob cauſas frāgitur. Si igitur extrinſecus ſolùm offenſa,non per trāſuerſum fiſſa,introrſus cauata fuerit, promptum ſanè eſt cognoſcere, Opus aūt eſt altera manu,ſiquidem dextra maxilla fracta fuerit,dextra: ſi altera,ſiniſtra. indice igitur & medio digito in affecti os demiſſis,interiorem fracturæ extantiam,probe foras cōpellere conuenit: altera manu foris eā excipiente. Rectitudinē uerò maxillæ ex eiuſdem dentium æqualitate deprehendemus Quòd ſi fractura per tranſuerſum facta fuerit,primū tenſione,deinde retractione, quā antitaſin uocāt,partis in cōtrariū,uſus,miniſtro eā cōtinente, ut dictum eſt,dirigere aggredieris: porrò denteis in parte cōfracta diductos,inter ſe,ut Hippocrates præcipit,auro deligare, nēpe lino ab auro chryſolino dicto,aut chryſonemate: qm̄ uero huius facultas nō omnibus cōceditur, lino ualido, aut byſſo, aut pilo equino,aut id genus aliquo, Verùm ſi quidē cū ulcere fra-

ctura euenerit,ſpecillo tentandũ,nõ tandem ẽt refractio oſſis facta ſit.atq; ſi exigua diuiſione facta,os unũ refractum,aut plura remanſerint,idoneo inſtrõ auferentes, ſuturis oras ulceris cõmittemus,& medicamento cruẽtis apto uſi deligabimus:ſin aũt citra ulcus cõtigerit,ceratũ ſimplex maxillæ impoſitũ conuenienter deuinciemus.faſciæ medium per occiput diſpenſabitur.habenulæ utrinq; per aureis ad ſummã maxillã,inde rurſus ad occiput,mox ad mentũ,inde per genas ad ſinciput,inde rurſus ſub imã occipitii partẽ,diſtribuentur, ubi & faſciã deſinere oportet.Super hæc rurſus uinculum aliud fronti circundatum, quod epidelema Græci dicunt,poſt caput cõiugetur,oẽs prædictæ faſciolæ id circum aſtringẽt.Alij uero tenuem ferulã, quẽadmodum alij corium,quod æquè ſit longũ impoſitum maxillæ,deligant,ut commemoratum eſt: reliqui deligatura,quam Græci dicunt phorbiã,quaſi dicas capiſtrũ,utuntur.At ſi utraq; maxilla in ſummo mento auellatur,qua etiam parte coeunt, ambabus manibus parum inuicem diſtantibus, rurſus adaptato,& denteis adunitos,quomodo diximus,deligato : † ac congrua uſus ligatione,tenui ac ſorbili alimento ægrotantem nutriri iubeto.Nam mandere ipſi inimicum eſt.Si aliquid emotũ à figura conuenienti putaueris,tertio die ſoluens,iterum illigato,quod tam diu facies,quàm callus fracturam firmarit. firmatur autem maxilla intra treis potiſſimũ ſeptimanas, quoniam laxa & medullæ plena eſt.Quòd ſi inflammatio aliqua ſuperuenerit,ne aduerſus hanc quidem tum fomenta, tum cataplaſmata negligere oportet.Quod in omnibus ex æquo obſeruatum abs te cupierim.

† Antiq.codex, καὶ τῇ προσηκούσῃ χρησάμενος ἐπιδέσει κέλευσον ἠρεμεῖν λεπταῖς καὶ ῥοφηματώδεσι τροφαῖς χρωμένοις, & congrua uſus ligatione,iubet ut quieſcat & tenui ac ſorbili uictu utatur.

De iugulo confracto. *Cap. XCIII.*

IVgulum,quod etiã clauicula dr̃,quũ naturaliter figuratũ eſt,interiore ipſius extremo,cũ pectore cõmittitur : exteriore,cũ ſummi humeri cõpage,ſeu articulamẽto aduniẽ. eoq; ſi humerũ,aut ipſum ſuſtinẽs brachiũ, fracturã quacunq; tandẽ parte experiatur,quã humerũ ſuũ ſpectat, plerunq; infra interius extremũ fertur,una cũ brachio detractũ. Præſtite-

rit autē per transuersum potius quàm assulatim, aut arundinis modo, hoc est, in longitudinē clauiculā frangi, quod uulgo rece ptum est. Nā trāsuersim cōfractū, extensione cōpressioneq; digitorum propè in naturalem figurā reuertitur: cætera uero eminentias habent, quæ ægrè possint coaptari. Si igitur per totam ipsius crassitudinē quocunq; modo, iugulū fractum fuerit, duo ministri, unus ad humerū eiusdem lateris fractæ clauiculæ manibus circūiniectis, brachiū ad exteriora simul & sursum trahens, alter oppositū humerū, aut certè ceruicē attrahens, retractionē à se, quā Græci uocant antitasin, molientur: medicus suis digitis fracturā diriget, prominētiora pellendo, ima foras attrahendo. Quòd si maiorē retractionē à se desideret, orbiculū bonæ magnitudinis ex panniculo, aut lanis, aut eiusmodi aliquod corpus alæ subijciens, curbitū lateri indidem adiget, ac reliqua sicut dictū est, exequetur: si aūt id nequeat, extremum clauiculæ iuxta humerū in alto sitū ad superiora, ægrotāte resupinato, educet ceruicali quodā mediocri, dorso subiecto. ministro humeros duos ad ima deprimēte, ut os clauiculæ quod in imo est, reuocetur, rursus digitis suis fracturā conformabit. Porrò si partē aliquā iuguli refractā, instabilē, aut ēt pungentē percipiamus, scalpello in rectū diuisam eandē auferemus, ac reliqua scalpris excisoriis, lamina quæ à tuendis cerebri mēbranis menyngophylax dr̄, aut alia quæ excidēdis supponit̄ propter firmitatē clauiculæ subiecta, exæquabimus & siquidē inflammatione careat, futuris: sin aliter est, linamētis utemur. & splenijs diuersis præparatis ad ossis eminētis inclinationē, maiora ex eis & crassiora superaccōmodabimus, si inflāmatio infestat, oleo imbuta: si minus, sicca, ac mediocri ex lana orbe propter alā subiecto, cōuenientem inducemus deligaturā, per axillas, affectā clauiculā, scapulasq;, prout res exigit, deligātes. & si quidē ad ima tetenderit pars clauiculæ humero proxima, latioris habenulæ dimidiū, eiusdem cubito subiicientes, totum brachium ex collo suspendemus: altero autē uinculi dimidio, manū, quemadmodum in iis fit quibus ex cubito sanguis detractus est. At si uersus superius extremum inclinauerit, quod rarum est, brachium suspendi non debet, uerum resupinus æger decumbet, & tenui nutrietur uictu. si uerò opus est, etiā fomentis adiuuabitur, sed pro ratione, usq; dum callus eam firmarit. id quod fit plurima ex parte diebus uiginti.

De sca-

De ſcapulis. Cap. XCIIII.

SCapulæ quã latæ ſunt & menſæ figurã repræſentant, non franguntur: iuxta ſpinam uero fracturam ſuſtinent, nunc compreſſæ, nunc rupturam ſimplicem expertæ, interim etiam refractæ. Compreſſionem itaq; tactu cognoſcimus, ſi caua occurrat, ſtuporem proximi brachij, & dolorem pulſatilẽ inducat. Ruptura ex tactus aſperitudine & loci dolore deprehenditur: ambo autem ratione qua inflammationẽ arcemus, curantur. Refractio & ipſa tactu agnoſcitur: leuis ac modica faſcia conuenienti adaptatur: aucta uero & pungens ablatione per ſcalpellum adhibita & ſuturis, ut prius dictum eſt. Faſciæ autem & hic ſimiliter ut in clauicula inijcientur: incubitus oppoſiti lateris conueniet.

De pectore. Cap. XCV.

MEdium pectus, diuiditur imprimiturq;: ſummũ, refringitur. Rupturam itaq; per medium factã dolor loci & inæqualitas ſequitur, & ſtrepitus digitis innixis eliditur: impreſſionẽ uero dolor uehemẽs, ſpirãdi difficultas, tuſſis, mẽbrana quæ coſtas incingit diſpũga, nõnunquam etiam ſanguinis eruptio, partis cõfractæ cauitas, & in cedendo facilitas. Curationem eam adhibere oportet, quã in ſcapulis prodidimus. In impreſſione autem adaptatio Hippocratis adhibebitur, quã ille in clauicula quæ foras proceſſerit, uſurpat, per incubitum ſupinum ceruicali dorſo ſubiecto, ſcapuliſq; conſtrictis, ita ut coſtæ utrinq; manibus ſimul contrahãtur. Iam uero coſtis lana obtectis circularem adhibebis deligaturã, loris prius in rectum ſubditis, poſtea duorum initia inuicem excipiuntur, quæ orbiculares faſcias decidere prohibeant.

De coſtis. Cap. XCVI.

EX coſtis quæ pleuræ & ſpathæ Græcis dicuntur, oſſeæ quidem omni in parte rupturam ſuſtinent: ſpuriæ autem in ea tantum quæ ſpinæ adiacet. nam hic ſolum oſſeam habent naturam: in exteriore parte in cartilaginẽ degenerantes, contunduntur, nullam fracturam percipiunt. Notæ ipſarum nõ ſunt difficiles, etenim inæqualitas digitis explorantibus occurrit, ſtrepituſq;, & ad cõfractum adductio. Quòd ſi intro ſpectauerint, dolor uehemens punctorius ſequitur, eo qui in coſtis prouenit grauior, ꝙ aculei modo membranam coſtas

ſtas integentem conuulneret,item ægra reſpiratio, tuſſis, eruptio ſanguinis,ſubinde comitatur.& reliquas utiq; declinationes digitis licet cõformare,eam uero quæ intrò ſpectat,nequaquam,ꝙ tendi nequeat.unde alii cibum flatulẽtum uberemq; aſſumi iubent,ut fractura ex inflatione & tenſione foras propellatur,quod neceſſarium non eſſe puto.Nihil.n.cõmune adhoc inter ſe habent,tũ thorax,tum uiſcera nutritoria,præterquàm ꝙ inflammatio ẽt ex repletione augeatur.Alii cucurbitulam adglutinãt,ꝙ à ratione & uia curandi alienum non eſſet,niſi particularũ ex attractu,collectione,fracturam amplius ad interiora propellerent. Quapropter Soranus hunc in modum ſcribit Lanis oleo calido madentibus partes cõtegentur, & linamentis implicitis intercoſtale replebitur, ut deligatura æqualis iuxta orbicularem circunductũ ueluti in pectore fiat. Omnia uero ut in pleuriticis fieri debent. ad magnitudinis proportionem. Porrò ſi magna quædam neceſſitas compellat, ꝙ membrana coſtas cingens uehementer cõpungatur, cutem diuidere conuenit,& fractam coſtæ partem detegere.deinde lamina,ne tunica coſtas tegens cõuulneretur,prius ſubiecta,oſſicula quæ pungunt ingenioſè excindere ac eijcere oportet. poſtquam hoc feceris,ea ſanè quæ inflammatione carent cõiunges.& cruentorũ modo curabis: quæ aũt illa affligũtur,linamẽtis oleo madidis operies uictũ curationemq; adhibens inflãmationi dicatã.Decumbẽt ægri ea figura quã facilius tulerint.

De coxarum & pectinis oſſibus. Cap. XCVII.

COxarum aut ilium oſſa raró quidem franguntur, ſed eaſdem cũ ſcapulis differentias ſuſtinent. Frangũtur.n. in extremis,rumpunturq; in longitudinem, & per medium comprimuntur. Comites notæ ipſorum ſunt,dolor partem affectam affligens,punctionis pulſusq; ſenſus,cruris in eodem latere ſubitus ſtupor propter cõpreſſionẽ, adaptationem uero ſcapulis ſimilẽ poſtulãt, auerſantur aũt ſolam ex chirurgia eius quod fractũ eſt,exemptionem per externas partes.nã ſi opus ſit,digitis conformantur.deinceps aũt etiam aliam curationem moliri oportet,& fomentis utendo, & cõcaua ilium linamentis adimplẽdo,quò deligatura ceu faſciis circularibus ſuperiniectis,æquabilis efficiatur.Eadem ẽt dicenda ſunt,de pectinis oſſibus,nihil enim peculiarius de ipſis dicere habemus.

De uer-

De uertebris, spina dorsi & sacro osse.
Cap. XCVIII.

VErtebrarum complexus interim sanè contusionem, raro uero & fracturam experiuntur. propter quæ contusis spinalis medullæ mēbranis, uel ipsa ēt medulla, nerui in doloris consortium adducuntur, & mors præceps subsequitur, magisq; si ceruicis uertebras affectus infestarit, unde præfatus periculum, siquidem fieri potest, audebis ēt sectione ossiculum quod premit eximere: si minus, ratione saltē qua inflammatio propulsatur, ipsas lenies. At si processus uertebratum aliquis unde spina constat, fuerit refractus, digitis tentantibus promptè occurret, dum refractio mouetur, rursusq; in locum transponitur. Conuenit aūt id quod refractum est auferre, cute extrinsecus incisa: suturisq; commissa, remedio cruentis idoneo uti. Cæterum osse sacro confracto, index sinistræ manus digitus in anum demittendns est, dextra manu quod confractum est, quatenus licet, in naturalem figurā reducere oportet. Si autem aliquid refractum sentiamus, hoc quoq; diuiso, deligaturam curationemq; congruam adhibebimus.

De brachio. Cap. XCIX.

IN brachio confracto Hippocrates quidem intentionem hoc pacto molitus est. Lignum, inquit, oblongum manubrij ligonis modo, per summa fune deligatū, obliquum ex trabe quadā suspendere oportet: collocato autem homine in sublimi quodā erectius, quàm iuxta figuram qua recta ceruice dormimus, orthocatheudon dr̄, manū ipsius super cōmemoratum lignum traducere, ut mediū ligni alæ eius transuersim adaptetur. manum aūt inflexo iuxta rectū angulū cubito, minister procūbens continebit, deinde graue aliquid, exēpli gratia, lapidē aut pondus plumbeū uel eiusmodi quippiam ex cubito suspendens, sinensq; pendere sublime, ita fracturam cōformabis: uel loco ponderis, famulus ad ima brachiū detrahat. Nonnulli uerò loco manubrij ligonis gradu scalæ usi sunt. Soranus hunc in modū tradit: ægro in sedili collocato, uel, quod satius est, resupinato quò minus molestiæ sentiat, manu fune ligata iuxta compagem qua ipsa cum brachio cōiungitur, & ex ceruice suspensa, ut angulosa ipsius figura seruetur, ministris duobus

bus iubebimus,huic,supra fracturã,illi,infra digitos circumponant,atq; sic tensionem perficiant. Quòd si ualétiore opus sit tractione,duos funeis æqualeis brachio circundamus,unum,supra fracturam: alterum,infra.atq; uni famulo super ægrotantis caput consistenti,alteri iuxta pedes,capita funiũ tradentes, iubebimus in diuersa brachiũ distendere. At si summus humerus fracturã senserit,dimidio uinculi,quod ciria dicitur,alæ subiecto,reliquã partem iuxta caput teneri iubentes, alio quod oppositũ est retrahente,antitasin,hoc est à se retractionẽ uti dictum est,moliemur,quẽadmodũ sanè si cubitus confractus fuerit,illi uel iuncturæ manus cũ brachio funis inijcietur. Ossibus iam fracturæ probè coaptatis,distentio quidem remittetur,sed iuxta Hippocraticam consuetudinem deligabitur. Porrò si fractura inflãmatione uacet,recensq; sit,lineis utendũ fasciis oblongis abũdè,circa treis quatuórue digitos latis,aqua madẽtibus,aut ẽt posca: si inflãmatio adest,lanis tenuibus mollibusq;, oleo imbutis: & si quidẽ in medio brachij fuerit fractura,initiũ fasciæ super fracturã inijciet: ubi his térue illigaueris, sursum fasciã ducere cõuenit,ut (quẽadmodũ inquit) sanguinis influxiones excipiãtur,atq; illic finiaẽ. Iam uero & secũda fascia uti oportet,initiũ eius similiter supra fracturã inijciẽdo, atq; alia eo modo quo in priori: rursus aũt supernè deorsum, atq; iterũ sursum reuocare,illic ẽt sic terminabitur. Porrò cõstrictio mediocris esto,tũ nostri sensus,tũ ipsius ægrotantis iudicio. At si iuxta summã humeri cõpagẽ cõtigerit,priore fasciã illã & scapulas,& pectus cóprehendes,ut deligatura fiat quã Græci geranida appellãt,perq; secundã usq; ad cubitũ dispẽsabis,ac inde ad suprapofita recurres,cũ summo humero scapulas pectusq; cõprehendens,primæ fasciolæ similiter. Quòd si iuxta cubiti flexũ fractura obuenerit,ẽt cubitũ colligare expedit,ita ut angularis figura cõseruetur. similiter in alijs quoq; artubus,nimirum cubito,femore,tibia,cũ fractura in parte,aut ẽt iuxta articulamentũ & nõ in medio mẽbro existit,post articulũ fasciam iniicere expedit. Recẽtiores itaq; secundum deligaturam protinus ferulas ẽt iniiciunt, ut adaptationis figura contineatur, constringentes ipsas prout sensus & tumor ex inflammatione postulat: ueteres autem, à die septimo ferulas accommodarunt. nam intra hunc inflammatione declinãte membrũ redditur tenuius. At Hippocrates tertio quoq; die ligamẽta solui

iubet,

iubet,ne tensio quæpiã,aut motus præter solitũ cõtectæ particulæ obueniat,aut eius quod iam infixum fracturæ est, perspiratus prohibeantur, propter quos non solum noxius pruritus quibusdam accidit,sed etiam erosa è saniei acrimonia nonnunquam cute, exulceratio concitatur. Itaque aquæ temperatæ tantum superfundere ratio est,quantum saniem discutere sufficit. Post septimum diem, ex maiore interuallo soluere conuenit,ceu partes non amplius saniem excernere desiderẽt.imò etiam calli obfirmatio hoc modo felicius prouenit. Cæterum ferulæ iuxta sequentem rationem debent inijci. Splenia triplicia oleo imbuta super fascias circundantur. Si igitur membrum crassitudine fuerit æquale,similiter:si inęquale, partibus magis concauis per splenia repletis,æquale ipsum crassitie ferulis accommodandis efficiemus.deinde lana aut stuppa ferula mediocriter inuolutas,in orbem fracturæ circundamus, non minore quàm digiti spatio inuicem distanteis, easque moderatè constringemus: ita tamen, ut quatenus fieri licet,ferulas propius accedere articulum prohibeamus,præsertim iuxta interiorem flexus partem. ulcera siquidem in ipsis nonnunquam & neruorum inflammationes pariunt, uerum illic laxiores ipsas esse oportet, quemadmodum ualentiores,ubi fractura curuatur. Præstiterit autem thoraci etiam brachium mediocriter colligare, ne ipsum loco motum, figuram peruertat. At si quandoque inflammatio fuerit, (eam uerò agnosces ex ambiente tumore,ac rubore, & quod membrum nunc multò magis quàm prius stringatur) uel si confractum membrum, distortum sit, & nihil horum appareat, sed ligamenta laxa, uel econtrario strictiora,quàm par est,inueniantur solutis ipsis de ligatura instauranda est. Resupinari igitur ęgrotus debet, ita ut super stomachum manũ contineat: brachio subijcietur molle quiddam pellem super se habens,ut superfusionum influxus excipiat. Superfundetur autem quotidie oleo calido, præsertim quum urget inflammatio,quando etiam cibus tenuis exhiberi debet: postea mediocris,ad calli generationem quies indicitur usque dum fracta occalluerint. occalescunt autem brachium & tibia,diebus circiter quadraginta, post quos ubi solueris fascias, & lauacro usus fueris, emplastris ad fracturas factis persanare conuenit. hæc tractandi ratio omnibus alijs propemodum confractis artubus conuenit.

De cubito, & radio. Cap. C.

CVbitus radiusq;, interim uterque iuxta eundem locum franguntur, interim alter duntaxat, uel in medio, uel in parte iuxta flexúram, aut brachiale. Omnium itaq; deterrimum est quũ ambo eadem parte franguntur, deinde etiam cubitus solus. At radius fractus, aliis facilius curatur. siquidem maior cubito non est, sed illum ipsum subiectum habet, ut ueluti insideat. Porrò si ipsorum alter duntaxat fractus fuerit, in illo maximè intentionem ualidiorem moliemur: si uterq;, similiter intẽdemus, manu anguli modo figurata, ut pollex omnium digitorum altissimus, exiguus digitus humillimus habeatur. sic enim cubitum radio subiici continget. At si ualentiore opus sit intẽntione, ambobus potissimũm confractis, non solũ manibus, sed etiam funibus intendere aggrediemur, ut in capite de brachio comprehensum est. Cæterũ omnis deligatura, & reliqua præsidia, una cum ferularum iniectione, hic adhibenda sunt, dum callus eos firmarit Firmatur autem cubitus diebus plurimum triginta. Ac repositio ipsius similis erit ei, quam brachium fractum uendicat, præter ea quæ ipsi subiiciuntur.

De summa manu, & ipsius digitis. Cap. CI.

BRachialis & aduersæ eius partis, & in digitis articulorũ ossa, quũ laxa fistulosáq; natura sint, contunduntur quidem plerunq;, raró autem franguntur. Aegro igitur in alto sedili collocato, medicus in altero quodã æquali aduersus sedebit, priusquàm manũ imponat: ac tensis per ministrum iis quæ fracta sunt, duobus digitis ipsa cõformabit; pollice & indice digito prius cõpressa. deligatura utetur, quo tempore urget inflãmatio. Nã propter laxitatẽ facilè in ipsius callus amplior concrescit. At si acies digitorũ, aut digitus simpliciter confractus est, siquidẽ magnus & pollex appellatus, fuerit, post commodam deligationem ab inferiore parte, ipsum utiq; cum manu ligabis, ne dimoueatur: si ex aliis quispiã, uel index, uel paruus digitus, proximo colligabitur: sin aliquis ex mediis, iis qui utrinque habentur, uel etiam omnes deinceps ligari unà debent, melius enim conquiescunt. quemadmodũ si confracti ferulis quoque colligentur.

De femore. *Cap. CII.*

EAdem de femore dicenda sunt, quæ de brachio prodidimus. peculiariter autem magis femur fractum, in anteriorem partem & exteriorẽ promouetur. etenim in his naturaliter dilatatum est, instauratur autem manibus, funiculis, & antennis æquiualentibus, una, supra fracturam posita: altera, subter. Quòd si in parte fractura euenerit, idq; iuxta femoris caput, dimidio fasciæ lana circundato, ne corpora incidat, iuxta inguina disponemus, & initia ad caput reducta, famulo ut partem contineat, trademus: infra autẽ fracturam fune circumposito initia ad intentionem alteri ministro exhibebimus Quòd si ad genu fractura habeatur, funem sanè supra fracturã inijciemus, initia eius ad extensionem dispensamus, genu etiã ipsum implicito quodam fune continemus. hanc autem partẽ restituimus ægro decumbente, & crure exporrecto: quæ pungunt ossa ut subinde dictum est, eleuata, superius tollemus. reliquam curationem in capite de brachio exposuimus. cæterum callo firmatur femur quinquaginta circà diebus. At quomodo reponi debeat, post totius cruris disciplinã, comprehẽsum est.

De patella. *Cap. CIII.*

PAtella os laxũ est ac molle, ualidè corporibus superiore & ima parte cõprehensum. frequẽter sanè contunditur, rarò autẽ frangi solet. sustinet autẽ rupturã per crassitudinẽ, & in tenuia fragmẽta finditur, cũ uulnere, uel sine uulnere. Nota uero cõspicua (motus.n. continuitatis intercidit) & cauitas & sonitus. Instauratur autem pars cruris extensa, nam quæ bifariã fissa est digitis eousq; cõmittitur, donec fracturæ labra supra sese contingant, & inuicẽ iungantur: quæ uero in tenuia fragmenta fissa est, manu cõformatur. etenim callo nõ generato, eò quòd pars utraq; per musculos cognatos & neruos, à femore & tibia in contrarium non retrahatur, tamẽ multitudo distentionis contrahet, & functionis difficultatẽ affectis inducet, neq; enim laborãtibus ipsis diutius genu sustinet, & obambulãdo illi impediũtur, præsertim ascensuri. siquidẽ in æquabili per planiciẽ motu actionis difficultas occultatur: in ascensu autẽ, eo quòd genu, in crucis eleuatione & positu non inflectatur, deprehenditur. Iam uero ossiculum si quod pungit, eleuatum prius eximito, ac curationẽ consentaneam adhibeto.

D

De tibia. *Cap. CIIII.*

TIbia cubito respondens, eandē curationem recipit. etenim illa duobus ossibus fulta, altero crassiore & cognomini, altero tenui, quod ex similitudine perone Græcis, quasi fibula, latinis sura dictū easdem fracturarū differētias recipit in omnem enim partem distorquetur, quū ambo ossa confracta fuerint. in treis autē, quum alterum, intra & extrà: tibia quidem, retro: sura, anterius quapropter etiam ipsa similiter restituitur manibus, aut funiculis superioribus, quā fracturæ funes sunt, interim ipsi tibiæ circundatis, interim femori. Nam quum genu sit ualidius, articulum integrum per tentionem seruabimus. Similiter & inferiore fracturæ funiculo, ut in cubito dictū est: reliqua ut in capite de brachio tradidimus.

De pede summo. *Cap. CV.*

TAlus nequaquā frangi solet, eo quòd undequaq; tibia, sura, & osse quod ob tessaræ similitudinē uocatur cyboides custodiatur minuaturq;. At os quod à cymbæ figura dicitur scaphoides, & supernæ pedis regionis, item pedis digitorum ossa, ipsumq; cyboides, similiter iis quæ in brachiali & opposita eius parte, manusq; digitis sunt, franguntur. quare etiā quæ de illis diximus, ne eadem repetantur, illinc huc transferre consilium est.

Quomodo crus reponi debeat. *Cap. CVI.*

FEmore fracto, aut tibia, non minori cura repositionē ipsius, quàm reliquā curationē obibis. Nā partiū confractarum æqualitas, hac potissimū probè administrata, conseruatur. Nonnulli igitur canali, quā solenam Greci dicunt, nunc lignea, nunc fictili, membrū fractum, aut etiam crus ipsum reposuerunt: alij uerò sola ea quæ cum uulnere fracta sunt. eo ꝙ hæc ferulis nequeant constringi. in totum uerò solenarū usum posteriores damnarunt, multis sanè de causis, sed præcipuè, ꝙ ipsarū duritia partibus negotiū facesseret. Neq; tamen alienū est, artus cū uulnere fractos ferulis excipere, ut ostēdemus. Aeger itaq; resupinabitur, ac indumentum aliquod crassum cruri æquale, in longitudinē utrobiq; contractū & inuolutū, ut canali per mediā concauitatē oblongā proportione respōdeat, subijcietur: pellis super ipsam mollius cula explicabitur, quæ suffusiones excipiat, deinde in longū crus concauitati huic canalem

nalem referenti, insinuabitur. à lateribus alia uestimenta lanæ ve apponentur, ne membrũ in latera declinet, pedis autem ima pars asserculum rectũ panniculo circundatũ, propter mollitiẽ, assumet. ac maioris securitatis gratia, media fasciarũ duarum triũ ve, uestimẽto canalis modo præparato subiicientes fractum membrũ ipsi leuiter deligabimus. At si æger non tolerans conetur pedem totũ contrahere, conuenit id facere quod in superiore pedis parte dictum est, deinde blandè cum asserculo deligare, ne inuiti inter dormiendũ, ut uerisimile est, pedem contrahant. Aliqui uerò etiã stragula lecti per medium pertundunt, ut ipsi sint immobiles, & per foramen urina & stercus reddatur, usq; dum callus coalescat.

De fracturis quæ cum uulnere incidunt. *Cap. CVII.*

FRactura cũ uulnere facta, siquidẽ sanguis profundatur, hunc prius sistemus: si inflammatio fuerit, præsidiis in eam efficacibus utemur. Carnibus contusis, partẽ affectam scarificabimus, metu, ne in gangrænã incidat, sublato: at si illa quoq; accesserit, aut alia quæpiã serpens putredo, conuenienter occurremus habes autẽ horũ singulorũ curationẽ quarto uolumine explicitam. At si nihil horum adfuerit, neq; ossa largiter denudata sint, hamulis, suturisq; usi, remedio cruentis apto, his medebimur, sic, ut officula refracta, ut uerisimile est, & pungentia innatantiaq; primũ auferamus. Quòd si magnũ aliquod os emineat nõ cõmissum propter magnitudinẽ, in intensione huic prospicies. Siquidẽ Hippocrates femore & brachio confractis ossa excedentia statim eiicere dehortatur, periculũ his futurum prædicens ex inflammatione, quam tensio crearit, uel etiam cõuulsione, ut credibile est, musculorũ neruorumq;. Tempus uerò nõnunquã administrationẽ cõmodam inuenit. In quocunq; igitur osse quod ex sede sua excidit, manũ admouere uolumus, nequaquã in inflammatione aggrediemur, sed primo statim, die, antequàm inflammatione occupetur. aut nono, inflãmatione iam finita. Adaptamus uerò ossa uecte quam Græci mochliscon uocãt, est autẽ ea instrumentũ ferreũ septẽ octó ve digitos longũ mediocriter crassum, ne inter cõmouendum inflectatur, acutũ in summo latumq;, & leuiter inflexũ, cuius acutum extremũ superposito ossis tuberculis subiicientes, ex altero in opposiũ tendentes simul, & mediocri inten-

ſione membri facta, inter ſe fineis fracturæ cõmittemus quod ſi facere nequeamus, ſcalpris exciſorijs obuerſas acies habentibus quod eminet auferemus, aut ſerra ſubſecabimus, quemadmodum in fiſtulis docuimus: oſſiumque aſperitudine adæquata, & membro directo, medicamentis quæ in linteolis illinantur, curabimus. Maximè autem animum adhibere oportet in membris coniugalibus, aut à iugis appellatis, altero autem in ipſis oſſe particulatim ſerra abſciſſo, ut membrum in contractum maneat, etiam intenſione accurata utemur. deligatura uerò hoc modo adhibenda eſt. Circulares itaq; faſciæ, partibus uulneris utrobiq; iniici debent: obliquæ uerò, per ulceris longitudinem, ut in literæ Græcæ X ſimilitudinem concluſio omnium fiat. Si ſordidum adhuc ulcus eſt, purgantia adhibebimus: ſi purum, quæ carnem inducunt, linteolis illita, aliamq; comprobatam uſu materiam. Hippocrates piſſera emplaſtro in linteolis utitur, id autem eſſe dicunt tetrapharmacum & baſilicum. Vbi caro increuerit, ferulæ inijcientur. aliqui uerò per initia ipſas accommodant, ulceris locum uitantes, & pro uſu urgente ipſas conſtringentes, uel rurſus remittentes. In quibus autem ſquama ab oſſe recedet, notabimus quidem hoc, inde quòd copioſus humor & tenuis excernatur, caro autem ulceribus uacua inaniſq; facta attollatur: deligatura quidem laxiore ad curationem utemur, hamulo autẽ, aut eiuſmodi quopiam ſquamam euellentes, iterum ualidiore deligatura utemur. porrò per totum ulceris tempus medicamen aliquod ex ijs quæ inflammationem arcent linamento illitum, uulneri incumbet, ac ſimplices faſciæ inijcientur, quæ ſingulis curationibus ſolui debent, quum aliæ ſuprà dictæ maneant, ut in capite brachio expoſitum eſt.

Si præter modũ fracturis callus obducatur. Ca. CVIII.

Immodici fracturarum calli indecoram omnino ſpeciẽ efficiunt, nonnunquam etiam functiones impediunt, ſi prope articulum coaluerint. Si igitur recens adhuc callus coierit, remedijs admodum aſtringentibus utemur deligatura ipſa accommodantes. Nonnunquam uero & plumbea impoſita lamina, id quod requiritur, efficimus. At ſi lapidoſus ſolidusque fuerit, incidentes ipſum rademus, id quod eminet, ſcalpris auferentes: ſi res exigat, etiam terebris uſi.

Si distortum membrum callus firmarit. Cap. CIX.

QVibus membrum distortum callus firmauerit, difficultate functionũ obeundarum haud exigua subsequente, præsertim si in pedibus fuerit, repositionis quidẽ modus nõ recipiendus est, ut qui extrema inferat discrimina, uerũ si callus nondũ radices egerit, laxãtibus superfusionibus, & cataplasmatis ex ficis pinguibus & colũbarũ stercore, alijsq; medicamentis quæ à callo soluendo porolytica dicuntur, utimur. Insuper per manus frictione, & confractione hunc dissoluemus. Quòd si lapidosus euaserit, scalpello superficie diuisa, excisoriis scalpris consortiũ ab osse liberabimus, deinde fracturæ medebimur, ut superius à me dictum est.

Si fracturæ callo non firmentur. Cap. CX.

FRacturæ nonnullæ sine callo permanẽt, suprà definitũ naturæ tẽpus, aut ob cõtinuas resolutiones, aut immodicas superfusiones, aut motũ intempestiuũ, aut fasciarũ copiã, aut quia totũ corpus alimentum nõ percipit, in quibus etiam tenuius fieri membrũ contingit Itaq; cum alias occasiones, tũ maximè corporis inediã tollere conandum est, partim per calidiora alimenta materiam particulæ distribuendo, partim cibũ subministrando sufficientẽ, item lauacra, & reliquas animi uoluptates. Porrò notæ eos qui callo iam firmantur comitantes, hæ inter alias sunt præcipuæ, si fasciolæ cruorẽ referãt, ẽt non ob orto uulnere, quod forsan accidit, calli substantia quando coalescit fistulis ossium inspersas sanguinis guttas extũdentes.

De ossibus luxatis. Cap. CXI.

QVum luxationes fracturis proximæ sint, de ijs uerba facere aggrediemur Luxatio igitur est, ut summatim dicam, quum articulus à proprio sinu, ad insolitũ excidit, in qua motus arbitrarius impeditur. differentias ipsius alias dicere non habemus, nisi eam dũtaxat quæ ex maioris minorisq; ratione sumitur. quum enim articulus in totum exciderit, communi generis uocabulo affectus Græcis exarthrema, latinis luxatio dicitur: quum aũt aliquatenus duntaxat emotus est, aut usq; ad superficiem ẽ sinu elapsus, pararthrema.

De maxilla. Cap. CXII.

RVrsus à superioribus incipientes de maxilla dicamus. Nam quum malæ sint immobiles, luxatione non peri-

 clitantur.

clitantur. maxilla autē toto loco non mouetur, quod capita ipsius malis firmiter ac tutò insinuata sint: modicam uerò peruersionem quam pararthrema uocauimus, subinde experitur, quòd ob musculos qui ipsam continent ex continuo mandendi loquendiq; exercitio in mollitiē elanguescenteis, qualibet de causa facilè laxetur, quod uerbū apud Hippocratē σχᾶται dicitur, in quibus sine aliqua difficultate articulus spōte in proprium locū reuertitur. uerū de maxilla in totū luxata, satis est illius uerba exponere, quæ compendiosa, integra, & perspicua existunt. Scribit itaq; hunc in modū. Excidit quidem maxilla rarò, laxatur autē subinde oris hiatu, quomodo etiā aliæ plures musculorū neruorumq; peruersiones, id efficiunt. Clarū itaque hinc potissimuml est, quandocunq; exciderit. Nam maxilla in anteriora prope litur, & ad contraria eius unde prolapsa est, peruenit, ossisq; tuberculum iuxta malas tumidus apparet, difficulter ægri maxillam cōmittunt. Qualis autē repositio ipsis congruat, manifestò liquet. alium. n. continere caput oportet, alium comprehendentē ab interiore parte & euteriore digitis iuxta mentum hiante homine quàm mediocriter potest, primū quidem maxillā commouere aliquādiu, & huc, illuc manu diducere, ipsiq; homini iubere, ut laxam maxillam habeat, simulq; remittat, & concedat, ut repentè potissimum laxetur. tribus pariter figuris, mente adhibita. Ratio siquidem est illam ex peruersione in naturalem statū reducere. Oportet autem maxillam in posteriora propellere, item cōsequenter his committere, neq; hiare. Insertio igitur hæc etiā in aliis figuris fieri non poterit. medicina autē modica sufficiet, spleniū, appositum ceratum fascia laxiore deligare. Sed tutius est, resupinato homine firmare caput ipsius puluinis subiectis quàm plenissimis, ut quàm minime cedat. Cæterum ulnerati caput aliquis continebit. Siu autē utraq; eadem maxilla eluxata fuerit, curatio quidē adhibebitur: uerum cōmittere minus hi os possunt, ut quibus prominentiores maxillæ sint. rectitudinem autē in deflexam maximè cognosces. dentiū & superiorū & inferioū terminis, secundū horū directam aciem confert illas quam citissimè inserere quomodo autem inserentur, expositum est. Quòd si locis suis non insinuentur, & periculū de anima subsequetur ex febribus continentibus, & torpido Caro. Nam musculi hi dum alterantur, & præter naturam intenduntur, Carū inducunt,

inducunt, uenter solet his biliosa deijcere, uel syncera pauca, & si etiam uomant indiscreta eijciunt. hi igitur decimo die potissimum moriuntur. ac hoc modo iniectionis nos subinde usi sumus, fomentis prius ex hydrelæo calido per spongiam super luxatam maxillam adhibitis, quando potissimũ ægrè potest restitui, hominéque humi collocato, post ipsum nos sedentes, quemadmodum ab Hippocrate traditum est, operamur.

De clauicula & summo humero. Cap. CXIII.

CLauicula interiori quidem extremo nõ excidit, ut quo pectori committatur. unde ne mouetur quidẽ in ipso. At si uiolentia cuiusdã acuti extrinsecus ferientis auellatur, quemadmodum fractura ipsius instaurari debet. Extremum autem, ipsius quod humeri articulamento inseritur, non admodum sanè excidit, à bicipiti musculo summoq; humeri tuberculo prohibitum imò neq; uiolento quodam motu clauicula priuatim agitatur, propter solam thoracis factam separationem. Vnde homo solus inter animantia clauiculam obtinet: quam si in palæstra, ut uerisimile est peruerti contingat, conformatione per manus dirigitur, & splenijs multiplicibus accommodatis unà cum deligatura decenti: eadem curatione etiam summus humerus peruersus in propriam sedem reuertitur. Est autem officulum cartilagineum quod clauiculam scapulis colligat, in resiccatis mortuorum cadaueribus occultatũ, quod loco motum, imaginem imperitis exhibet, brachij caput excidisse, etenim in hoc exterior humeri pars acutior apparet: concauum autem, id unde excidit. uerum notis quas deinceps subiungam ipsa discernentur.

De humero luxato. Cap. CXIIII.

BRachii caput scapularum sinui insertum, excidit quidẽ frequenter, uerum neq; in superiorem partem, ut quod scapularum processus ancoræ similis impediat: neque in posteriorem, propter ipsas scapulas: neq; tamen in anteriorẽ, ob musculi bicipitis tendinẽ, ipsumq; humeri fastigium. Sed rarò quidẽ in interiorẽ exterioremq; prolabitur, continuè uerò præsertim macilentioribus, ad ima atq; his sanè facilè & excidit & rursus inseritur: multa autem carne præditis contra, rarò quidẽ elabitur, sed ægrè in sedem suã compellitur. Quibusdã itaq; etiam nõ luxatis, ex ictu frequenter elapsi loco membri

ſuſpicio oritur.eo ꝙ ualida inflammatio ſubſequatur. Porrò quibus in imam partem luxatus humerus eſt, hoc modo agnoſces: affectus humerus ſi cum ſano conferatur,multum differt, quum exterior eius pars unde excidit,cõcaua appareat, ut in ſummo humero eluxato diximus,quod acutius quàm naturaliter eſſe debet,apparet,& brachij caput elapſum in ala manifeſtò occurrit,ac manus huius cubitus à coſtis magis receſſit, quibus quidem coſtis ſi ipſum adigas,cum dolore admouetur, neq; ægri manũ extenſo cubito ad aurẽ poſſunt reducere, neq; alium motũ multiplicem per eã moliri. In pueris itaq; uel in quibus recens nec ampla facta eſt eluxatio, ẽt nodo medii digiti flexi eminente medici manus, uel ipſius affecti, ſanæ manus, ſi nõ puer ſit,frequenter reſtituta eſt, ut inquit Hippocrates.ualentius aũt hoc modo luxata inſeruntur. Homo lotus & ſuperfuſionibus laxandi uirtute præditis uſus, reſupinari humi debet,& pila mediocris uel coriacea, uer alia quæpiam nõ admodum mollis alæ accõmodabitur, ac ſedẽs medicus aduerſus ægrum,iuxta latus affectũ,ſi quidẽ dexter humerus luxatus ſit, dextri pedis calcẽ ſuperponet pilæ alæ ſuppoſitæ,ſi ſiniſter,ſiniſtri.ac affectã manũ prehenſam ad pedes trahet, ſimulq; calcaneo alam in diuerſum propellet,ita ut aliquis poſt caput ad alterum humerũ reſiſtat,ne corpus circũ diuellatur.Eſt & alia ratio immittendi,quæ humero ſubnixo perficitur, quod Græci κατωμίζειν dicunt. Adoleſcens,aut longior ægrotãte,aut altius conſiſtens iuxta affectũ latus,ægri indidẽ collocari alæ ſuũ ipſius humerũ ſubijciet,& manum eleuatã ad uentrem ſuũ attrahet,ut reliquũ ægri corpus poſt eũ qui humerũ ſuum alæ ſubiecit ſublime pendeat. At ſi æger leuior fuerit, alius quiſpiã puer leuis ex ipſo ſuſpẽdetur. Nã manu ac reliquo corpore in contraria detractis ad ima, ſubiectus alæ humerus facilè elapſum articulũ reponit.atq; hoc ẽt ligno quod Græci hyperon dicũt, efficimus. Eſt aũt id lignũ oblongum,rectũ,quod in pauimẽto ſuper aliud quoddã ſolidũ ponitur.huius igitur ſummũ extremum rotundũ,quod non admodũ craſſum neq; tamen tenue eſt,alæ ægri aut ſtantis,aut ſedẽtis,ſubiicietur,iuxta totã ipſius lõgitudinẽ. Ac manu per lignũ iſtud porrecta & detracta, reliquo autẽ corpore contra inferius uergente, uel ſua ſponte,uel alio quodã trahente,reſtitutio fiet.atq; hoc in ſcalæ gradu fieri debet,quemadmodũ in confracto brachio per tenſionem fieri dicebamus.

dicebamus.hic autem rotundum quoddam corpus super gradum deligatur,quod ægrotantis alæ possit adaptari & brachii caput propellere. Porrò si ob uetustatē affectus, aut corporis duritiem, repositio nobis facessat negotiū, utemur ēt ratione quæ per spatham ligneam,amben appellatā fit. Est autē ambe lignū quod longitudinē duorum cubitorum habet, latitudinē quatuor digitorum,crassitudinem instar digiti,alterum extremum rotundum,quod etiā promptè in alæ sinum ingreditur, perinde ut ligni quod hyperon uocatur, extremum. hoc itaq; extremum panniculo circundatum,quò lenius existat,capitulo brachii iuxta alam accommodabimus, totam uero manum ad lignum intensam cū eo deligabimus, iuxta brachuim,cubitum,& eius extremum,deinde ligno obliquo inter duas colūnulas rectas adaptato,uel rursus supra scalæ gradum manu traiecta cum ligno,ut ala per trāsuersum gradui accommodetur, manum infra trahentes, sinemus in alteram partem reliquum corpus in sublimi pendere,tunc n articulus ingredietur. Vbi fuerit repositus,mediocris ex lana pila si quidem inflammationem pars non sentiat,sicca: si sentiat, oleo madens alæ iniecta,deligabitur.per hanc autem alam & humerum & alteram alam uinculi deligationes literæ X figuram potissimum apparebunt.ita ut in hunc modū facta deligatura super affectum humerum accommodetur,brachium autem costis colligetur, ipseq; cubitus & summa manus,ex ceruice deuinciantur,ne rursus de integro articulus excidat. Post septimum diem uel tardius ubi fascias dissolueris,mediocri uti frictione præstat, eo ꝙ. corpore solidiore facto,articulus ita firmetur,ut nō facilè prolabatur. Quod si aūt crebro prolabatur,aut humiditatis uitio, aut ob aliā quampiam iam diu factā elabendi uiam,ad ustionē ueniendum est,sicut supra comprehendimus. Quum autē uel infantibus iu utero aut æditis quidem in lucem, sed adhuc increscentibus,particula fuerit luxata,necdum reposita.in humero quidem carnes nihil à naturali figura deficiunt, neq; enim manus quodcunq; opus perficere impeditur, os autem brachii breuius permanet,non augescens,ac tales nominantur galiancones. In femore etiam os incrementum non sentit, & totum crus contabescit,quum enim pondus corporis ferre nequeat, non exercetur, ac in aliis membris luxatis manentibus quæ subijciuntur partes,omnium iniuriis expositæ sunt.

De cubito. Cap. CXV.

QVanto cubiti articulus humero magis uarius creatus est, tanto plus negotii prolapsus exhibet, & tardius quidem existit, sed difficilius reponitur, propter tuberculorum sinuumq; frequentiam. Nonnunquã igitur solum aliquatenus detorquetur, quem casum pararthrema dixi, sæpe uero etiam ex toto in omnem partem probabitur, præcipuè in priorem & posteriorem, quod facilè dignoscitur, eo q excidit oculis & tactui obiecto, in quodcunq; prolapsum sit, & sinu unde excidit apparente. Hæc uerò potissimum sani cubiti inspectio coarguit. Conuenit aũt protinus membrũ reponere priusquam inflammatione occupetur: siquidem eam expertũ, difficulter curatur. Quædam etiam nullam prorsus curationẽ recipiũt, maximè si in posteriora prolapsa sint. Hæc enim luxatio omnium quæ in cubito fiunt maximè dolorifica est & periculosa. Quòd si modicè articulus inuersus sit, moderata etiam intensione restituitur. sic ut ministri manum exporrectam juxta brachium cubitumq; contineant, & in aduersa retrahant, medicus aũt suæ manus palma quod excessit in suam sedem compellat. Hippocrates in priora luxationẽ subito manus inflexu instaurat: ut palma ipsius humerum iuxta rectum pulset: in posteriora uerò, subita rursus & diutius facta extensione, quoniam luxatio in priorem partem, uiolenta potissimũ extensione efficitur: quæ in posteriora, flexu similiter uehementi. Quòd si luxatio perseueret, etiam ualidam magis intensionem usurpabimus, eiusmodi uero est potissimum quam Hippocrates in brachio cõfracto exposuit, ubi ligonis maunbrium adhibebat. Porrò recentiorũ aliqui hunc in modum adaptant, ministris duobus manum ut dictum est, intendentibus, ita ut alter sursum ad alam contineat, alter deorsum iuxta brachiale, medicus aduersus ægrotanti consistens, duabus palmis iuxta articulũ, brachium circundat, ac ubi iusserit uestimentũ cõtractum in oblongum uel latam fasciam manibus ipsius simul & ægrotantis brachio circundare, & in exteriora imaque propter summam manum retrahere, ipse deinceps cum tẽsione constrictas ipsas trahit, donec cubiti articulum excedant. Cæterum manus prius oleo illini debet, ut lubrica fiat & facilè medici palmis deducatur. Sic enim prolapsa, si pertrahentiũ

manum

manum ui premantur, in propriam sedem reuertuntur. Postquam sunt reposita, in anguli modum figurata manu, ex splenijs & conuenienti deligatura curationem petemus.

De brachiali & digitis luxatis. Cap. CXVI.

Brachialis digitorumq; luxatio nullum facessit negotiū per se, nisi cum ulcere facta fuerit. de hac igitur in capite de luxationibus quæ cum ulcere fiunt tractabitur. At sine ulcere luxatis, mediocri intensione, & remediis quæ inflammationem pellunt, medebimur.

De uertebris spina. Cap. CXVII.

Vertebræ spinæ si ex toto prolabuntur exciduntq;, præsentaneam mortem inferunt. Medulla siquidem ipsius spinæ uel quamlibet cōpressionē nō sustinet, quum & solus ex ipsa neruorum processus si cōtundatur, hominem in periculum perducere sufficit. Peruersionibus aūt subinde affligitur, nūc in priorem partem distorta, ac uitium lordosin Græci appellant: nunc in posteriorem, & cyphosin à loco gibbato uocant: interim uero in latera, quod scoliosin nūcupant. Quū igitur multæ simul uertebræ paululum adeò peruersæ fuerint, plurium simul peruersio ex circulari flexus rotūditate fieri apparet, ac putant nonnulli decepti, ab una uertebra ampliter peruersa id fieri. Nā magna distorsio non rotundum, sed angularem spinæ flexum molitur, quando etiam magis periculum subsequitur. Si igitur introrsum spina est peruersa, restitutionis spes nulla est, eo ꝙ per uentrē, anterius oppositio fieri nequeat. qui. n. in scala sic affectos intendūt, aut cucurbitulas admouent, aut sternutamenta aut tussim, aut flatus excitāt, quid tandem promouere putati sint, Hippocrates abundè ostendit. Quoniam uero subinde cuiusdā officuli spinæ refractio facta, cauum locū repræsentat, quemadmodum in capite de fracturis cōprehensum est, aliqui uitium lordosin esse crediderūt, deinde hoc celerius persanato (promptè. n. callo firmatur) lordosin curatu facilem existere pronuntiarunt, & si nullam curationem, aut certè difficilem recipiat. his etenim urina supprimitur, aluus nō respondet, corpus inhorrescit, postea etiā sine uoluntate excrementa prorumpunt. Hæc autē eueniunt, neruis & musculis consortij lege lacessitis, ac celeriter ægri moriūtur: præsertim si superiores & ceruicis uertebræ affectum fuerint

rint expertæ. Cui uerò iam inde à paruulo potissimum uertebræ gibbatæ protuberant, uitiũ longum esse neq; celeriter mortem, sed morbũ accersire, & insanabile Hippocrates prodidit. At quibus recens hic gibber ex casu prouenerit, machinæ quidem per scalam, & rectam ægri suspẽsionem ac uteri inflationem adhibitæ, ridiculæ sunt. sola autem Hippocratis adaptatiõ sufficiet. Conuenit enim, inquit, lignum magnum quod tantã longitudinem, ac latitudinem habeat, ut hominẽ excipiat, aut scamnum huic æquale, prope parietem deponere, ac iuxta hũc ita extendere, ut in longitudinem pede non amplius absit, & uestimenta quædam super ipsum explicare, ne hominis corpus infringatur, (erit autem hic lotus antequàm super lignũ scamnumúe insideat,) deinde loro pectus ipsius bis circundatum, per alas iuxta dorsum uincire, initia lori ligno oblongo pistillo simili deligare, atq; hoc super pauimentum iuxta ligni, aut scamni subiecti extremum constituere, & ministro post ægri caput stanti ex superiore parte continendum tradere, ut imo quidem extremo contra fixo, altiore supra caput tracto, opportuna fiat intensio: altero autẽ loro pedes simul & superiores talorum partes deligantes, & rursus alio, superiora ilium & lũbos ita ut huius in lumbis fiat connexio, iterum extrema horum ligamentorum cõiungemus: alii autem ligno pistillo respondenti, similiter prædicto illigantes, statuemus in ligni aut scamni extremo quod iuxta pedes est, lignum pistillum repræsentans, ad prioris similitudinem, deinde famulis iubebimus ut per ligna retractionem in diuersa moliantur. Quidam uero asellis dictis hanc efficiunt. sunt autem hi axes qui contra rectum lignum uertũtur: utroq; huius magni ligni, aut scamni latere iuxta extrema ad pedes, caputq; sita, lora inuoluantur. Quum aũt sic intensio ipsa administratur, manus palma gibberum constringemus: si aũt usus postulat, etiam super ipsum insidebimus, nullum ueriti periculum. At si ne sic quidẽ spina instauretur, & æger pressionem ferat, utile est parietem adiacẽtem in longum canalis modo exculpere è regione gibberi, ut sculptura cubiti longitudinem habeat, neq; altior sit ægrotantis spina, neq; multo humilior, imò sculpturã prius præparatã esse oportet. huius enim causa etiam lignum ab initio prope parietem poni maluimus. deinde asseris mediocris alterum finem ad ima comprimemus, donec sensibiliter spina dirigatur.

uerum,ut inquit Hippocrates,sola intensio citra asserem,rursusq; per asserem sola curatio,id quod requiritur potest efficere. Quòd si hoc uerum est,non alienum etiam in lordosi & scoliosi per initia intensionem prædictam,sine cõstrictione uidelicet,moliri: post adaptationem uero,lamina lignea quæ latitudine treis digitos æquet,longitudine gibbero respondeat & aliquam ex sanis uertebris comprehendat,loro lineo, aut stuppa propter duritiẽ inuoluta,uertebris ipsis imponi & conueniẽter deligari debet, uictus adhibebitur tenuis. At si post hæc quædam gibberi reliquiæ remanserint, laxantibus emollientibusq; remediis cum laminæ appressu perdiu utendum est.alii qui uero plumbeam laminam usurparunt.

De coxa luxata. Cap. CXVIII.

QVum alia corporis ossa interim paulùm excedãt,interim toto loco excidant,coxæ humeriq; articulus soli luxationi opportunus est,qua tota sede promouetur,atq; ex his,magis coxæ articulus,quoniam sinum & rotundum,& profundum possidet,ad hæc, ꝙ elatioribus margiginibus munitus sit. At si quandoq; articulus ob uim quandam uehementẽ sinu suo exciderit,etiam multæ luxationis secundum minoris,maiorisq; rationem dñæ, proueniũt,quatuorq; modis,imò locis coxa luxatur,uel enim in interiorẽ partẽ, uel exteriorem,uel priorem,uel posteriorẽ,prolabitur: uerum intrò quidẽ & extra continuè,& multo frequentius intrò:in anteriora autem & posteriora,rarius. Quibus itaq; in interiorẽ partem coxa prolapsa est,iis crus affectũ,si cum sano conferas, longius spectatur,& genu prominentius,& ad inguina crus inflectere nequeũt,& in regione scroti & ani intermedia tumor manifestus occurrit,tanquam femoris capite illic desidente.
Quibus aũt in exteriora promota est,iis contrariæ notæ eueniunt,siquidem crus breuius apparet, & inter scrotum & anũ in sinum dehiscit,iuxta clunes in tumorem attollitur, & genu interius demergitur,crus inflectere ægri possunt. Si in priorẽ partem prolapsa est,crus sine dolore genu extendunt, non aũt ad interiorem partem inclinare possunt, incedere conantes. Vrina his supprimitur,inguina intumescunt,nares rugosæ excarnesq; apparent,calci inter ambulandum innituntur. Porrò quibus in posteriora excidit,nõ aut poplitem, aut genu extendunt,

dunt,neq; inflectere possunt prius quàm inguina flexerint,atque his crus breuius,inguina laxiora apparent,& per nares femoris caput eminet.Quibus sanè iam inde à pueritia,aut certè longiore tẽporis spatio articulus prolapsus curæ non fuit,ẽt præsidium nihil promouerit,mẽbro iam in orbẽ coacto. Quibus aũt continenter excidit, hi curationem Hippocratis assument,quapropter statim reponi luxata debent,uetustæ siquidẽ coxæ luxationes,nullo modo cõsanescunt Communiter itaque in quatuor luxationibus instauratio congruet, tum quæ conuersione articuli & circunductu fit, tum quæ intensione. Si enim affectus recens fuerit, & æger iuuenis, nonnunquam femur continentes circumagentesque huc illuc, articulum reposuimus. Quòd si in interiorem partem luxatio declinauerit, etiam crure tantum subito & ualenter ad inguina quàm intimè flexo,id quod requiritur effecimus: sin autẽ his non cesserit, intensione utendum,primũ per manus adhibita, quæ crus ab inferiore parte trahant ac per femur tibiamq; constringant,ex superiore autem parte,sub alis corpus circundẽt. Quòd si etiã ualentior desideretur intensio, funibus contextis aut implicitis,uel loris crus deligare,omnino quidem supra talum: ut aũt genu nihil patiatur,hoc quoq; superius, oportet: at pectoris regionẽ uincire necesse non est,uerum, ut dictũ est, manibus subter alas cõprehendatur,loriq; mollis & ualidi medium iuxta regionem inter scrotum & anum adaptatum in humeros reducemus anterius per inguina & clauiculam: posterius,per summas partes, duoq; lori initia ministro trademus, deinde oẽs simul trahentes,ut ægrotantis corpus eleuetur,intensionem molientur. hic quidem intendendi modus cõis est quatuor femoris luxationũ differentijs,priuatim aũt in singulis modus quo ossa uecte in sedẽ suam cõpelluntur,Græci mocliam dicunt,euariat.Intensio enim homine si quidem in interiorem partem articulus exciderit,lori per regionẽ quæ scrotũ & anum interiacet, traiecti medium inter femoris caput ipsamq; regionem à scroto ad anum tendentem dispensari conuenit, referri autem lorum per inguina adiacentia & clauiculam expedit. Ad adolescens quidã duabus ulnis affectũ femur, qua crassius est,circundatum, in exteriora ualenter extrahet. Atque hic modus inferendi aliis expeditior est, cui si articulus non cesserit,aliis quoq; utẽdum,uariis quidem magis, sed hoc

efficacio-

efficacioribus. intendi etenim hominẽ ſuper lignũ grãdius aut ſcãnum oportet, in quo ẽt ſpinæ gibbero uitiatos intendimus. Inſculpẽtur aũt per totũ ferè oblongæ quædã ceu foſſę, quæ latitudinẽ altitudinemq; triũ digitorũ, non maiorẽ habeãt, diſſidentes inuicẽ nõ magis quã digitos quaternos, ut uecte iuxta extremũ in ipſis reſiſtẽte, in quancunq; partem cõueniat restituatur, membrũ. Per mediũ autem lignũ aut ſcamnum, aliud impingatur lignũ pedalis lõgitudinis, ligonis manubrij modo craſſum, ut ſub hoc intẽſio homine, lignũ mediũ inter regionẽ à ſcroto ad annm porrectã & femoris caput cõſiſtat. Simul.n. corpus iis qui à pedibus trahũt porrigi prohibebit, eoq; ne uſu quidẽ ſæpe uenit in contraria ex ſuperiore parte intẽſio: ſimul aũt intenſio quoq; homine ipſum lignnm femoris caput foras propellet. ac intẽſio ad ſuperius dictũ modũ adminiſtrabitur, præſertim pedis. Quòd ſi ne ſic quidẽ in ſedem ſuam redierit, impactum lignũ rectum auferri debet ex latere autem huius ſitus utrinque ſingula ligna infigentur, tanquam poſtes, nõ minus quàm pedalis longitudinis. his aliud lignum adaptabitur gradus ſcalæ modo, ut tritum lignorum figura H literã repræſentet, nam paulò inferius ſummis, medium lignum accõmodabitur. Deinde in ſanum latus iacente homine ſanum quidẽ crus inter hos poſtes ſubter gradum quodammodo ducemus, affectum autem crus ex ſuperiore parte ſuper hunc ponemus, ut ipſi femoris capiti accommodetur, ſubſtrato prius ei multiplici ueſtimento, ne femur contundatur. aliud autem lignum mediocriter latum tantam habens longitudinem ut à femoris capite uſq; ad talum ſubiectum pertineat, intrinſecus cruri alligabitur. Vbi iam facta eſt hæc intenſio, aut per piſtillum, ut in gibbero prius diximus, detrahere ad ima crus cum alligato ligno oportet, ut niolentia hac femoris caput in propriam ſedem reuertatur. Cæterum eſt & alius reponendi modus ſine intenſione per lignum, ab Hippocrate commendatus. Manus enim, inquit, ægrotantis molliter coſtis alligare oportet, & pedes utroſq; ualido loro molli per talos & ſuper genu deuincire, ut quatuor digitorum ſpatio inuicem diſtent: intenſo autẽ affecto crure duobus digitis magis quàm alterum, hominem ſuſpendere, ut caput cubitos duos à terra ab ſit. Adoleſcens uero aliquis peritus ulnis ſuis femur affectum cõprehendens quà craſſiſſimum eſt, ubi & caput femoris, ſubito pendere ex homine

mine cogetur. facile nanque articulus ingredietur. Hic reponendi modus aliis quidem simplicior est, ut qui non multo apparatu peragatur, sed ueluti miserabilem ipsum, plerique medici auersantur. Porrò si in exteriora membrum fuerit laxatum, homo superius intendi debet, lorum autem iuxta regionem inter scrotum & anum per oppositas parteis ferri conuenit, inguina dico & clauiculam, medicum autem ab exteriore parte introrsum agitare iuxta conuenientē foueam ex iis quæ insculptæ sunt, ministro quodam uectem ad sanum clunem ne cedat, obijciente. Sin autem in priora promotus est articulus, homine intenso uir quidam ualidus dextrę manus palmam affectis inguinibus imponens, altera comprimet, simul ad ima, genu uersus constringet. At si in posteriora prolapsum est articulamentum, non opus est quidem hominem in sublime usque intendi, sed in solido iacere, quemadmodum etiam si in exteriora articulus exciderit. Sicuti autem in gibbero dicebatur, super lignum aut scamnum homo pronus intenditur, uinculis non perilia, sed in crure, ut nuper dictū est, porrectis. Iam uerò uti conuenit constrictione per asserem adhibita, iuxta clunium regionem, ubi & articulus excidit. atque hæc sanè de coxendice ex causa foris adueniente luxata, dicta sint. quoniam uero propter copiam humiditatis, ueluti humerus, sic etiam coxa prolabitur, ustione utendum est, quemadmodum in capite ipsius comprehendimus.

De Genu articulo. *Cap. CXIX.*

GEnu in treis parteis promouetur, interiorem nimirum exteriorem, & iuxta poplitem. in priorem enim prolabi opposita patella prohibetur. Eiusdē igitur intentionis utentes modis, interim per manus solas, interim etiā funibus decenter deligabimus, reliquamq; adferemus curationem, hoc spectantes ut particula dilutius immobilis conseruetur.

De tali articulo, ubi etiam de pedis digitis agitur. *Cap. CXX.*

TAli articulus si paulùm excessit, modica eitam intentione curatur: si toto loco mutatus est, uehementiore indiget auxilio. Tentandum itaq; & hic per manus ualidiore intensione uti. Quòd si non reponitur, homine humi resupinato extensoq; longum aliquem & ualidum palum inter

ter duo femora iuxta regionem ſcroto & ano interiectam hu-
mi per ima rectum defigemus, ut corpus aduerſus eum reni-
tens, ad pedis intentionẽ non cedat, imò prius defigetur, quàm
homo decumbat. Quòd ſi magnum illud lignũ adeſt, quod pe-
dale aliud lignum per medium habere defixum diximus, ſuper
hoc intenſionem moliemur, miniſtro uno femur cõtinente re-
trahenteq́;, alter manibus aut loro pedem trahet, medicus lu-
xatum manibus diriget, alterumq́; pedem alius ad ima conti-
nebit. A repoſitione deligari tutò per debet faſciis, ad ſuperio-
rem pedis partem, aliis ad talum diſtributis, cura adhibita nè
poſterior tendo iuxta calcem conſtringatur. In hoc caſu uſq;
ad dies quadraginta in quiete homini perſeuerandũ eſt. nam
incedere ante abſolutam curationem tentantes, particulam
reddunt inutilem. At ſi quis ex ſaltu, ut fieri ſolet, calcis os
peruerterit, uel etiam aliam quampiam inflammationis affe-
ctionem excitarit, blanda quadam intẽſione, conformatione,
fomentis inflammationi contrariis, & faſciis firmis id dirigen-
dum eſt, homine ſimiliter uſque dum conſanuerit, in lectulo
perſeuerante. Cæterum digitorum peruerſio, ut in manibus
dicebamus, non difficulter moderata tenſione emendatur. In
omnibus autem luxatis peruerſiſque, poſtquàm inſtaurata ſunt
& conquierint, inflammationem in articulis, ut ueriſimile eſt,
remanentem, aut tumorem, quæ etiam diu membra à functio-
nibus impediunt, mollientibus remedijs perſanabimus, quorũ
materiam nullius qui in artis operibus uerſatur, ignorat.

De luxatis cum ulcere. Cap. CXXI.

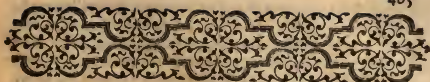
IN luxatis cum ulcere multa requiritur prudentia. Dum
enim hæc inſeruntur, extrema pericula, nonnunquam &
mortem inferunt. inflãmatis enim extenſione iis qui adia-
cent neruis & muſculis, dolores ualidi, conuulſiones, & febres
acutæ oboriuntur, præſertim in cubiti gibbero, genu, & ſuper-
poſitis partibus. Nam quo principalibus ſunt uiciniora, hoc
maius periculum concitant. Hippocrates itaq; horũ repoſitio
nem, ualentioremque deligaturam omnino auerſatur. ſolis au
tem quæ inflammationem abigunt leniuntq́; præſidiis, per ini
tia uti pręcipit Sic enim ipſis ſupereſſe forſan licebit. Quod
autem ipſe in ſolis digitis conſulit, id nos reliquis etiam arti-
culis facere tentabimus, ac inter initia ſtatim quũ pars adhuc
inflammation

inflammatione caret, prolapsum articulum mediocri intensio ne reponemus. quod si secundum animi institutum euenerit, persistemus, sola ratione quæ inflammationem arcet, utentes si inflammatio quæpiam, aut conuulsio, aut aliquid prædictorum contigerit, rursus eijcere ipsos necessarium est, siquidem citra uim porrigantur. at si hoc quoque discrimen metuamus, (non enim porrigentur forsan inflammata) satius est per initia in maioribus quidem articulis repositione supersedere. ubi uerò inflammatio declinauerit, (id autem fit post septimum nonumúe diem) præfati etiam periculum, quod ex repositione futurum sit, tum quòd si non repositum fuerit, claudi omnino superuiuent, conabimur tutò, administrationẽ obire, utentes, propter cõmoditatem, etiam uecte. Porrò ulceris curationem ut in fracturis cum ulcere dictum est, administrabimus.

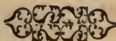
De luxatione cum fractura facta. Cap. CXXII.

AT si luxatio sine ulcere cum fractura euenerit, communi intensione & per manus conformatione utendum est, ut in simplicibuas fracturis docuimus: cum ulcere autem rursus. ex fracturis cum exulceratione & luxationibus priuatim expositis, congruam administrationem petemus.

FINIS LIBRI SEXTI IOANNE GVINTERIO ANDERNACO MEDICO INTERPRETE.

PAVLI AEGINETAE IIBER SEPTIMVS, IOANNE GVINTERIO *Andernaco Medico Interprete.*

De temperamentis, quę per gustatus qualitates deprehenduntur. Cap. I.

E SENSILIVM corporum temperamento, coniecturam ex odoratu aliquam sumere, haud est securum. Nam inodora, substantijs crassa quidē sunt, sed quanto sint calore, & frigiditate prædita non ita constat: odora uerò, & tenuia quodāmodo sunt & calida, sed quatenus id sint, neutiquā ostenditur, eo ꝙ substantiā habeant inæqualem. Multo adhuc minus ex coloribus exactè quid licet colligere, cum in singulis calida, frigida, humida & sicca reperiantur. Verum in gustatu omnes similiter particulæ corporū gustabiliū, ut hoc uocabuli usurpē, linguæ obijciuntur, sensumq; mouent: ut manifestò ex ipso quoq; temperamentorū uires deprehendamus. Quod igitur astringit, cogere, obturare, dēsare, repellere, incrassare. atq; ante hæc omnia, refrigerare, siccareq; est idoneum. Acidū incidere, diuidere, extenuare, aperire, & perpurgare citra calefactionē potest. Acre, similem acido effectū præstat, extenuando purgandoq;, sed acidum refrigerando euariat acre, calefaciendo: præterea illud repellit, hoc attrahit, dissipat, rumpit, crustas inducit. Pari modo etiam amarum, meatus ex-

purgat,abstergit,extenuat,incidit succorum spissitudinem, sine calore manifesto. Aquosum frigidum,incrassat,cogit, contrahit,obturat,sensum aufert,stuporemq; inducit. Salsum contrahit,stringit,condit,siccat, citra insignem caliditatem frigiditatemve. Dulce laxat,concoquit, emollit, rarefacit: oleosum humectat,emollit & laxat.

De ordine & interuallo temperamentorum. *Cap. II.*

MOderatum sanè medicamentum ita ut temperatura ei respōdeat cui admouetur,inde quod nec siccet,nec humectet,nec refrigeret,nec calefaciat, ipsum neque siccum neq; humidum,neq; frigidū,neq; calidū nominare conuenit. Quod autē siccius est,aut humidius,aut calidius, aut frigidius,à præpollente appellatur facultate. Præstat autem in unoquoq; excessu,quatuor,quantū ad usum spectat,ordines statuisse: calidum quidem nominantes in primo ordine quod utique nos calefacit,sed non euidenter, ut illius rationali quadā demonstratione indigeat. Simili ratione,frigidum, & siccum, & humidum quodcunq; demonstrationem requirat,nondum actionem ualidam neq; euidentem sortitum. At quæ manifestò iā siccare uel humectare uel calefacere uel refrigerare possunt,ad secundum huiusmodi ordinem referentur. quæ uehementer iam sed non summè id faciunt, tertio annumerantur. quæ uerò sic calefaciunt ut crustas inducant, quarti sunt ordinis. similiter quæ refrigerant,ut iam sensu priuent, hæc quoq; ad quartum relegantur. Porrò siccius medicamentum nullum est inuenire quarti ordinis, si non urat. Nam si quod summè exiccat,id planè urit: huius notæ sunt, chalcitis, misy & calx. Tertij uerò ordinis siccantium potest aliquod esse etiam non urens, quemadmodum quę uehementer astringunt omnia, è quorum numero est omphacium,rhus,& alumen.

De particularium simplicium medicamentorum facultatibus. *Cap. III.*

Abrotanum.

ABrotanum & calefacit & siccat in tertio abscessu, discutiēdi incidendiq; facultate præditum, modicè uerò astringit,totiq; corpori cum oleo infricatum, rigores circuitu remeantes persanat,stomacho minus amicum est. crematum

matum maiores in ſiccando uires acquirit, quàm quòd ignem non eſt expertum. Capillorum defluuia quas alopecias uocant cum tenui quodam oleo inunctum explet.

Agallochum.

AGallochum, lignum eſt Indicum Thuiæ ligno ſimilæ, odoratum. Manſum animæ ſuauitatem commendat. Item in ſuffitum adhibetur. Radix eius pota drachmæ pondere, flaccidum ex ſuperflua humiditate ſtomachũ reſolutumq; cõfirmat. Ad hæc iocinoroſis, dyſentericis, pleuriticisque opitulatur.

Agaricum.

AGaricum radix eſt, in arboris trũco prognata, corpore fungoſo, quæ ex aeria terreſtriq; ſubſtantia coaluerit, uis eius eſt diſcutere & craſſos humores incidere. Viſcerum maximè obſtructionibus purgando medetur.

Ageraton.

AGeraton uim habet diſcutiendi, & leniter etiam inflammationem quodammodo arcet.

Agnus, qui uitex dicitur.

VItex qui grecè agnus uel lygos appellatur, in tertio ordine tum calefacit tũ ſiccat, ſubſtantia tenuis eſt, eoq; flatus abolet, caſtitati conſeruandæ facere creditur, non modo cõmanducatus potusq; uerùm etiam in cubitũ ſubſtratus. Semen ipſius etiam iocinoris & lienis infarctus liberat epotum. Frixũ autem minus eſt flatulentum, & facilè in membra diſtribuitur.

Agreſtis, gramen.

GRamen Parnaſi admodũ utile eſt. Siccat & modicè refrigerat: tenuiumq; partium & ſubacerbũ exiſtit. eoq; cruenta uulnera glutinat: Decoctum eius calculos confringit.

Anchuſæ quatuor.

QVatuor ſunt anchuſæ, non eiuſdem omnes facultatis. Nam onocleæ appellatæ radix aſtringendi uim habet & quiddam ſubamarum, ad lienis renumq; dolores efficax, cataplaſmatis autem modo cum polentis applicata eryſipelatis ſuccurrit: folia minus radice refrigerant deſiccantque, hinc ad alui profluuiũ bibuntur. Quæ dicitur lycopſis, aſtringens quodammodo efficacius, ſimiliter eryſipelatis conuenit. Onocheles uerò ſeu Alchibiadios nuncupata medicatior quodãmodo,

uiperarum morsibus succurrit forma cataplasmatis adhibita, alligata,& comesta. Quarta omnibus alijs breuior,sine nomine propemodum,maiore quàm Alcibiadios, amaritudine donata:latis alui lumbricis instar acetabili pota benefacit.

Adarce.

ADarce ueluti spuma quædam est aquæ sanæ in cremiis & arundinibus concreta,tantum uerò acrimoniæ habet & caloris, ut extrinsecus cum alijs imposita ferè urat. intrò eam assumere nulli licet.

Adiantum.

ADiantum siccat,extenuat,& modicè discutit,calore ac frigiditate medium quodammodo est: Alopecijs igitur medetur,tumores discutit, calculos potu confringit, è pulmone reiectiones desiccat,alui profluuium sistit.

Aizoon, semperuiuum.

SEmperuiuum duplex, refrigerat quidem ex tertio abscessu, desiccat autem astringitq; mediocriter. Hac ratione igitur ualet erysipelatis,& ad herpetas iuflammationesq; ex fluxione concitatas conuenit.

Aetonychon.

DE Aetonycho in capite de lapibus pertractabitur.

Athera.

AThera pulticula est sorbilis è zea molita, aut è frumento confecta infantibus accommodatur. Item cataplasmatis uice illinitur.

Aegilops.

AEgilops discutiendi facultate prædita est,unde etiam indurescentibus inflammationibus & ægilopi quæ oculorum fistula est,opitulàtur.

Aegiros. populus nigra.

POpulus nigra in primo ordine calefacit,modicè siccat,& tenuis est substantiæ,cuius folia cum aceto cataplasmatis instar applicata,podagricos dolores sopiunt. Quæ uerò ex ea distillat resina,floribus calidior miscetur acopis:& malagmatis,fructus cum aceto potus comitiales auxiliatur.

Aedæon,hoc est pudendum masculi cerui.

PVdendum cerui masculi siccatum tritumque ex uino potum,

tum,uiperarum morsibus subuenit, miscetur autem compositis remediis.

Aethale, fuligo.

AEthale & lygnys in litera L.exponetur.

Aethiopis.

AEthiopis similia uerbasco habet folia,radicis decoctum,potu datur ischiadicis,pleuriticis & sanguinem reijcientibus, & arteriæ asperitates cum melle lenit.

Aima sanguis.

SAnguis frigidus nullus est,uerum suillus,humidus est,& minus calet,humano maximè temperamento similis.Columbarum uero,palumbi & turturis, temperatus quodammodo, oculorum liuores ex ictu,hyposphagmata dicunt, medicatur, si calidus instilletur.Item crassiori cerebri membranæ infusus, in his quorum calua perforata est,inflammationem arcet.Noctuæ sanguis cum uino,aut aqua potus, spirandi difficultatem adiuuat.Vespertilionum , uirginum mamillas tuetur,& pilorū incrementa illitum prohibere dicunt.Similiter sanguis ranarū, chamelæontis,& ricinorum qui in canibus hærentes inueniantur,sanguis facit. Galeuus autem hæc facto rei experimento falsa esse pronunciat.Caprarum uero siccitatis nomine aquas cutem subeuntes cum melle potus iuuat,renumq; calculos cōterit.Gallinarum cohortalium sanguinis è cerebri membrana profluuia coercet.Agninus comitialibus prodest: hœdinus nuper coagulatus circa heminæ dimidium cum pari aceto contra cruentas pectoris excreationes bibitur. Vrsorum,syluestriū caprarum,hyrcorum, & taurorum , abscessus maturare fertur, Terrestris crocodili, oculorum claritatem efficit. Equarum quæ sunt expertæ admissuram, remediis exedentibus, σηπτικὰ Græci uocāt,admiscetur.Antidotum ex sanguinibus quod in lethalia medicamenta efficax est, anatis,hœdi, & anseris, sanguinem recipit.

Aera, lolium.

LOlium calore & siccitate ad tertium ferè ordinem pertingit,iridi facultate simile.

Acacalis.

ACacalis fruticis,in Aegypto nascentis fructus est, cuius dilutum collyriis claritati oculorum efficacibus miscetur.

Acacia.

Acacia tertii quidem deſiccantium ordinis eſt, primi uero refrigerantium, at ſi elota fuerit, ſecundi. Eſt autem acerba & terreſtris.

Acalyphe, urtica.

Vrticæ & fructus & folia tenuem habent ſubſtantiã, citraq; roſionem ſiccant, tumores diſcutiunt, abſtergũt, uẽtrẽ ſubducunt, mediocriter flatulenta, quare & ad uentrem incitant.

Acanthus.

Acanthum alii à nigro colore foliorum melamphillo appellant, alii pæderoten, nis eius eſt diſcutere & ſiccare.

Acanthium.

Acanthium tenui calidaq; natura præditum, conuulſis auxiliatur.

Acantha leuce, ſpina alba.

Spina alba radicem ſiccantem & modicè aſtringentem obtinet, eoq; & ſtomachicis, & ſanguinem expuentibus, dentiũque doloribus ſuccurrit: ſemen tenue calidumq; eſt, qua ui conuulſioni quoq; medetur.

Acantha, id eſt, ſpina Aegyptia, uel Arabica.

Spina Aegyptia, ſecundum alios Arabica, aſtringit ſiccatq; impensè, unde & ſanguinem, & alias defluxiones retinet.

Acinos.

Acinos ocymo ſimilis, mediocres aſtringendi uires habet, ideoq; aluum & menſeis pota ſiſtit, applicata uero panos & ſacros ignes perſanat.

Aconitum.

Aconitum, quod quidem pardalianches dicitur, exedentem lethalemq; uim habet, quam ob cauſam intrò non aſſumitur: extrinſecus tamen in carnibus quas exedi oporteat, uti licet. quod uero à lupis lycoctinon dicitur, ſimiles priori uires ſortitum, priuatim lupos, ut illud pantheras enecat.

Acoron.

Acoron in tertio abſceſſu calefacit & deſiccat, radice ipſius ad ciendam urinam, lienisq; ſcirrhum utimur: cæterũ mẽbranæ oculorum, ob cornus ſimilitudinem ceratoidis dictæ, craſſitiem extenuat.

Acrides

Acrides, locustæ.

LOcustas urinæ angustis præsertimq; mulierum, odoris sisfitu prosunt. At quæ alis caret, contra scorpionis morsus cum uino salutariter bibitur.

Acte, hoc est, sambucus, & chamæacte, id est, ebulus.

SAmbucus, & ebulus qui chamæactæ dicitur, quasi humilis sambucus, uterque desicandi facultatem obtinet: modicè discutit & conglutinat, potus autem & manducatus, aquã per aluum educit.

Als, sal.

SAl quilibet uim habet uehementer siccam & astringentem unde quicquid in corporibus humidum est, id omne depascit, reliquum astrictione leuiter contrahit, qua ratione ad condimenta omnia adhibetur, putredinemq; arcet: crematus uero sal magis discutit.

Althæa.

ALthęa seu ebiscus species est maluæ syluestris, uis eius discutit, laxat, inflammationem abigit, lenit, & phymata concoquit, radix autem & semen reliqua sanè intensa habet, uerũ exterit etiam uitiligines abstergitq; præcipuè autem semen calculos quoq; confringit.

Alimon.

ALimon dissimilariũ partiũ est, salsum gustu & leuiter astringens, maxima ipsius pars calore temperata cum humiditate insuperabili est, lactis itaq; & seminis uberratem conciliat.

Alcæa.

ALcęa syluestris maluæ & hæc genus est, in uino pota intestinorũ torminibus & erusionibus medetur, multo magis ipsius radix.

Alcyonium.

ALcyonij genera omnia quidem abstergunt discutiuntque, acri qualitate prædita, sed milesium (est autem uermiculũ purpureumq;) cæteris præstat: quare combustum, pilorũ defluuia, quæ alopeciæ dicuntur, impetigines, uitiliginesq; abstergit. Porrò, ꝙ in superficie læuorem habet & uehementer acre est, nõ modò abstergit, uerum etiam excoriat. Postremò, quod lanis succidis respondet, omnium est imbecillimum.

Alme, quæ muria dicitur.

MVria nulli alteri mixta ſubſtantiæ,ſimiles habet ſali uires, ſed imbecilliores aqua cōtemperata : at ſalſorum piſcium oliuarumq; colymbadum muria ualentius abſtergit,contra inteſtinorum tormina & coxendicum dolores clyſtere inijcitur.

Aloe.

ALoe calefacit in primo, ſiccat in tertio ordine, ſtomacho etiam amica eſt,abſtergit diſſipatq;,aluū ſubducit, lota uero minus detergit,ſed ſtomacho gratior eſt, inflammationem prohibet,& ulceribus cicatricem inducit, præſertim ſedem & naturalia infeſtantibus.

Alos Anthos, id eſt, ſalis flos.

FLos ſalis liquidum eſt medicamentum ſale concremato tenuius,acre,& abundè diſcutiens.

Alos achne,id eſt, ſalis ſpuma.

SAlis ſpuma lanugo ſalis ſpumoſa eſt,tenuior quidē illo magiſq; diſcutiens,ſed minus contrahit.

Alſine, auricula muris.

ALſine,quam alij muris auriculam uocant,uim habet helxinæ ſimilem quæ refrigerat humectatq;, quapropter ad feruentes inflammationes conuenit.

Alypon.

ALypi ſemen bilem atram per inferiora purgat pari epithymo menſura ſumptum cum ſale & aceto,ueruntamen inteſtina leuiter exulcerat.

Alyſſon.

ALyſſon quòd à cane rabido morſos iuuet, ſic appellatum eſt,cæterum ſiccatoria,diſcuſſoria,abſterſoriaq; ui præditū, renum meatus aperit,ephelidem, quæ aſpera diſcolorq; cutis eſt, exterit.

Alopes,uulpes.

VVlpes uiua aut mortua, tota in oleo decocta, diſcutiendi uim oleo conciliat,adeò ut humores altè fixos in cutē extrahat hinc articularij in ſolio eo repleto diutius immorari, incipientem quidem affectum finierunt, inueteratū uero moderatiorem reddidere.

Amaracus.

AMaracus tertio in ordine calefacit, secundo deficcat.

Amarantus.

AMarantus extenuat, incidit, menseis cum uino potus educit, sanguinis grumos dissoluit cum mulso omneisque fluxiones deficcat, stomacho inimicus.

Ambrosia.

AMbrosia cataplasmatis modo imposita uim habet astringendi repellendique.

Ami.

AMi ad tertium calefacientium siccantiumq; ordinem refertur, tenue, discutiens, & urinæ mouendæ efficax, semen ipsius longè utilissimum est.

Amiantum.

AMiantum in Cypro nascitur alumini scisso simile, quod in ignem coniectum accenditur quidem inflammaturq;, sed non cōburitur, utuntur eo nonnulli in deficcātibus psilothris.

Ammos, arena.

ARena littorū maris affatim deficcat, feruefacta Sole aquas subter cutem exhaurit, corporibus hydropicorū in ea coopertis: torrefacta autem ad sicca fomenta in salis, & milij uicem adhibetur.

Ammoniacum thymiama, quod latinis ammoniacum suffimen, & ammoniaci gutta dicitur.

AMmoniacum thymiama liquor est tanta molliendi uirtute præditus, ut scirrhos & tophos discutiat.

Amurca.

AMurca secundi calefacientium siccantiumque ordinis est, eiusq; intensi, hac etenim ratione ulcera in siccis quidem corporibus curat: in aliis autem intendit, irritatq;.

Ampeloprasum, agreste porrum.

AMpeloprasum, seu porrum sylueftre acerrimū est calidissimumq; in summo ordine, quamobrem etiam exulcerat, inciditq;, uiscerum meatus recludit, stomacho inimicum.

Ampelos agria, uitis syluestris.

VItis syluestris racemi & germina ipsa abstergendi facultate pol-

te pollent, item nonnihil astringens obtinent.

Ampelos humeros, uitis satiua.

VItis satiuæ facultas respōdet syluestri, sed imbecillior est.

Ampelos leuce, uitis alba, quæ & bryonia dicitur.

VItis albæ, quam & bryoniam & psilothron appellant, germina sanè ceu stomacho grata eduntur, urinæque ciendæ sunt, radix abstergit, tenuis natura & mediocriter calida, unde fit ut lienes etiam potu consumat, extrinsecus autem cū ficis applicata scabiei & lepræ medetur.

Ampelos melæna, uitis nigra.

VItis nigra, quæ & ipsa bryonia nuncupatur, superiori consimilis est, nisi quòd inefficacior.

Amygdala.

AMygdala quæ quidē amara sunt extenuant, uiscosos crassosq; humores altius hærentes euellunt, tum cutis uitia abstergunt: arbor eandē uim repræsentat: dulcia uero amygdala moderato calore donata sunt.

Amylon.

AMylon ex puro tritico aqua sub caniculæ æstu macerato conficitur, quæ (aquam dico) quinquies in die mutatur: quum autem tenerrimum euaserit, colo traiecta aqua quā superfuderis, furfures secernere siccareq; ad solem oportet protinus antequam acescat. Cæterum uis eius est refrigerare mediocriter, & siccare, & acria lenire.

Amomum.

AMomum acoro uirtute, respondet, sed hoc quidem siccat magis: illud autem expeditius concoquit.

Anagallis.

ANagallis utraq; uim habet abundè abstergentem subcalidam quoq; nonnullam & attractricem, ut etiam aculeos euellat, item succus ipsius naribus instillatus caput purgat.

Anagyrus.

ANagyrus frutex est grauis odoris, acrisq;, calefacit & discutit, semen tenuius, & uomitui ciendo est.

Andrachne, portulaca.

POrtulaca tertio quidem abscessu refrigerat, secundo autem

humectat, qua de re etiam causone laborantes uentriculo imposita, iuuat, & fluxiones repellit, lentore suo dentium stuporem ex acidis contractum corrigit: ob astrictionẽ uero, & intestinorum tormina & sanguinis profluuia coercet.

Androsamon.

ANdrosæmi duplex genus est, alterum ascyrrhon uel ascyrrhoides nominatur specie hyperici, alterum dionysias, semen ipsorum purgat, folia autem magis desiccant.

Androsarces.

ANdrosarces amara acrisq; herba est uis eius est discutere & desiccare potu tum ipsa, tum semen ipsius urinam promouet.

Anemonæ.

ANemonæ omnes uim habent acrem absterforiamq; item extrahendi, & oris uasorum recludendis, idoneã qua pituitam illiciunt, lepras tollũt appositu, & lac in mãmas suggerũt.

Anethum.

ANethum calefacit in secundo ordine intenso siccat paulo remissius, quod in oleo excoctum discutit, dolorem sopit, somnum conciliat, & crudos tumores maturat, ustum tertii calefacientium siccantiumq; ordinis efficitur, ex humiditate nimia flaccidis ulceribus applicatum confert: uiride autem humidus minusq; calidum est, & concoquit.

Anthyllis.

ANthyllis duplex quidẽ est, sed utraq; ulcera persiccat, quæ chamæpityi respondet, tenuior est, quare etiam comitialibus competit, cæterum efficacius eadem abstergit.

Anisum.

ANisi semen acrius est, in tertio abscessu calefaciens, siccãsque, hinc utiq; & urinam mouet, & flatus discutit.

Antirrhinon, uel anarrhinon.

ANtirrhinon siue anarrhinon persimilẽ inguinariæ uim obtinet, sed minus efficacẽ, atq; ex illo hoc quoq; cognosces.

Anonis, uel ononis.

ANonis siue ononis calida facultate est, præsertimq; eius radix, cuius succus cum uino potus urinam ducit, calculos conterit, crustas rumpit & dentes mitigat.

Aparine

Aparine.

AParine,quam alii philantropon, alii omphacocarpon appellant,modicè abstergit & desiccat,item tenue quippiam in se continet.

Apios, pirus.

APios tẽperatura inæqualis est,terrestre aliud sortita, aliud aquosum ob quod manducata stomachum iuuat sitimque arcet,admota uero forma cataplasmatis, siccat refrigeratque mediocriter.

Apocyoon,aut cynocrambe,canina brassica.

APocynon aut cynocrambe, dicitur autem & cynomoron ꝙ celerrimè canes enecet,eademq; ui maleficium & lethalis homini est,fœdi admodum odoris,& calida citra siccitatem unde etiam discutiendi facultatem applicata repræsentat.

Apochyma.

APochyma pix est uetus quæ à nauigiis deraditur, tumores diffundit, siccat & discutit.

Aræchne, araneus.

ARaneus cum emplastro subactus,impositusq; fronti, & temporibus tertianarum febrinm circuitus finit,ut Dioscorides memoriæ mandauit,tela ipsius applicata sanguinis fluores sistit,& ulcera in summa cute ab inflammationibus tuetur.

Argemone.

ARgemonæ facultas èst abstergere simul & discutere.

Arisarum.

ARisarum mulro breuius est aro,acriusq;,radicem oliuæ magnitudine obtinet.

Aristolochia,malum terræ.

ARistolochia omnis calida,tenuis,abstergens, amara, & subacris,ad medicinas utilissima. At Rotunda,tenuior,& in omnibus efficacior est. Clematitis hoc est sarmentacea, odorata quidem,sed imbecillior Longa uerò præter alia,media harum est,sed non minus calida,quàm rotunda.

Arceutos,Iuniperus.

IVniperus calefacit & siccat in tertio ordine, fru&ns autem calefacit quidem similiter,sed in primo gradu siccat.

Arction

Arction.

ARction, prosopites, folia habet cucurbitæ similia, maiora autem & duriora, discutit quidem siccat, & astringit, quapropter & folia ipsius uetusta ulcera persanant.

Arction.

ARction uerbasco simile est, radicē habet tenerā, candidā, & dulcē, uis eius est tenuis, siccās, & mediocriter astringens.

Armeniacum.

ARmeniacum, uim habet abstersoriam simul cum modica acrimonia & minore astrictione, hinc etiā ocularijs, medicinis miscetur, & augendis palpebrarum pilis usum habet.

Arnabo.

ARnabo, odoramentis adnumeratur, ob quod unguentis potissimum expetitur, calida siccaque potentia præditum in tertio ordine, cassiæ & carpesio simile, unde Posidonius ubi cinamomi copia non datur, hoc utendum esse censet.

Arnoglossum, plantago.

PLantago refrigerat pariter & desiccat in abscessu secundo, temperata ex aquea & terrestri substantia, cui etiam astrictionis nonnihil adsit, quare ad maligna ulcera, fluxiones, putredinesq;, temperamenti moderatione accommodata est, sanguinis quoque profluuia cohibet & plurimis congruit, etenim siccitatis quæ nequaquam rodit compos est, & frigiditatis quę nondum stuporem inducit.

Aron.

ARon calore & siccitate primi est ordinis, ex terrestri calida & abstersoria substantia & hoc generatum, radices ipsius calidiores sunt dracunculus autem efficacior.

Arsenicum, auripigmentum.

ARsenici uis est caustica, utuntur eo & in pilis abolendis, quod si diutius adhæserit, etiā cutim ipsam attingit, ustum uerò tenuius redditur.

Artemisiæ.

ARtemisia utraque secundo in ordine calefacit, siccat in primo, tenui substantia prædita, eoque renum calculos comminuit, & uteri fomentis accommodatur.

Artos

Artos, panis.

PAnis illitus magis discutit quàm triticum, ceu & salis & fermenti particeps. Nam ad extrahendum ea quæ altè hærent, fermentum idoneum est.

Asarum.

ASarum similem acoro uirtutẽ habet, sed magis intensam.

Asbole, fuligo pictorum.

FVligo qua pictores utuntur, ex uitrarijs officinis sumitur, uim habet discutientem, adeoq; acrem, ut & urat, & exedat, cæterum fracta cum rosaceo cerato ad cicatricem perducit.

Ascalabotes, stellio transmarinus.

AScalabotes animal ad reliqua sanè inutile est, sed scorpionum ictibus impositum opitulari ipsum tradunt: expetitur etiam naturalia intendentibus medicinis.

Asclepias.

ASclepias calida, sicca, & tenuis substantiæ, torsionibus cum uino pota competit, uenenatorum autem morsibus & maleficis mammarũ muliebriumq; locorũ uitijs applicatur.

Ascyrrhon.

AScyrrhon in adrosæmo expositum est.

Aspalathus.

ASpalathus dissimili constat uirtute, acri & astringẽte, & ob utramq; siccat, idcirco & putredini, & fluxionib. utilis est.

Asparagus.

ASparagus petræus, aut myacanthinus abstergit utiq;, sed calore, & frigiditate medius est, renes & iecur obstructa reclu dit, præsertimq; radices & semen. Itẽ dẽtiũ doloribus medetur

Asplenon.

ASplenon tenue quidẽ est uirtute, non tamẽ calidũ, hac utique ratione, & calculos confringit, & lienes consumit.

Astaphis, uua passa.

AStaphis domestica sanè concoquit simul & astringit, & leuiter discutit, syluestris autem acris adeò est, ut pituitam per os educat, & uehementer abstergat.

Aster atticus, siue inguinalis herba.

ASter atticus, quam alij herbam inguinalem uocant, ob hoc ipsum

ipſum quòd non tantum emplaſtri modo impoſita, uerum adalligata etiam bubonibus prodeſſe creditur, mixtæ eſt uirtutis, diſcutientis, & refrigeratoriæ.

Aſtragalus.

ASTragalus frutex eſt exiguus cuius radices aſtringunt, ipſe non ignauiter deſiccat: ulcera itaque uetuſta ad cicatricem perducit, & aluum fluentem radix in uin pota ſiſtit; plurimus in Phæneo Arcadiæ naſcitur.

Aſphaltus, bitumen.

BItumen ſiccat, calefacitque in ordine ſecundo, quare ulcera cruenta glutinat.

Aſphodelus, haſtula regia.

ASphodeli radix uim habet detergentem diſcutientemque, concrematæ autem ipſius cinis calidior, ſiccior, & tenuior euadit, quo fit ut alopecijs medeatur.

Atractylis.

ATractylis ſeu cnicum ſylueſtre ex ſpinoſorum genere habetur, ui ſiccante, & mediocriter calida.

Atriplex.

ATriplex humectat ſanè in ſecundo, refrigerat in primo ordine, qua de cauſa etiam uētrem celeriter permeat: ſemen ipſius ui pollet abſterſoria, unde ictericis ex iocinoris obſtructione accommodatum eſt.

Aphace.

APhace lenticulæ modo aſtringit, ſed mãducata ægrius concoquitur, ualentius ſiccat, mediocriter calefaciens.

Aphronitrum.

APhronitri uis eſt diſcutere & abſtergere, ut non ſolum ſordida exterat, ſed etiam prurituí, quippe ſaniem diſſipat, medeatur, potum uerò ſtomacho nocet.

Aphros, ſpuma nitri.

SPuma nitri proximam nitro facultatem obtinet, ſed tenuior ſubſtantia, ob quod & læuis, farinæ, modo exiſtit.

Achras, pirum agreſte.

PIrum agreſte eandem piro domeſtico uirtutem habet, ſed magis intẽſã, quapropter magnis uulnerib. glutinãdis eſt.

Abſinthium.

Absinthium.

ABsinthium calidum primo abſceſſu eſt, ſiccum tertio, aſtringenti, amara, & acri ſimul donatum qualitate: qua bilioſos in uentriculo humores per aluum & urinas inanit: quibus autem pituita redundat, hos propter aſtrictionem nihil iuuat: ſuccus ipſius, herba multo calidior eſt.

ENVMERATIO EORVM QVAE AB INCIPIVNT.

Balanus myrepſica, glans unguentaria.

QVod intra unguentariam glandē ueluti carnoſum eſt, abſtergēdi incidēdiq; cū aſtrictione uim habet, eamq; ob cauſam drachmæ unius pondere cum mulſa pota, facilè uomitiones ciet, & inferiorem uentrem ſubducit, cum poſca uerò ad uiſcerum obſtructiones conuenit: item cutis uitia cum aceto perunctum abſtergit cortex uerò ipſius ualdè aſtringit.

Baccharis.

BAccharis odorata eſt herba ſimilis cinamomo, coronaria & acris: huius radicis decoctum meatus obſtructos aperit, urinam & menſeis citat, folia ipſius quum ſint aſtringentia, fluxionibus opitulantur.

Balauſtium.

BAlauſtium, ſylueſtris punicæ flos eſt, ualidè aſtringens, ſicca & frigida facultate præditum, itaque ſummæ cutis ulcera ad cicatricem perducit, & fluxiones cohibet.

Balſamum.

BAlſami, quod ueluti lignū eſt, ſiccat & calefacit in ſecundo ordine, ſubtileq; habet ſubſtātiā, liquor aūt multo tenuior eſt, fructus proximè hunc uirtute accedit, ſed minus tenuis eſt.

Ballote, marrubium nigrum.

BAllote qđ alij marrubiū nigrū dicūt, acris eſt & abſterſoriç facultatis, impoſitū cū ſale rabidi canis morſibus medetur.

Batus, rubus.

BAti fruticoſum, abūdè aſtringit & ſiccat, qua de cauſa & uulnera cōmittit, & defluxiones ſiſtit, radix autem præter aſtrictionē, non parū etiā ſubtilis eſt, unde renū calculos cōfringere eſt

re est idonea. fructus si maturus est, magis calefacit, simulq; mediocriter astringit, ac ideo cibo idoneus est, immaturus autem & acerbus est & ualidè siccat, præsertim retorridus. Eadem etiam flos efficit.

Batrachion, ranunculus herba.

RAnunculi quatuor sunt genera, omnia excellenter calida, sicca, acria, urentia, adeò ut ulcus cum dolore excitent: quibus si modicè utaris, cutis uitia tantum exterunt, radix autem arida sternutamentis ciendis est medicamentum.

Batrachi, ranæ.

RAnæ aduersus uirulentorũ morsus in iusculo eduntur. Crematarum ranarũ cinis maximè siccans redditus, sanguinis eruptiones sistit & alopeciis cum pice liquida medetur.

Bdellium.

BDellium tum Scythicum tum Arabicum scirrhos emollit, præsertimq; recentes, Arabicum uerò urinæ ciendæ est, calculos comminuit, & cruda concoquit.

Betonica.

BEtonica herba est ramulis exilibus pulegio similibus sed tenuioribus, & propemodum si gustes, nullã qualitatem referentibus. Nasciutr potissimũ locis petrosis, qua & in renũ medicinis utuntur. Est autẽ apud Romanos alia quædam betonica dicta, quam Dioscorides nominat cestron, alii uerò psychotrophon, eò quod frigidis locis gaudeat, nihil simile cũ prædicta habet præter actionẽ: at ultrà quòd urinã ciet, etiã aliis multis benefacit, potissimumq; radix ipsius, cum hydromelite pota uomitionem mouet, folia autem aluum subducunt.

Bechium tussilago.

TVssilago, quæ Græcis bechion siue bechion inde dicitur, quòd tusses & recta ceruice spirantes, suffitu iuuet, constat ex calida aquosaque substantia.

Blitum.

BLitũ esculẽtũ olus est, humidũ frigidũq; in abscessu secũdo.

Bulbus.

BVlbus esculẽtus amari simul & astringẽtis modicè compos est, siccat glutinatque uulnera, & abstergit. Qui autem uomitum cit, calidiorem quàm alter repræsentat.

Botrys.

BOtrys,quam alii ambrofiam,alii artemifiam dicunt,planta eft infigniter odorata,hæc cum uino pota,fubrecta ceruice fpirantibus quos orthopnoicos appellant, fuccurrit.

Bubonium,inguinalis herba.

BVbonium in attico aftere dictum eft.

Bugloffum,lingua bubula.

BVgloffum humidum calidumq; temperamento eft, eamq; ob caufam uino iniectum lætitiā animi conciliare dicitur.

Bunium.

BVnium quod alii arction appellā,calidū eft, urinæ & menfibus educēdis accōmodatū,huic refpondet & pfeudobuniū.

Bupreftis.

BVpreftis animalculum eft cantharidi fimile, reponitur itaque ficut & illa.

Butyrum.

BVtyrum concoquit & modicè difcutit, in teneris corporibus,bubones igitur & parotides iuuat, gingiuas extenuat, & præfertim in infantibus dentientibus, item humores in pectore fixos,linctum concoquit.

Buphthalmon.

BVphthalmon fimilem habet chamæmelo florem, fed multo maiorem acrioremq;,ideo & difcutientem, adeò ut cerato mixtum duritias remolliat.

Brathy, herba Sabina.

SAbina,cupreffo fimilis calefacit ficcatq; in tertio ordine,tenuiffimaq; eft, extenuat & difcutit pota, tum in putredines cupreffo fimiliter efficax eft.

Britannica.

BRitannica aftringit & conglutinat, fylueftri lapatho fpecie fimilis,fuccus ipfius putredines os infeftantes perfanat.

Bromus auena.

AVena fimilem hordeo obtinet facultatem, ficcat autem & modicè citra,corrofionem difcutit, iam & nonnullius aftrictionis compos eft,unde & alui profluuiis fubuenit.

Bryonta-

Bryonthalaßion, muſcus marinus.

MVſcus marinus, refrigerat ſimul & aſtringit, eoq; feruentes inflammationes cataplaſmate admotus, iuuat.

Bryon, muſcus.

BRyon, quod alii ſplanchnon dicunt, in quercubus & populis albis, piceiſq; inuenitur, diſcutiendi ſimul & molliendi uim moderatam obtinet potiſſimum quod cedris adhæret.

Bryonia.

BRyonia dicta eſt uitis alba.

Initium literæ G.

Gala, lac.

LAc omne tribus conſtat ſubſtantiis, caſeoſa, ſeroſa, & pingui, quam copioſiſſimam bubulum obtinet, unde etiam butyrum efficitur. Serum ipſius uim habet abſtergendi, unde & aluum ſubducit, ſi ipſum per decoctionem ſecernas. id uerò quod caſeum refert & craſſum eſt, magis obſtruit, atque ideo acrimoniam obtundit: coctū uerò lac aut marinis calculis ignitis in ipſum iniectis, aut alio quodam modo, præſens fit remedium dyſenteriæ, & acrium in uentrem defluxionum. Cæterum lac totum ad acres oculorum fluores, aliasque acrimonias conducit. At temperatiſſimum lac, muliebre eſt, mox caprillum, hinc aſininum, ouillumque, poſtremo uaccinum.

Gale, muſtela.

MVſtelæ concrematæ cinis abundè diſcutit, ex aceto igitur illitus podagricos, & articularios dolores iuuat: inareſacta autem inueteraq; muſtela comitialibus auxiliatur.

Galion.

GAlion à coagulando lacte dictum eſt, aparinæ ſimile, ſiccandi uim, mediocremq; acrimoniam habet: flos eius ad ſanguinis eruptiones & ambuſta, congruit.

Galopſis, uel galiopſis.

GAlopſis, quā alij galibdolon appellant, urticæ ſimilis herba eſt, læuior aūt, & fœdi odoris, ſcirrhoſos tumores diſſipat & emollit, itē ad ulcera ſerpentia facit in cataplaſmate impoſita.

Garum.

GArum calefacit exiccatq; efficaciter, ac ideo aduerſus ulce

 ra putrida

ra putrida extrinſecus eo utũtur,ꝑterea contra inteſtinorũ tormina & coxendicis dolores ex partibus inferioribus iniiciunt.

Genciana.

GEntiana radix efficax admodum eſt extenuare, perpurgare, abſtergere, & meatus infarctos aperire.

Geranium.

GEranium id quod foliis reſpõdet anemonæ, radicem habet eſculentã, quæ cũ uino drachmæ modo pota uteri inflationes diſſoluit. altera geranii ſpecies ad medicinam inutilis eſt.

Ge, terra.

OMnis terra deſiccat, quæ uero alterius ſubſtãtiæ expers eſt, etiam ſine morſu id facit. at ſi ignea quædam ipſi qualitas admixta ſit lotione hanc quoq; deponit. Inter cultas igitur terras quælibet pinguis omnium particularũ quæ ſiccari poſtulant curationi accommodata eſt, Aegyptio igitur luto utuntur contra aquas cutẽ ſubeuntes, & lienoſos affectus, item ad fungoſos laxoq; tumores euidenter proficit. Ex terris medicatis lemnium miniũ, quæ ſphragis dicitur, ſiccat pariter & aſtringit mediocriter, contra lethalia medicamenta præſentis antidoti uires habet, ulceribus malignis cum aceto aut uino medetur, ſanguinis profuſionẽ quamlibet ſiſtit, & depaſcentẽ dyſenteriã inteſtino mulſa prius, deinde muria per clyſterem eloto, coercet. Miniũ rubricũ uehementius, quàm lemniũ obſtruentibus quæ emplaſtica dicuntur, miſcetus medicinis, & pota lumbricos interimit, ſed multo lenior eſt. Samia quàm Lemnia terra, ceu glutinans & uiſcoſa, quare utendũ ea eſt in his quæ leniri oporteat & ſanguinis reiectiones, quacunq; ex parte fiãt, compeſcit. Selenuſia & Chia maiore abſtergendi uirtute pollent, ideoq; mulieribus ad nitorem cutis & læuorem in facie utilis eſt, ulceribus carnẽ & cicatricẽ inducit, prælertim ambuſtis. Cimolia mixtæ facultatis eſt, refrigerantis diſcutientiſq;, idq; illota lota uerò magis refrigerat, & ambuſtis ex poſca medetur. Ampelitis, eſt aũt ea quæ uitibus inungitur, quòd innaſcentes ipſis uermes enecet, ſiccat & diſcutit egregiè citra eroſionem. Cretica, aeria eſt, & ſine roſionẽ abſtergit. Eerethrias euidenter aſtringit, cõcremata uerò & elota ſine roſione deſiccat, præſtantior uerò eſt cinerea, Pnigitis ſimiles cimoliæ uires repræſenrat, ſed colore nigreſcit. Armenia, quã etiam bolum nominant,

nant, ſummè deſiccat, unde dyſentericis, alui fluxionibus, puto cruento, tabi, ſpiritus difficultati ex humiditate, ulceribus humidis, & peſtilētialibus uitiis ſtrenuè opitulatur. Cæterum cum uino tenui diluto bibitur: ſi febris adſit, cum aqua. Alana autem gleba Armeniæ uim obtinet. Ochra uim habet diſcutiē di exedendiq́; reprimit igitur ſupercreſcentia ulcera, & caua cum cerato mixta replet.

Geras, ſenecta, anguis.

SEnecta anguis affatim ſiccat: aceto igitur ſubferuefacta, dentium doloribus medetur. Aſpidis exuuium cum melle tritū delitumq́; , oculorum aciem maximè iuuat.

Ges entera, terræ inteſtina, ſeu uermes terreni.

LVmbrici terræ detriti neruorum uulneribus impoſiti, repente eueſtigio mirabile adferunt præſidium.

Gigarta, nuclei acinorum uuæ.

NVclei acinorum uuæ, deſiccant ordine ſecundo, refrigerāt primo. quum itaq; abundè ſint acerbi omnibus alui uitiis fluidis, conueniunt.

Gingidium.

GIngidium calorem non adeò manifeſtum ſortitum eſt, cæterum ſiccat in abſceſſu tertio, & aſtringit, qua de cauſa & ſtomacho utile eſt.

Glaucium.

GLaucium aſtringit, ſed ita ut etiam nonnihil guſtanti ſit ingratum, manifeſtè refrigerat, eaq; ui eryſipelatis non tamen ualidis ſuccurrit.

Glaux.

GLaux herba calida & humida temperamento eſt, unde ad lac generandum efficax eſt.

Glecon, pulegium.

PVlegium calefacit, & extenuat uehementer, unde ſi cataplaſmate applicetur ruborem excitat, & craſſos uiſcoſosq́; humores è thorace & pulmone emolitur.

Glœos, ſordes balneorum.

SOrdes balneorū calefaciunt modicè, emolliunt, diſcutiunt, rhagadibus ani & condylomatis accommodatæ.

Glycyriza. dulcis radicula.

GLycyriza tepidi humidiq; tẽperamenti est, alicuius etiam astrictionis particeps, unde & asperitates læuigat, nõ arteriæ tantũ, sed etiam uesicæ scabiei medetur, eadem sitim arcet.

Glycyside, pæonia.

GLycyside quam alii pentameron, nonnulli pæoniam uocant, radicem habet acrem & leuiter subamaram & siccantem, cui etiam astrictionis nonnihil inest, quapropter menseis ciet, renes & iecur purgat, instar amygdalæ pota cum uino: at si hoc austerum fuerit, alui quoq; fluores coercet, adalligata uerò puero, morbum comitialem abigit.

Gnaphalium, centunculus.

CEntunculus dictus est gnaphalium quòd folijs ipsius teneris loco tomenti, gnaphalon dicitur, utamur. sunt autẽ calida & modicè astringentia, atq; hinc ad dysenterias cum uino austero bibuntur.

Gongylis, rapum.

RApi & radix & semen flatulenta & semini creando sunt, uenereMq; excitant.

Gordilion.

GOrdylion alii seseli appellant, calidum est, urinæ & mensibus educendis habile, radix ipsius cum melle lincta, quæ in thorace hærent, educit.

Gyris, pollen farinaceus.

POllen uirtute respondet amylo, sed calidior est.

Gypsum.

GYpsum uim habet siccantem opplentemq;, propter quam ad sanguinis eruptionem conuenit temperatum cũ polline candido oui liquore, ustum uim opplendi non similiter retinet, uerum magis siccat & repellit, præsertim cum posca.

Quæ à D incipiunt.

Dades, tedæ.

TEdæ acre quiddam habent, item uim concoquendi, & abstergendi nonnullam, unde aceto incoctæ dentium doloribus si hoc aceto colluantur, succurrunt: at si mel adiectum fuerit, pituitam per os educunt, mixtæ etiam eclegmatis faciles è thorace excreatus reddunt.

Damaſcena.

DAmaſcena, quum ad pruna uentum erit, exponam.

Damaſonium.

DAmaſonium abſterſoriam quandam uim obtinet, qua cal culos conterit, & quæ per aluũ diffluũt, ad urinas deriuat.

Daucus.

DAucus, quod & ſtaphylinus dicitur, duplex eſt, cuius radix flatulenta eſt, & uenerem mouet. Syluestris dauci ſemen minimè flatus creat, ſed urinam & menſeis citat, quemadmodum & herba ipſa.

Daphne, laurus arbor.

LAuri arboris folia ſiccant & calefaciunt inſigniter, magis quoq; fructus: radicis cortex amarus & leuiter aſtringens calculos comminuit, & iocinoroſis opitulatur cnm uino odorato triobolari pondere potus.

Daphne herba, laurus alexandrina.

DAphne herba, quæ & Alexandrina dicitur, calida, acris, & ſubamara eſt, idcirco mẽſeis & urinas commouet: laureola uero, quæ daphnoides græcè nuncupatur, eiuſdem facultatis eſt: tum chamædaphne, quaſi dicas homilem laurum, quæ & ipſa commanducatur.

Derma, pellis.

PEllis ouina recens detracta, calens adhuc ijs qui flagris cęſi ſunt circumpoſita, mirificè auxiliatur. At hippopotami pellis cõbuſta & cũ aqua lęuis impoſita phymata diſcutit. At uiperæ pellis detrita impoſitaq; alopeciis mirabiliter pilos reficit.

Dermata, hoc eſt, pellos ſeu coria ueterum calceamentoruu.

COria ueterũ calceamentorum crematorum cinerem reddunt ſiccatoriũ, unde ex calceis pedum attritibus nondum inflammatis, ambuſtis, in tertriginibus, & tuberculis medentur.

Dictamnon.

DIctamnũ tenuius eſt uirtute pulegio, cætera ſimile, quod autem uocatur pſeudodictamnon imbecillius eſt.

Dionyſias.

DIonyſias dicta eſt in audroſæmo.

Diphryges.

DIphryges mixtæ est facultatis: habet enim quippiã astringens & mediocriter acre, ideoq; malignis ulceribus præsens est remedium.

Dipsacus, quod labrum ueneri dicitur.

DIpsaci spinæ radix in secundo ordine deficcat, nonnullam uera abstergendi uim simul obtinet.

Dorycnion.

DOrycnion simile temperamento est papaueri & mandragoræ, immodicè refrigerans: siquidem modicum, stuporẽ inducit: copiosius assumptum, interimit.

Dracuntium, dracunculus.

DRacunculus simile quidam aro habet, sed eo acrius, amarius, calidius, tenuiusq; est. Itẽ astrictionis nonnihil habet coniunctum. Radix ipsius pota uiscera purgat, & peruicacium seu malignorum ulcerum excellentissimum est remediũ: folia respondent: semen ualentius est.

Dryopteris, filicula.

FIlicula dulcis, actis, & leuiter amara est: radix acerba est, cæterum uim habet exedentem, qua & pilos abolet.

Drys, quercus.

QVercus & folia & fructus siccante & tepida ui pollent, quamobrem uulnera recentia glutinant, inflammationibus incipientibus medentur: at quod sub glandis corio membranosum, fructus carnẽ ambit, cum ualentius astringat, ad fluxum muliebrem, aliosq; fluidos morbos exhibetur.

Quæ ab E incipiunt.

Ebenus.

EBeni ligni uis est excalfactoria, detersoria, & subtilis: unde etiam caliginem oculorum abstergere creditur, aliisq; ocularíis miscetur medicinis.

Encephalos, cerebrum.

CErebrum leporis coctum detritum, comistumq; infantiũ dentionibus utile esse fertur: nonnulli uero tremoribus succurrere manducatum, literis prodiderunt. At galli cerebrũ cum uino potum ad uenenatos morsus efficax esse Dioscorides pro-

des pronuntiat,& sanguinis è cerebri membranis eruptionem cohibere. Cameli cerebrum Galeno autore siccum cum aceto potum, comitiales persanat. Idem facit mustelæ cerebrum. Hirundinum cum melle in oculorum suffusiones efficax est. Cerebrum ouillum similiter præparatum, infantium dentitionibus exactè opitulatur.

Elæa, olea.

OLeę ramusculi quantum astringunt, tantum etiam refrigerant, fructus qui exactè ematuruit, moderatè calidus est immaturus maiorem tum astringendi tum refrigerandi uim repræsentat.

Elea, hoc est olea, Aethiopica.

OLeę æthiopicæ lachryma ammoniaco tenui similis, uires habet extersorias, quare ad cicatrices, albugines, hebetudinesq; oculorum ea utuntur,& ad dentium dolores, si cauis ipsorum inijciatur, efficax est: nonnulli uero syluaticam esse hac oleam asserunt.

Elæon, oleum.

OLeum ex oliuis drupis dulce calidumq; mediocriter est magis humectans: at quod ex immaturis oliuis exprimitur, Græci omotribes appellant, tantæ astrictionis particeps est, quantæ etiam frigiditatis. Elotum uero oleū morsu ac rosione caret. uetus quato diutius reseruatum, tanto magis calefacit, discutitq;, præsertim si iam inde ab initio tenue extiterit: iudicatur autem id, si purum sit, pellucidum, si paucum magnam corporis partem inungat, & ex facili cutem penetret combibaturq; huiusmodi nimirum est Sabinum: quod autē ex agresti olea funditur, abstergit simul & astringit, squalidissimumq; id est, pro oleorum ratione. ricininum uerò æquales ueteri uires obtinet: reliqua uerò nempe sesaminum aut raphaninum & quæ eius sunt generis pro substantiis ex quibus constant, uires quoq; diuersas præ se ferunt.

Elæomeli.

OLeum in Syria ex trunco quodam arboris emanat crassius melle & dulcius, quod instar duorum cyathorum potum cū aquæ hemina, crudos humores biliososq; ex aluo educit: qui uerò id bibunt, torpescunt, quod extimescendum non est, sed excitari ipsi debent.

Elate-

Elaterium.

ELaterium succus syluestris cucumeris fructus appellatur, in secundo ordine calefaciens: quod menseis prouocat, fętus appositu propter summam amaritudinem necat, euacuationem etiam ex naribus cum lacte instillatum molitur: ab inferioribus partibus inditum, pituitam, nonnunquam etiam sanguinem extrahit.

Elate, abies.

ABies arbor calefacit siccatq; ut nigra populus similiter: de resina ipsius in resinarum sermone agemus.

Elatine.

ELatine herba est parietariæ similis, mediocri frigiditate & astrictione donata.

Elaphoboscus.

ELaphoboscus uirtutis est calefactoriæ & siccæ in secundo abscessu, substantia tenuis.

Elelisuacus, saluia.

SAluia euidenter calefacit & leuiter astringit.

Helenium, inula campana.

HElenium calidum est & siccum cum excrementitia humiditate, quare & eclegmatis temperatum infarctos thoraci humores educit, ac ex eo in particulis luborem excitant.

Eleoselinon, palustre apium.

ELeoselinon in aquosis natum locis idem potest quod hortense apium, licet maius ipso existat.

Ebur.

EBoris ex ungue ramenta si obducantur, reduuijs prosunt: item ossium dentiumq; ipsius quum sint siccæ facultatis & abstersoriæ, huiusmodi miscentur medicamentis.

Helcysma, argenti recrementum.

HElcysma, argenti est excrementum, uiribus plumbagini respondens. quippe astringit, simul atq; extrahit, quò fit ut ęmplastris quas phæas appellant & iis quæ cicatricem ducũt, admisceatur.

Helleborus, ueratrum.

VEratrum utrunq; calefacit & desiccat in tertio abscessu, item acre est & abstersorium, unde etiam ad leprosa cutis

uitia conuenit: nigrum uerò si fistulis inseratur tribus diebus callum exterit.

Helechryson.

HElechryson alii chrysanthon, alii amaranthum appellant, coronarius est frutex, coma aurum referente, quæ cũ uino pota urinæ angustiis, serpentium morsibus, coxarum dolori, & ruptis accommodata est, ex mulso pota menses educit, sanguinemq; concretum dissoluit, & destillationibus auxiliatur.

Helxine, parietaria.

HElxinem alii perdicium, alii parthenium, quidã sideritim, quidam heracliam nuncupant, uis eius est abstergere, ac leuiter astringere, cum humiditate subfrigida.

Helxine.

HElxine quæ & cisampelus dicitur, uim habet discutiendi.

Elymus, quæ & meline dicitur, panicum.

PAnicum simile est milio, siccans refrigeransq; extrinsecus inductum, cæterum & alui fluores desiccat.

Empetron.

EMpetron, quod ab aliis prasoides nominatur, pituitam & bilem purgat. est etiam salsum, quare abstersionibus accommodatur.

Epithymum.

EPithymum in tertio abscessu siccat & calefacit, thymo efficacius.

Epimedium.

EPimedii uirtus est mediocriter frigida cũ humiditate aquosa, quod si obducatur, mammas erectas conseruat, dicitur etiam sterilitatem potu facere.

Epimelis.

EPimelis, quæ etiam ab Italicis rusticis uocatur unedon, malus est syluestris, cuius fructus acerbus & stomacho inimicus est, capitiq; dolorem mouet.

Epipactis.

EPipactis, quæ & elleborine appellatur, aduersus uenena & iocinoris affectus bibitur.

Erebinthus, cicer.

CIcer quod quidem cõsuetum legumen est, flatus creat, ua-

& emplaſticum,& roſionis expers.

Quæ à Z incipiunt.

Zea.

ZEa tritico uiribus reſpondet, medium inter calorem,& ſiccitatem obtinens, leuiter exiccat. necnon uim opplendi quàm uocant emplaſticen, obtinet.

Zingiber.

ZIngiberis radix impensè quidem calefacit, ſed non primo ſtatim occurſu, quòd ineuictæ cuiuſdam & craſſioris humiditatis particeps ſit, propter quam etiam facilè perforatur, firmam autem conſeruat caliditatem.

Zythus.

ZYthus compoſitæ eſt ſubſtantiæ, etenim acris eſt, ceu ex putredine procreatus, & frigidus, ex qualitate acide, eoque praui ſucci habetur.

Zyme fermentum.

FErmentum & ipſum contrariis conſtat qualitatibus, quippe acoris cuiuſdam frigidi, ac è putredine nati caloris, tum eius qui ex ſalis & farinæ natura contrahitur, compos eſt: quare non mediocriter calefacit atque diſcutit.

Zomos, Piſcium ius.

REcentium piſcium ius eſculentum aluum per ſe, & cum uino potum deijcit, priuatim uerò in hunc uſum conficitur ex phycidibus, ſcorpionibus, iulidibus, percis, & ſaxatilibus aliis teneris ſimpliciter cum aqua, oleo, anetho, & ſale. Item eorum quæ teſtacea cute integuntur, tellinarum, hiatularũ, conchularũ, & ueteris galli cum ſale diutiſſimè excocti iuſculum, uentrem ſubducit, econtrario gallinæ ius comprimit.

Quæ ab H incipiunt, quod Latini in E longum uertunt.

Hedioſmus, Menta.

MEnta in tertio ordine calida, tenuis, acris cum humiditate ſemicocta exiſtit, cuius cauſa etiam in uenerẽ incitat: ſed amari quoq; nõnihil obtinet, quo lumbricos enecat. Qua uerò acerba eſt recentes ſanguinis reiectiones coercet.

Hedyſarum.

Hedysarum.

HEdysarum aut pelecinos amarum est, leuiterque astringit, unde potum stomacho gratum redditur, cæterum uiscera obstructa repurgat.

Helitropium.

HElioтropium maius, quod & scorpiurum uocant, calidam, siccam, & abstergentem uim præ se fert, cuius decoctum potu educit pituitam, bilemq́; : applicatum uerò semen ipsius myrmecias & huius notæ uitia perficcat. Minus autem heliotrophium, & hæc abolet & latas tineas interimit, si cum semine suo adiecto, nitro, hyssopo, & nasturtio bibatur.

Electrum, Succinum.

ELectrũ populi albæ lacrymã dicunt, quæ iuxta amnẽ Eridanum destillat, & in spissitudinẽ coit, aureo colore, qđ si leui gatũ bibatur, stomachi & alui fluxiones, & sanguinẽ cõpescit.

Hemerocalles.

HEmerocallis radix uiribus lilio respondet, perinde ac illud ambustis opitulatur.

Hemionitis.

HEmionitis astringens simul & amara est, idcirco lienosis cum aceto pota succurrit.

Hepar, Iecur.

IEcur rabidi canis tostum comestumq́;, ijs qui ab eo commorsi sunt subuenire fertur. Caprilli iecoris inassati sanies luscio sos iuuare instillata : uaporemque eius decocti oculis recipi iubent: idem quoq; iecur esse: manducatum uero comitiales coarguere. Idem præstare & hircinum ferunt. Adhæc lacertæ iecur dentibus corrosis impositum, dolorẽ sopit. Item lupinum, medicamini hepatico quod constat eupatorio inijcitur. Asini num tostum comitiales, si ieiuni id manducent, adiuuat. Apri iecur recens inarefactum tritumque cum uino, ad serpentium morsus bibitur. At mergi iecur siccum epotũ, calculos eiicit.

Erigerum, senecio herba.

SEnecio mixtas habet uires, refrigerat & modicè discutit.

Eryngium.

ERyngium calefacit quidem non manifestò, siccitatis autem haud obscuræ, nec modicæ particeps.

Quę

Quæ à T H incipiunt.

Thalassion hydor, marina aqua.

AQua marina acris,calfactoria mediocriter,desiccans,& pota stomacho quidē contraria est, uentrem autē turbat, pituitamq; educit:si calida superfundatur,extrahit, & discutit.

Talietbrum.

THalietrum siccandi uim sine rosione habet, hinc ulcera inueterata cicatrice obducit.

Thapsia.

THapsia acris est, & ualenter cùm humiditate calefacit: ex alto igitur trahit insigniter, attractumque eadem discutit.

Theion, sulphur.

SVlphur trahendi & ipsum uim obtinet,calidum & substantia tenue,ut aduersus pleraq; uirulenta animalia resistat,præser timturturem marinum draconemque, uel siccum inspersum, uel saliuæ quoque mistum,uel urinæ pueri,uel oleo,uel melli: item scabiosa corporis uitia mirificè persanat.

Thermos, lupinum.

LVpinum,esculentū quidē opplēdi uiribus pollet: amarum uerò,abstergit,dissipat, & sine rosione desiccat,tineas occidit inductū,& potū,itē uiscera purgat cū ruta & pipere potum. nam cutis uitia extergit,tumores dissipat,cū oxymelite applicatū:syluestre aūt amarius est & omni ex parte satiuo ualētius.

Thelypteron.

THelipeteron,quam nonnulli nympheam uel ptelin appellant,filici similis facultate, quæ cum uino pota latas & teretes uentris tineas interimit, fœtum in utero corrumpit: folia ipsius manducata aluum emolliunt.

Thlaspi.

THalaspi semen est uiribus acre, ut intestinos abscessus potu rumpat,menseis prouocet:ab inferioribus partibus inectum coxarum dolores finit, cruenta uacuans, ac alioquin suprà infraq; biliosa instar acetabuli potum,expurgat.

Thridax, lactuca.

LActuca olus est non summè frigidum humidumve, sed pro fontanæ aquæ temperamento, quapropter calidis inflam-

marionibus

mationibus conuenit, præterea sitim potu restinguit, & geniturae fluorem venerisque insomnia cohibet: Syluestris lactuca hac minus & refrigerat & humectat, uerū succulentior existit.

Thymus.

THymus in tertio ordine calefacit & desiccat, glutinosos crassósque humores incidit.

Thymbra, satureia.

SAtureia agrestis quidem eadem quæ thymus præstat, hortēsis aūt in omnibus quidē imbecillior, sed ad cibū laudatior.

Thymelæa.

THymelæa, unde granū cnidiū fit, simileis ei uires obtinet.

Quæ ab I incipiunt.

Idæa radix.

IDæa radix gustu acerba & uiribus, sanguinis eruptionibus & rheumaticis affectibus, tum pota, tum extrinsecus imposita accommodatur.

Hidros, sudor.

SVdor per se contrahere efficax est, miscetur autem in palæstris exercitantium sordibus, quibus astringendi uis duntaxat inest, ac redditur totum discussorium. Mammis igitur inflammatione tentatis efficax est remedium, & feruori ipsarum restinguendo: benefacit etiam bubonibus: at si fuerint sicciores, cum cyprino, aut rosaceo emolliri debent.

Ixos, uiscum.

VIscum calefacit cū acrimonia, humores ex alto ualidè elicit, & thapsiæ modo discutit, hac tamē multo est ignauius.

Ion, uiola.

VIolæ folia aquea frigidaq; substantia præpollenti constāt.

Ios, ærugo.

AErugo acrem gustu qualitatem præ se fert, item discutit, consumit, inciditq; non teneram modò, sed duram quoque carnem: at si momentum ipsius cerato copiosiori misceas, medicamentum fiet quòd citra rosionem abstergat.

Hippocampus.

HIppocampus marinum animal est, cuius concremati ci-

nis cum liquida pice alopecias explet.

Hippolapathum, grandis rumex.

HIppolapatum in paluſtribus locis naſcitur, lapatho conſimile.

Hippomarathron, grande fœniculum.

HIppomarathrum cachryi proximum, magis quàm fœniculum deſiccat, unde & aluum, fluentẽ ſiſtit, & calculos confringit, menſeisque mouet ſemen ipſius coriandro ſimile, reſpondet quidem ei uiribus, ſed imbecillius eſt.

Hippopotamus.

HIppopotami quod eſt equi fluuiatilis, teſticulus aridus potus ad ſerpentium morſus efficax eſt.

Hipposelinon, grande apium.

HIpposelinon cum apio domeſtico uirtute conuenit, niſi eſſet imbecillius.

Hippuris, cauda equina.

HIppuris aſtringentem cum amaritudine qualitatem poſſidet, eoq; ualenter ſimul & ſine roſione deſiccat, ac uulnera maxima committit, inteſtinorum ramicibus opitulatur, & uitiis fluidis cum uino pota medetur.

Hippophaes, lappago.

HIppophaes, quod alii hyppophyes uocant, quo ueſteis expoliunt ſurculoſus frutex eſt, è cuius radice thapſiæ modo liquor colligitur, qui cum erui farina inſtar drachmæ datus, bilem ac pituitam purgat: item totus ipſe frutex ſiccatus ad purgationes accommodatur.

Iris.

IRis affatim calefacit, extergit, & maturat, tenuis ſubſtantia, tuſſi utilis, humores in pectore contumaces faciles ad excretionem facit, torſionibus uentris medetur, ſordida ulcera purgat, eum mulſa pota aluum inanit.

Iſatis glaſtum.

ISatis domeſtica qua tinctores utũtur, ſiccãdi uireis & aſtringendi habet. his etiam magna uulnera in duris glutinat corporibus, ſanguinem erumpentem compeſcit, laxos cedenteq; tumores diſcutit, ac omnibus malignis ulceribus reſiſtit. Syluestris autem quum magis rodat, magisque ideo ſiccet, ualentius

tius aduerſus humidas putredines pugnat, ad cætera deterior. ut quæ mordeat: cæterum ob uirium uehementiam lienoſis quoque utiliter adhibetur.

Iſopyron, aut phaſiolum.

ISopyrum phaſiolumve ſemen amarum ac modicè acerbum occupat, ob quod craſſos glutinoſosq; humores & abſtergit & incidit, ſic ut corpora contrahat ſtringatq;, hinc etiã quę altè deſident expurgat, excreationibus ſanguinis nõ aduerſatur.

Itea, ſalix.

SAlicis & folia & flos facultate conſtant quæ citra roſionem ſiccet, habent etiam nonnullam aſtrictionem, cortex autem paulo ſiccior eſt cuius peruſti cinis ex iis habetur quæ uehementer exiccẽt, quippe clauos & myrmecias, cũ aceto exterit.

Ichthycolla, gluten piſcium.

ICthyocollæ uis eſt opplere & ſiccare. rectè miſcetur emplaſtris capitis & glutinantibus, & iis quę ad lepras tollendas & erugationem faciei conficiuntur.

Quæ à C incipiunt.

Cancanus.

CAncaui radix modicè ſiccat, & ſine roſione ad opplendum infarciendumq; accommodata, quare ex uino lincta manſaque tragacanthæ & dulcis radiculæ modo, arteriæ ſcabriciem iuuat.

Cancamum.

CAncamum lachryma eſt arboris in arabia, myrrhæ ſimilis, odore grato, qua etiam ad ſuffitum utuntur. uis eius eſt obeſos extenuare, abſtergere, & aperire obſtructa.

Cadmia.

CAdmia utraq; ſiccat, ſed quæ botrytis, quaſi acinoſa appellatur, tenuioris eſt ſubſtantiæ, placitis autem dicta craſſioris. Cæterum concremata cadmia ſine morſu deſiccat, abſtergit, caua ulcera tum in oculis tum in toto corpore explent, & præſertim humidiora in naturis molllioribus, in durioribus efficacium magis uſus eſt.

Cacalia.

CAcalia uiribus & uſu cum cancano conuenit.

Capnion, secundum alios capnos, fumaria.

FVmaria inde nomen sortita est, ꝙ succus ipsius copiosas lachrymas eliciat, etenim oculorum facit claritatem: acris amaraq; est, unde urinas biliosas liberaliter prouocat, iocinoris obstructioni languorique medetur, stomachum confirmat & aluum emollit.

Capparis.

CApparis radix extergit, probè purgat, incidit, discutitq; tũ amaritudine, tum acrimonia: at acerbitate cõtrahit, strin git & densat, quapropter lienes induratos & pota & extrinsecus imposita, iuuat, menseis promouet, pituitam per os educit, maligna ulcera sanat, dentium dolores sopit, tumores discu tit, & uitiligines, quas alphos dicunt, aurium uermes enecat: Folia autem & fructus similem quidem, sed imbecilliorem uim possident.

Cardamomum, nasturtium.

NAsturtij semen sinapis modo urit, unde etiam inductum ruborem in cute excitat: cæterum crassos humores, cùm aliis potum incidit, herba uerò arida uiribus respondet, humida moderatior, ideoq; crudam ipsam assumunt,

Cardamomum.

CArdamomum acre quidem & ipsum est, uerum nasturtio inualidius: cõpos est etiam nonnullius amaritudinis, qua tineas alui interimit, & scabiem cum aceto exterit.

Caris.

CAris in pollinem detrita & cum radice bryoniæ pota tineas occidit.

Cancri.

CAncrorum cõcrematorum cinis, fluuiatilium sanè siccat, erinaceorum & cochlearũ modo, at totius substantiæ proprietate, canis rabidi morsibus potu mirabiliter efficax est: ut in aliis dictum est, marinorum cinis eximia donatus siccitate his quidem non conuenit, sed ijs qui magis siccari desiderant, proficit. fluuiatilis cancer tritus si inducatur, spicula & aculeos eijcit.

Caros.

CAri semen & siccat & calefacit in tertio ferè gradu, flatus

discutit, urinam mouet, idq; non semen duntaxat: sed etiam tota planta.

Carpesium.

CArpesium odoratum est tenue, uiscera obstructionibus liberat, urinas mouet, & renes calculo laborantes purgat.

Carya, nuces.

NVx arbor tum in colículis tũ in foliis aliquid habet astringens, plurimum autem in nucũ coriis existit. succus itaq; eorum decoctus cum melle, stomaticum fit medicamentum: interius inde putamen carinatum ustum extenuandi uim acquirit & sine rosione siccat, quod in eo clauditur edendo aptũ, natura oleosum, facilè in bilem conuertitur, confectumq; ex eo oleum extenuandi tumores, & putrediues, quas sepedonas dicunt, discutiendi uim obtinet Flaccescentes autem uetustate nuces, cutis uitia abstergunt. At auellanæ, quas & ponticas uocant & leptocarya, frigidiores sunt & austeræ, in cæteris, inglandibus æquales.

Caryophyllon.

CAryophyllon, quasi dicas nucifolium, non eam habet substantiam quæ nomine prætenditur, sed ex India ueluti flores cuiusdam arboris festucacei & nigri sunt, longitudine ferè digitali, odorati, acres, subamari, calidi & sicci in tertio propemodum ordine: qui multiplicis usus sunt, tum ad obsonia, tũ ad alia multa medicamenta.

Cassamum.

CAssamum hoc nõnulli balsami fructum esse dicuut, de quo suprà egimus.

Cassia.

CAssia calefacit & siccat in tertio ferè abscessu, tenuis abundè, acris & modicè astringẽs. incidit igitur simul & discutit, roburq; instrumentis adijcit, postremo & menseis euocat.

Castorium.

CAstorium calefacit siccatq; cum extenuandi uiribus eximiis, quibus præter alias actiones, etiam neruorum qui ex copia humorum malè habent, affectibus, congruit, & refrigeratos facilè recalfacit, & extrinsecus applicatum & potui datũ, idq; ita, ut nullam aliam offendat particulam etiamsi medio-

criter febris affligat, quemadmodum in uerernis & lethargis, sed & mensibus retentis proficit,& secundas expellit, at in cerebri & pulmonis uitiis etiam suffitus castorii inspiratu haustus,præclarè opitulatur.

Caucalis.

CAucalin alii daucum syluestrem appellant, nam dauci modo calefacit,siccat,urinam mouet,& salsamento ad repositionem conditur.

Cenchros,milium.

MIlium refrigerat in primo absceſſu,siccat, in secundo habet etiam modicam extenuandi facultatem extrinsecus igitur in sacculis ad fouendum & cataplasmatis modo adhibitum,desiccare consueuit.

Cedrus.

CEdrus & quæ fruticosa est iunipero similis, & quæ arbor, calefaciunt,siccantq; in tertio ordine,confectũ ex eis oleũ quod cedræam appellant,etiam quartum attingit,subtilis admodum substantiæ.hinc teneras carnes expeditè & citra dolorem exedit,duras autem præsertimq; demortuas siccat & à putredine asserit,pediculos,pulices,ascaridas, & aurium uermeis interficit,aliaq; plura facit.

Centaurium.

CEntaurij maioris radix acris,calida,& terræ astrictionis cõpos est,menseis itaq; promouet,fœtus corrumpit,eijcitq;, uulnera glutinat, sanguinem spuentibus, & reliquis pectoris uitijs præsens est remedium. Minoris centaurij radix inefficax,est,coliculi ualidè & citra morsum siccant unde nõ solum ad quæ maius centaurium ualet,sed etiam coxendice labosantibus,ipsius decoctum inferius iniectum,biliosa uacuat,nõnunquam & cruenta,ac ualidè proficit.

Ceras,cornu.

COrnu caprillum hircinumq; concrematum denteis nitidos reddit,gingiuas nimia humiditate flaccidas cõpescit. Cerui autem cornu cum uino maceratum tritumque, deinde circumlitũ mobileis sistit denteis.Crematũ,mox lotũ,dysentericis,celiacis,sanguinẽ expuentibus,& arquaticis, duorum cochlearium instar auxiliatur: miscetur etiã ocularitis medicinis. Taurinũ cornu cum aqua potũ,sanguinis eruptiones cohibet.

Cerasia.

CErasia dulcia quidem citius per aluum descendunt, austera stomacho utiliora sunt, acida uerò ob incidendi uim quam habent pituitosis excrementosisq; stomachis prosunt, gummi uerò cerasi arboris arteriam exasperatam læuigat, & calculo laborantibus cum uino potum succurrit.

Ceratonia arbor.

CEratoniæ fructus quæ ceratia dicuntur, siccandi & astringẽdi uirtutis, nonnullus etiam dulcedinis particeps est.

Cephalæ capita.

MEnarum sale conditarum capita cremata, uim siccandi nõ admodum acrem acquirũt, hinc sedis rimas & guttur diú induratum Scyrro sanant. Smaridis caput totum combustum ad alopecias cum adipe ursino proficit. Idem præstat etiã muris caput crematum cum melle Milui aridum sine plumis, mo do qui tribus digitis comprehendi queat, cum aqua potum ani dolores finit. Lacertæ uerò caput aculeos educere tradũt, myrmecias, uerrucas, & clauos exterere.

Cecis, Galla.

GAlla, omphacitis, quidem medicamentũ est affatim astringens, eamq; ob causam siccat, fluxiones repellit cõtrahitque, laxa stringit, & partes imbecillas firmat., fluidisq; omnibus affectibus accommodata est: ponitur autem in tertio siccantium ordine, secundo refrigerantium. Altera quæ flauo colore, inanis magnaq; est non tantam in siccando & astringẽdo habet efficaciam, sedis inflammationes & procidentias excocta iuuat: gallæ uerò combustæ & aceto restinctæ, sanguini supprimendo sunt.

Cepæa.

CEpęa portulacæ similis est, folia ipsius contra uesicæ scabies utiliter bibuntur, radix cum asparago, quem myacanthinum, hoc est, corrudam appellant, pota, urinæ stillicidia, quę ex obstructione fiunt, abigit.

Cera.

CEra quum temperata sit, reliquorum medicamentorũ materia efficitur, ipsa uerò per se ex ijs est, quæ læuiter obstergunt, nam & discutientem & calidam uim exiguam obtinet.

Ceryces,

Ceryces, buccina.

BVccinorum testa concremata excellenter desiccat citra rosionem, unde ulceribus maleficis accommodatur, at in ijs quæ putredinem experiuntur, cum aceto, aut uino, aut oxymelite ipsis utendum est, oleum in quo ueluti caro ipsorũ adhuc uiuentium excocta sit, aurium dolores si instilletur, discutit.

Cici, ricinum.

RIcini fructus quemadmodum purgat, abstergit, discutit, sic etiam folium, sed imbecillius: de oleo tractatum est.

Cinnabaris.

CInnabàris acreis mediocriter uires habet, item nonnihil etiam astrictionis.

Cinnamomum.

CInnamomi uis est summè tenuis, nõ item æquè calida, sed tertii ordinis, nihil autem ex iis quæ parem ipsi calorem referunt adeò siccat, propter substantiæ tenuitatem. Cinnamomis autem ueluti inualidum quoddam cinnamomũ est, quod nonnulli pseudocinnamomum uocant.

Circæa.

CIrceæ radix calida est & odorata, quæ cum uino pota fœminarum locos purgat: semen in sorbitione sumptũ lac generat.

Cisseris, pumex.

PVmex absterforius est præsertim dentium, non modò uiribus, sed etiam scabritie, coniicitur autem in medicamenta quæ carni ulceribus inducendæ sunt, item in ea quæ cutis labes exterunt. Crematus tenuior quidem, sed mordax redditur: lotus, id quod mordet, deponit.

Cisthos.

CIsthos, aut Cissaros frutex est astringens & modicè frigidus uirtute, folia ipsius & germina adeò siccant, ut etiã uulnera conglutinent: at flores quum in secundo ferè gradu sicciores sunt, dysenteriis, aliisq; fluidis uitiis accommodati sunt: extrinsecus illiti, putrida ulcera compescunt.

Cissos hedera.

HEdera contrariis constat uiribus, ut quæ astringat & refrigeret. Item acris est & calida, aqueæ substantiæ & tepidæ quum

quum uiridis eſt,particeps : cuius folia uino incocta uulneribus glutinandis,ambuſtis,& lienoſis ſalutariter adhibentur,ſuccus ipſorum naribus ad pituitam educendam infunditur. item diuturnis aurium defluxionibus ſuccurrit : lachryma hederæ, ut quæ acrior ſit,pediculos enecat,& pilos abolet.

Citrium, quód & malum medicum dicitur.

CIprij medium acidum,aut qualitatis expers eſt, in quo ſemen tertij refrigerantium ſiccantiumq; ordinis habetur, cortex ſiccat in ſecundo quidem abſceſſu, ſed non item refrigerat,acri uirtute prædicus,caro ipſius craſſi ſucci eſt pituitæ generandæ apta,& frigida : ſemen diſcutit, & in ſecundo ordine deſiccat,folia arboris ſiccandi diſcutiendiq; uim repræſentant.

Cichorium, intybus ſylueſtris.

CIchorium picriſúe tanquam ſyluatica ſeris eſt, refrigerãs ſiccansq; in primo abſceſſu : habet etiam uim aſtringendi, qua ad hepaticas dyſenterias conuenit.

Clematis.

CLematis quibuſdam daphnoides,aliis myrſinoides,nonnullis polygonoides,ſarmenta habet oblõga,craſſitudine iunci quem holoſchœnum dicunt, folium uerò lauri, ſiccandi uirtute pollet,quá alui fluores, quam diarrhiam dicunt, dyſenteriam,& dentium dolores finit : contra uenenatorum morſus rectè imponitur.

Clematis altera.

CLematis altera arboribus ſmilacis modo circumuoluitur, acri & cauſtica facultate donata, huius ſemen cum aqua potum, pituitam & bilem per inferiora educit, folia autem ad lepras arcendas inducuntur.

Clinopodion.

CLinopodij uis eſt calida ſiccáq;,nondum uero adurens, ſed tertij ferè ordinis.

Cnicus.

CNici ſemine ad purgãdam aluum duntaxat utimur, ſi quis extrinſecus eo utatur, tertii ſiccantium ordinis erit.

Conchylia.

COnchylia buccinis facultate proxima ſunt.

Cœlia,

Cœlia, uenter.

VEnter mergi, aut recens coctus, aut inarefactus, esu stomacho utilis esse dicitur: similiter etiam gallinarum interior alui membrana sicca potui data: uerùm Galenus experimēto falsum utrunq; se inuenisse scribit. Palumbi uerò auis uentrem paulatim potum calculos per urinam elice, testis est Dioscorides. Mustelæ aluus pota contra quælibet uenenata amuletum dicitur.

Coccos cnidios, granum gnidium.

GRanum gnidium semen est thymeleæ, non chameleæ, ut quidam opinati sunt, acri & adurente facultate præditum, hoc epotum, per inferna aquas detrahit.

Coccos baphicos, granum tinctorium.

GRanum tinctorium leniter siccat, unde magnis & neruorum uulneribus, cum aceto aut oxymelite læuigatum, cōmodè imponitur.

Coccymelæa, prunus.

PRuni fructus uentrem subducit, recens magis, aridus minus: decocto ipsius, gutturis inflammationes utiliter colluuntur. Gummi quod ex arbore destillat, incidendi uim extenuandiq; testatur, ob quod nonnulli frangendis uesicæ calculis esse cum uino potum affirmant: ex aceto, puerorum impetigines persanare. Syluestrium prunorum baccæ euidenter astringunt, uentremq; reprimunt. Nominatur hæc planta in Asia prumnum. Domestica uerò pruna siccata apparent, quæ nunc Damascena appellantur, quemadmodum Galenus memoriæ mandauit.

Colla, glutinum.

GLuten quod ex simila & polline conficitur, emplasticam uim & concoctricem repræsentat.

Colocyntha, cucurbita.

CVcurbita humidi, frigidique in secundo abscessu temperamenti est, unde tota si applicetur, calidas refrigerat inflammationes.

Colocynthis, cucurbita syluestris.

CVcurbita syluestris ualidam purgandi uim obtinet: uiridis ipsius succus infricatus, coxendicum doloribus auxiliatur.

Comaros,

Comaros, arbutus.

ARbutus,& arbor,& fructus acerbæ qualitatis est,uocant eũ m emyrcœlon: cæternm stomacho aduersatur, & capitis dolorem facit.

Commi, gummi.

GVmmi siccante ui & emplastica pollet, & nimirum asperitatibus medetur.

Conia, lixiuium.

LIxiuium ueluti cineris lotium nominatur: omnium maximè absterforium & siccans est,quod ex fici & tithymalli cinere præparatur, ac ferè iam exedens: ꝙ si calx etiam cineri addatur lixiuium redditur adurens: quod iam etiam protostacton nuncupant, clysterium potissimum medicinis miscetur. Vehementissimũ uero omniũ est,quod ex sola calce cõficitur.

Conyza.

COnyza utraq; siccat & calefacit in tertio ordine,hinc etiã oleum in quo decoquitur rigores febrium circuitu remeãtes discutit: flores idem præstant, quorum decoctum menseis citat,& fœtus extrahit: quæ uero in humidis regionibus nascitur,odore grauior & inefficacior est.

Copros, stercus.

STercus quodlibet calefacit,maximè siccat & discutit: uariat autem pro animantis quod ipsum reddit temperamento,& uictus ratione.itaq; canum quum ossa uorauerint fimus inarefactus,dysenterias cum scisso lacte,quod Græci schiston uocãt potus,sanat: idem uetusta ulcera reficit, si medicamentis in ea efficacibus misceatur. Hoc anginæ,tonsillarumq; inflammationes cum melle inunguntur.At puerorum qui uictu non superfluo educati sunt stercus,huic malo magis prodest. Luporũ quod & ipsum candidus in fructibus reperitur, coli doloribus strenuè succurrit, non potum modò, sed corpori etiam adalligatum: alligetur autem ex lana ouis à lupo enectæ, aut pelle ceruina.† Caprillum stercus acrius, magisq; discutiens, scirrosos tumores applicatum dissipat,præsertim in duris corporibus: crematum uerò ualentius abstergit, extenuatque: Bubulum extrahendi quandam uim obtinet,ideoq; uesparum & apium ictibus medetur: quinetiam toti corpori in sole oblitum aquas inter cutem præclarè iuuat. Ouium uerò cũ aceto

myrmecias,

myrmecias, acrochordonas, furunculos & clauos, perſanat. Columbarum ſyluestrium, quas palumbes latini dicunt, aliis longè acrius cum naſturtij ſemine cutem exulcerat. Gallinarum ex oxymelite, aut aceto, aut mulſo potum, uomitione ſtrangulantes fungos educit, præſensq; eſt remedium: hoc quoq; colico dolore conflictantibus potui quidam exhibebant. Nonnulli uerò & ciconiarum fimum orthopnoicos potum auxiliari affirmant. Murium fimus reliquis abſtergit afficacius, eoq; alopecias curat, & infantium ſedi appoſitus, ad excretionem prouocat. Sturuorum qui oryza paſti fuerint, abſtergendi uim præ ſe fert, qua cutis aſperitates, quas ephelidas Græci uocant, exterit. Terreſtrium crocodilorum fimu, uitiligines, quas alphos dicunt, extergit: quemadmodū fluuiatilium, oculorum albugines extenuare creditur.

† In Cod. antiquis, hoc uerba ita leguntur; κόπρος αἰγῶν, σπύραθοι δὲ ἰδίως ὀνομάζονται, δριμείας καὶ διαφορητικῆς ἐστὶ δυνάμεως τοῖς σκιῤῥουμένοις ὄγκοις ἁρμόττουσα, οὐ σπληνὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων μερῶν. ἐγὼ γοῦν ἐπὶ γόνατος ἔχοντος ὄγκον χρόνιον, δύσλυτον, ἐχρησάμην αὐτῇ δι' ὀξυκράτου καταπλάττεσθαι κελεύσας ἄλευρον κρίθινον ἐμβαλλόμενος τῆς κόπρου Quæ uerba qm̄ conuerſa ſunt in latinum ſermonem ab interprete Aetij, ex quo huc tralata, tu apud eum auctorem lege.

Corallium.

COrallium ueluti arborea planta eſt in lapidis duritiē coaleſcens, creſcit non in terra, ſed in alto maris, colore rubrū, lapidi ſimile, ſiccandi ualidam, aſtringendi mediocrem uim, poſſidet, ideoque cruentis ſputis, & dyſentericis utile.

Coris animal, cimex.

CImex acri uirtute pollet. Scribunt igitur quidam cum aceto potum hirudines eijcere.

Coris herba.

COris herba, quam alij uocant hypericon, acris eſt, & odorata, ſemen eius ad urinam & menſeis ciendos bibitur: ſuccurit & phalangiorum morſibus, item ad opiſthotonon cum oleo inungitur.

Corianum ſeu corium, coriandrum.

COriandrum ex contrarijs uiribus compoſitum eſt; tenuis ſubſtantiæ, terrenæ, amaræ, aquoſæ autem humiditatis tepidæ

pidæ particeps,habetq́ue, modicam uim aſtringendi, quapropter inflammationibus, eryſipelatis non admodum feruentibus conuenit,tumores molliuſculos cum quodam in id efficaci diſcutit. Semen modicè quidem cum paſſo bibitum,tineas pellit: liberalius autem ſumptum mentem tentat.

Corydos,aut corydallus, Galerita ſiue alauda.

ALauda auis ſimplici iure elixa,coli cruciatibus opitulatur: aſſumi autem continuè & ſæpe cum ipſo iure debet.

Coronopus,pes cornicis.

COronopodis radix & ipſa ad colicos cruciatus proficere manducata creditur.

Coſtus.

COſtus modicum quidem amaritudinis,plurimũ uerò acris & calidę qualitatis habet, unde in quibus uel calefacere particulam quampiam cogites, uel ex alto in ſumma humorem aliquem elicere,ad coſtum confugiendum eſt:urinam igitur & menſeis ducit, tineas enecat. Quum uerò & flatulenti cuiuſdam particeps ſit, uenerem cum mulſo potus ſtimulat, coxendicum doloribus, reſolutis, febrium rigoribus ante acceſſiones,cum oleo infricatus,conducit.

Cotyledon,acetabulum.

ACetabulum refrigerat,repellit,abſtergit,& diſſipat:folia ipſius cum radice manducata calculos comminuere, & urinam ciere creduntur.

Cochlea.

COchleæ concrematæ impenſe ſiccant,& mediocriter calefaciunt, conferunt dyſenterijs, quas nondum putrelago obſedit,ſi miſceantur harum partes quatuor, piperis albi pars una,gallarum partes duæ. At quæ ignem non ſunt expertæ, ſi cum tegumentis in pollinem coactæ uentri imponantur,aquã ſubter cutem exinaniunt,proſunt item articularijs doloribus applicatæ,quoad ſua ſponte deciderint:in uniuerſum humorem altè inſertum ualidè deſiccant.

Crania, cornus.

COrni arboris fructus acerbus, ſi edatur, ualidè uentrem aſtringit. folia autem & germina acerbitate uehementer ſiccant,

ſiccant, adeò ut etiam maxima durorum corporum uulnera conglutinent.

Crambe, braſſica.

BRaſſica quæ edendo eſt ſiccat, & manducata, & à foris impoſita, non tamen acrem conſpicuè uim oſtendit, eoq́; uulnera glutinat, & doloſa malignaq́; ulcera, ac tumores ſolui cõtumaces perſanat: habet etiam nonnihil abſterſorium, quo lepras exterit. Semen ipſius potum tineas occidit, præſertim Aegyptiæ: caulium crematorum cinis adurente ui cõſtat, cum adipe longis laterum doloribus utilis. Syueſtris autem braſſica, ſatiua in omnibus ualidior eſt, unde nec intra corpus citra noxã ſumitur. Marina, ſubſalſa leuiterq́; amara, aluũ ſolent.

Cratæogonos.

CRatæogoni herbæ ſemen & acre guſtanti deprehenditur & frigidum, milio ſimile.

Crethmon.

CRrethmon ſalſum eſt ſimul & amarum, ſed modicè, quare & uis ipſius eſt aſterſoria & deſiccans.

Crithe, hordeum.

HOrdeum refrigerat ſiccatq́; in primo abſceſſu, uerum non nihil etiam extergit: cæterum fabarum lomento ſiccitate præcellit, minus flatulentum eſt, polenta hordeo multo magis ſiccat, ptiſana præterquàm quod largius humectat, etiam † abſtergit uehementius.

† In altero manu ſcripto his uerbis hæc ſunt adſcripta, οἱ δὲ ἐκ τῶν κριτῶν γινόμενοι ἄρτοι ἀτροφώτεροι τῶν ἐκ τῶν πυρῶν εἰσὶν, i. panes qui ex hordeo conficiuntur, minus alunt quàm qui ex tritico. Quæ huc traducta ſunt ex Aetio.

Crimnon.

QVod in tritici & zeæ & farina craſſius eſt, crimnon apilatur, ualidius nutriens quàm polenta: ægrius autem conficitur.

Crinon, lilium.

LIlij flos temperamento mixtus eſt, ex tenui ſubſtantia terreſtri & nonnulla aquoſa temperata: quapropter oleum quoque ex eo confectum diſcutiendi uireis, molliendiq́ue repræſentat, uuluę inflammationibus accommodatum. Radix

ac folia

ac folia siccant, abstergunt, discutiuntque mediocriter, quò fit ut ambustis conferant: succus ipsorum, & neruorum uulneribus cum oxymelite prodest.

Crocodilion.

CRocodilij semen & succus calidam, siccam & discutiẽtem uim præ se fert, urinas itaque & menseis mouet: radix excreationes è pectore iuuat, item sanguinem per nareis ducit.

Crocus.

CRocus ad secundum calefacientium ordinem, primum siccantium refertur astringit & concoquit.

Crommyon, cepa.

CEpa ex quarto calefacientium ordine habetur, substantiæ crassioris, quamobrem hæmorrhoidas appositu aperit: item abstergit: uitiligines, alphos dictas, cum aceto exterit, & alopecias ocius alcyonio pilos restituit, succus oculis suffusis aut crassi humoris uitio hebetibus auxiliatur.

Cyamos, faba.

FAba non multum à medio temperamento recedit, siue refrigerando, siue siccando: caro ipsius nonnullius etiam abstersoriæ qualitatis est, excreationibus è thorace & pulmonibus utilis: quum autem cortex fabæ nonnihil quoque astringat, tota ipsa faba in posca decocta cœliacis, & dysentericis conducit, inducta uero cataplasmatis modo inflammationibus & tumoribus medetur, lac in mammis extinguit.

Cyanos,

CYanos acrem habet uim detrahendi, & discutiendi maiorem quàm cinnabaris. astrictionis quoque particeps est.

Cyclaminus.

CYclaminus uarias uireis habet: etenim extergit, incidit, aperit, attrahit, & dissipat: succus itaque ipsius hæmorrhoidas sedi admotus aperit, duritias cum aliis discutit: cum melle, suffusis proficit, per nareis purgat, abdomini inunctus aluum subducit, fœtus corrumpit: radix autem tota succo quidem est imbecillior, & sed & ipsa uehemens adeò est, ut cum mulsa instar trium drachmarum pota, interanea expurget: cæterum cutis uitia exterit. Altera cyclaminus, quam etiam cissanthemon uocant,

uocant, radice donata inutili, ſemen habet efficax, ut potum priori ſimilia faciat.

Cyminum, cuminum.

CVminum in tertio ordine calefacit, urinam mouet, & flatus diſcutit.

Cynosbatos, rubus caninus.

RVbi canini fructus non inſtrenuè aſtringit: folia id præſtãt mediocriter. at quod in fructu lanæ ſpeciem præ ſe fert, ceu arteriæ inimicum caueri debet.

Cypariſſus, cupreſſus.

CVpreſſi galbuli & turiones ſiccandi uiribus pollent, nullo calore conſpicuo: quapropter uulnera magna in duris corporibus conglutinant, & ſuperfluuis putridinibus in alto fixas humiditates, citra noxam depaſcuntur, inteſtinorumq́ue ramicibus opitulantur.

Cyperus, iuncus anguloſus.

IVncus anguloſus calefacit ſiccatq́; citra morſum, hinc etiam humidioribus ulceribus cicatricem mirabiliter inducit, ac oris ulcera perſanat: habet & uim quandam inciſoriam, qua calculos comminuit, urinam & menſtrua promouet.

Cypros.

CYpri folia & ſurculi mixtis conſtant uiribus, diſcutiente & aſtrictoria, tum ea quæ ſine offendiculo & morſu ſiccet: ideoque decoctum ipſorum ambuſtis ſuperfuſum prodeſt, ac igneis inflammationibus congruit. Item oris eruptiones, quas aphthas uocant, commanducata, perſanat: item medicinis lieni dicatis miſcetur.

Cytiſus.

CYtiſi folia diſcutiẽtis leniter, & tepidę naturæ ſunt, quemadmudum & maluæ.

Conium, cicuta.

CIcutæ uires ſummè refrigeratorias eſſe omnibus conſtat.

Conos.

COni cortex & folia, pinum uiribus repræſentant, ſed acriora efficacioraque ſunt: fructus, quem etiam ſtrobilon appellant, uiridis, amarum quiddam & acre, cum humiditate poſſidet, quare thoracis affectibus ad facilem excreatum accom-

m datur esculentus in aqua maceratus ut acrimoniam exuat temperatus redditur, rosionis expers, opplens obstruensque; ut etiam asperitates læuiget.

Quæ ab L ordiuntur.

Lagopus.

LAgopus siccæ facultatis est, qua alui fluores desiccat.

Ladanon.

LAdanon à cistho ladone dicta gignitur, qnam depascentes capellæ barbis suis & uillosis cruribus succulentum & pinguis ex herba deferunt, quod congestum ladanon est medicamen præstantissimum, in secundo ferè abscessu calidum, natura tenue, emolliens mediocriter, discutiēs & concoquens, eoq; uteri affectibus peculiariter conuenit: habet præterea nonnullas astringendi uireis quibus defluos capillos confirmet.

Lathyris.

LAthyrin & ipsam tithymali speciem esse dicunt, quòd eius succus, illius modo purget, semen autem huius præcipuam purgandi uim habet.

Lapsana.

LApsana mãducata stomacho nocet, inducta uero cataplasmate nonnihil abstergit discutitque.

Lapathum, rumex.

RVmex mediocriter discutit: acuta rumex, quæ oxylapathum dicitur, præter id etiã pauxillum repellit: semen aut præsertim oxylapathi, astringẽs, alui profluuia, diarrhœas dicũt & dysenterias persanat, folia uerò semini cõtraria faciunt: hæc etenim comesta aluũ mouent, illud potũ ipsam comprimit.

Lemonium.

LEmoni fructus austerus cum uino cœliacis, dysentericis, & sanguinem spuentibus datur item ad fluorem muliebrem acetabuli mensura.

Lichen herba.

LIchen herba in petris nascens muscum repræsentat, uis ei est exterendo purgare, mediocriter siccare, & refrigerare: impetigines sanat, inflammationes arcet, & ut Dioscoridis uerbis utar, sanguinis eruptiones sistit.

Lichenes

Lichenes equorum.

LIchenes equorum triti cum aceto, comitialibus, & omnium uenatorum morsibus mederi feruntur.

Leontopetalon.

LEontopetali radix & siccæ & calfacientis in tertio ordine facultatis est, necnon discussoriæ.

Lepidion.

LEpidion, quam & hiberiada uocant, ex quarto calefacientium gradu est, nasturcio proximumm uiribus, minus autem eo desiccat.

Lepis, squama.

SQuama omnis ualidè siccat, astringit, nec ignauiter mordet. Sed æris amplius siccat, extenuatque, cui nonnihil æruginis adest, magisque ea quæ ex Cypriis clauis raditur, quam propterea etiam helitum quasi clauarem appellant. At ferri squama, liberalius astringit, atq; hac magis stomomatis, quapropter ad contumacia malignave ulcera præstantior est, sed æris, carnem magis purgat & consumit.

Leucacanthum.

LEucacanthi, quod alii polygonatum, alii ischiada uocant, radix incidit quidem, & in tertio ordine siccat, in primo autem calefacit.

Leucas.

LEucas calfacit siccatque in tertio ordine, acrimonia uerò præpollet.

Leucoion, uiola alba.

ALbæ uiolæ totus frutex abstergendi extenuandique uireis possidet, magis autem flores, & ex eis, sicciores: idcirco & menseis stimulant, fœtus corrumpunt expelluntq;, ac si quis aquæ mistura uim ipsorum obtundat, etiam inflammationibus conducent, præsertim uteri: radices eadem præstant, crassiore magisque terrestri natura præditæ: aceto inflammationibus in scirrhum indurescentibus imponuntur.

Leuce. populus alba.

POpulus alba aquosa, tepida, terrestrique constat substantia, uiribus abstersoriis.

Libanotides, rosmarinus.

LIbanotides tres numerãtur, una sterilis, duæ fructum ferentes, uires illis extergendi, incidendi, discutiẽdi, & emolliendi, succus earum oculis & humorum crassitie hebetibus salutariter ex melle imponitur: coronariæ uerò libanotidis decoctæ ius regio morbo laborantibus rectè bibitur.

Libanotos, thus.

THus in secundo ordine calefacit, in primo siccat, habet & modicam quandam uim leuiter astringẽtem: cortex ipsius manifestò astringit, siccatque in secundo abscessu absolutè, crassior thure & minus acris, hinc sanguinem spuentibus, dysentericis, cœliacis, & stomachicis, tum foris impositus, tum intrò assumptus, salutaris est. Surculus ipsius calefacit siccatq; tertio in abscessũ, atq; nonnihil extergit: quocirca oculorum ulcera, & purgat & explet.

Lygnis, fuligo.

FVligo speciecrũ quarundã concrematarũ, nempe thuris, myrrhæ, terebinthi, styracis, picis liquidæ, cedri, ueluti tenuissimus quidã puluis est, qui Græcis æthale dicitur, cũ fumo ascendens. obtinet quidẽ siccantẽ & terrestrẽ tenuemq; substãtiam particulares autẽ ipsius differentiæ secundum materiæ combustæ rationẽ fiunt. Vtuntur ea potissimũ in medicinis oculariis, & ad honestandas palpebras accõmodatis. at thuris fuligo omniũ est utilissima, ut quæ mitior: contrà pini, coni, & piceæ ualentior est, quo fit ut ad glabrescẽtes palpebras, destillantes & erosos oculorum angulos, illachrymantesq;, rectè adhibeatur.

Ligysticum, ligusticum.

LIgustici & radix & semen adeò calefaciunt ut menseis cient, flatusque probè discutiant.

Lithargyros, argenti spuma.

ARgenti spuma medij inter metallica ordinis est, eoq; ceu materie ipsa alijs medicinis mista subinde utimur, siccat tamen mediocriter, abstergit & astringit: inde femorum attritus persanat.

Litthi, lapides.

LApides omnes terræ modo desiccant, sed hæmatites astringit & abundè siccat. quare etiam oculorum asperitates

exterit,

exterit,quum quidē inflammatione carent,ex aqua:quum uerò illa tentantur,ex ouo: cæterū ad ſputa cruenta bibitur utiliter;ulcera ſupercreſcentia compeſcit. Schiſtos lapis ſuperiori quidē conſimilis eſt, ſed imbecillior,mox galactites,i.lactarius ſequitur. Melitites cuiuſdam ēt caloris compos eſt. Moroxus, quem etiā,leucographida uocant,quò prædictis omnibus mitior eſt (nullas.n.habet uireis efficaciores) eò moderatior,magisq; dolorē lenit,eamq; ob cauſam in teneris corporibus cū cerato ad cicatricē ulceribus obducendam illo utuntur. Iaſpis qui ſubuiridi colore eſt,quū efficacior ſit, oculorū cicatrices & pterygia extenuat: uiridis autē Iaſpis adalligatus & in anulo geſtatus ſtomachū adiuuat. Iudaicus dictus, renū calculos conterit,unde ēt recentiores tecolithon appellāt Pyrites ex eorum numero eſt,qui ualidè diſcutiunt tumores, ſanguinemq. in grumos concretū: cuius quum facultas nō eſt, molari utuntur. Phrygius præter quam ꝙ ualenter deſiccat, nonnihil etiā aſtringit roditq;,unde & repellere & diſcutere poteſt,eoq; ocularijs miſcetur remedi s. Ageratus aſtringendi diſcutiendique uirtutis cōpos,gutturis inflammationē iuuat. Aſiæ petræ flos tam ſubtilem naturā habet,ut carnes humiditate flaccidas citra roſionem abſumat. Gagates affatim ſiccans inflationibus præſertim diuturnis expedit. Magnes,quem & Heracliū lapidē uocant,æquales hæmatiti uireis repræſentat. Arabicus ebori ſimilis,ſiccandi detergendiq; uireis habet. Alabaſtritæ combuſti cinerem ſtomachicis nonnulli bibendum exhibent. Smyris extergit,dentibus purgandis accommodatus. Qui in ſpongiis inueniuntur lapilli,renum calculos frangūt. Similes his uireis habent qui in Argæo Cappadociæ monte naſcūtur. Similiter & ophites dictus,qui adalligatus contra uiperarū morſus confert. Oſtracites,hoc eſt,cruſtaceus,& geodes à terra quam intra ſe cōplectitur appellatus,abundè ſiccare feruntur, ideoque inflammatis tumoribus mederi. Naxiæ cotis detrimentū refrigeratorium eſſe dicunt,ut & uirginum mammas & puerorum teſticulos ne creſcant, reprimat. Quod uerò ex olearia cote detritum fuerit,abſterſoria uī donatum alopecias explet. Hieracitin & Indicum lapidem alligatum contra hæmorrhoidas ualere perhibent. Sapphyrus potus,ſcorpionum ictibus aduerſatur. Aphroſelenes,comitialibus potui datur. Armeniacus,inferiorem uentrem purgat,ſed ſtomacho nocet.

Lithoſpermon.

LIthoſpermon, quod alij Lioſporon, alij heraclion uocant, herbæ aetonychi dictæ, ſemen eſt lapidoſum, album, quod cum uino albo potum calculos frangit, & urinas eijcit.

Linoſpermon lini ſemen.

LIni ſemen ex primo gradu calidum eſt, inter humectantia ſiccantiaq; medium manducatum flatibus creandis eſt, etiã ſi frictum fuerit.

Linozoſtis, herba mercurialis.

HErba mercurialis aluum liberaliter ſubducit, inducta cataplaſmatis modo diſcutit Sciendumq; eſt eius ſemen infricatum corporis excreſcẽtias præter naturã, quas uulgus uocat narphia, abolere, ſicut experientia cõprobatũ eſt. Sed uiride ſemen eſſe oportet, & frequenter ipſum tuberculis illis infricare.

Litrum, nitrum.

LItrum mediũ inter aphronitrũ & ſalem uirtute eſt: crematum magis extenuat diſcutitq;, & ſi intro ſumatᷣ, craſſos uiſcoſosq; humores plus cæteris incidit & extenuat. Chalaſtreũ uerò (eſt aũt Calaſtra Theſſaliæ locus) acri⁹ ſiccãtiusq; ẽ, quare ad capitis deſtillationes & articularios cruciatus eo utũtur.

Lenchitis.

LOnchitidis, cui ſemen triangulum eſt, cuſpidis modo, radix dauco æqualis urinam mouet: eius uerò quæ ſcolopẽdrio reſpondet, folia uiridia, uulnera glutinant, ſicca uerò cum aceto pota lienibus ſcyrrho induratis, medentur.

Lycopſis.

LYcopſis radix quum ſit aſtrictoria, cum polenta admota in cataplaſmate. Eryſipelatis authore Dioſcoride cõuenit: ſi læuis cum oleo iungatur, ſudores elicit.

Lycium.

LYcium ex diuerſis genere ſubſtantijs conſtat, calida, tenui, & diſcutiente, terreſtri uerò frigida & leuiter aſtringente, ut in ſecnndo abſceſſu deſiccet, calefaciendo refrigerandoque medium eſt, hac de cauſa ceu abſterſorio, in oculis obſcuratis eo utuntur: tanquam aſtringenti, in cœliacis, dyſentericis, & maleficis ulceribus; at contra inflammationes, ut diſcutiẽti: cæterum primas obtinet Indicum.

Lysimachum.

LYsimachum uim habet excellenter astrictoriã, qua & uulnera glutinat, & sanguinem compescit, tum ipsum, tum ipsius succus, dysentericos & potum & ab inferioribus partibus iniectum, sanat.

Lychnis.

LYchnidos coronariæ semen calidum est & siccum in secundo abscessu, eoq; absoluto.

Lotus herba.

LOtus domestica, quam nonnulli triphyllon appellant, abstersorias uireis obtinet & modicè siccanteis, calore temperata est. At syluestris loti semen ad secundum calefacientium ordinem refertur, habet autem nonnihil etiam abstersorium. Aegyptiæ semen in panes quoq; effingitur.

Lotus arbor.

LOtus arbor extenuat, siccat, & mediocriter astringit, qua de caussa ad fluxum muliebrẽ, alui fluores pota cũ uino aut aqua, aut ẽt in aluũ data, salutaris est, pilos defluos confirmat.

Quæ ab M auspicantur.

Macer.

MAcer cortex est q ex India importaẽ, tertio ordine siccat inter calorẽ & frigiditatẽ mediũ obtinet: est etiam astringens tenuisq;, unde cœliacis & dysentericis auxiliariis habetur.

Malobathron.

MAlobatri foliũ æquales spicæ nardi uireis repræsentat.

Malache, malua.

† MAlua syluestris mediocriter discutit & emollit: hortẽsis autem, ceu humidior, etiam imbecillior est: semen tantò uiribus præstat, quanto & siccius est.

† Huic capiti addita sunt quædã in ueteribus manuscriptis de dendromalache, quæ quia totidem uerbis apud Aetium leguntur, adscribenda non putaui.

Mamiras.

MAmiras ueluti radicula herbæ cuiusdam est ceu geniculis frequẽtibus nodosis, quæ cicatrices & albugines extenuare creditur, exterendi nimirum facultate prædita.

Mandragoras, mandragora.

MAndragora tertii refrigerantium ordinis est, mala ipsius caliditatem quampiam & humiditatem referunt, unde soporem grauem homini possunt accersire: at radicis cortex uehementissimus, non refrigerat modo, sed etiam siccat: interior eius pars imbecillior est.

Manna thuris.

MAnna thuris simileis thuri uireis habet, sed remissas & sensim astringentes.

Marathron, fœniculum.

FOeniculum calefacit in tertio ordine, in primo siccat. hinc etiam lacti generando est, & suffusis auxiliatur.

Mastiche.

MAstiche, Chia quidem calefacit, siccatq; in secundo abscessu, cæterum compositæ est facultatis, astrictoriæ simul & emollientis: hanc ob rationem stomachi, uentris, intestinorũ & iocinoris inflammationibus cõuenit. Aegyptia, nigriore colore quodãmodo, siccat magis & discutit, minus astringit, hinc furunculos quoq; dissipat.

Melan, atramentum Indicum.

ATramentum Indicum authore Dioscoride in genere leniter astringentium est, quæ inflammationes laxosq; tumores, œdemata uocant, rumpunt, ulceraq; purgant.

Melantheria, creta sutoria.

CReta sutoria impensè astringit extenuatq;.

Melan, atramentum scriptorium.

ATramentum quo scribimus abundè & ipsum desiccat, solutum uerò posca ambustis si illinatur, præsenti est remedio.

Melanthion.

MElanthion in tertio ordine calefacit & desiccat, est etiam tenui natura præditum unde destillationibus in fauces, olfactu prodest, intus assumptum discutiendis flatibus singulare: est etiam amarum, unde tineas interficit: abstergit & incidit, hinc orthopnœis quoq; conuenit, item lepras exterit, myrmecias eiicit, & menstrua incitat.

Meli, mel.

MEl calefacit & siccat ordine secũdo, abstergitq; insigniter.

coctum

coctum uerò minus quidem acre redditur, detersorium, & uentri subducendo accommodum, sed magis nutrit. Amarũ mel, sicut & id quod in Sardinia fit, mistas habet uireis, terrestrem & calidam. At mel, sachar quod ex felici Arabia conuehitur, minus dulce nostro est, sed æqualeis uireis obtinet, præter q̃ qđ nec stomaco noceat, nec sitim faciat, quẽadmodũ hoc Nostras.

Melia, fraxinus.

FRaxinus nota arbor est, folia eius pota uiperarum morsibus succurrunt, cortex crematus, illitusq́; ex aqua lepras separat, ligni uerò ramenta si bibantur, lethalia esse ferunt.

Melilotos, sertula Campana.

SErtula campana mixtis facultatibus pollet: astringendi, discutiendi & concoquendi.

Melissophylon, apiastron.

APiastrum uiribus marrubio per omnia respondit.

Memæcylos.

MEmęcylos arbuti fructus, in litera C comprehensus est.

Mespila.

MEspila, alii triocca quasi trigania uocãt, fructus est affatim acerbus, & uix esculentus, aluumq́; continẽs: germina foliaq́; mespili impensè acerba sunt.

Medion.

MEdij radix uireis semini contrarias præ se fert, quippe austera est & fluxiones comprimit, ideoq́; muliebrem fluxũ sistit: semen quum tenuis incidentisq́; sit facultatis, menseis quoq; proritat.

Necon, papauer.

PApauer multiplex est, hortensis quidem, quod etiam thylacitin ceu utricularium uocant semen est esculentum, si cũ pane assumatur, mediocriter somnum concilians. Arrhœas appellatum, inde q̄ semen ipsius celeriter defluat, ualidius hortensi est: manducatur itaq; non per se, sed momentum copiosiori melli mixtum. Quod ueluti decidenti, ac depresso calyce est, nigrum semen habet, & medicatum, nimis quàm frigidum. Quod prolixiore & proceriore constat calyce, medicacius quã cætera omnia existit, ut etiam stuporem inducat, quousq; interimat. Nã & ipsum & eius lachryma, quam per excellentiam

opion

opion nuncupant, quarto refrigerantium abſceſſui aſcribuntur. Cornicularum papauer abſtergendi uireis ſortitur, ideoq; radicis ipſius decoctum potu iocinoroſis auxiliatur: folia autẽ & flores perquàm ſordida ulcera expurgant, cruſtaſq; tollunt. Heraclion & aphrodes, id eſt ſpumoſum papauer dictum, ſemẽ habet pituitæ purgandæ accommodatum.

Mela, mala.

MAlis omnibus frigida & excrementitia ineſt humiditas: & quæ in eorũ cenſu reſoluta & aquoſa ſunt, frigiditate cæteris & humiditate præſtant: dulcia, aquoſa quidem, non tamẽ manifeſtè frigida ſunt auſtera dulcibus quidem frigidiora, ſed minus humida: acida frigida quidem & ipſa, uerum incidendi humores uentriculo inhærentes uim teſtantur: acerba, cuiuſmodi cotonea & ſtruthia ſunt, frigido & terreſtri donata temperamento, uentrem ſupprimunt, uulnera glutinant pari modo folia, ſucci, & cortices arborum inter ſe differunt.

Melea, malus, perſica.

MAli perſicæ ſurculi & folia euidenter amara ſunt, eoq; cõciſa tritaq; umbilico impoſita, tineas enecant: fructus autem ipſius nempe perſicum hoc eſculentum, in ſecundo ordine frigidum humidumq; exiſtit.

Melea, malus Armeniaca.

MAli armeniacæ fructus, quæ nunc uocant mala præcocia, conſimiles perſicis uireis refert.

Meon.

MEi radices in tertio ordine calefaciunt, in ſecundo ſiccant, ideoq; urinam & menſeis cient: liberalius meon aſſumptum, capitis facit dolores.

Milax.

MIlax tam læuis, quàm aſpera, arbores amplexa, calidam acremq; facultatem poſſidet.

Miſy.

MIſy medicamẽtum eſt ex ijs quæ cruſtam faciunt & adurunt, ualenterq; aſtringunt, minus autem quàm chalcitis erodit, quoniam tenuius ea eſt: cæterum chalcitis & ſori uetuſtate in miſy mutantur, ut ait Galenus; à ſuperficie incipiente ſtatim mutatione.

Molybdena, plumbago.

Plumbago argenti spumæ uireis habet à medio temperamento ad frigidius digressa.

Molybdos, plumbum.

Plumbum refrigeratoriæ uirtutis est, habet & humidæ substantiæ plurimum, quod ex frigore coaluerit. Quod si id perfundatur teraturq; aut uino, aut immaturo oleo, aut quodam succo refrigerante, ad naturalium & sedis ulcerosas inflãmationes excellentissimum erit remedium: lamina uero plũbea super lumbos gestata, ueneris insomnia cohibet. Item bractea tenuis ganglio imposita, ipsum dissipat. Concrematum plumbum ualidius quidem siccat, sed & acrimoniæ nonnihil obtinet: si eluatur, tum sine rosione siccat, tum maleficis ulcẽribus præsentaneum est remedium.

Moræa, morus.

Mori fructus maturus quidem aluum subducit, & medicamentis stomaticis aliis quæ moderatam requirunt astrictionem utiliter miscetur, immaturus ubi exaruerit, per quàm obstruens fit medicamentum: cortex aũt radicis arboris etiã amaritudinis cuiusdam particeps, purgare potest, eoq; latas uẽtris tineas occidit: foliorum autem surculorumq; uis, subducentium & comprimentium media quodammodo existit.

Myagros.

Myagri semen pingue est, quod in eo oleosum habetur, oppleudi uireis repræsentat.

Myaces, mituli.

Mytuli cõbusti, eundẽ cũ buccinis effectum præstant, propriè uerò eloti palpebrarũ asperitatẽ & albugines cum melle exterũt, caro ipsorũ canũ morsibus utiliter imponitur.

Myaron.

Myaron, quam alij melampycnon appellant, herba ferulacea est & pinguis, uidetur autem ipsius pinguitudo corporis asperitates læuigare.

Myclos, medulla.

Medulla facultatis est quæ indurata ac in scirrhum concrescentia corpora emollit. Laudatissima est ceruina, mox uitulina: taurina uero hircinaq; acrior est, magisq; siccat, &

quæ

quæ in artubus continetur, pinguior est magisq; emollit: quæ de spina elicitur, durior squalidiorq; est.

Mycetes, fungi.

FVngi frigidi & humidi admodum temperamento sunt: nõnulli ipsorũ manducati, etiam exitium adferunt, præsertim qui inter ipsos natura constant putridæ qualitatis participi.

Myosote, muris auriculu.

MVris auricula dicta est alsine.

Myxa.

MYxa arboris fructus est minor quidem prunis, facultate uerò consimilis.

Myrica, tamarix.

TAmarix incidit extergitq;, ita ut manifestè non siccet, habet autem astrictionem nonnullam, qua de causa decoctũ ipsius potum lienes adiuuat, item dẽtium doloribus medetur: fructus autem & cortex ipsius gallæ uirtute proximus est. cinis arboris uehementius exiccat.

Myriophillon, millefolium,

MIllefolium tantam siccandi uim possidet, ut uulnera conglutinet.

Myrrha, uel myrrhis.

MYrrha in secundo ordine calefacit, ac nonnihil etiam extenuat, radix ipsius odorata dulcisq; est, mensibus mouendis, & humoribus & thorace & pulmone repurgandis idonea.

Myrrhine, seu myrsine, myrtus.

MYrtus ex diuersis cõposita est substantiis, pollet in ea terrestris frigiditas, qua ualenter siccat: at myrtula quæ soboles myrti est, tuberosa, caudicem ipsius & ramox amplexa, uehemẽtius astringit & siccat. iam uero & folia aridiora uiribus magis siccant: item fructus succusq; tum foris applicatus, tum intus assumptus persimileis uires præ se fert.

Moly.

MOly, quod nonnulli rutam syluestrem, alii zarmalam dicunt, Syrij besasam, tertio calefacientium ordini adnumeratur, substantia tenue, hic crassos humores uiscososq; incidit, discutit & urinam promouet.

Quæ

Quę ab N incipiunt.

Nascaphthon.

NAscanthon, sunt qui nascaphthon dicũt, Indicũ est odoramentũ, qđ ad astrictos fœminarũ locos suffitu uaporetur.

Napy, sinapi.

SInapi calefacit siccatque in quarto abscessu.

Nardostachys, spica nardi.

SPicæ nardi radix calfacit in primo, siccat in secundo ordine, particeps est etiam astringentis cuiusdam qualitatis, acris, & subamaræ, iocinori igitur prodest & stomacho extrinsecus admota & ebibita, urinam mouet & interaneorum fluxiones desiccat: sed Indica ualentior est quàm Syriaca, & nigrior.

Nardus Gallica.

NArdus gallica superiori uireis habet similes quidem, sed imbecilliores, præterquam ad urinam ciendam: calidior enim est quàm illa, minusq́; astringit.

Nardus montanus.

NArdus montana, quæ nonnullis thylacitis, pyritisq́ue dicitur, commemoratis est infirmior.

Nartex, ferula.

FErulæ semen extenuat calfacitque medulla ipsius uiridis adhuc, astringit, eoque sanguinem spuentibus & cœliacis accommodata est.

Narce, torpedo marina.

TOrpedo marina uiuens capiti imposita dolores eius arcet, idq́; forsan eodem illo torpore quem membris eam contingentibus inducit: oleum in quo uiua decocta fuerit, ad acriores articulorum cruciatus leniendos inungitur, eadem torpedo anum procidentem coercere apposita fertur.

Narcissus.

NArcissi radix adeò desiccat, ut maximis uulneribus sit glutinandis, imò etiam tendinum præcisionibus confert, cæterum abstergendi & attrahendi uim quandam habet.

Neuras, seu poterion.

NEuras, quod alij poterion uocant, sine rosione desiccat, ut & ipsa neruos præcisos glutinet: radices autem potissimum hunc effectum præstant, & impositæ, & potæ.

Nerion

Nerion, aut rododaphne.

NErion extrinsecus applicatum uim refert discussoriam: si intus assumatur, occidit.

Nymphea.

NYmphæa uireis habet sine rosione siccas, quibus & uentre reprimit, & genituram arefacit: uerum alba radice donata ualentior est, eoque fluxum muliebrem cum uino nigro & austero pota persanat: quæ nigram refert, detersoria quoque ui nonnulla pollet, eaq; utiligines, alphos dictas cum aqua exterit: alopecias cum pice liquida illita replet.

Quæ ab X ordiuntur.

Xanthion, aut phasganion.

XAnthion phasganumve fructum fert discutiendi uiribus præditum.

Xiris, aut Xyris.

XIris naturæ tenuis est, discussoriæ, & extrahentis, ac nimirum siccatoriæ, præcipuè semen, quod & urinam cit, & lieni in scyrrhum indurescenti medetur.

Xiphion, gladiolus.

GLadioli radix trahit, discutit, & siccat.

Quæ initium habent ab O,

Oe, sorbus.

SOrbus arbor cuius fructus oa, à nonnullis ὖα dicitur, astringendi uim obtinet, sed minorem mespilo.

Othonna.

OThonnam, alii herbæ esse succũ in Arabia ad Aegyptũ nascentis affirmant, alii lapidem Aegyptium: detergit autem eroditq;, omnia quæ claritati oculorum officiunt, exterens.

Oenanthe.

PLurimus sanè usus syluestris uitis: florem abundè astringentem esse fatetur: & uentrem potissimum corroborare. Dioscorides autem aliam describit œnanthen contrariis donatam uiribus, unde secundas eam eiicere, & urinæ stillicido, morboque regio mederi tradit.

Oenos, uinum.

VInum ex ijs est, quæ in secũdo ordine calefaciũt, siccantq;: quod

quod admodũ uetuſtum eſt, in tertio: Muſtum uerò in primo.

Oeſypus, lanæ pinguitudo.

OEſypus in ſermone de lanis explicata eſt.

Olynthi, groſſi.

GRoſſi acrem & diſcuſſoriam uim obtinent, liquoris gratia qui in ipſis continetur. coɑi igitur duros tumores diſſipant: crudi myrmecias & thymos exterunt.

Oloſtium.

OLoſtium ſiccat aſtringitq́; . hinc eo ad rupta utuntur.

Omphacium.

OMphacium ſuccus eſt uuæ immaturę, aſtringens egregiè & ſiccans in tertio abſceſſu: eoq́; fluidis affeɑibus & præſertim ſtomachicis, accommodatur.

Onagra.

ONagra, quã nonnulli onotheram, alii onothurin dicunt, frutex eſt arboreus, cuius radix induɑa, ferocientia ulcera mitigat.

Onoma.

ONoma, uel onomis, uel phlomitis, uel ononis, acrem, amaramque uim obtinet, eamq́; ob cauſam folia eius cum uino pota fœtus occidunt expel luntque.

Onobrychis.

ONobrychis ui rarefaciendi & diſcuſſoria, tubercula, quæ phimata dicuntur, diſſipat, urinæ ſtillicidio medetur, & ſudores prouocat.

Oni, aſini ſeu multipedæ.

MVltipedæ quæ ſub aquarijs uaſis agunt, & in orbem ſe conduplicant, diſcutiunt ſiccantq́;, potæ cum uino urinæ anguſtiis & arquato medentur, anguinæ itidem cum melle iiſdem illinuntur. Item detritæ cum roſaceo calfaɑæq́; in mali punici cortice, auribus dolentibus ſalutariter, inſtillantur.

Onyches, conchulæ Indicæ.

ONyches conchyliorum Indicorũ opercula ſunt, quæ ſuffitu, ſtrangulatione uuluarum concidentes fœminas excitant, item comitialeis: potæ uerò aluum turbant.

Ononis.

ONonis radice conſtant quæ in tertio ferè gradu calefacit,

cortex

cortex ipsius extergit,& incidit,unde etiam calculos conterit.

oxos acetum.

ACetum mixtæ est naturæ frigidæ & calidæ, sed utriusq; tenuis,frigida tamen calidum excellit.cæterum in tertio ordine siccat.

Oxiacanthos.

OXycanthus arbor piro syluestri & figura & uiribus similis est, habet & subtile quippiam coniunctum: sed fructus ipsius myrti baccis respondet.

Opos, liquor.

LIquores,& Cyrenaicus,& Medicus, & Syiriacus per excellentiam dicuntur,calidi natura,& spirituosi insigniter: uerum Cyrenaicus cæteris est calidior tenuiorque.

Origanum.

OMnia origani genera incidendi, extenuandi, siccandi, & calefaciendi uireis in tertio abscessu ostendunt.

Oreoselinum, apium montanum.

APiũ mõtanũ uiribus domestico æquale est,sed inualentius.

Orobanche.

ORobanche sicco & frigido temperamento est, secundum primum ordinem.

Orobos, eruum.

ERuũ calefacit in primo gradu, siccat in secũdo, amarumq; est,quapropter incidit,detergit,obstructa aperit: liberalius sumptum sanguinem per urinam expellit.

Orminon.

ORminon marrubio specie simile est,calidũ,mediocriter siccum & abstergens,uenerem igitur stimulat, & oculorum crassities cum melle repurgat, tumores laxos quæ œdemata uocant,discutit,& extrahit aculeos. Syluestre domestico est ualentius.

Oryza.

ORyza uim quandam astrictoriam præ se fert: qua etiam uentrem mediocriter cohibet.

Orchis herba.

OR chis herba(nominatur autem etiam cynosorchis, id est, testiculus

testiculus canis,) radicem habet bulbosam & duplicem: uis autem maioris, humida & calida, eoq; ueneri incitandæ est: minoris, calida & sicca, contrà igitur uenerem coercet.

Orchis, serapias.

ORchis, quæ & Serapias dicitur, aliis triorchis, priore ualentius desiccat, quare laxos tumores cedentesq; dissipat, ulcera sordida & putredini obnoxia repurgat, herpetes abigit: inarefacta autem magis siccat. Quoniam uero substringere idonea est, aluum quoque cum uino pota retinet.

Osyris.

OSyris, ex qua medicamenta ad exterendam, læuigandamque cutem, Græci coremata uocant, fieri solent, amara est, & iecoris laxandi uireis habet.

Osta, ossa.

OSsa concremata uehementer discutiunt siccantque: præsertim id facere dicuntur humana: atqui sui llus talus combustus inflationibus & circa umbilicum torsionibus mederi dicitur, quinetiam ossa cremata si potui quis exhibeat, morbum comitialem, & articularios dolores abigunt. Bubulus talus ustus, mobileis firmare dentes prædicatur, cum melle potus teretes tineas educit, cum oxymelite lienem consumit, & uitiligines, quas uocant leucas, illitus abolet, item ad uenerē commendatur: femora bouis cremata potu sanguinis eruptiones, & alui fluxum compescunt.

Ostraca, testæ.

TEstæ fornacium tritæ siccant exterguntque, hinc dentifricis accommodantur, illitæ cum aceto prurigini, pustulis, quæ appellantur exanthemata, conferunt, cerato exceptæ strumas discutiunt.

Ostrea.

OStreorum testa cremata æqualem buccinis uim, sed minus crassam repræsentat, abstergit igitur faciei labes, & dentibus nitorem conciliat: elota rosionem amittit, ad carnem cicatricemque humidis ulceribus inducendam accommodata.

Ouron.

VRina quælibet calida est & acris, sed humana omniū aliorum animaliū, exceptis maialibus, infirmior est. cæterum

uehementer abstergit, quapropter nonnulli, potione eius in peste usi, mortem euaserunt, eadem lepras, ulcera putredinem experta, capitisq; manantia ulcera, quæ uocantur achores, & furfures persanat. item pedum attritus, nondum inflammatio ne occupatos. At pueri uenerem non experti urina omnium efficacissima est, unde etiã chrysocolla conficitur. Mulorum, articularibus doloribus congruit. Caprarum & chamelorum, aluum deiicit. ideoque contra aquam subter cutem bibitur.

Quæ à P incipiunt.

Pancration.

PAncration & specie & uiribus scyllæ simile est, uerum imbecillius.

Paliuron.

PAliuri folia & radix astringunt, eoq; aluũ fluentem sistunt, tubercula, quæ dicuntur phymata, non nimis calida discutiunt. Semen eius tam uehementi incisoria uirtute ualet, ut & calculos conterat, & excreationibus è pectore auxilietur.

Panaces.

PAnaces Herculeum est ex quo opopanax dictus cõficitur, in tertio ordine calefaciens, in secundo siccans, emolliens, discutiensque: radicis cortex liquore imbecillior, habet nonnihil & abstergens, & carni ducendæ idoneũ: semen ipsius men ses quoque citat. Asclepion panaces & Chironium priori ca lidiora sunt, hinc floribus ipsorum & semine ad malefica ulcera & phymata utuntur.

Papyrus.

PApyrus ignem non experta, materia quædam efficitur: usta, siccat chartæ crematæ modo, uerum papyri cinis uiribus inferior est.

Paronychia.

PAronychia inde nomen accepit quòd digitorum reduuiis, quæ græcis dicuntur paronychiæ, medeatur, uis eius est extenuare & siccare, idque citra rosionem.

Pentaphyllon, quinquefolium.

QVinquefolium in tertio ordine desiccat, minimè acre, eoque in multos usus accommodatur.

Peplon,

Peplon, herba.

PEplon nonnulli papauer ſpumeum dicunt:& hic frutex liquorem habet,& tithymalorum modo purgat.

Peplion.

PEplion quoque liquorem habet & magna ex parte maritimis locis naſcitur,cætera quidem inutile, ſemen autem ipſius feruidi ſaporis ut peplum expurgat.

Peperi, piper.

PIperis radix coſti uireis refert: fructus nuper quidem germinantis arboris,oblongum eſt piper,humidius natura & calidum: fructus ueluti acerbus immaturusque, album eſt piper, nigro acrius, ut quod impendio magis aſſatum ſit: utrumque uerò & calefacit & deſiccat.

Pepon.

PEpon abſterſoriæ facultatis eſt.inde ueluti caro ipſius ephelidas & conſimilia faciei uitia exterit, ſemen renes obſtructione liberat.

Periclymenon.

PEryclimeni folia & ſemen incidendi ſimul & calefaciẽdi uireis obtinent,quapropter urinã cruentã excernunt,ad ſex dies pota:ſemen autem ad quadraginta dies potum lienoſos & ægregiè ſpirantes adiuuant.

Periſtereon, uerbenaca.

VErbenaca adeò deſiccat aſtringitque, ut uulneribus glutinandis, † & ſanguinis eruptioni ſiſtendæ ſit.

† Totus hic locus in antiquisſ. ſic legitur. περιστερεὼν εἰς τοσοῦτον ξηραίνει τε καὶ στύφει ὥστε δύνασθαι κολλᾶν τραύματα, ὅθεν ἐπὶ τῶν κακοηθῶν τε καὶ φαγεδαινικῶν αὐτῷ χρῶνται. Id eſt. Periſtereon uſque adeò ſiccat & adſtringit ut poſſit glutinare uulnera. Itaque eo utuntur in malignis ulceribus & ad partes uicinas ſerpentibus.

Perſæa ſeu perſica.

PErſæa arbor eſt, Aegypti, cuius folia & ſiccant & aſtringunt eoque ſanguinis eruptionem compeſcunt.

Petaſites.

PEtaſites tertio ſiccantium,ordini aſcribitur, unde & maleſica & phagedenica ulcera eam uſurpant.

uehementer abſtergit, quapropter nonnulli, potione eius in peſte uſi, mortem euaſerunt, eadem lepras, ulcera putredinem experta, capitisq; manantia ulcera, quæ uocantur achores, & furfures perſanat. item pedum attritus, nondum inflammatio ne occupatos. At pueri uenerem non experti urina omnium efficaciſſima eſt, unde etiã chryſocolla conficitur. Mulorum, articularibus doloribus congruit. Caprarum & chamelorum, aluum deiicit. ideoque contra aquam ſubter cutem bibitur.

Quæ à P incipiunt.

Pancration.

PAncration & ſpecie & uiribus ſcyllæ ſimile eſt, uerum imbecillius.

Paliuron.

PAliuri folia & radix aſtringunt, eoq; aluũ fluentem ſiſtunt, tubercula, quæ dicuntur phymata, non nimis calida diſcutiunt: Semen eius tam uehementi inciſoria uirtute ualet, ut & calculos conterat, & excreationibus è pectore auxilietur.

Panaces.

PAnaces Herculeum eſt ex quo opopanax dictus cõficitur, in tertio ordine calefaciens, in ſecundo ſiccans, emolliens, diſcutiensque: radicis cortex liquore imbecillior, habet nonnihil & abſtergens, & carni ducendæ idoneũ: ſemen ipſius menſeis quoque citat. Aſclepion panaces & Chironium priori calidiora ſunt, hinc floribus ipſorum & ſemine ad malefica ulcera & phymata utuntur.

Papyrus.

PApyrus ignem non experta, materia quædam efficitur: uſta, ſiccat chartæ crematæ modo, uerum papyri cinis uiribus inferior eſt.

Paronychia.

PAronychia inde nomen accepit quòd digitorum reduuiis, quæ græcis dicuntur paronychiæ, medeatur, uis eius eſt extenuare & ſiccare, idque citra roſionem.

Pentaphyllon, quinquefolium.

QVinquefolium in tertio ordine deſiccat, minimè acre, eoque in multos uſus accommodatur.

Peplon,

Peplon, herba.

PEplon nonnulli papauer ſpumeum dicunt:& hic frutex liquorem habet,& tithymalorum modo purgat.

Peplion.

PEplion quoque liquorem habet & magna ex parte maritimis locis naſcitur,cætera quidem inutile, ſemen autem ipſius feruidi ſaporis ut peplum expurgat.

Peperi, piper.

PIperis radix coſti uireis refert: fructus nuper quidem germinantis arboris,oblongum eſt piper,humidius natura & calidum: fructus ueluti acerbus immaturuſque, album eſt piper, nigro acrius, ut quod impendio magis aſſatum ſit: utrumque uerò & calefacit & deſiccat.

Pepon.

PEpon abſterſoriæ facultatis eſt.inde ueluti caro ipſius ephelidas & conſimilia faciei uitia exterit, ſemen renes obſtructione liberat.

Periclymenon.

PEryclimeni folia & ſemen incidendi ſimul & calefaciẽdi uireis obtinent,quapropter urinã cruentã excernunt,ad ſex dies pota:ſemen autem ad quadraginta dies potum lienoſos & ægregiè ſpirantes adiuuant.

Periſtereon, uerbenaca.

VErbenaca adeò deſiccat aſtringitque, ut uulneribus glutinandis, † & ſanguinis eruptioni ſiſtendæ ſit.

† Totus hic locus in antiquiſ. ſic legitur. περιστερεὼν εἰς τοσοῦτον ξηραίνει τε καὶ στύφει ὥστε δύνασθαι κολλᾶν τραύματα, ὅθεν ἐπὶ τῶν κακοηθῶν τε καὶ φαγεδαινικῶν αὐτῷ χρῶνται. Id eſt. Periſtereon uſque adeò ſiccat & adſtringit ut poſſit glutinare uulnera. Itaque eo utuntur in malignis ulceribus & ad partes uicinas ſerpentibus.

Perſæa ſeu perſica.

PErſæa arbor eſt, Aegypti, cuius folia & ſiccant & aſtringunt eoque ſanguinis eruptionem compeſcunt.

Petaſites.

PEtaſites tertio ſiccantium, ordini aſcribitur, unde & maleſica & phagedenica ulcera eam uſurpant.

Petroselinon.

PEtroselini semen calidum siccumque est in tertio abscessu, ui incisoria præditum, urinam, menseisque copiosè trahit, flatibus discutiendis accommodatissimum.

Peucedanum.

PEucedani liquore & succo affatim calefacienti, discutienti, extenuantique utimur, tum naribus admoto, tum in potione assumpto, ad pulmonum & pectoris uitia ex humorũ crassitudine contracta: item ad lienem scyrrho induratum: dentibus autem perforatis impositus, dolorem protinus sopit, neruorumque affectibus idoneus est: radix squamas ossium separat, maleficis ulceribus succurrit, in tertio ordine & calefaciens & desiccans.

Peucæ, pinus uel pinaster.

PInus piceæ uiribus respondet, sed moderatior est.

Peganum, ruta.

RVta syluestris ad quartum calefacientium siccantiumq; ordinem refertur: satiua, ad tertium, cuius uis est crassos lentosq; humores incidere, & dissipare, urinam mouere, attenuare, & flatus discutere, unde & uenerem coercet.

Pissa, pix.

PIx arida quidem in secundo abscessu desiccat, minus calefacit: liquida econtrario, imò etiã extergit, maturat, discutit, acrisque est, eamque ob causam ungueis scabros educit, impetigines exterit, tumores maturat. Valentior autem est liquida, ut etiam suspiriosis & purulenta excreantibus, lincta subueniat: sed arida uulneribus magis glutinandis est.

Pissélæon, oleum picinum, seu picis flos.

PIcinum oleũ ex liquida fit pice, qua natura tenuius existit.

Pistacia.

PIstaciorum fructus esus stomacho mediocriter conducit, iecur obstructum laxat, præcipuè summi & odorati eorũ operimenti, ex uino decoctum, prosunt etiam contra serpentium morsus.

Pityides.

PItides fructus sunt picearum, mistæ facultatis, astrictoriæ & acris, quam ob rem reiectionibus pectore opitulantur.

Pityocampæ,

Piytocampæ, picearum erucæ.

PIcearum erucæ eiusdem sunt uirtutis quam cantharis & bupreſtis obtinet.

Pityos plæos, piceæ cortex.

PIceę cortex aſtringendi uim eximiam poſſidet, qua intertrigines & ambuſta illitus perſanat, uentrem potus reprimit: folia etiam uulnera conglutinant.

Pityuſa.

PItyuſam quoque nonnulli tithymalli ſpeciem affirmant, quoniam & liquorem habet, & perinde ut illæ purgat.

Platanus.

PLatanus ui humidiore & frigidiore pollet, eaq́; de cauſa folia uiridia ad inflammationes naſcentes proficiunt: cortex & pilulæ quoniam mbiorem ſiccandi potentiam habent, in aceto decoctæ dentium dolores ſopiunt, ambuſta cum adipe perſanant. Cortex autem crematus ſiccat uehementius & abſtergit, eoq́; lepras pellit, & humidis ulceribus medetur.

Pneumon, pulmo.

PVlmo agninus, ſuillusq́; attritus pedum ex calceis curare credit: uulpinus ſale inueteratus ſi bibat̃, ſuſpitioſis proficit: marinus recẽs detritus podagris & pernionibus ſuccurrit.

Polemonium.

POlemonium, quod aliis phileterion dicitur, tenue eſt, & ſiccandi uiribus donatum, inde nonnulli contra coxendicis dolores, dyſenterias, lienem ſcyrrho induratum, radicem eius, cum uino propinant,

Polium.

POlium minus, quo & in antidotis utimur, tertii calefaciẽtium ſiccãtiumq́; ordinis eſt, itaq; omnia uiſcera obſtructa laxat, urinam menſeisq́; trahit: uiride adhuc, magna glutinat uulnera, aridum maleficis inſperſum ulceribus proficit.

Polygalon.

POlygalon folia habet guſtu mediocriter acerba: potum, lac quoq; generare putatur, calidi humidiq́; temperamenti compos.

Polygonaton.

POlygonatum uariæ particeps eſt facultatis, aſtrictoriæ,

 acris,

acris,amaræ, & cuiusdam gustu ingratæ, quæ uerbis nequeat exprimi: quapropter in multipliceis usus haud est accommodatum: radicem ipsius nonnulli uulneribus inducunt,& faciei labes,quas ptilos dicunt Græci,eo abstergunt.

Polygonon sanguinaria.

SAnguinaria habet sanè uim quandam astringendi,sed humiditas in secundo ordine frigida in ea præpollet, stomachi feruori frigida inspergitur utiliter,erysipelatis, inflãmationibusque calidis illinitur,ac talis quum sit,fluxiones repellit, atque hac ratione siccatoria esse putatur: fœmina autem mas efficacior est.

Polycnemon.

POlycnemon in secundo ordine calefacit & desiccat,eoque uulnera glutinat.

Polypodium, filicula.

POlypodium siccat abundè citra morsum: potum, inferius purgationem molitur.

Pompholyx.

POmpholyx sine rosione siccat, ideoq; cancrosis ulceribus aliisque maleficis opitulatur, item cum ocularíis medicinis miscetur.

Porphyræ, purpuræ.

PVrpuræ crematæ testis similem uim sortitæ sunt, opercula ipsarum cum oleo incocta pilos fluidos confirmant, cũ aceto pota lienes tumidos sanant: suffitu fœminas locornm strangulatu concidentes excitant secundasq; eijciunt,

Potamogeton.

POtamogeton refrigerat & astringit,perinde ut herba sanguinalis ijsdem uirtutibus præditum.

Poterion.

POterij,quod alij phrynion dicunt,radices, concisæ neruos præsectos & uulnera conglutinant,decoctum ipsius epotũ neruorum affectibus auxiliatur.

Prasion, marrubium.

MArrubium in secundo ordine calefacit, amplius autẽ siccat,iecur lienemq; obstructũ laxat,excreationes è thorace & pulmonibus,menseisq; promouet: in cataplasmate uerò

inductum

inductum extergit, discutitq;, præcipua exterioria incisoriaq; ui præditum,

Prason, porrum.

PORrum mali succi est & acris. ut autē Dioscorides memoriæ prodidit, grauia facit insomnia, aluumq; bonam ; urinā ciet, & extenuat : habet & abstergendi uim aliquam, qua pectoris excreationes elicit ptisanæ incoctum, semen uerò ipsius nephriticis temperatur medicinis : folia etiam non nihil astringunt, ac eam ob causam succus ipsorum sanguinem supprimit.

Prinos, ilex.

ILex simileis quercui uireis habet, sed multò ea est ualidior.

Propolis.

PRopolis calefacit quidē in secundo abscessu, abstergit autem mediocriter, tenuisq; naturæ est, & meatuū apertoriȩ.

Ptarmicæ.

PTarmicæ folia sternutamenta mouent, totus autem frutex uiridis sugillata, liuoresq; alios disijcit, est enim herba calida & sicca, uiridis secundi ordinis, arida tertii :

Ptelea, ulmus.

VLmus siccare ualet & abstergere, eoq; uulnera glutinare, cortex autem magis, si recens fasciolæ modo uulneribus circumuoluatur, cum aceto lepras quoq; tollit : radices idem præstant, si ossa fracta quæ solidari tophacia cicatrice, quā poron dicunt, desiderant, decocti ipsarum iure perfundantur.

Pterıx, filix.

FIlix uim siccandi & amaram repræsentat, eaq; fœtus corrumpit, latasq; tineas enecat, instar quatuor drachmarum cum mulsa pota : quoniam uerò modicè cōstringit, ulcera citra rosionem desiccare potest.

Pycnocomon.

PYcnocomon discutiente ui extrahēti acriq; donatum est, folia igitur panos & furunculos dissipant, semen præterea infixa corpori spicula extrahit, radix flauam bilem purgat.

Pyrethron.

PYrethri radix adurentem potestatem occupat, dentiū qui frigori patuerunt dolores lenit, item ad febriū rigores ante accessionem infricatur cum oleo, adhæc iis quorum corpo-

ra stupent,& resoluta sunt,efficacissimè adhibetur.

Pyros, triticnm.

TRiticum in primo ordine calefacit,uerùm siccando humectandoq; medium est,nonnihil etiam glutinosum, & obstruendi efficax obtinet.

Pytia, coagulum.

COagulum omne naturæ acris est,tenuis,discutientis,& nimirum siccantis sed leporinum comitialeis sanare cũ aceto potum,literis mandarunt: fluoremq; muliebrem emẽdat, lac in uentre concretum soluit,similiter etiam sanguinẽ nonnulli uero cruentas pariter è thorace excreationes cohibere ipsum tradunt,equinum uerò coagulum cœliacis & dysentericis prodesset; phocæ autem castorii uireis præ se ferre.

Quæ ab R incipiunt.

Rhacos, attritæ uestis fragmentum.

ATtritarum è lana uestium fragmenta concremata,similes eidem lanæ uireis repræsentant. Linei autem panniculi quum adhuc uruntur,tenuem ex se fumum reddunt,qui etiam destillationes in guttur liberet,& uuluæ sursum recurrenti salutaris sit: cremati iam ad lanæ uirtutem accedunt.

Rhamnus.

RHamnus siccat in secundo, refrigerat in primo abscessu, quare herpetibus & erysipelatis nõ admodum calidis medetur,sed teneris eius folijs utendum est.

Raphanus.

RAphanus in tertio abscessu calefacit,in secundo siccat: syluestris efficacier est,in ambobus autem semen ualentius. itaq; sugillata,aliosq; liuores disijcit.

Rheon, rha.

RHeon,quod alij rha dicunt compositum est ex terrestri frigida & tenui substantia,aereaq; calida & leniter acri, eaq; ob causam conuulsis,ruptis,orthopnoeis opitulatur: ꝙ discutiendi uim habeat, liuores emendat: ꝙ astrictoriam, cruentas excreationes,cœliacos,& dysentericos sanat,utaq; uero facultate,iocinorosos iuuat.

Rhetinæ, resinæ,

REsinæ omnes & calefaciunt & desiccant, uerùm terebinthina

thina principatum obtinet, discutientis naturæ, emollie̅tis, tenuis & abstersoriæ, eoq́; scabiem corrigit: & larix huiusmodi est. Quæ uerò è pinu destillauerit, atq; hac magis adhuc strobilina, acrior est, non tamen aut discutit magis, aut attrahit: medium inter ipsas locum tenet, & quæ de picea, & quæ de abiete raditur.

Rhoda, rosæ.

ROsæ mixta constant substa̅tia, aquosa scilicet, calida, astringenti, & amara: flos autem ipsarum magis adhuc astringit, eoq́; desiccat.

Rhodia radix.

RHodia radix calefacit in secundo abscessu, tenui & discutiente ui prædita.

Rhœa siue rhoe, malum punicum.

MAlum punicum omne astringendi uireis eximias habet, quibus refrigerat siccatq́; : uerùm dulce aliis minus: austerum magis refrigerat sicciusq́; est & stomacho amicum, acidum refrigerat quoq;, & maiorem quandam incidendi uirtute̅ repræsentat, uerum acini succo magis astringunt sicca ntq́; efficacius his adhuc malicorium quod sidion Græci uocant: huic uirtute respondet mali flos qui cytinus appellatur.

Rhus.

RHu coriarię à medicis dictæ fructus præcipuæ & succus magno in usu sunt, quum illa astringendi siccandiq́; uim ex tertio ordine habeat, detergendi è secundo.

Rypos, sordes.

SOrdes ex statuis æreis, aut uasis in quibus multum olei inhærescit, detractæ sic ut nonnihil æruginis admixtum sit, discutiendi uireis habent, siccandiq́; mediocriter & emolliendi, eiusq́; immatura phymata discutiu̅t. At de sordibus quæ in palæstris habentur, quas nonnulli etiam patos uocant, in sudore dictum est. Aurium sordeculæ reduuiis mederi dicuntur.

Quæ ab S incipiunt.

Sagapenum.

SAgapenu̅, ceu ferulæ liquor est, calidus & tenuis, cui & abstersoria quædam uis inest, qua & oculorum cicatricibus & suffusionibus prodest.

Salaman-

Salamandra.

SAlamandræ ustæ cinerem nonnulli medicinis exedentibus, tum iis quæ ad lepram & scabiem componuntur, admiscet.

Sampsuchum.

SAmpsuchum calefacit siccatq; in tertio abscessu, est etiã tenuis naturæ & discussoriæ.

Sandaracha.

SAndaracha adurentis est facultatis, quemadmodum & auripigmentum.

Sandyx, uel siricum.

SAndyx, aut siricum extenuat & siccat, non tamen calefacit.

Saprotes, caries lignorum.

LIgnorum caries, præsertim ulmi, humentia purgat ulcera & explet.

Sapo.

SApo abstergendi uim habet.

Sarcocolla.

SArcocolla persicæ arboris lachryma est, opplendi & citra rosionem siccandi uireis sortita, a tq; ideo uulneribus est glutinandis.

Saxiphages, saxifraga.

SAxifraga urinam mouet, & calculos conterit.

Satyrion, trifolium.

SAtyrion, aut triphylion humidi est temperamenti & calidi, item flatuosum, unde ueneris appetentiam facit: nonnulli opisthotonis cum uino austero potum salutare esse tradunt. Galenus in commentario de theriaca trifolium ait hyacintho simile esse, quum aere inturgescẽs, semen syluestri cnico æquale habet: decocti ipsius ius superfusum phalangii, aut uiperæ morsus sanare: sano idem potui datum, similem animaliũ horum ictibus affectum conciliare.

Saura, lacerta.

LAcertæ iecur & caput suo loco exposita sunt: totum autẽ caput dissectum impositumq; scorpionũ ictibus medetur.

Selinon, apium.

APium tanti caloris est, ut & urinas & menseis eliciat: cæterum

rum flatus discutit, præsertimq; eius semen.

Seris, intybum.

SEris subamarum olus est, admodum refrigerans humectâsque, habet etiam nonnihil astrictionis.

Seriphum.

SEriphum calefacit quidem in secundo, siccat autem in primo ordine, consimile absinthio, minus tñ eo astringit, magis calefacit, aīalia uentris occidit, mediocriter stomacho aduersāt

Seseli.

SEselis radix magisq; semen insigniter calefacit, tenuisque substantiæ est, urinā quoq; ciet, comitialibus, & orthopnœæ accommodatum.

Sepiæ testa.

SEpiæ testa persimilis est ostreo quod ad uireis attinet, sed tenuior substantia & abstergens, eoq; in cinerem redacta, ungueis cum sale fossitio extenuat: ignem non experta si infricetur, ficus exterit, & cutis labes abstergit.

Sesamoides.

SEsamoidis albi semen calefacit, detergit, & rumpit.

Sesamum.

SEsamum non parum lencoris, pinguisq; obtinet, idcirco opplere, mollire, & mediocriter calefacere idoneum est.

Seps.

SEps, quam nonnulli chalcidicam lacertam dicunt, in uino pota, propriis morsibus succurrit.

Sialon, saliua.

SAliua hominis ieiuni maximè discutit & abstergit, eoq; infantium impetigines illita exterit & furunculos cum tritico, nimirum manso imposita, maturat, & sugillata delet, feris hominem occidentibus maximè aduersatur.

Sideritis.

SIderitis Heraclia & helxine dicta est, Achillea autem sideritis illi quidem consimilis est, sed magis astringit, eoq; fluidis affectibus accommodata.

Sideros, ferrum.

FErrum aqua restinctum subinde, uehementem desiccandi uim

uim aquæ conciliat,quæ pota lienosis conducit:uinum autem in quo id restinctum est cœliacis,dysentericis,cholera infestatis stomacho resolutis,auxiliatur.

Sicyos,cucumis.

CVcumis esculentus quidem uiridis, refrigerat humectatq; in secundo ordine,caro ipsius feruidas solatur inflãmationes,semen abstergendi incidendiq; uirtute præditũ, urinas mouet,& corpus nitidum efficit,aridus siccat in primo ordine,magisq; abstergit,& semen, & radix.

Sicyos agrios, cucumis syluestris.

CVcumeris syluatici seminis succus elaterium dictus est,qui autem è radice & foliis premitur,elaterio similis est,sed imbecillior: radix detergit, dissipat,emollit: succus siccandi uireis habet.

Silybon.

SIlybon spinosus frutex est,albo chamæleõti persimilis, esui accommodatus: radicis liquor drachmæ pondere cum mulsa potus, uomitiones excitat.

Silurus.

SIlurus sale conditus si edatur arteriam humẽtem expurgat, applicatus corpori spicula educit.

Silphe,blatta quæ in pistrinis inuenitur.

BLattæ quæ in pistrinis inuenitur interanea decocta contritaq;,aurium dolores persanant.

Silphium,laserpitium.

LAserpitium probè calefacit,flatulentum est etiam & concoctu peruicax: à foris corpori applicatũ efficacius deprehenditur,magisq; liquor ipsius,extrahendi potens, item & superexcrescentia amoliendi uim quandam obtinet.

Sison.

SIson calidus est,urinam mouet,concoctionem adiuuat,mẽseis educit,& uiscera obstructa aperit.

Sion.

SIon calidum,urinam citat,& discutit, renum calculos frangit,menseis euocat.

Sisarum, siser.

SIseris radix cocta stomacho utilis est,& urinæ ciendæ, calida in

da in tertio ordine: semen tenue est, discussorium, ualidumque, idcirco ijs quos singultus & torsiones circa umbilicum malè habent, cum uino exhibetur.

Sisymbrium.

SIsymbrium sunt qui cardaminem uocant, cardamo, hoc est, nasturtio assimilatum: aridum quidem calefacit siccatque in primo abscessu: humidum autem in secundo.

Scammonia.

SCammonia calfacit, discutit, & biliosa extergit, magisque eius liquor, qui iam & phymata dissipat, fœtus appositu corrumpit, lepras exterit, diuturno capitis dolori cum oxyrhodino superfunditur: radix autem tum ipsa, tum decoctum eius potum, purgat: cum aceto autem & farina hordeacea decocta, coxendicum doloribus applicatur.

Scandix.

SCandix syluestre olus est, calefaciens siccansque in secundo gradu, urinam propellit, & uiscera obstructione liberat.

Scingos, terrestris crocodilus.

SCingi carnes renibus proximæ, naturalibus arrigendis bibuntur. rursus semen lactucæ cum aqua potum eadem contraria uirium lege uidetur remittere: item lentis decoctum cum melle.

Scylla.

SCylla incidit, calefacit & deficcat in secundo ordine: præstat autem eam assam aut elixam sumere.

Scolopendra marina.

SColopendra marina in oleo elixa inunctuque pilos abolet, usta etiam prurirum excitat.

Scolopendrion.

SColopendrion asplenon est.

Scolymon, carduus.

SCarduus calfacit, siccatque in ordine secundo, radix eius uino decocta, urinas fœtidi odoris liberaliter educit, & alarum totiusque corporis graueolentias corrigit.

Scordion trixago palustris.

SCordium uarijs pollet facultatibus, ut quod amarum, acerbũ, & acre sit, purgat igitur simul & calfacit uiscera, urinas & menstrua

& menstrua cōcitat, refrigerata omnia excalfacit, uulnera glutinat, repurgatq́; : aridum inspersum cicatricem inducit.

Scordon, allium.

Allium calefacit siccatque in quarto abscessu : at syluestre allium quod ophioscordon, quasi anguinum allium, & agrioscordon dicitur, domestico ualentius est.

Scordoprason.

Scordoprason porri & alij mixtas habet uireis, & gustatum.

Scorpioides.

Scorpioides excalfacit abscessu tertio, siccat secundo.

Scorpius.

Scorpius terrestris crudus impositus, aut tostus in cibo, proprij ictus remedium efficitur: marinus autem fel habet oculorum suffusionibus utile.

Scoria, recrementum.

Recrementum omne ualidè exiccat: ferri stercus alijs amplius, quod excoctum & in tenuissimum pollinem detritū cum aceto auribus suppurantibus mirificè proficit, item iis qui aconitum biberunt: cum oxymelite potum remedio est. Plumbi recrementum eidem respondet, sed magis astringit.

Smilax, aut cactus arbor taxus.

Smilax uel cactus arbor est uirosæ uirtutis.

Smyrna, myrrha.

Myrrha è secundo calefacientium siccantiumq́; ordine est: capitis igitur uulnera inspersa glutinat; item amarā uim obtinet, qua tineas; & fœtus occidat: adhæc abstergit, eoque ocularijs medicinis temperatur, & humores pectori infixos expurgat, ita ut guttur non exasperet. Bœotica myrrha uireis habet calefaciendi, emolliendi, & dissoluendi.

Smyrnion.

Smyrnion, quidam hipposelinon, quidam apium syluestre nominat, calefacit & siccat tertio ordine, apio quidem fortius, petroselino autem inualidius, urinæ & mensibus educendis accommodatum.

Sonchus.

Sonchus astringit, & manifestè refrigerat, tū corpori admotus, tū manducatus: exarefactus autē mediocriter calefacit.

Sparganium.

SParganium ſiccandi & hoc uireis refert.

Spartos, geniſta.

SParti quo uiteis ligant, & ſemen & flos cum mulſa inſtar quinque obolorum pota, per ſuperiora purgāt, ueratri albi modo ſine periculo: ſemen autem per inferiora quoque purgat: uirgulæ ipſius ad coxendicum dolores proficiunt.

Speclarium, lapis ſpecularis.

SPeclarium, alij per ph ſcribunt ſpheclarium, quo nonnulli loco uitri in feneſtris utuntur, eoque diaphanes à perſpicuitate appellatur, ſubſtantia gypſeum, uireis habet concrematis teſtis aut oſtreis ſimileis.

Spongos, ſpongia.

SPongia recens quæ marinū odorē adhuc reſeruat, ſi cū aquā aut uino, aut poſca imponatur, uulnera glutinat, cremata acris eſt uirtutis, & diſcuſſoriæ cum bitumine autem & pice liquida uſta, appoſitaq; ex igne, ſanguinis eruptiones cōpeſcit.

Spodium, cinerula.

SPodium pompholygi uiribus æquale eſt.

Staphylinus, paſtinaca.

PAſtinaca urinas mouet, menſeis proritat, præſertim ſemen ipſius & radix, folia autem abſtergendi uiribus prædita phagedænicis affectibus congruunt, & uiridia cum melle: ſylueſtris autem paſtinaca ad omnia ualentior eſt domeſtica.

Stachis.

STachys marrubio ſimilis frutex tertium in calefaciendo ordinem occupat, menſeis itaque excitat, fœtas occidit, & ſecundas expellit.

Steata, adipes.

ADeps omnis humanum corpus & humectat, & calefacit, ſed pro diuerſis animalium temperamētis uirtus eius euariat. Suillus igitur omnium humidiſſimus eſt, ut ad olei naturam accedat, unde etiam roſiones obtundit. Caprillus, ſiccior eſt, & celeriter concreſcit, eoque ijs qui in longanone roſiones experiuntur, ab inferiori parte inicitur. Anſerinus calidior eſt, maioremq; tenuitatem obtinet. Inter utrunq; hunc gallinarum, gallorumq; adeps conſiſtit. Leoninus calore om-

neis

neis,& tenuitate superat, & propterea etiã ui discussoria. Bubulus inter suillum & leoninum medius temperamento existit. Vrsinus alopeciis medetur, uulpinus aurium doloribus, quemadmodũ uiperinus pilos abolere, & oculorũ suffusiones impedire fertur. In omni aũt adipũ specie calidior, sicciorque est mariũ,atq; ex his eorũ animaliũ quæ testes habent, magis quàm illorũ quibus hi sunt execti,& uigentiũ ætate efficacior quàm aliorũ cæterũ uetustate omnis adeps redditur calidior.

Stimmi.

STimmi præter quàm quòd siccat,etiam astrictionem habet, ob quam ocularijs collyriis miscetur.

Stæbe.

STœbæ semen & folia in tertio ordine desiccant, uiribus donata astrictoriis, eamque ob causam uulnera magna conglutinant:decoctum ipsorum dysenteriis,sanguinis eruptionibus,auribus pirulentis auxiliatur:folia applicata oculis ex ictu suffusis conferunt,

Stæchas.

STœchas adaperit,extenuat,detergit, & uiscera omnia, totumque corporis habitum confirmat.

Stratiotes.

STratiotes aquaticus frigidus est natura: terrestris etiã astringendi uim habet, qua ulcera committit : nonnulli eo & ad sanguinis eruptiones & ad fistulas utuntur.

Strychnon, solanum.

SOlanum hortense esculentumque astringit, & in secundo ordine refrigerat. Solanum halicaccabum hortensi simile, urinæ ciendæ idoneũ semen habet acino uuæ æquale. hypnotici,id est,somnifici solani radicis cortex,cum uino denarii pondere potus,somnum conciliat, semen habet ad urinã mouendam accommodatum, ex tertio refrigerantium ordine: unde corymbi eius plures duodecim epoti furorẽ accersunt. Quartum uerò genus solani intus assumptum,inutile est, à foris autem applicatum ulcera depascentia curat,refrigerando,siccandoque ad secundum ordinem relatum.

Stypteria, alumen.

ALumen omne,maximè acerbum est, substantiaq; crassum

tenuius

tenuius autem reliquis est quod uocatur scissile, mox rotundum,& astragaliote. Crassum admodum est liquidum,& quod placites & plinthites appellatur.

Styrax.

STyrax calefacit,emollit, & concoquit:tussi, destillationi in fauces,& grauedini utilis,menseis idem & potus, & appositus extrahit.

Syca, ficus.

FIcus aridæ in secundo ferè ordine siccant:pingueis auté duros tumores magis maturant,acriores detergũt, discutiuntque,decoctum ipsarum mellis speciem referens,quod iam nonnulli siræon appellant,uiribus melli respondet: uirides autem ficus, imbecillioris uirtutis sunt, utræque tamen & uirides & aridæ aluum subducunt. At ficus caprifici, acres & discussoriæ sunt,quemadmodum ex domesticis grossi.

Syce,ficus arbor.

FIcus arbor calidi tenuisque temperamenti est, adeò ut liquor & foliorũ succus non rodat modò,aut abstergat uehementer,sed etiam exulceret,ora uenarum aperiat, & myrmecias exterat:iam uerò & purgandi uim obtinet. At syluestris ficus,quam caprificũ uocant, in omnia efficacior domestica est.

Sycomorus.

SYcomori fructus nullius nutrimẽti est,& stomacho noxius: liquor arboris ui pollet emolliendi,glutinatoria uulnerum, discussoria tumorum:bibitur inungiturque ad serpentiũ morsus,lienes scyrrho induratos, stomachi dolores, & in accessionibus febrium horrores sanat.

Symphytum petræum.

SYmphytum petræum cõtrariis constat uirtutibus, habet.n. aliquid quod incidat,pus in thorace & renes expurget: habet etiam aliquam contrahendi uirtuté, qua sanguinis excreationibus medeatur,conuulsis,ruptis,mulierum fluori rubro,intestinorum ramicibus.item calida quædam humiditas ei inest, qua sitim arcet,& arteriæ asperitates sanat. Symphyton, alterum nempe magnum, uiscosum quippiam & quod pruritum exciter,repræsentat,scyllæ simile. Vtuntur eo,ut superior i.

Spondylion.

SPondylii semina & radix uirtute acri & incisoria, suspiriosis, comitialibus, & arquatis succurrunt, radix autem circumrasa, fistulisque imposita illarum callos tollit, succus è flore ipsius expressus, uterrimis aurium ulceribus instillatur.

Schinos, lentiscus.

LEntiscus in omnibus sui partibus siccat secundo ordine ab soluto, calefaciẽdo autem & refrigerando medius est, adeò astringens, ut ad hypocistidis succum astrictione accedat.

Schœni anthos, iunci odorati & rotundi flos.

IVnci odorati & rotundi flos modicè calefacit, minus astringit, tenuem naturam sortitus, qua urinam mouet & menseis trahit, obstructaque reserat in fomentis, potu & cataplasmatis adhibitus: radix adhuc magis flore astringit, sed ille calidior.

Schœnos elia, iuncus palustris.

PAlustris iuncus duplex est, sed eius qui uocatur oxyschœnos, semen est somnificum: holoschœni autem dicti, minus idem & capiti dolorem facit. utriusq; semen frixum si cum uino bibatur, alui fluores deficcat, & mulierũ fluxiones cohibet.

Sori.

SOri uireis misy æqualeis obtinet, longè illo natura crassius.

Quæ à T incipiunt.

Torichos salsamentum thynni.

COnditanei thynni caro acris est & desiccatoria: morsis igitur à uipera, quam præsterem dicunt, quàmplurimum eius esui datur, uinumque superbibitur liberalius, & uomitus excitatur: eadem ad acrimonias esitatorum ualet, item rabidorum canum aliorumque serpentium morsibus utiliter applicatur.

Taurocolla, glutinum bubulum.

TAurocolla aliis xylocolla dicitur, ex boum coriis confecta, uim habet insigniter absterforiam, eoque aceto subacta, impetigines & summæ cutis lepras exterit: ambustis, si aqua calida soluatur, inflammationem oboriri non sinit: eadem oxymelite soluta uulneribus accommodatur.

Tellinæ.

TEllinæ conditaneę crematæ, adurentem cinerem reddunt, qui cedrino liquori mistus euulsio radicitus palpebrarum

pilos,

pilos, si instilletur nasci iterum prohibet.

Terminthos, terebinthus.

TErebinthus calefacit in ordine secundo, siccat autem si uiridis est in primo, si aridus secundo, fructus ubi inaruerit, ad tertium siccantium ordinem refertur. hac igitur ratione & urinam mouet, & lienes adiuuat.

Tettiges, cicadæ.

CIcadæ crudæ siccatæ ad colicum dolorem potui dâtur, aut tres, aut quinque, aut septem, cum totidem numero piperis granis. quidā tostas contra uesicæ dolores potui exhibent.

Teutlon, beta.

BEta nitrosam uim habet, qua abstergit, discutit, & per nareis purgat, sed albā elixa plenius, inflammationi arcēdæ fit idonea, & modicè discutit.

Teucrion.

TEucrion calfacit in secundo, siccat in tertio ordine, ui inci soria tenuique, lienibus medetur.

Tephra, cinis.

CInis non omnis idem exactè habet temperamentum, sed pro materiæ combustæ differentia euariat: acerbarum sanè arborum cinis, nempe quercus & ilicis, astringendi uim nō modicam obtinet, qua sanguinis eruptionem compescit, quū nullius alterius datur facultas: acrium uerò, puta fici & tithymali cinis, acrior & magis detersorius efficitur.

Telephion.

TElephion in primo abscessu calefacit, secundo autem desiccat: est itidem astersorium, quapropter ulceribus putredinem expertis conuenit, & uitiligines, tum leucas, tum alphos, cum aceto abolet.

Telis, fœnugræcum.

FOenugræcum ex secundo ordine calidum est, è primo siccum, idcirco feruidas inflammationes irritat: minus autem calidas & induratas scyrro magis discutiendo persanat.

Tithymalus, herba lactaria.

TIthimali omnes è quarto calfacientium ordine sunt, acrimoniæ & ualidæ amaritudinis participes: sed radix quum sit quodammodo imbecillior, aceto incocta dentiū erosorum

dolores finit:liquores uehementiore donati uirtute, dentium cauis imponuntur,reliquum corpus si attingant,adurunt,quare etiam pilos modicè delitos auferunt,item myrmecias, uerrucas & huius generis alia tollunt: & cutis labes abstergunt,maligna ulcera,& phagedænica, curant. Cæterum ex septenario ipsorum numero ualidissimi sunt,appellati characias, myrsinites,& qui in petris arboris modo nascitur:hos sequitur qui uet basco similis est,& cyparissias,deinde paralius,quasi dicas marítimus,postremò helioscopius.

Titanus calx.

† CAlx uiua,quidem uehementer adeò urit, ut crustã inducat:restincta uerò crustam quidẽ subitò excitat,sed post diem unũ non amplius,calefacit tamen & consumit carneis: si lauetur,idq́; aqua marina,ualidas discutiendi uireis acquirit.

† Hæc uerba sic leguntur in uteribus libris, τίτανος ἡ μὲν ἄσβεστος καίει σφοδρῶς, ὥστε καὶ ἐσχαροῦν, σβεσθεῖσα δὲ παραχρῆμα μὲν ἐσχαροῖ, μετ' ἡμέρας δὲ οὐκέτι, θερμαίνει δ' ὅμως καὶ διατήκει τὰς σάρκας, εἰ δὲ πλυθείη, ἄδηκτος γίνεται, καὶ μάλιστα, εἰ πλεονάκις πλυθείη, διαφορητικὴ δὲ ἱκανῶς γίνεται, θαλάσσῃ πλυθεῖσα. Id est. Calx uiua urit multum,ut crustam inducat,extrincta autem statum crustam efficit, sed post aliquot dies uis eius remittitur,calefacit tamen & tabefacit carnes: Si aũt leuetur sine morsu redditur, præsertim si sæpius lota fuerit: marina uerò aqua abluta uim digerendi habet. Qua esse huius loci uerã scripturã,ex Galeno & Aetio facilè intelligi potest.

Tragacantha.

TRagacantha persimiles gummi uires repræsentat.

Tragium.

TRagium frutex est in Creta lentisco similis, uirtute calida in tertio abscessu,attractoria,discutiente, & tenui: aculeos igitur educit calculos cõminuit,menseisque citat, instar dracmæ potum. Sed alterum tragium,hoc amarius est, scolopendrio assimile,nascitur multis in locis, tanta astringendi uirtute præditum,ut fluidis affectibus commodè faciat.

Tragoriganum.

TRagoriganum origani uirtutes habet, & nonnullã etiam astrictionem.

Tribolos,

Tribolos, tribulus.

TRibulus mediocriter refrigerat: sed terrestris siccando ualentior est, aquaticus leuiter et humectat: uterque contra inflammationum generationes, omnesq; influxus couenit: terrestris fructus quum tenuis existat, renum calculos conterit.

Trigoßitodes, tragus frumentaceus.

TRagus frumentaceus zeæ respondet, sed difficilius in stomacho conficitur, & aluum emollit.

Trigle, mullus.

MVllus piscis continuè esus claritati oculorum nocet, crudus dissectus & impositus marini draconis, scorpionis, & aranearum morsibus succurrit.

Tripolium.

TRipolij radix calida est in tertio abscessu & acris.

Triches, crines.

PIli combusti persimilem lanis concrematis uim obtinent.

Trigon, pastinaca marina.

MArinæ pastinacæ aculeus impactus denti infirmo, ipsum conterit excutitque.

Tryx, fæx.

FAex uini ignem non experta compositis uiribus cōstat, ut quæ abundè desiccet discutiatq;, astrictoria autem facultas ei ex uini unde confit specie, accedit. Vtendū igitur est ea tum in humidioribus, tum in fluidis affectibus, phygethla discutit, lac, mammis eo refertis imposita, extinguit: cremata uerò quā etiam sphecle appellant, adurentem uim acquirit, quapropter & medicamentis quæ adurunt, ipsam miscemus, ungueis igitur scabros cum resina eijcit: pilos cum oleo lentiscino per noctem totam inuncta, flauos efficit. Lota oculorum medicinis abstersorijs temperatur. Aceti fæx in omnibus ualentior est iam dicta, magisq; astringit.

Troglodytes, passer.

TRoglodytes passer est, omnium auium excepto regulo minimus, in sepibus potissimum degens, qui & tostus & crudus salsus manducatus renum calculos conterit: cremati ipsius cinis epotus, idem præstat.

Tyros, caseus.

CAseus recens & mollis repellendi uim obtinet, leuiter refrigerans, quare & uulnera impositus conglutinat: at qui oxygalactinus dicitur, præter hanc facultatem etiam discussoriam modicam possidet, magisq; uulnera conglutinat: uetustus, isq; pinguis magis discutiendi uirtutem præ se fert, qua articulariorum quoq; tophis accommodatus est, præsertim cũ suillæ carnis & salsæ & pinguis decocto.

Quæ ab Y incipiunt.

Hyacinthus.

HYacinthi radix bulbi speciem repræsentans, primi in siccando ordinis est, secundi refrigerando, pueros itaq; impuberes diu conseruare cum uino inducta creditur: semen leuiter abstergit astringitq;, idcirco arquatis cum uino datur, ut qđ deficcet magis quàm refrigeret.

Hyalos, uitrum.

VItrum læue cum uino tenui & albo potum, uesicæ calculos comminuere dicitur.

Hydnon, tuber terræ.

TVber terræ terrestri constat substantia cum modica quadã uirtute tenui.

Hydrargyros, argentum uiuum.

ARgentum uiuum in medicinæ usum non adeò accommodatur, quòd uenenum repræsentet: nonnulli uerò concrematum ipsum in cinerem, mixtumq; alijs speciebus, colicis & iliosis potioni exhibuerunt.

Hydropeperi, aquaticum piper.

HYdropiper, herbula est calida, sed non piperis, modo, uiride cum semine suo inductũ, sugillata, & tumores scyrrho induratos discutit.

Hydor, aqua.

AQua præstantissima & alterius substantiæ expers, refrigerat, humectatq;, ex peculiari sua natura: ubi autem ascititium calorem assumpserit, quamdiu eum seruat, calfacit: frigida autem facta, refrigerat. Porrò quæ nõnihil mixta est, ut nitrosa aut bituminosa, adiunctæ substantiæ uireis acquirit. Pluuialis autem nonnihil etiam astrictionis habet, ob quam ocularijs

larijs miſcetur medicinis. Qualem uerò conueniat laudatiſſimam eſſe aquam, in primo libro comprehenſum eſt.

Hyoſcyamus, altercum, ſeu herba Apollinaris.

ALtercum cuius ſemen nigrum eſt, item cuius flauum, uenenoſum eſt: accommodatiſſimum uerò curationibus, quod & ſemẽ & florem candidũ habet ex tertio refrigerãtiũ ordine.

Hypericum.

HYpericum duplex eſt, alterum quod androſæmon & aſcyrhon appellatur, expoſitum eſt: alterum uerò calefacit & ſiccat, tenui ſubſtantia præditũ, eoq́; urinas elicit & menſtrua citat, totũ ipſius ſemen, q̃ ſi cum foliis inducatur uiride, cicatricem uulneribus obducit, † arida uerò folia inſperſa ulceribus medentur, dantur etiam potioni aduerſus coxarum dolores.

† Hic locus ita deſcriptus eſt in ueteribus libris, ξηρὰ δὲ ἐπιπαττόμενα τὰ πλαδαρὰ τῶν ἑλκῶν ἰῶνται, id eſt, ſicca autem inſperſa, præhumida ulcera ſanant.

Hypocoon.

HYpecoon refrigerat in tertio ordine, papaueri uiribus proximum.

Hypogloſſum.

HYpogloſſon frutex puſillus eſt, cuius radix & ſuccus emolliendi uirtute pollent.

Hypociſtis.

HYpociſtis eorũ quæ ad radices ciſti & ciſtari appellati ſubnaſcuntur, nempe dytinorum, ſuccus eſt, medicamentum ad omneis fluidos affectus efficaciſſimum, ut quod particulas ſiccet corroboretque.

Hypophæſton.

HYpophęſton ſpecies eſt ſpinæ fulloniæ, quemadmodum & hippophaes, ex huius capitulo, folijs, & radicibus, ſuccus expreſſus ſiccatusq́; trium obolorum pondere, cum mulſa pituitam & aquam euacuat, maximè congruit orthopnœis, comitialibus, & neruorum affectibus.

Hyſſopum.

HYſſopum in tertio ordine & calefacit & deſiccat, tenuisq́; ſubſtantiæ eſt.

Quæ à Ph auſpicantur.

Phaci, lentes.

LEntes in ſecundo ordine ſiccant, medio caloris & frigiditatis temperamento donatæ, ſed aſtrictionis quoq; nonnihil habent. Totum uerò lentis corpus ſiccat, aluumq́, ſiſtit: decoctum ipſius proritat, ideoq; prior aqua defunditur, quum comprimendi gratia lentes aſſumuntur.

Phacos, lenticula paluſtris.

LEnticula paluſtris humectat refrigeratq; in ſcd̄o abſceſſu.

Phalaris.

PHalaridis ſuccus, folia, & ſemen pota, ueſicæ doloribus auxiliantur, habet eadem herba & tenuem quandam uim, naturamq́; calidam.

Phalangites.

PHalangites ꝙ phalangiorum morſibus medeatur, nomen hoc inuenit: eſt & tenuis naturæ compos, qua torſionibus circa umbilicum auxiliari putatur.

Phellos, ſuber.

SVber præſertim ex uinorum cadis, combuſtum, cinerem reddit ſiccando uehemẽtiſſimum, qui medicinis ad dyſenterias inſcriptis admiſcetur.

Philyras, tilia.

TIliæ arboris folia, ſylueſtri oleæ ſimiliter aſtringunt, quibus commanducatis, oris ulcera iuuãtur, eorumq́; decocto colluuntur: quod etiam potum & urinam & menſeis trahit.

Phlomos, uerbaſcum.

VErbaſci genera plura ſunt, inter quæ eſt & dicta tryalis: cæterum folia omnium ſiccantem & mediocriter aſtrictoriã uim referunt: præcipuè eius quod aurei coloris eſt, & quod acerbæ ſint, fluidis conferunt affectibus: nonnulli & dentes ex eis colluunt.

Phœnix herba.

PHœnix, aliis rhu, herba eſt lolio conſimilis, aſtringendi uiribus donata, in uino auſtero pota, omneis fluidos affectus ſiſtit.

Phœnix arbor, palma.

PAlmæ fructus qui iam ematuruit, calidus mediocriter est, uisceribus roborandis & stomacho idoneus, tum intus assumptus, tum foris applicatus: reliqua palmæ portio uehemẽter astringens est, quamobrem stomachicis, & hepaticis medicinis temperatur: longè magis, astringit quod fructus enascentis ueluti inuolucrum est.

Phermion.

PHermion tenuis, abstersoriæ & attractricis facultas est: semen igitur cum melle albugines extenuat, & spicula è corporibus extrahit.

Phu.

PHui radicem habet nardi persimilem, quæ tamen ad pleraque infirmior sit, sed urinas magis quàm ea elicit, nardi gallicæ modo.

Phyllum folium.

PHylion, Malabathri folium est, de quo in illius capite diximus.

Phycos, fucus.

PHycos refrigerat, siccatq; in secuneo abscessu, ac mediocriter etiam astringit.

Phylites.

PHylites cùm acerba quadam prædita sit qualitate non immeritò alui profluuijs pota auxiliatur.

Quæ à Ch auspicantur.

Chalbane, galbanum.

GAlbanum calore tertium ferè ordinem accedit, siccitat secundum, molliendi & discussoria ui donatum.

Chalcitis.

CHalcitidis uires astrictoriæ, acres, adurentesq; sunt, & crustam inducunt, tenuitate media inter misy & sori consistit, usta tenuior redditur.

Chalcanton, atramentum sutorium.

CHalcanthum aqua est in Cypri metallis coalescens, ualentissimæ astrictionis cum calore non ignauo: quod omniũ efficacissimè humidas carneis conseruat suo condimento de-

siccatq;

ſiccatq́;.longiore temporis proceſſu in chalcitidem mutatur.

Chalcos, æs combuſtum.

AEs combuſtum acre quiddā habet & aſtrictionis particeps eſt,quapropter ad cicatricem ulceribus obducēdam in ſiccioribus corporibus præſtantiſſimum eſt: ſi eluatur, teneris utilius eſt, quàm illorum.

Chalcu anthos, æris flos.

AEris flos tenuioris naturæ eſt,quàm æs cōcrematum, eiuſque ſquama: mixtus itaq; collyrijs palpebrarum & aſperitates, & ficus exterit.

Chamædrys.

CHamædrys in tertio ordine calefacit ſiccatq́;.lienes igitur conſumit,urinas & menſtrua elicit, uiſcerum obſtructiones expurgat.

Chamæciſſus,hedera terreſtris.

HEderæ terreſtris flos quum amarus inſigniter exiſtat, iecoris meatus adaperit, item contra coxendicum dolores exhibetur.

Chamæleuce.

CHamæleuce in tertio abſceſſu calefacit, in primo deſiccat.

Chamæleon.

CHamæleontis nigri radix calefacit ſiccatq́; propemodum in tertio ordine,eſt & abſterſoriæ facultatis particeps, qua cutis labes exterit,item duros tumores diſſipat emollitque,& phagedænica ulcera admota in cataplaſmate perſanat: ſi autē intra corpus ſumat,ueneni loco eſt. Albi radix ſuperiori proportione reſpondet,ſed amarior eſt: quæ ſi cum uino auſtero inſtar acetabuli bibatur,latas uentris tineas enecat: facit etiā ad aqſiam inter cutem.

Chamæmelon.

CHamæmelon ſiue anthemis calefacit ſiccatque in primo abſceſſu, præterea uirtute tenui, diſcuſſoria, laxanti, & odorata conſtat.

Chamæpitys.

CHamæpitys ſecundo gradu calefacit,tertio deſiccat,quam ob cauſam & purgare & abſtergere uiſcera, potiſſimū iecur poteſt,item urinas menſeisq́; trahit, magnam uulnera cō-

glutinat,

glutinat, putredinem expertis medetur, duritias discutit, decoctum ipsius etiam coxendicum doloribus salutare est.

Chamædrops.

CHamædrops, quiddam & hoc chamedryn uocant, alii etiã teucrion, uiribus chamedryi respondet.

Chamæsyce, humilis ficus.

CHamæsyce absterſoria & acri facultate pollet, quapropter & surculi ipsius & liquor myrmecias, uerrucasq; abolent, crassas oculorum cicatrices cum melle abstergunt, hebetudini, & suffusioni incipienti medentur.

Chamelæa, oleago.

OLeago absterſoria facultate, sordida ulcera & crustas cum melle purgat.

Chelidonium, herba hirundinaria.

CHelidonium in tertio ordine calefacit, ualenterq; abstergit: succus ipsius claritati oculorum utilis est: radix arquatos cum uino & aniso pota, obstructione liberat: mãducata dentium doloribus auxiliatur. Minus chelidoniũ quarto calefaciẽtium ordini ascriptũ, acrius est, ut in ductum cutem exulceret: ungueis scabrosos eiicit: succus autem ipsius per nareis purgat.

Chelidones, hirundines.

HIrundinum crematarum cinis cum melle illitus, anginarum inflammationes persanat: idem oculorum claritati benefacit.

Chole, fel.

FEl omnium aliorum animãtis humorum calidissimum est, colore tamen inter se differt: siquidem quod flauum, pallido calidius: & flauo, æruginosum. præterea uariat pro animantium quæ id habent ratione, quatenus suillum omnibus aliis infirmius est, eoque citra rosionem aurium ulceribus medetur. Ouillũ maioris acrimoniæ est quàm suillum, & ouillo caprillũ efficacius. caprino æqualia ursorũ & boum existũt. taurinum uehementius: hoc, fel hyænæ superat, rursus hyæna uincitur à pisce callionymo dicto, & scorpione, cuius animãtis fel suffusionibus oculorum, hebetudini, & albuginibus accommodatur: item marinæ hirundinis. at capræ syluestris fel etiam lusciosis conferre dicitur. cæterum omnium uolucrum fel, tum

acrius,tum ſiccando uehementius eſt quàm quadrupedū: inter has ipſas autem gallorum & perdicum aliis eſt præſtātius: accipitrum & aquilarum acrimonia & roſione quodammodo ſuperat,æruginoſo colore,nonnunquam etiam nigro.

Chondrilla.

CHondrilla intybi ſpecies ſubamara guſtu eſt, propterea etiam maiorem ſiccandi uim quàm illa obtinet.

Chondrus.

CHondrus tritico perſimilis eſt,niſi ꝙ glutinoſior.

Chryſocolla.

CHryſocolla altera in metallis reperitur, altera in rubri æris pyla ac tali piſtillo in urina pueri uenerem non experti,ſub caniculæ æſtu contrita,præparatur.hæc igitur abſtergit,diſcuſſoria,ſiccanteque ui prædita maiore,quàm ea quæ in metallis inuenitur,ut etiam carnem abſumat citra roſionem: ob quod ulceribus maleficis accommodata eſt: concremata uero minus erodet.

Chryſocome.

CHryſocomæ,quæ etiam chryſitis dicitur,radix acri ſimul & aſtringente ui exiſtit, quare non multi in medicina uſus eſt,quanquam peripneumonicis & iocinoroſis in mulſo elixa exhibeatur: cæterum menſeis educit.

Quæ à Pſ ordiuntur.

Pſeudobunium.

PSeudobunium bunii ſpeciem repræſentat, calefacit, diſcutit & abſtergit: torſiones igitur circa umbilicum, ſtillicidia & laterum dolores ſoluit: ſtrumas etiam cum ſale & uino inductum diiicit.

Pſeudodictamnon.

PSeudodictamnon imbecillis dictamni uires habet.

Pſimmythion,cerusſa.

CEruſa refrigerat & opplet.

Pſyllium,herba pulicaris.

HErbæ pulicaris ſemen ſecundi refrigerantium ordinis habetur,ſiccando humectandoq; medium eſt.

Pſoricon

Psoricon.

PSoricon, chalcitide duplicata, argenti ſpumæ mixta, efficitur, utriſque tamen aceto prius detritis, ac in recentem ollam coniectis, quæ diebus quadraginta ſub fimo delitеſcet: ſic enim maiorem ſiccandi uim, tenuiorem & minus rodentem quàm chalcitis, acquiret.

Quæ ab O magno incipiunt.

Oon, ouum.

OVi candidnm & tenue, nnll ius planè roſionis compos mediocriter refrigerat, utendum igitur eo in oculis, pudendorum ulceribus, aliјſque omnibus malignis: miſcetur etiã medicamentis emplaſticis, quæ ſanguinem ſupprimunt: luteum uerò pari facultate præditum medicamentis temperatur ad inflammationem arcendam efficacibus: toſtum uerò magis ſiccat, minus lenit. Porrò totum ouum aceto incoctum ſi aſſumatur, uentris fluxiones deſiccat: ſi acerbum aliquod adiunxeris, ut, gallam, aut rhun, aut balauſtium, ac frixeris, multò redditur efficacius: ambuſtis autem crudum impoſitum, protinus auxiliatur. Sorbile aſſumptum, pectoris uitia concoquit lenitque, & arteriæ aſperitates læuigat. Præponetur autem recens ueteri: & gallinaceum reliquorum animantium ouis.

Ocimum.

OCimum ſecundo calefacientium ordini aſcribitur: habet & humiditatem quandam excremẽtitiam, propter quam neque utile eſt intus aſſumptum: extrinſecus autem inductum diſcutit, & concoquit.

Ocimoides.

OCimoides, nonnulli philæterion nuncupant, inutilis quidem radix eſt: ſemẽ uerò tenue eſt, & ſine roſione ſiccat.

De medicamentis ſimplicibus quæ flauæ bili purgandæ ſunt. Cap. IIII.

ALoes drachma, cũ aqua mulſa mane datur. qui ueſperi eam exhibent, aut ſecundum cibum, noxam inferunt, quippe alimentũ in membra digerit, flauam bilem uacuat minus, trium obolorum inſtar aſſumpta, ut quæ craſſiora tantum excremata abundè educat. Cæterum quũ omnia purgantia medicamina ſtomacho aduerſentur, ſola, aloe condu-

cit. qui uero amaritudinem eius non sustinent, in catapotia coactum assument. Sciendum uerò est, medicamenta ea non simplici quodam temperamento, uerbi gratia, caliditate purgare, (omnia siquidem calida, quale piper est, uacuationẽ molirentur) uerum totius substantiæ proprietate, quo modo lapis magnes ferrum attrahere demonstratus est. Porrò ex purgantium medicaminum numero ea quæ uentrẽ duntaxat emolliunt, primo libro sunt exposita: efficacioribus autem utimur uel ad materiam deriuandam, uel ad affectum induratum agitandum remouendumque, aut ad corpus reficiendum, mutandumque ipsius temperamentum, aut ad noxium humorem eliciendum. Iam uerò sunt nonnulli etiam mixti ex prædictis modi, inuicem connexi. Cæterum purgationibus hos uti conuenit qui uiribus pollent, & mente constant, primosque ætatis limites euaserunt, nondum uerò ad extremos peruenerunt item qui stomacho robusto sunt, & copiosam materiam inutilem in corpore collegerunt, non multi adeò, sanguinis compotes. Tempus autẽ purgationis, si nulla urgeat necessitas, uernum maximè & autumnale opportunum est.

Quæ bilem uacuent.

QVæ bilem educũt, quouis anni tempore præterquàm in hyeme rectè usurpantur: ætate uerò florida, & declinante: habitu sicco, musculoso, nigri coloris, uel rubri: uiris magis quàm mulieribus: item in quibus cibi continuè corrumpuntur, aluus astricta est, amara bilis redundat, iracundis, paucam urinam reddentibus, cibo usis sicco & calido. In affectibus, arquato, iecoris imbecilitate, pleuritide, phrenitide, angina, insania, cephalæa, lippitudine, erysipelate, lepra, febri, & quibus bilis superat. Datur aloe capite grauatis, lippientibus, siticulosis, & qui per somnum imaginibus torquentur sine febri, adhæc qui horroris discursum in corpore sentiunt, flatus acreis ædunt, intestinis roduntur, quibus stomachus immodicè æstuat, aut nausea humoribus os eius rodentibus euertitur postremo, quibus ob recrementorum abundantiam clyster nequit inijci: abundè siquidem inanit, sic ut totũ corpus non commouet, nisi copiosa admodum fuerit exhibita: bilem autem intestinis, aluo & stomacho inhęrentem educat. Veratrum conuenit & acuto & longo morbo laborantibus. qui medicamentum bili ducendæ idoneum requirunt, quales sunt qui insania,

nia, altera capitis parte (heterocranici dicuntur) humorum impetu in oculis decumbente, & pectoris affectibus torquentur: accõmodatissimum est uisceribus, uteri & uesicæ uitiis medicinam requirentibus. Laudatur etiam ad longam asperæ arteriæ affectionem, arquatum, eruptiones quæ exanthemata dicuntur, impetigines, uel herpetas, uel erysipelata, uel lepras. Veratrum nigrum bilem flauam potissimum è toto corpore citra molestiam educit, quam ob causam iis qui non grauiter febricitant, magisq; febri carentibus instar drachmæ exhibetur, radicibus in mulsa & aqua maceratis, aut cũ melle catapotiorum modo: uerum ita exhibetur, ut ieiunium præcesserit. Sunt qui misceant ei pulegiũ, uel satureiam, uel aliquod ex iis quæ subitò transeunt, stomacho non inimica. Scãmonia perinde ut ueratrũ purgat, magis flauam bilem: cæterũ inter omnia quæ purgationem moliuntur, aduersissima stomacho est. datur igitur iis, qui febri carent & stomacho sunt meliori, ad põdus quatuor obolorum cum sale aut pipere, aut zingibere, aut quodã stomacho utili, quod protinus corpus permeet, aut etiam cum melle: item cum gũmi quoq; fiunt catapotia. Colocynthidis, hoc est, cucurbitæ syluestris medulla bilem potissimũ uacuat, & mucosa non à sanguine tantum trahit, quemadmodum ueratrum & scammonia, sed etiã à neruis & neruosis partibus instar drachmæ in aquæ mulsæ cyathis duobus, quibus & ruta incocta sit, epota: læuigetur autẽ accuratè, quoniam asperitates ipsius interaneis adhærentes, ulcera concitant, & neruos consortii lege afficiunt. Exhibetur rectè, capite dolentibus, nempe quũ cerebri membrana, uel ea quæ caluariam cingit, uitiata fuerit, ut, uertiginosis, heteronocranicis, cephalæa infestatis comitialibus, apoplecticis, conuulsis, ut in utramlibet partem deprauata sit facies, qui cynicus spasmus dicitur, diuturno in oculos fluxu uexatis, orthopnoicis, suspirosis uetusta tussi conflictantibus, præterea iis quos articularii dolores, & renum uesicæ affectus malè habent. Elaterium scammoniæ modo euacuat deligẽdũ uerò porraceũ, leue, & anno non uetustius, triobolari pondere cũ lactis hemina læuigatum exhibetur. Tithymalus bilem elicit, non aliter quàm elaterium & scammonia dantur liquoris guttæ quatuor aut quinq; cum polenta maceratæ, quæ statim deglutientur. Nam in ore diu retentæ, linguã exulcerant, eiusq; uicinam. Lathyrides bilem purgant sicut

ueratrum

ueratrum & scammonia: offerentur igitur septem octove, & usque ad quindecim: robustis sanè & qui liberaliore indigent purgatione, manducari præcipe, imbecillioribus & malo præditis stomacho, integras ipsas deuorare. Peplii turionum qui semper sicci existunt, instar octo obolorum in mulsa datum bilem educit, ueratri modo, & flatus discicit. Agaricum similem cucurbitæ syluestri uireis habet, tardum ad functionem obeundam, non autem stomacho admodum inimicum: datur læuigatum drachmis duabus cum mulsa, sit autem albissimum, uehementer fragile, non adeò lignosum, neq; teredinibus obnoxiū. Iris illyrica simili modo purgat octo obolorum instar ex mulsa assumpta. Sit autē nec uetusta, nec teredines experta. Centaurium minus bili & mucis purgandis aptum, coxendicū doloribus peculiariter cōuenit: ius ipsius drachmæ & semissis pondere in aquæ hemina decocti ad dimidias bibitur. Tragorigani flos cum semiue instar duarum drachmarum ex mulsa datur, quibus etiam ueratrum nigrum, uerum flos ille, gratior quidem stomacho existit quàm ueratrū, minus autem purgat. Chamælææ drachmæ quatuor in mulsæ heminis duabus ad quartas decoctæ, per inde ut ueratrum, purgant. Nonnulli uero chamælęæ & absinthii dupla portione catapotia fingunt, exhibentq;. Aristolochiæ clematidis, hoc est sarmētariæ seminis drachma in mulsa pota, colocynthidis more purgat. Polypodii radix arida, si læuis mulsæ inspergatur, aut cum ea conteratur, eundem quem colocynthis effectum præstat.

Quæ bilem atram uacuent.

MEdicamentis atram bilem ducentibus utemur præcipuè in melancholicis, furibundis, iracundis, hominum consortia exosis, aut secessu gaudentibus, item in his qui dum à morbo reficiuntur, purgationem desiderant, autumno feruidiore, habitu sicco & parum musculoso. Epithymū laudatissimum est remedium inter ea quæ atræ bili uacuandæ sunt. dantur ipsius drachmæ quinque læuigatæ ex lactis hemina. Epithymbrum quod thymbræ supernascitur, ut epithymum similiter euacuat, sed imbecillus est. Pulegium atram ducit bilem instar acetabuli in mulsa potum. Tragorigani heracleotici idem modus, uti pulegium uacuat, cæterum ambo desiccant. Alypi semen inferius atram purgare bilem pari epithymo mensura cum sale & aceto dictum est, intestina uero si fidem Dioscori-

di accommodamus, leuiter exulcerat. Est autem meo iudicio, quæ nunc alypias uocatur: exhiberi debet in mulsa. Parthenium similiter siccum si potetur eadē solet extrahere. Alysson cum sale epotum non aliter quàm superiora expurgat.

Quæ pituitæ uacuandæ sint.

EOrum quæ pituitam educunt usus est in habitu frigidiore & senio confectis perque hyemem, in resolutis, apoplecticis, inturgescentibus tumore laxo fungosoq;, quod œdema dicunt, insuper in his qui multum pituitæ in uentriculo, aut pectore, aut stomacho collegerunt, & in mulierum fluore. congruunt etiam copiosa emungentibus, crassa excreantibus fastidiosis, & coxendicum cruciatu detentis, quum muci articulis incubuerint, aut elephanticis: maximè autem conueniunt iis qui aqua inter cutem laborant, cui nomen est anasarca. Styracis albi drachmæ pondus cum resina terebinthina æquali modo deuoratum, pituitam euacuat. Oleæ radicis cortex drachmæ instar cum uino aut aqua. Pyrethri oboli nouē ex aqua. Lychnidis seminis drachmæ duæ. Cyclamini radicis drachma cum hydromelite. Scordij drachmæ duæ cum melle Chamæpytis in pollinem detrita, exhibitaq; in catapotiis. Squamæ Cypriæ drachma semis cum resina pari in catapotiis ualentius purgat pituitam. Lauri foliorum uiridiū sesquidrachma. Cucumeris syluestris radicis corticis oboli duo. Ricini grana quadraginta, crotones dicti, putaminibus detractis eduntur, similemq; effectum præstant Apii dimidium quod ad radicem est manducatnm: nonnulli id chamæraphanon appellāt, hoc est humilem raphnum. Bdellij drachmæ duæ ex hydromelite. Peculiariter autem gummi oculis defluentibus idoneum.

Quæ aquam educant.

AQuam elicientibus uti conuenit in his quos aqua subter cutem, ab utre ascites dicta, malè habet, in mulieribus albo fluore infestatis, item in ijs quos ulcera fluida torquent. Squamæ Cypriæ drachma cum mulsa pota aquam educit: aceti uerò momentum superſorbere oportet, ne par uomitum reddatur Coccum gnidium cortice detracto læue cum melle cocto potum ne fauces attineat, aquas trahit. dantur autem grana aut uiginti, aut uigintiquinque, aut triginta: ualentiori-

bus quadraginta. Euphorbij drachma cum melle cocto pota pituitam emolitur, magis autem aquas. Lonchitidis seminis oboli octo cum mulsa aquas purgat. Cneoron similiter aquas trahit cum polenta potum. Cnici seminis drachmæ quinque læuigatæ ptisanæ incoquuntur cum salis momento, sorbenturque. Ammoniaci suffiminis drachma in mulsa pota educit. Nonnulli uerò lienosis id cum posca exhibent. Sambuci corticis radicis succus instar unciarum duarum potus cum uino aquas educit.

De compositis medicamentit purgantibus. Cap. V.

Catapotia ex aloe.

COlocynthidis medullæ pars una, absinthij succi pars una, aloes partes duæ, scammoniæ partes duæ: ex aqua granula ad erui magnitudinem finguntur. dantur undecim numero.

Oxymeli Iuliani.

RVtæ, origani, singulorum; quadrans, thymi cometriens, anethi sescuncia, iridis uncia, mandragoræ radicis sescuncia, agarici sextans, tedarum pinguium unciæ duodecim, cocci gnidij triens, lathyridum, alypiadis, singulorum quadrans, polypodii sextans, phylli, costi, spicæ nardi singulorũ uncia, rheupontici sescuncia, scillæ, sambuci turionũ, canopi, (qui est sambuci cortex) singulorũ quadrans, asari uncia, pulegii quadrãs, epithymi, ueratri, acori, singulorum sextans, sij, amomi, hyperici, cumini, singulæ unciæ, anisi sextans, aceto sextarij decẽ, mellis sextarij quinq;: herbæ per triduum in aceto madescunt, deinde excoctis dum amplius dimidio consumptum fuerit, mel adijcitur: ubi unita fuerint, & illis abiectis admiscentur lathyrides, costus, coccum gnidium, spica nardi læuigata, & si uoles postquam perfectè coctum fuerit oxymel, illa impones. Modus summus est uncia, aut pro uirium ratione: benefacit podagricis affectibus & comitialibus, ac in quibus uacuare simul & crassos humores educere opus est.

Purgatio ad ducendum aquas quæ constat caryophyllo.

ALoes, epithymi, caryophylli, cocci, gnidii, petroselini, rheupontici, singulæ semunciæ, euphorbii scrupuli, quatuor, mellis quod satis est. datur cochlearis mensura.

Purgatio

Purgatio ex rhodomelite confecta, Alexandri,

ROsarum ſucci ſextarii duo, mellis ſextarius, ſcammoniæ unciæ quatuor. ſummus modus eſt quinque cochlearia: leuior, duo: medius tria. ALITER. Mellis libra, roſarum ſucci libra, piperis drachmæ duæ, ſcammoniæ drachmæ octo, maſtiches drachmæ quatuor, zingiberis drachmæ duæ ALIO modo, quo ego utor, Spicæ nardi, aſari, epithymi, ſingulorum ſemuncia: macerantur in aquæ hemina per triduum: ubi mediocriter incoxeris, miſceto aquæ roſarum ſucci ſextarii dimidiũ, mellis tantundem. Poſtquam aduſque ſpiſſitudinem fuerint incocta, ſcammoniæ ſeſcuncia admiſcetur.

Purgatio ex malis cotoneis.

MAlorum cotoneorum toſtorum unciæ quatuor, piperis unciæ ſex, ſcammoniæ drachma, mellis unciæ quinque: trita exhibentur cochleario inſtar unciæ, aut pro uiribus.

Compoſitio dia citriu, quod eſt, ex malo medico, ſtomacho utilis.

MAli medici corticis, carniſq; pondo in aquæ ſextario uno & dimidio ad tertias decoquitur, mellis ſextarius dimidias adiicitur: ubi mellis ſpiſſitudinem ex coctione acceperint, inſpergitur læuigati piperis longi uncia, ſcammonię toſtæ in fermento tantundem.

Buccellatus purgans.

SCammoniæ toſtæ uncia, piperis, apii ſemini, ſingulorũ ſcrupulum, fœniculi, aniſi, ſingulæ uncia mellis libra: toſta mediocriter inſtar unciæ dantur in condito.

Oliuæ purgantes.

SCammoniæ uncia, piperis tantundem, epithymi, cumini torrefacti, petroſelini, rutæ, foliorum menthæ uiridis, ſingulorum drachmæ quatuor, laſerpitii drachma, palmularum unliæ quinq;, mellis tantundem, aceti heminæ duæ, oliuarũ cocymbadum ſextarius, ſciſſarũ uidelicet: quidam & gari momentum addunt. Modus eſt quinq; ſcrupula aut ſeptẽ aut nouem.

Caſtillus purgant.

SCammoniæ drachmæ quatuor, euphorbii tantundem, phylli, piperis, ſingulorum drachmæ duæ, mellis libra. datur inſtar unciæ.

Fusca purgans, & stomacho grata.

CVmini, fœniculi, singulorū uncia, pulegii, apii, anisi, singulorum semuncia, epithymi, scammoniæ, singulorum uncia, salis unciæ duæ. Summus modus datur scrupulis duobus in posca, nonnulli etiam euphorbij scrupula quatuor adiiciunt.

Vinum purgans in hydropicis.

SCillæ tres unciæ, apij seminis unciæ sex, piperis drachma, capparis radicis drachmæ quatuor, cocci gnidii cortice exuti drachma, folii malabathri galbuli duo, uini heminæ duodecim, mellis sextarii tres. scilla contusa uino superfunditur, reliqua læuigata miscentur.

Halatia, quasi dicas ex sale confecta, purgatio.

SAlis communis torrefacti drachmæ sex, api seminis, zingiberis, panis siccis, singulorum scrupula sex, anisi, piperis singulorum semuncia, scammoniæ, epithymi, singulorum uncia. datur circiter cochleare.

Compositio dia Hermodactilu, ad podagram.

HErmodactyli quadrans, anisi, cumini æthiopici, ameos, thymi summitatum, piperis albi, zingiberis, singulorum scrupula tria, epithymi semuncia: exhibentur scrupulis quatuor. quidam scrupula sex dant mane cum condito, aut mulsa, aut aqua calida. ALITER eadem purgatio. Hermodactyli uncia, cumini æthiopici, anisi, agarici, zingiberis, singulorum scrupula sex, mastichæ, spicæ nardi, singulorum scrupula duo, musci siliqua, cnici scrupula duo, datur quatuor scrupulis cum hydromelo, Scammoniā, quòd stomacho sit inutilis, auersamur. Si autem liberaliore uacuatione opus sit, scammoniæ siliquas treis mensuræ admiscebis: iorn exhibetur.

Catapotia quæ constant lapide armenico, arthriticis potissimum ebibenda.

ALoes unciæ quatuor, scammoniæ semuncia, agarici uncia, epithymi tantundem, lapidis armenici scrupula duodecim, cassiæ uncia, spicæ nardi uncia, scillę tostæ sextās, croci scrupula duodecim: rhodomelite excepta duobus scrupulis exhibētur.

Compositio

Compositio dia Coronopodiu, ad eadem efficax, ad quæ ex Hermodactylo confecta stomacho utilis.

ZIngiberis scrupula duo, piperis scrupulum, agarici scrupula decem, cnici partis interioris scrupula quatuor, corono podij radicis scrupula sex. dantur scrupula tria: quibus aluus est difficilis siliquæ uiginti tres, quæ faciunt omnino obolos septem, aut ferè octo: ubi uenter inanitus est, ad lauacrum duces inde ouis & pane enutries.

Medicamentum ex Cyrenaico liquore ad febrem quartanam.

LActis cyrenaici, piperis, zingiberis, rutę foliorum, singulæ drachmæ, datur ad nucis auellanæ magnitudinem.

Puls ad purgandum, tumoribus laxis, & elephanticis singulariter efficax, & in quibus humorem crassum glutinosumque emoliri uoles.

CVcurbitis duabus syluestribus circuncisis semen eximetur, interiore ipsarum carne relicta, dulci oleo ipsas replebis, & propriis operculis obtectas pernoctare sines, in sequenti die uacuato oleo cucurbitas in aqua decoques dum tabescant, deinde ipsis proiectis oleo aquæ temperato nigri ueratri triobolum adiunges, scammoniæ drachmam: ubi iam cum his pulticulam è simila, aut panem siccum læuigatum incoxeris, inde ægroto dabis tenui pridie uso uictu, ad nucum auellanarum, octo aut decem, aut plurimum quatuordecim magnitudinem, & portioni aquam calidam exhibebis.

Quomodo eos qui purgantur tueri conueniat, quidque faciundum ubi medicamentum purgans assumptum nihil profecerit, Cap. VI.

SVmmatim in omni purgatione efficaci, medicamētum homini quem certa prius uictus ratione alueris, ieiuno & cōcoctione obita trades, ac à somno quoad in totū purgatus fuerit, arcebis, motu mediocri si fieri potest adhibito, cibo omni & potu abstinere usq; ad consummatā purgationem compellet.

Ex commentarijs Philagrij.

AT si inediam non tulerit, aut quòd uentriculi os ad bilem contrahendam expeditum ex longa penuria præcedente

habeat, aut alia eiuſmodi de cauſa, dabitur ipſi panis ex uiuo aquóſo, aut ptiſanæ cremor aut chondri, idq; nōdū incepta uacuatione, (ut ne cibus corrumpatur) ſed protinus ubi medicamentum fuerit epotum, ſic enim nōnunquam ad celerem medicaminis motionem pondere ſuo opitulatur. Si uerò quocunque medicamento ad aluum emolliendam aſſumpto quis non purgetur, neque uacuetur, nullo accedente periculo nihil moliendum eſt. At ſi magnitudo morbi urgeat, aut æger uellicetur, diſtendatur, & lancinationem expertus fuerit, clyſter ſtatim neceſſariò iniicietur. Si ne ſic quidem uenter reſpondeat, corpore roſionem & ueluti euerſionem ſuſtinente, lauare liberaliter, inungendo oportet: ubi repletū eſt grauaturq;, ſanguinis dimiſſio congruet, præſertim ubi multi compos ſanguinis homo fuerit, oculos rubros habeat, & emiſſitios, nō ex natura, ſed acquiſitò ex medicaminis potione. Vbi horū nihil infeſtat, ſed morſus & uellicatus affligit, à balneo cibū protinus offeres, uinū liberalius potui dabis, atq; interea clyſterem inſeres, niſi ſubſiſtat cruciatus, rurſusq; lauabis. Eſto aūt oleū quod in aluū dabis rutaceum, aut ex alio quopiā flatus expertè præparatū.

Si purgatio modum excedat. Cap. VII.

SI purgatio maior ſit impendio, cutis infricari debet, & lauari calida: ante balneum uinum tenue, fuluum & flauū dari, tale ſiquidem celerrimè in totum corpus diſtribuitur: item panis ex eo madens, & malum punicū. Quòd ſi euacuatio perſeueret, artus uinculis excipientur, quæ è ſummo deorſum diſtributa, conſtringant, & nonnihil ſanguinis & ſpiritus excipiant: dabiturq; potui theriaces ex carnibus uiperarum momentum. deducit enim in cutem ſubitoque reuellit humorum in uentriculum confluxum, obtunditq; medicinę purgantis quod ceu uiroſum eſt & medicatum: huius penuria paſtillos theriacos, præterea compoſitionem diaſpermaton, & Philonium appellatam: imò etiam cucurbitulis ſupra ſtomachum, & cataplaſmatis ex polenta & mulſo uti, prodeſt, deinde epithematis aſtringentibus: maximè uerò ex totius corporis frictione, & medicaminum potu, adiuuantur. Aer ipſis uitandus qui frigidus nimium aut calidus exiſtat: ille ſiquidem materiam à foris intro compellit, fluoremque auget: hic diſcutit, & uireis reſoluit. At ſi ex inteſtinorum quę medicamento irritantur

irritatur, erosione, uacuatio augeatur cataplasmatis obducere cõmemorata oportet, & in aluũ dare quæ acrimoniã retundũt, adipem anserinũ scilicet, uinum dulce, nardum & consimilia.

De Hieris antidotis. Cap. VIII.

Hiera Antiochi.

CHamedryos, agarici, colocynthidis medullæ, stœchados, singulorũ drachmæ decẽ, opopanacis, sagapeni, petroselini, aristolochiæ fermentaceæ, piperis albi, singulorum drachmæ quinq;, cinnamomi, spicæ nardi, myrrhæ troglodytidas, croci foliorum, singulorum drachmæ quatuor, mellis quod satis est, ALITER Colocynthidis carnis drachme uiginti, scillæ tostæ, agarici, ammoniaci thymiamatis, ueratri nigri corticis, scammoniæ, hyperici, singulorum drachmæ tres, epithymi, polypodii, aridi, bdellij, aloes, chamedryos, marrubij, casliæ, singulorum drachmæ octo, myrrhæ troglodytidis, opopanacis, sagapen, petroselini, piperis communis & longi & albi, cinnamomi, croci, castorii, aristolochiæ longæ, singulorum drachmæ quatuor mellis, quod sufficit.

Hiera Iusti.

EPithymi drachmæ duodecim, marrubii, stœchados, chamædryos, ueratri nigri, scammonię, agarici, piperis longi, scillę tostę, singulorum drachmæ sedecim, euphorbii, colocynthidis carnis, aloes, croci, gentianæ, petroselini guttæ ammoniaci, sagapeni, singulorum drachmæ octo, opopanacis, polii, cinnamomi, myrrhæ, spicæ nardi, iunci odorati floris, pulegii, singulorum drachmæ quatuor, aristolochiæ lõgæ & rotundæ, utriusque drachmæ duæ, mellis quod satis est, datur scrupulis duobus, aut tribus, aut quatuor cum mulsa & sale.

Hiera Galeni.

CHamædryos, piperis longi, piperis albi, stœchados, ueratri nigri, scammonię, spicæ nardi, scillæ tostæ, (nonnulli etiam epithymi) singulorum drachmæ sedecim, myrrhæ, croci, ammoniaci suffiminis, euphorbii, singulorum drachmæ octo: excipiuntur melle.

Hiera Ruffi.

CVcurbitæ syluestris, quæ sicyonia uel colocynthis dicitur carnis, drachmæ octo, chamædryos drachmæ decem, sagapeni drachmæ octo, petroselini, aristolochiæ rotũdę,

piperis albi,ſingulorum drachmæ quinque, cinnamomi drachmæ quatuor,uel caſſiæ octo,ſpicæ,croci,polij,myrrhæ,ſingulorum drachmæ quatuor,mellis,quod ſatis eſt.

Hiera Archigenis.

MArrubii,agarici, chamædryos, colocynthidis carnis, ſtœchados,ſingulorum drachmæ decem,opopanacis, ſagapeni,petroſelini,ariſtolochiæ rotundæ, piperis albi, ſingulorum drachmæ quinque cinnamomi,ſpicæ nardi, myrrhæ,polii,croci,ſingulorum drachmæ quatuor. arida tunduntur ſimul & incernuntur,opopanax autem, ſagapenum, & myrrha contuſa, mulſa per noctem unam in pila macerantur,deinde læuigantur,& ſicca his admiſcentur: melle optimo excepta reponuntur in uitreo uaſe aut plumbeo. hæc ratio omnium hierarum communis eſt. Summus ipſarũ modus eſt drachmæ duæ: aſſumatur & ſalis drachma,mellis heminæ duæ,aquæ quantũ ſatis eſt. Quòd ſi uehemẽtiores ad purgandũ uoles efficere, quibus ſcammonia non ineſt,iniicietur,& his ſingulis ex illa obolus.

Quæ ſedi & umbilico illita purgent. Cap. IX.

Illito ſedis ad flatus excutiendos.

RVta cum melle in tenuiſſimum pollinem redigitur, ut unus ſuccus fiat,& penitiſſimè intra ſedẽ delinitur. Efficaciſſimũ uerò eſt ſi cumini momentũ & nitri aſſumat, uel cyclamini ſuccum:ſtuppa exceptum imponitur, aut glandis forma melle appoſito, flatus ſiquidem multi erumpunt, uentrem leuantes.

Perunctio ſedis uentrem mouens, Chezanance.

ALumen cum melle læuigatum coquitur quoad fuluũ reddatur,atque hoc ſedes perungitur, facilè enim copioſa citra laborem ſubducit.

Medicamentum quod umbilico illinitur epomphalium dictum, ad aluum ſubducendam.

CYclamini drachmæ quatuor,nitri drachmæ tres,ueratri nigri & albi,ſingulorum drachmæ duæ, colocynthidis drachmæ tres,ſcammoniæ drachmę duę,elaterii ſucci drachmę quatuor,cocci gnidii totidem,caricarum pinguium unciæ duæ, fellis taurini uncia.

Aliud

Aliud laudatissimum.

ELaterij, lathyridis, galbani, cyclamini, ueratri nigri singulorum drachmæ quatuor, colocyntidis carnis drachmæ octo, cucumeris syluatici recentis, scammoniæ, cocci gnidi, tithymali, singulorum drachmæ duæ, terebinthinæ drachmæ tres: excipito hæc felle taurino, & unguinis modo uritor. Quidam uerò ad unguentes fauí uncias septem & sicyonij quod satis est, emplastri modo imposuerunt.

Quæ medicamenta uomitum citent, & quomodo ueratrum exhibetur. *Cap. X.*

VOmitu utuntur & sani, qui ciborum humorumve copia grauantur: & acuto morbo laborantes quum à pituita aut eiusmodi quodam infestantur. At medicamentis uomitũ facientibus neq; sani, neque acuta ægritudine occupati uti permittentur: sed in longis prosunt affectibus & præsertim induratis, quæ ualidã commotionẽ desiderent, qualis est podagra, morbus comitialis à stomacho originem trahens, elephantia aqua subter cutẽ, melancholia, & persimiles. Aduersatur uomitus sanguinẽ excreantibus, malo præditis stomacho, & ijs qui suffocationibus opportuni sunt. Promptissimũ igitur ad uomitũ ciendũ est Cyprinum, digitis aut pinnis id intinctis, demissisq; in guttur. item nardi gallicæ radicum drachmæ septem ex mulsa potę sursum ualenter purgant: similiter etiam radicum betonicæ, quæ cestron dicitur, quinq; aut sex drachmæ cum mulsa sumptæ & daphnoidis tria folia uiridia in læuoram coacta comestaq;. Itẽ elaterii obolus in aqua assumptus sursum pituitam & bilem expurgat: & herbæ pediculariæ grana quindecim cum mulsa crassiore, ex bulbis autẽ qui manducari solent, si crudi assumantur. Narcissi autem elixi sursum per uomitum purgant. idem facit apii radicis pars superior, aeri proprior comesta, uocant eam nonnulii chamæraphanon, inferior autem pars per inferna purgat, tota uero sumpta utrinque: raphani prędictis minus quidem purgant, sed utilius: cæterum conuenit ipsas acreis & recentis adhuc minutim concisas, ante duas tres've horas in oxymelite maceratas quam fieri potest multas, assumere, ter quaterve à cœna uomitu excitato: semel autem ieiuni uoment, & sæpe oxymel absorbebunt: ubi duabus horis inambulauerint, egelidam bibentes

recolligere, aliisq; ut uerisimile est superuenientibus casibus, eadem accõmodare oportet. At multa facta inanitione, cibus dari somnusq; permitti debet, & alia sicuti in his qui nimium purgãtur diximus, factitanda sunt. Si perseueret uacuatio, cucurbitulas stomacho defigere, & artus uinculis excipere conuenit: sin aũt pro ratione facta sit, mulsæ iusta portio propinabitur, qua superfluitates è medicamẽto reliquæ eluantur: mox cibus boni succi offeretur. Iã uerò in iis qui medicamenta per os abominantur, omnino aũt hellebori potionẽ requirunt, Antyllus huiusmodi quodã usus est clyster e: hellebori albi drachmæ duę in aquæ sextario per diẽ & noctem unã macerantur, sequenti die ueratrũ in aqua ad dimidias coquitur, inde in aluum datur, ut nomitum concitet, superius purgat paulò imbecillius quàm ueratri potio. Vbi abundè purgatum est, glande acri imposita, aluus irritatur, ut quod iniectum est reddatur, & æger nõ amplius uomat. Facta excretione, mulsa semel bisve intestinis abluendis iniicitur. ipse uerò Antyllus tradit fieri etiam glandem ex helleboro albo tuso cribratoq;, deinde cocto melle excepto, ac clysteris modo ex helleboro præparati, superiorem uentriculum purgare, uerum hic est modus probatior. Nam purgationẽ partire in uices nobis licet: pondus igitur sit ueratri drachmæ duæ, cæterũ glans circumaptetur aut uinciatur stnppa solidiore, cuius initiũ extrinsecus per sedem recipiatur, quò glandem ubi satis purgando profecerit, auferre possimus. hic modus purgat, quidem absolutissimè, non autem suffocationem aut aliud quoddam periculum inducit.

De differentia antidotorum. Cap. XI.

PRæfatio Galeni de antidotis in hunc modũ habet. Medicinas quæ non extrinsecus impositæ, sed intra corpus assumptæ affectibus medentur, antidota ueteres nuncupant: cæterum triplex ipsorum est differentia, quædam enim lethalium medicamentorũ gratia offeruntur, quædam ob bestias uirus iaculanteis, quas Græci ἰωβόλους appellant, quædã uerò morbis ex prauo uictu cõtractis auxiliãtur: nõnulla treis hos usus promittuut, quemadmodũ etiã quæ theriaca dicitur.

Hedychroi quod theriacen ingreditur, confectio.

A Spalathi radicis corticis, calami aromatici, costi, asari, xylobalsami, phu, amaraci, mastiches, singulorum drachmæ sex, carpobalsami drachmę duę, mari drachmæ sede-

ſtyrace,acacia,& opopanace, mellis momentũ inſtillatur, con tuſaque diſſoluuntur,deinde uino ſuperfuſo,ut illa ſuperet per triduum madeſcunt:inde reliqua contuſa in unitatem coguntur,mel deſpumatum: cæterũ in argenteo aut uitreo uaſe non adeò pleno medicamentum reponitur, frequenter operculum aufertur. Vſus eius eſt quum urget neceſſitas in iis qui à feris commorſi ſunt & uenena aſſumpſere, poſt annum ętatis ſep ti mum,ſic ut inſtar nucis auellanæ,cum tribus uini cyathis,quo tidie bis bibatur. Similiter facit ad eos qui ex quadam latente cauſa periclitati ſunt,corruptela quæ corpus conficit, lethalis medicamenti qualitatem imitata,quemadmodum in peſtilentia correptis potiſſimum accidit,ſemel quotidie.in alijs uerò affectibus à decem annis uſq; ad uiginti,uſus eius celebratur in tuſſi,thoracis,doloribus aut laterum,ſi febris abeſt, cũ mulſo: ſi illa urat,cum hydromelite,ſub noctem ad fabæ Aegyptię magnitudinem exhibetur. Sanguinem autem excreantibus omnibus,ſi morbus recens eſt,ex poſca:ſi uetuſtior, ex ſymphyti decocto,quantum faba Aegyptia explet,idque manè, & ueſperi. At quos inflationes & torſiones circa umbilicum, aut morbus cœliacus malè habet, ex aqua calida ad fabæ Aegyptiæ magnitudinem mane aſſument.cæterum appetentiã uehementem excitat, rigores, perfrictionem, & bilis uomitum, præſumptum ante acceſſiones diſcutit, menſtrua ducit, & fœtus mortuos eiicit,fabæ Aegyptiæ inſtar potum ex mulſa, aut paſſo in quo ruta aut dictamnum decoctum ſit. Item ad uocẽ abſciſſam ualet & per ſe, & cũ duplicato tragacantho ex mulſo aut paſſo potum, atque ſub lingua retentum eliquatumq; lienoſis,iocinoroſiſq; ex poſca, ſcyrrhus adeſt, ex oxymelite, aut aceti ſcillini ſeſquicyatho:in nephriticis cum mulſo circa fabæ Aegyptiæ magnitudinem: dyſentericis tantundem cum decocto rhus, mane & ueſperi. Ad lippitudines autem ſummè etiam in hunc modum temperatum facit:antidoti & opobalſami unciæ duæ,mellis cyathus mixta paulatim unguntur. Itẽ denteis abſtergit. pleriq; uerò ut ſanitatẽ ab iniuriis uindicẽt, noua Luna ad Græcanicæ fabæ magnitudinẽ ex eo ſumũt,con coctione bene obita cũ uno mellis cochleari, & duobus aquæ cyathis. Similiter etiam in peregrinationibus eo utuntur, quum praui cuiuſdam aeris aut aquarum in itinere ſuſpicionem habent.

ciebam, atque hac ratione longè præstantissimi euaserunt.

Antidotum Mithridatis, dia scincu.

MYrrhæ troglodyticæ, zingiberis, cinnamomi, singulorum drachmæ decem, spicæ nardi, thuris, thlapsis, opobalsami, iunci odorati floris, costi, stœchados, seselis, galbani, resinæ terebinthinæ, piperis longi, castorei, hypocystidis succi, styracis, malabathri foliorũ, singulorũ drachmæ quatuor, cassiæ nigræ, polii, piperis albi, scordii, dauci seminis, carpobalsami, cyphios bdellii, nardi gallicæ, gummi, petroselini, opii, cardamomi, fœniculi seminis, gentianæ, foliorũ rosę, singulorũ drachmæ octo, dictamni, anisi, acori, phu, singulorũ drachmę tres, meu athamantici, acacię, alui scinci, hyperici seminis, singulorũ sesquidrachma, uini & mellis quod satis est Pręparatur theriacæ modo. Galenus tradit ad eadem hoc ualere, ad quæ illa, præterquàm ad uiperæ morsus, in eos enim Theriace efficacior est.

Antidotum dia hæmaton, hoc est ex sanguinibus, ad omnia uenenata, & lethalia medicamenta.

PIperis albi & longi, costi, acori, phu, anisi, dictamni cretici, singulorum drachmæ duæ, amomi, opobalsami, rutæ syluestris seminis, fœniculi seminis, cumini æthyopici, anethi, anatis masculi sanguinis sicci, hœdi senguinis, anserini sanguinis, anatis fœminæ sanguinis, napi syluestris seminis, singulorum drachmæ tres, gentianæ radicis, trifolii, iunci odorati floris, lachrymæ thuris, rosarum siccarum, singulorum drachmæ quatuor, cinnamomi drachmæ duæ, scordii drachmæ octo, petroselini, poliĩ, myrrhæ, nardi, singulorũ drachmæ sex, cassiæ drachmæ tres, lactis cyrenaici totidem, stœchados drachmæ quinq;, asari drachmæ duæ, guttæ ammoniaci drachmæ tres, meu athamantici drachmæ duæ, agarici tantundem, carpobalsami grana uiginti, mellis cocti quod satis est.

Oxymeli simplex.

ACeti quàm acerrimi albi sextarius, aquæ sextarii duo, mellis sextarius, ad liquidioris mellis spissitudinem incoquuntur, sic ut mel interea dispumetur.

Acetum scillites.

SCillæ albi coloris in taleolas concisæ libræ sex, quadraginta diebus in umbra siccantur, deinde ubi rursus purgatæ fuerint, in aceti generosi sextariis duodecim, diebus

sexaginta

chrymæ papaueris drachmæ decem, croci drachmæ quinque, pirethri, euphorbij, spicæ nardi, singulæ drachmæ, mellis attici uel alterius generosi probè cocti quantum sufficit. datur prouectioribus ad nucis auellanæ magnitudinem: minoribus fabæ instar: pueris, ciceris. Medicamentum est, quod dolorem sopit, & somnum accersit.

Athanasia dolorem leniens, pleuriticis accommodata, authore Oribasio.

CAssiæ drachmæ octo, spicæ nardi, amomi, croci, opij, styracis, myrrhæ, costi, singulorum drachmæ quatuor, mellis despumati quod satis est. datur quemadmodum Philonium.

Medicamentum ex duplici pipere, eiusdem effectus.

CArdamomi, castorei, opij, singulorum drachmę tres, myrrhæ, costi, piperis albi & longi, galbani, singulorum drachmæ tres, croci totidem: excipiuntur melle decocto, & ad fabæ magnitudinem exhibentur.

Medicamentum dia codion, id est, ex papaueris capitibus, & sapa.

CApita papaueris uiridia minimè aquosa octo decem've, die postquàm decerpta sunt incoquuntur cum dulcis radiculæ uncia, madefacta in sapæ sextario rursus incoquuntur dũ tabescant, ubi mediocris spissitudo facta est, ab igne sublata defunduntur: usus medicamenti est in febribus ubi sopire opus est, & quum tenuis defluxio à capite in thoracem defertur.

Medicamentum ex capitibus papaueris & melle.

CApita papauerum, ut dictum est, & dulcis radiculæ uncia, in aquæ pluuialis aut puteanæ sextario donec intabescant excoquuntur. ubi expressa fuerint, semisextarius mellis decocto inijcitur: excocta usq; ad spissitudinem, dantur in quibus præterquam quod dolorem lenire, & somnum cõcialiare oportet, etiam purgatione opus est, & absterfione eorum quæ in pectore aut pulmonibus renibusque inhærescunt.

Dia codion, compositum.

AQuæ, in qua papauerum capita decocta sunt ad prædictã commode rationem, sextarius, uini dulcis heminę duæ, mellis libra, croci, hypocistidis succi, singulorum drachmæ

quatuor,coquuntur uſq; ad ſpiſſitudinem ,uerũ ſtomacho utilius eſt medicamentum ex melle, capitum papaueris decocto, & malis cotoneis præparatum:efficacius ſi præter capita, ſertula campana & dulcis radicula aquæ incocta fuerint.

Eclegma ex marrubio, ſimplex, tabidis maximè accommodatum.

MArrubii comæ libra in aquæ heminis ſex decoquitur ad tertias,inde herba proiicitur, adiicitur autem aquæ mel: ea incoquuntur uſque ad mellis ſpiſſitudinem inſtar cochlearis exhibetur.

Ex marrubio, compoſitum.

MArrubii comæ,iridis illyricæ,hyſſopi,pulegii,dulcis radiculæ,apii,ſingulorum ſextans,caricarum pinguiũ quadrans, nuclei pini reſinati tantundem:craſſius contuſa, arida cum caricis in aquæ ſextarios tres demerguntur, coquunturque uſq; ad tertias,illis exemptis,aquæ,mellis libræ duæ induntur, & ad craſſitudinem melleam incoquuntur.

Medicamentum ex eruis.

AMygdalarum amararum ſextans,farinę erui triens,hyſſopi tantundem,iridis ſemuncia, nucleorum pini torrefactorum unciæ duæ,mellis ſextarius,uel quod ſatis eſt.

Medicamentum dodecatheon.

IRidis Illyricæ triens, erui triens,hyſſopi,urticæ ſeminis, dulcis radiculæ,fœnugræci, ſingulorum ſextans, bulborum, ſeminis lini torrefacti, ſingulorum triens, melanthii ſcrupula octodecim, pulegii ſcrupula ſex, nucleorum pini torridorum ſextans,piperis ſcrupula ſex,mellis quantum ſufficit.

Antidotum, ſotera.

SPicæ nardi ſcrupula trigintanouem, myrrhę ſcrupula uiginti ſeptem,croci ſcrupula trigintaſeptem,caſtorii ſcrupula trigintanouẽ,opii ſcrupula trigintaſex,petroſelini ſcrupula quadragintaquinque,aniſi ſcrupula nouem, apii ſcrupula ſeptem iunci odorati floris ſcrupula trigintaſex calliæ ſcrupula duodecim,piperis longi totidem, ſinonis ſeminis ſcrupula ſex, ſtyracis ſcrupula octodecim,amomi ſcrupula duodecim,ſeſelis totidem,hedychroi, coſti, aſari, ſingulorum ſcrupula octodecim, mellis quod ſatis eſt.

Ex styrace bechicon, hoc est, tussi efficax.

AMomi, cassiæ, singulorum sextans, styracis, spicæ nardi, singulorum sescuncia, croci, piperis albi, singulorum uncia, mellis sextarius: exhibetur cochlearium.

Medicamentum Philoxeni, purulentis & longa defloxione infestatis idoneum.

REsinæ terebenthinæ drachmæ uigintiocto, nardi drachmæ sedecim myrrhæ stillatitię drachmæ sex, cardamomi, bulborum tantundem, croci drachmæ duodecim, galbani drachmæ sedecim, amygdala amara octoginta, mellis hemina: ex aqua potatur, quantum faba Aegyptia explet.

Esdra, multiplicis usus, uehementer enim desiccat.

AMomi scrupula sex, croci scrupula octodecim, dauci seminis scrupulum unum & dimidium, fœniculi seminis scrupula tria, cassiæ sesquiscrupulum, iunci odorati floris scrupula quatuor & dimidium, cinnamomi scrupula tria, hypocistidis succi scrupula quatuor & dimidium, sulfuris unciæ quinque, papaueris seminis scrupula quinque, pyrethri scrupula tria, petroselini sesquiscrupulum, iridis illyricæ scrupula septem & dimidiũ, alterci seminis scrupula tredecim & dimidiũ, spicæ nardi scrupula septem & dimidium, rutæ seminis sesquiscrupulum, anethi scrupula tria, cardamomi unciæ tres, rosarum siccarũ scrupula quatuor & dimidium, nerii floris sesquiscrupulum, est aũt ueluti fibra ex qua oritur rosa, rhododaphanes & rosæ ipsius singulorum scrupula tria, rheu scrupula sex gentianæ scrupula sex, hedychroi sesquiscrupulum, tragacanthæ scrupula quindecim: lycii scrupula sex, citri arboris foliorum scrupula sex, ocimi seminis sesquiscrupulum, anisi scrupula tria, costi, myrrhæ, singulorum scrupula sex, bdellii scrupula sedecim, artemisiæ succi scrupula tredecim, rhu syriaci scrupula uigintiquinque & dimidium, asari, uteri mergi, lapidis iaspidii, singulorum scrupula tria, piperis scrupula quindecim, castorii sesquiscrupulum, cimoliæ scrupula sex, sisonis scrupula nouem, styracis totidem, opobalsami scrupula duodecim, seselis herbæ sesquiscrupulũ, mellis, unciæ uigintiocto, uini quantum satis est.

Medicamentum ex malorum cotoneorum carnibus.

MAlorum cotoneorum purorum libræ tres, coquuntur in

uini peruetusti sextarijs tribus, deinde conteruntur: quibus, piperis, anisi, significi, singulorum contritorum uncia admiscetur. Nonnulli etiam zingiberis semunciam indunt. quidam in uicem uini, aceto usi sunt.

Medicamentum ex succis malorum, ad appetentiam abolitam & ægram concoctionem probatum.

MAlorum cotoneorum maturorum succi sextarij duo, mellis laudati tantundem, aceti sextarius, zingiberis unciæ tres piperis albi unciæ duæ incoquuntur ad spissitudinem. hoc Galenus ad eos qui perfrixerunt præparat: in quibus autem bilis redundat, sine pipere & zingibere conficitur.

Quomodo paretur melaplacontium.

MAlorum cotoneorum purorũ libræ sex in uino coquuntur quousq; intabescant, inde exemptæ conteruntur. non nulli mellis libras octo adiiciunt, coquuntq; igne lento, ferula agitantes. ubi iam spissum totum euaserit, ut manus quodam modo non inquinet, etiam tunc addunt contusi piperis uncias tres, anisi tantundem, petroselini unciam. Sunt qui zingiberis unciam & mastiches tantundem misceat: deinde mixta instar semunciæ formant, & cum lauri foliis componunt.

Cydonatum contusum fragmentis saluis.

MAlorum cotoneorum purorum frustulatim concisorum libræ octo, in uini sextariis totidem incoquuntur temperatè, ut non dissoluantur, deinde mellis despumati libræ octo, piperis unciæ octo, petroselini, anisi, singuli quadrantes. zingiberis quincunx, spicæ nardi sescuncia, caryophylli uncia, ipsis admiscentur: omnia contusa ac modicè incocta usque ad iusculi spissitudinem auferuntur, quibus refrigeratis fragmenta simul cum iure con ponuntur.

Medicamentũ dia trion pipereon ex triplici pipere.

PIperis communis, albi, & longi, singulorum drachmæ septem, zingiberis, anisi, thymi summitatum, singulorum drachmæ duæ, mellis quod satis est.

Aliud, Oribasii.

PIperis albi unciæ duæ, piperis nigri, & longi, spicæ nardi, cinnamomi, ameos, caryi, hyssopi, seselis, dauci, petroselini, singulæ unciæ, zingiberis drach. quatuor, mellis libræ tres.

Aliud.

PIperis communis quadrans, albi uncia, longi tantundem, petroselini, cinnamomi aut cassiæ duplicatæ, zingiberis, singulorum uncia, mellis uncia una & uiginti, uel quod satis est. ego etiam thymi comæ unciam miscui.

Diospolites.

CVmini aceto macerati torrefactique uncia piperis, zingiberis, singulorũ unciæ duæ, rutæ uiridis sescuncia, nitri drachmæ duæ, & semis: melle excipitur.

Medicamentum dia Calamynthes, id est, ex Calamintha.

PEtroselini, pulegii, seseleos, calaminthæ, singuli quadrantes, apii, seminis uncia.

Medicamentum dia citriu, hoc est, ex malo medico, tardè concoquentibus efficax.

ACeti heminæ tres, mali medici carnis libra, hyssopi, rutæ, singulorum fasciculus: per noctem in aceto madefacta ad tertias decoquuntur, expressaq; proiiciuntur: aceto miscetur: mellis sextarius, rursusq; incoquũtur ad mellis spissitudinem: ubi incrassata fuerint, insperguntur asari, meu, piperis albi, singuli sextantes: exhibetur cochleare mane, & dormituro.

Picra, hoc est amara, compositio Galeni.

ALoes drachmæ centum, xylobalsami, mastiches, croci, spicæ nardi, asari, cinnamomi, singulorum drachmæ sex. Quidam addunt etiam iunci odorati floris & cassiæ utriusq; drachmas sex. exhibetur drachma ex hydromelite.

Picra ex oxymelite, ad stomachicos, uterum, & aquam inter cutem.

ALoes unciæ quatuor, phylli unciæ duæ, costi, cassiæ, amomi, iridis singulorum drachmæ, fœniculi radicis corticis libra, mastiches, nardi gallicæ, zingiberis singulorum drachma, piperis drachma, meu drachma, aceti, mellis, utriusque sesquisextarius: fœniculum in aceto prius excoctum proiicitur, dein de mel additur. Vbi usque ad melleam, spissitudinem incoxeris, reliqua detrita insperges.

Medicamentum ex lupino iecore præstantissimum.

GEntianæ,chamæpityos,petroselini,marrubii,succi arcii,sinapis,scolopendrii radicis,panacis, minii,erythrodani,brassicæ seminis,aristolochiæ longæ,piperis albi,spicæ nardi, costi erucæ seminis,eryngii radicis,polii,echii, eupatorii, baccarum iuniperi,lupini iecoris,helenii,pares modi: melle discoćto excipiuntur,mulsoque probè cocto, ad nucis auellanæ magnitudinem dantur.

Theodoretus dia anacardion.

ANacardiorum sescuncia,croci,cassiæ, philly, spicæ, nardi, cariophylli,meu,agarici,iunci odorati floris, rheu,epithymi, singulorum drachmæ quatuor, acori, piperis, singulorũ sescuncia,aloes unciæ tres,saxifragæ,mastiches,iridis illyricæ,singulorum sescuncia,myrobalanorum uncia,mellis libræ sex,uel quantum sufficit.

Theodoretus altera dia anacardion.

ALoes drachmæ sexaginta,agarici drachmæ uigintiquatuor croci,cassiæ,rheupontici,acori,cinnamomi,mastiches, singulorum drachmæ decem:costi,rutæ seminis, piperis albi, singulorum drachmę octo,spicæ nardi drachmæ tres, xylobalsami,asari,chamædryos,meu,singulorum drachmæ quatuor,mel lis quod satis est. Nonnuli hic quoque addunt anacardia duo, datur drachmis binis cum mulsa.

Medicamentũ cyphoides,ad iecorosos & pectoris uitia.

VVæ passæ carnis drachmæ uigintiquinq;,croci drachma,calami odorati drachmæ duæ semis, bdellii drachmæ duę & semis,cassię sesquidrachma, cinnamomi tres oboli, spicæ nardi totidem,iunci odorati drachmæ duæ semis,myrrhæ,resinæ terebinthinæ, singulorum drachmæ quatuor, aspalathi ramenti oboli duodecim,mellis drachmæ sedecim, uini quantũ sufficit.

Aliud cyphoides, Alexandri.

CRoci,cinnamomi, bdellii, singulornm drachmæ quatuor, myrrhæ,calami aromatici,singulorum,drachmæ duæ, aspalathi,iunci odorati floris,singulorum drachmæ tres,cassiæ,nardi, singulæ drachmę, terebinthinæ resinæ drachmæ sedecim, uuæ passæ carnis drachmæ centum sexaginta, mellis sesquihemina,uini Chii quod sufficit.

Dia

Dia bacanu medicamentum, Hepatis accommodatum.

BAcani uncia,costi tantundem,phylli ſcrupula octo, piperis albi ſcrupula ſex,ſpicæ nardi totidem,mellis quod ſatis eſt, datur cochlearium cum temperatura conditi.

Medicamentum Zopyrios.

MYrrhæ drachmæ quinque,croci,caſsiæ, ſingulorum drachmæ quatuor,cinnamomi drachmæ tres,ſpicæ nardi drachmæ duæ,iunci odorati floris tantundẽ,piperis albi ſeſquidrachma,thuris drachma, coſti drachma,mellis quod ſatis eſt.

Compoſitio pæonia.

STyracis calamitis drachmæ ſex,thuris,amomi,croci, ſingulorum ſeſcunciá, ſpicæ nardi drachmæ ſex, phylli drachmæ duæ piperis albi drachmę ſex,& communis octo, myrrhæ uncia,coſti tantundem,mellis quod ſatir eſt.

Catapotia Doſitei ad iecur inſcripta.

ALoes uncia,ſpicę nardi,phylli,coſti, ſingulorum ſcrupula duo, agarici ſcrupula octo, maſtiches ſcrupula tredecim, epithymi ſcrupula quatuor,rheu ſcrupulum.

Oxymeli ſplenicum, hoc eſt, lieni dicatum.

CApparis radicũ corticis, ſcolopẽdrii,ſpicæ nardi,aſari,iridis iunci odorati floris,iunci quadrati floris,aniſi, cumini,fœniculi,acori,ericæ fructus,ſingulorũ uncia,myricæ foliorũ, ſalicis foliorũ,apii radicis,thuris arboris, ſcillæ, ſingulorum unciæ duæ,aceti ſextarii tres,mellis tantũdẽ, guttæ ammoniaci unc. tres. præparatum modo ſcillini,duobus cochleariis exhibetur.

Oximeli,calculoſis efficax.

SAxifragæ,betonicæ,graminis,adiãthi,ſpicæ nardi,carpeſii,aſari,eryngi,ſingulorũ unc. petroſelini macedonici,rutæ ſeminis,ſingulorũ ſemuncia,fœniculi uiridis, iridis,ſcillæ toſtæ,chamædaphnes,ſingulorũ unc duæ, capparis, capparis radicũ corticis unc.tres,ſii unc duæ,aq;aceti, mellis,ſingulorũ ſextarii duo.

Phuſca,ad conterendum calculos.

PVlegii,maſtiches, apii ſeminis, menthæ ſiccæ, ſingulorum uncia, ſalis communis torrefacti libra,coriandri ſeminis. ſpicæ nardi, aniſi, ameos, ſingulorum ſcrupula ſex, phylli ſcrupula quatuor, piperis albi ſemuncia, uel communis uncia, lithoſpermi unciæ ſex, betonicæ totidem, aceti generoſi

ſextarii quinq;: omnia contuſa,cribrata, & in tenuiſſimũ polli nem detrita,per triduum aceto madeſcunt,deinde diebus quadraginta inſoluantur:ubi uſus inciderit,nigrum cicer, aſparagi radicem,apium,& adianthũ decoquis, in huius decocti miſturam heminas duas aceti ſuperinfundis,& ægro in calido balneo ſolio propinas. Nonnulli uerò pulueris ex prædictis ſpeciebus,ſcrupula duodecim cum poſca dictarum herbarum iuri temperata exhibent,& nihilo minus medicamentum proficit.

Conditum calculos confringens.

PIperis albi,ſaxifragæ, ſpicæ nardi, lithoſpermi, betonicæ, ſingulorum uncia, petroſelini, phylli, ſingulorũ ſeſcuncia, rutę ſylueſtris ſeminis ſemuncia,mellis ſextarius, uini aſcalonitis ſextarii ſedecim.

Medicamentum ex ſanguine hircino.

QVum uua inceperit matureſcere, hirci ætate florentis ſanguinis in ſole ſiccati cochlearia duo calculoſis exhibeto cum paſſo cretico. Quidã uerò amomi,& phylli,utriuſq; treis uncias miſcent. Alii etiam myrrhæ quatuor ſcrupula.

Excicadis medicamentum nephriticum.

LIthoſpermi,raphidis piſcis combuſti,ſeſelis, ſingulorũ uncia,ameos, cucumeris ſatiui, ſeminis, ſaxifragæ, uuę paſſæ acinis exemptis,altheæ ſeminis,phaſeoli albi,lyncurii,ſingulorũ ſemuncia,ſpicæ nardi,phu,meu, lapidũ ex ſpongiis, ſingulæ drachmæ,adianthi,paliuri ſeminis interioris,ſii ſicci,rubi radicis,graminis,polypodii:ſingulorum drachmæ tres, hircini ſanguinis deſiccati ut dictum eſt,ſcrupula ſex,cicadẽrum ſiccarũ ſine capite,pennis,& pedibus,triens, piperis drachmę ſex, mellis probè cocti quod ſatis eſt,datur inſtar nucis auellanæ in condito tribus obolis,aut decocto ſaxifregæ, aut ſii, aut radicis aſparagi,aut roriſmarini, aut quinq; folii, aut ſtruthii radicis.

Medicamentum ex lithoſpermo.

LIthoſpermi,betonicæ,ſaxifragæ,petroſelini,piperis albi pares portiones cum melle excipiuntur.

Medieamentum ex marrubij ſemine.

PIperis albi & nigri, dauci cretici, cucumeris ſatiui, ſeminis, fœniculi,ſeminis,marrubii ſeminis, petroſelini macedonici,pyrethri,zingiberis, phylli,ſingulæ unciæ,mellis qđ ſatis eſt.

Medicamentum

Medicamentũ ex lapide Iudaico, qui tecolithos dicitur.

SPicæ nardi, hyſſopi, lapidis Iudaici, ſingulorũ ſcrupula octo piperis ſcrupula duodecim, zingiberis, petroſelini, coſti, ſaxifragæ, ſingulorum ſcrupula ſex, caſſiæ, apij ſeminis, ſingulorũ ſcrupula tria, cyperi ſcrupula ſex, ramenti eboris ſcrupula quatuor, cardamomi ligni ſcrupula ſex, ſeminis lini ſcrupula quatuor, mellis quantum ſufficit.

Medicamentum ex ſylueſtris maluæ ſemine.

CVcumeris domeſtici ſeminis drachmæ duodecim, alterci ſeminis drachmæ ſex, cicutæ ſeminis drachmæ tres, (alij ſex) opij, fœniculi, maluæ ſylueſtris ſeminis, croci, ſingulorum drachmæ tres, apij ſeminis drachmæ ſex, caſſiæ drachmæ quatuor, amygdala baſilica decem, nuces auellanæ totidem, aſari drachmæ quatuor: paſſo cretico excepta dantur tribus obolis, ſi febris abeſt, cum ſapa. Nonnulli melle excipiunt.

Medicamentum ex bellarijs nephriticum, ueſicæ & renum exulcerationi idoneum.

VVæ paſſæ albæ cui acini ſint exempti, nucleorum pini recentium, ſingulorum unciæ duæ, cucumeris ſeminis cortice exuti, baccarum myrti nucleo ablato, amygdalarum amararum, pulmarum pinguium, apij ſeminis, papaueris ſeminis: croci, ſingulorum drachmæ, myrrhæ unciæ duæ inſtar drachmæ ex paſſo ieiuno propinatur.

Satyriacum antidotum.

ZIngiberis, ſatyrij ſuperioris, ſingulorũ drachmæ octo, ſcinci caudæ, meu, aſari, petroſelini, cardamomi, ſeſelis, ſingulorum drachmæ quatuor, erucæ ſeminis, cinnamomi, ſingulorum drachmæ tres, hormini, piperis albi, cnici ſeminis, ſingulorum drachmæ duę, iunci odorati floris, ſpicæ nardi, ſingulæ drachmæ, ſanguinis hircini myſtrum. datur drachma imbecillioribus cum lacte.

Catapotia ex xylomacere, dyſentericis utilia.

XYlomaceris, opij, rheu, ſingulorũ ſcrupula ſex, gallæ, myrrhæ, ſingulæ uncię, excipiuntur uino ſpathitæ.

Podagrica

Podagrica remedia.

Medicamentum ex corallio, quod diacoralliu uocatur, podagricis idoneum.

RHeu barbarici, pæoniæ, myrrhæ troglodytidis, ſpicæ nardi, ſinguli ſexrantes, phylli uncia, caryo phylli grana quindecim, anagallidis phœnicei coloris quam uocant corallion, ſemuncia, ariſtolochiæ longæ unciæ quatuor, & rotundæ totidem, datur inſtar ſcrupuli quotidie, concoctione probè defuncto. Incipiendum uerò eſt ab æquinoctio autumnali, quod circa uigeſimumquartū menſis ſeptembris diem accidit, capiendumque deinceps ad dies quinquaginta, deinde relinquetur quindecim dierū interuallo, atque ſic facere oportet quouſq; dies quibus aſſumitur abſcruātur trecēti ſexagintaquinq;. Sub caniculæ ortu omnino abſtinendū eſt, hoc eſt, à uigeſimo quarto die Iunij uſq; ad Auguſti finem. Vitari debet uenus, carnes præſertim ſuillæ, ſalſamentum, garum, beta, daucum, menta, & lactuca non cocta, peponesq;, piſcium capita, cammori, tum qui molli, tum qui teſtacea cute præditi ſunt, legumina omnia, & ſummatim quæ craſſi ſucci ſunt, uinum nigrum & liberalius. Balneum conuenit & quotidianum exercitium, uel pedibus, uel equo, uel geſtatione obitum. Qui uerò habitu ſicciore ſunt, etiam ſi plenius nutriantur, non offenduntur.

Agapeti compoſitio ad podagram.

PHylli, rheu barbarici, croci, ſpicæ nardi, myrrhæ troglodytidis, coſti, chamædryos, ſinguli ſextantes, aloes hepaticæ quincunx, hyperici, pæoniæ, ſinguli quadrantes, ariſtolochiæ longæ, phu, meu, damaſonij, anagallidis, ſinguli trientes: utendi modus idem eſt qui in compoſitione dia coralliu.

Compoſitio atactos ad podagram.

PHylli, meu, damaſonii, anagallidis cui flos eſt cæruleus, erythrodani, maſtiches, croci, caſſiæ aloes hepaticæ, gentianæ, chamædryos, ſingulorum uncia, caryophylli, aſari, piperis albi & nigri, ſingulorum ſemuncia, ſpicæ nardi, myrrhæ, rheu barbarici, pæoniæ radicis, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ſingulorum unciæ duę. Similis uſus eſt.

Procli compositio, podagræ & coxendicum doloribus accommodata.

CHamedryos unciæ nouem, centaurij unciæ octo, aristolochiæ, unciæ septem, gẽtianæ unciç sex, hyperici unciæ quinque, petroselini macedonici unciæ quatuor, meu unciæ tres, agarici unciæ duæ, phu uncia una, mellis attici heminæ duæ.

Medicamentum ex rebus septem constans, ad eadem.

HYperici, aristolochiæ longæ, singulorũ uncia, cẽtaurii, chamæpityos, agarici, singulorum tres unciæ chamædryos uncia sex, gentianæ unciæ quinq;. Nonnulli etiã petroselini unciam addunt, mellis drachmas quinq;. datur instar drachmæ.

De pastillis. Cap. XII.

PAstilli græcè trochisci à figura rotularum nominantur. Tres sunt eorum species, alij nanq; sunt potabiles, alij in aluum dantur, alij delinuntur. Ex his igitur qui potantur, alij comprimunt aluum, aut sanguinem, aut aliam quampiam fluxionem, refrigerando, aut astringendo, aut opplendo, aut deficcãdo eã cohibẽtes: quemadmodũ qui cõstat. spina ægyptia, & q. seminibus, cõsimilemq;: alii dolorẽ sopiũt, uel ꝙ sensum obstupefaciunt, ut crocodes dictus, uel ꝙ humores diffundãt, ueluti ex aromatis cõfecti: alii lienem, aut renes, aut iecur obstructione liberãt, ut qui ex amaris amygdalis confit. Eorũ uerò qui in aluũ indũtur, nõnulli acrimoniã obtundũt, ut in dysenteriis, quemadmodũ ex pompholyge, amylo, terra samia, cũ cremore ptisanæ aut eiusmodi aliquo iniecti, nonnulli alui aut sanguinis profluuiũ astringũt, sicuti qui alumine, acacia, & omphacio cõstant, qualis est qui Philippo ascribitur, uel ex spina Aegyptia, cũ rosarũ succo, aut plãtaginis inditi: nõnulli adurentes, disenteriæ quã ulcera depascẽtia exercẽ, idonei: ex sandaracha, auripigmẽto, calce: charta cõbusta, cõfecti. Inferentur aũt cũ succo lẽticulç aut oryzæ, sic ut intestinũ prius muria elotũ sit, ægerq; cibũ & potũ antea assũmpserit, ne aliquid medicamẽti uirtutis reliquũ, ad stomachũ rapiatur. Cçterũ utiles sunt pastilii qui ab inferioribus partibus iniiciũtur, ad affectus potissimũ qui infra umbilicũ infestant. Nã superius uis ipsorũ peruenire nõ põt. At q. delinunẽ simileis illis uireis obtinẽt: uerũ astringẽtes, in herpete, papulis, q̃ dicunẽ exãthemata, intertriginib. sãguinis eruptionib. & fluidis ulcerib. ꝓficiunt: cuiusmodi

modi est Andronius & Polyidæ. qui uero obtundũt, carbũculis & maleficis ulceribus expediũt: utpote Leucus dictus. & dialotarion. urentes, sicut iam comprehensi, cuius generis habentur, & Faustiani, serpentibus naturalium & sedis ulceribus, ptery gijs, & carnosis narium uitiis accommodantur.

Pastillus aster dictus.

CRoci, opii, castorei, spicæ nardi, cassiæ, myrrhæ, lemnię cretę, mandragoræ corticis, singulorum triens, dauci, apij, anisi, seselis, alterci, seminis, styracis, singulorum drachmæ octo: uino læuigantur.

Pastillus trigonus.

APii seminis, alterci seminis, singulorum drachmæ duæ, anisi drachmæ quatuor, opii drachmæ duæ, anisi drachmæ quatuor, opii drachmæ tres: aqua teruntur.

Pastillus à seminibus diaspermaton dictus.

ANisi, ameos, fœniculi seminis, singulorum drachmæ quatuor, apii seminis, opii, alterci seminis, singulorum drachmæ duæ: aqua læuigantur.

Pastillus crocodes. hoc est croceous.

ANisi, dauci cretici seminis, singulorum drachmæ quatuor: myrrhæ, castorei, singulorũ drachmæ duę, croci, opii, singulorũ drachmæ tres, apii seminis, styracis, singulorum drachmæ quatuor, alterci seminis drachmæ sex: ex aqua deteruntur.

Pastillus diarhodon.

ACaciæ, gummi, rosarum floris, balaustiorum, hypocistidis succi, gallarum, singulorum drachmæ tres, rosarum uiridiũ succi, plantaginis seminis singulorum drachma, lycii Indici tantundem.

Pastillus dia coralliu.

ALterci seminis, thuris, singulorum drachmæ octo, terræ samiæ, corallii, minii Sinopici, opii, singulorũ drachmæ quatuor, amyli, balaustiorum, singulorum drachmæ duæ: succo polygoni excipiuntur.

Pastillus dia electru, hoc est, ex succino.

HErbæ pulicaris unciæ quinque, mastiches unciæ quatuor, succini scobis, iridis, croci, singulorum unciæ quatuor, opii unciæ duę.

Pastillus

Pastillus ex spina Aegyptia.

SPinæ Aegyptiæ,rhu,thuris,acaciæ,aluminis scissi, hypocistidis,succi, gallæ,lemniæ cretæ, corallii, symphiti, terrę samiæ,aloes,ladani,pares portiones:uino subiguntur.

Alius pastillus,quem Galenus aphrodisiasticon calidion scribit.

SAtiuæ punicæ floris,spinæ Aegyptiæ, balaustiorum hypocistidis succi,acaciæ,singulorū drachmæ sex,lycii, rheu pontici,opii singulorū drachmæ quatuor,myrrhæ drachmæ duæ,excipiuntur uino myrteo,uel rosarū baccarumve myrti decocto,

Clidion Oribasii, ad dysentericos & cœliacos.

GAllæ omphacitidis drachmæ octo, opii drachmæ qnatuor. ex aqua finguntur catapotia.dātur terna aut quaterna.

Pastillus ex cornu ceruino dysentericis & sanguinem excreantibus salutaris.

COchlearū drachmæ duodecim, cornus ceruini cōbusti gallæ torrefactæ,acaciæ inarefactæ singulorum drachmæ quinque oboli duodecim,baccarum myrti nigrę drachmæ quindecim,opii siccati,hypocistidis succi singulorum drachmæ quinque, abruscæ floris drachmæ sex mandragoræ radicis succi,terræ samiæ quæ aster dicitur, singulorū drachmæ duodecim, rhu obsoniorum drachmæ quatuordecim,malicorii torridi drachmæ septē,thuris drachmæ octo, piceæ corticis exarefacti drachmæ quatuordecim, alterci seminis siccati drachmæ decē, rhu coriarii sextarii duo, uini nigri quantum rhu incoquendo ut unum fias crassissimum,satis est, atque hoc percolato reliqua excepta in pastillos coguntur.

Pastillus amazonum.

APii seminis,anisi singulorum drachmæ sex,absinthii comæ drachmę quatuor,myrrhæ,piperis, opii,castorei,singulorū drachmæ duæ,cinnamomi drachmæ sex aqua subiguntur.

Pastillus ex amygdalis amaris.

ANisi,apii seminis,asari,amygdalarum amararum,absinthii comæ,paria pondera:ex aqua finguntur pastilli,qui drachmam pendeant:dantur febri catentibus ex mulso:febricitantibus cum hydromelite.

Pastillus ex erica, lieni dicatus.

ERicæ fructus drachmæ quatuor, piperis albi, nardi syriacæ, suffiminis, ammoniaci, singulorum drachmæ duæ: ammoniacum aceto soluitur, aridisque admiscetur. finguntur pastilli qui singuli drachmam expleant. exhibentur singulatim cum oxymelitis cyatho.

Pastillus ex uesicarijs, diaphysalidon uocant.

CVcumeris satiui excorticati seminis unciæ quatuor, alterci seminis, cicutę, singulorum unciæ duę, fœniculi, rumicis seminis, croci, nucleorum pini, amygdalorum amarorum, opii, singulæ unciæ, uesicariæ sextarii tres, uini quod sufficit.

Pastillus Philippi, ad dysentericos.

BAlaustiorũ, acaciæ, hypocistidis succi, opii, rhu thuris, myrrhæ, croci, gallæ, aloes, rheu pontici, malicorii, baccarum myrti, singulorum drachmæ quatuor: excipiuntur uino austero, formanturque pastilli triobolares. dantur si febris abest, cum uino: febricitantibus, cum hydromelite,

Pastillus musæ.

ALuminis, aloes, myrrhæ, atramenti sutorii, singulorum sescuncia, mali corii, croci, crocomagmatis, singulorũ drachmæ sex. excipiuntur uino.

Quomodo crocomagma paretur.

CRoci unciæ duæ, rosarũ, amyli, myrrhæ, aloes, thuris, gummi, singulorum uncia, costi, spicæ nardi, singulornm drachma: uino subiguntur. At in capite de oleo crocino alia qnoq; crocomagmatis confectura dicetur.

Pastillus neræ ex Heræ commentarijs.

MYrrhæ, aloes, croci, singulorum drachmę octo, aluminis scissi drachmæ centum: aqua excipiuntur.

Polyidæ sphragis.

ALuminis scissi drachmæ tres, thuris drachmę quatuor, myrrhæ drachmæ octo, atramenti sutorii drachmæ duæ, floris satiuæ punicæ drach. duodecim, fellis taurini drach. sex aliàs drachmę sedecim, aloes uncia uino austero excipiuntur.

Passionis Pastillus.

SQuamæ æris drachmæ duodecim, æris combusti, salis ammoniaci, aluminis rotundi, æruginis rasæ, thuris, singulorum

rum drachmę octo, uini quod sufficit.

Pastillus Andronius.

SAtiuę punicæ floris drachmæ decem, gallæ drachmæ octo, myrrhæ drachmæ quatuor, aristolochiæ rotundæ drach. quatuor, atramenti sutorii, croci, aluminis scissi, crocomagmatis, misyos, thuris, singulorum drachmæ duæ: læuigantur in uino astringenti, uel aceto.

Pastillus Faustini.

AVripigmēti drachmæ duodecim, sandarachæ drachmæ sex calcis uiuæ drachmæ octo, chartæ combustæ drachma: myrti baccarū succo uel decocto excepta, in pastillos redigito, & cū myrti baccarū, lenticulæ, & rubi radicum decocto immittito.

Pastillus ex charta, dia chartiu appellatus.

CHartæ combustę triginta duę, calcis, auripigmenti, sandarachæ, singulæ unciæ: succo plantaginis excipiuntur.

Pastillus cui nomen est thronus Marcellius.

CHartæ combustæ drachmæ decem, sandarachę, auripigmenti, squamæ æris, aluminis scissi, singulorum drachmæ quatuor, balaustii drachmæ tres, opii drachmæ duæ, calcis non restinctæ drachmæ tres, omphacii drachma, hypocistidis succi drachmæ tres: uino myrteo excepta coguntur in pastillos qui drachmas quatuor pendeant: ubi decoxeris in uino malicoriū, myrti baccas, & rosas usque ad tertias, dato pastillum unum aut in totum quatuor, ex sex uini cyathis.

Pastillus à subere, dia phellon dictus.

GAllæ, chartæ, fæculæ uini, panis, singulorum concrematorum drachmæ quindecim, in alio habetur etiam cornu cer uini cōbusti drachmæ quindecim, auripigmenti drachmæ duæ. sandarachæ, calcis, utriusque drachmæ quindecim, acacię, cerusæ, singulorum drachmæ quiuque, argenti spumæ drachmæ tres: uino læuigantur.

Bithynus.

MAlicorii drachmæ decem, cadmiæ unciæ tres, aristolochiæ gallæ, panacis radicis, iridis, atramenti sutorii, aluminis scissi, chalcitidis, misyos, squamæ æris, mannę thuris (nonnulli etiam costi) singulorum sescuncia: aceto subiguntur.

Pastillus

Pastillus dia castoriu, ad ulcera, nomas & defluxiones.

CRoci aloes, thuris, singulorũ uncia, florũ mali punicæ, aluminis scissi, castorii, mannæ thuris, æruginis rasæ, singulorum uncia, minii sinopici libra: excipiuntur uino ueteri.

Pastillus dia castoriu, colicis efficax.

MYrrhę, castorii, singulorũ scrupula sex, croci, opii, singulorum scrupula nouem, anisi, apii, seminis, dauci seminis, singulorum semuncia, alterci seminis scrupula octodecim.

Pastillus dia œnelæu, hoc est, ex uino & oleo mixtis, sedis & naturalium uitijs utilis.

CEruſę unciæ decem, argenti spumæ uncię quinqne, thuris, recrementi plumbi, aluminis scissi, singulorum unciæ duæ uino marinę experte læuigantur. in usu uino & rosaceo aut uino & myrteo soluuntur.

Pastillus ex læpide phrygio, naturalium uitijs accommodatus.

LApidis phrygii combusti restinctitique ter primum butiro uel rosaceo, deinde uino, postea melle, uncię duæ, rosarum floris unciæ quatuor, malicorii uncia.

Pastillus dialotarion, quod est ex loto syluestri, ad sedis & naturalium uitia.

CEraſæ, amyli, glaucii, croci, aluminis, æquales portiones: teruntur succo loti syluestris, aut uino.

Pastillus leucas.

TErræ samię triens, pompholygis, cerusæ, amyli, singuli sextantes, opii scrupula quatuor: aqua subiguntur.

Pastillus dia alicacabu, hoc est, ex uesicaria.

SPumæ argenti drachmæ uigintiquatuor, cerusæ drachmæ duodecim, aut una & uiginti, uesicariæ dradhmæ octo, atramenti sutorii drachmæ quatuor, aluminis scissi tantundem, minii quod ad colorem satis est: aqua excipiuntur.

Pastillus ex duplici ueratro, idem uerò ex duabus acacijs.

ACacię nigræ & fuluæ, glutini fabrilis (in alio piscium glutinis) singulorum unciæ quatuor, guttæ ammoniaci, glaucii, aloes,

aloes, singulorum unciæ duæ, thuris masculi, ueratri nigri & albi, singulorum uncia: aceto scillino excipiuntur, quum usus incidit eodem uel communi soluta, ante balneum, & rursus post id inunguntur.

Pastillus Criogenes.

MYrrhæ, æris combusti, aristolochiæ rotundæ, æruginis rasæ, squamę stomomatis, uerbenacæ rectæ, aluminis rotundi, singulorum uncia, aceti quantum satis est. decerpi autē debet uerbenaca, quum Sol est in ariete. Fit etiam emplastrum in hunc modum: pastilli, ceræ, colophoniæ, olei, par mensura, aceti quod ad læuigandum pastillum sufficit.

Pastillus à nigro uiridique colore dictus melanchlorus.

MYrrhæ, aloes, squamæ æris combusti, auripigmenti, aluminis scissilis, & rotundi, iridis, chalcitidis, misyos, salis fossitii, atramenti sutorii, cerusæ, nitri, argenti spumæ, panacis radicis, cadmiæ, malicorii, gallæ, aristolochiæ rotundæ, squamæ stomomatis, æruginis rasæ, singulorū uncia, aceti quod satis est. Fit etiā hoc modo emplastrū: pastilli unciæ duæ, colophoniæ, ceræ, olei, singulorū unc. sex, aceti qđ pastillo subigendo satis est.

Pantolmius ad chironia malignaque ulcera, & defluxiones.

CAssiæ, æris cremati, cerusæ, argenti spumæ, æruginis rasæ, aluminis scissi, rotundi, liquidi, & lateritii quod plinthitis dicitur, panacis radicis, aristolochiæ longæ & rotundæ, malicorii, atramenti sutorii, portulacæ, iridis astragalitidis, chalcitidis, misyos, guttæ ammoniaci, salis ammoniaci, æruginis ferri, squamæ æris, aloes, diphrygis, thuris gallæ, sarcocollæ, plumbi cremati, foliorum oleæ, sorios, myrrhæ, cretæ sutoriæ liquidæ, balaustiorum, spinæ Agyptiæ, sulfuris ignem non experti, nitri, rhu rubri, rhu syriaci, chrysocollæ, rhus coriarii, acaciæ, salis spumæ, omphacii, auripigmenti, singulorum pares modi: cum aceto diebus triginta, sub caniculæ sidere læuigantur.

Pastillus Nymphodoti.

APhronitri uncia, nitri Alexandrini, saponis gallici, singulæ unciæ, salis cappadocii, mastiches, gallæ, singulorum drachmę quatuor, foliorum rosæ, amomi, amyli, singulorum uncia,

phylli drachma,aluminis ſciſſilis,coſti,ſingulorum drach duæ, uini myrtei quod ſatis.

Paſtillus ex thapſia, hemicranico dolori efficax.

SVcci thapſiæ drach.ſedecim,myrrhæ drach octo,opopanacis,euphorbii,ſingulorum drach.ſex,nitri, liquoris partheni ci,ſingulorum drachmæ quatuor,piperis,ſagapeni,ſingulorum drach. duæ,aceti quantũ ſufficit. Vbi utendum eſt, aceto inun ctum poſt horas ſex abluito:at ſi uoles remiſſiore uti,cerato pa ri exceptum illinito noctemque ſinito.

Paſtillus qui ano ſubijcitur, hypotheton dictus, ad dyſenteriam,& ani dolores.

TErræ ſamiæ,amyli,ſingulorum quadrans,croci ſextans,aca ciæ,tragacanthæ,ſingulæ unc. caſtorii, thuris,lycii, ſingulæ ſemunciæ: in calidioribus, etiam opii ſemuncia adiicitur: herbæ pulicaris ſucco excipiuntur,finganturque paſtilli.

De medicamentis quibus aridis utimur, & ſmegmatis. Cap. XIII.

ARidorum medicamentorũ quæ ſanè & cataplaſmata ab inſpergendo, uocantur, alia ulceribus congruunt, alia cuti applicantur:ex iis quæ ulceribus faciunt, quædam cauis carnem inducunt,quædam excreſcentia reprimunt, quædã cicatricem generant,quædã urunt exeduntq́;, nonnulla ſanguinem coercent. Quæ igitur carni generandæ ſunt,uel repurgando ſordida,carnem creant, ut quæ conſtant ex eruo, ariſtolochia,iride,panace,myrrha, thure, aloe: uel humiditatẽ circunfluam deſiccando,ueluti quæ fiunt ex ære,diphryge,ſquama,charta combuſta,piceæ cortice,& ſpina,quæ & ipſa cicatricem obducunt:uel acrimoniam roſionemq́; obtundendo,qualia ſunt ex pompholyge,amylo,ceruſa, fece combuſta, oſtreis crematis,terra ſamia, & conſimilibus, & quæ compoſitorũ ex his uireis habent. Ex reprimentibus lenia quidẽ ſunt,quæ conſtant ſquama æris,quæ miſy,chalcitide combuſtis, & galla:ualentiora ſunt,quæ atramento ſutorio,ærugiue, miſy, chalcitide,ignem non expertis. Vrentia uerò excedentiaque fiunt ex calce, auripigmento, ſandaracha,& fæce uini combuſta,quam uocant ſpeclen, hoc eſt fæculam: atque hæc omnia componuntur,cæterum in tenuiſſimũ redacta pollinem, ſi ulceribus

inſpergantur

inſpergantur minus rodunt:ſi ſpiſſiora, magis, idque urendo faciendoq; cruſtã. Sanguinẽ repriměťia aut aſtringendo, aut ręfrigerãdo, aut ſiccando, aut opplẽdo illum coercent, quorũ materiam capite de paſtillis ſumus exequuti. At eorum quę cuti admouentur, alia abſtergunt exteruntq;, ut ex cimolia, pumice, lomento, fermento hordei, peponũ carne, & ſalis flore confecta: alia extenuant & diſcutiunt, qualia fiunt ex ueratro, alcyonio, ſulfure, herba pediculari, ſinapi, pyrethro, ſemine roriſmarini, terra lemnia, ſepię teſta: atq; hęc, aſſumpta calce & auri pigmẽto cũ liquore aliquo, pilis abolẽdis idonea, & ſmegmata fiũt. Quædã capiti admouẽtur, ut fluxũ ex eo ruẽtẽ deficcẽt, cuiuſmodi ſunt ex nitro, ſale, galla, malicorio, & id genus aliis præparata. oia uerò ſmegmata cuti nõ inũctæ accõmodari debẽt.

Cephalicus paluis, capiti conueniens.

ERuorum quincunx, iridis ſeſcuncia, mannę thuris ſeſcuncia, ariſtolochiæ, ſquamę ęris, ſingulorum ſeſcuncia.

Alius.

PIcæ corticis drach. ſex, thuris drach. quatuor, pumicis tantundem, iridis drach. duæ, reſinæ ſiccæ drach. ſex, ariſtolochię drach. duæ.

Ex aloe, dia aloes, dicitur.

ALoes drach. ſex, erui drach. octo, mannæ thuris drach. quatuor, gallæ drach. tres, aluminis ſciſſi drach. duæ.

Diaſpecles. hoc eſt, ex fæce uini combuſta, Mannethonis.

CAdmiæ combuſtæ & illotæ nncia, terræ ſamiæ uncia, fæcis uini combuſtæ unc. quatuor, lapidis ſpecularis unc. quatuor, thuris unc. quatuor, quidã & amyli uncias quatuor addũt.

Melitera Oribaſii.

CHalcitidis, ſquamæ æris, gallæ, balauſtiorum, ariſtolochiæ longæ ſingulorum uncia, malicorii, aluminis ſciſſi ſingulorum ſemuncia.

Medicamentum ex oſtreis, dia oſtreon dicitur.

CAdmiæ, thuris, ſingulæ unciæ oſtreorum combuſtorum unciæ tres:

Medicamentum ex thure, dia Libanu.

ARgenti ſpumæ, thuris, ſquamæ æris, mali punici, amyli, ceruſæ, pares modi.

P 2 Aphroditarium.

Aphroditarium.

THuris, squamæ æris, mali punici, amyli, cerusæ, paria pondera.

Rhodia, ad supprimendum sanguinem, ulcera depascentia, & excrescentia.

GAllæ crudę drachmæ sex, gallæ cōbustę restinctæq; uino aride drachmæ duodecim, squamæ ęris nigri, si non sit, rubri, drachmæ octo, atramenti sutorii, drachmę uigintiquatuor, aluminis scissi drachmæ uigintiseptem; terūtur diebus sat multis.

Medicamentum xanthon, hoc est, flauum.

CHalcitidis combustæ drachmæ quadraginta, atramenti sutorii usti drachmæ uiginti, misyos cremati drachmæ decem, æris usti drachmæ quinque.

Medicamentum a murino colore psaron dictum.

MIsyos quincunx, gallarū triens, chalcitidis sextās, squamæ æris tantundē, atramēti sutorii uncia, æruginis rasæ sextās.

Medicamentum heliocæs, adurens.

AVripigmenti libra, calcis uiuæ libræ duæ; aqua læuigato per dies caniculę, deinde siccatis utitor.

Antheron.

CYperi drachmæ octo, myrrhæ drachmę duodecim, sandarachæ drachmæ tres, rosarum floris drachmæ duæ, croci drachma, crocomagmatis, aluminis scissi, iridis illyricæ. singulorum drachmæ duæ.

Medicamentum ex charta, quod Græci dicunt dia chartu ad nomas oris potissimum & naturaliū ulcera.

AEris squamæ, chartæ combustæ, singulorū drachmę octo, auripigmēti, sulfuris uiui, singulorū drach. duodecim, plumbi cremati drach. sex. Ad humidiores quidē sepedonas, sicco utitor; ad siccas, rosaceo macerabis, nōnūquā & melle cū rosaceo.

Medicamentum ex myrto syluestri, dia oxymyrsines appellatum, ad eadem.

RHus coriarii unciæ duodecim, myrti syluestris foliorum, sandaraches, singulorum drachmæ octo, salicis foliorum siccorum, malicorii, singulorum drachmæ sex, aluminis scissi, chrysocollæ, aloes, chalcitidis crudæ, squamæ, auripigmenti, sa-

lis communis, singulorum drachmę quatuor.

Medicamentum Massalioti.

NItri, opii, chrysocollæ, lapidis asii, sandarachæ, misyos, chalcitidis, aluminis scissi, diphrygis, æqualia pondera: sicco utitor.

Smegma aridum, quod asclepios dicitur.

BAccarum lauri, nitri alexandrini, salis torrefacti, salis cappadocici, stillæ ammoniacæ, aphronitri, pumicis, singulorũ libra, ueratri nigri, herbæ lanariæ, pyrethri, fæculæ quæ est uini fæx cõbusta, herbæ pediculariæ, sinapi, iunci rotundi, aluminis scissi, iunci quadrati floris, iridis, gallæ, singulorum unciæ sex, sampsuchi libra, uiticis seminis, pulegii, farinæ fabarum, & lupini, singulorum unciæ sex, chamæleuntis nigri, sulfuris, gummi, thuris, piperis, cucumeris sylvestris radicis, marrubii, cimoliæ, pæoniæ, sepiæ testæ, fœnugræci, phylli, costi, cumini, euphorbii, spicæ nardi, singulorum unciæ tres. Alexander autẽ præter hæc adiicit salis ex nitri fontibus, salis Tragasei, singulorum libram, adarces unciã, aluminis liquidi, nardi gallici, cnici, cocci gnidii, graminis aridi, brioniæ siccæ, singulorum treis uncias.

Smegma peponatum.

THuris, mastiches, stillæ ammoniacæ, singulæ uncię, tragacanthi sescũcia, succi uuæ acerbæ dodrans, peponis seminis recenti, quadrãs, similę sextarii quinq;, ouorũ unius & uiginti albumina, iridis triens quidã & ueratri nigri sextantẽ miscent.

Aliter Critonis.

LOmenti modius, similæ sextarii quatuor, trifolii, glandis unguentariæ, iridis illyricæ, singulorũ libræ quatuor, guttæ ammoniaci, costi, singulorum libra, ouorum tenuia aquata, peponũ carnis sextarii duo, uuæ acerbæ succi tantundẽ: macerantur: redactaq; in pastillos siccantur, deinde contusa incretaq; in usum adhibetur. ALITER. Tragacanthæ, thuris, mastichæ, guttæ ammoniaci, singulorũ drachmæ decẽ ompahcii drach. quinque, similaginis sextarii quinque, candidi ouorum liquoris uncia, peponũ carnis unciæ decem: præparatur ut suprà dictũ est.

Smegma quod capitis defluxiones exiccet.

NItri Alexandrini rufi unciæ quinq;, salis communis torrefacti sescuncia, salis cappadocii uncia: hæc aceto quàm acer-

 timo

rimo macerata in patinam fictilem coniiciuntur,atq; in furno uruntur,dum redigantur in carbones:inde refrigeratis læuigatisque ad abstergendum utitor,uinum in balneo instillans.

Sapo Constantini.

ROsarum siccarum,aloes,gallæ,malicorii,malabathri,sarcocollæ,singulorum tres unc. balaustiorum, myrrhæ, sandarachæ,spicæ nardi, singulorum unc duæ, costi uncia, saponis gallici libra, excipiuntur iure lupinorum.

Puluis pilos abolens,unde psilotrum dicitur, ad podagram.

MAstiches,thuris masculi, herbæ pedicularię, ueratri albi spumæ argenti,singulorum unc. tres,phylli, amyli, ueratri nigri,lapidis asii floris,singulorum uncia, alcyonii, pumicis tosti,cimoliæ,sampsuchi,singulorum unc tres spicę nardi uncia. Nonnulli etiam aloes, unciam addunt. contusum in uase puluerem reseruato: ubi necessitas inciderit, oryzæ cremor & ptisanæ in ollam coniicitur:postquàm inferbuerit, pulueris,saponis,gallici,auripigmentis,aluminis scissi,sandarachę, singulorum,sescuncia additur,calcis uiuæ recentis libra. Vtitor unguento mense ter. nono uidelicet lunæ die,decimonono, & uigesimonono, idq; usque ad annum: post hunc, semel mense, quum uigesimumnonum luna diem agit.

De medicamẽtis liquidis quæ illinuntur, ad oris uitia unde stomatica dicuntur, ac guttur accommodatis. Cap. XIIII.

QVanto rarior molliorque est summa oris tunica,cute quæ corpus totũ obtegit, tanto ẽt magis stomaticorũ medicaminũ usus euariat. Quũ igitur inflãmatio incipit,ea requiruntur medicamẽta quæ humoris influxũ repellãt, cuiusmodi sunt,arida quidẽ,omphaciũ galla omphacitis,succus rhu,hypocistidis,aluminis,cortex piceæ, & thuris, balaustia,& generatim oĩa quæ astringũt, ita ut insuauẽ ingratamq; & lethalẽ uim non repræsentent:liquida uerò, succus mororũ tum quæ batina,tũ quæ sycamina dicuntur,itẽ nucũ uiridium corticis,& mali punici,præsertim acidi,& malorũ cotoneorũ,mustũ aminæũq; mel aũt per initia solũ ut medicamenta adhæreant temperatur. at quũ humor substiterit,misceri debẽt quæ con-

coquant & mediocriter dissipēt, cuius generis est crocus, myrrha, & dulcis radiculæ succus at per totū id tēporis quòd statū & declinationē intercedit, rectè usurpatur mixtū aliquod ambobus, repellente puta & discussorio: & per initia quidē superbunt repellentia, deinde discutientia: in morbi declinatione solis uti discutiētibus absq; astrictione oportet, qualia sunt nitrū aphronitrū, origanū, hyssopum, thymus, nepita, iris, besasa, consimiliáq;. liquor tunc sapa esto, tū quæ ex mulso decocto, tum quæ ex caricis & palmulis conficitur, ipsumq; dulce mustū cū melle ubi uerò ueluti reliquiæ quædā inflāmationis remanserint, etiam sulfur ignē non expertum miscebimus: succū autē primum cū melle incoquemus, dū liquidioris mellis spissitudo fiat, inde sic arida in tenuissimū pollinē pertrita inspergemus, postea modicè coquemus, quoad oīa, exactè in unitatē cogantur, quo facto in uitreum uas medica mentum transfundemus.

Dia moron simplex.

MOrorum succi sextarii tres, prius excoquuntur dum tertia portio fuerit absumpta, adiectoq; mellis sextario, rursus incoquuntur ad melleam spissitudinem.

Dia moron compósitum.

MOrorum succi heminæ sex, usque ad strigmenti crassitudinem coquuntur, deinde admixto læuis croci drachma, myrrhæ duabus, succi uuæ acerbæ una, aluminis scissi ternis obolis, mellis hemina, quousque spissescant incoquuntur.

De moris batinis, quæ rubi fructus sunt.

ITem quod ex moris batinis constat, eodem modo præparatur maiore ui astrictoria præditum.

Dia caryon, quod est ex nucibus, simplex.

VIridium nucum corticis contusi succi heminæ quinq;, mellis hemina, coquuntur ad dimidias.

Dia caryon compositum.

PEr initia quidem & in uigore oris inflāmationū, misceri desceri debēt croci, & aluminis, singulę drach. myrrhæ duo, in declinatione uerò ad discutiendum, nitri drachma, sulfuris tantundem, cum prædicta nucum corticis succi, & mellis mēsura.

Medicamentum ex succo mali punici.

MAli punici cui nuclei sunt adépti dulcis succi sextarii qua

tuor,mali punici acidi ſucci ſextarii duo,mellis ſextarius,myrrhæ amineæ drachmæ octo,crocomagmatis,gallæ ſingulorum drachmæ octo,aluminis ſciſſilis drachmæ quatuor, iridis illyricæ drachmæ octo, omphacij drachmæ octo:conficitur quemadmodum quod moris conſtat.

Aliter idem,

MAli punici dulcis cum corio ſuo combuſti ſucci ſextarij ſex, mellis generoſi ſextarius,aluminis ſciſſi uncia, myrrhæ ſemuncia.

Medicamentum è muſto, dia gleucous dicunt.

MVſti ſextarii ſex,gallæ,aluminis ſciſſilis, ſingulorũ drachmæ duæ,croci,myrrhæ,ſingulæ drachmę. Si lenire uoles, dulce eſto muſtum:ſi repellere, auſterum. quod autem neutrũ eſt,mediam inter hæc uim obtinet.

Aegyptia ſtomatica.

MEllis pondo, olei bes, reſinæ terebinthinæ ſextans, croci drachmæ quatuor:in cacabo liquefiunt.

Medicamentum dia beſaſa,ex ruta ſylueſtri.

ANiſi ſeminis,apii ſeminis,iunci odorati floris,ameos ſeminis,aluminis ſciſſi,iridis illyricæ, beſaſa, quod nõnulli harmala uocant (eſt autem ruta ſylueſtris) cinnamomi, myrrhæ troglodytidos,croci,gallæ,ſingulorũ uncia,ariſtolochiæ longæ caſſiæ,crocomagmatis, roſarum ſiccarum, ſingulorum uncia, coſti.hirundinum cineris recentis,ſingulorum uncię tres, nardi Indicæ,amomi,ſingulorum ſemuncia, mellis quod ſatis eſt.

Dulces utileſque potiones.

DVlcium ſimul & utilium potionũ aliæ ex uino conficiuntur,coniectis in id quibuſdam ſpeciebus, exempli gratia, pipere,abſinthio,caſamo,aliiſq; compluribus, unde etiã appellationem nonnunquã ſortiuntur,aliquando melle admixto,interim nõ:aliæ ex aqua in qua decoquantur mala, uel roſæ,uel ſimilia quædam,nempe uua acerba,mala punica, myrti baccæ, eoq; mel optimũ deſpumatum miſcetur,tum quod firmum ſit, tum quod dulce,interdum etiam utile: ſi illud excipias quod à cibyra in paruis uaſculis aſportatur, aſterum: item hydromalum uinoſum,quod etiã ſine melle fieri nouimus. quemadmodum apomeli ex melle ſolo & aqua,citra alterius cuiuſdã ſubſtantiæ

ſtantiæ miſturam. Imo etiam ex uino confectæ potiones, quas & propomata Græci nominant, mellis deſpumati ſextarium unum, ad uini quaternos recipiunt, componunturq́; citra coctionem. At quæ ex aqua & liquore fiunt, ſiquidem coquantur unũ mellis ad treis liquoris, cuius duæ fere partes inter coquẽ dum ſint abſumptæ, ſextarios aſſumunt: ſin minus, unum mel lis ad binos liquoris, cæterũ quæ non coquuntur, diu ſatis inſo lare prorſus oportet, & præſertim omphacomeli. Ex aqua uerò temperatus potiones coquere conuenit, quod propter im becillitatẽ facillimè mutentur. omnes autẽ in fictilia uaſa exi gua oblita transfundẽdæ ſunt, iisq́; tutò operculatis in apricis locis uſq; dum excoquantur reponendæ attenuantibus aũt & probè aqua temperatis uti conuenit. Omphacomeli poſtquã muſti modo inferbuerit craſſumq́; euaſerit, tunc operiri uas debet. his igitur quæ uino conſtant, quũ febris abeſt, potiſſimũ utimur uel ſolius uoluptatis gratia, præter eas quæ ſcãmonia aut grano gnidio aut eiuſmodi purgãtibus medicamẽtis com ponuntur, uel propter eiuſmodi affectus in quibus & medicamentis in illas coniectis, per os uti licet. Ex aqua aũt aut ſucco aliquorũ confecturæ febricitantibus cõueniunt, interdum ceu hedyſmata hoc eſt dulciaria, quũ morbus uino uti nõ permittit: interdũ ceu affectui cõmodæ, quẽadmodũ apomeli ad ſaliuam educendã, aut urinas citandas, aut aluũ emolliendã, aut extenuandũ humorẽ: hydromalũ autem & hydrororoſatum ſiticuloſis, febre ardẽti preſſis, reſolutis, & ſtomacho uitioſis. Omphacomeli, myrtites, rhodoſtacton, hoc eſt, mel roſaceum, & rhoetes, cœliaco affectui, dyſenteriis, uomitionibus, alijsq́; fluidis uitijs congruunt. Iam uero his collutionibus ſubinde in ſtomaticis affectibus utimur.

Hydromalum ex malorum cotoneorum ſucco.

MAlorum cotoneorũ nucleis exemptis cõtuſorũ ſucci ſextarij duo, mellis ſextarij tres, aquæ ſextarij ſex, incoquuntur deſpumando ad tertias. ALIVD. Malorũ cotoneorũ fruſtulatim conciſorũ nucleis ablatis pondo quinq;, in aquæ fontanæ ſextarijs decẽ incoquũtur dũ intabeſcant: ablata ab igne, refrigerataq́; eximuntur, expreſſoq́; ſucco proiiciuntur, aquæ modo dimidia mellis menſura temperatur, iterumq́; incoquitur deſpumãdo, quoad octaua portio abſumpta fuerit. Nõnul

li uerò

li uerò ex dulcibus etiã malis similiter hydromalũ cõponunt.

Hydrorosatum.

ROsarum unguibus exemptis lib. quatuor, aquæ sextarii quinque mellis sextarii duo.

Rhodomalum.

SVcci malorum cotoneorum sextarius, rosarum trepondo, mellis sextarii tres, aquæ sextarii quinque. Verum quoniã rosæ non eodem tempore cum malis inueniuntur, conuenit eas cum melle quando colliguntur componere, ac ubi mala prouenerint, totam compositionem moliri.

Omphacomelitis præparatio.

VVæ acerbæ succi sextarii, tres mellis sextarins: mixta diebus quadraginta insolantur, uel discoquuntur.

Quomodo myrtites fiat.

MYrti baccarum succi sextarii tres mellis sextarius, ad tertias decoquuntur.

Apomeli ex commentariis Philagrij.

FAuorum melle scatentium alborum pondo, aquæ fontanæ trepondo & dimidium. confractis fauis unitisq; aqua cum melle incoquitur, dum & spuma ipsius & id quod ueluti cerosum supernatat, particulatim relinquatur, atque tunc refrigerata diligenter transfunduntur.

Rhodostacti compositio.

ROsarum quibus ungues sint exempti succi sextarios duos mellis sextarium incoquito despumans quoad quarta pars fuerit absumpta.

Rhœtis confectio.

MAli punici succi sextarij tres, mellis unus, ad tertias decoquuntur,

De collyriis & adglutinamentis. *Cap. XVI.*

VAria ocularium medicamẽtorũ materias existit, etenim liquores, succi, semina, fructus, particulæ stirpium, & metallica his inseruntur. ex quibus alia acrimoniã leniunt, & ueluti oppolent ostruuntq;, utpote pompholyx, spodium, amylũ, plumbũ, terra samia, quæ aster dicitur, cadmia, eaque omnia lota, & cãdidus oui liquor. Quibus ita utendũ est, ut caput prius uacuationem experiatur: nam si repletũ fuerit, metus

metus est ne oculorũ tunicæ humoribus distentæ perrumpan tur. Alia contraria his natura obtinent, nempe aerẽ, recludendis uacuandisq; iis quæ diu impacta fuerũt accõmodata, quẽadmodũ liquores Cyrenaicus, Medicus, sagapenus, euphorbiũ, & consimilia. Nonnulla sordidis ulceribus abstergendis conueniunt, qualis est squama ęris, psumq; æs, chalcitis, misy, fori, flos æris, stimmi, concremata omnia. Quædã his uicina sunt, smectica ab exterẽdis sordibus appellata, cuiusmodi est auripigmentũ, sandaracha, & lapidis asij flos. Sunt & astringẽtia, atq; ex his quæ mediocriter id faciunt uehemẽter lippitudini, ulceribus, & defluxionibus eõducunt, nẽpe rosarũ folia, flores, fructus, spicæ nardi phyllũ, crocus, glauciũ, & hypocistis. Quæ uementiorẽ astringẽdi uim repræsentãt, oculorũ claritati conducentibus potissimũ medicinis miscẽtur, cuius generis est omphacium acacia, balaustiũ, satiuæ punicæ flos & galla. Alia concoquũt discutiuntq;, ut myrrha, crocus, castoriũ, lachryma thuris, fœnugræci succus Porrò ex compositis oculorũ remedijs, alia delinuntur, simplicemq; appellationẽ habẽt, alia hygrocollyria, alia hygrocollyria uocantur. Quæ igitur delinuntur, omnem cõprehensam materiã recipiunt, omnibusq; conferũt affectibus: cæterũ uere præsertim præparari debent, æstate siquidem uirtus ipsorũ perspirat euanescitq;, hyeme species gelu rigidæ temperari nequeunt. Conterere autẽ ea oportet liquore non copiosè affuso, ne metallica subsidant, aromata supernatent, uerũ modicè, ut sordiũ modo cõterantur. Aqua uero pluuialis erit, tum quò tenuis sit, tũ quòd modicè astringat Si quidem uino aut succo aliquo læuigare oportet, ipsa quoq; terenda sunt, metallica sanè longo tempore, quæ autem succo constant, exiguo demũ ubi satis læuia euaserint, gummĩ adiicietur, in formam redacta, uasis maximè æris aut uitreis reponentur. Cæterum iis quæ è succo conficiuntur, protinus ut ilicet: metallica uetustate reddũtur meliora. Porrò inter collyria arida quædam cõsumunt exteruntq; callos, ficos, ungueis, scabiosaq; uitia, è chalcitide, ærugine & misy composita: quædã lachrymas mouent, obstructionibus & hebetudini accõmodata, quæ tum ex his tum ex pipere & spica nardi fiunt. Sunt quæ præser uent, tueanturque oculos ab humorum influxu, cuiusmodi ex lapide phrygio, sarcocolla, glaucio, aloe, cadmia, stimmi, croco: omnia in tenuissimum pollinem coacta oculis applicãtur.

At

At liquida collyria fiunt ex melle attico, opobalſamo, oleo ob uetuſtatem tenui, fœniculi ſucco, diuerſorum animalium felle, liquore cyrenaico, alijsque compluribus. Conferunt hebetudini, ſuffuſionique incipienti, medicamenta quæ extenuent, calefaciant, purgentque. Vtendum his eſt, & omnibus acribus, ubi caput repletione caret, ſub dio, aere, puro, auſtrino, non nimis frigido, neque item calido nimium. At agglutinamenta quæ anacolemata græcè dicuntur, ex medicamentis præparantur quæ obſtruunt, opplentq́;, glutinant, ſtringunt, aut refrigerant, aut aſtringunt, ſiccantve, qualis eſt farinæ pollen, manna, terra ſamia, myrrha, cochleæ, acacia, opium, cum candido oni liquore. glutinantur fronti in quibus humor non intra caluariam delitеſcit, ſed extrinſecus affligit.

Collyrium, quod protinus dolorem ſedet monohemeron appellatũ, ad incipientẽ uetuſtamq́; lippitudinẽ.

Acaciæ drach. trigintaſex, gummi drach. trigintaduæ, cadmiæ drach. nigintiquatuor, æris cremati & eloti drachmæ octo, opii, drachma: uino auſtero læuigantur. Medicamentum diſcutit & ſiccat.

Chiacum collyrium.

Minii ſiuopici, gallæ omphacitidis, croci, roſarum recentiũ unguibus exemptis floris quem thylaca uocamus, gũmi, ſingulorum unciæ quatuor, opii, uncia: uino aminæo, aut falerno, aut chio auſtero teruntur. Sit autẽ uinum marinæ expers.

Cygnarium.

Cadmiæ uſtæ elotæq́; unc. ſex, ceruſæ lotæ unc. quatuor, pompholygis tantundem, amyli unc. duæ, tragacanthæ, opii torrefacti, gummi, ſingulorum unc. duæ: aqua pluuiali læuigantur.

Rubens cygnus.

Cadmiæ crematæ elotæ ſextans, terræ ſamiæ quæ aſter dicitur tantundem, ceruſæ triens, pompholygis bes, amyli ſextans, opii ſextans, acaciæ, tragacanthæ, ſingulæ unc. gummi triens: aqua cœleſti ſubiguntur.

Albus cygnus.

Cadmiæ unc. quindecim, ceruſæ unc. ſeptemdecim, opii drach. octo, thuris drach. ſeptem, amyli unc. ſeptem, gummi

mi drachmæ tredecim : aqua cœlesti teruntur.

Pelarion ad ulcera.

CAdmiæ,cerusæ,singulorum drach. uigintiquatuor,acaciæ, opii,singulorum drach. octodecim,gummi, tragacanthæ, amyli,singulorum drach. nouem,myrrhæ drach. tres,æris, croci singulorum sesquidenarius:aqua conteruntur.

Thæon ad oculos sanguine suffusos, & magnos affectus.

CAdmiæ teneræ drach. uigintiquatuor, cerusæ drach. sedecim æruginis rasæ drach. duodecim, stimmi drach octo, aluminis scissi drach. tres chalcitidis ustæ drach. tres, nardi Indicæ drach. quatuor,omphacii drach. duæ, æris drachma,squamæ æris drach. octo, ericæ fructus drach. tredecim, lachrymæ papaueris drach. uigintiquatuor,croci drach. quatuor,castorii drach. tres,myrrhæ drach. sex, lycii Indici,acaciæ,gummi, singulorum drach. quatuor,rosarum recentium drach. duæ & semissis:uino falerno aut surrentino, aut aminæo, aut chio austero perteruntur.inungitur per triduum,aquæ instar dilutum ex fœnugræci succo instillatum,deinde ex ouo aut lacte, postremo aqua crassius.

Collyrium ex decoctis,dia zematon dicitur.

CAdmiæ unc. sedecem,cærusæ unc. octo, amyli,opii, tragacanthæ,acaciæ,singulorum unc. duę, gummi unc.sex: læuigantur decocto rosarum siccarum,meliloti,capitum papaueris dulcis radiculæ, pari singulorum modo.

Collyrium dia hydrias,repellens.

Liquoris qui in uasis cerealibus tophi modo concretus reperitur, libr. tres, cadmiæ ustæ & elotæ libra, cerusæ,pompholygis, terræ samiæ, qui aster dicitur, singulorum elotorum unc. sex,thuris uncia,myrrhæ tantundem,succi lini seminis, herbæ pulicaris, ptisanæ, fœnugræci,singulorum libra tragacanthę unc. sex, gummi libra.

Collyrium Ilambonis.

CAdmiæ unc. octo, pompholygis unc. quatuor, cerusæ libra,tragacanthæ, gummi,opii,singulorum unciæ quatuor: aqua pluuiatili teruntur.

Cinereum, quod ſpodiacon dicitur, ad inflammationes, defluxus, & chemoſin.

THuris, ſtimmi, ſingulorum drach. centum, cadmiæ, ceruſæ, utriusque drach. uigintiquatuor, terræ ſamiæ, papaueris lachrymæ, ſingulorum drach. tres, gummi drach. quindecim: læuigantur oleæ coliculi ſucco. fit autem is in hunc modum: teneriora oleæ folia elota contunduntur in mortario, paululo aquæ ſuperfuſo, per linteolum exprimuntnr.

Collyrium ex oleæ turionum ſucco tenerum, dia thalias uocatur.

THuris drach. quatuor, ſtimmi drach quindecim, cadmiæ drach. uigintiocto, ceruſæ drach. quadragintanouem, terræ ſamiæ drach. octodecim, opii drach. ſex, gummi drachma, plumbi uſti elotiq; drach. octo: excipiuntur oleæ turionũ ſucco.

Dia thalias, ruffum.

AEris cremati drac. duodecim, ſandycis unc uigintiquatuor, foliorum oleæ unc. duæ, opii tantundem, gummi unc. decem, uino ſpathite uel aminæo excipiuntur.

Dia ſmyrnon claudiacum.

GLaucii, ſarcocollæ, ſingulorum drach. quadragintaocto, croci drach. uigintiquatuor, opii, myrrhæ, lapidis hæmatitis, ſingulorum drach. ſex, tragacanthæ drach. quadragintaocto, gummi drach. ſedecim: uino Italico ſubiguntur uſus eſt ex ouo.

Aliud dia ſmyrnon ad rhyadas & ægylopas.

CAdmiæ lotæ, lapidis hæmatitis eloti, ſingulorum drach. uigintiocto, myrrhæ, ſpodij Cypriæ, ſingulorum denarii uigintiquatuor, opii drach. octo, croci drachmæ quatuor (alij octo) piperis albi grana triginta: gummi drach. ſedecim: uino Italico teruntur, ex ouo adhibetur collyrium: ſi uitium ſit recens, aquatum.

Stacticum Proſechij.

CAdmiæ, gummi, ſingulorum drach uiginti, ſtimmi, atramenti ſutorij, ſingulorum drach. octo, opii drach. quatuordecim, æruginis raſæ drach. decem, piperis albi drach. ſex croci drachmę octo, miſyos crudi tantundem, opobalſami drach. quatuor: aqua conteruntur.

Hygidion Ammonij.

CAdmiæ, æris, ſingulorum drach ſedecim, ceruſæ, caſtorii, aloes, croci, ſingulorum drach. quatuor, ſquamæ drachmæ quinque, roſarum floris, plumbi uſti, ſingulorum drach. octo, lycii drach. tres, lapidis ſchiſti drach. quatuor, opii drachmæ decem, acaciæ drach. quadraginta, gummi drach. quadraginta octo: aqua excipiuntur.

Olympos ſeu olympiacum.

ACaciç, ſpicæ nardi, thuris, ſingulorum drach. octo, æris cremati elotiq́;, ſtimmeos uſti & loti, ceruſæ concrematæ lotęque, cadmię, ſingulorum drach. duodecim, myrrhæ, opii arefacti, ſingulorum drach quatuor, croci drach. quinque, æruginis raſæ drach. tres, lapidis, ſchiſti, ſquamæ rubræ, lycii Indici, omphacii, ſingulorum drachmæ, caſtorii, roſarum floris, ſingulorum drach. duæ, phœnicobalanorum drach. quatuor, ſimiliter oſſea palmularum uſtarum ligna numero quinque, gummi unc. quinque aqua pluuiali ſuperfunduntur, in aqua commadeſcent]tresdies totidemq́ue noctis, calami odorati, alterci ſeminis, roſarum ſiccarum, ſingulorum drach. quatuor, phylli drachma.

Nardinum.

CAdmiæ, croci, gummi, ſingulorum drach. trigintaſex, æris uſti drach. octodecim, ſtimmi, acaciæ, ſingulorum drach. triginta, nardi ſyriacæ drach. duodecim, opii, ſingulorū drach. ſedecim: aqua ſubiguntur.

Theodotium minus.

STimmi, acaciæ, ſingulorum drach. uiginti, æris uſti drachmæ octo, ceruſæ drachmæ quatuor, myrrhæ totidem, æruginis drach. duæ, aloes, ſucci papaueris, lyci, ſingulorum drachma: pluuiatili aqua læuigantur.

Rhinarium.

LApidis hæmatitis, lapidis ſchiſti, ſingulorū drach. ſedecim, æris combuſti, cadmiæ, æruginis, ſingulorum drach. octo, opii drach. quinque, chalcitidis drach. duæ, gummi drach. octo, uino excipiuntur.

Xyster.

PVmicis, misyos, ostreorum, singulorum crematorum unc. sex, cadmiæ, opii, chalcitidis ustæ, croci, aloes hepaticæ, castorii, phylli, singulorum drach. duæ, stimmios, acaciæ, singulę unc. ęris combusti unc. quatuor, myrrhæ troglodytidis drach. quatuor, spicæ nardi drachma, cerusæ drac. octo, gummi drach. quatuor: aqua cœlesti superfunditur. Nonnulli etiam uinum miscent.

Hecatombe, ad cicatrices crassas.

CAdmiæ ustæ lotæque, æris cremati & eloti, uniuscuiusque drach. octo, stimmios commbusti, acaciæ rubentis, gummi, singulorum drach. quindecim, aloes, gallæ, æruginis uermicularis, castorii, lycii, spicæ nardi, croci, opii, myrrhæ, cerusæ, hebeni ramenti, chalcitidis, singulorum drachma, rosarū drach. sexaginta: aque pluuiali teruntur.

Collyrium ex cornu, dia ceratos dicitur, Galeni.

PLumbi combusti, cornus ceruini cremati, singulorum unc. duæ, cerusæ, squamæ æris, amyli, thuris, sepiæ testæ combustæ, æruginis, myrrhæ, gummi, singulorum uncia: aqua pluuiali excipiuntur.

Collyrium è thure, dia Libanu nuncupatur.

THuris uncię sex, cadmiæ, pompholygis, terræ samię quæ aster dicirur, amyli, gummi, singulorum unc. tres, cerusæ unc. sex, squamæ æris unc. quatuor, tragacanthæ unc. tres, opii unc. sex: aqua cœlestis adiicitur.

Libanium.

CAdmiæ elotæ, amyli, singul. denarii duodecim, cerusæ tantundē, spodii, pompholygis, terræ samiæ quæ aster dicitur, plumbi usti & loti, tragacanthæ, singul. denarii octo, opii denarii duodecim, gummi denarii quatuor: aqua pluuialis additur, & ouornm uiginti albumina. Sunt qui etiam myrrhæ denarios

Aster magni.

POmpholigis, cadmię, cerusæ, singulorum drach. sedecim, plumbi drach. octo, amyli drach. octodecim, thuris drach. decem, terræ samiæ quæ aster dicitur drach. duodecim, myrrhæ drach. duæ, tragacanthæ gummi, singulorum drach. octo: aqua additur.

Vranium,

TErræ ſamię piperis ſingulorum unc. tres, ſpodii eloti uncia, gummi unc. quatuor, ſtimmios cremati elotiq́ue unc. duæ, ſquamæ lotæ uncia, opij drach. ſex, cadmiæ combuſtæ & elotæ drach. duæ: aqua pluuiatilis admiſcetur. Carnem inducit, repelliťque.

Collyrium ex ſucco fœnugræci.

CAdmiæ, tragacanthæ, ſingulorum unc. octo, ceruſæ unc. triginta, amyli tantundem, opij uncia: lęuigantur ſucco fœnugræci.

Collyrium Cleonis.

POmpholygis, plumbi, ſingulorum unc. quinque, croci ſeſcuncia, ſquamæ æris quod ſtomoma dicitur uncia, gummi unc. duæ: aqua pluuialis additur, aquatum illinitur.

Dia rhodon, hoc eſt, ex roſis, quæ ſeptuaginta duas uncias pendunt.

ROſarum uiridium unc. ſeptuagintaduæ, cadmiæ & uſtæ & elotæ drach. uigintiquatuor, æruginis raſæ drach. duæ, ſpicæ nardi drachma, ſquamæ æris elotæ drach. duæ, ſtimmios combuſti elotiq́ue, opij, myrrhæ, ſingulorum drach. tres, croci drach. octo, amyli drach. duæ, gummi drach. uigintiquatuor: aqua pluuialis admiſcetur.

Album dia Rhodon.

CAdmiæ crematæ & lotæ, ceruſæ elotæ, ſingulorum libra, amyli, opii, tragacanthæ, ſingulorum unc. tres, aloes ſeſcuncia, gummi unc. tres, croci ſeſcuncia, roſarum unguibus detractis unc. ſex: aqua miſcetur.

Callyrium ex aloe, dia aloes nuncupatur.

CAdmiæ, ceruſæ, aloes, ſingnlorum unc. decem, roſarum uiridium unc. ſex, amyli unc. tres, opii uncia, tragacanthæ unc. duæ, gummi unc. tres: aqua pluulatilis adijcitur.

Crocinum dia rhodon.

SPicæ nardi, roſarum ſiccarum, aloes, ſingulorum drach. duæ, alterci albi ſeſquidrachma, croci drach. quatuor & ſemiſſis, glaucii ſex, ſarcocollæ tantundem, opij drach. duæ, tragacanthæ uncia: aqua pluuialis additur.

Nili dia Rhodon.

ROsarum tenerarum drach quatuor,croci drach. duæ,papaueris obolus,gummi drachmæ quatuor:aqua cœlesti excipiuntr.

Lynceus ad claritatem oculorum.

CAdmiæ,æris,cõbusti, guttæ ammoniacæ, singulorũ drach. duodecim,myrrhæ,lapidis hæmatitis, opii thebani, singulorum drach. sex,aloes hepaticæ,fellis taurini,galbani, sagapeni,singulorum drach quatuor,æruginis rasæ,opopanacis, salis ammoniaci,singulorum drachma,gummi drach. sex: aqua pluuiali teruntur.

Proteus ad idem,cicatricesque extenuat.

CAdmiæ, cerusæ,chalcitidis crudę, singulorum denarii quadraginta, piperis sesquidenarius, liquoris cyrenaici drach. octo,croci denarij duodecim,opij thebani denarij decem,sagapeni denarii duodecim,oliuæ æthiopicæ denarii duodecim,auripigmenti,aluminis scissilis,singulorum denarii octo,myrrhæ denarii duodecim suffiminis ammoniaci denarii xx. opopanacis denarii sedecim, opobalsami denarii decem gummi denarii uiginti:aqua pluuiali excipiuntur.

Collyrium ex succo fœniculi.

CAdmiæ drach. septemdecim,atramenti Indici drach.sedecim,piperis longi drach. tredecim,& albi duodecim, liquoris cyrenaici drach. octo, opobalsami drach sex, spicę nardi drach.sex,sagapeni,opopanacis, singulorum drach quinque, opii drach. quatuor,euphorbii drachma,gummi drachma:succo fœniculi læuigantur.

Collyrium ex opobalsamo.

CAdmiæ, cerusæ, singulorum drach. octo, omphacii drach. quatuor, piperis albi unc. sedecim, opii drach. quatuor, opobalsami,gummi,singulorum drachmæ sedecim: aqua pluuialis additur.

Thalasseros.

CAdmię unc octo,æruginis unc. duæ, atramẽti Indici unc. octo piperis albi unc quatuor,liquoris medici uncia,opobalsami unc. duæ gummi unc. sex:aqua adiicitur.

Harmation.

Harmation.

GVttæ ammoniaci, æris combusti, corticis thuris, singulorũ drach. quatuor, æruginis drachma, gummi drach. quatuor aqua cœlesti excipiuntur.

Collyrium malabathrinum, quod & Isotheon dicitur.

CAdmiæ drach. sedecim, ęris usti & eloti drach. quatuordecim, opri, lycii Indici, malabathri, nardi Indicę, croci, aloes, singulorum drach duæ, cerusæ drach octo, castorii drach. duæ myrrhę drach. quatuor, acaciæ, stimmi, singulorum drach. quadraginta: aqua teruntur usus ex ouo.

Crassus ex uino.

CAdmiæ, lapidis hæmatitis, & schisti, singulorum drach. quadraginta, ęris usti drach. triginta, chalcitidis drach. trigintaduæ, papaueris seminis drach. tredecim: papaueris semen aqua decoquitur, succus expressus aliis adiicitur, quæ læuigantur uino spathite uel aminęo.

Aliud ex uino.

AEris combusti, cadmiæ placitidis, singulorum unc. nouem, lapidis hæmatitis eloti unc. sex, croci, myrrhæ, aloes, suffiminis ammoniaci, singulorum unc. tres, lycii Indici, spicæ nardi, singulorum sescuncia, piperis albi grana centum quinquaginta, acacię rubentis unc. nouem gummi unc. tres: uino falerno aut aminęo teruntur.

Collyrium ex duobus lapidibus ad aspritudinem.

LApidis hęmatitis, schistique, cassiæ, singulorum drach. octodecim, æris, cadmiæ, opii, æruginis rasę, singulorum drach. nouem, gummi tantundem, chalcitidis ustæ drach. sex: aqua teruntur.

Aridum collyrium Galeni, quod oculos tuetur.

LApidis phrygii minutim contusi ustique in ollula quousque incandescat, & restincti butyro non ueteri, deinde iterm similiter cremati, exitnctique uino falerno, ac tertium usti & extinctique melle siccatique libra, æris cremati, piperis albi, phylli, singulæ unciæ, stimmi sescuncia: omnibus in læuorem detritis quum medicamentum ab igne auferetur, liquoris balsami non crassi (id enim arescere medicamentum

prohibet) sed lucidissimi unclam inijcies. Vti autem eo conuenit in palpebris duntaxat, sic ut specillo illato tunicæ non attinguntur, sed ut solum medicamentum palpebris apertis illinatur. Inungi autem debet non semel, uerum sæpius, tum ante cibum, tum secundum ipsum, magisque ubi iam lippitudo sentitur. Mirum enim est, quàm omni alio medicamento securius ab iniuria uindicet.

Aridum dia crocu.

SArcocollæ drach. octo, croci drach. quatuor, glaucij tantundem inungitur frequenter die. Nonnulli uerò aloen quoquem scent.

Aliud aridum ad siccam lippitudinem quæ xerophthalmia dicitur, sycosin sepedonas, carnis excrescentias.

CAdmiæ drach. decem, chalcitidis drach. uiginti, piperis grana quindecim, nardi gallicæ drachma: teritur cadmia & chalcitis cum uino: ubi inaruerint, reliqua adiiciuntur, coguntúrq; in tenuissimum puluerem.

Hygra, hoc est, liquidum collyrium, ex Caucalide.

CAucalidis succi, chamædryos, coronopodis, interdum & othonnæ succi par mensura. Est autem othonna magnum chelidonium.

Aliud ad syconsin, quæ est ueterrima palpebrarum asperitudo encanthidas, & excrescentiam carnis.

MIsyos tosti drach. sex, atramenti sutorii drach. quatuor, mellis attici sextarius.

Erasistrati panchrestos hygra, mirifica est in ocularijs uitijs, tonsillis pudendis & auribus suppurantibus.

AEris drach. sex, misyos tosti, myrrhæ, singulorũ drach. tres, croci sesquidrachma, piperis drachma, uini chii & passi cretici, utriusque sesquihemina omnibus in uino læuigatis, dum inaruerint, passum superfunditur, & usque ad melleam spissitudinem incoquuntur.

Agglutinamenta oculorum qui defluxionibus infestantur.

TErræ samiæ, mannæ thuris, myrrhæ, pares modi, oui aqueo excepti, in lintheumq; illiti fronti imponũtur. ALIVD:

Alterci

Alterci feminis drachma, opii tantundem, myrrhæ drach. duæ croci drachma, farinæ pollinis drach. quatuor, ouorum tostorum lutea duo, albumine oui excipiuntur.

De emplastris, & medicamentorum quæ in illa mittuntur coctione, tum qui ceræ modus cũ oleo esse debeat, ex commentarijs Antylli. Cap. XVII.

MEdicamentum quæ emplastra ingrediuntur, alia sunt terrestria, utpote metallica, lapidumq; terræ species, floces, cinis, & conchylia, alia sunt oleamenta, alia lachrymæ, alia liquari possunt: quædam liquores, quædam succi sunt: semina uerò, herbas, & radices pauca recipiunt. Cæterũ ex ipsis emplastris nonnulla sunt uulneraria, quę enæma græcis quod cruentis iniiciantur: colletica, ꝙ glutinent: & catagmatica, quòd fracturis accommodentur, appellamus. Constare autem ex siccantibus non summè, uerum secundi ordinis absoluti, & tertii incipientis, oportet cuiusmodi sunt salix, quercus, cupressus, piceæ & pini cortices, myrrha, thuris lachrima, bitumen, aloe, aristolochia, cinis sarmentaceus, cerusa, spuma argenti, & pleraque ex metallicis. Coqui debent quousq; manus nõ amplius inquinent. Porrò quæ cicatricem ducunt emplastra & ipsa ex siccantibus componuntur, uerũ efficacioribus quàm glutinatoria, quod genus est, æs combustum, squama tũ æris tum ferri, ærugo, chalcitis, æris flos combustus, alumen, galla, plumbago, cadmia, pumex, & ostracea. Discutientia uerò & calefacientibus & siccantibus modicè fiunt, nempe aristolochia, thapsia, oleo ueteri, & raphanino, melle, opobalsamo, pice, resina terebenthina, galbano, sale cõbusto, salis flore. Quæ emolliunt, ex argenti spuma, adipibus, medullis, oleo ueteri, propoli, ammoniaco, styrace galbano, bdellio, mastiche, resina terebinthina, uel radice althææ & cucumeris syluestris, præparantur. Siccantia, ex sulfure, nitro, sale, cinere, & bitumine. Ad extrahendum accommodata, fiunt ex sale, nitro, propoli, ærugine, fermento, stercore, sulfure, terebinthina. Quæ concoquunt ex cera, ladanu, uua passa, amomo, croco, thure, pice, mastiche, Aegyptia, styrace, myrrha, galbano, butyro, œsypo, adipe, ærugine. Pus mouentia, ex hydrelæo, polline, pane triticeo, chondro, butyro, adipe suillo & uitulino, thure, pice, resina. Quæ uerò leniunt, argenti spuma constant, cerusa, oleo, anetho, chamemelo,

mæmelo, amylo, cera alba. Iam uerò enæma dicta, recentibus adhuc uulneribus & fracturis iniici debent, adiutariq; è summa spleniorum parte spongiis posca madentibus simul illigatis:, solui tertio quoq; die, & rursus eadem splenia non alia accommodari oportet. At quæ emolliunt, extrahunt, discutiunt, concoquunt, & pus præterea mouent, post cataplasmatum cerato rumque usum adhibentur. Quæ leniunt etiam per initia statim, summis potissimum partibus applicantur. Cæterum quomodo coquantur, deinceps exequemur.

Basilicum tetrapharmacum.

CEræ, resinæ colophoniæ, picis, seui taurini, pares portiones.

Emplastrum ex succo lini seminis discutiens detergẽsq;.

OLei ueteris depondo, ceræ unc. uiginti, resinæ colophoniæ, adipis suilli, singulorum pondo & dimidium, argenti spumæ pondo, cerusæ unc. sex, succi lini seminis tantundem, farinæ pollinis uncia, thuris unciæ quatuor.

Emplastrum ex melle, dia melitos dicitur.

ARgenti spumæ, ceræ, olei, singulorum lib. quatuor, terebinthinæ resinæ lib. duæ, mellis, adipis suilli, singulorum libra. ALIVD. Argenteæ spumæ lib. sex, olei lib. quinque & semissis, resinæ colophoniæ lib. septem & semissis, ceræ lib. tres & semissis, mellis lib tres.

Emplastrum à succo dia chylon dictum.

ARgenteæ spumæ pondo sex, olei, æstate quidem pondo septem, hyeme uerò pondo nouem, fœnugræci semisextarius, lini seminis tantundem, altheæ teepondo: althæa, seminaque in uiginti aquæ sextariis discoquuntur, quousque paululũ ex ea relictum fuerit, inde succi pondo quatuor, exprimuntur miscenturq; oleo ac incoquuntur dum ebullire desierint, post hæc argenti spuma in tenuissimum pollinem detrita inspergitur, postremo omnia igne non acri excoquuntur usque dum digitos intinctos non inquinent.

Emplastrum ex polline farinaceo, dia gyreos appellatũ.

FArinacei pollinis, guttæ ammoniaci, singulę lib. resinæ è picea derasæ, ceræ, adipis suilli, singulorum lib. duæ, succi lini seminis quod satis est.

Emplastrum ab herbis botanicum dictum.

LApathi rhepelæi, anchusæ chœrospelethi, hoc est, onocleæ, heptanueri, plantaginis, singulorum unc. tres, olei lib sex, adipis suilli tantundem: herbæ oleo excoctæ proiiciuntur, reliqua cum oleo eliquantur.

Emplastrum ex hastula regia, dia asphodelu dicitur.

HAstulæ regiæ radicis succi libra; rosacei, chamæmelini, adipis anserini, singulordm unc duæ, adipis suilli unc. tres, ceræ unc. quatuor.

Emplastrum è fermento abscessus rumpens.

FErmenti, axungiæ, singulorum unc. sex, salis unc. quatuor, piceæ resinæ unc. tres, ceræ unc. quatuor, aphronitri uncia, guttæ ammoniaci unc duæ, mellis unc. sex, saponis unc. duæ.

Emplastrum dothiene.

SVffiminis ammoniaci pondo, nitri Alexandrini unc. sex, aphronitri tantũdem, adipis suilli pondo duo, ceræ totidem resinæ terebenthinæ pondo, olei ueteris uncia aceti quod satis est.

Emplastrum ex radice lanaria, dia struthiu dicitur, strumas discutiens.

ARgenti spumæ, radicis lanariæ, aristolochiæ singulorum triens, galbani, squamæ æris, aloes, singulæ unc mannæ thuris sextans, stillæ ammoniacę selibra, resinæ è picea unc. sedecim, aceti scillini sextarii quatuor, ad aridorũ læuigationẽ.

Smilion ad abscessus.

OLei ueteris sesquilibra, argenti spumæ, nitri rubri, salis ammoniaci, lixiuij è ficu cui calx sit admista: aprotostactos dicitur, resinæ, singulorum libra, galbani, guttæ ammoniaci, singulorum unc. tres, atramenti sutorij unc. quatuor, ceræ unc. sex, æruginis, opopanacis, singulorum uncia, aceti quod satis est: argenti spuma & ærugo in oleo coquuntur dum manus non inquinent, deinde reliqua admiscentur.

Emplastrũ dia scorodon, hoc est, ex alijs ad rumpendum.

CEræ unciæ sex, resinæ colophoniæ unc. quatuor, resinæ

pityinæ hoc eſt ex picea arbore unc. tres,ſeui taurini unc. quatuor,nitri rufi ſeſcunica,allia pura uiginti, olei dimidium ſextarii:allia in oleo excocta proiiciuntur, reliqua miſcentur.

Emplaſtrum dia apyranu ad diſcutiendum.

ADipis anſerini,& fabanorum, ſingulorum unciæ tres, olei ueteris unciæ uigintiſex,herbę pulicaris unciæ tres,urticæ ſeminis radicis apyrani uiridis,ſingulorum libra, ceræ albæ unciæ decem, emplaſtri quod dia chylon inſcribitur unciæ duæ, reſinæ terebenthinæ uncia. Radix apyrani minutim conciſa cum herba pulicari in oleo madeſcit, ſemenque urticæ per noctem & diem: ac ubi excocta fuerint, ipſa quidem proijciuntur:quæ liquari poſſunt,oleo mixta ſoluuntur.

Emplaſtrum pyrine, & ad duritias & ſcirrhos.

ALthææ,palmularum,aut dactylorum qui nicolai dicuntur, ſingulorum libræ duæ, fœnugræci, lini ſeminis, ſingulorũ ſextarii dimidium,chamæmeli,meliloti, palmularum corticis ſingulorũ unc. ſex,uini aminæi ſextarii dimidium, ſpumæ argenti libra,ceruſæ,reſinæ colophoniæ, ſingulorum libræ duæ, ceræ reſinæ,terebinthinæ,ſingulorum libra, olei ueteris libræ quinq;,aquę libræ duæ,panis aridi contuſi cribratiq; lib. quinque: herbæ in uino decoctæ exprimuntur,ſucco, panis immadeſcit,ſequent die læuigatur, argenti ſpuma, ceruſaq; in aqua, deinde oleo iniecto incoquuntur, dum medicamentum digitos non coinquinet,inde reliqua adduntur, ſublatis ab igne panis inditur,ualideque rudicula agitatur. adiunguntur etiã æruginis raſę,& ſalis floris,ſingulorũ unc. ſex, iridis, ariſtolochiæ, ſingulorum unc. ſex, terebinthinæ reſinæ libra.

Pelarion ex ſcoria argenti, dia elcyſmatos dicitur, ad ſimilia abraſis.

CEræ,ſeui taurini,ſingulorum unc. quinque, ſcoriæ argenti unc. ſex,reſinæ colophoniæ unc quatnor,picis, olei,ſingulorum unc. duæ, ſcoria argenti arida læuigatur uino uel ſucco fœnugręci:quòd ſi ſcoria deſideretur, plumbagine utimur.

Emplaſtrum ex althæa, podagricis alijsque duritijs accommodatum.

SVcci fœnugręci,& lini ſeminis,& althęæ,ſingulorũ trepondo,olei dupondo:incoctis uſq; dum ſuccus abſumatur,colophoniæ

phoniæ resinæ pondo adiicitur, item terebenthinæ resinæ pondo, hederæ lachrymæ quadrans: ubi soluta fuerint, & ab igne sublata, ceræ pondo inijcitur, galbani triens: utraq; simul contusa solutaque rudicula agitantur.

Cissinum ad neruorum uulnera, punctus, & maximè diuturna.

SQuamæ rubræ unc. quatuor & semissis, thuris uncia, misyos sescuncia, chalcitidis drach. quatuor, aceti sex: læuigantur æstiuo sole usq; dum acetũ fuerit consumptum, deinde solutis cerę uncias octo, olei octodecim m scet o. Si autem diuisus fuerit neruus & nudus sit, in uicem galbani, resinæ terebenthinæ unc. duæ, induntur.

Melanchlorum ad eadem, & cruentis aptum.

MAlicorii, æris combusti, gallæ, aristolochiæ rotundæ, salis ammoniaci, squamę ęris, aluminis scissi & liquidi, (alii uice liquidi rotundum ponunt) iridis, misyos, attramenti sutorii, chalcitidis, eruginis rasæ, cadmiæ, aloet, myrrhæ, thuris, panacis radicis, argenti spumæ, cerusæ, pares omnium portiones, teruntur in sole æstiuo cum acato diebus pluribus, finguntur'q; pastilli. Emplastrum uerò fit hunc in modum: medicamenti uuc duæ, ceræ unc. sex, olei unc. octo, in neruorum uulneribus ueteris, in aliis communis, remuerantur.

Emplastrum ex senetione, quod dia erigerontos dicitur.

SEnetionis succi lib duæ, olei ueteris sesquilibra, cyprini olei unc. quatuor, axungiæ ueteris libra, resinæ terebenthinæ uncia, galbani semuncia, resinæ piceæ sex, æruginis, thuris, hyssopi medicamenti, singulorum uncia, squamæ æ is scrupula octo, ceræ unc. decem, apochymatis unc. quatuordecim: oleum & succus ad sordium spissitudinem incoquitur cum adipe suillo: arida cyprino lęuigantur, galbanum cũ cera contunditur & caca cabo demittitur, apochyma si quidem siccum fuerit, læue incretum ponderato inspergito'q;: ꝙ si in læuorẽ deteri nequeat, portione olei solutum excipiatur, atq; tũc omnia misceantur.

Emplastrum Mnasæi discutiens.

CEræ, axungiæ porcinæ, singulorum libra, resinæ colophoniæ unc. sex, argenti spumæ lib. duæ: uini generosi lib. quatuor adiiciuntur.

Ariobarzanion,

Ariobarzanion, ad eosdem affectus.

ARgenti spumæ sescuncia, cerusæ libra quincunx, aquæ marinæ unc. uigintiquinque, olei ueteris sesquilibra, buccinorum concrematorum unc. septem & semis, ceræ rufæ unc. nouem, resinæ terebentinæ unc. sex, thuris unc. tres, scrupula tria & dimidium.

Emplastrum ex dracunculo.

CEræ, resinæ colophoniæ, picis aridæ, axungiæ, resinæ, singulorum lib. quatuor, guttæ ammoniacæ lib. duæ, dracunculi radicis lib. quinq; : radix arida læuis aliis solutis inspergitur.

Psitacium.

CEræ, resinæ colophoniæ, adipis suilli, alterci foliorum tenerorum, uel succi eorum, æqualis modus. In Alexandria autem ceræ lib. duæ semis, alterci lib. duæ, axungiæ lib. duæ semis, colophoniæ resinæ lib. decem miscentur, magisq; discutit medicamentum.

Myrsinatum.

ARgēti spumæ, cerusæ, sandicis, plūbi cōbusti & eloti, singulæ unc: ceræ unc. sex, olei myrtei libra, uini quod satis est.

Emplastrum ex cerusa, uel ouis.

CEræ tractæ unc sex, rosacei sesquilibra, argenti spumæ unc. duæ; cerusæ tantundem, amyli unc. tres, ouorum quinque aquata.

Emplastrum, quod liquidum sit parygrum uocatum, Oribasii.

ARgenteæ spumæ sescuncia, cerusæ tantundem, ceræ triēs, pinguis suilli septunx, resinæ colophoniæ dodrans, lini seminis succi, olei, singuli dextantes: mirificè facit ad calcanei rimas, in ulceribus aūt (inquit) uitant, nā ea tetri odoris reddit.

Emplastrum dia Cadmias, cicatricem inducent.

CHalcitidis ustæ unc. duæ, cadmiæ, mannæ thuris, singulorum uncia, ceræ, resinæ colophóniæ, olei myrtei, singulorum libra, uini quod satis est.

Palmulatum, phœnicine dicitur.

AXungiæ ueteris lib. duæ, olei ueteris lib tres, argenti spumæ tantundem, chalcitidis crudæ unc. sex: primum chalcitis cum oleo in pila cōmodiore læuigantur, uel in sole: ubi sor

dium

dium spissitudo facta fuerit, etiam spuma argenti prius detrita superiniicitur, postea adeps: postquam probe in polliuem redactæ fuerint, leni igne incoques, quoad digitos non inquinent, palmarum radicula agitans.

Emplastrum ex Anchusa, ambustis efficax.

CEræ albæ unc. nouem, rosacei unc. octodecim: his liquatis porphyridos anchusæ radicis siccæ læuissimæ uncias quatuor inspergito. ALIVD. Anchusæ radicis uiridis, marrubii, gummi, singulorum unc. tres, decoctæ in olei unciis nouem proiiciuntur, oleo ceræ albæ unc. quindecim superiniiciuntur, omniaque soluuntur.

Emplastrũ ex Pompholyge, pompholygeron appellatũ.

POmpholygis unc. duæ, argenti spumæ unc. tres, læuigantur cum lini seminis succo, adiiciuntur ipsis liquatæ refrigeratæque ceræ unc sex, adipis anserini uel gallinacei unc. duæ, chamæmelini unc. sex.

Thylocotiche, dolorem leniens, ad sedem utilis.

THuris unc. septemdecim, myrrhæ unc. septem, opii drach. quatuor, aluminis scissilis drach quatuor, aluminis scissilis drach. duæ butyri drach. quatuor, ouorum tenuium lutea quatuor, cadmiæ crematæ & elotæ drach. quatuor, pompholygis drach sex, ceræ tyrrhenicæ drach. octo, adipis anserini drach. sedecim, medullæ ceruinæ drac. undecim, plumbi cremati elotiq; drach. nouem, lapidis hæmatitis drach. hyssopi liquidi drach. quatuor: arida læuigantur cum uino Italico quæ liquari possunt, admiscentur.

Emplastrum Amithaonis, ad articulos recenti cicatrice contractos, conuulsoque, est etiam ad extrahendum efficax.

AMmoniaci, ceræ, bdellii, singulorum drach. octo, resinæ terebinthinæ, iridis illyricæ, galbani, singulorum drach. uiginti.

Emplastrum Aristophanium emolliens.

PIcis lib. quatuor, apochymatis lib. duæ, ceræ libra, opopanaeis uncia, aceti hemina.

Emplastrum ex plumbagine ad calidas affectiones.

PLumbaginis unc. quatuor, spumę argenti unc. duæ, cerusæ tantundem,

ſeſcuncia, ariſtolochiæ, æruginis raſæ, ſingulorum unc. duæ & ſemis, dictamni tantundem, colophoniæ pondo, mannæ thuris unc tres, guttæ ammoniaci unc. ſex, propolis unc. duæ, ceræ unc. ſex & ſemis, primum oleum cum argenti ſpuma incoqui debet dum incraſſeſcat, nec digitos inquinet, deinde lebete depoſito æruginem & ſquamam iniicies, rurſus incoques, dum manum non inficiant, iterumq; cacabum ab igne tollens, reſinam & ammoniacum incretum adiicies mouens, donec ferue re deſinant, mox in ignem repones, ac ubi modicè inferbuerint, æs & diphryges admiſcebis, ac rurſus coques uſq; dum firma ſpiſſitudo facta fuerit, deinde ceram iniicies, eaq; diſcocta ut digitos non coinquinet, propolin immittes, his abundè refrigeratis, mox aloen, mannam thuris, dictamnum, ariſtolochiam, gentianã, ſingula læuiſſima inſperges.

Barbara, emplaſtrum quod cruentis protinus uulneribus inijcitur, & fracturarum callos firmat.

BItuminis Iudaici, picis aridæ, ceræ, reſinæ, ſingulorum libra terebentinæ unc. duæ, argenti ſpumæ, uncia, ceruſæ ſeſcuncia, mannæ thuris unc. duę, opopanacis unc. duæ, zingiberis unc. duæ olei unc. tres, aceti quantum ſufficit.

Emplaſtrum ex ſalicibus, dia iteon appellatur, glutinans, cruenta excreantibus, & purulentis efficax: thoracis impoſitum.

MIſyos, chalcitidis, æruginis, ceruſæ, gallæ, aluminis ſciſſilis & rotundi, cretæ ſutoriæ, ſingulorum unc. ſex, ceræ lib. duæ, reſinæ picæ lib. duæ, picis tantundem, malicorii unc ſex, bituminis, lib. duæ, ſalicis foliorum totidem, olei roſacei unc. quatuor, atramenti ſutorii unc. ſex, aceti quod ſatis eſt. ſunt qui terebentinæ uncias nouem addunt.

Emplaſtrum Nicolai ad recentia uulnera, & ſinus glutinandos aptum.

SQuamæ æris unc. quatuor, æruginis raſæ ſeſcuncia, argenti ſpumæ tantundem, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ſingulorum uncia, aluminis ſciſſilis & rotundi, ſingulorum uncia, atramẽti ſutorii uncia, ſulfuris uiui uncia, gallæ omphacitidis unc. quatuor, ſalis ammoniaci uncia, miſyos uncia, origani unc. chamæleontis uncia, cadmiæ botrytidis uncia, ueratri albi uncia, peucedani

peucedani unc. tres, apii ſeminis unc. duæ, ſymphyti radicis ſeſcuncia, ceruſæ ſeſcuncia mandragoræ ſucci ſemuncia, chalcitidis ſeſcuncia, terræ ſamiæ, quæ aſter dicitur uncia, thuris maſculi uncia, aloes uncia, bdellii unc. duæ, opii thebani tantundem, zingiberis troglodytici ſemuncia, ſtillæ ammoniacæ uncia, fœnugræci unc. ſex, perdicii herbæ ſucci unc. ſex, ceræ flauæ unc. tres, reſinæ colophoniæ lib. duæ, reſinæ pityinæ hoc eſt è picea libra polentæ tantundem, maſtiches unc. ſex, picis nigræ lib. duæ, olei ueteris libra ſtyracis unc. opopanacis ſeſcuncia, aceti quod ſatis eſt.

Icesios ad ſtrumas, abſceſſus, lienem, articulos, & coxendicum dolores.

ARgenti ſpumæ denarii centum uiginti, olei ueteris ſextarii duo, aceti ſextarius, æruginis ſeſquidenarius, piceæ corticis denarii octo, chamæleontis radicis, euphorbii, hypociſtidis ſucci, propolis, zingiberis, heleni, pyrethri, ſingulorum denarii ſedecim, ceræ lib. tres.

Emplaſtrum Neronis, ad ictus, omnemque particularum carnoſarum dolorem.

OLei ueteris ſeſquilibra, argenteæ ſpumæ libra, ceræ reſinæ piceæ, ſingulorum unc. ſeptem & ſemiſſis, guttæ ammoniaci unc. quatuor, ceruſæ tantundem, galbani, mannæ thuris, zingiberis, thuris, ſingulorum uncia.

Oxera, multiplicis uſus.

PIcis aridæ lib. duæ ceræ libra, guttæ ammoniacæ uncia, reſinæ terebinthinę ſelibra, galbani unc. duæ, mannæ thuris unciæ duæ, aceti ſeſquiſextarius.

Aceratos, hoc eſt ceræ expers, emplaſtrum Galeni, glutinat, concoquit, ulcera ad ſuppurationem perducit, ex ricinino aut ueteri oleo, medicaminis in linteolos illiti modo, ſolutum.

ARgenti ſpumæ trepondo, olei ricinini, aut ueteris pondo quatuor, aceti quàm acerrimi dupondo, æris ſquamæ nigræ chalcitidis, æruginis, ſinguli ſextantes: argenti ſpuma cũ oleo incoquitur, dum ſtrigmenti fiat ſpiſſitudo deinde metallica compluribus diebus ex aceto læuigata adiciuntur.

Emplaſtrum

Emplastrum ex metallicis.

CHalcitidis uncia, misyos unc. duæ, squamæ æris unc. tres, thuris tantundem, colophoniæ unc. duæ, galbani sescuncia, ceræ libra, olei quincunx, aceti quod satis est.

Armenia, fracturis accommadata.

CHalcitidis unc. quatuor, squamę æris un. duę semis, ęris cremati uncia, thuris unc. duæ, olei lib. aceti tãtundẽ: coquũtur metallica in oxelæo, dũ manũ nõ inquinẽt, inde thus adiicitur.

Melæne Serapionis.

SPumæ argenti libra, ceræ unc. septem, guttæ ammoniaci unciæ tres & semis, galbani, æruginis, singulorum denarii nouem, resinæ colophoniæ unc. septem, myrrhæ drach. olei sesqui hemina: argenti spuma cum oleo incoquitur quousq; digiti in tincti non inquinentur, deinde adiciuntur reliqua.

Anicetos, ab insuperabili ui appollatum emplastrum, glutinat, discutit, squamas separat, & ad articulos recenti cicatrice contractos ualet.

BAccarũ lauri, iridis aridæ, thuris, singulorũ drach. sexaginta, æris cõbusti drach. uiginti, nitri, salis, ammoniaci, singulorũ drach. uiginti, pyrethri, herbæ pediculariæ, seminis roris marini, grani gnidii, sinapis, columbarũ stercoris, aristolochiæ, cumini, æruginis, iunci quadrati, erucæ seminis, singulorũ drac. octo, aceti heminæ duodecim: læuigãtur sub æstu caniculæ, quo usq; acetũ cõsumatur, deinde decocti caricarũ crassissimi unc. nouẽ addunrur, quibus mixtis pastilli fiunt, siccantq́; ubi utendum est, pastillorum ipsorum unc. duæ læuigatæ aceto miscentur, resinæ unc. tres, ceræ tyrrhenicæ unc. duæ, olei tantundem.

Emplastrum ex lolio, dia arcu dicitur.

PIcis lib. duæ, resinæ piceæ unc. nouem, ceræ tyrrhenicæ unc. quinque, olei unciæ tres, bituminis increti unc. duæ, lolii farinæ sextarius, aceti quantum sufficit.

Emplastrum ex liquore sycamino.

ARgenti spumæ, picis aridæ, seui taurini, singulorum unc. octo, terebinthinæ unc. tres, ceræ unc. quinq;, æruginis rasæ, opopanacis, galbani, singulorum uncia, olei ricinini, aut susini, aut admodum ueteris hemina, picis liquidæ tantundem, liquoris sycamini cuius fructus sycomora dicuntur, hemina.

Emplastrum

Emplastrum à duplici colore dichromon appellatum.

AEris combusti, aluminis scissilia guttæ ammoniacæ, singulorum uncia, ceræ libra, resinæ colophoniæ libra, seui suilli libra, aceti, quod satis est.

Inde conglutinans ad ulcera quæ serpendo depascunt, & sanguinis sputum.

CEræ, resinæ frixę, picis aridæ, bituminis liquidi, zacynthi, singulorum libra, cerusæ, chalcitidis, misyos, cretæ sutoriæ, aluminis scissilis & rotundi, gallæ omphacitidis, singulorum unc. sex, aceti quod satis est.

Emplastrum ex cinere aspidum, discutit strumas & podagras.

REsinæ terebinthinæ, lapidis hæmatitis, bituminis Iudaici, singulorum drach. trecentæ sexaginta, ceræ, baccarum lauri, guttæ ammoniacę, aphronitri, seui uitulini, singulorũ drach. trecentæ quadraginta, lapidis pyritis, calcis uiuæ, singulorum drach centum quadraginta, cineris aspidum totidem, olei ueteris heminæ duæ: refrigerato medicamento cinis inspergitur. fit etiam sine cinere, quod nonnulli eum auersentur, & nihilominus etiam efficit.

Leæna, siccat discutitque.

SVffiminis ammoniaci, plumbaginis, singulorum drach. centum, sinapis drach octo, chamæleontis radicis drach. sedecim, resinæ colophoniæ drach. centum, squamæ æris, lanariæ radicis, singulorum drach. quinq;, euphorbii, æruginis, singulorũ drach. octo, aristolochiæ drach. sedecim, pyrethri drach. octo, olei ueteris hemina, raphanini quantum sufficit.

Aliter leæna noxia educit in superficiem, humorisque euacuat.

ATramenti sutori unc. duæ, auripigmenti uncia, ueratri nigri, thoracum cantharidum, singulorum, sesquidrachma, sandarachæ unc. tres, ceræ sesquilibra, resinæ frictæ libra, olei heminæ duæ.

Macedonium.

CEræ, resinæ colophoniæ, picis, seui taurini, lachrimæ thuris, pares portiones: eliquatis, ac sublatis ab igne lachrima thuris inspergitur.

Sphærion

Spherion ad ardores.

CErusæ,argenti spumæ,calcis niuę,singulorum unc. tres,ceræ sescuncia,aluminis berenicarij,rosacei,singulorum uncia: liquefacta aridis superfunduntur, ac orbiculi formantur, quum usus incidit, olei uncias sex liquato cum duabus ceræ, adiicitoq; medicamenti unciã & agitato: refrigeratũ ex aquæ unciis nouem contundito,ego etiã ternas rosacei uncias addo.

Emplastrum ex ochra, inflammationem arcet, tum sponte,tum in iudicio tortis idoneum.

OChræ atticæ lib.duæ,cretæ libra,argenti spumæ unc.octo, uino læuigatæ cerę,resinæ colophonię,picis, resinæ piceæ, singulorum libra,resinæ terebenthinæ unc. octo,olei lib duę, hunc in modum soluuntur:ceræ libra,olei ueteris lib.tres,medicamenti libra uino contunduntur.

Emplastrum ex cedria glutinat, discutit, abstergitque.

CEræ,picis aridę, singulorum libra, resinæ colophoniæ unc. octo,cedrini liquoris unc. sex:liquata simul incoquuntur, dum digitos non coinquinent.

Aliud emolliens.

CEræ, picis,singulorum unc.octo, resinæ colophoniæ drac. uigintiquinq;, propoleos drach. semptemdecim, cedrini liquoris drach. uiginti.

Emplastrum ex punice. ad cicatricem ducendam.

MYrtei,lib. duæ, ceræ libra, pumicis cremati uinoq; restincti drach. sex, squamæ ferri quod stomoma dicitur drach. sex,ęris usti, cimolię, singulorum drach quinque: super linamentum spongiamq; ex aqua accommodato.

Emplastrum paula,strumis & bubonibus efficax.

CEræ,resinæ colophoniæ,nitri,singulorum libra.

Emplastrum ex nitro ad carbunculos.

NItri tosti unc. tres,ceræ,olei,resinæ colophoniæ,singulorũ sesquidrachma, liquoris cyrenaici aut medici drach. decem:imponitur in linteolis,solutum.

Emplastrum ex anemone.

ANemonę unguibus detractis unciæ duæ, cerę unc. quinque, olei uncię quatuor, resinæ uncię quinque & semis,

colophoniæ resinæ libræ duæ & semis.

Emplastrum Macherionis uiride, ad coxendicum cruciatus, articulos infarctos, & abscessus.

Opopanacis, galbani, æruginis, myrrhæ, iridis, guttæ ammoniaci, aristolochiæ, singulorum uncia, resinæ terebinthinæ, ceræ, olei omphacini, singulorum unc. septem.

Viride aliud simplex.

Resinæ lib. tres, ceræ libra, æruginis rasæ selibra, thuris drac. uigintiquinque, aceti quod satis est.

Aliud uiride, ad humida uitia, & carnis excrescentias.

Resinæ colophoniæ unciæ sex, æruginis rasæ sescuncia, ceræ unciæ duæ, salis cappadocii uncia, rosacei unciæ duæ, aceti quantum sufficit.

Peganera ad pleuriticos.

Rutæ uiridis pondo, butyri sesquipondo, resinæ terebinthinæ pondo & quadrans, hyssopi medicamenti tantundem, opopanacis quadrans, galbani tantundem, anethi pondo.

Emplastrum dia stactes, hoc est, ex lixiuio, coxendicum doloribus, articularijs, & tumoribus œdema referentibus utile.

Ceræ, olei ueteris, lixiuii quod habet calcem admistam, singulorum libra, resinæ frictæ, nitri alexandrini, nitri albi, resinæ terebinthinę, singulorum unc. sex: utrunque nitrum lixiuio teritur.

Emplastrum è nitro ad abscessus, scyrrhos, & tumores.

Olei ueteris, ceræ, aphronitri, saponis, lixiuii, singulorũ lib. resinæ, terebinthinæ unc. sex, galbani, propolis, guttę ammoniaci, singulorũ unc. præparatur quemadmodũ superius.

Emplastrum ex sale, dia halon dicitur.

Ceræ unciæ quatuor, olei libra, salis communis unciæ quatuor, aphronitri tantundem, cerusæ unc. octo, aceti unc. duæ, ad arida conterenda. ALITER. Salis communis, nitri, singulorum unc. quatuor, ceræ, olei ueteris, singulorum unciæ sex, aquæ marinæ quod satis est.

Emplastrum dia pternes, ex perna, tophos soluit.

Pernæ suillæ ueteris pinguis, guttæ ammoniaci, casei ueteris uaccini

uaccini aut caprilli,seui taurini,apochymatis quæ est nauis rasura,singulorum libra,medullæ ceruinæ unciæ octo, hyssopi cerati unc tres,cyprini olei unc.sex, uini Aegyptii quod satis est.

Emplastrum dia cinnabareos, hoc est, ex cinnabari ad tophos aliosque omnigenos tumores induratos, dicitur pamplethes.

ARgenti spumæ libra,olei ueteris sextarius,squamæ æris uncia,æris usti tantundem,cinnabaris scrupula octodecim,lapidis magnetis uiui uncia,lapidis phrygij drach. sex,lapidis pyritis,cadmiæ,æruginis rasæ,thuris,singulorum uncia,diphrygis unc. duæ, aloes sescuncia, galbani tantundem, lapidis onitis scythici scrupula octodecim,lapidis hæmatitis uncia, propolis libra scrupula uintiocto,ceræ unc. septendecim,lapidis perdicitis uncia, (in alio perdiciati habet) betonicæ uncia scrupula octo,gentianæ uncia,aristolochiæ longæ & rotundę drach.quatuor,chamæleontis nigri uncia, dictamni scrupula quadragintaduo,resinæ aridæ libra,seui struthiocameli libra: lapides cum spuma argenti teruntur seorsim, adiectis salis floris libris duabus,donec totum absumatur.

Emplastrum ex auellanis, dia leptocaryon dicitur, ad articulorum tophos probatum.

LIxiuii quod calcem habet adiectam unc. sex, auellanarum partis interioris unc.duæ,aphronitri unc. sex,olei ueteris libra,saponis gallici unc quatuor,mellis unc. octo,ouorum sex aquata,ceræ unc. decem,resinæ terebinthinæ unc. duæ: læuigantur ex lixiuio.

Dia turpænes ceratum ad podagram, dolorem leniens mirabiliter.

QVinto Martii mensis,die, olei cõmunis sextarios,duos lebeti in domo subterranea infundito, coquitoque lignis e uite:ubi inferbuerit, turpenæ marini piscis libram adiicito,asphalacis animantis,quod nonnulli madamudam uocãt, sanguinis uncias quatuor, incoquitoque dum carnes piscis dissoluantur aut torreſiant,deinde exemptis illis,olei & ceræ momentum adiicito in spissitudinem, ut mollissimum fiat ceratũ, quod linteolo illitum impones.

Emplastrum ex urina muli, podagricis utile.

VRinæ muli sextarii quatuor, argenti spumæ lib. duæ, olei ueteris mystrum, trita diu omnia ut strigmenti spissitudo fiat, incoquito donec digitos non inquinent.

Emplastrum ex lapidis asii flore philagrij ad scyrrhos.

PEucedani radicis, asij lapidis floris, si non adsit, salis, guttæ ammoniacæ, lanarum succidarum crematarum, singulorum uncia, aristolochiæ rotundæ, pumicis, canini stercoris, æruginis rasæ, squamæ æris, misyos, singulorum scrupula octodecim, castorij tantundem, myrrhæ unc. tres, aceti quàm acerrimi tantundem, ceræ unc. duodecim, & semis, resinæ e picea, picis brutiæ, singulorum unc. octodecim, semis scrupula sex, olei ueteris quod sufficit.

Ex eodem Galeni.

CEræ, resinę terebenthinæ, singulorũ libra, lapidis asij, mannæ thuris, singulorum tres unc. cyprini unc. duæ, aquæ lixiuiæ quantum satis est.

Emplastrum ex salis flore, articularijs in declinatione accommodatum.

REsinæ terebinthinæ, resinæ frictæ, resinę è picea, ceræ, singulorum libra, picis aridæ, aluminis scissilis, salis floris, singulorum selibra: coquuntur in lebete.

Emplastrum quod nutriendæ ulcerum carni est.

ROsacei, resinæ terebenthinæ, mellis, singulorum unc. duæ, cerusæ, butyri, singulorom uncia, alii etiam thuris unciam addunt.

Emplastrum Italicum ad purgandum sordida, inducendumque carnem.

ERinæi (dico autem sylnestris ficus) tenerum corticẽ oleo excoctum proiicito, ceræ rufæ quantum satis est in oleo liquefacito, in linamenta illito utitor.

Entaticon, quasi dicas intensorium.

SAtyrii, pudendi ceruini, scinsci caudæ, singulorũ drach. duę, ærucæ seminis, pyrethri, seminis rorismarini, ceræ, singulorum drach. quatuor, resinæ terebenthinæ drachma, oua passerum troglodytarum tria, stelliones transmarini tres, olei laurini uel irini quod satis est: macerantur uini in aceto stelliones ad dies

ad dies triginta,uase cui insunt in fimo defosso.

Chryse,cruentis uulneribus accommodata.

THuris,aluminis scissilis singuli sextantes,colophoniæ resinæ libra, olei quadrans auripigmenti sextans, aceti cum oleo mixti,quod satis est.

Catagmatice quod est fracturis idoneum medicamentum, Oribasii.

PIcis brutiæ libra,unc. quatuor,argenti spumæ tantundem, thuris unc. octo,resinę terebenthinæ unc. quinq;, seui tauri libra,unc. quatuor, galbani, opopanacis, singulorum uncia,ceræ unc. quatuor,olei ueteris libra, aceti unc.quinque.

Catagmatice ad fracturas cum uulnere citraque id factas,ex commentarijs Heracleti.

PIcis aridæ mina,argenti spumæ tantundem, mannæ thuris minæ dimidium,seui uitulini mina,ceræ tyrrhenicæ uigintisex,opopanacis unc. octo,æruginis rasæ,æris cyprii,singulorum minæ quinq; & decima eius portio, resinæ terebinthinæ sesquimina & quinta portio,æris uncia,recinini,aut olei ueteris hemina,aceti hemina semissis.

Liquidi hyssopi medicamenti præparatio.

SErtulæ campanæ unc. quatuor,cardamomi unc. duæ,lanarũ bene sordidarum unc. sex:macerata in uini duobus sextariis ad triduum incoquito,dum paululũ fuerit reliquum. his ablatis miscentur uino olei unc.tres, coquunturq; dum exiguum supersit, atq; uino etiam tunc adiiciuntur resinæ colophonię unc. decem, terebinthinæ tantundem: nonnulli uerò & ceræ dextantem miscent,hyssopi herbæ unciam, aliisq; incoquunt: alii lanas uino eluunt: ubi desiccarint, uinũ cum sordibus lanarum addunt, quas pinon etiam appellant quum usus incidit; treis ex eo uncias mittunt,tum reliqua ut comprehensum est.

De Malagmatis & epithematis. Cap. XVIII.

INter ea quæ malagmata dicũtur,alia mediis corporis partibus iniiciuntur,lõga inflammatione conflictantibus, aut induratis, aut æstu flagrantibus, aut perfrictionem fluxionemve expertis:alia articulis quibus humores sint impacti uel neruis refrigeratis, uel etiam aliis particulis scirrho obsessis

cõgruunt de his igitur tum in capite de emplaſtris tractatũ eſt tum ubi ad acopa uentum erit diſſeretur. Porrò inter malagmata mediis corporis regionibus accommodata,) epithemata propriè nuncupantur) quæ quidem ſtomacho,& iocinori admouentur, qualiacunq; illa fuerint roborantem ex aſtringentibus uim poſtulant. Sine his etenim uitæ aliquod diſcrimen intulerint, cum illa nempe ſtomachus & iecur communes aliarum partium alimenti,ſint officinæ. Quamobrẽ eiuſmodi medicamenta ex aromatis potiſſimum conficiuntur. Stomacho igitur iniici debent,ſi non concoquit,aut infirmatur, aut inflatione laborat,malagmata ex ſeminibus,meliloto,aloe, abſinthio,ſampſucho,nardo,& maſtiche. Iecori autem ex myrobalano confecta,ammoniaco,pinguibus,& chamæmelino. At lieni applicantur,quæ conſtant calce uiua, auripigmento, cappari,ſalicibus,cardamomo,ærugine,ammoniaco,& aceto: iis autem qui alui fluore laborant,ex œnanthe,alumine, melino, & aliis aſtringentibus præparata. atq; hæc etiam per abuſionem communiter malagmata nominant,& ſi diuerſam à molliendo uim repræſentet. Si uerò ardor uiſcera urgeat, in febribus ardentibus,ex croco competunt malagmata,roſaceo, ſucco lini ſeminis,aut intybi,aut herbæ ſeminalis, adipe ſuillo, & ſpuma argenti:ſi perfrixerunt,ea quæ opobalſamum,phyllum,caſamum,& piper recipiunt. Pectori,quum ſanguis eiicitur,proſunt aſtringentia ſiccantiaque,ex alumine,ſalice, & bitumine. In tabe quæ phthiſis dicitur, conducunt ex baccis lauri,marrubio,cardamomo, & lixiuio confecta.

Malagma ex ſertula campana, dia meliloton dicitur.

CRoci,nardi gallici,iunci anguloſi,cardamomi, iridis, myrrhę, ſingulorum unc. duæ, ſertulæ campanæ libra, ſtillæ ammoniacæ tantundem,ceræ lib. tres, reſinæ terebinthinę libra,olei cyprini lib. tres,gleucini lib. duæ,bdellii unc. ſex,nonnulli etiam cyphi uncias duas addunt,uini quod ſatis eſt.

Polyarchion ex commentario Galeni de compoſitione medicamentorum ſecundum locos.

CEræ,reſinæ terebinthinæ,bdellii ſuffiminis ammoniaci,cardamomi,iunci quadrati,ſingulorum mina, ſertulæ campanæ,amomi,nardi Indice,croci,myrrhæ, thuris, xylocinnamomi,ſingulorum drach. uigintiquinque, olei cyprini hemina,
uini

uini Italici quod ſatis eſt: præparato acutitor, interim meraco, interim cerato quod ex cyprino fit, ſoluto.

Aliter polyarchion.

XYlobalſami, coſti, iridis, iunci quadrati, myrrhæ, iunci rotundi floris, cardamomi, thuris, ſpicæ nardi, maſtiches, ſtyracis, bdellii, amomi, phylli, croci, caſſiæ, pyrethri, ariſtolochiæ longæ, ſingulorum uncia, guttæ ammoniacæ ſeſcuncia, reſinæ frictæ tres unc. reſinæ terebinthinæ libra medullæ ceruinæ unciæ duæ, ceræ lib. duæ, opobalſami unc. ſex, uini unciæ octo.

Philagrianum.

CRoci ſeſcuncia, aloes, ammoniaci thymiamatis, bdellii, ſtyracis, ſingulæ unc. adipis anſerini ſextans, hyſſopi medicamenti triens, palmularum ſextans, ceræ libra, nardi ſelibra, melini unc. ſex, uini quod ſufficit ad ſicca læuiganda: per triduum macerantur mouenturque rudicula ter die, deinde incoquuntur oleo, ſecundo die cardamomum aqua pridie maceratum, tertio autem crocus, uino. Nonnulli cum croco etiam alias quinque myrrhæ uncias adijciunt: illis autem exemptis, oleũ purum reponunt, omni uero ſpecierum fæce in paſtillos coacta ſiccataque id habent quod crocomagma, dicitur.

Mendeſium.

DIctum eſt Mendeſium quòd in Aegypto reperiatur, ubi & Mendes, hoc eſt, caper colitur. Recipit autem olei balani ni libram, alias ſextarios decem, myrrhæ, caſſiæ fiſtulæ, ſingulorum uncias treis, reſinæ terebenthinæ libram, in alio, ſextarios decem, cinnamomi uncias treis: hoc non decoquitur, ſed aridis inditis diebus ſexaginta agitatur, inde liquefacta terebinthina in partem olei mittitur, poſtea rurſus diebus aliis ſeptem mouetur, atq; ſic reconditur.

Marciatum.

MAſtiches, ceræ, ſtyracis, ſingulorum unc tres, hyſſopi medicamenti ſemuncia, opobalſami ſeſcuncia, nardini, gleucini, olei omphacini, ſingulorum unc. tres, medullæ ceruinæ ſeſcuncia, terebinthinæ uncia.

Iniectio prima dia omphacos.

ASpalathi, rudiculæ palmarum, ſertulæ campanę, iridis, iunci rotundi floris, xylobalſami, roſarum ſiccarum, calami aromatici, ſingulorum unciæ tres, olei omphacini

lib. decem, uuæ immaturæ ſucci tantundem.

Iniectio ſecunda, ex caryophillo.

AMmoniaci, ſpicæ nardi, coſti, caryophyll, caſſiæ, caſami, ſingulorum unc. tres, in alio etiam habetur arnabo unc. tres uini quod ſufficit.

Iniectio tertia.

THuris, guttæ ammoniaci, ſtyracis, bdellii, myrrhæ, maſtiches, ſingulorũ unc. tres, uini quod ſatis eſt, ceræ albæ unc. quinque, opobalſami unc. ſex, nonnulli uncias octo. Primæ iniectionis medicamenta, pridie in uuæ acerbæ ſucco oleoque macerantur, ſecundæ ſeorſim in uino aminæo aut alio ueteri, ac odorato, mouenturq; quotidie rudicula palmea: tertiæ ad triduum, poſt quod in cacabo nitente primum in ectonis primæ medicamenta incoquuntur, quouſq; pauxillum ſucci uuæ acerbæ relictum fuerit: mox ſecundæ iniectionis ſpecies cum uino immittuntur, rectius autem fiet ſi prius aliis exemptis, puro deinde oleo ipſæ adiiciantur, coquanturq; donec paululum uini ſuper ſit, ne aduratur oleum: ſublata ab igne eximito, ſuperque adiicito rurſus oleo puro tertiæ iniectionis medicamenta, prius ex uino in pila ſoluta præter ſtyracem quemadmodum prædixi, hic enim cum aliis inditus promptè ſoluitur. Coques autem carbonibus quouſque bene habere tibi uideantur: ſublata ab igne refrigerari ſinito, inſequenti die exceptis diligenter ex oleo calfactisq; abundè ſuper ignem ceram adiicito, inde ſublata rudicula agitato, ubi refrixerinto, pobalſamum admiſceto, & uitreis uaſis reponito.

Gleucinum, iniectio prima.

OLei ſextarii decẽ, muſti aminæi ſextarii ſex. aſpalathi unc. quatuor, palmæ fructus operimenti quod ſpathe dicitur unc. ſex, iunci rotundi floris tantundem, ſertulæ campanę unc. quatuor, roſarum uncia, myrrhæ unc. tres, foliorum lauri unc. duæ, arboris thuris unciæ ſex, xylobalſami totidem, inulæ campanæ unc. ſex, ariſtolochiæ longæ unc. tres, iridis tantundem: hæc macerantur in muſto.

Altera iniectio.

NArdi gallicę unc. quatuor, caſami, qui eſt balſami fructus unc. duæ, cyperi, caſſiæ, ſpicæ nardi, aſari, amomi, coſti, ſampſuchi, ſingulorum unc. tres, calami aromatici, caryophylli,

phylli,

phylli, singulornm uncia, cardamomi unc. quatuor, balsamum uino odorato madescit.

Iniectio tertia.

MAstiches triens, myrrhæ troglodyticæ, bdellij, singuli sextantes, ladani quadrans styracis liquidi, thuris masculi, singuli trientes, opobalsami selibra, nonnulli & croci sextantē addunt, præparatur quemadmodum medicamentum ex uua acerba, nisi quod ceram non recipiat, hic autem septem diebus oportet species duarum iniectionum macerari.

Nardus cizicine, iniectio prima.

OLei primi meriti sextarij decem, aspalathi, cypiarum inulæ campanæ, iridis, xylobalsami, aristolochię, cardamomi, iunci rotundi floris, singulorum unc. sex, sampsuchi unc. quatuor, herbæ sabinę unc. duæ, nonnulli & calami odorati uncias duas immittunt: hæc in uini odorati sextarijs quaternis commadescunt.

Altera iniectio.

CAssiæ, casami, arnabo, singulorū unc. duæ, spicæ nardi unc. tres, caryophylli uncia, costi, amomi, singulorum unc. duæ nonnulli etiam nardi gallicæ uncias duas addunt, atq; hæc in uino macerantur.

Tertia iniectio.

MYrrhę troglodyticæ, aloes, thuris, singulorum unc. duæ, styracis unc. tres, mastiches unc. qaatuor, opobalsami unc. sex, quidam & croci uino læuigati unciam miscent. pręparato & hoc sicut comprehensum est.

Decamyron.

SPicę nardi, phylli, euphorbij, piperis, costi, adarces, singulorum uncia, mastiches sescuncia, opoballsami unc. sex, nardini libra, ceræ lib. tres.

Pentamyron.

STiracis uncia, mastiches unc. duæ, ceræ albæ unc. tres, opopanacis unc. quatuor, nardini unc. quinque.

Euodes, à grato odore dictnm.

CRoci, aloes, mastiches, absinthii, styracis, œnanthæ, casami, caryophylli, singulorum unc tres, nardi libra, ceræ tantundem, melini unc. sex, palmulæ, duodecim, uini quod satis est.

Baion.

Baion.

CArdamomi,cassiæ,œnanthæ, nardi gallicæ, balaustiorum, propolis,singulorum scrupula octo,herbæ sabinæ, casami, amomi,singulorum scrupula sex, iunci rotundi floris scrupula octodecim,iridis scrupula quatuor,caryophylli sesquiscrupulũ, suffiminis Crinati unc. duę,thuris,myrrhæ, singulorũ uncia,ladani unc. sex,bdellii,mastiches,aloes,nardi,olei lentiscini,singulorum semuncia,resinæ acernæ quæ zygia dicitur, resinæ piceæ,resinæ terebinthinæ,singulorum unc. tres,opobalsami uncia,guttæ ammoniaci scrupula sex,ceræ unc. sex:œnanthino liquida læuigantur, aridaque tonsa in alio exemplari piperis quoque scupula octodecim inuenio: nonnulli & moschi scrupulum unum addunt.

Galenium.

CRoci semuncia, aloes uncia, mastiches tres unc. absinthii seminis scrupula octo,œnanthes tantundem,palmulæ maiores tres,cerę unc. tres olei melini unc. sex.

Erythrium.

STyracis unc quinq;, malorum cotoneorum unc. uiginti, masuchę uel masuphii,croci,singulorum drach. decem, psichæ,cyphios,singulorum drach. quinque, œnanthæ unc. duæ semis,casami,absinthii, singulorum drach. decem, caryophylli scrupula quindecim, guttæ ammoniaci scrupula decem, opobalsami scrupula sex & semis,nardi unc. quinque, resinæ colophoniæ,gleucini,melini,singulorum unc. decem,rosacei drachmæ decem,propolis unc quinque,resinæ terebinthinæ unc.decem,mellis cochlearia decem,phylli drach decem, spicæ nardi tantundem, ceræ unc septem & semis: uino falerno aut aminæo conteruntur.

Malagma Nili ad lienem, omnemque duritiem.

CEræ pondo,guttæ ammoniaci pondo, olei cyprini pondo, croci semuncia,secundum alios unc aceti quantũ satis est.

Citrinum.

CEræ resinæ,colophoniæ, singulorum libra, suffiminis ammoniaci,auripigmenti,calcis,aluminis, aceti, singulorum cyathi octo,læuigantur arida in aceto.

Malagma

Malagma quod ad Cureum autorem refertur.

PIcis aridæ libra, ceræ, resinæ piceæ, guttæ ammoniaci, nitri, baccarum lauri aridarum, seui taurini, singulorum lib. duæ farinæ fœnugræci; sextarius, pollinis frumentacei tantundem, chamæleontis nigri radicis siccæ libra.

Malagma ex stercore caprillo Oribasii, ad lienosos, hydropicos, & iecur in duratum.

CYprini, aut uetustissimi olei lib. tres, ceræ lib. duę semis, fimi caprarum, baccarum lauri cortice detracto, iridis illyricæ, singulorum sextarii decem, resinæ terebinthinæ libra, sinapis, nitri, cyperi, raphani seminis, capparis radicis corticis, singulorum unc. tres, cucurbitæ syluestris carnis unc. duæ, fœnugræci uncia: interim arida excipiuntur liquidis, interim aceto macerata: quòd si aluus profluat, cucurbita iniici non debet.

Ex fimo caprillo sphongion, hydropicis efficax.

PIcis brutiæ lib. duæ semis, nitri libra una, cucurbitæ syluestris carnis, pyrethri, opopanacis, cocci gnidii, singulorum unc. tres, capparis radicis corticis, thuris, iridis, adipis taurini, elaterii, squamæ æris, apii seminis, lathyridum, singulorum unciæ sex, baccarum lauri sextarii dimidium fœnugræci farinæ semuncia, fellis taurini unc. duæ, olei cyprini sextarij dimidium, ceræ libra, resinæ frictæ lib. tres, caprilli stercoris montani, cachryos, cyper, cardamomi, singulorum unc. sex.

Ex baccis lauri.

CEræ, resinę, picis, baccarum lauri, seui taurini, singulorum libra, nitri, guttæ ammoniacæ singulorum unc. sex, aceti quantum sufficit.

Medicamentum dia spermaton, hoc est, ex seminibus.

CArdamomi, cyperi, herbæ sabinæ, nitri, baccarum lauri, cassiæ, sertulæ campanę, fœnugreci, nardi gallicæ; apii seminis, sampsuchi, anisi, panacis radicis, thuris, guttæ ammoniaci, terebinthinæ, singulorum unc. tres, mellis, ceræ, nardi, singulorum libra, seui taurini tantundem.

Malagma à fœdo odore dysodes dictum, ad pleuriticos.

REsinæ piceæ libra ceræ, rutæ uiridis cyprini, singulorum unciæ sex, sulfuris uiui, opopanacis, sagapeni, singulorum. drach.

drach. quatuor, nonnulli & galbani tantundem addunt.

Malagma dia sampsychu.

CEræ pondo, resinæ terebinthinæ pondo duo, sampsuchi, bacarum lauri, fœnugræci, singulorum sextarius, nardini quod satis est.

Malagma apollophanis ad iecorosos.

CEræ drach. octoginta, resinæ terebinthinæ, mannæ thuris, singulorum drach. quadraginta, mortario irini sedimento uncto contunditur.

Copton ad duritiem stomachi & iocinoris.

PRopolis unc. sex, styracis unc. duæ, mastiches uncia, resinæ terebiuthinæ semuncia, fecis nardini quantum satis est.

Malagma ex œnanthe.

OEnanthæ, aloes, croci, acaciæ, aluminis scissilis, rosarum siccarum, absinthii succi, gallæ, omphacii, rhus syriaci, mannæ thuris, singulorum drachma olei myrtei, ceræ, utriusque libra, palmulæ magnæ quinque, uini quod sufficit.

Antylium.

ALuminis scissilis semuncia, aloes uncia, mastiches scrupulum, œnanthes scrupula, sex, omphacii scrupula octo rosarum siccarum tantundem, rhu syriaci scrupula decem, spinæ Aegyptiæ totidem, balaustiorum scrupula uiginti, gallarū scrupula quindecim, ceræ unc. quinque, olei melini quod sufficit.

Malagma ex uinaceis, dia gigarton dicitur.

CRoci, sandycis, labruscæ, singulorum uncia, aluminis sicci unc. quatuor, balaustiorum, omphacii, rosarum floris, myrtorum siccorum, singulorum unc. duæ, ceræ albæ libra, olei melini lib. duæ, malorum cotoneornm unc. quatuor, dactyli qui nycolai dicuntur decem, uini aminæi quod satis est, uinaceorum aridorum unc. octo in usu, medicamenti unciis tribus ceræ unam misces.

Anethine.

ANethi uiridis unc. sex, sertulæ campanæ unc. duæ, chamæmeli tantundem, capitum papaueris uiridium decem excoctorum iuris lib tres, & olei quod sufficit: ubi uerò consumptum fuerit ius, adipis suilli recentis lib. duæ adduntur, tritisque priuatim scillę tostæ interioris unciis duabus & medul-

læ ceruinæ totidem, omnia miſcentur.

Ambroſia ad febreis arcendas apta.

ARgenti ſpumæ libra, adipis ſuilli recentis unc. ſex, lini ſeminis ſucci tantundem, ceræ albæ unciæ nouem, roſacei libra, mellis unc. tres, croci uncia, nonnulli etiam ouorum decem lutea cruda addunt.

De acopis, inunctionibus, dropacibus, & ſinapiſmis. Cap. XIX.

ACopa inde nouem ſortiuntur, quod præcipuè ad laſſitudinis, quæ copos græcè dicitur, nempe tenſiuæ ulceroſæ & eius quæ oſſa defatigat, ſenſum cõueniãt, quanquam aliis quoq; morbis compluribus ſint ex uſu. † Alia ſiquidem ipſorum calefaciendi uim habent, alia emolliendi. Quæ calefaciunt, pipere, pyrethro, ſemine roriſmarini, & conſimilibus conſtant neruorum uitiis, perfrictionibus ualidis & quæ uix ullo calore poſſunt euinci, accommodata. Quæ emolliũt, durities, ſcirrhos, & infarctos articulorum ſinus diſcutiunt, quorum materies capite de emplaſtris comprehenſa eſt. At emollientibus quæ adarce, ſemine roriſmarini euphorbio, cocco gnidio, & id genus aliis componuntur, in diu turnis affectibus, & qui ægrè poſſunt elidi, quibus etiam ſinapiſmus congruit, utimur. Porrò ſpiſſitudinem uniuerſa acopa inter cerata, & emplaſtra mediam habere conuenit. Vnguina uero acopis ſimilia, liquidiorem propemodum ſubſtantiam obtinent. At dropax duplicem recipit præparationem hanc emplaſtro, illam malagmati conſimilem, nonnulli & calidum ipſum illinunt: materiam uerò acopis & emplaſtris confinem. Cęterum uſum cataplaſmatis exhibet, diuturnus affectibus iiſdem quibus & ſinapiſmus, utilis, ideoq; ante illum aſſumitur, quo corpus ſinapi reddatur idoneum, à ſinapiſmo adhibetur, ut affectus reliquias diſcutiat. Sinapiſmus materiam quidem uariam non habet, uerum diuturnis potiſſimum affectibus poſt deprehenſam probatamq; aliorum præſidiorum uim, efficaciſſimus eſt, utiliſſimè autem applicatur capiti in eius dolore, quem cephalæam dicunt, & quum altera duntaxat ipſius pars affligitur. Græci heterocraniam uocant, in morbo comitiali, uertiginibus, & inſania: pectori autem in ſuſpirio, orthopnœa, hoc eſt, quũ non niſi recta ceruice ſpiritus trahitur, & tuſſi lõga. At in

diuturna

diuturna humorum è capite in fauceis destillatione, & caput & thorax sinapi oblini debet. Item stomachus & uenter, in longis ipsorum morbis eodem obducuntur. Iam conueniens est præsidium sinapi coxendicum & podagricis doloribus, omnique parti resolutæ, aut alio quodam modo perfrictionem expertæ, ut difficulter excalfieri possit. At tunc profecisse satis id putato, ubi dolor subsequutus fuerit ualidus & caro liuidior altiorque euaserit, & postquam ablotum fuerit, mitius pustulæ eruperint. Quòd si etiam sensus perierit, animum adhibere negotio conuenit, parte quam oblineris sæpius detecta: nam si uel immodicè adurantur ita affecti non persentiscunt. Præterea in acutis morbis, utpote lethargo, profunda in somnum delatione (cataphora dicitur) & catocho, sinapi inducitur, per initia quidem, cruribus, ubi uerò materia radices egerit, capiti. Porrò qui ita frigori patuerunt ut uix ullo modo queāt incalescere, iis crura & inguina sinapi oblinūtur. In his autē qui continua febre laborāt, ulcusq; habent, tum in cartilaginosis, tum locis excarnibus, uitari debet sinapismus: nam partes carnibus uacuæ si obducantur sinapi, uruntur, interim etiam nigrescunt.

† Hæc uerba ita leguutur in nostris codicib. τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐστὶ θερμαντικὰ τὰ δὲ μαλακτικὰ τὰ δὲ ἀμυκτικῶ. Oroscius tamen legendum putat ἀμυντικὰ.

Bromion acopon.

CEræ, resinæ colophoniæ, singulorū libra, adipis suilli unc. quatuor, butyri unc. sex, altheæ, fœnugræci, seminis lini, singulorum lib. duæ, olei libra, galbani unc duæ & semissis, ex cocto succo cum oleo quousque magna illius pars fuerit absumpta, reliqua cum cera & galbano adiiciuntur.

Acopon à uarietate pœcilon dictum.

SVcci altheæ, fœnugræci, seminis lini, rutæ, cumini, singulorū lib duæ, medullæ ceruinæ, olei ueteris, adipis anserini, opobalsami, nardi, singulorum libra, ceræ, colophoniæ & resinæ, singulorum sesquilibra, euphorbii, resina terebinthinæ, opopanacis, singulorum unc. sex, castorii unc. tres, herbarum unde succus exprimitur, singularum libra iniicietur: coques ut superius

Acopon Azanitæ.

ADipis suilli lib. duæ, seui taurini, resinæ colophoniæ, hyssopi medicamenti, ceræ, singulorum libra, galbani unc. tres.

Acopon

Acopon Basilij.

ALtheæ, chamæmeli, fertulæ campanæ, lini feminis fœnugræci, fingulorum fefcuncia, amomi unc. tres. hæc macerantur in uini Afcalonii aut Cilicii fextariis octo, per triduum, coquunturq; ad melleam fpiffitudinem, deinde fucci lib. quinque cum olei ueteris libris quatuor & femiffe decoquuntur, quoufque modicum fucci fuerit relictum, adiiciuntur butyri unc. fex, refinæ terebinthinæ unc. quatuor adipis anferini unc. quindecim, medullæ ceruinæ cum momento olei læuigatæ unc. quinque, ceræ albæ lib. tres.

Lyfiponium.

PIperis, caftorii, ftyracis, maftiches, aloes, inulæ campanæ, iridis, fingulorum unc. quatuor, euphorbii, cofti, guttæ ammoniaci, myrrhæ, fampfuchi, thuris, cyperi, caffiæ fiftulæ, femen rorifmarini, fingulorum nnc. tres, adarcæ, amomi, bdellii, xylobalfami, fingulorum unc. duæ, malabathri, fpicæ nardi, pyrethri, croci, fingulorum uncia, opobalfami, libra, nardini, cyprini, gleucini, finguiorum lib. duæ, ceræ libra.

Acopon à fœdo odore dyfodes appellatum, ex opere de compofitione medicamentorum fecundum genera.

CEræ, refinæ, terebinthinæ, fingulorum drach. uigintiquatuor, galbani, fuffiminis ammoniaci fingulorum drach. fex, olei ueteris heminæ duæ, medullæ ceruinæ drach. octo: utitor mero & diluto.

Aliud dyfodes.

REfinæ terebinthinæ drach. fedecim, ceræ drach. uiginti octo, œfyp:, mellis, fingulcrum drach. fex, medullæ ceruinæ unc. fex, ftillæ ammoniacę, galbani, aphronitri, baccarum lauri, fingulorum unc. fex, olei ueteris fextarius, uini cyathi duo, quidam etiam caftorii drachmas treis admifcent.

Barbaricum, dia euphorbiu, ad coxendicum dolores, & alia pleraque.

OPopanacis uncia, ceræ tyrrhenicæ libra, refinæ terebinthino libræ duæ & femis, galbani uncia, ftillę ammoniacæ unciæ duæ, euphorbii, caftorii, piperis albi, fingulorum unciæ duæ, medullæ ceruinæ unc. quatuor, œfypi tantundem, lemneftidis (eft autem adarce) femuncia, olei ftyracini, laurini, irini,

amaricini,

amaricini, ſingulorum unc. ſex, olei ueteris lib. duæ, hedicroi unciæ ſex.

Acopon cui nomen eſt pycis.

RESinæ colophoniæ ſeſquilibra, reſinæ terebinthinæ unciæ, octo, guttæ ammoniaci unc. tres, thuris unc. nouem, olei ueteris lib. duæ, ſucci lini ſeminis libra, lactis uaccini tantundem, adipis anſerini unc. ſex, butyri unc. octo, ouorum uiginti quatuor albumina, præparatum buxeo uaſe reponitur.

Acopon ex abiete Galeni.

ABietis ſeminis cocti modius Italicus, hoc eſt, ſextarii duodecim, olei lib. quindecim, ceræ lib. quatuor, reſinæ ſtrobilinæ aut terebinthinæ unc quatuor. Contuſum abietis ſemen, oleo ini icitur. Vbi quadraginta diebus in eo fiueris, expreſſum proiicito, mixtis reliquis utitor, ad labores ſpontaneos, reſolutiones, & articulorum perfrictiones. At ſi neceſſitas urgeat, coquere oportet ſemen abietis cum oleo mixtum ne nimium aduratur, & aquę ſexrariis quatuor, idque in podagricis & articulariis affectibus.

Aliud ad idem.

OLei heminæ uigintiquinque, id eſt, ſextarii duodecim & ſemis. fructus abietis modius, hoc eſt, libra ſemis, reſinæ abiegnæ lib. tres, ſtrobilinæ uel terebenthinæ lib. tres, ceræ libra.

Acopon ex nigra populo, dia ægyros dicitur, ad eadem.

LOco fructus abietis, nigræ populi fructus æqua portio additur, & reliqua ſimiliter illi præparantur.

Vnguentum zoſimi ad tremulos celebratum.

REſinæ piceæ unc. ſedecim, ceræ unc. quatuor, olei ueteris libra, opopanacis unc. duæ, adarcæ uncia, euphorbii tantundem, nitri unc. quatuor, aphronitri teneri totidem: nitrũ, euphorbium, adarce cum uino læuigantur, deinde adiicitur opopanax, ſimulque in læuorem teritur, ſeorſim autem quæ liquari poſſunt, cum anchuſa ad colorem accipiẽdum eliquantur, refrigerata excipiuntur.

Dropax Gallus, Oribaſii.

REſinæ colophoniæ quę thus redolet, picęę & lignoſæ dictæ quæ ſola in Italia naſcitur, apochymatis, picis aridæ, ceræ, ſingulorum lib. quatuor, reſinæ frictæ unc. quindecim, pi

cis brutiæ lib. duæ, nitri libra, bituminis, galbani, adarcæ, pyrethri, singulorum unc sex, opopanacis, euphorbii, ueratri albi, piperis, singulorum unc. quatuor, sulfuris uiui unc. tres, castorii, ammoniaci, uuæ passæ syluestris staphis agria dicitur, singulorum unc. duę, olei sicyonii libra opobalsami unc. sex.

Aliter simplex.

CEræ pondo, picis siccæ pondo, picis brutię pondo, resinæ piceæ sesquipondo, frictæ pondo & quadrans, loco prius nitro extersо imponitur.

Quomodo sinapismus fiat.

FIcus siccatæ pridie in aqua tepida macerari debent, die insequenti probè expressæ ualenter læuigari, deinde acre sinapi, cuiusmodi est syriacum ægyptiumque priuatim conteri, diluto illarum affuso, factaq; massa admisceri, & siquidem uehementem sinapismum uoluerimus inducere, parteis duas sinapis cum una ficuum temperabimus: sin imbecillem, econtrario: si mediocrem, ęqualeis. Cæterum sinapi antequàm deteratur, aceto commadescens, ut nonnulli factitant, languidius euadit. At sinapi ablato, etiam balneum utile est. Si dolor uehemens ruborve accesserit, & pustulæ, linteolum succo maluæ aut fœnugræci cum rosaceo madefactum imponemus, deinde rosaceo cerato cum cerusa utemur. Verum in resolutis in quibus sensus labefactatus est, cura adhibetur, ut sæpius partem retegamus, inspiciamusq;. Quum enim admota non percipiant, sæpe immodicè exusti sunt. Item caprarum fimus cum aceto illitus sinapi est efficacior, & præsertim in coxēdicū doloribus.

Acopon ex atramento librario, cutis ruborem peculiariter inducens, idque potissimum in ijs, quibus altera capitis pars dolet, ex commentarijs Alexandri.

EVphorbij, atramenti librarij, singulorum drach. quatuor, myrrhæ troglodyticæ, crocomagmatis, piperis albi, singulorum unc tres, croci drach. duæ, aceti quod satis est ad hæc probè læuiganda, utque spissitudo sordibus similis ipsi fiat: quo facto illines, à media superciliorum parte incipiens, adusq; tempora tota, prę sertim si æger pilis careat: ubi refrigerata fuerint rursus illines: & quum præsidium bene profecerit, in balneum hominem deduces.

Quomodo diuersa olei & unguentorum genera conficiuntur. Cap. XX.

INunctionum unguentorumq; uel olei generum quæ unguenta repræsentẽt,alia sunt simplicia , una olei specie iniecta , alia composita ex pluribus conflata . Ac simplicium alia ex floribus oleo incoctis efficiuntur, uerbi causa, rosaceũ, chamæmelinum, susinũ . Quædam ex fructibus , & seminibus conficiuntur: quædã ex surculis quibusdã nempe rutæ,qui etiã simul cum oleo coquuntur . At cũ nullus florum coctionẽ recipiat,insolantur potius . uerũ si ualidam odoris gratiã repræsentent,& pluribus diebus constantẽ , ex insolatu tenuius ipsorum oleũ magisq; utile redditur,quemadmodũ rosaceũ & chamæmelinum Qui inualidiores sunt faciliusq; difflari possunt, minus insolatum tolerant,ut quorum uirtus promptè euanescat , utpote lilium & uiola. Ex iis quæ fructibus & seminibus cõstant nõnulla illis integris oleo iniectis conficiuntur,ueluti melinũ,nonnulla contusis uel læuigatis, oleamine ipsorũ sequestrato,uel expressis ipsis in cõchulas:uel ex aqua calida, sic ut ipsa discernantur,exempli causa,caryinon,sesaminũ,amygdalinum,lentiscinum,laurinũ,ricininum, raphaninũ, atq; eius notæ alia. Porrò quæ ex stirpibus odoratis componuntur,præparari potissimum solent, illis,oleo incoctis cũ uino uel misto, uel aqua,atq; eisdem deinde exemptis. Liquoribus autẽ quibusdam oleo contemperatis,interim & adipibus uel medullis, ex huiusmodi aliquo exactam olei spissitudinẽ sortita, simplici sermone unguenta uel inunctiones nominantur, ut gleucinum,nardinũ,sicyonium & cyprinũ . Sunt quæ acopa crassitudine repræsentent, ceram aut resinã aut eiusmodi quippiã recipientia,uocanturq; myracopa,ueluti decamyron, amaracinũ, atq;his similia. Iam uerò aliqua una uice coquũtur, quæ non diuersam recipiunt materiã,sicuti metopion, mastichinum,sicyonium:aliqua duabus tribusve,& quatuor iniectionibus.Primum contumacioribus incoctis,ut aspalatho,spatha, thure arbore,lauro: inde aromatis,phyllo, spica nardi , amomo, herba sabina:postremo liquoribus,adipibus & medullis. Si autẽ eueniat,cera quoq; & resinis inditis. At balsami liquor neutiquã coquitur, sed post absolutam coctionẽ unguento mediocriter refrigerato instillatur. imò ex ipsis unguentis sunt quæ nullã coctionem

coctionem recipiant, sed tantũ misceantur, quale est mendesium. Nonnulli uerò uiride unguentum reddere cogitantes, ubi ab igne sustulerint, in olei sextariũ intingunt, æruginis rasæ in exactum detritæ læuorẽ sescunciam, immiscentes, quemadmodum in cyprino & amaracino. Cæterum simplicia quidem unguenta specierum quæ in ipsa mittuntur, naturam uel eorum ex quibus contusis facta sunt, obtinent, ut oleum ueluti materiæ rationem obtineat. At quæ uariam magis cõpositionem sortita sunt, tota eorum natura ad calidum inclinata est, sed quædã ualide calefaciunt emolliuntq́; ut etiam articulis recenti cicatrice obductis & finibus eorum infarctis conueniant, ueluti metopium, mendesium, marciatum: mediocrius autem est pentamyron, quemadmodum decamyron ualẽtius ut etiam summa rodat: mediocriter autem calida tenuiaq́; dico. At uerò modicè calida extenuant leniunt & concoquunt, qnale est susinum, amaracinum, irinũ, crocinum, foliatinum. Alia præterquàm quòd calefaciunt, abundè siccant inciduntq́; ueluti cyprinum & sicyonium. Alia calefaciunt quidem insigniter, sed uires magis confirmant, unde stomacho potissimũ & uisceribus resolutis competunt, qualia habentur mastichinum, nardinum, & gleucinũ. Valẽtius adhuc corroborat, quod ex uua acerba conficitur. Iã nonnullis unguentis ob gratum duntaxat odorẽ utuntur, ut foliato, spicato, cõmogeno & quæ moschelæa, quasi dicas, ex musco & oleo cõfecta nuncupãtur.

Rosacei confectio.

ROsarum rubrarum detractis unguibus marcescentium die nocteque una, unciæ tres, olei omphacini sextarius, urna diligenter constricta ne perspirent, insolabis sub dio diebus quadraginta, atque sic repones non in pauimento, sed assere. Aliqui uero uice insolatus in puteum urnam diebus quadraginta mittunt, ut ex frigiditate odoris gratia conseruatur. Alii uero ipsam sub terra defodiunt.

Chamæmolinon.

CHamæmeli floris sine albis foliis marcescentis, per diem noctemque unam olei sextarius Italicus. uase lintheo simplici contecto ut perspiret, insolatur, idque diebus, quadraginta, inde securè hoc percolatum repones.

Anethinum.

ANethi uiridis comæ arefactæ uncia, olei dulcis sextarius Italicus. Simili modo insolantur, fiet autem & pro temporis ratione anethinum cum insolatus desideratur, sicci enim anethi comam decoquentes cum oleo in cacabo utuntur, & chamæmelino similiter: uerum hæc imbecilliora sunt iis quæ ex uiridibus fiunt & præsertim insolatis.

Liliaceum alij susinum dicunt, quod in Susis forsan reperiatur.

FOliorum alborum liliorum similiter marcescentium unc. duæ in olei sextarium Italicum, coniectæ exactè circumstringuntur, ne euaporent, & per triduum insolantur, inde primis exemptis proiectisque, aliæ duæ unc. iniiciuntur per triduum subsequens, atque sic reponuntur.

Susinum compositum.

OLei sextarii tres, calami odorati lib. quinq;, myrrhæ unc. quinque, cardamomi lib. tres, lilij foliorum unguibus ablatis arefactorum libra, cinnamomi unc. tres, croci cilicij unc. quinque: tota confectio tribus iniectionibus distinguenda est. Primum myrrha & calamus odoratus, uino ad dies quinq; macerata ter die mouentur, inde oleo modicè incoquuntur, deinde cardamomum aqua maceratum triduo mouetur similiterq; rursus cum oleo ad horam unam incoquitur, inde exemptis illis tertiam liliorum partem oleo puro inseremus, tribus, diebus pòst his quoq; exemptis reliqua liliorum tertia portio immittetur, iterumque post triduum exemptis proiectisque primis, postremo tertia pars cum croco læuigata iniicietur. Secundum alios tres dies ablato oleo cinnamomum contusum indetur. Huius in uicem, Arnabo, aut carpesium, aut cassiæ duplicatum, atque reponetur.

Violaceum.

VIolaceum præparant, modò purpurearum, modò crocearum, modo candidarũ uiolarũ foliis ungue defecto, trium unciarum pondere coniectis in olei omphacini sextarios quinque Italicos: circumstricta exacte, ne perspirent, ad dies decem insolantur, tertioq; eadem mutantur ad triduum, quemadmodum lilia: ad repositionem autem pauca iniiciunt exactè arida.

Melinum.

Melinum.

HOc efficitur ex malis cotoneis extrinſecus panniculo inuolutis,& in fruſta cum ſuis corticibus diſſectis,deinde unciis ternis illorum,in decem olei omphacini ſextarios Italicos coniectis,atque quadraginta dies inſolatis.

Seſaminum.

SEſaminum oleum fit,contuſis uel læuigatis ſeſamis, expreſſiſque per fiſcellas in cochleis, oleo ipſo ceu in aqua calida ſegregato, uaſiſque uitreis repoſito.

Raphaninum.

EOdem modo fit raphaninum in Aegypto,ex ſemine raphani qui tenuem radicem habeat contuſo ſegregatoque.

Ricininum ſiue cicinum.

HOc quoque ſimiliter in Aegypto fit, ex ſemine ricini qui croton dicitur,pari modo contuſo aut læuigato.

Aegirinum.

VErno tempore oleum fit Aegirinum; hoc eſt, ex nigra populo,quum reſina circa ſemen copioſa exiſtit: etenim grana populi contuſa unciis quatuor in dulcis olei ſextarium immittunt, diebuſque quadraginta inſolant, uel horis tribus in lebete decoquunt,atque ſic exempta reponunt.

Amygdalinum.

COnficitur hoc quoque ſicut prædictum, amygdalis amaris iiſque puris,contuſis, aqua modica irroratis ſeparatiſque, ut comprehenſum eſt: Nonnulli tuſa amygdala unciis duabus, dulcis olei ſextario Italico immiſſa, in cacabo decoquunt.

Amygdalinum,quod & metopion dicitur.

AEgyptii huius olei inuentores metopion ipſum nuncupāt, quod galbanum recipiat: germen autem unde galbanum naſcitur, metopion appellatur. Hæc recipit, olei omphacini ſextarios uiginti,amygdalarum amararum libras duas, cardamomi libram,iunci rotundi floris,calami odorati,carpobalſami,ſingulorum libram,myrrhę, galbani, ſingulorū uncias ſex, reſinæ terebinthinæ,libras duas, uini odorati ad arida imbuenda ſextarios quatuor,mellis attici libras treis:reſinam & galbanum in læuorem redacta ex olei parte ſoluta, reliquis incoctis adiicimus, necnon ipſum mel. Mixta uero accurate omnia

ab igne tollentes, quum tepidum est medicamentum eximimus, nam refrigeratum concrescit.

Balaninon.

BAlaninum oleum perinde ut simplex amygdalinum præparatur, ex querneis glandibus.

Caryinum.

HOc quoq; ut supra dictũ ex uetustis nucibus conficitur.

Laurinum.

PVrum quidem laurinum simili ratio ne & lauri fructu confit, mixtum uerò hæc recipiet: maturarum oliuarum sextarium, cũ duobus baccarũ lauri miscemus: terũtur omnia exprimunturq;. Nonnulli æqualẽ amborum portionem miscent.

Lentiscinum.

LEntiscinum oleum laurini modo ex lentisci semine conficitur, idq; bifariam & per se, & cum oliuis immaturis.

Mastichinum.

MAstichinum simplicissimũ quidẽ fit, chiæ mastiches uncia, omphacini olei sextario Italico immissa, excoctaque in cacabo. Nonnulli uerò absinthii & styracis, singulorum unciam adiungunt.

Mastichinum magis uarium.

OLei sextarii quinquaginta, inulæ cãpanæ libræ quinq;, xylobalsami libræ decem, iunci rotundi floris libræ quinq;, cardamomi libræ septem, mastiches libræ quinque, xylomastiches libræ octo, resinæ terebinthinæ libræ tres, absinthii comæ libra, uini odorati sextarii quinque, aquæ sextarii decem, arida uino ante tertium diem macerata oleo miscentur, & aqua horis sex coquuntur, ac mastiche & terebinthina iniicitur: accuratè mixta excipiantur: refrigerata transfunduntur.

Sicyonium simplex.

RAdix cucumeris syluestris marcida duarum unciarum pondere in olei sextarium Italicum mittitur, atque in lebete coquitur, fitq́ne sicyonium.

Sicyonium compositum.

OLei sextarii decem, cucumis syluestris radicis derasæ pondo, serpylli, ferulæ campanæ singulorum unciæ sex, tedarum piceæ pinguium, althææ singulorum unciæ quinq;, scolopendriæ

lopendriæ unciæ ſex, fœnugræci ſextarii duo. Fœnugræcum aqua primum die uno prius commadeſcet, deinde exemptum inditur commemoratis unà cum oleo,& uini ſextariis duobus omnibusque incoctis adiiciuntur medullæ ceruinæ cum momento olei læuigatæ unciæ quatuor, adipis gallinarum totidem,rurſus exceptum oleum in aliud uas transfunditur Nonnulli ipſum poſt coctionem diebus quadraginta inſolant.

Aliud ſicyonium efficacius.

ELaterii ſucci ſextarii tres, ariſtolochiæ rotundæ & longæ, ſtyracis, inulæ cāpanæ, hyſſopi, iridis, cucurbitæ ſyluestris, pulegii,origani,cyperi,thuris arboris, centaurii, foliorum lauri,ſingulorum unciæ duæ,olei ſextarii quinque. Miſta incoqui to dum parum ſucci relictum fuerit.

Cyprinum ex commentarijs Poſidonij.

OLei ſextarius,iunci quadrati,inulæ campanæ,iridis,ſingulorum libra,ſampſuchi,hyſſopi, uiticis ſeminis elelisphaci, ſingulorum unciæ tres,iunci quadrati floris libra.Reliqua omnia pridie in uino macerata coquūtur cū oleo horis ſex. Excepto oleo puro,iuncus quadratus iniicitur Siquidem adſit uiridis cum teneris uirgultis non conciſis, ſin minus, certè aridus contuſus cum aquæ momento coquetur ſeſquihora. At ſi uoles ipſum tingere poſtquā ab igne fuerit ablatum, indito æruginis puræ ſeſquilibram Poſidonius autem acrimoniam æruginis uitans, à coctione (inquit) triduū dimittes oleū in cacabo bene humido,& tingetur ita ut uirtus ipſius nō offendatur.

Alia ſcriptura cyprini.

CYperi foliorum,lauri foliorum,iridis,cyperi,elelisphaci,ſingulorum quadrans,thuris arboris,ariſtolochiæ longæ, uiticis ſeminis,ſingulorum triens,inulæ campanæ,aſpalathi,ſingulorum unciæ ſex,rutæ unciæ duæ,cupreſſi unciæ duæ,olei ſextarii decem. Hæc prius uino madefacta, incoques oleo. ubi exemeris iniice,rurſus xylobalſami,xylocaſſiæ ſingulorum uncias quatuor,ſampſuchi,cumini,myrti,ſtyracis, maſtiches, ſingulorum uncias tres, opopanacis uncias duas, iunci quadrati floris uucias ſex,æruginis unciam.

Amaracinum.

INulæ campanæ pondo, xylobalſami libræ uiginti, cyperi libræ octo, iunci rotundi floris, aſpalathi, herbæ ſabinæ

ſingulorum libræ octo, opopanacis, amaraci ſeminis ſingulorum libræ duæ, olei primi meriti ſextarii duo, uini odorati ſextarii quinque. Alia omnia ſuperius dicta primum iniectionem habent uino prius macerata, ſecundam herba ſabina, atque illa quidem horis ſex incoquuntur. hoc autem tribus nonnulli etiam hoc tingentes æruginis uncias tres iniiciunt.

Irinum.

IRidis, aſpalathi, cyperi ſingulorum libræ quinque, opopanacis unciæ tres, anchuſæ unc duæ, olei ſextarii triginta, aquæ ſextarii quindecim. Sunt qui adiiciant iunci rotundi floris uncias ſex, caſſiæ uncias tres, xylobalſami uncias ſex, nardi gallicæ, tantundem, omnia contuſa aqua pridie macerantur, inde oleo diebus quinque incoquuntur in lebete ad ſex horas: reponiturque unguentum.

Crocinum, in quo & alterius crocomagmatis confectura explicatur.

OLei omphacini odorati libra, calami odorati, myrrhæ troglodyticæ ſingulorum unciæ quinque, cardamomi unciæ ſeptem, croci cilicii unciæ ſex primum iniiciatur calamus & myrrha uino læuigata, & ante unc. modo repoſita, piperis albi grana quadraginta, myrrhæ troglodyticę drachma, tunſa, cribrataque teruntur rurſus in mortario adiecta olei nardini libra. ut autem medicamentum reddatur nigrius, nucum cortices combuſtos detritosq; in mortario adiicito: inde opobalſami cochlearia tria, ceræ ſeſquilibram admiſceto.

Ee œnantharijs. Cap. XXI.

NOn quòd œnanthen, hoc eſt, labruſcam habeant hęc, (nonnulli enim ne œnanthen quidem recipiunt) ſed ex uino & flore liliorum nomen hoc ſortita ſunt. Vſus œnanthariorum apud quoſdam odoris gratia duntaxat & deliciarum adhibetur, ſic ut qui eis utuntur, à lauacro perfundantur: & menſæ ipſis per ſpongiam oblinantur. At apud eos qui rectè utuntur, etiam fiunt præſidia tum in reſolutis, tum in iis quos ſyncope premit, ſi roborantibus ſtomachi cataplaſmatis admiſceantur. Item in iis, qui ſe à morbo præſertim febrili recolligunt, ubi lauacro egrediantur per totum corpus diffundentur: naribusq; admouebuntur, adhuc ſpirantibus. Trahitur enim in altum, & ſpiritum animalem, uitalemque confirmat;

Adhæc utilia sunt ad morbum pestiferum uitandum, cum eiusmodi mutationem aer sustinet. Refertur autē huiusmodi unguentū ad Posidoniū authorē, à quo uocat mesopotamenon.

Oenanthini confectio.

CAssiæ, myrrhæ, thuris, phylli, amomi, mastiches, costi, carpobalsami, opobalsami, singulorum unc. tres, styracis pinguis unc. quatuor, uini odorati aminæi, Italici sextarij decem contusa omnia, cribrataque, styracem uero minutim concisum componito in urnam oris ampli, cum folijs liliorum pridie refrigeratorum, è domo una in alteram & unguibus detractis, sint autem lilia numero trecenta. deinde uinum adiicitur, & opobalsamum, mista, commotaq; ante iniectionem, & constricto urnæ ostio quadraginta diebus insolantur. Balnei usus est in uirium ex morbo recreatione. Domus irrorabitur unguento, uasa que, & spongiæ intinctæ faciei admouentur.

Alia confectio, nostra.

COsti unc. tres, spicæ nardi, arnabo, caryophylli, singulorū uncia, amomi unc. tres, cassiæ, œnanthes, calami, singulorum unc. nouem, styracis, opobalsami, singulorū unc quatuor, lilia trecenta, uini falerni sextarii decē. Simili modo pparatur.

De suffimentis & cyphi. Cap. XXII.

CYphis materia inter medicamenta quæ potuit dantur & antidota existit, usus est eius incensi ad odorem gratum conciliandum, quemadmodum & suffiminum. Interim naribus admouetur, ut destillationes ex capite in subiectas partes concoquat, grauedinesq;, & obstructione liberet, purgetq; cerebri uentriculos, item pestilentialibus morbis euitandis. Iam per os quoq; assumitur, tum ad hæc, tum ac ea quæ pectori inhærescunt, concoquenda: necnon ad frigidiores iecoris affectus, unde & Cyphoide appellata Antidota ueteres inuenerunt Miscetur autem compositis medicinis, præcipuè epithematis & antidotis.

Rosatum suffimen.

COsti, amomi, myrrhæ, cassiæ, singulorum uncia, styracis, chiæ, bdellij, conchulæ Indicæ, musci, ladani, singulorum drach duæ, rosarum purarum unciæ uigintinouem, opobalsami modicum, uini quod sufficit.

Suffimen lirinum, quod crinaton dicunt.

LIliorum ungue defecto libra, ſtyracis primæ notæ, unc. nouem, ſpicæ nardi, unciæ tres, coſti, caryophylli, amomi, maſtiches, conchulæ Indicæ combuſtæ, mellis, ſingulorum ſeſcuncia, opobalſami unciæ quinque, uini quantum ſatis eſt, læuigata coguntur in paſtillos.

Cyphi magnum quod uocant ſolare, ex rebus triginta ſex confectum.

STyracis, myrrhæ, ladani, aſpalathi, inulæ campanæ, ſingulorum unciæ ſex, nardi gallici, phylli, cupreſſi ſeminis, guttæ ammoniaci, ſtrobili, ſplanchni aut loco ipſius conchularum Indicarum maiorum, carpobalſami, ſingulorum unciæ tres, caſſiæ, iridis, ſeſelis, ſphagni, cyperi, cardamomi, calami odorati, ſingulorum unciæ quinque, roſarum ſiccarum, croci, ſpicæ nardi, herbæ ſabinæ, haſtulę regiæ radicis (alii ſucci) ſingulorum unciæ quatuor, lacaphthi, hoc eſt, piceæ corticis uel alterius cuiuſdam arboris uncię nouem, coſti, iunci rotundi floris, ſingulorum unc. duæ, iuniperi maiores quadraginta, minores quinquaginta, amomi, reſinæ terebinthinæ, palmularum purarum ſingulorum libra, ficuū, ſiccatarū granis exemptis, uuarum paſſarum acinis ablatis, ſingulorum lib. duæ, mellis deſpumati lib. quinque. Poſidonius etiam uini odorati ſextarios treis adiicit.

Aliud cyphi, quod rebus uigintiocto conſtat lunare appellatum.

BDellij, inulæ campanæ, ſingulorum uncię ſeptem, iunci rotundi uncię duæ, ſphagni unciæ quinque, iuniperi minores quinquaginta, cardamomi, unciæ quinque, aſpalathi unciæ ſeptem, caſſiæ fiſtulæ unciæ quinq;, ſpicæ nardi unciæ duæ, cyperi unciæ quinque, haſtulæ regiæ radicis, herbæ ſabinæ, ſingulorum unciæ quatuor, cupreſſi ſeminis, nardi gallicæ, malabathri cum foliis, roſarum ſiccarum ſingulorum unciæ tres, coſti, croci, ſingulorum unciæ duæ, ladani, myrrhæ, ſingulorum unciæ ſeptem, caricarum pinguium, uuarum paſſarum, aciuis exemptis ſingulorum librę duæ, ſtrobilorum unciæ octo, reſinæ terebinthinę libra, ſtyracis unciæ ſeptem, palmularum pinguium libra, mellis libræ quinque, uini odorati quantum ſatis eſt.

Confectio masuchæ, quod nonnullis masuaphion uocatur. Cap. XXIII.

Meliloti sextans, xylobalsami, aspalathi, herbæ sabinæ, myrrhæ, amomi, iunci rotundi floris, foliorum lauri, myrrhæ stillatitiæ, styracis, calami odorati, sampsuchi, singulorum unciæ duæ, iridis unciæ quinque, phylli, croci, singulorum uncia, opobalsami semuncia, gummi libra, rosarum siccatum unciæ sex, uini quantum sufficit.

Ex commentarijs Antylli, de pessis. Cap. XXIIII.

Pessi mulierum locis admouentur, cæterum generales ipsorum differentiæ tres existunt, alii siquidem emolliunt, alii astringunt, alii aperiunt. Emollientes inflammationibus uteri, exulcerationi, perfrictioni, strangulatiui, auersioni & inflationibus accommodantur. Fiunt autem ex cera tyrrhenica, cyprino, susino, pinguedine anseris aut gallinæ, butyro in sulso, resina deusta, medulla ceruina, fœnugræco & quæ sunt eius generis. Aperientibus utimur, quum purgationem suppressam irritare statuimus, aut uuluam conuenientem compressamve emendare. Præparantur hi ex melle, artemisia, dictamno, brassica, succo dulcis radiculæ, porro, succo rutæ, scammonia, & similibus. Astringentes in contrarium aperientibus usum exhibentur, nam fluxum muliebrem cohibent, & adapertum contrahunt uterum, prolapsumq; reprimunt. Materia uerò astringentium prius in capite de collyriorum etiam modo comprehensa est. Cęterum conuenit pessi crassitudinem instar strigmenti & paulò spissiorem facere, deinde lanam linamento tortilli similem, duplicatam in medicamētum tinctam ori uuluæ condere, sic ut stuppam prælongam habeat alligatā, quo pessus facilè possit extrahi, quando usum fuerit.

Pessus crocodes, ad inflammationes, auersiones, duritias & inflationes.

Ceræ albæ, medullæ uitulinæ, singulorum drach. sedecim, medullæ ceruinæ drach undecim, adipis anserini drachmæ octo, adipis gallinæ drach. octo, mastiches drachmæ quatuor, hyssopi medicamenti drach. tres, mellis drach duæ, croci drachmæ octo, rosacei qđ satis est, crocus lacte muliebri læuigatur.

Pessus

Pessus ab aureo colore dictus chrysos emolliens laudatissimus.

CRoci drachma, œsypi tãtundem, medullæ ceruinæ drach. duæ, resinæ terebinthinæ, ceræ, adipis anserini, singulorũ drach. tres, ouorum tostorum lutea sedecim, irini & rosacei quod satis est ex æquo.

Passus libanius, menseis euocans & uuluæ uitijs singulariter accommodus.

NArdini unguenti unc. sex, ceræ tyrrhenicæ unc. quinque, susini unguenti unc. quatuor, adipis suilli recentis unciæ tres, anseris & gallinæ adipis, medullæ ceruinæ, amaracini unguenti, singulorum unc duæ, seui taurini, resinæ terebinthinæ, œsypi, singulorũ uncia: lebete eliquanẽ, omnesq; reliqui pelli.

Enneapharmacus.

ROsacei unguenti, ricinini, resinæ terebinthinæ, ceræ, mellis, adipis anserini & bouilli, medullæ ceruinæ & butyri pares portiones.

Titianus emolliens.

CEræ unc. sex, resinæ colophoniæ unc quatuor & semis, seui taurini unc. quatuor, guttæ ammoniaci tantundem: ammoniacum aqua soluitur.

Pessus Aegyptia.

MEllis, resinæ terebinthinæ, butyri, rosacei uel susini, croci, singulæ partes: in quibus autem inflammatio abest, & sordidis, æruginis dimidiam addunt.

Gone ad concipiendum.

BVtyri unc sex, hyssopi medicamẽti, medullæ ceruinæ, adie-tis anseris & gallinę, resinæ terebinthinæ, aloes singulorum unc tres, ceræ tyrrhenicæ unc. sex, rosacei lib. duæ, myrrhę, cassiæ, singulorũ unc. duæ, spicæ nardi uncia, mellis quod satis est.

Quomodo medicamenta quæ emplastra ingrediuntur coqui debeant.

Argenti spuma.

IN medicaminum coctionibus argenti spuma cum oleo decoquetur Conuenit autem læuigatam rursus ex oleo conterere, ut sordidum fiat spissitudo, inde leni igne continenter ex coquere,

coquere,mouendo,initio igitur intumescit & in bullas attollitur:ubi uerò iam ferè satis incocta fuerit, colorem fæci similiorem recipit. modus coctionis est, quum à tumore subsidet, & manus non inquinat.

Plumbago.

PLumbago similiter argenti spumæ excoquitur,sed eo usq; dum non modo digitos nõ inquinet, uerũ etiam ex igneo colore in rufum & uehementer floridum elanguescat.

Aes crematum.

AEs crematum non protinus ab initio ad coquendum iniicitur,sed ubi emplastrum semicoctum fuerit.finis coquendi est quum color ipsius, nisi admodum exiguum indatur, superet,& emplastrum rufum efficiat.

Sori & diphriges.

SOri & diphryges demittuntur & ipsa inter coquendum lebeti:diphryges autem sicut & squama, eousq; coquitur dum colore reliqua uincat. sori peculiarem coctionis finem non habet,sed is omnibus communis est, ut emplastrum spissum reddatur,digitosque non inquinet.

Chalcitis.

CHalcitis incoquitũ æris modo, coctionemq; ipsius metitur inde si emplastrum fuluum magis & phœniceum euaserit.

Flos æris.

AEris flos similiter æri coquitur, sed eo modo qui communis esse coctionis solet.

Atramentum sutorium.

ATramentum sutorium in media coctione emplastro inditur,coctum uerò uehementiorem eius colorem efficit,& si alia ei non resistant, nigrum.

Misy.

MIsy postremò adiicitur, quamdiu autem coqui debeat, propriè definitum non est.

Auripigmentum & sandaracha.

AVripigmẽtum & sandaracha in coctionis fine iniiciuntur.

Plumbum ustum.

PLumbum ustum in media coctione adiungitur.

Cerusa.

Cerusa.

CErusa in alba emplastra postremò mittitur, sic enim colorem conseruat, magisque albescit: iu nigra autem, principio: cocta enim largius, nigrescit.

Aerugo.

AErugo uiridibus emplastris post coctionem iniicitur. In quibus neutiquam ollæ inditur, sed cum aceto detritæ ipsi manentiq; in pila reliqua superfunduntur. In melinis emplastris, quum semicocta est confectio immittitur: nam moderatam consequuta coctionem, melinum quasi mali co tonei colorem efficit. at in his quæ diprosopa, & dichroma dicuntur, per initia statim æruginem incoquimus. in quibusdam enim per coctionem primum melinum colorem inducit, qui duplicem repræsentat, postremò fuluum.

Alumen.

ALumen plerunqne secundum coctionem additur, peculiarem uerò coctionis modum nullum habet.

Minium, cadmia & pompholyx.

MInium in fine admiscentur, cadmia & pompholyx per initia immittuntur.

Sal nitrum, sulfur.

SAl & nitrum in medio coctionis, sulfur, in fine adiicitur, coctio autem ipsius emplastra nigrefacit.

Terra & lapides, pumex, conchylia.

TErram omnem & lapides plerunque ad coctionis finem iniicimus, item punicem & conchylia combusta.

Oleum & reliqua pinguia.

OLeum si quidem per initia fuerit iniectum, resinę aut pici liquidæ emplastrum non spissescit, quare ubi crassa euaserint incocta, rectè indetur, reliqua uerò pinguia salis expertia, iuxta mediam coctionem adiungere conuenit.

Vnguenta.

VNguentum irinum coctionem quidem fert, sed cyprinum & rosaceum minus: reliqua neutiquam. quare ad finem coctionis immittenda sunt.

Cera.

CEræ priuatim sola non coquitur, ut quæ aduratur, neque cum

cum resina liquida, aut pice liquida, non enim coit spissaturq́; , uerum superiniicitur, uel oleo puro, uel oleo socum quodam metallico incocto, aut resinæ, aut pici prius incoctæ, ac prius quàm reliqua quæ possunt iniici spissescet.

Resina.

Resina arida, cum cera immittitur: liquida ante q̄ia alia ipsa priuatim decoquitur, nisi admodū paululū eius assumatur.

Pix.

Pix ante reliqua omnia additur. Modus autem coctionis, liquidæ, dum inspissatur: aridæ, maximè dum amplius non amplius inter coquendum ebullit, neque inturgescit.

Apochyma pix nauibus derasa.

Apochyma læuigatum cribroq́; ab excrementis suis secretum, emplastro posteaquàm coctū fuerit, insuper igitur. Si autē molle fuerit, cum oleo soluitur, sed prima ratio coquendi exactior est, quod scilicet in secunda pondus non conseruetur.

Bitumen.

Bitumen inter initia iniectum coquitur, non autem id in læuorem deterere oportet, quoniam asperitudines fici oliuarumque granis interioribus simileis, obtinet. Quapropter in crassiores particulas confringendum est, coquendumq́; in aceto, sic ut non agitetur usque dum ebullire desinat. Ego uero (inquit Timocrates) in oleo decoquens, uoti compos euasi.

Propolis.

Propolin emollire & discoquere oportet. siquidem à coctione neutiquā diffunditur. At si & cerā emplastrum recipiat, propolin cū illa quēadmodū & galbanū, contusam iniiciemus.

Ammoniacum.

Ammoniacum circiter mediam coctionem iniicitur. detritū uerò si potest fieri & in tenuem redactum puluerem insper gere conuenit: sin minus, cum liquore quodam læuigatum inii cere: si emplastrum cruentis uulneribus adaptabitur, cum aceto aut uino: si fistulis aut strumis omnino cum aceto: at si molle futurum est, qualia sunt quæ ano accommodantur, cū aqua, inde in sordium spissitudinem coactum aliis refrigeratis infun dere, ne efferuescat.

Opopanax.

Opopanax.

OPopanax multò post ammoniacum inditur: omnino autem paucam coctionem requirit. Idem etiam ex uino, acetove prius læuigandus est.

Galbanum.

GAlbanum neutiquam coctionem tolerat, uerum emplastro ab igne sublato, quo spissescat, sic ut digitos non inquinet, emollitum inditur.

Sagapenum.

SAgapenum tunditur in pila, & teneriusculum redditũ cum emplastro ubi ab igne sublatum fuerit, emollitur.

Aloe.

ALoe secundum coctionem inspergitur.

Lachryma papaueris.

LAchryma papaueris pridie in aqua modica maceratur, inde in pila læuigatur, mox etiã emplastrũ ei superfunditur.

Thapsia.

THapsia inspergitur postrema, uel liquore quodã læuigatur.

Bdellium.

BDellium in læuorẽ pertritum, emplastro ab igne iam sublato inspergitur: at si pingue existat & læuigari non possit, sagapeno similiter ipsum contusum, ac in emplastri figuram coactum, post coctionem simul cum emplastro molliemus.

Thuris lachryma, & manna.

LAchryma thuris & manna coctione iam absoluta insperguntur, in sordium spissitudinem coacta ex melle modico, aut aceto, aut aqua aut uino, si emplastrum liquorem recipiat.

Myrrha.

MYrrha ubi iam coctio finita est, inditur.

Semina, radices, & herbæ.

SEmina, radices, & herbæ nullã coctionẽ sustinent? læuigatis igitur & in pila etiamnũ subsistẽtibus liquida superfundũtur.

Qui ceræ modus cum oleo esse debeat.

QVod si unguina quæ Græci à leuãda lassitudine acopa appellant, conficere constitueris, oleũ ceræ quadruplũ immittes:

immittes: at si liquidum ceratum, ut in fracturis præparamus, duplicatum. Si medicamentum quod emplastri figuram habeat efficere cogitauerimus, portionem olei ceræ æqualem miscebimus, si aer ambiens moderatus extiterit: at si cera uetus aut squalida, aer frigidus fuerit, oleum paulò copiosius quàm cera erit: quemadmodum & si cera pinguis, aer existat calidus, paulò minor olei portio erit, paulum autem hoc, medij in utramlibet partem excessus duodecima erit portio, etenim undecim & tredecim olei uncias, ceræ libræ admiscebis.

De medicamentis inuicèm succidaneis ex commentarijs Galeni. *Cap. XXV.*

IN Alexandria (inquit) muliere quadam morbo periclitante cum quæsissem lichnidem, nec eius fuisset data copia, nisi protinus uice lichnidis usus fuissem acanthij semine, perijsset mulier. Vnde rogatus ab amicis ad hanc succedentiū inuicē medicaminum expositionem ueni, secundum literarum seriem exorsus.

VICE Abrotani, origanum.
Absinthij, abrotanum.
Acanthæ, Cerasiorū acanthus.
Acanthii seminis, lychnis.
Aconiti, radix iridis syluestris.
Acori, asari radix.
Actes, hoc est, sambuci, acantha.
Adianthi, aphroselinum.
Adipis uulpini, adeps ursina.
Adipis ceruini, adeps anserina.
Adipis siulli, adeps uulpinus.
Aeruginis ferri, excrementum ferri.
Aethiopicæ oliuæ, lachrymæ acaciæ partes duæ.
Agarici, euphorbium.
Agriostaphidis, hoc est, syluestris uuæ passæ, dactyli Syriaci.
Alicacabi, semen Solani.
Aloes. Galenus Agalochi, centaureum, & impressus Pauli codex, aloes Indicæ. aloes uiridis folia uel glaucium, uel lycium, uel centaureum.
Aluminis, sal fossilis.
Amianti, aphroselinum.
Ammoniaci thymiamatis, propolis.
Ammoniaci salis, sal Cappadocum.
Amyli, aridus pollen.
Amygdalarum amararum, absinthium.
Anacardii, psycha herba.
Anchusæ, hyacinthus.
Aracis, hoc est Cicerculæ, sesamum.
Aristolochiæ rotundæ, aristolochia longa.
Argemones, seriphion.
Armeni lapidis, atramentū Indicum.
Asbesti, hoc ē calcis uiuæ, adarce

Afij lapidis, Gagates lapis, uel sal ammoniacus crematus.
Aspalathi, hoc est bituminis, pix liquida brutia.
Aspalathi, ericæ semen.
Asphodeli radicis, betæ succus.
Auripigmenti sandaracha.

B

Balsami liquoris, myrrha stacte.
Bdellii, spagnus aromaticus.
Buccinorum, ostrea.
Buprestis, blattæ pedentes.
Butyri, lac bubulum concretũ.

C

Cadmiæ, leucographis Aegyptia.
Calamintha, menta syluestris.
Calami odorati, sphagnus.
Cantharidum, phalangia.
Capparis radicis, radix ericæ, uel myricæ.
Cardamomi, cyperis ammoniaca.
Casiæ, cinnamomum.
Castorei, blattarum pedentium intestina.
Cedri baccarum, ladanum.
Ceraunii, leucographis.
Ceræ lomentum cum propoli coquitur, & contunditur.
Ceruini cornu, caprillũ cornu.
Cerusæ, recrementum plumbi.
Chamædryos, rumicis syluestris radix.
Chamæmeli, Anthemis.
Cicios, hoc est, ricini sordes palæstrarum.
Cicutæ, semen coriandri.
Cinnabaris, rhodocides.
Cinnamomi, casiæ duplum.
Clinopodii, heliotropium.
Cnidii seminis, semen uiticis.
Colocynthidis, semen ricini q̃d est crotonis.
Colophoniç, apochyma, seu pix derasa nauibus.
Comareæ, ammoniacum rhymiama.
Coralli, moly.
Costi, cedrinæ baccæ. Galeuus, costi, ammoniacum, baccarũ cedri, baccæ lauri.
Cotyledonis, anacardium.
Crinanthemi, aphrodisium.
Croci, crocomagma.
Crocodyli adipis, adeps canis marini.
Crocomagmatis, aloe Indica.
Cymini, semen brassicæ.
Cymini Aethiopici, melãthiũ.
Cynosbati, halicacabi semen.
Cyperi, Iuniperus maior.
Cypheos, carica cremata.
Cyrenaici liquoris, syriacus liquor.
Cucumeris, anchusa.

D

Dauci seminis, semen sij.
Dictamni, saluia.
Diphrygis, lapis phrygius.
Dorycnii, semen alterci.
Dracunculi, apobrolimum. Galenus addit Damasonii, eryngium.

E

Ebeni, lotinum aridum.
Ebisci radicis, folia moti.
Elaterii succi, eiusdem herbæ succus.

succus.
Elelisphaci,hoc est, saluiæ, nepita.
Hellebori nigri,radix papyri.
Eneaphylli,potamogiton.
Ericæ seminis, gallæ omphacitis.
Erini foliorum fimus ciconiæ.
Erysimi foliorum herba lanaria.
Erucæ seminis, erysimi semen.

F

Feculæ uini combustæ,sandaracha.
Fellis cameli, fel ascalabotæ.
Fellis muris aranei,fel cameli.
Fellis hyenæ, fel perdicis.
Fellis uiperæ, fel ichneumonis.
Fici liquoris,liquor mori.
Fimi palumbini, fimus colũbæ.
Fimi Aluri,fimus ichneumonis.

G

Galbani sagapenum.
Gentianæ radicis, apii odorati radix.
Glycyrrhizæ succi,sycamini succus.
Gongilidis,hoc est rapæ, heliotropium.

H

Hederæ succi,persicus liquor.
Hippuris,chamæpytis.
Hormini,lini semen.
Humidæ picis,succus panacis.
Hyacinthi,flos Isateos
Hyenæ adipis,uulpis adeps.
Hyenæ fellis,fel perdicis.
Hyoscyami,quod est alterci, rubi cani semen.
Hyperici,anethi semen.

Hypocystidis succi, acaciæ spinæ succus.

I

Iridis Illyricæ, helenium odoratum.
Innci odorati, cardamomum.

L

Lachrymę papaueris,succus mãdragoræ.
Ladani,sampsuchum.
Lanariæ radicis ueratri nigri radix.
Lapathi radicis, pyrethri radix.
Lapidis pyritæ,lapis pyrebolus.
Lapidis phrygii, lapis argyrites.
Lapidis magnetis, lapis phrygius.
Lapidis asii,lapis gagates.
Lathyridum, granum cnidium.
Lauri baccarum, serpillum aridum.
Lentisci,polygoni radix.
Lepidii,erythrodanum.
Lepidi radicis,folia capparis.
Leporis marini, cancer fluuiatilis.
Leucini floris, struthion,seu lanaria.
Ligni balsami, radix uiolæ candidæ.
Lini seminis,fabæ succus.
Loti seminis,Betæ semen
Lybistici,semen staphylini:

M

Malabathri, cassia uel nardus Indica.
Magnysinę uitreę,l.brũ Italicũ.
Malorum cotoneorũ, melilotũ.
Maluæ, fœnugræcum.

Mandragoræ, oleæ lachryma.
Mandragoræ ſucci, dorycnium.
Mannæ thuris, cortex thuris.
Maſtichæ, lentiſci medulla ſeu cor.
Medullæ ceruinæ, adeps cerui, uel medulla uituli.
Mellis ſapa.
Mellis Attici crudi, mel aliud de ſpumatum.
Meu, myrobalanus.
Myrſinites uinum, ſuccus mori.
Miſyos Cyprii, ochracigna.
Muſcerdæ, muſcæ tantundem.
Mororum ſucci, ruborum folia.
Myrobalani, peucinum.
Myrrhæ trogloditidis, calamus odoratus.
Myrtei olei, lentiſcinum.
Myrti, ſuccus mori.
Miſy torrefactum, diphryges.

N

Nardi Syriacæ, iuncus odoratus.
Nepitæ, menta ſylueſtris.
Napi, gongilidis ſemen,

O

Ocymi, ſiſymbrium.
Ocymoides, ſyluatica menta.
Oenanthes ſucci, ampelini arboris ſuccus.
Olei ricinini, oleum laurinum.
Olei ueteris, duplũ olei coquitur cum adipe ſuillo ueteri.
Oleæ lachrymę, hypociſtidis ſuccus Galenus oleę Aethyopicæ lachrymæ.
Opocarpaſi, liquor myrti.
Opopanatis, lac ſycamini.
Orizæ, hordeacea farina.
Oenitho gallorum, anthani.

P

Papaueris liquoris, mandragorę ſucceus.
Periſtereonis, chamęleuce.
Peucedani liquoris, ſuccus glycyrrhizæ.
Picis liquidæ, opopanax.
Pityocampæ, ueſpæ, in Cedriã.
Piperis, zingiber.
Polypodii, radix Chameleæ, uel chamæleontis.
Polytrichi, abſinthium.
Propolis, ladanum.
Populi nigræ ſurculorum, ſampſuchus.
Pſilii, lenticula paluſtris.
Pterei, cneori ſemen.
Pulegii, hyſſopus.
Pyrethri, zingiber.
Pumicis, terra Cretica,
Phu, ſphagnus.
Phyci, anchuſa.

Q

Querſus, chamæleon.

R

Rapæ, heliotropium.
Radicis rumicis, Cinira.
Raphanini olei, rhicininum.
Recrementi plumbi, helcyſma.
Recrementi æris Cyprii, melinteria Aegyptia.
Reſinæ piceæ, reſina terebinthina.
Reſinæ colophonię, apochyma.
Rhodoidis, ſinopis.
Rhododaphnæ liquoris, uiſcus quercinus.
Roſarum ſiccarum, Perſeæ folia ſic-

lia ſicca.
Rhu,centaureum.
Rubi canini, ueſicariæ ſemen.
Rumicis,pyrethri radix.

S

Sabini olei, oleum recininum.
Sagapeni,piceæ reſina arida:
Salamandræ,lacerta uiridis.
Salis ammoniaci, ſal Cappadocicum.
Salicis liquoris, nigræ hederæ liquor.
Saluiæ,nepita.
Sampſuchi, rhus calinarius ſiccus.
Santonici,abrotanum.
Satyrii,ſemeu erucæ.
Scammonii,ricini.
Scillæ,bulbus.
Scinci,ſatyrium.
Scordii,albi papaueris caput.
Semperuiui,lactuca ſerapiadis, radix pęoniæ.
Semperuiui ſucci, lactucæ ſuccus,aut folia.
Sepiæ teſtæ,pumex.
Serpylli,potamogiton.
Seſami,ſemen lini.
Seſamoides, expreſſum amaracinum.
Sinapis,cardamomum.
Siſonis,aniſi.
Siſymbrii,ocymum.
Sphagni odorati, iuncus cultus.
Sphec læ,hoc eſt fęcis uini combuſtæ,ſandaracha.
Stymmeos tuſi,ſquama æris.
Styracis,caſtoreum.
Strobilorum,ſemen cucumeris,
Suruthii radicis,radix ueratri nigri.
Sulphuris uiui, ſandaracha.
Syrici,ſpuma argenti.

T

Terræ Samiæ,leucographis Aegyptia.
Terræ erythriadis, calx Thebaica. Galenus addit terræ teneræ,plumbago.
Thapſiæ, Elydrion.
Thapſiæ ſucci, chamęleontis nigri ſuccus.
Thermuntiadis,lycopſolos.
Troximi maiounium, aut maioulium.
Thuris,ampelites.

V

Vini Italici,uinum mendeſium.
Vuæ acerbæ, galla omphacitis.
Vuę paſſę ſatiuę,palmulę.
Viſci quercini, chamæleon niger.
Vulpini adipis,urſinus adeps.
Vulturis fimus, columbinus fimus.

X

Xylobalſami,uiolarum albarum radix.

Z

Zingiberis,pyrethrum.

De ponderibus & mensuris.
Cap. XXVI.

POndus, grauitate dimensum iudicatur, mensura autem uasis capacitate: uas autem, siccæ quantitatis aut humidæ mensura est, ut tres qnantitatis quæ mensuratur, sint differentiæ, una quidem ponderis, altera uerò aridæ substantiæ qualis ea quæ in cumulum cogi potest, porrò tertia humidæ est substantiæ. Cum autem multa propeq; infinita sint pondera & mẽsuræ, pro regionum diuersitate, & utentiũ consuetudine, de ijs quæ omnibus in usu communi sunt, nobis sermo erit præcipuus.

De notis ponderum & mensurarum.

QVoniam uerò nonnulli literis non integris, sed notis, signisq; pondera & mensuras demonstrant, satius fuerit, ueteres in hac re imitari, & primum characteras ipsos exponere. Primum igitur χ litera, cum suprascriptum habet α, chalcum hoc est æreolum signat, exempli gratia. Si ο habeat, choa, quod est congium. Si ν, chœnicem. Si κ, chemam. At κ si ε habet suprapositum, & lineam rectam, quæ per obliquum inferius cornu ipsius secet, ceratium, hoc est siliquam notat, ut Si υ superiectum est, cyathum Si ο, cotylam, hoc est heminam. At linea circumflexa quam nihil aliud circunstat, & quæ per obliquum ponitur obolum notat, Si duæ huiusmodi lineæ sint, quas nihil circunstat, duos signãt obolos: qui obuli gramma, hoc est scrupulum faciunt. is notatur litera r, quæ ϱ literam habent annexam, recta quadam linea diuisam. Duæ autem coniunctæ atq; altera parte in angulum coactæ, duobus κ literæ cornibus similem ad rectam lineam spectantibus, notant drachmam, quæ alio nomine uocatur olca, propriè uerò olca per λ scribitur, cui in medio litera ο sit addita. Verum si λ adiectũ ι habet, libram signat. Nonnulli uerò alteram λ literæ lineã obliquè secantes libram ostendunt. At cum r litera, in ipso sui angulo ο habeat, unciam denotat, Quòd si μ in summo uertice habeat oppositum ν, minam refert Si υ, notat mystrum, Si ε, medimnum, Si ο, modium. Porrò τ post se habens ϱ, & υ, signat tryglion, τϱυ. At ξ cui iuxta sit positum ε, xessen, qui sextarius, ostendit, ξε. Si ο apponitur, oxybaphum, id est acetabulum ξο Aliqui uerò sextarium linea recta ξ secantes conficiunt. Sed κ adiectum literæ μ, heminam r κ addito ϱ incumbẽte ipsis μ, ceramium ualet.

De pon-

De ponderibus.

MIna Attica & Aegyptia habet uncias ſedecim. Romana uiginti. Libra uncias duodecim Vncia drachmas octo. Drachma habet ſcrupula tria. Scrupulum, obolos duos. Obolus, ſiliquas duas. Siliqua, æreolos duos, & duas tertij partes.

De menſuris liquidis.

ITalicum ceramium habet congios octo, Congius ſextarios ſex, Sextarius cochlearia duo, quæ nonnulli triblia nuncupant. Hemina idem triblium continet, myſtra magna tria, acetabula autem quatuor. Nam magnum myſtrum habet acetabulum, Acetabulum ſeſquicyathum habet. Cyathus, chymas paruas ſeu myſtra parua duo. At ſi uoles & ponderum liquidorum menſuram ſcire, permultæ liquidarum rerum ſecundum lancis momentum differentiæ habentur, ut in olei, uini, & mellis exemplo dicemus. Mel igitur uino ponderoſius quarta parte, itemq; decima eſt: quo fit ut ferè tertia ponderis pars melli accedat: capit enim integrã huius menſuram, & inſuper trientem. Mel autem oleo ex media parte grauius eſt: continet enim totum olei modum, & ultra ſemiſſem. Vinum oleo nona parte ſupereminet, totum enim ipſius pondus continet, & nonam eius partem. Quò autem res fiat dilucidior, omnium menſurarum pondus ſigillatim ueluti in tabula depictum ſubiecimus. ex qua liquido conſtat, per pondera quæ ſingulis menſuris ſubiecta ſunt, oleum, uinum, & mel, ex ordine demonſtrari.

	Olei	Vini	Mellis
Ceramiũ Italicũ habet	lib. 72	lib 80	lib. 106
Congius	lib. 9	lib. 10	lib. 13. S.
Sextarius	lib. 1. unc. 6	lib. 1. unc. 8	unc. 13. & S.
Hemina	unc. 9	unc. 10	unc. 13. & S.
Myſtrum magnum	unc. 3	unc. 3. ſcrup. 8	unc. 4. & S.
Acetabulum	drac. 18	unc 2. ſcrup. 12.	drach. 27
Cyathus	drac. 12	drac. 12. ſcrup. 4.	unc. 2. dr. 2
Myſtrum paruum	drac. 16	ſcrup. 20	drach. 9

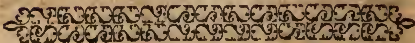
ORibaſius ſecundum adamantium author eſt ſextarium Italicum uini menſura quidem unciarum uiginti quatuor eſſe, pondere uero unciarum uiginti, ſextarium pondere mellis duas libras, & dimidiam habere.

De aridis.

AEgyptia artaba habet modios quinque. Modius ægyptius & Italicus Chœnices octo. Chœnix sextarios duos. Sextarius, semisextarios duos quos & heminas uocant. Hemina habet cyathos octo. Atticus medimnus habet semisextaria, quæ hemiecta uocant duodecim Hamiectum chœnices quatuor. Ita medimnus habebit minas quadragintanouem, sextarios nonagintasex. Huiusmodi autem mensurarum pondus exponere haud facilè, quòd aridarum rerum infinitæ iuxta momenti lancis rationem differentiæ existaut.

FINIS LIBRI SEPTIMI IOANNE GVINTERIO ANDERNACO MEDICO INTERPRETE.

LECTORI.

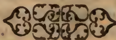

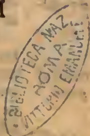

Ntequàm te ad lectionem Pauli conferas, scito aliquando uerbum digerere positum esse pro discutere. Item mannam pro tenuiore parte thuris. Cachry pro flore roris marini.

IOANNIS ANDERNACI IN LIBRVM PRIMVM PAVLI ÆGINETAE COMMENTARIVS.

CAPVT I.

VANDO QVIDEM grauidis.] Primum hoc caput Pauli ad uerbũ ex quinto Oribasij sumptũ est: in quo grauidis multa superuenire legimus inter cætera stomachi redũdationẽ. ut Pliniano more loquar, quam Paulus uerbo τῷ περισσαίνειν significat. Id si Hesychio & Suidæ credimus, à canibus caudam mouẽtibus: aut potius, quod hic etiam magis cõgruit, à fluctuum agitatione translatum est. In grauida enim sanguis menstruus, qui ante cõceptum stato tẽpore, expurgari solebat, copiosior in utero collectus quàm pro fœtu adhuc exiguo ad stomachum regurgitat, ibiq; exundans, nauseam excitat. In prima nostra uersione erat, Nausea, sicuti etiam Aristoteles lib. 7. de historia animalium ponit. ἔτι δὲ ναυτίαι, inquiẽs, καὶ ἐμετοὶ λαμβάνουσι τὰς πλείστας. id est, præterea nauseæ & uomitus plurimas infestant. Aetius πλάδος στομάχου ait, quod est nimia humiditas stomachum debilitans, non ut Oroscius putabat, sola imbecillitas. Nã Galenus Commentario secundo in primum de morbis

Stomachi redundatio.

περίσσανσις.

ναυτίαι.

de morbis uulgaribus, ait τὴν περιττὴν ὑγρότητα πλάδον εἰώθεν ὀνομάζειν, hoc est superfluam humiditatem, pladon appellare consueuit, de Hippocrate dicens. Idem Commentario secundo de ratione uictus in morbis acutis, ἐφ' ὧν καὶ προσέθηκεν, ὡς ὁ μὲν ὑδαρὴς οἶνος πλάδος ἐν τῇ ἄνω κοιλίᾳ τουτέστιν ὑγρότητα, καὶ ἀτονίαν ἐμποιήσει. hoc est, in quibus etiam adiecit, uinum aquosum, Pladon, id est, humiditatem & imbecillitatem in superiore uentre excitaturum.

πλάδος.

Sputa crebra.] Quia stomachus ex humiditate lãguet, eoque os ipsum tenui sputo assiduè plenum existit: Græca dictio est πτυελίζειν: quam Galenus in priore prædictionũ interpretatur, πτύειν πολλάκις, hoc est spuere frequenter.

πτυελίζειν.

Stomachi erosio] Quando ab acrioribus humoribus irritatur, mordeturq;, uomitus futuri signum non exiguum habetur. Græce dicitur καρδιωγμὸς, quasi dicas cordis morsus. Veteres autem olim os uentriculi cor appellauerunt, nimirum ex situs uicinitate: quia cor prope os uentriculi situm est, ut ait Galenus, & ipsa rei euidentia docet eundem affectum Galenus etiam καρδιαλγίαν uocat libro secundo de placitis Hippocratis & Platonis.

καρδιωγμός.

καρδιαλγία.

Cibi fastidium.] Nimirũ ex uitiosis humoribus stomachũ infestantibus, si Galeno credimus græca dictio est ἀσιτεῖν, quę signat cibo abstinere, & inedia uti, sicut Grammatici nobiles interpretantur. Galenus etiam libro primo περὶ ἐπιδημιῶν differentiam inter ἀσίτους & ἀποσίτους ponit hisce uerbis. ὅτι τοὺς ἀορέκτους ἀσίτους ὀνομάζουσιν οἱ ἕλληνες τοὺς μὴ προσενηνεγμένους σιτία, τοὺς δὲ ἀπεστραμμένους προσίεσθαι, ἀποσίτους καλοῦσιν. hoc est, quod Græci appetentia carentes uocãt, Asitos, eos sanè qui cibos non assumunt: illos autem, qui assumere oblatos auersantur, abhorrentq;, appositos, omnibus est manifestum. Ibidem ἀπόσιτοι πάντων γευμάτων διετέλεον, quasi dicat, omnium ciborum fastidio laborabant. Erit itaque ἀσιτία abstinentia à cibo in totum: ἀποσιτία, fastidium quidem, sed ut aliquid tamen assumatur, quod Galenus ostendit libro primo de causis symptomatum, grauidarum accidentia enumerans in hac uerba, βραχέα σιτουμένης τῆς ἀνθρώπου διὰ τὴν ἀποσιτίαν. Hoc est ꝙ mulier pauca comederet ob fastidium. Hippocrates in Aphorismorum commentario quarto: ἀπυρέτῳ ἐόντι ἀποσιτία. Galenus interpretatur ἡ μὲν ἀποσιτία τὸ

Cibi fastidium.

ἀσιτεῖν.

ἄσιτοι.

ἀπόσιτοι.

ἀνορέκτοι

ἀσιτία, ἀποσιτία

Fastidium abstinẽtia.

τίατὸ αὐτὸ δηλοῖ τῇ ἀνορεξίᾳ. Rurfus in libello de uictu priuatorum: ὁκόσοισι δὲ ὀδύναι γίγνονται ἐκ τῶν σπλάγχνων, ἢ ἐκ γυμνασίας, ἢ ἐξ ἄλλης τινὸς ὁδοιπορίας τουτέοισι συμφέρει ἀναπαύεσθαι ἀσίτους. Hoc eft: quibus dolores uifcerum oboriūtur, aut ab exercitio, aut alia quadam obambulatione, his conuenit in abftinentia conquiefcere His omnibus animaduerfis, legendum uidetur ἀποσιτεῖν pro ἀσιτεῖν, id quod ex fequenti oratione cuiuis mediocriter fagaci licet deprehendere. Nam Paulus fingulorum accidentium remedia tradens, ἀποσίτους δὲ, inquit, non ἀσίτους: quanquam nō ignarus fim aliquando authores, alterum pro altero ufurpare: ut è capite 35. Verum cùm utraq; hic ponãtur, ἀπόσιτοι, & ἄσιτοι exacte intelligenda funt. Miror hoc Orofcium qui in aliis corrigendis nihil facit reliqui, non aduertiffe: Caftigatorem uero Bafilienfem, qui Paulum Græcum germanicis typis excufum adidit: tum hoc, tum alia pleraq; præterijffe, notatu alioqui digniffima.

ἄσιτος. Corrigitur locus Pauli impreſsi. Orofcius. Caftigator Bafilienfis.

Vina fulua.] Vtpote frigidioribus naturis accommodata tū ad concoctionem, tum ad fucci bonitatem procreãdam, ut ex Galeno didicimus. Ait enim libro duodecimo Methodi οὗτοι πάντες οἱ οἶνοι κιρροὶ, καὶ θερμοὶ, καὶ εὐώδεις εἰσὶ, καὶ τῇ συστάσει μέσοι τῶν τε ὑδατωδῶν καὶ τῶν παχέων. Hoc eft, omnia hæc uina fulua, tum calida, tum odorata funt, & fubftantiam habent inter aquofa & craffa mediam.

Vina fului. κιρροί.

Color hic fuluus, qui Græcis κιρρὸς dicitur, proximus eft flauo, quafi dicas in pellucido flauum: hinc etiam flauus color & fuluus eidem fæpe rei accommodãtur. Id quod ex Galeno licet condifcere, libro quinto de Sanitate tuenda, ubi habet, σκόπον ἔχων οἶνον κατὰ μὲν τὴν σύστασιν ἀεὶ τὸν λεπτότατον αἱρεῖσθαι, κατὰ δὲ τὴν χρόαν, ὃν ὁ ἱπποκράτης εἴωθε κιρρὸν καλεῖν, δύναιτο δ' ἂν καὶ ξανθὸν ὀνομάζειν αὐτόν. Id ferè fonat, huc confilium dirigens, ut uinum fubftantia quidem tenuiffimum femper: colore autem, quē Hippocrates κιρρὸν id eft, fuluum nominare confueuit: poffis etiam eundem flauū appellare. Galenus alibi τὸ κιρρὸν χρῶμα δύναιο ἂν λέγειν πυρρὸν ὠχρόν. Hoc eft, fuluum colorem poffis rufum pallens dicere. Sunt qui hunc colorem latine Giluum nuncupent: ego malim ex Galeni interpretatione, fuluum conuertere, Pliniū fecutus: qui hunc colorem inter alios uino attribuit, non giluum.

Color fuluus, κιρρός. Flauus, πυρρός. ὠχρός.

luum. Siue autē dicas gilua flaua, aut fulua, nihil intereſt, modò obſerues plerunq; uina ex uetuſtate hunc colorē induere.

At medicamenti nomine.] Superius commemorata ad cibum referuntur: ſequentia ceu medicamenta adhibentur, quæ ſtomachum ex nimia humiditate imbecillem corroborent, exiccentq; ὡς φάρμακον δὲ. id eſt, ut medicamentū uero habet textus, ego nomine medicamenti uerti.

Radix Pontica.] Hoc eſt, rhaponticum, uim habet corroborandi ſtomachum imbecillem: uide Dioſcoridem.

περικάρδιον.

Extrinſecus præcordia.] Hoc eſt, qua parte uentriculi os habetur. Abuſus eſt Paulus dictione περικάρδιον, quę apud Galenum propriè ſignificat membranam, ſeu tuniculam, cor ambientem, aut ſi mauis, cordis inuolucrum. Quia uero os uentriculi olim cor appellabatur, excuſari poteſt, ut Pericardion pro regione externa, ſub qua illud deliteſcit, accipiatur Plinius libro naturalis hiſtoriæ I I. membranas ſepti trāſuerſi, præcordia appellauit, q cordi prætendantur. Galenus autem, & Hippocrates ὑποχόνδριον totam illam regionē appellant, quæ à mucronata cartilagine, utraq; in parte ad umbilicum uſq; porrigitur. Celſus autē latinæ linguæ in Medicina princeps, præcordia nominat Cæterum ex hoc Pauli loco cōſtat, ubi os uentriculi affectum eſt, ante non ad dorſum applicāda remedia. Nonnulli autem Medici apud Lugdunum dorſo admoueri præſidia, ut in inflammatione gulæ uolunt, erroris occaſione ſumpta ex loco quodam Galeni in 13 Methodi perperam à Linacro Anglo conuerſo. Habet autem in hunc modum tralatio. Verum gulæ, quæ propriè uocatur ſtomachus, cataplaſmata ſuper ſpinam dorſi imponimus, non autem ad pectus: idem facimus, & cùm phlegmone os uentris laborat. Multo melius ſonant græca. ἀλλ' ἐπίγε τοῦ κυρίως ὀνομαζομένου στομάχου καὶ τὰ καταπλάσματα κατὰ τῆς ῥάχεως ἐπιτίθεμεν οὐκ ἔμπροσθεν, ὥσπερ ὅταν τὸ στόμα τῆς γαστρὸς φλεγμαίνῃ, id eſt: Sed gulæ quæ propriè nominatur ſtomachus, ēt cataplaſmata ſuper ſpinam dorſi applicamus, non anterius, quemadmodum (intellige) facimus in anteriore parte, cum os uentriculi inflammatur. Huic ſententiæ ipſa rei euidentia, quæ ex Anatome apparet, adſtipulatur.

præcordia. Præcordia apud Plinium. ὑποχόνδριον. Subcartilagineum. Medicamenta in affectu ſtomachi ubi applicāda. Recētiores quidam apud Lugdunū Medici Linacri uerſio. Galeni locus. 13. Methodi.

Præcordia cōtegere.] Hoc loco uſus ē dictione, ὑποχόνδριον: cū hic eūdē locū quē ſuperius in uomitu uoluerit, intelligat.

At eas

At eas quæ cibum fastidiunt. [Græce est τὰς δὲ ἀποσίτους. Remedium fastidientium ponit, quāquam superius ἄσιτον scriptum erat.

Oenanthe.] Hoc est, uua syluestris uitis, ut ait Dioscorides: ad uerbum hæc ex Oribasij qninto transcripta sunt. Auicennæ interpretes eundem locum turpiter corruperunt

Citta.] Oroscius Cittam male interpretatur picam: non enim pica morbus est apud latinos, sed malacia: à græco autem uerbo κίττα possis dicere picā, sed apud idoneos authores usurpatū non est. Galenus originē huius mali tradit libro primo de Symptomatum causis in istum modum. μοχθηρῶν δὲ ποιοτήτων ἐπιθυμοῦσιν. ἀν οἷς ἂν εἰς τοὺς τῆς κοιλίας χιτῶνας ἀναποθῆτι περίττωμα μοχθηρὸν, εἴωθε δὲ τοῦτο γίγνεσθαι μάλιστα ταῖς κακοχύμοις γυναιξὶν, ἐπειδὰν κυήσωσι, καὶ καλεῖται κίττα τὸ πάθος. Hoc est: Prauas autem qualitatas appetunt ij quibus uitiosum aliquod recrementum in uentriculi tunicas est insinuatum, id quod mulieribus, præsertim succis prauis obnoxiis, ubi in utero habere cœperint, accidere cōsueuit, ac uitium appellatur κίττα & Plinius lib. 28. cap. 7. malaciam stomachi appellat. Error Orofcij. κίττα. Malacia. Malacia stomachi.

Id tertio à conceptu mense.] Galenus libro citato, καὶ τοῦτο πάσχουσιν αἱ πλείους αὐτῶν ἄχρι τοῦ δευτέρου, καὶ τρίτου μηνὸς ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ παύονται, id est, ac complures ipsarum hoc affectu usq; ad secundum & tertium mensem laborant: quarto autem infestari desinunt. Aduerte locos Pauli & Galeni.

Id quod utero est.] Sic interpretatus sum κύημα, quasi dicas conceptum: nondum enim fœtus dici potest, si Galenū, ex quo ferè omnia hæc sunt deriuata, his uerbis loquentem intelligamus: κατὰ μὲν τοὺς πρώτους δύο μῆνας, ὀλίγον ἐπισπᾶται. τοῦ αἵματος εἰς ἑαυτὸ τὸ ἔμβρυον, ὡς ἂν ἔτι μικρότατον ὑπάρχον. ὅταν μηδ' ἔμβρυον ἤδηπω καλοῖτο, κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ἀλλ' ἔτι κύημα, id est, in primis sanè duobus mensibus fœtus pauxillum sanguinis ad se attrahit, ut qui minimus adhuc existat, quando ne fœtus quidem tunc appellari debet, sed potius conceptum. Et reliqua uerba Pauli in Galeno ordine inuenies. κύημα. Conceptū.

Iam labor & longior.] Remedium est fastidij, & malaciæ stomachi, quæ prauos cibos & alienos à natura appetit, uerum malaciæ magis. Græce est in omnibus exēplaribus cum impressis, Remedia malaciæ stomachi.

εὔσιτοι.

preſſis, tum manu ſcriptis quotquot mihi uidere contigit, εὔσιτοι δὲ καὶ οἱ πόνοι, &c. Hoc eſt ad uerbum, bene cõmeſſe faciunt & labores, quod perinde eſt, ac ſi dicas bonorũ ciborũ appetẽtiã faciũt: ut qui ſuperfluitatẽ, ac redundantiã humorũ diſcutiant, unde prauorum excitatur appetitus. Clamat hic Oroſcius Copum & me erraſſe qui εὔσιτοι pro εὔθετοι legerimus. Quando quidem uero ſuperius fecit mentionem ἀποσιτῶν & ἀλλοκότων ὀρεγουσῶν, non abſurdè εὔσιτοι in remedio ponitur. Præterea ſi remedium eſt malaciæ potius quàm faſtidij, labor, certè εὔσιτοι rectè dicuntur πόνοι, quod bonorum ciborum, malaciæ autem malarum rerum appetentiam facit. Sed parum refert, an εὔθετοι legas.

εὔθετοι.

ἀταλαιπώρως. ταλαιπωρία.

Quæ uero mulier citra labores.] Grecè eſt ἀταλαιπώρως, id eſt, ſine exercitio aut labore. Nam ταλαιπωρία laborem & negocia uitæ apud Hippocratem ſignificat cum alibi, tum in libello de uictu priuatorum, τοὺς δὲ παχέας χρὴ ὅσοι βούλονται λεπτοὶ γενέσθαι τὰς ταλαιπωρίας νήστιας ἐόντας ποιέεσθαι ἁπάσας. Hoc eſt, craſſi qui tenues uolunt fieri, omnes labores ieiuni ſubibunt.

Acria.

Verum acria.] Vt piper, gingiber, naſturcium, aliaq́; id genus quæ calore ſuo ſtomachi ſuperflua conſumant.

Oedemata.] Tumore ſunt ex pituitoſo humore collecti, qui digitis prementibus cedunt: uariis etiam morbis ſuperueniunt. Vide Galenum de Tumoribus præter naturam.

καταινίζειν.

Lauantur.] Græcus codex impreſſus κατανίζειν pro καταινίζειν habet. Superfundere etiam ſignificat.

IN II. CAPVT.

Mulier adoleſcens.

Aetate nec nimium.] Ex hac clauſula Græca μήτε δὲ νεωτέρα, reddidi: nec nimium adoleſcens, hoc eſt, quæ ſit in ipſo uigore ætatis: quo nimirum corpus abſolutum iam eſt, & copioſo abundat ſanguine. Sin infra uiginti quinq; ſit annos, nempe adoleſcens, corpus adhuc increſcit, & alimentum minus habet perfectum. Eoq; νεωτέρα uerti adoleſcens. Nam ab anno quartodecimo uſq; uigeſimum quintum, ætas uocatur adoleſcentia. Ab anno trigeſimo quinto, multis ſolent menſes ceſſare, aut omnino pauci fluere, eoq; alimento minus ad fœtum alendum abundant.

Nutrix nõ multo ante.] Quia ſanguis tunc ubertim ad mammas confluit unde lac copioſius etiam ſuppeditatur.

Maſculum.

Masculũ.] Hippocraticũ est propterea ꝙ laborato magis, proboq; nutriméto ex sanguine pollet,& minus excreméto.

Condimenta.] Sic dicuntur quæ liquoribus quibusdam ut aceto & sapæ,aliisq; condiendis induntur aromata,siue semina odorata quod genus sunt cuminum, anisum., fœniculum, græcis dicuntur ἀρτύσεις & ἀρτύματα.Lege in textu τὰς ἐπὶ σήμους ἐυωδίας καὶ ἀρτύσεις,pro τὰς ἐπισίμους. ἀρτύματα. ἀρτύσεις. Condimenta.

Venere nutrix.] Galeni præceptum ex primo de sanitate tuenda: quia ex hac menses prouocãtur, & lac odoris gratiam in deterius mutat.

Manus humerosq;.] Exercitationem nutrici idoneã præscribit: qua uidelicet partes superiores agitatæ sanguinẽ copiosum lacti generando suggerant.Dicit enim Galenus sanguinem optimum gigni exercitatione moderata, cibis tũ boni succi,tum iusto tempore,modoq; assumptis. Præterea potione tẽpestiua modiceq; sumpta.Græce est, ἀλέτω,i.molat.

IN III. CAPVT.

Laudatissimum.] Galenus libro primo de sanitate tuenda ad uerbum omnia comprehendit.De ungui autẽ,ex Dioscoride libro secundo sumptum est,quod autem ad lucem debeat inclinari, de suo Paulus adiecit: quemadmodum etiam de probatione.

IN IIII. CAPVT.

Lac uitiatum.] Ex quinto Oribasij conscripta sunt remedia nimirum lactis uitiati: quæ tum corporis totius purgatione,tum uictus ratione constant.

Oxymelite.] Hic uomitus facillimus est, aliquando additur radicula quæ raphanus dicitur,minutim cõcisa horis duabus in oxymelite madescit.Deinde ea proiecta,oxymeli assumitur.Vel radiculam esse oportet, deinde aquam tepidã bibere Valentiores uomitus ciendi modi septimo lib.tradunt. Vomitus.

Laboribus.] Nam exercitatio calorem prouocat: qui frigidum,uiscosumq, humorem calefacit,extenuatq;.

Cibum præcedentibus] Alioqui plus noxæ quàm cõmodi afferent: imo plus pituitæ generarent, dum uidelicet cibũ prius quàm esset concoctus,in membra digereret.

Salsamentum,] Græce τάριχος est, quod conditã thynni carnem significat. Cuius generis & Cybia sunt, quo nomine Plinius Pelamidem concisam appellat. Pelamidem uero τάριχος.

Thynnum,

Thymum, qui nondum attigerit annum. Idem à recenti partu Corpyla dicitur.

Carnibus ſuillis.] Ad obtundendam nimirum humoris biliosi acrimoniam. Nam humida & craſſi ſucci: ijs qui concoquere poſſunt, utiliſſima. Habet autem uiſcoſi aliquid, quo iecur & renes obſtruat: cætera ex omnium animantium genere quæ pedibus fidunt, ut ait Galenus, ſaluberrima. Porro indiſtinctè dixit Paulus carnibus ſuillis, cuius puta ætatis eſſe uelit omittens Nam floridæ ætatis hominibus ac ſeſe exercitantibus iuſta magnitudine adulti: inclinantibus, qui adhuc increſcunt, porculi conueniunt, Minimorum caro excrementis generandis eſt: uetulorum ſiccitate, & duritia diſplicet.

Eſus porculorũ pro ſum̃ctis ætate uariatur.

Sæpeq; & uini dulcis.] Galenus libro περὶ εὐχυμίας καὶ κακοχυμίας, contrarium ferè ſcribit, docens bilioſis, quibus lac acrius tenuiusq; eſſe ſolet uinum dulce nequaquam conuenire. His uerbis: τοῖς χολωδεστέροις σώμασιν, εἴτε διὰ φυσικὴν δυσκρασίαν, εἴτε δι᾿ ἐπίκτητον ὁπωσοῦν γεγονυῖαν, οὔτε φαλερῖνος, οὔτε τμωλίτης κιῤῥὸς γλυκὺς, οὔτ᾿ ἀρούσιος οὔθ᾿ ὁ λέσβιος ὁ εὐώδης τε καὶ κιῤῥὸς ὅμοιος τοῖς προειρημένοις ὢν ἐπιτήδειος πίνεσθαι. θερμοὶ γὰρ ἅπαντες οἱ τοιοῦτοι. Μήτ᾿ οὖν χωλόδεσι, μήτε τοῖς ἐξ ἐγκαύσεως ἢ καυμάτων πολλῶν, ἢ ἐνδείας, ἢ λύπης, ἢ ὥρᾳ, ἢ χώρᾳ καὶ καταστάσει θερμῇ, διδόναι τοιοῦτον οἶνον. ἐξ ὑπεναντίας μὲν οὖν ἀγαθὸς ἅπασι τοῖς θερμαίνεσθαι δεομένοις, φλεγματώδεσι καὶ ψυχραῖς κράσεσι, καὶ χυμῶν πλῆθος ὠμῶν ἠθροικόσιν, ἀργῶς βιοῦσιν, ἐν χωρίῳ ψυχρῷ, καὶ χειμῶνι, καὶ καταστάσει ψυχρᾷ καὶ ὑγρᾷ. τούτοις μὲν ἅπασιν ἀγαθὸς ὁ κιῤῥὸς οἶνος καὶ γλυκύς. ἐναντίως δὲ τοῖς ἐναντίως ἔχουσιν, id eſt, Bilioſiori corpori, ſiue ex temperamento naturali, ſiue qualicunq; aſcititio, nec falernum, nec dulce molites fuluum, nec Aruiſium, nec Lesbium odorum & fuluum prædictis ſimile potui eſt idoneum. Quippe omnia id genus uina calida ſunt, eoq; nec bilioſis natura, nec ex inſolatu, aut aliis ardoribus, uel inedia, uel triſtitia, uel anni tempore, uel regione, & calido aeris ſtatu huiuſmodi uinum exhibendum eſt. E contrario ſalutare eſt omnibus qui calefieri deſiderant, pituitoſis, frigidis tẽperatura, ijs qui crudorum humorum copiam coaceruarunt, in ocio uiuentibus: in loco frigido, hyeme, & ſtatu aeris frigido, humidoque. His inquam uniuerſis fuluum ac dulce uinum ſalutiferum eſt, cõtrarium ijs qui ſecus habent, &c. Quid igitur hic dicemus?

Collatio locorum Pauli & Galeni.

ratione

ratione alimenti exhiberi. Nam antea dixerat ἡ τροφὴ δ' ἐξ ἁπάντων ἐστὶν αὐτῶν ἀνάλογος τῷ πάχει. Hoc est: Alimentum uero ex omnibus ipsis crassitie respondet: puta qualem substantiæ crassitiem obtinent, tale etiam nutrimentum, nempe crassi succi producunt. Sic igitur ijs quibus lac tenue est, conuenit Quanquam muliebris etiam sexus, respectu masculini, frigidior existat: deinde sanguis tenuis, & serosus esse potest, acris, non etiam statim biliosus, ac calidus.

Cucurbitula etiam.] Vt uidelicet sanguinē ad partes eas ex aliis attrahat. Caute uerò ad mãmillas defigenda est. Caro enim mollis cum sit, facilè intumescit, cucurbitulaq́; repleta difficile auellitur. Quod si hoc acciderit, spongia calida illi superponi debet: sic enim laxatur. Sin minus, pertundetur.

Melanthium] Dioscorides hoc docet lac extrahere: in qua re miror castigatorem Orosciū, papauer nigrum uertere: quod contra omnem medicinam est, ne dicam piaculum, præbere ad lactis generationem uehementer refrigerantia adeò ut suporem inducant, & quidem uiolenter, nec sine incommodo naturæ. In Græce exemplari legēdum quidem ei assentior pro γλυκύ, γλυκεῖ, quod præterijt Gemusæus. Melanthiū uero apud nullos autores papauer nigrum signat, etiam si cōueniret instituto. Ita sunt quidam ad uituperandū alios procliues, ut sæpe ipsi in multo grauiores errores incidant.

Error Oroscij.

Textus Græcus corrigi.

Melanthiū quod gith dicitur.

Calida prius.] Græce est θερμῷ προσαιονήσαντες legendum: non προστωνήσαντες, ut habent codice impressi, quod neuter Aristarchus, uel Oroscius uel castigator Basilieēsis aduertit. Dicitur etiā καταιονήσαντες à uerbo καταιονᾶν, quod significat καταντλεῖν, & καταχεύειν. Galenus ī primo ad Glauconem. τῶν δὲ σπλάγχνων προνοεῖσθαι καταιονοῦντάς τε καὶ καταπλάττοντα τοῖς μαλάττειν καὶ χαλᾶν δυναμένοις: hoc est uisceribus autem prospicere oportet, superfundendo, obducendoq́; ea quæ emollire possunt, & laxare. Leonicenus ungendo uerterat.

προσαιονᾶν.

καταιονᾶν.

Prius emulcto.] προαμέλξασαν passiue positum est: cum medium alioqui sit.

Ieiuno.] Hic propriè positum est ἀσίτῳ, ut facilè intelligas in initio primi capitis pro ἀσίτους legendum ἀποσίτους.

Cibus solidior] Galenus primo de sanitate tuenda puerū uult nutriri lacte, quoad primores dentes emiserint. Deinde

cibo solidiore, utpote pane, leguminibus, carne, similibusque, sed omnibus prius commansis. Græcè tãtum est σιτίῳ, quod per se cibum simpliciter signat, uerum lactis ratione solidior intelligendus uenit.

σίτιον.

Si autem imprudentibus.] Græce est, εἰ δὲ λαθόντα πληρωθείη, id est: Si autem latentes repleti fuerint. Sed uerbum λανθάνω in eiusmodi locutione uertitur, rectè cõuertitur, imprudentibus nobis, aut nescijs, id quod & Budæus annotauit.

IN VI. CAPVT.

PVstulis quæ quod puero.] Post educationem infantuli morbos enumerat, quibus in ea ætatula cõflictari solet: uocatq; Græce ἐξανθήματα à uerbo ἐξανθεῖν, qđ est efflorescere.

Exanthemata.

Ad summa eruperint.] ὅθαν δὲ ἐπανθίσῃ, qđ est i extimã eruperint. Vt ἐξανθεῖν sit simpliciter se in altum promere: ἐπανθεῖν uerò iusta magnitudine & figura per summa apparere.

ἐπανθεῖν.

IN VII. CAPVT.

GRauedo.] Græce est κόρυζα. Sic enim Celsus lib. 4 interpretatur: qua nimirum pituita ex capite defluens, nares claudit, uocem obtundit, tussim mouet.

κόρυζα.

Melitismi.] Ita dicuntur, sicut sinapismi, cum melle pars oblinitur, melitismus, cum sinapi, sinapismi.

μελιτισμός.

Copioso calido.] In Græco deerat θερμῷ quod est calido. Sic enim magis aperit & discutit si quæ sunt superflua.

Textus Græcus mutilus.

IN VIII. CAPVT,

DIscocto.] Hoc est, probe cocto: quod Græci dicunt ἀπέφθου.

ἀπεφθον.

IN IX. CAPVT.

TEndinum.] Quos hic uocat tendines, considerato, an musculorum buccam mouentium, an neruos à cerebro dentium radicibus adhærentes, unde sensus ipsis communicatur. An tendines alios malis.

Tendines.

Anisum.] Impressi codices habent ἄνηθον, hoc est anethũ, quod ipsum quoq; aluum sistit. Sed Oribasius habet anisum.

Ex Oribasio.

Calide] Non calidis potentia, sed calide actu aluus sisti debet. Cræce θερμῶς non θερμοῖς legendum.

IN X. CAPVT.

APhthæ.] Celsus libro secundo capite primo: Proximum est ut infantes adhuc pueros serpentia ulcera oris quæ Græci ἄφθας nominant, exerceant. Variis interim coloribus

ἄφθαι.

apparent,

apparent, pro humorum ea gignentium natura.

IN XIII. CAPVT.

TOmenti modo.] Græce est ἐν τρόπῳ πτύγματος. Significat autem idem πτύγμα quod πίλημα, τρόφιον ἐρίου, σύστρεμμα ἐρίων, hoc est, hapsus lanæ ut Celsus ait, uel circulus. πτύγμα.

Heliotropion] Celso herba solaris dicitur. Ab herbariis uulgaribus nouo indito nomine, uocatur herba cancri, cum scorpioides potius appellaretur. Sed quia scorpio incognitus magis est à cancro appellationem traxerunt.

Cucumeris.] Cucumis statim in Pepones, & Melopepones degenerat, figura tantum & quantitate inter se dissidentes: cum magnitudine excessere, pepones uocantur, cum uero rotundi, formam & effigiem mali referunt, facta ex pepone, & malo appellatione. Pepones, Melopepones.

IN XIIII. CAPVT.

IAm uictus rationem præscribit ab infantia usq; ad ætatem declinantem, quæ nõ tam ex Medicina, quàm Philosophia petita est: quæ mos est etiam Galeno, ut non solum corpus, sed animum quoq; curet.

Liberiore.] Græce est ἐνανέσει, hoc est, cũ animi remissione, à uerbo ἀνίημι, qđ est, licẽtia permitto, aut solute idulget. ἐλαφρῶς.

Leuiora] Græce quidem τροφὰς αὐτοῖς προσφέρειν ἐλαφρῶς, hoc est, alimẽta ipsis leniter præbere, reddidi ego leuiora: utrum malis accipe. Hæc dixi, ne uitilitigatores ullã calumniandi occasionem habeant, si uel tantillũ immutauerim.

IN XVI. CAPVT.

EXercitatio] Totum hoc caput ex secundo Galeni de sanitate tuenda Galeni tuenda transcriptum est: ex quinto uero Oribasii. in eodem uero hæc clausula aliter legitur. Gręcus codex Pauli impressus habet: δεῖ μήτε πλῆθος ὠμῶν, καὶ ἀπέπτων, μήτε σιτίων, μήτε χυμῶν, ἢ κατὰ τὴν κοιλίαν ἢ ἐν τοῖς ἐντέροις, hoc est: Non debet erudi, incoctiq; siue cibi, siue humoris copia, aut in uentre, aut in intestinis contineri: pro ἢ ἐν τοῖς ἐντέροις. Galenus habet ἐν τοῖς ἀγγείοις, quod est in uasis: cui lectioni ego assentior. Intestina siquidem concoctioni proprie dicata non sunt: deinde uentris dictione etiam ipsa comprehenduntur. Verum ut concoctio altera in uentre, altera in uasis administratur: ita d stributio ex intestinis prima: altera ex uasis obitur. Hæc non aduerterunt Oroscius, & Locus Pauli castigatus.

Basilienſis caſtigator. Omitto quod etiam ἐκ τῆς γαστρὸς in eodem ferè Galeni loco, Oroſcius ex ſtomacho diſtribuitur, ueteris, cũ dicendum ſit ex uentre. Nam inde fit diſtributio.

Erratum Oroſcij.

Vnde manifeſto liquet.] Galenus cũ libro de ſanitate tuẽda, iam citato, tum maximè in commẽtario: περὶ εὐχυμίας, καὶ κακοχυμίας ſimillimam habet ſentẽtiam: ὥσπερ γὰρ ἀγαθὸν μέγιστον ἐστὶν εἰς ὑγείαν τὸ πρὸ τῶν σιτίων γυμνάσιον, οὕτω βλαβερώτατον ἅπασα κίνησις ἐπὶ σιτίοις, ἀναδίδοται γὰρ ἐκ τῆς κοιλίας ἡ τροφὴ, πρὶν πεφθῆναι, κἀκ τοῦδε πλῆθος ὠμῶν χυμῶν ἀθροίζεται κατὰ τὰς φλέβας, ἐξ ὧν εἴωθε νοσήματα παντοῖα γίγνεσθαι. μὴ φθασάντων αὐτῶν ἤτοι διαφορηθῆναι πόνοις πλέοσιν, ἢ πεφθῆναι, καὶ μεταβαλεῖν εἰς αἷμα ὑπὸ τῆς κατ᾽ ἧπαρ τε καὶ φλέβας δυνάμεως. Hoc eſt, ut Græcæ linguæ ignare intelligant: Sicut enim exercitatio cibum præcedens plurimũ conſeruandæ ſanitati conducit: ſic quælibet à cibo cõmotio, nocentiſſima eſt. Nam alimentum antequam ſit cõcoctum, ex uentre diſtribuitur. Vnde crudorũ humorũ copia in uenis collecta, omnigenas morborũ ſpecies procreare ſolet, niſi protinus labore multo fuerint diſcuſſi, uel concocti, ac in ſanguinẽ facultatis beneficio quæ iocinori, uenisq; inſita eſt, trãſierint.

Exercitatio.

Modo factam.] Galenus addit, ſecundam, ut ſit mediocriter pallida concoctionem ſecundam (nempe quæ in uenis fit) modo factam ſignificat. Omiſit Paulus ſecundam, quia ex urina iudiciu n non niſi de ſecunda concoctione ſumitur.

Compendiũ Pauli.

Castigatur Paulus.

Accliuis deambnlatio.] Codex impreſſus uiciatus eſt, habet enim καὶ οἷον ἄντις δύναιτο pro καὶ οἱ ἀνάντες περίπατοι ex Galeno inſtauratum, unde hæc omnia tranſcripſit. Eſt autem accliuis ambulatio, cum quis contra montem, aut loca æditiora inambulat. Non aduertit Baſilienſis caſtigator.

Præterea per alias ex.] Quippe itatio, curſusq; crurũ exercitationes ſunt: actochiri ſinr, & ſciomachiæ, brachiorum, ac manuum propria Lumborum autem, aſſiduè ſe inclinare, & rurſus reuocare. alteres, ſpinæ. thoracis autẽ & pulmonis, maximæ reſpirationes propriæ exercitationes ſunt.

Exercitationes ſingularum partium.

Donec rubeſcat] Hoc eſt dum ſanguis in extimam cutẽ fuerit euocatur. Id ſignat ὅταν εὐανθὲς ὑπάρχῃ. Hoc eſt cum floridus, uiuidusq; & rubet apparuerit.

εὐανθές.

Concinnæ] Malè in Græco ῥαθυμοὶ, pro εὔρυθμοι legitur. Vide Oribaſium & Galenum Non aduertit Gemuſæus.

Caſtigatur codex Græcus impreſſus.

Calido

Calido uapore.] In codice Græco impresso θερμὸν ad sudorem uidetur referri. Galenus lib. 2. de sanitate tuenda legit θερμῷ, ut referatur ad uaporé, sicut nos conuertimus. Vterq; Aristarchus, & Oroscius, & Basiliensis hæc prætericrunt. Viciatus codex. Oroscius.

Apotherapia.] Exercitationis omnis pars ultima est apotherapia, ceu dicas recreatoria: nam corpus expurgat, & lassitudinem arcet.

IN XVIII. CAPVT.

INter frictiones] Paulus hoc ex secundo Galeni iam dicto libro ad uerbum mutuatus est. Galenus autem ex commẽ tario Hippocratis, qui inscribitur κατ᾽ ἰατρεῖον, in hunc modum: ἀνάτριψις δύναται λῦσαι, δῆσαι, σαρκῶσαι, μινυθῆσαι, ἡ σκληρὴ δῆσαι, ἡ μαλακὴ λῦσαι ἡ πολλὴ μινυθῆσαι, ἡ μετρίη παχῦναι. Hoc est, frictio potest soluere, ligare, replere, minuere. Dura ligare, mollis soluere, mnlta minuere. ἀνάτριψις

IN XIX. CAPVT.

INter uocis exer.] Hoc est ex quinto Oribasij transcriptũ. Galenus huius exercitationis ferè non meminit Est autem dictio Græca ἀναφώνησις: quæ signat exclamationem uociferationemq;: qualis in cãtu editur, & lectione clara, orationeq;. Verbũ ἀναφωνεῖν pro uoce cõtẽdere interpretari potes. ἀναφώνησις.

IN XX. CAPVT.

VLcerosa.] Exercitationum genera persecutus, nunc ea quæ illis superuenire solent, enumerat. Sunt itaq; lassitudinis tres numero differentiæ, ulcerosa, tensoria, & inflammatoria, seu ut Græce dicam, φλεγμονώδης. in tertio Galeni de sanitate tuenda ad uerbum explicat. Lassitudines.

Quo tendi uidentur.] Græce impressi codices, τήκεσθαι, quod est liquari, consumiq; habent, pro τείνεσθαι non tamen hoc aduerterunt Oroscius & Gemusæus. In eodem capite χαλᾶται δὲ συντεταγμένον, pro χαλᾶται δὲ συντεταμένον, quod est, sane laxatur, quod distentum est. Negligentia Oroscij.

Oleo dulci atq; egelido,] Hoc est: Ex maturis oliuis quarum baccæ iam nigrescere inceperint, droppas appellant, confecto. Egelido, hoc est tepido, ut soli expositum fieri solet. Id Græca dictio uidetur innuere ἡλιοθερὲς si Grammaticis credimus, qui exponunt ὑπ᾽ ἡλίου θερμανθέντος. id est à sole excalfacto Quid si hyems, aut frigidum alioqui tempus sit: quò sol non solet, aut certe parum nos excalfacere, tũc ne etiam soli ἡλιοθερές. Egelidum

erit exponendum ut incalescat. Sane friuolũ esse puto quod Orofcius adfert,& pro tepido tantũ,& poni,ut postea in lassitudine inflammatoria legitur, ἔλαιον τε ἐν πολὺ χλιαρὸν, quod est: Oleum igitur copiosum tepidum addibendum. Verùm ideo me reprehendere uidetur Orofcius,q egelido dixerim,putans hoc frigidum significari: male mehercules in authoribus latinis uersatus. Celsus egelidum in eodem sensu quo ego multis in locis usurpat: ut lib.4.cap 11. Neq; ea ipsa frigida,sed potius egelida danda est.Quomodo etiam Linacer eundem locum in Galenum ante me uertit, qui antea corrigendus erat. Scio quidẽ apud ueteres in usu fuisse post lassitudinem uuctionem,uel in sole,uel ad ignẽ,si hoc pacto uolet intelligere εἱληθέρους,uerùm hoc oĩ tẽpore nõ est perpetuũ.

Tepidum.

Vnctio.] Non est in græcis codicibus impressis:aliquot autem scripti manu habẽt,& sensus exigit.Quid enim est, si referatur hæc dictio,continua,ad quietem. Multa quidem esse debet: non tamen perpetua,quod συνεχὴς significat.Iam Galenus ipse & Oribasius habent,ἄλειφη συνεχής,hoc est,unctio continua.Legendũ itaq; in Paulo pro μάλιστα συνεχής,quod est maximè continua,ἀλείμματα συνεχῆ, unctiones assiduæ. Hoc omiseras Gemusæe, qui mauis curta omnia & mutila aliquãdo in Paulo legi,quàm dictione una,aut altera ex Galeno,unde hæc transcripsit,sententiæ autoris adiuncta:utrum maius sit peccatum,alij iudicent.

Instauratur lectio Pauli.

Gemusæus.

Apotherapiæ exercitationem.Quæ tum in motu,tum frictione,& pauca,& mollis,& tarda fit: præterea solium similiter calidum. Protinus autem in lauacra frigida exiliant, ut nimirum ipsis robur,in cute una cum calore constet, quẽadmodum ait Galenus lib.3.de sanitate tuenda. Lege in codice græco,ἐν τοῖς λουτροῖς ἐκ τῆς,&c.

Boni succi.] In codicibus impressis perperã habetur εὐθὺς pro εὐχυμῶ. Gemusæus omisit & hoc & superius.

Corrigitur textus.

IN XXI. CAPVT.

Astrictio.] Galenus lib.3.de sanitatte uenda inquit. Voco ita meatuum cutis uitium,quo superuacua transmittere prohibetur.στέγνωσις græcis appellatur.

στέγνωσις quid.

Oleumq; ex.] Hoc Oribasio debet Is enim lib.5.ad uerbum ex Galeno prius mutuatus erat. Verum in hoc dissentiũt,Paulus habet αἰγείρινον ἔλαιον,hoc est,oleum ex populo nigra

Acopum ex populo nigra.

nigra cõfectum, Oribasius ἄκοπον αἰγείρινον. Galenus acopon ex abietis semine, τὸ διὰ τοῦ σπέρματος τῆς ἐλάτης ἄκοπον. Habes apud Paulum lib. 7. acopon ex abiete, acopon ex populo nigra, & oleum ex eadem populo, omnia eiusdem facultatis Nam loco fructus abietis, nigræ populi fructus æqua portio, apud eundem autorem ponitur.

IN XXII. CAPVT.

HOc capite de lassitudinibus agit, quæ citra exercitationẽ aut motum corporis sua sponte, nempe ex humorum superfluorũ copia accedunt. Galenus eas lib. 4. de sanitate tuenda persequitur amplissime.

Si his peractis.] Hoc est: Si omnibus commemoratis prę sidiis malum cesserit, ad consueta munia paulatim transeundum est. In Paulo deprauata est lectio græca, habetur. n. πρὸς τὰ συνήθη κατὰ λόγον, pro πρὸς τὰ συνήθη κατ᾽ ὀλίγον, quod corrector Basiliensis omisit. Linacer rursus, conuertit. Corrigitur textus.

Si enim uires cõstent.] Quod est, cum sanguinis plus, succi uero mali minus in corpore redũdat. nam in sanguine uires naturales deprehenduntur. Si igitur paululum uel citra sanguinem restitutum uel ultra, processum est, audacter mittendus est. Si plurimum nequaquam. Quando mittendus sanguis.

At si crudi humores.] Hi enim in iecore, & uentre manẽtes, temporis spacio paulatim cõcoquuntur, efficiunturq; benigni. eoq; seruari debent, qui tales humores collegerunt, in omni quiete, pręcordiis probe fomẽtorum præsidio munitis, non aũt sanguis debet eis detrahi, qm̃ uiriũ robur his non adest ut Galenus ait in θεραπευτικῷ περὶ φλεβοτομίας in hanc sniam οὐδὲ γὰρ ὁπότε πλῆθος ὠμῶν χυμῶν ἤθροισται τοιοῦτον, ὡς κελεύεσθαι φλεβοτομεῖν ὁ λόγος ἐλέγχεται. ῥώμη γὰρ τούτοις οὐ δυνάμεως ὑπάρχει. Præterea purgatio his dari non debet, quia concocta non cruda medicamentis solicitare oportet. Galeni sententia. Crudis uiriũ robur deest.

Oxymel.] Intellige simplex. Id enim cum ætatibus, tum naturis uniuersis, ut ait Galenus, & præcipue pituitosis ad sanitatis securitatẽ seruit utilissime, dum omnes meatus arctos aperit, ut nusquã crassus, uel glutinosus humor adhærescat. Oximelitis facultas.

Apomeli.] Fit hoc melle à fauis expresso, & aqua fontana. Verum non simpliciter ex melle & aqua, ut putat Oroscius. uide Galenũ lib. 4 de sanitate tuenda, & Paulum lib 7. Erratum Oroscij.

Senectus.] Ex quinto Oribasij. quintoq; Galeni de sanitate tuenda. In Paulo autem Græcus codex impressus deprauatus est habet enim ἐπανόρθωσις δ' αὐτῷ διὰ τῶν θερμαινόντων τε καὶ ὑγραινόντων ἅμα τοῖς θερμαίνουσι, hoc est: Corrigitur autem ea calefacientibus, & humectantibus una cum calefacientibus Superfluum est ἅμα τοῖς θερμαίνουσι. Oroscius & Gemusæus non aduerterunt.

Erratum Oroscij.

Frictio.] Cū oleo scilicet adhibita, quæ uitale robur excitat, & modice calefacit, unde & distributio nutrimēti facilior, & nutritio promptior consequitur.

Imbecilliores.] Vt qui decrepita potissimum ætate sunt: etsi alij alijs celerius senectutis incōmoda experiantur Quicunq; igitur uel crudi adhuc senes, quos græci ὠμογέροντας appellant, uel decrepiti, imbecilliores uiribus existunt naturalibus, ter die cibum assument, idq; hanc ob causam potissimum: nempe quod una uice multum assumere nequeunt. Deinde, etiam si sumant, concoquere nequeunt, quare melius est cibum partiri in tres uices.

ὠμογέροντες. Viridis senectus.

Ac fici maturæ.] Hæ paulo innocentiores, immaturis: mediocriter tamen in usum adhibitæ. Ante cibum alium assumi debent, eo quod si non citò per aluum descendāt, corruptionem in uētriculo subeunt, & alios secum cibos corrumpunt, id quod de omnibus fructibus fugacibus intelligendum est.

Ficum.

Per hyemem uero caricæ.] Hæ incidendi, extenuandique uim habent, quo nomine aluum citant, renesq; expurgant. Cum nucibus uerò simul cōmestæ ad omnia præstātiores existunt, atq; hinc nonnulli qui medicamentorū aduersus lethalia cōfecturas perscripserunt, ficus aridas cum nucibus, & ruta præsumptas omniū illorū præsens esse remediū tradunt.

Si nullū in dextra.] Galenus libello περὶ εὐχυμίας καὶ κακοχυμίας inquit: περὶ ἰσχάδων δὲ δόξειεν ἄν τις ἐνάντια λέγων ἀληθεύειν, εἰ κακοχύμους γε ἅμα καὶ εὐχύμους αὐτὰς εἴπη νοσώδεις τε καὶ ὑγιεινὸν ἐχούσας. ἐὰν γὰρ ἀθρόαι διεξέρχονται κατὰ τὴν γαστέρα, καὶ ἡ ἀπ' αὐτῶν ἀναδοθεῖσα τροφὴ διὰ τοῦ δέρματος, καὶ τῶν νεφρῶν ὑγιειναί τε εἰσὶ καὶ εὔχυμοι, βραδύνουσαι δὲ κακοχυμότεραι πως γίνονται Id est: De caricis autem, si quis contraria pronunciet, uere dicere censeri queat, nempe bono maloq; esse præditas: morbidi cuiusdam & salubris particeps.

Si nanq;

Si nanq; per aluum descendant, ac alimentũ quod ab eis prouenit, in corpus distributum, iecur renesq́, transierit, salubres sunt, & succi benignioris: sin remorentur, prauioris quodammodo fiunt: In textu hoc Galeni habes διάτι τῦ δέρματος, quod est, per cutem, male pro διάτε τῦ ἥπατος. Hoc in codice nuper impresso Gemusæus castigator præterijt. Textus Galeni uiciatus.

Ante cibum.] Alus subducendæ gratia: quæ etiam oliuis, ut Galenus in commentario de alimentis docet, & damascenis sollicitatur.

IN XXVI. CAPVT.

QVandoquidem uero.] Ex quinto Oribasij sumptum est Græcus textus deprauatus in Paulo est, pro ἐπειδὴ δέδεικται legi debet ἐπειδὴ δὲ δεῖ τῷ ἕξει, &c. quod annotauit Oroscius. Verum in hoc grauissimè peccat, dum alios reprehendit quod τρίμματι uerterit frictione, cum Galenus, Paulus & Oribasius semper dictionem τρίψιν & ἀνάτριψιν, pro frictione usurparint. τρίμμα uero apud grãmaticos, Suidam, Hesichium, Budæumq; nostrum pro detrimento accipitur, ueluti cum lapides atteruntur, aliàs aliæ res minutissimę deteruntur. Quid hic commodius erit quàm puluis? qui ex medicamentis contritis effectus sit, & corpori admotus in balneo. Addidi hic, aquæ indito, ad sensum explendum Præterea errat Oroscius, qui λουόμενος, id est, dũ lauatur, uerterit, post balneum, cum eiusmodi smegmata in balneo soleant adhiberi. Sed frictionem intelligit: quanquam ipse textus sequẽs eum admoueat. Nam à balneo acopi usum præscribit: in balneo, aliorũ erit. Reliquit textũ uitiosum corrector Basiliẽsis. Corrigitur Pauli lectio. Erratum Oroscij. τρίμμα. Erratum Oroscij.

Summatq; propoma.] Vsus sum dictione græca quod ferè nulla apud latinos extet, quæ ad unguem eam referre possit. Græci autem uocant προπόματα quæ ex uino fiunt, & melle dispumato. Nã Paul. lib. 7. inq t: ἀλλὰ καὶ τὰ μὲν ἐξ οἴνυ συντιθέμενα, ἃ δὴ καὶ προπόματα καλῦσι, τῦ μέλιτος ἀπαφριθέντος ἓξ λαμβάνει πρὸς τέσσαρας τῦ οἴνυ, καὶ συντίθεται μὴ ἑψόμενα. Propomata.

IN XXVII. CAPVT.

COrpus decoloratum.] Vita lętior, citra curas, & melãcholiam actiones naturales non habet impeditas, unde sanguis primũ coqui, deinde toti corpori distribui potest. Græce est βίος εὐφροσύνης, hoc est, uita læta, & iucũda: προσκυνῶ βρῶσις est προσφιλὴς, quod signat chara, grataq́; commestio. βίος εὐφροσύνης. προσκυνῶ βρῶσις.

Pastillos.

κόλλικες. Paſtillos.] Græca dictio eſt κόλλικας, à nullo ferè grammatico expoſita. Galenus autem ex Hippocrate interpretatus eſt τροχίσκους, quod hic optimè quadrat. Magni alioqui uiri in hac uoce decepti ſunt, qui pro glutinātibus quibuſdam rebus uſurparint.

IN XXIX. CAPVT.

Corrigitur codex. Mel coctum.] Exemplaria græca deprauata ſunt, habent enim καὶ μέλι ἑφθὸν τὸ σκληρὸν ἄγαν, pro τὸ σκληρὸν ἄγαν εἶναι, hoc eſt, quod durū nimis ſit: cauſam addit, cur mel coctum dentibus noceat.

IN XXXI. CAPVT.

IN ſuperiore uentre.] Ex quinto Oribaſij tranſcriptum eſt, ἄνω uerti in ſuperiore uentre, in quo fit concoctio. In eo ſi diutius immorentur, perficacia ſunt & dura.

Germanicā impreſſio. Ventos contrarios.] Nihil oculis magis incōmodat quàm uentus contrarius, eoq; miror, cur Germanicus corrector mutauerit ἐναντίους, hoc eſt contrarios in ἐναιτίους, quaſi dicas cauſæ authores.

IN XXXII. CAPVT.

PLurimum noxæ ciborum.] Similem habet ſententiā Galenus in commentario Aphoriſmorum primo: ὅταν γὰρ ὑπερπληρωθῇ τὰ ἀγγεῖα ποτῶν ἢ σιτίων τῇ διαῤῥαγῆναι κίνδυνος αὐτοῖς, ἢ καταπνιγῆναι ἢ καὶ σβεσθῆναι τὸ ἔμφυτον αὐτὸ θερμὸν, καθάπερ καὶ ἀπόλλοιτό τινος. Hoc eſt: Cum enim uaſa potu, aut cibo repleta ſupra modum fuerint, periculum ne ea rumpuntur, aut ipſi ſuffocantur aut etiam calidum natiuum ipſum extinguant.

Vomitu igitur.] Poſt uomitum autem os colluendū, dentes, oculosq; & totam faciem poſtea præcepit Oribaſius. Id niſi fiat, dentes eis qui uomunt, computreſcere. Sollicitari autem uomitus debet aqua tepida ſtatim aſſumpta.

πληθώρα. πλῆθος. πλησμονή. At ſi neq; deſcenderit.] Signa repletionis uenarum commemorat. At ſanguinis redundantia proprie πληθώρα græcis dicitur. πλῆθος pro omnium humorum ſeparatim plenitudine accipitur. πλησμονὴ pro repletione tum potus, tum cibi, & uentris & uenarum uſurpatur.

IN XXXIIII. CAPVT.

CIbis in uentre. Hoc ſumptum eſt ex ſexto Galeni de ſanitate tuenda. Fit autem ſæpe, ut cibi corrumpantur, aut nimia

nimia copia ingesti, aut qualitate praua donati, aut tempore in commodo assumpti, aut ipsius uentriculi affecti uitio. Qũo autem corrupta educantur, Galenus ample docet. Inter cætera uomitum cõmendat ex uini dulcis potu. Sed Pauli textus impressus in omnibus exemplaribus deprauatus est, habet. n. δὶ οἴνυ πόσεως καὶ γλυκέως, pro δὶ οἶνος πόσεως γλυκέος.

Corrigitur textus Pauli.

Quæ mediocriter purgant.] Sunt enim quædam medicamenta, quæ admodum grauiter, & magno cum naturæ detrimento purgant. Itaq; mediocria hic præcipit, quæ sæpius per interualla sumi possint: qualis est picra dia aloes, cuius compositionem habes in septimo descriptam.

IN XXXV. CAPVT.

VEneris hæc sunt commoda. Ex Oribasij lib. 1. hæc sunt transcripta. Ante commoda auté docet, quibus uenus noceat: tum partibus corporis, tum temperaturis. Noxia itaq; uenus est inquit, pectori, pulmonibus, capiti, & neruis: itẽ siccis natura, & frigidis. Caueri etiã debet post repletionem, cũ cibi, tum uini, item post euacuationem ex uomitu factã: purgationem, & si uenter sua sponte fuerit solutus. Præterea si cibus nondum sit concoctus, aut si ægritudo quædam infestat.

Eoq; melancholicis.] Vide Aristotelem in problematum sectione 4. ad finem, nimirum ꝙ flatu redundent. Semen autem decessio flatus existit. Sed quid de insanientibus dicemus, an & illi flatus habent? Ego sane opinor uenerem insanientibus conuenire, quod seminis qualitas quæ uirilitatem & ut dicã græce θυμὸν homini cõciliat, si in corporibus alioqui temperamento calidis, copiosior impertiatur, ex θυμȣ̃ solet μανία fieri. Semine autem excreto, animus ille remittitur & qualitas imminuitur. Galen. optimè de ueneris usu scribit in cõmentario qui inscribitur, ἰατρικὴ τέχνη, uerba ipsius in hunc modum habẽt: ἀφροδισίων δὲ κατὰ μὲν ἐπίκουρον ὐδεμία χρῆσις ὑγιεινὴ, κατὰ δὲ τὸ ἀληθὲς, ἐκ διαλειμμάτων τηλικούτων ὡς ἐπὶ ταῖς χρήσεσι, μήτε ἐκ λύσεως αἰσθάνεσθαι, καὶ κουφότερον αὐτὸν ἑαυτȣ̃ δοκεῖν γεγονέναι, καὶ εὐπνούστερον. ὁ δὲ καιρὸς τῆς χρήσεως, ὅταν ἀκριβῶς μέσον ᾖ τῶν ἔξωθεν περιστάσεων ἁπασῶν τὸ σῶμα μήθ' ὑπερπεπληρωμένον, μήτ' ἐνδεὲς, μήθ' ὑπερεψυγμένον, μήθ' ὑπερτεθερμασμένον, ἢ ἐξηρασμένον, ἢ ὑγρασμένον ἀμέτρως. i. Rei ueneree ſm Epicurũ sane nullus ad sanitatẽ usus est. Sin aũt uerũ fateri uelim⁹, cõducit, si tãto tp̃is interuallo exer-

Venus corpus integrum requirit.

exerceatur,ut ex ipsius usu nec resolutionem corpus sentiat, & leuius quàm fuit euasisse,perspirātiusq; uideatur. Tempus autem coeundi est,cum ex omnibus quę foris accidunt medium exacte corpus obtinuerit, neq; uidelicet repletum nimis sit,neq; inane,neq; refrigeratum impendio,neq; excalfactum: neq; siccatum,neq; humectatum immodicè.

εὔσιτοι. ἄσιτοι. Cæterum alij etiam.] Duæ dictiones contrariæ in græco ponuntur,nempe δυσιτότεροι,& ἄσιτοι,quanquam impropriè si Galeno credimus,ἄσιτοι ponitur pro ijs qui fastidio laborant.Nam id ἀπόσιτοι significat, ut superius annotatum est. Sed positum est opinor,ut ἄσπλαγνος,hoc est,sine uisceribus, pro eo qui parua uiscera habet,,ἄφωνος,hoc est, uoce carens, pro illo,qui paruam uocem edit,εὔσιτος cibi appetens. Superius nempe capite primo positum uidetur pro εὐσίτους ποιῶν. hoc est,cibi cupidos faciens. Nam εὔσιτοι δὲ καὶ οἱ πόνοι. καὶ αἱ μακρωτέραι ἀποδημίαι. Id est: Iam uero & labores,& longiores profectiones cibi appetentiam faciunt. Verum alius εὔσιτοι legendum putat.

Celsus. At uehemens.] Celsus elegāter libro primo hanc sententiam ex græcis confirmat his uerbis. Concubitus uero, neq; nimis concupiscendus,neq; nimis pertimescendus est. Rarus corpus excitat,frequens soluit. Cum autem frequens non numero sit,sed natura,ratione ætatis & corporis scire licet,eum nō inutilē esse,quē corporis neq; languor,neq; dolor sequit̄.

Contraria sententiæ. Antequam somnus inuadat.] Ex Oribasio hæc particula sumpta est: & uideri possit Galeno contraria. Is enim libro primo de sanitate tuenda ex Hippocratis sententia hunc ordinē obseruat. Labor,cibus,potus,somnus,uenus, & hæc omnia mediocria. Paulus ante somnum uenerem ineundam censet,redditq; rationem non certè inualidam. Sed intelligendū est,secundum cibum,non statim, sed concoctione obita:nihil etiam refert,si somnus aliquis breuior præcesserit: sequatur prolixior: ex quo uires recolligentur.

Varia lectio. Gemusęus. Frigus superueniens.] Bifariam legitur in græcis exemplaribus,Germanicum habet καὶ ψύξεις αἱ ἐπειγόμεναι, hoc est,frigus urgens,aut ualens. Alia habent ἐπιγιγνόμεναι, quasi dicas superueniens. Ita quoque Oribasius habet. Nescio cur Gemusęus mutauerit.

In

IN XXVIII. CAPVT.

CApite grauantur & anxij fiunt.] Hoc caput ex Oribasij libro primo transcriptum est. Vbi etiam græce habetur, καὶ ἀσώδεις γίνονται, quod est, & anxij fiunt, confli&antur&q;. Oroscius alios reprehendens ex Marcelli Florentini Dioscoridis interpretis sententia uertendum censet ἀσώδεις ex repletione cibum fastidientes. At Galenus in commentario libri secundi προῤῥητικῶν Hippoctatis hoc modo interpretatur, διττῶς γὰρ γινομένων ἀσωδῶν τῶν καμνόντων, ἵνα μὲν τρόπον, ὅταν ἡ δύναμις ὑπὸ σώματος βαρύνηται καὶ μηδὲν φέρειν σχῆμα ῥαδίως. ἕτερον δὲ ὅταν τὸ στόμα τῆς γαστρὸς ὑπὸ μοχθηρῶν δάκνηται χυμῶν. οἱ πρότεροι μὲν ὀλεθρίως διάκεινται, ναυτιώδεις δ' εἰσὶν οἱ δεύτεροι. Id est: Cum bifariam ægrotantes fiāt ἀσώδεις, uno quidem modo, quum uirtus à corpore grauatur, nullamq; eius figuram ex facili tolerat, altero autem cum os uentriculi à uitiosis humoribus mordetur, priores quidē affecti sunt perniciosè: alteri uero nauseabundi exist ūt, &c. Hoc itaq; Pauli contextu prior significatio accipienda est: nō secunda, quādoquidem uirtus seminis copia multum grauatur, Deductum autem ἀσώδεις est ab ἄση: quæ dictio frequens est apud Galenum & Hippocratem, primum δυσφορίαν, signans: deinde fastidium acribus humoribus stomachum rodētibus excitatum, unde & uomitus ἀσώδεις dicitur. Nolo hic cōmemorare, quàm multi etiā celebres uiri in eius interpretatione sint decepti.. Legendum est ἀσώδεις, non ὠσσάδης, quod etiam ἀσόμενος dicitur.

ἀσώδης. Hippocrates. Duplex significatus dictionis. ἀσώδης. ἄση quid ἀσόμενος.

Aliorum.] In codicibus græcis impressis habetur ἁλῶν, hoc est, sale, pro ἄλλων, quod est, aliorum, quam lectionem & sensus, & Galenus in sexto de sanitate tuenda approbat. Nos antea quoq; aduertimus.

Lectio castigata.

Semen uiticis.] Græcus codex habet καὶ σπέρμα τοῦ λίνου: hoc est & semen lini, pro σπέρματι τοῦ ἄγνου, quod est semen uiticis. Sic etiam habet Oribasius. Irem superius iam fecerat Paulus mentionem seminis lini. Hoc non aduerterūt Oroscius & Gemuseus.

Lectio deprauata. Erratum Oroscij & Gemusxi.

IN XXXIX. CAPVT.

PIper myrrham cum dulci.] Calida perfrictionem expertis præscribit: quæ nimirum habitum ipsorum restituāt. Nescio autem cur Oroscius legendum hic censeat cum uino albo,

Oroscius falso emendat.

albo,cum nullum eius generis calidum sit,nec odorum, quale Paulus requirit.Melior itaq; lectio cum uino dulci, quale est fuluum,frigidis aut temperamento,aut ex accidenti accommodatissimum,si Galeno credimus,& ipsi euidentiæ.

IN XL CAPVT.

ἔγκαυσις. quid. Celsus.

SI qui uero.] Græce est ἔγκαυσις, quod ad uerbum sonat adustio uel exustio.Galenus lib secundo κατὰ τόπους: propriè dici affirmat,de ijs qui exuruntur in sole.Celsus: Si quis in sole exustus est,huic corpus & caput oleo perfundendum.

Lectio emendata. ἀθρόως.

Paulatim.] In impresso est κατὰ λόγον, quod est secũdum rationem,pro κατ' ὀλίγον,id est palatim, cuius cõtrarium sequitur ἀθρόως,quod idem significat quod uniuersim,subito ac una uice.

IN XLI. CAPVT.

Celsus. Cibi ualentis materia τρόφιμα. Celsus. Instaurata lectio.

CIbos ualentis materiæ.] Ex quinto Oribasij traducta sunt: uoco autem cibos ualentis materiæ, quæ probe & multum nutriunt: ut Celsus alia ualentis,alia inediæ,alia imbecillę materię,libro secundo commemorat: uocatq; ualentissimũ,in quo plurimũ alimenti est.Græci uocant τρόφιμα.

Et ijs quidem obl] Græcus codex deprauatus est, habet enim καίροντι μηδ' ἐπὶ τούτοις.Id est,oblectetur, neq; ob hęc pro καίροντι δ' ἐπὶ τούτοις omissa negatione μὴ.Sic legit Oribasius,quod etiã Oroscius annotauit: sed Gemusęus omisit.

IN XLII. CAPVT.

Vomitus quot modis excitetur.

QVoniam laboriosè uomentibus] Hoc caput ex primo Oribasii sumptum est. Vomitus primum uictus ratione excitatur: deinde medicamentis, &c. Victus ratione excitato utuntur etiam in secunda quoq; ualetudine: præterea in acutis fere morbis,quum bilis, aut pituita in stomacho superat. Medicamentis uomitum facientibus,neq; sani, neq; acuta ęgritudine occupati utentur. Nam ea longis tantum affectibus,& induratis conueniunt. Hinc etiam ueteres cũ nihil in medicina spei deprehendissent, ad uomitum solebant confugere. Id quod hodie etiam empirici quidam sine ulla ratione factitates,optimis quibusq; medicis laudem pręripuunt.Nam ea medicamenta propinant,quæ suprà & infrà ualentissimè purgent: quæ si æger ferre possit,sanitati plurimum restituitur: sin autem moritur,audaciæ suæ & temeritatis patrocinium habent,ꝙ scilicet morbus fuerit desperatus,

Empirici nostræ ætatis.

tot me-

tot medicis antea curationem frustra molitis. Cęterũ quãdo potissimum uomitus solicitari debeat, Polybus in libello de uictu priuatorum docet. Sex mensibus hybernis inquiens, uomitu, æstate clysteriis utendum est. Quia enim per hyemẽ pituita in uentre generatur, uomitu eam euacuari præcipit: æstate uero bilem supernatantẽ, deorsum reuellere. Quæ sententia Hippocrati contraria in Aphorismis uideri queat: ubi habet: Aestate superiora magis, hyeme inferiora medicamẽtis solicitare oportet. Hic dicemus ex sententia Galeni, totũ corpus si purgare uolueris æstate per superiorem uentrẽ, hyeme per inferiorem medicandum est. Sicut in Aphorismis dictum inuenimus. Etenim redundantibus, purgatio medetur, illuc quò uergunt adhibita. At si ab incremento humores in parte aliqua prohibere uolueris, per opposita reuellere conducit. Melancholicus autem humor quocunq; in loco fuerit, per inferiora educi debet. Cęterum alii singulis mensibus bis uomunt: alii per longiora interualla: alii nullo tẽpore præscripto, sed quoties aut uino, aut cibo pleniore se ingurgitarint. Qui aũt uomere bis in mẽse uult, inquit Polybus, & post eũ Celsus, melius cõsulet, si biduo continuarit, q̃ si post quintumdecimum diem uomuerit. Galenus aũt nihil referre dicit, si ex interuallo nõ cõtinuatis diebus uomas. Porrò uomitus quõ medicamentis excitẽt, septimo libro est cõprehẽsum.

Polybus. Quãdo uomitu utendum. Collatio sententiarum. Quomodo totum corpus purgari debet, & quõ pars corporis. Humores ne crescãt per opposita reuellendi. Quãdo uomendum.

Ferculum ex fabis,] Grece hoc uocatur ἔτνος. Galenus interpretatur libello de euchymia his uerbis. ἔτνος ὀνομάζω τὸ ἐκ τῶν ἑψηθέντων ὀσπρίων καὶ χεδρόπων σκὐαζόμενον, &c. Verùm quòd sequitur in codice καὶ τὰ πίονα τῶν κρεῶν, hoc est, & pinguiores carnes, ubi legendum eẽse καὶ τὰ πλέιονα τῶν κρεῶν, quod est, & copiosiores carnes, scilicet fabarum. Nam ex leguminibus hæc commemorat Paulus. Non sum autem ignarus, pinguiores carnes, ut est suilla aliorumq; animalium uomitum posse excitare. Verùm Oribasius nobiscum sentit & contextus requirit.

ἔτνος.

Neglexis Oroscius.

Verùm non solum.] Hoc quoq; superiorem lectionẽ confirmat. Nam χύλοι hoc est, succi seu cremores non de carnibus animaliũ dicitur, si quid iudico, sed de leguminibus aqua maceratis: aut de herbis, si mentio earum fuisset facta. Dixi autem cremores, secutus Varronem & Celsum, qui uocant cremorem ptisanæ, aliorumq; granorum, ac leguminum.

Chyli leguminum.

Irrites.

Irrites.] Parum absolute dixit irrites, digitis eo perunctis, intellige & in os demissis.

Instaurata lectio.

Ne cesset uel intermittat.] Manca uidetur sentētia græca: ἐμετικὸν δὲ καὶ τὸ μὴ ἀνίεναι καὶ διαλείπειν ἐπὶ τοῖς ἐμέτοις, quod est: Eum qui uomere debet, non oportet cessare, nec intermittere. Quid hoc est, nisi ponatur aliquid, quod terminum eius signet? Nam hoc pacto perpetuus, uomitus, aut simile quippiam intelligi possit, quod quàm sit absurdum, omnes eruditi norunt, addendum ergo in codice græco ἄχρις ἂν ἅπαντα λαπῶντα ἐκβάλλῃ. i. Donec oīa quæ infestāt, eiecerit. Vt est in Oribasio, quod Oroscius & Gemusæus prætererierūt.

Oroscius & Gemusæus nimiū in aliorum erratis occupati.

IN XLIII. CAPVT.

MAne epithymi drachmam.] Nusquam inuenio minus epithymi pondus ad aluum ducendā. Alii drachmas tres propinant, alii quatuor, alii quinque. Nec opinor drachmam unam quippiam proficere, eoq; mendum forte est. Item Paulus in septimo drachmas quinque præbet. Auicenna usque ad quatuor.

Epithymi dosis: non animaduersa ab Oroscio.

IN XLIIII. CAPVT.

Varietates clysterum.

CLysteribus utendum.] Quemadmodum balneorum præfecti, lapidum sordes, lutumq; abluunt, ita clysteres uentriculi & intestinorum pituitam & bilem detergent, qui pro humoris diuersitate etiam uariari solent: alii præterea lenes, alii acres habentur. Item triplici liquoris mensura constant. Sūma est, tres heminæ, media, duæ, minima, una. Si Oribasio credimus, eoq; miror Paulum hic semiheminā ponere, quod ferè apud nos dimidia libra est: quæ parum adeo euacuabit.

Mensura.

IN XLV. CAPVT.

VTimur etiam gland.] Et hoc & superius caput ex primo Oribasii transcriptum est. In calce habetur græce παρέσεσιν αἰδοίων quasi remissionibus, aut relaxationibus, uel resolutionibus. Sed πάρεσις & παράλυσις, ita differunt, quod illa partem aliquam corporis obsidet: hæc uero totum corpus. Dicuntur etiam παρετοὶ resoluti in aliquo membro.

πάρεσις. παράλυσις. πάρετοι.

IN XLVI. CAPVT.

HVmores in capite.] De medicamentis agit quæ materiā ex capite tum per os, tum per nares detrahunt, ac potius detrahendi modum præscribit. Ac primum Græco uocabulo ἀποφλεγματισμὸν appellat. Scribonius compositione nona exponit

ἀποφλεγματισμός.

exponit his uerbis: Si per os magis detrahere materiã uisum fuerit, suadebimus pyrethri radiculam commanducare: atque subinde hiantem pati fluere saliuam, Celsus etiam lib. 4. cap. 2. explicat: Gargarizare his, quæ saliuam mouent, inquiens: Nam aut manduntur ea medicamenta, aut in gargarismata adhibetur. Rectè igitur interpretabimur, & Latine ἀποφλεγματίζειν, saliuam mouere. Alterum medicamentum quod per nares caput purgat, ἐῤῥινον uocatur. Solet enim hoc per cornu, quod ῥινεγχύτης dicitur, naribus infundi. Ibi paulisper cõmoratur, materiam è capite detrahit. Tertium ab illitu διαχριστὸν nuncupatur, quod palato, collumellæ, & narium foraminibus applicatur. Verùm hoc in uniuersum intelligi debet, nullum ex comprehensis modo medicamentis esse adhibendum, nisi toto prius corpore purgato.

Materiam per os detrahere.

Saliuam mouere.

ἐῤῥινον.

διαχριστόν.

Sapa.] Græci hoc uocant σίραιον, & ἕψημα. Galenus lib 3. κατὰ γένη. cap. 11. ὁ νεὶς οὖν ἕνα τῶν τροχίσκων ἢ κυκλίσκων, ἢ ὅπως ἂν ὀνομάζειν ἐθέλοι τις, ὧν εἷς ἐστὶ καὶ ὁ πολυείδου διὶ ἑψήματος ἢ σιραίου. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο καλεῖν ὡς ἂν αὐτὸς βαληθῇς ἐξέστωσοι, &c. Soluto igitur uno pastillotum aut orbiculorũ, aut quomodocũq; uocare libet, è quorum numero etiam est qui Polyidæ ascribitur, ex sapa, quã Græci ἕψημα uel σίραιον, uel quomodocunq; hanc quoq; uelis, appellant Est autem seræũ uel hepsema, uel sapa, ingenij non naturæ opus, musto ad tertiam usq; partem mensuræ decocto. Quod ubi factum ad dimidiam est, defrutũ uocamus. Hæc Plinius lib 14. cap 9. Idẽ lib. 23. cap. 2. Vino cognata res sapa est: musto decocto, donec tertia pars superstit. His consentit Leontinus agriculturæ scriptor Græcus, in hunc modum inquiens: γλεύκους καλλίστου ξέστας η, οἴνου καλλίστου ξέστας ρ. ἐπὶ τρίτης ἑψῶν καὶ ἀπαφρίζων, ἐξαίρετον ποιήσεις, Hoc est: musti optimi sextarios octo, uini nobilissimi sextarios centum, ad tertiam coquens, despumansq;, eximiam sapam conficies. Columella refert quosdam partem quartam eius musti quod in uasa plumbea coniecerunt, nonnullos tertiam decoquere. Verum id ex aliorum sententia recenset. His accidit aliud sapæ nomen Latinum, Calenum scilicet, quod deprauatum est in Palladio, mutatumq; in Caroenum, quod uir quidã non mediocriter in literis uersatus putat ex Palladij seculo manasse. apud ueteres tũ Græcos, tum Latinos in usu nõ fuisse. Verum rem penitius intro-

Sapa.

Defrutum.

Lẽõtinus.

Calenum.

ſpicienti Calenum apud Strabonem urbs eſt Cāpaniæ,in cuius agro uinum optimū & dulce naſcitur. Plin.lib.14.cap.16. ijs præponi ſolebāt Calena, Legendū itaq; cēſeo apud Palladium: Modus his & uirtutē mutabit,& nomina. Nam defrutum à deferuendo dictū,ubi ad ſpiſſitudinem ualde deſpumauerit,effectum eſt : Calenum,cum tertia perdita, duæ partes remāſerint: ſapa,ubi ad tertias redacta deſcenderit &c.Quēadmodū igitur ὁ ἱραιὸν ἕψημα,& ἕψητον apud Hippocratē inter ſe cōfundūtur,ita apud Latinos ſapa,& defrutū Cùm ipſe Columella lib.12.ſcribat,muſtū quādo dulciſſimi ſaporis decoquit ad tertias,& decoctum,ſicut ſupra dixi, defrutū uocat.

Voces con funduntur.

Quod autem ori illinitur tale eſt : ſapo.] Hoc ſumptum eſt ex lib.2.de Cōpoſitione medicamentorum ſecundum locos ad calcē: uerba ita ſonant:ἄλλο διαχριστὸν στόματος,σάπωνα διεὶς τεύτλου χυλῷ χρῖσον,τὰ κατὰ τῶν οὐρανίσκον, καὶ τὸν κίονα τοῦ στόματος,τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ ἔῤῥινον ἐστὶν.i.aliud quod ori illinitur.Saponem betæ ſucco dilutum palati regionibus & columellæ illinito.Idem uero hoc etiam per nares infunditur,&c.Deinde ſequitur paulo poſt , εὐποριστῷ δὲ πολλάκις ἐχρησάμην φαρμάκῳ ἐγχεομένῳ τῇ ῥινὶ μελανθείῳ,ποτὲ μὲν ὄξει δριμεῖ διαβρέχων πρὸ μιᾶς ἡμέρας,εἶτα τῇ ὑστεραίᾳ σὺν ὄξει πάλιν λείων,καὶ ἐγχέων εἰς τὴν ῥῖνα διὰ τῶν μυκτήρων. Hoc eſt, facili autem paratu ſubinde uſus ſum medicamento melanthio,quod naribus infunditur , interim ſane aceto acri pridie macerans,deinde poſtero die ex aceto rurſus læuigans, infundensq; narium foraminibus,&c. Ex priore igitur cōtextu Galeni,Pauli lectio corrigenda uenit,legendumq; pro σίνηπι,quod eſt ſinapi,σάπων,hoc eſt ſapo. Cui lectioni aſtipulatur etiam Oribaſius lib.1.Eſt autem teſte Plinio Sapo gallorum inuentum rutilandis capillis,ex ſeuo & cinere,liquidus & ſpiſſus. Hoc non aduertit Oroſcius,iam ſeuerus aliorum caſtigator.

Lectio corrigitur.

Hoc non aduertit Oroſcius.

IN XLVII. CAPVT.

QVęcunq; urinæ ciendæ ſunt.] Omnia ex Oribaſio pene deſcripta ſunt,niſi quòd poſt rutam , addit Oribaſius,aut anethi radices uſtæ,aut cinis earum cum melle. Cæterum quibus de cauſis menſes retineantnr interim,tertio libro abunde condiſces.

Vuluæ ſubijciuntur.] Græci uocant medicamenta propriè,quæ lana excepta naturalibus cōdūtur,πρόσθετα , quales

ſunt poſſi dicti,aut penicilla,collyriaq;,ut apud Ariſtotelem in 2.de generatione: τὰς δὲ γυναῖκας βασανίζουσι τοῖς τε προθέτοις,ἐὰν διϊκνῶνται αἱ ὀσμαὶ πρὸς τὸ πνεῦμα τὸ θύραζεν κάτωθεν ἄνω: καὶ τοῖς ἐγχρίστοις Hoc eſt,mulieres autem ijs quę uuluæ inſinuantur,explorant,num odores ad ſpiritum qui foris aduenit,ab infernis partibus ſurſum perueniant: item ijs quæ illinuntur, &c.quod Hippocrates ex ſuffitu aromatum ad nares & os delato cognoſci tradit. Cæterum πρόσθετα ueniunt à uerbo προστίθεσθαι,quod priuatim ſignat,ſubiici naturalibus mulierum.Dioſcorides lib.1.cap.1. προστεθεῖσαι δὲ ὡς κολλύριον μετὰ μέλιτος,ἔμβρυα κατασπῶσι. Hoc eſt radices iridis collyrij modo cum melle naturalibus fœminarum ſubiectæ fœtus excutiunt. Hinc etiam προσθέματα deriuantur, idē quod πρόσθετα,ſignificātia.Dioſcorides de coſta loquens, δύναμιν δὲ ἔχει ἐμμήνων ἀγωγόν,καὶ τῶν περὶ τὴν ὑστέραν πατῶν,ἀγαγὸν ἐν προσθέμασι,καταντλήμασι καὶ πυριάσεσι,quod Latine ſonat: Menſtrua uero educit,& uuluæ affectibus medetur,in peſſis ſubiecta,ſuperfuſionibus & fomentis. Quēadmodum igitur προστίθεσθαι apud Græcos uſurpatur,ita ſubiicere,apud idoneos Latinæ ſcripturæ ſcriptores. Id quod ex Celſo licet deprehēdere,lib 5 c.21.ubi habet:Sed alia quoq; utilia ſunt,ut ea quæ fœminis ſubiiciūt:πέσσους Græci uocāt.

πρόσθετα. προστίθεσθαι.

Subijcere.

Aut allium.Lege in codice Græco ἢ σκόροδον λεῖον προστιθέμενον, non babetur impreſſum ἢ σκόροδον λεῖυ προστιθεμένυ. Id nec Oroſcius,nec Gemuſæus aduertit.

Oroſcius hoc neglexit.

IN XLVIII. CAPVT.

SVdorem eliciunt.] Quemadmodum aluus quotidie reſpōdens,& urina,aliaq; recrementa reddita ſanitati faciūt, ita ſudor etiam cum opus eſt,effuſus,non mediocriter corpus cōſeruat.Ex cibo igitur dum concoquitur,duo recrementa generantur,alterū,quod craſſius eſt,craſſioribus inteſtinis trāſmittitur,alterum quod tenuius,cùm chylo adhuc fertur. In iocinore chylus in ſanguinem conuerſus, ad cauam uenam tranſit.Quem ubi ſeroſi illi humores, quod excremētum tenue appellaui,eò traduxerint,non conuenit, ut diutius in corpore maneant.ideoq; renes cauæ uenæ non procul à iocinore adhærent,qui illos recipiant,pauco ſane adhuc aquoſo humore ſanguini permixto,uehiculi cauſa, qui & ipſe purgari per cutis meatus debet,uocaturq; ſudor. Si itaque copioſior

Recrementa.

Sudor quo modo generetur.

successu temporis collectus fuerit, ut iam onus uenis existat, artificio elici debet, natura uidelicet cessante, uel ob meatuũ densitatem, uel ob aliam causam Scribit itaq; remedia quædã Aegineta, quæ ex Oribasio omnia mutuatus est.

Similiter insperſa.] Codex impressus uterque habet ἐμπλασσομένη, quod est emplastri modo adhibita pro ἐμπασσομένη, id est, inspersa. Non enim simplicia euumerata, materiam habent, quæ illini possit. Oroscius & Gemusæus prætererunt, in aliorum erratis castigandis occupati.

Oroscius non aduertit.

IN XLIX. CAPVT.

LAudatissimus.] Quemadmodũ uino, escis exercitatione, uigilijs, somno ac uenere, alijs alias uti pro ratione ætatis expedit, ita de aere, quoq; iudicandũ, quem optimũ in pulmones trahere, omnibus iuxta salubre est. Transcriptũ est hoc caput pene ad uerbũ ex Gal 1. de sanitate tuenda, & Oribasio.

Pestilentem auram exhalante.] In codice impresso habet δηλητήριον αὔραν ἀναπέμποντος, hoc est exitialem perflatũ sursum mittente. Galenus unde hæc mutuatus est, ἀποπνέοντος habet. quod est, respirante, exhalante: quanquam parum refert, hoc uel illo modo legas.

Galenus.

Hoc igitur modo.] Hippocrates iudicium hoc maximum in morborũ causis cognoscẽdis tradit: nempe si oẽs, cuiuscunq; ætatis, ac tẽperaturæ fuerint, morbis cõflictẽtur, aerem autorẽ esse intelligemus ut postea in secũdo uolumine disces.

Nota morborum puplice grassantium.

IN L. CAPVT.

AQuarum,] Ex eodem Galeni loco haec transcripta sunt. Autor autem hic noster ad sanitatem tuẽdam etiã aquæ bonæ usum facere testatur Si quidem fit interim, ut alibi Galenus memoriæ prodit, ut totus exercitus prauæ aquæ usu de uita periclitetur.

In lib. de euchymia, & cachymia.

Aegre concoctionis.] In Græco ἀτέραμνα male pro ἀτέραμνα legitur. Quæ de dictio proprie de leguminibus dicitur, nempe concoctu difficilibus ob duritiem. Galenus in libello quomodo boni maliq; succi generantur, in hunc modũ ait ἔνια δ' τῶν δημητρίων σπερμάτων, οὐδ' ὅλως ὀγκοῦσθαι πέφυκεν ἑψόμενα κεκλήκασι δ' ἀτέραμνα τὰ τοιαῦτα τῶν παλαιῶν ἑλλήνων τινές, id est: Nonnulla uero cerealia semina nequaquam solent intumescere, cum coquuntur, uocarunt autem eiusmodi ex ueteribus Græcis nonnulli ἀτέραμνα, quasi dicas re-

ἀτέραμνα.

cas rebellia, peruicaciaq;. Aristotele, ἀτέραμνον ὕδωρ pro cruda aqua dixit in quarto de generatione animalium διὸ καὶ ἀτέραμνα ὕδατα, καὶ ψυχρὰ, τὰ μὲν ἀτεκνίαν ποιεῖ, τὰ δὲ θηλυγονίαν. Hoc est: Quare etiam cruda aqua, & frigida partim sterilitatem, partim fœmellarum procreationem efficit. Cæterum ἀτέραμνον habet cõtrarium, τέραμον Theophrastus in octauo: τὸ δὲ τέραμον, καὶ ἀτέραμον λέγεται ἐπὶ ὀσπρίων μόνον. Qđ est: Teramũ & ateramũ de leguminibus tm̃ dicitur. ἀτέραμνον ὕδωρ. τέραμον.

Aut terram colatur puram.] Paulus habet, puram, sed Galenus unde hæc transcripsit. integra sententia sic habet: ὡς ὅσων γε πρὸς τὰς ἀνατολὰς ἐξέῤῥωγασιν αἱ πηγαὶ, καὶ διά τινος πόρου τινὸς ἢ γῆς διηθεῖται καθαρᾶς, &c. Hoc est: Vt quarũ ad Orientem solem fons erumpit, & per meatuum quendam aut terram puram colatur. Instaurata lectio. Nõ aduertit Oroſcius.

IN LI. CAPVT.

Frigidam lauationem.] Hoc est in aqua frigida lauationem, quam Græci ψυχρολουσίαν uocant. Celsus libro primo frigidæ etiam lauationis meminit, Aestate aptissima sunt & caro, & olus, potioq; dilutissima, frigida lauatio. Hæc non omni conuenit ætati, sed ubi iam corpus iustã impleuerit magnitudinem. Nam in adolescente, incrementum eius remoratur. Hoc quoq; ex Oribasij libro citato transcriptum est. Frigida lauatio.

Iis qui nullo uictus,] Qui enim cibis crassi succi, aliiq; usi sunt, iis statim ex frigida meatus occluduntur, per quos discuti, euocariq; debebant Græce est προστυχὸν quod signat, ut cõtigerit, nulla ratione habita, queãdmodũ faciũt, qui nec debito tẽpore, nec pro naturæ modo, aut exercẽtur, aut cibũ sumũt. Exacte asit uiuũt, qui exercitationes ante cibũ moderatas subeunt, & quãdiu libet, ut ait Galenus dormiunt, ad concoctione scilicet obeundã, nec balneis à cibo utũtur, postremo qui cibos medii tenuiũ, crassorumq; ordinis assumũt, quales sunt exquisitissimi, maximeq; inculpati, tãquã in symmetria excessuũ cõstituti. Huius generis sunt panes optime elaborati, carnes gallinarũ, gallorũ, auiũ, phasianorũ, perdicũ, columbarũ, attagenarũ, turturũ, turdorũ, merularũ, omniumq; passerculorum, præterea piscium saxatilium Quanquam qui plurimis exercitationibus utunturtur agricolæ, nautæ, aliiq; id genus tã exacto uictu opus nõ habẽt, quippe caloris beneficio qui laboribus excitatur, ẽt crassi succi cibos tuto assumũt. Exacte uiuẽtes qui.

 Porro

Porro multis.] Qui nimirum ſole feruente iter fecerũt, aut laboris quid ſubierunt, totum corpus ſtipulæ modo aridũ habentes, ij ubi in aquam frigidã ſe proiecerint, iuuantur: potiſſimum qui ualentibus ſunt uiribus, & frigido ſoli aſſueti.

IN LII. CAPVT.

Balineæ naturales. Naturalium balneorum.] Vocãtur balnea naturalia, quæ ſua ſponte talia proueniunt: alia calida per ſe, alia caleſiunt. Galenus libro de ſimplici medicina illorum mentionẽ facit Plinius lib. 31 cap. 6. ubi in hunc modum habet: Eſt autem utilis ſulphurata neruis, aluminata paralyticis, aut ſimili morbo ſolutis. Bituminata, aut nitroſa utilis eſt bibendo atq; purgationibus. Pleriq; in gloria ducũt plurimis horis perpeti calorem earum, quod eſt inimiciſſimũ: nanq; paulo diucius quam balneis uti oportet. Hactenus Plinius. In Germania certe plurimis horis quotidie utuntur, nec à cibo potuq; interim abſtinent, corpore etiam nullam antea euacuationẽ per medicamenta experto, quod contra omnẽ rationem eſt, præterea uno balneo & paralytici, & ſanguinem ſpuentes & lienoſi, aliiſq; affectibus obnoxii utuntur.

Differẽtię.

Vſus.

Aquarum naturalium.] Sola aqua potabilis teſte Galeno humida eſt. Cæterarum nulla humectare poteſt, quod uidelicet nõ ſint exacte aqua, ſed miſta & adulterata, accepto nimirum, aut alumine, aut chalcitro, aut ſale, aut id genus aliquo.

IN LIII. CAPVT.

Sic etiã Polybus de ratione priuatorum. Non alienum eſt.] Celſus ex Hippocrate eleganter tranſtulit eandẽ fere ſententiam. Eo tempore anni inquiens, calidis omnibus potius utendum eſt, uel calorem mouẽtibus.

Queſtio cur hyeme laborandũ magis. Pluribus uti laboribus.] Quærere aliquis poſſit, cur pluribus utendum laboribus per hyemem, cum calor ipſe genuinus ſit amplior tunc quàm alio tempore, teſtimonio etiam Hippocratis, qui ait uentres hyeme & uere calidiſſimi ſunt. Ex calore autem concoctio optima, inde probus ſanguis, ex hoc autem omnes corporis partes aluntur. Quare paucioribus laboribus hoc tempore quàm alio utẽdum eſt. Siquidem calor naturalis per ſe copioſus, & efficax, non opus habet ut plus nunc excitetur quàm in ipſa æſtate, aut alia anni parte.

Solutio. Huic quæſtioni ſic reſpondere non dubitem. Calidiſſimi quidem uentres hyeme exiſtunt, naturali calore, hoc eſt, temperatiſſimi. Particulæ autem corporis magis refrigerantur hyeme, ac

me,ac nonnullis ad uentris usq; regiones penetrat. Quapropter etiam si probe concocti sint in uentriculo cibi, non tamen exactam in iecinore mutationem recipiunt, sed aliquatenus ea frustrantur. Præterea totius corporis uenæ ab aere circunfluo refrigeratæ haud similiter ipsos transmutant Accedit ciborum copia, quam tunc una cum pituitosioribus qualitatibus assumunt: unde etiam humor crudus colligitur, qui laboribus & exterioribus particulis recalefacientibus concoqui, digeriq; debet.

Plus esse] Hippocrates, aut Polybus eius discipulus ait: τοῦ μὲν χειμῶνος ἐσθίειν ὡς πλεῖστα, πίνειν δὲ ὡς ἐλάχιστα. εἶναι δὲ χρὴ τὸ πόμα οἶνον ὡς ἀκρητέστατον. quod Celsus in hunc modum interpretatur. Hyeme plus esse: minus, sed meracius bibere conuenit. Polybus. Celsus.

Vere autem ineunte.] Vide libellum Galeni, cui titulus est, quos & quando purgare oportet.

A laboribus conquiescendum.] Intellige iis quibus per hyemem usus fueris. Sēper enim exercitatio corporis necessaria, uerum minor nunc, & facilior, ne calor naturalis, qui à sole tunc euocatur, etiam per hanc magis dissipetur.

At in autumno.] Celsus eadem fere habet: per autumnū, inquiens propter cibi uarietatem, periculum maximum est. Itaq; neq; sine ueste, neq; sine calciamentis prodire oportet, præcipueq; diebus frigidioribus, neq; sub diuo nocte dormire, aut certe bene operiri.

Poma.] Græce est ὀπώρας. Nam pomum generale uocabulum est, & quicquid apud Græcos opera continet, complectitur. Discrimē ponit Democritus inter oporas & acrodrya. Quicquid herbaceo fructu uiret lignosi nihil exterius habēs, ut duracina, pyra, mala damascena, pruna, opora, apud Gręcos dicitur. Acrodrya uerò contra nominātur, quæ putamen exterius, lignosumq; fructum cōtinent, ut malum punicum, castaneæ, pistacea, nuces, ut unq; genus Salgami nomine complectuntur latini, à quo Salgamarius originem duxit. Celsus eodem loco iam citato: poma inquit, nocere quidam putāt: quæ immodicè toto die plerunq; sic assumuntur, ne quid ex densiore cibo remittatur, ita non hæc, sed consummatio omnium nocet. Galenus optimè utriusq; uocis significatū exprimit Cōmentario περὶ εὐχυμίας καὶ κακοχυμίας, in hunc mo- ὀπώρα. ἀκρόδρυα. Celsus. Poma. Galenus.

dum: τῶν δ' ἄλλων οἱ μὲν ὡραῖοι καλούμενοι καρποὶ, κακόχυμοι πάντες. ἐὰν δὲ διαφθαρῶσιν ἐν τῇ γαστρὶ φαρμάκου δηλητηρίου πλησίον ἥκουσιν, ὥσπερ καὶ τὰ μῶρα. ἣν δ' ὀνομάζουσιν ἰδίως οἱ ἕλληνες ὀπώραν ἐν σύκοις καὶ σταφυλαῖς οὖσαν, ἀμείνων μὲν ἐστὶ τῶν εἰρημένων. &, τα δ' ἄλλα τῶν ἀκροδρύων ἤδη κακόχυμα ἐστὶ, &c. Hoc eſt, aliarum uero arborum fructus fugaces, omnes, maligni ſunt Sin autem in uentre computruerint, medicamenti ueneno ſi naturam induunt, ſicut & mora, &c. Quam autem Græci propriè nominant oporam, ficubus & uuis cõprehenſam, prædictis eſt potior. Plinius compoſitionem quãdam Oporinen appellat ex fructibus generatam, ut confundat differentiam, quæ inter oporam & acrodrya exiſtit. Tu igitur ſi uoles oporam fructus omnes appellabis ὡραίους καρπὺς, horarios fructus.

Quando purgandũ.

Poſt æquinoctium.] Intellige autumnale, quod ad octauũ calendas Octobres, uel ad ſextum incipit, ut Florẽtinus Agriculturæ ſcriptor memoriæ prodidit. Conſulit itaq; Paulus, ut ſi fortè humores uel melancholici, uel aduſti in corpore redũdent, ante hyemem in autumno purgentur. Siquidem bis corpus in anno recte euacuatur, ſi plethoricum, ſanguinis dimiſſione: ſi malis ſcatet ſuccis, purgatione. Vere, humorum qui ex hyeme ſunt contracti: autũno, qui ex æſtate reliqui uſtionẽ ſunt experti. Quare in duobus æquinoctiis fere, ſani corporis euacuationẽ moliemur, ad futurorũ accidentiũ prçcautionẽ.

IN LIIII. CAPVT.

Omnis mutatio ſubita noxia eſt.

Facili præditus.] Hoc caput ex libro primo Oribaſii ſumptum eſt. Vult autem Paulus in omni uitæ genere, ut ſemper conſuetis utamur. Quod enim contra cõſuetudinem eſt, nocet. Neq; enim ex nimio labore, ſubitum ocium, neq; ex nimio ocio ſubitus labor ſine graui noxa eſt. Qui igitur in laboribus uitam agunt, ſi facile ferunt, mutationem non conſulit. Qui in otio degunt, ſani neq; hi ad labores ſunt cogendi. Siquidem natura conſuetis gaudet. Verũ ut mediocris exercitatio ſummum corpori præſidium cõciliat, ita ocium, extremum adfert malum, ut albi Galenus ait, præſertim ſi corpus denſum, quod non ex facili diffletur, contigerit: ſin autẽ natura eſt rarum, perſpiratu non impedito, aptiſq; nutritur humoribus, etiam ſi non exercitetur, uix morbis eſt opportunũ: Siquidem per meatus, quicquid fuligino ſum uiſcoſumq; fuerit,

Conſuetis aliquid tribuendum. Denſi, Rari.

rit,difflatur,expelliturq;,ao qui talem corporis constitutionem,fabricationemq; habent, à græcis uocantur εὐδιάπνευστοι. Exercitiū hoc loco intelliges,ex præscripto instituti, qđ multi ante cibū,uti expedit,subire nequeunt ciuilibus negotiis,aut aliis ēt districti.iis igitur si meatuū cutis raritas & amplitudo fauet,etiā sine exercitio,sanitate aliquādiu frui licet. εὐδιάπνευστοι.

Imo nec eos.] Hippocrates hanc sententiam in aphorismorum secundo confirmat: τὰ δὲ ἐκ πολλοῦ χρόνου συνήθεα, κἂν ᾖ χείρω τῶν ἀσυνήθων, ἧσσον ἐνοχλεῖν εἴωθε. Hoc est: Quæ longo tempore consueta sunt.etiam si insuetis sint deteriora,minus molestare solent. Nec ea de exercitiis tantum,sed omnibus quæ ad corpus attinent,accipienda ueniunt.

In omnibus autem his.]Galenus in libello περὶ εὐχυμίας, καὶ κακοχυμίας probat in hunc modum: Multi eiusmodi uitæ institutum sequuntur,ut ipsis non liceat, uel ante cibum probè exercitari,uel satis opportune cibum sumere, uel alimenta feliciter concoquere: qui sane à morbis immunes permanere nō possūnt,nisi ex interuallo alui subductione sibi prospiciant: interim purgatione,cum tempestiua sanguinis detractione,&c.Quanquam Paulus etiam intelligit ut quotidie aluus bis,aut certe semel respondeat inculpate pro assumptorum ratione. Id nisi fiat,certe sollicitandā esse docuimus. Necessitas purgationum cōtra eos q nunquā medicina utendū docent.

IN LVI. CAPVT.

VOmitionibus.] Quandoquidem plerisq, necessitas incidit,nauigio per mare proficiscendi,Paulus ēt hic remedia malis obuenientibus enumerare uoluit,Oribasium secutus libro quinto: facit igitur uini mentionē, quod maximè stomacho uomitionibus turbata cōuenit.Vocat aūt græcè οἰνάριον quasi dicas uillū,sicut ēt ὀξείον τὸ ἀπὸ μέλιτος ꝓ oxymelite. οἰνάριον. ὀξείδιον.

Polentæ polline] Hoc est tenuiore parte farinæ ordeaceæ tostæ.Voco autem pollinem cujuscunq; partem subtiliorem,non tantum farinæ triticeæ,ut putat Oroscius. Nam Celsus,Scriboniusq; thuris pollinis meminit. Plinius præparationem eius lib.18.cap.7.docet: Polentam quoq; græci nō aliunde præferunt.Pluribus fit hæc modis. Græci perfusum aqua ordeum siccant nocte una,ac postremo die frigunt: deinde molis frangunt.Galenus lib.1.de alimentis, de nouello ordeo tosto intelligit. Græci polentam ἄλφιτον nominant: tenuiorem eius partem, ἄλφιτον παιπάλη. Pollen polentæ. Errat Oroscius. ἄλφιτον ἀλφίτου παιπάλη.

IN LVII. CAPVT.

Qvum immodice corpus.] Ex Oribasii quinto, methodi uero Galeni decimoquarto hæc ferè transcripsit: Cæterum medici officium est, ut intemperies corrigere, continui diuorrium, committere, ita quoq; amputare, & præscindere, quod magnitudine, uel numero redundat, reficere autẽ, & fingere quod desit. Verbi causa, cum corpus ex corpulentia eò deuenit, ut nec ingredi sine molestia, nec sedem propter uentris molem contingere, nec respirare libere possit, hanc sedem propter uentris molem contingere, nec respirare libere possit, hanc liquare & tollere, æque nimirum, ut quando corpus ali desinit, huic quoq; reficiendo prospicere. Paul. græce dixit ὅταν εἰς πολυσαρκίαν ἄμετρον ἐκτραπῇ τὸ σῶμα. Hoc est: Cum corpus in corpulentiam immodicã deuenerit. Celsus plenum corpus dicit & obesum.

πολυσαρκία.

Lectio castigata.

Calidior & ficcior.] Græcus codex non habet καὶ ξηροτέρα, id est & ficcior. Ex Galeno autem addendum uenit, quod Gemusæus præteriit.

ὀξέα.

Citas exercitationes.] Græce dixit Paulus ὀξέα γυμνάσια, quod ad uerbum sonat, acuta exercitia Galenus in commentario libelli de ratione uictus priuatorum interpretatur fere quod decimoquarto docuit: ἡ ταχεῖα κίνησις τὴν θερμασίαν ἐπιπλεῖον αὐξάνουσα τήκει τὸ σῶμα. Quod est: Velox motus calorem amplius augens, corpus liquat. Idem igitur est ὀξέα, & ταχέα. Celsus cursum, multam obambulationem, omnemque uehementem exercitationem ponit.

ταχέα.

Iuuat itidẽ crassos insolatus.] Crassos hic intelligo, quos græci κατασάρκους, πολυσάρκους, παχέας noĩant. His opponũtur λέπτοι, ἰσχνοὶ, κατισχνωθέντες, & καταλελεπτυσμένοι. Celsus cõtrarios inter se uocat, plenũ, & tenuẽ, gracilem & obesum. Insolatus autem græce dicitur ἡλίωσις, quod Celsus interpretatus est sol inurens: & omnis calor, quanqnam Oroscio id non placeat, homini in bonis authoribus parum uersato.

κατασάρκους. πολυσάρκους. παχέας. ἡλίωσις. Fallitur. Oroscius.

Præbibere autem non debent.] Hoc intelligendum est nimirum, ne cibus statim in corpore distribuatur. Contrariam plane sententiam habes apud Polybum: quam Celsus deinde interpretatus est: sed nonnihil euariat. Græce primũ sic habetur: καὶ τοῖς σιτίοισιν ἐπιχειρέειν, προπεπωκότας οἶνον κεκραμένον, καὶ μὴ πάνυ σφόδρα ψυχρόν, hoc est: Et cibos aggredi, uino

di,uino prius temperato,& non admodum frigido assumpto. Celsus inquit,semel die assumptæ epulæ,& uini non perfrigidi potio ieiuno in consuetudinem adducta. Galenus autem, sententiam corrigens,dicit legẽdum μήτ' ὅλως θερμὸν, quod est,neq; omnino calidi.

Semel tantum die.] Græci hoc uocant μονοσιτεῖν. Galenus autem in commentario nuper citato locum hunc quasi corrigit, κάλλιον inquiens ἂν ἦν εἰρῆσθαι πρὸς αὐτῷ μὴ μονοσιτεῖν, ἀλλὰ ὀλιγοσιτεῖν, hoc est: Præstaret dictum ab eo fuisse,non semel epulas assumere,sed modicas. Quidam enim ex iis qui semel tantum cibum sumunt, multo plns ingerunt, quàm qui bis capiunt. μονοσιτεῖν. ὀλιγοσιτεῖν. Galenus non semel modice.

IN LVIII. CAPVT.

Quum extenuatos.] Hoc caput ex decimoquarto Methodi Galeni sumptum est. Commemorat autem uictus rationem extenuatis accommodam,primum quidem uinum crassum,cuiusmodi sunt nigra & fulua Italica uel Asiana,aut etiam Hispana. Linacer autem methodi interpres uertit οἶνον παχὺν, uinum pingue, qua ratione,uel quem secutus autorem nescio. Dicuntur autem uina crassa, quæ succũ crassum habent,multumq; alunt. Cibus autem crassi succi,qualis est,alica, porcina caro, panes furnacei, & textuacei, tragus, oua,lac,caseus,magnaq; piscium pars. Qui cibi crassi, omnes ad nutriendum sunt ualentissimi: & si probe in uentriculo,ac iocinore concocti fuerint,sanguinẽ benignũ generare solent. Vina crassa. Linacri locus. Crassi succ cibus.

Exercitatio modica.] Omnia exemplaria Pauli impressa habent γυμνάσια δὲ βραδέα. Hoc est,exercitia autem lenta: & optime quadrat lectio superiori sententiæ, quæ de crassis extenuandis habetur,nempe huic,Citas exercitationes. Galenus autem in Methodo, omnibus codicibus attestantibus, legit βραχέα,hoc est,modica. Celscus in simili sententia de replendis tenuibus dicit conuenire, modicam exercitationẽ. Rursus Galenus in commentario superius citato dicit extenuatis eadẽ fere ex usu esse: οὕτω δὲ, inquiens,καὶ τὰ γυμνάσια,βραχέα τε γυμνάσεται,και βραδέα,καὶ μετὰ τροφὴν. Quod est: Ita uero etiam exercitia,& pauca,& lenta, & post cibum habebit. Sume igitur utramuis lectionem. Ego secutus sum Galenum in methodo,unde hæc sunt descripta. Contrarii loci. Apud Polybum. Lectio emendata.

Deinde frictione dura] Hęc sententia & mutila,& deprauata

uata exiſtit in Paulo. Quid enim per hęc uerba intelligas: κἄπειτα σκληρὰ μὴ πολὴ πελοῦντες τὸ δέρμα, &c. Corrigenda inſtaurandaq́; eſt ex Galeni lib. 6. de ſanitate tuenda, in hũc modum: κἄπειτα τρίψει σκληρᾷ μὴ πολλῇ πιλοῦντας τὸ δέρμα. Hoc eſt: Et poſtea frictione dura non multa cogentes cutẽ, quo denſa, duraq́; euadat. Hæc Oroſcius & caſtigator Baſilienſis non aduerterunt.

Oroſcius. Caſtigator Baſilieñs.

Ijs qui pallido.] Iram, motusq́; animi præcipit decoloratis, ut uidelicet inde ſanguis in exteriores partes trahatur: ſicut alii quibuſdam medicamentis eò alliciunt.

IN LIX. CAPVT.

Extenuantur plerunq;.] Vide Galenum in decimoquarto Methodi medendi, ubi etiam horum curationem plenius perſequitur. Picationis mentionem facit, quæ πίττωσις dicitur gręcis, hoc eſt, pix mẽbris oblita: hyeme bis ęſtate ſemel, idq́; frigidis & humidis, aut utroq; tẽperamẽto ſimul donatis. Nã ſiccis & calidis eiuſmodi medicamẽta adhiberi nõ debẽt.

πίττωσις

IN LXI. CAPVT.

Dentient, increſcentq́;.] Hoc & ſuperius caput, ex cõmentario Galeni ſumptũ eſt, qui ars medicinalis inſcribitur. Deeſt autem in codicibus Pauli impreſſis dictio καὶ, in capitis principio. Lege igitur τούτε ὀδόντας φύσει θᾶττον, καὶ αὐξηθήσεται. Hoc eſt: Dentes citius producent, & augebuntur.

Inſtaurata lectio.

Is ob conſuetudinem.] Puta liberaliorem cibum ſumptũ cõtinue, ocium, totamq́; deniq; uictus rationem: quod apud Galenum κατὰ συμβεβηκὸς, hoc eſt, ſecundum accidens, contrarium huic uocat κατὰ φύσιν, ex natura. Veluti alii nati grãdioribus uenis, corpore ad gracilitatem idoneo ex ocio diuturno, cibiſq; tum ualidis tum copioſis craſſeſcunt, alii exilibus uenis præditi ex labore aſſiduo, curis, uigiliiſque & cibis extenuantibus uſi in obeſitatem prolabuntur.

Conſuetudo acquiſita natura.

Nigri ipſis pili exiſtunt.] In codicibus Pauli impreſſis hac tota ſententia deſideratur: planeq́; ut adſit, neceſſaria ad diſputationẽ de tẽperaturis vr̃. Nã altera diuiſionis pars exiſtit. Repone igitur ex Galeno in arte medicinali in hũc modum poſt ἢ κὀλίγῳ θερμότερον. μέλαιναι δ' αὐτοῖς αἱ τρίχες, καὶ ἡ σὰρξ ἀπίμελος εἰ δ' ὀλίγῳ μὲν εἴη θερμότερα, παμπόλλῳ δὲ ὑγρότερα, μαλακὸ τούτοις ἐστὶν ἡ σὰρξ καὶ πολλὴ, καὶ τὸ χρῶμα συμμιγὲς ἐξ ἐρυθροῦ καὶ λευκοῦ. καὶ φανώντων ὀλίγῳ θερμότερα.

Inſtaurata lectio.

Hoc etiam aduertit Oroſcius.

Color

Color autem & capilli.] Hic quoq; mutilus est codex græcus, habetur enim: τὰ δὲ τῶν τριχῶν τῆς χροιᾶς, pro τὰ δὲ τῶν τριχῶν, καὶ τῆς χροιᾶς. Nec aduertit hoc Gemusæus. Color itaq; totius corporis, hoc est albus, maxime erit, si illud uehementer fuerit frigidum, capilli quoq; rarissimi enascentur, si illud tale fuerit: sin minus, minus illa quoq; erunt intensa. Hoc itaq; est pro proportione. Restitutus locus.

IN LXII. CAPVT.

Exiguum sane caput.] Hæc quoq; ex arte medica Galeni transcripta sunt. Prauam, inquit, cerebri structuram indicat Nam quod in tentorijs præstant pali quos græci κάμακας appellāt, & in ædibus parietes, id nimirum in animalibus ossium substantia. Quippe ad huius imitationem cætera omnia in animāte solent effingi, mutariq;, ut si caluaria sit rotūda, necessario cerebrū tale fuerit: quemadmodum etiam si oblonga sit, talem quoq; figuram cerebrum induet. Si itaq; paruū est caput, ea q̄ ossibus adhærēt, exigua, aut mutila esse cōiicimus. κάμακες.

Figura.] Nempe quæ ad oblongæ sphæræ potissimum similitudinem structa est. Alia uero capitis figura uertice acuminato, qualem Thersites habebat apud Homerum, deprauata est. Naturalis itaq;, priorem ac posteriorem partem prominentiorem habet. Deprauata, altera eminentiarum caret. Interim utraq;: quare etiam futuras præter naturam habet. Figura perfecta.

Si optimè sit disposita.] Galenus dicit: Si ualidam habet ceruicem, aliisq; ossibus optimè sit constituta.

Plerunq; igitur.] Retuli ad eminentias. Nam figuram nō pōt. Vult itaq; Paulus nōnunquam etiam fieri, ut capita etiā bona existant, quāuis eminentiæ à naturæ modo recesserint.

IN LXIII. CAPVT.

Minimeq; ab omnibus exteris.] Ex eodem Galeni commentario sumptum est: dicit autem exteris, quod idem sibi uult, ac si dicas, extrinsecus accidentibus quæ calefaciūt, refrigerant, siccant, & humectant. De pilis etiam in libris de facultatibus naturalibus comprehensa à Galeno reperias.

Summatim circa.] In fine capitis hæc clausula habetur. Sonat autem græcè ταχύγηρσι τα περὶ τὴν κεφαλὴ ἅπαντα ἐστίν. Hoc est ad uerbum: Cito senescunt in iis omnibus quæ circa caput sunt. Quasi dicas: Omnes capitis partes potissimū, mature senium testantur.

IN LXIIII. CAPVT.

κλύδω-νες. Fluctuationes] Sic interpretatus sum græcam dictionem κλύδωνας. Ventriculi est parum ea quæ ingesta sunt, comprehendentis, concoquentisq́;, fluctuationes experiri. Male impressum est in Galeno græco nuper ædito Basileæ, κώδωνας pro κλύδωνας.

Castigatus locus. Calidis cibis.] In impresso codice erat, πολλοῖς pro θερμοῖς. Nec aduertit Gemusæus, tot manu scripta exemplaria iactans. Galenum uide in arte mediciuali.

IN LXV. CAPVT.

Non modo uentriculus.] Ex eodē Galeni libro, eodemq́ ferè loco transcripta sunt. Post hæc autem uerba: Cor, pulmo, & iecur, sententia Pauli manca uidetur, quicquid Gemusæus dixerit de epitome. Quid enim est, quin etiam bibentes, non cessant, uel ut græce dicam, καὶ μὲν δὴ καὶ πίνοντες οὐ πάυονται, nisi alia præcesserint? Integra igitur sentētia apud Galenum sic habet: οὐ μόνον ἡ κοιλία διψώδης τε καὶ ἄδιψος ἐργάζεται, καὶ ψυχροῦ καὶ θερμοῦ πόματος ὀρεκτικὸς, ἀλλὰ καὶ τὰ κατὰ θώρακα σπλάχνα καρδία, καὶ πνεύμων: ἀλλ' οἵγε διὰ τὴν τούτων θερμότητα διψῶντες, εἰσπνέουσι τε πλέον, ἐκφυσῶσι τε μακρὸν, αἰσθάνονται τε κατὰ τὸν θώρακα τοῦ καύματος, οὐχ ὥσπερ οἱ διὰ τὴν γαστέρα κατὰ ὑποχόνδρια, καὶ μὲν δὴ πίνοντες, οὐκ εὐθέος ἡσυχάσουσι Hoc est ut interpretatus sum, restitue igitur, si uidetur codicem: Prius tantum erat: Non solū, uentriculus sitim uel adfert, uel arcet, ac frigidæ calidæq́; potionis appetentiam facit, sed etiam quæ in thorace continētur uiscera, cor, pulmo, & iecur. Quinetiam si biberint, non statim sitire desinunt, &c. Quam integra hæc sit oratio, doctis iudicandum relinquo, meo certe iudicio apponenda uidētur, quæ ego textui inserui ex Galeno Miror Orosciu hunc locum præteriisse: Gemusæum autem non castigasse ex ueteribus exemplaribus quibus se abundare sæpius triumphat.

Lectio instaurata. Præterijt Oroscius. Gemusęus

ἐντρέχει. Recrementa ipsis interueniunt.] Hoc est, crassæ humiditates & pituitosę arteriam asperā, per quam uox editur, intercipiunt. Græcum uerbum est ἐντρέχει αὐτοῖς Alias signat, insident, inhærescunt, si Græcorum grammaticis fidem accommodamus.

IN LXVI. CAPVT.

AC præcordioru regio.] Hoc est qua prçcordia incipiunt. Grçcus codex habet: καὶ τῶν καθ' ὑποχόνδριον ὅσα τούτοις πλησίον, quasi dicas ad uerbum: Et prçcordiorum quæ his propinqua sunt. Hoc est, & partes prçcordiorum his pectoribus uicinę hirsutę sunt. Mox sequitur: Magna uero ex parte quod textus grçcus in impresso tantum his uerbis continet: ὡς ἐπιτοπολὺ καὶ τὸ, pro ὡς ἐπιτοπολὺ δὲ καὶ, atq; sic corrigito. Paulo post: Quinetiam, in grçco impresso est καὶ μὲν γε γὰρ ἤ, &c. tu corrige ex Galeno καὶ μέντοι καὶ ἤ, requirẽte id sensu. Rursus pusillanimes, negligentes, pectore glabro, codex grçcus plane deprauatus est. Habet enim ἄτολμοι, καὶ μάλιστα ψιλὸν αὐτοῖς τὸ στέρνον, pro ἄτολμοι καὶ ἀμέλητοι, καὶ ψίλον. Hçc Gemusęus castigator non aduertit, sic nec superiora Oroscius. Omisit Oroscius. Lectiones castigatæ

IN LXVII. CAPVT.

HOc caput etiam ex eodem Galeni commentario, ut superiora quę de temperaturis agunt, quasi transcriptũ est. Cęterum in clausula uenę duriores, grçcus codex deprauatus est. Habet enim αἱ φλέβες ξηραὶ, quod est uenę siccę, pro αἱ φλέβες σκληρότεραι. Hoc est uenę duriores. Locus castigatus.

IN LXVIII. CAPVT.

POrro si humiditas calori fuerit cõiuncta, hispidos quidem minus, tales.] Vtrunq; exemplar impressum mutilũ est, desideratur enim ἧττον. Nam legendum est, συνελθούσης δὲ ὑγρότητος τῇ θερμότητι, λάσιον μὲν ἧττον οἱ τοιοῦτοι. Hoc Gemusęus prçteriit. Lectio castigata.

IN LXX. CAPVT.

QVum itaq; calida.] Totum hoc caput ex sexto Galeni de sanitate tuenda iuxta principium, & Oribasii quinto sumptum est: cõuenit aũt recte ut postquam tẽperaturarũ notas descripserit, intemperierũ remedia subiungat.

Solicitudo & uigilię.] Post has dictiones, καὶ κινήσεων ἁπασῶν ὀξειῶν. Hoc est, & omnes celeres motus. Sic enim uerto ὀξὺ, quod est acutum, Recte autem dixit celeres motus: ut qui corpus calefaciant impensius. Motus celeres.

Humidę & calidę natura] In grçcis codicibus impressis, tantum humidę, habetur. Legendum autem ex Galeno, sensu id requirente: αἱ δὲ ὑγραὶ καὶ θερμαὶ τῇ φύσει, &c. Quod est: Hu- Instaurata lectio.

est: Humidæ uerò & calidæ natura. Nam ubiq; apud Galenũ habes, humidæ & calidæ naturæ, putredini sunt obnoxiæ, qđ lib. 1. de febrium differentiis hisce uerbis confirmat: ἑτοιμότατα γὰρ σήπεται πάνθ' ὅσα θερμὰ καὶ ὑγρά. Hoc est: Nã omnia quæ calida & humida sunt, facillime computrescunt.

Calida & humida.

Rheumaticis, plethoricisq;'. Vsus sum græcis dictionibus opera dedita, quòd medicis admodum sint familiares. Poterã autem dixisse, fluxionum & redundantię morbis, quemadmodũ Linacrus. Sed nescio quid energiæ habẽt uoces græcanicæ.

ἀπόῤῥοιαι

Porro defluxionibus] Recte quadrat. Nam superius dixit, rheumaticis patent morbis. Vocantur autem græcis ἀπόῤῥοιαι corporis defluxus, nunc in hanc nunc in illam partem: quales experiri sæpe solent humidi temperamento & calidi.

Lauacris, multa exerc.] Trifariam hæc lectio apud autores uariat: apud Paulum habetur: ἀποῤῥοιῶν δὲ προνοεῖν χρὴ διά τε λουτρῶν καὶ γυμνασίων πολλῶν καὶ πρὸ τροφῆς. Hoc est: Defluxionibus prospiciendum est, lauacris, exercitiis multis, & ante cibum, &c. Oribasius legit καὶ τῶν ἀποῤῥοιῶν δὲ προνοεῖν χρὴ διά τε λούτρων καὶ γυμνασίων πολλῶν, &c. consentit fere cum Paulo. Galenus autem in hunc modum: ὥς τε καὶ τὸν ἐπιστατοῦντα τῷ τοιούτῳ σώματι τῶν ἀποῤῥοιῶν προνοεῖσθαι χρὴ διάτε γυμνασίων ὡς ἔφην, καὶ λούτρων καὶ τρόφων πλειόνων, ἐκκρίσεώς ὥς τε τῶν δι' οὔρων, καὶ γαστρὸς γινομένων, &c. Hoc est, Quare qui huiusmodi corpori tuendo præficitur, prospicere iis debet quæ ab ipso defluunt tum exercitiis ut dixi, tum balneis, & cibis pluribus, tum uero iis quæ per uentrẽ & urinas redduntur, excernendis, &c. In hac oratione mendũ plane est: quod enim sibi uult, cibis pluribus? cũ corpus defluxionibus opportunum, sobriam potius uiuendi rationem requirat, quàm multorum cibo tum ingestionem qui ipsi sæpius fluxiones solent excitare. Legendum itaq; existimo in codice græco λούτρων πρὸ τροφῶν πλειόνων, quod est: Lauacris ante cibum pluribus'. Nam ut exercitatio cibum pręcedẽs, ita balneum quoq;, superflua corporis discutit, subsequẽs autem cibos, cruditatem, eoq; prædicta symptomata procreat. Sed cui autori assentiemur, alius habet pluribus balneis, alius, pluribus, exercitiis. Superius semel dixerat', multa exercitatione, eoq; hic etiam referendam puto dictionẽ pluribus, uel exercitiis. Hæc nõ aduertit Gemusęus nec Orosci⁹.

Lectio notatu digna instaurata.

Omisit Oroscius.

IN

IN LXXI. CAPVT.

INter frigidas.] Hoc totum caput ex sexto libro Galeni de sanitate tuenda sumptū est: ex Oribasij autem quinto. Enumerat autem tres frigidæ intemperies differentias, frigidā & siccam, frigidam & humidam, frigidam & mediocrem in siccitate & humiditate. Harum singularum remedia ordine enumerat. Inter quæ Paul. tecēset ἀλυσίατε καὶ γυμνάσια πλέονα καὶ λεπτότερα, quod est balnei abstinentia, exercitia plura, & tenuiora Vbi legendū existimo ex Galeno, sensu id exigente. ἀλυσιάτε καὶ γυμνάσια πλείονα καὶ διαίται λεπτότεραι, hoc est: Balnei abstinentia, exercitia plura, & uictus ratio tenuior. Hoc præterierunt Oroscius & Gemusæus. Locus restitutus.

IN LXXII. CAPVT.

INtemperies sicca.] Hoc autem caput ex septimo methodi ad uerbum transcriptum est: ubi docet, quæ potissimū intemperies, seu alterationes facilius reparari queant Enumerat aūt siccitatis differentias tres: quas etiam alibi cōprehendit: Verum Pauli codex græcus statim in principio capitis deprauatus est. Habet enim ἡ δὲ τῆς ὑγροπαγοῦς οὐσίας πρὸς ταυταις. Quod nihil fere significat. Corrigito igitur in hunc modum: ἡ δὲ τῶν ἐκ τῆς ὑγροπαγοῦς οὐσίας συνεστώτων, ἐκτακέντων, καὶ τρίτη γε πρὸς ταύταις. In textu latino sum interpretatus græca, quæ desiderabantur. Castigator Basilieñsis hoc quoq; præteriit. Castigator Basilieñsis.

Ex bumore concreto.] Galenus addit, sicut caro & adeps, Paulus compendij causa omisit. Cæterum caro & adeps nihil aliud sunt, quàm humor concretus: caro quidem, sanguis ui assimilatrice in carnem redactus: adeps autem humor extra uasa elapsus, ex frigiditate congelascit, concrescitq;.

Chondrum ptisanæ modo.] Chondrus omnino fit ex zea, ut in sequentibus docebitur.

Ptisana, à πτίσσειν duxit originem, quod ordeū unde præparatur, tundendo deglubatur, ac suo cortice castratum, usui seruetur. Hordeum mundatum officinæ uocant: tunditur enim hoc, nec molitur.

Quo picatores utuntur.] Vngnentum hoc alias dropax uocatur, quod picem recipit. Vide Paulum, in septimo ad calcem. Solet partibus emacratis adhiberi. Adminiltratio græcis πίττωσις, quasi picatio: qui adhibent πιττωταὶ dicuntur. πίττωσις πιττωταί.

Iam uero multæ.] Græcus codex non habet δαψιλῆ, hoc est, multæ: uerum sensus exigit, ut contraria opponantur sibi δαψιλὲς, καὶ μέτριον. Sic etiã Galenus habet: μιγνύσθω δ' ἐφεξῆς δαψιλεῖ ξηρότητι καθάπερ ὑπόκειται, μὴ πανὺ πολλὴ θερμότης. Hoc est: Ab hinc uero iuncta sit multæ siccitati ut dictũ est, non admodum multa caliditas. In sequenti sententia, restitue græcum codicem, ac lege: τὴ μὲν τῆς τοιαύτης ὑπαλλάξεως τὴν πρότην ἀγογὴν φυλάξομεν. Quæ Orofcius, & castigatores Basilienses omiserunt.

Codex Græcus restitutus. Omiserũt aristarchi.

Tepidos lactis modo.] In Græco codice est, χλιαρὰ δὲ τὰ ἐδέσματα καὶ γαλακτώδη Hoc est, Tepidos autem cibos & lacteos offeremus. Galenus lib. 7. Methodi dictionem γαλακτώδη interpretatur, χλιαρὰ δὲ, inquiens, τὰ ἐδέσματα προσοίσομεν ἀκαλεῖν ἔθος ἐστὶ τοῖς ἰατροῖς γαλακτώδη, quod est: Tepidos autẽ cibos offeremus, quos medicis uocare lacteos consuetudo est Idem lib. 11 Aetij τὰ ἀλβυλα καὶ τῇ κράσει γαλακτώδη. Hoc est albulæ, & tẽperamẽto lacteæ balineæ, quod est, tepidæ lactis iam emulcti modo. Celsus tales cibos, lib 4. cap. 11 in hunc modũ inquiens. Aqua neq; ea ipsa frigida, sed potius egelida dãda est. Ibidẽ: Si uero tormina sunt, oportet frigidis & humidis fomẽtis stomachũ fouere: uel si uẽter dolet, iisdẽ egelidis, sic ut uẽter ipse mediocriter calẽtibus iuuetur.

Quæ sint galactode.

Egelida.

Quod si ad uomitũ sint idonei.] In Græco codice mutilatus locus est, in hunc modum: εἰ δ' ἐπιτηδείως ἔχοι. διὰ ῥαφανίδων ἐμέτω, adde post ἔχοι dictiones duas πρὸς ἐμετὸν, quod Gemusæus castigator non aduertit, uolens in compendio eiusmodi intelligi.

Restitutus locus.

IN LXXIII. CAPVT.

Qvum igitur attenuandi.] Olim ueteres maiorẽ uim in uictus ratione ponebant, quàm in medicamentis: ubi uel humor uitiosus emendandus, uel morbo uenienti erat prospiciendum: alia nimirũ ratione, quàm huius seculi Medici factitantes: qui statim cum quis de particula aliqua cõqueritur, ad ualentissima etiam medicamenta confugiunt. Cæterum Paulus noster hæc ex commentario Galeni cui titulus est, de ijs quæ bonum malumúe humorem gignunt sumpsisse uidetur. Habet ille in hunc modum: καὶ διὰ τοῦτο τοῖς ἰατροῖς εὑρέθη τὰ κληθέντα πρὸς αὐτῶν ὑγιεινὰ φάρμακα· τῆς λεπτυνούσης ἅπαντα δυνάμεως ὄντα. τούτοις γὰρ ἔργον ἐστὶν,

ἐστὶν, ἐκφράττειν μὲν τὰς στενὰς διεξόδους, ἀπορρύπτειν δὲ τὸ προσπλαττόμενον γλίσχρον ἐκ τῶν χυμῶν τοῖς ἀγγείοις, τέμνειν δὲ καὶ λεπτύνειν τὰ παχέα τῶν ὑγρῶν, ἀλλ' ἐὰν πλεονάσῃ τε ἐν αὐτοῖς, ὀρρῶδες, ἢ πικρόχολον ἐν τῷ χρόνῳ, ἢ μελαγχολικὸν ἐργάζεται τὸ αἷμα. Hoc est: Quamobrem medici salubria ab ipsis uocata medicamenta inuenerunt, omnia facultatis attenuatoriæ: siquidē munus ipsorū est arctos trāsitus patētiores reddere, succorū lentorē uasis adhærescentē abstergere: humorū crassitiē incidere atq; extenuare. Sin aūt serosum quippiā in eis redūdet, uel sanguinē biliosum temporis interuallo, uel melancholicū efficiūt, &c. Sunt aūt medicamenta salubria, cibi loco medicamentorū sumpti, quibus per sanitatē utimur. Salubria medicamēta quæ.

Porrò quæ incrassandi.] Ex eodem commentario transcripta sunt, ubi in istum modū habet: τὰ δὲ τοὺς παχεῖς καὶ γλίσχρους γεννῶντάς τε χυμοὺς ἐδέσματα τροφιμώτατα πάντ' ἐστὶ, κἂν πεφθῇ καλῶς ἔν τε τῇ γαστρὶ, καὶ τῷ ἥπατι, χρηστὸν αἷμα γεννᾶν πέφυκεν, ἀμεμπτότατα δὲ τῶν ἐδεσμάτων ὑπάρχει τὰ μεταξὺ τῶν λεπτυνόντων τε καὶ παχυνόντων. Quod est: Cibi uero crassus, uiscososq; humores generātes, oēs & ualentissimæ sunt materiæ, & si probe in uētriculo, & hepate fuerint concocti, benignū generare sanguinē assolēt: uerum inculpatissimi inter cibos sunt, qui tenuium, crassorumq; medii habentur.

Qui sese exercent, & quantum libet] Galenus hæc ita habet: ὅσοις μὲν γὰρ ἀνθρώποις οἷόν τ' ἐστὶ γυμνασίοις τε πλείοσι χρῆσθαι, καὶ κοιμᾶσθαι μέχρις περ ἂν ἐθέλωσι, καὶ βίον ἔξω τῶν πολιτικῶν ἀσχολιῶν ᾕρηνται τούτοις ἐγχωρεῖ, καὶ τὰ παχύχυμα καὶ γλισχρὰ τῶν ἐδεσμάτων ἐσθίειν. Hoc est. Quibus itaq; exercitiis pluribus uti licet, & quā diu libet dormire: ad hæc qui uitam ciuilibus negotiis uacantē degunt, ii & cibos crassi succi, & uiscosos tuto assument.

Porrò quemadmodum.] Ad uerbum ex eodem loco transcripta sunt Galenus autem addit rationem: neutiquā enim, inquiens, aliquis ægrotabit, si opportune prospiciat, ne concoctione unquam frustretur, item ne à cibo ualidam quandam ambulationem subeat. Quippe sicut exercitatio cibos præcedens, plurimū cōseruandæ sanitati conducit: sic quælibet s̄m cibos cōmotio, nocētissima est. Nam alimentū antequā sit cōcoctione elaboratū, ex uentriculo distribuitur. Vnde crudorū humorū copia in uenis collecta, oīgenas morborū spés pro- Exercitio.

creare solet, nisi protinus labore assiduo fuerint discussi, uel concocti, ac in sanguinem commutati.

Varia ciborum genera.] Plinius lib. 11. cap. 52. Homini cibus utilissimus simplex, Aceruatio saporum pestifera, & condimenta perniciosiora.

IN LXXIIII. CAPVT.

Lactuca.] Ex libris de alimentorum facultatibus fere mutuatus est omnia Paulus. Itaq; cum dicit, eoq; somnũ accersit, intellige, uesperi commanducata, ut Galenus uti solebat. Valenter nutrit, græca dictio est τρόφιμος, quasi dicas, nutriens ualde, sic enim docti interpretantur uocem istam.

τρόφιμος.

Ita boni succi. Galenus, cum alia omnia olera paucissimũ sanguinem generent, sola lactuca non multum quidem nec uitiosum gignit, non tamen absolute εὔχυμον, hoc est boni succi, laudabilem & benignum.

Intybum.] Alias græcis σέρις dicitur, in satiuum & agrestem diuiditur. Quanquam græci per cichoreum tam domesticum quàm agrestem intelligant. Satiuus intybus duplex, unus latioribus foliis, lactucæ similia, quem nos endiuiã, corrupto nimirum uocabulo appellamus. Alter, foliis strictioribus, multis capillamentis per radicem transeuntibus. Hoc loco intybum, intellige potissimum, quam uulgo Endiuiam nominamus, in acetariis usitatam.

Intybus.

Endiuia.

Brassica marina.] Forte ea est herba, quam officinæ soldanellam uocant circa maritima nascẽtem, nisi Dioscorides folia longa brassicæ huic attribuisset, quæ in Soldanella nõ sunt, aut longitudo de foliorum ordine uenit intelligenda.

Soldanella.

Blitum & atriplex.] Blitum olus rubrum quod in cultis se attollit, cuius folia iuribus incocta sic ea inficiunt rubore, ut nigelli uini dilutum colorem repræsentet: à quo rubrum olus etiam ab olitoribus uulgo uocari. Radice non una nititur, sed contra cæterorum fere olerum morẽ multiplici, prolixa, non in rectum tendente, betaceis frondibus, sine acrimonia fatuis, semen corticeum profert racematim singulis ramis insidẽs. Atriplex flore aureo prodit, caule interdũ purpureo, interdum candicante, ramoso, folio bliti. cũ pubescit herbaceo, cum senescit, flammeo nonnunquam in luteum languescẽte, semine foliaceo, simplici radice in altũ ascendente. ex quo multæ se promũt. Dicit̃ ẽt Dioscoridi Chrysolacanũ.

Chrysolacanum.

Scolymos

Scolymos.] Paulus & Aetius ſcolymon à cinara diremerunt hanc officere ſtomacho, illum prodeſſe iudicantes. Idem etiam Galenus, ex quo ſua mutuati ſunt illi in 2. de alimentorum facultatibus teſtatur. Alii tamen Græci nullum aliud inter hæc diſcrimen ponunt, quàm quod ſcolymos ferus ſit, & ſylueſter: cinara uero, domita cultu, feritate exuta, mitior & altilis: cuius cibus, licet ſtomacho ſit grauis, non protinus à ſcolymis natura, uiribusq; degenerauit. Verum ex coctura noxam, quam prius referebat, amolitur: ijs additis quæ etiã Galenus enumerat.

Attractylis.] Hæc duas habet ſpecies, una mitior eſt cnico ſatiuo ſimilior, caule rectiore ac rigido, exili. Itaq; pro colo antiquæ mulieres utebantur, atq; hanc proprie attractylida nominabant, ſemine cãdido, grandi amaro. Ab officinis dicitur hodie ſylueſtris cartamus. Quibuſdam ſanguinea uirga nominatur quod uulſo ramulo cruorem modicũ profundat. Altera ſpecies hirſuta, caulibus ſonchi, toroſis, humi reptãtibus, ſemine minuto, frequenti, amaro, & pilis barbato, flore lutheo, ut prior. Cruor etiam ex uulnere ſecti exit: hæc officinis uocatur, cardus benedictus.

Sylueſtris cartamus.

Cardus benedictus.

Apium hippoſelinum, ſion, ſmyrnion. Quum apium abſolute apud autores ponitur, hortenſe uenit intelligendũ, quod uulgo Petroſelinum dicitur. Semina quæ à pharmacopolis paſſim uenduntur, eleoſelini ſunt, id eſt, paluſtris apii. Hipposelinum à Romanis olus atrum dicitur, non autem ab equis nomen ſumpſit, ut quidam uoluere, ſed à magnitudine ſua. Nam apud Græcos ἵππος in compoſitione ſolam magnitudinẽ ſignat, in ijs maxime rebus, quibus nihil peculiare habet. Id quibuſdam putatur apium, quod Galli, Ache', Germani eppich nominant, Ferrariæ uulgo appellant apium Macedonicum. Diſſentiunt autores in Hippoſelino & Smyrnio. Alii Hippoſelinum, olus atrum nominant, alii ſmyrnion, quidam diuerſa olera hæc iudicant, quidam eadem. Nam Plinius ait: Olus atrum hippoſelinum Græci uocãt, alii ſmyrnion. Theophraſtus idem uidetur cum Plinio dixiſſe. Galenus ſmyrnion olus atrum uocat, Romanorum ſecutus nomenclaturã. Dioſcorides & Plinius de iis priuatim ut genere diuerſis egerũt. Forte ea herba eſt, quam Galli leuechrã nominãt. Sion, Latinis dr̃ Lauer, frutice puſillo, in profluientibus aquis emicante,

habitu ſubrecto,pinguiq́;,latis ac luxuriātibus foliis,olus atro ſimilibus,minoribus tm̄,odoratisq́; Officinæ berulā uocant.

Berula. Eruca.] Notiſſima herba eſt, in acetariis utimur,ob guſtus acrimoniam. Græci εὔζωμον,Galli Raquetam appellant.

Ocymum.] Recentiores Græci,qui de re herbaria ſcripſerunt,baſilicum,hoc eſt,regium appellant: quod nomen apud omnes fere nationes hodie uſurpatum uidemus.

Gingidiū. Chærefolium. Gingidium ſimile eſt ſcandici.] Gingidium forte eſt herba ea quam uulgo Cħrefolium appellant: non autem quam Plinius Cħrepyllon nominat. Olus fuit Pauli & Galeni tēporibus tritiſſimum in uſu. Scandix ſylueſtre olus eſt; ac uiliſſimum ſi Plauto credimus.

IN LXXV. CAPVT.

Aſparagus. ASparagus.] Per hanc dictionem intelligi uolo, quæ primum in lucem prodeunt olerum germina, priusq́; in folia explicentur,recentiſſimosq́; turiones qui edendo ſunt. In ſumma,primos cauliculorum partus comprehendo.

IN LXXVI. CAPVT.

Bulbi. BVlbi.] Bulborum facies, ut olim ueteribus fuit cognita, ita nunc maxime cum officinis,tum medicis,pace eruditorum dixerim,incognita eſt. Sunt autem cepæ modo tunicati,& fronde cepiria,tereti,anguſta,in mucronē deſinente, cauliculo dodrantali,in cuius faſtigio flos emicat purpureus, ut in ſcilla circumactus. Agri Gallici appetitus appellationē indiderunt,ꝙ meram excitent cibi auiditatem. Verum genus hoc ꝙ in hortis copioſiore coma uiret, nucleis gracilioribus nunc porretā,nunc unionetam à porri,uel unionis,tū ſapore, tū forma uocant. At nō ſolū propriæ cuidā plāta bulbi nomē inditum eſt,uerum etiam rotundæ radices ſuis membranis tunicatæ Bulbi nominantur,ſiue pluribus capitulis coagmententur,uno folliculo omnes ambiente, ſiue quadantenus diſtinctæ ſeparētur,quales ſunt croci,liliorū,narciſſi,ſcyllæ,&c.

Paſtinacæ uero,dauci & cari.] Ad uerbum ex Galeni libro citato tranſcripta ſunt. Paſtinacæ ſpecies ſatis ſunt cognitæ. Dauci uero & cari non item Sunt porrò tres Dauci ſpecies à Dioſcoride deſcriptæ: quam hodie in officinis habemus,ſylueſtris paſtinaca eſt,ut ſapor,odor & tota deliniatio oſtendūt. Nulla autem dauci ſpecies apud Dioſcoridē paſtinaca ſylueſtris eſt,ſed tertia tantum huic comparatur muſcario. Verus

Officinarū daucus. Verus Daucus.

Daucus

Daucus ex Creta exportari debet. Huius ſemina & radices in uſum modicum ueniunt: aliarum ſpecierum ſemina tantū. Quia uero Dauci & ſylueſtris paſtinacæ eædem propemodū uires exiſtunt, ea pro dauco uti licebit.

Cari.] Officinæ carui dicunt Serapionem ſuum, aliosque Barbariæ ſcriptores ſecutæ. Non tamē ſemen hoc carui quod Pharmacopolæ uendunt, reſpondent Serapionis deſcriptioni quippe craſſius hoc eſſe dicit quam cyminum, officinarum autem multo minus cymino eſt. Caros igitur forte una ex noſtratibus dauci ſpeciebus erit, ſi ſemen etiam à Dioſcoride exiguum deſcriptum, reſpiciamus. Cari.

Amelopraſum.] Caule profilit bicubitali, foliis porraceis, ſed anguſtioribus, flore cādido, radice bulboſa. Prouenit in uinetis, unde à natalibus ampelopraſon quaſi uitigineū porrum Græcis noīatur. Noſtrates officinæ uineate porrū appellant. Porrum vineæ.

IN LXXVII. CAPVT.

TVbera.] Hæc ex terræ ſagina conglobantur, ſine medulla, uina, cortice, ſolo undiq; circundata, nullis fibris, nullisq; capilamentis nixa, nec ex tuberante loco in quo gignuntur, aut rimam agente, nec ipſa terrę cohęrent Galli hęc truffla nominant. Itali zuneſta tarenſola. Vere effodiuntur, nec ultra annum durant.

Fungi.] Iſtorum origo prima è limo & aceſcente ſucco madentis terrę, aut radicis ferme glandiferę. Initio ſpuma lentior, dein corpus membranę ſimile, mox partus. Cortice, medulla, neruo, uena carent.

IN LXXVIII. CAPVT.

CHondrus.] Magna ſcriptorum recentiorum diſſenſio eſt, & adhuc ſub iudice lis eſt Nam ſcilicet chondrus & halica diuerſa inter ſe ſint, cum apud Paulum diſtinctim ſcribantur, an idem, cum apud autores Gręcos chondrus, pro halica Romana ſępius ponatur. Apud recentiores autem Gręcos ambę dictiones coniungantur: Vt in Aetii ſermone 9. cap. 10. in hunc modum: τροφὴν δὲ διδόναι χόνδρον ἄλικος μετ' οἴνου λευκοῦ. Quibus uerbis pręcipit cibum dari chondrū alicę cū uino albo. Item diſceptatur, an hęc ſemina ſint naturalia per ſe, an potius res factitię. Certe quantum ad primā cōtrouerſiam attinet, collatis multorū autorū ſcriptis, chondrus uidetur antiquorum in uſu fuiſſe, ſi Galeno de uictus rōne in Chōdrus. Halica,

morbis acutis credimus,quanquam lib.1.de alimentis nomē eius apud antiquos perrarum fuisse prodat,ut fere sibi ipse cō trarius uideatur. Alica uero teste Plinio,res Romana est,neque Pompeij magni ætate in usu fuisse tradirur, nec pridem excogitata. Paulus noster ambo quasi consimilis usus ac facultatis,frequenter coniungit,ut lib.3.cap.31. ἔστω δὲ σοι ἄρτος πλυτὸς ἐκ ψυχρῦ, ἢ ἄλιξ,ἢ χόνδρος. Id est : Panis tibi esto lotus é frigida,uel alica,uel chondrus. Sic itaq; colligo,ut secunda quoq; discordia dirimatur,chondrum & alicam eisdem fere modis fieri,non autem semina,aut fruges esse per se. Paulus autem dicit alicam chondro in omnibus respondere, nisi quod uētrem magis astringat. Nimirū propterea quod chondrus fiat ex zea,quæ Italis & quibusdam Germanis spelta nominatur hodie. Frumēti genus inter triticum & hordeū mediū. Alica uero ex tritico fiat, quicquid dicat Palladius de hordeo semimaturo. Ea hodie nobis puls frumentacea uocatur: ptisanæ cremori colatitio similis. Errant qui alicam ex zea, chondrum ex tritico fieri autumant. De chondro consulant Dioscoridem & Constantinū lib 3.de re rustica. Interim uideas apud ueteres hæc duo confundi, ut quod alicæ tribuendum sit,chondro tribuant. Inueniasq; uarias uel chondri,uel alicæ conficiendæ rationes. Non etiam audiendi sunt,qui far apud Romanos dictum, chondrum esse arbitrantur : cum & ipsum far testimonio Archigenis frumenti quædam sit præparatio,ex zea nimirum & frumēto. Plinius testatur populū Romanum farre tantū ex frumento tercentū annis usum fuisse.

Panes. Inter panes firmissimus.] Vsus sum dictione Celsiana,firmissimus,pro eo quod est alimenti plurimum præstans, quāquam in comparandi gradu τροφιμώτερος habeatur.

Syncomistus. Syncomiston] Hunc alio nomine Galenus autopyron appellat,quod ex omnibus suæ farinæ partibus citra ullā detractionem cōstet,'inter furfuraceum & similageum medius, syncomistos quasi confusaneus dictus, quoniam castratus nō sit,sed omnia simul tulerit,furfures,utriculos & similem.

Polenta] Vide Galenū lib.1.de alimētis,ubi polentam q̄ Græci ἄλφιτα noīant,recenset,ex hordeo nouello mediocriter tosto fieri,eamq; ueteres militib⁹ panis loco dare solebāt.

Maza. Maza.] Cū polēta liquore cōspergitur,atq; subigitur,mazæ appellationē assumit:Hinc quidā eruditus offam appellat.

Oryza.] Hoc frumenti genus Gallicum, Germanicumq; uulgus detracta priore litera Rizon appellant. Orŷza.

IN LXXIX. CAPVT.

EX leguminibus] Legumina,inquit Galenus ea ex cerealibus seminibus appellant,quæ panificio non accommodantur,utputa fabæ,ipsa,cicera olentes lupinum,oryza,eruũ, &c.Galenus uocat ὄσπρια & χέδροπα Legumina

IN LXXX. CAPVT.

DE temporariis.] Sic interpretatus sum ὡραίους: quasi dicas horarios. Nam Galenus cæteriq; græci id anni tempus,horam appellant: in quo medio canicula sidus oritur,ad quadraginta usq; dies perdurãs,quo tempore omnes temporarij fructus,aut tempestiui,ut Plinius ait,proueniunt. At Galenus non solum horarios dici censet,quod eo tempore nascantur,sed ut à cõditaneis discernantur.Sic ẽt Plinius apposite dixit,de persico,qa nõ aliud fugacius. Hoc est qđ minus duret. ὥρα. ὡραῖοι. Fructus. Fructus fugaces.

Omnia poma] Græce est ὅλη ὀπώρα. Sic antea interpretatus sum quicquid herbaceo fructu uiret,lignosi nihil exterius habens. Proprie uero Galenus operam nominat libello περὶ εὐχυμίας καὶ κακοχυμίας,ficus & uuas: ut Paulus sequenti capite etiam indicat.

IN LXXXI. CAPVT.

EX cerasijs.] Galenus commentario iam citato in hunc modum de tempestiuis illis fructibus præcepit. Sunt autẽ arborei prope dixerim uniuersi fructus,uitiosis succis donati, præter quas uocãt castaneas.Hæ si quidẽ exactã in uẽtriculo concoctionẽ adeptæ,nutriunt,uerũ succis crassioribus: malis nequaquã.Aliarũ arborũ fructus temperarij omnes maligni sunt,nã si in uentricula cõputrescant, medicamenti deleterij naturã fere induũt,sicut & mora,licet ea persicis dictis & prunis moderatiora sunt.Tamen corruptelam nihilominus illic prauã sustinent,&c.De usu horum paulo post ait: A uitiosis semper abstinendum,nisi cùm ægroti æstate totius corporis siccitatem caloremq; emendare conantur. Cõueniunt enim tunc poma, pira mora,cerasia adsumpta. Cucumer uero,pepo,& melopepo,item præcocia dicta,uel persica modice tunc manducari debent. Aliquãdo uitiosis utendum.

In uniuersum,astringentia.] Vide Galenum lib.2.de alimentis: ubi rationem tradit, cur rethori cuidam astringentibus

tibus ſumptis poſt alios cibos laxantes uenter fuerit ſolutus. Ibiq; hæc Pauli ſententia copioſius explicatur.

Primæ mẽſæ qui cibi cõueniunt.

Eoq; primum exhiberi debent.] Idem Galenus libro ſupra nominato confirmat in hunc modum. Omnes cibi qui prauum ſuccum cum humiditate,& lubricitate obtinent, ex facili deſcendunt,eoq; prima menſa ſumi debent.

Duracina.

Duracina.] Sunt qui lectionem hãc deprauatã putant, uelintq; legi pro duracina,rhodacina nulla plane ratione ualida nitentes.Galen.quidem & alii uetuſtiores hoc uocabuli non uſurpant,uerum recentiores græci,uti Paulus,hoc cum Rhomanis commune habent. Vocantur autem duracina,ꝙ corpus ipſorum pertinacius oſſi hæreat, quàm ut auelli queat. Græci δωρακηνὰ,uel δυρακινὰ dicunt,latinos fere imitati. Cõ-

Conſtantinus.

ſtantinus lib.10.de agricultura. ἐπειδὴ δὲ ἴσμεν τὸ δωρακινὸν ταχέως γηράσκον. Paulo poſt, ἐρυθρὰ ποιήσεις τὰ δωρακινὰ, ῥόδα φυτεύων ὑπὸ τὰ φυτά.

Druppæ.

Druppæ.] Plinius lib.13.cap.26. Oleum & Omphacium eſt. Fit duobus generibus,& totidem modis ex olea & uite: olea adhuc alba expreſſa, deterius ex druppa. ita enim uocatur,priuſquam cibo matura ſit,iam tum colorem mutans,&c. Græci δρυπετας appellant.

Piſtacea.

Piſtacea.] Vide Plinium. Fructus eſt ex nucum genere, qui è Syria apportatur: Creſcit arbore omnino nuda, præterquam ramorum cacuminibus. Hæc enim conantur denſiore folio,anguſto,maiore tamen quàm lentiſci ſubruffo,ſurculis dependẽtibus pineæ nucis ſimilitudine.Lutetiæ in quibuſdam hortis eſt uidere nunc. Officinæ pharmacopolarũ uocant fiſtica,aut fiſticorum grana.

Phiſtica officinar.

Sirica.

Vide an recẽtiores cũ ueteribus cõueniant.

Sirica.] Galenus ita uocat zizipha à recentioribus græcis appellata: quæ officinæ ſephiſiariorum iuiubas nuncupant. Recentiores maxime commendant hunc fructum, ut boni ſucci.Galenus ut prauũ donatum reijciendum putat.illi præterea ſtomachum gratum,hic cõcoctioni rebellem prædicat. item illi aluo ſubducendæ conuenire, hic aſtringere aluum. Aetius recentior,calore & humore temperata tradit, eoque ſanguinis acrimoniam edomant.probum ſuccum creant, ſeroſum ſanguinis humorem eliciũt. Decoctum eorum tuſſim & difficultatẽ ſpirandi lenit,pectori,renibus,ueſicæ,prodeſt.

IN

IN XCII. CAPVT.

MOlles.] Addidi cute,& paulo poſt,dura carne,dixi, ne ex ſimplici uocum interpretationem cōtraria inter ſeſe poſita uideri poſſint Sūt itaq; piſces hi molles cute ſi attingas, duri autem carne,ut Galenus habet lib.3.de alimentis. Nihil in capita præcedentia ſum commentatus ꝙ & facilia, & ex Galeni libro iam citato ſint omnia fere decerpta.

IN XCIII. CAPVT.

CArtilaginea.] Hi piſces ſuperioribus ſunt contrarii, nam duram habent cutem : mollem autem carnem. Cæterum Galenus ſelache dictos affirmat, ἀπὸ τοῦ σέλας ἔχειν, hoc eſt, quia ſplendorem habeat eorum cutis. Selache Piſces.

IN XCVII. CAPVT.

ITaq; ſomnus] Galeno lib. 3 de cauſis pulſuum in hūc modum ſomni generationem deſcribit: ὁ μὲν γὰρ ὕπνος γίνεται τῆς ἐμφύτου θερμασίας ἤτοι διά κάματόν τινα, καὶ ξηρότητα πλείονα πρὸς τὴν τροφὴν ἐπιστραφείσης, ἢ διὰ ἀμετρίαν ὑγρότητος ἀδυνατούσης ἐκτὸς ἀποτείνεσθαι ἐστὶ δ' ὁ μὲν πρότερος ὑγιεινός τε καὶ κατά φύσιν, ὁ δὲ δεύτερος ἐνδεής, οἷος ὁ ἐν κώμασί τε καὶ ληθάργοις. Hoc eſt: Etenim ſomnus fit, cū naturalis caliditas, uel ob defatigationem quandam & maiorem ſiccitatem ad alimentum conuerſa eſt, uel ubi propter nimiā humiditatem foras nequit extendit. Prior ſane eſt ſalubris, & ſecundum naturam. Secundus autem dictus, qualis in comate & lethargo, &c. Paulo poſt: τῶν δ' ὕπνων τῶν κατὰ φύσιν, ὥσπερ οὖν καὶ τῶν ἐγρηγόρσεων ἡ γένεσις οἵα πρόσθεν εἴρηται, δεομένου μὲν ἅμα, καὶ ἀποροῦντος ὑγρότητος δαψιλοῦς τοῦ κατὰ φύσιν ἐν τοῖς ζώοις θερμοῦ, καὶ διὰ τοῦτο συνιόντος εἰς τά σπλάγχνα, καὶ τὴν γαστέρα τῶν ὕπνων γινομένων. ἀντάρκως δ' ἀπολαύσαντος ταύτης ὡς ἤδη τὴν κατὰ φύσιν ποιότητα ἔχειν, τῆς γρηγόρσεως ἀποτελουμένης, &c. Hoc eſt. Sōnorū uerò naturalium, ſicuti ēt uigiliarū generatio exiſtit qualis antea expoſita eſt, nēpe ut ſomni fiant cū naturalis animantium calor indiget quidē ſimul & deſtituitur copioſa humiditate, eoq; ad uiſcera & uentrē cōmeat : ut aūt uigiliæ, cū idem calor hac humiditate potius fuerit abūde, ut iā naturalē habeat qualitatē, &c. Nā ex aliméti cōfectione multa uaporoſa humiditas in ipſo calore, meatibus, omnibusq; particulis intermediis ſuggerit. Somni generatio.

Virium

Mutua uirium subsidia.

Virium animalium requies.] Hoc est, ipsæ quidem non agunt, sed naturalibus subsidium adferunt: eoq; præcipitur recte, ut dum fit concoctio, etiam in uigilantibus, abstineatur à lectione, disputatione, aut cogitatione graui, ne uis naturalis alio distrahatur, nā mutuo sibi ferūt auxilia, impedimētaq;.

Tempus somni.

Tempus somni optimum à cibo.] Intellige, non statim: nā somnus statim à cibo, caput replet, ut etiam plethoricæ dispositiones, si Galeno in Aphorismis fidem accommodamus.

Terminus autem somni.] Non sunt audiendi qui unum omnibus terminum somni præscribunt. Nam alii celerius, alii tardius concoquunt: hi plus assumunt, illi minus. Quare Galenus recte in commentario de euchymia & cacochymia tradit. Quibus itaq; exercitationibus plurimis uti licet, & quàm diu libet dormire, ij & cibos crassi succi, & uiscosos tuto assument. Quæ ita græce sonāt ὅσοις μὲν γὰρ ἀνθρώποις οἷόν τ᾽ ἐπὶ γυμνασίοις τε πλείοσι χρῆσθαι, καὶ κοιμᾶσθαι μέχρις περ ἂν ἐθέλωσι, &c. ut supra dictum est.

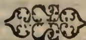
IN XCIX. CAPVT.

Cataphora. καταφέρεσθαι.

Cataphora.] Dictio græca est, à uerbo καταφέρεσθαι, quod est obdormiscere uehementius. Vnde etiam καταφορικὸς ὕπνος dicitur. Latine interpretari possis, grauis aut uehementis soporis impetum. Galenus sub hoc nomine, alios affectus soporosos uidetur comprehendere, καταφορὰς inquiens, βαθείας ἐργάζεται. ἃς ὀνομάζουσιν ἀποπληξίας, καὶ κάρους, καὶ κατοχάς. Hoc est, Cataphoras profundas efficit, quas nominant apoplexias, & caros, & catochos.

In Epistola Dioclis habetur συνάγχην νύκτωρ. In qua uitiū esse puto. Nam quid sibi uelit νύκτωρ, non satis intelligo. Angina enim omni tempore solet excitari. Nihil itaq; mali erit, si legas pro νύκτωρ, νυκτάλωπα.

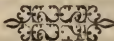
FINIS LIBRI PRIMI COMMENTARIORVM.

COMMENTARIORVM IN PAVLVM AEGIN.

LIBER SECVNDVS.

CAPVT I.

LIBER hic ſecundus de febribus, & earum accidentiis facili tractat compendio, ex Galeni opere de medendi ratione ad Glauconem magna ex parte tranſcriptus. Nonnulla uero Paulus noſter ex opere de Criſibus, pauca ex Prognoſticis Hippocraticis, quædam ex aliis autoribus ſumpſiſſe uidetur. Cæterum à morbis ſimilaribus auſpicaturum ſe dicit, qui quatuor conſtant intemperaturis. Quia uerò calida omnium eſt efficaciſſima, merito ab hac appellationem deſumpſit, febres, morbos nominãs ſimilares, qui nimirum etiam ſimpliciores dicuntur. Compoſitos in tertio quartoq; uolumine perſequetur.

Oribaſii compendio.] Iulianns olim Imperator medicinã ſuo tẽpore uagam amplamq; intelligens, præſtantiſſimos ex omni regione medicos Romæ colligendos magno ſtudio curauit delegitq; ex uniuerſo illorũ numero ſeptuaginta duos, qui diuerſis antiquorum aurorum monumentis euolutis examinatiſq;, neceſſaria magis in artem medicam compendioſa ratione comprehẽderent. Hi igitur oẽs, ſua prius rõne & u a, ſingulatim explicata, uno tandem conſenſu ſcribend prouinciam Oribaſio ut facile principi, doctiſſimoq; tradiderunt. Is uaria Galeni opera, aliorumq; nonnullorum perſcrutatus in

compendium quoddã septuaginta duobus libris comprehensum (tot enim fuerant conuocati medio) artificiosè redegit. Paulus autem Aegineta opus hoc maius esse animaduertés, quàm ut iter facturo circunferri possit: aut ab homine tenuioris fortunæ comparari, in septem tantum libros constrinxit.

Castigatur codex. Ex Galeni sane. In græco male legitur ἐκ τῶν Γαλινῶ μὲν ὡς μάλιστα. Hic ῶ est superfluum: ac legi debet Γαλινοῦ μὲν ὡς μάλιστα. Hos & Oroscius, & castigator Basilieñsis præteriit.

IN II. CAPVT.

ἀθρόως. VNa uice.] In græco est ἀτρόως, quod cumulatim signat, ac una uice. Celsus dixisset semel. Contrarium huic κατὰ μέρος, & κατ' ὀλίγον, quod est, particulatim, & paulatim, multisq; uicibus. Quando scilicet morbi in abscessum finiũt pluribus diebus fit crisis.

IN III. CAPVT.

Græcus codex uitiosus. NEq; enim capitis.] Ex Galeni 1. de diebus decretariis hac transcripta sunt. Desideratur autem in Paulo uocula, δὲ, habet enim πυρετὸς εἰσβάλλων, pro πυρετὸς δὲ εἰς βάλλων, quod neglexerunt Aristarchi.

Aliquem latere.] Galenus addit emphaseos gratia κἂν ἀναισθητότατος ἦ, hoc est, etiamsi stupidissimus, & ab omni alienus sensu fuerit.

IN IIII. CAPVT.

LEthales notæ.] Subsequentes scilicet, facies cadauerosa, sano quàm dissimillima, et quæ mortuum imitetur, unde græcis νεκρώδης dicitur. Nam si ex Hippocratis sententia, similis sit sani præsertim ipsius, qui nunc ægrotat, faciei, optime sperandum est. Porro notæ hę sunt in morbis acutis, diuturnis, animi defectionibus, doloribus, item omnibus defunctis. In faciei autem, quod imprimis appareant, & uim obtineant maximam: Cadauerosa, quoniam natura debilitata, nõ amplius sanguinem & spiritum in hanc suppeditat.

νεκρώδης.

Laurentianus. Nares acutæ. Nares acutæ.] Ita Celsus interpretatur Nescio cur Laurentianus Nasus cõpressus uerterit, quod græcis dicitur ὀξεῖαι ῥῖς Sunt autem nares acutæ, aut ob aliquam causam carnosas animalium partes consumentem, corrumpentemq;, aut ob debilitatem caloris natiui, qui non magis in extimas corporis partes extendi potest, sed in uiscenbus solis exiguus remanet.

net. Quo fit, ut non amplius tantum ſanguinis, aut ſpiritus in partes illas affluat. Cum autem in naſo oſſeę partes & humidę carnoſęq́; ſint, inuicem commiſſę: deinde quum oſſeę propter terreſtrem ipſarum ſubſtantiam ſimiles permaneãt, humidiores autẽ conſumi facile poſſint, & in ſe concidere ob inopiam tum ſpirirus tum ſanguinis, fit ut naſus gracileſcat.

Oculi concaui.] Ob eaſdem cauſas fiunt: ſed quanto extremo naſo humidiores, molliores q́; exiſtunt, tanto citius cauantur. Imo etiam ſpiritus animalis copioſi participes exiſtunt, & caloris non pauci, quibus ipſi deſtituti merito cõtrahuntur. Cadaueroſa igitur facies quę ſequentia apud Hippocratem obtinet, in diuturnis ſępe morbis uiſitur: raro per initia, ob quod & periculoſiſſimũ eſt, & in acuta morbo prorſus lethale: tãquã ne occaſionẽ quidẽ habuerit à tẽpore. In morbis aũt lõgis nõ adeo lethale: ita nec in frigido loco, hyeme, ſtatu aeris frigido, & ſenectute: quia morbus naturę reſpõdet.

Si hęc ueq;.] Aut tali aliqua manifeſta cauſa, minus periculoſum eſt, quam ſi ob morbi malitiam, etſi pręſtaret, neque ab eiuſmodi cauſis uirtutem prorſus debilitari. Celſus optime hanc ſententiam lib. 2. exprimit latine. Si hęc, inquiẽs, ita ſunt, ut neq, uigilia pręceſſerit, neq; uentris reſolutio, neque inedia. Dixit autem Hippocrates neq, ex uigilia: quia ex hac oculi, ueluti chorda ex ſiccitate tenduntur. Vigiliæ.

Vacuatione. Intellige per alui profluuium, & mordicationem, ut Galenus apud Hippocratem interpretatur. Verum Hippocrates habet τὰ τῆς κοιλίας ἐξυγρασμένα ἢ σφοδρῆς, quod eſt: Aluus uehementer humectata. Celſus dixit uentris reſolutio. Paulus utitur dictione κονώσεως. Vacuatio.

Aut inedia.] Hippocrates dixit λιμῶδές τι, quaſi famelicum aliquid, aut fames quædam. Paulus ex Galeno ἀσιτία, hoc eſt, inedia. Cæterum & alui reſolutio uehemens, & inedia corpus ſiccant, adeo quandoque, ut per ſe emortuam hanc faciem inducant. Inedia.

Si oculi lumen refugiunt.] Hoc eſt, auerſantur, ob uiſoriæ facultatis imbecillitatem. Quæ quum propter inſtrumentorum affectionem laborat, quemadmodum in lippitudinibus, aut ob alium quendam fluxum pręter naturam quidem eſt, non tamen mortale: cum autem per ſe afficitur, lethale.

Illachrymant, nõ ex quadam.] Hippocrates habet ἢν γὰρ

τὴν αὐγὴν φεύγωσιν, ἢ δακρύωσιν ἀπροαιρέτως. Hoc est: Si.n. lumen refugiunt, aut illachrymant citra uoluntatem: nimirum ob facultatis retentoriæ imbecillitatem. In Hippocrate additur: ἀποστρέφωσιν, quod est, peruertuntur. Celsus simpliciter dixit, si præter hæc oculi quoq; lumen refugiunt, & illachrymant. Paulus autem pulchre distinguit, causa tum exteriore tum interiore, quæ sane utraq; lachrymas sæpe in oculis mouet.

Hippocrates. Celsus.

Ad hæc si alter ex his minor.] Quæ nota facultatem ipsam dispensatem emori significat.

Quæq; in ijs alba.] Sicut in lippitudinibus quibusdam & ebriosis nonnullis Iudicim uero est plenitudinis in cerebro, eiusq, membranis: interim & inflammationis. Vtroq; enim modo sanguis ad oculorum uenas exprimitur. Album oculi pars est pupillam ambientis, pericranii extremitas.

Album oculi.

Aut nigricent.] Refrigerata scilicet. Refrigerantur autē emortua. Idcirco mali colores perpetuo apparent.

Crassior pituita.] Græce λῆμαι, quod Plinius lib 23. cap 1. dixit, græco usus uocabulo, uel inquiēs, si lemæ in oculis erūt. Nos Celsum imitati libro secundo, de indiciis mortis, quod caput ex Hippocrate transtulit, diximus, pituita. Habet ille, pituitaq; in iis innatans nouissime angulis inhærescit. Cæterum Galenus Lemas exponens, dicit semicocti alimenti esse recrementum. Nam facultas oculum dispensans imbecilla allatum nutrimentum nequiuit concoquere. Iam fiunt etiam lemæ in lippitudinibus tum ob humiditate præter naturam copiam, tum ob instrumentorum uicium.

Pituita apud Celsū in oculis, p græcorū. λῆμαι.

Per somnum alba.] Ex 14 cap. prognosticon Hippocratis sumptum uidentur. Ita uero apparent, ob imbecillitatem facultatis palpebras mouentis, cum citra causam exteriorem constituitur.

Stridere dentibus,] Hippocrates adiicit, quibus à pueritia consuetum non est. Fit autem ex cerebri offensione, & per se delirium significat: cum delirio autem, mortem. Cæterum fiunt stridores dentium, cum temporales & masticatorii musculi modo conuulsorio mouentur. Quibusdam accidit, ipsis tantum musculis affectis, uel ab origine, uel postea ex quadā causa. In nonnullis principio neruorum in eiusmodi affectionem deducto, unde potissimum illorum quæ ab eo nata sunt, conuulsiones

Stridor ex quibus causis.

conuulſiones fiunt,ut hic neruorum muſculus inſertorum.

Aut in ueſte floccos legere.] Hoc græce dixit Paulus unico uerbo κροκυδίζειν, quod Hippocrates τὰς κοκίδας ἀπὸ τῶν ἱματίων ἀποτίλλειν dixit capite uigeſimo octauo. Celſus hoc interpretatus libro ſecundo: ait: Si in ueſte floccos legit, fimbriasq; deducit. Id autē fit corporis humoribus ad caput exhalantibus Quorum uapore purus ille pupillæ humor inficitur, unde prædictæ oriuntur imagines, ut in ſuffuſis. Vbi enim niger aliquis, aut craſſus anteſtat, lumē uiſoriū prohibēs foras excedere, pro humoris ſubſiſtētis natura, imagines generant. κροκυδίζειν

Si æger ſupinus.] Hoc à decubitu iudicium ſumptum eſt. Galenus in prognoſtica Hippocratis capite ſeptimo ſcribit, id neq; ad ſalutem, neq; ad mortem habere momentum, ſed medium eſſe, aut parum ad alterum declinare. At ſi conſuetū ægro eſt, ita cubare, & medicum ingredientem non reuereatur, ex bonis ſignis eſt. Sin autem conſuetum non eſt, & medicum reuereatur, malum eſt.

Veluti reſolutus.] Græce eſt οἷον παρειμένον. Nam πάρεσις idem quod παράλυσις: Sed illa incertis quibuſdam partibus, hæc in toto corpore obuenire dicitur. Sit igitur, ueluti artubus reſolutis. Forte idem eſt quod dixit Hippocrates καὶ χεῖρας καὶ τράχηλον, καὶ σκέλεα ἔχειν ἐκτεταμένα. Hoc eſt, & manus & ceruicem & crura habere extenſa: non contracta. Celſus dixit, ubi ſupinus æger iacet porrectis manib & cruribus. πάρεσις.

Vel ſi etiā deorſum.] Hoc inquit Galenus facultatis corpus gubernantis abolitionem teſtatur. Celſus dixit, ubi deorſum ad pedes ſubinde delabitur.

Spiritum.] Hoc eſt, totam reſpirationem frigidum, ob extinctionem caloris natiui. Græce eſt ἀναπνεῖν, quod eſt, reſpirare, Celſum ſecutus dixi ſpiritum elidere. ἀναπνεῖν. Spiritum elidere.

Item pulſus languidus.] Hippocrates pulſus non meminit. Languidus autem, quem alii obſcurum uertunt, imbecillitatem uirtutis fatetur. Creber magnam neceſſitatem, deficiens per interualla, aut ut percipi uix poſſit, extremam debilitatem.

Sudore digeratur.] Græce eſt ἱδρῦν συγκοπτικῶς, quaſi dicas ſudare ad ſyncopen. Vide Hippocratem. Celſus in Cardiaco dixit: Id autem nihil aliud eſt, quàm nimia imbecillitas corporis, quod ſtomacho languēte immodico ſudore digerit. ἱδρῦν συγκοπτικῶς.

εὐσφυξία. Pulsus uegetior.] Græca dictio est εὐσφυξία, quasi dicas bona pulsatio Hoc est mediocris magnitudine, frequentia & celeritate: æqualis sibi per omnia.

προσφοραί. Bene erga cibũ.] Paulo aliter sonant uerba græca, εὖ ἔχειν πρὸς τὰς προσφορας. Hoc est: bene habere ad oblationem intellige cibi.

IN V. CAPVT.

SI quatuor particul.] Quum nimirum materia est extra uasa. Sicut autem morbus totus quatuor, habet tempora: principium, augmentum, statum, & declinationem, ita quoq; particulares accessiones Vide Galenum de morborum temporibus, & de totius morbi temporibus, quem librum nos latinitate donauimus.

Cuius extremus] Hoc est, longissimus, quasi dicas: Si longissime producatur, in septimana iudicatur. Nam teste Galeno exacte peracutus is est, qui quartum diem attingit. Non exacte, qui ad septimum usq; producitur. Ita inter acutos, alius exacte acutus, qui ad usq; diem quartum decimum producitur. Non exacte uero, qui usq; ad uigesimum durat, quãquam & ipse acutus sit.

Sin autem inde in quadragesimum incidit, acutus ex decedentia, quem græci κατὰ μετάπτωσιν appellant.

Quarto die crisim.] Nam quarto plerunq; soluunt, aut occidunt Si multum, ad septimanam perdurant.

Sed duodecim]. Quæ accessionis longitudo maxima est, tertianæ exquisitæ dictæ, quæ intra quartũdecimum, hoc est, antequam omnino prætereat, soluitur.

Longus. Talis morbus longus] Vt est quarta, & semitertiana, tertiana non exquisita.

At si particulares.] Galenus l b.2. Duplex autem horum acutorum quoq, natura est. Vel enim accessionum remissiones in exactum integritatem finiunt, uel continua, semper febris manet, quæ particulares accessiones non habet, materia in maioribus uiscerum uasis subsistente.

Acutorum duplex natura.

Si quidem facies, & totum.] Intelige primis diebus. Nã fieri potest, longo tempore ex parua febri, ut corpus modice collabatur. Modice autem dixit: quia nimium consumi & præter rationem facultatis retentoriæ imbecillitatem testatur. In codice græco, superflua est particula ἢ. Nam legi debet: τὸ πρόσωπον,

Corrigitur codex græcus.

πρόσωπον,καὶ τὸ λοιπὸν,&c. non autem τὸ πρόσωπον ἢ καὶ τὸ λοιπὸν,nam una hæc uocula sententiam peruertit, quod nec Oroscius intellexit,nec Basiliensis corrector.

Si prorsus nihil.] Græce est. εἰ δὲ παντάπασιν ἀσύμπτωτον,quod est: Sin autem omnino non collapsum est. Celsus latinius lib. 2.cap.4.de signis lõgæ ualetudinis dicit: Vbi æger pro spatio parum emacrescit. ἀσύμπτωτον.

Ex arteriarum motu.] Magnus pulsus, qui in omnem distantiam attollitur,fit ob magnum refrigerij usum. Citatus, ubi magnitudo pulsus non sufficit,additur Celeritas.Sicuti cũ qui magno incedit passu, non potest iter institutum tempestiuius absoluere,nisi eundem gradum acceleret. Creber, celeritatem adhuc adiuuat,dum breuem facit ab opere quieté. Veluti qui nunquam intermittit,uerùm semper iter repetit, quod celeriter perficit atq; maximum usum refrigerii indicat.Vehemens,robustis uiribus,natura strenue se ad fuliginosa excrementa expellenda accingente.. Pulsus. Magnus. Citatus. Creber.

Contrarius longum] Hoc est: Paruus,tardus,rarus, languidus.Paruus quia tantus calor nõ est, qui refrigerari ualde requirat, aut uiribus imbecillis, materiaúe oppressis. Paruus. Tardus. Rarus.

Quatenus calidæ,& urẽtes.] Subaudi ad tactum Hęc sumpsit ex libro primo Galeni ad Glauconem capite de curatione doloris capitis.

Delitescentes.] οἷον σμυχόμενοι,græce est. Interpretantur autem grammatici σμυχόμενοι ἀφανιζόμενοι, quod est, non apparentes. Galenus utitur hoc uerbo, præterquam in libro supra citato, secundo etiam de iudicatoriis diebus. Qui nanq; inquiens, ad quartumdecimum, aut uigesimum diem morbi prorsus acuti exciderunt, hi plane inceperunt tanquã σμυχόμενοι,lento motu. Nihil refert etiam si interpreteris, mitiores & languidæ. Habetur in codice Græco ante σμυχόμενοι dictio μαλθακώτεροι,fac tu μαλακώτεροι. σμυχόμενοι.

IN VI. CAPVT.

MAgna ex parte.] Rectè dicitur, magna ex parte, quoniã plurimi longi affectus teste Galeno libro secũdo de diebus decretoriis,etiam excretionibus finiuntur,sed non manifestis. Potissimum autem abscessibus,& concoctione. Qui enim ad quartumdecimum crudi sunt, non ante quadragesimum soluuntur.

IN VII. CAPVT.

Dies decretorij qui.

Dierum decretoriorum.] Antequam dies ipsos enumeremus, apte prius dicetur, cur ita appellentur, Græci uocant, κρισιμυς; quasi iudicijs dicatos In quibus natura cũ morbo pugnante, iudicium expectatur, natura ne morbum sit superatura, an morbus naturam. Hoc autem fit, quando facultas alicui siue qualitate, siue quantitate, siue utroque corpus offendentis, operi suo ualentissime se accingit: quæ uere Crisis dicitur. Hæc autẽ singulis diebus potest accidere, teste Galeno, sed non æque frequenter, nec æquali fide. Hinc Paulus noster inquit: Dierum decretoriorum alii de ægris frequenter, cum fide, nempe cum excretione quadam copiosa, aut abscessu non obscuro. Post quæ morbi reciduæ timẽda nõ est.

Salubriter.] Græca dictio est ἀγαθῶς, quod est bene: quo die morbus ad sanitatem desinit, eoq; dixi salubriter.

Perfecte.] τελέως interpretatus sum perfecte, iudicat autem is dies perfecte, qui nihil amplius in morbo facit reliquũ.

Manifesto] Hoc est: Quo cum excretione, aut abscessu quodam euidenti morbus solutus est.

Insigniter.] Paulus dixit græce ἐπισήμως, Galenus εὐσήμως, quasi cum bonis signis. Hoc est, qui prius à contemplatorio iudicatus sit, Iam intelligendum uenit, naturæ motus proportionibus definitis fieri, & circuitibus ordinatis, cũ morbi materiã superauerit: prohibetur autem quum non plane superauerit. Septenarij igitur circuitus ualidissima sunt uirtute præditi: mox quaternarij: quædam uero extra hos excidunt: quos coincidentes seu intercalarios nominare licet. At perfectus circuitus est, ex tribus septenariis compositus, qui nimirum uiginti constat diebus Vnde liquet non omnes septenarios inuicem separari sed nonnullos coniungi, ut etiã quaterniones. Nam hi teste Oribasio in ipsis partibus à præcedente numero incipiunt: post ipsas uero partes absq; præcedente numero procedunt. Porro secundus sextenarius circulus à primo disiũctus est, testimonio Hippocratis ex Aphorismo quarto decimo libri secundi, secũdi septenarii, octauus dies initium est: tertius septenarius circuitus secundo cohæret: Vnde fit ut non eadem proportio post quartumdecimũ diem seruetur. Nam ab ipso quartodecimo, qui finis secundi est, tertius incipit; post uigesimum diem, idem circuituũ ordo per-

Natura motibus ordinatis gubernatur.

do perpetuo cōſiſtit. Hinc eſt quod apud Hippocratem probetur maxime, poſt ſeptimum, quartumdecimum, uigeſimū, uigeſimuſſeptimus, trigeſimuſquartus, quadrageſimus. Reſpō debit ergo trigeſimuſquartus, quartodecimo, quippe qui ex duobus ſeptenariis ſit coniunctus. Et quadrageſimus, uigeſimo, ut qui tertium ſeptenarium coniunctum expleat. Eadē ratione commendat ſexageſimum, octuageſimum, centeſimum, centeſimum uigeſimum, ut perfectos circuitus. Iā quaterniones ita habent. Secundus & primus coniunguntur: tertius à ſecundo ſeparatur. Quartus autē tertio, & quinto coniungitur: quintus iterum ſexto. Atq; ita quoque poſt uigeſimum, ut in ſeptenariis proportio ſeruatur Concidunt eis nonus, quintus, & tertius.

Sunt itaq; potentes ad iudicandum ſeptenarii: mox quaterniones. Quartus enim dies morbos qui primo non definunt, ſoluit Vndecimus quos ſeptimus nō diſcuſſit. At ſi maior morbus ſit quàm ut quarto die criſim ſubeat, certe ſolutio ipſius in eodem pręparatur: ſeptimo autem finis morbi adiicitur. Qui uero morbi ſeptimo die non finiunt, undecimo natura ſoluere molitur Atq; ſic in ipſo uel decernit, uel quartodecimo præparat Ac omnibus pulchre euenientibus, nullo admiſſo errore, ad quaternionum circuitus iudicia omnino perueniunt. Erratis autem quibuſdam admiſſis, in coincidentes, ſeu intercalarios recidunt, quanquam in facta iam criſi iudicāda, præſtat eam in nono factam eſſe, quàm octauo, ut quę ſit tutior, & fidelior: Itaq; differunt quaterniones ab intercalariis, natura & uſu: natura ut dictum eſt: uſu, quod ad futuræ criſis cognitionem ſufficiant. At morbi acuti impari dierū numero, longi pari iudicantur. Inuadunt quidam morbi ſecūdum diem priore grauiorem habentes: quartum tertio, & totas acceſſiones in diebus partibus, qui longorum morborum iudices ſunt. Protinus autem ut acuti propter acceſſionis uehementiam finiuntur, hi et ſecundo die interficiunt, & quarto: uerum ſexto plurimos. Cæterum dies intercalarii, tertius, & quintus, non minus quàm quartus decernunt. Nam perturbationis euidentia naturam ea quæ moleſtant, etiam ante tempus propulſare compellit. Pꝛoinde primariam decernendi uirtutem non habent, ſed per accidens aliquod ſic eueniūt. Quoniam enim natura non conueniēti ſemper tempore de

morbis decernit, sed concitata plerunq; alias aliis de causis, à quibus accessio in morbis acutis maxime continua redditur, in imparibus acutorum iudicia fieri ratio est.

Exiguum naturæ impetum] Hoc est, si uel modice natura ad expetendum aliena se accinxerit. Ex primo Galeni libro ad Glauconem de curatione doloris capitis hæc transcripta sunt, ubi ita habetur: ἡ μὲν γὰρ ἑβδόμη ἡμέρα, καὶ κατὰ τὰς βραχείας παρασκευὰς τῆς φύσεως ἐξορμᾷ πρὸς τὴν διὰ κενώσεως κρίσιν. Hoc est: Nam septimus dies etiam ex paruis naturæ apparatibus ad crisim quæ per euacuationem confit, erumpit, itaq; ad quartumdecimum usq; diem ualentissima. Græci erat ἀγωνιστικώτατα, hoc est, maximo cum certamine, & impetu naturæ. Ex lib. 2. de diebus decretoriis.

ἀγωνιστικώτατα.

Prorsus elanguescunt] Superius dixit de diebus post uigesimum succedentibus: quod scilicet uehementiam in iudicando remittant. ita hic eos qui post quadragesimum sunt, prorsus, lãguescere in naturę motibus. Gręce est τελέως εἰσὶν ἔκλυτοι, quod est, omnino sunt resoluti. Male autẽ in codice Græco impresso est ἔκλυπτοι pro ἔκλυτοι Nec hoc aduerterũt Orofcius & Gemusæus.

Lectio codicis Gręci castigatur.

IN VIII CAPVT.

Concoctionis signa] Galenus lib. 1. cap 3. de Crisibus eadem plane habet. Dicit autem signa decretoria nonnunquam male euenire, propterea quod apparẽtibus scilicet decretorijs citra concoctionem, natura ob perturbationis uiolentiam, quæ alias ab aliis causis accidit, ad expellendum coacta, crisis uel bona, uel mala fiat.

Neq; igitur per initia.] Ex eodẽ Galeni libro capite octauo sumptum est: sequitur autem in Paulo Græco: οὔτε οὖν ἐν ταῖς ἀρχαῖς, οὔτε ἐν ταῖς ἀναβάσεσιν αὐτὰ φαίνεσθαι χρὴ, ἀλλ' ἐν τῷ τῆς παρακμῆς χρόνῳ. Hoc est: Neq; igitur per initia, neq; in augmento ipsa apparere, sed declinationis tempore conuenit. Galenus autem habet: οὔτε γὰρ ἐν ἀναβάσεσι, οὔτε ἐν ταῖς ἀρχαῖς, ἀλλ' ἐν ταῖς ἀκμαῖς αὐτὰ ἐπιφαίνεσθαι χρή. Quod est: Neq;.n. in augmento, neq; principio, sed in uigore ipsa apparere oportet Cui lectioni ego assentior. Nam testimonio Galeni lib 2. de Crisibus, capite quinto: Exquisita cõctio status tempore confit. Ergo si morbus ante statum iudicatus fuerit, malo est. Mutandum itaq; in Paulo ἐν τῷ τῆς

Lectio codicis Græci uitiata.

παρακμῆς

παραχμῆς in ἐντῷ τῆς ἀκμῆς. Hoc nō intellexisti Orosci, nec tu Gemuseę aduertisti.

Si accessiones urgeant.] Galenus lib 3. de Crisibus, capite quarto, inquit in hunc modum: εἰ μὲν γὰρ ἐπάγοιντο, καὶ προλαμβάνοιεν ἀεὶ τῆς συνήθους ὥρας, &c. Hoc est: Si enim urgeant, præuertantq; horam consuetam. Paulus habet: εἰ μὲν ἐπιτείνοιντο, hoc est, si intrudātur, quod postea explicatur per hanc clausulam: Et uehementiores multo fiant. Quare cum Galeno etiam legendum censeo, ἐπάγοιντο, non ἐπιτείνοιντο, quanquam non adeo refert, utrum malis. Galenus certe paulo post eodem uerbo eadem in re utitur: πρόδηλον inquiens: ὡς ἐπὶ τὴν κρίσιν ἐπάγεται, &c.

Item iis qui ob rigores] Nempe iis qui febribus laborant intermittētibus. Parum proprie dixi rigores, nam hi proprie de frigoribus uehementibus, aut duritie ex frigore cōtracta, aut etiam sine frigore dicitur. Vt apud authores idoneos est inuenire. Græca autem dictio ῥῖγος, totius corporis cōcussionem significat. Celsus eā uocabulo horroris qui Græcus φρίκη dicitur, interpretatus est. Plinius tamen libro septimo capite quinquagesimo scribit: Gertis pestifer calor remeat horis, aut rigor. Capiamus itaq; hoc loco rigorem, pro uehementi horrore, ut Galenus est autor. Rigor.

IN X. CAPVT.

ANte quamlibet iudicationem, ægrotus grauiter excruciatur.] Caput hoc ex primo Galeni ad Glauconem libro, sumptum est Excruciatur autem grauiter, quia natura in totum contra morbum insurgit, ad expellendum ea quæ preter naturam sunt Græce est δυσφορία προηγεῖται Hoc est ad uerbum: Difficilis tolerantia præcedit. Nam δυσφορεῖν uerbum signat ægre morbū ferre, inquietū esse, exagitari & affligi.

Atque his obuenientibus.] Galenus libro citato: εἰ γὰρ ἐπὶ τούτοις ἅπασιν Hoc est: Si enim præter hæc omnia. Sublimius attollantur. Galenus libro tertio de prænotione ex pulsibus sumpta, inquit pulsum sublimem omnem excretionis indicem esse.

Ad hæc si dies decretorius indicetur.] Hoc est si prædicitur ab alio contemplatorio, ut septimus à quarto, quartusdecimus ab undecimo, &c.

Exilientem.] Subaudi è lecto. Galenus in commentario quem inſcripſit περὶ προγινώσκειν, in hunc modum habet: Cũ natura incumberet in ea quæ grauabant, expellenda, æger erexit ſe tanquam uellet è lecto exilire: Rogatus cur id uellet facere, reſpondit ſe uidere ſerpentem rubrum ex regula emergentẽ, ac ueteri ne in uia ille aberrans, ſuper ipſum caderet, eoq; fugere in locum quo decumbebat.

Si qua partium ipſius palpitet.] εἴ τι πάλλεται Græcus codex habet, ut etiam Galeni primus ad Glauconem. Signat autem πάλλομαι, idem quod moueor, concutior, palpito. Vide libellum Galeni de palpitatione, quam alii tremorem interpretantur. Libro primo de criſibus pro πάλλοιτο habetur, σείεται, quod eſt, mouetur, additurq;, καὶ τρομῶδες γίνεται, id eſt, & tremulum fit, ut labrum.

πάλλομαι

Venæ in temporibus.] Quod ſignat ſanguinem ad ſuperiora erupiſſe, & calidiſſimum, cum alioquin proprium ſit arteriarum pulſare.

IN XI. CAPVT.

SI euacuatio.] Ex Galeno de Criſibus tertio, cap. 3. fere omnia tranſcripta ſunt Meminerint autem lectores, aliquãdo me dictione Græca criſi ſcilicet uti, quod medicorum familiæ ſit & uſitata, & familiaris. Aliquando interpretor iudiciũ, uel iudicationẽ: quod ut mihi liceat poſt alios, oratos ipſos uolo.

Criſis. Iudicium. Iudicatio.

IN XII. CAPVT.

PVlſus.] Hoc caput ex uariis Galeni libris de pulſibus trãſcriptum eſt. Primum itaq; Paulus definitionẽ ponit, qua dicit cor & arterias attolli, & deprimi. Attolluntur autem, longis fibris in ſe coeuntibus: aliis omnibus relaxatis. Submittuntur, hoc eſt deprimuntur, aſtringuntur, longis relaxatis, latis in ſe coeũtibus, Græce eſt ὁ μὲν σφυγμὸς κίνησίς ἐστιν καρδίας καὶ ἀρτηριῶν κατὰ διαστολὴν καὶ συστολὴν γιγνομένη. Hoc eſt: Pulſus ſane motus eſt cordis, & arteriarum qui fit ſecundum diaſtolen & ſiſtolen.

Pulſus partes,

Fuliginoſa.] Quæ ex functione obita collecta ſunt. Nam hæc teſte Galeno, non aliter calorem natiuum, quàm flammã ignis extinguunt.

Primò pulſuum genus.] Hoc ad uerbum ex Galeni libello ad candidatos medicinæ ſumptum eſt. Habetur enim: Ex iis quæ propria motus ſunt, celeritas exiſtit & tarditas: alius

urgens motus, alius resolutus.

Quoniam enim.] Hunc syllogismum ex primo de differentijs pulsuum mutuatus est. Verba ita sonant: Quia uero & arteria tria interualla sortita est, sicut aliud quoduis corpus, lungum, latum, & profundum, necesse est omnino in singulis distantiis quantitatem diastoles, & sistoles metiri. Verti autem interuallum, διάστασιν, quod neoterici dimentionem interpretantur. Celsus libro tertio dixit: Si uenæ non æquis interuallis mouentur, arterias intelligere. διάστασις Interuallũ

Humoris infusi.] Galenus libro de dignoscendis pulsibus quarto etiam ex infusione humoris differentiam pulsus constituit. Nã alias plus, alias minus in ea continetur, nunc crassior, nunc tenuior, nunc aquosa, nunc aerea humiditas.

Pleniorem.] Verba sunt Archigenis apud Galenum lib. quarto de dignoscendis pulsibus, admodum obscura, ut lectores facile iudicabunt. Cæterum plenus pulsus habet tria genera, ut summatim dicam: Primum, quod ipsum corpus arteriæ, quo statu sit declarat: alterum quod qualitatem substantiæ quam continet: tertium natiui spiritus facultatem indicat. Pulsus plenior.

Quoniam uero caloris.] Hic locus ad uerbum ex lib. 1 de differentiis pulsuum desumptus est, Verba ita sonant: ὅτι κατὰ τὸν τῆς ἀρτηρίας τόπον, ἐνεργέστερον γνωριζομένης τῆς τοῦ πυρετοῦ θερμότητος οἵα τις ἐστὶν, ἢ εἰ κατ᾽ ἄλλοτι πόριον ἅπτοιο, πιθανὸν ἔδοξεν εἶναι τισι καὶ τοῦτο γένος σφυγμῶν συναριθμῆσαι τοῖς ἄλλοις. Ex qua lectione uidetur addendum in Paulo τινές, ut sit ἠξίωσαν τινὲς καὶ τοῦτο, &c quod præteriunt Aristarchi. Corrigitur exemplar.

Nam cum arteria] Galenus primo differẽtiis pulsuum in hunc modum habes: τῆς ἀρτηρίας σώματος οὔσης κοίλου, καὶ μακροῦ καὶ περιφεροῦς, κινουμένης τε διὰ παντὸς διπλῆν κίνησιν ἐξ ἐναντίων σύνθετον μερίων: ἢ γὰρ εἰς ἑαυτὴν συνιζάνει πανταχόθεν ἢ διαστέλλεται πανταχόσε, καὶ ταύτας τῆς διπλῆς κινήσεως ὀνομαζομένης σφυγμοῦ, διττὰς ἀναγκαῖον αὐτῇ συμπίπτειν ἠρεμίας ἐφ᾽ ἑκάτερα, &c. Hoc est, ut Græcæ linguæ ignari intelligant. Cùm arteria corpus sit cauum longũ, & teres, moueaturq; perpetuo duplici motu, ex contrariis composito particulis (uel enim in se undiquaq; subsidet, uel in omnem partem attollitur, qui motus duplex appellatur pulsus) necesse est, ut duplex ei quies in utroq; coincidat. Deinde pergit, atq; has duas quietes exercitata manus cognoscit, & ratio demõstrat.

ſtrat. Pauli lectio uidetur corrigenda. Habet enim codex impreſſus τῆς γὰρ ἀρτηρίας διπλῆν κινουμένης κίνησιν ἐξ ἐναντίων συγκειμένην κινήσεων. Quod eſt: Cum enim arteria duplici moueatur motu, contrariis compoſito motibus, pro ἐξ ἐναντίων συγκειμένων μορίων. Sic itaq; tu corrigito, Croſc us & Baſilienſis corrector hoc ſponte ſua ſcilicet omiſerunt.

Corrigitur codex græcus.

Differentiæ rhythmi.] Ex primo de differentiis pulſuum Galeni tranſcripta ſunt. Quare qui omnia planius fuſiusque explicata deſiderabit, ad eos ſe commentarios conferat.

Ac cum ſecundum magnitudinẽ inæqualitas, id quod maturius, aut tardius aſſumpſerit.] Hoc eſt, ut apertius interpreter: quanquam ſic habeant, ac cum inæqualitas ex magnitudine ſumpta, inæqualitatem quæ celeritatis, aut tarditatis ratione conſtat, aſſumpſerit. Sed malui eſſe obſcurior, quàm non fidelis Ariſtarchis noſtris uideri.

Ac ſi id quod in ſitu eſt.] Eadem locutio. Idem intelligo. ac ſi dicas: Si eam differentiam inæqualitatis ſumpſerit, quæ ex ſitu arteriæ capitur.

Porro opportunum erit.] Sequentia Pauli dicta, ex Galeni libris de cauſis pulſuum, & de prænotione miro artificio, compendioq; ſunt decerpta.

Magnus igitur pulſus.] Galenus primo περὶ προγνώσεως σφυγμῶν, in hanc ſententiam ait de magno pulſus ἤτοι γὰρ διὰ τὴν ἰσχνότητα τοῦ σώματος, ἢ διὰ τὴν θερμότητα τῆς κράσεως, ἢ διὰ τὴν ἐπίκτητον κίνησιν. Hoc eſt: Vel enim fit ob corporis (intellige arteriæ) gracilitatem, aut temperamenti calorem, aut motum acquiſitum.

Cauſæ ipſios naturales.] Paulo poſt Galenus habet: ἀλλ' αἱ μὲν ἐπίκτητοι κινήσεις, αὐτίκα καθίστανται, παραμένουσι δ' ἔτι διὰ τὴν ἰσχνότητα, καὶ τὴν κρᾶσιν, quod eſt: Verum motus aſcititij ſtatim ſubſidunt, qui autem ex gracilitate, & temperamento proueniunt, adhuc perſeuerant.

Vt etiam manu admota] Galenus ὥστ' ἔνεστί σοι τῶν σφυγμῶν ἁψαμένῳ, κἄπειτα βραχὺ διαλείποντι, καὶ πάλιν ἐφαψαμένῳ σαφέστατα διαγνῶναι τὴν μεταβολήν. Hoc eſt. Vt liceat tibi pulſus tangenti, & deinde paululum intermittenti, rurſusq; iterum attingenti, mutationem manifeſtiſſimã dignoſcere, &c. Habetur autẽ in codice græco Pauli bis πάντως, tu igitur poſtremum expunge, quod neglexerũt noſtri maſtiges.

Textus græcus caſtigatur.

Qui ſane

Qui sane ob balineas.] Hæc fere & sequẽtia lib. 1. iã citato inuenies. Nisi qđ Gal. uerbis nõnihil immutatis eadẽ dicat.

Ex humorum putredine magnus, ad magnitudinem, adhuc submissionem magis citatam.] Galenus libro. 2. προγνώσεως σφυγμῶν hanc sententiam interpretatur in eum modum: δηλώσει τοιγαροῦν τὸ μὲν τάχος τῆς συστολῆς ἀξιόλογόν τι πλῆθος αἰθαλωδῶν περιττωμάτων ἀθροίζεσθαί τε ἅμα καὶ ἐκκρίνεσθαι. Et statim: παμπολὺ μὲν γὰρ ἀθροίζεται κατὰ τὰς σήψεις τῶν χυμῶν, &c. Hoc est: Indicabit igitur, celeritas quidem systoles, eximiam quandam fuliginosorum excrementorum copiã colligi simul, & excerni, &c. Permultum enim ex humorum putredinibus colligitur. Iam libro primo de causis ita habet: Cum refrigerantem causam attrahit corpus arteriarũ distenditur: cum fuliginosum excernit, comprimitur. Superat autẽ aliàs diastole, cum scilicet maior refrigerij usus est. Systole, cum plura recrementa expelli desiderant.

Causæ pulsuum & eorum differentia.

Verum ad magnum pulsum.] Galenus primo de causis: Conuenit igitur tria causarum genera sibi mutuo opitulari, ut pulsus magnus aut celer fiat: nempe usum generationis ipsorum urgentem, uirtutem robustam, arteriarum tunicas molles, aut non omnino duras.

Celeritas accedit.] Eodem libro: Copiosiore calore in corpore collecto, necesse est animal maiorem desiderare respirationẽ pulsusq; maiores. Qua autem ratione maiores, hac etiam uelociores & frequentiores. Vt enim sitientes nõ solũ multum, sed etiam cito, & frequenter potionem assumunt, ita qui refrigerantem substantiam requirunt, multam simul hãc, & celeriter & frequenter attrahunt. Quare proprii, sunt copiæ caloris pulsus magni, celeres, & frequentes non tamẽ necessarii frequentes, uerum si nullum ex prædictis impedierit.

Non amplius id quod in.] Primo de causis Galenus. Fortassis uidebuntur pugnare ea quæ apparent tum inter se, tum una cum causis propositis. Conuenit enim, ut in caliditate primum sane magnitudo, mox celeritas, deinde frequentia erat, ita etiã in frigiditate primũ sane oriri paruitatem: mox tarditatem: tertium raritatem. Quæ igitur solutio? Quouiam uirtute robusta, & si usus paulo minus fuerit, primam sane actionem, neq; exiguam, neque tardam necesse est fieri, secundam uero post longius tempus, si usus urget, ratio est absolui.

Dubij solutio.

Sicut

Sicut enim cũ urgebat ſtimulabatq́;,& impellebat uirtutẽ ad actionem,ita cum non urget,diutius conquieſcere permittit.

Sin autem tarditas paruitasq́; accreuerint,è contrario raritas in crebritudinem.] Quod fit cum non totum arteriæ ſpacium abſoluit pulſus,ſed medium duntaxat, unde ſæpius repetere cogitur: alioqui in magno uſu cum frequens eſt, totum ſpacium peragit,crebro id repetens. Si uerò maior frigiditas oborta,ſit,eoq́; uſus abundè ſolutus fuerit, una quidem cum eo motus etiam celeritas itá ſoluetur. Minor autem erit & diaſtole ſi plurimum fuerit aucta frigiditas,rariſſimos quidem,non tamen & tardiſſimos,& minimos pulſus fieri neceſſe eſt: ſed tardiores ſemper,& minores ſufficit. Quippe uirtute robuſta abſolute tardi,aut parui nunquam fient, etiam ſi uſus admodum fuerit ſolutus.

Itaq; latitudo.] Latos omnino pulſus poſt criticas excretiones fieri docet Galenus lib.2.de pulſuũ cauſis. Paulo poſt: Frequenter lati fiunt ob humiditatem, & præſertim cũ ipſa corpora arteriarum irrigua fuerint,ut in hydrope, aliquando ob pondus,quod extrinſecus arteriis accidit. Id autem põdus plerunq; cutis ipſius rigoſitas eſt.

Quemadmodum ſublimitas] Sublimis in ira & ante criſes,ſcilicet cũ natura ijs quæ moleſtãt,expellendis incumbit.

Longus.] Cum quo reliquarum duarũ diſtantiarũ quantitas exiſtimatur,ob tenuitatem corporis, aut peculiarẽ magnitudinem talis efficitur. Nam aliquando motus quatuor digitis occurrit arctus ſane & gracilis adeo ut chordam tenuẽ repræſentet. Siue enim ueluti gracilis cuiuſdam chordæ, ſiue ut pili occurſus appareat,ex hoc ipſo magna quædam tunica arteriarum durities apparet.

Non enim extrema.] Idem Galenus habet primo περὶ προγνώσεως σφυγμῶν,hiſce uerbis: ἀσφυξία κατὰ μὲν τὴν ἀλήθειαν οὐδέποτε ἐν ζῶντι σώματι γίνεται. Hoc eſt: Pulſus defectio reuera quidem nunquam in corpore uiuo accidit.

Corpore emaciato.] Hanc ſententiam & ſuperiorem in libello de pulſibus quem ad candidatos inſcripſit.

Vires diſſoluuntur.] Vide libellum jam citatum, & prognoſticum.

Durum pulſum.] Galenus lib.3.de differentiis pulſuum in calce: & 1.de dignotione: Durus inquiens, & uehemens

eſſe

esse possunt, sed non uehementissimus, & durissimus. Vide &c primum de præsagijs pulsuum.

Reliqua pituitæ uitia] Alia quæ arteriarum tunicas humiditate multa, & præcipue pituitosa irrigant. Primo de causis ad calcem.

Rhythmus.] Vide secundum Galeni librum de præsagiis, & tertium de causis pulsuum.

Deficientes] Alii uocant intermittentes. Fit quando facultas grauatur humorũ copia, & impeditur, quo minus motum conuenienti tempore auspicetur: uel ob crassitudinem, uel copiam humorũ ora arteriarũ cordi uicinarũ obstruentē. Pulsus deficiēs unde.

Coincidentes.] Fiunt hi teste Galeno ob frequentiam inæqualem: quod cor sæpe functionem minus ac usus exigit, obierit. Hoc autem ipsum rursus fit, uel grauato corde humorum copia, uel instrumentis obstructis, uel coactis: quæ & deficientium causa erat. Differunt autem inter se, ꝙ coincidentes uirtutem testentur repugnantem, & contendentem cum ijs quæ molestant. Deficientes, detrectantem id subire. Coincidentes sæpe crisim intulerunt. Deficientes illis periculosiores. Vtriq; accidunt in febribus ardentibus, Coincidēs pulsus.

Inclinantes.] Cum uirtus imbecillis erit, corpora autem arterias ambientia, emaciata & colliquata. Multæ sunt causæ. Inflammationes, scirrhi, abscessus, phymata cruda, omnis tumor præter naturam, durities squalida, frigiditas nimia. Galenus primo de causis. Inclinans.

Caprizans.] Fit cum uirtus quantum ad se pertinet, naturale robur seruat, sed à motu impeditur, uel propter copiã immodicam uel obstructionem, uel instrumentorum cõpressionem. Vide secundum de causis pulsuum. Caprizãs.

Dicrotus] Hic & caprizans bis feriunt, sed dicrotus duritiam instrumentorum habet, & intemperiem. Dicrotus.

Vndosus & uermiculans] Hi duo quantitate sola differunt, una species existent. Sũt autem in diuersis particulis, sed uno in pulsu, causa est, imbecillitas uirtutis, aut copia humorum, aut mollities instrumentorum extrema: cum robur uitale arteriam nequit attollere.

IN XIII. CAPVT.

ALuus optima.] Hoc caput partim ex prognosticorũ secundo, partim ex primo de Crisibus libro Galeni sumptũ est. Dixi Aluus.

est. Dixi autem aluus, pro deiectione, secutus Celsum, qui libro secundo eandem fere sententiam habet. At uenter ei qui à periculo tutus est, reddit modo mollia, figurata, eodem fere tempore, quo secunda ualetudine assueuit, modo conuenientia his quæ assumuntur. Cæterum qui causas omnium uolet intelligere, commentarium suprà citatum lectitet.

Leuiter ruffa] Sic interpretatus sum ὑπόπυῤῥον quasi dicas subruffa: hoc est, quam bilis ex iocinore leuiter tinxerit.

Conuenienter spissa.] Græce est ἅμα τῇ προσηκούσῃ συστάσει, quod est cum conuenienti spissitudine. Apud Galenū

συνεστικὸς de Crisibus non est, quod satis in uerbo συνεστικὸς, hoc est, cohærens intelligatur.

Non nimis fœtida] Hippocraticum esse dixit Galenus, quod Celsus aliquando interpretatus est, mali odoris, aliquando si magna fœditas odoris accessit.

Non exuccata.] Hoc est: Ex qua humiditas chyli aquositasq; non sit per uenas mesaraicas iecori distributa. Vt fere idem sit quod aluus liquida aquosaq;. Cum.n. distributio parum absolute peragitur in uentre, excrementa liquida, tenuia

ἀχύμωτον. & aquosa permanent, si Galeno & rationi credimus. Græca dictio est ἀχύμωτον, quam Leonicenus uir alioqui in Italia habitus

Leonicenus. maximus in re medica, uertit, humoris expers, quod quam sit ad rem, eruditi iudicent. Est autem ἀχύμωτον, id qđ Galenus lib. 8 de cōpositione medicamentorum secundū locos, ἀνεκχύμωτον dixit, in hac nimirum sententia ὅταν μὲν οὖν ἕλκειν ἐκ τῆς κοιλίας τε καὶ τῶν ἐντέρων τὴν τροφὴν ἀτονήσῃ τὸ ἧπαρ ὑγρὰ, καὶ ἀνεκχύμωτα ἐκκρίνεται διὰ τῆς ἕδρας Hoc est: Cum igitur iecur alimentum ex uentriculo & intestinis præ debilitate nequiuerit attrahere, liquida, & non exuccata per sedem excernuntur, &c. Ex hisce uerbis liquet nō debere accipi pro ἀχύλωτον, aut ἀχυλοποιηθὲν, sicut nōnulli interpretātur. Nam deiectio liquida, & tenuis esse potest, etiam si uenter pro munere suo sit functus. Necesse autem est & circumpositas partes à uitio immunes esse, & distributionē probe in iecur fieri, ut alimentū concoctū esse, ex aluo iudicemus. Cæterum ἀχύμωτον uř contrarium fere esse uerbo συνεστικός. Nam hoc tam est substātia moderatum, ut undiq; cohæreat, simulq; existat molle. Illud contra tam liquidum ut undiquaq; diffluat.

At, mere ruffa] Iam ad tertium deiectionū genus descendit, quod

dit,quod nonnihil ex recrementis à toto corpore in uĕtrem confluentibus: non ex ciborum confectione iudicare potest.

Viridis æruginosæ.] Aeruginosa in uentre gignitur & por racea: aliæ bilis differentiæ in uenis procreantur teste Galeno in commentario de atra bile.

Animantis particularum cōsumptionem.] Græce est σύντηξιν δηλοῖ τῶν τοῦ ζώου μορίων, quasi dicas colliquationem animantis particularum indicat: Intellige autem solidarū: quæ absolute particulæ dicuntur. σύντηξις.

IN XIIII. CAPVT.

VRina igitur.] Ex lib.1.de Crisibus omnia mutuatus est Paulus. Cæterum ubi de exacte aquosa agit, Galenus fusius pleniusq; persequitur. Habet autem Paulus: τὸ δὲ ἐσχάτως ἄπεπτον, ὅπερ ἐστὶ τὸ ὑδατῶδες ἀκριβές, οἷον ἀπεγνωσμένης πέψεως σύμπτωμα τοῦ φλεβώδους γένους ὑπάρχον. Hoc ut interpretatus sum. Galenus autē τὸ τοίνυν ἐσχάτως ἄπεπτον ὑπὲρ ἅπαντα ταῦτ' ἐστιν. ἂν δ' ἂν ὑδατῶδες ἀκριβῶς τὸ τοιοῦτον, οὔτ' ἤδη πεττόμενον, ὡς τὸ θολερὸν ἔτι μέλλον, ὡς τὸ μετ' ὀλίγον ἀνατολούμενον. ἀλλ' οἷον ἀπεγνωσμένης τῆς πέψεως σύμπτωμα, τὸ τοιοῦτο τοῦ φλεβώδους γένους ὑπάρχει πάθος, οἷον ἀκριβὴς ἀπεψία γαστρός. Quod est: Itaque extreme cruda præter has uniuersas existit. Talis autem erit exacte aquosa, ut quæ nec modo coquat ut turbida, nec coquenda est, ut quę paulo post turbatur, uerum ut desperatæ concoctionis accidēs. Talis uenosi generis affectus existit, qualis exacte uentris cruditas. Vrina cruda.

Hic uicina est] Recenset ordine crudarum differentias, quas etiam Galenus breuiter hunc in modum cōmemorat: χείριστον μὲν ἡ εἰς οὖρα διάῤῥοια, μοχθηρὸν δ' ἱκανῶς καὶ τὸ λεπτὸν δ' οὕτως καὶ λευκόν, οἷόνπερ καὶ τὸ ὕδωρ. τούτῳ δ' ἐγγὺς ἐστὶν ἕτερον οὖρον ἐν πολλαῖς τῶν νόσων φαινόμενον, ὡς οἶνον δοκεῖν ἱκανῶς λευκοῦ καὶ λεπτοῦ μεμιγμένην ἔχειν ἰδέαν. Quod est: Deterrima quidem in urinas profluxio. Iam uerò praua admodum est tenuis adeo & alba, qualis & aqua existit. Huic aūt uicina est alia urina, quæ in multis morbis apparet:& uini albi admodum & tenuis mixtam habere speciem uideat, &c. Paulus fere eadē habet, nisi quod οἶνον hoc est, uini, nullā mentionem faciat. Tu igitur apud te cōsidera, num Galeni scriptură malis, an intelligere ἐγγὺς ἱκανῶς τοῦ λεπτοῦ καὶ λευκοῦ, quod est: Alteram urinam esse admodum propinquam tenui & albæ urinæ, Aduerte.

bæ urinæ, quæ aquam repræsentare dicebatur. Orofcius locũ hunc nimia sua diligentia intactum præteriit.

Castigatur græca. Tantum uero crassitie ipsam ab aquosa.] In græco codice est τῦ ὕδατος, hoc est, ab aqua: ubi legendum sit ὑδατώδους, id est, ab aquosa, nec hoc aduerterunt Aristarchi.

IN XV. CAPVT.

Sputa. SPutum subflauum, subrufum. Ex eodẽ Galeni loco, & Oribasij sexto libro collecta ista uidẽtur. Hippocrates in prognosticon secundo prius omnia est complexus.

Etenim præter sanguinem.] Hæc periodus libro secundo prognosticon, á Galeno sic scripra est: πλὴν γὰρ τῦ αἵματος, ὅστις ἂν ἄκρατος ᾖ μοχθηρὰν ἐνδείκνυται διάθεσιν, ἐπὶ θερμότητι φλογώδει τὴν γένεσιν ἔχων, ὁ μὲν ξανθὸς, ἐξοπτωμένης αὐτῆς τῆς ὀῤῥώδους ὑγρότητος. ἧς ἐπιμιγνυμένης ὠχρὸς ἐφαίνετο, ὁ δὲ ἰώδης ἐξ ὑπεροπτήσεως ταύτης. ὁ δὲ μέλας, ἤτοι τῆς αὐτῆς ὑπεροπτηθείσης, ἥπερ δὴ κακίστη τε καὶ διαβρωτικωτάτη γίνεται μέλαινα χολὴ, ἢ τῦ παχέος αἵματος ὁμοίως ξηρανθέντος, ἢ λόγῳ νεκρώσεως τε καὶ ψύξεως. Hoc est: Nam præter sanguinẽ, quicunq; syncerus humor fuerit, prauam indicat affectionem, ex flamma caliditate trahens originem. Flauus sane, serosa ipsa humiditate retorrida, qua admixta, pallidus apparebat. Eruginosus autem, hæc nimium adusta. Nigar, uel eadẽ supra modum adusta, quæ efficitur atra bilis & pessima, & maxime erodens, uel crasso sanguine similiter resiccato, uel ratione tum mortificationis, tum perfrictionis.

Cruenta igitur.] Galenus loco iam citato in istũ modum habet: τὰ μὲν γὰρ αἱματώδη καὶ φλεγματώδη, μέτρια, τὰ τῆς ξανθῆς ἢ μελαίνης χολῆς, χαλεπά. διαβρωτικὰ μὲν γάρ ἐστιν ἀμφω τῶν σωμάτων, καὶ τῦτ' αὐτοῖς κοινόν. Hoc est: Etenim cruenta, & pituitosa moderata: Flauæ autem, aut nigræ bilis sputa difficilia. Quippe ambo corpora credunt, atq; hoc ipsis est commune. Paulus non habet φλεγματώδη.

Nam si prompte excreentur.] Hoc est ex Hippocrate: εἰ γὰρ εὐπετέως ἀναπτύοιτο. Galenus interpretatur dictionem εὐπετέως, quod nos uertimus prompte, hoc pacto. τὸ δὲ εὐπετέως ἀντὶ τῦ ῥᾳδίως τε καὶ ἑτοίμως οἱ ἕλληνες λέγουσι. Rursus: εὐπετὴς γὰρ ἀναγωγὴ πτυέλου, τυτέστιν ἑτοίμη τε καὶ ῥᾳδία γίγνεται μετ' ὀδύνης ἰσχυρᾶς οὔσης κατὰ τὸν θώρακα.

Castigatur codex græcus. Valde crassum.] Græcus codex habet ὑπόπαχυ, quod est subcrassum

subcrassum,pro ὑπέρπαχυ,hoc est,supra modum crassum, ex pituita nimium assata nimirum. Præterijt Gemusæus.

At si expuatur quidē.] Codex græcus deprauatus est, habet enim εἰ δὲ μὴ πτύοιτο μέλαν, ἀλλὰ, pro εἰ δὲ μὴ πτύοιτο μὲν, ἀλλὰ, &c. Emendantur græca.

IN XVI. CAPVT.

Diarias febres.] Hoc principium sumptum est ex primo Galeni libro ad Glauconem circa principium. Dicuntur autem ἐφήμεραι græcis, quasi dicas ad diem durantes: ἀμφήμεραι autem, circa singulos dies infestantes, quotidianæ uno uerbo latinis appellantur. Diaria.

Opportuni sunt.] Ista cum sequentibus ex octauo Methodi Therapeutices huc translata sunt. Paulus ἐφ' ὧν αἱ ἀποῤῥοίαι τοῦ σώματος εἰσὶν οὐκ ἀτμώδεις, ἀλλὰ δριμύτου καὶ οἷον καπνώδεις ἔχουσιν,&c Galenus autē habet: ἐν οἷς ἐστὶ τὸ διαπνεόμενον οὐκ ἀτμῶδες, οἷόνπερ ἐν τοῖς εὐχύμοις ἀλλὰ δακνῶδες, καὶ δρομὺ,καὶ καπνῷ παραπλήσιον ἢ λιγνύ,&c.

Lauare quidem non subinde.] Paulus græce habet λούειν μὲν μὴ πολλάκις,hoc est ut uertit.Galenus autē οὔτε τρίψεων, οὔτε λουτρῶν δέωνται πολλῶν,quod est: Neq; frictionibus,neque balneis multis indigent. Conferuntur loci.

Vehementer refrigerata.] Græcus codex deprauatus est. Habet enim ψυχρόντα δὲ αὐτὰ σφοδρῶν καταχεῖν.&c.Vbi sit legendum ψύχοντα δὲ αὐτὰ σφοδρῶς, ut nos etiam uertimus. Græca uiciata.

Victus dulcibus.] Hoc est bonis. Nam bonus in corpore succus,aut sanguis,dulcis & est,& dicitur: malus autem,amaram,acidam, aliamúe qualitatem extraneam habere ostenditur. Perperam igitur nos corripuit Oroscius, quod dulcis succi γλυκύχυμος uerterim: cum idem sit dulcis & bonus in probi sanguinis significatur.Male habet græcus codex γλυμύθυμος. Vide Galeni octauum circa principium. Codex græcus uiciatus.

Aliquos horum nutrire] Codex græcus est deprauatus habet,τούτων τινὰ τρέφειν,pro τούτων τινὰς τρέφειν.Vide octauum Galeni de morbis curandis.corrigenda sunt omnia exēplaria impressa.

Sed ulceri quod.] Plenius in Galeno hæc sententia habetur in hunc modum: ἀλλὰ πρὶν τ' ἕλκους ἐφ' ὥπερ ἂν ὁ βουβὼν αὐτοῖς ἤδη γεγονημένος, αὐτοῦ τε τοῦ βουβῶνος προνοησάμενοι λούονται κατὰ τὴν παρακμὴν τοῦ γενομένου παροξυσμοῦ. Hoc Græca emendantur.

eſt : Sed ulceri ob quod Bubo ipſis fuerit excitatus, ipſiq; buboni proſpicientes in acceſſionis declinatione lauant.

Cæterum á uino.] Hæc clauſula ad uerbum ex primo ad Glauconem ſumpta eſt. Vbi etiam dictio πρὶν accipitur pro μεχρὶς οὗ, hoc eſt donec : aut ſic dicendum : Cæterum priuſquam inflãmationes fuerint ſolutæ, arcendi à uino ſunt ægroti. Atq; hoc pacto ſeruabit dictio communem ſignificatum.

IN XVII. CAPVT.

PVtridæ febres.] Hoc caput ex primo Galeni de febribus libro totum tranſcriptum eſt : ſed uarijs ex locis. Textus autem in græco Pauli codice deprauatus eſt Habet enim τῶν ἐπὶ σήψει πυρετῶν διάγνωσις, τῷ μηδὲν τῶν προκαταρκτικῶν αἰτίων προηγήσασθαι, καὶ τὸ μὴ ἀπὸ ῥίγους δὲ ἄρξασθαι τὸν πυρετόν. Hoc eſt : Febrium ex putredine contractarum dignotio eſt, quod nulla cauſa primitiua præceſſerit, & quod non à rigore febris inceperit, &c. Quæ ſententia plane falſa eſt. Nã proprium plane febrium putridarum eſt à rigore inchoare. Oroſcius & caſtigator Baſilienſis, clariſſimi & medici, & philoſophi, ut ipſi audire uolunt, hæc opinor tanquam parua neglexerunt. Tu autem quiſquis ueritatem amas in hunc modũ corrigito : τῶν ἐπὶ σήψει πυρετῶν διάγνωσις τὸ μηδὲν προκαταρκτικῶν αἰτίων προηγήσασθαι, τὸ δὲ ἀπὸ ῥίγους ἄρξασθαι τὸν πυρετόν, οὔτ᾽ ἐγκαύσεως, &c

Græca corrigenda.

Nota.

Hoc enim ſingulariter] In codice græco ſuperfluum eſt τὸ, pôſt μέγιστον adde δὲ particulam, quia noua incipit oratio.

Corrige græca.

Similiter ad ipſas.] Græce eſt ἴδιον ἐστὶ μάλιστα τῶν τοιούτων πυρετῶν. Galenus habet : ἴδιον δὲ ἐστὶ ἐν τοῖς μάλιστα. Si uoles, ita legito.

IN XVIII. CAPVT.

SI uires ſint ualidæ] Ex Galeni undecimo Methodi ſumpta ſunt ad uerbum. In nono libro circa principium, ait in eundem fere modum : Nam ſi præcedat ciborũ cruditas, tanto tempore differre uenæ ſectionem iubebit, quantum ſatisfacere tum ad eorum concoctionem, tum ut excrementa deſcendant, uidebitur.

Putrida per urinas] Et hæc ex undecimo, ſed paulo ante, mutuatus eſt Paulus. Oportet enim id quod putruit, omni ratione uacuare, quod reliquum eſt, moderatis motibus, & refrigerante perſpiratu, ad exactam ſymmetriam reducere, &c.

Si uero

Si uero febris magnitudo.] Galenus addit ad planiorem intellectum, ut in continuis. Hæ enim magis hominem affligunt, quàm intermittentes.

Vires inualidæ.] Græcus codex Pauli habet καὶ τῶν δυνάμεων ἰσχυρῶν. Hoc est: Et uires ualidæ, cum sit legendum καὶ τῶν δυνάμεων οὐκ ἰσχυρῶν. Hoc est: Et uires non ualidæ. Præterijt hoc Gemusæus. Textus græcus uiciatus.

IN XIX. CAPVT.

TErtiana febris cum sit.] Ex secundo libro de crisibus, capite tertio hoc transcriptum est ijsdem plane uerbis. Cæterum Galenus post illa, in hanc quoq; sententiam habet: τὸν οὖν ἀκριβῆ τριταῖον οὐκ ἐνδέχεται μὴ οὐ μετὰ ῥίγους σφοδροῦ γίνεσθαι. Quam orationem Leonicenus uertit. Tertianam itaque febrem fieri contingit sine rigore uehementi, &c. Cum sit dicendum: Exactam itaq; tertianam non licet nisi cum rigore nehementi fieri. Leoniceni error.

IN XX. CAPVT.

EXquisitam tertianam.] Ex primo ad Glauconē hæc Paulus transcripsit. Nonnihil autem à Galeno uariat, breuitate sermonis intelligo, quæ tamen sensum nonnihil obscurum reddit. Verba ad Glauconem ita habent: προτρέπειν οὖν χρὴ τὸν μὲν εἰς τὴν γαστέρα συῤῥέοντα κενοῦσθαι δι' ἐμέτων. τὸν δὲ κάτω ὑπιόντα ὡσαύτως διὰ τῆς κάτω ἐκκρίσεως Quod est: Humorem itaq; in uentriculum confluentem, per euomitiones euacuare oportet: inferius autem descendētem similiter per internam excretionem. Paulus autem in istum modum: καὶ τὸ μὲν εἰς γαστέρα συῤῥέον, κενοῦν δι' ἐμέτων τε καὶ κάτω. Hoc est: Et quod sane in uentrem confluit, euacuare per uomitum, & inferna, &c. In Galeni uerbis γαστὴρ pro uentriculo: apud Paulum pro toto uentre positum esse existimandum, si concordes alioqui intelligas. Conferuntur loci.

Vinis autem admodū uetustis.] Lectio in codice impresso plane mutila & deprauata est. Habet enim ἀπέχειν δὲ μέλιτος, καὶ νάπυος καὶ ταρίχους, καὶ τῶν φύσει θερμῶν ταῦτα μὲν ἐπὶ παλαιῶν. Ex Galeno & Oribasio legendum: ἀπέχειν δὲ μέλιτός τε καὶ νάπυος, καὶ ταρίχους, καὶ τῶν δριμέων ἁπάντων, καὶ οἴνων δὲ τῶν φύσει θερμῶν, καὶ παλαιῶν ἱκανῶς, &c. Atque sic nos reddidimus latina: In priore enim lectione nulla uel acrium, uel uini facta est mentio. Oroscius & castigator

Basiliensis non aduerterunt.

IN XXI. CAPVT.

LAuare in tertianis spuriis.] Hæc quoque ex eodem loco sunt huc translata. Dictio autem τὶ in græco exemplari desideratur. Lege igitur: ἀλλὰ τι καὶ τοῦ τριτικοτέρου. Quod ceu paruum Aristarchi nostri contempserunt.

IN XXII. CAPVT.

QVartana.] Ex primo etiam ad Glauconem & sexto Oribasij hæc sumpta sunt. De rigore autem quartanæ febris, Galenus cum alibi, tum in libello de tremore & palpitione inquit: τὸ δὲ τῶν τεταρταίων οἱ πειραθέντες ἄχρι καὶ τῶν ὀστῶν φασὶ δήκειν, ὅταν ᾖ σφοδρόν. Hoc est: Rigorẽ quartanarum qui experti sunt, etiam ad ossa usq; penetrare affirmant, cum uehemens fuerit.

Nec bilis uomitus.] Sed pituitæ intelligas, comitatur etiã lienis inflammatio, tumor, interim fastidium, intensa interim cupiditas.

Pulsus exiguus ac rarus.] In hac febri inæqualitas pulsuũ in uno ictu manifestissima deprehenditur. Multo enim uelocius principium motus finemq́, inuenies quàm medium.

IN XXIII. CAPVT.

QVartana.] Ad uerbum omnia ex Galeni libro iam sę pius nominato, compendiose transcripsit. Quãquam id antea fecerit Oribasius lib. 6.

Castigatur codex græcus. Qui refrigerant corpus siccantq́,] In græco codice erat ὑγραινόντων, hoc est, humectantium pro ξηραινόντων, quod est, siccantium. Miror tam apertum uicium iudices nostros adeo oculatos non deprehendisse.

Tum per dies aliquot.] Male est in exemplari græco δι' ἡμερῶν τριῶν. Quod est: Per dies tres, pro δι' ἡμερῶν τινῶν. Id est: Per dies: aliquot. Basilieñsis corrector hoc quoq; neglexit. Restitutus codex græcus.

Quod succum Cyrenaicum.] Galenus hoc medicamentum maxime etiam commendat libello de Tremore, ceu ad rigorem, quartanosq́; circuitus, utilissimum.

IN XXIIII. CAPVT.

QVotidiana.] Ex quinto capite secundi libri de crisibus excerpta sunt. At Galenus libello de Typis, latius accidentia enumerat in hunc modum: ἀμφημερινῷ δὲ παρέπεται ὑγρότης ἕξεως, καὶ φλεγματώδεις ἔμετοι, καὶ δίψος οὐκ ἐπιτε-

ἐπιτεταμένον, καὶ βαρυσμὸς τοῦ σώματος ὅλυ, καὶ ὕπνος καρώδης, καὶ καταφορικὸς καὶ σφυγμὸς μέγας, καὶ ἀραιος, και χαῦνος τὸ πρόσωπον ὑποπέλιδνον, καὶ χαῦνον, καὶ πεπονῶδες, και πολλὺν ἐμφαῖνον τὴν τῆς ὕλης καχεξίαν, καὶ τροφὴν, &c. Hoc est, ut ignari linguarum intelligant: Quotidianam uero comitatur habitudinis humiditas, uomitus pituitosi, sitis nō intensa, grauitas totius corporis, somnus soporosus, ueternosusq;, pulsus magnus, rarus, laxus, facies subliuida laxa, peponū modo tumida, quæ magnam materiæ prauitatem, & mutationem repræsentet.

Aquosiora.] Gal. addit libro iam citato: καὶ φλεγματικώτερα, quod est, pituitosiora, quæ ipsam febris cām ostendunt.

IN XXV. CAPVT.

Quotidianam curantes.] Ex primo ad Glauconē lib. Galeni Paulus hæc descripsit.

Oxymelite.] Simplici intelligendū, ut quod omnes meatus arctos aperiat, ne crassus alibi humor, uel glutinosus adhæreścat. Conuenit aūt cum ætatibus, tum naturis uniuersis.

Primis diebus.] Græce est κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας. Male autem in Galeno ad Glauconem μετὰ τὰς πρώτας ἡμέρας habetur, quod etiam castigator Basiliensis non mutauit. Galeni locus castigatus.

Ventriculi.] Sic uerti γαστρὸς, quæ dictio nunc pro uentriculo, nunc pro toto uentre accipitur. Galenus libello de typis febrium ait: συνίσταται δὲ μάλιστα ἐπὶ στομάχῳ κακοπραγοῦντι. Quod est: Constituitur autem potissimum ob stomachum male affectum. Propterea Paulus recte dixit uētriculi, & oris ipsius rationem esse habendam, quanquam accidat interim, ut in hac febri etiam lien scyrrhum contrahat. γαστὴρ.

Idq; tam diu, quàm.] Græce est: κατὰ πολὺ ἕως οὐ παντῇ. Hoc paulo secus sonat, quàm reddiderim. Galenus nō habet: Eoq; multi, à quodam alio quàm Paulo fuisse adiectū pūtant. Nota.

IN XXVI. CAPVT.

Si uitrea pituita] Ex Oribasij sexto sumptum est. Vitrea autem pituita à Galeno lib. 2. de febrium differentiis explicatur, in hunc modum: ὑαλώδη δὲ μοι δοκεῖ προσαγορεύειν ὁ Πραξαγόρας τὸν χυμὸν τοιοῦτον, οἱ νεώτεροι δὲ ὧν ἐστὶ καὶ φίλιππος ὠμὸν ἁπλῶς. Item in commentario de Tremore in hanc sententiam: οὐ μόνον δ᾽ ἐπὶ τῆς ξανθῆς ἢ μελαίνης χολῆς εἴγος, ἀλλα και ἐπὶ τῷ ψυχρῷ φλέγματι φιλεῖ γίνεσθαι καλεῖ δὲ ὑα-

λώδη τὸν χυμὸν τοῦτον ὁ πραξαγόρας, &c Hoc eſt: Non ſolũ autem ob flauam,aut nigram bilem rigor,ſed etiam ob frigidam ualde pituitam fieri ſolet,uocat autem humorem hunc Praxagoras,uitreum.Subiungit autem: Verum hic rigor nõ adeo uehemens eſt: quanquam pluribus nonnunquam diebus ſubſequentibus perſeueret.

IN XXVII. CAPVT.

Continentes.] Ex ſexto capite libri ſecundi de Criſibus excerpta ſunt. Interpretatus autem ſum hic febres continentes,quas Græci συνεχεῖς appellant: continuas autē, quas συνόχους. In Latina quoq; lingua duas uoces uſurpemus. Cæterum Galenus intelligit continentes,quarũ materia in uaſis ſubſiſtit: ubi enim ea per totum corpus delata fuerit, intermittentes appellatæ, fiunt.

συνεχεῖς. συνοχός.

Acumine.] Græce eſt ὀξύτητι. Nam ut ὀξὺς acutus morbus dicitur,ita deriuatiuum ipſius ὀξύτης, acumen, celeritas, aut præcipitantia,aut quocunq; modo libet appellare.

ὀξύτης.

IN XXVIII. CAPVT.

Restituitur codex.

Continuarum.] Vide nonum Methodi,& ſextum Oribaſij.Per cõtinuas autem hic intelligo συνόχους,qui ex ſanguine potiſſimum conſtituuntur. Male in Græco codice legitur τῶν συνεχῶν pro συνοχῶν Neglexit hoc Gemuſæus. Nã συνεχεῖς uocabulum generale de omnibus febribus ex quocũque humore continue affligẽtibus. συνοχὸς autem de febri ex ſanguine uel putrido,uel efferueſcente uſurpatur.Barbari hãc fœminino genere ſynocham nominarunt.

Emendantur græca.

In uigeſimo nono capite codex Græcus habet παχεῖα pro τραχεῖα. Non enim craſſa lingua,ſed aſpera, uel ſcabra dicendum eſt,hoc in loco,quod caſtigator Baſilienſis in codice ſuo alioqui emendato non aduertit Cæterum caput hoc & inferius ex ſexto Oribaſij deſcriptum eſt Præcipit autem ardenti febre laborantes non ſola aqua,ſed mulſa aquoſa nutriendos eſſe.Cuius rationem Galenus in commentario Hippocratis de morbis acutis.Aqua,ſcribens, natura frigida, tarde penetrat,& quàm plurimo tempore in præcordiis ſubſiſtẽs, in acutis morbis corrumpitur: mel bileſcit,ob id mulſa aquoſa dari debet: ut aqua nulla in ſuperiore uẽtre facta mora à melle mixto ad diſtributionem trahatur. Non autem aqua cruda, ſed cocta eſſe debet.

Suſtiner e

Sustinere.] Ita sum interpretatus διαιτᾶν, hoc est, nutri-re, alere. Cellus ait, cremore ptisanæ sustentandi sunt. Atque hoc loco proprie dicendum est. Sustinere. Quia tantum cibi hic porrigitur, quantum uiribus sustinendis sufficit. διαιτᾶν.

IN XXXII. CAPVT.

DVplex hecticarum.] Galenus lib. 1. de febrium differentiis, Oribasius sexto eadem plane habent. Leonicenus & Laurentianus parum recte in translatione Latina se gerũt. Quid autem sibi uelit Oroscius interpretando, ἢ καὶ μενούσης ἔτι συχνῆς, uel etiam si humiditatis aliquid cõtinuum permaneat, eruditi iudicent. Cum melius dixisset, uel etiam madore adhuc copioso, aut multo permanente. Nam συχνὴ nõ tantum συνεχὴς significat, si Hesichio credimus, sed etiam πολύς. Præterea sensus hunc significatum requirebat. Cæterũ Hectica dicitur, quod stabilis sit, ac solutu contumax, uel quod totum corporis habitum occupat. Aduerte.

IN XXXIII. CAPVT.

HEctica febre.] Vide Galenum lib. 10. Methodi medẽdi: ubi paulo manifestius curationẽ hecticarũ persequitur.

Moderato.] Græcus codex habet aduerbium, μεμετρημένως, quasi dicas mensuraliter. Nam Gal. 10. magnam curã habendam esse dicit mensuræ, frigidę febricitantibus exhibẽdę. μεμετρημένως.

IN XXXIIII. CAPVT.

QVandoquidem tertiana.] Hæc Galenus in secũdo fere de febrium differẽtiis, Oribasius in sexto tradidit. Cæterum nomẽclaturæ rationem in libello de Typis interpretatur. Est autem semitertiana triplex: Parua, media, & magna. Parua uiginti quatuor horas absoluit. Media triginta sex. Magna quadraginta octo, atq; continuæ proxima est. Porro ætati mediæ accidit, & tempore potius autumni, cũ etiam ualde periculosa est, non solum stomachum, sed etiam neruosam partem, & ut summatim dicam, media attingens.

IN XXXV. CAPVT.

PVblicæ grassantes] Vide Oribasij sextum, Hippocratẽ in commentario περὶ ἐπιδημιῶν, & de natura hominis. Cæterũ morbos publicæ grassantes uoco, quos Paulus πανδήμους & κοινοὺς sua lingua appellat. Opportunũ aũt hic est explicare, quos nam Græci ἐπιδήμους, ἐνδήμους, σποράδας, πανδήμους, nominent. Galenus itaq; cõmentario primo in primum ἐπίδημοι ἐνδημοι. σποράδες πάνδημοι

ἐπιδημιῶν in hunc modum scriptum reliquit: μεμνῆσθαι χρὴ τούτων εἰς τὰ μέλλοντα λέγεσθαι γινώσκειν, ὡς ἔνια μὲν τῶν νοσημάτων κοινῇ πολλοὺς καταλαμβάνει, ἃ δὴ λέγεται κοινά. Hoc est: Meminisse conuenit horum ad ea quæ post dicentur, sciẽdumq; nonnullos sane morbos communiter multos corripere, qui sane uocantur communes. Statim subdit: τῶν δὲ κοινῶν τὰ μὲν ἔνδημα εἰσι, τὰ δὲ ἐπιδημάτε καὶ ἐπιδημία. τούτων δὲ τὰ χαλεπώτατα λοιμώδη καλεῖται. Id est: Ex cõmunibus alii uernaculi sunt, alii aliunde in populum ingruunt. Horum periculosissimi, pestilentiales appellantur. Item ἔνια δ' ἕκαστον ἰδίᾳ τὰ σποράδικα προσαγορευόμενα Nonnulli singulos priuatim inuadentes dispersi, ac erratici nuncupantur. Paulo supra: δῆλον οὖν ὡς ἐκ τοῦ γένους τῶν ἐπιδημίων νοσημάτων ὅσα κακοηθέστατα γίγνεται, καὶ λοιμώδη καλεῖται, τὸ δὲ τῶν ἐπιδημίων ἐκ τοῦ τῶν πανδήμων τε καὶ παγκόινων γένους ἐστὶν ὃ ταῖς σποράδεσι νόσοις ἀντιδιαιρεῖται. Hoc est: Itaq; cõstat ex popularium morborum genere eos esse, qui malignissimi generantur, & pestilentiales dicuntur Populares autem illorũ genere comprehendi, qui undiquaq;, & communiter in omnes grassantur. Quod genus morbis priuatim, & inter se dissimilibus opponitur Habes fere omnium appellationes explicatas, quo autem dilucidior fiat interpretatio, pauca ex primo Hippocratis de uictus ratione in morbis acutis subiiciã. Verba sunt Galeni in commentario primo: δηλοῖ δὲ διὰ τοῦ λόγου τούτου, τὰ μὲν τινα πολλὰ γίνεσθαι νοσήματα καθ' ἕνα χρόνον, ἅπερ ὅταν μὲν ὀλέθρια γένηται, λοιμὸν ὀνομάζουσιν, ὅταν δὲ ἐπιεικέστερα, ἑτέρα τινὶ προσηγορίᾳ δηλοῦσιν, ἐπίδημα καλοῦντες. ὥστε εἶναι τὸ μὲν ἐπίδημον νόσημα τὸ κατὰ χρόνον τινὰ πλεονάσαν ἔν τινι χωρίῳ, τὸν δὲ λοιμὸν ἐπιδημίαν ὀλέθριον. ἐστὶ δὲ καὶ ἄλλο γένος νοσημάτων κοινὸν πολλοῖς ἥπερ ἐστὶ τὸ κατὰ χώραν ἐπιγινόμενον, τὰ ἔνδημα καλούμενα. τούτοις δὲ ἀντίκειται πᾶσιν αἱ σποράδες νόσοι, διαφερόντως ἐνοχλοῦσαι τοὺς νοσοῦντας οὐ κατὰ τὸν κοινὸν τρόπον συνιστάμεναι Hoc est: Indicat autem in hac oratione, multos sane quosdam morbos uno tempore fieri, quos, cum perniciosi fuerint, pestilentiam nominant, cum mitiores, alia quadam appellatione significant populares, aut uulgares nuncupantes. Vt popularis quidem morbus sit, qui certo tempore in regione quadam domi natur. Pestilentiam uero morbum popularem perniciosũ.

Iam

Iam uero aliud quoq; morborum genus est, multis commune, quod ex loci natura superuenit, uernaculum appellatur. His autem omnibus opponũtur, priuati morbi, diuersa ratione ægrotos infestantes, non communi modo constituti, &c. Hactenus Galenus noster: cuius sententiam ita interpretor. Morbi qui undiquaq; populatim, nullo non tempore anni grassantur, nulliq; nec sexui, nec ætati, nec corporis statui parcunt, πανδήμους, & παγκοίνους appellant Græci, ex aere infecto trahunt originem. Qui autem certo tempore in regione quadam publicè dominantur, ἐπιδημίους, quasi dicas populares, aut uulgares nuncupant, similiter ex aere, aquæ uiciatæ potu, stagnorum, paludumq; graui halitu procreantur. Qui autem perpetuo in regione quadã incrudescunt, ἐνδήμους Græci, patrios nostri & uernaculos nominant, simili fere ex causa oriuntur. Porrò fit interdum, ut morbus regioni peculiaris, & generalis uno tempore simul inuadant, pro aeris, aliarumque circunstantiarum ratione. At morbi priuati cuiq;, inter se dissimiles, σποράδας uocauit Hippocrates, ex uictus ratione trahunt originem.

Cibiq; igitur communes.] Non solum aer teste Galeno communes morbos efficit. Siquidem qui in Aeno dũ fames grassaretur, leguminibus uescebantur, crurum impotẽtes euaserunt. Item qui Etuo genuum dolore cruciabantur. Nouimus autem nonnullos, qui etiam triticum semiputridum fame coacti ederunt, in communem incidisse morbum ex causa communi. Et alibi exercitium totum praua usum aqua similiter in omnibus militibus noxam sensisse. Cibi communes.

Afflictiones corporis.] Cum Hippocrates dicit alios morbos ex uictu procreari, intelligit etiam uitæ studia. Nempe exercitia, otium, uigilias, tristitiam, iram, perfrictionem, insolatum, balnea quoq; non suo tempore usurpata, morbos excitare, saltem ratione secundaria.

Hæc quidem non] Græcus habet: ταῦτα μὲν οὖν, quod sonat. Hæc quidem igitur. Verum mea sententia legendum uidetur ταῦτα μὲν οὐ, negatur id quod tum autoritate Oribasii, tum ipsa ratione probare possum. In primis enim Oribasius sexto libro hanc lectionem confirmat, deinde in eodem capite statim Paulus dicit. Siquidem in alias causas nec omnes simul incidimus, neq; eis tot die immoramur, aer autẽ quoniam Castigandus Græcus.

quoniam omnibus circunfusus est,& inspiratu attrahitur, ut animalium quoq; corpora afficiat,est necesse. Nō dico quod Galenus primo commētario in Hip Epidemia,unde ista partim sunt excerpta, in hunc modum habeat: τὰ δὲ ἀπὸ τῶν ἐδεσμάτων καὶ πομάτων σπάνια ἐστὶ. Hoc est: Qui autem ex cibo,aut potu fiunt,rari sunt,&c. Gemusęus noster uituperandi studio,damnat hanc meam lectionem, nullam adferēs uel autoritatē uel rationē. Quis amabo ignorat populares morbos continenter quidem ex aere procreari,aliunde autem rarius? Sed inquit Gemusęus, ex euaporatione lacuum frequētius accidere: cui in hoc respondeo,nullum uel stagnum, uel paludem morbum communem generare, nisi τῷ βλάπτειν τὸν ἀέρα, ut ait Galenus. Aer antem ipse uel calidior, uel frigidior,humidiorúe sæpe nobis circundatur. Quare etiam is morbos potius,quàm Solæ paludum uaporationes, efficit. Quæ ut dixi,nunquam corpora humana afficiunt, nisi prius aerem ipsum corruperint. At rursus obijciet Gemusęus Galeni sententiam commentario secundo in libellum de natura humana, uerba hęc sunt: πολλάκις μὲν γὰρ ἀναθυμιάσεις τινὲς ἐξ ἑλῶν ἢ λιμνῶν, ἢ τελμάτων, ἢ γῆς τοιαύτης αἴτιαι γίγνονται τῶν τοιούτων νοσημάτων. Hoc dico Galenum uelle indicare non solum ex aere intemperato huiusmodi morbos procreari, quod Hippocrates uidetur innuere, sed etiam ex aere, euaporationibus paludum infecto. Nō tamen negat ex aere frequentius contrahi. Ad hæc omnia, ex oratione Pauli opinionem meam possum astruere. Nam cōferens ille aerem cum aliis omnibus supra nominatis causis, raro nos omnes simul in eas incidere pronunciat: non autem fieri posse, ut aeris usum effugiamus Adde quod aeris tantum remedia enumeret,ubi intemperies aliqua subesse uidetur, reliquarū causarum, non item. Vjee ergo candide lector, quid faciat procliuis hominum quorundam ad maledicendum natura.

Gemusęus natura maledicus.

Præterea lignorum [Galenus hoc etiam confirmat libro de Theriaca ad Pisonem in eam sententiam: διόπερ ἐπαινῶ καὶ τὸν θαυμασιώτατον ἱπποκράτην ὅτι τὸν λοιμὸν ἐκεῖνον τὸν ἐκ τῆς αἰθιοπίας εἰς τοὺς ἕλληνας φθάσαντα οὐκ ἄλλως ἐθεράπευσεν, ἀλλ' ἢ τρέψας τὸν ἀέρα, καὶ ἀλλοιώσας, ἵνα μηκέτι τοιοῦτος ὢν ἀναπνέηται. κελεύσας οὖν ἀνὰ τὴν πόλιν ὅλην ἐξάπτεσθαι τὸ πῦρ, οὐχ ἁπλῆν τῆς ἀνάψεως τὴν ὕλην ἔχον, ἀλλὰ στεφάνων τε

Nota.

καὶ τῶν ἀνθῶν τὰ εὐωδέστατα, τοιαῦτα συνεβούλευσεν εἶναι τοῦ πυρὸς τὴν τροφὴν, καὶ ἐπισπένδειν αὐτῷ τῶν μύρων λιπαρώτατα, καὶ ἥδιστα τὴν ὀδμὴν ἔχοντα ἵνα οὕτω καθαρὸν γενόμενον οἱ ἄνθρωποι ἀναπνεύσωσιν εἰς τὴν ἀπαλλαγὴν τὸν ἀέρα. Qđ olim sic Latine reddidimus: Quamobrē etiam Hippocratem illū, multis admirādum laudo, qui luem illam pestilentiæ ex Aethiopia Græcos inuadentem, non aliter curauerit, quàm aerem mutando, alterandoq́; ne talis amplius inspiraretur. Cū igitur ignem per totam Athenarum urbem incendi iussisset, nō simplicem lignorum materiam, uerum serta, floresq́; suauissimos, fomitem ipsius esse consuluit, unguentaq́; pinguissima, & odorifera ipsis superfundi, ut aerem purum hoc modo redditum homines in mali subsidium inspirarent.

IN XXXVI. CAPVT.

NAres destillant.] Galenus in commentario Prorrhetici Hippocratis scriptum reliquit: ἁπασῶν δ' οὐσῶν τῶν ἀπὸ ῥινὸς στάξεων χαλεπῶν ὅταν παχέα, καὶ μέλανα ἀπόσταξις, ταύτας ὀλεθριωτάτας εὑρήσεις. Id est: Cum autem omnes è nare stillationes sint periculosæ, cū crassæ, & nigræ fuerint, has perniciosissimas reperies. στάξεις.

Venter colliquata.] ἡ γαστὴρ τὰς συντήξεις habet græcus codex. Est aūt σύντηξις colliquatio, cōsumptioq́; nēpe cū particulis quotidie aliquid decedit, nec alimētū recipiūt. Plinius lib. 22. cap. 25. hac uoce utitur, Tali, inquiens, sorbitionis genere emendantur syntexes, hinc syntectici eodem autore dicuntur. Licebit igitur interpretari hāc sñiam, uenter Tabida, & quæ ex ipsius substantia decesserunt, humore undiquaq; in ipsum confluente, emittit, partim uomitu, partim inferius.

Aloes partes duæ.] Hæc est descriptio pillularum cōmunium: quæ in Nicolao illo præposito uiciosa & deprauata habetur. Nam is ponit aloes uncias duas, croci & myrrhæ utriusq; unciam unā, in peste addendū consuluit, bolū armenū. Primū uetus scriptura croci nō meminit, deinde thymiamatis ammoniaci, non boli armeni unciā præcipit. Id genus permulta monstra in officinis nostris pertinaciter regnant. Catapotia.

Theriacen ex uipetis.] Hoc etiā Galenus lib. de Theriaca ad Pisonem confirmat in eum modum: τὸν αὐτὸν τρόπον νομίζω καὶ τὴν θηριακὴν, ὥσπερ τι καὶ αὐτὴν οὖσαν πῦρ καθάρσιον, τοὺς μὲν προπίνοντας αὐτὴν ἐν τῇ λοιμικῇ καταστάσει, μηδ'

ὅλως

ὅλως ἐὰν ἁλίσκεσθαι τῷ κακῷ. τοὺς δὲ ἤδη φθάσαντας παθεῖν ἐξιᾶσθαι δύνασθαι, ἀλλοιοῦσαν, καὶ τρέπουσαν τὴν τοῦ ἀναπνευσθέντος ἀέρος πονηρίαν,&c. Hoc eſt:Simili modo Theriacen ceu ipſa quoq; ignis quidam purgatorius exiſtat, præſumentes in peſtifero aeris ſtatu,neutiquam malo corripi ſinere nouimus. Correptis autem mederi poſſe,aeris inſpirati maliciam in alterando mutandoq;.In Galeni codice græco,qui Baſileæ nuper impreſſus eſt perperã legitur ἀναπλασθέντος ἀέρος. Quaſi dicas: Aeris reformati,poſitum eſt pro ἀναπνευσθέντος Quod eſt,inſpirati. Nam qui correpti peſte ſunt, malum aerem attraxerunt reſpiratu,non reformatum aut refectum, aut quomodocunq; dicere libeat.

Codex græcus ulcioſus.

IN XXXVII. CAPVT.

NOnnulli febricitare.] Galenus lib.12.omnia hæc ad uerbum habet.Variat autem nonnihil lectio græcorum codicum.Galeni habet ἐν ὄγκῳ τε μείζονι τοῦ κατὰ φύσιν ὅλον τὸ σῶμα ἐστὶ.καὶ ἡ χροιὰ τοῖς μὲν, &c. Hoc eſt: Et totum corpus uaſtiore mole quàm pro naturæ modo cernitur, & color,&c. Pauli τὸ στόμα τῆς γαστρὸς,quod eſt,os uentriculi uaſtiore mole cernitur. Mea ſententia cũ Galeno legendum eſſe cenſeo.

Nota codicum uarietatem.

Vt pote quos.] Apud Paulum impreſſum eſt οἱ δὲ καὶ χωρὶς τούτων, pro εἴγε καὶ,&c. Sic etiam Galeni exẽplaria omnia habent.Nam ratio datur cur miſſionem ſanguinis,aut purgationem non ſuſtineant.Signat igitur hoc loco,ſi quidem,dictio εἴγε.Præteriit Oroſcius,caſtigator Baſilienſis neglexit.

Corrige græca.

Sin autem robore mediocri.] Galenus, ſi autẽ pulſus mediocri robore ſit, & magnitudine,paulum ad ægrotantem refert,cuius tamen uires ex pulſu cognoſcuntur.

Ergo ſi æſtas.] Galenus non habet, καὶ θερμὸς, quod ego interpretatus ſum,calidi temperamenti. Non enim referri poteſt ad θέρος,ut Grammatiſta putat.

Balneum his aduerſiſſimum.] Galenus addit, & aer ambiens uel nimium calidus, uel frigidus.

IN XXXVIII. CAPVT.

QVi tenuium humorũ.] Ex eodẽ loco Galeni,& ſexto libro Oribaſij tranſcripſit. Dicit autem paulatim & continue alendos huiuſmodi humoribus laborantes: præterea fructus,quos ὀπώρας græci nominant, exhibendos. Supra uerti poma,quod nihil refert Nam fugaces ſeu horarios, ſeu

ſeu tempeſtiuos ὡραίους græci appellant. Hoc remedium olim Lutetiæ in quodã adoleſcente continua febri laborante ſum expertus ſalutare. Nam quoties ille uel aluum deijcere, uel urinam reddere extra lectum uolebat, aut etiam quoties pedibus tantillum conſiſtere, aut in ſella, quouſq; ei lectulus ſterneretur ſedere, in ſincopen ſolebat incidere: ac uidentes hoc aliquot medici, de ſalute minus ſperare cœperunt. Ego uidens iuuenem natura bilioſum, tenuiq; ſanguine præditum, cogitaui illi quoquo modo uirium diſſipationem impedire, ac ſtatim quum è lecto in ſedem eſſet collocatus, porrexi ei uuam recentem nondum exacte maturam: nam initio Auguſti accidit morbus: qua aſſumpta, paulatim per dimidiam horam ſeruaui hominem extra lectum citra animi defectionem, quod feliciter ſucceſſiſſe animaduertens, ſequenti die idẽ facere decreui: exhibitaq; paulo maiore portione, ad unam uſq; horam ſine ullo incommodo, ut prius ſeruaui. Factumq; eſt tandem diebus inſecutis, ut tuto iam extra lectum in cubiculo obambularet, daretq; occaſionem reliqua auxilia exhibendi. Hoc te nolui celare lector. Hiſtoria.

IN XXXIX. CAPVT.

Reliquæ occaſiones.] Ex eodem Galeni loco ſumpta hęc ſunt ad uerbum. Enumerat autem Paulus ſyncopæ cauſas, dolorem uehementem ſiue ex intemperie, ſiue humoribus, ſiue utriſq;, uel etiam ex continui diuortio ortum, uigilias nocte dieq; affligentes, nã ſomno mediocri uires recreantur, immodica inanitio, aut per uentrem, aut uomitu, aut ſudoribus, aut urina, aut ſanguinis profluuio. Ac in iis qui aliena loquuntur, hoc eſt, qui mentę non conſtant, qui delirant, deſipiuntq;. Nam παραπαίειν uerbum ſignat παραφρονῆσαι, ἀλλοφάσαι, cerebro ſcilicet affecto, adeo ut functiones ſuas peculiares, nequeat edere. In ijs ſi motus quandoq; corporis fiat, uires collabi neceſſe eſt. Ad quas conſeruandas, & ad ſyncopen uitandam, ſingulare eſt præſidium, temperamenti cuſtodia. Ante omnia uero trium principiorum: mox reliquarum partium, quęcunq; illa in conſortium affectus principia ſecum ex facili trahunt. ἀλλοφάσαι.

IN XL. CAPVT.

Itaq; dolor.] Hęc magna ex parte Galenus in ſecũdo de locis affectis habet. Reliqua in 12. Methodi medendi.

Dolor

ναρκώδης. ὀδύνη. Dolor stupidus.] Græce est ἡ μὲν ναρκώδης ὀδύνη διὰ ψυχρὰν γίνεται διάθεσιν. Quod interpretatus sum ad uerbum in Paulo. Galenus libro iã citato ait. καὶ τοίνυν τὸ ναρκῶδες ἄλγημα διάθεσιν ἐργάζεται ψυχρὰν τε, ἅμα καὶ ὀδυνηρὰν, quod est. Itaq; stupidus dolor affectionem frigidam simul & dolorificam parit. Aduerte lector. Paulus hic dolorem ut affectũ, Galenus causam interpretatur Verum sequẽtia in oratione Galeni eos conciliant. Nam stupor, inquit, frigiditas quædam est non exigua eoq; membris hac occupatis difficilem & motum, & sensum parit, atq; ita stupidus dolor, non indicat doloris speciem, uerùm dolorem simul & uel affectionem frigidam, uel difficultatẽ sensus, motusq; ab ea particulæ obortã. Cæterũ nõ solũ in neruis, sed aliis omnibus partibus accidit.

πόνος σφυγμώδης. Pulsatilis autem dolor.] Græce dicitur σφυγμώδης, & σφυγματώδης πόνος, quasi interpreteris, pulsorius, & pulsatilis labor, uel dolor: insignium inflammationum proprius, arteriarum quidem semper, primario affectu, aliorum uero corporum sensilium omnium, consortii lege. Cæterum uocem græcam πόνος Galenus sic exponit, ὁ γάρ τοι πόνος αἴσθησις ἐστὶν ἀνιαρὰ, καθάπερ ἡ ἡδονὴ προσηνὴς αἴσθησις. Hoc est: Siquidem dolor, sensus est molestus, sicut uoluptas est sensus suauis, quod Cicero elegãter dixit. Omne id quo gaudemus, uoluptas est, quo offendimur, dolor.

Colicus dolor. Sin autem tanquam à palo.] Colicorum dolor est, qui in imo uentris ea potissimum parte urget, qua urinarii meatus ex renibus ad uesicam exporriguntur. Atq; hinc non ita ex facili discerni à nephritide potest.

Punctorius. Punctorius autem.] Galenus habet: ἀρξόμεθ' οὖν αὖθις ἀπὸ τοῦ νυγματώδους ὀνομαζομένου, συνισταμένου περὶ τοὺς ὑμένας μάλιστα. οἷον ῥίζης τοῦ πάθους κατὰ τὸ νύττεσθαι δοκοῦν ἐρηρισμένης, ἐκτεινομένης δ' πλέον ἐπὶ ἐν κύκλῳ ἐπὶ τοῦτο τῆς ὀδύνης. Hoc est, ut Copus noster uertit: Igitur iterũ incipiamus à punctorio uocato dolore, ac uidetur quidẽ ueluti ipsius affectus inter pungendũ circa mẽbranas potissimũ. uerum dolor circa locũ punctũ ad magnũ spacium extẽditur. Nos autem, pace illius dictum sit, in hunc modum uertendum putamus. Incipiemus itaq; rursus à punctorio dolore dicto, circa mẽbranas potissimum constituto, cuius affectus ueluti radix in eo quod pungi uidetur defixa est, dolor autem lõgius orbiculatim ad id extenditur,

tenditur,&c. In pleuritide hunc dolorem esse nemo ignorat acri humore membranam costas succingentem pungente.

Pertundens, uehementissimis] Hic dolor græcis dicitur διαῖσσων, quod idem est, ac si dicas διορμῶν, id est, cũ impetu perrumpens. Copus uertit turgidus dolor, qua ratione, ignoro. Certe in Cephalæa, caluaria ipsa perrumpi, pertundiue dolentibus uidetur. Id autem tunc accidit, quando ueluti à radice incipiens, ad uicina transit, ut ait Galenus.

Pertundēs

Membrana quidem] In græco codice deest μὲν particula Legendum enim ὁ μὲν ὑπὸ τῷ δέρματι, ut respondeat sequenti, ὁ δὲ, quod omnes nostri. Aristarchi non aduerterũt. Nec impressum exemplar à Gemusæo castigatum habet. Cæterũ mẽbrana cuti subiecta quæ sit, audi. Cõtinetur ea cute & corporibus subiectis p fibrarũ tela modo subtiliũ traductus: q̃ uenæ cutẽ nutrientes & nerui sensum cõmunicãtes permeãt.

Viciatum exemplar.

Diuellentes cruciatus.] Impressa omnia exemplaria habent οἷον διασπωμένης pro διασπωμένους: quãquam Oroscius hoc & castigator Basiliensis non annotarint.

Viciosus codex.

Profundi sunt.] Hoc est in alto delitescẽtes, unde quibusdam ὀστόκοποι quasi ossium dolores appellantur.

Si igitur sanguinis sit copia.] Ex 12. Methodi medẽdi Galeni, & 6. Oribasii sequentia sunt transcripta.

Auxiliantes.] Miror cur Gemusæus hunc locum deprauatum reliquerit in suo codice, cũ plane ad sensum nihil faciat dictio προσλιπαροῦντες, lege igitur προσβοηθοῦντες ex Galeno, ut nos etiam antea uertimus.

Castigatur græci codicis lectio.

Irrorationibus.] Hoc est, aspersionibus. Nã καταιονεῖν est καταντλεῖν, quod signat superfundere. Linacer uertit καταιονήσεσι καὶ πυριάσεσιν, humidis & siccis fomentis. Quãquam non parum diuersa nomina sint, uariasq; res significent. Nam καταιόνησις est aspersio irroratioq;, ut Celsi more loquar, ex oleo potissimum ad rem propositam idoneo facta, ueluti cũ multa pituita in ore uentriculi hæret, oleũ in quo absinthiũ ebullierit, id superfundim[9] πυρίασις quæ & πυρίαμα, & πυρία, & θέρμασμα græcis dicitur. triplex est. Nẽpe humida sicca, & mixta, si Hippocrati & Galeno credemus. Humidũ fomentũ, spongia mollis magnaq; ex aqua calida expressa, applicataq;. Huius generis est aqua calida, aut oleũ in utriculos, aut uasa ærea, fictiliaq;, aut in uesicã coniecta, partiq; dolẽti admota.

καταιονεῖν.
καταιόνησις.
πυρίασις.
πυρίαμα.
πυρία.
θέρμασμα.
Fomẽtum.

Siccum

Siccum fomentum est, milium, sal, harena in sacculos cōiecta, aut solum linthrum. Item lateres & titiones panniculis inuoluti, & sic circundati. Pace cuiusdam docti uiri dixerim apud Celsum lib. 2. non esse uitium scripturæ in dictione, titionibus. Nam tertio eandem repetit, fomentisq; inquiens, protinus ualidioribus totum corpus circundare conuenit, maximeq; inuolutis extinctis testis & titionibus. Mixtum fomentum est, hordeum, eruumq; prius contusa, aceto & aqua macerata, uel etiam farina simili modo preparata, & in sacculis apposita. Cęterum humida fomenta conueniūt inflammationibus ex bilioso humore suscitatis. Sicca iis, quæ ex tenui & aquoso sanguine proueniunt. Mixta crassis, uiscosisq; humoribus incidendis, conficiendis, dissipandisq; expediunt.

ὄγκας. Sin moles.] Quidam parum uersati in medicina uertūt dictionem ὄγκον in gręco codice positam, tumorem, nullo plane sensu, quanquam id quoq; hac uoce significetur. Voco autem hoc in loco molem, corpus, quod ab externo superceciderit: quod uel durum, uel magnū, uel graue, uel simul ambo fuit. In fine capitis male legit in codice ipresso ξυροῦ p ξηροῦ.

IN XLI. CAPVT.

QVum per uentrem.] De hoc accidenti Oribasius lib. 6. eadem tradit. Ceterum syntexin, seu ut latine dicā colliquationem corporis facies illa cadauerosa comitatur. Quod in marcore quem μαρασμὸν græci nominant, uidere est, aut etiam in hectica marasmode.

Castigatur codex græcus. Ex fonte.] Huius loci castigationem Oroscius exemplari suo debet, & Oribasio. Nam omnia exemplaria quæ mihi uidere contigit, habent, ἀπὸ γῆς pro ἀπὸ πήγης, quanquā aqua ex terra intelligi possit, aqua ex fonte. Hoc preteriit etiam Gemusæus.

IN XLII. CAPVT.

NOnnunquam palpebras aperire.] Hoc Galenus confirmat lib. 1. de febribus: οὐ μὴν inquiens, οὐδ᾽ ἀνατείνειν ἐπιπλέον οἷοίτε εἰσὶ τὰ βλέφαρα, παραπλησίως τοῖς νυστάζουσιν, ἀεὶ διακείμενοι, καὶ μέντοι μύουσιν ὡς τὰ πολλὰ, καθάπερ ὑπνώττοντες. ἐστὶ δ᾽ οὐχ ὁ ὕπνος αὐτῶν τὸ πάθος, ἀλλ᾽ ἐγρηγόρσεως ἀδυναμία. Hoc est: Nec uero palpebras diutius attollere possunt similiter nictantibus perpetuo affecti. Quinetiā plerunq; conniuent oculis, ueluti dormitantes. At affectus

ipsorum

ipſorum ſomnus non eſt, uerũ uigilandi impotentia, &c. Hæc quidem de hectica Galenus pronunciauit. nos autẽ de omni febri, in qua uigiliæ urgeant.

Si cõniueant.] Male in græco codice ἢ μῦσαι, quod eſt uel conniuere, legitur pro ἢ μύσαιεν, quod etiam Oroſcius annotauit: Baſilienſis autem corrector neglexit. Reſtituo exemplar.

Cibus quodãmodo ſit magis accuratus.] Ita reddi dictionem græcam περιεργότερα. Nam uerbum περιεργεῖν in bonam partem acceptum eſt, quod accurare. Id ſignat ex cura & conſilio aliquid gerere. Aliquando in malam partem ſumitur, pro eo quod eſt πράττειν τὰ περιττὰ. Galenus alibi διαίτῃ ἀκριβεῖ in eodem ſignificatu protulit, hoc eſt uictu ac curato, exquiſitoq́; nõ de tenui intelligẽs, ſed ex delectu ſumpto. περιεργεῖν

Linctus ex papaueris.] Hanc compoſitionem etiam hodie officinæ uocant diacodyon. Dixit autem Paulus ex ſapa, quia duplici modo fieri ſolet, ſcilicet ex ſapa, & ex melle. Quæ ſapam recipit ad ſomnum conciliandum utilis eſt. Quæ uero mel, ad ſputi reiectionem. Diacodyon.

In quibus autem caput.] Contrario ſupradictis modo affectos recenſet. Nam illi ob tuſſim ex defluxu capitis pulmones infeſtantem dormire non poſſunt, eoq́; diacodyon ex ſapa aſſumẽt, quod tenues humores incraſſet. Hi autem quibus caput defluxionibus obnoxium non eſt, ſuffitu iuuabũtur. In ſequenti ſententia pro παραγμαῖς, legitur παρακμαῖς. Item pro λι. quod ſignat libram pone ʒ. quod notat drachmam.

Arnabo.] Recentiores quidam modo carnabum, modo carnabadium, alii zarnabum, & zarnabadium. Odoramentis expetitur. Vide Paulum in ſeptimo. Sunt qui Doronicum in officinis appellatum eſſe pronũcient. Non ſalicis folia, id eſſe putes, ut quidam grammatiſta hæſitabundus exponit.

IN XLIII. CAPVT.

Soporis noxij.] Ita ſum interpretatus dictionẽ καταφορὰν, quam ſi penitius introſpicias, & ex etymo interpretari libeat, impetus ſomni uehementioris merito dicetur, & inexpugnabilis pene dormiendi neceſſitas, ut Celſi more loquar. Dixi autem, noxii, quia ſopor etiam bonus eſt. καταφορά.

Lactis modo tepenti.] Tantum ualet γαλακτώδη, quaſi dicas, lactoſa. Galenus multis in locis hac uoce utitur pro tepido. Non autem pro eo, cui lac ſit admixtum. γαλακτώδης

Castigato græcum exemplar. Si uero morbus.] In codice græco deest particula δὲ, ac legendum est ἐπιμενούσης δὲ τῆς νόσου. Noua.n. sentētia incipit, quod miror Oroscíū & Basiliensem correctorē uoluisse præterire, cū alibi ēt minora à me pterrmissa ceu capitalia clamitēt.

IN XLIIII. CAPVT.

NOnnullis etiam cum igneus sensus] Hoc est, cum comburi uidentur nimio calore febris, pulicaris herba, quam græci psyllium nominant, conducit.

Permulceriq;.] Græce est διαψηλαφητέον, à διαψηλαφᾶν, quod Celsus latine dixit, corpus eius leuiter ex oleo ueteri permulceatur, &c hic autem manibus tātum permulceri debent, somni conciliandi gratia.

IN XLV. CAPVT.

EX absinthio.] Hoc est, ut Galenus ait, in quo absinthii coma sit feruefacta. Siue aūt oleum, siue unguentū, dicas, nihil refert. Quanquam Oroscius olea in quæ etiam aromata coniecta sunt, unguenta dici nolit, contra ueterū sentētiam. Olei uox.

νάρδος. Nardino.] In græco codice est νάρδου, quod signat nardo: eadem nimirum locutione qua usus est Celsus, & Scribonius Largus aliiq; ueteres. Celsus lib. 3. ungi rosa debet, pro rosaceo. Vt in compositione 210 apud Largum. Idem rosa dilutum explet concaua uulnera, pro rosaceo dilutum.

Emendate codicem græcum. Sin autem inflammatorium quiddam.] Codex græcus habet φλεγματῶδες τὸ pro φλεγματῶδές τι, quod omnes castigatores Pauli, ceu momenti exigui neglexerunt.

IN XLVI. CAPVT.

RIgori.] Medici hodie dictione rigoris utuntur pro græca ῥῖγος quanquam non ita latine Celsus Hippocratis sententiam aliquando uertens pro ῥῖγος horrorem reddit. Verū nos φρίκην horrorem uocamus. Inopia itaq; linguæ, ῥῖγος febrium, quasi ad uerbum, rigorem interpretamur.

ἀγών. Concertationē naturæ.] In græco codice est: οὐδ' ἐκλύειν τῶν ἀγῶνα. Quod Paulus ἀγῶνα dixit, ego concertationē naturæ exposui. Nam in crisi natura certat cū morbo. Si eo fit superior, bona crisis est: si morbus uicerit, mala. Quamobrē si natura se accingit ad ea quæ offendunt, expellēda, ut in rigore accidit, moliendū nihil est. Dixi igitur cōcertationē naturæ dissoluere, uel certamē uel pugnā quā cū morbo habet. Naturæ quidē in græco non est, sed suæ claritatis gratia addidi.

IN

IN XLVII. CAPVT.

ADiutareq; calfactu] Recenset hic Paulus, quibus modis sudor per crisim erumpens, etiam adiuuari debeat, nempe fotu mediocri, quiete calido clystere, adeoq; in quiete manere ægros uult, ut sudorem non abstergant.

Recreare.] Græce est ἀναψύχειν, quod uerbum duo significat, refrigerare, & recreare, seu reficere. Hesychius grammaticus dicit idē esse quod ῥιπίζειν, euentilare, & ἀναψυχὴν interpretatur παραθυμίαν, hoc est solatium Cōgruit magis id hoc in loco, nempe uires sudorū copia lassas, oppressasq; recreare. ἀναψύχειν.

Tenui uelamine.] περιβόλαιον λεπτὸν in greco codice est. Celsus ait: Veste leui, madida, interpretatus sum ἐμβεβρεγμένον ab ἐμβρέχω quod est irrigo, madefacio. περιβόλαιον.

Ambæ siquidem.] Ad calcem & floces uini referuntur. In græco neutrum genus est. ἄμφω ἀναξηλπόμενα. ambo ad fouendum applicata, genuino corporis tempore siccantur: siccata meatus per quos sudores erumpunt, obstruuntur.

Qui per ualidam expressionem.] Græce est, κατ' ἔκθλιψιν, quæ fit natura quasi necessitate quadam oppressa. In doloribus uehementissimis & anima sæpe deficit & sudores frigidi erumpunt. Hi dicuntur fieri per expressionem, ualidam addidi, significantiæ gratia: Quidam pro ἔκθλιψιν, legunt ἔλλειψιν, quod est animi defectum, quod non male etiam hic quadrare potest. Eruditi iudicent.

IN XLVIII. CAPVT.

HYpoglottia.] Formulæ quædā medicamētorū sunt, quæ in tussi, thoracis arteriæq. uitiis assumuntur. Hodie bechicas officinæ, & penidias appellant. Fiunt autē potissimum ex radice dulci, tragacantho, terebinthina, zaccaro, aliisq; ad rē propositā cōgruis. Cęterū Galenus uocat ὑπογλωσσίδας. ὑπογλώττια

Lana sulphure imbuta.] Græce est ἔριον τεθειωμένον, ad uerbum sonat: Lana sulphurata. Oroscius corripiendi studio potius quàm ueritatis, uertendum clamat, sulphure suffita. Quomodo autem lanæ suffiātur, nusquam me legisse fateor, homines suffiri sulphure in tussi lego Lanam autem ut pice, aut alio pingui, ita sulphure imbui. Imbutas sic applicari. Nā suffitus parum in lana proficit.

Pingue] Græcus codex habet καὶ ἢ λιπαῖς, pro ἢ λιπός, accipimus pro pinguitudine, aut oleo, aut quacunq; re pingui.

Permulceri.] Hoc est, molliter cõtrectare, supra interpretatus sum διαψηλαφᾶν permulcere, ex Celsi more.

IN XLIX. CAPVT.

Sternutamenta.] Vide sextum Oribasii, quomodo autem fiant: Galenus tertio de symptomatũ causis explicat. Hic autem Paulus remedia persequitur sternutationis, quæ in febribus molesta esse solet.

λάγων. κεν:ών. Corrige græcum codicem. Castigato codicem.

Ilium intentio.] Græci λαγῶνα & κενεῶνα eam partẽ esse uolunt, quæ latinis dicitur, Ilia. Quidam uero male ὑποχόνδρια uertũt Ilia, in bonis autoribus parum uersati. In codice impresso est ἴνγασις lege ἔντασις, Neglexerunt Aristarchi.

Summatim partium.] Hic Oroscius debet exemplari suo. Nam omnia quæ mihi uidere contigit habent, τῶν ἀκρῶν μυῶν, quod est, summorum, musculorum pro τῶν ἀκρῶν μερῶν.

Mollis contrectatio,] Quod ante dixi permulcere, hoc molliter contrectare interpretor. Nam idem esse puto. Græca uox est, διαψηλάφησις.

Spongiæ ex mari uacuæ.] Quidam in codice græco legũt pro κενοὶ, quod est uacuæ, καινοὶ, hoc est, recentes. Vtrunq; instituto conuenit: quam tu malis lectionem sequere.

IN L. CAPVT.

πεπασμός. Nota.

Vel attemperatos.] Cibi fastidium aliàs ex humore pituitoso, aliàs ex bilioso nasci solet Si pituita in stomacho redundat, uomitu educenda est, si bilis supernatat, deorsum euocanda. Vbi uero totum corpus purgare uoles aliter faciẽdum docet Hippocrates. Quòd si in primo uenis crudi humores semicoctiq; habeãtur, dissecãdi, cõcoquẽdiq;, quod Hippocrates πεπασμὸν, quasi mutuationẽ. Huius aũt seculi medici perperam digestionẽ appellant. Si in extremis uenis & corporis habitu sint infixi, relaxandi ueniũt. At biliosi humores, & melancholici, q ultra sanguinis terminũ processerũt, caloris uiolentia expelli prorsus debẽt: Si in stomacho nauseã excitent per inferiora: si in toto corpore biliosi, quod æstate potissimũ accipit, uomitu purgari debent: melancholicus aũt infra semper. Porro cum iam educũtur, necesse est eos infrenare, coercereq;, ne transitu partes afficiant. Item meliores hoc agẽdo in locum restituere Quã rationẽ, seu potius, ut Galenus ait, cacochymiæ curationẽ græci ἐπίκρασιν nominant. Verba Galeni 9 Methodi in hunc modũ habẽt: χρὴ γὰρ δηλονότι κατὰ

ἐπίκρασις.

τας

τὰς τοιαύτας ἐναντιώσεις τῶν ἐνδήξεων κατὰ βραχὺ μὲν ἐκκινῶν τὸ μοχθηρὸν, κατὰ βραχὺ δ' ἀντ' αὐτοῦ τὸ χρηστὸν ἐντιθέναι. καλεῖται δ' ἐπίκρασις ὑπὸ τῶν ἰατρῶν, ἡ τοιαύτη θεραπεία τῆς κακοχυμίας. Paulus igitur recte etiã dixit: ἤτοι ἀπορρύψαντα ἐκκρίνειν, ἢ ἐπικεράσαντα, βελτίους ἐργάσεται Quod est: Vel abstergẽdo excernũt, uel attẽperando, coercẽdo, mitigando furorẽ illorũ, obtundendoq́;, meliores in locum restituent. Hippocrates libro de ratione uictus in morbis acutis materiã eorũ quæ attẽerpare possunt, cõmemorat. Galenus autẽ eius interpres paulò apertius in hunc modũ disserit: de torminibus orationẽ instituens: σκοπὸς δὲ ἐστὶν αὐτοῖς, τὸ μέντοι καθάραι τῆς κακοχυμίας, τὸ δ' ἐπικεράσαι, τὸ δ' ἐπιξηράναι, τὸ δ' ἐμψῦξαι. τὸ μὲν οὖν γάλα τὸ ὄνειον, καθαίρειν δύναται, καὶ ἐπικεραννύναι, τὸ δὲ τοῦ λίνου σπέρμα ξηραίνειν τε καὶ ψύχειν, τὰ δ' ἐκ τῶν πυρῶν ἄλφιτα, τὸ ἐπικεραστικὸν ἔχει καλῶς δ' αὐτοῖς ἀναμέμικται, καὶ τὰ κρίθινα, ξηραίνοντα τε καὶ ψύχοντα. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι κύαμοι μετρίως ψῦξαι δύνανται. τὰ δὲ ὠὰ καὶ ἡ σεμίδαλις, καὶ ὁ χόνδρος παχύχυμα καὶ εὔχυμα, καὶ ἐπικεραστικά Hoc est: Eo ipsi spectãt, ut uiciosum humorem partim purgent, partim attẽperent, partim deficcent, partim refrigerent. Lac itaq; asininum purgare potest, & attẽperare. Lini uero semẽ siccare, & refrigerare. Triticea polẽta, attẽperandi facultatẽ obtinet. Recte ipsis & ordeacea admixta est, quæ & siccat, & refrigerat Aegyptiæ autẽ fabæ, mediocriter refrigerare potest. Oua similago, & chondrus crassi boniq́; succi, & attẽperatoria existunt, &c. Vides igitur, quõ Galenus utatur dictionibus ἐπικεράσαι, & ἐπικτεραννύναι. Item ἐπικτεραστικὸν, & ἐπικρατικά Galenus 12. Methodi de uinis fuluis agens scribit ἐπικτεραστικοὶ δ' εἰσὶ καὶ θερπτικοὶ, quod postea interpretatur τρέφουσι δὲ μᾶλλον, καὶ κακοχυμίαν ἐπανορθοῦνται. Hoc est: Nutriunt magis, & prauitatem humoris corrigunt, emendantq́;. Linacer superiorẽ sententiã nescio quo modo exponit, certe dictionis uim ignorasse uidetur. Nã quid sibi uult, præterea mitibilia sunt, & nutriẽtia? Dicere. n. oportebat, attẽperatoria aũt sunt (intellige malorũ humorũ, bonos in locũ reponẽdo, & qui nondũ longius terminos cõcoctionis excesserũt, reducẽdo, acrimoniã ipsorũ obtundẽdo:) Ne aũt putes bilẽ absolutã, aut flauã, aut nigrã meliorẽ reddi posse: imo nec salsam pitu tã, eoq; nemo doctus medicus hos

Aduerte.

humores alterandos,cōcoquendosq;,uel ut barbari dicunt,digerendos dixerit Sed purgãdos potius,meatibus per quos trãsibũt,adapertis,medicamẽtis in id efficacibus. Ne aũt acrimonia sua & rosione infestẽt,ut in torminibus docuit Hipp.cibi & potus ἐπικτεραστικοὶ assumũtur, quibus potes etiã syrupos quosdã mitigatorios annumerare. Cæterũ male in codicibus græcis πορρίψαντα,qđ est,proiiciẽtes, pro ἀπορρύψαντα,qđ signat abstergẽtes Præterierũt id Oroscius, & Gemusſ & alii.

Castigato exemplar græcum. Restitue exẽplar. Emendato græca.

Potissima uero polẽta] Codices græci oẽs male cõgruã habent lectionẽ hãc,πειρατέον ὀνακτᾶσθαι τὴν ὄρεξιν,μάλιστα δὲ ἀλφίτων,pro πάλιστα δὶ ἀλφίτων,aut μάλιστα δὲ διὰλφίτων.

Non tamen ab iis multum] Hic quoq; deprauatus est codex græcus. Habet.n. μὴ πόῤῥω μὲν τοι τοῖς πυρετῶν χρόις, pro μὴ πόῤῥω μὲν τοι τῆς τῶν πυρετῶν χρέιας.

IN LI. CAPVT.

SI uero in grandem famem.] Apud græcos una dictio grandem famem signat composita ex βοῦς & λιμὸς. Quicquid enim grande illi nolunt significare in una dictione per ἵππος, & βοῦς, quod est apud nos si uerbum ex uerbo interpreteris, equus & bos,explicant,ut ἱπποσέλινον,βούλιμος,&c. Cæterum eadem fere habes remedia bulimi apud Gal.lib.8.de compositione medicamentorum secundum locos. In sequẽtibus uerti ὀξύτητος pro sæuitia furore, ad uerbum sonat acumine.

IN LII. CAPVT.

QVoniam igitur à pituita.] Galenus de symptomatum causis lib.1.scriptum habet. Canina appetentia fit,cũ uel ob acidi humoris uicium uẽtriculus infestatur,uel ubi totum corpus immodice digestum dissipatumq;, continua nutricatione indiget,&c. Cæterum in Aphorismorũ libri secũdi commentario,cap.20.curationẽ hanc ad uerbũ persequitur,

Aduerte,

Incidant, abstergeantq;] Superius & hic male in codice Græco ξίπτουσιν, pro ξύπτουσι habetur, unius literæ mutatione: quod ceu nullius momenti castigatores Pauli neglexerunt, Quanquam ad sensus puritatem non parum faciat. Quippe diuersa sunt,proiicere,& abstergere.

Pinguia.] Galenus addit, καὶ ὡς ἂν εἴπῃτις, ἐλαιώδη τῶν ἐδεσμάτων,hoc est,& ut ita dicam oleosa esculenta.

IN LIII. CAPVT.

PArticularum per quas] Hæ sunt, stomachus, os uentriculi,

culi,ipſe uentriculus.Galenus commentario quarto in opus de ratione uictus in morbis acutis,partes commemorat, quæ aliquando ſitim procreare ſoleant Idq; in hunc modū: πάντων μὲν πρῶτον καὶ μάλιστα τὸ στόμα τῆς γαστρὸς, ἐφεξῆς δὲ ἡ γαστὴρ.καὶ μετὰ ταύτην ὁ στόμαχος,εἶτα πνεύμων,εἶτα νῆστις.

Prauas autem potiones] Codex Græcus deprauatus eſt. Habet enim μοχθηρῶν δ' ἐπιθυμοῦσι ποιοτήτων Hoc eſt,prauas aūt appetunt qualitates,pro πομάτων, quo eſt,potiones. Oroſcius cum aliis Ariſtarchis negligenter hoc præteriit. Emēdatus codex.

Cæterū ſiti preſſos] Hæc apud Gal.lib.1.de ſymptomatū cauſis inuenies Habet autem ille paulo ampliora in iſtū modum: ἀπαύστοις δὲ δίψεσι καταληφθέντες, ἐξ ὧνπερ καὶ ἀποθανόντας οἶδα,τούτε καταφαγόντα τὴν ἔχιδναν(ἦν δ' ἄρα διψάς) καὶ τοὺς ἐκ τοῦ οἴνου πιόντας ἐκ περιστάσεως θεμιτὰς, ἐν ῷ τοιοῦτον τι θηρίον ἐναποτεθνήκει, καὶ τὸν ἐξ οἴνου παλαιοῦ. μεθυσθέντα, καὶ τὸν ἀποκαρτερεῖν ἀποθελήσαντα, καὶ τοὺς ἐν τῷ πλοίῳ ἐπιλιπόντος τοῦ ὕδατος ὧν ὅσοι τῆς θαλάσσης ἐτόλμησαν τι πιεῖν ἀμετρότερον τε διψήσαντες τῶν ἄλλων, καὶ τινὲς μὲν αὐτῶν ὑπαχθέντες τὴν γαστέρα,καὶ δηχθέντες σφοδρῶν ὀξύτερον ἢ κατὰ τοὺς λοίπους ἀπέθανον, &c Vide igitur an ex hac lectione,Pauli codicem in quibuſdam uelis caſtigare.Ego ſane ſaluo aliorū iudicio,legerē δίψεσι δ' ἀπαύστοις καταληφθέντες,ἐξ ὧνπερ καὶ ἀποθανόντας οἶδα τοὺς τε φαγόντες ἔχιδνας διψάδας, καὶ τοὺς οἴνου παλαιοῦ μεθυσθέντας, καὶ τοὺς ἐν τῷ, &c.

Roſaceo cum impetu ſalientis modo] Græce eſt μετὰ κρουνισμοῦ γινομένη,hoc eſt: Cum cruniſmo facta: à uerbo κρουνίζειν, quod eſt, cum impetu decidere Gal.lib 8.Methodi utitur uerbo κατακρουνίζειν in hac ſentētia: εἰ δ' ὑγρὸν εἴη τὸ προσφερόμενον,ἐξ ὑψηλοτάτου βάλλοντες,καὶ οἷον κατακρουνίζοντες id eſt: Sin autem id quod adfertur,liquidum fuerit,ex altiore loco deiicientes,& in ſalientis modum fundentes.Ibidē uſurpat dictionē κρουνός.ἔτι δὲ μᾶλλον εἰ κρουνὸς ὕδατος ψυχροῦ καταράττει τοῦ ἀγγείου ψύχει τὸ ὑγρόν. Hoc eſt : Præterea magis humorē refrigerat,ſi deſiliens aqua frigida uas illidat,&c.Cæterum ſuperfundimus aliquando liquores,ut in hoc ſymptomate,ſyncipiti ſublata in altū manu,ꝑ med ocrē lanæ hapsū, κρουνίζειν κρουνός.

Iam dilutum.] Sic uocamus humorem in quo aliquid madueris,aut maceratū per horas aliquot ſit. Recētiores medici infuſionē appellāt,ut infuſionē rheubarbari,agarici,cotoneo- Dilutum.

ἀπόφθεγμα. rum Græci ἀπόφθεγμα dicunt.

IN LIIII. CAPVT

MElius autem facit myxion.] Myxion uel myxa, uel myſcion fructus eſt pruno ſimilis. Galenus ſericon appellat forte hodie officinis dicitur ſebeſten.

Salem indicum.] Hic ſal nimirum eſt ſaccharũ quod nos candũ appellamus, natura non arte, proueniens quanquã hodie Venetiis & alibi artificio naturam imitentur. Auicenna interpretatus hunc locum Pauli, ſaccharum tabarzet ponit.

IN LV. CAPVT.

Textus græcus uitiatus.

IMbibito] Similia apud Galenum lib 7. medẽdi Methodi. Eadem uero apud Oribaſium ſexto. Sed perperã hic in Codice impreſſo legitur ἀναπεμπτομένον, quod eſt ſurſum miſſo, pro ἀναπεπομένυ quod ualet imbibito ab ἀναπίνομαι, inde ἀναπέπωμαι. Sic habet Galenus loco ſupra citato, ἐνίοτε inquiens, δ' εἰς αὐτὺς τὺς χιτῶνας, ὡς ἄν εἴποι τις, ἀναπεπωμένον ἤ ἐμπεπλασμένον. Hoc eſt. Nonnunquam uero in ipſas tunicas imbibitus, ut ita dicam, uel impactus.

IN LVIII. CAPVT.

POrrò ubi concoctrix facultas.] Ex hac ſententia opinio quorundam de remediis ſpinæ applicandis in uẽtriculi affectibus, ſatis refellitur, etſi euidentia ipſa quæ in confectionibus apparet, quid in hac re faciendum ſit, aperte doceat.

Vel manna uino macerata] Non in dandi caſu, legenda ſententia eſt, ſed nominandi. Corrige igitur codicem græcũ ita. ἤ μάννη ἐν οἴνῳ φυραθεῖσα.

Agathium.] Paſtillus eſt, qui retinendi ſupprimendiq; poteſtatem habet. Vide ſeptimum.

IN LX. CAPVT.

Typhe.

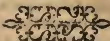
TYphe.] Specie filigni nõ diſſimilis, ſimplici culmo, grano multiplici, tunica uelato, atq; leuiſſimo, radice numeroſa, largior eius in Aſia prouẽtus regione, ut uult Galenus, quę ſuper Pergamum ſita eſt. Hanc agricolæ, quod triticum in oppida conuehi ſoleat, ad panificium uſurpant. Huiuſmodi igitur ariſta, hoc eſt, ſpicæ apice narium foramina pungere interim præcipit Paulus, ut irritatus ſanguis largius profluat.

FINIS LIBRI SECVNDI COMMENTARIORVM.

COMMENTARIORVM IN PAVLVM AEGIN.

LIBER TERTIVS.

CAPVT I.

ERTIVS hic liber de omnibus totius corporis affectibus particulatim agit: & singula unicuiq; particulæ cõuenientia remedia cõplectitur, Primum aũt cuiusq; morbi curandi Methodũ artificiosam exponit, quæ ex causarũ notitia, partis tẽperamẽto ægriq; natura, & aliis indicationibus sumitur. Deinde sic ad ea ueniendum auxilia præcipit, quæ ipsis locis affectis induci debeant, Græci τοπικὰ nominant. Quod Galenus lib. 14. Methodi pulcherrime docet. Cæterum hic liber Pauli partim ex Galeni opere de compositione medicamentorum secundum locos, partim ex octauo Oribasij trãscriptus est: admixtis interim remediis quæ Paulus ipse usu comprobarit.

IN I. CAPVT.

QVemadmodum stirpium.] Ex 1 cap Galeni de cõpositione medicamentorũ secundũ locos ad uerbũ hæc sunt transcripta. Iam 14. Methodi pene eadẽ habentur. ascribam aũt uerba Galeni, maioris perspicuitatis gratia: ἐδείχθη δ' ὅτι τῶν διαπνεομένων χυμῶν ὅσον ἰλυῶδές ἐστιν ἐξ ἀρχῆς τε εὐθέως, τὰς τρίχας ἐγέννησε. καὶ τοῦ λόγου καθ' ὑπόφυσιν αὐξάνει. τοῦτ' οὖν ὅταν ἤτοι γ' ἀπόλλυται παντάπασιν ἢ μοχθηρὸν γεννηθῇ, φθείρεσθαι τὰς τρίχας ἀναγκαῖον ἐστί. καὶ γὰρ οὖν καὶ Pilorũ origo & nutrimentum.

ταῦτα

τὰ φυτὰ κατὰ διττὴν αἰτίαν ἀπόλλυται, ποτὲ μὲν ἀπορῆντα τῆς τρεφούσης ὑγρότητος, ἐστὶ δ' ὅτε ὐκ οἰκεία χρώμενα. τελέως μὲν ἀπολλυμένυ τῦ τρέφοντος χυμῦ τὰς τρίχας ἡ φαλάκρωσις γίνεται, μοχθηρῦ δ' ἀποτελεσθέντος, αἵτ' ὀφιάσεις καλύμεναι, καὶ αἱ ἀλώπεκες. Hoc eſt, ut rudiores, intelligant: Oſteſum uero eſt ex humoribus, qui per latẽtes meatus perſpirant, limoſum quicquid eſt, id, & ſtatim ab initio pilos producere, & reliquo ſequenti tempore, ueluti materiã ſuggerẽdo augere. Hoc igitur, cum uel in totũ perit, uel prauũ generatũ fuerit, pilos corrumpi neceſſe eſt Quandoquidẽ etiã ſtirpes duplici ex cauſa pereunt, interim ſanè humiditate quæ ipſas nutrit, deſtitutę, interim nõ propria utẽtes. Vbi humor pilos nutriẽs

Caluiciũ. prorſus interiit, caluicium prouenit. Cum aũt uicioſus eſt red

Ophiaſis. ditus, & opiaſes, & alopeciæ excitãtur, &c. Celſus hæc duo po

Alopecia, ſtrema uicia cõi uocabulo Areas appellat, quod nimirũ lo-

Areæ. ca pilis uacua eos in capite repræſentẽt. Oroſcius reprehẽdit hic me qđ Celſum imitatus dixerim de areis, hoc eſt alopecia & opiaſi. Recte facit literator, iterpretãdi muneris imperitus.

Nonnullæ uero alienis.] Græce eſt ἀλλοτρίοις ἑαυτῶν, qđ ad uerbum ſonat, ſuccis alienis à ſeipſis. Galenus paulo clarius dixit: ὑγροῖς ἀλλοτρίοις τῆς ἑαυτῶν φύσεως, quod eſt Humoribus alienis à ſua ipſorum natura Atq; ita nos reddidimus, potius indicantes eſſe, dictionẽ ſnĩæ addere, quàm rẽ obſcurare. Quemadmodum igitur quædã alimẽta ſunt homini, quædã ſturno propria, ita herbæ quoq; idoneum, familiaremq; naturæ ſuæ humorem quo alantur, attrahunt, alienum reſpuunt.

Caſtigatur codex Grę cus. Inter ſe.] Deprauatus codex eſt Græcus, tũ Venetiis, tum in Germania impreſſus. Habet enim διαφέρουσα τῶν ἄλλων, pro διαφέρουσα τῶν ἀλλήλων. Rurſus hic Galenus apertius dixit: ὀνόματα δ' ἔσχηκυῖαι διαφέροντα παρὰ τὸ σχῆμα. Hoc eſt: Nomina autem ſecundum figuram diuerſa habentes.

Græcus mutilus in ſtauratur. Quoniam in Ophiaſi.] Codex Græcus hic mutilus eſt. Quid n. ſibi uult ὅτι παραπλήσιον ὄφει τὸ βεβλαμμένον φαίνεται μόριον, n̄ ſi addat in quo affectu. Addendũ igitur neceſſario ex Galeno nõnihil eſt, legẽdumq; in Paulo ὅτι κατὰ τὰς ὀφιάσεις παραπλήσιον, &c. Oroſcius & Gemuſ. nõ animad-

Oroſcius. uerterũt, tam bonis alioqui in ut ipſi gloriant, exẽplaribus uſi.

Deinde loco uitiato.] Hoc ubiq; obſeruandum præcipit Galenus, ut ſemper totius corporis uacuatio præcedat, niſi admodum

admodum exiguus sit affectus. Dixi loco uiciato auxilia inducemus, pro τοῖς τοπικοῖς ἀποθεραπεύσαμεν βοηθήμασι, quod est, localibus persanabimus remediis.

Si igitur color ad nigrius.] Hoc est, si nigrior, albidiórue conspiciatur. Nam quod Paulus εἰ μὲν οὖν ἐπὶ τὸ μελάντερον ἢ λευκότερον ἡ χροία παρατρέπει dixit, Galenus in methodo in hunc modum: εἰ μὲν γὰρ λευκοτέρα τοῦ κατὰ φύσιν, καὶ εἰ μελαντέρα. Quod est, si albidior quàm pro naturę habitu sit, & si nigrior.

Antidoto Hiera.] Intellige, hiera diacolocynthidos, cuius descriptioné habes lib. 7. Pauli Archigeni ascriptam. Scribonius autem Largus eandem pene ad uerbũ habet Officinę uocãt Hieram cõpositam Galeni: uerum in multis adulteratam. Quæ uero ex aloe, & aliis sex rebus, nẽpe cinamomo, xylobalsamo, asaro, spica nardi, croco, & chiamastiche, cõstat, simplex dicitur Et hęc in officinis, non parum ab illa Galeni discrepat. Primum sane præter medicamenta quę ab illo numeranrur, duo insuper adiecta habet, puta xiloaloen, & cassiã, unũ supposititiũ carpobalsamum, loco xylobalsami. Deinde pondera etiam diuersa continet. Nam om niũ partes ęquales habet. Galeni antem hiera, aloes cẽtum, aut cum pręstãtioré fieri cupit, aloes drach nonaginta, aut etiã octuaginta recipit, quorũ uero sex: ubi de capite sollicitudo est, croci tm̃ quinq;.

Hiera diacolocynthidos.

Cataporia ex aloe] Hæc recipiunt cucurbitę syluestres. quam colocynthida uocant, partem unam aloes, & scammonii singulorum partes duas. Galenus hic absinthii succi partẽ unam admiscere solebat: antea quoq; mastichen chiam, & bdellium, rediguntur in granula Ciceri similia. His fere respõdent Pilulę nostrę Cochię à Rasi descriptę.

Dein ad pręsidia.] Cum iam purum ex purgatione corpus fuerit, humor qui in cute continetur medicamentis digerentibus discuti debet: diligentia adhibita, ne adeo calida, acriaq; admoueantur, ut cutis exulceretur. Ad hęc ne nimiũ siccent, prouidendum est nam talibus non tantum uiciatus, sed etiam utilis qui confluit, absumitur. Græce erat ἐπὶ τὴν τοπικὴν χωρεῖν ἐπιμέλειαν quod ad uerbum sonat, ad localẽ ueniendum curationem, sed Latinius est ut reddidi.

Methodus curationis.

Primæ asperitatis.] Locutio est Varronica pro asperrimo. Gręce erat τὸ τραχύτατον.

Aliud

Additũ est hic ut curiosis fiat satis.

Aliud experientia prob.] Hoc medicamentum in Codice Ioannis Lascaris manu scripto, non habetur: nec compositio plane cohæret, ac peregrina plane uidetur.

Vnciæ octo.] Habebatur in Græco χ cum suprascripto ο sicut alia pleraq; absurda. Miror Orosciũ in tanta ueterum exemplariorum copia hoc nõ monuisse lectorẽ, cum tamen in sequẽti medicamento adnotet legendum μυος pro κενὸς.

Orosciius.

Euphorbię, thapsiæ, baccarũ lauri.] Male in Codice Græco habetur δαφνίνοι quod est laurim pro δαφνίδων. ut Galenus habet. Nam postea mentio laurini fit. Præterea Galenus in eodem medicamento à Paulo ratione ponderũ dissentit. Legit enim Euphorbij, thapsiæ, & baccarum lauri, singulorũ drachmę duæ, sulphuris uiui, hierati singulorum drachma: ceræ drachmæ sex, &c. Neglexerunt Aristarchi.

Viciata lectio Græca.

Nasturcii.] Impressus Codex tum Venetiis, tum Basileæ habet καρδαμώμα. Sed Galenus & ipse sensus requirit καρδάμυ quod impetigines & lepras discutit, eade n ui præditum qua sinapi. Nec hoc à castigatoribus animaduersum.

Orosciius & corrector Basileæ.

Recinini aut ueteris] Paulo ante etiam deest particula disiunctiua in codice Græco, habet.n. κικίνυ παλαίου ἐλαίου: cum legendum sit ex Galeno κικίνυ ἢ παλαιῦ ἐλαίου. Nam si ricininum deest, etiam commune uetus oleum eadem præstare potest. Omiserunt correctores.

Orosciius, & Gemusæus.

Orosciius, & Gemusæus.

Leporum uentriculi quinq;] Ex Critone hæc sunt, citãte Galeno. Verum scriptura illius à Paulo uariat. Galeni codex habet κοιλίας ἓξ hoc est uentriculos sex. Paulus tãtum habet πέντε. Vide utrum malis sequi.

Gal. a Paulo uariat.

His adiiciantur] Græci Codices omnes deprauati sunt hoc in loco. Nam habent, πρὸς τούτοις λάμβανε τὸ τρίτον, μυρσίνης, ἀκρεμόνων, ἀκακίας κάρπυ, &c. Quid quæso hinc colligi possit? Legendũ igitur cũ Galeno cõseo in eũ modũ: πρὸς τύτοις λάμβανε μυρτῶν, μυρσίνης ἀκρεμόνων, ἀκακίας καρπῦ, &c. Pondere nonnihil apud Galenum uariant.

Castigatur codex Græcus.

Quolibet oleo aromatis imbuto] Sic interpretatus sum ᾧ θέλεις ἡδύσματι. Celsus dixisset, quolibet unguento. Nam Græca uox ἥδυσμα nihil aliud signat quàm unguentum ex oleis succisúe præparatum, cui ex aromatis iniectis, odor suauior, & gratia accesserit. Non autẽ sum ignarus ἥδυσμα apud alios quosdã aliter accipi, ut apud Plinium lib. 13 cap. 1. ubi

ἥδυσμα.

habet

habet in hunc modũ: Ratio faciẽdi duplex, ſuccus & corpus. Ille olei fere generibus cõſtat, hoc odorũ, hac ſtymmata uocant, illa hedyſmata, &c. In qua oratione plane à Galeno, cæterisq; Græcis diſſentit. Nam olea ipſa quæ in unguentis ſumũtur, hedyſmata uidetur appellare: ſtimmata uero aromata. At Galeno & Dioſcoridi ſtymmata, alia medicamẽta aromatica, nempe quæ ſpiſſitudinem unguento cõcilient, appellantur, unde etiã ſpiſſamenta poſſis nũcupare, alia uero hedyſmata, nimirũ quæ gratiã odoris & ſuauitatẽ eis imprimant. Vide Dioſcoridẽ in unguẽto cinamomino, & Nardino aliisq; cum paucis. Galenus uoces Hippocraticas interpretans, hedyſmata, inquit, pro ipſis aromatis apud Hippocratem accipi. σύμματα.

Anemonæ flos tritus] Oroſcius hic in græco codice legendum cenſet, ἀνεμώνης τὸ ἐντὸς μέλαν τρίψας μετ' ἐλαίου μυρσίνου, hoc eſt: Anemonæ interior pars nigra, cũ oleo myrreo trita, ut habetur apud Archigenem, citante Galeno lib 1. de compoſitione medicamentorum ſecundũ locos. Vide quid reprehendendi libido faciat. hunc locũ adfert, de medicamentis nigrefacientibus, ab Archigene comprehenſum, cũ paulo ſuperius ſingulare caput extet de fluidis capillis, de remediis illos conſeruãtibus, unde Paulus hanc orationem ad uerbum planè tranſcripſit. Habet enim Galenus ex ſententia Heraclidis: ἀνεμώνης τὸ ἄνθος τρίψας μετ' ἐλαίου, κατάχριε. Iam flos ipſe non aduerſatur aliqua ex parte pilis promouendis. Oroſcius.

Stercus caprillum.] Apud Græcos proprie dicitur ſtercus caprillum σφύραθος, teſte Galeno lib. 10. de ſimplici medicina, ubi habet συνεχέστατα μὲν οὖν χρώμεθα ταῖς τῶν αἰγῶν κόπροις, (σφύραθοι δ' ἰδίως ὀνομάζονται.) Quod eſt: Frequẽtiſſime igitur caprarũ ſtercoribus utimur, ſphyrathi autem proprie nominantur. Oroſcius nouus interpres, aliorum autẽ, ſi dis placet, corrector, ſilum caprillum exponit. σφύραθος. Oroſcius.

IN II. CAPVT.

E Cinere lixiui.] Paulus lib 7 lixiuium, quod græci κονίαν appellant, cineris lotionẽ eſſe dicit: enumeratq; eius differentias. Aliud.n. ex cinere fici, caprifici, ſarmentorũ, & tithymallorũ confit, quod uim abſterſoriam maxime, ſiccantemq;, & exedentẽ propemodũ obtinet. Si calx admiſceatur, urentẽ, πρωτόστακος dicitur, quaſi primarium lixiuiũ. Interim ex ſola fit calce. Iam quoddã ex ſapone præparatur, unde σαπωναρική Lixiuiorũ genera. πρωτόστακτος. σαπωναρική.

κονία. κονία nuncupatur. At nomē κονίας plura ſignat, nēpe calcem ipſam, & lixiuium, cineremq́;. Solet aūt aliis adiungi, quæ ipſum, qua de re intelligi debeat, interpretentur, utpote κονία στακτὴ, pro lixiuio liquido, κονία ἄσβεστος, pro calce uiua accipitur, cum ἄσβεστος per ſe calcem non extinctam ſignet, ut τίτανος ἄσβεστος. Porro cū κονία ἀσβέστου ponitur, hoc eſt duo ſubſtantiua alterum in nominatiuo, alterum in genitiuo, lixiuium calcis intelligendū uenit. Cæterū apud latinos ſcriptores lixiuii uox aliis atq; aliis dictionibus iuncta, diuerſa etiā ſignificat. Primum apud Varronem, Columellā, Plinium frequenter habetur Cineris lixiuiæ, cineris lixiuii, è cinere lixiuium, pro ſimplici lixiuio. Deinde apud Largum, unde Galenus aliquot medicamenta tranſcripſit, cōpoſitione. 228. Hæc terere oportet ex cinere lixiua. In ſequenti rurſus. Cum cinere lixiui diutius terere. Paulo poſt in altera: Teruntur ex cinere lixiua qua utuntur culinarii, ſicut apud Paulum Aegินetam κονία πιλοποιητικὴ pro lixiuio quo pilearii utūtur. Legendū eſt in Codice græco per ſimplex ι nō per η, ut quidam faciūt, putantes à πήλου quod eſt lutum, πηλοποιητικὴν κονίαν appellari, ut ſit lixiuiū quo figuli utūtur: cū tamen nullū eius ut mihi uidetur uſum habeāt. Quare locus in 6. Methodi deprauatus Linacrum interpretem decepit: alioſq; non paucos eum citantes. Verba græca ſic habent, μηδὲν ἐντῷ παραχρῆμα φάρμακον ἐχῶν, ᾔτησα κονίαν στακτὴν, ἑωρακὼς ἐκ γειτόνων τοῦ κάμνοντος πηλοποιὸν. In qua oratione πιλοποιὸν legēdum eſt. Galenus aliquando κονίαν πιλοποιητικὴν, Aliquando ὕδωρ πιλοποιητικὸν, pro eadem re exponit: ut lib. 6. de cōpoſitione medicamentorū ſecundū genera in hūc modū, ἄλλη ᾗ διὰ τοῦ ἀφρονίτρου, ᾗ ἐχρήσατο λάργος κηροῦ λίτραν α. τερμινθίνης λίτραν α. μάννης λίτραν α. ἀφρονίτρου λίτραν α. ἐλαίου ξέστην α. ὕδατος πιλοποιικοῦ ξέστην α. μίσγεται ὠμοῦ τὸ β. συντίθεται κατὰ τρόπον. Largus compoſit. 216. temporis iniuria nonnihil mutilus eſt. Verba ipſius hæc ſunt. Ceræ pondo libra, reſinæ terebinthinæ pondo libra, nitri rubri pondo libra. Hæc teruntur ex cinere lixiua, poſtea cum olei cyathis ſex liquefiunt ad ignē: quibus adiicitur thuris pollinis ſelibra. Vides hic ὕδωρ πιλοποιὸν nihil aliud eſſe quàm cinerem lixiuium, aut lixiuiū, aut quomodocunq; uoles appellare. Atq; ita ego etiam antea ſum interpretatus Paulo poſt Galenus eodem in lib. τὰ ξηρὰ διαλύεται

Marginalia: κονία. — κονία στακτή. — κονία ἄσβεστος. — Lixiuium e cinere. — κονία πιλοποιητική. — Linacer. — πιλόποιος ὕδωρ πιλοποιητικόν.

λεῖται πιλοποιικῆ hoc eſt arida diſſoluuntur lixiua, ubi ſimpliciter πιλοποιικῆ dixit pro κονία πιλοποιικῆ. Apud Plinium cineris uox ſimplex interim pro lixiuio uſurpatur: nempe ex Dioſcoride uertit dictionem κονίαν. Ruellius uir alioqui antiquæ eruditionis etiam in poſtrema editione lib. 6 Dioſcoridis κονίαν πιλοποιικὴν uertit cũ luto ſuo lixiuiũ, quàm accõmodate iudicent alii, certe lutum nemo potui dabit, ſed lixiuium, lacte in uentre coagulato. At Oroſcius noſter nõ tantum ſenſu inaccommodato, quod de me dicit, ſed longe omnium abſurdiſſime uertit calcẽ qua in tectoriis, dealbandiſq; parietibus tectores utũtur. Vide optime lector quàm ſit quibuſdam maleferiatis hominibus innatum, alios reprehendere in iis etiam quæ ipſi non intelligant. Iã pondus uiciatũ in Codice græco non aduertit Ariſtarchus Nam pro, < δ, qđ eſt drachmæ quatuor, reponẽdum δ hoc eſt ſextarii quatuor: Idem itaq; eſt κονία πιλοποιητικὴ κονία πιλοποιϊμὴ, ὕδωρ πιλοποιητικὸν, ὕδωρ πιλοποιϊκὸν & σταχτὴ τῶν πιλωταρίων. Ruellius. Oroſcius. Græcus codex deprauatus Oroſcij.

IN III. CAPVT.

PORrigo] Sic interpretatus eſt celſus πιτυρίασιν. Plinius etiam furfures ſecundum græcæ dictionis etymologiam appellat: quẽadmodum interpres Auicennæ. Vide Galenum lib. 1. de compoſitione medicamentorum ſecundum locos.

Reſoluuntur.] Græce eſt: ἐστὶν ἀπότηξις, quaſi dicas, eſto particularum eliquatio, uel particulę eliquantur. Celſus reſoluuntur, quem imitatus ſum. Nam quædam ueluti ſquamulæ ſyrgunt eaq; acutæ, reſoluuntur. πιτυρίασιν.

Creta ſutoria.] Sic interpretatur Largus μελαντηρίαν, cõpoſitione 218. Aluminis inquiens rotundi, melanterius quæ creta ſutoria dicitur, qua ligulæ calceorum denigrantur. Diuerſum eſt ab atramento ſutorio ſi Dioſcoridẽ conſulas, quã quam Oroſcius exponat atramentum ſutorium. Melanteria. Oroſcius

Ceruſæ ſingulorum drachmæ] In græco codice habebatur Γο. ιβ. quod eſt Vnciæ duodecim. ego autem legendũ cenſeo > ιβ hoc eſt drachmæ duodecim. Itaq; etiam habet Alexander, & magis conuenit. Viciatus codex grę cus.

Ex quibus ſanies.] Gręce eſt: ἀφ' ὧν ἰχῶρες ἀποτήκονται. Interpretes latini mirũ in modũ cruciantur, dum græcam uocem ἰχῶρ explicare ſtudẽt, alii namq; imitantes Pliniũ ubiq; ſaniem interpretãtur, alii ſeroſos humores & acres, tenuiſq; ἰχῶρες quid.

quidam sanguinis cruorem, quidam ut Celsus ipsum sanguinem Aristoteles ἰχὼρ δὲ, inquit, ἐστὶν ἄπεπτον αἷμα, hoc est. Ichor autem est sanguis crudus. Ex hac tanta uarietate, certi aliquid adferre conabimur, quod in authoribus exponēdis tuto seq possis. Itaq; ἰχῶρες aquosæ, serosæq; & superfluæ sanguinis humiditates existūt nūc acres & calidæ, nūc pituitosæ & frigidæ. Galenus lib 6. de sanitate tuēda ita scriptū reliquit. ὅταν μὲν γὰρ ἡ μὲν ὅλη τοῦ σώματος κρᾶσις ᾖ χολωδεστέρα, τὰ δὲ κατὰ κοιλίαν ἀτονώτερα, στηρίζεσθαι δεῖται διὰ τροφῆς εὐστομάχου. μὴ γενομένου δὲ τούτου, καταῤῥέουσιν ἰχῶρες εἰς αὐτὴν, οὓς ἀθροίζει τὸ σῶμα περιττούς. Paulo post, ἐὰν δὲ μὴ μόνον ἡ κεφαλὴ θερμοὺς ἰχῶρας ἐπιπέμπει τοῖς κατὰ γαστέρα χωρίοις. Rursus de frigidis in hunc modum. ὅταν ἤτοιγε εἰς θερμὴν γαστέρα καταῤῥέουσιν ἐκ τῆς κεφαλῆς οἱ ψυχροὶ καὶ φλεγματώδεις ἰχῶρες, &c. Hippocrates lib. 4. de ratione uictus in morbis acutis δριμέας καὶ χολώδεας ἰχῶρας dixit, quod Galenus interpretatur in eum modum, ὅτι δὲ ἰχῶρας ὀνομάζει τὰς λεπτὰς ὑγρότητας, ἔνδηλον. Galenus autem lib. 2. de elementis: ὡς οὖν ἐν τῷ γάλακτι τὸ μὲν ἐστὶν ὀῤῥὸς, τὸ δὲ τυρὸς, οὕτω καὶ ἐν τῷ αἵματι τὸ μὲν οἷον ἰχὼρ αἵματος ἀνάλογον ὀῤῥῷ γάλακτος, τὸ δὲ οἷον ἰλύς τις καὶ τρὺξ, &c. Quādiu igitur in corpore adhuc sunt ἰχῶρες aquosæ serosæq; humiditates sanguinis, uel aquosi humores sanguinis latinè dici poterunt. Nam ipse Galenus eosdem nunc pituitosos, nunc biliosos χυμοὺς, quod est, humores nominat. Vbi uerò extra corpus aut uiuū, aut mortuum eruperint sanies appellari debent Vt apud Galenū tenue in ulceribus excrementum ἰχὼρ, nobis sanies non incommode exponitur Item in capitis uitiis quæ ἰχῶρας nuncupantur ἰχῶρες sanies recte dicūtur. Plinius inflati iecoris saniem, appellauit: humorem, qui abs iocinore, uel pulmone, uel alia parte dum aflatur, emanat. Cæterum Paulus hoc in loco appofite dixit ἀποστάζονται, hoc est, eliquantur, sicut in corporibus mortuis per solis æstum fieri solet. Atq; hæc sanies crassa uiscosaq; existit,

Calidæ. Frigidæ. Interpretatio ἰχῶρος apud Galenum. Sanies.

Medicamentum ex charta, xerion.] Huius descriptio est in septimo. Vocatur autem xerion quod aridum sit, & in puluere accommodatur.

Ad Achoras, recrementum.] In impresso codice habetur πρὸς ἰχωρῶντας, hoc est, ad eos qui saniem habent, ego autem puto

puto legendum πρὸς ἀχωρῶντας, hoc est: Ad eos qui Achoras experiuntur. Nam titulus idem habet, nẽpe ad Achoras, non ad ἰχῶρας. Quanquam Oroscius ἰχωρῶντας legendũ cẽseat.

IN IIII. CAPVT.

Capitis dolor.] Hæc ex lib 2. Galeni de cõpositione medicamentorum secundum locos transcripta sunt. Paulus autem σύμπτωμα dolorem esse refert, ubi Galenus διάθεσιν ponit. Ille hunc superuenire intemperiei, hic affectum ipsum esse pronunciat. Rursus apud Galenum plures causæ commemorantur, una sane, simplex intemperies citra humores, altera, horum qualitas, tertia ipsorum copia, item obstructiones humorum, uaporumq;. Alia adhuc, quarundam capitis partiũ imbecillitas, interim externa quædam causa, quam græci προκαταρκτικὴν nominãt: ego sæpe primariã interpretatus sum. Oroscius. Causę dolorum capitis.

Nisi caliditati aut.] Deest particula in codice græco impresso. Tu igitur lege μετὰ θερμῆς ἢ ψύξεως, quod est, cum caliditate, aut frigiditate. Deerat enim ἢ. Addẽdum græco.

Prodest fronti & temporibus.] Recte hoc dicit, nã per initia spinalis medulla dolorem non experitur, eoq; posteriora capitis ungi non debent.

Pastilli ad cap.] Alexander medicus hũc pastillum describit. Sed pondera nonnihil in quibusdam medicamẽtis uariãt. Cõmendat enim ad diuturnos dolores, omnibus aliis remediis nihil proficientibus. Vbi Paulus, ex somniferis aliquid, dicit, Alexander opii momentum inijciendum præcipit.

At si frigus.] Ad uerbum ex Alexandro hæc ut superiora mutuatus est Paulus. Facies non cõcidit, hoc est, non macrior est reddita, ut ex calore, sed colorem decoremq; amisit, pallida effecta. Sic ἄχρουν, quod est sine colore, ex Celso interpretatus sum. Sanguis enim ob frigiditatem partes externas relinquens, intro refugit, unde pallor necessario superuenit. ἄχρουν.

Præsertim si recrementa.] Hoc est, si ex crassis, glutinosisq; humoribus dolores sint excitati. Græca sunt ἢ καὶ παχύτερα γλισχρὰ περιττώματα ἔχῃ. Quæ uerba satis obscura in hunc modum intelligi debent, si humores crassi uiscosiq; in capite tenacius hærentes, dolorem excitarint. Locus obscurior.

Si biliosus humor.] Hæc & sequentia ex Galeni secundo de compositione medicamentorum secundum locos, nullo uerbo mutato, habentur. Cæterũ ambo præcipiunt, tũ Gale-

nus,tum Paulus primũ balneũ tēperatũ,inunctionē, cibũ potumq; refrigerantē.Deinde offerũt medicamēta bilē educentia : qđ ſane Alexāder medicus ſuo ſeculo clariſſimus in hũc fere modũ exponit Cõuenit igitur,ut ſuperflua medicamentis bili ducēdæ idoneis educãtur. Verũ ut hoc ſecundũ rõnem fieri poſſit,corpus antea præparari humectariq; debet,cibis tēperatis,balneis & unctionibus.His.n.probe cõtēperatus, reſolutus,& quaſi imbecillior effectus humor,facilius expurgabit.

Quomodo biliosus humor præparari debet.

Abſinthij diluto.] Hoc eſt,ut officinæ uocãt infuſione:tũc nimirũ cũ pauca bilis ſtomachi tunicas imbuerit , irrigarisq;.

Vel aloe.] Scammonia nunquam exhiberi debet,niſi maxima bilis copia dolorē excitarit,aut alia uiolēta medicamina.Picra autē prodeſt,ubi craſſi aliqui ſucci bili ſint permixti.

Si caput conſortii lege.] Græce eſt συμπάσχει, hoc eſt cõpatitur. Celſus lege conſortij,alij per conſenſum patitur,exponũt.συμπάθεια namq; eſt,cum pars aliqua corporis, alterius malo,uel confinij,uel connexus, uel cõmunicationis gratia condoleſcit.Huic contraria ἰδιοπάθεια,uel πρωτοπάθεια cũ per ſe,& ſuo uicio tantum afficitur : quem affectum primariũ nominare licet,& ἰδιοπαθεῖν, primario affectu laborare.

συμπάθεια quid.

Lege conſortij. Cõſenſus.

ἐκμοχλεῦσαι.

Emoliemur.] Verbum græcum eſt ἐκμοχλεῦσαι quod de pertinaciter hærentibus proprie dicitur,ut de uiſcoſis,craſſiſque humoribus partem aliquam tenaciter obſidētibus, item de induratis affectibus,μοχλεῦσαι idem eſt quod κινῆσαι,libro ſeptimo ait : ἢ πρὸς τὸ μοχλεῦσαι διάθεσιν ἐσκληρωμένην, de medicamentis efficacioribus ſermonem habent. Propterea mihi uiſum eſt,emoliri uerbum non incõmode hic uſurpare.

IN V. CAPVT.

VTerq; hic affectus.] Ad uerbum è Galeni ſecundo de cõpoſitione trãſcripta ſunt,niſi quod pro hac dictione, permanens,Paulus παραμόνιμος , Galenus χρόνιος καὶ δύσλυτος, hoc eſt,diuturnus,& ſolutu cõtumax,habeat. Celſus acutum & peſtiferum morbum appellat κεφαλαίαν.

παραμόνιμος.

Hiera quam ex acueris:] Scammonio,aut ueratro adiecto hiera uehementior redditur.Atq; id per ὀξύναντας intelligitur, Nam ὀξύνειν idem eſt quod acutum reddere,intendere,uehementiorem efficere.

Vnguenti irini] Ad uerbum habetur hoc in Alexandro. Apud Galenũ uariat nonnihil hoc modo. Vnguenti Irini expreſſionis,

pressionis,castorei,singulorũ pars una,baccarũ lauri pars una uiticis seminis pars una,rosarũ siccarũ,pars una, rutæ summitatum partes quatuor. Aceto resoluta excipiuntur cerato,&c.

Dum intabescerent.] Sic reddidi ἕως τὰ κηρώσεως, Celsum imitatus Oroscius improprie usq; ad eliquationẽ dici iubet. Oroscius. κατακοιᾶν.

Partem affectam irrorabit.] Lege in græco κατήνει pro κατεώνει,quod est,κατέβρεχε κατήντλει, superfundebat, asperge- bat non inspergebat ut uult Oroscius. Oroscius.

Dropbx.] Huius descriptionẽ habes in septimo Pauli ad finem,ubi etiam sinapismus exponitur. Hæc sunt medicamẽta noxios humores in summam cutẽ euocantia, μετασυγκριτικὰ græci nominant. Sic etiam Celsus uerbum hac uidetur interpretari,ubi summam cutem,inquiens,relaxari, euocarique corruptũ humorem,& habitũ corporis mutari expedit. μετασυγκριτικά.

Malagmate,quia liquidum est parygron] Galenus lib. 7. de compositione medicamentorum secundum genera, inter malactica ponit,quod recipit adipem suillum curatum, cerã, & argenti spumam. Eoq; merito interpretatus sum dictionẽ, contra opinionem Oroscij. Male est in impressũ πανύγρῳ.

Sani.] Lege in codice græco ὡς μετὰ λουτρὸν ὑγιεῖς γίνεσθαι παντελῶς τοὺς κάμνοντας,ut habet Galenus libro secundo iam sæpius citato,ad calcem. Corrigendus codex græcus.

Apophlegmatismus.] Nunc uerto medicamentum, quod pituitam per os educat,nunc quod saliuam moueat. Vt hoc in loco,Celsum imitatus in capite de Cephalęa,cap.4. Cæterũ in græco codice habetur Γο.ιβ.quod est, unciæ 14. ego puto < ιβ.legendum,sicut interpretatus sum. Nota.

IN VI. CAPVT

At quæ mentis alienatio.] Quia multa in hoc caput uoculæ incidunt,idem propemodum significantes, non abs re fuerit,eas curiosius in utraq; lingua distinguere. Mẽtis igitur alienatio uerti pro græca dictione παρακοπή. Nam in febris uehementis statu,ut ait Galenus,accidit ægros παρακόψαι,παρενεχθῆναι,παραληρῆσαι, & παραφρονῆσαι, quæ latini exponunt,mente alienari,mente non cõstare,aliena loqui,delirare & desipere. Si autem hoc continuè accidat,phrenitis dicitur. At si in statu demẽtia superueniat in declinatione autem cesset,delirium,non phrenitis est appellanda. Celsus eãdem ponit distinctionem libro. 3.cap.18. Phrenitis, inquiens παρακόψαι παρενεχθῆναι. παραφρονῆσαι. Phrenitis. Dementia. Delirium

tum demum est, cum continua dementia esse incipit.

Læmæ. Oroscius. Vel læmis,hoc est.] Oroscius male exponit λημῶντας, id est lippientes Non enim Lęmæ lippitudinem signant alioqui omnes quibus Læmæ in oculis innatāt,ut hectica uel potius marasmo cōfecti,lippitudine laborarēt, supra dixi Pliniū dictionem græcam usurpare. Celsus pituitam interpretatur.

Coma. Coma] Galenus commētario in primum τῶν προῤῥητικῶν refert,Coma & Cataphoram apud Hippocratem idē esse. Sed Coma duplex inuenitur pro humoris ratione. Nam cum per se est,ex pituitoso generatum humore,grauis sopor, & quasi inexpugnabilis dormiendi necessitas. Quod si biliosus humor mixtus præpolleat,uigilās coma dicitur. Quo qui detinentur,nequeunt uigilantium munia subire,sed tum palpebras claudere cupiunt,tum dormire sperant.

Commodum incident] Hoc est, opportunitate & occasione sumpta se ingerent.Hoc enim apud græcos προσφόρως ἐντυγχάνειν significat.

προσφόρως. Panis lotus. Panis quoq; aqua lotus.] Galenus panis eluēdi rationem inuentam esse scribit,ut obstructionem in cibo impedirent. Nam hic panis lotus quàm minimum habet crassiciei,glutinisq;,utpote ex terrestri ac graui,aereus, leuisq; factus.

Peponis duracini.] Sunt qui non duracini legendum censeant,sed rhodacini,quanquam Palladius.Paulus,aliiq; recentiores græci ut Constantinus δωράκινα legāt, quos Palladius ubiq; imitatus,duracina conuertit,quicquid sit siue rhodacina,hoc est,à Rhodo nominata,siue duracina à duritie, persica proferas,non multum interest.Plinius etiam cerasa, & uuas duracinas nuncupat:Tu utrum malis sequere.

Duracina, Rhodacina.

ὠμὴλύσις. Hordeacea farina.] Græce est ὠμὴ λύσις quasi dicas cruda solutio,uel cruda farina ordeacea,ad differētiam polētæ quæ torretur Verum latini interpretes crudam omittunt, iectori id intelligendum relinquentes. Aliquando etiam de aliorum farina ὠμὴλυσις dicitur,uerum tunc apponitur frugis nomen, ut πυρίνη ὠμὴ λύσις, ἢ λινοσπέρμου. Sæpe ex superabundanti κριθίνη ὠμὴ λύσις nominatur,

IN VII. CAPVT.

ἄση. Oroscius. MVltus angor.] Caput hoc ex octauo Oribasij transcriptum est.Græce habetur πολλὴ ἄση quod interpretātur pleriq;,sicut etiam Oroscius,fastidium,cum uerè hoc loco sit dicendum

dicendum multus angor. Nã adeo torquẽtur, ut nesciant q̃d ipsis sit agendũ. nunc lecto se erigunt, nũc rursus decũbunt uitæ quasi pertæsi. Morbus hic intra septimum sæpe iugulat.

Tumore molli.] Sic reddidi οἴδημα, qui tumor premẽtibus digitis cedit, eoq; dixi, molli. Tu si libet dicas, cũ ędemate. οἴδημα.

Emissicii.] Hoc est, qui foras propelluntur, dolore nimio exprimente. Græce est προπετῆ γίνονται.

Porro utitor.] Post totius corporis uacuationem deriuationemq; per propinquiores particulas ad topica uenit remedia. Primum aspergines ex hydrelæo, aut uino & oleo, ut in aliis partibus inflammatis conueniunt: deinde cataplasmata ex pane, aut farina hydrelæo subacta, quæ ad maturationem perducunt. Id enim uerbum πεπαίνειν significat.

IN IX. CAPVT.

Lethargus.] Oribasius lib. 8. omnia ad uerbũ habet. Galenus cõmentario in primũ prorrheticon, in hũc modũ scriptum reliquit. φρενίτις μὲν γὰρ ἢ ἀκρέβης, καὶ ἄμικτος ἑτέρῳ νοσήματι γίνεται χολῆς ξανθῆς καταλαβούσης τὸν τόπον ἐν ᾧ τὸ τῆς ψυχῆς ἡγεμονικόν ἐστι. λήθαργος δὲ τὸν αὐτὸν τόπον ὑγραναντός τε καὶ διαβρέξαντος φλέγματος, Consentiunt hæc cum Paulo, nisi quod ipse pituitam frigidiorem habeat.

Caros.] Vide Galenum secundo commentario Prorrheticorum, ubi refert tres quasi species Cari, nẽpe morbosi, quo de hic agitur, medii ut ex uino contracti, & boni qui post longas uigilias solet accidere. Cæterum arteriæ Carorides à caro nomen habent, quanquàm si intercipiantur, nõ statim mutum animal, aut soporosum euadat, sed omnes arteriæ quæ supra uulneratas partes habentur, pulsum amittũt. Interpretari licet, soporem ueternosum. Cari species.

Febrium accessionibus.] Emẽda codicem græcum, ac pro παρόξυσμο lege παροξύσμοις, quod Oroscius & castigator Basiliensis studio, opinor neglexerunt. Oroscius

Membranæ custode.] Sic interpretatur Celsus lib. 8. cap. 3. Quomodo os excindatur. Hæc autem sunt ipsius uerba: Factis foraminibus eodem modo media sæpe, sed multo circũspectius excidenda sunt, ne forte angulus scalpri eandem mẽbranam uiolet, donec fiat aditus, per quem membranæ custos immittatur, μηνιγγοφύλακα græci uocant, &c. Nunc quid sit mẽbranæ custos, audi. Lamina, inquit, ænea est firma, paulum Membranæ custos.

μηνιγγοφύλαξ. resima, ab exteriore parte læuis quæ demissa est, ut exterior pars eius, cerebro propior sit, subinde ei subijcitur quod scalpro discutiendum est, ac si excipit eius angulum, ultra transire non patitur, eoq; & audacius, & tutius scalprū malleolo subinde medicus ferit, donec excisum undiq; os eadem lamina leuetur, tolliq; sine ulla cerebri noxa potest, &c.

Quæ cito transeunt] Hoc est, quæ cito per totum corporis habitum rapiūtur, quale est quod etiam Diacalaminthes inscribitur. Habes utriusq; compositionem apud Galenum libro quarto de sanitate tuenda. Græce est τινὸς τῶν ὀξυπόρων.

Nota. Non intelligit hic Paulus, quæ per aluum cito transeunt.

Ijs autem qui in uetustatem.] Id est, quibus morbus in uetustatem incidit, quiq; tremuli sunt. Nā postea ob diuturnitatē morbi externarumq; partiū imbecillitatē, tremor accidit.

βομβύλια. Angustioris uasculis] Sic interpretatus sum βομβύλια. Nā Hesychius ait: βομβυλιὸς ποτηρίου γένος κατὰ μικρὸν πότον σάξαντος, ὅθεν διὰ τὸν ἦχον οὕτω κεκλῆσθαι. Cōuenit igitū ut eiusmodi poculis dulcis aliqua potio ita affectis instilletur.

IN X. CAPVT.

INterim rubore tincta est.] Græce erat ἔρευθος αὐτοῖς ἐπανθεῖ. Hoc est, rubor eis efflorescit, uiuidus est. Auicenna hoc caput ut alia pleraq; in suum librum quasi transcripsit, mutato ordine tantum, uocatq; affectum Subet asahari.

Qui uero malo uicti sunt.] οἱ δὲ κρατηθέντες. Celsus uertit malo uicti. Opponatur ijs qui mediocriter habēt: qui morbo possunt resistere.

In ijs autem periculum maius est.] Reddidi sic græca hæc χαλεποὶ δὲ μᾶλλον εἰσὶν, quod est, difficiles autem magis sunt curatu scilicet, quibus uigiliæ sunt continuæ.

IN XI. CAPVT.

Causa prudentiæ. Stultitiæ. CAusam habent communem.] Subintellige, mentis noxa, & memoriæ iactura. Fatuitatis causam Galenus commētario in libellum Hippocratis de natura hominis ita memoriæ prodidit: τὸ μὲν ὀξὺ καὶ συνετὸν ἐν τῇ ψυχῇ διὰ τὸν χολώδη χυμὸν ἔσται. τὸ δὲ ἑδραῖον καὶ βέβαιον διὰ τὸν μελαγχολικόν. τὸ δ' ἁπλοῦν καὶ ἠλιθιώτερον διὰ τὸ αἷμα, τοῦ δὲ φλέγματος ἡ φύσις εἰς μὲν ἠθοποιίαν ἄχρηστος. Quæ uerba olim sic reddideram: Acumen ingenii & prudentiæ ex bilioso humore nascitur. Cōstantia uero & firmitas ex melancholico: simplicitas stoliditasq;

stoliditasq; ex sanguine: pituitæ uero natura ad mores fingẽdos inutilis,&c.Cæterum communem causam refert Paulus & mentis noxæ,& memoriæ iacturæ.Male habebatur in græco codice καὶ νῦν pro κοινὴν,ut annotauit Oroscius quoq;.Sed hoc sane debet exemplari suo.Quod autem τὴν συστᾶσαν uerterit,illic consistentem,cum dicendum esset, constituentem, efficientem eruditioni suæ & ingenio debet.Nam si cõsistentem,hoc in loco Paulus dicere uoluisset,non opus erat articulo τὴν,qui ueluti autorẽ & opificẽ demõstrat. Sic etiã Gal. intelligit lib.3.locis affectis,unde hæc partim descripta sunt. Vitiatus codex græcus. Oroscius.

Vel utiq; in humiditate inspersa.] De ea nimirũ dicit humiditate,quæ per totũ corpus cerebri dispersa est: Gal.tertio locorũ affectorũ habet sententiam eandẽ, sed paulo apertius.

IN XIII. CAPVT.

Vertiginum affectus.] Vide Galenum libro tertio de locis affectis.Alibi autem refert causam inordinatam flatuosi spiritus motionem,qui uel in cerebro generatur,uel ab inferioribus sursum fertur. δίνη.

Rotas,uortices úe.] Græce est οἷον τρόχους ἢ δίνας. Galenus τρόχους ἢ δίνας ἐν ποταμοῖς, hoc est, rotas uel uortices in fluminibus Nã δίνη συστροφὴ ὑδάτων, At δῖνος, ait Galenus, ὀνομάζεται, ὅταν ἡ κεφαλὴ περιφέρεσθαι, φαντάζεται. ὅταν δὲ σκοτώδης ἡ ὄψις ἅμα τῷδε φαίνεται σκοτόδινος καλεῖται, &c. Apud latinos uertigo alterum nominari potest,alterum si ad uerbum interpreteris.Tenibricosa uertigo. δῖνος. Vertigo

Medicamentis quæ odore mouent.] Hoc est, quæ naribus odoranda adhibentur,atq; ita cerebrum commouent, græce dicuntur ὀσφραντὰ.Celsus,quæ odore mouent, conuertit. ὀσφραντὰ

IN XIIII. CAPVT.

Morbus comitialis.] Vide Galenũ lib.3 de locis affectis, & Oribasiũ in 8.unde Paulus hac ad uerbũ transcripsit. Græci uocaut ἐπιληψίαν,quæ dictio cõprehensionẽ, retẽtionem,obturationemq; significat. Nã spiritus animales hoc in morbo detinentʼ,adeo ut in mẽbra corporis distribui nequeãt.

Vel certe aliis quoq;.] Græce est ἤγουν καὶ ἐξ ἀναδόσεως ἑτέρων μορίων,ad uerbũ sonat: Vel ẽt ex aliarũ partiũ distributione,quod est,uel ẽt aliis particulis cerebro cõicantibus.

Voluntatis & consilii expers.] στάσις ἀπροαίρετος in græco codice habetur,quod est: Status qui citra uoluntatem & στάσις. ἀπροαίρετος.

 propositum,

propositum, fit, ueluti angustia, aut tristitia. Aristoteles distinguit προαίρεσιν ab ἀκουσίου Illa. n. fit cũ ratione & intelligentia, ἀκούσιον cõtra. Possis itaq; dicere, inuitus corporis & animi status. Galenus libro suprà noiato ait; Dormiẽtes spirãt, quãuis nulla alia accedat actio, quæ uolũtate & cõsilio regat. Itẽ μηκέτι παρακολουθεῖν ἑαυτῷ, quod est: Non amplius cõsta re mẽte & intelligẽtia: ad uerbũ uero sonat, seipsum assequi.

παρακολουθεῖν ἑαυτῷ.

Eorum quæ perceperat.] In græco duæ tantum dictiones habẽtur, τῶν προσεχῶν λήθη, Suidas προσέχειαν interpretatur προσοχὴν hoc est, meditationem, perceptionemq;. Sunt qui malint τῶν προσεχῶν λήθη exponi propinquorum obliuionẽ, uel necessariorum.

Mẽstruis purgationibus.] Græce est simpliciter κατὰ τὰς καθάρσεις, mox addit ἢ τὰς κυήσεις, hoc est cũ in utero habere cœperint Celsus apte dixit. In pueris, ueneris, in puellis menstruorũ initiũ tollit. Paulus hoc pubertatis uocabulo cõprehẽdit. Vide Aphorismũ septimũ lib. 5. eiusq; cõmẽtariũ Galeni.

Si infans adhuc fuerit.] Galenus exiguũ quidẽ, sed elegantem puero comitiali cõmentariũ dicauit: in quo morbi huius omnẽ curandi methodum & rationem est cõplexus. Reliquarum ætatum meminit etiam lib. 3. de locis affectis.

Viciosus græcus codex.

Mane passum auferetur.] Codex græcus habet κεράσαντα, pro αἱράσαντα. quod Oroscius annotauit. Gemusæus ut exiguum nimis præteriit.

Sinapismus.

Sinapismus.] Nempe ut noxii humores ex alto corpore in extima euocentur. habes autem sinapis oblinendi rationẽ lib. 7. Pauli abunde & eleganter expositum.

Iam etiam acrium ciborum esus.] Grçce est δριμυφαγίαι. Celsus de eodem morbo uerba faciens, acria, inquit, assumat. Marcellus Dioscoridis interpres, male conuertit uomitionẽ acrium ciborum esu concitatam.

Vidi autem quandoq; puellum] Galenus hoc cõmemorat lib. 6. de simplici medicina, ubi de herba Glycyside disputat, uidi inquiens puerũ totis octo mensibus, morbo liberũ & cũ forte fortuna radix à collo cecidisset, rursus cõflictatũ, &c.

Inuasuro quidem symptomate. Addidi ad euidentiorẽ intellectum, communicare morbum aliàs obscura nimis esset sententia, ἐπειδὰν αἰσθάνωνται μορίου, id est ubi senserint particulam, intelligendum affici, uel à particula morbum excitari.

tari. Hæc dixi ne Aristarchi nostri aliquid me præter sensum Pauli assuisse clamitent.

Cum autem remitti.] Græce est ἐν δὲ ἀνέσεσιν ἀποθεραπεύειν. In remissionibus autem apotherapia uti. Est aût ἀποθεραπεύειν corroborare & firmare corpus, nec non uindicare à lassitudine. Sequitur autem omnium exercitationem magnam ne corpora in lassitudinem incidant. Hic autẽ post accessionem corpus ante agitatum recreare nonnihil oportet, uel particulam, unde morbus excitatus est. firmare caustico medicamẽto, qđ calorẽ in eo excitet, ne amplius in eã humor frigidus, aut superuacuus cõfluat, & inde ad cerebrũ feratur. ἀποθεραπεύειν.

Incõueniens è sublimi cõspectus.] Sic exposui καὶ τὸ ἀτενίζειν ἐξ ὕψους, quod ad uerbũ sonat inconniuenter conspicere ex alto. Celsus uertit clare è Græcis, loci pręcipitis cõspectus. ἀτενίζειν.

IN XIIII. CAPVT.

Melancholia.] Galenus de hac multa lib. 3. de locis affectis Oribasius eadẽ lib 8. habet. Cæterũ uno oẽs cõsensu dicũt insaniã, mentẽ ipsã occupare, nũc cerebro ipso peculiari uicio laborãte, nũc toti⁹ corporis affectionẽ simul experiũte.

Per se ægrotante.] Ita interpretatus sum Græcam dictionem, πρωτοπαθοῦντος quasi primario affecto exponas. Idem uero est, per se apud idoneos scriptores, quod nimirum nullo alterius consensu.

Homines auersantur.] Misanthropia est eiusmodi animi affectio, qua quis in solitudine uiuere cupiat, uitet hominum consortia, ut Homerus de Bellerephonte scriptum reliquit.

Qui miser in campis mœrens errabat Aleis,
Ipse suum cor edens, hominum uestigia uitans,

ut Cicero uertit. Dicimus etiam μισανθρωπεῖν, & apud Hippocratem ἀπανθρωπεῖσθαι, hominum cõsuetudinem auersari. μισανθρωπεῖν. ἀπανθρωπεῖσθαι.

Inane uiolẽter tractent.] Ita exposui διαχειρίσασθαι Celsum secutus in capite de phrenitide, ubi habet: Aliiq; consurgunt, & uiolenter quædam manu faciunt. Non sum ignarus διαχειρίσασθαι ab Hesychio exponi φονεύειν, quod est occidere, uerùm hoc non semper contigit. Tractant quidem uiolẽter eos, tum feriendo, tum mordendo, tum alia faciendo. Neque hic debebat Oroscius nimium esse grammaticus. διαχειρίσασθαι.

Qui igitur ex primario.] Hæc ex libro tertio de locis affectis ad finẽ transcripta sunt. Reddidi πρωτοπάθειαν primarium affectum. Oroscius.

affectum, qui non ex alterius partis dolentis consensu oritur. Cæterum omnia remedia melancholiæ Galenus loco suprà citato enumerat præter hoc, una cum decenti animi delectatione, quæ Græcis dicitur θυμηδία.

θυμηδία.

Aut gestandi grabato intra lecticā insanientibus peculiarem.] Celsus ēt inquit, maxime suspensi lecti motus. γύργαθον κλινὴ ἐκ ἧ τὰς παρέτους καὶ δαιμονιώδεις σροβοῦσι.

γύργαθον.

IN XV. CAPVT.

Incubo.

EPhialten.] Hunc affectum appellaui Incubonem secutus Scribonium cōpositione centesima, ubi inquit: Facit hęc compositio ad suspirium, & ad uocis abscisionē, & subitas prę focationes ex qualibet causa ortas, & ad eos qui sæpius existimantur ab Incubone deludi. Plinius nocturna delubria noīat.

Nocturna delubria.

IN XVI. CAPVT.

QVi lycanthropia detinētur.] Hic morbus apud Latinos nomē nullum habet: si ad uerbum interpreteris, Lycanthropi sonat lupini homines, hoc est, qui lupos imitantur. Auicenna integrum caput de Cutubus hinc transcripsit.

Oculi ad uidendum imbecilles.] Græce est, ὁρῶσιν ἀδρανὲς, quod sonat, uident imbecille. Nam ἀδρανὲς idem quod ἀσθενὲς. Auicenna: Oculi ipsorum sunt debiles & submersi.

ἀδρανὲς.

IN XVII. CAPVT.

AMores.] Barbari uocant, amor ereos, quasi dicas, amor amoris. Nam ἔρως Græcis amor appellatur. Auicēna ijsci nūcupat, ex Paulo multa transcripsit. Habet autem diuersum de oculis, & sunt, inquiēs, omnia membra arefacta, præter oculos. Paulus refert: Et cum reliquæ corporis partes non collabantur, soli hi amantibus concidunt.

Nota.

Pulsus propriè nullus.] Vide Galenū in libello περὶ προγινώσκειν, ubi se mulieris amorē ex pulsu deprehēdisse testatur.

Balnei abstinētia.] Oroscius legit ꝓ ἀλουσίαις, hoc est balneorū abstinētiis, ἀλοντίαις, hoc est, uinculis ut exponit: quasi amātes in uincula sint cōijciēdi: At sequēs sñia Pauli facit, ut ἀλουσίαις legendū cēseā. Nā prudentiores inquit, ad balnea, cōpotationemq; eos ducendos præceperūt. Tu aūt cādide lector, utrā malis scripturā sequere. Nā haud ita multum refert.

ἀλουσία.

IN XVIII. CAPVT.

QVando cōmuue quidem.] Ex tertio Galeni libro de locis affectis, & deinde ex octauo Oribasij hęc collecta sunt:

cta sunt. Galenus aũt nõ meminit dictionis, hemiplagias, quæ idẽ signat quod paralysis. Ad uerbũ si interpreteris, sonat semiplexia, hoc est in dimidia parte percussio. Nã uerbũ πλήττω, unde apoplexia, & hemiplagia deriuãtur, ferio, percutio apud nos significat: unde non omnino male tali percussos affectu, attonitos Celsus noĩat, quorũ scilicet, & mẽs, & corp⁹ stupet. ἡμιπλαγία.

Commune neruorum principium] Cerebrum omnium neruorum tam sensilium, quàm mouẽtium fons & origo existit. Medulla uero secũdario neruorũ mouentium principium dicitur. Nam & ipsa à cerebro propagatur. At in hoc affectu primum anteriores uentriculi, deinde medius postremo ij qui in cerebello habentur, obturantur adeo, ut ne pauxillũ quidẽ spiritus animalis ad medullæ spinalis neruos deriuẽtur. Vnde sensus, motusq; intercidat, aboleaturq; necesse est. Quomodo fiat apoplexia.

Ita ut pariter principis animæ] Tres sunt secundũ Platonis, Aristotelis, & Galeni sententiam in humano corpore animæ species. Vna θυμοειδὴς, altera ἐπιθυμητική, tertia ἡγεμονοῦσα, uel in neutro genere τὸ θυμοειδὲς, τὸ ἐπιθυμητικὸν, τὸ ἡγεμονοῦν, ἢ λογιστικὸν, ἢ λογιζόμενον. Prima in corde sedem, ac domiciliũ habet. Scd̃a in iocinore. Tertia quę aliarũ dux & princeps est, in cerebro. Merito igitur ea ĩpeditur, uẽtriculis oĩbus obstructis, p̃sertim medio, ubi ratiocinatio cõsistere dicit.

Sin autem in altera] Hoc est, si alterius partis cerebri tantum, sinus, aut uentriculi, aut quomodocunq, appellare uelis, impediti, obstructiq; fuerint.

Voce inter mortua.] Græce est ἄναυδοι, quod ad uerbum sonat, sine uoce, ut apud Hippocratem ἀναύδους. At Galenus interpretatur, ἀλόγως, quod est sine sermone. Nam αὐδὴ etiã λόγος dicitur Intellige igitur uoce intermortua, pro sermonẽ edere non ualentes, quippe omnes nerui, tum sermonis, tum aliarum actionum duces, spiritu animali sunt destituti. αὐδή.

Toruli eleuantur.] Hoc est, ipsæ uenæ attolluntur, quod capitis repletionẽ testatẽ Græce est τῶν σφαγιτίδων ἔπαρμα.

Ipsi inhæresccunt.] Haud scio cur Oroscius ἐγκείμενα molesta uerterit. ἐγκεῖμαι enim ab ἐν & κεῖμαι ueuit. Nec pituita solum ori molesta est. Imo non adeo molesta est iis quibus sensus omnino periit. Rectius igitur quæ inhærent, aut eo decumbunt ex capite, auferantur. Oroscius

Cibus mollis, distribui facilis] In codice Græco habetur

παράλη-

χυλώδης τροφή. παραλη‍ψόμεθα τὴν ἁπαλὴν καὶ εὐδιοίκητον, καὶ χυλώδη τροφήν, quod eſt: Aſſumemus tenerum,& diſtribui facile, & ſucculentũ nutrimentũ Celſus lib.3.de morbo comitiali inquit: Neq; ſorbitiones autem bis, aliiq; molles, & faciles cibi,&c. At per χυλώδη quod nos reddidimus ſucculentũ, intelligit cibum ex cremore,uel ptiſanæ,uel chõdri,uel alterius frumẽti. Nã χύλος cremorẽ ſignificat,qui in ſorbitionibus dari ſolet.

Vnctioni uero accommodata.] λιπάσματα τε σύγχριστα τοιαῦτα. In Græco exemplari eſt,quod Celſus expreſſiſſe vr: Vnctione uero,inquiẽs,aptiſſimũ eſt uetus oleũ. Ad uerbum ſonat Græce,pinguedines quæ illini queant, huiuſmodi ſunt.

ἐνταριχεύεσθαι. In quo ſcilla intabeſcit.] Græce eſt ἐνταριχεύεσθαι uerbum,quod ſignat proprie ægros abſtinẽtia immoderata exiccare. Ita ſcilla in Sole eliqueſcit, conſumiturq;. Celſus etiam dicit: In quo ſcilla intabeſcit.

Vitiatus codex Gręcus. Attendentes.] Male in codicibus Græcis legitur πρόεχοντας,pro προσέχοντας,hoc eſt aduertẽtes. Deinde in eadẽ ſñia: διὰ τὸ μὴ συναισθάνεσθαι ἐὰν μὴ ὑπερκαυθῶσιν pro διὰ τὸ μὴ συναισθάνεσθαι μὴ ὑπερκαύτῶσιν.

Oroſcius. Quo in loco dũ Oroſcius alios reprehendit,nec locũ Græcũ emendat,& male uertit ὑπερκαυθῶσιν,ne uehemẽter urantur: cũ Paulus uelit uehemẽter quidem,ſed nõ nimiũ,nõ ſupra modũ, nec magis quàm cõuenit.

φοινιγμοί. Cutis ruborem.] Sic interpretor τοὺς φοινιγμοὺς,Celſus habet: Prodeſt etiam torpentis membri ſummã cutem exaſperaſſe,uel urticis ceſam,uel impoſito ſinapi,ſic ut ubi rubere cęperit corpus,hæc remoueantur.

Feculæ.] Græce eſt φέκλης quæ fex combuſta dicitur. Gal. lib 1.de compoſitione medicamentorum ſecundum locos ad Achoras,inquit,τρυγὸς οἴνου κεκαυμένης,ἣν ῥωμαῖοι φέκλην καλοῦσιν. Latina itaq; dictio eſt fecula, quam Græci imitantes

Oroſcius. φέκλην nominant. Largus etiam utitur pro fece uini combuſta. Hoc ignorabat Oroſcius,dum alios reprehenderet.

Canina cõuulſio. Canum more conuelluntur] Verbum è uerbo reddidi. Largus autem interpretatur quid ſit ſpaſmus caninus,his uerbis. Facit ad κυνικὸν σπασμὸν,cum in utramlibet partem deprauata eſt facies. Celſus libro quarto habet: Circa faciem uero morbus innaſcitur,quem Græci κυνικὸν σπασμὸν nominant. Is cum acuta febri eſt,os cum motu quodam peruertitur,ideoq; nihil aliud eſt,quàm diſtentio oris.

Per

Per narium clysterē.] Græce est διὰ ῥινεγχύτου, hoc est ad uerbū per nariū infundibulū, per quod medicamenta in nares infundūtur Queādmodū ὠτεγχύτης, clyster auricularius, & μητρεγχύτης uterinus. Celsus lib. 4 cap. 2. fere eadem. ῥινεγχύτης.

Per rectos siphones.] Sic uidetur Galenus significare, qui καθετῆρας lib. 5. Methodi εὐθυτρήτους, quasi recto foramine præditos canales interpretatur. Oroscius rem medicam ex Celio maluit discere. καθέτηρ. Oroscius.

Lentisci] Male in utroq; exemplari habetur σχοίνου, quod est iunci odorati pro σχίνου, nam astringentia in hoc morbo requiruntur. Codex Græcus deprauatus.

Vitulinumq; & oleum.] In Græco codice deest particula καὶ. Nam habetur tantum, στέαρ ὕειον, καὶ χήνιον καὶ μολόχινον ἔλαιον. Cum sit legendum: καὶ ἔλαιον in fine. Nam molochinum oleum nullum dicitur. Corrige Græca.

Cum communi curatione.] Hoc est præter communem resolutorum curationem, quæ medicamētis extrinsecus adhibitis, aliisq; absoluitur, etiam hæc quæ sequuntur, facies.

Nostra ætate.] Quod Paulus suo tēpore accidisse in morbo colico commemorat, nos quoq; nostra ætate frequenter uidemus. Nempe ex magno, diuturnoq; colico cruciatu artuum resolutionem, præsertim brachiorum, quanqnā & crurum imbecillitas summa adfuerit. Iam ex febri quæ humoribus ad intestiua cōfluētibus, ibiq; dolorē uehementē excitantibus finita fuerit, secuta est artuum resolutio, quod nuper in Canonico quodā, sed non iuxta regulā uiuēte, sum expertus.

IN XX. CAPVT.

CVm particulæ corporis in anteriora.] Hoc Celsus paucis comprehendit: Cum mentum inquiens, pectori annectitur, emprosthotomos, cum scapulis opisthotonos: cnm rectā & immobilem ceruicem intendit, Tetanus dicitur.

Optimum itaq; præsidium.] Hippocr. lib. 4. Aphorism. sectione 57. Qui conuulsione, aut distentione neruorum tenentur, febri superueniente liberantur.

Nonnunquam & risus ipsis Sardonius oboritur. Dioscorides lib. 6 sardona ranunculi genus esse testatur, quæ uescentibus mentem adimat, & quadam neruorum distentione, dehiscere in rictus ora cogat, ita ut imaginem ridentium præbeāt. Risus Sardonius.

Cucurbitulas admouere cum lancinatu.] Græce est μετὰ

ἀμυχῶν,

ἀμυχῶν, quod ſonat cum uibicibus excitatis. Sic intelligo hoc loco lancinatum ſcalpelli.

Oroſcius. Abſtergere, ne imprudentes.] Dum Oroſcius alios reprehendere inſtituit, ipſe corrigendus uenit, qui tam impure, & nullo ſenſu penitus uertit, ne perfrigerati occultentur. Videtur autẽ lexicarius adhuc eſſe interpres, μὴ λάθωσιν ψύξαντες, quod ad uerbum ſonat, ne lateant refrigerantes, hoc eſt, ne imprudentes, neſcii, ac non aduertentes, refrigerent particulas.

Hydromeli ſpiſſius.] Sic expoſui ὑδρόμελι λιπαρὸν, hoc eſt ad uerbum, hydromel pingue. At nulla pinguetudo in eo habetur. Sit itaq; λιπαρὸν ad pinguetudinis craſſitiem incoctum. Nam ad dimidias coqui præcipit.

Oroſcius. Et laſerpicii radicis.] Neſcio cur hic Oroſcius ſuccum laſerpitij intelligi uelit, cum apud Galenum Dioſcoridemq; ipſum, ubi liquoris mentionem facit, ὀπὸς ponitur. Adeoq; in opiſthotonicis. At radicẽ tum in puluerem redactam, tum decoctam ſæpe & in his, & in aliis affectibus dari legimus, ut plane nõ ſit, quod Oroſcius in hoc loco uerſionẽ noſtram reprehendat.

Male græca. Quin potius in exemplari græco legendũ putet ἐμπασθέντα pro ἐμπλασθέντα & ἀφέψημα αὐτῆς, pro ἀφεψήματι, ut ſit decoctum ipſius radicis. Quid enim eſt, ſilphij radicis cochlearia duo, aquæ mulſæ cyathis tribus inſperſa, uel decocto ipſius dare? Quorſum referri debet, decocto? ad mulſam ne? quæ iã cocta eſt, quantũ opus eſt. Itaq; ad radicẽ magis cõpetit. Ea.n. uel pulueris modo inſperſa, uel decocta exhiberi põt.

Græca uitiata. Myrrhæ drachma ex mulſa, hyſſopiq́, decocto] Hic rurſus codex græcus deprauatus eſt, habet enim ἢ σμύρνης <, α μελικράτῳ ὑσσώπῳ τε ἀφεψήμα. Cum nimirum legendum ſit ἢ σμύρνης < α σὺν μελικράτῳ, ὑσσώπου τε ἀφεψήματι, quod

Oroſcius. Oroſcius & Baſilienſis caſtigator non aduerterunt.

Nardi.] Dictum eſt pro nardini, ut apud Celſum & Scribonium aliquãdo Roſæ pro roſaceo, nardi pro nardino uſurpãtur.

IN XXI. CAPVT.

TRemoris origo] Vide libellum Galeni de Tremore, quẽ nos aliquando latinitate donauimus, ubi habet: τρόμος μὲν οὖν γίνεται τῆς ὀχήσεως καὶ κινήσεως τὸ σῶμα δυνάμεως ἀῤῥωστίᾳ. ἡ γὰρ ἐξ ἑαυτῶν δήπου τὰ μόρια τῶν ζώων οὕτως ὄντα βαρέα καὶ κάτω φέρεσθαι πεφυκότα, τὰς εἰς ἅπαντα τόπον ἔχει κινήσεις. ἀλλ᾽ ἡ διὰ τῶν νεύρων τοῖς μυσὶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἐπιπεμπομένη

πεμπομένη δύναμις. οἷον ὄχημά τι, καὶ πτέρωμα τῆς κινήσεως αὐτοῖς ἐστὶν, ἣ ὅταν μὲν ἀπολέσῃ τελέως ἀπόλλυσι δὲ τὰ παραλελυμένα, καταφέρεται καὶ πίπτει κάτω δίκην ὄρνιτος πτερορρυήσαντος. ὅθεν οὐδεμία κίνησις ὑπολείπεται τοῖς οὕτω παθοῦσιν. Hoc est ut linguarũ rudes intelligant: Tremor itaq; fit imbecillitate facultatis, quæ corpus uehit, mouetq́;. Quippe animaliũ particulæ, tã graues cũ sint, & deorsum ferri natæ, nõ ex seipsis nimirũ motiones, in oẽm locũ habent. Verũ facultas, quæ à principio per neruos musculis trãsmittitur ceu uehiculũ quoddã, & alia motionis ipsis existit, quã cũ prorsus perdiderint, perdũt autẽ resoluta deorsum feruntur, caduntq́; auis pẽnis destitutę modo, unde nullus motus ita affectis relinquit. In oleum descendant. Hoc est in solium oleo repletum, quo olim uti solebant, resoluti, contracti, arthretici, tremuli, Græce est. ἐμβιβαζέσθων εἰς ἔλαιον. Celsus descendant in soliũ, ait.

Tremor.

IN XXII. CAPVT.

Qvanam ex affectione corporis.] Hoc in omniũ particularum morbis obseruãdum docet Galenus, ut corporis primũ affectionem, quam uulgus dispositam appellat, græci διάθεσιν, intueamur. Nam hac neglecta, quicquid particulis admoueamus, sinistre accidit. Cæterum hoc te admonitum uolo candide lector, ubi in uersione mea dictionem inuenis, affectionem, pro διαθέσει, positam esse, intelligas. Nã dispositio hoc in significatu apud idoneos autores nõ usurpaẽ.

Affectio. διάθεσις.

Perturbatio humiditas oculi est, & calor cum rubore naturæ alieno. Postrema clausula, naturæ alieno, male in codice græco habetur, περὶ τὸ κατὰ φύσιν. Vbi legendum παρὰ τὸ κατὰ φύσιν.

Græca deprauata.

Membrana adnata] Intelligo membranam coniunctam, siue coniunctiuam, ut barbari appellant. Græci τὸν ἐπιπεφυκότα, eo quod aliis quæ oculum ipsum constituunt, tunicis extrinsecus adnascatur, ligamentum & ipsa existens totiq; oculo ad ossa circumiacentia, ex pericranio ducens originem.

Membrana adnata.

De defluxionis impetu.

Angiologiam, arteriotomiam, hypospatismum, & periscyphismũ] Omnes has rationes Paulus libro. 6. cõplexus est. Prima est uenarum in fronte ad tẽpora præfectio quod in hemicranis etiam fieri solet. Altera est arteriarum retro aures per

Angiologia. Arteriotomia. Hypospatismus. Periscyphismus.

per tranſuerſum ſectio. Tertia eſt ab inſtrumento chyrurgico appellationem ſortitã, quaſi dicas ſpatæ ſubmiſſio intra partes quæ à ſubiectis liberabuntur. Quarta ratio eſt, quà diuiſionem in fronte à tempore ad tẽpus tranſuerſum moliũtur, cura tamen adhibita ne tẽporaliũ muſculorũ motus uioletur.

Oroſcius. Specularium.

Recte huic ſpecularium.] Hic legit Oroſcius σφεκλάριον, ut ſignificet σφέκλην, hoc eſt, ficulam, cupiditate magis reprehendẽdi, quàm rõne adductus. Diligẽs homo nõ legerat apud Galenum hoc remediũ citari pro lapide ſpeculario: nec etiã apud Paulũ qui lib 7. hunc in modum habet: φεκλάριον, οἱ δὲ διὰ μὲν φ σφεκλάφιον. οἵτινες, ἀντὶ σφεκλῶν ἐν ταῖς θύρεσι χρῶνται, διὸ καὶ διαφανὲς προσαγορεύεται γυψῶδες ὑπάρχον τὴν οὐσίαν, δύναμιν ἔχει παραπλήσιον τοῖς κεκαυμένοις ὀστράκοις ἤγουν ὀστρέοις. Si uerò fex cõbuſta q̃ ardens eſt, natura oculis ut ille putat, adhiberi deberet, certe elote elotã eſſe oporteret.

ξηροφθαλμία.

Xerophthalmia.] Celſus lib. 6. interpretatur aridam lippitudinem. Eſt enim, inquit genus aridę lippitudinis, ξηροφθαλμίαν grȩci appellant, neq; tument, neq; fluunt oculi, ſed rubent tantum, & cum dolore quodam graueſcunt, & noctu prȩ graui pituita inareſcunt.

Etriplon.

Ertropion.] Hoc uiciũ eſt inferioris palpebrȩ, q͛d parũ ſurſum attollitur, ſed pẽdet & hiat, neq; põt cũ ſuperiori cõmitti. Id interdũ accidit ex mala curatione, interdũ ex ſenectute.

Aegilops.

Aegilops] Eſt ueluti parua fiſtula maioris anguli, per quã pituita aſſidue diſtillat. Nonnunquam etiam exeſo oſſe uſq; ad nares penetrat.

Lixiuio quod ex cinere & calce.] Grȩce habetur abſolute προτοστάκτῳ, quaſi dicas, primario lixiuio. Paulus lib. 7. habet: εἰ δὲ προσλάβοι καὶ τιτάνου ἢ τέφρα καυστικὴν ἐργάζεται τὴν κονίαν ἣ δὴ καὶ πρωτόστακτον ὀνομάζουσι. Quȩ uerba Oroſcius

Oroſcius

non uidetur intellexiſſe, dũ interpretatur cinerẽ lixiuium, qui primus diſtillauerit, ſecutus Hermolaũ. Recte igitur quis interpretetur lixiuium, quod per cinerem & calcẽ diſtillauerit.

Cum manus opera.] Hoc remedium in exemplaribus uulgatis non eſt, ſed in Laſcaris codice manuſcripto additũ inueni. Si itaq; placet aſcribere, aut expũgere, per me certe licebit.

Chalazion.] Celſus ſic appellari dicit, quod mobilia, & digito huc, illuc impellantur curationem manu prȩſtandam docet libro ſexto.

Encanthis

Encanthis naturalis.] Varijs de causis hoc uicium gigni solet. Interim ex ungue parũ exciso, uel ob tuberculum, quod palpebras parũ deduci patiť. Quod si ungue carũcula nimiũ abscindať putrescit foramẽ per quod postea humor descẽdit, ac uiciũ superiori cõtrariũ nasciť, quod græci ῥυάδα nomináť. Encanthis.

Tertia samia] Duplex ea terra apud Dioscoridẽ habetur, una simpliciter terra samia dicitur, altera γῆ ἀστήρ, hoc est, terra aster, quasi dicas, terra stellata. Celsus itaq; , ubi posterioris mentionem facit: Terræ, inquit, samiæ, quæ ἀστήρ dicitur. Nõ ut Oroscius uolebat, terræ asteris, obscure nimium. Cęterum ante hoc medicamẽtum in græco exẽplari est διὰ μήλου perperam pro διὰ ἀμύλου, quod etiam Oroscius annotauit. ῥύας. Terra samia duplex. Oroscius.

De oculis purulentis] Duæ sunt apud Græcos dictiones, quæ fere in omnibus sibi respondent, nempe ὑπώμυος, & ὑπώπιον. Prima significat pus subesse membranæ corneæ. Largus & Celsus uocant oculos purulentos: altera dicitur, teste Galeno, quasi ὑπὸ & ὦπας, hoc est, sub oculis. Ac ueteres latini hoc uicium appellant, suggillata, genere ecchymomatum cõprehensa. Parum prudenter Oroscius, dum in aliorum erratis castigandis occupatur, ipse in grauissimũ incidit, qui ὑπώπυον, quod est, purulentum, conuerterit suggillatum. ὑπόπιος. ὑπώπιον. Oroscius.

Floris æris] Hoc medicamentũ in impressis nõ habetur, sed in manuscripto codice Iani Lascaris scriptum inuenitur. Arida medicamẽta ξηρά.

Contritis ad læuorem aridis] Hoc est, aridis in tenuissimum puluerem redactis. Græce est λεάνας τὰ ξηρά, hoc est, leuigans arida Celsus autem de Aridis mentionem facit libro quinto, capite uigesimo secundo in hunc modum: Quædam misturæ medicamentorũ sunt, quibus aridis, neq; coactis utimur, sic ut inspergamus aut cum aliquo liquido mista illinamus. Alia medicamenta sunt his apposita, nempe quæ liquari possunt. Hæc græcis τηκτὰ nominantur. Vbi itaq; Galenus aliisq; habẽt τὰ τηκτὰ τήκονται, τὰ ξηρὰ δὲ λεαίνειν δεῖ ἢ λειοτρίβειν, Latini scriptores exponunt, quæ liquari possunt, ad ignem eliquẽtur, arida conterantur: Celsus inquit lib. 5. arida ex eo conteruntur. Rursus arida medicamenta cõtrita humore non pingui coquuntur. Item arida ex aceto teruntur. Largus simili utitur locutione, & uerbum λεαίνειν δεῖ læuigare oportet, interpretatur. Quæ cum ita sint, immerito Oroscius nos reprehendit, negans latine, & fideliter dictum, aridis Liquida. τηκτά. Oroscius.

contritis,cui magis placet, pulueribus dilutis.Et si apud nullum idoneum scriptorem huiusmodi locutio inueniatur.

Orosciu s. Sublinimus medicamentis.] Hic quæso candide lector animum aduertas cauillationis Oroscii. Damnat me quod uerterim ex græco τοῖς πρὸς τὰς παλαιὰς διαθέσεις, medicamentis quæ ad ueteres affectiones inscribuntur, ipse enim mauult dici collyriis Quasi uero collyria non sint medicamenta Certe ego à præceptoribus meis olim didici substantiam collyriorum, esse & dici medicamenta: ipsum uero nomen collyrii, formam medicamenti indicare.Celsus lib.6.ita inquit: A secundo die graui quoq; lippitudini per medicaméta recte succurritur.Item in collyrio trygodes. Quo grauior quoq; inflammatio est,eo magis liniri medicamentum debet.

IN XXIII. CAPVT.

AN ob exteriorem causam acciderit.] Ex octauo Oribasij hæc mutuatus est. Exterior autem causa est uentris frigidior,aut lauacrum aquæ frigidæ,similiaq;.Hæc itaq; solent interrogari,an ægrotus in ambiente frigido obambulauerit, uel lauationem frigidam expertus, uel alio modo fuerit affectus.Græcus codex habet ȣ κάμνοντος ἀνακρίσεως,ubi ἀνάκρισις idemq; ualet quod ἐξέτασις.Nonnulli autem lexicarii interpretes contemperamentum uertunt. — margin: ἀνακρισις

Cucurbita ex aqua calida.] Idem Galenus commemorat ex Apollonio,lib.3.de compositione medicamentorũ secundum locos in hunc modum: πυρίαις δὲ χρηστέον ταῖς διὰ τῶν σπογγῶν εἰς θερμὸν ὕδωρ ἀμποβεβρεγμένον, τούτων ἱκανῶς τε ἐκτεθλιμμένον, καὶ ταῖς διὰ τῆς σικύας Hoc est: Fomẽtis aũt utẽdum est,quæ per spongias fiunt,in calidã aquã intinctas,easq; abundè expressas. Itẽ illis quæ per cucurbitam adhibẽtur,&c. Ego itaq; προπυριουμένη ĩ Paulo,uerti fotu prius facto Quãquam possis dicere,cucurbita prius aqua calida concalfacta. — margin: Fomenta.

Per specillum lana.] Græce est διὰ μηλώτιδος, quasi dicas specillum auricularium,ut Celsus etiam exponit. Nam eodẽ capite meminit specilli lana inuoluti, specilli auricularii, & clysteris auricularii,strigilisq;.

Fomentũ per arundinem. Vel etiam arundine] Apollonius etiã sententiam recitat, uapore per arundinem perforatum elato. Erit autẽ alterum arundinis extremum concauitati euriculæ accommodatum, alterum in ollam cutus operculum foramen habeat incũbet.

Decoqui-

Decoquitur in olla absinthium, cuius uapor auditorio meatus insinuatur. At hic nullũ fotũ arundine adhibere præcipit. Verum exugi humorem, si quis, forte in aurem receptus sit.

Sin aũt pauca.] Græcus codex mutilus est, nec Oroscius, nec Basiliensis castigator aduertit. Deest enim ἢ δὲ, ad integram sententiam explendã, quæ sic legi debet: εἰ μὲν ἀν πολὺ διὰ τοῦ στόματος, ἢ καὶ τῆς καλαμίδος αὐτὸ ἐκμυζᾶν δεῖ. εἰ δὲ ὀλίγον, &c.

Græca mutila. Oroscius. correctọr. Basilien.

Cardamomi & nitri.] Galenus libro iam citato legit καρδάμου ἱκανὸν, καὶ νίτρου βραχὺ σύκου σαρκὶ χωρὶς κεγχραμίδων ἀναλαβὼν ποίησον κολλύριον, &c. Quod est: Nasturcii, quod satis, & nitri paululũ fici carne sine granis exceptũ, in panicillum redigito, &c. Verum cardamomi & cardami quod est nasturcii, eadem fere potestas est: nisi quod nasturciũ sit ualẽtius.

Idq; in aurem demittendum.] In græco codice hæc clausula quidem non est, uerum à me addita, ad sententiam absoluendam. Alexander etiam in hunc modum ex Galeno profert. Hoc te celare nolui.

Nota.

Hyssopum medicamentum.] Hyssopum & herba, & medicamentum appellatur. Verum ubi herba notatur, simplici uocabulo hyssopum dicitur, ubi medicamentũ additur ipsa medicamenti dictio. Quanquã in eo nulla sit hyssopi herbę mentio, sed lanarum potius succidarum. Nonnulli autem adiiciũt hyssopum herbam.

Bulborũ, polentæ.] Admonuit Oroscius græcum codicem esse uiciosũ, q habet: βολβῶν ἀφρῶν pro βολβῶν ἀλφίτων, &c.

Græca uitiata.

IN XXIIII. CAPVT.

Linamento ex ellychniis cõtorto.] Varia sunt apud græcos μοτῶν, hoc est, linametorũ genera. Aliud uocãt στρεπτὸν. quasi dicas tortile, aliud ξυστὸν, hoc ẽ, rasile, aliud τιλτὸν, qđ est cõcerptũ filatim, aliud ἐλλυχνιωτὸν ex ellychniis præparatũ aliud πριαπισκωτὸν à pudẽdi humani similitudine nuncupatur: aliud, quod cunei formã referat, aut quia cunei modo foramina obturet, aut cõiũcta separet, σφηνίσκος dr̃. Vt Paulus sexto uocat σφηνίσκους στρέπτους ἐκ ῥάκους, hoc est, cuneolos intortos ex pãniculo. Adhuc aliud est λημνισκὸς græcis dictũ, implicitũ in longitudinẽ linamentũ, si Celso credimus, qđ alibi uocat linamentũ inuolutũ & oblongũ. Sicut στρεπτὸν linamentum implicitũ, seu intortũ simpliciter appellari possit.

Linamẽtorũ genera. στρεπτόν. ξυστόν. ἐλλυχνιωτόν. πριαπισκωτόν. σφηνίσκος. λημνισκός.

IN XXV. CAPVT.

ἐρεγμὸς. PTisanæ fresæ.] Hoc est confractæ. Græce est ἰρεως ἢ πτισάνης ἐρεγμῦ. Vt ἐρεγμὸς significet omne id quod fresum est, uel ipsam confractionem, omnium scilicet, leguminũ, nomine tamen ipsorum apposito, ut κριθῆς ἐρεγμός. Cum uerò simpliciter ἐρεγμὸς ponitur. de faba fresa dicitur. Quæ si molam experta sit: ἄλδεον κυάμινον & ἐρέγμινον ἄλδεον appellatur. Ferculum autem ex faba, cicere, & reliquis leguminibus fresis paratum, ἔτνος, ex fresorum autẽ farina pulmentariũ, λέκυθος Galeno cum alibi, tũ in libello de bonis malisq; succis generandis nũcupatur Quoties autem in Paulo aliisque græcis inuenitur κυάμινον ἔτνος, pro faba fresa elixata ad ferculũ intelligito. κυαμίνη λέκυθος, pro fabæ fresæ farina elixata ponitur. Sic πτισάνης λέκυθος, & ὀρόβινος λέκυθος, aliorumq; leguminum dicitur Vbi uerò hęc uox λέκυθος sola citra alterius adiectionem ponitur, Lutheum oui significat apud medicos, Oroscius male ἐρεγμὸς pro lomento tantũ usurpauit.

ἄλδεον. κυάμινον. ἔτνος. λέκυθος.

Oroscius. ἐρεγμός.

Ephelis. Lenticula. Ad Ephelidem & lenticulas.] Ephelis asperitas quędam & duricies mali coloris est in facie lenticula & in alia parte nõnunquam nasci solet. Celsus ineptias putat curare uaros, lenticulas, & ephelidas.

Suggillata Suggillata,] Græci uocant ὑπώπια ut antea annotaui. Sũt autem ex genere ecchymomaton, quæ & Hippocrates & alii pleriq; medici appellant cutis affectum, quo uenis in ea tenuibus contusis sanguis inde effunditur, qui ita excretus non uno in loco, nec subito concrescit. Temporis spacio liuescit, nigrescitq; cutis.

Cum melle admoueto.] Galenus habet in eodem medicamẽto, ὄξει ἀναλαβὼν ἐπιτίθει μέλιτος ὀλίγον ἀνακόψας. Hoc est aceto recepta, mollisq; momento subacta.

IN XXVI. CAPVT.

DEntium dolorem] Ex quinto Galeni de cõpositione medicamẽtorũ secundũ locos ad uerbum hoc caput est trascriptũ, nisi quod ubi Paulus ad inflãmationẽ habet, Galenus & Oribasius ad dolorem dentium medicamenta subscribunt.

Parulis. Ad parulidas.] Parulis græca dictio est, à παρὰ qđ est iuxta, & οὖλη gingiua hoc signat gingiuam. Celsus lib 6. cap. 13. Solent ẽt interdum iuxta dentes in gingiuis tubercula quædam oriri dolentia παρουλίδας græci uocant.

Tonsillę.

Tonsillæ.] Glandulæ quædã sunt in ore utrinq; singulæ penitius sitæ, spõgiis similes, quæ humiditates ex capite reci piant ad fauces humectãdis παρίσθμια græci nominant, quæ si post inflammationem induruerint, ἀντιάδες appellantur. παρίσθμια. ἀντιάδες.

Vua.] Græce est κιονὶς, quod ad uerbũ sonat columella. Est aũt hæc carnosa quædã particula, in summa oris parte suspen sa uocis plectrũ, recipit ea madorẽ à cerebro quo superiores palati partes humectat Si plus iusto humiditatis recipiat, interim laxaĩ, ac fastigata descẽdit, interim inflammationẽ experiĩ, & ne potus, nec cibus deuorari possit impedit. Veteres græci γαργαρεῶνα & κιόνα recẽtiores κιονίδα appellãt. σταφυλὴν uero quasi dicas uuã, partẽ ipsã appellari nõ uult, sed affe ctum Celsus aliisq; latini scriptores ẽt partẽ, uuã nominant κιονὶς. γαργαρεών. σταφυλή.

Vbi æqualiter crassa fuerit] Paulus præter Galeni morẽ κιόνα appellandam particulam censet, ubi in æqualem crassiciem intumuerit Nam interim tenuis, acuta, albaq; cernitur. Interim una crassa, summa tenuis, & liuida est.

IN XXVII. CAPVT.

ANgina] Apud recentiores medicos uaria sunt anginę nomina nunc per literã κ, nunc per σ, inchoãtia. At Galenus cõmẽtario tertio in prognostica Hippocratis parũ interesse dicit, modo de re ipsa constet, κυνάγχην, an συνάγχην proferas. Ibidem ẽt tres anginæ species enumerat ex Hippocratis sen tentia : Pessimè quiens, agunt, qui uehementer quidẽ dolent nullũ autem in ceruice & faucibus symptoma experiuntur. His succedunt, qui quidem non difficulter spirãt, uerũ dolent grauiter, collũ ipsis intumescit, fauces apparent rubicũdiores. Postremi neq; dolẽt, neq; ægrè spirant, ita ut suprema gutturis pars λάρυγγα græci nominãt incolumis quidẽ ipsis permaneat, sed fluxio magna parte biliosior, aut in fauces, aut in col lum, aut in utraq; descenderit, &c. Rursus lib 4. de locis affectis quatuor species recenset. Paulus itẽ noster quatuor enumerat, pro musculorũ, uel interiorũ, uel externorum inflammatorum ratione Ego sanè musculos primum intelligendos puto, qui in ore circa linguã ex omni parte habentur : qui superiores palatum uersus eam mouent : qui inferiores deorsum, Laterales in latera adigunt. plurimi ex osse 8 græcam literã υ referente prodcũt. Deinde duodecim proprios, summæ arteriæ parti quã λάρυγγα uocant octo aũt, cões, qui scilicet Species anginæ.

 laryngem

laryngem corporibus uicinis colligant. necnon eos qui ceruicem constituunt. Iam musculis qui œso phago subijciútur, inflammatis, angina quædam oriri solet.

Faucium pharinga græci uocant.] Magna harum uocum ambiguitas apud authores inuenitur. Vnde fit, ut pleriq; græcorum librorum interpretes mirum in modum torqueantur & subinde etiam aberrent. Itaq; φάρυγξ duo significat, nempe fauces, & asperam arteriam. Fauces dico regionem intra os, ubi tum gulæ, tum asperæ arteriæ extrema concurrunt. Grammatici genere distinctionem faciunt hoc pacto: φάρυγξ θηλυκῶς σημαίνει τὴν κυρίως φάρυγγα ἡ δὲ ἐστὶν ἡ ἀχανία ἡ μετὰ τὴν τῆς γλώττης ῥίζαν ὅτε δὲ ἀρσενικῶς σημαίνει πολλάκις τὸν λάρυγγα. Quæ uerba sonãt ita Pharynx feminino genere prolata, proprie dictam pharyngẽ, hoc est fauces significat: Hæc autem est oris ampla capacitas post linguæ radicem sita. Masculino autem genere dicts pharynx, laryngem, quod est, arteriæ asperæ summum uel ipsam arteriam signat. Hippocrates libro prognosticon per dictionem φάρυγγα in fœminino genere fauces etiam intelligit, cum ait: φάρυγξ δὲ ἑλκουμένη σὺν πυρετῷ δεινὸν, Paulo post, αἱ δὲ κυνάγχαι δεινόταται μὲν εἰσι, καὶ τάχιστα ἀναιροῦσιν, ὁκόσαι μήτ' ἐν φάρυγγι μηδὲν ἔκδηλον ποιέουσι, hoc est: Anginæ grauissimæ sunt, & cito interimunt, quæ neq; in faucibus, neq; in collo quippiam manifestum edunt, &c. Hanc sententiam Galenus exponens inqt: ὅτι φάρυγγα τὴν προκειμένην χώραν στομάχου τε καὶ λάρυγγος ὀνομάζει, δῆλον ἐστί. Hoc est. Quod pharyngẽ nominat regionem, gulæ & asperę arterię summo præpositã, nemo ignorat. Rursus φάρυγγα δὲ τὴν ἐν τῷ διανοίξαι τὸ στόμα, καὶ πιλῆσαι τὴν γλῶσσαν κάτω φαινομένην εὐρυχωρίαν ἐν ᾗ τὰ δύο στόματα ἐστὶν τό τε τοῦ στομάχου, καὶ τοῦ λάρυγγος. At pro larynge, & aspera arteria positam, non solũ in masculino genere, ut Suidas putat, sed etiam in fœminino inuenias: præcipue apud Galenum, ut secundo de placitis Hippocratis & Galeni: τὸ μὲν γὰρ τῆς τραχείας ἀρτηρίας ἥνπερ δὴ καὶ φάρυγγα προσαγορεύομεν. Ibidem, ἐπὶ δὲ τούτοις ἅπασιν ἑξῆς ὑποδείξομεν σοι τὸ τῆς φωνῆς ἴδιον ὄργανον τὸν φάρυγγα, καὶ τοὺς κινοῦντας αὐτὸν λῦς. Hic pro larynge accipit: de qua ita scribit, octauo de usu particularũ: καὶ τό γε πρῶτον τε καὶ κυριώτατον ὄργανον τῆς φωνῆς ᾧ λάρυγξ ὄνομα, τὸ ἄνω πέρας ἐστὶ τῆς τραχείας ἀρτηρίας ἣν δὴ καὶ

δὴ καὶ φάρυγγα καλοῦσιν ὁμωνύμως τῇ πρὸ τοῦ λάρυγγος, hoc est: Ac primum, principalissimumq; uocis instrumentū, quod larynga nominant, superior pars asperæ arteriæ existit, quam sanè etiam pharynga uocant, eodem nimirum uocabulo quo pharynx (id est, fauces) ante arteriæ asperæ caput, nuncupatur. Atq; hic in feminino genere ut superius in masculino positum est nomē pharyngis, contra grammaticorum opinionē. Pollux audiendus non est, qui τὸν φάρυγγα masculino genere prolatum, pro gulæ extremo accipiat. λάρυγξ.

Pueris raro talis.] Pueris īterim uertebræ colli è loco suo excidūt propter ligamentorū quæ eas cōnectūt imbecillitatē. Vnde angina periculosissima oriē, quæ nullis cedit remediis, quare ei admouēda manus non est. Intelligenda aūt sunt hęc. Nota.

Pueris raro talis.] Raro quidem, sed tamen interdum angina hæc accidit, idq; in pueris magis, quàm adultis, ob caussēm superius dictam. Hippocrates huius meminit lib. 2. περὶ ἐπιδημιῶν in istum fere modum: ἦν δὲ τῶν κυναγχικῶν παθήματα τοιάδε, τοῦ τραχήλου οἱ σπόνδυλοι εἴσω ἔρρεπον. τοῖς μὲν ἐπιπλέον, τοῖς δὲ ἐπ' ἔλαττον.

Porrò ex strangulatis.] Hippocrates lib. 2. Aphorismorum hanc profert sententiam τῶν ἀπαγχομένων καὶ καταλυομένων μήπω δὲ τεθνηκότων οὐκ ἀναφέρουσιν οἷς ἂν ἀφρὸς ᾖ περὶ τὸ στόμα, hoc est, Quibus strangulatis, solutisq;, nondum uero mortuis spuma circa os extiterit, non restituuntur.

Discussis autem colli] In græco codice est διαλυομένων δὲ τῶν περὶ τὸν τράχηλον ἐρυθημάτων, quod antea uerterā. Simulatq; uero colli impedimenta dissoluuntur, intelligens nimirum uincula quibus strangulantur. Aduerte.

IN XXVIII. CAPVT.

Grauedo.] Celsus libro quarto dictiones græcas elegāter exponit, κορύζαν grauedinem nominās, καταστάγμους, uel ut Paulus habet, καταῤῥοὺς distillationes. κόρυζα.

Aquiloniis diebus.] Græce est ἐν βορείοις καταστήμασι quod est aquiloniis aeris statibus seu constitutionibus. Ego Celsum secutus sum.

Tussis.] Tussis uariis de causis excitatur, nūc ob intēperiē, nūc ob humores, uel tenues, uel crassos ex alto descēdētes. Interim ob iocinoris inflāmationē: īterim ob pulmonis affectū. Tussis.

Anaphoticos] Interpretatus sum eos q. ægrè reiiciūt, scili Anaphotici.

cet qui crassa glutinosaq; ex pectore reiiciunt, hi enim difficulter propter crassiciem educunt Sunt qui ad sanguinē reijcientes referant, mea opinione, incommode.

IN XXXIX. CAPVT.

QVi febris expertes.] Galenus lib. 7. de compositione medicamentorū secundum locos copiosius hæc, Aetius item & Oribasius ante Paulum pene eadem tradiderunt: non autem eo compendio quo Paulus, usi sunt. Cæterum ἆσθμα suspirium uertit: quod latine etiā dici possit anhelatio.

ἆσθμα.

Acetum scill. ticum.] Valētia hic commemorat medicamenta, purgationemq; fortissimā, ea nimirū ratione, quod multas numero partes pertransire oportet, antequā ad pulmonē perueniāt, nēpe os, gulam, stomachum, uentriculū, tenuia intestina, uenas meseraicas, uenas in sima parte iecinoris, item eas, quæ ī gilba habētur, hinc uenā cauā, postremo pulmonē.

IN XXX. CAPVT.

TVnica oculi ceratoides.] Ex octauo Oribasii hæc sunt transcripta, Dixi autem in pinguetudinem lāguescit, pro modice aut leuiter pingues sunt, grece est ὑπολιπαροὶ φαίνονται, hoc est subpingues apparent. Locutio est Pliniana in pinguedinem languescit.

Explicata sententia.

Suffragantibus qui huc req.] Græce est ἐπιτρεπόντων μὲν τῶν εἰς τοῦτο ἀριθμῶν. hoc est ad uerbum, permittentibus quidem ad hoc numeris. Quæ sententia obscura quibusdam uideri possit. Hoc autem sibi uult, omnibus quæ huc requiruntur, indicationibus consentientibus: nempe uiribus, morbi natura, ætate, & aliis id genus reliquis.

Hydrorosatū Aetij iunioris.

Hydromalo.] Hoc est potione dulci ex malis Cotoneis, melle & aqua confecta.

Hydrorosato.] Huius etiam misturam Paulus libro septimo exponit, ex rosis, aqua & melle. Recentiores autē græci, ut actuarius paulo delicatiorem compositionem hydrorosatum appellant. ea recipit aquæ libras decem, Zuccari libras quinq;, hæc feruescunt una donec spissitudo fiat: postea additur succi rosarum libra. Febribus conuenire dicunt.

Itidem insparsam.] In Græco codice est ἴρεως ἐμπεπλασμένης. male nimirum, pro ἴρεως ἐμπεπασμένης quod Oroscius & Basiliensis castigator mutare noluerunt.

Oroscius Castigatur codex.

Epithema.] Hæc dictio quidem in Græco non est, sed intelligenda

telligenda uenit. Nā Aetius eam apponit. Cæterū per resinā, intellige terebinthinam, Per medullam, ceruinam. Nam ista sunt excellentiæ uocabula, Per œsypum quod in Græco est, ὑσσώπῳ, intellige medicamentum liquidum in septimo descriptum. Aetius legit οἰσύπου ὑγρῦ, hoc est œsypi liquidi. Cæterum iridē siccam mandi detritam, ac in puluerem redactam.

IN XXXI. CAPVT.

Cruentum sputum.] Tribus potissimū de causis sanguis per os educitur Vel enim exesa parte aliqua uenosi generis, uel rupta, uel ore alicuius uenæ patefacto Primam διάβρωσιν, secundam ῥῆξιν, tertiam ἀναστόμωσιν Græci appellāt, authore Celso lib. 4. At sanguis uel confertim uel paulatim erumpit. Vase quidē eroso sensim educitur, nisi magna adeo sit iactura, ut etiam pars aliqua pulmonis, uel eius cartilaginis reiiciatur, aut si casus ex alto, uel compressio uel aliud id genus superuenerit. Rupto autem cumulatim prorumpit, ut in aperto quoq; ore fieri solet. Paulus à Galeno dissentire uidetū cum ait, εἰ δὲ κατὰ διάβρωσιν ὐ ἀθρόως, ἀλλὰ κατὰ βραχὺ τῦ αἵματος ἀναγωγὴ γίνεται Nam ille quarto de locis affectis libro inquit, αἱ δ' ἐξ ἀναβρώσεως ἀθρόαι κενώσεις αἵματος ἐμίτε προηγυμέναις γίνονται βραχέσι πτύσεσι καὶ τοῖς εἰς τὸν πνεύμονα δριμέσι ῥεύμασι. Hoc est: At cumulatæ sanguinis euacuationes ex erosione post pauca fiunt sputa, & acres in pulmonem fluxiones, &c. Quomodo igitur hæc cum Pauli uerbis consentient? Aetius lib 8. in istum modum litem dirimit: Quibus ex erosione uenarum pulmonis, eductio sangninis cō tingit, his per interualla modica sigillatim expuitur. Mox subiicit. Fieri etiam potest ut ex erosione sanguis coaceruatim erumpat. Cum enim præcedenti tempore paulatim quis expuerit sanguinē, nec diebus insecutis uel casus, uel alia quædam causa uiolenta superuenerit, ,sangninis tamen eruptio multa prodierit, magnam subesse erosionē oportet, &c. Itaq; primis diebus paulatim ex erosione sanguis reiicitur. Si acriores fluxus in pulmonem destillarint, quæ magnam erosionē pepererint, confertim prorumpit. Non possum satis hoc in capite Oroscium demirari, qui pro dictione Græca πλῆθος multitudinem uerterit, tantus medicus ut ipse uideri uult.

διαβρωσις. ῥῆξις. ἀναστόμωσις. Oroscius.

Quercus membrana] In Græco est δρυὸς τὸ ὑμῶδες, καὶ τὸ ὑπὸ τῷ κελύφει τῆς βαλάνυ. In septimo tantum, ὑμενῶδες legitur.

legitur. Dioſcorides habet τὸ μεταξὺ τοῦ φλοιοῦ καὶ τοῦ πρέμνου ὑμενῶδες. Prima eſt interior & ſubiecta cortici tilia quæ ligno membranacea cohæret, altera tunica putamini glandis ſubiecta ἰνῶδες itaq; ſit ὑμενῶδες. Vtraq; aſtringendi uim obtinet.

Mēbranæ quercus.

Phagi autem & ilicis mēbranæ præſtantiores ſunt.] Gal. lib.6 de ſimplici medicina eadem fere habet. σφοδρότερον δ' ἐπιστύφει φηγὸς καὶ πρῖνος. Intellige τὸ ὑμενῶδες.

Lectionem obſerua.

Cochleare unum.] Exemplum Græcum Baſil.enſis habet κοχλιάρια, ια hoc eſt cochlearia uudecim. quæ mēſura magna eſt nimis, eoq; legendum κοχλιάριον. α.

ὀπώρα.

Fructibus] In Græco erat ὀπώρων. alias uerti poma, quod ſcilicet lignoſi nihil habeant. uerum hic recenſet etiam malū punicum extrinſecus durum, ob quam cauſam, fructibus, dixi, quia latius patet, fructus quàm pomum. Et differētia ſuperius expoſita nonnunquam confunditur.

IN XXXII. CAPVT.

ἔμπυημα

PVris illuuies.] Sic interpretatus ſum ἐμπύημα: quaſi dicas puris in parte aliqua collectio. ἔμπυοι Purulenti Plinio uocantur. alii exponunt, pectore ſuppurati.

IN XXXIII. CAPVT.

PLeuritis.] Celſus interpretatur laterū dolorem lib 2. & 4. Huic, inquit, accedit febris & tuſſis. In Græco uerbū eſt συνεδρεύεται, quod ſignat, ſimul accedit, aſſiſtit, ac quaſi indiuidua eſt.

Iugulum præcordia.

Vſq; ad iugulum & præcordia] Alii dicunt uſq; ad clauiculam, & hypochondria. Ego Celſum imitor, qui clauiculam ſeu κλεῖδα iugulum exponit, & ὑποχόνδρια, præcordia. Diſtinguit autem poſtea, quando ad iugulum dolor, quando autem ad præcordia pertingit.

Pulſumq; durum & ſerræ modo inæqualem.] Hæc pulſus ſpecies ſecundo libro expoſita eſt. Galenus eam aperte interpretatur libro quarto de pulſuum cauſis in hunc modum: εὐλόγως οὖν σκληρότερος ἅπασι τοῖς ἐπὶ φλεγμονῇ πυρέττουσιν ὁ σφυγμὸς γίνεται, καὶ προσέτι γε διὰ τὴν δυσκρασίαν τὴν ἐν ταῖς ἀρτηρίαις ἀνώμαλος κατὰ μίαν προσβολὴν, καὶ δῆλον ὡς ἀμφοῖν συνελθόντων τὸ εἰρημένον ὑπό τινων εἶδος ἔσται τῷ σφυγμῷ, τὸ οἷον ἐμπρίον τὴν ἁφήν. οὕτω γὰρ ἀνάγκη φαντασιοῦσθαι τὸν ἁπτόμενον ὀργάνου σκληροῦ τὴν προσβολὴν ἀνώμαλον ἔχοντος: Hoc eſt: Bona itaq; ratione omnibus qui ob in-

Pulſus ſerrans.

flammationem

flammationem febricitant pulsus oboritur durior. Præterea ob intemperiem arterias obsidentem inæqualis in uno ictu, & nimirum ambobus coeũtibus pulsus erit species à quibusdam dicta, ueluti serra tangentis manum secãs. Ita enim necesse est imaginari eum qui tanget durum instrumentũ quod occursum habet inæqualem.

Quæ nihil emolitur.] Hoc est, qua nihil exspuitur. Sic Celsus loquitur libro quarto.

Atq; si tumor purulentus.] Hoc est ex inflammatione musculorum externorum collectus, nisi dissipctur, in exteriorem partem scalpello incidi debet. Græce est ἐπὶ τὰ ἐκτὸς ἐπιτμηθῆναι παραγίνεται, quod ad uerbum sonat, ad exteriora incidi cõmodo est. Nam παραγίνεσθαι signat βοηθεῖν, ἐπικουρεῖναι. Hoc Oroscius in Albano quem ferè in singulis uerbis reprehendit, non adnotat.

Illa nanq; nisi uel extra, uel intus.] Hoc est, nisi per os, uel per aluũ fuerit expnrgata. Foras.n. per cuté purgari non põt.

Remedium est sanguis dimissus.] Non dicit qua ex parte mitti debeat Hippocrates sane lib. 4. de uictus ratione in morbis acutis manifesto docet his uerbis: ἢν μὲν ὀδύνη ἄνω τεραίνῃ πρὸς κληίδα ἢ περίμαζον καὶ βραχίανα τέμνειν χρὴ τὴν ἐν τῷ βραχίονι φλέβα τὴν εἴσω ἐφ᾽ ὁκότερον ἂν ᾖ τῶν μερῶν κατὰ τόδε. Hoc est: Siquidem dolor sursum ad iugulum, aut circa mammam, aut brachium pertinent, internam brachii uenam secare oportet, illa nimirum parte, qua dolor fuerit. Galenus exponens hæc ait: Cubiti internam incidere conuenit illius partis, qua dolor fuerit. Oribasius capite de sanguinis missione habet: Pleuriticis autem ex ipsa parte quæ dolet auferendus est sanguinis. Hæc obiter posui candide lector, ut isti Arabum sectatores uideant, ueteres illos ex eadé parte initia semper, non ex aduersa sanguinem detraxisse.

Pleuriticis unde mittendus sanguis.

Solidiore utetur cibo.] Græce est καὶ τῇ ἁδροτέρᾳ. Nam λεπτότερα, hoc est tenuior, seu qui extenuet, ut est, mulsa forbitio ex ptisana chõdro, aliisq; opponitur ἁδρότερα, q. recte dicitur solidior, qui uidelicet magis nutrit. Gal. interpretatur ἡ παραύξουσα τροφή, quod est adaugẽs alimentũ, quod Celsus dicit ualẽtis materiæ. Vt enim tenuis cibus corpori parũ adiicit, aut nihil, sed uires tñ cõseruat pro tãtillo tẽpore, sic solidior plus corpus alit. Nõ est quod Oros. alios reprehẽdat, uertẽtes

Cibus solidior. ἁδρότερον.

ἁδρότερα

ἀδρότερον solidius. Non nego aliquando plenius posse dici.

IN XXXIIII. CAPVT.

Cordis affectus.] Gal.cum in quinto de locis affectis, tum uero secūdo in librum Hippocr.de ratione uictus in morbis acutis commentario de cordis affectibus pene eadē tractauit Principia itaq; tria in humano corpore existunt, cor,cerebrum,hepar. Hæc autem interim per se afficiūtur, interim ex consensu tum mutuo,tum aliarum quarundam partiū. Corde itaq; affecto per se,præsens est periculum: secundum locum obtinet cerebrum,postremum iecur. At si ex uentriculi dolore,cor afficiatur,syncope oritur,si cerebrum consentiat, delirium,uel conuulsiones.

Syncopes differētiæ. Syncopen appellatam.] Syncope totius habitus est resolutio.Sunt autem aliquot eius species, cardiaca scilicet, quæ intemperiem cordis, uel inflammationem, uel erysipeles sequit. stomachica quæ ab oris uētriculi affectū,corde simul cōsortii legē dolēte generatur, Flatuosa,ex crudit atib.cōstituit.

Noui inquit.] Lib 5.de locis affectis hanc historiam cōmemorat Galenus,unde etiam hæc sunt transcripta. Est autē palpitatio quam Græci uocant πάλμον, qui est teste Galeno περὶ τρόμου καὶ παλμοῦ, καὶ σπασμοῦ, καὶ ῥίγους: διάτασις καὶ συνίζησις παρὰ φύσιν, ac omni parti accidit palpitatio, etiam immobili.Causam eodem libello Galenus ostendit his uerbis πνεῦμα παχὺ καὶ ἀτμῶδες οὐκ ἔχον διέξοδον, hoc est spiritum crassum,& uaporosum qui non habeat exitum. Cordis autē palpitationem humor aliquando generat,in ambiente cor tunica quam pericardion:Anatomici uocant,collectus.

παλμός. Palpitatio

IN XXXVII. CAPVT.

Nam si sola.] Ex octauo Galeni de compositione medicamentorum secundum locos,& ex Oribasio hæc sunt trāslata. Paulus dixit,sola, ubi Gal.habet ἀμικτοῦ τῆς τοιαύτης δυνάμεως hoc est,non admixto corrobotante præsidio.

Omphacii drachma.] Omphacium est uuæ acerbæ succus: quem Barbari agrestem uocant Male in Codice Græco legitur ὀμφακίνου pro ὀμφακίου.Oroscius neglexit.

Oroscius. Castigatur codex. Augendus autē.] Vitiose legitur in Græco exēplari παράξειν pro παραύξειν,quod ēt uterq; Aristarchus præteriit.

Oroscius. Deprauatus codex. Aloe trita inspargitur.] Græcus Codex perperam habet ἐπιπλάσσεται pro ἐπιπάσσεται nec hoc aduertentibus Aristarchis,

ftarchis,ficut et paulo poft ἐμπλάσσας pro ἐμπάσας habet.

De cibi fastidio.

SI cibus quodammodo præter uolũtatem.] In Græco Codice eft, εἰ βιασθέντες τι προσφῆναι τύχοιεν. Huic refpondet Gal. hoc ad Glauconem primo: οἱ δ' εὐθὺς τὸν στόμαχον φαύλως ἴσχουσιν ὥστε ἀποστρέφεσθαι τὰ σιτία, καὶ εἰ βιασάμενοι λάβοιεν, ἢ μὴ κατέχειν, ἢ μὴ πέττειν καλῶς, hoc eft, quidam uero ftatim os uentriculi habent affectũ, ut cibos auerfentur, & fi coacti affumpferint, aut nõ retineãt, aut male concoquant.

Quam Romani Meleam.] Cõftãtinus Cæfar Meleæ præparationẽ lib. 18. de agricultura tradit. Eft aũt lac in feruẽtes ollas, quæ iam acetũ incalefcẽdo abforpferint, reconditũ acidumq; redditũ, ut fpecies eius quod oxygala dr̃, uideri queat. Melca.

Condito.] Conftantinus Cæfar lib 8 conditi præparationem in hunc modũ tradit: πεπέρεως πεπλυμένου καὶ ἐψυγμένου, τριβομένου ἐπιμελῶς γράμματα ϛ̄ μέλιτος ἀττικοῦ ξέστ. ᾱ. οἴνου παλαιοῦ καὶ λευκοῦ ξέστας δ̄. Conditũ.

Maloplacuntion.] Hoc eft placentula ex malis Cotoneis. Paulus lib. 7. latius exponit.

Sorbitionibus ex oleo.] In Græco codice ἐντὸς male legitur pro ἐκ τοῦ ἐλαίου. Gemufæus uitiofum reliquit exẽplar. Caftigatur codex.

Aloe, mafuchæ.] Mãfucha cõpofitio, nõ fimplex remediũ exiftit. habes eius defcriptionem lib. 7. Pauli expreffam.

IN XXXVIII. CAPVT.

CVm tormine inteftinorũ.] Græca dictio eft στρόφου, quę Largo tormina inteftinorum fignificat, quanquam & dolorem ftomachi haud abfurde interim interpreteris licet.

Exigua caliditate.] In Græco eft, ὑποθερμότητος χλιαρᾶς, quafi dicas caliditate tepida Aetius mediocri dixit.

IN XXXIX. CAPVT.

CHolera eft immodica.] Cholera commune ftomachi & inteftinorum uitium uideri poteft. Nã fimul & deiectio, & uomitus eft, præterq; hæc, inflatio, inteftina torquentur Bilis fupra, infraq; erumpit.

Hydromalum.] Hoc eft aqua ex malis Cotoneis præparata fcripturam eius habet lib. 7. Paul. fumitur autem & per fe porui, & cum micis panis.

Horarios feu fugaces.] Alias expofui qui fint h[illegible] quos

Plin uocat temperarios & tempestiuos. Sunt autem hi qui diu osseruari nequeant.

Suum petunculi.] Hoc est suum pedes Celsus alibi Trunculos nidetur nominare suũ pedes inter ea q̃ bani sunt succi.

IN XL. CAPVT.

(Leuitas intestinorum.) LIEnteria.] Celsus ad uerbum interpretatur hã c uocẽ, læuitatẽ intestinorũ nominans. In hac cibus nõ cõtinetur, & quicquid assumptum est, imperfectum protinus redd itur.

Cerata ex myrteo.] In græco legitur κηρωταὶ διὰ μυρσίνȣ pro κηρωταὶ σιὰ μυρσινίνȣ quod est, Cerata ex oleo myrteo. Sic etiam Aetius habet.

IN XLI. CAPVT.

(ἀπαραίτητος.) IMplacabilis desidendi] græcè erat ἀπαραίτητος προθυμία πρὸς ἔκκρισιν. Celsus ponit frequens desidendi cupiditas: ἀπαραίτητος signat ineuitabilis. Melius sonat hic implacabilis, frequens & assidua est. Quidam τεινεσμὸν scribendum putant à uerbo τείνω, qnod est tendo.

IN XLII. CAPVT.

LAtini tormina.] Celsus lib. 4. ita inquit, Proxima his inter intestinorum mala tormina esse consuerunt, δυσεντερία Græcis uucantur. Vide Galeni librum sextum de locis affectis, Oribasii librum nonum.

Tenesmi mutatione:] Græce est ἀν μεταπτώσεως τηνεσμȣ̃, quasi dicas ad uerbum ex decidentia tenesmi, cum uidelicet Tenesmus in dysenteriam degenerat, transit, mutatur.

(Corrigitur codex. Oroscius.) Deinde leuiter subcruenta] In Græco male habetur οἶτα πρὸς γόγον αἱματώδεις pro εἶτα πρὸς ὀλίγον αἱματώδεις. Celsus etiam quodam loco interpretatur. Leuiter snbcruenta. Oroscius & Gemusæus non annotarunt.

Cocblearum integro tostarum.] Græce est κοχλιῶν ὅλων quod sonat cochlearum totarum, quod nostri dicũt, cũ toto.

IN XLIII. CAPVT.

COlon.] Hoc intestinum apud Latinos scriptores uaria sortitur nomina, nunc intestinum crassum, nunc plenius, nunc laxius appellatur, Paulus dicit, cũ pars sit intestini crassi, (Nota.) hoc est, recti. Nam rectum octo fere digitos longum, statim colon uocatur, quod tenuibus est erassius. A sinistro rene ad dextrum super uentriculi fundum fertur, donec sæpenumero & lienem, & iecur attingat. Quod dicet aliquis quod Paulus contra

contra Galeni sententiam à dextra ilium regione peocedere colon pronunciat. Huic respondet Si à tenuibus intestinis numeremus, per dextra ilia prius superuectum colon ad sinistra prodit. Sin à recto incipiamus, à sinistra parte incipit, in dexteriorem obliquum conuertitur.

Ex cruciatur præsertim sensu.] Græce est ἡ ὀδύνη γίνεται, μάλιστα δὲ κατὰ θέσιν τοῦ κώλου τρυπανώδους συναισθήσεως γινομένης. quod ad uerũ sonat. Color oritur, maxime uero iuxta sitũ Coli, terebrali (ut sic dicam) sensu excitato. Galenus hãc doloris speciem lib. 2. de locis affectis exponit bis uerbis, οἶδα δὲ καὶ ἐμαυτῷ ποτὲ συμβᾶσαν ὀδύνην σφοδροτάτην, ὡς τρυπάνῳ δοκεῖν διατιτρᾶσθαι κατὰ τὸ βάθος τῆς κοιλίας. Rursus in eodem capite, τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα τῶν ἀλγημάτων ὡς ὑπὸ τρυπάνου φαίνεται γινόμενα. Dolor coli qualis.

Brassicæ caule probe polito.] Græce erat κράμβης καυλῷ καλῶς ἐξεσμένῳ Oroscius intelligit per ἐξεσμένῳ, cocto, quod ἐζεσμένα potius significasset. Præterea Dioscorides leuiter feruefactam, si edatur, aluo idoneam: percoctã uero aluũ sistere.

Iubebis ut lauenr, incalescantq; laconico.] Ad humorem pituitosum concoquendum consulit naturales balneas, & Laconicum. Est autem Laconicũ etiam hodie adhuc in usu, testudo, illa thermarũ, quæ igne concalfacta uaporem siccũ excitat, qui deinde sudorem mouet in corporibus: Columella meminit his uerbis, quotidianam cruditatem laconicis excoquimus, & exusto sudore sitim quærimus Græca sunt πυριᾶσθαι ἐν διαπύροις τοίχοις, quasi dicas desudare intra ignitos parietes. Non opus erat ponere ignitos parietes, cum Laconici uox hoc cõprehẽdat, sed ut sciolis quibusdã fiat satis, apposui. Laconiũ.

Cucurbitæ quàm maximè cũ flamma.] Sic interpretatus sum σικύαι ὡς μέγισται διάπυροι, quasi dicas cucurbitæ quàm maximè ignitæ. Celsus cũ flamma dicit, quem imitatus sum.

Tãquam in crisi, causa.] Paulo pluribus uerbis reddidi hãc sententiam ὥσπερ ἐν κρίσει μεταστάσης τῆς αἰτίας, hoc est ad uerbum, tanquam Crisi causa mutata. Is autem sensus est, Colicus hic morbus tandem ex intestinis materia tanquam per crisim expulsa in alias partes finitus est.

IN XLIIII. CAPVT,

ILeos] Morbus hic nomẽclaturam ab ipsa parte affecta, ut superius, colicus, accepit. Nã tenue intestinum, uti ieiunum Ileos.

etiam

etiam dicitur. Incipit, si ab imo incipias à cęco, & desinit in ieiunum, in uarios implicatum orbes. Quidam recentiores morbum nocant Voluulum.

Voluulus.

Colica affectione.] Hoc Paulus superius dixit ubi habet: Inter colicas affectiones hæc est grauissima, quæ in Ileũ transitionem mittatur.

IN XLV. CAPVT.

Colicis in dexteriore potius ilium.] Quia per dextra ilia superuectum, uentriculi fundo incumbit lineam & iecur attingens: deinde ad sinistra prodit, si de superiore ipsius initio, cęco intestino, dici intelligas. Nam infra sinistram magis partem occupat.

κατ δεξιοῦ. καθ' ἴξιν.

Eiusdẽ lateris ac è.] Hoc signat græce κατ δεξιοῦ & καθ' ἴξιν si Galeno credimus. Hippocr prior his dictionibus usus est.

Orosciu s.

Hoc inspergi potest.] In codice greco perperam scriptũ est κατάπλαστον, pro κατάπαστου. Nam de puluere, nõ emplastro mentio est. Aristarchi libenter omiserunt.

Acrotomeli.

Phylliq; momẽto ex mero & melle.] Hoc est, phylli modico cũ mulso Nam ἀκρατόμελι nihil aliud est, quàm οἰνόμελι. Contrariũ est μελίκρατον, quod uidelicet ex aqua & melle confit. In gręco erar εὐκρατομέλιτος pro ἀκρατομέλιτος.

Iniectione recti syphonis.] Lib. 7. hanc rationem indendi canalis recti in uesicam habes expositã. Vocant καθετηρισμὸν ab instrumento καθετῆρος. Solent autem quassationes corporis simul adhiberi, ut calculus facilius excidat.

Ex uino & oleo rosaceo, uel ex aqua & oleo.] Gręce est ἐξ οἰνοροδίνου ἢ ὑδροροδίνου. Quidã de uino rosaceo, & aqua rosaceo intelligunt; male nimirũ quia ῥοδινὸν per se oleum rosaceum significat. Hermolaus barbarus in corollario suo, pace illius dixerium, oxyrhodinũ interpretatur, acetum rosaceum, pro aceto & oleo rosaceo, ut Galenus, & alii gręci accipiunt.

Hermolaus.

Archigenes in epistola.] Idem refert Aetius sermone undecimo. Ad finem deest particula, in gręco habetur enim σικύου σπέρμα κεκαθαρμένου ἀριθμῷ.λ. cum legendum sit, σικύου ἡμέρου σπέρματος κεκαθαρμένου κόκκους ἀριθμῷ.λ. Paulo post, amyli cochlearia duo. Perperam character. qui heminam signat, ac legendum est. Κοχλ. ut sit cochleare. Iterum: σικύου σπέρματος ιε̄ pro σικύου σπέρματος κόκκους ιε̄.

Deprauatum exemplar gręcum.

Nonnihil

Nonnihil ex uena laxant] Hoc eſt ut latius exponit Aetius, ex uena caua propter amplitudinem oſculorum remittunt. Interim per circuitus hoc mali repetit. Per initia ægri nihil mali ſentiunt, eoq; nihil tentandum. Sin autem perſeueret, occurrẽdũ, alias grauiſſima ſympt mata ſolẽt prouenire.

Aut lixiuium.] Simplici uerbo dixit Paulus ἢ σταχτὴν, quod antea quoq; annotaui.

Diabetes.] Multa nomina hic affectio habet, uide Galenũ de locis affectis lib. 6. Venit à uerbo διαβαίνω, quod ſignat, pertranſeo. Potus enim quàm primũ aſſumptus eſt, ſtatim trãſit, Diabetes.

Roſato.] Forte legendum in græco pro ῥοσάτου ὑδρορόσάτου. Nam apud Paulum in ſeptimo nulla eſt mẽtio roſati, ſed hydroroſati, ubi etiam Rodomelon exponit. Nota.

Muſculus qui ceruicem.] Muſculus hic tranſuerſis conſtat fibris, uariaq; habet officia Primum quidem ueſicam claudit, licet ſine illo claudi poſſit. Deinde poſt emiſſionem urinæ cõtractus undiquaq; id quod in meatu eſt propellit. Præterea quicquid in exprimente in urinarium meatum incidit, id ne diutius immoretur ibi efficit, ſicut cùm urina mordax eſt. Ex anatome cõſtãt

Reſolutionem repræſentat.] Græce eſt παραλύσεως ἔμφασιν ἐργάζεται, quaſi dicas, reſolutionis emplaſim efficit. ἔμφασις autem eſt repræſentatio rei cuiuſdam, aut adumbratio.

In ſuccum quidem conuerſa.] Hoc eſt in chylum medici dicunt, & ut latinam dictionem per græcam interpreter. Habet autem Paulus χυλοποιηθέντα, quod eſt in ſuccum ſeu chylum redacta beneficio uentriculi. Simile uerbum Gale. lib 8. de compoſitione medicamentorum ſecũdum locos habet, ut antea quoq; annotaui: newpe χύμωτα quaſi dicas exuccata, ſed hoc plus ſignat, chilum ſcilicet à iecinore attractum ita ut liquidior pars ſit diſtributa, ſiccior ueluti recremẽtum relicta. Dicimus itaq, Chilũ ἐκχύμωτον cum & uentriculus probè concoxerit, & iecur attraxerit, ubi uero ille quidem concoxerit, iecur autem attrahendi uim habeat infirmam, ἀνεκχύμωτα & liquida excernuntur. χυλοποιηθέντα.

Bilis inſigniter colorata.] Hoc eſt bilis colore ſuo abunde exaturata per aluum deſcendens uel deiectio meræ bilis. Nã Gale. apud Hippocratem interpretatur κατακορέα, τὰ ἀκρατοχολῆ διαχωρήματα κατακορής.

Quãdo iecoris ſubſtãtia.] Græce eſt ἤδη δὲ καὶ τῆς οὐσίας αὐτῆ

αὐτῇ συντηκομένης τοῦ ἥπατος, quod ad uerbum ſonat. Iā uerò etiam iocinoris ſubſtantia cum ea colliqueſcente: Cū ea, intellige bile. Nam ubi humor fermè conſumptus eſt, corpus ipſum contabeſcit cuiuſcunq; partis:

φλόγωσις Flāmeus ardor] Sic fere ubiq; ſum interpretatus dictionē φλόγωσιν. Inflāmationē uerò φλεγμονὴν, ſecutus Celſum.

Chamæpyteos radicis] Paulus apud Galenū & Alexandrum medicū uariat Nam Chamæpyteos drachmæ octo ponuntur. Verum Aetius cum Paulo conſentit.

Troximū. Adhæc intybum, troximum, & ſonchus.] Troximum hoc eſt, eris per ſe eſui aptum ſignificat. Sereos autem genera tam hepatis affectibus cōueniunt, ut etiam cruda comedi poſſint.

Exemplar græcum uitioſum. In q̃bus calor intenditur.] In codice græco habet̃, τὰ τοῖς γερμοῖς ꝑ τὰ τῆς θερμῆς Baſiliē. corrector hoc nō caſtigauit.

Corruda.] Græce eſt μυάκανθα, quæ latinis Corruda dicitur, hoc eſt aſparagus ſylueſtris.

Illud aūt in ſumma præcipiendū] Hoc Galenus lib. 8 de cōpoſitione medicamentorū ſecūdū locos cōmemorat. iecur & ſtomachum ſemper aſtringētia cum relaxātibus requirere. Aliàs ſæpe ſtomachicis ſyncope iocinoroſis interius ſuſcitat̃.

Copton] Sic dicitur medicamentū quod tunditur. Eſt aūt malagma lib. 7. ad duriciem ſtomachi & iocinoris inſcriptū.

IN XLVII. CAPVT.

Cottabiſmus. COttabiſmi.] Cottabiſmus olim ludus apud Græcos erat, quo uinū ex alto fundebāt, ſtrepitū faciētes Hic aūt poſſit accipi pro ſuperfuſione in partē aliquā, aut pro ruboris excitatione quo ſanguis in exteriora eliciatur, hæc dū meliora occurrūt, boni conſule

IN XLVIII. CAPVT.

VT corpus albido, & pituitæ colore.] Græce eſt, ὡς λευκὸν καὶ φλεγματῶδες τὸ σῶμα φαίνεσθαι ad uerbū ſonāt hęc, ut album & pituitoſum corpus appareat. Dicit aūt de externo colore apparente. Eoq; albido & pituitoſo colore uertendum erat, quanquam parum refert dicere, album & pituitoſum apparet, mortuus inſtar. Ex nono Oribaſij ſumpta ſunt.

Codex græcus uitioſus. Coqui autem poſſit etiam in aqua.] Perperam in codice, græco legitur ὕδασι pro ὕδατι. Cæterum πινωμένης de futuro intelligendum eſt.

ψαμμισμός quid. Ad hæc in arena cōtecti deſudent.] Sic interpretatus ſum ψαμμισμόν. Solēt aūt hydropici in arena à ſole excalfacta ſepeliri

peliri capite excepto,ut humiditas meatib⁹ apertis extrahat.

Quia si cum febri aqua subter cutem.] Si duo uno tempore uicia infestent,uehementiori insistendum,altero nõ neglecto,quod Paulus per uerbum τὸ κατεπεῖγον signat. τὸ κατεπεῖγον qđ urget.

Corpus emaciant,colliquantq;,releganda Quidam nasutus propter malè impressum codicem latinum hic me corrigendum censuit,φ liber habuerit eligenda.Quasi uero nescierim quid sit περιαιρετέον. Gemusæo Luteriæ indicant legendum releganda pro eligenda. περιαιρετέον. Calũnia.

Ad perforationem ueniendum] Græcè uocatur hæc chirurgiæ administratio παρακέντησις, hoc est pertusio & pũctio. Nam eos qui ascate laborant,ad peritonęum usq; imo in uẽtre diuidunt,sicut lib 6 de hydropicis comprehensum est. παρακέντησις.

IN XLIX. CAPVT.

CVm lien melancholicum] Galenus lib 9.de cõpositione medicamentorũ secundũ locos.Oribasius lib.9.& Aetius 10 sermone de liene in eandem ferè sententiam tradiderũt.

Centaurij] Male habet codex græcus ταυρίου pro κενταυρίου,nec tamen hoc castigator Basiliensis.

Ceræ libra,terebinthinæ.] Græcus codex habet κηρίων τερεβινθίνης, pro κηροῦ λίτρα. α. τερεβινθίνης λίτρα. α. Oroscius cum Basiliensi hoc neglexit.

Cinis ex officina fabrilii.] Cinis hic est, quem ferrũ dum in officinis fabrilibus ignitur,ac malleo tunditur,abijcit Verba græca hæc sunt,καὶ ἡ τέφρα τῶν χαλκέων:ubi Oroscius interpretum censor,pro χαλκέων legendum putat κοχλειῶν At Gal.lib 9.iam citato,primum aquam in qua ferrum ignitum sæpius extinctum sit,potui lienosis præbet. Paulo post Cataplasma ex cinere fabrilis officinæ obducendum exhibet, hoc pacto inquiens,καὶ ἡ τέφρα ἐκ τοῦ χαλκείου μετ' ὄξους. τέφρα χαλκεῶν. Orosc[ij] error.

Acetabulũ cum oxymelito.] Lectio codicis græci deprauata est: habet enim ξύβαφον πάντα ἡ ὀξυμέλιτος, ἀνναγγαλλίδος,pro ὀξύβαφον μετὰ ὀξυμέλιτος,ἡ ἀναγάλλιδος.

IN L. CAPVT.

SI enim febricitante ægro.] Græca sonant, εἰ μὲν γὰρ ἐπὶ πυρεκτικῇ νόσῳ ἀθρόως γεγόνω ὁ ἴκτερος ἀποπαύσι τὸν πυρετὸν,hoc est ad uerbũ. Si.n post febrilẽ morbũ subito ortus arquatus febrim finierit. Vide nonũ Oribasij,& decimũ Aetii.

Excremen ta alba.

Si absq, febri alba deijciantur.] Alba quia bilis in meatibus obstructa ad intestina non potuit descendere, quæ excrementa tingeret.

χρυσαττικὸν γλυκύ.

Seminis aũt atriplicis scrupuli octo cum Chrysattico, aut alio passo.] In græco exemplari habetur, μετὰ χρυσαττίκου ἢ ἄλλου γλυκέως Aetius meminit passi Chrysattici. Alexander item sæpius citat, dicitur esse coloris aurei. Scribit Dioscorides atriplicis semen cum mulsa Ictericis conuenire.

IN LI. CAPVT.

ἐξόμφαλον.

CAusam umbelici prominentis.] Hoc uitium uno uocabulo Paulus uocat lib:7.ἐξόμφαλον, quod uidelicet aut rupto in ea parte peritonæo, prolapsóq; aut omento, aut intestino, interim ocioso humore umbilicum subeunte: interim carne subnata. alias sanguine ob uenæ, aut arteriæ rupturam concreto alias spiritu indiderim collecto, generatur. Celsus etiam caput facit de umbilico prominente.

ἐρεγμός

Fabæ fresæ corticum.] In græco est ἐρεγμοῦ λεπύρων. Significat autem ἐρεγμὸς fabam fresam seu fractam. Dicitur autem etiam de aliis leguminibus confractis, nomine ipsorum apposito. Quãquam hic possit simpliciter de faba dici καταχρηστικῶς, ne sit fabæ corticum. tu utrum malis sequere.

IN LII. CAPVT.

ἐνισκοί.

ASellorum domesticorum qui tacti conduplicant se in orbem Sic interpretatus sum ex Largo ὀνίσκων κατοικιδίων τῶν σφαιρουμένων Ipse autem addit in pilæ rotundissimæ similem. Cæterum uaria habent nomina, πολύποδες enim græcis κουβαρίδες Dioscoridi, κύαμοι Galeno appellãtur. Nascuntur sub aquariis uasis ut ait Archigenas; imo etiam omnibus locis humidioribus.

ἄσβεστος. κονία. κονία ἀσβέστου.

Calcis uiuæ partibus duabus]In greco est ἀσβέστου κονίως. Nam ἄσβεστος κονία. In extinctam calcẽ significat Si autem κονία ἀσφέστου ponatur, pro Lixiuio calcis accipiendum est.

IN LIII. CAPVT.

Nota.

AQua frigida perfuso.] Græce est προκαταντλήσας ὕδατι ψυχρῷ. ante hoc προανατρίψας habetur, uidetur legẽdum προαναθλίψας, ut scilicet prius intro reprimatur. Nã quid confert prius intestinum confricare, quod προανατρίβειν signat, nolui tamen immutare, quod non haberem quem sequerer.

Amolyn to.

Medicamento tam spisso] Sic uerti ἀμολύντῳ χρῷ. Signat autem

autem ἀμόλυντον non nominans à uerbo μολύνω Coquũtur medicamenta nunc,ut liquida permaneant,nũc ut dura sint. Liquida immittentis digitos inquinant. dura ac spissa non item. Est itaq; ἀμόλυντος spissitudo qua digiti, aut manus nõ inquinantur,quanquam Oroscius uerterit,postquam ex cocture recrementa iam separata fuerint. Erratum Oroscij.

IN LIIII. CAPVT.

Tenuissimæ parti.] Sic fere ubiq; παιπάλην sum interpretatus: aliquando pollinem, quod Oroscius reprehendit, mihi uero placet, cũ alios ẽt doctissimos ita uertisse uideam. Error Oroscij.

Aphthæ ulcere pressos ἀφθῶντας in græco habetur, quid sit ἄφθη alibi exposuimus. ἀφθῶντες.

IN LVII. CAPVT.

Priapismus.] Galenus ad uerbum lib. 10. hæc habet: Vbi male ĩ codice græco ἐνεμάτων legitur pro ἐμμοτων, quod miror correctorem Basiliensem non aduertisse.

Nymphæam igitur.] Vulgo nenupharim appellãt insigni refrigeratoria ui prędită. Duplex est eius species: de qua alias.

IN LVIII. CAPVT.

De particulis inefficacibus.] Hoc loco particulas intelligo, eas corporis partes, quæ generationi dicatæ sunt. Barbari caput faciunt de frigidis & maleficiatis. Particulæ.

Priuatim stellio cõcrematus.] Hoc ex Oribasio sumptum est. Aetius sermone. 11. mentionẽ facit, aliorumq; cõplurium.

Satyriace.] Hoc est medicamentum, quod penem erigat, à satyris dictum, qui naturalibus arrectis depinguntur. Satyri.

IN LIX. CAPVT.

Sin etiam altè descenderint.] In græco est εἰ δὲ καὶ βάθος αὐτοῖς τι συνείη, hoc est: Sin autem profunditas etiam quędam ipsis adfuerit.

Iuuat resina fricta.] Hoc est, sicca & retortida. Duplex, resinæ species est, sicca & liquida. Sicca præparatur, ut Dioscorides memoriæ prodidit. Liquida utribus conditur, quanquam idem autor ex ijsdem arboribus alias esse siccas, alias haberi liquidas autumnat. Sicca græcis φρυκτὴ nominatur, liquidà ἡ ἐκ τῶν κεραμίων ὑγρά, hoc est si ad uerbum exponas, retorride, & ex utribus, seu dolijs liquida. Resina.

Puluis inspergitur parti uino prius.] Hoc est, ista in pulue rem redacta. Textus græcus deinde sequens deprauatus est, φρυκτή.

 habet

habet enim προσαπονίπτων ἀπίῳ, p προσαπονίπτων ὄψῳ, ut ego cõuerti. Nec Orofcius nec Bafilieñs caftigator animaduertit.

Triginta numero.] Viciofus eft codex græcus, ut qui habeat < ᾱ hoc eft drachmam unam pro λ quod fignat triginta, facili nimirũ lapfu. Galenus & Oribafius unde Paulus fumpfit, lectionem hanc confirmant.

Hemorrhoidum differentia.

Oris uenarum quæ quod,] Ita fimplicem dictionẽ græcã αἱμοῤῥοΐδες fum interpretatus. Sunt autem uenulæ quædam recti inteftini, ore hiantes, eo quod ftato tempore fanguinẽ craffum feculentumq; excernunt, hæmorrhoides appellatæ: cum autem aperto non fint mihiq; excernũt, fed tumidæ apparent, fanguine in eis fuppreffo, τυφλαὶ græcis, Cæcæ, quafi foramen nullum habentes, latinis uocantur. Differunt autem fitu & origine, fi Galeno in Anatomicis fidem accommodamus, aliæ fiquidem in recto in teftino, aliæ in ano, aliæ in circulari mufculo aluum conftringente qui σφιγκτὴρ appellatur, confiftunt. Atq; hoc eft quod Paulus dicit, quædam fuperius delitefcunt, non apparentes, ob loci longinquitatem.

τυφλαί.

Situs hemorrhoi.

Quantum ad originem attinet, aliæ uidentur ex ramis uenæ portæ, qui omento, lieni, uentriculo communes funt, propagari: aliæ ex cauæ uenæ diuaricatu in crura facto, ubi grandis arteria cauam uenam confcendit. Hæ itaq; uel ex porta, uel ex caua ortæ nunc iufto largius profluũt, nunc fupprimuntur, quando remedia adhibere conuenit. Sin autem mediocriter fluant corpus multis morbis liberant.

ἀπόσιτος.

Infeliciter contabefcere] Sic reddidi τουέρως ἀποσίτους γίνεσθαι. Abufus eft Paulus uerbo ἀποσίτους pro ἀσίτους, hoc eft: ἀτρόφους γίνεσθαι, qđ fignat, cibũ nõ fentire, contabefcere.

Quare cum plures fint hæmorrhoides] Ex Hippocrate fumptum eft, apho, lib 6. ubi habet, αἱμοῤῥοΐδας ἰηθέντι χρονίας, ἢν μὴ μία διαφυλαχθῇ κίνδυνος ὕδρωπα ἐπιγενέσθαι ἢ φθίσιν. Miror cur Aetius à Galeni feutentia, aliorumq; fere omnium græcorum difcefferit, nullam effe relinquendã cẽfens.

Quædam uero fuperius.] Hoc eft, quædam in recto inteftino habentur: quæ fuperiorem locum occupant, quam quæ in ano, & circulari mufculo apparent.

Cæcæ autem.] Hoc eft cum apertæ uenæ, dolorem mouent, copia humoris melancholici grauatæ.

Cretæ futoriæ, aluminis rotũdi fingulorũ.] In græco codice deeft

ce deeſt ἀνὰ, & στρογγύλης per ſe ſignat alumen rotundũ,ſicut σχιϛὴ ſciſſile. Aliqui tamẽ pro μελαντηρία, legunt συπτηρία.

Recremẽti plumbi rus ſyriaci ſingulorum drachmæ.] In uulgaris codicibus græcis habetur unciæ octo. Verũ Galenus & Oribaſius habẽt drach octo,quod nõ annotauit Oroſcius.

IN LX. CAPVT.

Circa ſtatum menſtruale tempus.] Græci uocãt certum, præfinitumq; tempus προθεσμίαν,uel προθεσμίαν τακτὴν & πρωημερίαν ut Budæus etiam annotauit. προθεσμία.

Detrahetur autem ſanguinis.] Hodie ſumus timidiores quàm ut libram integram una uice detrahamus, tantũ abeſt, ut libras duas & dimidiam auferamus.

Eſt autẽ preſſus.] Deſcriptio peſſarii. In græco codice autẽ ſuperfluum eſt ἤτοι, uel in hunc modum legi debet: πεσσὸς δέ ἐϛὶν ἔριον διεξασμένον ἤτοι καὶ σφαιρωθὲν. Aliqui legẽdum putant ἤτοι καὶ,hoc eſt,uel aliquid.

Amus,ſion] Malè in exemplari græco impreſſu σίνων habetur,pro σίον aut σίσων. utraq; uim ſemina prouocandi menſes obtinẽt. Paulo poſt κερκίδες pro κεδρίδες ſubſtitutum eſt.

IN LXII. CAPVT.

Ob legitimum partũ.] Hoc eſt, abſolutum, perfectumq;. Nam poſtea dicit,uel ob abortum,illegitimũ ſcilicet partum profluuia accidere. Verum quæ ex naturali partu fiunt, ſua ſponte plurimum ceſſant. Erat in græco ἐπὶ τελείαις ἀποτέξεσιν,quod Oroſcius noſter uertendum cenſuit. In fine partus,quàm eruditè,uel mediocriter literatus indicare poterit. ἀπότεξις τέλεια. Erratum Oroſcij.

Vel cõbuſtæ ipſius cinis.] Lege in cod. græco pro κενουμένων,κεσμένου αὐτοῦ ἡ σποδία,qđ caſtigatores omiſerunt. Paulo poſt κνιίδα βράθυ hĩ,tu fac κνιίδος βραχὺ. Quod ẽt annotauit Oroſc. ex ſuo exemplari.

IN LXIII. CAPVT.

Vnctio ex melle.] Sic Gale. libello de prænoſcendo pcipit in uxore Boethi,Romanorũ cõſulit Ita fere ſonãt uerba ipſius: ἐνόησα τὸν σκοπὸν τῆς διαίτης ποιήσασθαι, διὰ τε πόματος ἐλαχίστου καὶ τρίψεως ὅλου τοῦ σώματος, ἐπί τε χρίσεως οὕτω σκευαζομένης, οὐ διὰ πίττης καὶ ῥητίνης, ἀλλὰ διὰ μέλιτος μόνου μεχρὶ πλείονος μὲν ἑψηθέντος,hoc eſt ut rudiores intelligãt: Cõſideraui ſcopũ intẽtioneq; uictus ĩſtituere ex potione pauciſſima,ex totius corporis frictione,& ppea unctione ita pparata,nõ ex pice,& reſina,ſed ex melle ſolo diuti⁹ incocto,

Corrigitur codex Orofcius.

Quercus liber.] In græco codice habetur δρυὸς τὰ ὑπὸ τῷ φλοιῷ τȣ̃ πρέπνȣ τὸ ὑμενῶδες. Galenus ita legit, δρυὸς τὸ ἐν τῷ φλοιῷ τȣ̃ πρέμνουτὶ ὑμενῶδες. Diofcorides, τὸ μεταξὺ τȣ̃ φλοιȣ̃ καὶ τȣ̃ πρέμνου ὑμενοειδές. In Paulo igitur legēdum cenfeo: δρυὸς τὸ ὑπὸ τῷ φλοιῷ τȣ̃ πρέμνȣ ὑμενῶδες. Quod Orofcius neglexit,& caftigator Bafilienfis.

IN LXIIII. CAPVT.

DE inflammatione uteri.] In ipfo titulo græcum exēplar deprauatum eft. Habet enim παρεγκλίσεως pro παρεγκλίσεως, quod etiam Ariftarchi omiferunt.

Tendo medius inter neruum & ligamentum.

Dolor capitis,tendinis.] Hic nimirum intelligit tēdinem in utraq; capitis parte fitum,corpus tenue, ac fibrofum, quod excrefcentiam uermicularem ad particulas natibus cerebri, utrinq; adiacentes,illigat, ne errabunda uagetur, uel neruos in fincipite intelligunt.

πίλημα. Error Orofcij.

Per hapfum.] Sic reddidi πίλημα contra Orofcii opinionem. At Celfus libro feptimo ita inquit: Tum multo is oleo perungendus,inducendusq́; hapfus lanæ mollis, tepido oleo repletus,&c. Quid fibi uelit uelamē Orofcij, nemo facile intellexerit. Ex lexico fuo ita exponendum cenfuit.

IN LXV. CAPVT.

Orofcius.

PRæterea uero inordinatæ] Orofcius græcum codicem deprauatū dicit,legendūq; putat πυρετοὶ δὲ ἄτακτοι μετὰ φρίκης ἐν ταῖς ἐπισημασίαις γίνονται, hoc eft:Febres autem inordinatæ cum horrore in acceffionibus fiunt,&c,At ἐπισημασίαι,per fe febriū acceffiones fignificant: nifi forte inflammationum acceffiones,aut in pure generādo intentiones naturæ intelligere uelimus. Tunc enim,ut ait Hippocrates, dolores ac febres accidunt magis quàm in iam confecto. Vtram tu malis,fequere lectionem. Certe omnia antiqua exemplaria quæ mihi uidere contigit,impreffi codicis uerba habent.

ἐπισημασία.

Aut candidum oleum.] In græco eft λελευκασμένον ἔλαιον hoc eft,dealbatum oleum. Quomodo oleum fiat candidum, ex Diofcoride condifces.

IN LXVII. CAPVT.

εἰδεχθὴς.

TVrpem humorū colluuiē] Græce eft εἰδεχθὴς, hoc eft, turpem afpectu,qualis in Elephanticorū facie aliisq; partibus uideri folet. Vfus eft eo uocabulo lib.4.in hac fnia. Habet.n εἰδεχθέστερον δέ πως μόνον τὸ πρόσωπον. Hoc eft: Faciem autem

autem ſolam aſpectu quodãmodo terrã hortidã & deformẽ.

Amurca] Hoc ſedimentum in æneo uaſe ad mellis ſpiſſitudinem decoqui ſolet. Interim torrei in duriciem, ſeu puluerem. Ac poſtea etiam aliis liquidis commiſceri.

IN LXVIII. CAPVT.

HElleboriſmus.] Paulus lib. 7. aliquot rationes tradit ueratri exhibendi. Tu inde colligito.

Metaſyncritidem.] Superius expoſui, quid ſibi uelit μετασυγκριτικὸν, quod alii male recorporatium interpretãtur, niſi forte intelligas noxium humo rẽ euocando reſtauraticium.

IN LXIX. CAPVT.

SAnguinis uero eruptionem.] Cùm mola ſcilicet in utero affligit, ita curabimus, ut ſanguinis profluuium, quod in immoderata purgatione ex abortu potiſſimum accidit. Item ſicut muliebrem fluxum, de quo ſupra quoq; eſt comprehenſum Baſilienſis corrector dictionem unam expunxit ſuperfluã eſſe ratus. Nam legit. τὰς δὲ αἱμοῤῥαγίας ὥσπερ καὶ τὸν ῥοῦν. Ego ex ipſo ſenſu & exemplari ueteri legendum cenſeo: τὰς δὲ αἱμοῤῥαγίας, ὥσπερ τὰς αἱμοῤῥαγίας καὶ τὸν ῥοῦν. Primum αἱμοῤῥαγίας refertur ad id quod Paulus ante in eodem capite dixit: τισὶ δὲ καί αἷμα φέρεται, hoc eſt quibuſdam uero etiam ſanguis effertur. Secundum αἱμοῤῥαγίας ad caput de immoderata purgatione ubi habet: συνεχῶς δὲ καὶ ἐπὶ ἀμβλώσεσιν ἰσχυρῶς αἱμοῤῥαγοῦσιν.

IN LXXII. CAPVT.

QVę interaneum id.] In græco codice eſt οἱ κατέχουσι τὸ σπλάγχνον, quod eſt, quæ continent uiſcus. Appellat uterum, uiſcus. Ego dixi interna eum, nam cor iecur, cerebrum pulmo, lien proprie uiſcera appellantur. σπλάγχνον. Interaneũ.

Quidam uero & totam uuluã.] Paulus negat totam uuluam poſſe procidere. At noſtris temporibus in una & altera totam procidere extra ſinum uidimus, ex cornibus tantum & quibuſdam adhuc ligamẽtis ſuſpenſam, cuius rei etiam hodie teſtimonium adferre poſſumus. Vulua procidit.

Vaporibus & ſuffimentis uaporum.] Verba græca ita habent, ὑπατμισμοῖς, καὶ θυμιάμασι, quaſi dicas ſubuaporationibus & ſuffimentis. ὑπατμισμὸς. θυμίαμα

IN LXXV. CAPVT.

IN uuluæ oſtio.] Rimæ, aut fiſſa uocãtur latinis, quæ apud græcos ῥαγάδες, etſi nonnulli ῥωλίδας ita nominent. Celſus libro ῥάγαδες.

ſus libro ſexto rhagadia appellat.

Subliuida & feculenta.] Codex græcus impreſſus aliiq; nonnulli ſcripti manu habent: ὑποπέλιον καὶ τραγγώδη, pro ὑποπέλιδνον καὶ τρυγώδη, ita etiam legẽdum putat Oroſcius Gemuſæus autem non aduertit.

μύδιον. Volſella. Volſella præhẽſas.] Græce ſonat μυδίῳ διακρατήσαντας, Eſt autem μύδιον, ferramẽtũ quo aliquid prehendimus, quod Celſus Volſellam nominat: Neq; quicquam, inquiens, cõmodius eſt quàm uolſella prehẽdere, ſub eaq; quod uolumus excidere. Græcus quidã autor anonymus ait: ait τὰς δὲ κεχαλασμένας σταφυλὰς ἀμέτρως ἐκτέμνομεν μυδίῳ λαβόμενοι, hoc eſt: Vuas aũt immodice relaxatas uolſella p̄henſas excindim⁹.

IN LXXVII. CAPVT.

σφαίρωμα. A Gibba natium regione.] Græce legitur ὁ δὲ πόνος αὐτοῖς ἀπὸ τῶν κατὰ σφαίρωμα καὶ τὸν βουβῶνα τόπων. Ad uerbum ſonat: Dolor autem ipſis ex locis iuxta ſphæroma, & bubonem, &c. Quæ iam pars ſit σφαίρωμα, audi. Autor quidam græcus anonymus ita ſcriptum reliquit: λήγει δὲ ἡ ὀσφὺς εἰς τὸ ἱερὸν ὀστοῦν. παρ' ἑκάτερα δὲ τούτου τὰ ἰσχία ἐστὶ, ἐφ' οἷς οἱ γλουτοὶ διὰ τὸ ὀστᾶ εἶναι ὑποκείμενα μέγιστα. ἔνθεν ὑποστρώθη αὐτοῖς σώματα σαρκώδη, ὧν τὰ κυρτώματα ἐκ τοῦ περιφερῆ εἶναι, σφαιρώματα προσαγορεύεται. Hoc eſt ad uerbũ: Deſinũt autem lumbi in os ſacrum. Vtraq; huius parte coxæ ſunt ſuper quas nates eo quod oſſa ſubiecta ſint maxima. Hinc carnoſa corpora ipſis ſubſtrata ſunt, quorum gibba, inde quod rotũda ſint, σφαιρώματα, quaſi orbiculata appellantur.

In quibuſdã & uomitus à radiculis.] Ita ferè ſemper Celſus intermittatur, ἔμετος ἀπὸ ῥαφανίδων intelligit autem raphabum. Vide ſeptimum librũ, ubi de uomẽdi modis pręcipit.

Oroſcius. Lixiuio.] Sic græcis κονία, aut κονία στακτὴ uertimus. Male Oroſcius hic κονίαν πρωτοστάκτην lixiuium uertit cinerẽ, qui primus deſtillauerit, cum πρωτοστάκτη ſit lixiuiũ quod cinere & calce adiecta ſit, apud Paulum in ſeptimo.

IN LXXVIII. CAPVT.

NOn ſola particularũ.] Vide Galenũ lib. 10. de cõpo. medicamẽtorũ ſ̃m locos, Oribaſij nonũ, & duodecimũ Aetij.

Et cum abſunt.] Deeſt in græco codice particula καὶ, ut ſit καὶ χωρὶς. Vult itaq; Paul ut lauẽt & cũ defluxiones adſunt, & cũ nõ adſunt, Oroſcius & Baſilienſis corrector omiſerunt.

Statim

Statim igitur cum quis morbum primum experiri cœperit, sanguinis missio erit tentanda. Nam quas iam fluxio frequenter infestarit, ij plus.] Pauli sententia est, ut quāprimum quis fluxione cœperit infestari, mittendū sanguinem curet. Vbi autem iam sæpe eadē fuerit conflictatus, præcipue in frigidioribus natura, & imbecillibus Nescio quid Oroscio in mētem uenerit, legenti ὡς εἴγε φθάσαντες ἤδη πολλάκις ἐδλματισθῆναι, βλάπτονται, &c. Cum & ratio, & uera sententia in hunc modum habeat ὡς οἵγε φθάσαντες ἤδη πολλάκις ἐδλματισθῆναι, βλάπτονται, &c. Nō sum ignarus Aetium ferè cū superiori sententia conuenire, ubi habet: Quare necessaria maxime est sanguinis, ac reliquorum humorum in fluxionibus sanguineis, detractio, præcipue in ijs qui sanguine redundant, ac reliquis humorum recrementis. In his enim antequā dolores oboriantur, uenam secare oportet, bis in anno, &c. At Paulus de iis mentionem facit, qui iam ex sanguineo temperamento, ad pituitosam inclinant temporis processu, naturaq; frigidiores, ac imbecilli sunt, quæ duo sanguinis missionē recusāt. Oroscius.

Anxietatem, & cibi fastidium.] ἀσώδης καὶ ἀνορέκτους, hoc est, anxios & inappetentes. ἄση quid sit, antea sum interpretatus. Aliqui nauseabundos hic exponunt.

Nec miraculum est si materies.] Hoc est humor pituitosus per se frigidus, ubi accensus, inflammatusq; fuerit temporis spacio, ut uiridia ligna, æstuat, incandescitq;, & si bilem habuerit admistam, tanto facilius accenditur. Eoq; dicit, ut bilis admistionem omittam.

Bulbi per se: uel cum polentæ polline ad ruborem usque suffricti.] Oroscius legit ἕως συμμίξεως, hoc est, ad cōmistionem usq;, idq; ex suo antiquo exemplari cui plus credit, quā rationi & ueritati. Nō enim ad commistionem usq; sunt infricandi bulbi, sed ἕως ἀμύξεως, quod est ad ruborem usq; in cute excitatum, unde tumor relictus discutiatur. Oroscius

IN LXXIX. CAPVT.

Olei lentiscini] Deest in codice impresso τὸ ἄυταρκες, qđ Oroscius præ nimia diligentia præteriit.

Minii,] Sic uerti μίλτου, Celsum imitatus qui μίλτον συνωπικὴν reddit minium Synopicum. Manardus reprehendit Barbarum, quod μίλτον exposuerit minium, & non potius rubricam.

Calcis uiuidæ.] Hoc est, calcis non extinctæ, Verba duo græca idem significant. ἄσβεστος,& ζῶσα. Sed primum calcem uiuam per se positum signat,dũ dictione ζῶσα, calcẽ tantum,

Orofcius. μοτοί. Emmoton. Emmoton.] Hoc est,medicamentum,quod linamentis filatim concerptis excipitur. Nam μοτοὶ linamenta græcis appellantur,quibus oræ uulnerum obturari solent.

IN LXXX. CAPVT.

Clauis] Celsus inquit: Clauus autem nonnunquã quidem etiam alibi,sed in pedibus tamen maxime nascitur, præcipue tamen ex contuso,quamuis interdum aliter, doloremq; etiam,si non alias tamen ingredienti mouet.

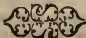
Syringiacus puluis.] Hoc est puluis qui fistularum callis exterendis conuenit. Dixit græce Paulus συριγγιακὸν ξηρὸν quasi syringiacum aridum.

IN LXXXI. CAPVT.

IN græco codice habetur στυμμάτων, quasi dicas spissamentorum.Oroscius στύμμεως legendum ex ueteri exẽplari putat Mihi autem uidetur θέρμον,quod est,lupinorum,ut superius etiam habetur. Nam de coctione metallorum,præsertim stymmeos in hac re nihil apud bonos autores habetur.

Ne manus inquinent] Hoc est,tam scissa duraq; fiant,ut digitos iniectos non inquinent, ea enim est emplastrorum crassities. Græci eam ἀμόλυντον appellant,ut superius annotaui. Hic disiuncto uerbo dixit Paulus, μὴ μολυνέσθω. Atq; hęc contra opinionem Oroscii,qui in hoc ipso uerbo reprehendendum me censuit.

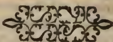
FINIS LIBRI TERTII COMMENTARIORVM.

COMMENTARIORVM IN PAVLVM AEGIN.

LIBER QVARTVS.

CAPVT I.

LEPHANTIA, Morbus hic Græca tantum habet nomina, uocaturq; ἔλεφας, ἐλεφαντίασις, ἐλεφαντία, A quibusdam λεοντίασις, aut σατυρίασις. primam ab elephāto, aliam à leone, & satyris nomēclaturam accepit. Est autem is nimirum, qui uulgo dicitur lepra Græcorū enim lepra cutis tm̄ asperitudo est. Iā barbari elephasim uocant pedum tumorem quendam, qui febribus superuenire solet, ne te fallat interim nominum diuersitas. Elephantia

Extrema decidūt.] Hoc est digiti pedū manuūq; auricularū summa, pili, nasus, sed hæc posterius. Istā speciē efficit atra bilis ex flaua supra modū naturæ adusta, quæ ideo perniciosa esse uidetur Galeno qđ uehemēter crudat, & terrā fermēte.

Neq; tamē eminētiæ tuberosæ.] Sic reddidi μήτε μὴν ὄχθοις. Sunt.n. ὄχθοι tumores uerrucosi, tuberosiq; in elephāticis apparētes. Vnde ὀχθώδη ἕλκη ulcere dicūtur ꝑtumidis labris. ὄχθοι.

Sola capitis adustione.] Vide lib. 6. ubi habes expositum, quomodo ferramento quinq; excitant crustas in elephanticis. Est autem cap. 2.

Nunc saltu, nunc magis alteribus.] Miror hic Oroscium nihil uel ex antiquo suo exemplari, uel ingenioso cerebro attulisse, cū & codex Græcus ipressus sit uiciosus, & multi hoc in Oroscius.

loco

loco impegerint. Primum enim habetur in Grȩco, τὰ μὲν ἀφαλλόμενος, τὰ δὲ πλέων ἀλτῆρσι cum legendū sit τὰ μὲν ἀφαλλόμενος, τὰ δὲ πλέον ἀλτῆρσι. quod etiam antea in meis annotationibus monuerā. Quia igitur Paulus ualidæ exerceri uult elephanticos, præcipit illis saltū, alteres & follis usum. Sunt autem alteres massæ quædam graues, uel ex lapidibus, uel metallis, quales hodie in librandis rebus adhibentur. Galenus lib. 2. de sanitate tuenda inquit πολὺ δὲ δὴ μᾶλλον ἔτι βάρος ταῖς χερσὶν ἄκραις περιλαβὼν ἑκατέρα καταμόνας οἷάπερ οἱ κατὰ παλαίστραν εἰσὶν ἁλτῆρες, ἀτρέμας ἔχει προτείνας, ἢ ἀνατείνας αὐτὰς, hoc est: Multo autem magis fiet si quodā pondere summis manibus prehenso utraq; seorsum (qualia sunt quæ in palæstra alteres dicuntur) protensis, aut sursum elatis ipsis in eodem consistat habitu. Item eodē in libro exercitii modū præscribit in hunc modū ἔνιοι μὲν καταθέντες ἀλτῆρας ἐν τῷ πρόσθεν διεστῶτας ἀλλήλων ὀργυιὰν, εἶτα ἐν μέσῳ ἱστάντες αὐτῶν αἱροῦνται προκύπτοντες τῇ μὲν δεξιᾷ χειρὶ, τὸν ἐν τοῖς ἀριστεροῖς, τῇ δὲ ἀριστερᾷ τῶν ἐν τοῖς δεξιοῖς, καὶ αὖθις ἑκάτερον εἰς τὴν οἰκείαν κατατίθενται χώραν. Ex his satis liquet, quid alteres apud Martialē, & alios ueteres scriptores fuerint. At litera una addita ἁλτῆρες, dicti, nō sunt massæ quædā, sed adminicula, quibus in saltu innitimur: quales sunt cuspides, hastæ, arūdines: Galenus horū quoq; mētionē facit libro iam citato, in hanc snīam: καὶ μὲν δὴ καὶ διὰ τῶν χειρῶν ἔνεστιν ὀξὺ γυμνάσιον ὁμοιότροπον γυμνάσασθαι χωρὶς τοῦ κατέχειν ἁλτῆρας, &c. Hæc exercitia supernis partibus ualēt, lūbis & obliqꝫ spinæ regionibus. Basiliēsis castigator reliqt locū deprauatū.

Halteres. *Alteres.*

Insuper melisiæ herbæ.] Quæ herba ita uocetur nōdum apud idoneos authores comperi nec castigatores locum corrigunt. Aetius eam docet Milesiam herbam Sermone 13.

Conferunt etiam si bibantur.] Quia meatus uiscerum ui quadam peculiari adaperiunt, & aluum etiam mouent comprimendo ea quæ intestinis inhærent.

ἀφιδρωτήρια. Eandem habet efficaciam] Interpretatus sum ἀφιδρωτήρια, quæ desudationes mouent. Sudor autem Celso authore duobus modis elicitur aut sicco calore, aut balneo. Siccus calor est & harenæ calidæ, & Laconici, & Clibani, & quarundā naturalium sudationes, ubi ē terra profusus calidus uapor, ædificio includitur, sicut super Baias in Murtetis habemus.

IN

IN II. CAPVT.

VTerq; affectus.] Non de lepra uulgari hic agit, sed de extraneo cutis affectu, ut antea monni. Vide Oribasii lib. 7.

In qua corpus consumitur.] Græce est μετὰ ἀποτήξεως σώματος. Est aūt ἀπότηξις qua semper aliquid à corpore abscedit, eliquatioq;. Sic in externis, lib. 2. de internis usurpaẽ. Nā psora & lepra melancholici cutis tantū affectus sunt. Nam si in uenis & carne proueniant, cancri uocabulum sortiuntur. ἀποτηξις.

Stercoris argenti.] Vno uerbo græce dictum ἐλκύσματος. quanquam etiam σκωρία ἀργυρίου & ἔγκαυμα apud Dioscoridem appelletur. ἔλκυσμα.

Lotariorum rubrorum.] Græce est λωτάρια ἐρυθρὰ, forte legendum λωταρίων ἐρυθρῶν. Hermolaus barbarus Lotarium rubens quasi diminutiuum loti interpretatur, nisi quis non de siluestri potius dictum accipiat, alii de Aegyptica intelligunt Citatur apud Paulū lib. 7. Pastillus dia Lotarion ad pudendorum, sedisq; uitia. Preteriit Oroscius.

IN III. CAPVT.

PLeriq; hoc solo impetigines.] Has Galenus lib. 5. de compositione medicamentorum secundum locos nominat μεντάγρας, uoce nimirum ex latina & græca dictione composita, quod contra rationẽ grāmatica fieri uidetur. Plinius etiā lib. 26. huius meminit, aitq; sub Claudii Tiberii Cęsaris principatu potissimū hāc menti impetiginẽ inualuisse quidā hanc morbū quẽ hodie Gallicū, aut Hispanicū uocāt, esse opinanẽ. Oroscius.

IN V. CAPVT.

LEuce, cutis.] Leuce uitiliginis species est albida, & altius descendens: in eaq; albi pili sunt, & lanugini, similes. Duę uero, alię restant, alphus & melas appellatę Celso. Paulo autem alphus albus & niger. In prima color albus est, ferè subasper, & non continuus: ut quędam quasi guttę dispersę esse uideantur: Interdum etiam latius, & cum quibusdā intermissionibus serpit. Altera colore ab hac differt, quia niger est, & umbrę similis. Leuce quem occupauit, non facile dimittit. Leuce.

Acu per summa leucen pungito.] Celsus lib. 5. eadē fere habet: Vtrum autem, inquiens, horum aliquod sanabile sit, an nō sit, experimento facili colligitur. Incidi enim cutis debet, aut acu pūgi, si sanguis exit, quod fere fit in duobus prioribus, remedio locus est: si humor albidus, sanari non potest. Experimentum.

IN VII. CAPVT.

Stigmata. STigmata curabis.] Stigmata in uetere medicina dicta sunt non puucta, sed maculis punctorũ quantitate & forma decolorata hominis cutis. Porrò latinis etiã in usu est ea dictio. Plinius enim & Largus aliquoties usurpant.

Quod matulæ adhærescit.] Hoc est, qđ in urina subsidet, hoc nãq; matulæ solet adhærescere Diosc. oculorũ cicatrices expurgari commemorat. IN VIII. CAPVT.

Exanthemata. EXanthemata] Pustulæ sunt exiguo Celso, quales ex urtica, uel sudore fiunt. Interim pituitæ eruptiones, ita Plinio appellantur, de quibus hic agitur. Græci ēt ἐξανθήσεις, quasi dicas efflorescentias nominant, à uerbo ἐξανθεῖσθαι.

Cuticula. In superiore pellicula.] Græce est ἐπιδερμίδα, quã Latine possis interpretari cuticulã. Nã summa pars, & ueluti ipsa cutis efflorescentia existit. IN IX. CAPVT.

SPlenio illitas.] Hoc est, panniculo lienis modo oblongo. Plinius, superimponi oportet splenium è melle decocto.

Salsorum esus.] Malè in codice Græco est πρoσφορὰν, tu fac προσφορὰν, eiusmodi minutias neglexerunt aristarchi interpretum. IN X. CAPVT.

ὑπόῤῥυσις. VT humoris colluuies habeat emissarium.] Græce est κατὰ ὑπόῤῥυσιν, quasi dicas, ex confluxu. Quidã Græcus autor habet κατὰ ὑπόχυσιν in eodem significatu.

ἐκβράσματα. πεϱίζέματα. Calidis eruptionibus.] Sic uerti ἐκβράσματα feruẽtibus papulis, περιζέματα. Gliscentibus seu manantibus capitis ulceribus, ἀχῶρας. Atq; hac autoritate ueterum.

IN XI. CAPVT.

πυϱίκαυτα. AMbusta.] Latini πυρίκαυτα ambusta, uel cõbusta, uel exusta, citra ignis uocabulum additum exponunt, Propriè uero signat usta igne, eoq; Paulus primum πυρίκαυτα dixit. Cõbustionem uero ex aqua calente, κατακαύματα ἀφ᾽ ὕδατος. Quauquam & aliæ materiæ sæpe adurant.

Codex castigatur. Oui albumẽ.] Male in cod. nr̃o legiẽ ὠὸν ὅλον, pro ὠὸν λευκὸν. Ita ēt Auicẽna habet, & Dioscorides. Annotauit id Orosc.

Ordei farina.] Simpliciter in Græco codice est κριθαῖς, qđ est ordeis. At significantius ex Auicenna & Serapione ordei farina positum est.

Illitumq; lintheolo.] Male Græcè hebetur ἐμπάστων pro ἐμπλάστων. Id qđ neglexit Oroscius, & Basiliẽsis castigator.

IN

IN XII. CAPVT.

OVum integrum.] Græca ſonant ὠὸν ὁλόκληρον χωρὶς τῶν ὀρόβων, hoc eſt: Ouum integrũ ſine eruis. Quid ſibi uelit, eruis, nõ uideo, cũ nulla ſit ante mentio eruorũ facta. Puto igitur legendum, χωρὶς τῶν ἐρέγμων, hoc eſt, ſine putaminibus. Quãuis ẽt eruũ cæſis cõueniat. Hũc locũ præterijt Oroſcius. Oroſcius.

IN XVII. CAPVT.

MAli punici corticibus uino incoctis, rhu & polẽta.] Galenus eodem ferè lib. 2. ad Glauconẽ habet. Vnde lectionem Pauli corrigendã puto, ut legatur ῥῦτε καὶ ἀλφίτων, pro κηρῦτε καὶ ἀλφίτων. Nam cera hic nihil proficit, ſed ſumac, ut barbarorum more loquar, aſtringendi ui præditum. Oroſcius hunc locũ ſua ſpõte præterijt, & Baſilienſis caſtigator omiſit. Caſtigatur codex. Oroſcius.

IN XVIII. CAPVT.

CAtaplaſmate ex ficis ſiccatis.] Vide librũ Galeni iam citatum. Voco aũt ficus ſiccatas ἰσχάδας: quas etiam Caricas nominare licet. Galenus aũt habet. Nõ autẽ oportet ipſas caricas aſſumere, ſed aquã, in qua illæ decoctæ ĩtabuerint. ἰσχάδες.

Si uoles magis intẽdere.] Hoc eſt, ſi uehemẽtius uoles ſiccare. Nam Galenus pro ἐπιτείνειν habet σφοδρότερον ξηρᾶναι.

Galenus aũt memoriæ.] Lib. 14. Methodi medendi meminit, unde etiam Paulus hæc quaſi mutuatus eſt. Eadem ferè tradit etiam lib. 2. ad Glauconem, & commentario de Tnmoribus præter naturam ubi ad uerbum iſta habeatur.

Qui humorum ex loco in locum decubitu.] Græca lectio nonnihil eſt uiciata, habet enim τοῖς ἀπὸ σκήμματος μάλιστα χρονίσασιν ἀποστήμασιν, pro τοῖς ἐξ ἀποσκήμπατος μάλιστα χρονίσασιν ἀποστήμασιν. Nam una dictio eſt ἀπόσκημμα. Quam Galenus in hunc modũ exponit: ὀνομάζουσι δ᾽ οὕτω τὰς διαθέσεις ἐκείνας, ὅταν χυμοὶ τινες ἐνοχλοῦντες ἑτέρῳ μορίῳ, καταλιπόντες ἐκεῖνο, εἰς ἕτερον μεταστῶσιν. Atq; hic alter modus eſt generationis abſceſſuum. Sit itaq; ἐξ ἀποσκήμματος quod τρόπῳ ἀποσκήμματος, ut ait Galenus. Differunt igitur inter ſe ἀπόστημα, & ἀπόσκημμα, ut apud idoneos autores licet condiſcere. Non aduerterunt noſtri ariſtarchi. Locus caſtigatur. ἀπόσκημμα. Oroſcius.

Porro abſceſſuũ generationẽ.] Græcus codex uiciatus nõnihil ẽ, ubi habet τῆς τῶν ἀποστημάτων γενέσεως, pro τῆς δὲ τῶν ἀποστημάτων γενέσεως, dictio δὲ omiſſa ſñiam poterat cõfundere. Oroſc. & caſtigator Baſiliẽ. quãtũuis oculati nõ annotarũt. Codex deprauatus.

IN XIX. CAPVT.

νεκροῦται. CVm inflammatio neq;.] Inuenies penè eadem in secũdo ad Glauconem libro. Verti autem νεκροῦται membrum emoritur, quod alii barbarè exponunt, mortificatur.

IN XX. CAPVT.

CVm bilis flaua nulli mixta humori.] Hoc est, cũ sincera bilis, nullũ aliũ humorẽ uel pituitã, uel bilẽ atrã, uel sãnguinem coniunctum habens Oribasius lib 14. similia habet.

Codex uiciatus. Porri succi cyathi dimidium.] Viciatus est codex græcus impressus. Nam pro ℞υ.ζ. legendum est ℞υ. ἥμισυ. quod ualet Cyathi dimidiũ. Paulo post, myrtei unciæ sex, in græco erat Γο. 1. S. pro S. hoc est sedecim, pro sex positum. Statim in eadem linea, Vino diluta, græcus codex habet οἴνῳ ἥμισυ, pro οἴνῳ διείς. Nõ multo post, recremẽti plũbi uncia una S. græce erat σκωρίας μολίβδου ὀξυβάφου <. S. pro σκωρίας μολίβδου Γο. 1. S. q̃ loca nec Oroscius, nec Basiliẽsis corrector aduertit.

Oroscius. Basiliẽsis. Circa tedam.] Hoc est circa lignum ad tedam aptatũ, cui lana cum alia quædam pinguedine circumuoluitur, ad flammam alendã, cuiusmodi hodie etiam lucernarnm loco utunt.

Thuris, aluminis scissi.] Hic quoq; diligentiam Basiliensis Correctoris desidero, qui lectionẽ grecã & cõfusam & mutilã reliquerit. Nã habet λίβανου σχιστῆς < ᾱ quod ad uerbũ sonat, thuris scissilis drachma nullo sensu, cũ legendũ sit λιβάνου· σχιστῆς, ἀνά. <·ᾱ. qđ signat thuris, aluminis scissilis, singul. drach distinctione post thuris additã, deinde post σχιστῆς ἀνά.

IN XXI. ET XXII. CAPVT.

ERysipelas.] Multi inter latinos scriptores interpretãtur erysipelas sacrũ ignẽ. Celsus aũt hũc ab illo separat, eoq; malui greca uti dictione q̃ expositione esse obscurus. Vide Galenũ secundo ad Glauconẽ: Aetiũ lib. 14. & Oribasii septimũ.

Abscessorij tumores.] Hoc est q. abscessum representãt. sic uerti ἀποστηματώδεις ὄγκοι quasi dicas apostematici tumores.

Phyma & Phygetlon.] Tubercula sunt tumida. Celsus grecis nominibus quoq; appellat Bubo à loco nempe inguine, cui solet magna ex parta accidere appellationẽ accepit, quanquam etiam alas, & ceruicem interim infestet.

IN XXIIII. CAPVT.

ORibasius] Lib. 7. huius tuberculi mentionem. Pauli autem lectio nonnihil est uiciata habet enim, ἐπικεῖσθαι δὲ αὐτοῦς

αὐτῦς ἀνω κάτω pro ἀνωτάτω. Paulo poſt, τὸ ὑπὸ κάτω pro ὑποκατω ut ſit una dictio. Id qđ Ariſtarchi noſtri omiſerunt.

IN XXV. CAPVT.

CArbunculus.] Sic uerti græcã dictionem ἄνθρακες, id eſt, ad uerbum, Carbones Celſus autem, quem libēter in dictionibus latinis imitor, Carbunculum nominat. Codex im preſſus.

Quod ulcus eſt cruſtaceum.] Habetur in græco εἴπερ εἰσὶν ἐσχαρώδη ἕλκη, quod eſt, ſiquidem ſunt cruſtacea ulcera. Ego autem legendum puto pro εἴπερ, ὅπερ ut referatur ad ἄνθρακες. Sua ſponte præterierunt hoc, Oroſcius, & Gemuſæus.

Depaſcaturq;.] Sic expoſui, μετὰ νομῆς quod eſt cum depaſtione, Senſus eſt, ita carni ſubiectæ affixa eſt, ut eam quoq; depaſcatur. Volui itaq; uerſionis meæ rationem reddere, ne quis ſeuerior cenſor nos à uerbis ipſis diſceſſiſſe clamet.

Circumſcribuntur.] Ad uerbum expoſui περιγράφονται. Signat autem hoc loco circumſcribi, tolli, aboleri. Nam qui carbunculi carnem obſidentur, facile tolluntur, qui partes ſolidas, pertinacius hærent. περιγράφεται.

Vel & ipſum ſimiliter dilutũ.] In Græco codice pro εἰ tu fac ἤ, quod etſi exiguũ ſenſum tñ poterat cõfundere. Neglexerũt Cenſores interpretum.

IN XXI. CAPVT.

CAncer in qualibet.] Hoc caput quaſi ad uerbũ habet Aetius lib 14. Oribaſius ſeptimo. Galenus ſecũdo ad Glauconẽ. Habet aũt lectionẽ deprauatã in exẽplari græco, οἷον ἐστὶ τὸ ἐπίθυμον πλῆθος. Γο.δ᾽. S. quæ ſonãt ad uerbũ, quale eſt epithymũ põdere unciarũ quatuor. At nemo nõ medicinæ peritus intelligit nunquã epithymũ dari tãto põdere Legendum itaq; uenit in hũc modũ, οἷον ἐστὶ τὸ ἐπίθυμον πλῆθος Γ. δ᾽. S. id eſt, quale eſt epithymũ põndere drachmarũ quatuor & S. Nã Dioſcorides, aliiq; eiuſmodi ferè põdus admittũt. Miror Oroſcium tam grauem interpretũ Cenſorem & Gemuſæũ, alioqui in medicinis exhibendis peritum hæc non aduertiſſe. Oroſcius. Codex emendatur. Gemuſæus.

IN XVII. CAPVT.

OEdema laxuſquidã.] Oĩa ex Galeno ad Glauconẽ, 7. Oribaſij 14. Aetii trãſcripta ſunt. dixi aũt indolẽs tumor, hoc eſt doloris expers tumor. Vide ẽt Galenum lib. 14. Methodi.

Affectus qui hominẽ premit.] Lectio Galeni libro iam citato corrupta eſt, habet enim τοῦ κατέχοντος πλήθους, quod Linacer exponit multitudinis, quæ hoĩem premit, cũ legendum Galen. codex emendatur.

sit τῦ κατέχοντος πάθος, hoc est affectus, qui hominē premit.

Ellychnion. Teuerrimum ellychnion.] Ellychnion est quod ex papyro sparta, canabe, aut stupa tortum in lucernis uritur, dixi tenerrimum, hoc est mollissimum, græci ἀταλώτατον.

IN XXX. CAPVT.

διαπήδησις. Per subsultum.] Græce subsultus dicitur, διαπήδησις Galenus lib. 5. Methodi quomodo fiat, exponit in hunc modū. Diapedesis ex tunica quidem ipsa rarefacta, sanguine uero tenuato: interim etiam ex graciliū uasorū adapertū nascit, &c. quando aūt hoc fit, sanguis ueluti subsiliendo ex uasis prodit.

IN XXXI. CAPVT.

ῥῆγμα. Rvptio.] Vnitatis solutio pro particularum natura, nomē claturā sortitur. In osse græcis κάταγμα quasi fractura dicitur, in carnosis musculorū partibus ex distētione perueniēs, ῥῆγμα hoc est ruptura, de qua hic fit mentio. Cum autē filamenta similiter tensa rumpuntur, uulsum. In carne uulnus.

IN XXXII. CAPVT.

Exactos quidē scirrhus.] Vide secundum ad Glauconē. & quartūdecimū Methodi: Vnde hæc omnia fere sunt trāslata, quāquā Oribasius antea & Aetius ea quoq; trāscripserint.

Oroscius, Nota lectionem. A balneo autem in totum.] Oroscius simpliciter uertit à Lauacris uerò continuis abstineant, quod mihi non placet. Nam uidetur Paulus præcipere ut in totum à lauacris abstineant scirrho laborantes, aut si id non fiat, saltem à frequentibus, alioqui dictio συχνῶ ex superfluo fuisset adiecta. Ego itaq; lego ἢ γῦν duabus dictionibus, non ἤγουν ut habetur in exēplaribus Aetius abstinendū præcipit à balneis medicamentosis quæ atramētum sutorium, alumen, aut sulphur resipiant.

IN XXXIII. CAPVT.

Codex emendatur. Nasturcii.] Male in codice græco καρδαμάμυ pro καρδάμου habetur, item σκλύρας pro σκληρῶς. In fine ἀμμωνιακῦ θυμιάματος. < β. Vbi Gemusæus ex codice Ruelli ζ. legit à quo hic non dissentio.

IN XXXVII. CAPVT.

Oroscius. ἄχνη. Qvercus folia applicata ulceribus.] Vide Oribasii librum septimum, ex quo Oroscius græcam lectionem calligādā putat, legēdumq; ἄχνην ἀλεύρου pro ἀράχνην ut sit pollen farinæ, nō aranei telū, quanquā hoc ēt recētibus uulneribus cōglutinandis cōducat. Sed malo cū Oribasio legi ἄχνην.

Anagallis.

Anagallis.] Rursus ex Oribasio, ponendum anagallis, pro ἀνάπαλιν πσιεῖ. Expunge periodum.] Exemplaria Ruellii, & Lascaris ueterem lectionem retinent. Corrigitur lectio.

IN XLV. CAPVT.

Myrrha.] Galenus tertio methodi fusius hæc exponit. Aetius pro myrrha uidetur, legere, myrtus, non omnino male, nam ulceribus conglutinandis, si Dioscoridi credimus, efficax est, præterea astringit, & siccat citra rosionem quod proposito cōducit, facilis erat lapsus σμύρνα ex σμυῤῥίνη, aut μυρτά. Nota.

Ostrearum] Aetius habet, ostreorum crematorum, item in fine habetur singulorum unciæ octo nimirum pro drachmæ octo. Nam antiquum lascari exemplar non Γο. quod est uncia, sed < habet. Oroscius & Gemusæus noluerunt hoc annotare Rursus in sequēti emplastro, cadmiæ drachmæ sex. In græco male habetur Γο. pro < mox sequitur, æris combusti, singulorū drachma, ubi Codex Γο. hoc est unciam habet. Deprauata lectio.

IN XLVIII. CAPVT.

Si inferius spectet.] Galenus secūdo ad Glauconē hæc fere ad uerbū habet, unde ē textus codic.s Pauli impressi corrigendus est, legēdumq;, καταῤῥέοντος δὲ ὄντος αὐτοῦ ubi habet ἀναῤῥέοντος δὲ ὄντος αὐτοῦ, cōtrario nimirū sensu, Galenus aūt dicit κατάντους δ' ὄντος αὐτοῦ. Idem namq; est καταῤῥέοντον, & κάταντες. Omisit Oroscius & Basiliensis corrector. Corrigitur græcus textus.

Etenim in cubito] Sic interpretatus sum ἐν πήχει, quę uox græcis significat eā brachii partē, quæ ad manū tēdit interius ulnā quidā recētiores nomināt ἀγκὼν flexura ipsa recte dr. Veteres sanguinē ex cubito detrahi pcipiētes, hāc intellexerūt. πῆχυς. ἀγκών.

De finibus diruptus] In græco codice est περὶ ῥακώδων κόλπων. Signat aūt ῥακώδης idem quod ῥωγάλεος, καὶ διεῤῥωγως, hoc est fractus & ruptus Venit autē à ῥάκος, quæ uox significat pannū & uestē laceratam. Sicut ῥάκων apud Aristophanē uestem uilem, detritam, & pertusam Hic itaq; ῥακώδης abscissui accommodatur in quo cutis pus congestum integēs, erosa extenuari deteriq; instar pellium detritarum contigit. ῥακώδης. ῥάκος.

Vt neq; admodum sit durum.] Mirum est quàm Oroscius hic memor sui non sit. Antea me reprehenderat, quod dictionē græcā ἀμόλυντον uerterim, manus non inquinans. Hoc aūt loco nō uidet à Paulo emplastrū liquidū intelligi, cū dicit μήτε σκληρὸν, μήτε ἀμόλυντον. Galenus ad Glauconē eadē habet. Oroscius.

IN LIII. CAPVT.

AT scopus crustā generantiū.] Hoc est, eo cōsiliū in crustā generātibus dirigit, ut calefaciāt simul & astringāt. Calx aūt calefacit tantū eoq; non ita cōmode adhibetur. Hæc sunt ex Rufo, petita.

IN LIIII. CAPVT.

νευρότρωτος.

NEruis uulneratis.] Paulus hæc fere ex Galeni tertio secū dum genera mutuatus est, mutato tantum docendi ordine. Aetius lib. 14. Oribasius septimo habet eadem. Cæterum uocat in neruis uulneratos, νευροτρώτους in tēdonibus, τενοντοτρώτους. Curatio autem communis est.

Specillo subunctorio.] Sic reddidi ὑπαλείπτρῳ nimirum à uerbo ὑπαλείφω quod subiungo significat, deriuato.

Maior conuulsionis metus.] Male in codice græco habetur, ὁ μὲν κίνδυνος τοῦ σκεπασθῆναι, pro ὁ μὲν κίνδυνος τοῦ σπασθῆναι. Oroscius & Gemulæus non aduerterunt.

IN LV. CAPVT.

ἀγκύλαι.

ANcylas] Celsus & Scribonius eius discipulus, Contractionem, ligationemq; articulorum interpretantur græcorum dictiones ἀγκύλας, & ἀγκυλώσεις.

IN LVI. CAPVT.

νεῦρα συνδετικά.

NAm colligantes nerui. [Hoc loco intelligit per συνδετικὰ νεῦρα, ipsa ligamenta, quæ ossa colligāt: uocat autem neruos quod eos imitētur. Nā alibi tres species enumerant, alios qui sensum motumq; præbent, alios qui motui tm̄ seruiunt, ut tendines, alios qui osseā cōpagem ligant, uinciuntq;.

IN LVII. CAPVT.

Corrigitur codex impressus.

TRes sunt uniuersæ.] Aetius lib 9. eundē fere docendi ordinem seruat Celsus duorum generū meminit, Latorum quos etiam peiores dicit, & teretum, Græci addunt etiā ascarides. Habetur in Græco codice ἄρθρων pro ἄκρων, hoc est extremorū perfrictione potius quàm articulorū, antea notauerā.

ζωμήρυσις

Cochleari.] Sic exposui ζωμήρυσιν, qđ Grāmatici Græci dicūt instrm̄ esse, quo spuma ab ollis tollit. Quia igitur nullum cōmodius uasculū ad hanc rē inueni, cochleari interpretatus sum.

IN LVIII. CAPVT.

Recentiorum opinio.

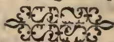
CArnem salsam.] Recētiores medici carnē suillā pinguē, salsamq; uolunt subiici. Aetius pinguedine adempta subdi præcipit. Tu uide quos imitari malis, utrobiq; bona est ratio.

Finis libri quarti Commentariorum.

COMMENTARIORVM IN PAVLVM AEGIN.

LIBER QVINTVS.

CAPVT I.

E uirulentis bestiis.] Hoc libro in multis Dioscoridē Paulus imitatur quanquam Galenus etiam librū de Antidotis conscripserit post eū Oribasius, Aetiusq́;.

IN II. CAPVT.

HOmo adhibēdus est qui uulnus exugat Celsus lib. 5. idem praecipit. Si cucurbitula inquiens nō est, quod tn̄ uix incidere pōt, tū quodlibet simile uas, quod idem possit. Si ne id quidem est, homo adhibendus est, qui uulnus exugat. Graece erat. ἐκμυζησμῷ κεχρῆσθαι, hoc ē exustione uti. ἐκμυζησμός.

Galenus memoriae prodit.] De uipera multis in locis meminit, tum in commentario simplicium medicamētorum, tū ubi antidota, confectionemq́; Theriacae comprehendit.

Aut paliurū.] Codex graecus deprauatus particulam ἢ desiderat Legi debet, ἢ παλιοῦρον, quod etiam Oribasius lib. 8 habet, praeterijt Castigator Basiliensis. Codex castigatur. Castigator Basiliēsis

Desudationes] Graece erat ὑδρωτήρια hoc ē, quae sudores mouēt, ut laconicū, aliq́; id genus modi, ut. s. uenenū ab internis foras inuocent. ὑδρωτήρια.

IN III. CAPVT.

HYdrophobiam.] Celsus hoc morbi genus miserrimum, aquae timorem appellat. Largus aquae hoc est, liquoris metum interpretatur ὑδροφοβίαν. Aquae timor. ὑδροφοβία.

ἀπορία. Sudore & anxietate.] Verti ἀπορίαν anxietatem. Est aũt proprie ἀπορία consilii, aut propositi inopia, incertitudo, ex qua quis nescit, quid potissimum acturus sit. Ruellius uertit ἀπορίαν languorem.

περισαρκίζειν. Carnis præscisio] Græce erat τὸ μὲν περισαρκίζειν. quasi dicas circa carnem sectio, uel circũscriptio. nam interim carnem amputare scalpello conuenit.

IN IIII. CAPVT.

Celsus. LAta manu morsum ferito.] Hac locutione Celsus etiam utitur. Si manus, inquiens, uulneri imponitur, superq; id duobus digitis uerberatur.

πεπυρωμένα δήγματα. Ad seruidos autem iam morsus.] Græca sonant πρὸς δὲ ἤδη πεπυρωμένα τῶν δηγμάτων, hoc est ad morsus quos inflãmatio iam feruida inuasit.

IN V. CAPVT.

Lac ficulneum. ET lac ficulneũ.] Hoc est, liquor ficulneus sic lac papaueris lac laseris aliorumq; cõsimiliũ pro liquore, aut lachryma.

IN VI. CAPVT.

Dioscorides & Paulus uariant hic. SEd leniter rubidus.] Græce habet ἀλλὰ μετρίως μὲν ὑπέρυθρος, quod est, sed mediocriter quidem subrubens. Dioscorides impressus habet pro ὑπέρυθρος, ὑπέρυγρος, hoc est humidus, atq, ita uertit Ruellius. Marcellus autem ὑπέρυθρος, quãquã supra Paulus dixerat. ἐνερευθὴς uide utra placeat lectio.

Et uiridiũ cupressi foliorũ.] Mutilus est codex græcus. Nã desideratẽ dictio φύλλων legẽdumq; uenit χλωρῶν κυπαρίσσου φυλλλων ἢ σφαιρίων. Id Oroscius nõ aduertit nec Gemusæus,

IN VIII. CAPVT.

Particula. PArticula intenditur.] Hic intelligo particulã penem ipsum. Sic etiam apud græcos τὸ πορίον accipitur. Dioscorides ὀρθοτριχίαν huius loco habet, quod est pilorũ erectionẽ.

IN IX. CAPVT.

Confer authores. ATtolliturq;.] Pauli Codex Græcus habet ἐπαίρεται, hoc est attollitur, Dioscorides unde hæc transcripsit, περισήπεται hoc est computrescit, legit. Item Paulus δυσιαθῆ ponit pro δυσίατον, hoc est δύσφορον.

IN XII. CAPVT.

νομή. ALbum ulcus apparet.] hoc est ulcus depascens, quod νομὴ græcis appellatur.

Frigidi madoris.] hoc est corpus frigido sudore perfunditur, mador

tur,mador initium sudoris est.νότις græce dicitur. νοτίς.

IN XIIII. CAPVT.

DE amphisbena.] Hoc animal biceps est,autore Galeno, & utraq; parte ingreditur,unde nomen illi est inditum.

IN XV. CAPVT.

DRyinus.]uide Galenū de Theriaca dictus est à δρῦς,quod in quercuum radicibus uiuat. Dryinus.

Torsiones.] Græca dictio est στρόφοι qui proprie tormina sunt circa umbilicum,omneq; id spaciū quod in anteriore parte ab ore stomachi ad umbilici partes descendit hominem torquens. στροφοί.

IN XVI. CAPVT.

QVi hæmorrhoi ictum.] Hæmorrhus & hæmorrhois suis ipsorum nominibus similem hominibus perniciem adferunt.quippe percussi ab eis, sanguine per os, nares, totoq; corpore effuso intereunt. Hæmorrhus.

Redduntur corpora.] Græcus codex habet ἀραιώματα, hoc est raritatis.Dioscorides quē Paulus sequit̄, σώματα eóq; sic uertendum duxi, quod Oroscius & castigator Basiliensis præterierint.

Et si cicatrix toto corpore.] Sic quoq; legit Aetius,quanquā Marcellus Virgilius aliter legēdum Dioscoride sentiat.

Quem euomentes.] Pauli codex impressus ἐξαυματεῦντες pro ἐξεμεττεῦντες habet. Dioscoridem secutus sum unde Paulus hæc transcripsit: licet sententia non multum uariet.Oroscius non dignatus est annotare. Oroscius.

Aduersus feram præsidia.] Græca sonant πρὸς τὸ θηρίον. Oroscius dum nimis exacte loqui studet, in aliis corrigendis, maxime fallitur. Paulò superius damnauit quendam quod θηρίον bestiam uertisset;semper eam dictionē pro uipera accipi affirmans. Cuius hic contrarium uides. θηρίον. Oroscius.

IN XVII. CAPVT.

NAtricis morsu uulnus factum.] Natrix primum in terra uiuit,& Chersydios appellatur.deinde in aqua, unde hydros dicitur.Similis est pusillæ aspide,præterquam q̄ ceruicē latam non habeat ut aspides. Natrix. Hydros.

IN XVIII. CAPVT.

NAsturcium.] Dioscorides legit καρδαμώμον hoc est cardamomum nō κάρδαμον quod est nasturcium, sequere utrā malis lectionem. Dioscorides & Paulus uariāt.

IN XIX. CAPVT.

Reginam Cleopatram.] Vide Galeni commentarium de Theriaca, ubi historiã ampliter comprehendit, speciesq́: aspidum enumerat. Oroscius putat in fine capitis aliqua ex Dioscoride apponẽda, at ego breuitatis cã omissa existimo.

Oroscius.

IN XXIIII. CAPVT.

Drachmis duabus.] In Aldino exemplari erat Cyatho uno. Basiliẽsis corrector fecit cyathis duobus. Aetius integram lectionem ita habet. Drachmis duabus ex cyatho uno aceti: Sequẽti die drachmis quatuor ex cyathis duobus Tertia die drach. octo ex tribus cyathis. hoc præteriit Oroscius. Lege igitur in græco <.β. μετ᾽ ὄξους ℞υ.ᾱ. τῇ δὲ ἑξῆς <.δ. μετ᾽ ὄξους ℞υ β. τῇ δὲ τρίτῃ <.η̄. μετ᾽ ὄξους ℞υ γ̄.

IN XXVIII. CAPVT.

Historia Mithridatis.

Rex Mithridates] Galenus ea commemorat lib. de Theriaca ad Pisonem, unde Paulus transcripsit.

IN XXXII. CAPVT.

Ficus bridæ, item.] Transposita & peruersa uidetur lectio in Pauli codice impresso Nam Dioscorides unde omnia hæc sumpsit, aliter habet. Fac itaque in hunc modum σῦκα ξηρὰ λαμβάνοντες, καὶ τὸ ἀφέψημα δὲ αὐτῶν σὺν οἴνῳ παρακμάζοντος δὲ τοῦ κάτ᾽ ὀξύτητα κινδύνου ὠφελοῦνται θηβαϊκὰς βαλάνους ἐσθίοντες ἢ λελεασμένας σὺν οἰνομέλιτα ἢ γάλακτι πινόντες, ἢ καὶ ἀπίων ἅπαν τὸ γένος ἐσθιόντες καὶ γάλα γυναικεῖον πινόντες, Ita quoq; nos reddimus. Pauli scriptura ad uerbũ hẽt ut sequẽt σῦκα ξηρὰ λαμβάνοντες, καὶ τὸ ἀφέψημα αὐτῶν σὺν οἴνῳ ἢ γάλακτι πινόντες, ἢ οἰνομέλιτι, καὶ ἀπίων πᾶν γένος ἐσθίοντες, καὶ γάλα γυναικὸς λαμβάνοντες παρακμάζοντος δὲ τοῦ κατὰ τὴν ὀξύτητα κινδύνου. ὠφελοῦνται θηβαϊκὰς βαλάνους ἐσθίοντες λελεασμένας σὺν οἴνῳ hoc est iuuantur, si ficus aridas sumant, earumq; decoctum cum uino aut lacte bibant, aut mulso, ac pirorum omne genus comedant, & lac muliebre assumant, ubi periculum lenius fit & declinat, confert, si glandes thebaicas detritas cum uino edant.

Nota.

IN XXXIII. CAPVT.

Mens impeditur.] Græca habent λαλιᾶς ἐμποδισμός, hoc est loquelæ impedimẽtũ. At Dioscorides unde hæc sumpta sunt διανοίας ἐμποδισμός, id est mentio seu intellectus impedimentũ habet: Ita quoq; Aetius lib. 13. scribit. Quibus

authoribus

authoribus mutādam lectionem putaui, saluo aliorū iudicio.

Et resolutione urget.] Hic quoq; uicium exemplaris grę ci est habet enim καὶ ἐλκύσεως pro ἐκλύσεως, nec hoc annotauit Oroscius.

IN XXXV. CAPVT.

Piscibus uirosis.] Corrige lectionem græcam mutaq; ex, ὅμοια ἰχθυος, βρομώδης. In ὅμοια ἰχθυσί βρομώδεσι. Paulo post, ὕδρεσι δὲ δυσώδη αἵματι μεμιγμένα. Mutila est lectio, quæ sic instaurari debet ὕδρεσι δὲ δυσώδη, καὶ ἐνίοτε δὲ χολώδη ἐνίοτε δὲ αἵματι μεμιγμένα. ut nos uertimus. Oroscius & castigator Basiliensis hæc duo loca deprauata reliquerunt. Nō multo post πελκεδάνε male habetur, pro κινδάμινε.

Lectio grę ca emendatur.

Oroscius. Castigat. Basiliēsis.

IN XLII. CAPVT.

CVm oleo & passo.] Variat lectio Dioscoridis à Paulo impresso habet σὺν ἐλαίῳ καὶ γλυκεῖ, hoc est cū oleo & passo, ubi Paulus σὺν οἴνῳ καὶ γλυκεῖ, quod est cum uino & passo. Aetius tantum ex uino dulci habet, sequere quēcunq; ualet.

Instauratur Pauli lectio ex Dioscorides.

IN XLVI. CAPVT.

PRęsertim in exurgendo.] Hoc est cùm è lectulo leuare se conantur, ut ait Largus. Græca sonant, ἐν τῷ ἐξανίασθαι.

Opobalsami drachma cum uino.] Dioscorides habet cū melle aut lacte. In primo libro etiam opobalsamum ualere contra aconitum tradit, uide an malis cum Dioscoride legere. Ego exemplar sum secutus.

Nota.

IN XLVIII. CAPVT.

TOtum corpus prurire facit.] Græce est κνησμὸς καθ' ὅλον τὸ σῶμα. Dioscorides etiam in hunc modum habet. Largus autem cuius mentionem Galenus subinde facit, pro corpus, habet os in hunc modum. Ephemerum potum protinus quidem os prurire facit, uelut scilla tactum postea etiam adurit, quasi pipere manducato. Hæc te, lector, latere nolui.

Largus.

Nota.

IN LIII. CAPVT.

PHaricum dictum.] Multi scriptores dubitant, simplex ne sit an compositum. Largus ex compluribus componi affirmat.

Nardum syluestrem.] In codice Pauli Gręco deerat ἀγρία. Tu ex Dioscoride restituito Basiliensis castigator omisit.

IN

IN LIIII. CAPVT.

Castigatur textus græcus.

VT uinum dulce cum rosaceo.] Deprauatus est Codex grecus impressus, habet enim γλυκὺν οἶον pro γλυκὺν οἶνον. Omisit Gemusæus.

IN LV. CAPVT.

ATramẽtum sutorium.] Hic quoq; uiciatus est codex græcus, habet enim χάλκε ἄνθος hoc est, flos æris pro χάλκανθον, ut sit atramentum sutorium. Ex Dioscoride castigatum: Basiliensis castigator hoc etiam non aduertit. Largus habet æris flos, sed male opinor

IN LVI. CAPVT.

Impressũ exemplar græcũ corrigitur.

DEntes tincti.] Græcus codex impressus habet ὀδόντες βεβρωμένοι hoc est dentes erosi. Dioscorides ὦ ὀδόντες βεβαμμένοι quod est Dentes tincti. At Aetius legit gingiuæ corrosæ. Secutus sum Dioscoridem. Præteriit Gemusæus.

IN LVII. CAPVT.

LAc potum quod subito ac confarctim fit intus congelatum.] Sic interpretatus sum γάλα ἐμπιτυασθὲν ἀθρόον. Nã si prius coagulatum est quàm fuerit assumptum, non opus habet, ut rursus congeletur: Longe dissentio à Marcello cui ἐμπιτυασθὲν uertendum censet, cui coagulum sit admixtum, cũ Paulus coagulum superbibi cũ aceto præcipiat. Sed ἐμπιτυασθὲν intelligo intus, hoc est in corpore congelatum. Ibi enim aliquando coit in grumos, & densatur, ut respirationem impediat. Vbi igitur lac assumptum repente, ac cumulatim, in corpore coierit, remedia adferenda sunt.

Marcellus.

E cinere lixiua.] Turpiter hic Ruellius Marcellus, aliiq; interpretes lapsi sunt, qui κονίαν πιλοποιητικὴν uerterint, nunc lutum excolatũ, nunc lixiui genus aliquod. Nihil enim aliud est quàm à cinere lixiuium, quo & pilotarii, & alii artifices utuntur. Sicut apud Galenum ὕδωρ πιλοποιητικὸν, quod Largus in eodem medicamẽto dixerat, é cinere lixiuium, ut alias annotauimus.

κονία πιλοποιηκὴ.

ὕδωρ πιλοποιηκόν.

IN LXII. CAPVT.

Castigatur codex græcus.

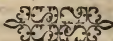
HOrmini semine. Male habetur in codice Græco θερμίνου ἀγρίου pro ὁρμίνε ἀγρίε. neglexit Gemusæus.

FINIS LIBRI QVINTI COMMENTARIORVM.

COMMENTARIORVM IN PAVLVM AEGIN.

LIBER SEXTVS.

CVM humor oculis.] Liber hic sextus curationem tradit, quæ ferramẽtis & manu administratur. Certe difficilis existit, tum ꝙ nemo hæc eo ordine tractarit, tum ꝙ ij unde trãscripsit, non extant. Curabo tamen pro mea fide, ut nihil quod lectorem remorari possit, indiscussum relinquat. *Sextus liber omniũ difficillimus.*

Ferramẽtis nuclei modo rotũdis.] καυτῆρας πυρηνοειδεῖς. Græce dicuntur πυρῆνες, extrema specillorum siue acuta, siue caua, siue rotunda. Hoc autem loco, rotunda ut ustio commodius administretur, aliqui nuclearia uocant instrumenta. Celsus tenuibus, retusisq; ferramentis ait lib. 7. de oculorum humoribus reprimendis sermonẽ faciens. *πυρῆνες.* *Tenuia, retusaq; ferramenta.*

At in elephantiasi.] Paulus hoc lib 4. iam docuerat, nempe multos qui ne in totũ insanabiles fierent, ex capitis ustione seruatos. *Vstio capitis.*

IN III. CAPVT.

HYdrocephalon.] Celsus lib. 4. Inuenitur genus quod longum potest esse, ubi humor cutem inflat eaq; intumescit, & prementi digito cedit ὑδροκέφαλον Græci appellant. *Hydrocephalon.*

In ociosam inutilemq; mutato substantiã.] Oroscius omnia grammaticorũ Lexica introspexit ut me in dictione Græca ἀργὴν, tanquam male eam interpretatum reprehenderet, ac tandem Budęum nostrum in commentariis in Gręcã linguam consulens, ἀργεῖν, inuenit significare, contrariũ ei quod elabora- *Oroscius. ἀεργός.*

elaboratum,confectum,concoctumq; est,eoq; exponendum hic censuit ἀργὴν,crudam,non attendẽs,quo modo in re medica crudum dicatur. Nam sanguis nunquam dicitur, post absolutam sanguificationis terminum crudus fieri, sed mordax, acris,crudum uero aut semicoctum succum, sangninem muta ri,aut sanguinem minus elaboratum, ac crudũ adhuc in perfectum degenerari. Gal.enim lib.de sanitate tuenda quarto cõ coctionem ponit crudorum,uel etiam semicoctorum humorum eductionem acrium. Ar sanguis non consistit citra concoctionis terminum. Et si adhuc in uenis etiã illis capitis semicoctus ac crudus existeret,tamen non diceretur extra uasa elapsus,in crudam mutari substãtiam,sed putridam potius ac peregrinam Qui enim extra instrumenta sua elapsus est, nõ potest non corrumpi. Crudus autem fieri,non item. Quare Oroscius hunc laborem castigandi,non alio quàm calumniæ studio sumpsisse uidetur,ipse maxime corripiendus.

Crudum.

κεκυρτωμένος. Puluino sublimi.] εἰς ὕψον κεκυρτωμένος, hoc est, in sublime eleuatus,quemadmodum puluini in superficie tument, gibbero extante.

Oroscius. Et quia paucis particulis subiectus] Oroscius coniungit hic sequentia cum prioribus. Græca sic habent δι᾽ ὀλίγου σώματος ὑποπεπτων κατὰ τὴν ἐπέρεισιν τῶν δακτύλων. At clausula hæc posterior κατὰ τὴν ἐπέρεισιν segreganda est à priori, connectendaq; sequentibus,in hunc modum, κατὰ τὴν ἐπέρεισιν τῶν δακτύλων ῥαδίως ὑπείκων.

Lineis incidere. Duabus utemur lineis.] Hoc est duas diuisiones moliemur. Celsus ubiq; loquitur eodem modo,ut lib. 7. Reperti in Græcia sunt qui nouem lineis cutem eapitis inciderent. Itẽ Reperti sunt qui à capite recte eas lineas ad tempora diducerent. Græce est δυσὶ κεχρήμεθα διαιρέσεσι.

IN V. CAPVT.

Aut etiam acutus]Fluxiones in oculos nunc longæ,nunc breues eueniunt,pro humorum in illos decumbentium ratione particula εἰ in Græco codice male pro ἢ posita est, nec Oroscio,nec Gemusæo aduertente.

Aut etiam ceruix deligata sit.] Vt scilicet magis conspiciãtur. Nam Celsus lib. 7. de eadem re tractans,frequens curatio est,uenas in temporibus adurere: quæ fere quidem in eiusmodi malo

dū malo tument, ſed tamen ut inflentur, magiſq; ſe oſtendāt, ceruix ante modice deliganda eſt.

Membranam detrahemus.] Codex Græcus uiciatus eſt, ut qui υφ' ἐν habeat pro ὑμένα. omiſit Oroſcius, aliiq; caſtigatores. In fine capitis ἀφυλωτικοῖς uertit cruſtam inducentibus, cum dicendum eſſet, cicatricem inducentibus.

IN VI. CAPVT.

HYpoſpatiſmo.] Anonymus quidam Græcus inquit, hypoſpatiſmus itaq; tribus fit ſuper frontē diuiſionibus poſt latiore ſpecillo quod ſpatonulam uocant, per corpora quæ interiacent, tranſmiſſo. Hypoſpatiſmus quaſi ſpatæ tranſmiſſis.

Exilem ſpatam.] Hoc eſt gladiola modo latam Græco uocat Paulus ὑποσπαθιστῆρα. Paulo poſt σπάθιον, quaſi dicas ſpatulam. Hac autem dictione uſus ſum non quidem latina, ſed medicis cognita. ὑπωσπάθιτηρ. πτῆγμα.

Panniculumq; implicitum] Græci πτῦγμα & πτυγμάτιον appellant. Galenus in commentariis de Chirurgia.

IN VII. CAPVT.

PEriſcyphiſmus.] Citatus ſupra Græcus author, memorię prodit periſcyphiſmus eſt, cum tranſuerſis lineis coronæ modo frons ſecatur.

Penicillis] Sic reddidi σφηνίσκους, quæ linamenta dicuntur cunei modo intorta. Vnde quidam reddunt cuneolos ex linamentis. σφηνίσκος.

IN VIII. CAPVT.

DE ſututa]. Titulus capitis habet περὶ ἀναῤῥαφῆς quæ dictio deriuata eſt à ῥάφη & ἀνα Sicut inferius caput facit de καταῤῥαφῆς hoc eſt de ſutura ſinferioris palpebræ à κάτω & ῥάφη. ἀναῤῥαφή. καταῤῥαφή.

Græci appellant διστιχίασιν. Celſus eleganter lib 7. hanc dictionem interpretatur, Modo ſub ordine naturali pilorum alius ordo ſubcreſcit. Quo authore ego quoq; uerti, cum naturali pilorū ordini, alii præter naturam pili ſuccreſcūt, nihil tamen ex Pauli ſnīa commutaui. Græce ſonāt in huius modū ἡ καλουμένη διστιχίασις ἐστὶ μὲν ἔκφυσις παρὰ φύσιν τριχῶν, εἰς τὸν κατὰ φύσιν στίχον τῶν βλεφάρων προσγινομένη τριχῶν.

Interim in phalangoſi.] Phalangoſis eſt cū pilorum ſubnaſcentium duplex, triplexúe acies uel in ſuperiore, uel in inferiore palpebra prouenit. φαλάγγωσις.

Cuſpide

πυρῆν. σμήλης.

Cuſpide ſpecilli.] Græce eſt πυρῆνι σμήλης. At intelligendum uenit apud Græcos πυρῆνα nunc pro cuſpide accipi, nūc pro extremo quidem capi, ſed cauo, unde aliquid infundi pōt. Itē rotūdo, nucleoq́; ſpecilli. Hic igitur ſpecilii cuſpide palpebra in rugas, plicasq́, aut ſinum coacta quod κολπώσαντες ſignificat, inuertitur. Dixi autem in rugas coacta, pro inuoluta ... cuſpidem.

κροκινὸν διὰ ῥόδων

... croceno diarhodon.] Sic appellat̃ collyrion apud Paulum 7. lib. quod ex roſis inſcribit̃, adiecto croco in Græco codice κροκινοῦ habetur pro κροκινῶ. Neglexit Oroſcius.

Et ueluti lacte inſu.] Gręce eſt ὡς γάλακτι ἐγχύτω. Oroſcius uoluit inſtillato dici, quaſi uero non etiam infundi dicātur in oculum medicamēta. Celſ. Quicquid inſpergitur, auerſo ſpecillo infundi debet.

IN IX. CAPVT.

Oroſcius. Vrina impuberis.

VRina pueri impubis] Oroſcius diligens aliorū iudex. ἀφροδίσιου uult à me exponi, uenerem non experti. At ego Plinium ſecutus dixi impubis. Ante pubertatem enim uenerem exercere nequeunt pueri. Hermolaus aliiq́; docti uiri eo quo ego modo ſunt interpretati. Simili calumnia in ſequente capite utitur, reprehendens ἱκανὸν uerti amplam notandā magnam, ſufficientem, dicendum autem putans, idoneam contra Grammaticorum ſuorū quibus adhęret pertinaciter, opinionem. Item in Aldino exemplari habebatur, δεῖ γὰρ, ubi ipſe οὗ relatiue legendū cenſet, at ego ex Ruellii exemplari & ſenſū ſine οἱ in hunc modum corrigendum codicem dico δεῖ γὰρ αὐτὴν τὴν ὕλην, &c. In 11. cap. pro δυστυχίαν, facito δυστιχίαν.

Oroſcius.

Oroſcius. caſtigatur.

IN XII. CAPVT.

DE ectropio.] Inferioris palpebrę uitium eſt, quod parum ſurſum attollitur, ſed pendet & hiat neq; poteſt cum ſuperiore committi, ut ait Celſus.

Ectropiū.

Ectropion oboritur.] Vide librum ſeptimum Aetii. Inuertuntur palpebrę nonnunquam exulceratione pręcedente & carne ipſarum adaucta: nonnunquam ex duriore cicatrice.

Auerſum ſpecillum. Ita expoſui autoribus Celſo & Scribonio, ut etiā antea annotauerim. At Gręci τῶν κυαθίσκων τῆς μήλης uidentur ſępe cōfundere. Nunc pro cauo, & ad fundendum apto ſpecilli extremo, nunc pro acuto & in cuſpidē abeunte accipitur, ut hoc in loco. Celſus etiam lib. 5. Quicquid, inquit,

Celſus.

inquit, inſpergitur, auerſo ſpecillo infundi debet. Item libro ſeptimo, nam quod paruulum eſt, ſuper inguem in aluum uel digito, uel auerſo ſpecillo repellendum eſt. Iterum uulnus digitis, uel aduerſo ſpecillo diducendũ eſt, ut torquentibus exitus detur: ijsque effuſis tũ diutius pura urina deſcendat. Scribonius compoſitione 227. Ac quarto die auriſcalpio auerſo, quam partem κυαθισκὸν græci uocant ſenſim tentare, mouere abalienatũ oportet, quo celerius excidant hæmorrhoides.

IN XIII. CAPVT.

ANabrochiſmum græce dictũ.] Nulla eſt apud latinos dictio, quæ anabrochiſmum ſignificat. Deriuaturq; à βρόχη, & ἀνὰ, quaſi illaq; ationem dicas. pili autem anſulis ex filo factis comprehenſi euelluntur, ut non ſit quod Oroſcius damnet, pilorum euulſionẽ à me dictã, quæ per filũ adminiſtratur.

Auriſcalpio.] Græce eſt. μηλωτις, quod deductũ eſt à μήλη hoc eſt ſpecillum, & ὠς, ὠτὸς, auris proprie enim auribus deſtinatum eſt. Dicitur etiam μηλώτρος. μήλωτις. μηλώτρις

Specillum quod utroque extremo in cuſpidem.] alein codice Græco babetur διαπύρινον pro διπύρηνον. Quòd inſtrumentum eſt duplici cuſpide præditum. Nam πυρῆνα extremum, ac ſummam cuſpidem, ſeu nucleum, ſeu capitulum exponunt. Oroſcius reliquit codicem deprauatum, ſicut etiam Baſilienſis Caſtigator.

IN XIIII. CAPVT.

PAlpebræ cuti præter naturam.] Codex deprauatus græcus τῶ βλεφάρου δέρματι κατὰ φύσιν habet, pro παρὰ φύσιν. Notauit Oroſcius. πτερύγιον:

Collectionem quandam.] Ita expoſui, συναγωγὴν τινα τῆς ὑδατίδος, hoc eſt congregantes aliquo modo hydatidem intra digitos.

IN XVIII. CAPVT.

PTerigion.] Celſus libro ſeptimo ita ſcriptum reliquit. Vnguis uero quod πτέρυγιον græce uocant, eſt membranula neruoſa oriens ab angulo, quæ nonnunquam ad pupillam quoque perueniet, eique officit &c. Hunc ego imitatus, dixit unguem oculorum.

Hamulo modice inflexo.] Græce eſt, ἀγκιστρῷ μικροκαμπεῖ. Celſus eleganter dixit hamulum paulum mucrone intus recuruato, alibi, hamulos intus recuruato.

IN XIX. CAPVT

Staphyloma. κύρτωσις. μετεωρισμός.

STaphyloma est.] Celsus nomen staphylomatis probe exponit libro septimo. In ipso autem, inquiens, oculo, nonnunquam summa attollitur tunica, siue ruptis intus membranis aliquibus, siue luxatis, & similis figura acino fit, unde id staphyloma græci uocant. Itaque κύρτωσις recte exponitur eleuatio. Nam alius quidam græcus dixit μετεωρισμός.

IN XX. CAPVT.

ὑπόπυοι.

DE purulentis Galeni uerba] Græce purulẽti ὑπόπυοι dicuntur, cum scilicet totum oculi orbem, aut eius dimidiũ pus occupat. Historiam apud Galenum habes in Methodi medicatoriæ libro quartodecimo.

Oroscius.

Nisi quis admodum diligenter.] In codice impresso græce habetur, εἰ μὴ παιν τις ἀκρῶς. Deprauatæ nimirum pro εἰ μὴ πανὺ τὶς ἀκριβῶς. Oroscius & Gemusæus ceu exiguum præterierunt.

IN XXI. CAPVT.

ὑπόχυμα.

SVffio.] Latini interpretantur ὑπόχυματα, suffusionem. Barbari Cataractam. Alibi Celsus enim ὑπόχυσιν nominat.

Oroscius.

Lanam oui luteo cum rosaceo.] Hunc locum Græce ita habemus ἔριον λεκύθῳ ὠοῦ σὺν ῥοδίνῳ δεδευμένον, quem Oroscius male & imprudenter uertit, Imponemus oui luteum rosaceo exceptum, deligatumque.

IN XXII. CAPVT.

ET si ad malas, subluuies.] Hoc est si ad genus humoris impetus deciderit. Paulus dixit, καὶ εἰ πρὸς μῆλον ὑποπίπται ἡ ὑποφορά.

Phacomeli. τηλόμελι σιδωτόν.

Ab ustione lenticula melle adiecto.] In Aldino exemplari habebatur omphacomeli, cuius descriptionem habes septimo Pauli inter potiones dulces. At hic nihil proficit. Sed phacomeli, legendum, quod est lenticula melle addito, ut superius τηλόμελι fœnugræcum melle adiecto, item malicorio ex σιδιωτῷ reddidimus, à σίδια deriuatum.

IN XXIII. CAPVT

HIc affectus à prima.] Celsus septimo penè eadem habet: Solet inquiens tamen tumere, uel à prima natali die protinus, uel postea facta exulceratione, deinde per cicatricem aure repleta, ut foramen in ea nullum sit, eoque audiendi usu careat;

careat,&c. Græci uocant πόρους ἀτρήτους. In titulo male per tota ἀτρίτους impressum est. ἀτρητοι.

Postea accidit.] Hoc est, post natalem diem accidit hoc uitium, si præcesserit exulceratio.

IN XXIIII. CAPVT.

AVriculario specillo.] Sic exposui μηλωτίδα, quod aliquando etiā pro simplici specillo accipitur, ut in sequentibus interpretor.

Violenta capitis concussione, aure super circulum.] Celsus libro sexto ex Hippocrate inquit, Tabula quoque colloca tur media inhærens capitibus utrinque pendentibus, superq; ea homo deligatur in latus uersus, cuius auris eo modo laborat: Sic ut extra tabulā emineat. Tunc malleo caput tabulæ qđ à pedib⁹ est, ferit, atq; ita cōcussa aure, id qđ inest, excidit. Celsus.

Iam uero Calamo, græce] est διὰ καλαμίδος. Sic enim aqua potest elici, exugendo. καλάμις.

IN XXV. CAPVT.

POlypus.] De hoc lib.3. comprehensum est, uocat autem hic molliores, dictione græce ψαφαρωτέρους, quan dicas teneriores fragilioresque.

Spatula.] Celsus etiam hac dictione utitur lib.7. de Polypo. Ergo, inquiens, hunc ferramento acuto in modum spathe facto, resoluere ab osse oportet. Spatula.

Manubriolo ipsius.] Græce est τῷ κυαθισκῷ αὐτοῦ, quod superius exposui auersam specilli partem. Celsus autem uidetur manubriolum capere pro aduersa specilli parte, ut libro 7. de Chalzio. Dein scapelli manubriolo diducenda ab integris partibus sunt, &c. quanquam etiam dicat eodem libro, Aduerso scalpello subsecare magna cum moderatione. κυαθισκός.

Duplici cuspide præditi] Male rursus in codice græco διαπυρίνων impressum est, pro διπύρηνου, nec hoc emendauit Oroscius Gemusæus. Oroscius.

IN XXXVII. CAPVT.

ANtheron puluerem.] Libro septimo Pauli compositionem Antheri habes comprehensam. Dicitur autem ἀνθηρὸν, quod rosarum flores inter alia recipiat. Puluis Antheros.

IN XXX. CAPVT.

TOnsillæ.] Latinos in hoc uitio peculiariter significando uerborum inopia laborare testatur. Si quidem per tonsillas & partē corporis, & morbū exponere cogimur. Græci aūt Paristhmia. ἀντιάδες.

 distinctum

distinctum partem παρίσθμια, affectū ἀντιάδας appellant.

Deuorationi spirationiq; negotium,] Græce est δυσχερείαν τε παρέχοιτα τῇ τε καταπόσει, καὶ τῷ πνεύματι, quod est ad uerbū, difficilē usum deuorationi, & spiritui exhibētes.

Quantum licet] Hoc est quoad possumus, ἐφ' ἴσον δυνάμεθα. Auic lib. 3. Trahuntur ad exteriora quantū est possibile.

IN XXXI. CAPVT.

Gurgulio.] Eadem fere Galenus libro sexto de compositione medicamentorū s̄m locos habet, Carnosa (inquiens) ut nos uertimus quædā particula in summa oris parte suspensa apparet, si quis toto ore plurimum aperto linguā deprimat hæc inquam caruncula duobus nominibus à ueteribus græcis nominatur Gargareon, & Cion hoc est Gorgulio & Columna. His posterius medici prope omnes non ita, sed cronida quod est columellam ipsam nominant. Nam eorum qui staphylen, hoc est uuam uocitant, satius est nō meminisse. Non enim particulam, sed unum aliquem ipsius affectum, Staphylen hoc est uuam appellamus, &c.

Gargareon. Cion. Gargulio. Columella

Tenues aūt oblongæ.] Celsus partē ipsam contra græcorū opinionē, uuam appellat lib. 7. uua inquiens, si cum inflāmatione descēdit, &c. Paulo post quasi uerba Pauli recenset in hunc modū. Si uerò inflāmatio quidē nulla est, nihilominus autem ea ultra modum à pituita deducta est, & est tenuis, acuta alba, præcidi debet. Itē q; si ima, lucida, & crassa, summa tenuis est.

Vua.

IN XXXII. CAPVT.

Quomodo aspera arteria] Caput est περὶ λαρυγγοτομίας. Superius annotaui quid ὁ λάρυγξ apud græcos medicos sit, quid ὁ φάρυγξ & ἡ φάρυγξ. Hic dico τὸν λάρυγγα & φάρυγγα pro aspera arteria usurpari & inter se confundi, si cur etiam βρόγχον Gale. eodem modo utitur lib. 2. de placitis Hippocratis & Platonis magis autem ὁ λάρυγξ pro summa parte arteriæ, ὁ φάρυγξ pro tota ipsa ponitur. Verba Galeni sunt. τὸ μὲν γὰρ τῆς τραχείας ἀρτηρίας ἥνπερ δὴ καὶ φάρυγγα προσαγορεύομεν, &c. Paulo superius. πληττομένη γὰρ ὑπὸ τῶν κατὰ τὸν λάρυγγα χόνδρων, οἷον ὑπὸ πλήκτρων τινῶν ἡ ἐκφύσησις ἀντὶ φωνὴ γίνεται, &c. Iam eodem in loco ἡ φάρυγξ, nisi uicium sit codicis, pro ἡ φάρυγξ usurpatur, in hanc sententiam. οὐδ' οὐδὲν ἄλλο ἔχουσι λέγειν, ἡ δὲ ὅτι πλησίον ἐστὶν ἡ καρδία τῆς φάρυγγος διὰ τοῦτο ἐξ ἐκείνης ἄρχεσθαι τὴν φωνήν, &c.

Larynx. Pharynx.

IN XXXIIII. CAPVT.

ANo proximos.] Codices nostri deprauati erāt, δάκτυλου habentes, pro δακτυλίῳ ubi non parum debet Oroscius exemplari suo. Paulo post fac διάτρησιν ex διάτρισιν.

Implicitum aliquod in longitudinem.] Sic interpretatur λημνισκὸν. Celsus lib. 7. cap. 28. Intus inquiens, & implicitum in longitudinem linamentū (λημνισκὸν graeci uocant) in aceto tinctum demittere. In codice graeco est διασυρτον distinctim, quasi duae dictiones sint, impressum, quod legēdū est δι᾽ ἀσυρτὸν, quod pertrahi possit & implicari. λημνισκὸς

Fomentum & medicamen.] In exemplari graeco habetur τὴν αὐτὴν ἐμβροχὴν μοτοφιλακίον φάρμακον, pro quo legêdū censeo τὴν αὐτὴν ἐμβροχὴν, καὶ μοτοφυλάκιον φάρμακον. Nā antea uino & oleo, aut aqua & oleo aspergi uolebat, inde me dicamē in lintheolis illitū accommodari. Capitur autem eodem fere sensu, quo ἔμμοτον, primum non annotauit Oroscius, nec Gemusaeus. Oroscius. μοτοφυλάκιον

IN XXXV. CAPVT.

IN Ceruice] superstitiosi quidam doctores, pro in ceruice, censent dicendum, in collo, quod ἐν τραχήλῳ graece dicitur. At Celsus fere ubiq; ceruicem pro collo, ut libro quinto de strumis agens in hunc modum, nascuntur maxime ceruice, sed etiam in alis, & inguinibus, & in lateribus. τράχιλος

Arteriae quas Carotidas appellant.] Hae arteriae in dextra sinistraque circa gutrur sursum procedentes ultra aures feruntur, quae nomen inde sortitae sunt, quod ntesae, aut alterationem quandam expertae Caron inducunt, quemadmodū musculi καρωτίδες apud Hippocratem de articulis. Cartides. Musculi. καρωτίδες

Nerui recurrētes.] Hi sunt nerui sextae coiugationis cerebri, qui iuxta carotidas arterias deorsum feruntur, communi utrinque uelamento, & in Anatome plenius condisces. Nerui recurrentes.

IN XXXVII. CAPVT.

ARteria aperte.] Galenus libello de tumoribus praeter naturam hūc in modum habet. ἀρτηρίας δ᾽ ἀναστομωθείσης, τὸ πάθος ἀνεύρισμα καλεῖται. γίγνεται δὲ καὶ τρωθείσης αὐτῆς, ἐπειδὰν εἰς ὅλην μὲν ἀφίκηται τὸ προσκείμενον αὐτῇ δέρμα δὲ μένει τῆς ἀρτηρίας ἕλκος, μήτε συμφυείσης, μήτε συνουλωθείσης, μήτε σαρκὶ φραχθείσης: διαγινώσκεται δὲ τα τοιαῦτα παθήματα τῷ σφυγμῷ τῶν ἐργαζομένων ἀρτηριῶν, ἀλλα και θλιβο-

μένων ἀφανίζεται πᾶς ὄγκος παλινδρομέσης εἰς τὰς ἀρτηρίας τῆς ἐργαζομένης αὐτον ἐσίας. Ex quo sentencia, addendum in Paulo superius est ἕλκος, legendumque μένει δὲ τῆς ἀρτηρίας ἕλκος, non μένει δὲ τὸ τῆς ἀρτηρίας, &c. Hæc non annotauit Oroscius, uel Gemusæus.

Tumor omnis euanescit.] Codex græcus habet πᾶς δ' ὄγκος pro πᾶς ὄγκος. nec hoc aduerterunt Aristarchi nostri.

IN XXXVIII. CAPVT.

βρογχοκήλη
Gutturosi.

GRandis in ceruice & rotundus.] Celsus lib. 7. inquit, At in ceruice inter cutẽ, & asperã arteriam tumor increscit, βρογχοκήλην. græci uocãt, &c. Qui hoc uitio laborãt gutturosi apud latinos nominãtur.

IN XXXIX. CAPVT.

συστροφή.

GAnglion.] Verti ganglion est nerui in modum concretio quod græce est συστροφὴ νεύρου. Nã indurãtur nerui, contorquenturq; ac in nodosam affectionẽ coeũt. συστρέφεσθαι signat inspissari, coire, indurescere.

IN XL CAPVT.

COpia uero ipsius] Vide Galeni commentarium de plenitudine: ubi copiam utramque fusissime exponit.

Ordo uenarum in mittendo sanguine.

At in capitis morbis.] Galenus libro de anatomicis tractationibus quarto in eandem fere sententiã habet. In iis qui infra iugulum afficiuntur, siquidẽ sanguinẽ detrahere oportet, principium locum præsidii ratione uena possidet: quæ cubiti flexũ accedit ẽm quæ ad cubitũ ipsum defertur. Tertiũ communis, quartum quæ ab humeraria ad flexũ cubiti pergit, postremũ humeraria ipsa. In illis autẽ quos supra iugulum morbus infestat, contra, humeraria primum, quæ inde ad cubiti flexum porrigitur secundum, tertium communis, quartum quæ ab interiori parte flexum adit, quintum, quæ cubitum ipsum.

IN XLI. CAPVT.

Leuis cucurbitula.

LEuis itaq; Cucurbi tula.] Dicitur leuis cucurbitula, quæ sine scarificatu, & flamma imponitur. uide Galenum in libello de hirudinibus, reuulsione, cucurbitula, scarificatu.

Genera cucurbitularum.

Alii cucurbitulis usi sunt uitreis.] Celsus duo genera cucurbitularũ ponit æneum, & corneũ quanquã ex aliis quoque materiæ generibus fieri doceat. ac si cætera defecerunt calculus quoque pultarius oris cõpressioris ei rei cõmode aptatur.

IN XLII. CAPVT.

HIppocrates.] Libro de Articulis de ala mentionem fecit, non autem certe altius ferrum adigi præcipit, quod

nerui,

nerui, uenæ,& arteriæ subsint, quæ calorem istum ex ferramento tolerare nequeunt. IN XLIIII. CAPVT.

Conuenit igitur.] Græcus codex plane peregrinā habet lectio nē,quid enim sibi uult aristolochiæ mentionē facere,uti ferramento crustę excitandæ sunt. Habet autē in hunc modum. δεῖ οὖν τῆς μακρᾶς ἀριστολοχίας τὴν ῥίζαν ἐλαίῳ δεύσαντας ἐντίθεναι αὐτῆς πεπυρακτωμένας τὰς ἐσχάρας. hoc est conuenit igitur longe ar stolochiæ radicis oleo imbuta imponere ipsis crustas ignitas. Mihi autem legendū uidetur δεῖ οὖν αὐτοῖς καυτηρίοις πεπυρακτωμένοις τὰς ἐσχάρας ἐγχεῖσθαι,ut nos uertim⁹.Neglexerūt locū Orosci⁹& Basiliēsis castigator.

IN XLV. CAPVT.

Galenus solam administrationem.] Libro quartodecimo Methodi hæc ad uerbum inuenies.

IN XLVII. CAPVT.

Vomica laborat. Græce est ἀφιστάμενον quasi dicas,abscedens. Celsus de ustione iecoris agens, dicit si uerò iecur uomica laborat,eadem facienda sunt,quæ in cæteris interioribus suppurationib. quidā etiā contra id scalpello aperiunt,ipsam uomicā adurunt. Vomica in pectore. Ascites.

IN L. CAPVT.

Qvo ueluti in utrem aqua colligitur.] Hoc est,si ascites hydrops est. Nam ἀσκὸς utrem signat. Auicenna administrationem ex Paulo sumpsit. Ascites.

Imum abdomen adusq; tenuem.] Sic redidi ὑπογάστριον, quod ad uerbū sonat imū uentrē. Sed abdomen imum ex Celso sumpsi,nam exterior uētris pars est,abdomen.forte ἐπιγάστριον legendū est, ut in sequentibus, χαλκοῦν καλαμίσκον διάτε τῆς τοῦ ἐπιγαστρίου,καὶ τῆς τοῦ περιτοναίου διαιρέσεως καθιέμεν.

IN LII. CAPVT.

Qvomodo peritonæi.] Hoc caput ex sexto medendi Methodi libro sumptum est, uerum in codice græco, mirum quam mutilū & deprauatum. Oroscius aūt,& Basiliensis castigator non aduerterunt,in erratis interpretū occupati.

Quare etiam remedium.] Lege in codice græco ὥστε καὶ ἡ ἴασις ἐν τῷ θερμῆναι.

Mox expressa calefacere.] fac ἐκθερμῆναι τοῦτο τὸ ἔντερον.

Quæ græci Syringotoma.] muta in τὰ καλούμενα ὀρθὰ συριγγότομα. Figura autem laboranti. Adde in græco dictionem hoc pacto ἐπιτήδειον δὲ σχῆμα τῷ κάμνοντι.

Cum in superioribus deorsum.] Deest in græco, πρὸς δὲ τοῖς ἄνω, κατάῤῥοπον.

Quoad totum exacte persuatur.] Deest aliquid. Legendum enim ἄχριπερ ἂν ὅλον ἀκριβῶς ῥαφῇ.

In per reliquum abdomen] Fac ex διαπείρειν τὸ ἕτερον ἐπιγάστριον hoc, διαπείρειν τὸ ἕτερον ἐπιγάστριον.

Deinde ab hoc rursus.] Hic multa desiderantur plane necessaria quæ superioribus adiiciantur, ne quis cōpendii causa ab ipso Paulo prætermissa censeat. Sic igitur ex Geleno instaurari debēt. εἶτ' αὖθις ἀπὸ τούτου πάλιν ἀρξαμένους συῤῥάπτειν αὐτῷ τῷ ἀντικειμένῳ περιτοναίῳ. κἄπειτα διεκβάλλειν διὰ τοῦ πλησίον δέρματος. ἐκεῖθεν δ' ἂν πάλιν εἴσω διείρειν, συῤῥάπτοντας αὐτὸ τῷ ἀντικειμένῳ περιτοναίῳ διεκβάλλοντας τε διὰ τοῦ πλησίον δέρματος, εἶτα, &c.

Pari modo si proxime oras.] Legendum est οὕτω δὲ καὶ τὸ μὲν ἐχχυτάτω.

Id autem fiet in eum modum] Fac ἔσαι δὲ τοῦτο κατὰ τὸν δὲ τὸν τρόπον. Quid enim sibi uult ἔσω δὲ τοῦτο κάτω. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον Vbi hic tua diligentia Oroscie?

IN LIX. CAPVT.

καθέτην SVmpto igitur Cathetiro.] hoc instrumentum à demittendo dictum est. nam per id aliquis liquor in uesicam demittitur à κατὰ & ἵημι. Est autem rectus sypho, ut ait Gal.

IN LX. CAPVT.

LIgaminibus sex processuū.] Hoc est sex appendiculorum ἑξασκελεῖς enim ad uerbum sonat, sex crurum. à geometris petita dictio est, qui figuras quasdā ἑξασκελεῖς nominant.

ἐπικόπος Super lapidem qui excidendis subiicitur.] Græce est κἄπειτα διέλωμεν κάτω τὸν λίθον κατ' ἐπίκοπου αὐτοῦ τοῦ λίθου hoc est deinde diuidemus infra calculū super ipsum lapidē qu

Nota. incidendis subiicitur. At uitiū exemplaris esse puto, ponendumq; pro τὸν λίθον, quod est calculū, τὸν καυλὸν hoc est co-

ἑξασκελεῖς lem. uerū Aetius & alii ueteres, sectionē in cole non infra ad suturā, uerū supra fieri præcipiūt sed κάτω. Sunt qui intelligāt super lapidē ipsum qui inciditur.

IN LXI. CAPVT.

TVnica erythroides.] Duæ sunt testiculorum tunicæ, dar-

Dartos. tos, & erythroides. Hic autem male habetur in Græco

Erythroides. ἐλυτροειδὴς pro ἐρυθροειδὴς. Paulo post inuenies ἐρυθρὸν pro ἐρυθροειδῆ positum. Gæmuseus locū iā citatū reliquit uitiatū.

IN

IN LXII. CAPVT.

HVmoris ociosi in particulis scrotum impli.] In græco est ἀργὸν ὑγρὸν συλλεγόμενον περὶ τὸ μέρος τῶν τὸν ὄσχεον διὰ πλεκόντων σωμάτων, quod ad uerbum sonat. Oroscius humor collectus circa partem corporum scrotum implicantiũ. Mihi uisa est superior translatio manifestius. hoc te meminisse ueluti. Cæterum commune ramicum nomen est, Hernia ut ait Celsus: unde Herniosi appellantur.

IN LXIII. CAPVT. Hernia.

RAcosin.] Ita appellant græci ῥάκος quod uile detritumq; linamẽtum, ut superius annotatum est. Cum itaq; laxior cutis scroti & ueluti lacera pendet, rhacosia uocant. Rhacosis.

Quod incidendis subiicitur.] Græce est κατ' ἐπικόπου σανίδος, quasi dicas super asserem, super quem aliquid inciditur. Superius de calculosis dixerat, κατ' ἐπικόπου τοῦ λίθου. Nõnulli calculum ipsum qui inciditur, exponunt, uerum in sequẽtibus dictio ἐπικόπος inotescet magis. ἐπικόπου.

IN LXXII. CAPVT.

PEssarium aliquo cicatricem inducente unctum.] πριαπισκὸν reddidi pessarium, nam illud nihil aliud est quã penicillum, pudendi uirilis figuram repræsentans. Superius autem habetur, spiculo quod græci διόπτραν appellant, à perspiciendo, Nam hoc instrumento triplici crure prædito, naturalibus dilatatis, latentes in utero morbi cõspiciuntur modum uero aptandi instrumenti uocant διοπτρισμόν. πριαπισκός. διόπτρα.

IN LXXIII. CAPVT.

SPeculi tridente.] Sic exposui τοῦ τῆς διόπτρας λωτοῦ. Cum enim speculum tria habeat crura, aut columnulas, aut dentes, inuicem iunctos, sed qui diduci possint, non plane abhorrere uisum est à sensu, si tridentem speculi dicerem. Nã quid sibi λωτὸς apud græcos aliud uelit, nescire me fateor. Bernardus felicianus, qui mihi in Pauli sexto uertendo successit, græcam dictionem reliquit, Loton inquiens speculi. λωτός. Lotos.

IN LXXIIII. CAPVT.

COntractum.] Male in græco codice est συνηγμένων pro συνηγμένην Paulo post λελεπτυσμένην, pro λελεπτυσμένῃ, rursus, postea indicem digitum unctum, λελεπισμένον habetur pro λελιπασμένον quæ omnia Oroscius neglexit.

Hydrocephalon fit, hoc est aquam in capite.] Hoc est ferè Hydrocephalon.

quod

quod Celsus dicit, solet etiam euenire ut infans humore distendatur, ex eoq; profluat fœdi odoris sanies.

IN LXXV. CAPVT.

MAnu siquidem sinistra calida, inunctaq;.] Græce est, τὴν γὰρ χεῖρα τὴν ἀριστερὰν θερμὴν καὶ λελιπισμένην. fac λελιπασμένην à λιπαίνω. Et hoc reliquerunt aristarchi.

IN LXXVII. CAPVT.

SI oblique, specillo duplici cuspide.] male in codice Græco habetur, διαπυρίνω pro διπυρήνῳ.

Caulis modo porrecton.] Græce est ἀποκαυλισθὲν, hoc notat caulium modo transuersim fractum.

IN LXXVIII. CAPVT.

Fistulæ.

ANi fistulæ latentes.] Fistulæ ani aliæ tortuosæ, aliæ multiplices, aliæ transuersæ, aliæ simplices habentur.

Vel specillo per fistulam.] Rursus male in græco διαπυρίνῳ pro διπυρήνῳ habetur.

διαστολεὺς διόπτριον

Instrumento quod ad sedem.] Vocatur hoc διαστολεὺς διόπτριον quasi dicas distendens speculum, uerum propriè dicitur διόπτριον de utero. Potest autem accommodari etiam sedi, cum latentes in ea morbi sint.

IN LXXXIIII. CAPVT.

DE extremarum partium præcisione.] Sic uocatur græcis ἀκρωτηριασμὸς. Celsus lib. 7. de Gangræna inquit, Gãgrænam inquiens, inter ungues, alasq;, aut inguina nasci, & si quãdo medicamenta uincũtur, membrum præcidi oportere, alio loco mihi dictum est.

ἀκρωτηριασμόν.

Ex causa exterius adueniente.] Græce est ἐκ προκαταρκτικῆς αἰτίας, quasi dicas præincipiente aut primaria causa, ut προηγουμένως de intentiore causa dicitur.

IN LXXXV. CAPVT.

POllicibus.] In græco est τοῖς πρὸς μεγάλοις δακτύλοις, hoc est ad uerbum in manus digitis magnis. Quia uero pollex quasi maximus oĩum est, uerti pollicibus, Celsũ imitat⁹.

IN LXXXVI. CAPVT.

VT sanie excreta, secta hæc.] Codex græcus tãtum habet, ἵνα ἐκκριθέντος, ubi addendum est ἰχῶρος, legẽdumq; ἵνα ἐκκριθέντος ἰχῶρος quod Oroscius & Basiliensis corrector nõ annotarunt.

At in rectũ superne deorsum.] Hic quoq; mutila est lectio

exemplaris græci. Habet enim εἰ δὲ κατ' ἰθὺ ποιήσαις τομὴν ἐκ τῶν ἄνωθεν εἰς τὸ καλούμενον ὑποσάρκωμα γίνεται τῆς, &c ubi legendum est, εἰ δὲ κατ' ἰθὺ ποιήσαις τομὴν ἐκ τῶν ἄνωθεν εἰς τὸ κάτω, τὸ καλούμενον ὑπερσάρκωμα γίνεται, τῆς, &c. Istud quoque Aristarchi nostri neglexerunt.

IN LXXXVIII. CAPVT.

TElis extrahendis.] Telum uocatur, quicquid manu iaci mitiue in aliquem potest, unde quod græcos βέλος à βάλλω quod est iaceo dictum est. βέλος

Hastilia.] Sic exposui ἄτρακτα Galenus in exegesi Hippocratis inquit ἄτρακτον οὐ μόνον τὸν εἰς ἱερουργὸν χρήσιμον, ἀλλὰ καὶ τὸ ξύλον βέλους, hoc est attracto non modo ad sacrificium utilē, sed & sagittæ lignum significat. Alibi appellat τὸ ἐπίθεμα, nempe id quod imponitur Ego ut obtēperarē Oroscio hastile di*i, q̄ quā interpretatio mea satis erat manifesta. ἄτρακτος

Belulcum.] Celsus lib 7. hoc ferramētum ad Authorem Dioclem refert. Est autem lamina uel ferrea; uel ænea etiam ab altero capite, duos utrinq; deorsum conuersos uncos habet, ab altero duplicata lateribus, leuiterq; extrema in eā partem inclinata quæ perforata est. βελουλκός

Succus ex uentriculo.] Hoc est Chylus, quæ uox licet græca sit, medicis tamen non est incognita. Est autem proprie Chylus, succus ex alimento in uentriculo prima concoctione factus, nec proprie succus latine dicitur, quia uero aliam dictionem non habemus, ea utendum fuit. χυλός

Lamina quæ membranam custodiat.] uocatur græcis inde μηνιγγοφύλαξ. Celsus ut alias annotaui lib. 8. exponit in hunc modum. Lamina ęnea est, firma, paulum resima, ab exteriore parte leuis quæ demissa est, ut exterior pars eius cerebro proprior sit, subinde ei subiicitur, quod scalpro discutiendū est, &c. Sequenti capite rursus ait, subiicienda lamina est, q̄ custodē eius mēbranæ esse proposui, & super eā quicquid spinosum est, & intus eminet excidendū est, forte non male ἐπικόπος dici potest. μηνιγγοφύλαξ ἐπικόπος

IN XC. CAPVT.

VSque ad laminam secundam] Græce erat ἄχρι τῆς διπλόης Recentiores, iiq; barbari dicunt ad caluariæ tabulaturam, alii usq; ad duplicationem. διπλόη

Mirum in modū Galeno cōmendatur] Vide librum sextum Galeni Methodi medēdi, ubi de fracturis caluariæ agit.

Chœnicion.] Celſus interpretatur modiolũ q͂d ita deſcribit lib.8 cap 3. Modiolus ferramentum cõcauũ, teres, eſt imis oris ſerratũ per quod mediũ clauus ipſe quoq; interiore orbe cinctus demittitur.

χοινίκιον
Modiolus.

IN XCII. CAPVT.

TEnui & ſorbili cibo.] Celſus lib.8. in quo Hippocratẽ magna ex parte ſequitur, habet. Deinde die tertio humidũ cibũ, quod Paulus dixit λέπταις, καὶ ῥοφηματώδεις τροφαῖς.

Celſus.

Maxilla intra tres potiſſimũ ſeptimanas.] Huic ſñia Celſus aſtipulatur. ferè uero intra quartum decimũ & unũ & uigeſimum diem ſaneſcunt, maxilla, malæ, iugulum, pectus, latus, os ſcapulorũ, coſtæ, ſpina coxarũ, os tali, calx, manus planta.

Fracturarũ differẽtiæ

Quod ſi fractura per tranſuerſum.] Fracturarum differentiæ quinq; ſunt, prima quæ fit ſchidacedon, altera cauledon. Tertia raphanidon, quarta ſycyedon, poſtremo alphitedon, prima aſſulatim quaſi per rectitudinem, ſecunda per tráſuerſum, tertia in raphani modum per fiſſuras, quarta cucumeris modo, quinta in minutiſſimas partes ut farina efficitur.

IN XCIII. CAPVT.

LAmina quæ à tuendis]Græce erat μηνιγγοφύλακος ἡ ἐτέρου ἐκκοπέως. Adhibetur ẽt lamina quàm in cerebri membranis uſurpamus, aliis quibuſdam excidendis: ut corium, uel aſſer, uel maſſa plumbea æneaq;. Puto autem legendum ἐπικόπου pro ἐκκόπεως. Nam ſuperius ἐκκόπεων facta iam erat mentio Præterea ſubiungitur, dictioni μηνιγγοφύλακος. In ſequenti capite Græce habetur προτυπῦται pro προσπυπῦται. quæ omnia Oroſcius & Corrector Baſilienſis neglexerunt.

IN XCIX. CAPVT.

MAnubrii ligonis.] in Græco codice male habetur οἷον συλίον, pro οἷον σπελεὸς ꝙ Oroſcius & Gemuſæus præterierunt. Exponit autem Galenus, rationem adminiſtrationis huius commẽtario ſecundo in librum Hippocratis de fracturis.

In medio membro.] Græca ſonant, ἐν μέσῳ τῷ κώλῳ frequentius uertunt τὰ κῶλα artus. Celſus autem lib.8. uidetur etiam in articulis enumerãdis, dictione, membri, uti primum in hac ſententia Si breuius adhuc membrum eſt, & oſſa loco ſuo non ſunt. Item donec id membrũ cõfirmetur, de humeris, brachiis, cruribus, feminibus, digitiſq; cõfractis uerba faciens.

κῶλα
Artus.
Membra.

IN CVII. CAPVT.

ADaptamus uero oſſa uecte] Hoc eſt in locum ſuum commode

mode restituimus. Cæterum μοχλίσκον quod à μοχλὸς descẽdit, uestem reddidimus uide Hippo. lib. de fracturis, ubi habet, σιδήρια χρὴ ποιέεσθαι ἐς τοῦτον τὸν τρόπον ὅνπερ ἔχουσιν οἱ μοχλοὶ οἷς οἱ λάτυποι τρέονται, τὸ μέντοι πλατύτερον, τὸ δ᾽ ἔτι στενότερον, &c. μοχλισκός.

Membris coniugalibus.] Dicuntur membra coniugalia, cum duo inuicem iungantur, ut in cubito duo ossa, in tibia itẽ duo. Rursus aiuga, quæ sola sunt, nulli consimili iuncta, ut brachium, femur, aliaq; id genus. Apud Galenum in anatomicis φλὲψ ἄζυγος de uena, quæ ex paribus thoracem intercurrentibus, sola absq; pari relinquitur, mentionem faciens. Membra coniugalia Membra aiuga.

Vt in litera χ.] Græce est κατὰ τὸν χιεσμένον, male pro χιεσμὸν, ut in sequentibus etiam habetur. Est autem χιεσμὸς, imitatio literæ χ.

Linamento illitum.] Idem μοτοφύλαξ & ἐμμοτὸν apud græcos est, prius quã in lintheolo seruatum significat: alterũ in lintheolo illitum. μοτόφυλαξ, ἐμμοτόν.

IN CXI CAPVT.

Differentias.] Celsus ita scriptum reliquit. Mouentur autem ea sedibus suis duobus modis. Nam modo quę iũcta sunt inter se dehiscunt: ut cũ latum scapularũ os ab humero recedit, & in brachio radius à cubito & in crure, tibia à sura. Interdũ saltu, calcis os à talo. Modo articuli suis sedibus excidũt, &c. primũ παράρθρημα dicere poteris: alteru ἐξάρθρημα. παράρθρημα. ἐξάρθρημα.

Vsq; ad superficiem.] In græco legitur μεχρὶ τῆς ὀσφυὸς male nimirum pro μεχρὶ τῆς ὀσφύος. neglexerunt locũ Oroscius, & Gemusæus.

IN CXII. CAPVT.

De maxilla,] apud Græcos γένυς cum uoce κάτω significat maxillam, cum uoce ἄνω, malas. quanquam barbari maxillam inferiorem & superiorem appellent. Græci etiam dictione γνάθος in eodem significatu utuntur.

Σχᾶται.] Galenum commentario secũdo in librum Hippocratis, de articulis exponit quid sibi uelit σχᾶται. in hunc modum ὥστε τὸ σχᾶσθαι μυῶν καὶ νεύρων ἐστὶ πάθος ἄνευ ἀρθρήματος. ὁποῖον δ᾽ ἐστί τι τὸ πάθος τοῦτ᾽ ἐστί, δῆλον μὲν κἀκ τοῦ φάναι παραλλαγάς. hoc est, quare σχᾶσθαι musculorũ & neruorum affectus est citra articulamentum. Qualis autem affectus hic sit, constat quidem ex eo quod dicit, peruersiones. σχᾶται.

Maxillam

Maxillam cõmittũt.] Hippocrates legit συμβάλλουσι τὰς κάτω γνάθους. codex impressus Pauli dictionẽ κάτω nõ habet. Tu lectionẽ corrigito secundũ Hippocratem, ex quo hæc ad uerbum sumpsit Omisit Oroscius, & Castigator Basiliensis.

Sin autem utraq; maxilla] Græca sonant, ἢν δὲ ἀμφότεραι αἱ γνάθοι. Hoc est si maxilla utraq; parte luxata fuerit nõ ut recentiores interpretantur, maxilla inferior, & superior, quæ malæ rectius dicendæ sunt. Galenus orationem Hippocratis, unde hæc sunt transcripta, in eum modum interpretatur, ἐν ταύτῃ τῇ ῥήσει δόξει γνάθους ὀνομάζειν οὐ τὴν γένυν ὅλως, ἀλλ' ἑκάτερον τῶν μερῶν, καθ' ἃ πλατύνεται αὐτὴ δόξει δὲ καὶ τὰ κάτω πέρατα καθ' ἃ γυμνὸν καὶ ἄσαρκον τὸ ὀστοῦν ὀνομάζειν γένυας, &c. Quæ ita exponere possis. In hac oratione uidetur γνάθους non absolute maxillam appellare, sed utrãq; partem, in quibus ipsa dilatescit, uidetur etiam ima extrema ĩ quibus os nudum & ex carne est, maxillas nominare.

Interpretatio Hippocr.

Secundum horum directam aciem.] Pauli codex græcus habet κατὰ τάξιν, forte καθ' ἶξιν & ut Gal. dicit καθ' εὐθυωρίαν, ut scilicet dentes primores in maxilla, primoribus in malis, Canini caninis, molares molaribus respondeant. Hippocratis uerba hæc sunt, τὸ δὲ ἀτραβὲς μάλιστ' ἂν γνοίης τοῖσιν ὀρίοισι τῶν ὀδόντων τῶν τε ἄνω καὶ τῶν κάτω καθ' ἶξιν. Nõ annotauit Oroscius, nec Gemusæus correxit.

Oroscius, καθ' ἶξιν.

Nam musculi hi dum alterantur, & præter naturam intenduntur, carum inducunt] Græca ita sonant. καρώδεες οἱ μύες οὗτοι καὶ ἐντεινόμενοι παρὰ φύσιν. Galenus locum exponens commentario supra citato inquit, utrunq;, & alteratio. & musculorum tensio carum potest efficere. Nam tensio hæc fit, filamentis quæ prius erant laxa, nunc omnibus secundum rectam lineam extensis Alteratio, dum calefacti, aut refrigerati, aut humectati, præter modum fuerint, aut inflammatione, aut erysipelas fuerint experti.

καρώδεες οἱ μύες Quomodo caros.

Hic igitur decimo die potissimum moriuntur.] Mutilus est codex Græcus Pauli. habet enim οὗτοι θνήσκουσι καὶ μάλιστα. pro quo legendum est, οὗτοι οὖν θνήσκουσι δεκαταῖοι μάλιστα, ut habet Hippo. lib de articulis. Gal. ibidem exponit dictionem μάλιστα pro ἐπὶ τὸ πολὺ, quod est plurimum, magna ex parte, & ut nos diximus. potissimum. Oroscius & Gemusæus locum prætererunt.

IN

IN CXIIII. CAPVT.

PRocessus ancoræ similis.] Est hic processus interiore in parte exiguus,acutusq; anchoræ modo,qui etiam ab aliis κορακοειδὴς dicitur,quod extrema ipsius pars,ita corniculæ rostrum exterius inclinat.

Musculi bicipitis,] Vide Galenum de usu particularũ, & de Anatomicis tractationibus. Est aũt ex colli musculis anterioribus,qui in duplici capite ligaměta fortia obtinet, unũ ex processu anchorali,alterũ ex elata supficie scapularũ ceruicis.

Ipsumq; humeri fastigium] Quidam anatomici scapularum cũ iugulo cõpactionem Græce nominãt ἀκρώμιον quasi dicas summum humerum,alii tertium os esse prædicãt, quod in ipsis tantum hominibus deprehenditur,ubi igitur in Græco codice habetur ἀκρωμίον, ego reddidi summum humerũ, aut humeri fastigium.

Lignum quod Græci hyperon.] Lignum est pistilli modo factum,unde etiam nomen habet, frequens apud Hippocratem de articulis. Hyperon.

Atq; hoc in scalæ gradu.] Celsus lib.8. de humero luxato Paulo consentit,sic (inquiens) brachium deligatum super scalæ gallinariæ gradũ traiicitur,ita alte,ut consistere homo ipse non possit.Hippocrates hãc restitutionem per scalæ gradum separat ab ea quæ fit per hyperium,estq; apud illum, quintus restituendi modus,quanquam in sexto modo, scalæ etiam faciat mentionem. Scala gallinaria.

Ambe.] Ad uerbum transcripsit ex Hippocrate, & Celsus Hippocratem lib.8.quasi expressit in hunc modum. At si uastius corpus,neruiue robustiores sunt,necessaria est spathula lignea,& quæ crassitudinem duorum digitorum habet,& longitudine ab ala ad digitos perueniat. In qua summa capitulũ est rotundum & leniter cauum,ut recipere particulam aliquã ex capite humeri possit. Ambe. Celsus imitatur Hippocr.

Panniculo circundatũ.] Celsus idem aliis uerbis exponit. Eoq; spatha fascia inuoluta,quo neruis tactu lædat, ad alam à brachio dirigitur.

IN CXV. CAPVT.

SAni cubiti inspectio.] Methodus hæc est quam Hippo.lib. de medicina exponit,quamq; Galenus similitudinis,& dissimilitudinis.Optime enim affecta pars cognoscit, si cũ sana conferatur. Codex autem Græcus male habet πλῆκσις pro πάθησις. Methodus similitudinis,& dissimilitudinis.

πάθησις. Quid enim sibi uult, ἡ τοῦ ὑγιαίνοντος ἀγκῶνος ἐλέγχει πάθησις, hoc est sani cubiti affectus arguit, quomodo id quod sanum est, simul affectum est? Melius igitur mea sententia πάθησις quod est disciplina. ego dixi inspectio. Aristarchi nostri non aduerterunt.

IN SEQVENS.

APpellaui Brachiale eam uincturam, qua brachium cũ extrema manu committitur. Celsus palmam nominare uidetur in octauo. Græci dicunt καρπὸν.

IN CVIII. CAPVT.

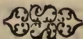
VErtebræ spinæ.] Hoc caput Paulus magna parte ex Hippocrate transcripsit. Auicẽna autem quasi ad uerbum ex Paulo transtulit. In hoc discrepamus, ubi ego sculpturã uerti, ille foueam habet, ubi ego asserem, ille tabulam.

IN CVIII. CAPVT

INtenso autem affecto Crure] Mutilus est codex Græcus impressus uel Basileæ, uel Venetiis id quod etiam ex Auicenna manifeste constat. Habet autem codex in hunc modũ: ἐντεταμένου τοῦ πεπονθότος ὑπὸ τῶν ἑτέρων ὡς δύο δακτύλους. nimirum pro ἐντεταμένου δὲ τοῦ πεπονθότος σκέλους πλέον τοῦ ἑτέρου ὡς δύο δάκτυλους. quod miror Oroscium ex suo castigato exemplari non aduertisse.

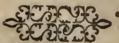
Comprehendens qua crassissimum.] Hic etiam male in Græco legitur κατὰ τὸ βράχυτατον, pro τα τὴ πάσχυτατιον. Id etiam omiserunt Oroscius & Gemusæus. Ex superioribus lectio poterat corrigi, nisi in aliorum erratis nimium fuissent oculati.

FINIS LIBRI SEXTI COMMENTARIORVM.

COMMENTARIORVM IN PAVLVM AEGIN. LIBER SEPTIMVS.

IBER hic ſeptimus Pauli de ſimplici & compoſita medicina, partim ex Galeno, partim ex Dioſcoride partim etiam ex Oribaſio, tranſcriptus eſt, ordines Galenus præcipue, uires & deſcriptionem Dioſcorides, cõpoſitionem medicamentorum Oribaſius tradidit, quanquam hic quoq; à Galeno & aliis miſturarũ rationẽ acceperit. In codice Græco habetur ἐκνεκροῖ hoc eſt ad uerbũ emortuũ reddit, nos diximus ſenſũ aufert. Oroſcius maledicit legendũ νάρκοι. cũ potius quadraret ἐκνάρκοι, qđ eſt eneruat. Oroſcius.

IN II. CAPVT.

MOderatum ſane medicamentũ.] Galenus ſm genera inquit, medicamentũ affectioni cui adhibetur, potentia reſpondere oportet. Cæterum hic ordines quatuor enumerat, quos Græci τάξεις καὶ ἀποστάσεις nominat. Galenus etiam ἀριθμοὺς hoc eſt numeros appellat, nos ordines, interualla, abſceſſus, & gradus appellamus. ταξεῖς. ἀποστασεῖς

Vt iam ſenſu priuent.] Grçce eſt, ὡς ἤδη νεκροῦν, quaſi dicas, ut iam mortificent, hoc enim frigida uehemẽter, in mem bris efficiunt, ut emoriantur, ſenſuque priuentur. In ſumma nihil aliud eſt ἐκνεκροῦν quàm uita & ſenſu priuare. ἐκνεκροῦν.

Poterat Oroſcius ex hoc loco, ſuperiorem lectionem ſatis caſtigatam deprehendere, uerum calumniandi animus eò illũ prouexit, ut bene dicta etiam deteriora faciat.

IN III. CAPVT.

Agallochum.] Aetius lignum hoc describens, à similitudine quadam coloris Aloes, Xilaleon nominauit. Hunc secuti recentiores quidam non dubitarunt Lignum aloes, appellare. In sumatra nuper à Lusitanis inuenta, magna copia esse fertur. Ad odorem gentes hæ utuntur. Nam si in manu lignum hoc retineatur. optimum spirat odorem.

Lignum aloes.

Flaccidum est superfl.] Gale. πλάδον interpretatur περίτην ὑγλότητα. Cum itaq; humiditate ea stomachus est irriguus, flaccescit, resoluiturque. Hæc dixi, ut intelligas, Lector, uersionis meæ rationem.

πλάδος

Anchusæ quatuor.] Ex Galeno trāscripsit: quāquā & Dioscorides fere omnia habeat. Verum Galenus & Paulus in hoc à Dioscoride dissentiunt, quod onochelon uiperarum morsibus conuenire dicant, forma cataplasmatis adhibitam, ad alligatum, & comestam his uerbis, καταπλασσομένη τε περίαπτομένη, καὶ ἐσθιομένη. Dioscorides de foliis ἐσθιόμενα. καὶ πινόμενα, καὶ περιαπτόμενα.

Polytrichum. Callitrichum. Trichomanes.

Adianthum.] Adianthū & Polytrichon idē sunt, Callitrichum, & Trichomanes etiam idem. Duæ igitur species tantū sunt nō quatuor, ut officinæ putant. Vna herba est adianthos in duas partes separata, una proprie adianthū dicitur, de qua Dioscorides priuatim in uno capite tractat, foliis magis albis coriandro similibus & longioribus. Altera pars sequenti capite explicatur, diciturq; Trichomanes, foliis filicis tenuibus, nigrioribus primo, & breuioribus hæc proprie uocatur Callitrichon. Pharmacopolæ in duobus communi uocabulo capilli ueneris utuntur.

Capilli Veneris.

Athera] Ex Dioscoride sumptum, uerū clausula hęc apud illum non adest, ἀπὸ σίτου quod est è frumento. nec apud Galenum, nec Oribasium inuenitur.

Aegilops] Auene secundū genus. Primū βρόμος dicitur.

Acatia.] Veterum acatiam non habemus. utimur autem quadam ex fractu pruni syluestris facta. uerum recte aliquis utetur loco acaciæ ueteris, rhu obsoniorum, quod sumach uocant officinæ, ut quidam eruditus annotauit.

Quid loco acatie ueræ summi possit.

Acanthus.] Si Dioscoridis acanthū, & nostrā Branchā ursinā cōferas, idē plane esse intelliges. Verg. dixit, mollis acantib.

Brancha ursina.

Acinos] Ex Dioscoride tātū hoc transcriptū est, ubi φύγετλον

λον interpretatus sum panum, & ἐρισυπέλατα sacros ignes. Acorus ueterum.

Acoron] Acorus ueterum, Galanga nostra est: noster autem acorus species glandioli.

Amaracus.] Paulus & Galenus duo capita de amaraco & & sampsucho faciunt: easdemq; uires utriq; attribuunt. ac si autores conferas idẽ plane sunt. Amaracus aũt magis apud cyprum celebratus, sampsuchus in tota Græcia præterea amaracus paulo erit odoratior, quam hodie apud Gallos maioranã gentilẽ dicunt quęq; magis humi serpit. Sampsuchus erectior minusq; odoratus. Dioscorides etiã diuersa fecit capita de unguẽto amaracino & sampsuchino, qđ alterũ ex nobiliori maiorana in Cypro & cyzicenis, alternm per totã græciã fieret. Galeni aũt Amaracus est, quã hodie Matricariã nominamus. Amaracus Sampsuchus. 1.

Amaranthus.] Nota herba est apud Gallos, uocãt eã passeuelutum, quod coloris gratia sericum coccineum uincat. annotauit Ruellius. Matricaria. Amaranthus.

Ambrosia.] Frequẽs reperiť in gallia inter exiles & madidas segetes qua messores se coronãt Vinosa herba rusticis dĩ, alijs uinosa ruta, qđ folio rutã, & odore uinũ imiteť. Quã officinæ ambrosiã nõiant, polemoniũ antiquorũ ẽ, nõ amorosia. Ambrosia. Polemonium.

Ampeloprasum.] Exulcerat. Gręcus codex habet κακοῖ. at ego legendũ ex Gal. censeo ἑλκοῖ. quod castigator Basiliensis dissimulat me annotasse priorem Oroscius neglexit.

Anemonæ omnes.] Hoc est oẽs satiuæ species. Duo n. genera tm̃ habentur. Satiuũ, & syluestre. Satiuũ nos papauer rubrũ appellamus, eoq; utimur in triticis nascente. ueteres aũt nunquã papaueris nõĩe uocarũt. Germani clapperrosen, galli passe fleur. Ipsa nomenclatura à uẽto sumpta est, qđ eo flãte, flos ipsius aperiať. Erratica nũcupať gallis coquerelles, primo uere crescit flore purpureo, mulierculæ hac noua tingũt. Oroscius. Duo genera. Anemonę.

Lac in mammas suggerũt.] Ex Gal hæc omnia sunt transcripta. Verum in illo ἀνασπῶσι quasi dicas, sursum in mammas adducunt. In Paulo autem & Dioscoride κατασπῶσι. ἀνασπῶσι

Aparine.] Addendum in codice græco particula, τι, nam sententia imperfecta est, si tantũ legas ἔχει δὲ καὶ λεπτομερές. fac igitur ἔχει δὲ καίτι λεπτομερές. Hoc Oroscius & Castigator Basiliensis annotasse debuerunt, uel exemplari adiecisse.

Aristolochia] Duab. tm̃ specieb. in officinis utimur, Lõga & Rotũda. Sarmẽtacea negligiť, unguẽtis alioquin utilissima

Lappa. Maior. Minor. Arction prosopitis.] Herba est, quam officinæ uocant Lappam maiorem. Alterum arction uirbasco simile, Lappam minorem appellant.

Armeniacum.] Hoc est lapis armenius apud Diosc. lib. 5.

Arnabo. Arnabo.] Idem est, quod Serapio uocat Zurumbet, Cassiæ fistulę, & cubebis uiribus respondens.

Anthemilia. Archemisia.] Duplex, monoclones, & polyclones, matricaria species illius est, per unum & plures ramos distinctæ. Nam & hæc plures habet ramos.

Baccara. Asarum] Vulgus Baccharam appellat. Germani Hasel uurtz. Galli, Racabarant.

Fuligo] In græco est κατάγματα. Sic etiã habet Dioscorides. Nescio cur Oroscius τραύματα legendũ censeat, cũ ipsę quoq; fracturæ ossium ad cicatricẽ uenire dicantur. siquidẽ raro sine ulcere carnis, fractura accidat, nec κατάγματα solũ de Oroscius. capitis fracturis dicitur, ut putat Oroscius, sed omniũ mẽbrorum quod intellexisset Oroscius si Hippocratis librum de fracturis legisset.

Aspalthus.] Vero aspaltho in officinis caremus. Possumus Mumia. autem ipsa Munia loco ipsius uti. Nã in Syria pauperes mortui bitumine implentur, uenduntur q; postea. Diuites autem myrrha, aloe, croco, balsamo, aliisque id genus conduntur.

Asphodelus] Pharmacopolæ, aphrodilorum uocant.

Atriplex.] In græco codice uidetur addendum ταχέως. Nam διὸ καὶ κατὰ γαστέρα διεξέρχεται, quod est, quare etiam per uentrem transit, imperfecta est sententia, & communis cũ aliis omnibus. Nam per uentrem uniuersa quidẽ transeunt, alia uero cito, quæ ταχύπορα, alia tarde, quæ βραδύπορα dicuntur. Legendum igitur cum Galeno διὸ καὶ κατὰ γαστέρα διεξέρχεται ταχέως. non aduerterunt nostri Aristarchi.

Vngula caballina. Bechion.] Officinæ uocant ungulam caballinam.

Borago. Buglossum. Buglossum.] Dioscorides & antiquorum Buglossum est, quam hodie boraginem uocamus. Ei uero quam buglossam appellant officinæ, respondet ueterum Cirsion dictũ. Itaque buglossum duplex erit, alterũ minus, diceturq; nostra uulgaris borago, alterũ mai⁹, qđ Cirsiõ apud ueteres dici monuimus.

Sabina] Duplex est, altera Cupresso similis, altera tarmarici Germani seuerbaum, Galli sauinier appellant.

Corallina. Muscus marinus: Officinæ Corallinam uocant. In grecia ad uermes

ad uermes puerorũ quasi præsentanæo remedio utuntur. Imo etiã purgare dicĩt, etiã uim astringentẽ ueteres ei ascripserũt.

Lemnium miniũ] Celsus miniũ uertit μίλτον. Manardus corrigit Barbarũ, quod minium dixerit, non rubricam, ipse cul pandus. Cæterũ officinæ uocant Terram Sigillatam, quã mul tis annis fictitiam, imo etiam hodie uendunt, rubricã quandã ex terra sigillata & bolo armeno mixtam exhibentes. ueram nunc Venetiis ex Lemno allatam habes: quæ ibi in collæ quo dam fuluo colore nascitur. olim Dianæ sigillo eam imprime bant, unde etiam sphragis dicitur. nunc Turcico insignita est. Minium.

Terra armenia.] Hactenus globulos quosdã in medio im pressos ex Germania allatos pro bolo armeno officinæ uendi derũt, uerus aũt bolus armenus est, terra illa sigillatã turcicis literis, si supremã & inferiorẽ partẽ auferas. nam cũ in Turcia imprimunt, adiiciunt sabulũ albũ, ut melius signũ recipiat.

Senecta anguis.] Hoc est exuuiũ, qđ uerno tẽpore deponũt.

Nuclei acinorũ uuę.] Gręcus codex deprauatus est, qui habet ψυχρὰ hoc est frigidi, pro στρυφνὰ quod est acerbi. Dioscorides dixit στυπτικὰ hoc est astringẽtes. Oroscius omisit. Gemusæus inuitus cõcedit ita legendũ, dissimulãs me id antea annotasse.

Gingidiũ.] Paulus siccare dicit ordine tertio: Galenus, κατὰ τὴν δευτέραν ἀπόστασιν, hoc est secundo ordine uel abscessu. Nota.

Pollen farinaceus.] Tritici intelligendũ est.

Tedę.] Teda proprie dicta, à græcis δᾴς & δᾴδιον uocatur sui generis arbor in Illirico est, redundantior humore quàm reliquæ parcior liquidiorq; quàm picea, flammis & lumini sa crorum quoq; grata. Improprie tedus appellamus, tum piceæ satiuæ partes imas tum alia quoq; ligna, quæ flamma olei uel picis illitu concepta faculæ modo lucent. Teda.

Daucos.] Vero dauco caremus, qui in Creta nascitur, No ster daucus in officinis est species pastinacæ syluestris. Cum autem easdem uires habeant, nil refert hoc loco dauci uti.

Dictamnus.] Hanc non habemus. In Creta tantum na scitur, unde facile haberi potest, quam officinę pro Dictam no uendunt, non est, nec etiam pseudo dictamnus. Dictãnus.

Dracunculus.] Duplex est, maior, & minor. maior Serpen taria in officinis appellatur.

Quercus. Quod sub glandis corio. Dioscorides etiam ha bet. Tunica glandis putamini subiecta.

Oroſcius. Ehenus.] Paulus habet græce ἐπιστατῶντα nullo ſenſu pro ἐπισκοτῶντα. Sic etiam Dioſcorides Oroſcius non aduertit, nec Baſilienſis caſtigator.

Veratrũ] Olim ueratrũ album in uſu frequentiſſimum erat,nunc nigrũ,idq́ue ſolum forte quòd illud moleſtius euacuet. At ueratrũ album ſi rectè correctum exhibeatur, citra moleſtiã purgat,maxime atra bile laborãtes,& lue hiſpanica.

Hermodactylus. Hermodactylus.] Alius hic eſt ab eo quẽ officinæ hermodactylũ appellant. Hermodactylus ſerapiones duo cõprehendit,ephemerũ,& colchicũ. Illud nõ lethale,hoc pernicioſum. Sed in Italia colchicũ minus noxiũ eſt,officinarũq́; hermodactylus,colchicũ exiſtit. Soluit ad ſanguinẽ uſq;. Ephemerocarem.

Eupatorium] Eupatoriũ antiquorũ eſt noſtra agrimonia, quid autem noſtrum Eupatoriũ ſit adhuc me neſcire fateor.

Spelta. Zea] In Germania inferiori, & Italia ſpeltam appellant.

Zithus.] Potus eſt ea ordeo aqua reſoluto. uocant ubiq; cereuiſiant quanquã ea ex aliis etiã frugibus fieri ſoleat.

Iſatis.] Glaſtum latini uocant. Galli Guadum.

Caucamum.] Serapionis lacca eſt, non autem ea quam officinæ uendunt Tria enim nomine laccæ ueneunt, unum uerum caucamum,alterum grana quędam arte facta. Tertium unde color carmeſinus confit.

Oroſcius. Cadmia.] Manifeſtus error in græco. Legendum enim βοτρυῖτις λεπτομερεστέρα πλακῖτις δὲ παχυμερεστέρα. Oroſcius omiſit Gemuſæus diſſimulat me annotaſſe.

Calamintha.] Nepita Romanis uocatur. Tres ſunt ſpẽ. Prima foliis ocymi,altera odorẽ pulegii habet. Tertia foliis mentaſtri. Officinæ ſecundã uocant herbã cattorum. Tertiã calamenthũ,quæ cæteris eſt ignauior. Quidã ſecundã ſpẽm ꝓprie

Calaminthæ. Nepitã à Romanis noĩari dicũt. Gal. aũt libello de paratu facilibus inq̃t,Calaminthã abſolute Nepitã Romanas appellari.

Caros.] Officinę Carui appellant.

Carpeſium.] Myropolæ Cubebas nominant.

Cubebæ. Nux.] In græco deeſſe aliquid ex dictione κἂν intelligo. Nam Galenus ita habet,κάρυα τὸ δένδρον ἔχει μέντοι κἂν τοῖς βλαστοῖς στυπτικὸν,κἂν τοῖς φύλλοις. Tu igitur hinc reſtitue. Caſtigatores neglexerunt.

Caſſia] De Caſſia odorata hic intellige Caſſia fiſtula antiquis eadem erat quæ odorata. Officinarum Cinnamomũ, ſeu

seu canellæ uilioris frustra, Cassia illa antiquorũ uidetur. Nũc autem uulgus cassiã fistulã accipit pro siliqua illa humore nigro intus plena, ueterib. incognita. qua purgamus hodie bilẽ.

Cerasia.] Acida inquit conueniunt phlegmaticis & excrementosis stomchis. Male in codice græco legitur φλεγματώδεσι καὶ φλεγματικοῖς. Mutanda autem ex Galeno φλεγματώδεσι και περιττωματικοῖς. Quod Cẽsores nñi nõ annotarũt.

Ceratoniæ.] Pauli codex græcus habet, ξηραντικῆς ἐστὶ καὶ ψυκτικῆς hoc est siccantis facultatis est & refrigerantis. Galenus pro ψυκτικῆς., legit συπτικῆς. hunc nos sumus imitati non admonuerunt castigatores, Nota,

Galla.] Duo gallarũ genera tantũ in usu mediocrem sunt: unũ solidũ, alterũ perforatũ. aliorũ compluriũ nullus est usus.

Cinnamomum.] Hoc caremus. Nam quod nos Cinnamomum, aut canellam uocamus cassia potius fistula antiquorum existit Nam cinamomum fistula aut canella non est, sed arbustum. uide Galenum de Antidotis.

Hedera.] Quod officinæ gummi hederæ, appellant, non est lachrima hederæ, sed alterius cuiusdam arboris quam ignoramus. potest autem haberi lachrima uera hederæ. Gummi Hederæ.

Cichoreum.] Paulus uocat cichoreum, syluaticam serem, seu, intybum. Græci tamẽ alii cichorei uocabulo tam domesticam, quàm agrestem appellant Domestica duplex est. una latioribus foliis, lactucæ similibus quam uulgus corrupto uocabulo Endiuiam quasi intybum nuncupant. Altera strictioribus folijs. Officinæ has duas scariolã quoq; nominant. Iam syluatica etiã duplex habetur, ac proprio nomine cichoreum seu picris ab amaritudine dicitur. Quanquam græci alij cichorei nomine, tam domesticã quàm agrestim serim accipiãt. At quã hodie uulgus herbariorũ Endiuiã ostendit in aruis sponte nascentẽ, folio lactucæ pusillo, aculeato, caule spinulis horrido, cãdicãte, cui succus inest lacteus, syluestris lactuca existit. Intybi species.

Clematis.] Bis habetur in codice græco κλημματῖτις pro κλημάτις. non emendarunt censores. Oroscius.

Cnicus.] Officinæ Cartamum appellant.

Gummi.] Arabicum intellige, absolute dictum.

Lixiuiũ.] Protostacton. multi etiã celebres uiri trãstulerũt cinerẽ qui primus destillauerit, uerũ ideo non est dictum lixiuium protostactũ, sed quod primariũ fit lixiuiũ, & principale. Lixiuium protostacton.

Coftus.] Vero cofto caremus. Poteft autem ex Arabia aut Syria haberi.

Hordeum.] Polenta græcis ἄλφιτα dicitur. Eft autem proprie ordeum torrefactum. Ptifana uerò ordeum decorticatū.

Sigillum Mariæ.

Cyclaminus] Duplex, prima fpecies panis porcinus officinis, aut Rapum terræ latinis à rotunditate dicitur. Altera Sigilllum Mariæ, officinis appellatur.

Lichen.] Hæc eft herba, quam officinæ hepaticam nominant, iocinorum fibris fimilis.

Leucoion.] Per fe fignat uiolam albam quam gariophyllatam albam uulgus nominat. Refertur tamen nomen hoc leucoion, etiam ad omnes alias uiolas, præfertim ad eas quæ primo uere nafcuntur, fiue albæ, fuæ purpureæ, fiue luteæ fuerint Apud Columellam, habetur. Leucoia candida.

πεύκης πύτις κῶνος

Fuligo.] Fuliginē pini, coni, & piceæ acriorem effe prodit. Mirum in modū uariant interpretes in his uocibus reddendis mifereq; fe torquent Gaza πεύκην transfert pinum, πίτυν, piceam. Κῶνον, Conum. Hunc fere fecutus eft Marcellus, nifi quod πεύκην exponat tedam. Conū autem nucē pineam interpretatur, ut accipit Diofcorides, aliiq; ueteres græci. Galenus autem Canon arborē appellat, fructum eius, hoc eft nucē. κόνκαλον, & στρόβιλον. Atq; hoc pacto apud Paulum accipi debet.

Lapides.] In græco eft μέροξος, lege μόροξος. Diofcorides uocat μόροχθον. alij etiam μόλοχθον.

Lycium.] Officinæ uerum Lycium non habent.

Atramentum Indicum.] Diofcorides uocat lapidem Indicum, præterea aftringentis effe naturæ tradit. unde codex Pauli græcus emendari debet legendūq; τῶν στυφόντων pro τῶν ψυχόντων, quod Orofcius non annotauit. Gemufæus diffimulat me id oftendiffe, textumq; relinquit deprauatum.

Melantheria.] Verti, creta futoria, ex Scribonio qui ea caligulas calceamentorum tingi fcribit.

Melanthium.] Nigella eft. Quam officinæ oftendunt, uera non eft. Nam femē eft fubflauum, cū nigrū effe debeat, acutū, boni odoris. Galli melle noyre. Germani ratten appellār.

Myxa.] Officinæ Sebeftem nominant.

Oenanthe.] Duplex, una folaui foliis herba, quę uitiis nō eft, fed ob fructū racemofum uitis appellat. Altera labrufca quę à uite domeftica nihil differat, nifi q a fylueftrē habitum

referat,

referat, nec colitur, uocant Oenanthe, labruscæ flores, quanquam & herba sit eiusdem nominis.

Opos.] Codex Pauli Græcus ὄπιον habet, Galenus ὄπος. Superius de lachryma papaueris quæ opium dicitur, actum est. Hic de laserpitii liquore: qui partim belzuinum partim assa fetida dicitur officinis. ὄπος.

Eruum.] Dubitatur, an officinarum eruum uerum sit nam intus flauescit, cum album esse debeat.

Orminum.] Vulgus in Gallia uocant: Toute bonne, aut Balsamitie.

Oryza.] Vulgus Rizam appellat, prima adempta litera. Rizum.

Petroselinũ.] Verũ petroselinũ nõ habemus, forte nostrũ est apiũ hortẽse, qđ Dioscorides cõdimẽtis accõmodatũ dicit.

Peuce] Vbiq; interpretes græcorum πεύκην pinum, interim pinastrum reddunt.

Pistacea.] Officinæ, phistica nominant, aut phystico rum grana. codex græcus male habet λεπτῶν, pro λεπῶν. Nõ emẽdarunt censores nostri. Phystica. Orescius.

Pityides.] Dioscorides pini, piceæq; fructus nominat. Galenus piceæ tãtũ, illosq; abuti dictione ait qui utriusq; arboris fructũ ita appellãt. Sunt aũt interni nucum pinearum nuclei.

Poligonatũ.] Officinæ Sigillum Mariæ, nel Salomonis dicunt, item genicularem & fraxinellam. Sigillum. Mariæ.

Pompholyx] Officinæ Tutiam nominant. codex Græcus σαρκώδεσι hoc est carnosis ulceribus, pro καρκινώδεσι habet. Non aduerterunt Aristarchi nostri. Tutia.

Propolis.] Vnguentarii Ceram uirgineam nuncupant.

Resinæ.] Dici non potest, quàm interpretes Græcorũ tum antiqui, tum recentiores in arborum quæ resinas fundunt, nomenclaturis euarient. E pinu dixi, quam Græci πεύκην uocãt, hanc Marcellus Thedam exponit, qua ratione, ignoro. Gaza, Hermolaus pinũ aut pinastrum. Strobilena. Hermolaus uertit Resina è Strobilo, ut hæc etiam sit arbor. Nam Plinius de pinu & pinastro agens, Easdem arbores alio nomine esse per oram Italiæ, quas strobilas uocant, pleriq; arbitrantur, &c. Eadem igitur arbor est strobilus, quæ Conos superius dicta est, pineas nuces ferẽs. Ruellius inrerpretatus est. Resinã Strobilinam quæ ex nucibus pineis fiat, secutus Pliniũ, qui 16. lib. inquit, pinus fert minimũ Resinæ, interdum ex nucibus ipsis. Nota.

Itaq;

Itaq; cõfundunt hæc nomina πεύκην,κῶνον,στρόβιλον addit & πίτυν,pro pinu,aut pinastro,aut picea, cũ inter se & uiribus respõdeãt, eoq; minus periculi est in expositionũ diuersitate.

Rhus.] Officinæ sumach appellant.

Sagapenum.] Seplasiarij Serapinum uocant.

Sandaracha uera.

Sandaracha.] Officinæ ueram sandaracham non habent, aut saltẽ ignorãt,uernicẽ team uocantes.uera aũt est, quæ in argẽti fodinis cũ auro & argẽto inuenit,flãmeo colore ruffescit,ita ut cinnabarim quasi referat,odore sulphuris uirus. Id qđ in auripigmẽto rubrũ est,uera est sandaracha, licetq; auripigmẽto loco sandarachæ uti,cũ idẽ quasi sint, simulq;, alterum alteri iunctũ ex fodinis colligãtur.Hoc solũ differunt,qđ auripigmentum nondũ à natura perfectũ sit: sandaracha autem per concoctionem naturæ,debitum colorem acceperit.

Seseli.] Tria sunt genera seselios,Massiliẽse, Aetiopicũ,& peloponnesiacũ.Massiliensis descriptio cõuenit cũ nostro,sileri mõtano,ut uocant uulgares,at quod officinæ ostendunt, Aethiopici semen uidetur,facillimum est, uerum comparare.

Sylphium.] Laserpitium herba est,Liquor Laser uocatur. Affertur partim ex aphrica,armenia,& india, suauissimo odore,præsertim cyrenaicũ,unde etiam liquor Cyrenaicus apud autores uocatur,atq; hic officinis dicitur,assa odorata,seu belzuinũ partim ex Media & Syria uiroso odore, qđ liquorũ Medicũ,& Syriacũ nuncupant,officinæ uero,assam fœtidam.

Assa odorata. Assa fœtida.

Ceterat.

Sisymbrium.] In Gallia officinæ mentam aquaticam appellant. In Italia Menta florentina uel menta gẽtilis aut nobilis Nã magis odoratũ est. Nisi colat, in nepetã degenerat.

Scammonium.] Officinæ raro uerum habent.

Scolopendrium.] Seplasiarum Ceterac existit.

Scordion] In fine sententiæ legitur in græco codice ἐπιπλαττόμενον,pro ἐπιπαττόμενον croco enim illini,sed inspergi sicca debent. Castigatores præterierunt.

Oroscius. Mirrha.

Myrrha.] Quam officinæ uendunt myrrham, est deterrima species myrrhæ Optima subuiridis esse debet: cõfracta,cãdida unguiũ modo. Legit in codice Græco male ἐπιπλατομένη,pro ἐπιπαττομένη. Nec hoc annotarunt censores nostri.

Oroscius.

Aluminis species.

Solanum.] Vulgus Solatrum nominat.

Alumen.] alũmen scissile officinæ uocant alumẽ plumę, nimirum quod si frangitur, capillamenta ipsius, ueluti pluma

esse uideantur. Alumen rotūdum raro in officinis inuenitur, nonnunquam tamen inter singulorū lapides conspicitur, quibus ustis plumboq; mistis, uitrum paternū & laucium parant. Alumen liquidum, uocat seplapsia, rochæ alumen, cū foditur, liquidum est, postea durescit: & si igni admoueatur rursus liquescit. Quod placitū & laterculariuin à Galeno & Paulo nū cupatur, forte est officinarum alumē scaiolæ, ex Gipsi fodinis, pellucens tanquā subtilissima ipsius portio. Sunt adhuc alia aluminis Genera in officinis, sed fictitia, Zuccarinum, quod ex alumine liquido aqua rosacea, & albumine oui conficitur. Mulieres hinc fucum parant. Item alumen catinum ex herba quadam cali uulgo dicta, quæ autem sit adhuc ignoro.

Styrax.] Officinæ storax dicunt. Sed quam illæ uocant, styracem liquidam uocanr, myrrha est stacte. Calamitis autem storax, uerus styrax est de qua ueteres tractant. Styrax, Stacte.

Simphitum,] Variant sententiæ recentiorū in huius herbæ cognitione. Adiectum est in codice Græco γλισχρὸν τὶ καὶ κνησμώδης. Galenus habet γλισχρὸν τὶ καὶ δακνῶδες, quod est uiscosum quippiam & mordax. Nota.

Schœni anthos.] Officinæ squinanthos corrupto uocabulo appellant, uerti ego odorati ad differentiam palustris, & rotundi, ad differentiam quadrati seu angulosi. Sæpe autem alterum tantum adijcio, uel odorati, uel rotundi.

Calx.] Perperam in codice græco erat, συντείνει pro θερμαίνει hoc est calefacit. Oroscius nō aduertit. Gemusæus dissimulat ne id ante eum annotasse. Oroscius.

Tragus frumentaceus.] Ita dicitur, ut ab herba distinguatur. Nam herba quædam etiam Tragos dicitur.

Altercū.] Deerat in codice græco τῶν ψυχόντων. Instauraui ex Galeno. Oroscius libenter, omisit, & si necessario addatur, Gemusæus fingit se in exemplari antiquo inuenisse, sed textum tamen impressum, mutilum edidit.

Aes.] In siccioribus corporibus conuenire dicit ad cicatricem ducendam, Sin autem eluatur, in teneris ultima clausula, deerat in codice Græco, necessario addenda, pp superiorē sniam, nempe in siccioribus, hoc est duris. Legēdum itaq; uenit, εἰ δὲ πλυθείη τοῦ ἀπλύτου ἐπὶ τῶν ἁπαλασαρκῶν χρησιμώτερον. Ad uerbū fere ex Galeno. Nō obseruarūt cēsores nostri.

Chamædrys] Quasi dicas humilis quærcus, unde etiam

uulgus,

uulgus, querculam minorem appellat.

Iua muscata.

Chamæpitys.] Hoc est humilis pinus aut picea, officinæ Iuam muscatam uocant hanc antiquorum chamæpityn.

Chrysocolla.] Officinæ uocant Borax.

Ocymum.] Vulgo Basilicum dicitur.

IN IIII. CAPVT.

AD affectum induratum.] Recte dixit μοχλεῦσαι quasi uecte quadam agitare. Male autem in codice græco ἐσκιῤῥωμένην pro ἐσκληρωμένην. neglexerunt castigatores.

Sed etiam à neruis & neruosis partibus] Oroscius diligẽs ut ipse sibi uidetur, castigator, legit in codice græco ἀπὸ πλευρῶν, quod est à costis aut latere ut idẽ uertit, pro ἀπὸ νεύρων. Aetius & Oribasius nobiscum sentiunt.

Elaterium.] Paulus aliter quàm Dioscorides Elaterium commendat porraceum. Nam candidum colore optimũ uidetur Dioscoridi, nisi porraceum aliter intelligi debeat, quod Græci πρασίζον nominant.

Lathyrides] Species Tithymali est. Capit hic Paulus Lathyrides pro ipsis granis fruticis, cum alioquin lathyris ipse frutex uocetur. Dioscorides & Aetius σπερμάτια hoc est grana Lathyridis septem aut octo propinant.

Polypodium.] In Græco codice est ἐπιπλασθεῖσα pro ἐπιπασθεῖσα. Nnn emendarunt Aristarchi nostri.

IN V. CAPVT.

COlocynthidis medullæ.] Hæc sunt Catapotia, quæ officinæ uocant Cochias. Deprauata autem est scriptura in codice Græco, habet enim ἀλόης μι.α. hoc est, aloes pars una. Gale. unde Paulus transcripsit, lib. I. de compositione medicamentorum secundum locos, ἀλόης habet μι.ω. hoc est partes duę. Castigatores omiserunt.

Purgatio ex malis cotoneis.] Nimis magnũ uidetur pondus piperis, nempe uncię sex forte drachmę sex.

Oliuę purgantes.] Habetur in compositione oliuarũ colymbadum, scissarum, hoc est, ut melius perfundi liquore possint. Aetius libro tertio, inquit, oliuas sigillatim tribus scissuris infectas in eodem liquore aliquot diebus cõficito & utere.

Catapotia ex lapide armenico] Scammonię pondus erat nimis grande, uncię sex, mendumq; in codice Greco esse puto, nam legitur ς. hoc est uncię sex pro Γο. S. quid est semuncia facilis

cilis lapsus,cum quasi eadem literę utriusq; fac...

Vbi uenter inanitus.] In Gręco lege post κένωσιν, ... ςος.Nō fuit uersa in γαςέρος,ὀβόλους dictio,ut putat Castig. tor Basiliēsis.Orosci⁹ hūc & superiorē locū prę studio omisit.

Puls] In titulo est Gręce ἀδηδηκοῖς tu fac οἰδηδεκοῖς,quasi œdematosis.

IN VII. CAPVT.

FRictione & medicaminum potu.] non purgantiū, sed obtundentium uim medicaminis prę sumpti,intelligito .

IN VIII. CAPVT.

MEllis quod sufficit.] Post τὸ ἀρκοῦν. In codice Gręco, adde,ἄλλως.Hoc est aliter,omiserunt censores nostri.

Hiera Archigenis.] In Gręco cod.pro πολὺ quidam φύλλου legunt.

IN X. CAPVT.

PRęcipuè induratis.] Melius in codice Gręco legitur τῶν ἐσκληρωμένων pro τῶν ἀσκιῤῥωμένων,quod est scyrrho obductis.Nam scyrrhus nūquam potest emolliri aut discuti,aut medicamentis intro sumptis amoueri .

Apii radicis.] Apios herba est , cuius radicis alia pars sursum,alia infra purgat,ne putes hic apium,quod gręci σέλινον dicunt,intelligi.

Purgatio paulatim respondeat.] In Gręco est κατὰ λόγον, fac tu κατ᾽ ὀλίγον. neglexerunt castigatores.

IN XI. CAPVT.

HEdychroi.] Paulus ad uerbum quasi ex commētario Galeni ad Pamphilianum transcripsit: sed exemplaria mirū in modum uariant;

Carpobalsami.] Huc usq; conueniūt scripturę ; Galenus in citato libello Carpobalsamum non habet ; uerum primo de Antidotis,opobalsamum addit: non Carpobalsamum.Pręterea in ponderibus dissentiunt,& in nonnullis aliis simplicibus medicamentis.Galeni itaq; ad Pamphilianum codex ita pergit,Iunci odorati floris drachmę duodecim, secūdū alios, uigintiquatuor.Cinamomi drachmę duodecim,amomi: Casię,rhapōtici singulorū drachmę quindecim, nardi indicę,folij singul.drachmæ sedecim, myrrhæ , croci , singul.drachmæ duodecim,uino falerno excipito in opobalsamū manus intingēs.Alia habeē in cōmentario de Antidotis,sed uariat magis.

Pastilli

πάθησις. Quid enim ſibi uult, ἡ τοῦ ὑγιαίνοντος ἀγκῶνος ἐλέγχει πάθησις, hoc eſt ſani cubiti affectus arguit, quomodo id quod ſanum eſt, ſimul affectum eſt? Melius igitur mea ſententia πάθησις quod eſt diſciplina. ego dixi inſpectio. Ariſtarchi noſtri non aduerterunt.

IN SEQVENS.

APpellaui Brachiale eam uincturam, qua brachium cũ extrema manu committitur. Celſus palmam nominare uidetur in octauo. Græci dicunt καρπόν.

IN CVIII. CAPVT.

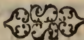
VErtebræ ſpinæ.] Hoc caput Paulus magna parte ex Hippocrate tranſcripſit. Auicẽna autem quaſi ad uerbum ex Paulo tranſtulit. In hoc diſcrepamus, ubi ego ſculpturã uerti, ille foueam habet, ubi ego aſſerem, ille tabulam.

IN CVIII. CAPVT

INtenſo autem affecto Crure] Mutilus eſt codex Græcus impreſſus uel Baſileæ, uel Venetiis id quod etiam ex Auicenna manifeſte conſtat. Habet autem codex in hunc modũ: ἐντεταμένου τοῦ πεπονθότος ὑπὸ τῶν ἑτέρων ὡς δύο δακτύλους. nimirum pro ἐντεταμένου δὲ τοῦ πεπονθότος σκέλους πλεῖον τοῦ ἑτέρου ὡς δύο δάκτυλους. quod miror Oroſcium ex ſuo caſtigato exemplari non aduertiſſe.

Comprehendens qua craſſiſſimum.] Hic etiam male in Græco legitur κατὰ τὸ βράχυτατον, pro τὰ τὴ πάσχυτατιον. Id etiam omiſerunt Oroſcius & Gemuſæus. Ex ſuperioribus lectio poterat cortigi, niſi in aliorum erratis nimium fuiſſent oculati.

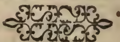
FINIS LIBRI SEXTI COMMENTARIORVM.

COMMENTARIORVM IN PAVLVM AEGIN.

LIBER SEPTIMVS.

LIBER hic ſeptimus Pauli de ſimplici & compoſita medicina, partim ex Galeno, partim ex Dioſcoride partim etiam ex Oribaſio, tranſcriptus eſt, ordines Galenus præcipue, uires & deſcriptionem Dioſcorides, cõpoſitionem medicamentorum Oribaſius tradidit, quanquam hic quoq; à Galeno & aliis miſturarũ rationẽ acceperit. In codice Græco habetur ἐκνεκροῖ hoc eſt ad uerbũ emortuũ reddit, nos diximus ſensũ aufert. Oroſcius maledicit legendũ νευροῖ. cũ potius quadraret ἐκνευροῖ, qđ eſt eneruat. Oroſcius.

IN II. CAPVT.

MOderatum ſane medicamentũ.] Galenus ẽm genera inquit, medicamentũ affectioni cui adhibetur, potentia reſpondere oportet. Cæterum hic ordines quatuor enumerat, quos Græci τάξεις καὶ ἀποστάσεις nominat. Galenus etiam ἀριθμοὺς hoc eſt numeros appellat, nos ordines, interualla, abſceſſus, & gradus appellamus. ταξείς. ἀποστασείς

Vt iam ſenſu priuent.] Gręce eſt, ὡς ἤδη νεκροῦν, quaſi dicas, ut iam mortificent, hoc enim frigida uehemẽter, in membris efficiunt, ut emoriantur, ſenſúque priuentur. In ſumma nihil aliud eſt ἐκνεκροῦν quàm uita & ſenſu priuare. ἐκνεκροῦν.

Poterat Oroſcius ex hoc loco, ſuperiorem lectionem ſatis caſtigatam deprehendere, uerum calumniandi animus eò illũ prouexit, ut bene dicta etiam deteriora faciat.

IN III. CAPVT.

Agallochum.] Aetius lignum hoc deſcribens, à ſimilitudine quadam coloris Aloes, Xilalcon nominauit. Hunc ſecuti recentiores quidam non dubitarunt Lignum aloes, appellare. In ſumatra nuper à Luſitanis inuenta, magna copia eſſe fertur. Ad odorem gentes hæ utuntur: Nam ſi in manu lignum hoc retineatur optimum ſpirat odorem.

Lignum aloes.

Flaccidum eſt ſuperfl.] Gale. πλάδον interpretatur περὶ τὴν ὑγρότητα. Cum itaq; humiditate ea ſtomachus eſt irriguus, flacceſcit, reſoluiturque. Hæc dixi, ut intelligas, Lector, uerſionis meæ rationem.

πλάδος

Anchuſæ quatuor.] Ex Galeno tranſcripſit: quāquā & Dioſcorides fere omnia habeat. Verum Galenus & Paulus in hoc à Dioſcoride diſſentiunt, quod onochelon uiperarum morſibus conuenire dicant, forma cataplaſmatis adhibitam, ad alligatum, & comeſtam his uerbis, καταπλασσομένη τε περιπτομένη, και ἐσθιομένη. Dioſcorides de foliis ἐσθιόμενα. καὶ πινόμενα, καὶ περιαπτόμενα.

Polytrichum. Call trichum. Trichomanes.

Adianthum.] Adianthū & Polytrichon idē ſunt, Callitrichum, & Trichomanes etiam idem. Duæ igitur ſpecies tantū ſunt nō quatuor, ut officinæ putant. Vna herba eſt adianthos in duas partes ſeparata, una proprie adianthū dicitur, de qua Dioſcorides priuatim in uno capite tractat, foliis magis albis coriandro ſimilibus & longioribus. Altera pars ſequenti capite explicatur, diciturq; Trichomanes, foliis filicis tenuibus, nigrioribus primo, & breuioribus hæc proprie uocatur Callitrichon. Pharmacopolæ in duobus communi uocabulo capilli ueneris utuntur.

Capilli Veneris.

Athera] Ex Dioſcoride ſumptum, uerū clauſula hęc apud illum non adeſt, ἀπὸ σίτου quod eſt è frumento. nec apud Galenum, nec Oribaſium inuenitur.

Aegilops] Auene ſecundū genus. Primū βρόμος dicitur.

Acatia.] Veterum acatiam non habemus. utimur autem quadam ex fructu pruni ſylueſtris facta. uerum recte aliquis utetur loco acaciæ ueteris, rhu obſoniorum, quod ſumach uocant officinæ, ut quidam eruditus annotauit.

Quid loco acatie ueræ ſummi poſsit.

Acanthus.] Si Dioſcoridis acanthū, & noſtrā Branchā urſinā cōferas, idē plane eſſe intelliges. Verg. dixit, mollis acantib.

Brancha urſina.

Acinos] Ex Dioſcoride tātū hoc tranſcriptū eſt, ubi φλόγιον

λον interpretatus sum panum, & ἐρισυπέλατα sacros ignes. Acorus ueterum.
Acoron] Acorus ueterum, Galanga nostra est: noster autem acorus species glandioli.

Amaracus.] Paulus & Galenus duo capita de amaraco & Amaracus
& sampsucho faciunt: easdemq; uires utriq; attribuunt. ac si Sampsuchus.
autores conferas idẽ plane sunt. Amaracus aũt magis apud cyprum celebratus, sampsuchus in tota Græcia præterea amaracus paulo erit odoratior, quam hodie apud Gallos maioranã gentilẽ dicunt quęq; magis humi serpit. Sampsuchus erectior minusq; odoratus. Dioscorides etiã diuersa fecit capita de ungueto amaracino & sampsuchino, qđ alterũ ex nobiliori maiorana in Cypro & cyzicenis, alternm per totã græciã fieret. Galeni aũt Amaracus est, quã hodie Matricariã nominamus.

Amaranthus.] Nota herba est apud Gallos, uocãt eã passeuelutum, quod coloris gratia sericum coccineum uincat. annotauit Ruellius. Matricaria. Amaranthus.

Ambrosia.] Frequẽs reperit̃ in gallia inter exiles & madidas segetes qua messores se coronãt Vinosa herba rusticis dĩ, alijs uinosa ruta, qđ folio rutã, & odore uinũ imitet̃. Quã officinæ ambrosiã noĩant, polemoniũ antiquorũ ẽ, nõ amorosia. Ambrosia. Polemonium.

Ampeloprassum.] Exulcerat. Gręcus codex habet κακοῖ, at ego legendũ ex Gal. censeo ἑλκοῖ. quod castigator Basiliensis dissimulat me annotasse priorem Oroscius neglexit.

Anemonæ omnes] Hoc est oẽs satiuæ species. Duo n. genera tm̃ habentur. Satiuũ, & syluestre. Satiuũ nos papauer rubrũ appellamus, eoq; utimur in triticis nascente. ueteres aũt nunquã papaueris noĩe uocarũt. Germani clapperrosen, galli passe fleur. Ipsa nomenclatura à uẽto sumpta est, qđ eo flãte, flos ipsius aperiat̃ Erratica nũcupat̃ gallis coquerelles, primo uere crescit flore purpureo, mulierculæ hac noua tingũt. Oroscius. Duo genera. Anemonę.

Lac in mammas suggerũt.] Ex Gal hæc omnia sunt transcripta. Verum in illo ἀνασπῶσι quasi dicas, sursum in mammas adducunt. In Paulo autem & Dioscoride κατασπῶσι. ἀνασπῶσι

Aparine.] Addendum in codice græco particula, τι, nam sententia imperfecta est, si tantũ legas ἔχει δὲ καὶ λεπτομερές. fac igitur ἔχει δὲ καίτι λεπτομερές. Hoc Oroscius & Castigator Basiliensis annotasse debuerunt, uel exemplari adiecisse.

Aristolochia] Duab. tm̃ specieb. in officinis utimur, Lõga & Rotũda. Sarmẽtacea negligit̃, unguẽtis alioquin utilissima·

Lappa. Maior. Minor. Arction prosopitis.] Herba est, quam officinæ uocant Lappam maiorem, Alterum arction uirbasco simile, Lappam minorem appellant.

Armeniacum.] Hoc est lapis armenius apud Diosc. lib. 5.

Arnabo. Arnabo.] Idem est, quod Serapio uocat Zurumbet, Cassiæ fistulę, & cubebis uiribus respondens.

Arthemisia. Archemisia.] Duplex, monoclones, & polyclones, matricaria species illius est, per unum & plures ramos distinctæ. Nam & hæc plures habet ramos.

Baccara. Asarum] Vulgus Baccharam appellat. Germani Hasel uurtz. Galli, Racabarant.

Fuligo] In græco est κατάγματα. Sic etiã habet Dioscorides. Nescio cur Oroscius τραυματα legendũ censeat, cũ ipsę quoq; fracturæ ossium ad cicatricẽ uenire dicantur. siquidẽ raro sine ulcere carnis, fractura accidat, neç κατάγματα solũ de

Oroscius. capitis fracturis dicitur, ut putat Oroscius, sed omniũ mẽbrorum quod intellexisset Oroscius si Hippocratis librum de fracturis legisset.

Aspalthus.] Vero aspaltho in officinis caremus. Possumus

Mumia. autem ipsa Munia loco ipsius uti. Nã in Syria pauperes mortui bitumine implentur, uenduntur q; postea. Diuites autem myrrha, aloe, croco, balsamo, aliisque id genus conduntur.

Asphodelus] Pharmacopolæ, aphrodilorum uocant.

Atriplex.] In græco codice uidetur addendum ταχέως. Nam διὸ καὶ κατὰ γαστέρα διεξέρχεται, quod est, quare etiam per uentrem transit, imperfecta est sententia, & communis cũ aliis omnibus. Nam per uentrem uniuersa quidẽ transeunt; alia uero cito, quæ ταχύπορα, alia tarde, quæ βραδύπορα dicuntur. Legendum igitur cum Galeno διὸ καὶ κατὰ γαστέρα διεξέρχεται ταχέως. non aduerterunt nostri Aristarchi.

Vngula caballina. Bechion.] Officinæ uocant ungulam caballinam.

Borago. Buglossum. Buglossum.] Dioscorides & antiquorum Buglossum est, quam hodie boraginem uocamus. Ei uero quam buglossam appellant officinæ, respondet ueterum Cirsion dictũ. Itaque buglossum duplex erit, alterũ minus, diceturq; nostra uulgaris borago, alterũ mai⁹, qđ Cirsiõ apud ueteres dici monuimus.

Sabina.] Duplex est, altera Cupresso similis, altera tarmarici Germani seuerbaum, Galli sauinier appellant.

Corallina. Muscus marinus: Officinæ Corallinam uocant. In gręcia

ad uermes

ad uermes puerorũ quasi præsentanæo remedio utuntur. Imo etiã purgare dicit, etiã uim astringentẽ ueteres ei ascripserũt.

Lemnium miniũ] Celsus miniũ uertit μίλτον. Manardus corrigit Barbarũ, quod minium dixerit, non rubricam, ipse culpandus. Cæterũ officinæ uocant Terram Sigillatam, quã multis annis fictitiam, imo etiam hodie uendunt, rubricã quandã ex terra sigillata & bolo armeno mixtam exhibentes. ueram nunc Venetiis ex Lemno allatam habes: quæ ibi in collæ quodam fuluo colore nascitur. olim Dianæ sigillo eam imprimebant, unde etiam sphragis dicitur. nunc Turcico insignita est. Minium.

Terra armenia.] Hactenus globulos quosdã in medio impressos ex Germania allatos pro bolo armeno officinæ uendiderũt, uerus aũt bolus armenus est, terra illa sigillata turcicis literis, si supremã & inferiorẽ partẽ auferas. nam cũ in Turcia imprimunt, adiiciunt sabulũ albũ, ut melius signũ recipiat.

Senecta anguis.] Hoc est exuuiũ, quod uerno tẽpore deponũt.

Nuclei acinorũ uuę.] Gręcus codex deprauatus est, qui habet ψυχρὰ hoc est frigidi. pro στρυφνὰ quod est acerbi. Dioscorides dixit στυπτικὰ hoc est astringẽtes. Oroscius omisit. Gemusæus inuitus cõcedit ita legendũ, dissimulãs me id antea annotasse.

Gingidiũ.] Paulus siccare dicit ordine tertio: Galenus, κατὰ τὴν δευτέραν ἀπόστασιν, hoc est secundo ordine uel abscessu. Nota.

Pollen farinaceus.] Tritici intelligendũ est.

Tedę.] Teda proprie dicta, à græcis δᾴς & δᾴδιον uocatur sui generis arbor in Illirico est, redundantior humore quàm reliquæ patcior liquidiorq; quàm picea, flammis & lumini sacrorum quoq; grata. Improprie tedus appellamus, tum piceæ satiuæ partes imas tum alia quoq; ligna, quæ flamma olei uel picis illitu concepta faculæ modo lucent. Teda.

Daucos.] Vero dauco caremus, qui in Creta nascitur, Noster daucus in officinis est species pastinacæ syluestris. Cum autem easdem uires habeant, nil refert hoc loco dauci uti.

Dictamnus.] Hanc non habemus. In Creta tantum nascitur, unde facile haberi potest, quam officinę pro Dictamno uendunt, non est, nec etiam pseudo dictamnus. Dictamnus.

Dracunculus.] Duplex est, maior, & minor. maior Serpentaria in officinis appellatur.

Quercus. Quod sub glandis corio. Dioscorides etiam habet. Tunica glandis putamini subiecta.

Oroscius. Ehenus.] Paulus habet græce ἐπιςατοῦντα nullo sensu pro ἐπισκοτοῦντα. Sic etiam Dioscorides Oroscius non aduertit, nec Basiliensis castigator.

Veratrũ] Olim ueratrũ album in usu frequentissimum erat, nunc nigrũ, idque solum forte quòd illud molestius euacuet. At ueratrũ ælbum si recte correctum exhibeatur, citra molestiã purgat, maxime atra bile laborãtes, & lue hispanica.

Hermodactylus. Hermodactylus.] Alius hic est ab eo quẽ officinæ hermodactylũ appellant. Hermodactylus serapiones duo cõprehendit, ephemerũ, & colchicũ. Illud nõ lethale, hoc perniciosum. Sed in Italia colchicũ min⁹ noxiũ est, officinarũq; hermodactylus, colchicũ existit. Soluit ad sanguinẽ usq;. Ephemerocarem.

Eupatorium] Eupatoriũ antiquorũ est nostra agrimonia, quid autem nostrum Eupatoriũ sit adhuc me nescire fateor.

Spelta. Zea] In Germania inferiori, & Italia speltam appellant.

Zithus.] Potus est ea ordeo aqua resoluto, uocant ubiq; cereuisiant quanquã ea ex aliis etiã frugibus fieri soleat.

Isatis.] Glastum latini uocant. Galli Guadum.

Caucamum.] Serapionis lacca est, non autem ea quam officinæ uendunt Tria enim nomine laccæ ueneunt, unum uerum caucamum, alterum grana quędam arte facta. Tertium unde color carmesinus confit.

Oroscius, Cadmia.] Manifestus error in græco. Legendum enim βοτρυῖτις λεπτομερεστέρα πλακῖτις δὲ παχυμερεστέρα. Oroscius omisit Gemusæus dissimulat me annotasse.

Calaminthæ. Calamintha.] Nepita Romanis uocatur. Tres sunt spẽ. Prima foliis ocymi, altera odorẽ pulegii habet. Tertia foliis mentastri. Officinæ secundã uocant herbã cattorum. Tertiã calamenthũ, quæ cæteris est ignauior. Quidã secundã spẽm ꝓprie Nepitã à Romanis noĩari dicũt. Gal. aũt libello de paratu facilibus inq̃t, Calaminthã absolute Nepitã Romanas appellari.

Caros.] Officinę Carui appellant.

Carpesium.] Myropolæ Cubebas nominant.

Cubebæ. Nux.] In græco deesse aliquid ex dictione κἂν intelligo. Nam Galenus ita habet, κάρυα τὸ δένδρον ἔχει μέντι κἂν τοῖς βλαςοῖς ςυπτικὸν, κἂν τοῖς φύλλοις. Tu igitur hinc restitue. Castigatores neglexerunt.

Cassia] De Cassia odorata hic intellige Cassia fistula antiquis eadem erat quæ odorata. Officinarum Cinnamomũ, seu

ſeu canellæ uilioris fruſtra, Caſſia illa antiquorũ uidetur. Nũc autem uulgus caſſiã fiſtulã accipit pro ſiliqua illa humore nigro intus plena, ueterib. incognita. qua purgamus hodie bilẽ.

Ceraſia.] Acida inquit conueniunt phlegmaticis & excrementoſis ſtomchis. Male in codice græco legitur φλεγματώδεσι καὶ φλεγματικοῖς. Mutanda autem ex Galeno φλεγματώδεσι και περιττωματικοῖς. Quod Cẽſores nñi nõ annotarũt.

Ceratoniæ.] Pauli codex græcus habet, ξηραντικῆς ἐστὶ καὶ ψυκτικῆς hoc eſt ſiccantis facultatis eſt & refrigerantis. Galenus pro ψυκτικῆς., legit στυπτικῆς. hunc nos ſumus imitati non admonuerunt caſtigatores, Nota,

Galla.] Duo gallarũ genera tantũ in uſu mediocrem ſunt: unũ ſolidũ, alterũ perforatũ. aliorũ compluriũ nullus eſt uſus.

Cinnamomum.] Hoc caremus. Nam quod nos Cinnamomum, aut canellam uocamus caſſia potius fiſtula antiquorum exiſtit Nam cinamomum fiſtula aut canella non eſt, ſed arbuſtum. uide Galenum de Antidotis.

Hedera.] Quod officinæ gummi hederæ, appellant, non eſt lachrima hederæ, ſed alterius cuiuſdam arboris quam ignoramus. poteſt autem haberi lachrima uera hederæ. Gummi Hederæ.

Cichoreum.] Paulus uocat cichoreum, ſyluaticam ſerem, ſeu, intybum. Græci tamẽ alii cichorei uocabulo tam domeſticam, quàm agreſtem appellant Domeſtica duplex eſt. una latioribus foliis, lactucæ ſimilibus quam uulgus corrupto uocabulo Endiuiam quaſi intybum nuncupant. Altera ſtrictioribus folijs. Officinæ has duas ſcariolã quoq; nominant. Iam ſyluatica etiã duplex habetur, ac proprio nomine cichoreum ſeu picris ab amaritudine dicitur. Quanquam græci alij cichorei nomine, tam domeſticã quàm agreſtim ſerim accipiãt. At quã hodie uulgus herbariorũ Endiuiã oſtendit in aruis ſponte naſcentẽ, folio lactucæ puſillo, aculeato, caule ſpinulis horrido, cãdicãte, cui ſuccus ineſt lacteus, ſylueſtris lactuca exiſtit. Intybi ſpecies.

Clematis.] Bis habetur in codice græco κλημματῖτις pro κλημάτις. non emendarunt cenſores. Oroſcius.

Cnicus.] Officinæ Cartamum appellant.

Gummi.] Arabicum intellige, abſolute dictum.

Lixiuiũ.] Protoſtacton. multi etiã celebres uiri trãſtulerũt cinerẽ qui primus deſtillauerit, uerũ ideo non eſt dictum lixiuium protoſtactũ, ſed quod primariũ ſit lixiuiũ, & principale. Lixiuium protoſtacton.

Costus.] Vero costo caremus. Potest autem ex Arabia, aut Syria haberi.

Hordeum.] Polenta græcis ἄλφιτα dicitur. Est autem proprie ordeum torrefactum. Ptisana uerò ordeum decorticatū.

Sigillum Mariæ.

Cyclaminus] Duplex, prima species panis porcinus officinis, aut Rapum terræ latinis à rotunditate dicitur. Altera Sigilllum Mariæ, officinis appellatur.

Lichen.] Hæc est herba, quam officinæ hepaticam nominant, iocinorum fibris similis.

Leucoion.] Per se signat uiolam albam quam gariophyllatam albam uulgus nominat. Refertur tamen nomen hoc leucoion, etiam ad omnes alias uiolas, præsertim ad eas quæ primo uere nascuntur, siue albæ, siue purpureæ, siue luteæ fuerint Apud Columellam, habetur. Leucoia candida.

πεύκης
πύτις
κῶνος

Fuligo.] Fuliginē pini, coni, & piceæ acriorem esse prodit. Mirum in modū uariant interpretes in his uocibus reddendis miserèq; se torquent Gaza πεύκην transfert pinum, πίτυν, piceam. Κῶνον, Conum. Hunc fere secutus est Marcellus, nisi quod πεύκην exponat tedam. Conū autem nucē pineam interpretatur, ut accipit Dioscorides, aliiq; ueteres græci. Galenus autem Canon arborē appellat, fructum eius, hoc est nucē. κόκκαλον, & στρόβιλον. Atq; hoc pacto apud Paulum accipi debet.

Lapides.] In græco est μέροξος, lege μόροξος. Dioscorides uocat μόροχθον. alij etiam μόλοχθον.

Lycium.] Officinæ uerum Lycium non habent.

Atramentum Indicum.] Dioscorides uocat lapidem Indicum, præterea astringentis esse naturæ tradit. unde codex Pauli græcus emendari debet legendūq; τῶν στυφόντων pro τῶν ψυχόντων, quod Oroscius non annotauit. Gemusæus dissimulat me id ostendisse, textumq; relinquit deprauatum.

Melantheria.] Verti, creta sutoria, ex Scribonio qui ea caligulas calceamentorum tingi scribit.

Melanthium.] Nigella est. Quam officinæ ostendunt, uera non est. Nam semē est subflauum, cū nigrū esse debeat, acutū, boni odoris. Galli melle noyre. Germani ratten appellār.

Myxa.] Officinæ Sebestem nominant.

Oenanthe.] Duplex, una solaui foliis herba, quę uitiis nō est., sed ob fructū racemosum uitis appellaē. Altera labrusca quę à uite domestica nihil differat, nisi q̄a syluestrē habitum

referat,

referat, nec colitur, uocant Oenanthe, labruscæ flores, quanquam & herba sit eiusdem nominis.

Opos.] Codex Pauli Græcus ὄπιον habet, Galenus ὄπος. Superius de lachryma papaueris quæ opium dicitur, actum est. Hic de laserpitii liquore: qui partim belzuinum partim assa fetida dicitur officinis. ὄπος.

Eruum.] Dubitatur, an officinarum eruum uerum sit nam intus flauescit, cum album esse debeat.

Orminum.] Vulgus in Gallia uocant: Toute bonne, aut Balsamitie.

Oryza,] Vulgus Rizam appellat, prima adempta litera. Rizum.

Petroselinũ.] Verũ petroselinũ nõ habemus, forte nostrũ est apiũ hortẽse, qđ Dioscorides cõdimẽtis accõmodatũ dicit.

Peuce] Vbiq; interpretes græcorum πεύκην pinum, interim pinastrum reddunt.

Pistacea.] Officinæ, phistica nominant, aut physticorum grana. codex græcus male habet λεπτῶν, pro λεπῶν. Nõ emẽdarunt censores nostri. Phystica. Orescius.

Pityides.] Dioscorides pini, piceæq; fructus nominat. Galenus piceæ tãtũ, illosq; abuti dictione ait qui utriusq; arboris fructũ ita appellãt. Sunt aũt interni nucum pinearum nuclei.

Poligonatũ.] Officinæ Sigillum Mariæ, nel Salomonis dicunt, item genicularem & fraxinellam. Sigillum Marię.

Pompholyx] Officinæ Tutiam nominant. codex Græcus σαρκώδεσι hoc est carnosis ulceribus, pro καρκινώδεσι habet. Non aduerterunt Aristarchi nostri. Tutia.

Propolis.] Vnguentarii Ceram uirgineam nuncupant.

Resinæ.] Dici non potest, quàm interpretes Græcorũ tum antiqui, tum recentiores in arborum quæ resinas fundunt, nomenclaturis euarient. E pinu dixi, quam Græci πεύκην uocãt, hanc Marcellus Thedam exponit, qua ratione, ignoro. Gaza, Hermolaus pinũ aut pinastrum. Strobilena. Hermolaus uertit Resina è Strobilo, ut hæc etiam sit arbor. Nam Plinius de pinu & pinastro agens, Easdem arbores alio nomine esse per oram Italiæ, quas strobilas uocant, pleriq; arbitrantur, &c. Eadem igitur arbor est strobilus, quæ Conos superius dicta est, pineas nuces ferẽs. Ruellius inrerpretatus est. Resinã Strobilinam quæ ex nucibus pineis fiat, secutus Pliniũ, qui 16. lib. inquit, pinus fert minimũ Resinæ, interdum ex nucibus ipsis. Nota.

Itaq;

Itaq; cõfundunt hæc nomina πεύκην, κῶνον, στρόβιλον addit et πύτιν, pro pinu, aut pinastro, aut picea, cũ inter se et uiribus respõdeãt, eoq; minus periculi est in expositionũ diuersitate.

Rhus.] Officinæ sumach appellant.

Sagapenum.] Seplasiarij Serapinum uocant.

Sandaracha uera. Sandaracha.] Officinæ ueram sandaracham non habent, aut saltẽ ignorãt, uernicẽ team uocantes. uera aũt est, quæ in argẽti fodinis cũ auro & argẽto inuenit, flãmeo colore ruffescit, ita ut cinnabarim quasi referat, odore sulphuris uirus. Id qđ in auripigmẽto rubrũ est, uera est sandaracha, licetq; auripigmẽto loco sandarachæ uti, cũ idẽ quasi sint, simulq;, alterum alteri iunctũ ex fodinis colligãtur. Hoc solũ differunt, qđ auripigmentum nondũ à natura perfectũ sit: sandaracha autem per concoctionem naturæ, debitum colorem acceperit.

Seseli.] Tria sunt genera seselios, Massiliẽse, Aetiopicũ, & peloponnesiacũ. Massiliensis descriptio cõuenit cũ nostro, sileri mõtano, ut uocant uulgares, at quod officinæ ostendunt, Aethiopici semen uidetur, facillimum est, uerum comparare.

Sylphium.] Laserpitium herba est, Liquor Laser uocatur. Affertur partim ex aphrica, armenia, & india, suauissimo odore, præsertim cyrenaicũ, unde etiam liquor Cyrenaicus apud Assa odorata. Assa fœtida. autores uocatur, atq; hic officinis dicitur, assa odorata, seu bel zuinũ partim ex Media & Syria uiroso odore, qđ liquorũ Medicũ, & Syriacũ nuncupant, officinæ uero, assam fœtidam.

Sisymbrium.] In Gallia officinæ mentam aquaticam ap- Ceterat, pellant. In Italia Menta florentina uel menta gẽtilis aut nobilis Nã magis odoratũ est. Nisi colat, in nepetã degenerat.

Scammonium.] Officinæ raro uerum habent.

Scolopendrium.] Seplasiarum Ceter ac existit.

Scordion] In fine sententiæ legitur in græco codice ἐπιπλαττόμενον, pro ἐπιπαττόμενον croco enim illini, sed insper Oroscius. gi sicca debent. Castigatores præterierunt.

Mirrha. Myrrha.] Quam officinæ uendunt myrrham, est deterrima species myrrhæ Optima subuiridis esse debet: cõfracta, cã Oroscius. dida unguiũ modo. Legit in codice Græco male ἐπιπλατομένη, pro ἐπιπαττομένη. Nec hoc annotarunt censores nostri.

Aluminis species. Solanum.] Vulgus Solatrum nominat.

Alumen.] alúmen scissile officinæ uocant alumẽ plumę, nimirum quod si frangitur, capillamenta ipsius, ueluti pluma

esse

esse uideantur. Alumen rotũdum raro in officinis inuenitur, nonnunquam tamen inter fingulorũ lapides conspicitur, quibus ustis plumboq; mistis, uitrum paternũ & laucium parant. Alumen liquidum, uocat seplapsia, rochæ alumen, cũ foditur, liquidum est, postea durescit: & si igni admoueatur rursus liquescit. Quod placitũ & laterculanum à Galeno & Paulo nũcupatur, forte est officinarum alumẽ scaiolæ, ex Gipsi fodinis, pellucens tanquã subtilissima ipsius portio. Sunt adhuc alia aluminis Genera in officinis, sed fictitia, Zuccarinum, quod ex alumine liquido aqua rosacea, & albumine oui conficitur. Mulieres hinc fucum parant Item alumen catinum ex herba quadam cali uulgo dicta, quæ autem sit adhuc ignoro.

Styrax.] Officinæ storax dicunt. Sed quam illæ uocant, styracem liquidam uocant, myrrha est stacte. Calamitis autem storax, uerus styrax est de qua ueteres tractant. Styrax. Stacte.

Simphitum,] Variant sententiæ recentiorũ in huius herbæ cognitione. Adiectum est in codice Græco γλισχρὸν τὶ και κνησμώδης. Galenus habet γλισχρὸν τὶ καὶ δακνῶδες, quod est uiscosum quippiam & mordax. Nota.

Schœni anthos.] Officinæ squinanthos corrupto uocabulo appellant, uerti ego odorati ad differentiam palustris, & rotundi, ad differentiam quadrati seu angulosi. Sæpe autem alterum tantum adijcio, uel odorati, uel rotundi.

Calx.] Perperam in codice græco erat, συντείνει pro θερμαίνει hoc est calefacit. Oroscius nõ aduertit. Gemusæus dissimulat ne id ante eum annotasse. Oroscius.

Tragus frumentaceus.] Ita dicitur, ut ab herba distinguatur. Nam herba quædam etiam Tragos dicitur.

Altercũ.] Deerat in codice græco τῶν ψυχόντων. Instauraui ex Galeno. Oroscius libenter, omisit, & si necessario addatur, Gemusæus fingit se in exemplari antiquo inuenisse, sed textum tamen impressum, mutilum edidit.

Aes.] In sicciornbus corporibus conuenire dicit ad cicatricem ducendam, Sin autem eluatur, in teneris ultima clausula, deerat in codice Græco, necessario addenda, pp superiorẽ sñiam, nempe in siccioribus, hoc est duris. Legẽdum itaq; uenit, εἰ δὲ πλυθείη τοῦ ἁπλύτου ἐπὶ τῶν ἁπαλασαρκῶν χρησιμώτερον. Ad uerbũ fere ex Galeno. Nõ obseruarũt cẽsores nostri.

Chamædrys] Quasi dicas humilis quærcus, unde etiam

uulgus,

uulgus,querculam minorem appellat.

Iua muſcata. Chamæpitys] Hoc eſt humilis pinus aut picea, officinæ Iuam muſcatam uocant hanc antiquorum chamæpityn.

Chryſocolla.] Officinæ uocant Borax.

Ocymum.] Vulgo Baſilicum dicitur.

IN IIII. CAPVT.

AD affectum induratum.] Recte dixit μοχλεῦσαι quaſi uecte quadam agitare. Male autem in codice græco ἐσκιῤῥωμένην pro ἐσκληρωμένην. neglexerunt caſtigatores.

Sed etiam à neruis & neruoſis partibus] Oroſcius diligẽs ut ipſe ſibi uidetur, caſtigator, legit in codice græco ἀπὸ πλευρῶν, quod eſt à coſtis aut latere ut idẽ uertit, pro ἀπὸ νεύρων. Aetius & Oribaſius nobiſcum ſentiunt.

Elaterium.] Paulus aliter quàm Dioſcorides Elaterium commendat porraceum. Nam candidum colore optimũ uidetur Dioſcoridi, niſi porraceum aliter intelligi debeat, quod Græci πρασίζον nominant.

Lathyrides] Species Tithymali eſt. Capit hic Paulus Lathyrides pro ipſis granis fruticis, cum alioquin lathyris ipſe frutex uocetur. Dioſcorides & Aetius σπερμάτια hoc eſt grana Lathyridis ſeptem aut octo propinant.

Polypodium.] In Græco codice eſt ἐπιπλασθεῖσα pro ἐπιπασθεῖσα. Nnn emendarunt Ariſtarchi noſtri.

IN V. CAPVT.

COlocynthidis medullæ.] Hæc ſunt Catapotia, quæ officinæ uocant Cochias. Deprauata autem eſt ſcriptura in codice Græco, habet enim ἀλόης μέ.α. hoc eſt, aloes pars una. Gale. unde Paulus tranſcripſit, lib. I. de compoſitione medicamentorum ſecundum locos, ἀλόης habet μέ.ω. hoc eſt partes duę. Caſtigatores omiſerunt.

Purgatio ex malis cotoneis.] Nimis magnũ uidetur pondus piperis, nempe uncię ſex forte drachmę ſex.

Oliuę purgantes.] Habetur in compoſitione oliuarii colymbadum, ſciſſarum, hoc eſt, ut melius perfundi liquore poſſint. Aetius libro tertio, inquit, oliuas ſigillatim tribus ſciſſuris infectas in eodem liquore aliquot diebus cõficito & utere.

Catapotia ex lapide armenico] Scammonię pondus erat nimis grande, uncię ſex, mendumq́; in codice Grçco eſſe puto, nam legitur ς. hoc eſt uncię ſex pro Γο.S. quid eſt ſemuncia facilis

cilis lapsus, cum quasi eadem literę utriusq; facies sit.

Vbi uenter inanitus.] In Gręco lege post κένωσιν, γαστέρος. Nō fuit uersa in γαστέρος, ὀβόλους dictio, ut putat Castigator Basilięsis. Orosci⁹ hūc & superiorē locū prę studio omisit.

Puls] In titulo est Gręce ὠδηδμοῖς tu fac οἰδηδεικοῖς, quasi œdematosis.

IN VII. CAPVT.

FRictione & medicaminum potu.] non purgantiū, sed obtundentium uim medicaminis pręsumpti, intelligito.

IN VIII. CAPVT.

MEllis quod sufficit.] Post τὸ ἀρκῦν. In codice Gręco, adde, ἄλλως. Hoc est aliter, omiserunt censores nostri.

Hiera Archigenis.] In Gręco cod. pro πολὺ quidam φύλλυ legunt.

IN X. CAPVT.

PRęcipuè induratis.] Melius in codice Gręco legitur τῶν ἐσκληρωμένον pro τῶν ἀσκιῤῥωμένων, quod est scyrrho obductis. Nam scyrrhus nūquam potest emolliri aut discuti, aut medicamentis intro sumptis amoueri.

Apii radicis.] Apios herba est, cuius radicis alia pars sursum, alia infra purgat, ne putes hic apium, quod gręci σέλινον dicunt, intelligi.

Purgatio paulatim respondeat.] In Gręco est κατὰ λόγον, fac tu κατ' ὀλίγον. neglexerunt castigatores.

IN XI. CAPVT.

HEdychroi.] Paulus ad uerbum quasi ex commētario Galeni ad Pamphilianum transcripsit: sed exemplaria mirū in modum uariant;

Carpobalsami.] Huc usq; conueniūt scripturę; Galenus in citato libello Carpobalsamum non habet; uerum primo de Antidotis, opobalsamum addit: non Carpobalsamum. Pręterea in ponderibus dissentiunt, & in nonnullis aliis simplicibus medicamentis. Galeni itaq; ad Pamphilianum codex ita pergit, Iunci odorati floris drachmę duodecim, secūdū alios, uigintiquatuor. Cinamomi drachmę duodecim, amomi: Casię, rhapōtici singulorū drachmę quindecim, nardi indicę, folij singul. drachmæ sedecim, myrrhæ, croci, singul. drachmæ duodecim, uino falerno excipito in opobalsamū manus intingēs. Alia habet in cōmentario de Antidotis, sed uariat magis.

Pastilli scillini.] Carnis ipsius partes duæ,hoc est,ut Galenus ait drachmæ centum uiginti, erui farinæ drach.sexaginta.

Pastillorum Hedychroi.] Deest in Græco ἀρτίσκων. Antea uerteram magmatis hedychoi,secundum Galenū de Antidotis,quod Oroscius reprehendit sine causa.

Rosarum siccarum drachmæ duodecim.] Textus Græcus
Nota. habet. <.ιε.hoc est drachmæ quindecim . Oroscius castigās locum,ait legendum <.11.quod est drachmæ undecim. Ego <.ιβ.hoc est drachmæ duodecim,scribendum esse iudico Galeni exemplaribus tum de Antidotis,tum ad Pamphilianum, tum uersibus Andromcahi consentientibus.

Napi seminis] Galenus adiicit γογγύλιδος ἀγρίας, quod
Oroscius. est Rapi syluestris,præterijt Oroscius.

Dictamni.] Post dictamni habetur in Græco ἄνθους, quod expungi debet.Oroscius ex Galeno.

Mastichæ Chiæ.] Pauli codex Chiæ non habet. Ex Galeno addendum.

Cassiæ nigræ] Galenus Cassiæ fistulæ nigræ.

Nardi Indicæ] Paulus ναρδοστάχυος hoc est spicæ nardi, Sed Galenus ubiq; nardi indicæ habet,quanquam Aetios spicæ nardi etiam legat. Post nardi Indicæ, deest pondus in Græco < S hoc est drachmæ sex.

Carpobalsami.] In Codice Græco tantum erat βαλσάμου.Ex Galeno instaurandam καρποβαλσάμου.

Phu pōtici]male legebat ī Græco φυ,ἀπύκ ,ρ πυ ποντικῦ.

Centaurii.] Omnes Theriacæ descriptiones apud Galenū habent κενταυρίου quod est centaurii tenuis.

Liquore hypocysthidos.] Perperam in Græco ὄπνου ὑποκιθίδος pro ὄπου ὑποκιστίδος.

In nephriticis cū mulso.] Male Græcus codex habet ἐπὶ νεφρικῶν μετ' ὀξυμέλιτος pro ἐπὶ νεφριτικῶν μετ' οἰνομέλιτος, ex Galeno castigatum.Basiliensis castigator omisit.

Sumuntur uiperæ] Ex libello Galeni de Theriaca ad Pāphilianū ad uerbū sunt trāscripta nisi quod deest in illo, apii.

Rutæ satiuæ seminis libra.] Paulus habet.β.hoc est sextarii duo,male nimirū pro λι:ᾶ,ut habet Gale.omisit.Oroscius.

Malabathri foliorū] Codex Pauli habet singulorū uncia; Galenus unciis quatuor.Ita ēt Aetius.Neglexit Oroscius.

Thymi summitatū.] Hic quoq; castigandus codex.Legendumq;

dumq́; Γο.θ.pro Γο.β.ſecundum Galenum & Aetium.

Piperis nigri,fœniculi ſingulorum libris.] Male in codice Græco Pauli λι.η.habet pro λι.β.ſed facilis error erat, ponere ω. pro η primum ſignat β ſecundum,literam ἦτα, quam Latini in e uertunt,ualet autem in numero,octo.

Tordyli montani.] Deeſt in codice Pauli, ex Galeno plane reſtituendum. Neglexerunt Oroſcius,& Gemuſæus, tanquam non addenda compendio.

Philonis antidotum.] In Græco eſt ὑοσκυάμου η.ubi legendum ὑοσκυάμου < κ.quod prætererierunt Ariſtarchi noſtri.

Eſdra] in fine compoſitionis quidam legunt σέρεως hoc eſt iutybi pro σεσέλεως.

Medicamentum Cyphoides.] Textus Græcus & mutilus, & deprauatus eſt. Legendum enim καλάμου <.β.S.βδελλίου <.β S.κασσίας <.α.κινναμώνου τριώβολον, νάρδου στάχυος <.γ.σχοίνου ἄνθους <.β.S.Oroſcius & caſtigator Baſilienſis reliquerunt textum deprauatum.

Compoſitio atactos, Piperis albi & nigri.] Deeſt in codice Græco πιπέρεως.Oroſcius omiſit.

IN XII. CAPVT.

TErra ſamia cũ cremore ptiſanæ.] In Græco eſt διὰ χυλοῦ πτισάνης,forte μετὰ χυλοῦ. Notauit etiam Oroſcius, Gemuſæus autem omiſit.

Herbæ pulicaris ſucco.] In fine capitis puto Græcũ codicẽ eſſe deprauatũ,quàm proxime aũt licuit,ad ueritatẽ cõuerti.

IN XVI CAPVT.

SIquidem uino,aut ſucco.] Codex Græcus hic rurſus deprauatus eſt. Habet enim. εἰ μὴ οἴνῳ ἢ χύλῳ τινὶ λειοῦντε καὶ τρίβειν, &c. pro εἰ μὲν οἴνῳ καὶ τρίβειν δεῖ αὐτά. Neglexit caſtigator Baſilienſis. Lectio Græca deprauata.

IN XVII. CAPVT.

OEſypo.] In principio Capitis Græcus codex habet, ὑσσώπῳ, pro οἰσύπῳ hoc eſt Oeſypo. Ariſtarchi nr̃i p̃terierũt.

Lixiui e ficu cui calx.] Græci hoc lixiuium uocant κονίαν προτόστακτον Oroſcius,aliiq́, multi uertunt, lixiuium quod primum diſtillauerit, Paulus autem lib.7.ipſe interpretatur, lixiuium cui calx ſit admiſta. Oroſcius.

Emplaſtrum ex dictamno.] Textus Græcus deprauatus corrigi debet ex Galeno de compoſi.medicamentorũ ſecun-

dum genera in hunc modũ λεπίδος < S.χαλκοῦ κεκαυμένου <.η.ἀλόης. <.η.χαλβάνης. <.ιβ.ut nos uertimus.

Ariſtolochiæ rotũdæ & longæ drachmæ quatuor.] In emplaſtro dia cinnabareos codex Græcus habet poſt põdus præſcriptum ℥o.S quod eſt ſemuncia.Sed quatuor drachmæ ualent ſemuncia,puto ſuperfluum Neglexerunt Caſtigatores.

Olei ueteris.] In fine Emplaſtri ex lapidis aſij flore. Græcus codex ſuperflue habet ὄξους δριμυτάτου. Nam ſuperius mẽtionẽ aceti fecerat Paulus. Oroſcius & Gemuſ. omiſerunt.

IN XVIII. CAPVT.

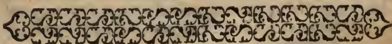
SErtulæ cãpanæ.] In malagmate polyarchio, Deeſt μελιλώτου. Inſtauratum ex Galeno. Neglexerũt hoc correctores.

Pentamyron. In medicamento quædam ſunt ſuperflua, & nomen ipſum Græcum indicat, quinq; tantum ſignificans, & Oribaſius conſentit. Ita autem ſonant ea quæ adijciuntur, folia tum, phylli unciæ tres, ammoniaci uncia: Caſſiæ unciæ ſex, Ladani, &c. aut in fine addendum, ladant unciæ ſex.

Seui Taurini] In medicamento diaſpermaton deeſt codici græco λ.Γ. Vt ſit ſeui Taurini libra. Sic etiam habet Alexander medicus, omiſit Oroſcius & caſtigator Baſilienſis.

Copton.] Sic dicitur medicamentum, quod nõ coquitur, uerum tunditur, & ſuccis aut liquidus affuſis, ad figuram malagmatis redigitur.

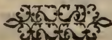
FINIS LIBRI VLTIMI COMMENTARIORVM.

REGISTRVM.

* ** *** **** a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t u x y z,
A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z,
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh.

Omnes ſunt quaterniones.

Ex hæreditate bo. me. Francisci Antonij Archiepi Acheronein. & Materanen.

